BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
1 I
26

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

40 40
e c
4 4
13-4-F-26

Digitized by Google

Digitized by Google

DECISIONVM
SACRI SENATVS REGII
REGNI ARAGONVM, ET
CVRIÆ DOMINI IVSTITIÆ
ARAGONVM CAVSARVM CIVILIVM.

TOMVS QVARTVS.

IN QVO ADSVNT DVO INDICES LOCVPLEtiſſimi, alter capitulorum Deciſionum, alter verò materiarum in eis contentarum, iuris, fori & praxis ſtudioſis vtiliſſimi.

AVCTORE DOMINO IOSEPHO SESSE I.V.D.

& olim in Illerdenſi & Caſarauguſtano Gymnaſijs publico Iuris Canonici interprete & profeſſore, Regioq; Conſiliario meritiſsimo, Regenteq; Regiam Cancellariam huius Regni Aragonum, & ſanctiſsimi Pratorij contra hareticam prauitatem Conſultore digniſsimo; Tertijq; Ordinis Minimorum S. Franciſci de Paula indigno fratre.

Anno 1634.

IESV * BIBL. SEC. COLL. ROM. SOC. IHS

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CVM LICENTIA ET PRIVILEGIO,

CÆSARAVGVSTÆ,

Ex Typographia IOANNIS A LARVMBE.

Digitized by Google

Autor. *INnaida mens morſu detrahit tyrannicè viuo,*
Quod illa morte reſtituitque ſibi.
Iniuſta proles, nunquam legitima viro,
Quem praeeſſe videt plena veneno ſuo.
Victa iacet virgo, ſimulque ſede morantur
Ambitioſe viuens, & qui Minerua caret.

Oui.lib.3. de Põto. *Scripta placent à morte quidem, quia lædere viuos*
Liuor, & inuiſo carpere dente ſolet.

IN VIVIS

Ouid. lib. 1. Eleg. PASCITVR

LIVOR.

POST FATA QVIESCIT.

APPROBATIO

D. ANTONII XAVIERRE.

I. V. D. PRIORIS S. CHRISTINÆ IN ALMA METROPOLITANA ECCLESIA CÆſarauguſtan. eiuſdem Ciuitatis ac diœceſis officialis Eccleſiaſtici principalis, primarijque ſacrorum Canonum interpretis in inclyta Cæſarauguſtanorum Academia.

EX commiſſione & præſcripto perilluſtris D. D. Ioannis de Salinas S. T. D. Vicarij Generalis huius Archiepiſcopatus pro Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domino meo D. Ioanne de Peralta Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Archiepiſcopo Cæſarauguſtano, attenta mente legi, euolui, & animaduerti ſcripta in tomo quarto *Deciſionum ſacri Senatus Regij Regni Aragonum, & Curiæ Iuſtitiæ Aragonum cauſarum ciuilium*, à grauiſſimo & conſultiſſimo viro Ioſepho de Seſſe I. V. D. & Regiam Aragonum Cancellariam Regente. In eo autem (ſicut nec in alijs eiuſdem libris) nihil fidei noſtræ, aut bonis moribus contrarium reperi, imò potiùs multa in fauorem iuriſdictionis ſancti Officij Inquiſitionis & de vera intelligentia & praxi negotiorum eiuſdem cumulauit, in quibus & alijs in hoc ipſo volumine enucleatis, ita verum Eccleſiæ filium, eiuſdem ſancti Officij Conſultorem digniſſimum, in Iuriſprudentia ſpeculatiua doctiſſimum, & accutiſſimum, in cauſarum recta expeditione, & praxi diutius, & bene verſatum ſe præbet, & oſtendit, vt tanquam opus omnibus vtile, & tali dignum authore Typis excudendum cenſeam, pro vt cenſeo Cæſarauguſtæ die 8. menſis Auguſti anni 1624.

D. Antonius Xauierre.

Digitized by Google

PRIVILEGIO.

NOS DON PHELIPE por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hieruſalem, &c.

NOS DON FERNANDO DE BORIA Comendador mayor de Monteſa, Gentilhombre de la Camara del Rey nueſtro Señor, y ſu Lugartiniente, y Capitan general en el preſente Reyno de Aragon: Porque el magnifico y amado Conſejero de ſu Mageſtad el Doctor Iuſepe de Seſſe, Regente la Real Cancellaria de ſu Mageſtad en el preſente Reyno de Aragon, Conſultor del Santo Officio, Ciudadano de la Ciudad de Çaragoça, y domiciliado en ella, nos ha hecho relacion, que con mucho trabajo, vigilancia, cuydado, y eſtudio, de largo tiempo auia hecho, y compueſto dos libros, intitulados, Deciſionum Sacri Senatus Regij Regni Aragonum, & Curiæ Iuſtitiæ Aragonum cauſarum Ciuilium, Tomus tertius, & quartus, *SVPLICANDONOS fueſſemos ſeruido concederle licencia para que los pueda imprimir, y vender. Y porque tenemos muy cierta, y verdadera relacion, que las dichas obras han ſido, y ſon de mucha erudicion, y doctrina, y de prouecho vniuerſal para todos los que profeſſan la facultad de leyes, y drechos, y para todas las demas perſonas que tratan negocios y cauſas, no ſolo en eſte Reyno, pero en todos los de Eſpaña, y que es hecha con mucho trabajo, eſtudio, cuydado, y largo diſcurſo de tiempo, y que ſacallas à luz, y mandallas imprimir es de grandiſsimo prouecho, vtilidad, y deſcanſo para los Iuezes, Iuriſtas, Aduogados, y Procuradores, por la diuerſidad de materias de que en dicho libro ſe trata, y porque es muy juſto todos ſe aprouechen, y participen del. Por tanto, atendiendo al beneficio grande, que de imprimir dichos libros ha de reſultar, con acuerdo y parecer de los magnificos y amados Conſejeros de ſu Mageſtad los Doctores del Real Conſejo en eſte Reyno, damos, y concedemos al dicho Doctor y Regente Ioſeph de Seſſe licencia, permiſſo, y facultad, para que el, o quien ſu poder tuuiere, y no otro alguno pueda imprimir, y vender, y hazer imprimir y vender los dichos libros vna y mas vezes, y todos los cuerpos que dellos quiſiere: con eſto, que en el principio de cada vno dellos ſe ponga è inſiera eſta nueſtra licencia: dando y concediendo aſsi miſmo por tenor de la preſente priuilegio y facultad, para que el dicho Doctor Iuſepe de Seſſe, o la perſona que poder, o conſentimiento ſuyo tuuiere pueda imprimir, y vender los dichos li-*

Digitized by Google

bros por tiempo de diez años contaderos del dia de la data de la preſente licencia y priuilegio: y mandamos, que durante el dicho tiempo perſona otra alguna no lo pueda imprimir ni vender, ni hazer imprimir ni vender en eſte Reyno ſin licencia del dicho Doctor Iuſepe de Seſſe, ſo pena, que el que los imprimiere, & vendiere, o hiziere imprimir y vender, o traxere de otros Reynos impreſſos ſin preceder dicha licencia, aya y tenga perdidos todos y qualeſquiere moldes y aparejos que del tuuiere, y los libros que vendiere, è a mas deſto incurra en pena de mil florines de oro de Aragon, a los cofres Reales de ſu Mageſtad aplicaderos. Y mandamos a todos los Iuſticias, Iurados, Bayles, Alguaziles, Sobrejunteros, y a todos los Officiales reales del Rey nueſtro Señor en el preſente Reyno conſtituydos, y conſtituyderos, que guarden y obſeruen, guardar y obſeruar hagan todas y cada vnas coſas de la parte de arriba proueydas, y mandadas, ſi en la ſobredicha pena, y en la indignacion de ſu Mageſtad deſſean no incurrir. Dat. en Çaragoça a veynte y dos de Iunio del año mil ſeyſcientos veynte y quatro.

Don Fernando de Borja.

V. Canales **R.**

Dominus Locumt. general. mandauit mihi Ioanni Ludouico Abiego viſo per Canales Reg.

In diuerſorum Locumt. gener. Arag. v. fol. CCLX.

Digitized by Google

DECISIONVM SACRI SENATVS REGII, REGNI ARAGONVM, ET CVRIÆ DOMINI IVSTITIÆ ARAGONVM CAVSARVM CIVILIVM.

TOMVS QVARTVS.

DECISIO CCCLXII.

In qua agitur de ſucceſſione bonorum Regaliũ, & quæ ſint de dominio diſmembrata à Corona Regia, & regulari ſucceſſione maioratus, & qualitatibus illarum, deque varijs quæſtionibus maioratus, & fideicommiſſis, per tria capita diſtributis.

SVMMARIVM.

Alienatio cenſetur omni caſu prohibita, quando reſtrictiuè, & in certis caſibus datur facultas diſponendi, numero 46.

Actus ad probandã cõſuetudinẽ in ſuccedendo, debẽt concludere, ſic ſuiſſe obſeruatũ in vim conſuetudinis, num. 27.

 Argu-

Deciſio. CCCLXII.

Argumentum non ſumitur à materia diuiſibili ad indiuiduum, num. 8.

Agnatio præſumpta, non eſt de cartha, nec ſecundum literã, num. 75.

Articulos faciens, quos probare intendit, non eſt periurus, etiam ſi articuli ſunt contrarij, num. 8.

Agnationis conſeruandæ ratio non attenditur, vbi ſtandum eſt carthæ, niſi vbi expreſſa eſt, num. 54.

Bona ſemper libera præſumuntur, niſi oſtendatur ſcriptura feudi, vel maioratus, numero 12.

Bona diſmembrata ab aliquo corpore ſemper retinent primæuam naturam, num. 4.

Bona à Rege data in Baroniam habent dignitatam Regalem, ſicut Comitatus, Ducatus, & Marchionatus, numero 5.

Baronia, pro vt eſt, ſpecies iuriſdictionis, non eſt dignitas Regalis, num. 14.

Baronialis dignitas ſecundum conſuetudinem feudorũ non eſt dignitas Regalis, numero 14.

Bona maioratus Hiſpaniæ non diuiduntur, etiam quoad exercitium commoditatum, & adminiſtrationẽ, nu. 18.

Bona tranſmiſſibilia diuiſibilia ſunt, num. 26.

Barones ſunt Capitanei, numero 14.

Baro habens Caſtrum à Rege ſub titulo Baroniæ, dicitur habere dignitatem Regalem, num. 15.

Baro Capitaneus, & Balbaſſor idem ſunt, ibidem.

Baro in Regno Neapolitano, ſub magnatum nomine continetur, num. 7.

Barones in Regno Neapolitano more nobilium cõtrahunt matrimonium, ibidem.

Baroniæ dignitas, vt Regalis dici poſſit, ſufficit quod à Rege concedatur ſub titulo Baroniæ, ibidem.

Bona à Regno procedentia eandem naturam ſequi debent per ſimilitudinem, numero 9.

Baro procedit à pari cum Comite, quando caſtra habet à Rege ſub titulo Baroniæ, numero 7.

Bartolus conſ. 72. lib. 1. declaratur, num. 8.

Baronia non eſt dignitas Regalis, ſi ſumatur in ſpecie, numero 13.

Caſtra donata à Principe ſimpliciter, & liberè dicuntur patrimonialia, num. 21.

Caſtra omnia, & dignitates in hoc

by Google

in hoc Regno allodialia, & franca ſunt, etiamſi á Regibus elargita ſunt, numero 12.

Caſtra omnia in hoc Regno, à ſui principio præſumuntur eſſe Regis, ibidem.

Comitatus diſgregatus à Ducatu, qui defertur primogenito, debet etiam deferri primogenito, num. 4.

Conſuetudo immemorialis familiæ deferre poteſt bona primogenito, ſicut lex, numero 26.

Conſuetudo prævalet de iure indignitatibus Regalibus, numero 12.

Conſuetudo vicinorum Regnorum, etiam quæ non ſunt vt caput, ſeruari debet, ibidem.

Commiſſarius notularum non poteſt ſupplere defectum ſubſtantialium, nu. 56.

Confeſſio, & relatio partis, quæ tendunt ad reualidandum inſtrumentum nullum, non attenditur, quando diſputatur de viribus inſtrumenti, num. 59.

Conditio, & ſi non remanebunt filij, tractum habet ſucceſſiuum perpetuum, numero 82.

Confeſſio valet de contentis in inſtrumento minus ſolemni, ſi probetur confeſſio per ſcripturam ſolemnem, numero 62.

Compromiſſum factum inter Petrum ex vna, & decem ex alia parte, non operatur quoad illos plures inter ſe, ſed tantum quoad corpora compromittentia, numero 68.

Contractus contentus in inſtrumento nullo valet, ſi pars expreſsè, vel tacitè confiteatur vera eſſe contenta in inſtrumento, num. 59.

Coniecturas admittere, vbi ſtamus cartha, periculoſum eſt, num. 47.

Coniecturæ leues ſufficiunt in deſcendentibus ad inducendam vocationem filiorum, qui poſiti ſunt in conditione, num. 41.

Coniecturæ admiſſæ ſunt in Regno, in proceſſibus, quæ ſuadeant, moueant, & impelant rectum animum iudicantium, num. 47.

Ducatus, Comitatus, & Marchionatus diuiduntur in Italia, & Germania, numero 14.

Ducatus, vel domus Ixarenſis non eſt feudalis, nec recognouit aliquo tempore dominum, nec ſeruitium præſtitit, nu. 13.

Digitized by Google

Dignitates Regales indiuiduæ ſunt inter filios, numero 14.
Dignitates Regales non tranſmittuntur de iure feudorum ad hæredes, licèt ſic de conſuetudine, ibidem.
Decius conſilio 389. declaratur, num. 8.
Dignitatem habere videtur, qui præeſt alicui iuriſdictioni, & quando hoc procedat, numero 14.
Dignitates Regales de iure feudorum non diuiduntur, dictio, plus, in teſtibus circa tempus ætatis, vel memoriæ, operatur ad euitandum, & euadendam limitationem teſtium aduerſantium, num. 97.
Dictio, plus, in teſtibus circa tempus ſuæ ætatis, vel memoriæ, operatur ad ſaluandam probationem de certo, & determinato tempore factam, nu. 98.
Dictio, plus, in teſtibus non operatur, quando per dictionem, plus, vult quis ſuper addi aliquid tempus, vbi certitudo requiritur, numero 99.
Diſmembratum ab aliquo corpore, & principali ente, ſemper remanet eiuſdem naturæ, & qualitatis, tanquam pars homogenea, non tantum ſimilitudinariæ, numero 3.
Dignitas Regalis ſuperueniens non efficit feudum Ducatus, aut Comitatus propriè, ſed ſecundum quid, numero 28.
Ducatus, Marchia, & Comitatus ſemper defferuntur primogenito, num 5.
Exhibens mandatum, ſemper præſumitur eſſe idem, qui nominatur in mandato, ſi exhibens eſt perſona legalis, & inſtrumentum in debita forma omni ſuſpitione carens, num. 67.
Exemplar proceſſus Petri de Agreda ſuper apprehenſione, declaratur, numero 68.
Excludendi ius, potentius eſt in cauſa, quàm in cauſato, num. 54.
Filij poſiti in conditione, non cenſentur vocati in terminis ſimplicibus, ex communi, numero 29.
Filij poſiti in conditione cenſentur ſcripti, & vocati ex vi verborum, ſecundum aliquorum ſententiã, numero 47.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati, data aliqua coniectura, maximè in deſcen-

cendentibus ex communi, numero 40.

Filij poſiti in conditione, quos teſtator hæredes nominat, cenſentur diſpoſitiuè vocati, num. 49.

Filij ponuntur in conditione in ſui fauorem, & gratia, & non fauore grauati, vbi duplex eſt conditio, numero 42.

Filij poſiti in conditione debent habere prælationem ex teſtamento, vel abinteſtato, numero 46.

Filij poſiti in conditione cenſentur, vocati propter vocationem extranei factam in defectu filiorum, ibidem.

Filij poſiti in conditione cenſentur, vocati quando poſiti ſunt in conditione cum aliqua differentia, & reſtrictione, ibidem.

Fœmina ſuccedit in Regno Aragoniæ maſculo deficiente, num. 7.

Filia immediatè genita à maſculo, dicitur eſſe de recta linea maſculina, num. 54

Forus vltimus de iure dotium, non vinculat bona, ſed tantum prohibet dotationem & alienationē cauſa dotis, in bonis vinculatis vltra certam quantitatem, numero 75.

Forus vltimus de iure dotium, intelligi poteſt de fideicommiſſis, & vinculis contrauentionalibus, & electiuis, num. 85.

Forus vltimus de iure dotium, præſupponit vincula in octo domibus, quod præſuppoſitum debet probari, numero 86.

Fideicommiſſum de reſtituendo de vno in alium non datur inter vocatos nomine collectiuo, non dato aliquo adiuncto habente tractum, num. 87.

Fideicommiſſum graduale, & perpetuum inducitur inter omnes de familia, quando fideicommiſſum debito modo formatur comprehendit ſucceſsiuè omnes de familia, num. 88.

Filiorum appellatione veniunt nepotes, etiam ſi dicatur de filijs ex ſuo corpore natis, num. 64.

Filia immediatè genita à maſculo, dicitur agnata, numero 54.

Filia eſt finis agnationis, & principium cognationis, ibidem.

Filia immediatè genita à maſculo, an admittatur ad fideicommiſſum agnatis relictum, ibidem.

Factum proprium à nullo alio melius aſſeuerari poteſt, quam ab ipſo faciente, numero 68.

Fundus Regalis permutatus cum fundo patrimoniali efficitur patrimonialis, numero 9.

Feudi qualitates alterari non poſſunt per ſubinfeudationem, num. 10.

Feuda Regalia, licèt ſui natura non diuidantur quoad iuriſdictionem, & dignitatem, commoditas tamen, & exercitium diuiditur inter deſcendentes, numero 18.

Feudum cadens in commiſſum, reuertitur ipſo iure ſine retraditione poſſeſsionis, numero 11.

Fideicommiſſum familiæ liberis, & proximioribus relictum, tãtum, intelligitur per vulgarem, quoad plures inter ſe vocatos, num. 69.

Filij poſiti in conditione cenſentur vocati propter vocationem eorum, qui minus dilecti ſunt, num. 46.

Filij poſiti in conditione cenſentur Vocati, quando ob eorum fauorem aliquis excluditur, num. 47.

Filij poſiti in conditione, quorum aliqui ſunt expreſſe vocati alij non cenſentur æqualiter vocati ob æqualem determinationem, numero 49.

Filiorum appellatione veniunt omnes deſcendentes, quando diſpoſitio non loquitur de certo, & determinato filio, num. 63.

Genitiuus de ſui natura denotat cauſam efficientem, & proximam, num. 66.

Hæres hæredis, teſtatoris dicitur hæres, quando ſimpliciter profertur nomen hæredis, ſecus ſi adiungatur genitiuo, num. 65.

Hæres qui fuit ſemel, non poteſt deſiuere eſſe hæres, nu. 81.

Ixarentiũ domus ſeparata fuit à bonis Coronæ Regiæ, numero 1.

Inteſtatus pro parte decedere, & pro parte teſtatus decedere, quis non poteſt, numero 81.

Inſtrumentum quod allegatur eſſe minus ſolemne, habet pro ſe præſumptionem, ſi de eo ſit mentio in pluribus ſcripturis, num. 68.

Inſtrumentum minus ſolemne in vim confeſsionis tacitæ, vel expreſſæ reputatur pro ſolemni, licèt verè non ſit ſolemne, numero 59. 60. & 61.

Inſtru-

Digitized by Google

Inſtrumentum nullum non poteſt reualidari propter confeſsionem, vel relationem partis, quando relatio fit ad ipſum inſtrumentum, vel formam inſtrumentalem, numero 59. & 60.

Inſtrumentum carens teſtibus, habet vulnus inſanabile, num. 7.

Interpretatio reſtrictiua offendis cartham generaliter loquentem, num. 74.

Interpretatio reſtrictiua prohibita eſt in regno, ibidem.

Impugnans inſtrumentum, vt nullum, & minus ſolemne, non poteſt de eo iuuari, numero 71.

Inſtrumentum confectum per duos Notarios, ſimul communicantes, ab ambobus extrahi debet, vel ab ambobus Commiſſarijs eorum delata, vt ibi, nu. 73.

Inſtitutio facta per verba directa non obliquatur quando directo valere poteſt, numero 72.

Legitimus probatur per quaſi poſſeſsionem, & per plures actus poſſeſsionis, qui enumerantur, num. 81.

Locus celebrationis inſtrumenti, ſatis eſt quod colligatur ex eadem ſcriptura, numero 57.

Locus confectorius inſtrumenti ſatis colligitur, ex quo Notarius rogatus habet poteſtatem limitatam conficiendi inſtrumenta, & reſtrictam ad certum locum, numero 56.

Locus celebrationis, & confectionis inſtrumenti, expreſſus dicitur, ex quo dicitur in inſtrumento, Notarius de Ixar, vel Cæſarauguſtæ, ibidem.

Legibus, & conſuetudinibus Regni, in quo inſtrumentum conficitur, ſtandum eſt in deciſiuis, num. 65.

Locus generalis, & locus loci ſpecialis exprimi debent in celebratione inſtrumenti, vnum, tamen poteſt ſuppleri per alium, data aliqua coniectura, num. 57.

Maioratus probatur eo ipſo, quod bona poſsidentur ſub titulo alicuius dignitatis regalis, velut ducatus, aut comitatus, num. 6.

Maioratus regulatur eo modo, quo regulatur Regnum, membra regulantur à ſuo capite, num. 4.

Maioratus probatur per conſuetudinem, ibidem.

Quando probatur ſolum primogenitum ſucceſsiſſe, in vim conſuetudinis ab inteſtato

excluſis alijs fratribus, numero 27.

Maſculorum appellatione, veniunt maſculi ex fœminis, vbi ſtamus charta, numero 72.

Maſculorum appellatione veniunt maſculi ex fœminis, vbi agnatio non eſt contemplata, nu. 73.

Maſculus agnatus non eſt magis maſculus, quam cognatus maſculus, num. 74.

Mandati tenore inſerto in aliquo inſtrumento, non creditur, num. 66.

Mandatum non præſumitur, etiam poſt mille annos, ibidem.

Matrimonio ſolemniter contracto in facie Eccleſiæ, nō poteſt tractari de primo matrimonio, etiam incidenter coram Iudice ſeculari declaratur, vbi ſumus in dubio, non in claris, numero 81.

Pro matrimonio præſumēdum, & iudicandum in dubio, num 30.

Notarij legalitas teſtibus probari poteſt, num. 66.

Notario commiſſario mortuo, ſi ingreſſatio eſt antiqua, creditur aſſerenti ſe mandatum habere, ibidem.

Notariorum maior fides erat antiquitus, & minus malitia, num. 58.

Notario enuntiāti mandatum creditur, num. 67.

Notarij qui habent poteſtatem teſtificandi per totum Regnum, tenentur exprimere locum in quo habitant de foro, num. 56.

Notarius limitatus, & reſtrictus ad certum locum non tenetur exprimere locum, in quo habitat, ibidem.

Nepotes veniunt appellatione filiorum, etiam ſi dicatur, de filijs ex ſuo corpore natis, num. 64.

Onus, & grauamen extendi non debet de vna perſona ad aliam, num. 63.

Ordo ſucceſſiuus inducitur per vulgarem, inter plures vocatos per diſiunctiuam, numero 70.

Ordo ſucceſſiuus intelligitur per vulgarem, vbi pater, & eius filij vocantur per copulatiuam, num. 66.

Ordo ſucceſſiuus inducitur per vulgarem inter plures vocatos ſub nomine collectiuo, non dato aliquo adiuncto habente tractum, ibidem.

Oldradus Conſil. 21. non procedit in maioratibus, aut in diſpoſitionibus gradualibus, tractum perpetuum ſucceſſiuum

ſiuum habentibus, numero 72.

Pluralis numerus non continetur ſub ſingulari ex vi carthæ, num 64.

Proximiores vocati veniunt per vulgarem, niſi inter eos detur verbum denotans tractum ſucceſſiuum, numero 66.

Primogeniti vocatio non extenditur vltra primum primogenitum, quando diſpoſitio non præ ſe fert perpetuitatē, num 63.

Primogeniti vocatio inducit maioratum, quando diſpoſitio habet tractum ſucceſſiuum, ibidem.

Poſitiones contrarias faciens periurus eſt, & incurrit pœnas periurij, num. 81.

Poſitiones faciens, aſſecurat eas tanquam veras, ibidem.

Poſſidens poſſeſſione ciuili, ingrediens naturalem vacantem, nō dicitur acquirere de nouo, num. 11.

Princeps concedens alicui feudum per verbum ſignificans donationem, cenſetur liberè donare, num. 13.

Præſcriptio non tribuit ius contra futuros naſcituros impeditos agere, num. 25.

Præſcriptio conſideratur contra corpus conſtans, etiam per fictionem, num. 2.

Regnum defertur in filium primogeniti mortui non in patruum, num. 10.

Res permutata eandem ſortitur naturam, quā habet alia res, cum qua permutata eſt, numero 9.

Res permutata cum re dotali, efficitur dotalis, ibidem.

Regnum Aragonum eſt indiuiſibile, num. 8.

Res quæ adimitur, & ſegregatur ab aliqua corpore feudali alicuius dignitatis Regalis, à primo dependet, & cenſetur idem cum primo, num. 10.

Relatio, & confirmatio ad contenta in inſtrumento nullo, reualidat contractum, & in eo contenta, numero 60.

Relatio ad inſtrumentum dicitur certa per expreſſiones diei, menſis, & anni, & notarij, & rei contentæ, ibidem.

Relatio approbatiua, ſi non ſe referat ad inſtrumentum, ſed ad contenta in inſtrumento ea reualidare poteſt, numero 73.

Repetitio conditionis admittitur ex natura actus, & à natura diſpoſitionis proueniens, num. 72.

Subfeuda reuerſa ad Dominum, in ingreſſu, & regreſſu ſuo ſeruant eandem naturam, num. 17.

Subfeuda ſeruant qualitates corporis, à quo emanant, numero 11.

Subinfeudatio vt valeat, inter alia requirit, quod ille, cui ſub infeudatur, ſit eiuſdem conditionis, num. 10.

Subinfeudatarius tenetur ſeruare pacta forma inueſtituræ, num. 11.

Scriptura antiqua, vel veniens de longinquo indebita forma, abſque vllo apparenti vitio habet præſumptionem pro ſe, num. 66.

Subſtitutio, quæ à principio poteſt valere iure directo, nunquam obliquatur, numero 81.

Subſtitui non poteſt directo pagano poſt aditam hæreditatem, ibidem.

Scriptura inſolemnis mortuo Notario probat in recentibus ſemiplenè, & multo magis in antiquis, numero 66.

Terra omnis in iure primæuo libera erat, num. 12.

Teſtes in parte falſi, in totum falſi reputantur, numero 100.

Vniuerſitas repreſentat prætéritos, præſentes, & futuros, numero 26.

Vaſſallus, licèt non poſſit alienare feudum ſine conſenſu Domini, poteſt tamen ſubinfeudare, num. 10.

Vxor Domina, & vſufructuaria relicta, eius vita durante, an cenſeatur eſſe hæres vniuerſalis in proprietate, & vſufructu, numero 61.

Vxor Domina, & vſufructuaria relicta, quando cenſeatur eſſe hæres vniuerſalis, ibidem.

Facti ſpecies.

TESTAMENTUM Don Petri de Ixar Signiferi, ſeu Primipilarij.

DOn Petrus de Ixar nepos Regis Iacobi Debellatoris appellatus Signifer, vel Primipilarius, teſtamentum fecit, in quo Alfonſo filio legitimo reliquit pro legitima dimidiam partem loci de Belchit, Populæ de Alborton

In hoc teſtamẽto ſe includit D. Stephania & eſt primũ vinculũ.

ton,& hæredamenti de Belchit, amplius per viam præ legati Caſtra de Ixar vrrea, vel populæ, & intermixtis varijs capitulis ordinationũ, fecit ſubſtitutionẽ ſequentem, ſi filius Alfonſus deceſſerit ſine filijs ex legitimo matrimonio, vel eius filij ſine filijs de legitimo matrimonio, vel deſcendentes ex eis per rectam lineam, etiam ſine filijs ex legitimo matrimonio, quod omnia ſupradicta bona hæreditet Marqueſia filia, ſi viua foret, quòd ſi viua non foret, dictis caſibus, ſcilicèt quo Alfonſus, vel eius filij, vel deſcendentes per rectam lineam ab eo, qui per tempus foret Dominus loci de Ixar, decederent ſine filio, aut filijs, ex legitimo matrimonio haberet, & hæreditet Dominus Rex, qui nunc eſt, vel per tempus erit cum vinculis, & conditionibus infra ſcriptis, quod ſi caſus eueniſſet (ille de quo ſupra, quo vocabatur Marqueſia) quod dicta Caſtra peruenerint in Marqueſiam, in quolibet iſtorum caſuum, vt dictum eſt, volumus quod dicta Caſtra habeat illa, & deſcendentes ex ea per rectam lineam, cum eiſdem vinculis, & oneribus, quibus relinquĩmus Alfonſo, vt 1. & ſi euenerit aliquis dictorum caſuum, ſcilicèt quod Alfonſus, aut Marqueſia, vel filij illorum, aut deſcendentes per rectam lineam ab illo, qui per tempus erit Dominus loci de Ixar, deceſſerint ſine filijs legitimis, vt dictum eſt, tali caſu hæreditet, & ſuccedat in dictis bonis Dominus Rex, qui eſt, vel tempore erit. Dicit inſuper ſub tali adhuc conditione facimus dictum vinculum, ſiue ſubſtitutionem, & facimus hæredem Dominum Regem, & ſucceſſores eius, qui per tempus erunt, quòd adimpleant certa onera, de quibus ibi, quod ſi non adimpleuerit, ſit priuatus bonis, & deuoluantur, & veniant in dictum Iacobum de Xerica, vel ſucceſſorẽ eius, qui ſi etiã, nõ adimpleat eadẽ, tunc executores capiãt bona, & ea vendant.

Mandat etiam dari vxori nobili Sibillæ de Angleſola ſex mille ſolidos Iaccenſes, durante eius vita, cum quibus ſit contenta, & amplius non poſſit petere pro dote, nec viduiiate.

Dicit inſuper, quod Dominus Rex, & Iacobus de Exerica teneãtur ſoluere dictos ſex mille ſolidos Sibillæ, caſu quo dicta bona, ad eos peruenerint ex dictis ſubſtitutionibus, & quod executores non tradant illis Caſtra, caſu quo ſuæ vocationes verificarẽtur, niſi prius adimplerent ſibi incumbentia, & venientibus caſibus ſuarum vocationum ſimiliter non traderẽt bona Regi, nec Iacobo, niſi habita ab eis fideiuſſione, & ſecuritate de ſoluendo dictos mille ſolidos Sibillæ, vt dictum eſt quolibet anno, ſimiliter volumus (inquit teſtator) quod filius noſter, vel filia, vel ſui hæredes, ſuo caſu adueniente, ad idẽ teneantur.

Tandem in fine dicit, quod ſi caſus euenerit, quod ex nobis, & ex vxore noſtra non remaneret filius, nec filia hæredes, & deberet noſtrum caſale remanere in Domino Rege, vel dicti Iacobo de Exerica, volumus, quod vxor noſtra recuperet dotem ſuam, & in fine relinquit Alfonſo, & eo ſine filijs decedente, Marqueſiæ omnia iura, & actiones, quæ habebat circa dictas medietates, & eos inſtituit hæredes, & cum his teſtamẽtum prolixum finitur factum 6. Ianuarij 1318. fuit extractum per Commiſſariũ Guillermum de Alambra, cum ſuo ſigno, caret loco, nec conſtat de commiſſione, nec de nota originali, nec de authoritate Notarij, nec dicit Notarius, ſe comprobaſſe cum nota originali.

In hoc teſtamento ſe fundat D. Stephania, dicens eſſe comprehenſam ſub nomine deſcendentium, cúm ſit filia vltimi Ducis, & licèt deſcendentes ſolùm reperiantur poſiti in conditione, tamen quod ex multis coniecturis cenſentur vocati.

Codicilli.

Idem Petrus fecit codicillum 14. Ianuarij 1318. Notar. Guillermus de Alambra, qui teſtatur ſe extraxiſſe ex ſumma per eum recepta, & teſtificata, & appoſuit ſignum ſuum, in hoc codicillo dicit, quod poſt dies ſuos ſequatur ſuum teſtamentum, & nominat filium, & filiã vxorẽ, & 5000. ſolidos quos in teſtamento reliquerat Marqueſiæ pro dote, quæ omnia narrando cũ expreſſione ſui nominis, & referendo ſe ad ſuum teſtamentum, videtur illud approbare.

Secundum vinculũ, in quo ſe fundat D. Stephania

Opponitur quod caret loco, nec calendat teſtamentum ſuum, nec dicit ſe rogatum Notarius, nec conſtat de nota, nec ſunt vocati in codicillis nec teſtamento, deſcendentes, poſiti in conditione.

Rati-

Ratificatio,

IN qua Don Petrus recognoſcendo domum ſuam fuiſſe dotatam, inſtitutam à Corona Aragonum,& ab ea fluxiſſe bona, & Caſtra ſua, ob euitandum vitium ingratitudinis,& quia æquum eſt, quod ſi ab alto fuerit ordinatum,quod domus noſtra de Ixar, hæredibus à nobis in recta, & legitima linea deſcendentibus defecerit, bona noſtra prædicta deuoluantur ad eos, à quibus deſcendere dignoſcuntur, ideò recognoſcimus cum præſenti inſtrumento,nos feciſſe teſtamentum noſtrum, in quo poſuimus ſubſtitutiones,ſeu vinculũ ſuper bonis noſtris ſtabilibus, in effectu continens, quod nobis decedentibus ſine filijs legitimis, aut nobili Alfonſo filio, & hærede noſtro, & Marqueſia filia, caſu quo ad eam hæreditates peruenerit, decedẽtibus legitimis filijs non relictis dicta bona deuoluantur ad Regẽ, pro vt in dicto vinculo,ſeu ſubſtitutione largius continetur cõfecto per Guillelmum de Alabra Notarium de Ixar 6. Ianuarij, anno ſubſcripto 1318.& laudamus,& approbamus,ratificamus, & perpetuò confirmamus prædictam ſubſtitutionem,&vinculum in dicto teſtamento contentum, taliter, quod non poſſimus eum reuocare, in quantum tangit ſubſtitutionem prædictam, imò totum, quod dictæ ſubſtitutioni pertinet, firmum maneat perpetuò irreuocabile, & ſic confirmauit dictam ſubſtitutionẽ omnem,& quidquid ad eam pertinet, cum multis clauſulis cautelis,&iuramẽto,factum Barchinonæ, 6. idus Marcij 1318. habet teſtes locum ſignum Notarij Guiller mi Auguſtini,opponũtur aliqua contra dictum iſtrumentum,inter alia, quod fuit extractum ab archiuo Barchi. ſine partis citatione.

Tertiũ vinculũ, in quo ſe fundat D. Stephania

Secundum vinculũ, in quo ſe fundat D. Stephani

Deciſio CCCLXII.

CAPITVLA Matrimonialia Don Ioannis de Ixar minoris, & Domnæ Cathalinæ de Biamonte, de anno 1436. celebrata cum conſenſu Ioannis Patris Oratorij, per Procuratorem, Notario Sanchio Monarriz.

IN his capitulis, Ioannes, & D. Timbor parentes vltra promiſſionem, qua promittunt parentes dare poſt mortem ſuam omnia bona ſua, dant Ioãni filio de præſenti loca de Lezara, Almonezin de la Cuba, Vinaceir, in contemplationem matrimonij, & apponunt vinculum ſequens. Item eſt pactatum, quod filij, qui naſcentur ex præſenti matrimonio hæreditent, & ſuccedent in bonis & hæreditate Ioannis & Catharinæ coniugũ, præferendo maiorem minori, & maſculos fœminis, taliter quod maior, & primogenitus habeat omnia Loca, & Caſtra, & alij filij, vel filiæ, ſi plures erunt, poſſit Ioannes minor eas hæreditare, & dotare ad volũtatem ſuam, in pecunia, ſuper dicta hæreditate, iuxta qualitates dom⁹, relinquẽdo ſuæ cõſcientiæ hoc arbitriũ, factum in villa de Olit in Palatio Regio, & Regali Camera 19. Auguſti, 1436. interuenerunt contrahentes matrimonium, & Bernardus Coſco Procurator Ioannis patris. & d. Timbor ad mandandum bona ipſi Regina, & Princeps filius illius frater etiam, Catha. & teſtes & iurarunt Ioan. minor, & Coſco Procurator omnia cõtẽta in capitulis ſeruare, fuit extractum inſtrumentũ per Commiſſarium atteſtantem de commiſſione, & Notarium publicum, vt ipſe in ſignatura fatetur.

Quartum vinculum. D. Stephaniæ

Opponitur, quod in extractione non fuit vocata pars.

Quòd extrahens non eſt Notarius, quòd non habuit commiſſionem, & quòd non venit legalizata, quòd Commiſſarius non dicit ſe extraxiſſe à nota originali, quod non conſtat de mãdato Bertrandi, quòd nõ cõſtat de nota, quod non vocãtur filiæ, niſi in primo gradu, & in defectum maſculorum, & ſic defuit vocatio Stephaniæ, quæ non fuit vocata.

TESTA-

TESTAMENtum Ioannis primi dicti Oratoris, Patris Ioãnis ſecundi 18. Nouembr. 1454.

IN hoc teſtamẽto Ioannes reſeruat Ludouico primo & nepoti ſuo filio Ioan. & Cathal. de Viamonte, iura & actiones, quæ habet, vel habere poteſt, & debet in domo ſua, & bonis virtute capitulor. matrimonial. Ioãnis, & Catharin. coniugũ, & ſtatim facit vnionem perpetuam in diuiſibilem æternã, cum multis clauſulis roboratam locorum de Ixar, Vrrea, Populæ de Gaen, Populæ de Beneljaſar, de Belchit, Almonezil, Populæ de Alborton, Lezara, Vinaceit, cum omni iuriſdictione, & imperio, latiſſimè prohibens alienationem omnem, & ſtatuens, vt perpetuò maneant in familia in vna Baronia, in vno corpore, in qua ſuccedant Ioannes filius, & alij poſt eum, & ſemper maneant in dominio vnius perſonæ ſucceſſiuè, & totum cum exuberantia verborum ad finem ſupradictũ: & poſt mortem Ioannis filij vocat filium filij maſculum de legitimo matrim. data tamen electione Ioanni, quod ſi haberet plures maſculos, eligat vnum ex eis, & non facta electione, vocat maſculum maiorem de leg. matr. & hoc idem repetit in ſequenti filio, vt ſimiliter eligat maſculum, & non facta electione vocat ſimiliter maiorem, & non progreditur amplius in vocatione expreſſa cõtentus nominaſſe primum, & ſecũdum gradum poſt filiũ Ioannem: tandẽ decedente Ioanne filio ſine filijs maſc. vocat filias, & cum his latiore ſermone concludit teſtamentum ſuum dicta die, & anno in loco de Ixar, fuit teſtamẽtum ſcriptum, & firmatum ſua manu Oratoris, & extractum per Ioan. Comoræ, Notarium, qui illud fuit teſtificatus, & recepit.

Quintum v. nullam D. Stephaniæ.

Opponitur, quod caret teſtibus, nec Notarius fuit rogatus, & quod reſtringitur ad duos gradus, & quoad fœminas fuit reſtrictum ad primum gradum vocationis earum.

TESTA-

Deciſio CCCLXII

TESTAMENtum Ioannis ſecundi factum in loco de Ixar die 1. Iulij 1485. eſt ſolemne.

IN hoc teſtamento Ioannes fecit hæredem legitimum filium ſuum ex Catharina Viamonte natum, cum tali vinculo, & conditione, vt poſt mortem ſuam dicti Ludouici, dicta Caſtra, & bona immobilia veniãt, & perueniant in Ioannem tertium nepotem noſtrum, & filium Ludouici filij noſtri, & in deſcendẽtes illius maſculos de legit. matrimonio, & deficientibus ipſo, & deſcendentibus ſuis de legit. matrimonio, quod tali caſu dicta Caſtra reuertantur, & perueniant in dictum Iacobum filium noſtrum, & eius deſcendentes de legitimo matrimonio: & deinde volumus, & mandamus obſeruari vincula poſita, & inſerta in vltimo teſtamento dicti Ioannis, quondam patris noſtri in omnibus, & per omnia, quæ volumus haberi ſic pro expreſſatis, inſertis, & repetitis perinde, ac ſi in ſpecie de verbo ad verbũ fuiſſent inſerta, & repetita, cum tali vinculo, & cõditione, quod dicti hæredes, vel ſucceſſores noſtri non moueant litem, & controuerſiam aliquam contra vxorẽ noſtram Duciſam, &c. habet teſtes, Not. Petrus de Aragon de Ixar, à Petro Seſſe Notario, vicino de Ixar extractũ, vt Cõmiſſario, & nota quod nominat Ludouicum filium, vt etiam nominauit pater eius Orator in teſtamẽto ſuo, & ponit alias cõfrontationes, vt eum Ioannẽ nominare, & vinculos reiterare, quæ poſuit in teſtamento ſuo.

CLAVSVLA teſtamenti Don Ludouici primi, Comitis de Belchite, mariti Domnæ Guiomaræ Henriquez, 5. Febrvar. 1517.

FAcit hæredem Ludouicum ſecundum nepotẽ (erat enim præmortuus Ioãnes tertius pater eius, ſimulque filius teſtatoris) cum vinculo, quod ſuccedant filij maſculi de maiori in maiorem, & poſt eos maſculos vocat fratres Ludouici hæredis, ſcilicèt Alfonſum primũ Carolũ & eorũ filios maſculos

los de maiori in maiorē pro ſequendo rectam lineam illo rum, & aponit in ſuis bonis vincula patris Ioan. II. & aui Ioan. Oratoris, & vult ſerua ri contenta in eis, referendo ſe ad illa, &c. idē facit de bo nis liberis, inter quæ ponit la Baronia de Belchite, & domum Cæſaraugustæ, vt vadant in deſcendentes filios maſculos per rectam lineam, & eis deficientibus deuoluā tur in proximiorem conſan guineum, ſcilicet nominis & inſigniæ Yxarentium.

Cap. matri. Ludouici ſecū di, cum Beatrica de Alagon 31. Martij 1513. ſolus vnus c miſſarius ex duobus extraxit instrumentum exhibitum in proceſſu.

LVdouicus I. dat Ludouico II. in his cap. matri. cum conſtitutione maioratus in amplisſima forma, vocando omnes deſcendentes maſculos ex Ludouico II. & poſt eos vocādo Alfonſum I. Carolum fratres Ludouici II. & eorū deſcendētes per viā maioriç in amplisſima forma, in defectū omniū, fœminas cum prohibitione, & obligatione deferendi nomen, & arma, interuenerunt teſtes in duobus locis, & duo Notarij teſtificati fuerunt, ſed à ſolo vno cōmiſſario, vnius notarij extrahuntur, & ex hoc impugnantur.

Capitula matrimonialia do mini Ioan. de Yxar (ſolemni ter teſtificata) cum D. Eliſabeta de Eſpes, 20. Iunij 1538. Cæſaraugustæ, & in loco de Yxar fuit iuramentum.

LVdouicus II. facit donationem Ioanni filio primogenito, & deſcendentibus maſculis legitimis, & poſt eos omnes fratribus Ludouici donataris, vt ſupra, ſcilicet Alfonſo, Petro Carolo, & ſuis filijs, & deſcendentibus maſculis, & poſt omnes maſculos fœminis iſtorum ſuo ordine, cum onere nominis, & armorum amplisſimè propter memoriam, & agnationem, vt in capitulis matrimonialibus Ludouici cum Beatrice de Alagon.

Deciſio CCCLXII.

CLAVSVLA ſecundæ capitulationis don Ludoui. II. cum D. Hipolita de Hered. in ſecũdis nup. 18. & 20. Nouẽb. 1548.

Quartũ vinculum D. Antonij. CLauſula ſolum renouat vincula, & pacta apposi ta, & facta ſuper ſtatu, & Comitatu de Belchite generaliter, ac ſi de præſenti in hac capitulatione insererentur.

CLAVSVLA teſtamenti don Ludouici II. patris vltimi poſſeſſoris, 25. Ianuarij 1554.

Sextũ vinculũ Antonij. FAcit vniuerſalẽ hæredẽ IoannemChriſtophorũ, cum prohibitione alienandi, & vinculo, quod bona veniant in filios, & deſcendentes maſculos de legitimo matrimonio de maiori in maiorem, & eo deficiente ſine deſcẽdẽtibus maſculis, quod bona vadant in illos, qui debeant ſuccedere ſecundum vincula domus ſuæ, bona vero libera dimittit filiabus Chriſtophori filij, & eis non datis, relinquit bona illa libera Elenæ, & Guiomaræ ſororibus Ioan. Chriſtophori.

EX quatuor agentibus in preſenti proceſſu, ſuper ſtatu Ducatus de Yxar, qui ſunt excelentiſſima D. Eliſabet Margarita Fernandez de Yxar, filia vltimi Ducis, & nobiles don Antonius Fernãdez de Yxar, D. Petrus de Yxar, D. Martinus de Bolea & Caſtro, Marchio de Torres, qui omnes prætendũt iure dominij ex varijs titulis, & cauſis ſibi inſolidũ, vnicuique iure debito competere dictum Ducatũ, & Comitatum de Belchite, primo loco D. Margarita, tanquam filia vltimi poſſeſſoris fundat ius ſuũ ex triplici capite, primo eo, quod hæc omnia caſtra fuerunt diſmembrata, & exciſſa à bonis coronę Regis Regni Aragonum, & quod ſic fuerunt de demanio, & per conſequens, ſicut Regnũ, indiuidua, & primogenito deferenda, hoc deducit illius aduocatus diſſertiſsimè: dicens amplius, quod Baronia eſt dignitas regalis, ſicut Marchia Ducatus, & Comitatus, & per cõſequens, manifeſte cõuincitur eſſe indiuidua, & primogenito deferenda ex iuris diſpoſitione, ſicut, & illæ aliæ dignitates regales.

Secun-

Secundum caput fundatur in ordinaria præſcriptione immemoriali maioratus regularis, de ferentis bona primogenito maſculo, & indiuidua, & maſculo non exiſtente, fœminæ eiuſdem gradus, & lineæ.

Tertium caput fundatur ex varijs ſcripturis, tam inter viuos, quam vltimæ volũtatis, quæ omnia hac methodo, & ordine percurremus, vt ſic clarius inſedamus.

1 Ad primum reuertendo, certiſsimum eſt, & partes fatentur, & hiſtoriæ Regni confirmant, quod hæc domus de Yxar fuit ſeparata a bonis coronæ Regni,[a] & eius dominio, quo ſuppoſito format argumentum ſic, Regnum Aragonum ſicut cætera Hiſpaniæ Regna indiuiſibile eſt, & primogenito ſemper defertur, ſed hic ſtatus, de quo agitur, eſt pars, & portio, fuitque a principio huius Regni, identificata indiuidua, & eadem numero, licèt partium diſtributione diſtincta, ergò debet regulari ſecundum naturam totius, ſub eiſdem regulis, qualitatibus, modis, & formis, quibus principale, a quo emanat, membra enim regulantur a ſuo capite. Maior propo

2 ſitio probatur *obſer. vni. fori editi apud Exeam,* vbi habetur, quod Regnum non venit in partitionẽ, & defertur primogenito, *ita Molin. in ver. primogenitus, verſ. primogeniturǽ, &c.* quod omnes foriſtæ fatentur, & vſu obſeruatum videmus ſucceſsionibus Regni Aragonum, in quibus ſemper primogenitus fuit admiſſus a Petronilla Regina & Berengario, vſque ad Carolum V. Romanũ Imperatorem, in tantum, quod ſi deficiebat primogenitus maſculus, ſuccedebat filia primogenita, vt legitur de Goſtãça filia Iacobi ſecũdi, idẽ legimus de Petronilla.[b] Maior verò pro-

3 batur, tã ex inſtrumento ratificationis, quam ex confeſſione omniũ partiũ, ex hiſtorijs Regni aſ

 ſeue-

a Zurita tom. 1. annali lib. 3. c. 101. in vltima columna, vbi dicit quod anno 1276. reliquit Rex Iacobus Petro filio naturali Baroniam de Yxar, & quod abinde hoc nomine appellati ſunt ſucceſſores Petri, idem tenet inſtrumentũ ratificationis, de quo in proceſſu, vbi fatetur don Petrus, nepos Regis Iacobi, & filius alterius Petri hæc bona eſſe de corona Regia, magno verborum pondere, quo tẽpore erat iam dominus, non ſolũ de Yxar, de Vrrea, & de la Puebla, ſed etiã medietatũ de Belchit & de la Puebla de Albortõ: fatetur etiã M. Marchio in art. 2. replicæ, & art. 3. & D. Petrus in art. 77. replicæ, & tandẽ hoc apud omnes eſt in confeſsio & ſine dubio.

b Molina in ver. teſtamentũ fol. 314. & ver. nobiles, & ver. Regnum, verſ. Regnũ non venit in partitionem, vbi reprehendit diuiſionem factam de Regnis Aragoniæ, & Maioricarũ, ſecundũ Bald. quem ibi allegat, ſed certe non meretur reprehendi Rex Aragonum, quia

ſeuerantibus omnibus hunc ſtatum, & eius caſtra ab ipſa Aragonum corona dimanaſſe, & diſmembrata fuiſſe, de quo non eſt dubitandum, conſequentia patet, quia vbicumque ab aliquo capite, & pincipali ente aliquid deriuatur, emanat, & ſcinditur, ſemper remanet eiuſdem naturæ, & qualitatis tanquam pars illius æmogenea, non dico, quod ſimilitudinariè, & ad exemplũ capitis hæc membra regulentur, ſed ſtrictius, tanquam pars illius, ac eius naturæ, reguletur proprijs legibus, ac qualitatibus eius, allegant 4
ad hoc varia Doctorum reſponſa, & primò *Decium conſ.*389. vbi loquens de quodam Comitatu, conceſſo Marco de Pijs, diſmembrato à DucatuFerrariæ aſſerit, quod ſicut Ducatus Ferrariæ primogenito defertur, ſic & etiam Comitatus abillo diſgregatus deferri debet primogenito, quia membra debent à capite regulari, *c. cum nõ liceat, de præſumptioni.* & ex alijs, quę ibi allegat, ad idem adducitur *Oldrad. conſ.*231. vbi quod ſubſtitutio, de qua ibi, facta ſuper re, vel Regno diſmembrato à corona Regia, debet regulari tã quam de re indiuiſibili, ex quo Regnum, à quo effluxit, indiuiſibile eſt, meliùs *Menoch. conſ.*158. *in* 2. *num.*46. *&* 47. dicens, quod membra regulantur à ſuo capite, & ſic, ſi Regnũ, vel Ducatus primogenito tantum defertur, ita etiam, & caſtra ex ipſo Ducatu dempta, primogenito deferenda erunt, allegatur in argumentum *Bartho. in conſ.*72. *lib.* 1. vbi dicit, quòd per ſubſequens pactum diuiſionis, nõ alteratur natura præcedẽtis pacti, diſponẽtis, quòd fœminæ non ſuccedant, quia ſi poſtea diſmembẽtur ex illis bonis quædam caſtra, non ſuccedet in illis fœmina, quia ſemper bona diſmembrata retinent primam naturam, allegat etiam *Bazquium de ſucceſſio. creat. lib.* 3. §. 26. *limitat.* 31. *num.* 93. *in fin.* dicens, quòd maio-

*illud fuit ex conſenſu filiorum, quorum præiuditium vertebatur, vt refert Oldradus conſ.*231. *& præſertim quia illa Regna erant diſtincta, & nõdum vnita, & nõ fuit propria diuiſio, & idem habetur in l.* 2. *tit.* 15. *partita* 2. *& ibi Greg. Lopez, vbi hanc maioriam indiuiduã firmat de omni iure, facit forus, quod primogenitus, fol* 16. *Molin. ver. diuiſio, fol.* 103. *ver. diuidi non poteſt Regnum, in terminis Oldra. conſ.* 231. *dicit, quod Regnũ Aragoniæ, tam de iure communi, quam hominis diſpoſitione eſt indiuiſibile, idem cõſ.* 94. *&* 95. *Menoch. conſ.*322. *nu.*64. *dicẽs Regnum Aragonũ eſſe indiuiſibilè, & primogenito deferẽdum, idẽ Menoch. conſ.*158 *nu.*47. *benè Anchar. conſ.*339. *in prin. dicens, quod de generali Regnorum conſuetudine, non ad omnes filios, vel gradus proximos, ſed ad vnum tantũ ex eis defertur Regnum, quia pluralitas Principatum non eſt bona, fundans hoc de omni iure diuino, & humano, latius Molin. de primog. lib.* 1. *c.* 2. *dicens, omne Regnũ Hiſpaniarum veriſſimum maioratum eſſe, & inei⁹ ſucceſſione ſeruari ordinem primogenituræ, latiſſimè comprobans, inferenſque*

maioratus regulatur eo modo, quo regulatur Regnũ, tanquam res, & membrum ſub eo conſiſtẽs, & ſic erit indiuiſibile, & inſeparabile iuuat *Paul. Caſtr. conſ.* 161. 1. *col.* vbi res dependens ab alii, vti codicillus, ſequitur naturã rei, a qua pẽdet, & non facit paruũ feſtũ aduocatus de dicto Bazquij, timens ne intra cancellos feudales ſubmergeretur, videt enim ad alia facile reſponſum ex feudis dari.

ex eo argumentũ ad cætera primogenia Hiſpaniæ, & circa Regni indiuiſibilitatem quã à ſua natura habet, eſt videndus idem Molina cap. 11. vbi latiſſimè, & eſt ſine difficultate aliqua res iſta, Burgos de Paz conſ. 9. circa medium, eſt videndus Decius cõſ. 389. vbi latè de indiuiduitate.

Confirmat ſecundo hanc eandem intentio-
5 nem dicendo, quod licèt à ſui principio, ſecundum ea quæ dicta ſunt, fuiſſent à Rege data hæc bona in Baroniã, vel iuriſdictionẽ, & ſeñorio, nihilhominus fuit hæc dignitas regalis, ſicut Marchia, Ducatus, Comitatus, & per cõſequẽs deferẽdi primogenito, & indiuidua ſicut illa, & quod Ducatus, Marchia, & Comitatus deferãtur de iure ſẽper primogenito, & indiuidua, tenẽt multi DD. hac potiſſima ratione, quia licèt dignitates regales de iure non tranſmittantur ad hæredes, niſi aliud inueſtitura diſponat, *c. 1. de feudo Marchiæ*, c tamẽ de cõſuetudine vſurpatũ eſt vt tranſmitantur ad filios, & hæredes, *ſecundũ Bart. ibi per text. in c. 1. de alienat. feud. in fine*, ibi, *Itẽ in feudo Comitatus, vel Marchiæ, vel aliarum dignitatũ, non eſt ſucceſsio ſecundum rationabilem vſum. ſed hodie hoc eſt vſurpatum*, & ſic ſecundum conſuetudinem vſurpatiuam iam in eis datur ſucceſſio, *vt Bart. Celſus Hugo, & omnes fatentur*, itẽ hæc dignitates de iure feudorũ, non poſſunt diuidi, *c. imperialẽ*, §. *præterea Ducatus, de probib. feud. alien. vbi dicitur præterea Ducatus, Marchia, Comitatus de cætero non diuidantur aliud autem feudum ſi conſortes voluerint, diuidatur*, &c. ſi ergo ſunt tranſmiſibiles, & diuidi non poſſunt inter ſucceſſores, ſequitur eſſe deferẽda primogenito, eſt enim ſatis nota regula, quod vbicumq; in aliquibus bonis,

c Ibi, hæres enim non ſuccedit vllo modo, c. 1. ad ſi ibi in feudo Comitatus, vel Marchiæ de alienat. feud. & vtrobique feudiſtæ ſignanter Bald in d. c. 1. de feud. Marchiæ, aſſignant bonam rationẽ, quia hæc feuda ſunt publica ex regali munificentia prouenientia, §. obtinent collat. 5. in auth. de exhib. reis, & ſic facilius, & citius reuertũtur ad cõcedentem, & priſtinũ ius, l filio delib. & poſth. & perinde habentur, ac ſi nunquã fuiſſent à principio ſeparata, melius Bart. (à quo omnes deſumunt) conſ. 72. nu. 4. in 1. dicens quod hæc dignitates regales non habentur licitè, niſi á Principe, & ſic de iure in eis non datur ſucceſſio, & mortuo patre filius non ſuccedit, niſi de nouo ei feudum concedatur Celſus Hugo pro fratribus Ducis Cardonæ nu. 18. ver ſiue etiam, &c.

bonis non cadit diuiſio, ſed vni tantũ ſucceſſio
deferenda ſit, quod primogenitus ſolus admit-
tatur, ita paſsim reſoluit *Molin. de primog.* d quod 6
adeo verùm eſt, quod ad conuincẽdum aliqua
bona maioratus eſſe, ſufficiat ea Ducatus, Mar-
chionatus, vel alterius dignitatis regalis nomine
poſsideantur bona, & poſſeſſa diu fuerint, vt ſic
primogenito, & indiuidua debeantur elegãter,
docuit *Burgos de Paz*, allegans pluſquam ſexa-
ginta *DD. conſ. 9.* æquiparans in hoc, Regnum, &
dignitates regales, & quod Baronia ſit dignitas
regalis, quamquã articulus iſte ſit multum con-
trouerſus, tenet don Garcia Maſtrilis, de magi-
ſtratibus, e dicens, quod hæc eſt verior opinio,
quod Baronalis dignitas regalis ſit, quando Ba
ro habuit (vt in caſu noſtro) caſtra à Rege ti- 7
tulo Baroniæ, ſufficit enim ſecundũ eum, quod
à Rege concedatur talis dignitas, vt regalis nun
cupari poſſit, & verè Baro dicatur, & quod pro
cedat à pari cum Comite, imo quod in Regno
Neapolitano, magnatum nomine contineatur,
& quod eorum more matrimonia contrahunt
Barones, latius idem Maſtril. cuius dicto, & alio
rum Doctorum in hac materia ſtãdum eſt, quia
ſecundum Mandel. nu. 38. rati ſunt textus in hac
materia, hæc eſt prima obſeruatio, quæ pro par
te D. Margaritæ proponitur, tam apparenter,
vt concluſiſſe videatur, maximè ſi ſecutã obſer-
uantiam iungamus, per qu apparet, quòd à pri-
mo inueſtito, vſque ad vltimum poſſeſſorem, &
Ducem, ſemper hic ſtatus trãſitum fecit per pri
mogenitos maſculos exiſtentes integraliter, &
abſq; diuiſione aliqua, concurrentibus alijs fra
tribus, & nunquam ſuccedentibus in ſtatu, quæ
obſeruantia tanti eſt effectus, vt non ſolum per
ſe ipſam ius ferat, vt ſæpiſſimè traditur per
Doctores, maximè in rebus dubijs, f ve-
rum

d *Lib. 1. c. 11. n. 9. allegans Angel. & Aretin. Alex. Xuarez, Couarr. Greg. Gom. & alios Menoch. conſil. 158 num 46.*

e *c. 2. de Baronum iuriſdict. n. 38. allegans Iſern. Bald. Afflict. Mãdel. Iul. Cla. Frec. de orig. baro. Purpura Gail. & alios multos idem ſequitur Oldra. 137. Curt. 66. Craue. 135. Fontan. de pact. clan. 4 gloſ. 10. par. 1 Roſental. de feud. vbi extẽdit, c. 7 n. 4. Xuarez in l. quoniã in priori. in declaratione Regni limitat. 11. nu. 2. dicens idem eſſe Baronia, & ſeñorio, ita cũ multis proſequitur aduocatus in hunc finem contrarium tenet Canedo deciſ. 104. nu. 4. dicens ex vera, & cõmuni opinione, quod Baronia eſt dignitas poſt Comitatum, vbi allegat alios.*

f *c. cum dilectus, de conſuetudine, vbi Ca-*

rum etiam confirmat ius diſmembrationis, & dignitatis regalis, vt quando ius illud dubium eſſet, obſerbantia, tamen illud validare cenſeatur ex præſumpta voluntate concedentis, quare ex hac prima ratione videtur concludẽdum, hunc ſtatum eſſe verè maioratum indiuiſibilem, & ſic primogenitis deferendum, cùm hoc omne ſequatur, tam ex deribatione, propagatione, & diſmembratione huius nobiliſſimæ familiæ, quã etiam ex ſola vi dignitatis regalis, cùm ex tot documentis hiſtorijs, iuribus, Doctorum authoritatibus, ſolis primogenitis hæc conueniãt, tum ob bonum publicum conſeruationis familiarum, quam propter magnam authoritatem cõcedentis, perpetuò voluit decorare, non minus hos deſcendentes in Baronia, quàm alios ſucceſſores in Regno, quantum potuit, & ſic cum ſola domna Margarita reperiatur in linea primogenitorum abſque aliquo fratre, videtur ei deferenda ſucceſſio.

noniſtæ, c. cũ vcuiſſent de inſtitutioni, nos deciſ. 91. 119. 125. 160. cũ alijs multis, quòd non requiritur, quòd ſit præſcripta, nec obtent in cõtradictorio inditio, cum ſit potius interpretatiua, quàm iuris inductiua, & in terminis ſucceſsionis, Mantica de coniectu. lib. 6. tit. 9. ad finem, Simon de Præt. de interp. vltima volunta. fol. 11. & 37. Maſcar. de interpretatio. ſtatuto. concl. 2. nu. 157.

8 Fatemur ſubtiliter, & ingenioſe dicta ſuperiora, quæ pro parte domnæ Margaritæ proponuntur, ſed re intenſe, & attentè conſiderata, tã de iure, quã de vniuerſali conſuetudine, & prę ſertim huius Regni, videntur minimè amplectenda, & quod potius dealbant, quàm effodiant parietem difficultatis, illa enim Doctorũ reſponſa, quæ pro diſmembratione adducit D. Margarita, veriſsima ſunt ſuo caſu, loqũtur enim in ſubfeudis, quæ ab alijs feudis pendent, & ſegregantur, non verò in bonis allodialibus, ſiue etiam maioratibus, in quibus diuerſiſsima eſt ratio, vt dicemus. Et primo *Meno. conſ.* 158. *nu.* 46. *loquitur de quodam feudo Marchias ſeparato à Ducato mediolani, in hac verba, ſi enim Regnum, vel Ducatum primogenito tantum deferuntur, ita etiã, & feuda ex ipſo Ducato dempta, Decius conſ.* 389. *lo*

quitur etiam de alio, ſubfeudo diſmembrato à Ducato Ferrariæ, in hæc verba, Quia Ducatus Ferrariæ primo genito defertur, ergo idem dicendum eſt de feudis, quæ ab ipſo Duce conceduntur in eius Ducatu, Bart. autem reſponſum conſ. 72. lib. 1. non eſt pertinens ad rem de qua agitur, quia ibi non agitur de retinenda qualitate præexiſtentis corporis, à quo fit ademptio, ſed ſolùm an per diuiſionem ſubſequutam cenſeatur receſum à priori pacto excluſiuo fæminarum, adnotata *in l. qui Romæ, §. duo fratres de verb. obli.* & dicit quod nõ ex defectu poteſtatis & alijs rationibus de quibus ibi. ¶ *Oldra. etiã conſ.* 231. non videtur pertinens ad caſum, quia non arguit à toto aliquo integrali, à quo fit ſeparatio ad rem ſeparatam, vt reguletur ſecundũ totum, ſed quod Regnũ Maioricarum eſt indiuiduum, & quod non ſummitur argumentum à materia diuiſibili ad indiuiduam. Deinde ibi non fuit ſeparatio aliqua, ſed Regni acquiſiti adiudicatio, ſeu infeudatio, vt in fine annuit.

Raudenſ. etiam var. reſolut. c. 44. *num.* 47. 46. ſimiliter loquitur de quadam diuiſione Ducatus Mediolani, à quo fuit ſeparatus Comitatus Modetiæ, & arguit, quod ſicut Ducatus eſt indiuiſibilis, ſic etiam Comitatus ademptus, & ſicut illud defertur primogenito, ſic debeat Comitatus deferri.

Bazquius autem (de cuius dicto D. Margarita feſtum facit) quia loquitur in maioratibus Hiſpaniæ, non loquitur in caſu ſeparationis ab aliquo corpore præexiſtenti, ſed arguit ſimilitudinariè, quod maioratus regulatur eo modo, quo Regnum, tanquam res, & membrum ſub eo conſiſtens, & ſic erit indiuiduum, & inſeparabile, vt ſic arguunt DD. Hiſpani de Regnis ad maioratus, *ſecundum Molin. lib. 1. de primog. c. 2.*

Similiter *Caualo deciſ. 27. num. 9. 2. p.* nil conclu 9
dit

dit,ſolùm dicit, quod fundus regalis permutatus cum fundo patrimoniali, fit patrimonialis, & quod ſi in fundo permutato ſuccedebat primogenitus,idem erit in fundo, cum quo fit per mutatio, *Tiraq.in l.bonus*, §. *hoc ſermone,limit.* 14. *per totam*, quod inde fit, quia res vna ſubrogatur in locum,& naturam alterius,imo idem reputatur, *g* & res permutata eandem ſortitur naturã, quam alia res,cum qua permutata eſt, *h* & ita ſi quis rem meã permutat cũ alia,&res permutatã perijt,poſſum agere contra eum,vt reddat mihi aliam rem, quã habuit ex cauſa permutationis, & hinc eſt quod res permutata cum re ſubiecta fideicommiſſo,fit fideicõmiſſaria, & res permutata cum re dotali,efficitur dotalis,propter iden titatem naturæ,quam contrahunt res permutatæ,& conglutinatæ. Subrogatum enim ſapit na turam eius in cuius locum ſubrogatur.*l.ſiquis eũ* §.*qui iniuriarum.ff.ſiquis cautio.l.vni.C.de rei vxor. actio.* præſertim quando ex voluntate actum facientis vna res intrat locũ alterius,*l.filia* §.*Titia. ff.de condi.& demonſtra. l.pater.ff.de alimentis lega. Caſſane.in conſuet.Burgun.rub.*4. *tit. dez droyts.* §.2. *ver.aquel, col.*2.*Ioan. Lupi in rub.*§.62. *col.*3.*ver. illud tamen, Tiraq.latius de retract.lignag.* §.32.*gloſ.* 1.*num.*10.*cum ſeqq.vſque ad nu.*27. vbi quod tũc pretium,& res empta ex pretio illius cenſentur haberi eodem titulo,& ratione,quo illa ex quo habita ſunt,quando ex coniecturis, vel ex breuitate temporis,quia ſtatim quo,res prima vendita fuit, alia fuit ex eius pretio empta, vel ex proteſtatione;quia dixi vendens quod aliã emebat loco alterius,quam vendiderat, conſtiterit de voluntate coniugis contrahentis,volentis aliam loco eius ſubrogare,tunc enim alia eodem iure cenſebitur quo prima,quia in hoc caſu etiã in particularibus fit hæc ſubrogatio, *l. ſi donare,*

g *l.ſi filiæ* §.1.*de cõdi.& demonſt.l ſi donata,* §.*ſi ſponſus de donationi inter virũ, & vxorem.*

h *Ex ſententia Bald. Maſuer. Alberi. Luc. de pœna, & aliorum quos citat Tiraq. vbi ſup.*

§.*ſi ſponſus,ff.de donat.inter.& nos alibi latè*: & totũ hoc intẽdit *Cauedo,ad Luſitanã ordinationẽ*.Ex quo patet,quod locus hic nõ pertinet ad rẽ,hic enim nihil adimitur,·& diſmembratur ab aliquo præexiſtenti corpore, cuius naturam ſequi debeat, ſed imo de nouo aliquid adiungitur doti,fideicommiſſo, & alteri exiſtenti per viam ſubrogationis,in caſu autem noſtro totum diuerſum, ex quo animaduertant oratores aduocati,ne nimiũ ſint extenſi, ſed intenſi potius, quia intra rem pauca,extra rem multa dici poſſunt.

Nec quod tradit *Iacob. Aſſaa de primog.in commento,ad l.mentalem,fol.mihi* 94.§.*& ſi in mente nu.* 10
41.*dum dicit in prin.*non eſt igitur dubium omnia bona ab ipſo Regno procedentia, eandem naturam ſequi debere per iura, & Doctores ſupra citatos, non inquam obſtabit, licèt agat de bonis à corona demptis, *vt in verſ. nunc. quoniam,fol.*100. apertè declarat per totum,ex multis rationibus.Primò,quia ibi arguit à ſimili, vt ſicut Regnum defertur ſecundum,*l.mentalem*,in filium primogenitum, non in patruum, eadem ratione obſeruetur in ſucceſsionibus inferiorũ dignitatum,& maioratuum,& feudorum exiſtẽtium intra Regnum,quia membra à capite diſcedere non decet,& quia in ſimili conſuetudo vicinorum in rebus dubijs,etiam quę non ſunt vt caput,ſeruanda eſt,ita loquitur *ſub num.*39.*in fin.* quo argumento à ſimilitudine deſumpto, & à capite vtuntur Doctores Hiſpani,*vt refert Moli. de primog.lib.*1.*c.*2.*à num.*16.vt ſit ſenſus,quod ad inſtar Regni,cætera primogenia deferantur filio primogenito,non patruo,non autem quod ſola ratione diſmembrationis,eandem naturam ſortiantur.

Secundò, quia ibi ſecundũ authorem *lex mẽtalis,declarata per Ioan. Regem mentalis Legiſlatorem,* in

Digitized by Google

in ſuo teſtamento, fuit generalis ad ſucceſsionē Regni, & aliarum dignitatum, vt declarat *in verſic. & ſi in mente num.* 41. *circa medium*, dum dicit, qui non vnam ſibi, & diuerſam ſubditis ſuis debet ſtatuere legem, licèt legibus ſolutus ſit, & talem fuiſſe mentem Legiſlatoris ibi declaratur, qualem habuit in ſuo teſtamento, & ita ſubdit poſtea, quod eo ipſo, quod illud teſtamentum declarauit *legē mentalem dubiam*, erit lex generalis inter omnes.

Tertiò, quia ordinatio Luſitana has conceſſiones de bonis, & Caſtris coronæ factas, appellat, & reputat vera feuda eſſe, dempto quoad modum ſeruiendi, quē mutauit in iſtis conceſſionibus bonorum coronæ, volens quod dicta bona, quo ad omnia alia, præter modum ſeruiendi, feudalia ſint, tam in ſucceſsione, quàm in alijs, ex quo apparet, quod ex his rationibus retinent naturam capitis, non autem ex ſola diſmembratione.

Denique ex ſuperioribus conſtat, ſolum eſſe reſpondendū ad reſponſa *Raudenſ. Decij, & Menoch.* qui loquuntur de diſmembratione, vt in caſu noſtro, quibus facilè reſponſum dabitur, conſiderando, quod omnes hi loquũtur, quādo res aliqua adimitur, & ſegregatur ab aliquo corpore feudali, Ducatu ſcilicet, Marchionatu, Comitatu, Delphinatu, Vicecomitatu, & ſimilibus regalibus dignitatibus, & ipſa, & eadem res de nouo alicui conceditur in feudum, ſub feudū ve, tunc enim res illa beneficiaria de nouo conceſſa, ſemper à prima pendet, & eſt eadem cum illa, vaſſallus enim licèt non poſſit alienare feudum ſine conſenſu domini, & ſi alienauerit, alienatio nihil valet, & alienans priuatur feudo, [i] poteſt tamen ſine domini conſenſu alium ſubinfeudare de feudo, quod ipſe habet, & recognoſcit

[i] *cap. Imperialē de prohibita alienatione, ſeu di, Iſeru. ibi verſ. nullius temporis, & ibi communiter DD. vt*

& cõditionem, quàm dominium, a quo emanãt multa ad propoſitum *nos in deciſ. 25. à num. 95. cum ſequentibus*, quem locum omnino vide, hoc eſt, quod voluit *Bald. in c. 1. de feud. Marchiæ in prin.* dicens, quod hæc feuda reuerſa ad dominũ perinde habentur, ac ſi nunquam fuiſſent ſeparata, nec ex parte concedentis, nouum dominiũ, acquiritur, ſed fertilior eſt annus, pulchra verba, & ſic non mirum, ſi omnia ſubfeuda, ſeruent naturã cõditiones, & qualitates, corporis, a quo emanant quo ad modum ſuccedẽdi, & per hæc patet reſponſio ad tradita *per Aſsaa*, in caſu autẽ noſtro à ſui principio nõ fuit res hæc feudalis, nec ſeruituti ſubiecta, quia non apparet de aliqua inueſtitura, nec pro re præſtitum fuiſſe vnquam homagium, vel iuramentum fidelitatis,
12 prout in feudis regulariter præſtatur, nec ſeruitium aliquod impenſum, nec de aliqua ſeruitute, ſiue reali, ſiue perſonali, quibus non datis res præſumitur allodialis, & franca, *ut DD. communiter fatentur, teſte Paul. de Caſtro*, n. etiam ſi in alieno territorio alicuius Principis res ipſa ſita ſit, nam nihilominus præſumitur allodialis ad plenum, & directum dominiũ, ex *Caſtro*, & alijs, nec mirum, quia bona ſemper libera præſumuntur non ſubiecta maioratui, niſi ſcriptura maioratus, vel feudi oſtendatur, ita docet *Baldus*, & alij multi ſic in dubio præſumentes, o quia in iure primæuo omnis perſona, & omnis terra libera eſt, niſi in quantum violentia eſt illata, *ex eodem Paul. Caſtr.* p & in hoc Regno notiſsimum eſt, ferè omnia caſtra, & dignitates eſſe allodialia, franca, & libera, non obſtante quod à ſui principio fuerint a Regibus elargita, quorũ præſumuntur fuiſſe ab origine, & ſic per diuerſas manus, & familias ſucceſsiuè legimus in annalibus tranſiſſe libere, ſine pœna aliqua, imo quod plus

n *conſ. 179. nu. 1. Hoſti. & Ioan. And in c. nimis de iureiur. ſuper ver. tenentes, & in c. fin de iudi. ver. reſpõdere.*

o *Per tex. ibi in c. 1 §. inter filius, ſi de feud. fuerit controuerſia, in vſibus feud Alexan. cõſ. 129. in principio li. 1. Decius cõſ. 85. nu 1. Ant. Gabr. qui plura refert lib. 3 commun. tit. de feud. concl. 3. Celſus Hugo. in conſ. pro fratribus Ducis Cardonæ fol. 10 c. 1. §. de functo ſi de feu. fuerit contro. Curtius conſ. 75. Iul. Cla. § feud q. 18.*

p *§. ius autem gen.*

tium inſtituta de iure naturali, §. 1. de libertin. notatur in c. quamquam de cenſib. in gloſ. legitur, in 6. & hoc in temporalibus indubiũ eſt, quid autem in eccleſiaſticis, Caſtro vbi ſupra, num. 1. videndus.

plus eſt ſi Princeps concedit, vel donat alicui feudum, per verbũ ſignificans donationem, cẽſebitur libera donatio in dubio, non feudalis, ita cum multis *Iul. Clar. §. feudum, q. 17. vbi de communi*, & ſic concludendum neceſſario videtur, ſtatum, de quo agitur, licèt à corona Regia demptum, & exciſſum per viam donationis, non ex hoc ſolo maioratui ſubiectum, nec alteri iuri, ſed liberum, & franchum euaſiſſe, aliàs fatendum foret, omnes conceſsiones à Regibus factas fore onerofas, nexu feudi, vel alterius ſeruitutis, quod eſſet ab omni recto iuditio alienum, & in opprobrium munificẽtiæ, & nobilitatis regum, ſicut in infinitis conceſsionibus quotidie videmus, legimus, & experimur.

Reſtat modo ad ſecundã argumenti partem 13
reſpondere, in quantum vult, Baroniam eſſe regalem dignitatem, & vt talem induiduam, & deferendam primogenito, nam primo poſſet dici, & verè in hoc Regno, hanc Baroniam, ſeu caſtrorum conceſsionem non eſſe feudalem, nec recognouiſſe aliquo tempore dominum, nec ſeruitium iuriſdictionis, ſeu inferioris qualitatis, & ſic a fortiori, nec maioris dignitatis regalis, & per conſequens argumentum contrarium in ea non procedere, ſed ne ambulemus per mendicata ſuffragia, & vnico colirio omnes oculos ſanemus, aliter dicimus, quod Baronia non eſt dignitas regalis ſi ſumatur in ſpecie, non in genere, in quãtum comprehendit omnes dignitates regales, nã Dux, Comes, Marchio, & huiuſmodi ſunt etiam Barones habentes caſtra a munificentia regum, ſed quia habent etiam ſuperiorem qualitatem ricahõbriæ, ideo non appellantur Barones, ſed nobiliore nomine ricorum hominum, ſcilicet Ducum, Comitum, Marchionum, &c. quæ nomina pro eodem fundant

in

tur, q in ſpeciæ autem ſi ſumatur Baronia pro vt
ſpecies iuriſdictionis,quatenus cōprehēdit me-
rū,& mixtum imperiū ſub ſimplici iuriſdictione,
non erit tunc Baronia dignitas regalis, quia nō
14 connumeratur *c.1.de feudo Marchiæ*(& licèt dica
tur,ibi,*vel aliqua dignitate regali*,hoc dicitur prop
ter delphinatum Vicecomitatum, quæ ſunt di-
gnitates regales r)ſed dicitur feudū iuriſdictio
nis,& inferioris qualitatis, quam illa quæ habēt
annexam dignitatem regalem,ſ eſt verum quod
omnis,qui preeſt cognitioni alicuius villæ, vel
caſtri,dicitur habere dignitatē, t non tamen dig
nitatem regalem, ita concludit *Marinus Frechia
de feudis*, dicens quod dignitas Baronalis non eſt
regalis,ſecundum conſuetudines feudorū, quia
regales ſunt indiuiduæ inter filios,ad quos deue
niunt per vſurpationem,*vbi ſup.nu.9.per c.1.de feu
do Marchiæ*, at verò Baronia diuiditur inter ſuc
ceſſores,ergo non eſt dignitas regalis, ita con-
cludit Frechia cum multis, v imo quod Barones
ſint Capitanei,vt reſoluit *Frechia,& Celſus Hu-*
15 *go,cum multis*, x ſed quia non adeo hoc certū eſt,
(licèt verius de iure) quin contradictores ha-
beat,dicentes quod verior opinio eſt,quod Baro
nalis dignitas regalis ſit, quando Baro habuit ca
ſtrum à Rege,ſub titulo Baroniæ,& quod à pari
procedit cum Comite, tam in Germania, quàm
in Regno Neapolitano, ad quod multas, & va-
rias authoritates aducit,communem , & veram
opinionem appellans *Maſtril. de Magiſtra. c.2.
à num.38.cum ſequent.* qua propter dato(ſine præ
iuditio veritatis)quod ſit dignitas regalis,adhuc
tamen non ſequitur,quod ſit primogenito de-
ferēdus ſtatus hic,ex multis cauſis,primo, §.*præ
terea Ducatus de generali conſuetudine* non ſerua-
tur,& ſic in Italia,Alemania Ducatus,Marchio-
natus,& Comitatus diuiduntur, vnde ex gene-
rali

q Vt latè nos decif.1. tom.1.& vide for.1. quod Regens officium guber.fol.19.Blancas in tract. curiarum in c.connocationū,& in materia vide Garciā de nobilit.gloſ.8.nu. 32.circa fin.

r Celſus Huga in cauſa Ducatus Cardonæ, Iacob. de ſanto Georgio in gloſ.verb.Princeps.

ſ Maſtril. de Magiſtr.c.2 n.31. allegans Bald.& alios, & Caued.decif. 104. n.4. dicit communem, & veram allegans alios vbi multi,& eſt caſus in c.1.in 2.p.illius quis dicatur Dux,&c.& ibi Iſern & Albar. & notatur in c. 1. de his qui feudum dare poſſunt Socin.conſ.68 n.4.verſ. tertio præmitendum vol 1. vbi multi.

t Ioan.Andr.in c.cū olim de præben. Albar.vbi ſup Bal.in c. 1.§.cæteri verò, quis dicatur dux &c.Celſus Hugo , vbi ſup. folio 7.

v De ſubfeudis li.1.in tit.de origine Baronū Ioan And.in c.ſimiliter de ca qui curiā vēdidit 4.col. Zazi. in epito.feudor. in 5. 4. Bertrand. conſ.4. nu. 204.2. vol. & conſ. 191.2.col.lib.1.

x Hugo nu.11.fol.8. Frechia nu.10.Bald. in d. c.1. in prin. qui feudum dare poſſunt, vbi dicit,ij ſunt quos vulgo Barones appel-

rali fere conſuetudine feudalia etiam dignitatũ regalium ſunt redacta inſtar patrimonialium, & allodialium, quoad ius ſuccedendi, tam ex vltima voluntate, quàm aliàs, & idem ſeruatur in Frãcia, & Burgundia, vt tenent DD. omnes, y ſi igitur iam de conſuetudine regales dignitates diuidũtur, nihilque magis aduerſum maioratui quã diuiſio, ſequitur, quod attẽta conſuetudine non poteſt ex diſpoſitione illius textus deduci conſtitutio maioratus, neq; etiam ex alia diſpoſitione, *text. in c. 1. in fin. de alienatione feudi*, per quem iam datur tranſmiſſio feudi ad ſucceſſores, nam illa limitata eſt ad filios primi gradus, vnde deficientibus fundamentis maioratus, per diuiſionem, & limitatam tranſmiſsionem, deficiet etiam deductio maioratus. 16

Deinde quia cum iam feudalia etiam dignitatum regalium ſint redacta ad inſtar patrimonialiũ, & allodialium, quia omnia bona Hiſpaniæ, & maioratui ſubiecta ſunt allodialia, vt expreſſe tenet *Molin.* z non debent iura feudalia trahi ad cauſas Hiſpaniæ, & alias quàm feudales, quia ſunt iura ſingularia, quæ extẽdi non debent, prę ſertim ſi diſponunt contra ius. a

Item quia feudum nobile, & regale à ſui natura nõ tranſmittitur, ſed reuertitur ad dominum 17 *c. 1. de feudo Marchiæ*, & ibi *Bal.* de conſuetudine tamẽ vſurpatiua tranſmittitur ad filios primi gradus tantum, *ſecundum Bal.* b ſi igitur non eſt tranſmiſsibile vltra filios primi gradus, & ſic non eſt perpetuum, quomodo ſortietur naturam maioratus perpetui, & tranſmiſsibilis ad omnes, ita arguit *Sotin. vbi ſup.* hæc tamen ratio non multum aſtringit, quia textus ille loquitur in dignitate cõceſſa in adminiſtrationem, ſine territorio, ſecus ſi cum proprietate opidi, nam hæc eſt tranſitoria, *Molin. lib. 1. c. 11. n. 19. de primog.* quare aliter dico.

Præte-

lamus Barba. in repet. quadam extrauag. volentes in verb. Comites Barones idem concludit, ſequitur Gemi. in c fundamẽta ad fi. de electio in 6 per textũ, & glo. ibi qui textus facit mentionem de Barone, & gloſ. poſtquam declarat, quid Marchio, quid Comes, quid Dux, non declarat, quid ſit Baro, ſed bene quis Capitaneus ſumens eos prob. aronæ, vt ſic Baro, Capitaneus, & Balbaſo idẽ ſint, de æthimologia huius nominis licet varie Doctores loquãtur.

y *Celſus Hugo vbi ſup. fo. 10. Faber. in authentica ingreſsi, C de ſacroſanct. Eccleſijs, & in §. item Seruiana inſtitut. de actiomb. Guid. Pap. deciſ. 59. incipit. ſecũdũ vſus feudorum, & deciſ. 297. Decius conſ. 389. nu. 3 allegans Oldrad. Ioa. And. Iſern Alex. Socin. & alios.*

z *Molin. de primog. lib. 1. c. 11. n. 12. ver. præterea, & ſupra latius dictum eſt.*

a *Iaſ. in l. de quibus n. 26. vbi multos allegat, de legi. Curt. Faber. Guid. Pap. Bart. Ancharr. Roma. Bal. & multi quos allegat Celſus Hugo, in d. cõſ. de Cardona, fol. 11. n. 16. & fol. 24. num 9. Alex. concordans opiniones in l. diuortio ſolut. matr. Molin. vbi ſup in fi. & n 21. Anchar. conſ. 339. nu. 8.*

b *Et ibi text. in c. 1.*

18 Præterea quia bona maioratus Hiſpaniæ nō diuiduntur, etiam quoad exercitium cō, moditatem, & adminiſtrationem, ſed vni tantum deferuntur in proprietate, & vſufructu eius vita durante, quod ſecus eſt in feudis regalibus, quæ licèt à ſui natura; nō diuidantur quo ad iuriſdictionem, & dignitatem, licèt conſuetudo dictet cōtrarium, cōmoditas tamen, & exercitium diuiditur inter deſcendētes, ita reſoluit *Molin. vbi ſupra*, [c] vnde non eſt bona conſequentia, hæc bona diuidi non poſſunt, ergo ſunt de maioratu, *Molin. vbi ſup.* quid quod ſicut à principio feudorum, regulariter feuda erant diuiſibilia, [d] & ſuperuenit poſtea §. *præterea*, exorbitans, & odioſus, tollens diuiſionē quo ad dignitates regales; potuit poſtea generalis conſuetudo prouintiarū derogare illi, vt ſic diuidi poſsint, & diuiduntur in Italia, Germania, Francia, partibus Lōbardiæ, & alijs multis partibus Burgundię, & Catalonię

19 vti fatetur *Celſus Hugo, & Socin. vbi ſup.* [e] & hoc ſemota qualitate maioratus, & attenta ſolum natura dignitatum regalium, & illarum effectum à iure reſultantē, adeo quod expreſſe dicat *Socin. d. nu. 25.* quod non ſolum diuiduntur per generalem cōſuetudinem ferè omnium prouintiarum; ſed quod etiam in illis non ſeruatur ius primogenituræ, ſed quod æqualiter diuiduntur inter filios, ſicut allodialia, quod multis iuribus, & authoritatibus comprobat.

20 Eſt deinde maximè notandum, quod quando hæc Baronia eſſet feudū regale, adhuc eſſet diuiſibile, & ſic non ſubiectum maioratui, quod patet quia D. Petrus in inſtrumento ratificationis expreſſe fatetur, & affirmat, dicta bona, & caſtra fluxiſſe, & deſcendiſſe à corona Regis Iacobi Regis aui, in patrem eius, & in ſe ipſum, & ſic fuiſſe bona tranſmiſsibilia, ſi tranſmiſsibilia, ergo diuiſi-

C bi-

& ibi gloſ. in fin. de alienatione feudi, §. & quia, & ibi glo 2. de his qui feuuū dare poſſunt, Soci. conſ 68 nu. 18. in prin reliqua feuda tranſmittuntur ad hæredes, & ſucceſſores, d. §. præterea.

c nu. 7. & 15. vbi plures Doctores allegat. Celſus, Hugo, fol. 23 nu. 8. vbi multos allegat, Socin. conſ. 68. n. 29. in prin. vbi allegat alios, & tradit modum diuidendi comoditatem, & exercitium.

d Socin. conſ. 68. nu. 25. cum ſeq. & 35. Celſus Hugo fol. 61. 24. & nu. 10. cum ſeq.

e Celſus Hugo allegans alios vbi ſup. nu. 15. verſ permito 8. & fol 61. num. 5. & fol. 24 nu. 10. Socin vbi ſup. nu. 25. 26. & 27. 35. & conſ. 165. nu. 19 ver. 8. &c.

bilia, *Socin. vbi ſup. nu.* 33. ſi diuiſibilia, ergo non maioratus, quia ideo dignitates illæ regales, de quibus *in* §. *prætereaDucatus,* non diuiduntur, quia non tranſmittunturi hoc argumento vtitur *Bald. in d.* §. *præterea,* non multum firmet pedem, & benè *Molin. de primog. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 14. *vbi alij.*

Quod ſi dixeris non fuiſſe datũ in tranſmiſsionem expreſſam in conceſsione, ſed tantũ patri genitori ſuo collata, vt ibi habetur, magis aſtringet argumentũ, relinquendo in eius libera voluntate diſpoſitionem bonorum, & non ſubijciendo ea ſucceſsioni maioratus, vel aliæ, eſt videndus *Socin. vbi ſup. nu.* 33. 34. *vbi pulchrè.*

Ex ratione præcedenti ſequitur alia ratio cõcludens in materia ſemper dignitatũ regaliũ, ſcilicet, quod dicta caſtra à principio fuerunt donata ſimpliciter, libere, & ſine aliquo onere, & ſic fuerunt effecta patrimonalia, & allodialia, cũ nõ conſtet de inueſtitura, nec ſolutione ſeruitij, aut alterius oneris, & præſtatione homagij, quo ſuppoſito poſtea ſuperuenit dignitas regalis Ducatus, & Comitatus, ex hoc tamen nõ ſequitur eſſe feudũ Ducatus, & Comitatus propriè, ſed ſecundum quid ex priuilegio Regio erigente ea in Ducatum, & Comitatum, & ſic in eis non habet locũ §. *præterea Ducatus,* odioſus exorbitans à regulis iuris, & feudorum, vt dixi, qui loquitur tantũ in bonis, & rebus propriè conceſsis in feudũ alicuius dignitatis regalis, quia diuerſa ſunt, quoad materiam illius, §. dare aliqua bona in feudum regale, vel erigere bona in feudum regale, & ſic in his bonis non habet locum indiuiſibilitas, de qua *in d.* §. *præterea Ducatus,* vt ſic concludunt grauiſsimi DD. *f*

21

22

Non minus excludit indiuiduitatem *d.* §. *præterea Ducatus,* vbi fundatur tota machina maioratus dignitatũ regaliũ, ſi aduertamus, quod ille §. proce-

f Celſus Hugo vbi ſu. fol. 61. *Socin. conſ.* 252 *incip. viſis inſtrumentis conceſsionum factarum per Regem Aragonum col.* 15. *ver. ſed præmiſsis non obſtantibus vol.* 2. *Deci.* 269. *in* 3. *Socin. conſ.* 68. *n.* 35. *in* 1. *Caſan. in conſuet. Burg. Rubri. de feud.* §. 5. *glo.* 1. *limit.* 7. *benè Molin. lib.* 1. *de primog. c.* 11. *n.* 26. *qui alios allegat. &* *num.* 27.

Digitized by Google

procedit, quando conceditur feudum vnius iuriſdi ctionis, ſiue Comitatus, ſiue Ducatus, ſecus ſi plura loca, & caſtra concedantur in feudũ aliquod, quę ta mẽ habent ſeparatã iuriſdictionẽ, nã tunc in illis ca dit diuiſio ita DD. magnæ authoritatis limitant illũ, §. g & tunc diuiditur vna iuriſdictio ab alia, cum ſint diuerſa, non autẽ vna iuriſdictio in partes, dicit ta- men *Molin. vbi ſup. n.* 28. quod ſi in hoc caſu diuer- ſarum iuriſdictionum dignitas conceſſa ſit, in vno tã tum ex opidis, illud primogenito deferetur, alijs di uidendis inter alios filios, ſed *Molin.* loquitur ſem- per attenta praxi Hiſpaniæ.

g *Franch. de Ramp. & Gaſpar Calderin. Socin. vbi ſup. nu.* 31. *verſ. quarto. &c.*

Vltimo aponendo falcem ad radicẽ, quando ex aliqua dignitate regali, veluti principatu, ducatu Co mitatu, Marchionatu, & ſimilibus, quæ de ſe ſunt in diuidua, diuiditur, & ſeparatur aliqua pars, quæ da

23 tur in Comitatum, vel alium feudum dignitatis re- galis alicui, tunc fit diuiſibilis, ex quo ſemel fuit per ſeparationẽ facta diuiſibilis per habentẽ poteſtatẽ, vt eſt Rex, Princeps, Dux, Comes, & ſimiles, ſic in ſi mili, quod res inalienabiles, ſi ſemel alienẽtur, durat ſemper alienãdi facultas, ſic cauſa non delegabilis, vt meri, & mixti Imperij, ſi tamen Princeps ſemel delegauit, dicitur naturã ſuã mutare, & efficitur in perpetuum delegabilis, *ita concludunt DD. in terminis per rationes ſup. dict.* h ſed in caſu preſenti eſt in con- feſſo apud omnes Regnum hoc fuiſſe, & eſſe indi- uiduæ naturæ, ſuper omnes dignitates, & minimã partem eius fuiſſe abciſſam, demptam, & alienatam ab eodem, extincta prima illa natura indiuiduitatis,

24 fateri oportet hanc permanere, & diuidi poſſe, & per cõſequens, non eſſe maioratui ſuppoſita hęc bo na, cum nil magis aduerſum maioriæ, quã diuiſio, nec ſe cõpatiantur, & hanc opinionẽ in fortioribus terminis dicit de iure veriorem *Molin. vbi ſup. nu.* 25 *in fi.* licèt contrariam ſequatur ob conſuetudi- nẽ, & praxim Hiſpaniæ, ex quibus ſequitur, nõ be- nè fundari intentionem D. Margaritæ in hoc fun-

h *Celſus Hugo fol.* 88. *nu.* 27. *Socin. conſ.* 67. 16<. *col.* 8. *verſ. ſexto reſpondetur, & conſ.* 68. *n.* 32. *vbi bene, Canedo deciſ.* 27. *n.* <. *p.* 2. *dicens, quod licèt bona corona, & regalia nõ poſſint diuidi, tamẽ poterunt diuidi, ſi ſemel fuerunt diuiſa, & ſic iudicatum refert.*

Digitized by Google

damento dignitatis regalis,& diſmẽbrationis,quod nõ adiuncta ei extrinſecus qualitate maioriæ,nõ cõ uincit,nec cõcludit,licèt apparẽ s, & ſubtile, omnẽ tamen difficultatem tollit,quod in hoc Regno ſola dignitas Regia eſt maioratus, reliquæ verò dignitates nõ ſunt de ſe maioratus,licèt ſint Ducatus, Comitatus, Marchionat⁹,&ſimiles, *Moli.ver.primogeni. ver.teſtamẽtũ*, dicẽs,quod in Aragonia,quilibet poteſt diſponere de rebus ſuis ad libitũ,& ideo ſolent vinculari in teſtamentis caſtra ſua,vnde cũ in his dignitatibus regalibus,de iure præualeat cõſuetudo, *Socin.68.in primo*, ideo illa attendenda eſt,& ſeruãda,& licèt in vicinis Regnis aliud ſit obſeruatũ,nõ tamen debet extendi ad noſtrũ Regnũ,cũ ſit exorbitãs,& cõtra ius, *Celſus Hug.vbi ſup.fo.23.vbi latè.*

Reſtat reſpondere ad ſecundũ caput de ordinaria,&immemoriali præſcriptione,ſeu cõſuetudine, 25
quæ defert bona, & detulit ſemper primogenito per viã maioratus, quod indubiũ eſt à primo donatario, vſq; ad vltimũ Ducẽ,& cũ nullus maſculus reperiatur vltimi Ducis,ſed ſola D.Margarita,videtur bona ei iure optimo deferenda, ad hoc caput facilior eſt reſponſio, ſupponendo primo loco, quod hæc non eſt,nec dici poteſt præſcriptio,ſed ſolũ cõſuetudo.Ratio eſt,quia per præſcriptionẽ, non poteſt acquiri ius contra futuros,naſcituros,&omnes impeditos,& non exiſtentes,[i] eſt enim prȩſcriptio pactũ tacitũ,habens duo extrema,vnũ agentis,aliud pacientis, in cathegoria agere, & pati, & vbi vnum deficit,non datur præſcriptio,ſi igitur in prȩſcriptione agitur de præſcribendo iure contra futuros ſucceſſores non natos,qui ſicut conſentire, ſic nec contradicere valent,ergo non procedet in eis: prȩſcriptio enim vni acquirit,& alteri aufert in particulari, *Crauet.de antiq.4.p.verſ.tranſeo. nu.21.* quod omne nõ cadit in ſubiecto,quod nõ eſt, ſiue actiuè, ſiue paſſiuè,&ita dici ſolet,quod prȩſcriptio eſt ius diſpoſitum,conſuetudo verò ius diſponens, *Corne. conſ.*

i Paul.conſ.467.n.2 & 3.lib.2.Xuarez al-leg. 3.vbi benè in terminis Crot.in filius famil.§.diui n.146.vbi Rip.n.16.Loaces 191 Alciat.48. & communiter ſcribentes, de legat.1.Pariſ.conſ.23. nu.199.in primo, Pinel.dicens communem in authen.niſi tricẽnale nu. 49.C.de bonis mater.Anton.Gabr. lib.5.communi opinio tit. de præſcriptioni. conclu.11. & 13. vbi alij.

conſ.21.nu.30.in 3.Belamera conſ.10.ver.3.& cum ſe cundũ Bar.conſ.72. ad inducendã conſuetudinẽ requiratur,quod inducens eã habeat poteſtatẽ legis condendæ,*Crauet.vt ſupra nu.13.*quã ſemper habuit præſens familia Yxatenſiũ, cũ in terris ſuis habeãt Imperium,& iuriſdictionẽ, *Barto.vbi ſup.n.2.& 3.*
26 merito conſuetudo dicenda eſt, & nec huic obſtãt, quod quando præſcribitur contra vniuerſitatẽ, acquiriturius in vniuerſum contra omnes vniuerſitatis,præſentes,& futuros,qui nondũ ſunt, & currit præſcriptio,quia reſpõdetur,quod tunc omnes præteriti,præſentes,& futuri repreſentãtur per vniuerſitatẽ, ſicuti ſi eſſent præſentes,quia vniuerſitas eſt tota ſimul omnes cõprehendens, & ſic nõ conſideratur præſcriptio contra futuros,ſedcontra corpus conſtans perfectũ ab omni numero,licèt per mortẽ vniꝰ,& ſubrogationẽ alterius renouetur, *Nos deciſ. 149.vbi latè*,deniq; extra perſonas repreſentatiuas,& corpora iſta ciuilia mixtica, in particularibus non datur præſcriptio cõtra non valentes agere,&quia in conditinalibus non currit præſcriptio, vnde merito Doctores omnes eã conſuetudinẽ appellant, k quæ eſt tacitum pactum populi, & quaſi lex tacita poteſt comprehendere præteritos, præſentes, & futuros,&ſicut lex potuiſſet deferre bona primogenito,ſic etiã conſuetudo immemoralis, ſuppoſitoquod ſit introducta debita iuris ſolemnitate obſeruata,&requiſitis,quod nota,quia non in
27 uenies ſic declaratum. Attamen inter alia requiritur, quod adſint actus, qui concludant ſic fuiſſe obſeruatum in vim conſuetudinis,& non alio iure, aliàs enim l æquiuoca eſſet prohibitio, & non concluderet, vulgaris iuribus, qui enim vult probare maioratum per ſolã conſuetudinem,debetprobarẽ ſemper ſolum primogenitum ſucceſsiſſe in vim cõ ſuetudinisab inteſtato, ſtantibus alijs fratribus,qui non ſucceſſerunt,ſed ſolus primogenitus, aliasꝰnihil aget,quia potuit ſuccedereex teſtamento, vthic

k Molin.lib.2. de primog c.6.n 11.vbi hãc conſuetudinem appellat potius,quam præſcriptionem, vt idem tenet lex4. tauri,probatur in c. ſuper quibuſdam, §. præterea de verb. ſignifi. Vaſquius li.2. controuer. illus c.83.n.23. Celſus Hugo vbi ſup. nu. 8.fol.23.vbi latè.

l Marſcar concl.430 Celſus in conſ. pro fratribus Ducis Cardonæ fol.20.& 35. requirens, quod teſtesdicãt ex conſuetudine,& nõ ex alio iure ſucceſsiſſe & benè n.37. Craue. conſ.131 nu.14.Corn. 125.in quarto, Auenda in l.41.tauri gloſ.

anno 1485. Ioan. ſecundus in teſtamẽto vult ſeruari circa bona omnia ſua omnia vincula poſita per per patrẽ in ſuo teſtamẽto, ſucceſsiuè Ludouicus ſecundus in ſuis capitulis matrimonialibus cũ D. Beatrice de Alagõ, de anno 1513. format maioratũ agnationis in ampliſſima forma, pro vt etiã in capitulis matrimonialibus Ioan. IIII. filij cũ D. Eliſabet de Spes idẽmet maioratus agnationis formatur, excludẽdo fœminas proximiores cõtra naturã maioratus præſcriptitij, quo bona deferuntur fæminæ eiuſdẽ gra-
29 dus, & lineæ. Itẽ Ludouicus II. in ſecundis capitulis matrimonialibus cũ D. Hypolita de Heredia, anno 1548. mãdat ſeruari pacta, vincula, & cõditionis ſtatus, & in teſtamẽto Ludouici I. anno 1517. diſponit, quod ſeruẽtur vincula patris, & aui, facta per eos, at hæc Ludouicus II. in ſuo teſtamẽto de anno 1554. ſe refert ad vincula domus, ecce quomodo videtur impoſsibile, quod ſucceſsio domus huius fuerit in vim maiorat' regularis, introducti per cõſuetudinẽ præſcriptã, cũ omnes de familia apoſuerint vincula & ſe retulerint ad ſcripturas, in quibus ea cõtinẽtur.

Tãdẽ ſubuertitur dicta immemorialis cõſuetudo maioratus, quẽ in vim illius aduocati *D. Margaritæ* probare ſatagũt, quia cũ immemorialis dicatur illa quæ memoriã hominum excludit, & de cuius initio memoria hominũ nõ datur, quod neceſſariò proba-
30 ri oporret ad illius introductionẽ, ^o cõſequitur quod ſi de cõtraria memoria cõſtiterit certa, & indubitata, taliter quod euidẽtiſsime conſtet de initio illius, nec poſsit illud ſubterfugi, tũc deſtruetur immemorialis conſuetudo, ſiue pręſcriptio, deſtructo nãque fundamẽto, omnia quę ex eo deduci prætẽdũt, deſtructa eſſe cẽſentur, ^p *ita Moli. vbi ſup. n. 64.* ^q *per totũ*, dicẽs, quod ſi appareat titulus, ex quo detur immemorialis pręſcriptionis verũ, atq; indubitatũ ini-
31 tiũ, etiã vltra cẽtũ annos, vel 200. iã nõ dicetur immemorialis, & hoc nõ ſolũ ſi aduerſarius doceat de initio illo, veluti quia ego articulo, á Titio cœpiſſe

o l. 2. § idẽ labeo int ibi, aut cuius memoria non extat, ff. de acquir. plu. arcend. l. hoc iure § ductus aqua, tit. de aqua quoti. & eſti. ibi cuius rigo. memoriam excedat latè Moli. li. 2. de primog. c. 6. per totũ. & nu. 60. 61. 64.

p l. non dubium C. de legib. l. cum principalis cum ſimilibus, ff. de reg. iur. facit, Felin. in c. licẽt cauſa, nu. 40. Decius n. 24. de probat.

q Nec tunc diſtinguẽdum eſt tempus an ci

tra, vel vltra centũ annos ſit, ex quo datur initium immemorialis certum, & indubitatum, & ſolũ illud cõſideratur, vbi per actus ctrarĩos nitimur, immemorialẽ labefactare, & ſecus vbi per initium, vt hic.

præſcriptionẽ, & aduerſarius probet Titiũ diuiſiſſe bona libera, corruet immemorialis quia euidenter falſa apparet, vt tenet & benè *Moli. vbi ſup. n.* 63. ſed multo fortius, quãdo probans immemorialẽ, deduceret certũ, & indubitatũ initiũ illius, nã à fortiori corrueret, quia ſua propria probatione reſultat illius excluſio, licèt ſit vltra centum annos, quod ex *Inno. Specul. Anton.* & omnibus ſcribentibus deducit *Moli. vbi ſup.* ſic cõponens opiniones diuerſas, vt cõtraria procedat, quãdo agitur de interrũpẽda preſcriptione in vim actuũ cõtradicẽtiũ, quia ſi illi ſint intra cẽtũ annos citra, deſtruũt, ſi verò vltra, nõ Labefactãt eã, quia poteſt replicare poſt illos actus bona 32
effecta fuiſſe maioratus, in & hũc ſenſũ eſt intelligẽda cõmunis opinio DD. r at in caſu præſenti, tã ex inſtrumento ratificationis id cõſtat, quia ibi D. Petrus expreſſe fatetur, à domino Rege Iacobo bona illa fuiſſe patri ſuo elargita, & originẽ certã, & indubitatã traxiſſe, quam etiã ex teſtium depoſitionibus, nã ſuper art. 3. propoſitionis, & 2. D. Margarite id deponunt 3.4.5.6.7. bona hæc principium ſumpſiſſe à Petro, filio Regis Iacobi, & in art. 4. propoſitionis, idem deponunt teſtes 4.6.16. qui etiã id deponunt in 3. art. & in replica Nicolai Bayle ficti D. Stephaniæ, cuius locũ obtinet D. Margarita, ſuper 4. replicæ idẽ deponunt teſtes 16.19.24. qui dicũt, bona hęc à Rege Iacobo principiũ accepiſſe, 33
donata filio Petro, quod idem fatentur Hiſtoriæ Regni, & aliæ, adeo quod de hoc dubitandum non ſit, ex quibus cõcludi oportet, fundamẽtum hoc cõſuetudinis immemorialis præſcriptæ introducentis maioratum, non ſubſiſtere, nec defendi poſſe colore aliquo. Tandem non poteſt ſucceſsio huiuſdmus per præſcriptionem immemorialem maioratus ſuſtineri, quia ſi ita foret, debuiſſet ſuccedere Rafaela filia vnigenita Ioan. IIII. filij Ludouici II. in quo vt in primogenito fuit fundata, & radicata linea primogenituræ, & ſic eo ſublato de medio debuit

r Tenet Butr. Ioan. And. Domi. Alexã. Crauet. Conar. & alij, quos citat Molin. nu. 16.

buit

buit eius filia ſola præferri patruo Chriſtophoro, vltimo Duci, quia hæc opinio eſt verior, receptior ſecũdũ *Iacoba Aſſaa de primog. n. 8. in fi.* dicens quod tota penè iuris prudẽtia antiqua, & moderna ſequitur hãc partẽ, vt nepos ex primogenito prçferatur. ^f^ nec obſeruantia ſubſequuta iuuat D. Margaritã, quia non magis adhæret prçſcriptioni, quã ſcripturis, & ſic tã quã çquiuoca nil cõcludit, quare ad 3. cap. accedio-portet, in quo agitur de vinculis, & hominũ diſpoſitionibus, inueſtigando ſi in illis reperiatur aliqua vocatio dictç D. Margaritæ. ¶ Ad 3. cap. deueniẽtes in quo agitur de ſcripturis, & inſtrumẽtis, & vinculis, ſeu fideicõmiſſis, in eis contentis, in quo potiſſimè ſuũ aquilẽ conſtituit D. Margarita, concludẽdũ eſt, vocatam illam eſſe ex teſtamento don Petri de Yxar, quem Signiferum, ſeu Primi pilarium vocant,

f Gram decif. 1. nu 31 Tira. de primog. q. 40 n. 1 & 2. Alciat. cõſ. 184. Moli. de primog. vbi ſup. diçentes, quod primogenitus fundat pro ſuis deſcendentibus cõtra collaterales, for. 1. de fideicom. & tamen non ſucceſsit Rafaela, argumẽtũ quod non erat maioratus regularis. ſed ex diſpoſitione hominum.

34 teſtificato ſexta die Ianuarij anno 1318. licèt ſolũ videatur poſita in conditione, idque ex varijs, & concludentiſsimis coniecturis, naſcentibus omnibus ex comprehenſione virtuali verborũ, aliquibus tamen ex expreſſa comprehẽſione eorundem, etiã per antecedens neceſſarium, quod dicitur eſſe de charta, & litera, vt dicemus, præmittendo.

35 Primo, quod hæc quæſtio, an filij poſiti in conditione cẽſeantur vocati, nõ minus vulgaris, quã trutinata apud ſcribẽtes, tã æqualis reperitur pro vtraq; parte, vt vix aſſeuerari poſit, quæ magis cõmunis & magis vera, vtraq; ſic appellatur apud ſuos grauiſſimos, & innumeros authores, vt idẽ de vtraq; dicendũ ſit, ſed ſi attente de iure in ſimplicibus terminis conſideretur, magis cõmunis, & magis vera videtur

36 negatiua opinio, & in Regno noſtro recepta, *ex Menoch. Soci. Celſ. Hugo. Pereg. Ruſt.* & alijs allegatis per eoſdẽ in locis cõmunibus recenſitis *per Nos decis. 65. nu. 1. & 2. 1. par.* etiã ſi contraria opinio affirmatiua multum ſuadeat mentem ad ſentiendum contrarium, etiam in ſimplicibus terminis, ad quid enim voluit teſtator ſubſtitutum fratrem voca-

tũ in excludi per filios in conditione poſitos, ſi illi maiori, vel ſaltẽ æquali fauore non eſſent gauiſuri per ſimilẽ vocationem, cum certum ſit conditionẽ filiorum, vel liberorũ ſemper apponi ad eorũ fauorẽ, *t* ſed quidquid ſit, obtinuit iã magis cõmunis opinio, vt in ſimplicibus terminis non cenſeantur filij 37
vocati, ex cõmuni, & magis cõmuni, *Nos deciſ.*65.
quia poſitio in conditione *in l. Lucius*, ſolùm fuit ad excludendũ ſubiectum, qui potuit excludi tã ex teſtamento, quã ab inteſtato, & ſic nõ poteſt capi cõiectura in ſimplicibus terminis, quod voluerit teſtator ſubſtitutũ excludere per vocationem filiorũ potius, quã per ſucceſsionẽ ab inteſtato, cũ vtroq; caſu excludatur, ſubſtitutus iuxta votũ teſtatoris. Tamẽ quia affirmatiua habet maximã voluntatis prçſumptionẽ, ideo adiuncta aliqua coniectura dicunt Doctores, eã eſſe amplectendã, maximè in deſcendẽtibus, & hoc ex voto omnium, etiã tenẽtium negatiuã opinionẽ, quod ſcilicet nõ ſũt vocati in ſimplicibus terminis, *ita tenent pulchrè, Socin. & Ruin.* *v* dicentes, 38
quod filij poſiti in conditione cẽſentur vocati, quãdo vltra poſitionẽ in conditione ſuperuenit aliqua coniectura illud ſuadens, debet enim tunc aliquid operari vltra poſitionẽ in conditione, & quod ſic cõcludunt cõmuniter DD. & illi, qui tenent negatiuã, *allegat Socin. ad hos multos, & totidẽ Ruin.* maximè ſi ſumus in deſcendentibus, *ſecundũ Socin.* & in his terminis data aliqua coniectura, vltra poſitionẽ in conditione, quod cenſeantur vocati deſcendentes, dicit æquiorẽ, veriorẽ, & hodie magis communẽ *Decia. & Iul. Cla.* addens, quod intrepidè eſt tenenda hęc opinio in praxi, ſicut aliàs ſine cõiectura aliqua dicit fore temerariũ recedere *à glo. l. Lutius*, nã non 39
eſſent vocati tunc deſcendentes, idẽ *Craſ.* cũ multis dicens, quod in collateralibus coniecturæ requiruntur, vt inducatur vocatio, in deſcendentibus verò ſine eis, aut ſaltim cũ leuibus, & hãc dicit magis communẽ, & veriorem, & ponit ibi varias coniecturas, hoc

t l. Lutius de hæred. inſtituend. gloſ. in l. filius, §. cum quis delega. 1. l. generaliter, C. de inſtitution. & ſubſtitutio. Soci. in l. hæredes mei, §. cũ ita ad Trebell.

v Socin. Iun. cõſ. 74. n. 22. li. 2. & cõſ. 145 n. 36. in 3. Ruin. conſ. 140. nu. 13. in 3. Decian. conſ. 89. n. 12. 13 in 3. dicens, neminem id negaturum data aliqua coniectura in deſcendentibus, Mantic. lib. 11. nu. 9. Decian. conſ. 9. nu. 1. & conſ. 44. in 3. vbi ſic ad concordiam reducit has duas contrarias opiniones, & hãc magis communem dicit Iul. Clar. §. teſtamentum q. 77. Craſſ. in §. fideicommiſſum q. 13. Crauet. conſ. 24 num. 13. Ruſti lib. 2. c. 1. n. 11. ſic reducens ad concordiã has opiniones.

hoc ſequitur *Nonius*,ſic declarans communem opinionẽ negatiuã,tandẽ hanceſſe verã concordiã,iuxta naturæ,&parentũ commune,ac naturale votum ſequitur *Decian.conſ.44.nu.5.& Craſſ.*dicentes,hanc veriorẽ,æquiorẽ,&magis cõmunẽ,nec poſſe ab ea dari receſsũ *vtdicit Ruſt.*ita rẽ tẽperãsprudẽtialiter

42 Secundo, præmitto id, quod multum commendatur, quòd ſcilicet filij ponuntur in conditione duplici intentu, primo ad ſolũ excludendũ ſubſtitutũ in eis exiſtẽtibus, & extinguendũ fideicõmiſſum,& ſic vt minus grauetur hæres, &bona apud eum maneant libera,veluti ſi ſolum dicatur, ſi filius meus ſine liberis deceſſerit, &c.licèt aliquo modo ſatis remoto,&nõ proximo,nec conſiderabili detur illorũ fauor ab inteſtato ſcilicet,& tunc de plano procedit communis opinio *gloſ.in d.l.Lucius*, nullus enim particularis fauorũ filiorũ principaliter conſideratur,ex quo hæres grauatus poteſt bona diſsipare,& alienare eis,& etiã ſubſtituto inuitis, *vt in d.l. Lucius*,aliquando ponuntur liberi in cõditione gratia, & fauore filiorũ tantũ,& non hæredis grauati, veluti in duplici conditione ſi filius deceſſerit ſine filijs,& filij liberorũ ſine filijs,&ſic conditiones protrahuntur in longius tẽpus, vltra mortem grauati, tunc enim cõditiones illæ cẽſentur appoſitæ ad differendũ fideicõmiſſum poſt mortem filiorũ, & deſcendentiũ in conditione poſitorum,ita declarando

43 *Corn.conſ.97.n.3.in primo,tenet Tornio.& Ruſt.*x huius ſub tilis differentiæ traditæ à *Tornio.*illa videtur eſſe ratio,quia in primo caſu exiſtẽtibusfilijs extinguitur ſtatim fideicõmiſſum,& hæres grauatuspoteſt bona diſipare, nullaque remanet ſpes certa filijs poſidendi bona aliquomomento,hærede bona alienante,niſi in caſu quo vellet ab inteſtato decedere,quod eſt de futuris contingentibus,at verò in ſecundo caſu, eo ſuppoſito,nõ ſtatim extinguitur fideicõmiſſum, ſed differtur,nec interim hæres grauatus poteſt bona alienare irreuocabiliter , ſicut poterat in primo caſu

x *Torniolus conſ.43 num.17. & 18.inter conſilia Portij lib.1. Ruſticis lib.2. in ſuo tractatu.c.1.nu.13.*

Digitized by Google

ab inteſtato, hoc ideo eſt, quia nullā fecit teſtator dif ferētiā inter filios, at ſecus eſſet, ſi feciſſet eā propter illa particularē notā eorū, quod cōprobatur ex mul tis, *quæ tradit Meno. vbi ſup. lib.* 4. *præſ.* 70. *nu.* 17. 18. *cū ſeqq.* quod eſt ſumme notādū pro opinione affirma tiua. Et licèt cōtra hoc poſſet replicari, quod cū ad finem excludendi, nō ſit neceſſe vocari ex teſtamen to,[b] ſed ſolū quod eſſe potuerint ex teſtamento, vel ab inteſtato, & quod ſic tacita mēs teſtatoris nō fue rit, vocare ex teſtamento, cū etiā ab inteſtato potue rint excludere ſubſtitutū, & quod hoc fuit de mēte teſtantis, qui non præſumitur velle niſi id, quod ver ba ſonant, & cum ex duplici capite poſſint exclu dere ſubſtitutum, non poteſt capi coniectura cer ta de vno magis, quā de alio in dubio, & qui ſe fun dat in vno, debet illud probare, aliàs nil facit, ad quod omne reſpondetur, quod procedit replica in co nditione ſimplici liberorū, ſecus vbi ſit differē tia, & reſtrictio, nam tunc videtur, eos prædilexiſſe, & ſic vocaſſe, nā ſi ab inteſtato, nō cenſetur prædile xiſſe eos, cū ergo ſimus in deſcendētibus poſitis in cōditione, eorū fauore erit dicēdū ex mēte omniū, ex hac cōiectura dici vocatos. Tū etiā quia ſi voca uit filios omnes deſcēdētes Marcheſiæ ſubſtitutę mi nus dilectę, multo magis cēſetur vocaſſe filios Alfon ſi inſtituti ob maiorē prædilectionē, & licèt hæc ra tio nō careat cōtradictoribus, tamen mihi magis plā cet ob maiorē veriſimilitudinē volūtatis teſtatoris.

b *Beroi. conſ.* 84. *nu.* 73. *verſ. ſi quis replicaret, &c.*

46 Deinde, quia certiſsimum eſt iuxta mentē *gloſ. in l. Lucius*, quod filij poſiti in cōditione debent habe re prælationē, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, quod ſi habere nō poſsint ab inteſtato, habebunt ex teſtamento, & è cōtra, ſecundum omnes, *Soci. Iu nior conſ.* 174. *lib.* 2. *nu.* 22. *& conſ.* 175. *&* 141. *nu.* 8. *Rui. conſ.* 140. *n.* 13. *in* 3. *Ruſt. in tract. quando filij, li.* 3. *c.* 4. ex hoc naſcitur vehemens cōiectura, quod vbi cumq; filij poſiti in cōditione non haberēt ius ſuc cedēdi ab inteſtato, in tali caſu dicuntur vocati ex

teſta-

teſtamento,*ita Socin.Rui.vbi ſup.*c & non ſolum procedit hoc quando in totum non ſuccederent ab inteſtato,ſed etiã ſi in parte ſuccederet,*ita Soci.Meno. Rui.vbi ſup.*ſiue ſuccedendũ ſit filio,ſiue patri teſtãti per vulgarem,*Soci.vbi ſup.Meno.præſ.76.n.49.in 4.* & ſufficit quod hoc inconueniens poſsit ſuccedere,licèt non ſuccedat, vt capiatur talis coniectura, *Soci.vbi ſup.* pone quod Alphonſus moreretur ante aditã hęreditatẽ relictis filijs,*vt in l.Lucius,*tunc ſuccederẽt teſtatorij,Petro ſcilicet ab inteſtato filij Alphonſi,vna cum Marcheſia, & ſic concurrendo facerent partẽ,&ſi dixeris,non poſſe Marqueſiã tunc venire,quia per exiſtentã filiorum fuit excluſa,reſpondeo, quod non veniet in vim ſubſtitutionis, quæ expirauit,ſed proprio iure,vt filia, & ſic concurrit cum filijs Alphonſi *Zanc.7.p.n.53.*in hoc caſu dicunt vocatos eſſe filios in conditione poſitos,*ita Zan.vbi ſup.*& idẽ quando quis ponitur in conditione,& eius fauore excluditur ille, qui eum excluſiſſet in totum,vel in parte,*ita Menoch.325.n.16.in quarto,Rui.140.nu.14.in.3.*d in caſu noſtro Marqueſia vocatur non extãtibus liberis Alphonſi,ergo ſub contraria conditione cẽſetur excluſa, *ſecũdum Rui. vbi ſup.*& in hoc caſu cenſentur poſiti in conditione vocati ad totum illud,quod aufertur Marcheſię *ex doct.Bar.*præterea hic in defectum omnium vocãtur nobilis Iacobus de Xerica collateralis, ergo à fortiori videtur vocaſſe filios in conditione poſitos *ſecundum Ruin conſ.108.num. 11.* ex vltima enim vocatione extranei hæredis cenſetur vocatio filiorum poſitorum in conditione,pro vt ſic declarauit Senatus Cataloniæ, f tum quia dat facultatẽ ſpondelarijs vendendi bona,& caſtra in certis caſibus, extra quos videtur a contrario ſenſu alienationem prohibere, quia qui de vno afirmat, de alio cenſetur denegare, g & tunc ſic facta & data prohibitione etiã collecta à contrario ſenſu, cenſetur facta fauore,& contemplatione filiorum poſito

rum

c *Corn.conſ.74.nu.9 in ſecundo, Menoch. conſ.325.n.16.in quarto, Pereg.art.28.à n. 11.cum ſequent.Ruſt. vbi ſup.Zanc.in §.cũ ita 7.p.num. 48.*

d *Socin.& Corn.vbi ſup.Menoch.præſum. 76.nu.68.in quarto, Zanc. vbi ſup.nu.83;*

e *Bar.in l.2.§.nũc.videndum,ad Tertil.Ruſti.lib.5.c.4.nu.2.*

f *Referente Pontan. de pact. nupt.clau.4. gloſ. 24. à numer.9. Moſ. deciſ.65. n.14. & 15.in additio.*

g *Pontan.de pact.nuptial.gloſ.24. clau.4. nu.14.Pereg.de fidei com.art.28.nu.17.*

rum in conditione,& per conſequens dicuntur
vocati,[h] ſic *Alciat.*dicens,quod tunc cenſetur fa-
cta fauore ſolo filiorũ, & per cõſequens inducit
diſpoſitionẽ,& vocationẽ[i] fecit,quia vbi fauore
filiorũ aliquid diſponitur,vel excluditur aliquis,
cẽſetur filij poſiti in cõditione vocati,[k] aliæ mul
tæ coniecturæ poſſent minutatim deduci ex hoc
teſtamento quarum licèt vnaqueq; de per ſe,nõ
vinceret,tamen plures ſimul iunctæ ſufficere vi-
dentur,[l] quod omne verſatur in religione iudi-
47 cantis,maximè cũ agamus in deſcendẽtibus, vbi
leues ſufficiũt,ex allegatis per *Ruſt.*[m] ſed quia vbi
ſtatur chartæ,& ad literã ſine aliqua interpretã-
tione periculoſum eſt ſupradictas cõiecturas reci
pere, cum reſultent ex diſcurſu, & argumentis,
vt tenẽt DD.,[n] nec dicãtur vocati ſecundũ literã
diſpoſitionis,quãuis contrariũ tẽneant grauiſſi-
mi DD.relati per *Menoch.*[o] dicentes,quod imo
poſiti in cõditione dicuntur ſcripti in teſtamento
ex vi verborũ contineantur, quia tale ſtatutũ nõ
excludit,quod virtualiter ita continetur ſub ex-
preſſis verbis,vt ex neceſsitate quadã cõprehen
datur,minuſq; excludit interpretationẽ rationa
bilẽ,ſine qua verus,& clarus intellectus eſſe non
poteſt, quia intrinſeca expoſitio nõ prohibetur,
litera enim occidit,ſpiritus verò viuificat,ſic re-
gula Beati Franciſci admittit interpretationẽ,vbi
48 aliquod verbũ ratione ſenſus, vel conſtructionis
exponẽdũ venit, & ita in varijs exẽplaribus rerũ
iudicatarũ amplexe fuerũt cõiecturę in Regno,ta
les quæ moneãt,ſuadeãt,& impellãt rectũ iuditiũ
iudicãtis,ob id ſequũtur aliæ cõiecturæ collectæ ex
expreſione verborũ.Et primò certũ eſt, quod in
cõditione ponuntur omnes deſcẽdẽtes ab Alfon
ſo in infinitum ad excluſionẽ domini Regis,& Ia
cobi de Exerica, in fine verò *verſic. empero*, ad
ingreſſum Regis, & Iacobi ſubſtitutorum dicit.
Empe-

h *Doctores vbi ſup. Alcia. in l. Lucius. n. 53 de hæredib. inſtituen.*

i *l. Peto,§.1. in fin. de hære. inſtituẽ. l. qui fi lium ad Trebellian.*

k *Ruinus* 140. *nu.* 24 *in* 3. *Barto. in l.* 2. *ad tertij.*

l *Iul.* Clar. 6. *teſtamẽ tũ q.* 79. *in fin.* Craſ. *q.* 14 *in fin.*

m *In ſuo tracta. li.* 2. *c.* 1. *num.* 11.

n *Beroius conſ.* 57. *nu.* 63. *in* 3. *Roland. conſ.* 51. *nu.* 13. *in* 3. *Ruſtic. lib.* 5. *c.* 9. *in fin. Menoch.* 325. *à nu.* 17 *Menoch. præſum.* 612 *num.* 91. *lib.* 4.

o *vbi ſup. à n.* 21. *allegans multa, & innumeros DD.*

Digitized by Google

Empero ſi acaecia que de nos, è de ella, ideſt, *mi mugir non fincaſe fillo, ni filla heredero, &c.* vbi eſt aduertē-dum, quod hic appellatione filij, & filiæ comprehendit omnes deſcendentes in infinitum, vt habetur *in l. Lutius 2. de hæredib. inſtituend.* p Ratio eſt manifeſta, quia hic repetit conditionem filiorum ad ingreſſum ſubſtitutorum, in qua ſunt poſiti omnes deſcēdentes in infinitū, non enim ſolus filius, & filia primi gradus excludunt ſubſti tutos, ſed omnes deſcendētes liberi, quod adeo veriſſimū eſt, vt niſi cauilãdo, negari non poſſit, 49
igitur verbū, *heredero*, appoſitū filio, & filiæ, appoſitum cenſetur omnibus deſcendentibus, qua ſi dicat, deficientibus omnibus filijs hæredibus noſtris, &c. ecce quomodo omnes vocat hæredes ſuos, ſicut filios primi gradus vnica oratione vnico verbo eos regēdo, & terminãdo, quæ ver ba ſola ſine alijs manifeſtè inducunt vocationē ex expreſis verbis, adeo vt dubitãdū non ſit de vocatione filiorum, quia in vita nemo hæredem habet, & omnes deſcendētes hæredes appellat, quod omne confirmatur per illa verba, *ſi de nos, è della non fincaſſe fillo, ni filla heredero*, hoc verbū, *non fincaſe*, idem eſt, quod remaneret, quod verbum denotat tractū, & perpetuitatem, & per illud per petuo hæredes conſtituit deſcendētes, ratio hęc eſt concludentiſſima apud quemlibet mediocri ter peritum.

p *Menoch. præſump. 76. nu. 76. lib. 4.*

Subnectitur poſteà alia oratio, vbi poſt defe ctum filiorū hæredum, dicit, *& auiſe nueſtro caſal a fincar en el Señor Rey, &c.* ſumendo caſale pro loco patrimoniali, ex his verbis poſitis poſt omnes ſubſtitutiones colligitur, teſtatorē voluiſ ſe bona debere remanere penes filios, & ſucceſ ſores ſuos hæredes, nã poſtquã dixit in defectū deſcendentiū hæredū bona deuenire in dominū Regem, manifeſtè id indicat; quia in principio 50
omnes

omnes deſcendentes ſunt poſiti in conditione ad excludendum Regem, & vbi ſuperſunt, non intrat Rex, ſicut ergo diſpoſuit per viam cauſæ, id eſt, quod non remanentibus filijs deſcendentibus hæredibus intraret Rex, & non aliàs, ſic etiam quod hæreditas, & bona remanerent penes deſcendentes hæredes, poſitos in conditione, ob quorum defectum in hæreditate tranſtulit bona in Regem, q certum eſt enim, quod ex hoc verbo, hæres, deducitur vocatio poſitorum in conditione, r & hanc vocationem ſignificant illa verba, *con tal condicion en cara fazemos el dito vinclo, e ſubſtitucion en los ditos caſos, &c.* quæ verba inducunt, non ſolùm vinculum, ſed etiam maioratum. ſ

51

Accedat his expreſſa quædam, & fortiſſima coniectura, quæ deſumitur ex illis verbis duplicatis, *que por tiempo ſera Señor de Ixar por recta linea*; in quo eſt notandum, quod in vltimis voluntatibus, & fideicommiſſis verbum, *Dominus* idem importat, quod *hæres*, verbum autem, *hæres*, tractum importat ſucceſſiuum poſt mortem, cum nemo in vita hæredem habeat, & ſic Doctores in graui illa quæſtione inter *Paulum*, *&* *Cumanum*, circa vulgarem, & fideicommiſſariam, inducunt ſemper fideicommiſſum, vbi apponitur hoc verbum, *hæredes*, imò per quoddam antecedens neceſſarium præſupponitur vocatio, ſi hæredes & Domini futuri, ſunt poſiti in conditione, t maximè ſi iungatur verbo, *deſcendentibus*, quod de ſe tractum trahit, maximè adiuncto verbo, *por linea recta*, quod habet tractum, & ſucceſſiuam vocationem, gradus perſonarum continens, & numeros diſtin-

q Eſt videndus Menoch. vbi ſupra. nu. 78. Ruſtic. lib. 5. c. 6. num. 14.

r Menoch. vbi ſupra præſumpt. 76. nu. 59.

ſ Mieres in initio de maioratu 5 parte. nu. 4. Azeuedo in Rubri. tit. 7. lib. 5. recopilatio. num. 6.

t Caldas de nominat. emph. q. 1. num. 81. Paul. in l. ex hac ſcriptura, nu. 2. verſ. niſi, l. Proculus de vſufructu. l. denique. §. interdum, de peculio.

guens, & hoc argumentum per antecedens neceſſarium eſt de cartha, & reſultat ex verbis expreſſis chartæ, *Craueta*. *v* & hoc maximè quando antecedens aliunde non poſſet prouenire, vt in caſu noſtro, vbi deſcendentes appellat hæredes, ſicut filios primigradus, & licèt dici ſoleat, quòd ex verbis præſuppoſitiuis non inducitur diſpoſitiò, niſi de præſuppoſito aliter conſtet, *x* tamen ad id reſpondetur, illud procedere in præſuppoſito, quod nõ enunciatur, ſecus vbi enunciatur, vt hic, quare potius tractandum eſt, an hæc verba enuntiatiua diſponant, quam præſupponant, & dicẽdum, quod talia verba, ſic geminatè prolata diſponunt, etiã ſi ſemel emiſſa non diſponãt, *y* ſaltim verba iſta declarant intentionem loquentis, taliter quod ſufficiãt ad inducendum fideicommiſſum verba enuntiatiua. *z*

Alia conſideratur coniectura ſuper omnes vehementiſſima in *verſiculo*, *queremos encara*, *&c. fol*.4. vbi dicit, quod ſpondelarij poſſideãt ſuo caſu dicta caſtra, & ea non reſtituant Regi nec Iacobo, in caſu quo locum haberet ſubſtitutio de eis facta, niſi priùs Rex, & Iacobus adimpleant omnia contenta in teſtamento, & plus dicit, quod antequã reſtituant dicta caſtra dicto 52
Regi, & Iacobo, vbi ſubſtitutio de eis facta locum haberet, accipiant cautionem à Rege & Iacobo de ſoluendo vxori certam quantitatem pecuniæ, & tandem in fine ſubdit verba ſequentia, *ſemblant ment queremos el fillo heredero nueſtro, o filla, o los herederos dellos en ſu caſo ſer tenidos*. Ecce quomodo idem quod dixerat de ſpondelarijs, repetit de filio, filia, & deſcendentibus hæredibus, vt ſimiliter poſſideant caſtra, & ea non reſtituant ſuo caſu, niſi obtenta cautione à Dom. Rege, & Iacobo, verbũ enim illud

v De antiquita §. *ampliatur, num*.37.48. *gloſ. expreſſum in l. Prator ait ff de operis noui nunciatione. c cũ olim vbi Abb. & Butrio, de cenſib. Rain conſ*. 23. *nu*.10. *in* 5.

x Gloſ. in l. mancipia. C.de ſeruis fugitiuis l. fin. C.de hæredi. inſtituen. Crauet. in l.Centurio, nu.56. *de vulgari ; dicens aliter inutilem eſſe, & ventoſam diſpoſitionem, inſtitutionem & ſubſtitutionem.*

y Iaſ. in l. ex his verbis.nu.2. C. *de teſta. militis.* Caldas *vbi ſupra nu*. 76. Cornc. *conſ*.86 *nu*.7.*in*.3.*& conſ*.127. *nu*. 4. *in* 3. *Rogeri. in l. ex hac ſcriptura n*. 119. 113. *de donation. Alex. & Barto. in d. l. ex hac ſcriptura de don. Socin*.249. *ante. nu*. 17.*& n*.18. *verſ*. 3.

z Crauet.lib. 1. *conſ* 24. *nu*. 2. *Deci. conſ*. 133. *col*. 1.

illud *ſemblantment*, repetit eandem ſubſtitutionem in ſpecie, quo ad alias perſonas, vt ibi, eſt videndus in terminis, quaſi id decidens *Bartol. Socin.* [a]

a *Conſ. 62. nu. 5. in 3. videatur omnino.*

Non pondero digreſſionem ad plures gradus, nec vocationem extranei hæredis, & eius ſucceſſorum, minuſque pondero qualitatem bonorum, quæ precioſa ſunt, & magnæ qualitatis, nec pondero verbum illud, *que por tiempo ſera Señor de Ixar*, quod verbum, *por tiempo*, denotat tractum, [b] & appoſitum inter deſcendentes collectiuè vocatos, inducit fideicommiſſum, ſecundum *Paul. & Cuman.* quas coniecturas omitto, quaſi non neceſſarias, vbi tot aliæ, & tam vrgentes dantur.

b *Bartol. in l. Celſus, de vſucapionibus.*

53 Finaliter concludo, quod in fine ſubſtitutionum grauat in eadem oratione Alfonſum, & Marqueſiam, vt ſi ſine liberis deceſſerint, & deſcendentes ſine liberis, ſuccedat Dominus Rex, in hoc caſu cum iungãtur in conditione filij Alfonſi, & filij Marqueſiæ, & iſti filij Marqueſiæ reperiantur vocati expreſsè, idem dicendum eſt de filijs Alfonſi, vt ſimiliter vocati cenſeantur, propter qualem determinationem illorum poſitorum in eadem oratione, & ſub eodem verbo, [c] ex quibus omnibus videtur negari non poſſe, quin fundata maneat opinio Domnæ Margaritæ, & quod ſic optimo iure eius propoſitio ſit recipienda, reſpectu bonorum, in hoc teſtamento tantum mentionatorum.

c *Vt cum multis reſoluit Menoch. præſumpt. 76. num. 49. lib. 4. Ruſtic. lib. 3. cap. 4.*

Sed contra Domnam Margaritam opponebatur, quod cum per dictum teſtamentum vo-
54 centur deſcendentes per rectam lineã, propter poſitionẽ deſcendẽtium in cõditione per rectã lineam, & filia vltimi Ducis agnati non deſcendat per rectam lineam, non videtur admittẽda,

ad id reſpondetur, quod filia genita à maſculo immediatè dicitur eſſe de linea recta, ex linea recta, & deſcendere per lineam rectam, imò quod plus eſt, dicitur de linea maſculina, & deſcendere per lineam maſculinam, quia deſcendit ab alio maſculo, quàm primo beneficiato, iuxta diſtinctionem *Alex. d* imò dicitur agnata, & veniet ad fideicommiſſa agnatis relicta, *ex Socin. Curt. Pariſio. & alijs per Pereg. e allegatis*, quantũuis multi teneant contrarium, vt ſcilicèt non admittatur ad fideicõmiſſa agnatis relicta, licèt ſit agnata, quia eſt finis illius, & per eam deueniretur in cognatos contra mentem, & voluntatem teſtatoris, per rationem, *Caſtr. in l. pen. C. de Procur.* quod videtur magis receptum, vbi agitur de conſeruandis bonis in agnatione, quia potentius ius excludendi eſt in cauſa, quam in cauſato, vt ſic aſſeuerat *Peregr. cum multis alijs f* verum hoc de agnatione, vt non admittatur agnata ad fideicõmiſſum relictũ agnatis, & ſimiliter ad relictum deſcendentibus per virilem ſexum, quia in ea finitur linea virilis, & agnatio, procedit tantum ex mente diſponentis, non ex verbis, ſecundum *Pereg. dicto articulo 26. num. 30. & in alijs locis ſupradictis*, quod in Regno, vbi ſtatur carthæ, non procederet, niſi apperta eſſet agnatio, ſemota tamen agnatione in relicto deſcendentibus per virilem ſexum admitteretur ſine dubio ex ſupradictis, & ſic optimo iure fuit recepta ei propoſitio.

d. Conſ. 43. nu. 6. in 3. & conſ. 53. in 6. quem ſequuntur DD. ſecundum Pereg. qui eum ſequitur de fidei. ar. 26. à nu. 29. 30. cum ſeq. & ſentit ar. 22. nu. 24.

e Molina. de primog. c. 6. nu. 37. vbi latè vbi de communi ar. 22. ante n. 26. & ar. 14. 37.

f d. ar. 26. à nu. 30. & art. 22. à nu. 25. & ar 25. nu. 47.

Opponitur tamen contra hoc teſtamentum de nullitate inſtrumenti, quaſi minus ſolemne, 55
cum deficiat locus, qui cum ſit de ſubſtantia, ſeu ſolemnitate ſubſtantiali, vt Doctores communiter fatentur, non poteſt probare, nec fidem facere, & per conſequens cauſa teſtamenti

Digitized by Google

ſtamenti reducitur ad non factum, cumque nullum ſit, non potuit temporis diuturnitate, etiam mille annorum conualeſcere ex cōmuni regula, quod nullum eſt, &c. tum quia DD. in proprijs terminis de inſtrumēto teſtamēti nullo, vno ore fatentur nō poſſe quacūq; diuturnitate temporis conualeſcere, etiam ſi pars cōfitetur, ſiue tacitè per productionem, ſiue expreſsè cō fitendo ſe illud teſtamentum feciſſe, quia cum fides inſtrumenti, & vis probationis ſit iuris publici, non poteſt pars illud ſupplere confitēdo, nec, ſe ad illud referēdo quibuſcunque verbis, cū hoc nō pendeat ab eius poteſtate. g De alijs etiam nullitatibus opponitur parui momenti, cum ſit Notarius Regni, & actus publicatus, & per cōſequēs præſumitur rogitus, dies, & annus teſtes adhibiti, & verba ſatis indicātia commiſſionem leuandi, quod omne in antiquis maiorē vim obtinet & concludit, ad principale contrarium accedendo dicimus. Primò, non omninò deficere locum, ex quo Notarius rogatus habuit poteſtatem limitatam ad locum de Ixar, à cuius Domino fuit creatus, & ſic ſatis colligi potuit, quod ibi teſtamentū recepit: ratio enim quare requiritur tanta ſolēnitas inſtrumētorum de iure, eſt ad euitandas falſitates, & ne partes in incerto laborent, nam cognito loco, tēpore, & alijs requiſitis, facilè fit partibus veritatem inquirere, & detegere falſitates inſtrumentorum,
56 ob quam rationem diſponit forus noſter de anno 1362. vt Notarij generales, qui habent poteſtatem per totum Regnum, teneantur exprimere in ſuis inſtrumentis locum, in quo habitant, vt ſic partes poſſint ſibi conſulere, inquirendo veritatē in loco certo, hic autē cum non poſſet Notarius extra locū de Ixar inſtrumēta teſtificari, ex quo limitatā ad eū locū habebat poteſta-

g. Locus eſt de ſubſtantia, & eo deficiente corruit inſtrumentum, Roland. 38. num. 7. in 1. Bartol. in l. de pupillo §. qui nunciat de oper. noui Angel. 220. DD. in c. 1. de fide inſtrum. Boer. 33. col pen. Ruin. 154. in fin. nu. 3. & 159. vol. 4. Corn. 60. col. 2. in 4. vbi quod non valet conſuetudo in contrarium. Pariſ. 28. n. 10 in 2. Afflict. cōſlit. Bajulos n. 24. verſ. 4. Gram. vot. 15. Bald. in l. contractus de fid. inſtrum. Rot. deciſ. 949. apud Seraſin. tom. 1. fol. 1075. nu. 6. dicens commiſſariū notularum non poſſe ſupplere defectum ſubſtantialium. Crauet. 216. Meno. 37. nu. 3. Gracian. diſcept. cap. 235. num. 3. lib. 3. Socin. Iun. conſ. 3. nu. 1. lib. 4. Nata. 162. num. 24. Caſtr. 81. Meno. 288. nu. 34. lib. 3. Cephal. 409. n. 47. lib. 3. Coua. prac. 20. Hōded. 66. n. 26. Crau. de antiq. 3. par. limit. 8.

poteſtatem, maniſeſtiſſimè conſtat de loco habitationis talis Notarij, & ſic forus hanc expreſſionem non requirit in Notario limitato, & reſtricto ad certum locum, intellexit enim forus in tali Notario, ſatis expreſſum eſſe locum habitationis, ratio quæ mentem conuincit, & iuri ſatisfacit, & animum rectum ad veritatem ducit: nam etiam requiritur instrumento locus generalis, & locus loci ſpecialis, ex magis communi opinione, & tamen certum eſt, quod poteſt vnũ per alium ſuppleri, data aliqua coniectura ſufficiẽte, imò ſatis erit ſi præſumptione cõſtet de loco, etiã ſi expreſſum non ſit, ex *Barto.* b & ſi iſtorũ opinio vera eſt de ſuppletione loci faciẽda de vno inſtrumẽto ad aliud, quando fuerunt confecta ab eodem Notario, quo caſu nullus negat opinionem *Barto.* veram eſſe, & fatetur *Menoch. conſ.* 288. *nu.* 20. *in* 3. multo magis procedet in caſu noſtro, vbi non ſit iſta intelligentia ex ſeparato inſtrumento, nec ſumitur ab alijs extrinſecis, ſed ab eademet ſcriptura, in qua annuitur & quaſi expreſsè locus exprimitur, dicendo, *Notario de Ixar*, nec obſtat, quod expreſsio loci ſit de forma, & ſic nõ ſuppletur per relationẽ ad aliud, quia hæc eſt præſumptiua, quæ non ſufficit, vbi forma requiritur, quia 57
reſpondetur quod hic non ſit relatio ad aliud, ſed ipſa ſcriptura ſe ipſam declarat, & exprimit, & ſic ſumus extra omnes anguſtias, quæ ab ſcrupuloſis authoribus tradũtur, at hæc ſi ſtylus Notariorum excuſat, & is ſeruari debet in inſtrumentis conſcribendis, in quibus obſeruare debent ſolitam conſuetudinem ſuam, & aliorum generalẽ, hic fuerunt exhibita quampluri-ma inſtrumenta de eodem tempore confecta, per Notarios loci de Ixar, in quibus non exprimitur locus de celebratione, ſed tantum dicitur

b. *Bartol. Alex. Iaſon. Fran. Gemi. Bald. & alij relatis per Caſar. Barſ. deciſ.* 39. *num.* 52. 53.

dicitur Notarius de Ixar, imò quod plus eſt, de ciuitate Cæſarauguſtæ metropolitanæ Regni, à qua alia loca exemplũ capiunt, adducuntur ſimilia inſtrumenta, in quibus ſine expreſſione loci dumtaxat dicit Notarius Cæſarauguſtæ, ſi
58 igitur hic erat ſtyllus, & cõſuetudo Regni in illo tempore, quo maior fides Notariorũ, & minor malicia ſcaturiebat, ſatis abundè videtur ſatisfactum ſolemnitati inſtrumenti, ne aliàs ſit dicẽdum peritura tot, & tanta inſtrumenta antiqua, quorũ virtute, Loca, Baronie, honores, à Regnicolis poſſidentur, quod dicere aſſerit fatuũ eſſe *Rub. Alex. cõſ.* 1 o. *n.* 8. *&* 9. *i* & triſtiſſimũ deplo ratur, *Barciſ.* *k* *in ſuis deciſ. ſupra alleg.* & licèt ali quivelint probãdũ fore, talibus inſtrumẽtis fidẽ fuiſſe adhibitã, *vt per Gracia. diſceptat.* 1 5 3. *tom.* 1. ibi tamẽ ſolùm ſex, aut octo inſtrumẽta fuerunt producta, hic autem plura, & tot, vt ex eis reſultet quoddam notorium, nec eſt veriſimilè, tot inſtrumenta nulliter facta.

i Conſ. 10. *num.* 8. *&* 9.

k Deciſ. ſup. allegata.

Sed quando hæc non ſufficerent, & tenaciter quis adhærere vellet, neglecta veritate, an-
59 guſtijs, quaſi legis Papiæ, æquitatem, & veritatem circũcludendo, ex alio capite ſumus extra omnem difficultatem: tranſeat quod inſtrumentum ſit nullum ex ſupradictis, & amplius quod nunquam diuturnitate temporis conualeſcat, nec per confeſſionem, ſeu relationem partis ad tale inſtrumentum, quod ingenuè fatemur, tamen hoc omne procedit, quando ſolùm agimus de viribus inſtrumenti, & quando confeſſio, & relatio ad illud tẽdunt reualidandũ, tunc enim omniũ videtur opinio, quod nõ reuiuiſcat inſtrumentum, quia eatenus ad illud ſit relatio confeſsionis, quatenus probat, quod ſi nullum eſt, nec probabit, nec confeſsio ſuper ſubiecto cadet.

At ſecus omnino erit, quando confeſsio,vel relatio fiunt non ad inſtrumentum, & eius for mam inſtrumentalem, ſed ad contractum in eo contentum, & ſic non ad continens,ſed ad con tentum tantùm, quod ſi ita fiet, valebit in vim relatæ confeſſionis contractus contentus, licèt inſtrumentum continens pereat, & hoc non ſo lùm, ſi expreſsè quis confitetur vera eſſe contenta in inſtrumento,quod nullum eſt,quo caſu nulla eſt dubitatio, quin contractus ille teneat, & valeat, ſed etiam in tacita confeſſione reſultante ex productione iuſtrumenti in iuditio facta, nam ſimiliter licèt inſtrumentum ſit minus ſolemne:tamen per illam productionem inſtru menti remanent veba contenta in eo,ex magis 60
communi opinione,quinimò,quod plus eſt,inſtrumentum in vim confeſſionis tacitè, vel expreſsè, habetur pro ſolemni, non dico quod ſit ſolemne,ſed quod reputabitur pro tali, in caſu præſenti habemus quandam confeſſionem expreſſam eiuſdem D. Petri teſtatoris in quodã inſtrumento ratificationis valido, & ſolemni, de cuius viribus dubitandum non eſt, nec fuit dubitatum, in quo fatetur ipſe Petrus ſe condi diſſe teſtamentum eodem die, menſe, & anno, & ab eodem Notario, pro vt continetur in inſtaumento, & fatetur ſe ibi ſubſtitutionem feciſſe,eam in ſubſtantia referendo,pro vt in tebamento continetur, dicens relatiuè,poſt expreſſam ſubſtitutionem, pro vt in dicta ſubſtitutione,ſeu vinculo, eſt latius ordinatum,& cõ tinetur in dicto vltimo teſtamento noſtro, & ad maiorem expreſſionem ponit clauſulam de certa ſcientia,dicens, *ex certa ſcientia, & gratuita voluntate de iure noſtro plenariè informati laudamus,ratificamus,approbamus, & perpetuò confirmamus predictam ſubſtitutionem, & vinculum in* 61
prædicto

prædicto noſtro teſtamento contentum, taliter quod nunquam poſsimus eum reuocare, in quãtum tangat, ſeu cõtineat ſubſtitutionem prædictam, imò totum id quod dictæ ſubſtitutioni pertinet, firmum maneat, ſicque aliquid pertinens ad dictam ſubſtitutionem, non poſsimus aliquo tempore reuocare, & hoc ſiue in toto, ſiue in parte eiuſdem ſubſtitutionis, ſeu vinculi: Ecce quomodo omnem ſubſtitutionem de extremo ad extremum, cum omni pertinente ad eam dicti teſtamenti, approbat, & confirmat faciendo certam relationẽ ad illud, per expreſſionem diei, menſis, & anni, Notarij, & rei contentæ, in hoc caſu fatentur omnes validam eſſe confirmationem, & validum contractum contentum in inſtrumento nullo, ex quo relatio fit ad contentum, non ad continens, licèt inſtrumentum ſit inſolemne, ſic fatentur omnes DD. *Bal. Barto. Innocent. Abba. Felin. Crauetan. Honded. l*, quod veriſſimũ eſt, & ſic manet illa ſuſtſtitutio teſtamenti, per quam vocatur D. Margarita, firma, & validiſſima, & eius propoſitio iure optimo recepta in bonis contentis in dicto teſtamento, quis enim melius potuit voluntatem ſuam in teſtamento contentam declarare, & ſpiritum vitæ ei dare, quam ipſemet Petrus conditor illius, vt dicitur de Rege Ioanne declarante in teſtamento ſuo legem mẽtalem, *vt per Iacob. Saa. de primogenitur. fol.* 494. *verſ. & ſi in mente, &c.* vbi latè.

l. Inno. loquitur de expreſſa cõfeſsione in c. cum venerabilis, nu.4. de except. dicẽs quod ſi quis non habita ratione inſtrumenti, hoc eſt non referando ſe ad inſtrumentũ, fateretur aliquid, valebit confeſsio, etiã ſi reprobetur inſtrumentum, & in verſ. ſecus autem, &c. vbi ſi inſtrumentum non eſt falſum, ſed defectiuũ in ſolẽnitate. & quis confiteatur vera contenta in eo, referendo ſe ad contentum, valebit confeſsio, Abb. ibi num. 35. 34. tenet idem, dummodo de confeſsione conſtet per cartham ſolemnẽ Gracia. diſceptio. forenſi c.312. num. 46. Hondedeus conſ. 66. nu.65. verſ. reſpondetur Felin in d. c. cum venerabilis 2. limit. nu.26. dicens valere confeſsionem de contentis in inſtrumento minus ſolemnl probata confeſsione per inſtrumentum ſolemne, pro vt hoc etiam requirunt Gracian. &

*M*odo ordine ſcripturæ ſeruato ſe offert capitulatio matrimonialis Ioannis ſecundi, filij Ioannis primi, cognomine Oratoris, quam fecit cum ſua futura vxore Domna Catharina de Viamonte, fuit facta 19. Auguſti 1476. in villa de Olite Regni Nauarræ, ab hoc inſtrumento deducit ius ſuum D. Stephnia, habetur enim in eo, quod Ioannes pri-

62

mus, Pater & Orator donat bona Ioanni ſe- 62
cundo filio ſuo, ſub hac conditione, *quod filij naſcituri ex præſente matrimonio, hæreditent, & ſuccedant in omnibus bonis, & hæreditate Ioannis, & Catharinæ, præferendo maiorem minori, maſculos fœminis, ita & taliter quod maior, & primogenitus habeat dicta bona, & caſtra: reliqui verò filij, & filiæ dotentur in pecunia, ad arbitrium Ioannis ſecundi, & iuxta qualitatem domus.* Prætendit Margarita ſucceſſionem, ex hac ſcriptura protrahens fideicommiſſum in vlteriores gradus, vltra primũ filiorum, & quod appellatione filiorum veniunt omnes deſcendentes, quia diſpoſitio non de certo, & determinato filio loquitur, ſed de incertis, & in futurum euentum tractum ſucceſsiuum, & perpetuitatem [m] habens, & licèt non ſine colore aliquo procedat fundamentum hoc, ex quo ob ſolam vocationem primogeniti cẽſentur vocati omnes primogeniti in infinitum per rectam lineam, ac ſi dixiſſet primogenitos in plurali: ſed re attentius conſiderata, contrarium reſolui oportet, quia illud procedit, quando vltra vocationem primogeniti indefinitè præſefert diſpoſitio perpetuitatem, atque tractum ſucceſſiuum, ita intelligunt DD. ſecus autẽ quãdo deficiunt verba, tractum denotantia, & diſpoſitio verificari poteſt in filijs primi gradus, tunc enim non veniunt vl-
teriores, nec vltra primum primogenitum ad 63
alios extenditur, [n] tum quia continet onus & grauamen, & ſic non extendendũ, tum quia concurrerent multa ſpecialia, ſcilicèt inductio perpetuitatis, quam litera non ſonat, deinde extenſio de vno primogenito in aliũ, & hoc omne propter coniecturatã mentẽ teſtatoris, maximè in extẽſione primogeniti ad primogenitos, pluralis enim numerus nõ cõtinetur ſub ſingulari

ex vi

Bald. Bartol. in l. poſt legatum 2. col. verſ. reſpondeo. ff. de his, quibus vt indig. dicens, quod confeſsio ſimplex non reſpectu inſtrumẽti facta tenet, licèt inſtrumentum ſit nullum. Bald. in l. alia. num. 3. C. de his, quibus vt indig. Decius, in d. c. cum venerabilis, nu. 27. verſ. ſed contra, in 5. concluſione, dicẽtes, quod ſi quis fatetur vera eſſe contenta in inſtrumento inſolemni ſibi præiudicat, quia vi cõfeſsionis tacitè, vel expreſſæ ſcriptura inſolemnis, pro ſolemni habetur, Crauet. de antiq. §. inſo. num. 36. & loquitur in confeſsione tacita in vim productionis, quod fortius eſt communi ſuperiorum, ſecundum Bald. Deci. & alios, & quia licèt inſtrumentũ inſolemne non probet tamen confeſſio rata manet, etiam ſi non fiat abſolutè, ſed per relationem ad inſtrumentum, nam tunc veritas eſt tam in inſtrumento, quàm cõfeſsione ſolemnitas, verò etiam in confeſſione, licèt non in inſtrumento, quod ſufficit.

m. *Ex traditis latiſſimè per me deciſ. 64. vbi multa.*

n. *Mol. de primog. lib. 1. c. 5. nu. 22. vbi loquitur in terminis.*

61 ex vi verbi, *carthæ*, cui ſtandum eſt, pro vt in terminis docent DD. [o] præſertim quia hæc vocatio eſt reſtricta ad filios præſentis matrimonij, & tempus præſens diuerſum eſt a futuro, & licet communiter dici ſoleat, quod appellatione filiorum veniant nepotes, etiam ſi dicatur de filijs ex ſuo corpore natis, [p] vel filijs ex ſuo matrimonio natis, [q] vel filijs, ex ſuo proprio corpore natis, *Ruſti. numero 14. vbi ſupra.* nam illud eſt verum, quando verba referuntur ad factum naturæ, non autem ad factum contractus, nam in contrarijs dicuntur deſcendentes nati ex ſuo corpore, de proprio corpore, ex primis nuptijs, quia omnes deſcendunt ex primo matrimonio.

Secus vbi verba limitantur ad præſens matrimonium, quia contractum matrimonij reſpiciunt, non autem matrimoniũ ſimpliciter, maximè quia vocat filios præſentis matrimonij ad ſuccedendum in hæreditate Ioannis, & Ca-
65 tharinæ coniugum, quod non verificatur niſi in filijs primi gradus, quia verba illa, *bienes, y herencia del dito don Iuan*, cauſam immediatam denotant, futuræ verò ſucceſſiones, non erunt propriæ Ioannis, & Catharinæ, licèt dici ſoleat, quod hæres hæredis teſtatoris eſt hæres, quia illud intelligitur, quando ſimpliciter profertur nomen hæres, ſecus autem quando adiũgitur genitiuo, veluti hæreditas Ioannis, quia tunc ſecus eſt, ex quo genitiuus, ex ſui natura denotat cauſam efficientem, & proximam, vnde de filijs primi gradus intelligendum eſt, nõ verò de vlterioribus, maximè quia fuit expreſſũ nomẽ Ioannis, & Catharinæ, & ſic reſtricta vocatio.

Sed contra inſtrumentum opponuntur plura, primò quod non conſtat de legalitate Notarij

o Molin. vbi ſupra, num. 21. ex Bald. Coru. Iaſo. & alijs ibi adductis.

p. Ex optima ratione, de qua Ruſti. in l. cum auus lib. 6. c. 13. nu. 4. & eſt magis cõmunis, vt nu. 11. quia licèt filius, & nepos in gradu diſerant, & quo ad difinitionem, tamen quoad vocis ſignificationem, & iuris effectus ſunt idem, & non diſerũt.

q. Ruſti. vbi ſupra. n. 12. vbi Paul. Pereg. nam nepos natus ex nuru dicitur natus ex primis nubtijs. c. 11. num. 13.

tarij, ad quod reſpondetur, quod multitudine teſtium probatur, quod ſimilibus inſtrumentis factis in eadem forma, quam teſtes viderunt, ad 66 hibetur plena, & indubitata fides in Regno Nauarræ, cuius legibus, & conſuetudinibus ſtandum eſt in deciſiuis, tum quia quando ſcriptura venit de longinquo in debita forma, ſine aliquo apparēti vitio, habet præſumptionem pro ſe, transfert onus probandi in contrarium, & idem dicendum eſt de antiqua, ob difficultatem probationis, & ſi ſcriptura inſolemnis mortuo Notario probat ſemiplenè in recentibus, quid dicendum in antiquis, tum etiam quia producuntur ſcripturæ eiuſdem Notarij de tempore, ante capitula matrimonialia, hoc eſt de anno 1431. & de anno 1444. originaliter productæ, & adductæ à Regno Nauarræ, ex quo remanet probata authoritas Notarij ſine dubio, quia cum ſcriptura ſit antiqua, & authentica habens teſtes, ſubſcriptionem Notarij cum ſigno, inducet efficacem præſumptionem pro Notario, ſi iungatur cum alijs ſcripturis eiuſdem Notarij, maximè quia idem Ioannes in ſuo teſtamento facit mentionem de hac ſcriptura, & eam calendat nominando eundem Sanchium Monairiz Notarium, maximè quia multi teſtes de auditu maiorum deponunt de authoritate Notarij, & in quantum opponitur circa commiſſionem, quod non habuit eam Ioan. Lopez de Iſſaua Notarius ad extrahendum, & ingroſſandum, reſpondetur, quod licet hoc verum ſit regulariter, tamen fallit, quando Notarius Commiſſarius eſſet mortuus, & ingroſſatio eſſet antiqua, tunc enim ei creditur aſſerenti ſe mandatum habere, cui non obſtant aliqua exemplaria, quæ allegari poſſunt in contrarium, licèt alijs exemplaribus contradicta, quia illa procedunt in recenti-

centibus,ſecus autem in antiqua ingroſſatione, & mortuo Notario, maximè quia hæc ſcriptu-
66 ra adducitur de lõginquo,&in forma probanti, vnde præſumptiuè probat, maximè ſi ſit antiqua,& de authoritate Notarij Ioannis de Iſſaua,ſatis conſtat per multos teſtes, & ſcripturas ſuper *artic.* 49. propoſitionis dictæ Stephaniæ.

Et in quantum opponitur de defectu mandati Procuratoris Bernardi Coſco ad contra-
67 hendum matrimonium, reſpondetur ſufficienter, quod licèt mandatum nunquam præſumatur, etiam per mille annos, quia eſt ſubſtantia, nec etiam creditur tenori mandati inſerto in aliquo inſtrumẽtó,vt multa exemplaria Regni clamãt,tamen illud certiſſimum eſt de iure, cui forus non contradicit, quod Notario enuntianti mandatum creditur, ex ſatis notiſſima regula, quod verba enunciatiua mandati probant illud inter eaſdem partes, & ſucceſſores (ſicut ſecus in præiuditium tertij) in recentibus, ſed in antiquis, ſine dubio inter eaſdem partes, & ſucceſſorum earum, maximè ſi Procurator ex longinquo exhibeat mandatum, vt in caſu noſtro exhibuit in Regno extraneo, imò licèt aduerſarius neget exhibentem eſſe illum,qui nominatur in mandato, præſumitur talis, aliàs eſſet difficilis probatio, ſaltim transfert onus probandi in contrarium, ſi tamen inſtrumentum venit in debita forma, ſuſpitione carens, præſertim ſi producens mandatum ſit perſona legalis,qualis erat Bernardus Coſco miles honoratiſſimus boniſſimæ opinionis.

68 Denique tollit omnem difficultatem, quod variæ ſcripturæ faciunt fidem, & mentionem de hac capitulatione, & authoritate Notarij. Primò, teſtamentum Ioannis primi cognomine Oratoris facit mentionem de hac capitulatione

tione Ioannis filij in principio ſui teſtamenti, quod teſtamentum exhibuit, & approbauit D. Margarita, ſed magis conducit ad propoſitum, teſtamentum eiuſdem Ioannis ſecundi nubentis, factum in anno 1485. vbi recitat, & calendat dictam ſuam capitulationem factam in villa de Olite, 19. Auguſti 1436. teſtificatam per Sancium Monarriz, Scribam, & Secretariū ſereniſſimæ Reginæ, quod omne maximam præſefert imaginem veritatis, maximè in antiquis excedentibus memoriam hominum, cùm enim ſit factum proprium Ioannis ſecundi, quis melius ipſo potuit aſſeuerare, capitulationem ſuam matrimonialem, quæ omnia ſimul iuncta, licèt aliquod de per ſe nō ſufficeret, excludunt omnem dubitandi locum.

Suppoſita veritate ſcripturæ, colligitur ex ea pro indubitato, & certo, quod in vim huius capitulationis remanſerunt omnia bona Ioan- 69
nis primi, Patris, cognomine Oratoris, donata filio naſcituro ex matrimonio Ioannis ſecundi, & ſic Ludouico primo poſtmodum nato ex Ioanne & Catharina, taliter quod Ioannes pater, nec eius filius Ioannes ſecundus, potuerunt de eis diſponere in præiuditium Ludouici, filij Ioannis ſecundi, & Catharinæ, nati ex illorum matrimonio, & hoc innuunt ſentētiæ quædam arbitrales, aſſeuerantes bona libera deueniſſe in Ludouicum primum, bona inquam, quæ fuerunt libera Ioannis primi, cognomine Oratoris, quæ ſunt omnia bona (demptis bonis confrontatis in teſtamento Petri Signiferi, quæ ab eo emanarunt vinculata) adiudicata Domino Antonio, de quo ſtatim verba faciemus, ex quibus reſultat, quod in vim huius ſcripturæ non potuit obtinere dicta Margarita in bonis liberis Ioannis Oratoris, quæ vinculata fuerunt per eandē

capi-

capitulationem in fauorem filij primi gradus tantum, & ſic Ludouici primi, in quo expirauit illud vinculum.

Superuenit poſtea teſtamentum Ioannis primi, cognomine Oratoris, & patris Ioannis ſe-
70 cundi, qui fecit teſtamentum ſuum, non memor, quod omnia bona ſua vinculauerat in capitulis matrimonialibus filij ſui Ioannis, in fauorem filiorum primi gradus, & ſic Ludouici primi, in hoc ſe fundat etiam Domna Stephania, & in eius locum dicta Margarita, de cuius teſtamenti clau ulis, vinculis, & tenore non eſt agendum, cum illud habeat vulnus inſanabile, caret ſiquidem teſtibus, ſine quibus, inſtrumentum caret omni forma, nec rogitum dicitur habere, vt dici poſſit non reperiri corpus inſtrumenti, etiam inſolemnis, & licèt in teſtamento Ioannis filij ſit enunciatum, & etiam in teſtamento Ludouici primi nepotis ſui, adhuc non conualeſcit, quia relatio non eſt certa ad hoc nullum teſtamentum, per demonſtrationes certas, & indubitatas, calendando diem, menſem, annum, Notarium, & rem ipſam, ſed per relationem quandam generalem, & incertam, & relatio referri debet ad vincula in eis poſita validè, & cum effectu, & quando illud teſtamentum eſſet validum, parum prodeſſet Stephaniæ producenti, maximè enim, cum in eo ſint coniecturæ agnationis, & fortiſſimæ, quæ eam excluſiſſe viderentur, ſtantibus deſcendentibus maſculis ex ipſo Oratore, vt exiſtunt, & Antonius, & Petrus non ſe poſſunt iuuare ex hoc teſta-
71 mento, nec vim in eo facere, quia illud impugnāt ab articulo octuageſimo propoſitionis Antonij, cum ſequentibus, & dicūt nullū, eſt enim certiſſima iuris cōcluſio, r quod ſi produco contra te inſtrumentum aliquod inſolemne, & tu illud

r *Abb. in cum venerabilis. nu. 8. de ex-*

ceptionibus Ioan. Andreas in c. cum in peſitionibus de iur. iur. in 6.

illud impugnans, vt nullum, & minus ſolemne, non poteris iuuare te illo, licèt in aliquo faciat pro te, quia impugnaſti tanquã inſolenme, & nullum, deinde non potuit Orator de bonis ſemel donatis Ioanni filio diſponere, quia quando donauit, reſeruauit ſibi facultatem diſponendi in certis caſibus, qui non euenerunt: ergo extra eos remanſit prohibitus, *Fontan. de pact. nup. clauſula 4. gloſ. 24. & latè Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. à nu. 20. cum ſequentibus.*

Non obſtante tamen, quod iam bona Ioannis primi Oratoris eſſent vinculata in fauorem Ludouici nepotis, & filij Ioannis ſecundi, diſpoſuit de eis dictus Ioannes primus in ſuo teſtamento, quod fecit in loco de Ixar, 1. Iulij, anno 1485. *in quo reliquit vxorem ſuam Dominam maiorem, ſiue vſufructuariam bonorum, & poſt mortem ſuam voluit quod bona deueniant, & reuertnatur in Ludouicum, quem in dictis bonis haredem facimus, videlicèt cum hoc tamen pacto & vinculo, quod poſt dies Ludouici dicta Caſtra, & bona veniant, & perueniant in Ioannem tertium nepotem noſtrum, & eius deſcendentes maſculos legitimos, & de legitimo matrimonio procreatos, & deficiente illo, & deſcendentibus ſuis maſculis legitimis, & de legitimo matrimonio procreatis, quod dicta caſtra reuertantur, & perueniant in dictum Iacobum filium noſtrum, & ſuos deſcendentes maſculos de legitimo matrimonio, &c. & ab inde mandamus ſeruari vincula poſita in teſtamento patris noſtri, ſcilicèt Ioannis Oratoris, qua hic habemus pro expreſſis.*

In hoc teſtamento conſtituit primum fundamentũ ſuum D. dictus Antonius de Ixar, & etiam dictus D. Martinus de Bolea, Marchio de Torres fundat in eo ius ſuum, & intentionem, dicentes ambo, quod ſunt deſcendentes maſculi Ioan- 7a

lii Ioannis teſtatoris Antonius vt agnatus, Martinus Marchio vt cognatus deſcendens, cùm appellatione maſculorum veniant hic maſculi ex fœminis,præcipuè in Regno vbi ſtatur carthæ latè *Nos deciſ.* 65. decidentes tamen inter ſe, quod Marchio proximiorem gradum occupat reſpectu vltimi ducis, quàm Antonius, & ſic dicit ſe potiorem in iure, intendunt ambo excludere filiam vltimi poſſeſſoris, tanquam fœminam,cum primo loco vocati ſint deſcendentes maſculi Ludouici,& Ioannis filij, & poſt eos fœminæ, pro vt in teſtamento Patris Oratoris, ad quem ſe retulit,ſi tamen relatio potuit operari, vt ſupra dixi.

*M*ulta veniunt conſideranda in hac ſcriptu-
73 ra.Primò, an appellatione maſculorum veniant maſculi ex fœminis, pro vt eſt Marchio, nam cum toties repetita ſit mentio maſculorũ eſſet multum diſputabile in terminis iuris, an foret intelligendum de maſculis agnatis, pro vt eſt Antonius (in quo nulla cadit dubitatio, quantum ad hanc qualitatem,cum agnatus ſit) an verò etiam de maſculis cognatis propter theoricam *Ricard. de Malumbre*, cuius doctrina malè intellecta,torquet,& contorquet aduocatos, & tribunalia omnia, cum tanta mole indigeſta Doctorũm,& Scriptorum, vt vix pax facta ſit apud intellectiuos, ſed veritas eſt certiſſima, quod etiam de iure veniunt appellatione maſculorum deſcendentium, maſculi ex fœminis, quia ſunt maſculi, & ſunt deſcendentes, & hoc vbi non contemplatur agnatio, & contrarium ſentire,eſſet mente laborare, vbi autem contemplata eſſet agnatio, non venirent ſine dubio,& hæc eſt veritas apud omnes,qui ſic cõciliantur, *Nos deciſ. vbi ſup.* circa autẽ cõtẽplandã agnationem eſt altum pelagus, in quo ſemper eſt at-

E ten-

Digitized by Google

tendenda prudenter voluntas teſtatoris, tanquam Regina, nec certa regula dari poteſt.

In Regno tamen eſt citra omnem difficultatem, quod venient maſculi ex fœminis, quia cum ſtetur carthæ, & prohibita ſit interpretatio 74
reſtrictiua, quia offendit cartham generaliter loquentem, dici non poteſt, quod maſculus agnatus, magis maſculus ſit, quā cognatus, & magis deſcendens, quam iſte alius, ele gãtia verba ſunt *Fabri*, ſ dicentis, *nunquid maſculus agnatus, magis eſt ex liberis? an magis maſculus, & cur hāc dictionem ſimpliciter prolatam, & aptam à ſui natura comprehendere omnes maſculos, reſtringere volumus ad agnatos maſculos, hoc eſt diuinare, ſupplere, & vim apertam verbis facere, cur non dixiſſet diſponens, ſi voluiſſet*, quod ſequuntur infiniti DD. adeo, vt hæc dicatur veriſſima concluſio, ab omnibus recepta, omni dubio carens, vbi agnatio apertè contemplata non ſit, ſed quamuis hoc de iure fluctuet per manus male intelligentium, qui non diſtingunt, tamen in Regno **Aragonum, vbi ſtatur** carthæ, vnus ſolus non reperitur, qui negatiuam teneat, imò omnes vno ore fatentur affirmatiuam, vbicunque ſtatur carthæ, & ad litteram ſecluſa coniectura ſolius voluntatis, verbis apertis deſtituta, *Bald. poſt Iacob. Butriga.* t Ratio eſt, quia 75
agnatio præſumpta non eſt de cartha, nec ſecundum literam, vt dixit *Bartolus*, & multi alij poſſent allegari in hunc finem, quos refert *Alexand. Rauden. conſ.* 35. loquens de noſtro Regno, dicens eſſe hoc ſine dubio, ſequitur *Molinus* in verbo *forus*, *numero* 50. ex quo ſequitur, quod in Regno non datur tacita vulgaris, nec tacita pupilaris, quia ſola coniectura deducuntur, & ſic quantum ad hanc qualitatem optimo iure includitur Marchio, ſicut & Antonius

ſ De erroribus pragmaticorum lib. 2. decade. 28. cap. 8.

t in l. maximum vitium. num. 4. C. de liberis prateri. vbi expreſſè hoc tenet Ioan. Andr. ad Speculat. in Rubr. de ſucceſſio. ab inteſtato, faciunt notata per Bartol. in l. qui liberis §. hae verba, de vulgari. Bero. conſ. 120. nu. 52. & 9. Nos in varijs deciſ.

tonius, ſed ex alio videtur ambo excludi, quia ſci licèt Ioannes 2. teſtator non habuit facultatē diſponendi de his bonis, cum iam Ioannes primus pater eius invita, & in capitu'is matrimonial. Ioannis filij cum Domna Catharina de Viamonte celebratis, ea omnia bona, & caſtra donaſſet partim in vita partim poſt mortem filio
76 Ioanni, vinculando omnia in fauorem nepotis, qui fuit Ludouicus primus, vt patet in clauſula. *Item es concordado, que los fillos que ſaldran del preſente matrimonio, hereden, & ſucceſcan en los bienes, y herencia de los dichos contrayentes matrimonio, aſsi empero, que el mayor aya todas las villas, caſtillos, e lugares, &c.* ex quibus verbis maniſeſtiſsimè reſultat, quod nulla remanſit Ioanni ſecundo poteſtas diſponendi de bonis ſibi donatis, nec in vita, nec in morte, cum iam multo ante eſſent vinculata in fauorem filiorum ſuorum per Ioannem primum Oratorem eius patrem, & ſic in dicta ſcriptura malę videntur ſe fundare Antonius, & Marchio, neque defectum talis poteſtatis poſſunt ſupplere diſpoſita in teſtamento Ludouici filij, de anno 1517. in illis verbis, *los quales dichos bienes ſean vinclados ſegun parece lo ſon por los teſtamentos de nueſtro padre, abuelo, y en lo por aquellos vincu lado, lo queremos, y es nueſtra voluntad ſe ſerue, &c.*
77 ex quo multo ante anno ſcilicèt 1513. idem Ludouicus primus in capitulis matrimonialibus nepotis ſui Ludouici ſecundi, cum Domna Beatrice de Alagon fecerat donationem omnium bonorum in fauorem dicti nepotis, & ſuorum deſcendentium maſculorum, conſtituendo maioratum agnationis in ampliſſima forma in fauorem filiorum nepotis, maſculorum, & in eorum defectum vocat Alfonſum, Petrum, Ioannem, Carolum, & eorum filios

v In l. liber. rū. col. 4. in verbo, hac apparet, de verbo ſignifica. Bald. in l. defunctus. C. de ſuis, & legitimis, & in dicta l. maximū vitium. Ioan de Immo in l. ſi verò. §. de viro, col. vlt. ſolut matrimon. Areti. conſ. 27. col. fina. Alexa. 80. col. 4. verſ. rurſus in primo & conſ. 97. in fine lib. 2.

maſculos deſcendentes, vocando poſt omnes maſculos fœminas,ſtante igitur hac donatione interiori capitulorum matrimonialium Ludouici ſecundi, ſi illa ſuſtineri poſſint, vt videtur, de quo ſuo loco dicemus,neque in forma inſtrumentali defectũ patiatur, ſequitur manifeſtiſſimè,quod non potuit poſtea Ludouicus primus in ſuo teſtamento reualidare vincula poſita in teſtamento Ioannis ſecundi patris, & Ioannis primi,aui eiuſdem, & quando potuiſſet,remanerent æqualiter approbata vincula patris, & aui,ad quæ ſe refert, cumque in teſtamento aui 78
Oratoris videatur expreſſa, & manifeſta agnatio,nihil prodeſſet Marchioni hæc reualidatio, nec dicatur quod in ordine ad Oratorem non eſt certa relatio,&ſpecifica,quia vnica relatione vniformi ſe refert Ludouicus ad teſtamenta patris,& aui,nec magis certa eſt vna, quàm alia relatio, & ſi quo ad patrem valitura eſt, valebit etiam quoad teſtamentum aui, nec obſtabit, quod illud ſit nullum ob defectum teſtium, quia relatio approbatiua non ſe refert ad inſtrumentum,ſed ad contenta in eodem, quæ ſanare potuit,vt dixi in teſtamẽto Petri Signiferi.

Sed quando ſine præiuditio veritatis diceremus,potuiſſe Ioannem ſecundum diſponere de dictis omnibus bonis effectiuè, adhuc agentes cum eo teſtamento non poſſent obtinere, videntur enim deſcendentes, in quorum nume 79
ro agentes comprehẽduntur, vocati ſolùm per vulgarem, non verò per fideicommiſſariam, quod ſi ita eſſet, pro vt videtur aditione primi vocati,expiraſſet vulgaris,quo ad omnes,& remanerent excluſi, hæc eſt materia *Cuma. & Paul.* inuoluta infinita allegationum copia, ob quod duobus,& tribus fundamentis me expediam,breui ſermone de more contentus.

Et

Et primò, quia pars aduerſa, non ſine ratio-
ne & propoſito conſiderat vxorem ſuam Do-
minam, & vſufructuariam, & per conſequens
hæredem vniuerſalem bonorum, & ſic Ludo-
uicum eius filium vocatum eſſe per fideicom-
miſſum, & ab hærede matre accepturum hære
ditatem, x ex quo optimum deducit argumen-
tum, dicēdo, ſi prima, & vltima ſubſtitutio ſunt
fideicommiſſariæ, eiuſdem qualitatis erit ſub-
ſtitutio Ioannis, & deſcendentium in medio
conſtituta, hæc argumentatio ſecundū *Menoc.* y
80 fortiſſima foret, ſi ſuperior propoſitio ſubſiſte
ret, quapropter aduertendum eſt, quod de iure
ex ſententia *Bal.* vxor, Domina, & vſufructua-
ria relicta eius vita durante, cenſetur eſſe hæres
vniuerſalis in proprietate, & vſufructu eius vi-
ta durante, poſt eius verò mortem cenſetur gra
uata reſtituere ſecundo hæredi inſtituto, taliter
quod vxor ſic inſtituta eius vita durante erit
hæres pleno iure, quo ad proprietatem, & vſu-
fructum, & hæres poſt eius mortem inſtitutus,
ſi prædecedat non tranſmittit hæreditatem ad
hæredes ſuos, & in hoc concordant *Bald. Im-
mo. & omnes.* z in alio tamen differunt, quia
Immo. in l. filius à patre de lib. & poſthu. non fa-
cit eam hæredem vniuerſalem pleno iure, ſed
certo modo prædecedēte prius hærede ſibi ſub
ſtituto, *in d. l. filius à patre.* ſed quidquid ſit, illa
81 *Baldi* opinio, quam ſequūtur plures in hoc, quā
Immolæ. opinionē, procedit tamen de iure com
muni, & eſt ratio, quia poſt aditam hæreditatē,
pagano non poteſt directò ſubſtitui, & qui ſe-
mel fuit hæres, non poteſt amplius deſinere
eſſe hæres, ita vt alius ſit directò hæres, nec
poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro par-
te inteſtatus, quod inconueniens ſequeretur,
ſi inſtitutus ſecundo loco hæres poſt mortem

x *Bald. in l. id quod pauperibus C. de epiſ. & Cler. cuius opinionem tenent Salycet. Alexand. Corn. Iaſo. & alij allegati per Peregr. art. 5. nu 21.*

y *Lib. 4. Præſu. 71. nu. 21. ver. non negauerim.*

z *Angel. in l. 2. ff. ſi pars hæred. Decius conſ. 278. nu. 2. Rui. 36. 1. dubio. lib. 2. vbi de communi Pariſ. Socin. Cephal. Menoch. & alij relati per Peregr. vbi ſupra. num. 21. circa medium.*

Digitized by Google

vxoris directò ſuccederet, quia eo repudiante decederet teſtator pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, *a* quod omne non habet locum in teſtamento militis, vt traditur *in l. Centurio de vulgari*, & ſic nec habebit locum in Regno, vbi teſtamur iure militari, & poteſt vnum quis hæredem ad tempus facere, & poſt tempus alium, & decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, & ſic directò capimus in Regno ex obſeruantia Regni, ſecundum practicam gloſatorum, nec hoc caſu illud verbum, *heredero vniuerſal*, directum non erit obliquandum, ex quo materia non repugnat, & quia directa ſubſtitutio, quæ à principio poteſt valere iure directo, nunquam obliquatur, *b* ſecundum *Aretin. in §. quidam rectè*, dicentem impoſsibile eſſe, quod inſtitutio facta per verba directa obliquetur, quando directò valere potuit à principio, & ſic concludendum eſt Ludouicum non capere iure obliquo à matre, ſed venire directò tanquam hæredem vniuerſalem, ſequens verò ſubſtitutio, 82
qua poſt mortem Ludouici vocatur Ioannes, & eius deſcendentes, eſt prima ſubſtitutio fideicommiſſaria, & ſic nunquam dici poterit, quod deſcendentes ſint in medio duarum fideicommiſſariarum, pro vt exiſtimarunt Doctores exteri, ignari conſuetudinis huius Regni, aliàs deducentes ſatis validam coniecturã.

Reſtat nunc videre, an deſcendentes, qui vnà cum Ioanne tertio vocati ſint poſt mortem Ludouici, veniant per vulgarem, an verò 83
per fideicommiſſariam, articulus magis perplexus, quàm difficilis, dubius tamen confuſa Doctorum allegatione ſine diſtinctione procedentium, quanto melius veritatem amplecteremur, ſi ad veterem, ſanam, ſinceramque doctri-

a l. hæreditas ex die ff. de hæred. inſti. l. quoties. C. de hæred. inſti. l. ſed ſi ante ff. ad Trebel. Pereg. vbi ſupra.

b Imò ſemper valet iure directo. Decianus conſ. 1. nu. 237. in 1. vbi latè.

ctrinam antiquorum, & limpidiſſimos illos fontes, omiſſis turbidis, riuulis oculos ducere-mus, in caſu præſenti eſt aduertendum, nos non loqui, quando ſimpliciter deſcendentes, vel plures, ſiue gradus, ſiue perſonæ, ſub nomine collectiuo vocantur, ſed ſumus in ſpeciali caſu, quo poſt mortem Ludouici vocatur Ioannes, & eius deſcendentes, & ſic copulantur deſcendentes cum Ioãne, & ſic copulati vocantur, in hoc caſu duplex indagatio ſe offert. Prima, an deſcendentes veniant in ordine ad ſubſtitutionem per vulgarem, ſeu fideicommiſſariam. Secunda inueſtigatio, an caſu quo ſucceſſio deuenerit ad priores deſcendentes, detur etiam inter eos ſucceſſio fideicommiſſaria, an ſola vulgaris:in prima indagatione di-
84 cendum eſt, quod in ordine ad Ludouicum, tam Ioannes, quam deſcendentes veniunt per fideicommiſſum, ſuis caſibus reſpectiuè, de Ioanne non eſt dubium, quia venit poſt mortem Ludouici, mortis enim conditio inducit compendioſam, & vtrumque tempus, & ſic vulgarem ante aditam, & fideicommiſſariam poſt aditam, & idem eſt dicendum de deſcendentibus, quando intraſſent in locum Ioannis ſecundi per vulgarem, nam in ordine ad Ioannem vulgariter vocantur, vt ſi Ioannes non adierit, intrent ipſi in eius locum, occupato verò ſemel illo loco, ſuccederent Ludouico per fideicõmiſſariam, hæc eſt ſolida doctrina, quam in ſimilibus terminis tradit e *Ruin.*

Sed an deſcendentes in ordine ad Ioannem vocentur per fideicommiſſariam, taliter quod Ioannes cenſeatur grauatus reſtituere deſcendentibus hæreditatem, vel quod eo adeunte expirauit ſubſtitio illorum, hoc opus, hic labor eſt Doctores varijs argumentis rationibus ſe contorquent, ſed in hoc caſu verior eſt ſententia *Cumani in* §. *quidam rectè* (etiam non data ne-

e *Ruin. conſ.* 180. *nu.* 5. *in* 2. *Decian. in d. conſ.* 1.

neceſſitate cauſatiua inſtituendi) quod ſcili-
cèt veniant per vulgarem tantum, & adeunte
Ioanne expirauit quo ad deſcendentes, & lo-
quitur *Cuma.* quando vocatur frater, & eius
deſcendentes per fideicommiſſariam, quod
teſtatur ſe conſuluiſſe cum Domino Fulgoſio,
ſequitur *Petrus Anguiſola conſi.80. à nu.6. cum
ſeqq.* vbi fundat, & hoc etiam tenet *Paul. ibid.*
& *Iaſ.* qui de communi, dicens, omnes ita tene-
re in omni nomine collectiuo, & non ſolùm vbi
iſta vocatio fit directè, quo caſu nulla videtur
dubitatio, vt concludit *Decian. de cõmuni conſ.1.
n.237. ver. ſecũdus caſus. vbi multi. & nu.187.* eſt
verum quod loquitur vbi vocantur ſolùm frater
& filij, ſiue directè, ſiue per verbum commune,
quod apud omnes eſt ſine dubio, imo dicit *De-
cian.* idem licèt ſubſtituat fratrem, filios, & ne-
potes, quia hæc verba non habent tractum plu-
rium graduũ, ſed ſunt terminata ad duos gradus
& plures perſonas, *nu.244.253.* quo caſu dico
venire per vulgaré, nõ ſolũ igitur his caſibus ve
niunt per vulgarem, vbi limitati ſunt gradus ad
filios, & nepotes, qui poſſunt per poſſibile con
currere, & vbi directò ſimpliciter vocantur,
ſed etiam ſi vocetur per verbum cõmune plu-
rium graduum deſcendentium liberorum, & ſi-
milium, quam ſententiam ſequuntur plures nu-
mero DD. *vbi ſupra,* [d] Et maximè procedit
hoc, quãdo ſubſtitutio fit per verba directa, quæ
nunquã obliquãtur, ſi ſemel iure directo valere
potuerunt, & licèt aliquãdo cõtrariũ ſuadeãt cõ
iecturæ, illud à ſola mente procedit, potius quã
à verbis, *ſecũdũ Gracia. vbi ſup. n.2.* quod in Re
gno non facilè admittitur, & licèt aliquãdo alle
gentur aliqua iura in contrarium, illud procedit 86
dato aliquo adiũcto tractus futuri tẽporis inter
ipſos deſcendẽtes poſito, vel quãdo iam fidei-
cõmiſſũ debito modo formatũ eſt cõprehendẽs
ſucceſſiuè omnes de familia, quo caſu iura, quo
ad mo-

d Vltra Cuman. Iaſ & Fulgoſi. tenent Deci. 253. Menoch. præſumpt.71. nu.10. & 8. vbi allegat multos Socin. in d.§. quidam rectè allegat plures numero, Gratiano 285. vbi multa præter Molinã, & alios, quos recenſere faſtidioſum eſſet, & hanc dicit communem, veriſsimam, & textualem Molina lib. 1. c. de primogen. nu. 17. Decian. conſ 1. num. 188. vbi ſubſtituuntur frater, & filij, dicunt inter eos eſſe tantum vulgarem, & Paulum contrarium tenentem reprobari communiter, ſed eſt verũ, quod loquũtur, vbi ponuntur filij, nõ autem deſcendentes, Nos autem de omnibus loquimur. Decius conſ.31. nu.4.

modum ſuccedendi tantum dant formam, *vt in §. in fideicommiſſo.* Secus autem, quando copulatiuè
veniunt deſcendentes, quia tunc neceſſariò debēt
venire per vulgarē, ratio eſt manifeſta, quia de na
tura copulæ eſt copulare æqualiter, ſimul & eodē
tempore, taliter quod filij, & deſcendentes vna
cum patre vocati per fratrem teſtatorem, attenta
natura copulæ cōcurrere ſimul debuiſſent in ſub-
ſtitutione, ſed quia ꝓpter ordinē affectionis ordi
natæ, in qua verſamur, & quia impoſſibile eſt oēs
deſcendētes venire eodē tēpore, illa copulatiua à
ſua natura debet degenerare, & reſoluitur in diſiū
ctiuā, ideò ſucceſſiuus ille ordo inſenſum vulgaris
interpretatur, vt ſic minus derogetur naturæ co-
pulæ, ſi intelligamus de deſcendētibus, qui erunt
tempore venientis fideicommſsi cum verificetur
in eis verbum, *deſcendentes*, qui vnius gradus ſunt,
nō dato adiuncto tractus, quod in fideicōmiſſaria
non ita eſt, cū ſimul venire non poſsint, & magis
obuietur copulæ, pro vt contra *Deci.* reſoluūt DD.
Socin. & alij,[e] & licèt aliqui dicant, hoc eſſe intel-
ligendū cum filijs fratris, & etiā in nepotibus, qui
ſimul cū eo concurrere poterunt, & ſecus in alijs
deſcendentibus diuerſorum graduum, qui ſimul,
& eodē tēpore concurrere non poſſint, & ſic ſuc-
ceſsiuè debent venire, & per fideicom. vt ſic om-
nes capiant, vt cum multis tenet *Decian. vbi ſup. n.* 245. *verſ. quintus caſus.* ad hoc reſpondetur dupli
citer, primò, quod *Ruin.* loquitur etiam in filijs, &
nepotibus, quem in hoc ſequuntur *Alex. conſ.* 13.
87 *nu.* 7. *in* 4. & grauiſsimi alij: ſecundò, quia ſecundū
Gracia. deſcēdentes ſunt eiuſdem gradus eodem
tēpore non dato adiuncto habente tractum, & ſic
intelligi debent ſecundū *Cuma.* quem allegat *in §. in fideicōmiſſo.* vt ſic videatur cenſitū de omnibus
deſcendentibus, exiſtentibus tempore cedentis
fideicommiſſi, & licèt *Deci. conſ.* 1. *à nu.* 245. cum
multis ſataget probare contrarium, non tamen vi
detur benè fundare opinionē, nec ad id de copu-
latiua

[e] *Socin. Senior, & Iunior Rip. Alcia. Pancirol. & alij adducti per Peregr. de fideicom. ar. 18. num. 24. determinat. Rui. conſ.* 159. *nu.* 19. *in* 2. *& conſ.* 20. *col. penultima in* 3. *Crauet.* 131. *nu.* 4. Corne. 17. *in* 4.

Digitized by Google

latiua reſpondere, niſi ad effectum inducendi vocationem ſucceſſiuam tantum, nõ autem quòd ſit fideicommiſſa, & quòd per vulgarem veniant collecti, niſi inter eos detur verbum, *habẽs tractũ*, tenet *Petrus Anguſola conſ.*80. *quem vide.* ad ſecundam verò inſpectionem, vbi queritur, an inter vocatos collectiuè detur fideicommiſſum de reſtituendo de vno in alium reſpondetur, quod non, ratio eſt, quia liberi, & deſcendentes poſiti in altera parte copulæ debent conſiderari reſpectu ſolius copulæ, & non reſpectu ipſorum inter ſe, ſicut compromiſſum factum inter Petrum ex vna, & decem ex alia parte, nam tunc tale compromiſſum non operatur, quo ad illos plures inter ſe, ſed ſolùm inter corpora compromittentia, ex ſententia *Butr. Alciat.* & aliorum, vt in terminis ita decidunt grauiſſimi Doctores, licèt contradictore non careat, & ſicut Ioannes non fuit grauatus erga deſcendentes, onere fidei, ſic nec 88
ipſi inter ſe, & hanc opinionem, & aliam etiam quando agitur reſpectu primi vocati ad alios deſcendẽtes vocatos in ſecundo gradu (licèt tribuatur Cumano) tenuit primus omniũ, *Bartolus in dicto* §. *quidam rectè. verſ. non obſtat lex peto.* cui opinioni conſonãt infiniti DD. qui in ſimplicibus terminis fideicõmiſſi relicti familiæ agnationi liberis antiquioribus deſcẽdentibus, & ſimilibus concedunt ſolam vulgarem. Item, & illi qui inter Petrum, & deſcendentes ſubſtitutos Titio nequaquam fideicom miſſum concedunt, ſed ſolam vulgarem, qui & veriſſimam, & receptiſſimam prædicant, & facit, quia in fideicommiſſo relicto poſt mortem plurium, non reſultat inter eos aliquod fideicommiſſum, *Alex. in l. pen. col. 6. verſ. in fideicommiſſa. C. de Impub. & conſ.* 91. *vol.* 1. *Socin.* 94. 5. *col. in* 4. *Decian. conſ.* 1. *nu.* 195. *in* 10. *Pariſ. conſ.* 39. *nu.* 7. *in* 3. dicens, quod in hoc caſu deſ- 89
cendentes vocantur actiuè, nõ paſsiuè inter ſe, quibus rationibus non reſpondet *Decian. nu.*

338. imò fatetur verum id quod dicimus, ſed fundat opinionem ſuam in alijs coniecturis, de quibus ibi ad inducendum fideicommiſſum, nõ ſoluens difficultatem, ſeclusis ſuis coniecturis, melius omnibus *Petrus Anton. Anguiſola conſ.* 80. vbi vocatis proximioribus ſuis, tenet quod veniant per vulgarem, taliter quod primis admiſsis cæteri excludãtur, niſi inter eos eſſet verbũ denotans tractũ, quẽ omninò vide: allegari ſolet cõtra ſuperiora quoddã exemplar Petri de Agreda, de anno 1571. 31. Octob. vbi Barthol. Tena inſtituto filio Bartholomeo ſubſtituit eidẽ decedenti ſine filijs, aut cũ filijs, qui minoris ætatis decederent, Thomaſiũ aliũ filium, ſi viuus eſſet, aut ſuos deſcendentes, euenit quod prædeceſſit Thomaſius relicto ſolo nepote Petro de Agreda, deinde deceſſit Bartholomeus hæres ſine filijs, ſucceſſit ei Petrus de Agreda, & iuſtiſsimè, quia per præcedentiam Thomaſij aui ſui primi ſubſtituti deſcendentes ab eo erãt ingreſſuri in eius locum per vulgarem, vt dixi in ſuperioribus, quia eius reſpectu erant vocati per vulgarem, accepto tamen illo gradu Thomaſij neceſſe erat ſuccedere Bartholo-
90 meo hæredi deſcendenti ſine filijs per fideicommiſſum, vt per *Ruin.* in ſuperioribus allegatum, vnde in hoc caſu deſcendens Petrus non ſucceſſit Bartholomeo per viam fideicommiſſi, capiendo à Thomaſio primo ſubſtituto, quaſi grauato illis reſtituere, ſed quia cum Thomaſius fuiſſet præmortuus primus ſubſtitutus tempore cedentis fideicommiſſi, fuit neceſſe intrare deſcendentes in eius locum per vulgarem, & ſic ſuccedere immediatè hæredi per fideicommiſſum, & hæc declarant illa verba vinculi, *& licèt noluerit teſtator grauare Thomaſium per viam fideicommiſſi abſoluti*

luti reſpectu ſuorum deſcendentium, &c. Ecce quomodo Thomaſius ex voto teſtatoris non remanſit grauatus in fauorem deſcendentium ſuorum, in aliquo poſtea ſe inuoluit illud motiuum, & ſic de iure fieri oportebat, ex quo per diſiunctionē vocabantur Thomaſius, & deſcendentes, & ſic ille ordo ſucceſſiuus erat per vulgarem, vt fatentur contra *Decium*, omnes DD. Iam ex his reſultare videtur, quod omnes partes in hoc teſtamento Ioannis ſecundi non poſſint fundare ius ſuum, tum quia non potuit de bonis diſponere, tum quia vocatio deſcendentium videtur (licèt non ſine contradictione magna) per vulgarem, & ſic expiraſſe, & per conſequens deueniendum eſt ad diſpoſitionem Ludouici primi, in quo Antonius fundat ius ſuum, apud quem bona hæc (demptis bonis Petri Signiferi) deuenerunt libera, hic in ſuo teſtamento 1517. vocant maſculos deſcendentes Ludouici ſecundi in eorum defectum, fratres Ludouici ſecundi Alfonſum, Petrum, & alios fratres, & eorum filios, & deſcendentes maſculos legitimos per rectam lineam, & in bonis, (quæ ipſe reputabat libera, licèt erronee) facit ſimile vinculum per rectam lineam, vocando deſcendentes maſculos per rectam lineam, & his deficientibus vocat in his bonis liberis proximiorem conſanguineum de nomine, & inſignijs de Ixar, &c. ſi hic Ludouicus validè donauit omnia caſtra, & bona Ludouico ſecundo in capitulis matrimonialibus, vt ſupra dictum eſt, ſuperuacanea eſt hæc diſpoſitio, de quo ibi videbimus, *ſed caſu quo potuerit*, videtur ſine dubio conſtituiſſe maioraſ̃, vocādo ſucceſſores omnes maſculos de maiori in maiorē per rectam lineam in poſterum, quod ſi ita eſt, illa conditio, ſi Ludouicus morietur ſine

(margin numbers: 91 beside "fundat ius ſuum, apud quem bona hæc(dem-"; 92 beside "in maiorē per rectam lineam in poſterum, quod")

Digitized by Google

ſine filijs, & eius defectus per eorum exiſtentiam, non videtur rumpere fideicommiſſum in diſpoſitionibus ſucceſſiuis, & perpetuis, licèt non ſint maioratus, cum aduerſetur naturæ, ac perpetuitati maioratus, & fideicommiſſi perpetui, & eſt repetenda dicta conditio, perpetuo, iuxta naturam diſpoſitionis, ex ſola perpetuitate ſucceſſionis fideicõmiſſi, licèt non eſſet maioratus, g quod licèt videatur aliquo modo ſapere naturã repetitionis, nõ inconuenit, cum reſultet à natura actus, ac verbis diſpoſitionis. Deinde, quia conditio loquitur per verbum, *permanens, perpetuum,* veluti ſi non remanebit filius, ibi, *ſi no los huuiere, &c.* quæ verba tractum, ac perpetuitatem in tempus futurum habent, vt ſic non debeant vnico actu expirare, ſed quando hæc non includerent Antonium, & Petrum, non videtur quod poſſint prodeſſe Marchioni, qui licèt deſcendens ſit à ſtirpe, & pro ſapia Ixarentium, nõ tamen dicitur de eorum re
93 cta linea, nec de linea, attenta ſignificatione verbi, de quo DD. abundè ſcripſere.

Domna enim Elena de Ixar, auia Marchionis, & filia Ludouici ſecundi, licèt ipſa eſſet agnata, & de linea Ixarentium, tamen conſtituit nouam lineam, ſcilicèt mariti Comitis Fontani de Heredia, & propriam ſuffocauit, cuius etiam filia

g Licèt enim verum ſit, quod hæc conditio, ſi ſine liberis deceſſerit, ſubſtituo Caium, defecta ſit per eorum exiſtentiã, etiam ſi filij illico moriantur, per l. cum vxori. C. quando dies legati cedat, Oldra. conſ. 21. quem ſequuntur Ioan. And. Paul. & omnes, vbi refert Molina de primogen. lib. 1. c. 6. à num. 16. quod cõmuniter DD. tenent, tamen hoc fallit in maioratibus, ſubſtitutionibus, & diſpoſitionibus perpetuis ſucceſſiuis, & æternis, tunc enim illa cõditio non verificatur & adimpletur in prima vice, quia natura diſpoſitionis contrarium ſuadet, quicquid dicat Peregr. ar. 29. nu. 38. & ſicut habet tractum ſucceſſiuum, & non ſufficit ad implementum momentaneum, ſic etiam conditio eſt duratura, & ſic repetenda per viã expreſſi, quia hoc cantat cartha, & in talibus diſpoſitionibus limitatur Oldra. conſ. 21. & diſpoſitio legis Bobes, §. hoc ſermone, de verbo. ſigni. nam licèt vnico actu conſumantur, tamen non procedunt in diſpoſitionibus perpetuis, & habentibus tractum, ſed in momentaneis, & hoc in omni diſpoſitione habente tractum, etiam citra maioratum, Molina vbi ſupra. nu. 18. quod omne intelligo in manifeſto maioratu, & in diſpoſitione, quæ de certo perpetua eſt, ita enim Peregr. & aliorum euitabitur contradictio, & ex eodem fonte emanat, quod in dictis diſpoſitionibus filij poſiti in conditione negatiua cenſentur vocati, ne aliàs, ſi ex defectu conditionis per exiſtentiam filiorum excludendi ſint ſubſtituti, ſit de neceſſitate peritura diſpoſitio principalis, quæ tamen de ſe erat perpetua, & eſſet deueniendum ad ſucceſſionem ab inteſtato, & ſic ad diuiſionem, & ſeparationem bonorum, ſicut in hæreditate, quod omne eſſet contra naturam ipſius diſpoſitionis, loquor ſemper vbi ſumus in maioratu, & in diſpoſitionibus, quæ ex ſe volunt perpetuitatem, non elicitam ſolùm ex multiplicatione ſubſtitutionum.

Digitized by Google

filia Domna Anna de Heredia nupta Don Martino de Bolea patri Marchionis, ſimiliter mutauit lineam ſuam, & nouam conſtituit, ſcilicet *de los Boleas*, ſunt enim tales finis agnationis, & principium cognationis, & deſcendentes ab eis non ſunt de linea patris eorum, ſed de linea mariti earundem, vt tradunt, *h* vnde remanerent bona hæc libera apud Ludouicum ſecundũ nepotem ſuum in vim dicti teſtamenti, in quo fuit hæres inſtitutus, tanquam maior alijs fratribus nepotibus Ludouici teſtatoris.

Hæc autem Ludouicus primus, multo ante ſcilicèt anno 1513. donauerat bona Ludouico ſecundo in capitulis matrimonialibus dicti Ludouici ſecundi, cum ampliſſimis vinculis agnationis, ad omnem ſuam, & ſuorum Ixarentium propagationem amplectendam, cum mille clauſulis, taliter quod in hoc nulla dubitatio poſſit moueri, cum quo titulo ſe includit Antonius, ſed opponitur de defectu ſolemnitatis, quia cum hæc capitula eſſent teſtificata per duos Notarios, ſimul communicantes, non fuerunt poſt extracta, niſi per vnum Commiſſarium vnius ex dictis Notarijs, cum deberent extrahi ab ambobus rogatis, vel ab ambobus Commiſſarijs eo- 94
rumdem, hæc oppoſitio vult deperire fidem publicam, & veritatem rei geſtæ, errore, vel potius obliuione Notariorum, & ſic in quantum iuridicè poſſit iuuanda, & corroboranda venit, *iuxta votum Panormitani in capite cum venerabilis de exceptionibus*, & videtur quod non obſtat obiectum, adeſt enim ibi clauſula dans facultatem vnicuique extrahendi, & leuandi inſtrumentum, quæ tamen licèt apertior fieri potuiſſet, potuit probabiliter dare occaſionem vni Notario, ſic intelligendi extrahendi actum verè

h Doctores dicentes, quod de linea patris, vt hic de linea exharentium ſunt illi tantum, qui eum attinẽt per maſculinum ſexũ, non verò per maternum, vnde in ſtatuto vocãte cõiunctos ex linea patrui, non includent in ſucceſſione filiæ Titij matrem Titij, quæ licèt ſit coniuncta nepti ex parte, & latere patris, non tamen ex linea patris, & ſic ſoli agnati veniũt Caſtro conſ. 11. nu. 3. & 4. in primo, & ſic vbi vocantur de linea patris, non veniunt nepotes ex filia, Barto. conſ. 10. vbi qui ex aliqua muliere mihi coniuncta deſcendit, non eſt mihi coniunctus ex linea patris, ſed matris ſuæ Cuiac. Iun. conſ. 5. nu 24. & 29. Pereg. art. 26. nu. 31 & melius art 22. nu. 24. in fin. dicens, quod de li

verè celebratum. Deinde, quia inſtante, & petente vna parte, vel partibus litigantibus exhibere inſtrumentum originale dictorum capitulorum, exhibuit dictus Antonius inſtrumentum originale, extractum per duos legitimos Notarios in debita forma, quod ſi in tempore fuiſſet exhibitum, omnem difficultatem remouiſſet, cum verò ad inſtantiam partis aduerſæ fuerit exhibitum, tanquam vera nota antiqua deperdita, dici poteſt de tempore, & intra tempus exhibitum, cum non ſit noua res, nouum inſtrumentum, ſed idem cum exhibito, qualificatum tamen, quod licet facere, etiam vbi non licet de nouo deducere, & extra tempus, vt in cauſa appellationis deducere confirmationes ſtatutorum exhibitorum in prima inſtantia, deinde quando exhibitio illa fit per factum aduerſatij, ſic petentis, ſibi imputet, cumque veritas rerum geſtarum erroribus, & obliuionibus Notariorum non debeat perire, iuſtiſſimum videtur ſufficere veritatem, ſic adiutam iuridice ad amplectandum illud inſtrumentum.

95 Sed tranſeat quod non valeat, ſaltim potuit Ludouicus ſecundus diſponere de caſtris, tanquam apud ſe liberis, quod ſic fecit in capitulis matrimonialibus Ioannis quarti filij ſui, cum Domna Eliſabeth de Spes, anno 1538. vbi in ampliſſima forma conſtituit maioratum agnationis inter deſcendentes Ioannis filij, & in defectum, illorum, vocando alium filium ſuum, Ludouicum ſcilicet, & eius deſcendentes, & in illorũ defectum fratres ſuos Alfonſum, Petrũ, Carolũ, & eorum filios, & deſcendentes in perpetuũ, & hæc pacta carẽt vicio nullitatis, & vocant ſolos agnatos in primo loco, & ſic includunt Antonium, & Petrum, & excludunt Mat-

nea Titij non dicuntur maſculi nati ex filia Titij, vel ex parte Titij, Ruin. 141. nu. 21. in quinto, ratio horum eſt, quia fœmina eſt principium lineæ fœmininæ, & finis maſculinæ ſuæ, & linea maſculina conſeruatur per maſculos, Alex. conſ. 41. in tertio. Socin. conſ. 30. in primo, dicens, quod eo ipſo, quod fœmina nubit, tranſit in alienam familiam, & allegat ad hoc multas remiſſiones, Celſus Hugo in conſ. fratrum Ducis Cardonæ, fol. 86. vbi late, & in terminis de vocatis per lineam rectam, idem concludit Menoc. conſ. 326. num. 80. vbi quod vocatis deſcendentibus à Ioanne per lineam rectam non venit nepos ex filia Ioannis, nec dici poteſt de linea recta Ioãnis, quia illi ſolùm dicuntur de linea recta, qui ſunt de linea patris (vt dixi ſupra, nam ſinonima ſunt) atque ita de ea quæ à patre deſcendit, allegat Bart. conſ. 56. col. vlt. ver. præterea. lib. 2. Bald. 321. lib. 1. Corn. 198. col. vlt. in 3. & 113. num. 2. lib. 4. Socin. Sen. 33. num. 9. in 1. Ruin. 98. col. 2. verſ. ſed præmiſſis. lib. 1. Decius in l. 2. col. 1. C. de ſucceſ. edi. & conſ. 365. nu. 4. Bald. 321. lib. 1. latius Menochius vbi ſupra.

Marchionem cognatum,& licèt dicatur, quod nõ potuit ea bona vinculare,ex quo per *for. vltimũ de iure dotiũ*, ſint vinculata,in cuius fori inſtitutione aſtitit Lud. 2. & ſic videtur ſibi præiudicaſſe,obiectum hoc facilè ſubuertitur.Primò, non conſtat ibi interueniſſe Ludouicum, ſecundo forus ille non vinculat bona, ſed prohibet dotationes, & alienationes cauſa dotis vltra certam quantitatem in bonis vinculatis, reſtringẽdo illam diſpoſitionem ad illas octo domus, de quibus ibi. Denique vnum diſponit, aliud præſupponit,vulgare eſt in iure,quod illud præſuppoſitum eſt prius probandum *iuxta gloſam communem*, *l* deinde hic apparet de contrario, quia non ſemper fuerunt vinculata,& vbi fuerunt, fuit in fauorem agnationis, tam per teſtamentum Ludouici primi, quàm per pacta dotalia Ludouici ſecundi, & Ioannis quarti,ad hæc poteſt forus inteligi de vinculis contrauentionis, vt generaliter loquatur, quo caſu intra contemplatos potuit Ludouicus ſecundus diſponere,deinde potuit eſſe vinculum electiuum, & ſimiliter eſſet locus diſpoſitioni Ludouici, & ſic parum obeſt illa obiectio,ex quibus omnibus ſic diſcuſſis,& examinatis reſultat, quod in his bonis nullam habeat fundatam intentionem Marchio, ſed ſolum Antonius, & Petrus, qui contendunt inter ſe de potiori iure,& certum eſt, Antonium priorem in gradu, & tempore, cum deſcendat ab Alfonſo fratre Ludouici prius nato, quàm Petrus alter frater pro auus Petri litigantis. 96

maximè ſuadentur ſuperiora, quia vbi teſtator vocat conſanguineos de domo ſua, de familia ſua, eiuſdem nominis, & armorum,quia tunc fœminæ, nec deſcendentes ex eis cenſentur vocatæ,Peregr. cap. 25. nu.47. vbi allegat innumeros, vt ſic dicendum videatur Marchionem non eſſe comprehenſum in vinculo huius teſtamenti.

l Gloſ. annotandum in l. Mancipia. C, de ſeruis fugitiuis.

Sed iſte Petrus opponit de ſtatu legitimitatis Antonij, dicens eum non eſſe natum ex legitimo matrimonio,ſed potius adulterinum ex Alfonſo, & Gracia Sancho vxore Martiuj Lopez,habitum ex ea viuente marito, ſuper quo innu-

innumeri, pro vtraq; parte producti fuere,ſed Senatui viſum eſt, & bene iudicare pro Antonio bene fundato in iure ſuo, tã ſuper ſtatu legitimitatis,quã etiãſuper cõtractu matrimonij celebrati in villa de Yxar, probauit enim ferè per octuaginta teſtes, in hoc proceſſu, & per quam plures alios receptos in alijs proceſibus ad futurã rei memomoriam, ſe eſſe,& fuiſſe filiũ legitimũ Alfonſi ex ſuo legitimo matrimonio, cõtracto ſolemniter in debita iuris forma,cũ gratia Sancho, mortuo eius màrito Martino Lopez,& deponunt teſtes de reputatione, & fama,& de auditu maiorũ ſuorũ,nominãdo eos,& præſertim multorũ,qui fuerint de tẽpore,&cognouerũt cõiuges,& ſic cõcluſerunt de tẽpore illo maiorũ, quod ad probãdũ legitimitatẽ de iure ſufficit,& cõcludentiſſima eſt probatio,imo in ſpecie cõcludẽter probauit patrem ſuũ Alfonſũ cõtraxiſſe matrimoniũ cũ gratia Sãcho in villa de Yxar,mortuo primo marito legitimè, & in debita iurisforma,poſt annũ 1530.taliter quod nõ docto de cõtrario remaneret probatus tituluslegitimus matrimonij,vltra tractatus, & quaſi poſſeſſionem legitimitatis, quod per contrarias probationes nõ fuit eneruatũ,nec cõcludẽter impugnatũ,vtdicetur,omittoquod quælibet cõiectura facit præſumptionem pro matrimonio, omitto etiã quod in dubio pro matrimonio eſt iudicãdũ, in tãtũ quod pro ſuſtinẽdo matrimonio præſumitur reite ratio,& pluralitas actuũ,vt ſic teſtes reducãtur ad cõcordiã,& nõ cõtradicãtu,K omiſis his omnibus ſpecialibus ſuper dicta probatione,remãſit probata concludẽter intentio Antonij,tam in titulo,quam in quaſi poſſeſſione legitimi matrimonij,ſed contra eam opponebatur fortiſſimè triplici argumento.

K *Maſcard. concl. pluralitas in fin. Franc. de Aretin. conſ. 13. nu. 12. vbi eleganter ad propoſitum, quia agit de duobus matrimonijs vt in caſu præſenti, quorum vnum fuit de facto celebratũ, primũ autem de iure.*

91 Primò,quia per multos teſtes probauit Petrus,quod poſt natiuitatẽ Antonij adhuc viuebat Martinus Lopez,primus maritus Gratiæ Sãcho, quẽAntonius dicebat deceſiſſe anno 1530.& quod ſic erat natus ex adulterio,hoc autẽ deducebat Petrus per argumẽtationẽ,retrotrahẽdo memoriã,nã teſtes dicebant ſe habere,& cũ illa retractio memoriæ nõ attingeret dictũ annũ tri-

geſsimũ,ſed finiretur in anno 1536.aut 1537. parũ plus,
vel minus, quo tempore dicebãt illi antiqui teſtes,quod
cognouerãt dictũ Martinũ Lopez, ex quo ſine replica
reſultabat adulterina natiuitas Antonij, ſed ad hoc fuit
reſpõſum,quod dicti teſtes dicebant ſe habere tantã ęta
te,& plus,& tãtã memoriã,& plus, & quãquã teſtes ſic
deponentes, nihil probent,nihil cõcludant,circa dictio
nẽ plus,taliterquod ſi quis vellet per dictiones illas,ſuper
adere aliquod tẽpus,vbi certitudo requiritur, nihil age
ret,tamen ad ſaluandã probatonẽ Antonij,de certo & 99
terminato tẽpore factã, operatur illa dictio,plus, nõ ad
probandũ aliquid,ſed ad euadendũ reſtrictionẽ,& limi
tationẽ teſtiũ aduerſantiũ,in quantũ illi protrahunt me
moriã ſuã,vſq; ad tẽpus 1537.quo tẽpore dixerunt ſe vi
diſſe Martinũ Lopez maritũ,nã replicat ad hoc Anto-
nius *cũ Paul.de Caſtr.* quod ex quo teſtes dixerunt tantã
memoriam,& plus,poſsibilẽ fuit attingiſſe annum trigeſ
ſimum, & ſic ſenſiſſe teſtes,dum talem dictionem appoſ
ſuerunt,notabile dictum *Paul.Caſtr.conſ.26.in princip.* 100

Obijciebat ſecundo Petrus,quod cũ teſtes omnes An
tonij duo dicerent,vnũ de certa ſcientia,aliud de auditu
maiorũ,in hoc poſteriori dicto,in quantũ dicebant te-
ſtes Antonij fuiſſe natum Antonium in villa de Sam-
per poſt annum 1540. conuincebat inquam eos Petrus
de falſo, in hoc ſecundo dicto, & hoc per validiſsimas
probationes tam teſtium,quam per ſcripturas publicas,
& ſic cum in parte eſſent falſi, videbatur eos eſſe falſos
in totum,in quantum deponebant de reputatione,& ſta
tu legitimitatis, ſed cõtrarium minorẽ vim habuit,quia
ſecundũ dictum depoſſuerunt teſtes Antonij de auditu
tantũ maiorum,non aſſeuerãdo,aſſerẽdo,& affirmando
illud,& ſtat verũ quod audiuerim aliquid à maioribus di
ci,& quod illi maiores falſum dixerint,ego autẽ nec per
iurus,nec falſus ero,notabile dictũ *Ioannis Andr. in c.cũ poſi*
tionibus de iure iur. in ſexto,dicit enim per eũ textum,quod
qui facit duas poſitiones cõtrarias,erit perjurus,& incur
ret pœnas perjurij,& ob id in eo textu,nõ fuit cõfirma
tus quidã Prelatus,quia iſto modo erat periurus, fece-

rat

rat enim contrarias poſitiones, rationem aſſignat *Ioan. Andr.* quia qui ponit,& facit poſitiones,aſſeuerat,& affirmat eas tãquam veras, & ſecus erit in eo, qui facit articulos tantum,quos probare intẽdit,quia ex quo eos non aſſeuerat,nec affirmat,non erit periurus, licèt faciat contrarios articulos, ſic in caſu noſtro illi teſtes non aſſeuerant,neque affirmant dictum de àuditu tanquam verum, ſed quod ſic audierũt, & ſic non ſunt falſi.

Tertiò obijciebat Petrus, quod in anno 1540. contraxerat matrimonium,& audiuerat Miſſam nuptialẽ Al-
101 fonſus in villa de Samper de Calanda,& fecerat ibi capitula matrimonialia, & hoc probauit, quod inducebat antea non fuiſſe contractum matrimonium,quo tempore conſtat iam fuiſſe natum Antonium, ex quo reſultat eum natũ ante dictũ matrimoniũ cõtractũ .Sed ad hoc reſpondetur,quod procedit in dubio argumentum, & præſumptiuè,hic autem ſumus in claris,quia conſtat contraxiſſe matrimoniũ annos ante in villa de Yxar,& ſic ceſſat omnis contraria præſumptio, vt in terminis cõcludunt DD. & maxime,quia ſi de facto reiterauit matrimoniũ,& capitula fecit, remq; ſacrã nuptialem audiuit, totũ hoc fecit, vt ſatisfaceret ſtatutis ordinis S. Iacobi, quæ requirunt licentiam à Magno Magiſtro ad contrahendum,& ob id anno 1539.obtinuit licentiã à Carolo Imperatore maximo ad illũ actum,qui non potuit primo matrimonio,nec filijs naſcituris,etiam natis præiudicare Deinde,quia non poſſumus de iure de valore, & titulo primi matrimonij ſolemniter contracti in loco de Yxar, etiam ante Concil. Tri. tractare,propter ſecũdum de facto celebratũ in villa de Samper,etiã quod incidẽter tractetur,ex vera,& indubitata opinione,de qua *Nos egimus latè decis.* 148. *& alibi.*

Deducebat præmaximè Antonius multos actus quaſi poſſeſſionis legitimitatis,veluti quod fuerat à patre Alfonſo hæres inſtitutus tanquam legitimus, potiſſimus actus quaſi poſſeſſionis, quod fuerat ab eo nutritus, & educatus tanquam legitimus, & tanquam talis in præſentia patris conſtituebat Procuratores, & ſimiles actus deduce-

ducebat concludenter, quibus manifeſtè reſultat, fuiſſe, & eſſe filium legitimum, & naturalem Alfonſi, & de eius legitimo matrimonio natum, accedente communi reputatione, & fama omnium, fere ſaltem maioris partis vicinorum loci de Ixar, & aliorum locorum, in quibus vitam agebant Antonius, & eius pater. Ita hæc omnia fuerunt iudicata in Regia Audientia, in proceſſu Ioannis Gaſcon, ſuper apprehenſione Ducatus de Ixar, anno 1620. 17. Decembr.

DECISIO CCCLXIII.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon.

In eadem cauſa Yxarenſi, vt in illius motiuis apparet, fuerunt multa magiſtraliter, & ſic breuiſſime reſoluta, quæ maiores difficultates attingunt, & ſic viſum fuit eas lato ſermone diſcutere per diſtincta motiui mẽbra, & ea, quę reſoluẽdo dicta ibi fuere. Et primo agitur, an quãdo plures vocãtur copulatiue, ſiue proprijs nominibus, ſiue collectiuis, vnius, vel pluriũ graduũ inter quos nulla datur neceſſitas inſtituendi, ſed ſolus ordo charitatis, vt hic, veniant ſimul, an verò ſucceſſiue, & hoc caſu an per vulgarem, vel fideicommiſſariam longa enarratio.

SVMMARIVM.

Qvando plures vocãtur per copulã, ſiue proprijs nominibus, ſiue etiã collectiuis inter quos nulla cadit neceſſitas inſtituendi præciſa, nec cauſatiua, ſed ſolus ordo charitatis, & affectionis, tunc nõ ſucceſſiuè, ſed ſimul, & æqualiter veniunt, nu. 1.

Bart. contrarium tenens, dicendo in ſupradicto caſu venire ſucceſſiuè fratrem, & eius filios, communiter reprobatur, n. 2.

In fratre, & ſorore ſolus ordo charitatis datur non neceſſitatis, vt omnes fatentur, ibid.

Supradicta concluſio magis, proce-

procedit quando vocantur cum copulatiua, cum, ſimul, vna cum, num. 3.

Bart. æquiparat ordinem neceſſitatis, & ſolius charitatis, verum eius ſententia communiter reprobatur: procedit tamen eius opinio, in aliquibus caſibus fallentialibus, vt per Menoch. & hanc de pluribus perſonis copulatiue vocatis, inter quas datur ordo affectionis ratione ſanguinis, ſequitur, & dicit communem apud legiſtas, & etiam canoniſtas, Socin. Seni. num. 4.

Cuman. tamen declarat, concluſionem procedere quando vocantur frater & filij eius, vel alius coniunctus, & filij eius, vel alius in quo conſideratur ordo affectionis, & filij eius, quia tunc ſimul veniunt, & æqualiter, ſecus autem quando vocantur copulatiuè deſcẽdentes, vel ſui, vel liberi, & ſic diuerſi futuri gradus, ſub nomine collectiuo, nam tunc veniunt ſecundum eum ſucceſſiue, quia cum protrahatur vocatio in infinitum, non poſſunt ſimul venire, numer. 5.

Verbum liberi, vel deſcendentes, comprehendit omnes in infinitum, qui eodem tempore eſſe non poſſunt, quo extat frater teſtatoris, vt cum eo ſuccedere poſsint, nu. 6.

Verbum liberi, cognatio, familia, eſt collectiuum plurium, diuerſorum graduum futurorum, & ideo tunc vocatio eſt ſucceſsiua, ſed nomen filij eſt collectiuum plurium perſonarum vnius gradus tantum, qui poſſunt ſimul adeſſe eo tempore quo frater, & ſic cenſentur vocati ſimul, & æqualiter, ibidem.

Collecti vnius gradus, vt filij, nepotes, veniunt ſimul, collecti vero plurium graduum veniunt ſucceſsiue, numer. 7.

An in caſibus, in quibus frater, & alij, ſiue filij, qui in aliquibus caſibus veniunt ſucceſsiue cum fratre, ſiue patre eorum, ſiue etiam deſcendentes, & liberi vocati cum eo copulatiuè, veniant ſucceſsiuo ordine, & dicantur venire per vulgarem, ita vt vno admiſſo cæteri excludantur, & primo excluſo cæteri admittantur, an verò per fideicommiſſariam, taliter, quod primo admiſſo, non expiret vocatio quo ad alios: ſed imo cẽſeatur primus grauatus onere reſtituendi ſequentibus. & Bart. primus omnium

ſequtus gloſſam dixit veni re per vulgarem, ibid.

Caſtrenſ. autem tenet contra Cuman. & Bart. venire per vulgarem, & fideicommiſſariam, nu. 9. & nu. 17. & 26.

Vulgaris poteſt fieri in fideicommiſſaria ſicut in inſtitutione, nu. 10. & 25.

Subſtitutio directa, quæ potuit à principio valere iure directo non poteſt obliquari, nu. 11.

Subſtituo, verbum inducit vulgarem non fideicommiſſariam, nam verbum ſubſtituo ſine aliquo adiuncto, quo ſignificetur tractus futuri tẽporis, ſolam vulgarem inducit, ibid.

Quando plures vocantur ordine ſucceſsiuo propter ordinẽ affectionis, intellige in fratre, & deſcendentibus, vel quando frater, & filij veniunt ſucceſsiue in aliquibus caſibus, tunc ſi vocantur per verbum directum inſtituo, vel commune, ſubſtituo, veniunt per vulgarem, nu. 12.

Vocati ordine ſucceſsiuo, cenſentur vocati eo ordine per ſolam vulgarem, niſi eſſet aliquod adiunctum denotans tractum futurum, vel conditio mortis, nam tunc eſſet fideicommiſſaria, num. 13.

Vocati per nomen collectiuum diuerſorum graduum, veluti familia, poſteri, deſcendentes ſui, & ſimiles, veluti progenies, proſapia, parentela, domus, genus, agnatio, cognatio, ſi ſimpliciter vocati ſunt, abſque verbis denotantibus tractũ ſucceſsiuum, & perpetuitatem, veluti verbum quandocumq; vel verbum conſeruationis detẽtionis bonorum, & ſimilibus, veniũt ſucceſsiue, & in hoc caſu, & in quocunque alio, vbi ſucceſsiue veniunt, dicũtur venire per vulgarem, & nõ fideicommiſſariam, ibid.

Supradictam eſſe veriſsimam concluſionem, & opinionem textualem tenet Molin. dicens, quod contraria opinionis Doctores loquntur vbi adſunt verba inducẽtia tractum, & perpetuitatem, numer. 14.

Reſolutio tamen ſuperior, quod veniant per vulgarem, limitatur, ſi dicatur quod bona vadant de vno in alium, & ſimilia verba, nam cenſentur vocati per fideicommiſſum, & eſt onus reale, & perpetuum, nu. 15.

Si teſtator vocat proximiores agnatos maſculos de parentela, & excludit fœminas, tunc

tunc agnati maſculi proximiores ordine ſucceſsiuo per fideicommiſſum cenſentur vocati, quia teſtator conſeruationem familiæ reſpexit, num. 16.

Maſculi ſi vocantur diſpoſitiuè, tunc ſecundum Craſſum, inducitur fideicōmiſſum in familia ad eam conſeruandam (etſi in Regno vbi ſtatur chartæ, ſecus eſſet) idē ſi teſtator vocat antiquiores de domo, nam tunc inducitur fideicōmiſſum ad omnes antiquiores ſucceſsiue, quia præſumitur teſtator velle conſeruare familiam, quod non poſſet fieri niſi fideicommiſſum ad omnes extendatur, ibid.

Exponitur opinio Paul. Caſtr. in §. quidam rectè nu. 9. leg. Gall. de liber. & poſthum. *num.* 18.

Copulati veniunt ſimul, & æqualiter, vbi nullus ordo datur neceſſitatis, nec charitatis, vt in extraneis, veluti frater, & eius filij, ſecus vbi diuerſi gradus, quia non poſſunt venire eodem tempore, numer. 19.

Si datur ordo tantum charitatis, & affectionis, vt in fratre, & liberis eius, tunc ſi copulātur frater & filij eius, vel nepotes, veniunt ſimul & æqualiter, & hæc eſt cōmunis opinio, & tunc nō eſt tractandum de aliquo ordine ſucceſsionis vulgaris, vel fideicommiſſi, num. 20.

Frater, & filij copulati veniūt ſucceſsiuè, quando tempore vocationis nulli erant filij nati, nec concepti, vel erant aliqui, & alij ſperabantur, & tunc veniunt per vulgarem, num. 21. *&* 22.

In caſibus fallentialibus, in quibus frater, & filij veniunt ſucceſsiuè, erunt per vulgarem ſi vocentur per verbum directum, inſtituo, & idem vbi vocantur per verbum commune, ſubſtituo, ſimpliciter prolatum, ſine verbis inducentibus tractum futuri temporis, nam tunc etiam veniunt per vulgarem, num. 23.

Si copulantur frater, & liberi eius, & ſic perſona diuerſorum graduū, frater, & deſcendentes, frater & ſui, & idem de alijs perſonis, in quibus cadit ordo charitatis, ſi copulantur per nomen collectiuū diuerſorū, & plurium graduum, tunc ſiue directis verbis vocētur iſti tales, ſiue per verbum ſubſti-

ſubſtituo, veniunt ſucceſſiuè, & hoc etiam quod nulla detur neceſſitas, quia hoc operatur dictio collectiua, & ſuccedem per vulgarem, num. 24.

Deſcendentes verbum, intelligitur ſecundum gradus, & ordinem, nu. 25.

In fideicommiſſaria etiam vulgariter ſubſtituitur, ibidem.

Directa verba non poſſunt obliquari, num. 27.

Vbi vocatio directa duorum, vel plurium ſit ordine ſucceſſiuo, ſiue ſit inſtitutio, vel ſubſtitutio, ad vulgarem refertur, quia verba directa non trahuntur ad fideicommiſſum, num. 28.

Vocati ordine ſucceſſiuo veniunt per vulgarem, & primis admiſſis, perpetuo excluduntur, ibid.

Vbi verba ſunt directa ſucceditur per vulgarem, ibid.

Quando vocantur plures gradus diuerſi, & perſonæ, ſub nomine collectiuo, veniunt & per fideicommiſſariam, ſed hoc procedit quando ſimpliciter vocantur liberi, familia, agnatio, cognatio, deſcendentes, ſui, poſteritas, ſtirpes, nam tunc veniunt ſucceſſiuè, & per fideicommiſſum, at ſecus quando vocati nomine collectiuo diuerſorum graduum veniunt copulatiuè, cum aliquo, tunc enim veniunt ſucceſſiuè per vulgarem, vt inſtituto fratre, & liberis, nu. 29.

Natura copulæ excludit vocationem per fideicommiſſum, cum inducat vocationem, ſimul, & æqualiter, nu. 30.

Verba directa non obliquantur, ibid.

Liberi ſi vocantur ſimpliciter, veniunt ſucceſſiuè per fideicõmiſſum, ſecus vbi per copulam, quia liberi poſiti in altera parte copulæ, debent cõſiderari reſpectu ſolius copulæ, & non reſpectu ipſorũ inter ſe, num. 31.

Plures vocati per copulam, licèt nomine collectiuo, ſi in eis non datur neceſſitas, ſed ſolum ordo affectionis, veniunt ordine ſucceſſiuo, numer. 32.

CASVS.

DON Ioannes Fernãdez de Yxar hoc cognomine ſecũdus, fecit teſtamentum ſuum in loco de Yxar 1. die Iulij

lij anni 1485. in quo inter alia appoſuit, hanc inſtitutionis clauſulam,

Clauſula.

INſtituimus vxorem noſtrã dominam maiorem, ſiue vſufructuariam bonorum, & poſt mortem ſuam volumus, quod bona perueniant, & reuertantur in Ludouicũ filium, quẽ in dictis bonis hæredem facimus vniuerſalem, cum hoc tamen pacto, & vinculo, quod poſt dies Ludouici, dicta Caſtra & bona veniant, & perueniãt in Ioannem tertium nepotem omnium, & eius deſcendentes maſculos legitimos, & de legitimo matrimonio procreatos, & deficiente illo, & deſcendentibus ſuis maſculis legitimis, & de legitimo matrimonio procreatis, quod dicta caſtra reuertantur, & perueniant in dictum Iacobum filium noſtrum, & ſuos deſcendentes maſculos de legitimo matrimonio procreatos, & poſt alia diſponit, &c.

In hoc teſtamento fundabant don Antonius Yxar, & Marchio de Torres ſuum firmius fundamentum, dicentes ambo, quod ſunt deſcendentes maſculi, Ioannis teſtatoris, Antonius, vt agnatus, Marchio, vt cognatus, qui licèt ex fœmina deſcẽdens, tamen maſculus & deſcendens eſt, qui appellatione maſculorum venit, vbi non eſt contemplata agnatio, tam de iure, quàm de foro, in quo nulla cadit dubitatio, deducebant itaque ambo ſucceſſionẽ per fideicommiſſariam, & cum ea intendebant excludere filiã vltimi poſſeſſoris, vocatã poſt omnes maſculos deſcendẽtes, ſed Senatui viſum fuit, & benè ſolum per vulgarem fuiſſe deſcendentes vocatos, & ſic per aditionem parẽtum fuiſſe eos excluſos, & quia motiuum cõprehendit totam ſucceſsionem vulgaris, & fideicommiſſariæ, per ſuas concluſiones decreui verba motiui inſerere, & materiam diſtinguere ſuis ſpecialibus deciſionibus ſequentibus.

Verba motiui.

REſtat nunc videre, an deſcendentes, qui vna cũ Ioanne vocati ſunt poſt mortem Ludouici, veniant per vulgarem, an verò per fideicõmiſſariam? articulus magis perplexus, quã difficilis, dubius tamen confuſa Doctorum allegatione, ſine diſtinctione procedentium, quanto melius veritatem amplecteremur, ſi ad veterem, ſanam, ſinceramque doctrinam antiquorum, & limpidiſsimos illos fontes, omiſsis turbidis ribulis, ocu

los duceremus: in caſu præſenti eſt aduertendum, nos non loqui quando ſimpliciter deſcendẽtes, vel plures, ſiue gradus, ſiue perſonæ, ſub nomine collectiuo vocantur, ſed ſumus in ſpeciali caſu, quo poſt mortem Ludouici vocantur Ioannes, & eius deſcendentes, & ſic copulãtur deſcendentes cum Ioanne, & copulati vocantur. In hoc caſu duplex indagatio ſe offert. Prima an Ioannes, & etiam deſcendentes veniant in ordine ad ſubſtitutionem, per vulgarem, ſeu fideicommiſſariam. Secunda inueſtigatio, an caſu quo ſucceſſio deuenerit ad priores deſcendentes, detur etiam inter eos ſucceſſio fideicommiſſaria, an ſola vulgaris? in prima indagatione dicendum eſt, quod in ordine ad Ludouicum tam Ioãnes, quam deſcendentes veniũt per fideicommiſſum, ſuis caſibus reſpectiuè, de Ioanne non eſt dubium, quia venit poſt mortem Ludouici, mortis enim conditio inducit cõpendioſam, & vtrũque tempus, & ſic vulgarem ante aditam, & fideicommiſſariam poſt aditam: & idem eſt dicendum de deſcendentibus, quando intraſſent in locum Ioãnis per vulgarem: nam in ordine ad Ioannem vulgariter vocantur, vt ſi Ioannes non adierit, intrent ipſi in eius locum: occupato verò illo loco, ſuccederẽt Ludouico per fideicommiſſariam. Hæc eſt ſolida doctrina, quam in ſimilibus terminis tradit Ruinus. Sed an deſcendentes in ordine ad Ioannem, vocentur per fideicommiſſariam, taliter quod Ioannes cenſeatur grauatus reſtituere deſcendentibus hæreditatem, vel quod eo adeunte expirauerit ſubſtitutio illorum, hoc opus, hic labor eſt. Doctores varijs argumentis & rationibus ſe contorquẽt: ſed in hoc caſu verior eſt ſententia Cumani, in §. quidam rectè, *etiam non data neceſſitate cauſatiua inſtituendi, quod ſcilicet veniant per vulgarem tantum, & adeunte Ioanne expirauit quo ad deſcendentes: & loquitur* Cuman. *quando vocatur frater, & eius deſcendentes per fideicommiſſariam: quod teſtatur ſe conſueuiſſe cum domino* Fulgoſio, *& hoc etiam tenet* Paulus *ibidem, &* Iaſſ. *qui de communi, dicens omnes ita tenere in omni nomine collectiuo, & non ſolum vbi iſta vocatio fit directè, quo caſu nulla videtur dubitatio.* Deci. de communi, conſ. 1. num. 237. verſ. ſecundus caſus, vbi multi, & num. 187. *Eſt verũ quod loquitur, vbi vocantur ſolum fra-*

Digitized by Google

frater, & filij, ſiue directè, ſiuè per verbum cōmune, quod apud omnes eſt ſine dubio. Imo dicit Decianus idem, licèt ſubſtituat fratrem, filios, & nepotes; quia hac verba non habent tractum plurium graduū, ſed ſunt terminata ad duos gradus, num. 244. 253. quo caſu dicit venire per vulgarem. Non ſolum igitur his caſibus veniunt per vulgarē, vbi limitati ſunt gradus ad filios & nepotes, qui poſſunt per poſſibile concurrere, & vbi directo ſimpliciter vocentur, ſed etiam ſi vocentur per verbum commune. Quam ſententiam ſequuntur plures numero DD. Et maximè procedit hoc, quando ſubſtitutio fit per verba directa, quæ nunquam obliquantur; ſi ſemel iure directo valere potuerunt. Et licèt aliquando contrarium ſuadeant coniectura, illud à ſola mēte procedit, potius quam à verbis, ſecundum Gratian. vbi ſup. num. 2. quod in Regno facile nō admittitur. Et licèt aliquādo alle gentur aliqua iura in contrarium; illud procedit dato aliquo adiuncto tractus futuri temporis, inter ipſos deſcendētes poſito, vel quādo iam fideicōmiſſum debito modo formatum eſt, comprehendens ſucceſſiuè omnes de familia, quo caſu iura quo ad modum ſuccedēdi tantum dant formam, vt in §. in fideicommiſſo. Secus autē quando copulatiuè veniunt deſcendentes, quia tunc neceſſario debent venire per vulgarem. Ratio eſt manifeſta, quia de natura copulæ eſt copulare æqualiter, ſimul & eodē tēpore, taliter quod filij, & deſcendentes vna cum patre vocati per fratrem teſtatorem attenta natura copulæ concurrere ſimul debuiſſent in ſubſtitutione: ſed quia propter ordinem affectionis ordinatæ, in qua verſamur, & quia impoſsibile eſt omnes deſcendentes venire eodē tempore, illa copulatiua debet degenerare, & reſoluitur in diſiunctiuā, ideo ſucceſsiuus ille ordo in ſeſū vulgaris interpretatur: prout contra Deci. reſoluunt DD. Socin. & alij, vt ſic minus derogetur naturæ copulæ, ſi intelligamus de deſcendentibus, qui erunt tempore venientis fideicommiſsi, cū verificetur in eis verbum deſcēdentes, qui vnius gradus ſunt, non dato adiuncto tractus: quod in fideicommiſſaria non ita eſt, cum ſimul venire non poſſint, & magis obicitur copulæ. Et licèt aliqui dicant, hoc eſſe intelligendum cum filijs fratris, & etiam nepotibus, qui ſimul cum eo concurrere poterant, & ſecus in alijs deſcendentibus diuerſorum graduum, qui ſimul & eodem tempore concurrere non poſſunt, & ſic ſucceſ ſiue

ſiue debent venire, & per fidei commiſſum, vt ſic omnes capiant, vt cũ multis tenet Decian. vbi ſup.num.245.verſ. 5.caſus, *ad hoc reſpondetur du pliciter. Primo, quod Ruinus loquitur etiam in filijs, & nepotibus, quem in hoc ſequuntur Alexan. & grauiſſimi alij. Secũdo, quia ſecundũ Gratinum deſcendentes ſunt eiuſdem gradus, non dato adiuncto habente tractum, & ſic eodem tempore intelligi debet*, ſecũdũ Cumã. quẽ allegat in §.in fideicom miſſo, *vt ſic videatur cenſitũ de omnibus deſcendentibus exiſtentibus tempore cedẽtis fidei comiſſi. Et licet Decian.conſ.1 à num.245.cum multis ſataget probare contrarium, non tamen videtur bene fundare, nec ad copulatiuam reſpondere, niſi tantum ad effectum inducendi vocationem ſucceſſiuam tantum, non autem quod ſit fideicõmiſſaria: eſt videndus omnino Petrus Anguiſol.conſ.*80.*diſſertiſsime reſoluens pro hac parte, dicẽs, quod vbi vocantur proximiores ſoli, vel copulatiue poſt aliquem, tunc ſi inter illos collectos non adſit aliquod verbum denotans tractũ temporis, non aderit fideicomiſſaria, ſed ſola vulgaris, vt ſic primis admiſſis, ceteri excludãtur.*

Ad.2 vero inſpectionẽ, vbi quaeritur, an inter vocatos collectiue detur fideicommiſſum de reſtituẽdo de vno in alium: reſpõdetur, quod non. Ratio eſt, quia liberi & deſcendentes poſiti in altera parte copulae debent conſiderari reſpectu ſolius copulae, & non reſpectu ipſorum inter ſe, ſicut compromiſſum factũ inter Petrum ex vna, & decẽ ex alia parte, nam tunc tale cõpromiſſum nõ operatur quoad illos plures inter ſe, ſed ſolum inter corpora compromittentia, ex ſẽtẽtia Butr. Alcia. & alio rũ, *vt dictũ eſt, vt in terminis ita decidunt grauiſsimi DD. licet contradictore non careat, & ſicut Ioannes non fuit grauatus erga deſcendentes onere fideicommiſsi, ſic nec ipſi inter ſe, & hanc opinionem, & aliã etiam, quando agitur reſpectu primi vocati ad alios deſcendentes vocatos in 2. gradu (licèt tribuatur Cumano) tenuit primus omnium* Bart. in d.§. quidã rectè, verſ.non obſtat lex peto, *cui opinioni conſonant infiniti illi DD. qui in ſimplicibus terminis fideicommiſſi relicti familiae, agnationi, liberis, antiquioribus, deſcendentibus, & ſimilibus, concedunt ſolam vulgarem. Item, & illi qui inter Petrum, & deſcendẽtes*

Digitized by Google

tes ſubſtitutos Titio, nequaquam fideicommiſſum concedunt, ſed ſolam vulgarem, qui & veriſſimam & receptißimam prædicant: & facit quia in fideicommiſſo relicto poſt mortem plurium, non reſultat inter eos aliquod fideicomiſſum, Alex. in l. penultima col. 9. verſ. in fideicommiſſo. C. de impuber. & alij grauißimi DD. dicentes, quod tunc vocantur deſcendentes actiuè, & non paſsiuè inter ſe: quibus non reſpondet Decian. à num. 338. *imo fatetur verum eſſe id quod dicimus: fundat enim opinionem ſuam in alijs côiecturis, de quibus ibi, non ſoluens hanc difficultatem ſeclußs ſuis coniecturis.*

*Allegari ſolet contra ſuperiora quodam exemplar Petri de Agreda * de anno 1571. 31. Octobris, vbi Bartholomeus Tena, inſtituto filio Bartholomeo ſubſtituit eidem decedêti ſine filijs, aut cû filijs, qui minoris ætatis decederent, Thomaſium aliû filium ſi viuus eſſet, aut ſuos deſcendentes. Euenit, quod prædeceßit Thomaſius, relicto ſolo nepote Petro de Agreda, deinde deceſsit Bartholomeus hæres ſine filijs, ſucceſsit ei Petrus de Agreda, & iuſtiſsime, quia per præcedentiam Thomaſij aui ſui primi ſubſtituti deſcendêtes ab eo erant ingreſſuri in eius locum per vulgarem, vt dixi in ſuperioribus, quia eius reſpectu erât vocati per vulgarem: accepto tamen illo gradu Thomaſij, neceſſe erat ſuccedere Bartholomeo hæredi decedenti ſine filijs per fideicômiſſum, vt per Ruinum in ſuperioribus allegatum: vnde in hoc caſu, deſcendens Petrus non ſuccedit Bartholomeo per viam fideicommiſsi capiendo à Thomaſio primo ſubſtituto, quaſi grauato illis reſtituere, ſed quia cum Thomaſius fuiſſet præmortuus, primus ſubſtitutus tempore cedentis fideicommiſsi, fuit neceſſe intrare deſcêdentes in eius locum per vulgarem, & ſic ſuccedere immediate hæredi per fideicommißum, & hoc declarant illa verba vinculi, & licèt noluerit teſtator grauare Thomaſium per viam fideicommißi abſoluti reſpectu ſuorum deſcendentium, ecce quomodo, Thomaſius ex voto teſtatoris nô remanſit grauatus in fauorem deſcendentium ſuorum (in aliquo poſtea ſe inuoluit illud motiuum) & ſic de iure fieri oportebat, ex quo per diſiunctiuam vocabantur Thomaſius, & deſcêdêtes, & Sic ille ordo ſucceſsiuus erat per vulgarem, vt fatentur contra* Deci. *omnes DD. iam ex his reſul-*

reſultare videtur quod partes omnes in hoc teſtamento Ioannis ſecundi, non poſsint fundare ius ſuum: Tum quia non potuit de bonis diſponere: Tum quia vocatio deſcendentium videtur, (licèt non ſine contradictione magna) per vulgarem, & ſic expiraſſe, & per conſequens deueniendum eſt ad diſpoſitionem Ludouici primi, in quo Antonius fundat ius ſuum: Apud quem bona hæc (demptis bonis Petri ſigniferi) deuenerũt libera: hic in ſuo teſtamẽto 1517 vocauit maſculos deſcendentes Ludouici ſecundi, eius nepotis, & in eorũ defectum fratres Ludouici ſecundi Alfonſum, Petrum, & alios fratres, & eorum filios, & deſcendentes maſculos legitimos, per rectam lineam, & in bonis quæ ipſe reputabat libera (licèt erroneè) facit ſimile vinculum per rectam lineam, vocando deſcendentes maſculos per rectam lineam, & his deficientibus, vocat in his bonis liberis, proximiorem conſanguineum de nomine, & inſignijs de Yxar, &c. ſi hic Ludouicus valide donauit omnia caſtra, & bona Ludouico ſecũdo in capitulis matrimonialibus, vt ſupra dictũ eſt, ſuperuacanea eſt hæc diſpoſitio, de quo ibi videbimus: ſed caſu quo potuerit, videtur cõſtituiſſe maioratũ, vocando ſucceſſores omnes maſculos, de maiori in maiorem, per rectam lineam in poſterum. Quod ſi ita eſt, illa conditio, ſi Ludouicus morietur ſine filijs, & eius defectus per eorum exiſtentiam, non videtur rumpere fideicommiſſum in diſpoſitionibus ſucceſsiuis & perpetuis, licèt non ſint maioratus, cum aduerſetur naturæ, ac perpetuitati maioratus, & fideicommiſsi perpetui, & eſt repetenda dicta conditio perpetuo, iuxta naturam diſpoſitionis ex ſola perpetuitate ſucceſsionis, & fideicommiſsi, licèt non ſit maioratus. Quod licèt videatur aliquo modo ſapere naturam repetitionis, non inconuenit: nec eſt mentis ſola repetitio cum reſultet à natura actus, ac verbis diſpoſitionis, Molin. de primo gen. lib. 1. cap. 6. à nu. 16. dicit teſtator, & hoc modo quouſque linea recta non exiſtat, & non deficiat in poſterum.

Deinde quia conditio loquitur per verbum permanens perpetuum, veluti ſi non remanebit filius, ibi, ſino los huuiere, &c. quæ verba tractum, ac perpetuitatem in tempus futurum habent, vt ſic non debeant vni coacto expirare.

Quan-

Iam igitur ſecundum hoc mo-
tiuum, & clauſulam teſtamēti, tam
Antonius, quam Marchio ſolum
per vulgarem vocati ſunt, & per
aditionē proximiorum excluſi ſe-
cundum veriorem, & receptiorem
1 opinionem doctorum. In qua quæ
ſtione, quando plures vocãtur per
copulam, ſiue proprijs nominibus,
ſiue etiã collectiuis vnius gradus,
inter quos tamen nulla cadit ne-
ceſſitas inſtituẽdi præciſa, nec cau
ſatiua, ſed ſolus ordo charitatis, &
affectionis, veluti inſtituo, vel ſub-
ſtituo fratrem, & nepotem ex eo,
vel fratrem & filios, vel nepotes
ex eo, tunc non ſucceſſiuè, ſed ſi-
mul, & æqualiter veniunt, *Cuman. in*
§. quidam recte, n. 7. dicens venire ſi-
mul, quando vocãtur frater & eius
filius, tenet *Clar §. teſtamentum. q. 80.*
nu. 2. dicens communem, & magis
communem, allegat *Alex. Decium,*
Cœpol. & multos alios, ſequuntur
communiter omnes DD. *in §. qui-*
dam recte l. Gallus, Oſaſcus deciſ. 81.
col. 4. Couar. in d. c. Raynutius, §. 2. nu.
12. dicens, quod *Bart.* contrarium
tenens dicendo venire ſucceſſiuè
fratrē, & eius filos *in §. quidam recte,*
communiter reprobatur, & allegat
alios, ſequitur *Menoch. præſump. 70.*
lib. 4. n. 16. vbi allegat quamplures,
2 & dicit communem, eandem mul
tis comprobat *Socin. Sen. conſ. 113.*
à nu. 1. cum ſeqq. in pri. Socin. Iun. conſ.
180. nu. 52. in 2. dicens, quod com-
munis opinio eſt iſta contra *Bart.*
ſcilicet, quod in ò in hoc caſu di-
cantur vocati ſimul filij cũ matre,
ex quo illa nõ eſt filia, ſed ſoror te
ſtatoris, hæc ille. Ratio eſt ſecundũ
eum, & omnes, quia in fratre & ſo
rore ſolus ordo charitatis datur, nõ
neceſſitas, vt & hoc fatetur *Bar. &*
omnes in d. § quidam rectè, Decius conſi-
lio 253. num. 2. dicens magis com-
munem, & allegat multos, & verã
3 contra *Bart.* & quod ſic veniant ſi-
mul, & æqualiter, ſequitur *Baldus*
relatus per *Caſt. in d. §. quidam re-*
ctè in fin. dicens, quod ordo ſolius
affectionis non debet attendi, ſi
non adſit aliquis ordo neceſſitatis,
facit *c. Raynaldus, c. Raynutius de te-*
ſtamentis, hanc ſequuntur *Butr. Abb.*
Cardin. Molin. Anchorr. & alij quos
allegat Socin. Sen. vbi ſup. num. 1. vbi
de communi, gloſ. in l. Gallus, § quidam
rectè, ſequitur Angel. conſ. 37. in no-
mine Domini, vbi eam defendit (&
hæc concluſio magis procedit quã
do vocantur cum copulatiua, *cum,*
ſimul, vna, vt dicam infra concluſ. 5 ita
Iul. Clar. vbi ſup. nu. 6. vbi de com-
muni, & quod omnes in hoc con-
ueniunt, *Menoch. vbi ſup. n. 31. Couar.*
vbi ſupra num. 3. & in hoc concor-
dat *Bart. in d. § quidã rectè* licet *Couar.*
nullam ponat differentiam inter
has coniunctiones, vt ibi) *Menoch.*
vbi ſup. adducit aliquas declaratio
nes, & limitationes ad hanc conclu
ſionem, *Bart. tamen in d. §. quidam re-*
cte, nu. 4. contrarium tenet, ſcilicet
quod imo hoc caſu vbi ſola datur
charitas veniant frater & filij co-
pulati ſucceſſiuè, quem aliqui ſe-
quuntur, *vt refert Menoch. d. præſum.*
70. nu. 16 in fin. & ſic *Bart.* æquipa-
rat ordinem neceſſitatis, & ſolius
charitatis, vt de ſe patet, vt ſic eum
intelligit *Socinus Sen. vbi ſupra nu 7.*
4 *verſ. nam cum etiam,* verum eius ſen
tentia communiter reprobatur ſe
cundùm *Decium 253. num. 2. Socin.*
Sen. 113. Menochius præſumpt. 70. nu.
16. Couar. vbi ſup. procedit tamen
eius opinio in aliquibus caſibus fal
lentialibus, *vt per Menoch. à n. 16. cũ*
ſequentibus. hanc de pluribus perſo-
nis copulatiuè vocatis, inter quas
datur ordo affectionis ratione ſan
guinis, ſequitur, & dicit commu-
nem

nem apud Legiſtas, & etiam Canoniſtas per c. *Reynuntius c. Reynaldus, Socin. Sen. in §. quidam recte, num. 8. de lib. & poſth.*

5 *Cumen. tamen in §. quidam recte, nu. 7. & §. in fideicommiſſo*, declarat, concluſionem procedere, quando vocantur frater & filij eius, vel alius coniunctus, & filius eius, vel alius in quo conſideratur ordo affectionis eius, tunc enim ſimul veniunt, & æqualiter, ſecus autem quando vocantur copulatiuè deſcendentes, vel ſui, vel liberi, & ſic diuerſi futuri gradus, ſub nomine collectiuo, tunc enim veniunt ſecundum eum ſucceſſiuè, quia cum protrahatur vocatio in infinitum, nõ poſſunt ſimul venire, cum ſequuntur *Couar. d. §. 2. nu. 5.* dicens, quod vbi quis vocat Semproniũ, & ſequẽtes in gradu, nomine tamẽ collectiuo (ſupple tu) diuerſorũ graduum vt Sẽproniũ & ſuos, ſucceſſiuè veniũt *ſecundum Couar. Menoc. v. 26.* qui alios allegat, & dicit communem, *ita Menoch. præſump. 70. lib. 4. n. 24.* dicens, idem ſi vocẽtur frater, & eius liberi, vel deſcendentes, eadã ratio eſt

6 quia verbum *liberi*, vel *deſcendentes*, comprehẽdit omnes in infinitum, qui eodem tempore eſſe non poſſunt, quo extat frater teſtatoris, vt eum eo ſuccedere poſſint, allegat alios *Couar. ſimiliter Menoch.* allegat alios & dicit communem *num. 25. in fine.* hanc eandem differentiam conſiderauit benè *Socin. Sen. dicto conſ. 113. nu. 3.* dicens, quod verbum *liberi*, *cognatio*, *& familia*, eſt collectiuum pluriũ, & diuerſorum graduum futurorum, & ideo tunc vocatio eſt ſucceſſiua, ſed nomen filij, eſt collectiuum plurium perſonarum vnius gradus tantum, qui poſſunt ſimul adeſſe eo tempore quo frater, & ſic cenſentur vocati ſimul, & æqualiter, *idem Socin.* ita ſequitur, & diſtinguit *in d. § qui-*

7 *dam recte, num. 9. & 10.* vt collecti vnius gradus, vt filiæ, nepotes, veniaut ſimul, vt ſupra, collecti verò plurium graduum veniant ſucceſſiuè, hoc limitat ibi *Socin.* duobus modis, quos vide per te, amplius dicit ibi *nu. 12.* idem eſſe vt ſit ſimultanea ſucceſſio, ſi inſtituantur frater & filij, & nepotes, quia cum pater & filius veniant ſimul, idem erit de nepotibus ratione æqualis determinationis, vt idẽ dixerat *co. 113.* allegat *Alex.* & alios, licet dubitet *Socin.* quia verbum *nepotes*, eſt collectiuum plurium graduum, *Bart. in l. liberorum de verb. ſign.*

Modo autem vera difficultas, & ſatis obſcura conſiſtit in alio, an ſcilicet in caſibus, in quibus frater, & alij, ſiue filij, qui in aliquibus caſibus veniunt ſucceſſiue cũ fratre, ſeu patre eorum de quibus *Menochius præſump. 70. à nu. 16.* ſiue etiam deſcendentes, & liberi vocati cum eo copulatiuè, veniunt ſucceſſiuo ordine, vt quando vocantur cum fratre, ſui, liberi, deſcendentes, & poſteritas illius, & filij eius non nati, nec concepti, nam tunc veniunt ſucceſſiuè vt ſupra, dicãtur tũc venire per vulgarẽ, ita vt vno admiſſo cæteri excludantur, & primo excluſo cæteri admittantur, an vero per fideicommiſſum, taliter, quod primo admiſſo nõ expiret vocatio quo ad alios, ſed in ó cenſeatur, primus grauatus onere reſtituendi ſequentibus: & idem poteſt quæri in caſu, quo abſolutè eſſet ſequenda opinio *Bart. in dicto §. quidam rectè, numero 4.* dicentis, fratrem, & filios vocatos per copulam ſuccedere ordine

ſuc-

ſucceſſiuo, nõ ſimul, cuius opinio licèt cõmuniter reprobetur vt ſupra, tamen eã aliqui ſequũtur, & veriorem in puncto iuris dixit *Socin. Iun. in §. quidam recte, nu. 29. & conſ. 180. num. 52. in 2.* vt refert *Menoch. præſump. 70. nu. 16. in fin.* tene communẽ cõtra *Bart.* vbi vocantur frater, & filij, nam ſimul venient cum communi, & tunc non eſt tractãdum de ordine ſucceſſionis, ſed ſolũ quando ponuntur verbum *liberi*, *deſcendentes*, *ſui*, & ſimiles, vel filius non nati, nec concepti, per *Menoch. præſum. 70. n. 24. 22.* quo caſu veniunt ſucceſſiuè, in hac quæſtione primus omnium *Bart. ſequutus gloſ.* licèt loquatur in fratre, & nepote dixit venire per vulgarem *in d. § quidam recte, num. 4.* nam cum ibi *Bart.* dixerit, in caſu neceſſitatis venire vocatos copulatiuè in ordine ſucceſſiuo, & per vulgarem *iuxta text. & ibi gloſ.* & ſubdit *Bart.* idem eſſe, vbi ſolùm datur ordo charitatis, certè datur intelligi, quod de eodem ſucceſſiuo ordine, & de eodem modo intelligẽdi loquatur in fratre, & filijs vocatis, & deſcendentibus vocatis cum filio, vbi ſola affectio
9 datur, ſcilicet per vulgarem, & non fideicommiſſum, & certe hæc eſt mens clara *Bart.* vt declarat *Socin. Sen. conſ. 113. num. 7. verſ. ſecus quando*, & idem tenet ibi *gloſ. & text*, vt refert *Socin. vbi ſupra.* & idem refert etiam *Caſtr. ibi num. 9.* licèt ipſe videatur tenere, quod veniant etiam per fideicommiſſum, vt dicam, hanc eandem opinionem tenet *Socin. Sen. d. conſ. 113. nu. 6. in principio*, loquendo in vocatione fratris, & filiorũ, & nepotum fratris.

Nam primo tenet venire ſimul, & æqualiter, & dicit amplius, quod qunado vellimus ſequi opinionem *Bart.* quod ſucceſſiuè veniant, licet ſit contrà communem, tunc concludit venire per vulgarem, hanc eandẽ opinionem tenet *Cuman. in §. quidam recte, nu. 7.* quem faciunt authorẽ huius opinionis, cũ re vera ante eũ eam tenuit *Bart. vbi ſu.* tenet itaque *Cuma.* loquẽdo in fratre, & deſcendentibus ſuis copulatiuè vocatis venire per vulgarem, taliter quod adeunte primo, ex copulatis, excludantur cæteri deſcendentes, & dicit ſe id conſuluiſſe cũ *Domino Fulgoſio*, & quod plus eſt loquitur *Cuman. in fideicommiſſaria*, & hoc non obſtante reſoluit venire per vulgarem ſucceſſiuè, quia verbum *deſcendentes*, denotat gradus diuerſos, vt ſupra, & ordinem ſuccedendi, & vulgaris poteſt fieri fideicom
10 miſſaria, ſicut in inſtitutione, *l. vt hæredib. de leg. 2.* ſequitur concluſionem *Aretin. in d. §. quidam recte*, qui loquitur de vocatione directa, ſeu inſtitutione fratris, & liberorũ eius, & dicit venire per vulgarem, contra *Caſtrenſ.* qui dixit in eo caſu de fratre, & liberis venire, etiam per fideicommiſſum in vocatione directa (quod falſum eſt, quia ſubſtitutio directa, quæ potuit à principio valere iure directo, non poteſt obliquari *l. verbis ciuilibus de vulg. Socin. Sen. vbi ſupra num. 6. in fi. Menoch. Deci. conſ. 252. nũ. 1. præſu. 71. lib. 4. nu. 7.*) tenẽt hanc opinionem *Alex. Decius, Torniol. Pariſ. & alij multi*, quos

Digitized by Google

allegat *Menoch.præſum.* 71.*n.*78.
dicens, quod vbi eſſet ſequen-
da opinio *Bart.* (contra commu
nem) vt frater & filij copulati-
uè vocati venirent non ſimul,
& æqualiter, ſed ſucceſſiuè, ad
hac venirent per vulgarem, &
non per fideicommiſſum, & al-
legat multos DD. quod à for-
tiori ſentiret, & procederet,
vbi ſine difficultate venirent,
copulati ſucceſſiuè, vt in deſcē-
dentibus liberis, & ſimilibus,
& dicit ipſe *Menoch.* hanc com-
munem, vt per vulgarem ve-
niant frater, & filij eius vocati
copulatiuè, non autem per fi-
deicommiſſariam, & ibi conclu
ſionem limitat, & extendit ali-
quibus modis, vide per eum
& procedit hæc concluſio, non
ſolùm in vocatione directa fra
tris, filiorum, & nepotum eius,
ſed etiam ſi dicatur ſubſtituo
fratrem, & eius filios, & nepo-
tes, quia verbum *ſubſtituo*, in-
ducit vulgarem, non fideicom-
miſſariam, *Socin Sen. d. conſ.* 113.
12 *num.*7. *Menoch. præſum.* 71. *nu.* 8.
dicens, quod verbum, *ſubſti-
tuo*, ſine aliquo adiuncto, quo
ſignificetur tractus futuri tem-
poris, ſolam vulgarem inducit
l. iam hoc iure de vulg. iuxta addi
tionem ad *Bar. in l.* 1. *l. Gallus.*
*§. quidam rectè. de lib. & poſthu. &
ibi Bart. & gloſ. &* ibi *Aretin.* ſe-
quitur *Socin. in §. quidam recte. nu.*
14. *&* 20. dicens, quod quando
plures vocantur ordine ſuc-
ceſſiuo, propter ordinem af-
fectionis, intellige in fratre,
& deſcendentibus, vel quan-
do frater, & filij veniunt ſuc-
ceſſiuè in aliquibus caſibus,
Menoch. vbi ſup. d num. 16. tunc
ſi vocantur per verbum dire-
ctum, *inſtituo*, vel commune,
ſubſtituo, (quod vulgarem ſem
per inducit, quando profertur
ſimpliciter, ſine verbis inducen
tibus tractum temporis) ve-
nient per vulgarem: hanc opi-
nionem, quod vocati ſucceſſi-
uè intelligantur vocati ſolùm
per vulgarem, dicit cōmunem
Clar. §. teſtamentum. q. 80. *nu* 4. alle
gat *Dec. Pariſ. Ferret. & alios*, hoc
etiam ſequitur *Mar. Socin. Iun.
conſ.* 180. *nu.* 53. *in* 2. allegans
alios, dicens, quod vbi aliqui
vocantur ordine ſucceſſiuo, e-
tiam in terminis, vbi teneret
opinio *Bart.* quod frater, & eius
filij vocati veniant ſucceſſiuè,
(quod eſt contra communē, vt
ſupra) etiā in tali caſu venirent
per vulgarem, quia ex commu
ni omnium, ſecundùm eum, ibi
ſemper ſimpliciter vocati ſuc-
ceſſiuè, ſuccedunt per vulgarē,
& *num.* 67. *late Alex.* 22. *num.*4.
13 *& in* 3. *&* 13. 14. *in quarto*, ſi-
militer reſoluit vocatos, ordi-
ne ſucceſſiuo cenſeri vocatos
eo ordine per ſolam vulgarem,
niſi ſecundum eum eſſet ali-
quod adiunctum, denotans tra-
ctum futurum, vel conditio
mortis, tunc eſſet fideicom-
miſſaria, latè cū multis *Molin. lib.
1. de primog. cap.* 5. *num.* 27. di-
cens, quod vocati per nomen
collectiuum diuerſorum gra-
duū, veluti familia, poſteri deſ-
cendētes ſui, & ſimiles diuerſo
rum graduū, veluti proſapia pa
rētela, domus, gradus, agnatio,
cognatio (nam idē eſt legare co
gnatis, quod cognationi, vt ibi
per *Molin. n.* 25. *vbi hoc ſentit iun-
cto num.* 27. *verſ. hic tamen, &c.*
dum

Digitized by Google

dum recedit à *Peralta*, qui per hæc verba, agoationem dicebat contemplari perpetuam ad inducendum fideicommiſſum) ſi ſimpliciter vocati ſunt (abſque verbis denotantibus tractum ſucceſſiuum, & perpetuitatem, veluti ſi adſit verbũ *quandocunque*, vel verbum *conſeruationis*, delectioois bonorum, & ſimilibus) veniunt ſucceſſiuè ſecundum DD. vtriuſque opinionis, tam illorum, qui *Paulum* ſequuntur, quàm eorum,
14 qui ſequuntur *Cumanum*, vt apparet per *Molin. vbi ſupra. n.* 24. 25. *& in* 24. *per totum.* maximè *verſ. ſecundo*, & in hoc caſu, & in quocunque alio, vbi ſucceſſiuè veniunt, dicuntur venire per vulgarem, & non fideicommiſſum, vt per *Molin. d. verſ. ſecundo*, *&c.* vbi allegat *Cuman. Bart. Socin. Aretin. Iaſon. Galuaul, Alciat. Fortun & Paul. Caſtrenſem in duobus conſilijs.* (licèt authorẽ alterius opinionis) *Alex. Deci. Aymo. Celſum.* & hanc dicit cõmunem, item *Æmilium Ferretũ, Pariſium, Clar. & alios*, & hoc dicitur eſſe clariſſimum, & opinionem textualem, *Molin. vbi ſupra.* dicens, quod contrariæ opinionis Doctores loquuntur, vbi adſunt verba inducen-
15 tia tractum, & perpetuitatem, in quo caſu *Cuman. & alij* omnes idem fatentur, pro his facit quod tradit *Molin. lib.* 3. *cap.* 4. hanc eandem opioionẽ, quod vocati per oẽm collectiuum, veniant per vulgarem (non dato aliquo verbo denotante tractum futori temporis) tenet *Menoc.* 85. *à n.* 50 *& nu.* 67. allegat infinitos pro hac opinione.

Superior tamẽ reſolutio, quod veniant per vulgarem, limitatur, ſi dicatur, quod bona vadant de vno in alium, & ſimilia verba, nam cenſentur vocati per fideicõmiſſum, & eſt onus reale & perpetuũ, DD. *in l. fin. C. de verb. ſign. Pariſ.* 72. *nu.* 9 *et in* 4. *Craſ.* §. *fideicom. q.* 15. *numero* 6.

16 Idem, ſi vocat teſtator proximiores agnatos maſculus de parentela, & excludit fœminas, nam tunc agnati maſculi proximiores, ordine ſucceſſiuo per fideicommiſſum cẽſentur vocati, quia teſtator conſeruationem familiæ reſpexit, *Craſ. q.* 16. *nu.* 8. dicens communem, & ſic iudicatum, quia quando vocantur maſculi diſpoſitiuè, tunc ſecundum eum inducitur fideicommiſſum in familia, ad eam cooſeruaodam, in Regno, vbi ſtatur carthæ, ſecus eſt.

Idem, ſi teſtator vocat aotiquiores de domo, tũc enim inducitur fideicommiſſum ad omnes antiquiores ſucceſſiuè, quia præſumitur teſtator velle conſeruare familiam, quod nõ poſſet fieri, niſi fideicommiſſum ad omoes extendatur, *Craſ. q.* 16. *num.* 7. allegat *Anchar. Decian. & alios*, & ibi de *comm. Molin. de primog. lib.* 1. *c.* 5.
17 *n.* 18. vbi multi. Alia eſt opinio *Pauli Caſtrenſis contra Cumanum, & Bart. in* §. *quidam recte. num.* 9. vbi dicit, quod inſtituto fratre, & liberis eius, veniunt liberi per vulgarem, & fideicommiſſum, & in hoc vltimo eſt contra *Cumanum*, & communem, quæ dicat venire per vulga-

rem tantùm, imó attenta opinione *Bartol.* quod veniunt ordine ſucceſſiuo frater, & filij, quæ eſt falſa opinio, eſſet etiam contra communem, *De-*
18 *cius vbi ſupra Socinus Senior* 111. *vbi latè*, qui dicunt venire ſimul, & æqualiter, benè *Decius nu.* 3. ſed quia ſolet allegari *Caſtro*. ſatis inuolute, ideo exponamus eius dicta magis claré, vt ſciatur in quo eſt contrarius *Cumano*, & primo dicit *in* §. *quidam rectè*, quòd vbi nullus ordo datur neceſſitatis, nec charitatis, vt in extraneis, tunc copulati veniũt ſimul, & æqualiter *nu.* 9. tenet *Cumanus*, ibi etiam *num.* 9. & in hoc omnes conueniunt
19 propter naturam copulæ, ſed intelligo quando vocantur multi voius gradus, vt frater, & eius filij, ſecundum *Cumanum*. §. *quidam recte. num.* 7. ſecus vbi diuerſi gradus, quia non poſſunt venire eodem tempore.

Si verò datur ordo tantùm charitatis, & affectionis, vt in fratre, & liberis eius, tunc ſi co-
20 pulantur frater, & filij eius, vel nepotes, veniunt ſimul, & æqualiter. *ſecũdum Cuma. & alios vt infra, Socinus Senior* 113. *nu.* 3. in primo, *Menochius preſumpt.* 70. *lib.* 4 *à num.* 16. *Decius conſilio* 253. *in verſ. vero ſecus. & per totum.* & *Menoch.* allegatquam plures, & hæc eſt communis opinio per ſupradictos, & tunc non eſt tractandum de aliquo ordine ſucceſſionis vulgaris, vel fideicommiſſi, quod tamen aliquibus modis limitatur, in quibus veniunt ſucceſſiuè, pater, & filij copulatiuè vocati, de quibus *Menochius præſumtion.* 70. *à numero* 16. & tunc idem inquirendum & dicendum, quod de fratre, & iberis, ſeu deſcendentibus, vt ſupra, & infra.

Et quando contra hanc
21 communem opinionem eſſet ſequenda opinio *Bartol.* de quo ſupra in dicto §. *quidam rectè*, quod frater, & filij, & nepotes copulati, veniunt ſucceſſiuè, & non ſimul, vel eſſemus in aliquo caſu fallentiali, in quo frater, & filij veniunt ſucceſſiuè, veluti quando tempore vocationis, nulli erant filij nati, nec concepti, vel erãt aliqui, & alij ſperabantur, tunc ſucceſſiuè veniunt, ſic loquitur *Decius conſilio.* 253. *Menochius præſumptione.* 70. *lib.* 4. *num.* 21. & veniunt per vulgarem, vt latè *Menochius præſumptione.* 71. *numero* 8. 9. *allegans alios, quod Bartol. ſe-*
22 *quutus eſt*, vt dixi ſupra, ita reſoluunt in his terminis ſuccedi per vulgarem, *Socin. Sen.* 113. *Decius*, 253. & hoc dicũt *Decius*, & *Socinus* quando opinio *Bartol.* eſſet ſequenda, quod ſcilicet frater, & filij vel nepotes venirẽt ſucceſſiue, nam ipſi dicuntur cum cumuni venire æqualiter, & ſimul, ſed in caſibus fallentialibus, in quibus frater, & filij veniunt ſucceſſiuè, de quibus *Menochius præſumptione.* 70. *lib.* 4. *à num.* 16. vtique fateren turhoc pro certo, ſi vocentur per verbum directum, *inſtituo*, ſecundum ſupradictos *DD. So-*
23 *cinus in* §. *quidam recte. num.* 14. allegans alios, & idem ſecundum cum vbi vocantur per verbum commune, *ſubſtituo*, ſimpliciter prolatum ſine verbis inducentibus tractum futuri tem-

temporis, nam etiam veniunt per vulgarem, quia hoc verbū *ſubſtituo*, tunc producit vulgarem, *l. iam hoc iure Socinus ibi num. 14. verſiculo caſus tertius eſt de vulg.*

24 Si verò copulantur attenta hac concluſione, frater, & liberi eius, & ſic perſonæ diuerſorum graduum, frater, & deſcendētes, frater, & ſui, & idem dicendum de alijs perſonis, in quibus cadit ordo charitatis, ſi copulantur per nomen collectiuum diuerſorum, & pluriū graduū, tunc ſiue directis verbis vocentur iſti tales, ſiue per verbum, *ſubſtituo*, venirent ſucceſſiuè, ſecundum *Menoch. præſump. 70. lib. 4. à num. 24. Cuma. in d. §. quidam rectè.* & ibi *Caſtr.* dicens hoc verum, etiam quod

25 nulla detur neceſſitas, quia hoc operatur dictio collectiua, *Iaſ. in d. §. quidam recto.* vbi de communi, dicens omnes tenere id in omni collectiuo nomine, *Craſ. §. fideicom. q. 15. num. 6.* & ſuccedent per vulgarem, ita in his terminis *Cuman. in d §. quidam recte.* loquitur in fratre, & deſcendentibus ſuis vocatis copulatiuè per fideicommiſſaram, & conludit venire per vulgarem, & ſe idem coſuluiſſe cum *Domino Fulgoſio*, dat rationem, quia ex quo verbum, *deſcendentes*, intelligitur ſecundum gradus, & ordinem, ideò ſucceſſiuè, & per vulgarem veniunt ſecun-

26 dū eum, & dicit, quod in fideicommiſſaria, etiam vulgariter ſubſtituitur, & ſecus ſi copulantur frater, & filij, quia tunc ſimul venirent, & æqualiter, ſecundum communem contra *Bart. in d. §. quidam recte.* vt dix, iſa cit pro hac opinione, *Menoc. præſump. 71. lib. 4. nu. 9. 10. 28.* vbi loquitur de vocatione fratris, filiorum, & deſcendentiū eius per verbum, *ſubſtituo*, & cum multis reſoluit venire per vulharem, ita *Caſtrenſ. in §. quidam recte.* vt veniant per vulgarem, ſed vult amplius venire per fide commiſſariam, & in hoc eſt cōtra communē, & *Cuman.*

27 confirmat *Decius conſ. 273. nu. 4. verſ. & caſu quo.* &c. dicens, quod ſi inſtituantur hæredes, vel ſubſtituantur frater, & eius liberi (quo caſu veniunt ſucceſſiuè, ſecundū *Menoch. præſu. 70 lib. 4. num. 24. Socin. in l. Gallus §. quidam recte.* & idem ſi vocentur frater, & ſui, *Menoch. vbi ſupra. n. 26.* licèt hoc vltimū de ſuis diſpliceat *Deci.* qui ſuos accipit pro filijs, cōtra veriorem opinionem *Menoch. num. 26.*) admiſſo itaque, quod ſucceſſiuè veniant, vt dixi (licèt ipſe *Deci.* dicat venire ſimul, cum *Socin. 113.*) venirent per vulgarem, non per fideicommiſſum, quia cū ſint verba directa non poſſunt obliqnari, vt ipſe *Deci.* probat *num. 2.* & tunc reprobatur *Caſtr.* per eum, & *Aretin. Socin. vbi ſupra.* eandem opinio-

28 nem tuetur, & comprobat *Couarrub. in capit. Raynutius §. 2. numero 7.* dicens, quod vbi vocatio directa duorum, vel plurium fit ordine, ſiue ſit inſtitutio, vel ſubſtitutio (nam ſi ſimul venirent, non eſſet tractandum de vulgari, nec fideicommiſſaria) ad vulgarem refertur, quia verba directa non

trahuntur ad fideicommiſſum, dicens communem, & cum *Socinus Iun. conſ.* 180. *nu.* 67. *vol.* 2. dicens, quod vbi aliqui vocantur ordine ſucceſſiuo, veniunt per vulgarem, ita quod primis admiſſis, ſequentes perpetuò excluduntur, *Alex.* 22. *nu.* 4 *lib.*
29 3. *Socin. in* §. *quidam rectè. num.* 14. dicens ſuccedi per vulgarem, vbi verba ſunt directa, & hoc ſine dubio, ita *Alex. conſ.* 13. 14. *in* 4. dicens (in caſu quo ſequatur opinio *Bartoli* contra communem) venire per vulgarem fratrem, & filios, & nepotes.

Sed contra ſuperiora proxima, ſolet duci illa regula vulgaris, quod quando vocantur plures gradus diuerſi, & perſonæ ſub nomine collectiuo veniunt per fideicommiſſariam, *l. cũ ita.* §. *in fideicõmiſſo. & l. pero.* §. *fratre. de leg.* 2. & ibi latiùs, ſed ad hoc reſpondet pulchrè, *Bart. Socin. conſ.* 113. *nu.* 7. in principio dicens, quod regula procedit, quando ſimpliciter vocantur liberi, familia, agnatio, cognatio, deſcendentes, ſui, poſteritas, ſtirps, nam tunc, vt dicam, veniunt ſucceſſiuè, & per fideicommiſſum, at ſecus quando vocati nomine collectiuo diuerſorum graduum (nam aliàs, ſi eſſent perſonæ vnius gradus venirent ſimul, vt ſupra, & infra latiùs, demptis aliquibus li-
30 mitationibus, de quibus *Menoc. d. præſump* 70. *à nu.* 16. *cum ſeqq.*) veniunt copulatiuè cũ aliquo, tũc enim veniũt ſucceſſiuè per vulgarem, vt inſtituto fratre, & liberis, quod etiam tenet *Deci. d. conſ.* 253. *verſ. ſed vlterius,* dicens, quod natura copulæ excludit vocationem per fideicommiſſum, cum inducat vocationem ſimul, & æqualiter, & etiam, quia verba directa nõ obliquantur, & licèt ipſe contendat eſſe vocationem ſimultaneam, non ſucceſſiuam, vt etiam tenuit *Socin. d. conſ.* 113. tamen apertè profitetur non venire per fideicommiſſum, ſed vulgarem, dato quod dicatur eſſe ſucceſſiua, & dicit, quod quando vocantur ſimpliciter, veniunt ſucceſſiuè per fideicõmiſſum, ſecus vbi per copulam, quia liberi poſiti in altera parte copulæ, debent conſiderari reſpectu ſolius copulæ, & non reſpectu ipſorum inter ſe, ſicut compromiſſum factum inter Petrum ex vna, & decem ex alia parte, tale compromiſſum
31 nihil operatur, quo ad illos plures inter ſe, *Anto. Butr. conſ.* 77. *col.* 2. ſic ſi plures ex vna parte contrahant cum Ioanne, tunc inter illos plures nihil diſponitur, licèt collectos, ſed ſolùm in ordine ad Ioannem, *Alciat. reſp.* 164. & ſic patet, quod liberi, licèt ſucceſſiuè veniant, non ſunt grauati inter ſe onere fideicommiſſi, ſicut nec frater cenſetur grauatus fideicõmiſſo, quia verba directa repugnant, *Decius num.* 14. & hanc opinionem ante eos tenuit *Bar. in d.* §. *quidam rectè. verſ. non obeſt lex pero.* § *fratre.* dicẽs pro defenſione *Aretin.* quod vbi perſonæ non veniunt copulatiuè, ſed ſimpliciter ſub nomine collectiuo veniũt ſucceſſiuè, ſed vbi veniunt copulatiuè ſecus, & excludit fideicommiſſariam, & licèt ipſe non ſequatur *Aretinũ*

dicen-

dicẽtem veuire ſimul fratrem, & filium natum vocatos collectiue, ſed potiùs ordine ſucceſſiuo propter ordinem affectionis, tamen apertè tenet, vt ſupra dixi venire per vulgarẽ tantum, excludendo fideicommiſſariam vocationem, vbi plures vocantur collectiuè per copulam, ſaltim hoc eſt veriſſimum, quod §. *fratre.* & §. *fideicom.* intelligũtur quando ſimpliciter vocantur, & non copulatiuè, in quo eſt diuerſa ratio, vt dixi, quod manifeſtè dicit *Bart. verſ. ſed ego dicerem.* vbi dicit loquẽdo generaliter, etiã de pluribus vocatis per copulam, ſicèt nomine collectiuo, quod ſi in eis non datur neceſſitas, ſed ſolùm ordo affectionis veniũt ordine ſucceſſiuo, ſentiens venire ſimul copulatos, ſi non detur affectio iuxta votũ *Aretin.* & eum oppoſuerit de §. *fratre.* reſultat clarè, quod etiã in hũc ſenſum intelligit illum textũ, quando ſimpliciter relinquitur familiæ, vel agnationi, hanc theoricã videtur approbare *Pergr.* vbi adeſt copula, *ar.* 19. *nu.* 21. dicens aliud, quando non per copulam, ſed per ſe ſubſtituũtur plures per nomẽ collectiuum poſt primum nominatum per fideicommiſſum, ſed *art.* 18. *num.* 13. *verſ. contra tamen, &c.* dicit venire per vulgarem deſcendentes, & allegat DD. ita fuit pronuntiatum in ſupradicto proceſſu Ioãnis. Gaſcon.

DECISIO CCCLXIV.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon.

Quid autem quando vocãtur plures copulatiuè, inter quos, non ſolùm ordo charitatis, ſed etiam neceſſitatis eos inſtituendi, cadit, an veniant ſimul, an verò ſucceſſiuè, & hoc caſu, an per vulgarem, vel fideicommiſſariam veniant breuiter, & accuratè tractatur.

SVMMARIVM.

Vocans per copulam collectiuè, & etiã nõ collectiuè plures, veluti nepotes vna cum filio instituto, ex quo vltra ordinem charitatis, & affectionis cadit neceſsitas præciſa, vel cauſatiua eos inſtituẽdi, ne aliás pereat teſtamẽtũ, cẽſetur vocaſſe ordine ſucceſsiuo, & nõ ſimul, n. 1.

Hæc eſt cõmunis opinio, in qua omnes cõueniũt magis cõmuniter, & eſt ſine dubio, nu. 2.

Pater licèt poſsit vnà cum filio alios ſimul inſtituere, tamen in dubio præſumitur teſtari iuxta conſilium Galli. ne teſtamentũ pereat, nu. 3.

Copu-

*Copulatiua reſoluitur in disiun-
ctiuam propter neceſsitatem
ſic inſtituendi, num. 4.*

*Collecti per copulam cum filio
inſtituto, cenſentur vocati
per vulgarem, & non fidei-
commiſſariam, taliter quod
filio admiſſo, cæteri collecti
perpetuo manent excluſsi,
& hoc non ſolùm ſi teſtator
vtatur verbo directo, inſti-
tuo, ſed etiam ſi dixerit
ſubſtituo, num. 5.*

*Inſtituo, verbum eſt directum,
& inducit vulgarem; non
fideicommiſſariam, & idem
inducit verbum ſubſtituo,
quando eſt ſine aliquo ad-
iuncto, quo ſignificetur tra-
ctus futuri temporis, nu. 6.*

*Subſtitutio potius præſumitur
directa, quam fideicommiſ-
ſaria, num. 7.*

*Coniuncti copulatiuè in inſtitu-
tione directa, data aliqua
neceſſitate, ſuccedunt per
vulgarem, num. 8.*

*Succeſsiua vocatio, eſt intel-
ligenda per vulgarem, nu. 9.*

CASVS IN PRÆCE-
dẽtibus figuratus apparet.

Ccaſione ſupradi-
ctorũ in præce-
dẽtibus fuit diſ-
1 putatũ in Regio
Conſilio, quãdo
quis vocat, inſtituit, vel ſubſti-
tuit Seyũ filiũ, & filiios eius, vel
nepotes, & ſic per copulã vocat
collectiuè, & etiam non colle-
ctiuè plures, veluti nepotes,
vna cum filio inſtituto, tunc ex
quo vltra ordinem charitatis,
& affectionis, cadit neceſſitas
2 præciſa, vel cauſatiua eos inſti-
tuendi, ne aliàs pereat teſtamẽ
tũ iuxta cõſiliũ *Galli Aqui.* de quo
l. Gallus de lib. & poſth. tunc eo ca
ſu cenſentur vocati ordine ſuc-
ceſſiuo, & non ſimul, ex com-
muni omnium DD. in *l. Gallus.
§ quidam recte. vbi ſupra. Clar. in §.
teſtamẽtũ q. 80. vbi de communi. nu. 3.
Craßus ſic intelligendus in §. fideicõ-
miſſo, q. 15. n. 6. Soci Iun. conſ. 180.
nu. 53. verſ. ex quo illa non filia, ſed
ſoror erat teſtatoris. Socin. conſ. 113.
in* 1. & in hoc omnes conue-
niunt magis communiter, & eſt
ſine dubio, vt tenet *Couar. in cap.
Raynuntius §. 2. nu. 4.* vbi alij, &
3 dicit communem, licèt addu-
cat ex *Aretin.* aliquas rationes
cõtra communem, ſed illæ non
concludunt, quia licèt pater
poſſit vná cum filio alios ſimul
inſtituere ſecundũ *Aretin.* ta-
mẽ in dubio præſumitur teſta-
ri iuxta conſilium *Galli.* ne teſta
mentum pereat, ſequitur con-
cluſionem *Menoch. lib. 4. præſu.
70. num. 3. & 4.* vbi de commu-
ni allegans multos, & primus
omnium fuit *Bart. in d. l. Gallus.
in principio. & nu. 3. & 4.* nam illa
copulatiua reſoluitur in diſiun-
ctiuam, propter neceſſitatem
4 ſic inſtituendi, ſecundum *Bart.
ibi nu. 3.* & latiùs *Menoc. vbi ſupra.
num. 4.* vbi in ſequentibus nu-
meris adducit aliquas limita-
tiones ad hanc concluſionem,
ſequitur concluſionem *Decius*

253 *nu.* 1. *bene Socin. in d.* §. *qui-
dam rectè.num.* 7.
Difficultas maior, circa hãc
concluſionem conſiſtit in alio,
quo modo illi collecti per co-
pulam cum filio inſtituto, cen-
5 ſeãtur vocati, an vulgariter, vel
per fideicommiſſum, & conclu
dendum eſt in hoc caſu venire
per vulgarem, & non fideicom-
miſſum, taliter quod filio ad-
miſſo cæteri collecti perpetuò
maneant excluſi, ſic *gloſ. in l.Gal-
lus.* §. *quidam rectè, de lib. & poſth.
& ibi Bart. nu.* 2. dicens hanc
vocationem referri ad conſi-
lium *Galli.* ex quo vulgaris rẽ-
ſultat, ſcilicèt ſi primus inſtitu-
tus nolit, vel non poſſit, quia vi-
6 uo teſtatore moriatur, & hoc
non ſolùm ſi vtatur verbo dire-
cto, inſtituto, vt ibi *num.* 2. ſed
etiam ſi dictum ſit, ſubſtituo ne
potes, vel deſcendentes, quia
illud verbum vulgarem indu-
cit, vt ibi, *bona additio ad Bart. lit. I.
vbi Anna. Bart. Paul. & alij.* ita di-
cunt de verbo, *ſubſtituo*, idem
Menoch. præſu. 70. *lib.* 4. *num.* 7.
& 8. & loquitur quod plus eſt
in fratre, & eius liberis, & deſ-
cendentibus ſuis ſubſtitutis, &
vocatis, quo etiam caſu dicit ve
nire per vulgarem, dicẽs quod
verbum, *inſtituo*, eſt directum, &
inducit vulgarem non fideicõ-
7 miſſum, & idem dicit de verbo,
ſubſtituo, quando eſt ſine aliquo
adiũcto, quo ſignificetur tractus
futuri temporis, nam ſolam vul
garem inducit, vt ibi *nu.* 9. idem
quod per vulgarem veniant, &
amplius tenet *Meno. lib.*4. *præſu.*
71. *nu.* 2. allegans multos, & di-
cens communẽ ea ratione, quia
ſubſtitutio præſumitur directa,
c. ſi pater, de teſtamẽtis in l. 6. *quã ſidei
cõmiſſaria. c.* 1. *in fi. de teſta. in* 6. ſe-
quitur *Cuma. in l. cum ita.* §. *in fidei-
cõmiſ. n.* 4. *verſ. quid ſi teſtator.* dicẽs
eſſe communem opinionem, vt
ſcilicèt per vulgarem veniant
8 vocati copulatiuè, pater, & filij
inſtituti, ſecundũ conſiliũ *Galli*,
ſequitur *Caſtr. in d.* §. *quidam recte.
in fin. n* 9. vbi dicit, quod in inſti-
tutione directa, data aliqua ne-
ceſsitate, vt in caſu noſtro ſucce
dunt per vulgarẽ coniuncti co-
pulatiuè, ſequitur hanc opinio-
nem, *Socin. Sen. conſ.* 113. *n.* 7. *verſ.
tamen ex eius verbis. lib.* 1. vbi ſe-
quendo *gloſ. textum. & ibi Bart.
in* §. *quidam rectè.* dicit filium, &
nepotes vocatos venire ordine
ſucceſſiuo per vulgarẽ, ſcilicèt
quod filio admiſſo excludantur
nepotes, & ſolũ illos venire ex-
cluſo filio, hãc eandẽ ſequitur,
dicens communem *Iul. Clar.* §.
9 *teſtam. q.* 80. *n.* 4. vbi allegat *Deci.
Pariſ. Æmil. Ferr.* quod ſcilicèt ve-
niãt per vulgarẽ, & credo, quod
in hoc omnes cõueniũt authori
tate *tex. & gloſ. in l. Gall. &* §. *quidã
recte. de lib. & poſth.* hoc idẽ vide-
tur ſentire *Couar. in d. c. Raynutius.*
§. 2. *n.* 7. dicens, quod ſucceſſiua
vocatio eſt intelligẽda per vul-
garem, licèt ipſe magis hoc fun
det in natura verbi directi, quã
in alio, *Deci. conſ.* 253. *in princ. Soc.
in* §. *quidam rectè. num.* 13.
dicens ſuccedi per
vulgarem.

Digitized by Google

DECISIO CCCLXV.

IN EADEM CAVSA
Ioannis Gaſcon.

Longa narratio, quo modo ſuccedant, an per vulgarem, vel fideicommiſſariam, quando plures vocantur, nō per copulam, ſed ſimpliciter purè, & abſolutè, ſub nomine collectiuo, vel alicuius corporis, & collegij vniuerſalis.

SVMMARIVM.

Vocati ſi fuerint plures ſub nomine collectiuo ſimpliciter, & non per copulam, inter quos eſt ordo charitatis, veniunt ſucceſſiuè, & ſi dictum ſit de vno in aliū, de deſcendente in deſcendentem, & ſimilibus verbis inducitur inter vocatos fideicommiſſaria, & onus perpetuum, & fideicommiſſum graduale, & ſucceſsiuum, & idem ſi ſingulariter relinquitur familiæ, vel vocatur aliud nomen collectiuum, nu. 1.

Vocatio quando ſit per verba ſignificantia tractū futuri temporis, vel quæ poſsint intelligi iure fideicommiſsi, tunc inducitur fideicommiſſum perpetuum, ſucceſsiuè inter eos, & vocati omnes veniunt ordine ſucceſsiuo per fideicommiſſum, quando vocantur per compendioſam, vel verba importātia
16 *fideicommiſſum, & idem eſt in pluribus vocatis per copulam., ſub nomine collectiuo, nu. 2. vt dixi.*

Familia quādo ſimpliciter ſine copula vocatur, tunc cenſetur contemplata agnatio, & inductum fideicommiſſum, & eo modo, quo prior in gradu admittitur ex ſubſtitutione, vel vocatione, ita etiā admittuntur alij, nu. 3.

Mortis conditio non limitata inducit fideicommiſſum ſub compendioſa, nam caſus mortis inducit tractū tēporis, & ſic fideicōmiſſum, nu. 4.

Familiæ, vel alteri corpori collectiuo, teſtator aliquid relinquendo, videtur velle quod res maneat in familia,
17 *& vbi teſtator mandat, quod res maneat in familia, videtur gradatim grauare de reſtituendo, & ſic vocata familia reſultat fideicommiſſum inter omnes de familia, graduale ſucceſsiuum, & perpetuum, nu. 5.*

Vocatis

Vocatis duobus antiquioribus de domo, cenſetur relictum fideicommiſſum perpetuum, & graduale, nam inter vocatos nomen collectiuum plurium graduum inducit fideicommiſſum, & idem ſi relinquatur familia (ſecus ſi agnatis, cognatis, & ſimilibus) quod autem ſecundum comenſem eſt verum, quando in relicto familiæ adiungitur verbum aliquod denotans tractum ſucceſſiuum, vt quia vult bona manere in familia, & ſimilia, nam tunc inducent perpetuitatem in ea per fideicommiſſum, aliàs autem in ſimplici vocatione familiæ, negat induci fideicommiſſum perpetuum, num. 5.

Vocati nomine collectiuo familiæ, ſecundum Couarru. cenſentur vocati ſucceſſiuè per fideicommiſſum, nec ceſſat fideicommiſſum prioribus admiſſis, ſed gradatim ſequentes de familia admittuntur per fideicommiſſum, & eſt communis ſecundum Caſtrenſem, ſaltim vbi mens teſtatoris dictaret ſubſtitutionem eſſe perpetuam, nec expirare prima vice, nam tunc per fideicommiſſum venirent, num. 6.

Subſtitutio fratris, & liberorum, & deſcendentium, venit etiam per fideicommiſſum propter tractum illum implicitum, quod in ſe habet, numero 7.

Familiæ, vel alicui nomini collectiuo ſi ſolum relinquitur, ſine aliquo adiuncto, quod denotet tractum futuri temporis, veluti quia volo bona in familia remanere, non exire, non alienari, tunc ſecundum Cumanum non eſt fideicommiſſum inter eos, ſed ſolùm primi veniunt per fideicommiſſum, ſequentes verò per vulgarem, & per eam vocantur proximiores, & eis admiſſis, vlteriores excluduntur per vulgarem, numero 8.

Familiæ nomen ex ſe non ſignificat actum ſucceſſiuum, niſi adſit aliquod adiunctum, quod denotet ſucceſſionem, & tractum temporis, numero 9.

Fœminæ, ſi deficientibus maſculis ſint ſubſtitutæ, adueniente caſu ſubſtitutionis, priores fœminæ veniunt per fideicommiſſariam, ſequentes autem per vulgarem, & adita hæreditate per priorē fœminā, cæteræ excluduntur per vulgarem, quia ſolùm debent

Deciſio CCCLXV.

debent admitti, qui repe-riuntur tempore cedentis fideicommiſsi, & qui poſtea naſcuntur, licèt eſſent in eo gradu, excludūtur, niſi eſſet aliquod adiunctum, denotans tractum ſucceſsiuum, vel coniectura ſuadens voluiſſe teſtatorem inducere fideicommiſſum, quia tunc ſecus, num. 10.

Verbum, familia, agnatio, liberi, deſcendentes, ſui, agnati, cognati, licèt ſint collectiua plurium graduum, tamen non important tractum ſucceſsiuum, & graduale, ſed fideicommiſſum ſimplex ſemel relictum, per quod vocantur omnes collecti ſimul actiuè, ita vt proximiores admittantur, alijs perpetuò excluſis, qui ſolùm vulgariter erant vocati in defectū priorum, qui per fideicommiſſum ſunt vocati, nu. 11.

Subſtituto fratre, & eius liberis, & deſcendentibus, deſcendentes veniunt per vulgarem non admiſſo fratre; eo autem acceptante, deſcendentes remanēt excluſi, imò ſi vnus ex deſcendentibus admittatur (quia frater non fuit admiſſus) ſequentes vocati per vulgerem erunt ſemper excluſi, num. 12.

Nomina collectiua non ſignificant actum ſucceſsiuum, niſi aliud concurrat, quod denotet tractum temporis ſucceſsiuum, num. 13.

In ſimplici fideicommiſſo relicto agnationi, vel agnatis, ſucceſsio fit per vulgarē, & idem videtur dicendum, ſi vocentur ſimpliciter deſcendentes, poſteri, liberi, ſui, & ſimiles, ſub nomine aliquo collectiuo, niſi apertè poſſet colligi tractus ſucceſſiuus, & voluntas, quod bona vaderēt, vel trāſirent per deſcendentes, poſſit, numero 14.

Vera, & propriſsima intelligentia §. in fideicommiſſo. legis cum ita legatur de legatis 2. num. 15.

Verbum, deſcendentes, familia, & ſimilia collectiua, ex ſui natura non intelliguntur gradatim per continuatam ſucceſsionem, ſed ſola vna vice committuntur, niſi adſint verba tractus ſucceſſiui, & durationis, numero 16.

Collecti veniunt per vulgarem, vbi verbo directo ſunt vocati, ſecundum magis communem, num. 17.

Caſus

CASVS FIGVRATVR in præcèdenti deciſ.

1 Vando autẽ plures vocantur ſub nomine collectiuo ſimpliciter, & non per copulã inter quos cadit ordo charitatis, tunc etiã veniunt ſucceſſiuè, *Bart. in d. §. quidam rectè. verſ. non obſtat § fratre, &c. Caſtren. ibidem in fin. Iaſo. ibi num.* 27. dicens, omnes hoc tenere in omni nomine collectiuo, *Socin. in §. quidam rectè.* dicit omnes tenere *n.* 9. & 10. *Decia. conſ.* 42. *num.* 62. *in primo. Craſſ. §. ſi letiom. q.* 15. *nu.* 6. *Menoc. præſu.* 70. *à n.* 14. ſuppoſito quod nõeſt differẽtia inter hæc nomina collectiua familia, agnatio, deſcendentes, liberi, & ſimilia, *Menoc. præſu.* 71. *n.* 33. *in fi.* probatur cõcluſio *in §. fratre. §. in fideic. l. fin. C. de verb. ſign. Socin. in d. §. quidam rectè.* & hoc certiſſimum eſt, ſed dubium eſt, an veniant ſucceſſiuè per fideicommiſſum inter eos, an per vulgarẽ, dic, quod ſi dictũ ſit de vno in aliũ, de deſcendente in deſcendentem, & ſimilibus verbis inducitur inter vocatos fideicommiſſaria; & onus perpetuum, & fideicommiſſum graduale, & ſucceſſiuum, *Menoc. præſu.* 71. *lib.* 4. *n.* 14. loquens de *verbo gradatim*, licèt 2 *ipſe non firmet pedem. Craſ. ibi. Pariſ.* 72. *num.* 91. *in.* 4. *l. fin. C. de verb. §. fratre. § in fideicom.* & idẽ ſi ſimpliciter relinquitur familiæ, vel vocatur aliud nomen collectiuum, vt agnatio, cognatio, gens, liberi, deſcendentes ſtirps, ſui, poſteritas, &c, *gloſ. in d. §. in fideicom. ita Couar. in c. Raynuncius §.* 1. *Anchar.* 27. *n.* 7. *Socin. in d. §. quidam rectè. verſ. quartus eſt caſus, &c.* licèt non firmet pedem, communem dicit *Craſ.* & veriorem *verſ. aut vero, &c.* communem dicit *Couar.* allegãs alios, & dicens idem, quando vocatio fit per verba ſignificantia tractum futuri temporis, vel quæ poſſint intelligi iure fideicommiſſi, tunc enim inducitur fideicommiſſum perpetuum ſucceſſiuũ inter eos, & hanc iterum *Couar.* dicit receptiorem, & veriorem dicit *Craſſus verſ. aut vero.* dicẽs, quod vocati omnes veniunt ordine ſucceſſiuo per fideicõmiſſum, & hoc quando vocantur per compendioſam, vel verba importantia fideicõmiſſum, *Caſtr. in d. § quidam rectè.* vbi in fortioribus terminis, idem dicit ſcilicet in vocatis per copulã pluribus ſub nomine collectiuo, & ſic à fortiori idem dicetur in hoc caſu, imò *num.* 9. clarè tenet hanc concluſionẽ & in *§. in fideicom. num.* 1. dicit venire per vulgarem, & fideicommiſſam, & licèt ad concordandum *Paulum* cum alijs dicant DD. referente *Craſſo.* cum intelligẽdum 3 eſſe, caſu quo vocatio fieret per cõpendioſam, vel verba denotantia fideicommiſſum, hoc eſt falſum, nam ipſe loquitur in inſtitutione directa fratris, & liberorũ, cõtra *Cuma.* quo caſu nõ poteſt valere iure fideicõmiſſi, & ſic eum reprehendũt *Decius, Soci. vbi ſupra, & in §. quidã rectè, numero* 16. & *Aretin.* vt dixi ſupra

pra,quare malè poteſt *Paul.* adduci ad hāc theoricā,cū in ſuis terminis malè loquatur, ſed hāc concluſionem dicit *Pariſ.conſ.11. nu.18.vol.3.* veriſſimam,& idem
3 *Decian conſ. 1.nu.251. vol. 1.* qui licèt dicat non reperiſſe in hoc contradicentem, excepto *Socin.* 113. tamen *Socin.* in aliis terminis loquitur, quando ſcilicèt veniunt per copulam, vt dixi,&ſic non contradicit huic concluſioni, imò eam ſequitur ibi *nu* 7. dum reſpondet §. *in fideicom.* & §. *fratre.* loqui quando ſimpliciter ſine copula vocatur familia,tūc enim ſecūdū eum cenſetur contemplata agnatio,vt ibi, & inductum fideicommiſſum,vt hic,*Galiaula in d.* §. *quidam recte.* dicit communē, & quod in hoc caſu eo modo, quo prior in gradu admittitur ex ſubſtitutione, vel vocatione,ita etiam admittūtur alij,& hij omnes DD.dicunt contrariam opinionem *Cumani*,& aliorum procedere, quando ſunt verba directa, denotantia vulgarem,vel ſimplicem ſubſtitutionem,& quod ſic concordantur opiniones,ita ſcilicèt quod tenentes induci fideicommiſſum in vocatione, per nomen collectiuum, loquantur datis verbis inducentibus compendioſam, vel fideicommiſſum, vel tractum futuri temporis, at verò DD.tenentes ſolùm induci vulgarem,fore intelligendos in verbis directis,vel com-
4 munibus, quæ non valent iure obliquo, & quod ſic non ſibi aduerſentur,cum loquantur in diuerſis terminis, ſed hoc non poteſt firmari, quia vt dixi,*Couar.* loquitur in vocatione familiæ,vel alterius nominis collectiui ſimpliciter, ſine aliis verbis inducentibus fideicōmiſſum, *Socin.in verſ.quartus caſus, &c.* loquitur in eiſdem terminis de familia ſimpliciter vocata, quare licèt concordia ſit cum DD. loquentibus in verbis, quæ inducunt fideicommiſſum,& tractum futuri temporis, cum & alterius opinionis DD. ſicut *Cuman.in d.* §.*in fideicom.* id etiam fatentur, tamen non eſt concordia cum his,qui loquuntur ſimpliciter in vocatione familiæ,vt eſt *Couar. & Socin. Crauet. vbi ſupra.* qui contendit induci fideicommiſſum aliquibus rationibus, licèt non firmiter,cū cogitandum relinquat *d. verſ. quartus caſus in fine.* & ſic in his terminis ſimplicibus eſt proſequēda quæſtio,*Socin.* mouetur per §. *in fideicom.* dum ibi poſt nominatos omnes extinctos, ſeu mortuos ſuccedit familia, ergo illa admittitur,ſiue vocati non fuerint hæredes, vel fuerint,& poſtea deceſſerint,quia conditio mortis non limitata inducit fideicommiſſariā ſub
5 compendioſa,*Socin. ibi,& Socin. Iun.* 180. *lib.2.* hæc ratio magis facit cōtra hanc opinionē,quia fundatur in caſu mortis, de quo in §. *in fideicom.* quod inducit tractum temporis ,& ſic fideicommiſſum,quo caſu *Cuma. Paul.*& omnes fatentur, induci etiam fideicommiſſariā, deinde mouetur alia ratione *Socin.* quæ ſi eſſet vera magis vrgeret, quia teſtator relinquendo familiæ, vel alteri corpori collectiuo,videtur velle,quod res maneat in familia,ſecundū *Anchar.* 27.ſed vbi teſtator mādat. quod

quod res maneat in familia, vi-
détur gradatim grauati de re-
ſtituendo § *fratre. Bart. in l. ſi co-
gnatis de rebus dub.* ergo vocata
familia reſultat fideicōmiſſum
inter omnes de familia gradua
le. ſucceſſiuum, & perpetuum,
hanc dicit cōmunem *Termol. in
§. quidam rectè. nu.* 72. facit *An-
char.* 27. *& alij aducti per Menoc.
præſu.* 71. *n.* 33. *verſ.* 3. *lib.* 4. quod
vocatis duobus antiquioribus
de domo, cenſetur relictum
fideicommiſſum perpetuum,
& graduale, ſequitur *Peregr. ar.*
19 *nu.* 33. dicens inter vocatos
per nomen collectiuū plurium
graduum induci fideicommiſ-
ſum, & idem ſi relinquatnt fa
miliæ, ſecus ſi agnatis cognatis,
& ſimilibus.

Comenſis tamen *in §. in fidei
com. nu.* 4. admittit hanc opinio
6 nem, quando in relicto familiæ
adiūgitur verbum aliquod de
notans tractum ſucceſſiuum,
vt quia vult bona manere in
familia, & ſimilia, *Menoc. nu.* 35.
tunc inducent perpetuitatem
in ea per fideicommiſſum, &
ſic dicit procedere illū textū,
in §. in fideicommiſ. vt inſpiciatur
tēpus mortis, & non teſtamēti
in l. ſi cognatis, de reb. dub. aliàs au
tem in ſimplici vocatione fami
liæ, negat induci fideicommiſ-
ſum perpetuum (quod autem
tempus attendatur in hac ſuc
ceſſione, dixi latè infra) *Co-
uar. pract.* 38. *numero* 3. *verſ. pri-
mum. fol.* 286. dicit vocari ſuc-
ceſſiuè per fideicommiſſum vo
catos nomine collectiuo fami
liæ, nec ceſſare fideicōmiſſum
prioribus admiſſis, ſed grada-
tim ſequentes de familia admit
ti per fideicommiſſum, *Caſtr.
in §. in fideicommiſſo.* & dicit com
munem, ſaltim vbi mens teſta-
toris dictaret ſubſtitutionem
eſſe perpetuam, nec expirare
prima vice, nam tunc per fidei
commiſſum venirent ad limita
7 tionē §. *hoc ſermone. Rom. Alex.
Tiraq. & alij allegati per Meno.* 85.
nu. 72. ſequitur *Peregr.* loquen-
do de ſubſtitutione fratris, &
filiorum, iuxta opinionem *Bart.*
qui eos ſucceſſiuè vocat, cum
imò coniunctim veniant, ſecun
dum comuunem, *ar.* 18. *nu.* 13.
licèt ibi multi contrarium te-
neant, ſed magis in terminis de
ſubſtitutione fratris, & libero-
rum, & deſcendentium, quod
veniant etiam per fideicom-
miſſum, propter tractum illum
implicitum. tenet cum alijs,
num. 21.

8 Conta tamen hanc conclu-
ſionem tenet *Cumen. in § in fideic.
nu.* 4. dicens, quod ſi ſolum re-
linquitur familiæ, vel alicui no
mini collectiuo ſine aliquo ad-
iuncto, quod denotet tractum
futuri temporis, veluti quia
volo bona in familia remane-
re, non exire, non alienare, *Me-
noch. à nu.* 29, 35. *lib.* 4. *præſu.* 91.
tunc non eſt fideicommiſſum
inter eos, ſed ſolùm primi ve-
niunt per fideicommiſſum, ſe-
quentes verò per vulgarem, &
per eam vocãtur proximiores,
tamen eis admiſſis vlteriores
excluduntur per vulgarem, &
tūc procedit, *l. ſi cognatis. ff. de reb.
dub.* vt ſcilicèt tēpus teſtamēti,
attendatur, ea ratione, quod re
lictum ſemel factum eſt fami-
liæ, & ſic ſufficit ſemel verifica
tum, & iſte poteſt alienare; *l.*

vnum

Digitized by Google

vnum ex familia §. *ſed & ſi quidem.*
de leg. 2. & hoc eſt de mente
Bart. in d §. *fide.* refert *Caſtr. in* §.
quidam rectè & Socin. Sen. conſ. 113.
num. 7. in primo, quod *Bart.* te-
nuit hanc opinionem ante om-
9 nes, *Comm.* ſequuntur *Menoch.*
preſumpt. 71. *lib.* 4. *numero* 29.
Ruin. 92. *num.* 5. & 8. *lib.* 2 *Deci.*
228. *Socin. Sen. conſ.* 37. *num.* 1. *in*
fin. & *conſ.* 43. *num.* 9. *verſ. aliquan*
do lib. 3. *Alciatus in d.* §. *in fideicom*
miſſo num. 1. *de leg.* 2. dicentes no
men, *familia*, ex ſe non ſignifica
re actum ſucceſſiuum, niſi adſit
aliquod adiunctum, quod de-
notet ſucceſſionem, & tractum
temporis, *Menochi. conſ.* 85. *num.*
60. *lib.* 1. hoc videtur ſentire,
Socin. Sen. in § *quidam rectè, nu.* 18.
verſ. quartus eſt caſus, vbi ita de-
mùm in vocatione *familiæ*, &
nominis collectiui, fatetur induci
fideicommiſſum ſucceſſiuum,
& graduale, ſi adſint verſa ſigni
ficantia vulgarem, & fideicom
miſſum, veluti quandocunque
filius deceſſerit, ſubſtitutio fra-
trem, & familiam, quaſi ſecus
eſſe, vbi ſimpliciter familia vo-
catur, & dicit, quod hoc caſu
fortè procedit ſecunda intelli-
gentia *Caſtren.* vt ſit fideicom-
miſſum *per l. cum ita* §. *in fideico.*
quem ſic intelligit, & declarat
Socin. ibi, vt intelligatur, quan-
do adſunt verba ſignificantia
vulgarem, & fideicommiſſum,
veluti habentia tractũ, vt quan
docunque, vel poſt omnes mor
tuos, quod verbum ſimpliciter
prolatum, cõpendioſam ïnduci
cit *Socin. Iun.* 180. *lib.* 2. *Caſtr. in*
§. *fideicom. Socin. vbi ſupra.* aliter
cum textus intelligit, *Menoch.*
vbi ſupra. vbi concludit ibi ve-
nire proximiores de tempore
euenientis caſus ſucceſſionis,
omnes inquam proximiores
actiuè, vt ſcilicèt omnes proxi-
miores petant, non autem paſ-
ſiuè, vt ſcilicèt admiſſis illis de
familia, vno eorum mortuo,
10 adita hæreditate, alij ſuccedãt,
nam imò remanent excluſi,
ita cum textum intelligit *Mo-*
lin. lib. 11. *c.* 5. *num.* 29. dicens ve-
nire ibi per vulgarem, faciunt
pro hac opinione, *l. filius famil.*
§. *cum pater de leg.* 1. *l. vnum ex fa-*
milia. §. *ſed & ſi fundum. de leg.* 2.
quas põderat *Menoc. conſ.* 85. *nu.*
55. *lib.* 1. itaque omnes de fami
lia proximiores tempore caſus
ſucceſſionis veniant actiuè, dic
ad fideicommiſſum, non paſſi-
uè, vt maneant grauati alijs ſe-
quentibus (de tempore, & mo
do ſuccedendi, dicam infra
multum benè *Cephalus conſ.* 600
in 4. *à num.* 25. dicens, quod ſi
deficientibus maſculis ſint ſub
ſtitutæ fœminæ, quod adue-
niente caſu ſubſtitutionis prio
res fœminæ venient per fidei-
commiſſum, ſequentes autem
per vulgarem, & adita hæredi-
tate per priorem fœminam,
cæteræ excluduntur per vul-
garem, & ibi allegat multos
DD. ego addo aliam rationem
quia ſolùm debentur ad-
mitti, qui reperiuntur tẽpore
11 cedentis fideicommiſſi, & qui
poſtea naſcuntur, licèt eſſent
in eodem gradu, excludun-
tur, vt dicam infra, vbi ta-
men eſſet aliquod adiunctum,
denotãs tractum ſucceſſiuum,
vel coniectura ſuadens voluiſ-
ſe teſtatorem inducere fidei-
commiſſum, tunc ſecus, vt in
aliqui-

11 aliquibus caſibus relatis per *Menoch.num.*35. *cum ſequent.* nec obſtat dictum *Anchar. conſ.* 27. de quo ſupra loquẽtis de duobus antiquioribus de domo vocatis, vt cenſeantur per fideicommiſſum, nam dicit *Menoc.* venire per vulgarem tantum, & hanc opinionem, quod ſola vulgaris intelligatur, non fideicommiſſaria, tenet cum multis *Gracian. diſcept. foren. tom.*2.*c.*285. vbi dicit veriorem allegans 18. *DD.* concludens, quod verbum familia agnatio liberi, deſcendentes, ſui, agnati, cognati, licèt ſint collectiua plurium graduum, tamen non important tractum ſucceſſiuum, & graduale, ſed fideicommiſſum ſimplex ſemel relictum, per quod vocantur omnes collecti ſemel actiuè, ita vt propinquiores admittantur alijs perpetuo excluſis, qui ſolum vulgariter erant vocati in defectum, priorum, qui per fideicommiſſum ſunt vocati, 12 *Gracian. vbi ſup.* vt ita declarat *Menoch à num.* 29. idem tenet *Menochius d. præſumption.*71. *numer.* 8. 22. *cum ſequent. & conſ.* 85. *num.*41.53. *in primo,* quibus in locis allegat multos alios, idem *d. præſumpt.*71. *num.*8. vbi ſubſtituto fratre, & eius liberis, & deſcendentibus reſoluit deſcendentes venire per vulgarẽ non admiſſo fratre, eo autem acceptante deſcendentes excludi, imo ſi vnus ex deſcendẽtibus admittatur (quia frater non fuit admiſſus) ſequẽtes vocati per vulgarem erunt ſemper excluſi, idque probat *d. nu.* 8. *cum multis*, dicens cõmunem per ea quę dixi ſupra latiſſimè, & licèt ipſe loquatur, quando copulatiuè veniunt collecti cũ alio, in quibus datur charitas, tamen eadem eſt ratio, quando plures vocantur per nomen collectiuum familiæ, agnationis cognationis, deſcendentium, liberorum, ſuorum, ſtipitis, & ſimilium, quia veniunt de ſui natura ſucceſſiuè, & gradatim, *ſecundum Gracian. vbi ſup. in principio, Menoch. num.*32.16. *& tota præſumptione, & conſ.*85. *latè Molin. de primog. lib.*1.*c.*5.*num.*27. *verſ. ſecundo, id ipſum, &c.* quod omnes ſequuntur etiam *Paulus & ſui ſequaces vt ibi.n.*24.25. actiuè tamen, non paſſiuè, ita vt prior admiſſus teneatur alijs reſtituere onere fideicommiſſi, quia imo non tenetur, *ita Menoch. d. nu.*8. etiam nomine collectiuo ſimpliciter vocato, *nu.*19.*cum ſeq Gra-* 13 *cian. vbi ſup in prin.* cum multis, rationem aſſignant, quia hæc nomina, licèt collectiua, non ſignificant actũ ſucceſſiuũ, niſi aliud concurrat, q̃ denotet tractũ & tẽpus ſucceſſiuũ, *ita Cuman. in d.* §. *in fideicom, Menoch. n.*19. *Gracian. vbi ſup.* cũ allegatis per eos, nã deſcendentes dicũtur, qui ſunt in eodẽ gradu, & ſimiliter agnati, & ſimiles ſecundũ eos, ſed ſi aliquid adiungeretur ſignificãs durationem, & actũ ſucceſſiuũ paſsiuè, veluti, *ſecundum Cuman,* quod bona maneant in familia, tranſeant per eã, non exeãt de ea, contemplatio agnationis, & ſimiles coniecturæ, de quibus *Menoch. vbi ſup præſump.* 71.*num.*35.36. *Gracian. vbi ſup. à nu.*2.*cum ſeqq.* aliud eſſet, vt ſi dicatur trãſeant de vno in alium,

H impo-

imponẽdo onus reale,& loquẽ
do circa res, *ita Gracian. n. 56. Craſ*
ſus § fideicommiſſum q. 15. ver. aut
enim, ſecus ſi in perſonam, velu-
ti vocando deſcendentes de
vno in alium licèt dicatur per-
petuo in infinitum, quia ſolum
actiuè vocantur per vulgarem,
ſecundum Cuman. vbi ſup. Menoch.
præſumptio. 71. nu. 14. 15. 16. 29.
Gracian. nu. 56. ita diſtinguit *Sur-*
dus 325. nu. 20. col. 8. Cephal. Parſ.
201. Florent. vt refert Gracian. licèt
Craſſ. cum Paul. contrariũ teneat,
dicens cõmunem, quia magis
placet hæc opinio, *& licèt Gra-*
cian. & Peregrin. art. 19. num. 33. di
ſtinguant, hæc tamen opinio,
vbi ſolum vocantur familia, ag
natio, parentela, magis placet,
vt non denotet actum ſucceſſi
uum, ſed impleatur vna vice
per admiſſionem proximorum,
ſecũdum ſupradictos DD. & Menoch.
num. 33. vbi reprobat Torniolum. &
idem vbi vocantur agnati, cog
nati, coniuncti, cõſanguinei, pro
pinqui, quia ſecundum omnes
non inducunt tractum ſucceſſi-
uum à fortiori, *Pereg art. 19. num.*
33. circa fin. ſed vbi relinqueren-
tur deſcendentibus, liberis, po-
ſteris, ſimpliciter, tunc vbi vocã
tur copulatiuè, tene opinionẽ
de qua ſupra *litera* D. vt per
vulgarem veniant, ſi verò ſim-
pliciter, tunc non diſplicet opi
nio *Peregr.* vt inducatur fideicõ
miſſum, vt dicit *Craſſ. q. 15. verſ.*
aut verior, &c. quã refert *Gracia.*
nu. 14. quia hæc verba collecti-
ua habent implicitum tractum
temporis, & deſignãt nepotes,
14 pronepotes, & alios ſucceſſores
licèt *Menoch. à num. 28. cum ſequen*
tibus, & Torniolus per eum relatus,
dicant, tunc non induci tractũ
ſucceſſiuum, nec fideicommiſ-
ſariam, ſed ſolum vulgarem,
confuſa eſt hęc quæſtio apud
DD. ego tamen vbi poſſet aper
te colligi tractus ſucceſſiuus, &
voluntas, quod bona vaderent
tranſirent per deſcendentes, te
nerẽ cum *Peregr. Craſſ.* & alijs, in
ſimplici verò fideicõmiſſo reli-
cto agnationi, vel agnatis aliud
dicerem, *cum Menoch. & allegatis*
per eũ, per l. ſi cognatis, ff. de reb. dub.
imo idẽ videtur dicendũ, ſi vo-
centur ſimpliciter deſcẽdẽtes,
poſteri, liberi, ſui, & ſimiles ſub
nomine aliquo collectiuo, vt vẽ
niant per vulgarẽ (excepto caſu
proxime dicto, vbi apparet ex
preſſe de fideicommiſſo relicto
per omnes deſcendentes) vt cũ
multis reſoluit *Molin. lib. 1. c. 5.*
nu. 27. verſ. ſecundo id ipſum etiam,
vbi allegat pluſquã 14 *DD.* idẽ
tenentes, vbi non adſunt verba
inducẽtia tractũ ſucceſſiuũ, &
perpetuitatem, aliter quã per
prolationẽ illorum verborũ, &
ita intelligit *§. in fideicõmiſſo, ſecũ*
dũ Cuma. ibi, & quod hæc eſt pro
15 priſſima eius intelligentia, & ꝙ
hæc opinio eſt veriſſima, & tex-
tualis, & Doctores contrarium
tenentes errant, vel loquuntur
quando adſint coniecturæ in-
ducẽtes tractum ſucceſſiuum,
& perpetuitatem in familia,
in quo caſu omnes cõueniunt,
imo Paul. hanc ſequitur in duobus
conſilijs referente Molin. vbi ſup. ver
ſic. ſecundo, hoc idem cum mul-
tis comprobat *Menoch. conſ. 85.*
num. 53. in priore, quando autem
adſit coniectura importans
tractum, & perpetuitatem, *Gra*
cian. Menoch. Peregri. videndi, idẽ
tenet

tenet *Gracian.cũ multis diſcept.285 nu.1.* dicens, quod verbũ deſcendentes, familia, & ſimilia collectiua, ex ſui natura non intelliguntur gradatim per continuatam ſucceſſionem, ſed ſola vna vice cõmittũtur, niſi adſint verba tractus ſucceſſiui, & durationis, & pro hac opinione, quod vocati per nomen collectiuũ plurium graduum veniant per
16 vulgarem, *tenet Menoch 85. à nu 5 cũ multis rationibus, & magna DD. allegatione nu.67.* ¶ Limitatur tamen doctrina *Comenſis*, quando conſtaret contrarium de mente teſtatoris, nam tunc per fideicommiſſum venirent, quia opinio *Comenſ fundatur in l.boues §. hoc ſermone de verb.ſig* quę tamen limitatur, vbi conſtat de contraria mente teſtatoris, *ita Tira-*
71 *quel. & alij quos citat Menoch.85. num.72. Anchar.27.* vbi illud de duobus antiquioribus, &c. hãc opinionem, quod collecti veniant per vulgarẽ, vbi verbo directo ſunt vocati, dicit magis communem *Peregri. art. 19. num. 5. in fin.*

DECISIO CCCLXVI.

In eadem cauſa Ioannis Gaſcon.

Similiter fuit reſolutum in aliquibus alijs caſibus varie fore ſuccedendũ, vbi plures vocantur diuerſo vocationis modo, quod per concluſiones diſtinctas diuiditur. 1

SVMMARIVM.

Vocati per diſiunctiuã, ſecũdum illum ordinẽ cẽſentur vocati, num.1.

Subſtitutio vulgaris reperitur inter diſiuncte vocatos, & ita primo admiſſo cæteri manent excluſi, num.2.

Alternatiua natura ea eſt, vt ſufficiat in vno impleri, n.3.

Vocati per verbum obliquum, alternatiuè, & ſucceſſiue veniunt, ac per conſequens per vulgarem, nu.4.

Vocati per dictiones copulatiuas, omnes concurrere poſſunt, num.5.

Vocati penitus extranei, & eorũ filij, quia non datur ordo neceſſitatis, nec charitatis reſpectu teſtatoris ſimul admittuntur, nu.6.

H 2 Vo-

Deciſio CCCLXVI.

Vocati ordine ſucceſsiuo cenſen tur, cum ex verbis teſtantis, vel coniecturis, id colligi valet, num. 7.
Inſtitutio plurium verbis directis concepta, cum iure directo valere poſsit, obliquari neutiquam debet, num. 8.

4. *Concluſio.*

1 Quando plures vocantur per disiunctiuam, vel eſt inter vocatos aliquis ordo, licèt reſpectu teſtatoris, non ſit, tunc ſecundum illum ordinem cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo, *l. cū pater, §. pen. de legat. 2. l. hæredes mei §. peto, ad Trebell. Socin. conſ. 133. num. 8. in principio*, & ſic veniunt ſucceſſiuè, ſecundum eum, *Cuman. in l. cum ita §. in fideicommiſſo, Socin. Iun. conſ. 180. num. 67. in 2. Socin. Sen. vbi ſup. Alexan. conſ. 21. lib. 3. Iul.*
2 *Clar. § teſtamentum, q. 80. num. 5. Menoch. vbi ſup. num. 30.* dicentes omnes, quod veniunt ſucceſſiuè, & per vulgarem, communis *ſecundum Menoch. 85. num. 39.* taliter, quod primo admiſſo ſequentes excluūdtur, *latè Peregr. art. 18. num. 24.* loquens quando inter diſiunctos cadit ordo charitatis, & affectionis, nam ſi non caderet, tunc naturam cōiunctæ retinet, *Peregrin. 161. ver. ſecundus caſus eſt, l. cum quidā, C. de verb. ſignif.* primo autem excluſo, quia nolit, vel non poſſit, intrant alij, vt eſt de mente dictorum iurium, *ita Socin. Sen. vbi ſup.* non autē primus admiſſus cen
3 ſetur grauatus ſequentibus per fideicommiſſum, hæc enim eſt natura alternatiuæ, vt ſufficiat in vno impleri, *l. ſi hæredi plures, de conditio, & demo.* & ſic *Socin. Iun.* dicit, quod per admiſsionem primi extinguitur omne ius vocatorum ſecum ordine ſucceſſiuo, idem dicit *Menoch. præſumption. 71. num. 15. lib. 4. ve dixerat antea. num. 5. cum Gabiaula, & aliis*, dicit communem *Alciat. contra Decium*, huius concluſionis ratio eſt, quia vocati per alternatiuam veniunt ſucceſsiuè, ſecundum omnes, *Menoch. præſumptio. 7. nu. 30. benè. Menoch. conſ. 85. num. 62. in 2.* dicens venire ſucceſſiuè per vulgarē, & ſuppoſito quod veniant ſucceſſiuè, debent venire per directam, *Menoch. 85. num. 39.*
4 Imo *Ruin. conſi. 92. num. 7. in 2.* dicit, quod vbi pluribus relinquitur per verbum obliquum, cenſentur vocati alternatiuè ordine ſucceſſiuo, & ſic per vulgarem, *Menoch. conſi. 85. num. 62 l cum pater. §. pen. de leg. 2. l. hæredes mei, §. peto, ad Trebel.* & licet videatur, quod in illis iuribus hoc videtur prouenire ex ordine charitatis, qui ibi datur inter vocatos alternatiuè, tamē idem dicunt illi DD. ſi ſolum per obliquum relinquitur pluribus.

5. *Concluſio.*

5 Quando plures vocātur per dictio-

dictiones copulatiuas, ſcilicet ſimul, vna, cũ, tũc omnes veniũt ſimul, licèt inter eos quantum ad teſtatorem detur ordo neceſſitatis, vel affectionis, vt in filio cum liberis, fratre cum liberis, *l fin. C. de impub. l. ſi mulieri cum liberis, ff. de vſufr. accreſ. ita Caſtr in d §. quidã rectè, & ibi DD. Cuman. ibi, & in §. in fideicõmiſſo, Couar. in c. Raynuntius, §. 2. nu. 2. in fin.* & idem ſi coniungantur aliqui in aliquo, quod poteſt cuilibet inſolidum competere, vt ſi detur immunitas patri & filijs, nã omnes veniunt ſimul, & ſimul gaudebunt, *l. 1. & 2. C. de Epiſcop. & Cler.*

6. *Concluſio.*

6 Quãdo vocantur penitus, extranei, & eius filij, in quibus nõ cadit ordo neceſſitatis inſtituẽdi, nec ordo charitatis, & affectionis, quæ proximiores vocat ab inteſtato iu ſucceſſione vocantis, tunc ex cõmuni omniũ DD. ſimul, & eodem tempore vocantur, & veniunt pater extraneus, & eius filij, *Menoch. vbi ſup. nu. 35.* nam fortius eſt in fratre, & filijs ſuis, vbi cadit charitas, & affectio ordinata, & tamen omnes ſimul vocantur, *vt in 1. concluſ.*

7. *Concluſio.*

7 Quotiens coniecturis, vel ex verbis vocationis reſultat, voluiſſe vocantem diſponere ordine ſucceſſiuo, tunc ille ſeruandus eſt alijs poſtpoſitis, veluti, ſi dicatur inſtituo, ſubſtituo, voco Petrum, & eius hæredem, tunc quia in vita patris, non datur hæres, expectatur eius mors quantum ad hæredẽ & interim Petrus eſt hæres, & ſic veniunt ordine gradus, & ſucceſſiuè, *Couar. in c. Raynuntius, §. 2. num. 5. vbi alij,* & idem quãdo quis inſtituit patrem, & ſuos, nam veniunt ſucceſſiuè, ex quo ſimul coniũcti nequeũt *Couar. vbi ſup. num. 6.* dicens, tali caſu vocari per vulgarem ea ratione, quia inſtitutio directa cum ſemel iure directo potuerit valere, non poteſt obliquari, *l. verbis ciuilibus de vulg.* & idẽ ſi quis vocaret fratrem, & eius liberos, nam venirent ordine ſucceſſiuo.

8. *Concluſio.*

8 Vbi duo, aut plures inſtituũtur, & illa inſtitutio ſucceſſiuo ordine ſit facienda, quia regulariter ſimul veniunt, *Molin. lib. 1. c. 5. num. 24.* refertur ad vulgarem, quia inſtitutio quæ fit verbis directis cum potuerit valere iure directo, non poteſt obliquari, *l. verbis ciuilibus, ff de vulg. Couar. c. Raynuntius, §. 2. nu. 7. ita tenent Molin. vbi ſup. num. 24 25. 27. verſ. ſecundo id ipſum,* & vocatio, quæ fit ordine ſucceſſiuo intelligitur directa, *Menoch. 85. num. 39.*

DECISIO CCCLXVII.

In eadem cauſa Ioannis Gaſcon.

An vocatis pluribus ſub nomine collectiuo per copulam cum aliquo, vt hic vbi poſt mortem Ludouici vocantur Ioannes tertius & eius deſcendentes, veniant ad ſubſtitutionem in ordine ad Ludouicum hæredem per fideicommiſſum, vel quo modo ſic collecti, nam inter collectos ſatis dictũ eſt in ſuperioribus ſolam vulgarem dari: imo inter Ioannem tertium, & eius deſcendentes idem erit, quia in ordine ad eum ſolum venirent per vulgarẽ taliter, quod eo adeunte deſcendentes excluduntur, vt in motiuo.

SVMMARIVM.

Vulgaris ſubſtitutio aditione inſtituti expirat, nu. 1.

Subſtituti per vulgarẽ veniũt inter ſe, quando pluribus aliquid nomine collectiuo, veluti familia, relinquitur, numer. 2.

Compendioſa ſubſtitutio fit ſub conditione mortis, vel alia quacumque, num. 3.

Compendioſa ſubſtitutio facta per verba communia vulgarem continet, nu. 4.

Vulgaris ſub compendioſa contenta omnem caſum includit, & verificatur etiam ſi inſtitutus præmoriatur teſtatori, nu. 5.

Pupillaris ſubſtitutus, ex vi vulgari admittitur, pupillo decedente viuo teſtatore, num. 6.

Fideicõmiſſaria ſubſtitutio nullo modo trahitur ad caſum non natiuitatis, num. 7.

Expreſſio generalis, vim habet ſpecialis, num. 8.

Subſtituti per fideicommiſſariam ſuccedunt adeunti hæreditatem, num. 9.

Vulgariter ſubſtituitur, qui in defectum alterius vocatur reſpectu illius, num. 10. 11. *&* 12.

Fideicommiſſaria in noſtro caſu locum habet Ludouico adeunte, repudiante verò vulgaris deſcendentes vero in ordine ad Ioannẽ vulgares ſubſtituti ſunt, numer. 13.

CASVS.

CASVS IN PRÆcedentibus ſatis figuratus manet.

1 IAM in ſuperioribus ſatis
abũde viſum
eſt in propoſi
ta facti ſpecie
in qua vocantur
poſt mortem
Ludouici Ioannes tertius,
& eius deſcendentes,quod deſ
cendentes iſti in ordine ad Ioã
nem veniunt per vulgarem, ta
liter quod adeunte Ioanne, de
ſcendentes remanẽt excluſi, &
quod etiam vbi non copulatiuè
vocantur, plures ſub nomine
collectiuo deſcendentes, liberi,
ſui,poſteri,ſed ſimpliciter,
& purè,veluti ſi legatum relin
quatur familię,poſteritati,agna
tis,cognatis,& ſimilibus, quod
etiam veniunt per vulgarem
inter ſe, vt ſic ſine dubio tenen
dum ſit in caſu præſenti,venire
deſcen dentes Ioannis in ordi-
2 ne ad Ioannem per vulgarem,
taliter quod eo adeunte hære
ditatem Ludouici, ipſi rema-
neant excluſi,& quod etiam in
ter ſe venian t per vulgarem,ta
liter quod primis ex deſcendẽ-
tibus adeuntibus hæreditatem
Ludouici, non adeunte Ioanne,
cæteri deſcendentes, ma-
neant excluſi,pro vt verba motiui
ſatis aperte dicunt, cuius
verba non licèt amplius repete
re, cum in ſuperioribus inſerta
ſint,in præſenti autem deciſio-
ne de alio dubitatur,quomodo
ſuccedant omnes,& cui,in hac
ſpecie facti,& reſoluendum eſt,
Ludouico ſuccedere per fidei-
commiſſum poſt aditam hære-
ditã ab eo,tam Ioannem tertiũ,
quam deſcendente eius, poſt
quam Ioannis locum per vul-
garem occupauerint,ſi verò nõ
adiuiſſet, quia noluit, vel non
potuit,ex quo viuo teſtatore de
ceſſit,ſuccedent omnes teſtato
ri per vulgarem, tam Ioannes,
quam alij,eo non adeunte, ra-
tio eſt quia omnes ſubſtituun-
tur Ludouico per compendio-
ſam, quæ cõpendioſa fit ſub cõ
ditione mortis,vel alia quacum
que, *vt benè Bartol.in l.Centurio,poſt
quam paulo ante contrarium dixerat,
ff.de vulg.latiſsimè, Surd.deciſ.37.
nu.8. vbi de communi,Peregrin.conſ.
40. num.1.in 1. Surd.conſil.31.nu.*
3 *1.Hondedeus conſil.73.num.4.in 1.
Nonius conſ.25.num.11.in 1. Graci.
diſcep. 140.num.6.Honded. conſil.
49. in 2. Sforcia.de compendioſa par.
4. art.1. Alexan.conſil.35. par.4.
Decian. conſ.1.num.63.in 1. Sfor.
conſ 95.num.43.Rolan. conſ.25. nu.
13.in 1. Nos latiſsimè in deciſ.*
& hæc ſubſtitutio compendio-
ſa, facta per verba communia,
vt in caſu noſtro,continet vul-
garẽ,*Surd.d.deciſ.*vbi de commũ
ni,& receptiſſima ſententia, vt
per ſupradictos, vulgaris autẽ
continet, non ſolum caſum vo-
luntatis,& impotentiæ expreſ-
ſæ, ſed etiam caſum, quando
Ludouicus deceſſiſſet viuo te-
ſtatore, & ſic quando non po-
tuit eſſe hæres, *l.3. vbi omnes, C.*
4 *de hæred.inſtituend. Bar.in l. Centur.
num.38. Surd. vbi ſup.num.10.Co-
ſta de iuris & facti, ignor.diſtin.19.
num.7.Centur.2.*dicens verifica-

tatur *in l. 1. ff. de vulg. l. fin. C. de inſti. & ſubſti. Corn. 276. num. 18. in 3. Hiero. Gabriel conſ. 95. num. 23. in 1.* quod tamen ſecus eſt in fideicommiſſaria ſubſtitutione, quia in ea talis conditio, eſt mere, & prorſus voluntaria; & ſic non trahitur ad caſum, ſi nō naſcatur, *Gabr. vbi ſup. num. 3.* dicens ita tenere infinitos DD. & ſi aliquando reperiatur extēſa in fideicommiſſaria, illud eſt, quia concurrunt coniecturæ, collecte ex alijs verbis ſcrip-
7 turæ, *vt ibi dicit Gabr.* vbi autem iſtæ non dantur, tenenda eſt ſupradicta regula, quinimo in vulgari ideo fit extenſio de caſu ſi moriatur, ad caſum ſi nō naſcatur, vltra rationem, quod ſit conditio ceſſaria, ideo illud eſt, quia præſumitur teſtator de caſo, qui contingit non cogitaſſe, & fore ſi cogitaſſet, vt in eum etiam caſum ſubſtituiſſet, vnde ſi conſtaret ex verbis ſcripturæ, teſtatorem eum caſum cogitaſſe, & de eo aliquo modo proceſſiſſe, vel omiſiſſe,
8 non fieret extenſio, *Gabriel. num. 4. per totum*, & hoc ſiue in vulgari, in qua ſolet fieri talis extenſio propter conditionem neceſſariam, ſiue in fideicommiſſaria, in qua impeditur extenſio ex tali prouiſione, ſiue cogitatione *Gabr. num. 4. & 5.* cum in ea ſit omnino conditio voluntaria, vt dixi, & tunc præſumeretur cogitaſſe, quando teſtator protulit verba generalia, apta ad comprehendendum caſum de quo quæritur, *Gabr. nu. 5. & 10.* vbi dicit quod expreſſio generalis habet vim ſpecialis, *l. cum Prætor, de iudicijs* vbi præ-ſumitur diſponens in vno caſu cogitaſſe de contrario, & eum excludere; procedit in conditione voluntaria, idem *Gabr. num. 16.*

Reuertēdo modo ad caſum de quo agimus, quia nimis digreſſi ſumus reſultat, quod non adeunte Ludouico, ſuccedunt teſtatori per vulgarem, tam Ioannes tertius, quam etiam deſcendentes; eo nolente, vel non potente adire, quia tunc in eius locum ſubrogantur per vulgarem, ſi autem Ludouicus adiuerit hæreditatē, tūc omnes ſuccedunt ei per fideicommiſſariam poſt mortem ſuam, tam Ioannes tertius, quam deſcen-
9 dentes, ſi aliquo caſu Ioannes hæres non ſuccederet, qui tunc per vulgarem eius reſpectu ſuccedunt in eius locum, hanc opinionem, & veritatem defendit doctiſsime *Ruinus conſil. 180. nū. 5. & 6. in 1.* vbi Mariæ decedenti fuit ſubſtitutus ei Franciſcus Maritus eius, & in eius defectu filij ſui maſculi, ſi ſuperuixerint, & ſi Franciſcus, & filij, non ſupereſſent, ſubſtituit Iaquetam eius filiam, & eius filios maſculos, & concludit, Iaquetam & eius filios
10 non fuiſſe ſubſtitutos Franciſco per fideicommiſſum, ſed Mariæ, ſi Franciſcus, & eius filius non ſupereſſent poſt mortem Mariæ, & dicit quod hæc ſubſtitutio quoad Franciſcum, & eius filios fuit vulgaris, concepta in caſum impotentiæ, quam tum verò ad ipſam Mariā fuit fideicommiſſaria, *iuxta notata per Bar. in l. quandiu ff. de acquirenda hæreditate*, & quod ſic Franciſco

Digitized by Google

viuente, tempore mortis Ma-
11 riæ, & in hæreditatem eius ex fideicommiſſo ſuccedente vulgaris ſubſtitutio ei facta de Iaqueta, & eius filijs expirauit, *l. poſt. aditam, C. de impuberum*, ex quo apparet in caſa noſtro, quod vocatio deſcendentium quoad Ioannem fuit vulgaris, & ſic eo adeunte expirauit, ſed in ordine ad Ludouicum factũ hęredẽ fuit fidei cõmiſſaria, idẽ defendit *Socin. Iun. conſ.* 180. vbi amabiliæ decedenti fuit ſubſtituta Catharina, ſi fuerit ſuperſtes, ſin autem eius filij fuerunt ſubſtituti, & reſoluit quod filij
12 Catharinæ ſubſtituuntur ei vulgariter, ſi ipſa non viueret tẽpore mortis amabiliæ: at verò in ordine ad amabiliam omnes vocabantur per fideicommiſſariam, & quia in vtroque conſilio fuit defecta conditio, quæ vocabat filios Catharinę, & etiã filios Iaquetę, ideo illorum ſubſtitutio expirauit, & ſucceſſerunt per fideicommiſſum Franciſcus *in conſ. Rum.* Catharina autem *in conſ. Socin* idem tenet *Gracian. tom. 2. diſcept. forenſium c.* 285. *nu.* 12. & 13. maximè, quia cum vno verbo regãtur Ioannes tertius, & deſcendentes, debent intelligi, æqualiter de tempore mortis Ludouici, vt ſic concludendo dicamus in ordine ad Ludouicum adeuntem hæreditatem omnes venire per fideicommiſſum, in ordine verò ad Ioannem tertium venire deſcendentes per vulgarem, ſeu potius ſubſtituit; quod ſi Ludouicus non adiuiſſet hęreditatẽ, tunc omnes ſucceſsiſſent teſtatori per vulgarem, & hæc ſufficiant de hac deciſione, & ſic fuit in ea iudicatum in eodem die de quo ſupra in præcedẽtibus deciſionibus, pro vt idem fuerat etiam iudicatum in Cu-
13 ria Iuſtitiæ Aragonum, in proceſſu Lãberti de Spes 30. Aprilis 1618.

DECISIO CCCLXVIII.

In eadem cauſa Ioannis Gaſcon.

Reſolutum fuit ſupra, quod vocati plures ſub nomine collectiuo pure, ſimpliciter, & abſolute diuerſorum graduum veniunt per vulgarem, modo agitur, an proximitas ſuccedentium, qui vt tales ſuccedunt, attendatur de tẽpore teſtamenti, vel etiã mortis, materia ſatis obſcura.

SVMMARIVM.

1 F*Ideicommiſſum purum, & ſimplex, vocans propinquiores, non ſolum qui tempore mortis, ſed qui tempore teſtamen-*

uenti proximiores ſunt cõprehendit, num. 1.

Succeſſio non habet locum in his, qui cõcepti, vel nati ſunt poſt mortem eius, de cuius ſucceſſione quæritur, nu. 2.

Succeſſio habet locum in his, qui tempore mortis teſtantis fuerint, num. 3.

Fideicommiſſum purũ, & ſimplex poteſt non eſſe ſucceſſiuum, nec graduale, & ita in eo illa duo tempora conſiderantur, num. 4.

Fideicommiſſo puro, non tamẽ ſimplici, ſed ſucceſſiuo, & perpetuo graduali, qui tempore mortis ſunt, illi fruuntur, & tempus mortis in eo attenditur, num. 5.

Teſtamenti tempus neutiquam conſiderari debet, cum fidei commiſſum pure, non tamen ſimpliciter, ſed ſucceſſiuè conceptum eſt, num. 6.

Bart. ſententia optima ratione reijcitur, num. 7.

Fideicommiſſum relictum familiæ, graduale, ſucceſſiuum & perpetuum cenſendum, num. 8.

Fideicommiſſum conditionale propinquiores vocans, non ſolum eos qui tempore teſtamenti mortui ſunt, ſed etiam eos qui tempore purificationis conditionis exiſtunt, comprehendit, dummodo tempore quo ſucceſſio defertur, viuant, numero 9.

Succeſſio in conditionalibus denegatur ei, qui tempore euenientis conditionis natus nõ fuerit, num. 10.

Conſanguineis vocatis conditionaliter, eos qui tempore teſtamenti, & euentus conditionis, conſanguinei ſunt, cum his, qui tempore teſtamenti non fuerunt, ſunt autẽ tempore conditionis, neutiquam concurrere, ſed primos tantum eſſe admittendos verius reputatur, num. 11.

CASVS IN SVPERIORIBUS figuratus manet.

1 QVando in fideicommiſſo puro, & ſimplici, quis vocat parentes propinquiores, tunc veniunt proximiores, non ſolum de tẽpore teſtamenti, ſed de tempore mortis, quod eſt tẽpus, quo defertur ſucceſſio, *l. ſi cognatis, ff. de*

de rebus dubijs, vbi Socin. num. 27. Bar. Paul. Socin. num. 8. Iaſon. 5. in l. placet ff. de liberis, & poſthumis, Tira. de retract. lign. §. 1. gloſ. 9. num. 82.
2 Zanchus in l. hæredes mei, §. cum ita num. 294. Menoch. conſilio 109. nu. 29. in. 2. Rola. conſilio. 38. in. 4. Simõ de Pretis de interpretatione vlti. voluntatum, lib. 3. ſolutione. 3. num. 16. & eſt ad id forus penultimus de teſtamentis: nati enim, & concepti poſt mortem eius, de cuius ſucceſſione tractatur, non admittuntur ad ſucceſſionem, latè Surdus conſilio. 375. nu. 20 fol. 426. l. c
3 §. ſciendum cum alijs, ff. de ſuis & legitimis hæredibus, Craſſ. in § fideicommiſſum, q. 16. tenet, admitti iã tum eos, qui fuerunt tempore mortis teſtatoris, & dicit communem, ſed in hoc eſt amplius inſiſtendum, nam hoc fideicõmiſſum purum, poteſt eſſe ſimplex, non ſucceſſiuum, & graduale perpetuum, vt ſic intelli
4 git Cuman. legatum familia factum in §. fideicommiſſo, num. 4. & tunc bene videtur, quod inſpiciatur tempus mortis, & etiam teſtamenti, d. l. ſi cognatis, & hæc eſt opinio Cuman. in d. §. in fideicommiſſo, num. 4. intelligens ita textũ in d. l. ſi cognatis, vt ſufficiat tẽpus teſtamẽti, vel mortis tantum etiam attento quod in d. l. ſi cog-
5 natis, proximiores admittantur alijs excluſis per vulgarem, inxta ſententiam, §. in fideicommiſſo.

Si autem fideicommiſſum, licèt purũ, non eſt ſimplex, ſed ſucceſſiuum, & perpetuum graduale, ſine conditione aliqua, tunc videtur, quod ſolùm tempus mortis attendatur, dicto §. in fideicommiſſo, qui ſic cõmuniter intelligitur, ſecundum Craſſ. in §. fideicommiſſo; q. 16. & ſecundum Cuman. in d. §. fideicommiſſo, per legem peto, §. fratre, de leg. 2. & hæc eſt
6 communis, ſecundum Craſſum quia DD. communiter intelligunt, §. in fideicommiſſo perpetuo, & graduali, & etiam Cuma. ibi, & ſic Caſtr. in §. in fideicõmiſſo nu. 2. ver. in text. ibi, quod teſtator moreretur, &c. male meo iuditio dicit attendi etiam tempus teſtamenti ſuplendo hoc de l. ſi cognatis attẽto, quod intelligit §. in fideicõmiſſo, de grauamine fideicõmiſſi perpe-
7 tuo, & eodẽ modo non placet, Bar. qui in d. l. ſi cognatis ver. cõtra hãc legẽ, &c. dicit n. 1. & 4. attẽdi etiã tẽpus teſtamẽti, nam ſi ipſe intelligit eũ text. in fideicõmiſſo ſucceſſiuo graduali, & perpetuo, ſecundũ communem, male dicit attendi etiam tempus teſtamenti ante numerum ſecundum, ratio eſt, quia ſi debet durare fideicommiſſum in familia, requiritur quod attendatur tempus mortis, & in eo duret familia, ne aliàs exeat relictum de familia, vt dicit Cuman. num. 4. vbi ſup. ſecundum communem
8 intellectum, §. in fideicommiſſo, vt loquatur in fideicõmiſſo ſucceſſiuo, ſecundũ Cuman. & tunc ſecundũ communem, & Craſſum, debet attendi tantum tempus mortis in tali fideicommiſſo ſucceſſiuo, cum tale relictum familiæ factum, de quo ibi, ſecundum communem ſit graduale ſucceſſiuum, & perpetuum, ſecundum Craſſ. d. §. fideicommiſſo q. 15. & 16. & facit pro hac communi opinione, quia in ſucceſſione pura ſimul, & ſucceſſiua, attenditur tempus, quo ſucceditur, & ſic tempus mortis, Craſſ. vbi

vbi ſup. Menoch. præſumptione 71. num.35. at quando vocantur in fideicōmiſſo cōditionali propin quiores, nō ſolū veniūt propin quiores de tempore teſtamēti, & tēpore mortis, ſi viuunt, ſed etiam de tempore purificationis conditionis, ſi tunc viuunt, quo tempore defertur ſucceſſio, licèt non forent conſangui-
9 nei, quia non erant concepti tempore mortis, quanto magis ſi eſſent, licèt non fuiſſent pro pinquiores, quia proximitas ac cipitur, & conſideratur ad ſuccedendum, tempore quo ſucceditur, *Ioan. Andr. in ſpecul. titu. de teſtament. in addit. ad rubr. col. 2. ver. item, Craſſ. in §. fideicommiſſum, ver. aut loquimur, Pau. conſil. 16. n.1. Alex. 16. n. 14. lib.3. Decius 25. n. 4. 299. n. 8. & etiā Cumā. ibi. Pariſ. 21. n. 41. in 2. Tiraq. de retract. lig. §.1. gloſ. 9. n. 97. Curt. Iun. conſ. 58. nu. 38. Cæphal. 26. nu. 63.*
10 *262. num. 14. Gregor. Lopez in l. 18. tit. 31. ver. atorgando, p. 3 Zanchus in d. §. cum ita num. 260.* dicens communem, *Mant. lib. 8. tit. 12. num. 14. Simon de Prat. 5. p. num. 16 Surd conſ. 375. nu. 20. vbi alij, & num. 32.* vbi quod in conditionalibus non ſuccedit, qui non eſt natus tempore euenientis conditionis, & ſi queras an tempore purificationis conditionis concurrant conſangui nei viui de tempore mortis, cum alijs, qui non erant tunc, ſunt autem tempore purificationis conditionis, an debeant ſuccedere omnes, vel debeant præferri conſanguinei de tempore teſtamenti, & mortis
11 ſimul, videtur tamen verior opinio, quod præferātur cōſanguinei de vtroque tempore, ideſt nati viuo teſtatore, *Curt. 58. numer. 5. Loez. in §. diui. num. 105. Crot. numer. 164. Mantic. vbi ſupra numer. 14.* quando autem tempore purificationis conditionis defecerunt conſanguinei propinquiores de tempore teſtamenti, & mortis, tunc admittuntur conſanguinei propinquiores de tempore purificationis conditionis, vt ſic fidei commiſſum conſeruetur, & vocatio non expiret, *Menoch. 106. num. 41. 42. 57. 123. Surd. conſil. 375 numer. 35.*

Quid autem ſi tēpore mortis, vel purificationis eſſent cōcepti licèt non nati, videtur, quod debēt ſuccedere ſuis caſibus, niſi quando viui tantum vocantur, vt in *conſilio Surd. num. 35.*

DECISIO CCCLXIX.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon, ſuper apprehenſione, anno 1620.

An verba enuntiatiua diſponant, & probent, latè diſcutitur in eodem proceſſu Ioannis Gaſcon.

SVM-

Deciſio CCCLXIX.

SVMMARIVM.

PRæſuppoſitiua verba diſpoſitionem non inducunt, niſi aliter de preſuppoſito conſtet, num. 1.

Diſpoſitiua verba nõ admittũt probationem in contrarium, num. 2.

Aſſertiua verba, quemodo ab enuntiatiuis differant, traditur, num. 3.

Enuntiatiua verba voluntatem proferentis explicite nõ continent, licèt enuncient, num. 4.

Enuntiatiua, quæ in tempus præteritum proferuntur, diſpoſitionem neutiquam inducunt, num. 5.

Enuntiatiua verba aliquoties propter ſe emituntur, vt cũ enuntiant illud idem, de quo agitur principaliter, numer. 6.

Enuntiatiua verba prolata in contractibus viuentium, effectu carent, num. 7.

Enuntiatiua verba in voluntatibus vltimis propter aliud incidenter enixa, diſpoſitionem non pariunt, numer. 8.

Enuntiatiua verba, quibus aliquis ſeruus liber nominatur, non ex eis confertur ſeruo libertas, num. 9.

Emphyteuſis cenſetur data filio, ſi teſtator dixerit, ſciant quantum ad emphyteuſim me nominaſſe filium, licèt de nominatione non conſtet, num. 10.

Enuntiatiua verba aliquando de præterito, aliquando de futuro enunciant, numer. 11.

Enuntiatiua verba de præterito propter ſe emiſſa, alicuius actus negatiua, actus geſti reuocationem inducũt, num. 12.

Enuntiatiua verba de præterito diſpoſitionem inducunt, ſi proferantur in fauorẽ illius ad quem diriguntur, ſecus, ſi diminuendi gratia, numer. 13.

Enuntiatiua verba, quibus teſtator dicit ſe legaſſe Seio, quem grauat, diſponunt, numer. 14.

Enuntiatiua verba, licèt de præterito ſint, ſi tamen aliquid certum non contineant nulla ex eis diſpoſitio reſultat, num. 15.

Enuntiatiua verba, quæ futurum enuntiant, non diſponunt, num. 16.

Enuntiatiua verba de futuro, ſi prolata fuerint propter ſe principaliter, diſponunt, ſecus

cus ſi non propter ſe, & inci denter, num. 17.

Enuntiatiua verba de futuro, ſi ad hæredem, ſeu grauatum dirigantur, abſque dubio diſ ponunt, num. 18.

Enuntiatiua verba, ſi proferan tur per viam conſilij, non diſponunt, nec legatū va- let, num. 19.

Enuntiatiua verba, ſiue præte riti, ſiue futuri temporis, etiā ſi incidenter ad aliud, dum modo principaliter propter ſe proferantur, diſponunt, nu- mer. 20.

Enuntiatiua verba principali terpropter aliud prolata, re gulariter non diſponunt, num. 21.

Enuntiatiua verba, quid fal- ſum, vel non apparens de- nu ntiantia de nouo, hoc mo- do enuntiatum inducunt, num. 22.

Enuntiatiua verba, ſemel pro- lata non diſponunt, ſecus ſi geminate, num. 23.

Enuntiatiua verba, etiam ſi propter aliud proferantur, ſi tamen per modum cauſæ, & rationis, emitantur benè diſponant, nu. 24.

Enuntiatiua verba licèt non diſponant, declarant ſaltim intentionem loquentis, nu- mer. 25.

Enuntiatiua in antecedenti, vel conſequenti neceſſario, ſine quibus ipſa ſtare non valent, diſponunt, nu. 26.

Enuntiatiua verba ſuppoſiti- ua, nil diſponunt, nume- ro. 27.

Grauamen impoſitum non ho- norato valet, quando ex antecedenti neceſſario ali- quod commodum conſequu- turus eſt, ſecus ſi nullum, num. 28.

Grauamen impoſitum non ho- norato, ſi de bonis grauan- tis fiat, valet, ſecus ſi de alie nis, num. 29.

Legatum ab initio nullum, etiam ſi poſtea ſub conditio ne adimatur, non ex eo cō- firmatur, num. 30.

Conditionis poſitio tantum eſt ſufficiens, vt diſpoſitio prin cipalis valeat, & vocatio- nis inductio neceſſaria non eſt. num. 31.

Antecedens videtur velle te- ſtator, quando licet non ſit de eſſentia, neceſſarium ta- men eſt ad validitatem con ſequentis, nu. 32.

Enuntiatiua verba vt diſpo- nant in ſuis caſibus, opus eſt, vt à voluntate diſponentis enuntiatum pendeat, nu- mer. 33.

Enuntiatiua verba in vlti- mis

*mis voluntatibus emiſſa ad ſignificandum aliquem futurum euentum, minimè tunc diſponunt, num.*24.

*Enuntiatiua verba, propter aliud prolata, quod prouare non poſſunt, diſponunt, num.*35.

Enuntiatiua verba, propter aliud emiſſa, ſi ex veroſimili diſponentis mente conſtet, diſponere volentis, diſpoſitionem inducent, numero 36.

*Enuntiatiua verba, quæ tendunt in præiuditium eius, quem teſtator tunc grauare poteſt, diſponunt, aliàs ſecus, num.*37.

*Enuntiatiua verba vltra verborum ſignificationem, diſpoſitionem non inducunt, num.*38.

*Enuntiatiua verba ſi expreſſa ſint, diſponunt, ſecus ſi tacite ſubintellecta, numer.*39.

*Enuntiatiua verba, propter aliud emiſſa, in fauorabili tamen cauſa, diſponunt, numer.*40.

Seruus filius nominatus, libertatem ex nominatione conſequitur, numero 41.

*Enuntiatiua verba de præterito etiam ſi diſponant, diſpoſitio tamen ex voluntate coniecturata colligitur, num.*42.

*Enuntiatiua verba de futuro ſi ad grauatum dirigantur, diſpoſitionem inducunt, diſpoſitio tamen hæc non ſecundum verbum, ſed ſecundũ mentem eſt, nu.*43.

*Narratiua verba ob authoritatem alterius Principis prolata propter aliud, ſuper facto proprio probant, ſi ſuper eis eius intentio fundetur, num.*44.

CASVS.

DVbitabatur circa teſtamentũ don Petri Fernandez de Yxar Signiferi, an filij poſiti in conditione, & poſtea in alia oratione enuntiati hæredes, & domini, per verba enunciatiua geminata, dicendo, & caſu quo deſcendentes ex filijs meis, aut aliquis eorum, qui per tempus erit dominus locorum per rectam lineam deſcendentes, decederent ſine filijs, &c. an tales filij, & deſcendentes prius poſiti in conditione. & poſt

&poſt enunciati domini caſtro rũ,ſeu hæredes,dicantur diſpo ſitiuè vocati per verba illa enũ ciatiua, aut verba illa enunciatiua inducant nouam diſpoſitio nem , vel declarent intentionẽ loquentis, & reſoluit Senatus, quod ſic , per verba ſequentia poſita in motiuo *num.* 51.

FRAGMENTVM verborum motiui.

1 *ET licet dici ſoleat, quod ex verbis præſuppoſitiuis non inducitur diſpoſitio, niſi de præſuppoſito aliter conſtet, tamen ad id reſpondetur illud procede re in præſuppoſito, quod non enũ ciatur ſecus vbi enunciatur vt hic, quare potius tractandum eſt, an hæc verba enunciatiua diſponant, quam præſupponant, & eſt dicendum, quod talia verba ſic geminate prolata diſponunt, etiam ſi ſemel emiſſa non diſponerent, ſaltem verba iſta declarant intentionem loquentis, taliter quod ſufficiant ad inducendum fideicommiſſũ verba enunciatiua.*

2 Motus fuit Senatus ex ſequẽ tibus, ſupponendo aliqua præludia ad faciliorem intelligentiam materiæ iã inuolutæ per DD. & primò, quod in hac materia dantur tres voces, ſeu vocabula, ſcilicet diſpoſitio, aſſertio, enũciatio, ſeu narratio, quæ aliquando confunduntur, vt ſy nonima, cũ potius ſint æquiuoca, & aliquando analoga: differunt verba diſpoſitiua ab alijs, quia non admittunt probationẽ in contrarium. *Caſtr. conſil.* 406. *in ſecundo dubio, lib.* 1. quando diſponens habet facultatem diſpo nendi, & niſi vellet quis probare falſitatem ſcripturæ, aliter tamen ſtante illa vera eſſet fatuum illã impugnare, in alijs vero admittitur probatio in contrarium, licet non impugnent ſcripturam aſſerentem, enunciã tem, ſeu verba aſſerentia, quia ſtat quod ita aſſertum, ſeu narratum ſit, poteſt tamen probari contra rem aſſertam, & enun ciatam citra oppoſitionem falſitatis ſcripturæ aſſerentis, vel enunciantis, quod ſecus eſt in diſpoſitiua, quia ſi ſupponitur diſpoſitum, nulla probatio in contrarium admittetur citra fatuitatem.

3 Aſſertiua vero differunt ab enunciatiuis, quia illa diſponũt ſuper negotio, de quo agitur principaliter, vt ſi diſputatur de dignitate alicuius prælati principaliter, & Papa aſſerat eum eſſe in tali dignitate, licet non eſſet, cenſetur Papa eam conferre, ſecus ſi aſſertiua verba proferãtur ſuper alio negotio, de quo principaliter non agatur, vt ſi non agitur de dignitate prælati, & Papa in alio negotio aſſerat, aliquem eſſe in tali dignitate non diſponunt, ita, quod talis dignitas cenſeatur collata, narratiua ſeu enunciatiua non diſponunt, ſed ſolum probant ſuo caſu.

I Secun-

4 Secundo ſupponitur ſecundum *Bald. in l. 1. C. de fal. cau. col. 2. verſi. quæro, &c.* quod illa ſunt enunciatiua, quæ per ſe non ſtant, ſed incidenter proferuntur propter aliud, vnde explicitè voluntatem proferentis non cōtinent, licet enuncient.

Verba vero diſpoſitiua per ſe ſtant ſola, & voluntatē proferentis continent per orationem perfectam, non indigentem aliquo enunciato, tradunt multi, quos refert *Caldas de nominatio. emphir. q. 1. ſol. 12. nu. 42. vbi Pariſ. Alex. Afflict. & alij.*

Alij dicunt, verba diſpoſitiua eſſe prolata per tempus præſens, veluti, *dono, lego,* ſic *Paul. lib. 1. conſi. 406. num. 2.*

5 Enunciatiua vero, quæ per tempus præteritum proferuntur, vt *donaui, legaui*, ſecundum *Paulum* diſpoſitionem non inducunt, verum *Alex.* aliquid innouat *conſi. 109. num. 25. in 6.* dicens, verba diſpoſitiua eſſe illa, quæ de præſenti diſponūt per verbum præſentis tēporis.

Enunciatiua vero, quæ enunciant aliquid de præterito, aut futuro, *l. Titia cum teſtamento, de leg. 2.* vbi de futuro enunciatur *l. qui volebat. ff. de hæred. inſti. l. cum tale, §. fin. de conditio. & demonſtra.* in quibus enū ciatur de præterito.

Paul. de Monte Pico *in d. l. Titia, §. Titia,* aliter reſoluit dicens, diſpoſitiua verba illa eſſe, quæ proferuntur ad diſponendum, veluti, *lego, dono, eligo, relinquo.* Enunciatiua vero, quæ non ſunt apta ad diſponēdum, vt credo te habiturū proprietatem, ſi cum hærede meo nō contenderis, *Vaſquius lib. 99. q. 9 illuſtri. c. 30. poſt num. 8.* omnes tamen definitiones tendunt ad idem, *vt nos deciſ. 113. 2. tom.*

6 Rurſus enunciatiua verba aliquando emittuntur propter ſe, veluti quæ enunciant illud idem, de quo principaliter agitur. Si vero enunciant rem de qua principaliter nō agitur, & ſic non enunciant eam de qua agitur principaliter, tunc dicūtur emiſſa propter aliud, *Bald. Areti. & alij quos vbi ſupra. Cald. nu. 42. inſi.* Differentia eſt magna, nam verba enunciatiua propter ſe habent vim diſponēdi, & diſponunt *l. ex hac ſcriptura ff. de don. cum concordantibus.* Emiſſa propter aliud non diſponūt, *l. ex his verbis, C. de teſta. milit. l. ex facto, de hæred inſti. Cald. nu. 43. vbi alij veluti Bar. Alex. Decius, Rota, Iaſ. & alij, nos vbi ſupra.*

7 Verba enunciatiua in cōtractibus inter viuos prolata non inducunt diſpoſitionē, imo effectu carent, *l. Publia Mænia, ff. de poſit.* vbi ſi ſcribo tibi habere in depoſitū a te certam pecuniā, dicit *tex.* quod ex ſcriptura illa nulla datur obligatio, ſed ſolū probatio depoſitarum rerum, ſequuntur multi DD. quos allegat *Cald. vbi ſup. 2. p. c. 1. n. 33.* vbi de communi, & ſic ſi creditor loquatur debitori dicēdo, opus habeo pecunia credita, non dicitur eum interpellare vt moroſum, ſed ſolum excitaſſe ad ſcitius ſoluendum, ex quo ſunt verba enunciatiua, quæ nō diſponunt, *Cald. latè a num. 34. cum ſeq. contra Bartol.*

8 Verba enūciatiua in vltimis volūtatibus propter aliud, etiā incidenter emiſſa non inducūt diſpoſitionem, *l. generali. ff. de vſu & vſuf.*

& vſuf.leg. vbi non inducitur
diſpoſitio ex his verbis, *Felici.*
vſufructum lego fundi, cuius pro-
prietatem puto te conſequuturum, ſi
pacem cum hærede habueris, ſeu non
contenderis, dicit, proprietatem
ex hoc non deberi, *l.cum tale.§.*
fin.de condi.& dem. vbi non indu
citur diſpoſitio, nec legatum
ex his berbis enunciatiuis, *ex*
centum quæ Titio legaui (cui nihil
legauerat) quinquaginta hæres Seyo
dato, dicit textus, legatum Ti-
tio non deberi, Seyus tamen
cōſequitur quinquaginta; *Cald.*
num. 48. 43. 63. 67. Iaſ. in l. ex
his verbis. nu.2. vbi hanc conſti-
tuit regulam cum fallentijs:
quod verum eſt, vt in *l. Titia*
etiam cauetur. & ibi Paul. nu. 73.
l.ex facto. ff. de hæred inſtit. vbi di-
ctum, *ſi Seyus hæres non erit, Sempro*
nius hæres eſto, non fuerat hæres
inſtitutus Seyus, nec præſumi-
tur propter verba illa enuncia
tiua, verba enim præſumptiua
non diſponunt, ſi aliter non
liquet de præſuppoſito *l. fin.*
C. de hæred.inſti. ſed Sempronius
erit hæres principalis, vt ibi
Paul. eſt enim illa ſubſtitutio
vulgaris, & ſic teſtamentum, &
inſtitutio capiunt vim à ſecun-
dis tabulis, vt ibi *Paul.*

Facit lex *Titia cum teſtamento,*
de leg.2. vbi etiam verba enun-
ciatiua propter aliud prolata,
nō diſponūt, *Caldas tamen nu.67.*
63. hoc ideò eſſe dicit, quia ſūt
illa verba *legis ex facto.* cōditio
nalia, ſi hæres non erit, quæ nō
diſponunt, *l. ſi quis ſub conditione.*
ff. ſi quis omiſ.cau.teſtam. Bar.Imol.
A.etiā. & alij allegati per Cald.
vbi ſupra. & ibi de communi, li-
cèt propriè cōditio nō ſint, ſed
figura conditionis, *vt Cald.dicit.*
gloſ.data in d.l.ex facto. facit l. Lu-
cius de hæred.inſt. vbi verba condi
cionalia nō diſponūt, *Bart.in l. ex*
hac ſcriptura n. 3. de don. Paul.in.d.
l.Titia.n.3.verſ.quarto. vbi bene.
l. ex his verbis. C. de teſtam.milit.
9 vbi ex his verbis enunciatiuis,
quibus ſeruus nominatur liber,
non inducitur libertas, illi *Cald.*
vbi ſupra.nu.41.43. vbi multi, &
paſſim DD. trahunt, maximè
ſi verba enunciatiua proferun
tur conditionaliter, nam non
diſponūt. *Alex.126.n.3.in 5. Bar.*
Paul.in l.ex hac ſcript. & omnes.

Ex his infertur nominatum
10 eſſe filium ad emphiteoſim, &
ſic inductam diſpoſitionem, ſi
quis dicat in teſtamento, *quod*
attinet ad talē emphiteoſim, iam nomi
naui filiū meū Titiū, hæc enim ver
ba ſunt enunciatiua propter ſe
emiſſa, & ſic diſponunt, licèt
de nominatione non conſtet. *l.*
ex hac ſcriptura. vbi diſponunt ta
lia verba, ac de nouo inducunt
legatū, ſi neceſſe illud ſit, *Cald.*
vbi ſupra.num.44. vbi alij dicen-
tes, talia verba, quibus quis di-
cit, *ſe donaſſe, nominaſſe, &c.* indu-
cere diſpoſitionem, & etiā no-
uam diſpoſitionem, licèt non
conſtet aliter de tali facto, imo
licèt fuerit nullus cenſetur cō
firmatus, vt ibi actus enuncia-
tus, ſic procedit *l. 1. C. de falſa*
cau.adiecta leg. vbi ſi defunctus in
teſtamento dicit, ſibi viuenti
debitum ſolutum, talia verba
diſponunt, & probant ſolutio-
nem, licèt aliter non conſtet,
imo videtur inducta noua libe
ratio, & ex hoc non deſinunt,
qui dicant, verba *legis ex hac ſcri*
ptura, & legis 1.C.de falſ.cau. eſſe

merè diſpoſitiua, nō enunciatiua, cum per ſe ſola perfectam voluntatem enuncient *Bald. Pariſ. & alij allegati per Cald. n.* 45. ſed reuera ſunt enunciatiua propter ſe, & ſic eandem vim habent ſicut diſpoſitiua.

Et quando talia verba non diſponerent, inducerent tamē probationem rei enunciatæ, etiā inter viuos, *d. l. Publia. ff. de poſiti. Cald. nu.* 46. vbi talia verba coniunctiua, quibus confiteor me habere depoſitū, licèt non diſponant, nec inducant obligationē, benè tamen inducunt probationem rei depoſitæ, & enunciatæ, allegat *Cald. Barbat. Anton. in c. fi. de conſ. Corſet. ver. confeſſio. verſ. ſi ſcribo Guido. q.* 176. quod multum nota.

11 Ad materiam appropinquādo, ſciendum eſt, quod verba enunciatiua, aliquando enunciant de præterito, aliquando verò de futuro.

Si de præterito inducunt diſpoſitionē, *d. l. ex hac ſcriptura*, vbi dicitur, *ſciant me talem rem vinum donaſſe, ita gloſ. ibi, nec donaſſe*, vel ſaltim de nouo inducunt nouā obligationē, vel legatum, *gloſ. nec legatū, in l. Titia cum teſtamēto, de leg.* 2. not. tamen, quod tunc diſponunt ex coniectura voluntatis dictantis teſtatorem voluiſſe illud, quod enunciat, licèt aliter nō appareat, *Cald. n.* 60. quæ voluntas ad fideicommiſſum, & obliquam diſpoſitionem ſufficit, ſecus ad directā, vt in *l. ex facto de hered. inſti.* vide infra, ratio eſt, quia ſecundum *Cald. n.* 60. tunc verba enunciatiua dicūtur propter ſe emiſſa principaliter, & non propter aliud, & ſic diſponunt *Cald. n.* 43. dicens verba enunciatiua propter ſe principaliter emiſſa, diſponere, allegat multos DD. *& nu.* 60. *ver.* contrarium, tenet idem, quod tunc diſponūt

12 quādo enunciāt de præterito, allegat *Corn. Bart. Bald. Alberi. Imol. & facit. l. cum proponebatur,* 66. *de leg.* 2. vbi ſecundum vnū intellectum, verba enūciatiua, quibus quis aſſerit ſe feciſſe de præterito reciprocam ſubſtitutionem diſponunt, & probant factam, licèt de ea aliter non appareat, *Cald. n.* 60. *circa medium.* Et ſi verba enunciatiua de præterito propter ſe emiſſa, ſunt negatiua alicuius actus, inducitur reuocatio actus geſti, veluti *ad emphiteoſim meam nunquam nominaui aliquem ex filijs meis*, tunc licèt aliquando nominauerim, reuocabiliter, cenſeor per hæc verba reuocare, *Cald. n.* 45. Totum hoc fundatur, quia dicunt multi DD. verba *l. ex hac ſcriptura.* eſſe diſpoſitiua, ſed reuera ſufficit quod ſint enunciatiua de præterito, vt dixi.

Ex his ſequitur intellectus *ad legē* 1. *C. de falſa cauſa adiec. leg.* vbi valet diſpoſitio, qua defunctus teſtatus, debitum ſibi viuenti ſolutum, licèt reuera id non contigerit, quia videtur liberatio legata. Item ex hoc valet legatum aureorum 100. quæ mihi teſtator, quaſi debita legat, licèt nūquam debita fuerint, *Bart. in l. demonſtratio falſa.* vbi DD. *Cald. n.* 45. Inferuntur etiam verba hæc enunciatiua de præterito in caſibus, in quibus non diſponunt, veluti in con-

contractibus, ſaltim inducere probationem enunciati, *d. l. Publia. Cald. nu. 46.*

13 Proximè dicta intelligenda ſunt, ſcilicèt quãdo verba enũciatiua de præterito, ea intentione proferuntur, vt diſponãt in fauorem eius, in cuius perſonam diriguntur, *d. l. ex hac ſcriptura. & l. cum proponebatur*, ſecus veró, ſi diminuendi gratia proferantur, *l. cum tale. §. fin. de cond. & demo.* vbi verba enunciatiua de præterito, ideó nõ diſponunt, quia proferuntur ad diminuendum legatum enunciatum, ita *Cald. num. 69. d. q. 1.* nam ibi ex illis verbis, *ex centũ, quæ Titio legaui 50. hæres Stycho dato*, dicit textus non induci legatum, quia non animo legandi, ſed diminuendi legatum, quod falſo datũ putaret, proferſitur.

14 Ex quo infert *Cald. intellectum ad gloſ. l. Titia. de leg. 2.* vt ſcilicèt illa diſpoſitio illius textus non procedat, quando mater mancipia legata nominaſſet, ſeu expræſſiſſet, nam tunc ceſſaret incertitudo, & valeret legatũ, & grauamen, quia non eſſet ad diminuendum legatum, vt eſt in *d. l. cum tale.* ſed ad fauorem filiæ legatariæ honoratæ, & grauatæ, & vt grauamẽ valeret, teneret legatum per verba enunciatiua, vt ſupra per *regul. l. ab eo. C. de fideicom.* ex quo infertur, quod verba enunciatiua, quibus teſtator dicit ſe legaſſe alicui, quem grauat, probant, vt in caſu gloſæ, in *d. l. Titia.* quia tunc illud onus cenſetur accedere ad inducendum, & non minuendum enunciatum legatum, quod aliàs non teneret, per *legem ab eo. C. de fideicom. vt in §. interdum. l. dicimus. & in l. proculus. ff. de vſufr.* vbi ex communi onus auget legatũ, quia aliter non poterat impleri (licèt hæc duo iura alia ratione nitantur) ita *Cald. nu. 70. 71. 72.* vbi allegat multos, & idem licèt verba ſint conditionalia, quia ſi cum eis detur grauamen, diſponunt, ad *gloſ. l. Lucius, de hæred. inſtit. Cald. nu. 71.* vbi plures, & de magis communi, quia vt teneat onus, inducitur legatum, & diſponunt.

15 Contra ſuperiorem theoricam, quod verba enunciatiua de præterito diſponunt, opponunt aliquid e *l. Titia cũ teſtamento, de leg. 2.* intelligentes illum textũ in enunciatione de præterito, ſecundum *Cald. nu. 61.* & tamen non diſponunt illa verba, *gloſ.* quam probat *Bart.* dicit hoc ideò eſſe, quia legatum fuit incertum, aliàs benè diſpoſuiſſent, hæc eſt etiam vera reſponſio inter alias ad illũ textum, *vt ibi Paul. nu. 3. verſ. 3.* dicens, quod licèt verba eſſent de præterito, ſi tamen non cõtinẽt, quid certum, non diſponunt, vt ibi, ſed veriùs eſt, ideò non diſpoſuiſſe, quia erãt de futuro, vel quia incidenter propter aliud fuere emiſſa, ſecundum *Peraltam in d. l. ex hac ſcriptura, ante num. 2.* & hanc ſequitur *Cald. nu. 61. circa fin.* dicẽs communem, & *Paul. in d. l. Titia. nu. 2.* ex quo ſequtur, quod hoc quod verba enunciatiua de præterito diſponunt, & præſumuntur propter ſe principaliter emiſſa, limitatur procedere, dũ ſumus in ſimplici enun-

ciatione per ſe facta, ſecus verò, ſi propter aliud principaliter, nam tunc etiam verba de præterito nō diſponunt, niſi in teſtamēto militis, *l. ex his verbis. C. de teſtam. milit. Paul. in l. Titia. n. 3. de leg. 2.*

De verbis enunciatiuis de futuro.

VBi verò verba enunciatiua enūciaāt de futuro nō diſponūt, *l. Titia cū teſtamēto, de leg. 2.*
16 vbi dicit mater filiæ, vt ſeruū manumittat, cū pluria mācipia *illi legat.* ibi dicitur quod non inducitur legatum mancipiorum, nec filia tenetur manumittere, ex quo non fuerunt legata, & potuit non prælegare ex multis cauſis, *Cald. nu.* 47. 48. *Paul. conſ.* 37. *n.* 2. *in* 2. *& in l. Titia. nu.* 3. *Peralta nu.* 2. facit *l. generali. in principio. ff. de vſufr. leg*, vbi ex illis verbis, *ſpero proprietatem te habiturum, ſi cum hærede meo non contenderis*, non inducitur diſpoſitio, nec res legata, quia erant verba conſilij, idem in *l. Iulianus. in* §. 1. *de leg.* 3. vbi illa verba enunciatua de futuro, *curate agros, & ita fiet vt filius meus filios veſtros vobis condonet*, non diſponunt, nec inducunt legatum, verba enim de futuro nō diſponunt, quia non habēt voluntatem teſtatoris de præſenti, nam aliud eſt dicere lego, aliud legabo, & ſic licèt concernant actum legandi, vt in exēplo ſupra, nō diſponunt ſicuti etiā nō diſponūt, quādo ſunt enūciatiua futuri euētus; *Paul. in l. Titia. n.* 2. *vt infra.*

Sed quia contra hanc regulam, quod verba enunciatiua de futuro non diſponunt, inſurgunt aliqua iura, in quibus per verba enunciatiua futuri tēporis inducitur diſpoſitio, & legatum, ideò ſubnectitur ſequens concluſio, limitatiua præcedentis regulæ.

Prima concluſio limitatiua ſuperioris concluſionis.

17 LImitatur præcedēs regula, vbi verba de futuro enūciatiua non ſunt prolata propter ſe principaliter, nam ſi eſſent prolata principaliter propter ſe, diſponerent, & inducerent diſpoſitionem, *l. etiam hoc modo. l. & eo modo. ff. de leg.* 1. *Cald. n.* 68. & hoc ſiue verba enunciatiua ſint præteriti, vel futuri temporis, nam diſponunt ſemper, ita intelligendus *Cald. num.* 42. 43. 48. vbi dixerat, quod vbi ſunt de præterito, diſponunt verba enunciatiua, ſecus ſi de futuro per *d. legem Titia.* nam hoc limitatur non procedere, quando verba enunciatiua de futuro emitūtur propter ſe principaliter, ſecus ſi propter aliud, nā non diſponerent, *Paul. in l. Titia. nu.* 3. dicens, quod etiam verba de præterito emiſſa propter aliud non diſponunt, *l. ex his verbis. C. de teſta. milit.* vbi Paganus dixit, *lego Fortunato liberto.* (qui tamen ſeruus erat) nō ex eo fit liber, nec conſequitur liberta ex enunciatione iſta.

Secunda limitatiua ſuperioris concluſionis.

18 LImitatur etiā nō procedere dicta regula, vbi verba enūciatiua de futuro eſſēt directa ad hæredē, ſeu grauatū, nam tunc

tunc inducunt diſpoſitionem, & fideicommiſſum in dubio, ex tacita,& veriſsimili voluntate defuncti, eſt communis ſecundum *Cald.n.*50.54.49. nam aliàs defunctus tacuiſſet, niſi grauare hæredem voluiſſet, *l.etiam hoc modo.ff. de leg.* 1. vbi dicitur, *cupio vt des, opto vt des, credo te daturum, fideicommiſſum eſſe*, & ſic licèt verba ſint de futuro,quia tamẽ directa ad hæredẽ,& verba non repugnant intentioni,inducitur grauamẽ ad id poteſt allegari, *lex vnũ ex familia. §. finali, de leg.* 2. vbi ex his verbis, *Non dubito quin vxor mea hæres instituta, quæcunque acceperit, relictura ſit filijs meis, plus enim de ea confidi*, inducitur fideicommiſſum, quia fuerunt verba enunciatiua de futuro, directa ad grauatum ex communi,de qua *Cald.nu.*50.§.54. licèt ipſe id ex alia ratione dicat procedere contra iuris regulas,ibi *num.* 50. cuius opinio non diſplicet, quia conſtabat in eis de expreſſa, & clara mente teſtantis, licèt deficerent verba ad inducendum fideicommiſſum, vt refert *Cald. à num.*50. *cum ſeqq.*confidentiæ enim ratio eam voluntatem deſumpſit, facit etiam *l. & eo modo.*118. *de leg.* 1. vbi dicitur, *& eo modo relictum exigo, deſidero vt des fideicommiſſum valet*, ſed & ita volo hæreditatem meam Titij eſſe, ſcio hæreditatem meam reſtituturum te Titio, quod verum, ita tamen,ſi verba enunciatiua ſint ſimpliciter emiſſa, vt in dictis iuribus, & in hũc ſenſum intelligitur,*l. fideicõmiſſ.* 11.§. *hæc verba*, quæ ſunt, *te filij rogo, vt prædia cures, ſcilicet vt ad filios tuos ſint peruentura*, inducitur fideicõn.iſſum propter mentem ſolam. *de leg.* 3.*l.vnum ex familia.* §. *fin. de leg.* 2.verba ſunt, *non dubito vxorem hæredem filijs meis relicturam*, per hæc verba inducitur fideicommiſſum, ſecundum mentem ſolam,& non verba,*Cald.nu.*49. *l.Pamphilo.* verba *l.Pãphilo.*ſunt, *Scio Pamphile, quæcunque tibi relinquo, filys meis peruentura*, inducitur fideicommiſſum, ſecundum mentẽ,nõ verba *de leg.*.2. vbi verba enunciatiua, relata ad grauatum, licèt de futuro, ſecundum mẽtem diſponunt, *l.fideicommiſſa.* 11. §. *hæc verba, de leg.* 3. vbi dicitur, *te filij rogo, vt prædia, quæ ad te peruenerint pro tua diligencia diligas, & curam eorum agos, vt poſtea ad filios peruenĩãt tuos*, & per hæc verba inducitur ibi fideicommiſſum,quia verba fuerunt ad grauatum relata,*Rom. ſing.*152.*Decr.* 23.*n.*4. *gloſ. in l. peto. ver. ab his, de leg* 2. *Bart.ibi num.*4. *Cuman. & Molin. in l. vnum ex familia.* §. *fin. de leg.* 2. *Rom. Corn. Paul.* allegati per *Cald.nu.*49.& licèt hi dicant ſecus eſſe,ſi verba dirigantur ad fideicõmiſſarium honoratum, tamen decipiuntur per *legem Paulus.* §. *Paulus ff. de fideicom.liber.* vbi verba fuerunt directa ad fideicommiſſarium, & inducunt diſpoſitionẽ,*Cald.n.*37.51. *in fi.* cuius verba ſunt,*Crede mihi Zaile gratiam tibi refert filius meus tibi. & filijs tuis, Cald.* 37.51.*in fi.*ſed hoc ideò eſt,quia erant verba enunciatiua præceptiua, & ſic diſpoſitiua.

Secus autem erit, & contra proximè ſuperiora, ſi verba enunciatiua de futuro proferã-

tur per viam exhortationis, & cōſilij, quia tunc non diſponūt, nec valet legatū, *d.l. generali. 32. de vſu. & vſufr. leg.* vbi verba erant exhortationis, *& l. Iulianus.* vbi ſimiliter erant verba de futuro exhortatiua, vt ſupra, & ſic non inducunt diſpoſitionem, nec fideicommiſſum, ſed hoc vltimum ſublimitatur, vt non procedat, quando concur-
19 reret fauor filiorū, & defuncti deceptio, quia tunc verba conſilij, & exhortationis tranſeunt in diſpoſitionem, *l. vnum ex familia § fin. de leg. 2.* vbi ex his verbis, *non dubito quæcunque vxor à me hæres inſtituta accepit, liberis ſuis eſſe relicturā*, inducitur fideicommiſſum, ne honor tranſacti matrimonij, & fides communium liberorum decipiant patrem, qui melius de matre præſumpſerat, facit etiā *l. Pamphilo. 37. de leg. 3.* vbi ex his verbis, *Scio omnia, quæ tibi Pamphile relinquo, ad filios meos peruentura, cum affectionem tuam circa eos perſpectam habeam*, fideicommiſſum inducitur, *l. fideicommiſſa. §. hæc verba de leg. 3. Cald. nu. 56.*

Eſt verum quod *Cald. à num.* 50. tenet in dictis iuribus, *l. vnū ex familia. l. Pamphilo. l. fideicōmiſſa.* non inducit fideicommiſſum ex eo, quod verba enunciatiua de futuro fuerint directa in grauatum hæredem, ſed potius fuiſſe verba conſultiua, & depræcatiua, quæ ex ſe non debuiſſent inducere diſpoſitionem, & ſolùm diſponunt ex benigna interpretatione cōtra regulas iuris, ob fauorem filiorum matrimonij, & confidentiæ patris, vt dicit *Cald. vbi ſup. n. 50.* ſed communis eſt, quod diſponant, quia fuerunt in grauatū directa, *vt d. n. 50. 49. 54.* cui theoricæ nō obſtat, *l. pater. 38. §. pen. de leg. 3.* vbi ex his verbis, *prædia quæ ad eos, ſcilicèt filios hæredes inſtitutos ex bonis meis peruentura ſunt, nulla ex cauſa alienent, ſed cōſeruēt ſucceſsioni ſuæ, &c.* non inducitur fideicōmiſſum, nec diſpoſitio, licèt agatur de fauore filiorū, & ſucceſſionis, vt ponderat *Cald. n. 56.* quia nō erat ibi prohibitum alienari in extraneum ſucceſſorem, *Cald. nu. 58. in fin.* & ſic cum verbum, *ſucceſsio*, generaliter prolatum, comprehendat extraneos ſucceſſores, ſecundum *Socin. 249. nu. 18. lib. 2.* ideò non datur fideicommiſſum, *Cald. n. 58.* in ò multi DD. allegant, *d. l. pater.* pro hac theorica, dicētes iuxta *gloſ. ibi*, quod non inducitur fideicommiſſum ſecundum verba teſtatoris, bene tamē ſecūdum mentem illius, & eſt communis ex allegatis per *Cald. 56. vbi latè*, aliter alij reſpondent, quod ibi non datur fideicommiſſum de rigore attentis verbis, ſed quod non negat *Iur. C.* dari ſecundem mentem, vt in *l. vnum ex familia. § fin.* & *l. Pamphilo. cū ſimilibus*, vt ſic tenet *gloſ. in d. l. pater. §. pen. de leg. 3.* & eſt cōmunis, ſecūdū *Socin. conſ. 249. n. 19. lib. 2. ver. poſtl. umo Cald. n. 56.*

Vbi autem verba enunciatiua, ſiue præteriti, ſiue futuri tēporis proferontur principaliter propter ſe, licèt incidēter
20 propter aliud, tūc diſponūt, & inducūt fideicommiſſum, *Cald. 68.* vbi de communi 60. *& n. 42. 43. l. ex ex hac ſcriptura. de don. l. cum proponebatur. 66. de leg. 2. Cald. nu. 60.* vbi allegat multa,

& ta

& talis diſpoſitio dicitur expreſſa euidenter *Aymon.de antiqui.§. ampliatur. nu.48.& à nu. 37.vſq; nu. 44.* & licèt ibi ſolũ loquatur, quando enunciant per modum cauſæ, idem puto eſſe vbicunque diſponunt, vt dicatur expreſſa, & procedunt hæc, etiam ſi verba enuncient de futuro, nam emiſſa principaliter propter ſe diſponunt *Iaſ.in l. 1.num. 11.ff. de noui oper: nun.* qui de communi, & eodem modo declaratur illud, quod dici ſolet, quod verba de præterito enunciatiua diſponunt, *l.ex hac ſcriptura, de don. Cald.* 38. & 62.*l. qui volebat. ff. de haredi. inſti.* ſecus verò ſi ſint de futuro, vt dicebat *Cald. nu.* 48. *gloſ. ver.nec legatum. in l.Titia.de leg.2.* nam hoc vltimum non procedit, quando verba de futuro

11 ſunt prolata principaliter propter ſe, nam tunc diſponũt, & inducunt fideicommiſſum, *l. etiam hoc modo.l.& eo modo,de leg.1.Cald.68.* vbi de communi *Iaſ. in l. 1. nu.* 11. vbi de communi *ff.de oper.no.nun.*

Vbi verò verba enunciatiua principaliter propter aliud emittũtur, regulariter nõ diſponunt, *l.ex his verbis.C.de teſtam. milit.* adducit limitationes *Iaſ. ibi,* vbi quod faciunt ſemiplenã probationem ad fauorẽ tertij, ex communi Canoniſtarũ vt ibi, & in antiquis, etiam diſponunt probando, vt ibi.

Tota hæc materia patitur aliquas declarationes. Prima ſit, quod tũc demũ verba enũciatiua inducunt diſpoſitionẽ, quando quid falſum, vel non apparens enunciant, quod ſic enunciatum de nouo inducũt, non ſic quando enunciatur aliquid exiſtens, & apparens, quia tunc non aliud operantur, quã referre, vel declarare rẽ extare, & ſic nihil diſponunt, aut agunt, *Cald.73.l.Titia. §. Gaius, de leg.2.*

12 & etiam in principio, quia dixeratſe legaſſe, cũ tamẽ aliud cõſtaret ex appariẽtia teſtamẽti.

Secũda declaratio, *ſi gemina tè,* idem *ſi qualificatè,* vel aliter proferuntur verba enũciatiua nã diſponunt in caſibus, in quibus ſemel emiſſa nõ diſpõnũt, & idem ſi qualificatè, vel aliter eſſent verba præceptiua, nam diſponũt *Socin. vbi hic Cald.n.67. Iaſo.in l.ex his verbis.n.2.Cald.76. Corn.68 n.7.in 3.& 127.n.4.Rogerius in l. ex hac ſcriptura. n.119. & 13.in 3.Alex.ad Bart.in l.ex hoc ſcriptura.Iaſon.in l. ſerui electione,n.31. de leg.1.Socin.249.ante v.17. & n.18.ver.tertio.* vt quãdo repetitur verbũm, *omnino,* aut aliud ſimile, eſt tamen verum, quod applicatio ſua ad *legẽ pater. non placet Cald. vbi ſup. n.57.* ſed quo modo intelligatur hæc geminatio, an in eodem actu, vel pluribus, vide ibi.

Tertiò, quãdo emittũtur per modum cauſæ, & rationis, tũc diſponũt, *Cald.77.78.* etiam ſi propter aliud proferantur, *l.pater.§ fundum.* verius eſt in *d. §. fundi.* non induci obligationẽ, nec diſpoſitionem per illa verba enunciatiua futuri euẽtus, vt per *Bart.*ibi*Cald.n.59. in fin.* & ibi DD.*de leg. 3.l. fin.§.1.de doli except.Aymõ.de antiq.§ ampliatur. nu. 32. & 48.Corn. 108.lib.2.*

Quartò, ſaltim licèt non diſponant, declarant intẽtionẽ loquẽtis verba enũciatiua, *Aymo. lib.1.conſ.24.n.2.Deci.113. lib.2.*

Quintò, quando verba e-
nunciatiua emittũtur per mo-
dum confeſſionis diſponunt
Bald. in l. 1. C. de fal. cauſa. Cald. n. 8.

Sextó, verba enunciatiua
26 diſponunt in antecedenti, vel
conſequẽti neceſſario, ſine qui
bus verba enunciatiua nõ poſ-
ſunt ſtare, *Paul. in l. ex hac ſcriptu
ra. n. 2. verſ. niſi in aliquo.* & ibi *Iaſ.*
aliter dici ſolet, quod quando
enunciatum eſt neceſſariũ ad
id, de quo agitur, tũc verba diſ-
ponũt, *Cald. 81. l. optimam, de con
trah. & com. ſtip.* vbi talia verba
enunciatiua probant, quo ad
illũ actum, ſecus cõtra tertios,
& ſic emphiteoſis probatur per
actum obligationis penſionis,
facientis mentionẽ de emphi-
teoſi, *Paul in l. ex hac ſcriptura. n.
2. verſ. niſi in aliquo antecedenti.
ſine quo verba non poſſunt ſtare, l. pro
culus. de vſufr. l. denique. §. interdum,
de poenl. Iaſ. in l. ex his verbis. ver. 7.
Bart. in d. l. ex hac ſcriptura. n 1.* ſed
in contrariũ facit textus *in l. ex
his verbis.* vbi enũciatio non diſ-
ponit, licèt enunciatũ eſſet ne-
ceſſarium, per *legem ſeruis. C. de
leg. Iaſ.* ibi non ſoluit (tu cogita)
& tale antecedens, vel conſe-
quens neceſſarium dicitur ex-
preſſum. *gloſ. expreſſum. in l. ait
Prætor. ff. de operis. nou. nun. c. cum
olim.* vbi *Abb. Butr. de cenſi. Ruin.
23. nu. 10. in 15.* veluti ſi quis
faciat codicillos, vel ponat clau
ſulã codicilarẽ, nã tũc perinde
eſt, ac ſi dixiſſet, ſi nõ valét ver
ba iure directo valeãt obliquo,
Cranet. in l. Centurio. n. 61. de vulg.

De tali neceſſitate præciſa
loquitur *l. proculus. l. demus. §.
interdum. ſecundum Alex. 126. in 5.*
ſecus verò, ſi illud antecedens
aliunde poſſet prouenire, vt
ibi, nam tunc verba enunciа-
tiua ſuppoſitiua nõ diſponunt,
nec inducunt illud *Alexand.*
27 *126. num. 3. in 5.* vbi per hæc
verba inſtrumẽti, *quod ſi locator
venderet, poſſet conductor illud per
annum tenere*, non inducitur diſ-
poſitio facultatis alienandi,
cum iam competeret per ſta-
tutum, quod dat talem facul-
tatem, requiſito prius conductore,
ſi ipſe vult emere, facit
*l. cum quaſi. §. ſi plures de fideicom
miſſo. lib. 4.* vbi ex grauamine
non infertur ad antecedens
non neceſſarium, quando a-
liunde poteſt prouenire cauſa
antecedentis, vt infra, pro qui-
bus facit *deciſ. Rotæ* quã refert
Domi. in cap. 1. §. licèt *de præcn.
in 6.* quod conſtituens procu-
ratorem (ſine expreſſa faculta
te ſubſtituendi) & releuans
eum, & ſubſtitutum ab onere
cautionis, non per hoc argui-
tur dediſſe mandatum ſubſti-
tuendi, quaſi qui vult conſe-
quens, videatur velle, & antece
dens, quia illa verba non ſunt
diſpoſitiua, nec faciunt ius, *cap.
ſi Papa, de priuileg. in 6. Clem. ſi
ſummus Pontifex 2. Reſponſ. de ſent.
excommun.* non benè applican-
tur hæc duo iura, quia ſolùm
ſunt verba narratiua, in qui-
bus nõ fundatur intẽtio procu
ratoris & ſunt propter aliud, &
ſic non probant, ſecus ſi fun-
daretur, quia probarẽt, *Cranete
de antiq. 1. p. ver. propoſitum. n. 15.*
& verba prolata, quæ ſuppo-
nunt aliud, nihil diſponunt ſu-
per eo, quod ſupponunt, *dicta
l. ex facto, de hæred. inſti. Clem. 1.
in fin. de præb.* hoc eſt quod dici
ſolet, quod quãdo lex, vel diſpo
nens aliquid præſupponit, & ſu
per

Digitized by Google

per præſumpto diſponit, tũc niſi de præſuppoſito aliter cõſtet, non valet diſpoſitio, *gloſ. aduocandum. in l. mãcipia. C. de ſeruis fugit. Rom. ſingu.* 489. *l. fin. C. de hæred. inſti.* vbi ex verbis præſuppoſitiuis nõ inducitur diſpoſitio, nec probatur aliquid, veluti *Sempronius, Plotij hæres eſto*, tunc niſi probetur, quod ego diſponẽs, ſum hæres *Plotij*, velcũ hæredẽ feci, nihil agitur, nec inducitur diſpoſitio, nec vocatio, & ſic ex verbis præſuppoſitiuis diſpoſitio non inducitur, ſi aliter præſuppoſitum non liquet, *Crauet. vbi ſupra. num.* 56. dicens, talem diſpoſitionem, vbi de præſuppoſito aliter non conſtat, quã per præſuppoſitionẽ, eſſe ventoſam & inutilẽ, facit pro ſuperioribus *Aymo. de antiq.* 1. *p. ver. quarto ampliatur, in fin.* dicens, quod non probant antecedens verba enunciatiua, licèt in quãtum dicit neceſſarium, decipiatur, quia tunc probãt, & diſponunt, quia qui vult conſequẽs cenſetur, velle antecedens neceſſarium, *Polit. de compendioſa. n.* 38. *vbi multa. l. proculus. l. deniq; §. interdum. vbi ſupra.* quod procedit etiam in odioſis, *Socin. Iun. in l. Centurio. nu.* 199. *c. ex literis de exceſſ. Prælat.* cum traditis per *Abb. in c. ex parte* 3. *de decim.* concludens, quod diſpenſatio illegitimi ad Epiſcopatum, dicitur etiam ad Præsbyteratũ, quod eſt antecedens neceſſarium ad Epiſcopatum, & priuatus miniſterio altaris, eſt priuatus Epiſcopatu, *d. text.* quia ſine eo non poteſt eſſe Epiſcopus, *Polit. de compendioſa. col.* 14. *num.* 41.

Nec obſtat *lex ab eo. C. de fideicommiſſ.* vbi nõ valet grauamẽ
28 impoſitum non honorato, nam illud eſt, quando grauatus aliàs nullum commodum erat conſequuturus, vt ſi grauote nõ hęredem, nec legatariũ, ſecus ſi commodum cõſequeretur ex antecedenti neceſſario, *d. §. interdum.* tamen quia hæc ſolutio eſt periculoſa, cũ in *l. hæreditas ad ſtatum, de hæred. inſti.* poterat cõcurrere commodũ per antecedens neceſſarium, & tamen non attẽditur, quare dic, quod ex ſolo grauamine non inducitur per antecedens neceſſariũ honor, *Socin. Iunior in l. Centurio nu.* 31. ſecus ſi cum eo alia concurrat coniectura, vt poſitionis in conditione, *Polit. tamen n.* 39. dicit *l. ab eo precedere.* quando teſtator relinquid aliquid extra patrimoniũ ſuũ ab eo, quem non honorat, nã non valet grauamẽ, nec legatum, ſecus ſi de ſuo patrimonio leget aliquid
29 ab aliquo, nec obſtat *d. l. hæreditas ad ſtatũ.* vbi ſtatius fuit grauatus aliquo legato, & cum eo tempore à legatario nõ poſſet legari, & per conſequens in antecedens neceſſarium videbatur eſſe hæres, vt legatum valeret, tamen non præſumitur hæres, nec legatum valet ab eo relictum, reſpõdeo hoc ideò eſſe, quia ibi agebatur de præſumẽda hæredis inſtitutione directa, quæ non inducitur tacita voluntate, & coniecturis, *l. quoties. § ſi quis nomen de lib. & poſth. Polit. num.* 40. vbi ponderat legem illam pro opinione *Bart. Socinus vbi ſupra.* neque etiam obſtat, *l. cum quaſi. §. ſi plures. de fidei-*

de fideicōmiſſo libert.ff. vbi ex gra
uamine,quo cohæredes grauā
tur ſeruos manumittere, non
inducitur inſtitutio,nec hæres
per antecedēs neceſſariū in re
grauaminis, quia reſpondeo,
quod illud nō erat neceſſariū,
cum aliunde poſſet grauari,
abſque eo quod res mandata
reſtitui, ſibi relinqueretur,cū
in parte hæreditatis eſſet hæ-
res, *Socin.* 302. *Polit.* 39. & ſic
propter partē potuit grauari.

Neque obſtat, quod inducta
30 ad diminutionem, vt graua
men, non debent operari aug-
mentum, *l. legata inutiliter, de a-
dim leg.* vbi inſtitui Titium, &
eius ſeruo legaui purè (quod
legatum non valet) & poſt ſub
conditione adimo,non confir-
matur legatum, aliàs nullum,
quia ademptio venit ad dimi-
nuendum, non ad augmētum,
*& lex cum tale. §. fin. de cond. &
demo.* vbi dicitur, *ex centum, quæ
Titoo legaui (cum non legaſſet)
hæres dato Seyo quinquaginta, non
validatur legatum per illa verba
conſequutiua, quæ trant ad di-
minuendum, non ad augmentum*
nam reſpondeo illud pro-
cedere, quando grauamen,
& diminutio poſſunt ſtare ſine
augmento,quia in *d. § fin.* ſolui
tur legatum, abſque eo, quod
valeat legatum grauari, in *d.*
verò *l. legata.* iam adēptio ope-
ratur, ſaltim de facto,vt legatū
maneat penes hæredē, abſq;
eo, quod validetur legatū, ſe-
cus verò vbi grauamen non po
teſt ſtare ſine augmento neceſ
ſario, vt in *l. proculus., §. interdum.*
& ſic ex hoc filij poſiti in con-
ditione, & grauati cenſentur
vocati, aliàs non valeret graua
men, aliter ſoluit *Polit. num.* 41.

Ex hoc infertur ratio diuerſi
31 tatis inter poſitionē in condi-
tione tantùm, & quando vltra
poſitionem in conditione, eſt
grauamen, nam primo caſu nō
eſt neceſſaria inductio vocatio
nis, vt valeat diſpoſitio princi-
palis, ſecus in ſecundo caſu, vt
effectū habeat *Socin.* 302. *Polit.*
tamen *de compendioſa*, *num.* 42.
dicit, quādo antecedens eſt de
eſſentia conſequētis, *vt in c. ex
literis, de excuſ. Prælat.* tunc qui
vult conſequēs, cēſetur velle,
& antecedēs, etiam in odioſis,
& videtur diſpoſuiſſe ſuper
eo.

Vbi verò non eſt de eſſentia,
ſed ad ſolam validitatem con-
32 ſequentis eſt neceſſariū, tunc
etiam videtur velle antecedēs,
ſed non ſuper eo diſpoſuiſſe,
vnde in actibus, qui ſola volun
tate perficiuntur, procedit illa
regula, vt in *l. illud. de acqui. hære.*
vbi cum aditio, & repudiatio
ſola voluntate fiat, *l. gerit. ff. de
acqui. hæred.* ideò qui acceptat
legitimam hæreditatem, eo ip-
ſo, imo, & prius cenſetur repu
diare teſtamentariā, *d. l. illud.*
ſi verò ſimus in actibus, vbi vl-
tra voluntatem requiritur ex-
preſſa diſpoſitio, tunc non faci-
liter ſubauditur antecedens,
etiam neceſſarium, *l. ex facto,
& l. 1. eo.*

33 Septimò, ad hoc, vt verba e-
nunciatiua diſponant in ſuis ca
ſibus, neceſſe eſt vt enunciatū
pendeat à voluntate diſponen
tis, valentis tunc temporis diſ-
ponere, *Cald. numero* 82. *vt in-
fra.*

34 Octauò, aliquando verba
enunciatiua emittuntur in vlti-
mis volũtatibus propter aliud
ſignificatiuum cuiuſdam futu-
ri euentus, & tunc non diſpo-
nunt, *l. pater filium §. fundum. l. Iu-
lianus. l. Pamphilo. de leg. 3.* vbi ſe-
cundum mentem inducitur
fideicõmiſſum, non ſecundum
verba, *Paul. in l. ex hac ſcriptura.
in fin. & in l. Titia. cum teſtamẽto.
nu. 2. de leg. 2.* & vtrobique per
*Bart. Cald. nu. 59. in fin. Bart. in d.
pater. §. fundum.* atque ita paria
ſunt enunciare de futuro, licèt
concernat illa enunciatio actũ
legandi, veluti legabo, vt in *d.
l. Titia.* & enunciare aliquem
futurum euentum, vt *d. l. pater
filium, cum aliis*, nam non diſpo-
nent iſta, quia non habent vo-
luntatem teſtatoris de præſen
ti, vt ibi *Paul.*

Nonò, diſponũt verba enun
ciatiua emiſſa propter aliud,
35 quando probare non poſſunt,
quia tunc debent aliquid ope-
rari, *Aymon. vbi ſupra. num. 50.*

Decimò, item ex veriſimili
mente diſponentis inducitur
36 diſpoſitio ex verbis enunciati-
nis propter aliud emiſſis, quia
tunc licèt verba non inducant
diſpoſitionem, attẽditur tamẽ
mens *Aymon. n. 49. Rom. 65.*

Vndecimò, verba enunciati
37 ua emiſſa propter ſe principali
ter, tunc diſponunt quãdo ten
dũt in præiuditiũ eius, quẽ tũc
teſtator poteſt grauare, aliàs
ſecus, *Paul. in d. l. ex hac ſcriptura.
l. verba. C. de teſt. l. 1. arbitr. tutel.
& ibi Paul.* vbi verba enunciati
ua, quibus teſtator dicit ſe non
donaſſe, cum donaſſet, non no-
cent filiabus, quas non honora
uerat, & donauerat in vita.

Duodecimò, verba enũciati-
38 ua diſponũt, quatenus ſignifica
tionis verborũ patiũtur, nõ vl-
tra, *l. Titia. §. Gaius de leg. 2. Paul.
vbi ſupra. in l. ex hac ſcriptura n. 2.
Cald. vbi ſup. n. 74.* nã tale debet
eſſe enunciatum, quale ver-
ba enunciatiua in ſua propria
ſignificatione demõſtrãt, vt ibi.

Decimo tertio, ſecundum
Paul. in l. ex hac ſcriptura tũc talia
39 verba diſponũt, quãdo ſunt ex-
preſſa, vt ibi, ſecus ſi tacitè ſub
intellecta (niſi interueniat iura
tum) *l. rationes, cum auth. ſequenti.
C. de proba.* ſed mihi nõ videtur
ibi id probari.

Decimo quartò, vbicunque
40 verba enunciatiua emiſſa pro-
pter aliud diſponunt, illud eſt in
materia fauorabili, veluti fauo
re libertatis, & ſimili, ſecus in
materia odioſa, & pœnali, *Clem.
ſi ſummus Pontifex de ſentẽtia excõ
muni.* vbi licèt Papa enũciando
aliquem nominet, honoret, tra
ctet, ſub titulo alicuius dignita
tis, nõ cẽſetur hoc diſponere,
nec approbare, ſeu titulum, &
ius de nouo conferre, & hoc
propter intruſiones, & titulos vi
cioſos, quibus ſolent multi be-
neficia poſſidere, & ſic in mate
ria odioſa *Card. Zabar. ibi verſ. 2.
oppono*, at in fauorabilibus ſecus,
vnde ſi ſeruum nomino filiũ in
actis, cẽſeor dare illi libertatẽ.
41 *§. fi. de adoptio. inſt.* idẽ, ſi aliquẽ
nominem, & tractẽ, vt filiũ cen
ſeor diſponere, & eũ filiũ fate-
ri, niſi contrariũ probetur, *gloſ.
in c. per tuas de prob. l. 2. vbi Bald. C.
de neceſ. ſeruis hæred. inſti.* vbi ſi ſer
uũ facio hæredẽ ſub nomine
liberi, efficitur liber quia ſumus
in fa-

an ſaltim talia verba enunciatiua, in quib' nō fundat intétionē ſuā, emiſſa propter aliud, à Papa, etiam in facto proprio, licet non probent, inducant tamen præſumptionem, quæ transferat onus probandi in contrarium, dic quod ſi proferantur a principe, nec probant nec inducũt præſumptionem, ſecus ſi proferantur ab inferioribus, quia præſumptionē inducũt, donec contrariũ probetur, *Crauet. num.* 19. 20. 21. 22. tradens rationem diuerſitatis, cō tra tertium vero & abſentem etiam inducunt, præſumptionem, *a num.* 23. *& num.* 30. *cum ſequentibus.* Ex quibus omnibus & ſingulis iuſtè iudicauit Senatus, verba illa geminata diſponere, & declarare mentem teſtantis ad fideicommiſſum.

DECISIO CCCLXX.

Traduntur aliquæ regulę inter reſoluendum deciſæ & amplexæ, quibus dignoſcatur, quando in vocatione deſcendentium, vel aliorum collectorum inſit fideicommiſſaria, an vulgaris, & licet ſit materia apud alios diffuſe ſcripta, frequentiores tamē regulę hic ad oculos ponuntur, vt ſine magno labore ad oculum videantur in dicto proceſſu Ioannis Gaſcon.

SVMMARIVM.

Conſanguineis duobus antiquioribus de familia vocatis, an per fideicommiſſum actiue, & paſſiue, an vero per vulgarem ſuccedant, traditur, nu. 1.

Conditio, ſi hæres erit, actum ſucceſſiuum, & perſeuerantiam requirit, num. 2.

Vocatio de vno in alium, de hærede in hæredem, ſucceſſiuum fideicommiſſum inducit. n. 3.

Subſtitutio vulgaris ſola inducitur per verbum poſt eos, cũ vocatio per verbum directũ ciuile concipitur. num. 4.

Coniecturæ ſufficiunt ad fideicommiſſi inductionem, quando illæ, non ſolum ſunt hominis, ſed approbatæ a lege, ſecus autem ſi ſolius hominis ſint, num. 5.

Subſtitutio reciproca niſi per vrgentes coniecturas non præſumitur, num. 6.

Legatum ita filiabus relictum, decedēte ſine filijs aliquo, vt ſupralicet ille cũ eis moriatur, ſi tamen filij deinde mortui fuerint, nil hominus debetur, ratioque aſſignatur, n. 7.

Teſtator, qui plures gradus ſubſtitutionũ facit, præſumitur velle

velle conſeruare bona in familia, quod fieri nequit niſi fideicommiſſum inter vocatos inducatur, num.8.

Teſtator relinquẽs bona agnatis, deſcendentibus, cognatis, familia, vel ſimilibus, cenſetur velle vt bona in familia conſeruentur, quia verba hæc tractum ſucceßiuum denotant, nu.9.

Subſtitutio fideicommiſſaria de perſona in perſonam nullo modo extenditur, nu.10.

Vulgaris facta inter filios, includit reciprocam, ſecus vero fideicommiſſaria, nu.11.

Fideicommiſſum reciprocum inducitur inter vocatos, quando bona deferuntur deſcendentibus, num.12.

Fideicommiſſum abſolutum inducitur, quando poſt aliquas primogeniorum vocationes alienatio bonorum prohibetur in fauorem familiæ, numer.13. 14. & 15.

Fdeicommiſſum ex ſola coniectura inducitur, quando voluntas teſtantis illud inducere volentis quoquomodo colligitur, num.16.

Prohibitio alienationis bonorũ poſt aliquas vocationes, & ſubſtitutiones poſita, ad robur earum poſita cenſetur, num.17.

Gradus plures ſubſtitutionum per verba obliqua, in fideicommiſſaria ſi reperiantur, primis deficientibus vltimo locus datur, num.18.

Subſtitutio vulgaris locum in fideicommiſſis etiam occupat num.19.

Tractus temporis ſi inter deſcendentes non detur, tunc, actiuè, & non paßiuè vocati admittuntur, num.20.

Subſtitutio ſi ſine aliquo tractu, & iure, vel in diem concipiatur, tunc ad eam nati, vel concepti in vita teſtatoris admittuntur, num.21.

Maioratus indiuiduus eſſe debet, & ideo tantum vnus eũ obtinet, num.22.

Regnum iure ſanguinis & non hereditario defertur, idemq; in maioratu procedit, nu.23.

Dictio, in infinitum, in maioratibus, & fideicommißis valdè frequenter apponitur, & quid in eis operetur, traditur num.24.

Subſtitutio reciproca in collectiuè vocatis, euidenti coniectura extante, & non aliàs inducitur, num.25.

Subſtitutio tanquam odioſa, nõ niſi quando expreſsè apponitur, locum occupat. nu.26.

Subſtitutio reciproca fideicommiſſaria, vt inter aliquos locum

cum obtineat, quæ requirantur, traditur, num. 27.

Fideicommiſſum, & maioratus tacitè inducũtur, quando diſponens in præfatione, ſe velle bona per primogenitos familiæ conſeruari, aſſeuerat, & affirmat, num. 28.

Repreſẽtatio in ſucceſſionib⁹ que nõ hæreditario iure, ſed ſãguinis deferũtur, reijcitur, n. 29.

Fideicommiſſa, quæ vni ex pluribus in gradu, & linea æqualibus bona deferunt, ſi indiuidua ſint, primogenito dari debent, num 30.

Subſtitutus ſubſtituti, eadem ſubſtitutione qua primus, ſubſtitutus dicitur, nu. 31.

Agnatio cõtẽplata cẽſetur, ſi bona maſculis propriè familiæ relinquuntur, ita vt vnus, & proximior ſẽper ſuccedat, n. 32

Familiæ nomine, quid in fideicõmiſſis veniat, traditur, n. 33

VLtra ea quæ in præcedenti, & alijs deciſionibus, de hac materia dicta ſunt, fuerunt multa reſoluta, & habita pro cõſtãti in eadẽ materia, quæ nõ modicã ſecũ ferũt vtilitatẽ, ſi ſuis locis, & deciſionibus collocẽtur.

Et primo, ao vocatis duobus
1 antiquioribus, vel duobus con
ſanguineis de familia, veniãt per
fideicõmiſſum actiuè, & paſſiuè
an verò ſolũ per vulgarẽ, & di-
cendũ videbatur, quod talis vo
catio nõ finitur in primis voca
tis, ſed quod per fideicõmiſſum
trãſit in ſequẽtes gradatim, qua
ſi ſit contẽplata tota familia, vel
agnatio, vulgare *conſ. Anchar.* 27
quem alij multi ſequuntur cur
ſatim, quaſi grues, *vt refert*
Menoch. conſ. 85. *nu.* 26. ſed contra
eos tenet *Bal. conſ.* 47. *caſus talis eſt*
lib. 1. in eodẽ caſu, & reſoluit cõ
trariũ, quod ſcilicet filia cõſequa
tur bona ob repudiationẽ prio-
rũ, quaſi fuiſſet fideicõmiſſum ſuc
ceſſiuũ, fuiſſet trãſlatũ in ſequẽ
tes, cuius cõtrariũ reſoluit Bal.

Deinde cõtra *Anchar.* tenẽt
multi alij *Menoc. li. 4. præſũp.* dicẽs
venirẽ per vulgarẽ, & *cõſ. 8. nu.*
124. latius, dicẽs quod in caſu *Anchar.*
ex quo duo antiquiores renũtia
runt, debuerunt alij duo ſucce-
dere, cũ priores nõ fuerint hęre
des, & ſic nõ fuiſſe re ipſa ſatisfa
ctũ menti teſtatoris, quia repudia
rũt hæreditatẽ, quo caſu nõ ha
bet locũ §. *hoc ſermone*, qui proce
dit quãdo prior actus effectũ cõ
2 ſequutus eſt, maximè ſi appoſi-
ta fuiſſet cõditio aliqua, & defe
cta fuiſſet, quia iã eſſet ſatisfactũ
teſtatori, & per cõſequẽs vlterio
res nõ venirẽt, *Oldra. cõſ.* 21. quia
ſemel ſuſceptis liberis ſatis eſt,
quidquid de eis poſtea contin-
gat, tũ etiã quia cõditio ſi hęres
erit, de qua loquitur *Anchar.* re
quirit actũ ſucceſſiuũ, & perſe-
uerantiã, quia ſemel hæres ſem
per eſt hæres, cũ ergo primi nõ
fuerint hęredes, renũciando in-
trãt ſecũdi, & ſic veniũt per vul
garẽ ad ſuſtinẽdã diſpoſitionẽ,
quę aliàs foret caduca, & ſic lo
quitur *Anchar.* de caſu fauorabi
li, ſecus ſi ageretur de extẽden
do fideicõmiſſo de perſona in
perſonã, nam tunc nõ procede-
ret eius doctrina, ſic & benè
reſoluit *Menoch. d. conſ.* 85. *n.* 126.
3 Vbi autem dictum ſit in vo-
cationibus, de vno in alium, de

hærede in hæredem ordine ſuc ceſſiuo reſultat fideicōmiſſum, *Bero.conſ.84.nu.12.13.14.in 2. & conſ.120. Decius conſ.38.col.2.vol.1.* quod intelligendum eſt quã do hæc verba ſtat per ſe princi paliter,& ponuntur ad inducē dum fideicōmiſſum,quod ſuc ceſſiuo ordine defertur de gra du in gradum, ſeruato ordinæ primogenituræ,*l.Peto §.fratre de leg.2.l. cum ita §.in fideicommiſſo, de leg.2.* ſecus ſi veniant illa ver ba executiuè ad prohibitionē alienationis,veluti prohibeo a lienari bona,niſi in filios de vno in alium, de hęrede in hære dem,tunc enim ſolum operan tur in caſum fideicommiſſi cō ditionati ideſt in caſum contra uētionis,*Bero.n.58.verſ.præterea, & n.78.75.Peregr.de fideicommiſſi.ar.18.n.19.*quod verū vbi ver ba ſunt apta cōprehēdere fidei cōmiſſariā, veluti communia, ſecus ſi directa,nā tunc ſolā vul garē inducunt,*Peregr. d.nu.19.*

4 Inducitur etiã ſolũ vulgaris ſub ſtitutio per verbū, *poſt eos*, quã do vocatio fit per verbū directū ciuile,*Pereg.de fideicō.art.15.*ſecus ſi vocatio fit per verbū cōmune nā tūc etiā fideicōmiſſariā indu cit, *Ruin.conſ.99.lib.2.Torntol.in §.quidā rectè n.65. Alcia. reſponſ.35.36.Pere.ar.18.n.14.16.Menoch præſupt.70.li.4.*& ſi hęc dictio pona turpoſt præcedētē vocationē vul garis,& fideicōmiſſarię,cōpre hēderet vtrãq;*Peregr.ar.19.n.12.*

5 Et ad inducendū fideicōmiſ ſum coniecturæ ſufficiunt,quã do illæ non ſunt ſolius hominis, ſed approbatæ à lege,aliàs ſi ſo lius hominis ſint,nō inducunt fi deicōmiſſum, non enim ſufficit quod teſtator ita ſenſerit,niſi di xerit,*Meno.conſ.85.n.88.*eſt ratio quia præſumptio legis eſt,fidei cōmiſſum non præſumi,& teſta torē nolle hęreditatē grauare, ergo ad tollendā hanc cōiectu rā, alia legis coniectura neceſ ſaria eſt,*Menoch.vbi ſup.*vbi verò coniectura eſt à lege probata, ſufficit ad inducendum fideicō miſſum, quia vincit aliam, ſic procedit,*l.cū proponebatur de leg.2.*

6 Subſtitutio reciproca nun quã præſumitur,niſi per vrgen tes coniecturas, *Menoch.conſ.85.nu.65.*imo licèt præſumatur ali quando, non inde ſequitur ex hoc eſſe reciprocã fideicōmiſ ſariã,licèt dicatur,vos inuicem ſubſtituo,ex cōmuni,*ex Menoch. vbi ſup.nu.66.Caſtr. multū b. nē cōſ.14.col.2.ver.reſtat,lib.1.*vbi voca tis multis liberis ſub nomine collectiuo,&eis inuicē ſubſtitu tis,& eis grauatis reſtituere cui dā ſocietati,dicit *Caſtro*, quod li cèt ſocietas ſit vocata per fidei cōmiſſum,ipſi tamen inter ſe ſo lū ſunt ſubſtituti per vulgarem taliter, quod vno admiſſo reli qui excludūtur, *Menoch.vbi ſup. nu.81*,niſi inter deſcendētes eſ ſet appoſitū verbū inducens tra ctū tēporis veluti ſubſtituo deſ cendētes quãdocūq; vel quod bona maneant in famil. *Menochio 85.nu.99.in fin.Peregr.art.18.nu.14.& 13. ver. contra vbi 11. DD.*quando conditio filiorum, ſeu diſpoſitio cōcipitur per ver ba habētia tractum ſucceſſiuū veluti ſi deficiat linea maſculi na, tunc non ſufficit adimple mentū momētaneū, ſed eſt per petua diſpoſitio,ad limitationē *conſ.Oldrad.21, ita Alex.conſ.53.nu.9.in 6.Alciat,541.Molin.lib.1 de primog.c.6.nu.18.*vbi de cōmu ni, & latè exemplificans hoc in maioratibus Hiſpaniæ, quæ re qui-

quirunt perpetuitatē, & ſic neceſſaria eſt perſeuerantia adimplementi, *vt ibi*, imo licèt in cis deficiat conditio ſi ſine liberis, vbi videbatur ob defectum cōditionis ſequentia expiraſſe, tamen propter perpetuam naturam maioratus cenſetur repetita in ſequentibus ad perpetuādum maioratum, ſed hoc procederet quoad ſubſtitutiones perpetuādas, ſecus verò quoad repetitionem qualitatis, veluti maſculinitatis, & ſimilium, *ita Molin li. 1. de primog. c. 6. nu. 1 6.* nā non repetuntur, licèt ſubſtitutio, & diſpoſitio perpetuentur, dicit enim, quāuis enim omniū conditionum, quæ ad perpetuitatē eiuſdem neceſſariè ſiut repetitio facienda, maſculinitatis tamē repetitio ad perpetuitatem non neceſſaria, non repetitur, *ita Gamma deciſ.* 3 5 4. *aliàs* 3 5 5. *nu.* 4. Et hoc de perpetuitate adimplemēti procedit, nō ſolum ſi indeterminate diſpoſitio, & conditio liberorū concipiātur, ſed etiam ſi terminetur ad tēpus mortis, nam adhuc ſi ſupradicta verba, vel alia inducētia fideicōmiſſum apponātur erit perpetua diſpoſitio ad limitationem *conſ. Oldrad.* vt ſi deceſſerit ſine filijs, & eius filij ſi ne filijs, prohibeo bona perpetuo alienari, quia volo perpetuo conſeruari in familia, *ita Socin. Sen. conſ.* 2 5 0. *Menoch.* 6 2 7. *n.* 9.

7 *Peregr. art.* 29. *nu.* 9. *Crauet.* 3 1 6. *nu.* 16. idem ſi per relationem ad aliud conſtet de tali cōiectura, *vt apud Alciat. reſponſ.* 5 4 1. vbi legatū relictum filiabus decedente Ludouico ſine filijs, vt ſupra nihilominus debetur licèt cum filijs decedat, ſi illi poſtea moriātur: ratio eſt, quia per illa verba vt ſupra, fit relatio ad ſuperiora teſtamēti, vbi dixit. & appoſuit verba perpetua, & ſucceſſiua habentia tractū, & indeterminata veluti, *ſi nemo ex deſcendentibus maſculis extaret*, quæ verba ſunt indeterminata, *Decius conſ.* 4 8 0. *n.* 7. *Pereg. vbi ſup. nu.* 9. apud quos concipitur indeterminatè cōceptio filiorū, *Ruin. conſ.* 1 1 5 *n.* 7. *in* 3. veluti in defectum filiorum, filijs deficientibus, ſi tamē non adſint verba ſucceſſiua, ſed ſolum verba, ſi deceſſerit ſine filijs, & ſimilia, tunc momentaneum adimplementum ſufficit & expirat fideicōmiſſum exiſtētia filiorū tempore mortis grauati, licèt illi poſt mortē grauati moriantur, *Oldrad.* 2 1. *Ruin. vbi ſup. Peregr. per l. ex facto, § penul. ad Trebell. Molin. de primog. lib.* 1. *c.* 6 *num.* 1 6. *vbi de communi.*

8 Quando plures gradus ſubſtitutionum fiūt, operantur, vt cenſeantur omnes obliquæ, & fideicommiſſariæ, quia videtur mens diſponentis velle conſeruare bona in familia, quod fieri nō poteſt, niſi mediante fideicōmiſſo à primis in ſecundos repetito, *Menoch. conſ.* 8 5. *n.* 2 1. hoc tamen procedit, quando conſtat vocaſſe deſcendentes, vt inter eos eſſet reciproca, & ſic inter vocatos, *n.* 1 1 8. & etiam procedit quādo veuit caſus ſubſtitutionis, & fideicōmiſſi, *nu.* 1 1 9. vbi alij, quia tunc præſumitur, teſtatorem conſideraſſe agnationē in eo caſu, & etiāprocedit quando ſimul adeſt prohibitio de non alienando, nam tunc data contrauentione operatur fidei-

deicōmiſſum reciprocum, *n.11.*

9 Et quando aliquid relinquitur familiæ, agnationi, deſcendētibus, generi ſuis, poſteris, cognatis, & ſimilibus, & vna cum hoc ſint verba denotantia tractum temporis ſucceſſiuum, & perpetuitatem, veluti quod bona remaneant in familia, tranſeant per eam, nō exeant de ea, quādocūq; deceſſerint, illi de familia vocentur alij, & ſimilia vel conſtat de voluntate teſtatoris ex verbis, quod ſit fideicō miſſum, tunc inducitur illud, *ſecundum communem, Paul. & Cuman.* nam in hoc omnes cōueniunt, *vt per Molin. de primog. lib. 1. c. 5.* de vna poteſt, & nos latè diximus in ſuperioribus, & ſi verba ad ordinē maioratus referātur, inducitur maioratus, *Molin. nu. 23.* aliàs ſolum erit fidicōmiſſum ſimplex, quod ſi deficiāt verba tractus temporis, tunc nec fideicō miſſum, nec maioratus inducitur, quia illa verba collectiua diuerſorum graduum, nō inducunt tractum, ſed in primis verificantur, vt alibi dixi.

10 Suppoſito quod fideicōmiſſaria non extenditur de perſona in perſonam, ſequitur quod ſubſtituto fratre, ſi filius inſtitutus deceſſerit ſine filijs, & ei, item facta ſubſtitutione fideicōmiſſaria, de eius liberis, nō cēſetur inducta fidicōmiſſaria reciproca inter liberos, licèt ſit inter fratrem, & ſuos liberos, *Menoch. præſum. 71. nu. 23. lib. 4.* vbi benè ratio eſt, quia fideicommiſſaria non extenditur, quod procedit etiā ſi liberis alij vlteriores ſubſtituātur, nam nec præſumitur, tunc fideicōmiſſaria inter liberos, veluti ſubſtituo fratrem, & ei liberos ſuos, quibus ſubſtituo alios, *Menoch. nu. 24.* dicens, inter
11 liberos non eſſe inductā fideicōmiſſariam ſubſtitutionem reciprocā, extenditur etiā, quod inter liberos fratres eſſet facta reciproca ſubſtitutio, & poſt eos eſſent aliqui vocati per fideicōmiſſum, nam ſolū per vulgarē cenſentur filij ſubſtituti reciproce, non verò per fideicommiſſum, licèt illi vltimi veniant per fideicōmiſſum, *n. 25.* quia fideicōmiſſaria non extenditur de perſona in perſonā, niſi adſint cōiecturæ, & procedunt ſupradicta etiā, quod filij fratris eſſent ei ſubſtituti cōpendioſæ, & ſic per fideicōmiſſum, nā adhuc inter eas non reciproca fideicōmiſſaria daretur, *Menoch. nu. 27.* ſed venirent actiuè per vulgarē, iure accreſcendi, & idem ſi dico, ſubſtituo fratrē, & eius liberos, & ſi frater, vel eius liberi deceſſerint ſine liberis ſubſtituo Meuiū, nam adhuc inter liberos non eſſet reciproca fidei cōmiſſaria, ſed vulgaris, *ſecundū Deciū,* limitātur ſuperiora, quādo in tali ſubſtitutione eſſent verba ſucceſſiua futuri temporis, denotantia voluiſſe teſtatorem bona cōſeruari apud deſcēdentes, nā tunc præſumitur fideicōmiſſaria, v.g. ſubſtituto *Sempronium* fratrē, & quandocumq deceſſerit, ſubſtituo familiam, & volo bona conſeruari in familia, vel ne exeāt de familia, hæc verba habent tractum futuri temporis, & ſignant teſtatorem voluiſſe reſtitui de vno in alium, *numer. 35.* & idem ſi vocaſſet deſcendentes maſculos

Digitized by Google

los excluſis fœminis, nam tunc præſumitur teſtator conſideraſſe conſeruationem agnationis, & ſic induceretur fideicõmiſſum inter eos, *nu.* 36. vel aliæ ad eſſent cõiecturæ, id ſuadentes.

12 Vbi bona deferuntur in deſcendentes per ſtirpes, non in capita, inducitur fideicommiſſum reciprocum inter vocatos, *Menoch. conſ.* 85. *num.* 15.

Verbum, *poſt eos*, non inducit ſolam vulgarem, *Ruin. conſ.* 99 *lib.* 2. ſed etiam fideicommiſſariam, *Torniol. num.* 65. *in §. quidam rectè, l. Gallus, ff. de lib. & poſthu. Alciat.* 36. *Peregr. art.* 18. *num.* 14. 16. *Menoch. præſum.* 70. *lib.* 4. intellige vbi per verbum commune fiat vocatio, ſecus ſi per directũ ciuile, nam erit ſolo vulgaris, *Peregr. num.* 151. imo hęc dictio poſita poſt præcedentem vocationem vulgaris, & fideicommiſſariæ comprehendit vtramque, & eſt generalis ad præcedentẽ vocationem, *Pereg. art.* 19. *nu.* 12.

Verbum, *ſi non ſupereſſent*, denotat tempus mortis, & ſolam vulgarem, *Ruin.* 180. *nu.* 1. *in* 2. idem dic de verbis, *non datis, non exiſtentibus*, quæ referuntur ad tempus mortis per vulgarem, *Peregr. art.* 18. *n.* 17. *Abb. conſ.* 40. & etiam habent ſucceſſiuum tempus, *Peregr. vbi ſup.*

Verbum, *in defectum deficientibus*, denotat vulgarem, *ſecundum Alciat. reſponſ.* 130. *num.* 9. *ſed Torniol. vbi ſup. nu.* 69. *Pereg. art.* 18. *nu.* 16. 18. *ver. quid autem, &c.* dicunt inducere etiam fideicõmiſſariam, *& art.* 19. *num.* 14. *in fin num.* 15.

13 Verba ſubſtitutionis, *& non exiſtente tali ſubſtituto eius filios*, referuntur ad caſum, & tẽpus ſubſtitutionis, & ſic mortis grauati, cui fit ſubſtitutio, *Peregr. art.* 18. *num.* 17.

Etiam inducitur fideicommiſſum abſolutum, quãdo poſt aliquas vocationes primogeniorum prohibetur alienatio bonorum, vt bona conſeruentur perpetuo in familia, *Molin. de primog. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 7. nam licèt verum ſit, quod ſola prohibitione bonorum, vt bona in familia conſeruentur, non reſultet fideicommiſſum abſolutum, & in caſum mortis, quidquid dicat *Molin. nu.* 16. quia cõtraria magis communis, tamen in terminis, quibus ipſe loquitur veluti, quando talis prohibitio ſequitur poſt vocationes aliquas primogeniorum, nõ recederem ab eius opinione, quia ille vocationes primogenitorũ multum declarant mentẽ diſponentis, quaſi videatur principaliter diſpoſuiſſe, & voluiſſe bona relinquere perpetuo familiæ iure primogenij, & idem quando teſtator relinquit bona primogenijs proximioribus familiæ ſuæ, nam cenſetur facere maioratum de vno in aliũ, quia illa qualitas eſt perpetua in familia ſua, *Molin. c. nu.* 18. *vbi ſupra.*

Idem quãdo bona relinquũ
14 tur maſculis proprię familiæ, ita vt vnus, ac proximior ſuccedat & deinceps vadant, & tranſeant, & in eis ſuccedatur de maiori in maiorem, de primogenito in primogenitum, de hęrede in hæredem, de maſculo in maſculum, gradatim, vel ſucceſſiuè, & ſimilia verba, inducitur

tur fideicommiſſum maiora-tus,& ſi deſint verba ſignificantia ordinem maioratus,erit ſimplex fideicommiſſum, *Molin.lib.* 1. *c.* 5. *num.* 39. vbi alij de communi, quia verba illa habent tractum.

15 In his,& omnibus caſibus,in quibus fideicōmiſſum ſit familiæ, vel agnationi ſub nomine collectiuo,fiet ſucceſſio eo modo, quo inter cōprehenſos ſub nomine collectiuo.ab inteſtato de iure ſucceditur, *l. vltima, C. de verb.ſignif. Couarr.pract.* 38.*nu.* 4. *verſ. primum,vbi de communi Iulius Clar. in* §. *teſtamentum* . *q.*76. *verſ.ſecundo infertur,Socin.conſ.* 311. & ſi in vocatione collectiua aliqui ſint nominati,iſti primo admittuntur omnes ſimul.ex magis communi , poſtea verò proximiores, & poſt,alij gradatim, *Surd. deciſ.* 84. *Couar. vbi ſup.verſic. primus, & verſ.ſecundo. l.cum ita*, §. *in fideicommiſſo, de leg.*2.*Ruinus conſ.*115. *num.* 19.*in* 3.*Peregr. art.*21.*num.*23. ſi verò vocantur ad fideicommiſſum proximiores, non datur fictio , & ſic nepos non concurrit cum patruo, *Couar. vbi ſupra, pract.*30. *num.*4. *verſ.tertio,&c.*

16 Fideicommiſſum inducitur ex coniectura ſola, quando colligitur quoquo modo teſtatorem voluiſſe illud inducere,& bona reſtitui , ſeu dari alteri, vel quod heres alium inſtituat, vel alij reſtituat, vel vnum, ſeu plures, tunc valet diſpoſitio, ſi non iure directo, valebit iure obliquo, licèt verba eſſent directa , & non poſſent valere iure directo, tunc enim obliquātur attenta voluntate teſtatoris, *Surdus deciſ.*84.*n.*21.22.ſiue ſint verba præceptiua,ſiue rogatiua,& voluntaria, *vt ibi Bero.*84.*nu.*15. *in* 2. dicens idem in tacita coniectura,& his attentis verū erit, quód aliquando fideicommiſſum inducitur ex verbis conditionalibus,ſi talis mens teſtatoris colligatur , vt in filijs poſitis in conditione, *Bero.*84.*num.*23.

Et non ſolum coniectura inducitur ſubſtitutio obliqua , vt dixi,ſed etiam directa , *Menoch. præſumpt.*60.61.*num.*5.*lib.*4.

Et vbi vocantur plures, per nomen collectiuum,& per verbum commune,dicendo,in perpetuum,in infinitum,inducitur fideicommiſſaria, *Peregr. art.*18. *num.*12.

Verbum , *perueniant bona* , licèt ſit commune ad vulgarem, & fideicommiſſariam , tamen cum adiuncto verbi, *volo*,quod perueniant,eſt obliquum, & inducit fideicommiſſum,non vulgarem, & idem ſi dicatur,relinquo Titio , quia eſt merè obliquum, *Ruin.*128.*num.*16.

Verbū,*inſtituo*,& alia directa verba , vbi ponuntur , ſi tamen effectum dirigunt poſt aditam hereditatem ab alio, obliquantur , & inducunt fideicommiſſum, *Ruin.*128.*num.*19.

Vbi vocatur aliquis,cū alijs collectiuè iunctis,tunc prior venit per fideicommiſſum, alij verò per vulgarem , in defectum primi,& ſic primo adeunte,alij excluduntur, *Ruin.num.*15.

17 Quando poſt aliquas vocationes, & ſubſtitutiones , ponitur prohibitio alienationis bonorū cenſetur facta ad robur,& confirmationem ſubſtitutorum

&

&c ab eis capit declarationem, & ſic ſequuta alienatione admittuntur ad eam reuocandũ ſubſtituti, & vocati ſuo ordine, *Menoch. 325. num. 70. in 4.*

18 Vbi ſunt plures gradus ſubſtitutionum in fideicommiſſaria, per verba mere obliqua, primis deficientibus datur locus vltimo, *Barr. in l. quandiu vltima, in fi. ff. de arquir. hæred.* quem ibi ſequuntur communiter DD. *ſecundum Socin. conſ. 52. col. pen. in 1. Socin. Iun. 114. num. 14. in 1. Crauet. 28. ver. neque*, non per vulgarem, quia cum ſit obliqua, nõ continet vulgarem, ſed remanet res penes priuatum, cum onere reſtituendi ſequẽti, ſi ſolus gradus caducatur, ſi tamen conditio etiam caducatur, perquam vocabatur ſequens, excluditur, imo multi dicunt venire per vulgarem, quia in fideicommiſſis vulgaris lo-
19 cum etiam habet, *Mantic. lib. 8. tit. 18. num. 70. l. hæredibus de leg. 2.* hoc intellige in fideicommiſſo per verba communia confecto, ſeu per compendioſam verbis communibus factam, ſed nota, quod ſuperiora procedunt in multis ſubſtitutionibus fideicommiſſarijs, ſecus autem in primo hærede, & grauato per fideicõmiſſariam, quia ſi non adit præmoriens, corrunt omnes ſequentes gradus, *Peregr. art. 15. num. 19. 40.* ſecus ſi per vulgarem grauetur, quia tunc aperitur via alijs capiendi, vt ibi: ſuperiora tamen de reſtituendo rem, ſequẽtibus ſubſtitutis primis deficiẽtibus in fideicommiſſaria procedũt, ſi verificetur cõditio ſub qua eſt vocatus ſuccedens, cum per fideicommiſſum veniat, nam non verificata illa, tam ſequens, quã alij omnes corruunt *l. pen. de vulg. Crau. 283. ver. quia præmiſſa*, ſecus tamen ſi vltimo ſubſtitutus veniret per vulgarem, quia licèt deficiat conditio, ſub qua vocatus eſt, admittetur, *Crauet. vbi ſup.* quia non conſiderãtur filij præcedentis gradus, nec illorum defectus, cum lucrum patri nõ ſupponatur quęſitum, *Crauet. Peregr. d. art. 15. num. 36.*

Ex qualitate bonorum, quæ prætioſa ſunt, inducitur fideicõmiſſum, & prohibitio in fauorẽ familiæ, *Molin. lib. 1. de primog. c. 11. num. 18.*

20 Generaliter autem vbicumque inter deſcendentes non datur tractus temporis, tunc actiuè veniunt vocati, non paſiuè per fideicommiſſum, & ſic ſolũ per vulgarem, & vnico actu verificatur fideicommiſſum, *l. habes, §. hoc ſermone*, quia non denotant hæc verba actum ſucceſſiuum, *Menoch. num. 60. & 53. vbi multa, Peregr. de fideicommiſſis art. 18. num. 5.* nam ſufficit quod in primo, ex collectis verificetur ſubſtitutio, ſicut in appellatione filiorum, non veniunt nepotes ſemel admiſſo filio, *vt ibi n. 6.* & ſic vbicumq; non datur tractus temporis, non fit ſucceſſio per fideicommiſſum, ſed per vulgarem. *§. in fideicommiſſo, l. cum ita de leg. 2. Peregr. nu. 7.* ſi autem verba tractus darentur, eſſet fideicõmiſſum, vt ibi reſoluit eum 10. DD. imo quod conditio trahens tractum expreſſe poſita in perſona primi vocati, non ſit

repetenda inter alios deſcendẽtes affirmat *n.8.cũ 22.DD*. & idẽ eſſet ſi dicatur, perueniant bona in Titium,& in eius deſcẽdentes,& hæredes,vel in Titiũ, & poſt eius mortem in eius deſcendentes, nam tunc ſine dubio eſſet fideicommiſſum, diſputatio enim *Cuman. & Paul.* eſt ſolum, quando dictum ſit, veniant bona in Titiũ,& eius deſ-
21 cendentes, in his terminis ſimplicibus eſt ille cõflictus, quod ſi non dato tractu ſit ſubſtitutio pura, vel in diem certum, tunc ſolum veniunt nati,vel cõcepti viuo teſtatore,ſi verò ſub ſtitutio ſit conditionalis, veniunt ſolum qui tempore conditionis ſunt nati,vel concepti, poſt verò nati & concepti non admittuntur.*l ſi cognatis de rebus dubijs, d §. in fideicommiſſo, Peregr. vbi ſup.num.9.* de quo alibi diximus.

Vbi etiam vocantur deſcendentes,& ſimiles in infinitum, ſemper, & in perpetuum venient per fideicommiſſum,aliàs autem his verbis ſublatis intrat conflictus *Cuman. & Pau. ita Peregr. nu.12. & 22.* & in hac materia latius *Peregr. vbi ſup.*

22 Maioratus eſt indiuiduus, in eoq; ſolus vnus ſuccedit, *Molin.de primog.c.3. num.6. & c.11.* iſque erit primo natus, vt ibi, & ſi vnus maſculus adſit, præfertur fœminæ maiori eiuſdẽ lineę,& gradus, fæmina nãque ſolum ſuccedit, quando deficit maſculus eiuſdem lineæ, & gradus, *d.c.3.num.78.*& hoc caſu fœmina prefertur alijs agnatis, & cognatis remotioribus, *vt ibi n.9.& lib.3.c.4.& 5.*quod intellige in fideicommiſſo regulari,in quo fœminæ, & maſculi vocantur cum prælatione, ſecus tamen ſi agnatio ſit conſiderata, nam tunc non præfertur agnatis, & ſi moriatur filius primogenitus in vita patris,tunc primogeniti mortui filius,& filia intrant,& præferũtur ſecundo genito filio, ac patruo ſuo, vt in *foro noſtro de fideicommiſsis*, ſicut in Regno ſimiliter ſic fit, *d.c.3. num.10. &*
23 *lib.3.c.6.*nam iure ſanguinis,nõ hæreditario defertur Regnum, & maioratus,*d.c.3.num.11.*& ſemper in maioratu ſuccedit‑tur, ſiue in Regno linea recta, ita vt ne retrocedat ſucceſſio, nec fiat tranſitus de vna linea in aliam, dum in prima ſuperſint filius,vel filiæ,*vt ibi num.12.* ſi verò linea recta deſcendentium deficiat intrat linea tranſuerſalis proximior, & ſemper in maioratus ſucceſſione attenditur proximitas reſpectu vltimi eius poſſeſſoris, non verò inſtitutoris, nec primi inuitati, ſeu inueſtiti,quando plures vocantur ſucceſſiuè, per nomen collectiuum perſonarum, vel graduum, *Beroius conſ.120. num. 3.& 56. vbi alij*, ſicut in Regno,*d.c.3.num.15.* & ſemper ſuccedit proximior, licèt milleſimo gradu,*num.14.vbi ſup.*

Et quia dictio, *in infinitum*, eſt frequens in maioratibus, & fideicommiſſis,eſt aduertendũ, quod ſolum operatur infinitatem reſpectu illius gradus, ſeu illorum graduum,& perſonarum,quibus apponitur, & non vltra,vnde ſi dicatur,quod ſuccedat filius progenitus, & dein

de ſecũdogenitus,& ſic in infini tũ maiores minoribus præferã tur,ſecundum ordinem genitu ræ,non extendetur ad nepotes (niſi & alia ratione particulari venient nepotes)ſed verificabi tur in filijs primi gradus, & ma ior minori in infinitum præfe retur,*Ruin.conſ.115.nu.165.in3. latius Marta de clauſulis 3.p.clau. 41. & 2.p. clau. 4. numer. 3.* quo caſu eum filij primi gradus, ex diſpoſitione teſtatoris ſe habeant vt plures gradus di ſtincti, & ſucceſſiui ordinatim, illud verbum, *in infinitum*, verificabitur in filijs primi gradus ſuccedẽtib⁹ ordine ſucceſſiuo, ſicut verificaretur per relationẽ ad plures,&diuerſosgradus.

25 Fideicommiſſaria ſubſtitutio reciproca,non inducitur in collectiuè vocatis, niſi ex coniectura euidenti: Quæ non colligitur, licèt vocati ſubſtituantur poſtea inter ſe, & poſt grauentur Titio reſtituere, nam licèt Titius ſit per fideicommiſſum vocatus, ipſi tamen non ſunt per fidecommiſſum vocati,ſed per vulgarem reciprocè, ita vt primo nõ adeunte,intret alius,primo tamẽ admiſſo,cæteri excludãtur,*Paul.Caſtr.conſ.14.*

26 *vol.2.in principio*, vnde ſi vocentur,&ſubſtituantur Titius,& eius liberi,veniũt ſucceſſiue vnus poſt alium per vulgarem,tamẽ vno admiſſo cæteri excluduntur,nec tunc datur inter eos reciproca fideicommiſſaria, ſed vulgaris reciproca, nam dicta ſubſtitutio non habet locum, niſi vbi expreſſe apponitur,

27 quia eſt odioſa,& onus,*Menoch. conſ.85.num.37.*vbi multi, & quia ſubſtitutio ordine ſucceſſiuo facta in dubio eſt directa, *num.38. vbi ſup.* & quia ſubſtitutio reciproca fideicommiſſaria vt habeat locum inter aliquos, tria debent concurrere,primo quod fiat vltimo, ſecundo expreſſe in omnibus bonis, tertio, quod ſint expreſſe vocati, nec ſufficit eſſe in conditione poſitos,*Menoch.num.41.*vbi allegat multos, niſi adſint euidentes coniecturæ ad præſumendum vocatos eſſe in alia parte poſitos in conditione, *num.43.* ratio autem quare vocati, & ſubſtituti ſub nomine collectiuo deſcendentes, cum patre, vel alio, veniunt per vulgarem ea eſt, quia ſi vocarentur ſimul & eodem tẽpore venirent per fideicommiſſariam,ſicut eorũ, pater, at eũ veniant ſucceſſiue & non poſſint ſimul venire ob diſſimiles ætates,ideo veniũt per vulgarem, & dicuntur venire eodem tẽpore omnes per vulgarem,*Ruin. conſ.128.nu.19. verſ.ſecundo.*

Fideicommiſſa limitantur, extenduntur, & declarãtur ex ratione proemiali, qua motus fuit teſtator ad diſponendum *Molin.lib.1.c.5.num.9.cum ſequentibus*, imo ratio proemialis ampliat dictum,licèt ſpeciale,*Molin.lib.6.c.6.num.6.& lib.1.c.5.numer.2,cum ſequentibus*,& ſic ratio diſpoſitionis, ſi decidit caſum, caſus ille dicitur eſſe in diſpoſitione, & dicitur expreſſum,*num.8.*

28 Et inducitur fideicommiſſum,& maioratus tacite,quando in præfatione diſponens dixit,quia volo bona conſeruari

Digitized by Google

per primogenitos familię meę, ſeu memoriam conſeruari per primogenitos, & poſtea facit inter eos ſubſtitutiones aliẽnãdique prohibitiones, *Molin. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 123. idque colligitur ex ratione prohemij, idẽ ſi dicatur, quod ſuccedatur iñ bonis ſemper, vel perpetuo in infinitum ordine primogenituræ, nam fideicommiſſum, & maioratus inducuntur, *Molin. ubi ſup. num.* 32.

Et in ſucceſſionibus, quæ iu
29 re hæreditario, nõ deferuntur, ſed iure ſanguinis, vt ſunt maioratus, non datur repreſentatio, *Molin. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 40. vbi limitat, ratio huius dicti eſt, quia qui non capit à Petro illum repreſentare non poteſt, *Molin. lib.* 1. *c.* 8. *&* *lib.* 3. *c.* 6. *num.* 9. ſolum primus vocatus ſuccedit iure hæreditario inſtituenti, cum ab eo capiat, alij verò ſucceſſores mediate capiunt iure ſanguinis, & non hæreditario ab vltimo poſſeſſore, *Molin. li.* 1. *c.* 8. ſic Regnũ Hiſpaniæ, & omnia primogenita, *Molin. lib.* 1. *c* 6. *nu.* 9.

Fideicommiſſa, quę defe-
30 runt bona vni ex pluribus æqualibus in gradu, & linea, & ſunt indiuidua, debent dari primogenito, *Molin. lib.* 1. *c.* 11. *numer.* 8. 9.

Nota ſemper in fideicommiſſis hãc regulam, quod quãdo enumeratio ſpecierum fit per modum taxationis, & ſpecies erant comprehenſæ ſub genere ſimul, & eodem tempore, tunc reſtringunt genus ad ſpecies ennumeratas, *l. legata ſupellectili, ff. de ſupel. leg.* ſecus quando ſpecies continentur; non ſemel, & ſimul, ſed ſucceſſiue, tunc non reſtringunt omnino diſpoſitionem, ſed ſolũ nominatis tribuunt prælationẽ ſuccedendi, vt ſi relinquo fidei commiſſum familiæ perpetuo videlicet Petro, & Ioan. tunc non reſtringitur legatum, ſed omnes comprehendit ſucceſſiuè, tamen propter verbum perpetuo, *Molin. lib.* 1. *c.* 4. *num.* 34.

31 Subſtitutio ſi fiat de aliquo in defectum alicuius alterius ſubſtituti, cenſetur ſubſtitutus, ex eadem ſubſtitutione, & caſu quo primus ſubſtitutus vocatus eſt, *Hiero. Gabr. conſ.* 95. *nu.* 11 *lib.* 1.

Et contra fideicommiſſum ſemper iudicandum in dubio, *Hieron. Gabr. conſ.* 95. *num.* 17. *in* 1. *Berreta conſ.* 74. *num.* 14. nec debet in dubio induci ſubſtitutio, vbi reſultaret ſuperfluitas alterius ſubſtituti, *Hiero. Gabr. vbi ſup. num.* 10.

Et fideicommiſſum ſumitur, vel ex verbis, quando verba illud exprimunt, vel per extenſionem, ex mente, quãdo mens hoc iudicat, *Hiero. Gabr. vbi ſup. num.* 12.

Multum notandum, quod quando in fideicommiſſo, vel alia ſubſtitutione ſubſtituitur, & vocatur aliquis in aliquo caſu expreſſo, omiſſo vel excluſo alio magis dilecto, ſeu magis propinquo, ſeu cui magis ſucceſſio aliàs debebatur, tunc ſi cõtingat alius caſus omiſſus à teſtatore, præfertur in illo ille ſubſtitutus ex mente teſtatoris licèt ſit magis remotus, quia ſicut eũ prætulit teſtator in vno caſu, cenſetur prætuliſſe in alio ſi de

ſi de eo cogitaſſet, *Cornens conſ. 276. à num. 10. Bart. in l. 2. num. 33. ff. de vulg.*

33 Similiter ſi teſtator maſculis propriæ familiæ bona relinquat, ita vt vnus, & proximior ſuccedat, ex hac maſculorum expreſſione cenſetur de iure cõtemplata agnatio, *Molin. de primog. lib. 3. c. 5. vbi latè, & lib. 1. c. 5. num. 36.* cum multis, & ſic inducitur fideicommiſſum agnationis, & ſi vnus proximior maſculus vocetur erit fideicõmiſſum maioratus, quod operatur vocatio maſculorum, eſt tamen verum, quod hæc præſumpta agnatio, non egredietur perſonas vocatas, ex quo eſt præſumpta, & ſic ad totam agnationem non extenditur, ſed limitabitur ad perſonas nominatas, *Molin. vbi ſup. & lib. 3. c. 4. vbi multi*, niſi aliud coniectura dictaret in fauorẽ omniũ maſculorum totius agnationis.

Et de inducendo fideicommiſſo, etiam maioratus, latè, *Molin. lib. 1. c. 5. à num. 39. in fin. & lib. 2. c. 6. num. 57.*

Et quando fideicommiſſum inducitur per cõiecturas in deſcendentes alicuius, intelligitur non reciproce inter lineas, ſed ſolum inter deſcendentes cuiuſque lineæ. *Berret. conſ. 74. vel 75. num. 5.*

34 In fideicommiſſis, quid nomine familiæ veniat, *Molin. lib... c. 4. nu. 41.* dicens venire omnes etiam cognatos, & tranſuerſales, & an nomine familiæ veniant fœminæ, dixit, quod non, *Berret. conſ. 75. num. 16.*

DECISIO CCCLXXI.

In eadem cauſa Ioannis Gaſcon.

Quando reſultet fideicommiſſum reciprocum inter aliquos, caſu quo ab vltimo relinquatur fideicommiſſum aliquod.

SVMMARIVM.

Fideicommiſſum inter heredes, vel legatarios inducitur, cum vltimo ex eis morienti per fideicommiſſum ſubſtituitur, numer. 1.

Subſtitutio facta vltimo heredi, vel legatario, per fideicommiſſum (ſi ipſa in tota re fiat) fideicommiſſum ad inuicem inter omnes inducit, num. 2.

Subſtitutio vulgaris, vel pupillaris directa vltimo facta, reciprocam aliquam ſubſtitutionem inter heredes, vel legatarios, neutiquã operatur, num. 3.

Subſtitutio facta vltimo morienti inter heredes, vel lega-

Deciſio CCCLXXI.

gatarios, qui tantum in conditione poſiti ſunt, non tamẽ vocati, fideicommiſſum reciprocum inter ipſos non inducit, num. 4.

Subſtitutio facta vltimo, vulgarem non inducit, cum iã vltimus aliorum portiones iure acceſcendi acquirat, numer. 5.

Subſtitutio reciproca inter collectiuè vocatos, non inducitur, niſi ex euidenti coniectura appareat, num. 6.

Vocati poſt mortem alicuius collectiuè, vel per compendioſam, per fideicommiſſum actiuè, non paſiuè admittuntur, quia compendioſa fideicommiſſariam includit, numer. 7.

Subſtituti ad inuicem per fideicommiſſum cenſentur, quando poſt aliquos mortuos vltimo morienti per fideicommiſſum ſubſtituitur, numer. 8.

Voluntas (ſi de illa per bonas coniecturas conſtare poteſt) in interpretandis fideicõmiſſis, verba ſuperat, numer. 9.

Reciprocum fideicommiſſum inter vocatos per hæc verba, inſtituto Petrum, & Ioãnem hæredes per fideicommiſſum, inducitur, nu. 10.

Fideicommiſſum ex coniecturis, & multo magis ex maiori dilectione, & charitate præſumi ſolet, num. 11.

Fideicommiſſum, ſi de eius extenſione agitur, odioſum eſt, ſi verò de illius ordine, fauorabile dicitur, num. 12.

Fideicommiſſum facit, vt teſtatori per mediam perſonam ſuccedatur, nu. 13.

Differentia, quæ extat inter ſubſtitutionem vltimo factam, vel poſt mortem vltimi, aſignatur, num. 14.

1 Fideicommiſſum inducitur inter aliquos hæredes, vel legatarios, quando vltimo ex eis morienti fit fideicommiſſaria ſubſtitutio de aliquo, ſi tamen fiat ſubſtitutio in tota re relicta, ſecus aliàs, *ita Socin. in l. hæredes mei §. cum ita num. 4. ad Trebellian.* aliàs ſi non fiat in tota re, ſed ſimpliciter, tunc in ſola portione vltima cenſetur facta ſubſtitutio, quia ceſſat ratio *§. Scia libertis, vbi infra, ita Socinus nu. 6. Ruin.* 180

2 *num. 2. & 3. in 2.* nam ex hoc ſolo, quod vltimo ſubſtituatur per fideicommiſſum, cenſentur alij inuicem ſubſtituti, ſi ſubſti-

ſubſtitutio fiat in tota re, vt ſupra dixi, *l. Titia Seio, §. Seia libertis, de leg. 2.* quia coniecturæ, hoc dictat, vt ſcilicet videatur vnus alteri ſubſtitui, vt ſic tota res veniat ad ſubſtitutum vltimum, aliàs non poſſet ipſe reſtituere, & ſola coniectura inducitur fideicommiſſum, ſecus tamen eſſet in ſubſtitutione directa vulgari, vel pupillari, quia in hac ſubſtitutione facta vltimo non induceretur inter hæredes, vel legatarios aliqua ſubſtitutio re

3 ciproca, *l. vel ſingulis de vulgari* ratio rationis eſt, quia directa nõ inducitur, niſi ex verbis expreſſis, fideicõmiſſaria verò, ex ſola coniectura, & præſumpta volũtate, *ita Dinus in d. § ſeia libertis, & ibi Paulus, Socinus, in l. hæredes mei, §. cum ita num. 7. ad Trebell. Craſſ. in §. ſubſtitutio, quæſt. 81. vbi late.*

4 Et ſi ſolum illi hæredes, & legatarij, qui reperiantur poſiti in conditione, & non vocati, tunc licèt vltimo morienti fiat ſubſtitutio, non cenſentur illi inter ſe grauati per fideicõmiſſum, *Ruin. conſ. 96. num. 11. in 2. & conſ. 180. nu. 6. in 2.* imo ad inducendam hanc reciprocam neceſſe eſt, quod æqualiter ſint vocati, & grauati iſti, inter quos eſt præſumenda reciproca, nã aliàs, ſi inæqualiter, & diuerſis caſibus eſſent vocati, & ſic non poſſet dari reciprocum fideicommiſſum, & æquale inter eos, non debet induci, ſed dicetur relictum ab honoratis, ſi moriantur poſiti in conditione, vel dicetur quilibet grauatus eo ſolum caſu quo reperietur vocatus, *ita Ruin. vbi ſup. latè Menochius conſ. 180. in 2. & lib. 4. præſumpt. 62. per totam.*

5 Vulgaris autem (vt dixi) non inducitur inter vocatos, ex tali ſubſtitutione facta vltimo, quia eſſet ſuperflua, cum iam vltimus iure accreſcendi capiat aliorum portiones, *Menoch præſumpt. 61. num. 2. lib. 4. de pupillari vide ibi, num. 3.*

6 Corroborãtur ſuperiora, quia reciproca non inducitur, etiam inter collectiuè vocatos, niſi cõiectura euidenti, quæ non colligitur, licèt vocati ſubſtituantur poſtea inter ſe, & deinde grauẽtur Titio reſtituere, nam licèt Titius ſit per fideicommiſſum vocatus, ipſi tamen nõ ſunt per fideicommiſſum vocati, ſed per vulgarem, *Caſtro conſ. 14. col. 2. in 1.*

7 Imo quando plures collectiuè vocantur poſt mortem alicuius, vel aliter per compendioſam, quæ dicitur continere fideicommiſſariam, tunc veniunt per fideicommiſſum actiuè, non paſſiuè, vt ſemel admiſſus teneatur reſtituere alteri, vel coheredi, ſed veniunt actiuè, quia vocantur ad fideicommiſſum vulgariter, & eſt vulgaris in fideicommiſſo, *ita Menoch. conſ. 85. nu. 95.* niſi inter deſcendentes eſſet appoſitum verbũ, inducens tractum temporis, veluti ſubſtituo deſcendentes quandocumque, vel quod bona remaneant in familia, *d. num. 99. in fin. Peregr. art. 18. num. 14. 13. verſ. contra vbi multi DD.* verbum enim liberi, & deſcendentes, licèt ſint collectiui diuerſorum graduum, in infinitum, *Menoch. 85. nu. 1.* denotant tamẽ (vbi vocantur) vocationem ſucceſſiuam per vulgarem,

rem,non dato verbo tractus fu turi,ita fuit iudicatum in cauſa de Xxar.io proceſſu Ioannis Gaſcõ,de quo ſupra, & ſecũdũ ſuperiora traditur inter manus communiter, quod vbi poſt ali quos mortuos vltimo morienti ſubſtituitur per fideicõmiſſũ in tota hæreditate Petrus,illi quibus fit ſubſtituo cenſentur inui cem ſubſtituti per fideicõmiſſum,*l.Titia,Seyo,§.Seya libertis, Socin.Sen.* 1 1 3.*in prin.num.9. ver.ſed*
8 *quando enim,&c.* vbi alij, hoc intellige fierant vocati, ſecus ſi ſolum in conditione poſiti, nã tunc non reſultat fideicommiſſum inter eos,*Ruin.conſ.*96.*num.* 1 1.*in* 2. *& conſ.*108.*num.*2.*in* 2. quia ſubſtitutio facta vltimo poſt mortẽ plurium,cũ ille non ſit vocatus, non valet, *l. ab eo C. de fideicommiſſ.* debent enim omnes eſſe vocati,*Socin. vbi ſup. in fin.* non tamen induceretur reciproca per directã vulgarẽ, quæ nunquam præſumitur niſi expreſſe dicat teſtator,vel colligatur per antecedens neceſſarium,*l.vel ſi ingreſſus.ff.de vulg. Ruin.conſ.*96.*in* 2.deniq; vt inducatur fideicommiſſum reciprocum inter vocatos, requiritur quod omnes ſint honorati, & vocati, & quod poſt mortẽ plurium fiat ſubſtitutio ab vltimo expreſſe,& quod fiat in toto re licto,tunc inter illos inducitur fideicommiſſum reciprocum, non aliàs,*Socin.d conſ.*1 1 3.*à nu.*9 vbi benè,ſed ſi fieret poſt mor tem plurium expreſſe ab vltimo,non tamen in tota hæreditate,ſed ſimpliciter,tunc nõ inducitur fideicommiſſum inter vocatus,ſed tantum ab vltimo in parte ſua tantum,*Socin.ibi,ſed Marian.Socin.Iun conſ.*180.*n.*8.*vol.* 2. contẽdit,idem ſi poſt mortẽ plurium vocatorum ſubſtituatur quis in tota hæreditate,vel vniuerſaliter hæres(quia ſecũdum eũ pariahęc ſunt,ſubſtitui in tota hæreditate, vel vniuerſaliter,quia hoc verbũ totã hęreditatem comprehendit)quia tunc cenſetur ſubſtitutus vltimo,ad id allegans *Socin.dominum ſuum in §.cum ita* 2.*vol.ver.quintus & vltimus caſus,& conſ.*249.*col.* 6. *&* 2. *vol.* 2. qui in dictis locis dicit communem, opinionem, & totum hoc ex coniectura voluntatis neceſſario inducta colligitur, quoniam in
9 fideicommiſſis interpretandis prævalet voluntas verbis, ſi de illa conſtare poteſt per bonas coniecturas,*Decian conſ.*127 *num.*8.*in* 3.

Similiter reciprocũ fideicõ-
10 miſſũ inducitur inter vocatos, ſeu inſtitutos per hæc verba inſtituo Petrum, & Ioannem hæredes per fideicommiſſum *Mari.Socin.Iun.conſ.*180. *numer.*3. *vol.*2. & hoc propter euitandã contrarietatem, ne ſcilicet iure directo, & obliquo ſint hæredes, & ſic dicuntur hæredes directo, & inuicem ſubſtituti per fideicommiſſum reciprocũ vide ibi.

Nec mirum quia fideicom-
11 miſſum ſolet præſumi ex coniecturis à multo magis,& à maiori dilectione, à maiori charitate,*Socin Iun.*180. *à num.*23.*vol.*2 *& à num.*53.*cum ſequen.*vbi bonę coniecturæ,his enim coniecturis, & indicijs etiam tacitis inducitur fideicommiſſum, ſi talis

lis coniectetur voluntas teſtatoris, vt ibi.

Fideicõmiſſum eſt odioſum, vbi agitur de eius extenſione, vel an ſit impoſitum, tamen ſi de ordine illius agatur erit fauorabile, *Mantic. lib. 8. tit. 18. nume. 35.* veluti cui debeatur huic vel alteri, & aduertẽdum quod ſemper. Per fideicõmiſſum ſuccceditur teſtatori per mediã perſonam, *l. cohæredi, §. cum filiæ de vulg. Mantic. lib. 8. tit. 18. num. 3.* licet immediatè ſuccedatur vltimo defuncto, *ibi. 66.*

Sed ad ſupradicta eſt aduertendum, quod aliud eſt, quod ſubſtituto fiat vltimo, vel poſt mortem vltimi, nam in hoc vltimo caſu, non procedit: *l. Titia, Seio, §. Seia libertis de leg. 2.* quia in primo caſu eſt iniunctum fideicommiſſum legatario: in ſecundo verò eſt dubium, item in primo caſu vl[...]nus omnium hæredum cenſetur grauatus, in ſecundo verò caſu quilibet cenſetur grauatus in portione ſua, niſi inuicem fuerint ſubſtituti, *l. fin. §. filiam de leg. 2. Petrus Antonius Anguiſolam conſ. 65. vbi latè per totum.*

DECISIO CCCLXXII.

In eadem cauſa Ioannis Gaſcon.

An teſtamentum confectũ ſine loco corruat, tanquam nullum, & multa de omiſsione ſolemnitatum inſtrumentorum.

SVMMARIVM.

Loci defectus an faciat corruere teſtamentũ, nu. 1.

Notarius commiſſarius ſubſtã cialia minime ſuplere poteſt num. 2.

Temporis, & loci omiſsio in teſtamento facit eum corruere. num. 3.

Loci, & temporis omiſsio in teſtamento, cum ſint de ſubſtantialibus, contraria conſuetudine non poteſt conualeſcere. num. 4.

Teſtamenti ſolemnitates ſubſtantiales ſunt locus, & dies, licet temporis diuturnitas reſpectu locorum, aliter poſsit interpretari, & illa dicitur diuturnitas quæ inducit præſumptionem extrinſecam. nu. 5.

Temporis diuturnitas quãdo in inſtrumẽto de defectu ſolemnitatis apparet, nõ prodeſt, & idem quando agitur de graui præiudicio, num. 6.

Solemnia contractus in antiquis bene præſumuntur, ita tamen ſi inſtrumentum ſit ſolemne, num. 7.

Inſtrumentum, in aliqua ſolemnitate

Digitized by Google

nitate defectiuum probat ſemiplene mortuo notario etiã in facto recenti, num. 8.

Notarum Comiſſarius ad exẽplandum, vel extrahendum inſtrumentum à nota, ab alio receptum requiritur, vt fideliter exempletur, & quod citentur intereſſati, num. 9.

Loci ſolemnitas cum ſit de ſubſtantialibus, in teſtamento ea deficiente, reducitur ad non factum, & minime poteſt cum diuturnitate temporis conualeſcere, numer. 10.

Regij Senatus determinatio, & legis Regni explanatio, num. 11.

Locus loci generalis, & ſpecialis, data aliqua coniectura bene poteſt ſuppleri de vno inſtrumento ad aliud quando ab eodem notario inſtrumentum confectũ fuit num. 12.

Notarum Comiſſarius quantum ad locum loci poterit aliquid ſupplere, ſi ad dictã ſuppletionem, & reparationem aliquæ coniecturæ adſint, num. 13.

Iudicis mandato poteſt ſummi authenticum inſtrumentum ex comuni, licèt in matrice deficiant aliqua ex requiſitis ad autoritatem inſtrumenti, num. 14.

Loci mentio licèt expreſſe non fiat, ſufficit tamen ſi coniecturis deducatur, & omiſſio teſtatoris omnimoda licèt ſuppleri non poßit, tamen quod implicitum, vel obſcurius comprehenſum eſt, poſſe ſuppleri, & declarari compertum eſt, num. 15.

Mortuo notario inſtrumentum imperfectum bis ſolemnitatibus, probat ſemiplene etiam in facto recẽti, ergo in antiquis plenè probabit, numer. 16.

Solemnitates inſtrumentorum extrinſecæ bene poſſunt mãdato iudicis ſuppleri, datis aliquibus coniecturis, ea verò, quæ ſunt de ſubſtantia etiam mandato iudicis ſuppleri minime valent, numer. 17.

Loci expreſſio cum ſit de ſubſtantia, ideo non poteſt ſuppleri per relationem ad aliud, num. 18.

No-

Obilis Don Petrus Fernandez de Ixar Primipilarius Regum Aragoniæ, anno 1318. condidit ſuum teſtamentum, in cuius ſignatura ſic habetur.

Feyto fue aqueſto dia Sabado ſeys dias andados del mes de Ianero, anno domini 1318. teſtigos fueron preſentes, que eſto vieron e oyeron Lorenço Fernandez de Sayas, ciudadano de Çaragoça, & Maſtre Peré de Rius, e don Domingo Belchir, vezinos de Ixar.

La ſumma deſt teſtament fue recebida por don Guillem de la Alãbra notario publico, que fue de Ixar, elqual fino & eſt dichoteſtamẽt fazer no pudo, por eſto yo Paſcual de la Alãbra Notario de Ixar aqueſt teſtament eſcreuir fize con letras ſobre eſcritas en la 78. linea, ſign.

1 Modo diſcutitur an ex defectu loci corruat hoc teſtamentum ob defectum ſolemnitatis, & videbatur dicendum quod ſic, quia ad validitatem actus, & eius perfectionem inter alia requiritur expreſſio loci generalis, vbi inſtrumentũ fit, *Ceſar Barcis deciſ.39.n.24.* vbi multi, *Specul. Io. And. Bart. Angel. Ruin. Nata. Menoch. Ceſal.* apud quos de communi, quod locus ſit de ſubſtantia inſtrumenti, & eius defectu vitiari inſtrumentum, imò dicunt in hoc neminem diſcrepare, &c. idem dicunt de loco loci, ſecundũ magis communẽ, licèt de hoc loco loci fuerunt variæ opiniones, & in tantum locus, & tempus requiruntur, vt non valeat conſuetudo in contrarium, quia eſſet iniqua, &c. daretur occaſio ad falſitates, quæ eſſent improbabiles non data coarctatione loci, & temporis, ita *Rota deciſ.6. de conſuetu. Didacus Practi.c.20. Bertran.275. lib.2.* & hæc procedunt, ſiue locus ſit de ſubſtãtia, ſiue de ſolẽnitate ſubſtantiali, in quo nullus diſſenſit, quia ſecundum *Barcis num.27.* omnes fatentur ſaltim eſſe de ſolemnitate ſubſtantiali, in vtroque tamen caſu inſtrumentum eſt nullum, *deciſ. Capel. Toloſ. 49.* vbi multi, tandem *Barcis à num. 28.* per multas rationes contendit nõ valere ſcripturam matricem, nec redigi poſſe in publicam formã, ſi locus tempus, & teſtes deficiant, cum hæc omnia in matrice debeant eſſe, quo non dato nõ poteſt exemplari per Notarium, etiam Commiſſarium, nec de mandato iudicis, allegat ad id *num.36. Ioan. And. Angel. Socin. Curt. Sen. Roland. Bald. Felin. & omnes in c. cum P. tabellio. de fide inſtrum.* dicentes, quod circa ſubſtãtialia, de quibus agitur nihil ſupplere poſſit cõmiſſarius, *Rota Rom. apud Seraſi. deciſ.949.n.6.tom.1.* & ſic cũ hic deficiat locus in hoc teſtamento, dicendum videtur, quod nõ valeat, quia locus eſt de ſubſtantialibus, & eo deficiente
2 videtur corruere, vt ita tenet *Roland. conſ.38. num.37. in 1.* dicẽs, quod de ſubſtãtia inſtrumẽti ſunt rogitus, teſtes & locus, & quolibet deficiente non valet inſtrumentum, idem de loco dicunt *Barto. in l. de pupillo.*

§. *qui vitiat, de noui oper.nun.* di cēs cōmunē, *Angel.* 220. *DD. in cap.* 1. *de fide instrumentorum. Boeri. deciſ.* 33. *columna penultim. Ruinus conſ.* 154. *in fine in* 3. & 159. *volum.* 4. *Corne.* 60. *colu.* 2. *in* 4. vbi quod non valet conſuetudo cōtraria,ſcilicèt quod valeat inſtrumentum ſine loco allegat *Rotam.* & *conſ.* 216. *col.* 2. *eodem,Pariſius* 28. *num.* 10. *n.* 2. *Afflict. in Conſt. Regni. Baiul. num.* 24. *verſ.* 4. *Grama. voto* 25. & quod locus ſit vna ex perfe-
3 ctionibusin inſtrumēto requiſitis, tenet *Baldus in l. contractus. C. de fide instrument.* & ex hoc defectu eſſe nullum inſtrumentum tenet *Rota. deciſ.* 649. *apud Serafin. tom.* 1. *fol.* 1075. *vbi nu.* 6. dicit, Commiſſarium notarum nō poſſe ſupplere ſubſtācialia, ſi deficiant, vt eſt locus, de quo ibi agitur *Crauet. conſ.* 216. dicit eſſe de ſolemnitatibus locū loci,teſtes,ſignūNotarij, ſubſcriptiones eiuſdem, & teſtium, Annum, Menſem,& alia, de quibus in *l. generali. vbi glo. C. de tabel. lib.* 10. fatetur tamen ex illorum, & cuiuſlibet corū defectu inſtrumentum corruere, appellat tamen eas ſolemnitates ſubſtanciales *num.* 10. *Menoc.* 37. *nu.* 3. dicit eſſe de ſolemnitatibus inſtrumentorum, locum,tempus, & alia numerata per *Gabrielem d. l. generali*, fatetur tamen ob illorum omiſſionem inſtrumētū corruere,& de ſub-
4 ſtātialibus dicit eſſe actus, qui à partibus geruntur, id eſt contractum celebratum,naturalia verò, quæ actum concomittantur, vt euictio,tranſlatio dominij,reuocatio præcarij,& ſimilia, & ibi *num.* 98. quid accidentalia, *Angel.* 22. *num.* 3. dicens ex defectu rogitus, & loci corruere inſtrumentum, *Menoc.* 288. dicit,expreſſionem loci generalis eſſe de eſſentia, & forma inſtrumenti, allegat multos, nec valebit contraria conſuetudo ſecundum eum, vbi multi, & quod eſt opinio verior,& receptior alias inſtrumentum eſt nullum, *Menoc.* 45. *in* 1. dicit eſſe de ſolemnitatibus inſtrumenti, non tamen de ſubſtantialibus, *l. cum tabernam.* 24. §. *idem quæ ſibi de pignoribus. Gracian. cap.* 285. *diſceptat. lib.* 2. *num,* 3. & 10. dicit eſſe de ſolemnitatibus teſtamenti, locum,& diē, licèt eorum omiſſione vicietur (in teſtamento
5 tamen dicit eſſe de ſubſtantia tempus ex iure ſpeciali, *Authentica quod ſine. C. de teſtament. Gracianus numer.* 7. *Socinus Iunior conſilio* 3. *vſque ad* 6. *lib.* 4. quia debet de tempore conſtare, ex quo vltimum præualet) de loco loci, quod etiam debeat apponi concluduntDoctores, *Gracianus numero* 13. niſi vel tacitè intelligeretur, vel conſuetudo non requirat, licèt alij dicant, etiam tunc non valere, vt ibi *Nota conſilio* 162. *numero* 24. *cum ſequentibus*, dicit, quod antiquitas temporis inducit præſumptionem ſolemnitatis extrinſecæformalis,puta interuentum conſenſus,authoritatem alicuius ſubhaſtationē & ſimilia, non tamen ſuplet ſolemnitatem ſubſtantialem, ideſt iuſtitiam tituli, nec ſolemnitatem materialem, ideſt

id eſt ſolutionem præcij,adducit aliquas limitationes, in quibus præſumitur titulus,
6 veluti in beneficialibus, teſtamento Tandem id quod dicitur de diuturnitate temporis, etiam limitat illud non procedere, quando ex inſtrumento apparet de defectu ſolemnitatis, quod non interuenerit, *numero* 26. *Caſtrenſis* 81. & idem quando agitur de graui præiudicio, nam tunc non valet diuturnitas, *Iaſon in l.* 1. *colu.* 4. & 5.4.& 5. *fallen. c. qui admitti.* & *conſilio* 176. *circa primum dubium, lib.* 2. & *conſilio* 148. & dicit *Nata numero* 29. quod argumentum de antiquitate eſt debile penes æquos iudices, *Menochius* 288, *numero* 34. *lib.* 3. dicit ex defectu loci corruere teſtamentum, & inſtrumentum, idem *Ceſalus* 409. *numero* 47. *libro* 3. loquentes de tempore, loco,& ſimilibus, *Honded.* 66. *à numero* 26.45. & 61. vbi dicit tempus eſſe de ſubſtantia inſtrumenti, & ex eo omiſſo corruere inſtrumentum teſtamenti, etiam inter liberos allegat *Couarr. practi.* 20. *numero* 2. *Riminald. Iunior conſilio* 384. *numero* 23. *libro* 4. idem *Honded.* dicit idem de indictione, & alijs ſolemnitatibus,vt ſunt de ſubſtantia, *numero* 27. & 61. vbi quod ſunt ſolemnitates ſubſtantiales, dicit etiam *numero* 46. quod antiquitas non ſuplet defectum ſolemnitatum inſtrumenti, idem tenet *Soci-*
7 *nus Senior conſilio* 2. *numero* 8. *cum ſequentibus. libro* 3. vbi allegat *Baldum Ioannem de Imol. in l.* 1. *de his,quæ in teſtam. delentur*,& dicit *Socinus*,quod benè præſumūtur in antiquis ſolēnia contractus, ita tamen ſi inſtrumentum ſit ſolemne, non aliàs quantumuis antiquum, & hoc voluit *Nata vbi ſupra.* quidquid contrarium dicat *Craneta* 274. *numero* 5. *libro* 2. *Riminaldus Iunior conſilio* 6. *numero* 43. dicentes, probare in antiquis, ſcilicèt minus ſolemne inſtrumētum, nam illud falſum, vt dixi, vel procedunt illorum dicta,quando inſtrumentum reperitur inter notas Notarij rogati, & conſtaret de eo fuiſſe rogatum, & eius manu ſcriptum, ſecus ſi reperitur penes tertium, ita etiam declarant *Menoch.* 42. *num.* 36. *lib.* 1. vel procedunt dicta *Crauetæ*, & *Riminaldi.* quando ſolùm defuit in eo ſolemnitas, ſed in alijs ominibus eſt perfecta ſcriptura, & à Notario mortuo publicata, & ſignata, ſeu ſubſcripta, *Aymon de antiquit.* 4. *par. limitat.* 8. tenet, quod tale inſtrumentum defectiuum in aliqua de ſolemnitatibus neceſſarijs, & ſic minus ſolemne probat in antiquis, dummodo habeat teſtes, ſignum, & ſubſcriptionem Notarij, licèt careat loco, tempore, vel alia ſolemnitate, quando non eſſet de illis,quæſtio & controuerſia mouetur.

Quia ſi inſtrumentum in a-
8 liqua ſolemnitate defectiuum probat ſemiplene mortuo Notario, etiam in facto recenti, vt ibi *num.* 16. ergo in antiquis plenè probabit, videtur tamen contrarium dixiſſe in ſecunda parte, verbo *ex præmiſſis*,

numero 57. & 3. *parte. ver.* 10. *numero* 26. in quibus locis dicit non præſumi ſolemnitatem de antiquo, quando inſtrumentum non probat ex defectu alicuius ſolemnitatis, & allegat *Ioannem de Imol.* poſſet dici, quod non declarat, ex quo defectu non probet, potuit enim intelligere de ſigno, & ſubſcriptione Notarij, vel defectu
9 teſtium, quod omnes concedunt.

Imò ad exemplandum inſtrumẽtum ab alio receptum, vel extrahendum à nota per commiſſarium, vel alium non rogatum, requiritur quod fideliter exempletur, non addendo, nec detrahendo, & quod citentur intereſſati: forma autem Notarij extrahentis eſt, quod dicat in ſigno, & ſubſcriptione: Ego talis Notarius ſupraſcriptum inſtrumentum de verbo ad verbum, ſuſcepi de nota talis Notarij mortui, qui ipſum manu propria, quam benè noui ſcripſerat, & hoc de mandato talis iudicis, quo ad ſubſtantiam nihil addito, vel mutato in formam publicam redigi, & meum ſignũ appoſui, hæc *Butrio in capite P. tabellio. numero* 8. *de fide inſtrumentorum.* cum itaque locus ſit de ſubſtantia, ſeu ſolemnitate ſubſtantiali, vt Doctores communiter fatentur non poteſt probare nec fidem facere, & per conſequens cauſa teſtamẽti reducitur ad nõ factum,
10 cumque nullum ſit, non potuit temporis diuturnitate etiam, mille annorum conualeſcere ex communi regula, quod nullum eſt, &c. etiam ſi pars confiteatur, ſiue tacite per productionem, ſiue expreſſe confitendo ſe illud teſtamentum feciſſe, quia fides inſtrumenti eſt iuris publici, non depeodens à parte, & ſic ab ea non poteſt capere robur probationis.

Tandem his non obſtantibus contrarium fuit per Senatum pronunciatum, nam ſatis apparuit de loco, ex quo Notarius limitatam poteſtatem habebat ad dictum locum de Ixar, à cuius Domino fuit creatus, & ſic ſatis apparuit de loco, hæc enim ſolemnitas loci de iure requiritur in inſtru-
11 mentorum confectione, vt eui tentur falſitates, & ne partes in incerto laborent, nam cognito loco, tempore, & alijs requiſitis facile ſit partibus veritatem inquirere, & detegere falſitates inſtrumentorum, ob quam cauſam diſponit forus noſter de anno 1362. vt Notarij generales, habentes poteſtatem per totum Regnum teneantur exprimere in ſuis inſtrumentis locum in quo habitant, vt ſic partes ſibi conſulant, & inquirant de veritate in tali loco: in noſtro vero caſu habebat poteſtatem limitatam ad locum de Ixar, & ſic in eo non requirit forus talem ſolemnitatem. Ex quo iam ſatis apparet ibi habitare, & ibi teſtificaſſe, hæc ratio mentem conuincit. Facit, quia etiam requiritur locus generalis, & locus loci ſpecialis, ex magis communi, & tamen certum eſt, quod poteſt vnus per aliũ ſup-

ſupleri, data aliqua coniectu
ra ſufficienti, imò ſat eſt, ſi præ
ſumptiuè conſtet de loco, etiã
12 ſi expreſſum non ſit, ex *Bart.*
Alexand. & alijs allegatis per
Cæſar. de Barcis, & ſi hæc ratio
eſt vera de ſuppletione loci fa
cienda de vno inſtrumento ad
aliud, quando fuerunt con-
fecta ab eodem Notario, quo
caſu *Barcij* opinio eſt vera,
& communis, vt per *Menoch.*
288. *numero* 20. *in* 3. multò ma
gis erit in caſu noſtro, vbi non
fit iſta intelligentia ex ſeparato
to inſtrumento, nec ſummi-
tur ab alijs extrinſecis, ſed ab
eademmet ſcriptura, in qua
annuitur, & quaſi expreſſe lo-
13 cus exprimitur, dicendo, *No-*
tario de Ixar, maximè quia No-
tarius rogatus poteſt ſupplere,
ſi quid in matrice omiſit pone-
re, ſiue ſit locus, ſiue ſit tem-
pus, ita *Bart. Deci. Cagnolus in l.*
ſi librarius, de reg. iur. B*ald. Butr.*
Specul. Ioannes Andr. Cranèta,
Geminia. Federic. de Senis, Nata,
quos allegat Barcis, *vbi ſupra*,
numero 44. per bonas rationes;
idem Barr. *&* Bald. *in l. Impera-*
tor, de ſtat. homin. Et idem lice-
bit Commiſſario, ſi legitimus
ſit, & in vtroque adſint ratio-
nes, & coniecturæ ſuadentes
ſuppletionem, & reparatio-
nem eorum, quæ in matrice
fuerunt omiſſa, & quæ conclu
dant rem ſic ſe habuiſſe.

14 Deinde, quia ſecundũ magis
communẽ, & veriorem opinio
nem, licèt in matrice deficiant
aliqua ex requiſitis ad autho-
ritatem inſtrumenti, & Do-
ctores variè loquantur, an in
breuiatura non habens omnia
ſolemnia fidem faciat, tamen
nemo negat poſſe ex ea ſu-
mi inſtrumentũ authenticum
mandato Iudicis, qui conſi-
derabit, an illa vera ſit, & ſic
ſe habuerit ex varijs circun-
ſtentijs, & coniecturis, *Alexa.*
14. *lib.* 6. *Curti. Iuni.* 162. Beroi.
92. *lib.* 3. *Caſtro.* 111. *lib.* 1.
Craneta 216. *numero* 1. Barcis, *nu-*
mero 48. vbi de magis commu
ni, & veriori, maximè ſi de
tempore, & loco non ſit quæ-
ſtio, vt dixi ſupra ex *Craneta*,
præſertim ſi locus non ſit om-
nino omiſſus, ſed minus clarè
expreſſus, nam potuit alijs con
iecturis iuuari. Cõfirmãtur ſu-
periora, quia licèt ſit magis
communis opinio non ſuffice-
re locum generalem propter
nimiam incertitudinem, niſi
ſpecialis adſit, *Caſtro.* 420. *lib.*
2. *Ceſal.* 622. tamen *Ioann. And.*
inquit, non propterea vitiari
inſtrumentum, ſed fieri ſuſpe-
ctum ob illam imperfectam
loci expreſſionem, & ſic poſſe
iuuari per teſtes, *Geminia. in ca-*
pite Abbate. de re iudic. in 6. *Ca-*
pella Toloſ. deciſ. 491. *Caſtro vbi*
ſupra. numero 52. dicens, quod
ſi defectus loci generalis po-
teſt ſuppleri per ſpecialem ex-
preſſum, vel è contra, vi ali-
cuius coniecturæ, illud ſuffi-
cit, imo quod ſatis eſt, ſi præ-
ſumptiuè poſſit conſtare de
15 loco, etiam ſi expreſſum non
ſit, *Bart. in l. ſi quis ex argentarijs.*
§. ſi initium, de edendo. Alexand. in
l. de pupillo. §. qui annunciat de no-
ui oper. nunciatio. Iaſ. poſt alios in
l. comparatione C. de fide inſtrumen-
torum. Geminia. in dicto capite Ab-
bate. Barcis, numero 52. *&* 53. di-

Digitized by Google

cens ex *Bald. in l. captatorias. C. de fide inſtrumentorum.* quod licet ſapiens non poſſit aliquid addere circa id, quod eſt omnino omiſſum à teſtatore, vel contrahentibus, poteſt tamen circa illud, quod eſt implicitum, vel obſcurius cõprehenſum, veluti ex loco coniecturali, vel generali, vel è contra, coniecturas autem circa id elegantiſſimè tradit *Barzis, à numero* 54.

16 Vltimo facit, quia hæc requiſita, & alia ſunt de ſolemnitate ſola, & ſic licèt ex ſe quandiu ſic manet inſtrumentum, non faciat fidem, tamen poterit mandato Iudicum ſuppleri, & extrahi perfectè, ſi adſint coniecturæ veritatis, vt in noſtro caſu, *Barzis à numero* 60. *&* 66. quia ex communi mortuo Notario inſtrumentũ imperfectum his ſolemnitatibus probat ſemiplenè, etiam in facto recenti, *Barzis, numero* 64. vbi alij, *Craueta. vbi ſupra.* Ergo in antiquis plenè probabit *Craueta de antiquitate.* §. *viſo de*

17 *ſcriptura. numero* 298. maximè, quia ex communi, de qua *Bart. in l. ſi librarius.* poteſt Notarius has omiſſiones ſupplere, ſi de illis principaliter non agatur, latè *Barzis numero* 68. vbi alij multi, ſecundum quem, totum hoc relinquitur Iudicis arbitrio, qui arbitrabitur fore, vel non fore reparandam imbreuiaturam, nec neceſſe eſt in ea adeſſe omnia, quæ ad inſtrumentum neceſſaria ſunt, & reſpondet ad omnia contraria idem *Barzis*, in fine.

18 Nec obſtant contraria, nam ſecundum *Barzis num.* 60. hæc requiſita non ſunt de ſubſtantia, ſed de ſolẽnitate, & quod licèt Notarius de ſe non poſſit illa ſupplere, bene tamen de mandato Iudicis datis aliquibus coniecturis, & argumentis illud ſuadentibus arbitrio Iudicis, ita *Barz. num.* 65.

Neque obſtat, quod expreſſio loci ſit de forma, & ſic non ſupplebilis per relationem ad aliud, nam præſumptiua non ſufficit, vbi forma requiritur, quia hic nõ ſit relatio ad aliud, ſed ipſa ſcriptura ſe ipſâ declarat, & ſic ſumus extra dubium, & ſi ſtylus Notariorum excuſat, & ſeruari debet, hic fuerũt exhibita quamplurima inſtrumenta confecta per plures Notarios dicti loci, in quibus non exprimitur locus, ſed tantum dicitur *Notarius de Ixar*, & alias perirent quamplurima inſtrumenta antiqua, quorum vi Baroniæ multæ, & loca poſſidentur in Regno, quod fatuum & triſtiſſimũ deploratur, *Barz. vbi ſupra. & Rub. Alex.* Ex quibus omnibus fuit declaratum pro teſtamento, non obſtante defectu loci, concurrentibus coniecturis, de quibus ſupra decima ſeptima Decembris, anno milleſimo ſexceteſimo vigeſimo, in Regio Senatu Aragonum.

DECISIO CCCLXXIII.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon.

Traduntur multa circa materiam prohibitionis alienationum, quibus variæ difficultates diſſoluuntur in materia in proceſſu Ioannis Gaſcon.

SVMMARIVM.

PRimogenitura non habet locum, niſi prohibitus alienare niſi in filios, & deſcendentes in vita, vel in morte, diſponat, numero 1.

Verba conditionalia, vt, niſi, & ſimilia, verè, & propriè ſunt adimplenda, numero 2.

Prohibitio alienationis, licèt realis ſit, non extenditur vltra quartum graduum, numero 3.

Fideicommißum inducitur, ſi prohibitioni alienationis addatur, vt bona maneant in familia, num. 4.

Prohibitio perſonalis ſolùm fideicommißum inducit per contrauentionem, numero 5.

Prohibitio realis cum perpetua ſit, fideicommiſſum abſolutum in fauorem familiæ inducit, num. 6.

Prohibitus alienare in perſonam permiſſam capere alienans, an talis honoratus capiens à prohibente, vel ab alienante capere dicatur, reſoluitur, num. 7.

Perſona permiſſa capere à prohibente grauari non poteſt, quia non habet ab eo iuditio diſpoſitiuo, ſed ſolum permiſsiuo, num. 8.

Succedens, & veniens per contrauentionem, à teſtatore capere dicitur, numero 9.

Electus à prohibito à teſtatore prohibente, non à prohibito habere cenſetur, numero 10.

Cauſa reſultans ex qualitate rei non eſt ſufficiens, vt prohibitio nominatim facta alicui ad alios extenditur, numero 11.

Deciſio CCCLXXIII.

1 Ccaſione ſupradictorum in præcedẽtibus deciſionibus fuit per omnes Dominos ſenſitum, quod quando quis prohibetur alienare, niſi in filios, & deſcendentes de vno in alium, iure primogenij, tunc primogenitura, & eius ſucceſſionis ius pendet ab ordinatione prohibiti, taliter quod ſi ipſe non diſponat in vita, vel morte, non habet locum primogenitura, quia eius arbitrio fuit collata hæc diſpoſitio, & ordinatio, *Beroi. conſilio* 84. *n.*79. nec ſufficit ab inteſtato transferre, per *legem conficiuntur de iure codicillorum.* quia vera, & actualis ordinatio, & diſpoſitio prohibiti requiritur, quæ tunc eſt, quando diſponit, & ordinat, vel ſtatuit veré in teſtamento, vel contractu, vt ibi, maximè quia verba illa condicionalia, niſi & ſimilia, verè, & propriè ſunt implenda, quare ſi non diſpoſnerit probibitus, non dicetur contrauenire, nec habebit locum ius ſucceſſionis primogenituræ, ſed ad legitimos hæredes res deuoluetur, & quod prohibitio alienationis facta conditionaliter valet, *Beroi. vbi ſu. nu.*2.*pra.* & idẽ ſi fiat de re, ad
2 quam datur affectio veró ſimiliter, veluti Caſtro, Domo, Turri, & ſimilibus, nam valet ſine cauſę, vel perſonæ expreſſione, quia præſumitur facta ex tacita cauſa, & conditio habetur pro cauſa, *vbi ſupra numero* 9. non tamen inducitur ex ea fideicõmiſſum aliquod ſimplex, ſed ſolùm conditionale, *Berot. num.* 72. & ſatis eſt, quod veſtiatur tali cauſa præſumpta, vt ibi, ſed requiritur quod caueat hæredi ſcripto de non alienando, aliàs non valet tanquam nuda, nec ſufficit cauere legitimo hæredi, *numero* 55. & hoc procedit, taliter, quod ſi diſponens non fuerit teſtatus, & decedat ſine hærede teſtamẽtario, qui poſſit cauere, redditur prohibitio nuda, nulla, & pro non ſcripta, *l.* 4. §. *idem Iulianus, de conditioni inſtit.* & ex ea nullus effectus ſubſequetur, nec fideicommiſſum, quia quod nullum eſt, nullas habet qualitates, *Beroi. dicto num.* 55. *in* 2. & quod prohibitus nomine proprio de non alienaio, etiam cum adiectione, quæ aliàs realem prohibitionem contineret, dicitur perſonalis, & expirat cum eo, *numero* 57. 60. *Ruſticis in l. cum auus. lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 17. vbi limitat, & quod ſi prohibitus contraueniat alienando, ſolùm perdit partem alienatam, non aliam de æquitate, ſecus de rigure, *Caldas de emphiteoſis extinctione, cap.* 5. *numero* 58. imò in totum cadit, quando eſt prohibitio hominis, ſecus ſi à iure, vt in feudis, & ſimilibus, vbi ſola pars alienata perditur, *Menoch,* 325. *numero* 77. *in* 4. & quod ſi prohibiti alienare contraueniant alienando, ſequentes contemplati admittantur eo ordine, quo voca-

vocati ſint, & contemplati, *Molin.de primogen.lib. 4. cap. 1. à numero 12.* vbi qui admittantur ad reuocandam alienationem.

Et eſt notandum, quod de iure hæc prohibitio alienationis, licèt realis, non extenditur vltra quartum gradum, ſicut ſucceſsio per expreſſam ſubſtitutionem, quæ decimo gradu finitur, ſicut ſucceſſio ab inteſtato, *Ruſti. vbi ſupra numero 21.* niſi conſtet de contraria mente teſtatoris volentis eſſe perpetuam, vt ſi dicatur de deſcendentibus, & ſimilibus, *numero 22.* & idem ſi dicatur, ne perpetuo alienentur, ſed vadant ad deſcendentes, tunc namque perpetuò durat, etiam vltra quartum gradum *numero 23.* licèt aliqui cōtradicant, vt ibi, in Regno tamen eſſet res clara, quia ſtamus chartæ, & eſſet perpetua, per talia verba perpetuitatem denotantia.

4 Fuit etiam reſolutum, quod prohibitio alienationis ad effectum, vt valeat, ita veſtitur per verba, *non alienes extra familiam*, ac ſi appoſuiſſet priuationem hæredis in eaſum alienationis poſt factam nudam prohibitionem, nam vtroque modo remanet veſtita, *Ruin. 143. numero 16. in 3.* & ſic ſi poſtea addatur, vt bona maneant in familia inducitur ſimplex fideicommiſſum, ſecundum communes regulas, vt ibi, & licèt prohibitus alienare extra familiā non prohibeatur ab inteſtato alienare in ſucceſſores ab inteſtato, licèt non ſint de familia, *l. cum pater. §. cum inter de leg. 2. Ruin. 154. numero 1. in 3.* ſecus ſi dixerit teſtator, quoquo modo, nam tunc, nec ab inteſtato poterit, & idem ſi prohibeat teſtator extraneis acquiſitionem in rebus ſuis, nam tunc nec ab inteſtato poterit, *Ruin. vbi ſupra.*

5 Similiter fuit dictum, quod prohibitio perſonalis, licèt fiat perpetuò extra familiam, et ā ſi afficiat omnes deſcendentes, licèt aliqui dixerint induci fideicommiſſum de vno in alium, fauore omnium, & per reciprocā, nam aliàs nō conſequeretur finis prætenſus, *Menoch. conſ. 85. numero 8.* tamen verius eſt, quod ſolùm inducatur fideicommiſſum per contrauentionem, *numero 103.* vbi multi.

Cæterum ſi ſit prohibitio realis, veluti ſi prohibeantur bo-
6 na alienari, vel quod in familia maneant, tunc inducitur fideicommiſſum abſolutū in fauorem familiæ, *Menoch. num. 15. vbi multi.* nam ſi realis eſt, debet durare perpetuò, & non extingui cum perſona primi, nec ſecundi, ſed de vno in aliū trāſire *l. peto. §. fratre.* vbi *Bar. de leg. 2. Corn. Socin. Sen. Aretin. Deci. Ripa. ibi allegati.* afficit enim omnes prohibitio realis, ad quos tranſit, & eſt recepta ſentētia cum *Bart.* ſecundum *Iaſon conſ. 120. col. 2. in 1. Ripa, Brunus, Pariſ. conſ. 1. num. 43.* & ſic non extinguitur prima vice hoc fideicommiſſum, ſed ad alios tranſit, ita *Menoc. vbi ſupra.* ita fuerūt inter reſoluendum deciſſa & reſoluta iſta.

Deciſio CCCLXXIII.

7 Vidi in hac materia prohi-
bitionis alienationum dubita-
tum in his factis præcedentiũ
deciſionum, quid ſi prohibitus
alienare extra familiam, alie-
net in perſonam permiſſam ca
pere, an talis honoratus capiẽs
dicatur capere a prohibente,
an ab alienante, & fuit dictum,
quod tunc taliter honorati ca-
piunt ab alienante non a pro-
hibente, & ſic tunc non poteſt
perſona permiſſa granari à pro
hibente, quia non habet ab eo
iudicio diſpoſitiuo, ſed ſolùm
permiſſiuo, *Bald. in l. voluntas, C. de fideicommiſſ.* & hoc quando
prohibetur ne alienes extra
familiam, vt ibi, ſecus ſi iubea-
tur quis reſtituere, vel eligere
8 vnum vel plures ex familia,
nam tunc facta in eos alienatio
ne dicitur capere á iubente,
Socin. conſ. 114. *col. fin. lib.* 3. quẽ
refert *Aymon conſ.* 144. *nu.* 2. *An
gel. conſ.* 7. *in principio. Zanchus in* §.
cum ita. in l. heredes mei. de leg. 1.
*Caſtro. in l. hæreditatem. ff. de donat.
Ruin. conſ.* 84. *num.* 30. 33. *lib.* 2.
& conſ. 103. *lib.* 2. *Bald. conſ.* 57.
num. 3. *in* 2. *Loazes in* §. *diui, n.* 81.
Bartulo. in l. vnum ex familia. §.
ſed ſi fundum. num. 2. *Bart. in l. pa-
ter filium.* §. *pen. de leg.* 3. *Molin.
de primogen. lib.* 1. *cap.* 8. *& lib.* 2.
c. 4. *nu.* 5. *&* 6.

Secus quando per contra-
9 uentionem veniret quis, quia
tunc caperet à teſtatore, *Bald.
in l. voluntas. nu.* 13. *C. de fideicom*
quia tunc capit à teſtatore iu-
dicio diſpoſitiuo, & etiam per
miſſiuo, cum quo concordat
Paul. conſil. 330. *lib.* 1. *Decius
conſ.* 216. *numer.* 7. & ſic contra
Socinum dicto conſilio. 114. li-
cèt eum non referat *Decius*,
ſed *Alciatus in d.* §. *diui.* vbi
citat *Socin. in conſ.* 251. videtur
10 ſentire, quod electus à prohi-
bito dicatur habere á teſtatore
prohibente, non à prohibito,
quod eſt verum ſi veniat per
contrauentionem, vt dixi,
aliàs ſi per permiſſionem, tunc
capiet à prohibito, vt dixi,
Ruin. conſ. 121. *num.* 7. *lib.* 2. ſed
in *conſ.* 114. *Socini.* cum prohi-
11 bitione facta fauore deſcen-
dentium, concurrebat ſimul
abſolutum fideicommiſſum in
fauorem eorumdem, adde his
Bald. conſ. 446. *quando teſtator.
lib.* 5. *& Aymon. conſ.* 144.

In materia prohibitionis a-
lienationis ſolet allegari *Ca-
picius deciſ.* 108. *in verſi. &
miror quod Alex. &c. col.* 4. adde
quod *Alex.* non ſibi contraria-
tur, ſi benè aduertatur, quia li-
cèt dicat in principio, quod ſa-
tis dicatur habere cauſam pro
hibitio, illud eſt intelligendum
quoad validandã prohibitionẽ
perinde, ac ſi dictum fuiſſet,
prohibeo filio alienare extra
familiam, non verò, quod cau-
ſa reſultans ex qualitate rei ſit
ſufficiens, vt prohibitio facta
nominatim alicui exten
datur ad alios, & hoc
voluit *Alex.* in di
ctis locis di-
cere.

DECISIO CCCLXXIIII.

An, & quando ſub mentione maſculorum ſimpliciter nominatorum præſumatur agnatio in dicta cauſa de Ixar, in proceſſu Ioannis Gaſcon.

SVMMARIVM.

Conſeruatio agnationis nõ eſt ratio finalis diſponentium, ſed hominum opinatiua, & imaginaria, nu. 1.

Coniectura mentis, ſi ingens, & vehemens ſit ex ipſa agnationem præſumi, explorati iuris eſt, num. 2.

Appellatio hæredũ maſculorũ, quãdo maſculos ex fœminis non comprehendat, nu. 3.

Cartha cum ſtemus in Regno, nulla in ipſo, & ſi ingens cõiectura admittẽda, nu. 4.

Fœmina, vbi ad maioratum, vel bona ſua inuitat deſcẽdentes à ſe, & à viro ſuo, ad talia bona admittuntur fœminæ, & ex eis deſcendentes, & quod plus eſt, etiam ſi maſculi inuitati fuerint, maſculi etiam ex fœminis admittendi erunt, nu. 5.

Deſcendentes à fœmina reijciũtur, ſi vocatio facta fuerit maſculorum, & eorum deſcendentium per lineam maſculinam, dempta, & excepta filia vltimi, nu. 6.

Fœmina ſola deſcẽdentes maſculos vocans, maſculi ex fœminis, & maſculis, abſque dubio ad illius ſucceſſionem veniunt, num. 7.

Fœmina aſcendens, cum agnationem non habeat, quãtum ad ipſius bona, agnatio præſumi nequit, cum agnatos deſcenſiuè habere non valeat, num. 8.

Statutũ, ſeu diſpoſitio maſculos fœminis præferens, agnationem ſecundum aliquos cõtemplare dicitur, num. 9.

Statutum de ſtando carthæ, ſi adſit, diſpoſitionis verba propriè ſunt accipienda, & non alias, num. 10.

Vulgaris ſubſtitutio pupillarẽ non continet, nec pupillaris vulgarem, vbi literæ ſtandum eſt, num. 11.

Agnatio præſumpta de litera non eſt, niſi ex verbis per neceſſe colligatur, nu. 12.

Diſpoſitio loquẽs de dote tradita, ad præſũptã, vbi ſtamus carthæ, nõ extẽditur, n. 13.

Conſideratio agnationis ad illum, de cuius ſucceſſione princi-

principaliter quæritur, ſemper eſt reſtringenda, nu. 14.

Agnatio non cenſetur contemplata ex eo, quod ante omnia filius primus maſculus vocetur, & poſtea deſcendentes ſucceſsiuè de maiori in maiorem, num. 15.

Agnatio contemplata erit per conceſsionem immunitatis, nobilitatis, & ſimilium Titio, & deſcendentibus ſuis maſculis, vſque ad talem generationem, & ſic fœminæ ex maſculis ad eam non admittuntur, num. 16.

Diſpoſitio ad alios caſus, quam expreſſos extenſionem recipiet, quandocunque agnationis, ſeu familiæ conſeruatio conſideratur, nu. 17.

Fideicommiſſum reciprocum inducitur, & agnatio contemplatur, quando teſtator maſculos vocat, & excludit fœminas, num. 18.

Statutum fœminas ſimpliciter excludens propter maſculos, ſi nulla alia cauſa exprimatur, agnationem per ipſum contemplari dicendum eſt, num. 19.

Agnationis conſeruatio, an inducatur ex eo, quod teſtator diuerſimode diſpoſuit de maſculis, & de fœminis, illas inſtituendo, iſtis dotes aſſignando, traditur, nu. 20.

Statutũ fœminas ſtante maſculo excludens, prælationis ordinem, non vero excluſionem importat, num. 21.

Agnatio non datur, quãdo deſcendentes, & maſculi ex fœmina vocati ſunt, nu. 22.

Agnatio neutiquam contemplata dicitur, quando fœminæ abſolutè non excluduntur, nec omnes agnati vocantur, num. 23.

Agnatio in vltima parte diſpoſitionis dari valet, non verò in principio, num. 24.

Verba, de hærede in hæredem maſculum, verificantur de hærede fœmineo in maſculum, caſu quo fœminæ ſint vocatæ, num. 25.

Teſtator vocans filiarum, vel alterius mulieris maſculos, ſolam maſculinitatis qualitatẽ conſiderare cẽſetur, n. 26.

Fœminæ familias filiorum ſuarum diligere ſolent, eaſque per maſculos conſeruari cupiunt, num. 27.

Agnatio præſumitur, cum inſtituti, & ſubſtituti cum prælatione, vel excluſione fœminarum vocantur, n. 28.

Agnatio non ſolùm excludit fœminas, ſed & earum filios, quod aliæ coniecturæ etiam operantur, num. 29.

Coniecturæ volũtatis reſtringũt & ampliant verba, nũ. 30.

In

IN ſuperiori-
bus deci-
ſionibus
1 latè actū
eſt de ag-
natione
non præ-
ſumenda,
materia perplexiſſima, & mille
coniecturis, & regulis implica-
ta, in caſu tamen de quo ſupra
deciſ. 362. cū aliſs. vbi ex ſola maſ
culorū vocatione, & conditio
ne, agnationē non induximus,
aliquæ fuerunt ponderatæ re-
gulæ, & præcepta, quæ hic de
ducenda, vt pote neceſſaria de
creui. Et primò ſciendum eſt,
quod ratio conſeruandæ agna
2 tionis non dicitur motiua, & fi-
nalis diſponentium, ſed potius
opinatiua, & imaginaria homi
num coniectantium, quia agna
tio non eſt diſponentis motus,
nam facile fuiſſet diſponenti
eam exprimere, *Beroi. vbi ſupra
num.* 16. & ſic ab ea non eſt ar-
guendum, niſi exprimatur, vel
per neceſſe inducatur, aliás
perniciosè erratur, & licèt ita
ſit, quod de iure ex vehementi
coniectura mentis præſumitur
agnatio, & repetatur qualitas
maſculinitatis ſemel expreſſa,
vt quādo teſtator excludit pro
prias filias propter maſculos,
quo caſu in deſcendentibus re
petitur, *Ioan. And. in addition. ad*
3 *Specul.* vbi appellatione hære-
dum maſculorum non veniūt
maſculi ex fœminis, *Bald. in
authentica quas actiones. C. de Sa-
croſ. Eccleſ. Specul. in §. nunc verò.
titulo de locato. Bald. in l. quoties, C.
de ſuis, & legit. hered. nu.* 17. *DD.
in l.* 1. *C de adulter. Bal. in l. maximū
vitiū. n.* 10. *C. de liber. præte.* qui om
nes intelliguntur, vbi agitur de
diſpoſitione facta á maſculo
agnato, de cuius bonis agitur,
vbi ſecuodum aliquos agnatio
præſumeretur ex vehementi cō-
iectura, licèt communis ſit in
contrarium etiam de iure, vt
4 dixi latius in gloſſa ad motiuū
cauſæ de Sanguerren, *Moder.
in l. Gallus. §. nunc de lege, de libe.
& poſthu. Ruin. conſ.* 49. *lib.* 1.
& conſ. 18. *num.* 9. *in* 3. *Cephal.
conſ.* 601. *num.* 33. præcipuè ſi ab
aperto agnatio non conſidera
tur, *Ruin. conſ.* 10. *num.* 6. *in* 2. *So-
cin. Iuni.* 180. *in* 2. tamen illa
prior opinio non procedit in
Regno, vbi ſtatur chartæ, quæ
nullam mentis coniecturā ad-
mittit, *Beroi. vbi ſupra. num.* 80. *&*
81. niſi reſultaret ex litera per
neceſſe, & idem eſt ſi ſucceda
tur in bonis fœminarum, vel
quæ à fœmina originem ha-
buerunt, nam licèt fœmina
diſponens excludat filias pro-
pter maſculos, qualitas maſcu
linitatis ſemel expreſsè non
repetitur in ſequentibus, vt
ibi, attēta natura diſponentis,
eſt vesior opinio *Beroi. vbi ſupra
num.* 85. *verſ. conſiderandum.* quia
quando bona, ſeu maioratus
proueniunt à fœmina, & vocā-
5 tur deſcendentes ab ea, etiam
ſimul & à viro ſuo, veniunt fœ
minæ, & ex eis deſcēdētes, imò
licèt maſculi vocentur, veniūt
maſculi deſcendentes à fœ-
minis, quia origo inſpicitur,
Beroi. vbi ſupra. num. 11. idem
quando non eſſent orta á fœ-
mina ſola, ſed ab ea, & viro,
ſi tamen vocatio deſcenden-
tium maſculorum fieret à fæ-
mina, & à maſculo, nam ve-
nirent maſculi omnes, etiam
ex

Digitized by Google

ex fœminis, quia de omnibus præſumuntur intellexiſſe, *Bero. nu.* 12. nec tunc præſumitur
6 contemplata agnatio, quam fœmina non habet, *nu.* 86. *circa finem.* & ſic quandovocatur deſcendentes per lineam maſculinam, vel per maſculum, non veniunt deſcendentes per fœminam, excepta filia vltimi, ita *Bero. conſ.* 120. *num.* 6.

7 Illud indubitatum eſt, quod quando ſola fœmina vocat deſcendentes maſculos, veniunt ſine dubio maſculi ex fœminis, & maſculis, *Bero. num.* 11. *&* 13. nec tunc præſumitur ratio conſeruandæ agnationis, ſed ſolius maſculinitatis, & quia votum parentum ita in matre, ſicut in patre conſideratur *nu.* 14. nam æqualiter ambo deſiderant deſcẽdentes vtriuſque ſexus, vt in eis ſua memoria conſernetur, *d. nu.* 14. nam
8 quantum ad bona, quæ proueniunt à fœmina aſcendente, non poteſt præſumi agnatio, cum non habeat agnatos deſcenſiuè, vt ibi, ſed vide *Socin. Iunior conſ.* 2. *in* 2. *& Decia. conſ.* 27. qui in contrarium inclinant, ex quo, ſecundum aliquos ſequitur, quod ſtatutũ, ſeu diſpoſitio præferens maſculos fœminis, dicatur contemplare agnationem, *DD. in l.* 1. *C. de adulter.* quod verum eſt, vt ſupra dixi, ſi agnatur de ſuccedendo maſculis, & in bonis eorum, *numero* 15. *&* 45. *vbi ſupra.* ſecus
9 autem ſi agnatur de bonis matris, ſeu matris, & patris, nã tũc non præſumitur contemplata agnatio, ſed ſola maſculinitas, quæ per bona conſeruatur, & augetur, & eſt magis vtilis, quã linea fœminina, ob onera, & alia ſuſtinenda, *numero* 16. 47. *&* 50. *cum ſequentibus. Nos latiſsimè in deciſ. & gloſ. ad litem de San Guerreno.*

10 Vbi adeſt ſtatutum de ſtando carthæ, quod idẽ eſt, quod ſtare verbis ſcriptis, tũc verba cuilibet diſpoſitionis propriè debent accipi, *Bero. num.* 9. *&* 21. & excluditur omnis interpretatio ex ſimilitudine rationis, & ex mente diſponentis, & quæ impropriãdo verba fieret, & etiam reſtrictio propriæ ſignificationis eſt ſublata, & à fortiori tacita, & præſumpta ratio conſeruandæ agnationis, & familiæ, quia hæc ratio non eſt de literis, nec ſecundum literam, *Beroi. vbi ſupra, numero* 9. *&* 10. dixi latiſſimè in gloſa, & allegatione ad litem de San
11 guerren, de quibus ibi latè. ſicut etiam vbi ſtatur ad literã vulgaris non continet pupillarem, nec è contra, *Menoc. conſ.* 325. *nu.* 19 *in* 4. vbi latè *à nu.* 17. & non excluditur, quod virtualiter ineſt, nam hoc eſt de cartha, præſumpta vero agnatio, & tacita nõ eſt de litera ſecun
12 dum *Beroi. vbi ſupra.* niſi colligatur ex verbis per neceſsè. *Ceph. conſ.* 600. vbi benè, & *Nos vbi ſupra latius*, imò tunc maſculinum nõ concipit fœmininum, *Ruſticis in l. cum auus.* 6. *par. cap.* 14. *numero* 61. quia de proprietate non comprehendit illud, ſed ex interpretatione, licèt in Regno contrarium afferat *Molinus cum alijs*, vt refert *Portoles in verbo forus. numero* 25. & ſic obſtat charta ſtatuti,

nec

nec diſpoſitio loquens de dote tradita, habet locum in præ
13 ſumpta, neque caſus mixtus continetur ſub ſimplicibus, *Portol. vbi ſupra. num.* 24. *Menoc. conſ.* 215. *num.* 15. *in* 3. *Ruſtic. vbi ſupra. num.* 60. & de vi huius ſtatuti vltra *Ruſticum, Menoch. conſ.* 326. *lib.* 4. *vbi benè*, ſecus in nepote appellatione filiorũ, nam venit ex iuſta interpretatione, & ſic non obſtat charta, *Ruſtic. n.* 67. & eſt maximè notandũ in hac materia agnationis, & eius contemplatione, quod ſemper de iure attenditur agnatio illius, de cuius ſucceſſione principaliter diſponitur, nõ autem eius, in quem fit diſpoſitio, ſeu illius, qui ad ſucceſſionem primitus, vel ſecundario
14 vocatur, & ſic DD. conſiderantes agnationem, ſemper ſe reſtringũt ad agnationem illius, de cuius ſucceſſione principaliter diſponitur, *Bero. num.* 16. quod ſi ita eſt, corruent multa paſſim per DD. tradita, vt ſcilicèt non attendatur agnatio vocatorum, contra *Socin. Iunior. conſ.* 2. *in* 2. ſed ſolius illius, de cuius ſucceſſione agitur, vnde quãdo fœmina diſponit ſola, vel cum viro, illorum agnatio debet attendi, cumque fœmina non habeat agnatos deſcenſiuè, vocando maſculos, cenſetur vocare maſculoscognatos, ſicut quando quis ſubſtituitur ſi filia & filius decedant ſine filijs maſculis, nam per maſculos ex fœmina excludetur ſubſtitutus *Guido Papæ q.* 612.

15 Neque ex eo, quod filius primus maſculus ante omnia vocetur, & ſucceſſiuè deſcendentes ex eo de maiori in maiorẽ inducetur contemplata agnatio, nam non reſultabit, tenet contra *Parıſ. Bero. n.* 20. & 31. præcipuè vbi ſtatur chartæ, vt dixi ſupra, maximè vbi de ſucceſſione fœminæ agitur, & ab ea originẽ bona habent, nam ſi à viro, fortè aliud ſecundum aliquos dici poſſet.

16 Vbi autem agitur de immunitate, nobilitate, & ſimilibus conceſſis Titio, & deſcendentibus ſuis maſculis, vſque ad talem generationem, vel ſuis poſteris, non veniunt maſculi ex fœminis, quia tunc contemplatur agnatio, & familia, & idem de pœnis à lege, ſeu canone impoſitis, vbi tamen omnes maſculi vocantur vniuerſaliter, veniunt maſculi ex fœminis, & idem vbicunque indefinita æquipollet vniuerſali, nã tunc veniunt, *Bero. nu.* 39.

17 Et vbicunque conſideratur agnationis, ſeu familiæ conſeruatio, tunc diſpoſitio recipit extenſionẽ ad alios caſus, quã expreſſos, *Ruſticus in l. cum auus. cap.* 12. *nu.* 44. & 45. vbi alij.

Et vbicunque conſideratur familia, & agnatio, eſt locus trãſmiſſioni in poſteros, *Menoc.* 35. *nu.* 64. *in* 4. vbi de communi.

Et vbicunque teſtator vocat
18 maſculos, & excludit fœminas, Monaſterium, vel legitimatos præſumitur ſecundũ aliquos agnatio, & inductũ fideicõmiſſum, reciprocum, *Meno. conſ.* 85. *n.* 8. vbi alij *Molin. lib.* 3. *c.* 6. quia conſeruari non poſſet actio, nec bona in agnatione, niſi per fideicommiſſum reciprocum inter maſculos vocatos ſed

ſed hæc præſumptio agnatio-
nis (quæ non adeò ſecura eſt,
quin contraria ſit communior,
19 maximè in Regno) procedit in
caſu expreſſo per teſtatorem,
ſeu in quo diſpoſuit, ſecus ex-
tra caſum diſpoſitum, & ex-
preſſum *num.* 102. quia teſtator
preſumitur cõſiderare agnatio
nẽ in caſu fideicõmiſſi veniẽte,
nu. 119. *Manti. tamen lib.* 11. *tit.* 14.
n. 14. dicit in ſtatuto excludẽte
ſimpliciter fœminas propter
maſculos conſiderari agnatio
nem, ſi nulla alia caſa exprima
tur, & hæc ratio tanquam vni-
ca cenſetur expreſſa, *Manti. vbi
ſupra.* & quod ſtatutum exclu-
dens filias propter maſculos,
intelligitur fauore conſeruan-
dæ agnationis, & ſic maſculos
agnatos vocare, quod tamen
verum eſt, ſi eas excludat nul-
la cauſa expreſſa, nam præſu-
mitur cauſa agnationis tan-
quam vnica, vt per *Manti. Pe-
regr. ar.* 26. *num.* 3. vbi quod tale
ſtatutũ præfert agnatos co-
gnatis, & inter agnatos maſcu
los fœminis, etiã de cõmuni,
20 & *num.* 6. *verſ. contrarium, &c.*
quod intelligendum ſecundũ
Peregr. art. 26. *num.* 5. quando
mentio maſculorum fit in con
ditionalibus, non in diſpoſiti-
uis, nam tunc latius veniunt,
veluti mortuo Petro ſine maſ-
culis, &c. filia dotata non ſuc-
cedat, ſed agnatus vſque in
ſextũ gradũ, tunc illud ver-
bum, *maſculis*, intelligitur, etiã
de maſculo, & fœmina.

Quando autem teſtator fa-
cit differẽtiã inter maſulos, il-
los inſtituendo, fœminis dotes
dando, an tunc cenſeatur con
ſeruare agnationem ad exem-
plum ſtatuti, excludentis fœ-
minas propter maſculos, dixe-
runt aliqui, quod ſic, & quod
eſt optima coniectura, *Manti.
lib.* 11. *c.* 14. *nu.* 14. verum in fine
dicit, quod ſola hæc coniectu-
ra non eſt ad id ſufficiens, nec
id inducit *nu.* 6. vbi hoc confir-
mat, tale eſſet ſtatutum exclu
dens fœminas propter maſcu-
los, vt in alia ſequenti conie-
ctura ibi tradita, & quod de
ſtatuto excludente filiam, an
cenſeatur excludere neptem
ex filio, vide *Manti. vbi ſupra. n.* 6.
dicentẽ, quod nõ quod cogita,
quia ſi eſt præſumẽda agnatio,
cõtrarium eſſet dicendũ.

21 Statutum excludens fœmi-
nas ſtante maſculo, ponit ordi-
nem prælationis non excluſio
nis, *Ruin. conſ.* 115. *num.* 18. *in* 3.
*Aretin. in l. venere, de acq. hared.
Socin. in l. Gallus. § quidem recte,
de lib. & poſthu.* tunc enim fœ-
minæ non ſunt perpetuo ex-
cluſæ, ſed ſuſpenſiuè non dato
maſculo eiuſdem lineæ, & gra
dus, vt dixi latius alibi.

Quando non conſtat per
neceſſe teſtatorẽ voluiſſe con
ſeruare agnationem, tunc ni
hil facit, quod agnati ſint
ſubſtituti, non enim licet ar-
guere à ratione agnationis, ſi
non eſt expreſſa, *Manti. lib.* 8.
tit. 18. *num.* 7. *vbi ſupra.* vel per
neceſſe inducatur, *Ceſal. conſi-
lio* 600.

22 Quando deſcendentes, etiã
maſculi ex fœmina vocantur
omiſſis agnatis, non datur ag-
natio, *Manti. vbi ſupra. num.* 2. &
ſola maſculinitas contempla-
tur.

Ali-

Digitized by Google

Aliquando teſtatrix ſolet attendere ad agnationem mariti & filiorum, & ſic ſi mater inſtituat maſculos, & ſubſtituat maſculos, ſi ſine liberis maſculis, &c. cenſetur conſeruare familiam mariti, & filiorum, & non veniunt maſculi ex fœminis, *Gabriel. conſ. 96. in 1. vbi num. 11.* dicit, in ſubſtitutionibus nõ venire maſculos ex fæminis, ſiue in diſpoſitiuis, ſiue in conditionalibus, ſi contempletur agnatio, de communi, etſi fęmina teſtetur, quod verum eſt agnatione contemplata; ſed quando contempletor, eſt dubium, in Regno non præſumitur, &
23 nec de iure non data alia coniectura, & quando non excluduntur abſolutè fæminæ, nec vocantur omnes agnati, non dicitur contemplata agnatio, *Cephal. conſ. 600. nu. 36. ſed Hiero. Gabriel. c. 16. nu. 13. in 2.* dicit ſufficere quod ſint inſtituti, & ſubſtituti agnati maſculi teſtatoris, vel inſtitutorum, licèt poſt omnes extinctos fæminæ vocẽtur, *ſic Mantic. lib. 8. tit. 18. in principio*, ſemper tamen pẽdet hæc veritas à communi quæſtione, an appellatione maſculorum veniant maſculi ex fæminis, niſi dicas, quod ex geminata vocatione inſtitutionis, & ſubſtitutionis cenſentur vocati, & contemplata agnatio.

Agnatio non eſt contemplata, ſed ſola maſculinitas, quando filiæ & deſcendentes ex ea, ſeu alia fæmina præferuntur agnatis collateralibus, & ſeu alijs agnatis, & ſic dum fæminæ, & earum filij nou poſtponuntur omnibus agnatis, non datur intentus agnationis, *Mant. lib. 8. tit. 18. num. 2. verſ. ſed & ſi*, & tunc ſi non data agnatione præferuntur maſculi, eſt argumentum, quod ſola maſculinitas attenditur ob ſui excellẽtiam, *Mantic. n. 17. 63. Cephal. vbi ſup. num. 37.*

24 Agnatio poteſt dari in ſola vltima parte diſpoſitionis, & ècontra, & ſic limitata, *Mantic. Ceſal. vbi ſupra*, dicentes, quod in caſu de quo ibi, datur agnatio in prima parte teſtamẽti, in ſecũda verò non, quia in prima dixit de deſcendente maſculo in deſcendentẽ maſculum, in ſecunda verò ſolũ vocantur maſculi in futurũ ſine illis verbis, *latius num. 63.* & vbi non datur agnatio veniunt maſculi ex fæmina.

25 Ex his infertur, quod verba de hærede in hęredem maſculum, verificantur de hærede fęminino in maſculinũ, ſuppoſito quod fæminæ ſint vocatæ, ex ſucceſſione, quia nõ dicunt de hærede maſculo in hæredem maſculum, *Mantic. vbi ſup. num. 7* nam tunc conſideratur agnatio *Mant. num. 17. lib. 8. tit. 18. & num. 3. verſ. 4.* Deinde hæc verba intelliguntur in fideicommiſſis, & feudis de hærede ſanguinis, id eſt deſcendente, *vt ibi verſ. 5.* & tali caſu præfertor maſculus fæminæ eiuſdem gradus, vt in feudis, in quibus præfertur maſculus fæminæ, dum ſupereſt maſculus *Mantica nu. 6. c. 1. de eo, qui ſibi, & hæredibus ſuis. in vſibus feudorum.*

26 Et vbi vocantur maſculi filiarum, vel alterius mulieris, cẽſetur teſtator ſolam qualitatẽ

maſculinitatis conſiderare, nō agnationem, quia fæmina extinguit eam *Mantic. num.* 17. *vbi ſupra*, *Socin. Senior in l. Gallus §. nunc de lege, num.* 8. *Alexan. Rub. conſ.* 22. & 128. *Socin. Iunior. conſ.* 2. *num.* 11. *in* 3. *Mantic. num.* 25. *verſ ſed hæc*, vbi illo caſu ipſe, & *Menoch.* fatentur nō dari agnationem, cum tamen eſſent fæminæ de per ſe *Mantic. num.* 33. *Corn. Caſtro*, *Bald. Rub.* & *alij per Mantic. allegati contra Capram conſ.* 18. *num.* 30. loquentes vbi filia vocatur, & grauatur ſi ſine filijs maſculis, nam venit in conditione maſculus ex fæmina.

Nec incōueniens eſt quod fideicommiſſum incipiat a principio eſſe fæmineum, & poſt tranſire in maſculinum, ex voluntate teſtatoris, *Mantic. numer.* 8.

Solent fæminæ diligere fa-
27 milias filiorum ſuorum, & eas per maſculos conſeruari cupiunt, *Decian. conſ.* 127. *num.* 25. & ſic ſolent vocare maſculos ex maſculis filiorum ſuorum, licèt non ſint ſui agnati.

Agnatio præſumitur quan-
28 do inſtituti, & ſubſtituti vocantur cum prælatione, vel excluſione fæminarum, *Hiero. Gabr. conſ.* 116. *num.* 14. *in* 2. maximè repetita maſculinitate, & immodica ſumma, aut re certa in ſtitutis fæminis, inſtituēdo maſculos vniuerſales hæredes, licèt fæminæ poſt omnes ſubſtituantur, hoc tamen alio non edocto, nam poteſt doceri contrariū, maximè ſi in aliqua parte fecerit teſtator mentionem de agnatis filiorum inſtitutorum teſtatricis, vel teſtatoris.

29 Non ſolum agnatio excludit fæminas, & illarum filios, ſed etiam alia coniectura, *Gabr. vbi ſup. num.* 13. dicens ſufficere ad præſumendam agnationē, quod ſint inſtituti, & ſubſtituti agnati teſtatoris, vel inſtitutorū, vel mariti, licèt poſt omnes illos extinctos vocentur filiæ fæminæ teſtatoris, vel teſtatricis, vel illorum filij, vel extranei, *Rub.* 22. *num.* 10. *Tiraq. q.* 13. *num.* 10. *rubr.* 35. *Socin. Iun.* 116. *col. fin. in* 3. *Gerar. conſ.* 6. *num* 4. dicens ſatis eſſe quod durante agnatione ſint vocati agnati, & ſubſtituti, licèt poſt eos ſubſtituatur filia, vel extraneus, *Mät. lib.* 8. *tit.* 18. *in principio num.* 15. *ſed Cephal. conſ.* 609. tenet contrarium, imo citra agnationē alijs coniecturis excluduntur maſculi ex fæmina, vt non includātur appellatione maſculorum, etiam dempta agnatione, *ſecundum Bald. conſ.* 40. *volum.* 3. *Ruin. conſ.* 18. *nu.* 9. *in* 3. *Hieron. Gabr. vbi ſup. nu.* 18. nam coniecturæ volūtatis reſtringunt, & ampliant verba, prima intelligeretur, ſi ſcilicet poſitis in cōditione ſi ſine maſculis, maſculis ex fęminis, deterioris conditionis eſſet mater, quæ non eſt poſita in cōditione, quod in dubio euitandum eſt, niſi apertè teſtator dicat, *Gabr. nu.* 20. maximè quando poſt omnes maſculos vocātur fæminæ, & poſt eas earū filij maſculi, nā tunc non poſſunt intelligi in conditione, ſi ſine maſculis, quia teſtator non pręculiſſet eos matri, ego addo, quod ſequeretur abſurdū, quod ſcilicet maſculi in cōditione poſiti excluderent matrē, cui ſunt ſubſti-

ſubſtituti,& poſt eā vocaii,*ita Rota Rom.decis.374.diuerſ.1.p.* præſertim ſi in aliqua parte teſtamenti reperiantur prius vocatę matres,quam filij ſui maſculi.Secūda coniectura,quando maſculi agnati præferuntur maſculis cognatis, & deficientibus maſculis vocantur fœminæ, & earum deſcendentes,ſub illa cōditione nō veniunt maſculi ex fœminis, cum veniant poſt eas vt ſupra,&ſic conditio de agnatis maſculis intelligitur, *Gabr.n.* 20.Tertia quando ſi intelligerētur maſculi cognati poſiti in cōditione,peruerteretur ordo vocationis aliquo modo *num.* 31. Quarta,ſi ita intelligēdo ſequeretur abſurdum in prædilectione,*nu.* 37.Quinto, quando maſculi fœminarum, non abſolutè nominantur maſculi, ſed maſculi fœminarum tunc non veniūt appellatione ſimplici maſculorum,*Gabr.num.*42.

DECISIO CCCLXXV.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon.

De materia mandati an præſumatur antiquitate temporis etiam enuntiatum, & quomodo.

SVMMARIVM.

*Mandatum, ex antiquitate temporis non præſumitur,num.*1.

*Tenor mandati inſertus in aliquo inſtrumento,non eſt credendus,num.*2.

*Tenor totus inſertus in actu iuditiario,ſecundum communem,tunc probatur mandatum tenoris enuntiati, numer.*3.

*Notarij aſſertioni dicentis, talem eſſe procuratorem,& aſſerentis ſe vidiſſe, & legiſſe inſtrumentum mandati, & apud ſe illud habere, an ſit ſtandum, num.*4.

*Mandatum originale,exhiberi debet,vt fidem faciat,numer.*5.

*Pacta dotalia ſemper pendent à futuro euētu, id eſt ſi matrimonium ſubſequatur,defectus tamen huius conditionis non impedit, quo minus enuntiatum mādatum pro probato habeatur, numer.*6.

*Conſuetudo notoria, & communis reputatio ex plurium inſtrumentorū inſpectione inducitur,num.*7.

*Mandatum ex longo tempore non præſumitur,n.*8.

*Mandatum quando ſimpliciter allegatur, & enuntiatur, abſque eo quod aliqua alia ratione iuſtificetur, non præſumitur,num.*9.

Deciſio CCCLXXV.

Mandatum enuntiatum cum plurimis indicijs, & inſtrumentis, illud enuntiantibus, probatum remanet, n. 11.

Mandatum enuntiatum, quod fundatur in verbis enuntiantibus, probat, num. 12.

CASVS.

DVbitabatur, & obijciebatur contra capitula matrimonialia Ioannis ſecundi, cum domna Catharina de Biamonte, quod erant nulla tanquam contracta per Bernardũ de Coſco, vt procuratorem Ioannis, cum non appareret de mandato, licèt notarius teſtificans pacta dotalia aſſeueraſſet inſtrumentum mandati fuiſſe per Bernardum exhibitum in ſui prima figura.

1 Dicebatur enim, quod mandatum non præſumitur ex antiquitate temporis etiã mille annorum, *Menoch. præſumpt. 27. num. 14. lib. 2. Maſcard. concl. 1007. numer. 43. & 51. & concluſ. 1008. num. 13. 14. nos deciſ. 10. num. 8.* vbi multi de magis communi, *Boerius deciſ. 281. num. 15. à verſ. licèt in hoc, Paulus de Caſtro, &c.* vbi allegantur multi numero Doctores *Bartol. & alij, Oſaſcus deciſ. 175. num. 4. vbi alij, nos deciſ. 187. num. 51. Borgninus deciſ. 45. num. 11.* dicens, quod non preſumitur ex magis cõmuni, vbi multi, licèt eſſet enuntiatum mandatum, *num. 12. vbi alij, Hondedens conſ. 66. num. 676.* vbi de communi, & multi alij, *Hieronym. Gabriel conſ. 36. num. 39. lib. 1.* etiam

2 ſi iudex enuntiaſſet, *ſecundum Borgnin. & Maſcard. vbi ſup.* niſi inter partes ipſas, quod in tantũ verum eſt, quod nec etiam creditur tenori mandati inſerto in aliquo inſtrumento, vt varia exemplaria Regni dictant, quia mandatum eſt de ſubſtantia, ſaltem vbi pars petit exhiberi mandatum originale, & hoc in Regno receptum eſt, ſi pars aduerſa petat originale exhiberi ad finem redarguendi de falſo, ſed de iure, quando totus tenor inſeritur in inſtrumento enuntiatus, probatur mandatum enuntiatum, *ita Boerius deciſ. 281. num. 6.* & idem de quolibet inſtrumento enuntiato, vt ibi *num. 8. 13.* vbi multi, *ita*

3 *Portel. in verbo procurator. num. 48.* vbi multi, *Maſcardus concl. 1007. num. 3.* vbi tamen totus tenor inſeritur in actu iuditiario, tunc ſecundum communem probatur mandatum tenoris enuntiati, *Boer. Ancharranus, Bald. Guido Papa*, imo ſufficit fuiſſe inſinuatum apud acta, & coram iudice demoſtratum; *Boer. num. 9. & 13.* vbi de communi, & alij multi allegantur, illud tamen eſt ſine dubio de omni iure, quod ſi pars taceret, probaret mandatum tenoris inſertio poſita in inſtrumento exhibito, *Portel. num. 48.* & etiam non probatur mandatum, licèt in aliquo inſtrumento dicatur, quod filius promiſſit tanquam procura-

Digitized by Google

curator Sempronij, de cuius
mandato conſtat per inſtru-
mentum à tali notario confe-
ctum.
4 Et quod plus eſt, licèt dica-
tur per inſtrumentum à me cō
fectum, nam adhuc talis enun-
tiatio non probat mandatum,
Boer. vbi ſup. nu. 3. & 4. cum ſeqq.
imo licèt tres, aut quatuor nota
rij atteſtētur de tali mandato,
non creditur illis, *Portol. vbi ſup.
nu 47. vbi alij*, *Borgnin. deciſ. 45. à
num. 10.* vbi de communi & ma
gis communi, *Boer. num. 4. & 7.*
vbi multi, *ita Portol. n. 45.* dicens,
quod non ſtatur aſſertioni nota
rij, dicentis talem eſſe procura
torem, etiam ſi aſſerat ſe vidiſ-
ſe, & legiſſe inſtrumentum mā
dati, & illud penes ſe habere
(quidquid dicat Speculator
qui in caſu longe diuerſo lo-
quitur, vt infra dicam) & quod
plus eſt, licèt dicatur, quod ſibi
conſtat per inſtrumentum mā
dati à ſe confectum, allegat 28
DD. & ibi de communi, & *nu.*
5 46. allegat alios, & ampliant
hanc concluſionem aliquibus
modis, neceſſe igitur eſt māda-
tum originale exhiberi, vt fidē
faciat, vt per eos, in Reg-
no pluſquam certum eſt de
conſuetudine probari manda-
tum atteſtante notario, ſibi de
mandato conſtare.
Superiora tamen aliquibus
modis limitātur, nam primo, vt
non procedant inter eaſdem
partes litigantes, & earum ſuc-
ceſſores, *l. optimam, C. de contrah.
& commit. ſtipulat.* nam tunc
quoad eos remanet probatum
mandatum, ex quo per eas fuit
enuntiatum, & idem erit de
quolibet inſtrumento enuntia
to, vt faciat fidem inter eaſdē
partes principales, & earū ſuc-
ceſſores, quia potuerunt ſibi
ipſis, & ſucceſſoribus præiudi-
care, licèt enuntiatio fuiſſet fal
ſa, & confectum ſecundum in-
ſtrumentū, & ſic tenet obliga-
tio (eſt verum quod in pactis
dotalibus, licèt ſic mandatum
præſumantur, tamen ſemper
pendent à futuro euentu, ſcili-
cet ſi matrimonium ſequatur,
aliàs pacta corruent tanquam
conditionalia, ſi matrimonium
nō ſequatur, verū hoc non im-
pedit quo minus habeatur mā
datum enunciatum pro proba-
6 to) ita *Speculator de inſtrumen-
torum editione, §. reſtat, verſ.
penult. Boerius deciſ. 281. numer. 4,
circa medium*, potuerunt enim
partes ſibi præiudicare, & vali-
dare enunciationem, & hoc fa
tentur omnes, *ſecundum Boer.
per d. l. optimam*, & quod in hoc
non eſt dubiū, quod inter par-
tes contrahentes, & earum ſuc
ceſſores faciat fidem, & ſic quā
do enūcians aliud inſtrumen-
tum, poteſt de nouo diſponere,
releuat ab onere probandi in-
ſtrumentum enunciatum, *Boer.
n. 4. & 5. vbi multi*, *Borgn. deciſ. 45.
num. 12. circa medium, verſ. quia
contraria omnia, &c.* In caſu au-
tem noſtro rés agitur inter ſuc
ceſſores partium principalium
pactantium, quæ potuerunt ſi-
bi, & ſucceſſoribus præiudica-
re, ergo remanebit probatum
mandatum.
7 Limitatur etiā ſupradicta re
gula, non procedere quādo eſ-
ſent plura inſtrumenta, vltra
duo, quæ probarent hominum

communem opinionẽ, quæ in antiquis induceret præſumptionem transferentem onus probandi in contrariũ, imo ex inſpectione plurium inſtrumẽtorum inducitur notoria conſuetudo, & cõmunis reputatio, *l. vetuſtiſſimã, C. de iure dominij in præt. vbi Angel. Socin. conſ. 94. verſ. circa ſecundum fundamentum, lib. 1.* In caſu verò præſenti, vltra teſtes qui produƈti ſunt de auditu maiorum circa confeƈtionem diƈtorum capitulorũ, adſunt multa, & varia inſtrumenta enunciãtia hanc capitulationẽ, quæ fortius probant, quam teſtes, vt infra, vt ſic dubitandum non ſit de interuentu mandati.

Quanto minus, ſed quod imò ex longinquitate longiſſimi tẽ-
8 poris 30. vel 40. annorum (nam ex longo tẽpore non præſumitur, vt per ſuperiora) probatur mandatum, tenent multi allegati *per Boer. vbi ſup. nu. 15. verſ. vnde, & à nu. 16. verſ. item,* vbi dicit hoc verius, *Bartol. in d. l. qui fundum, &c.* (eſt verum quod *Boer.* ducitur in parte fundamento, quia eſt ſolemnitas extrinſeca) quod ſequuntur *Bartol. Angelus, Imola, Franciſc. Curt. Alexan. Iacob. de Santo George, Florianus, Roman. Albericus per l. filius, C. de petitio. hæreditatis,* loquentes de lõgiſſimo tempore; & hoc dicit verius *Boerius,* ibi allegans *Curtiũ Caſtrum, Deciũ,* dicẽtes *Bald.* contrariũ tenentẽ loqui ex capite; & quod contraria opinio, de nõ præſumendo mandato procedit quãdo ſimpliciter allegatur
9 & enuntiatur mandatum, & non iuſtificatur aliqua alia ratione, ſecus autem quando enũtiatur in antiquis, ſaltim alio adiunƈto, quia licèt ſimplex enuntiatio non probet mandatum, tamen adiunƈta antiquitatis tempore ſaltim cum alijs indicijs probabit, *Boer. num. 17. Iaſon. & alij per Boer. allegati;* & in mandato enuntiato abſolute, quod præſumatur mãdatum certius eſt, quia nemo præſumitur ia-
10 ƈtare ius ſuum, *ex l. cum de indebito de probationibus, ita Rota, Felin. Menoch. Caballinus, Mandoſ. & alij per nos relati deciſ. noſtra 204. Borgninus deciſ. 45. num. 12. verſ. aliàs ſecus, &c.* vbi cum multis hoc tenet, vide *Menoch. præſumpt. 33. num. 25. lib. 2.* vbi multi, cum itaque in noſtro caſu concurrat longiſſimum tempus circa mãdatum enuntiatum, cum multis indicijs, & inſtrumẽtis, illud enunciantibus, remanebit probatum mãdatum, ſi tamen fuiſſet exemplatum mandatum, & eſſemus in antiquis, præſumeretur mãdatum, cũ eo ſi eſſemus in iudicialibus, *Boer. nu. 14. ad finẽ, & ibi Aretin. Cuman. Curtius, Felin. Albericus, quos etiam allegat num. 9 & 13.* vbi de communi, probatur etiam mandatum enuntiatũ à Papa, etiam in faƈto alieno, quando in mandato fundat intentionem, & hoc nõ doƈto de contrario, *Boer. nu. 18. Clement. 1. de probationibus,* ſecus ſi non fundaret intentionẽ in verbis enũtiantibus, *cap. ſi Papa de priuilegijs*
11 *in 6.* & idem in quocunq; Principe abſoluto, *ita Aymon. de antiquitate, & nos deciſ. 213.* & idem ſi Papa in ſuis literis aliquem dicit procuratorem ſibi, vt ibi, maximè ſi agatur de leui priuilegio, *Boer. circa finem.*

DECI-

DECISIO CCCLXXVI.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon.

An producens inſtrumentum inſolemné, vel ſe ad illud referens, cenſeatur illud approbare, & contenta in eo, & quomodo hoc procedat.

SVMMARIVM.

INſtrumentum, vel ſcripturam producens, eam approbare, & in ea contenta vera eſſe fateri cenſetur, num. 1.

Inſtrumētum quādo reprobatur per confeſsionem tacitam, vel expreſſam continentem, illud minus ſolemne eſſe, & an ſi confeſsio talis tendat ad contentā in eo, an tunc approbetur, num. 2.

Scriptura inſolemnis pro ſolemni habetur, ex vi confeſsionis tacitæ, vel expreſſæ, num. 3.

Confeſsio alicuius rei valet, abſque eo quod inſtrumenti relatio fiat, quantumuis inſtrumentum fuerit reprobatum, num. 4.

Confeſsio ad inſtrumentum relata corruit, ſi illud falſum, aut defectiuum ſit, ſecus verò ſi tendet confeſsio ad contenta in eo, tunc enim valet, numer. 5.

Confeſsio relata ad contentum, valet quoad contentum, licèt non quoad inſtrumentū, num. 6.

Confeſsio ſimplex non reſpectu inſtrumenti facta, licèt inſtrumentum ſit nullum, tenet, numer. 7.

Confeſsionem expreſſam valere, etiam ſi inſtrumentum corruat, ab omnibus eſt receptū, num. 8.

Producens ſcienter inſtrumentū inſolemne illud approbare cēſendus eſt, num. 9.

Confeſsio tacita, vel expreſſa, nihil nocet quando inſolemnitas verſatur circa in inſtrumento contenta, veluti contractus, pacta, &c. nu. 10.

CASVS.

FVit dubitatum in eadem cauſa, an quando teſtamentum don Petri Fernādez de Yxar, fuiſſet inſolemne, & ſic nullū, ſi tamen per inſtrumentū ratificationis in quo

approbauit,ratificauit,& laudauit vincula in eo contenta, ea referendo, & ſpecificando in indiuiduo,cenſeretur approbatum illud teſtamentum Petri, quoad vincula,licèt inſtrumentum eſſet inſolemne, & Senatus tenuit quod ſic, ex ſequentibus.

1 Præmitendo vltra dicta in gloſis motiui, quod producens ſcripturam, vel inſtrumentum cenſetur eam approbare,& fateri vera eſſe contenta in ea, *Hondedeus conſ.63.nu.13. vbi 15. DD.* id aſſerunt, & contra producentem plenè probat, vt per eos, *& Roma. conſ 329. col. final.* hæc concluſio ampliatur,etiam ſi ſit inſolemnis ſcriptura, vel inſtrumentum, quia cenſetur fateri vera eſſe contenta in ea, &contra producentem probat ipſa ſcriptura *Honded.nu.15.* vbi allegat nouem Doctores ad id, *Craueta de antiquitate §. viſo,nu.36* dicens magis communem,quādo in ſolemnitas eſt circa in-2 ſtrumentum, allegat.7. *DD. ſed contra reſoluit Hondedeus vbi ſup.à n. 52.allegans 18.DD.& n.65.*dicit hanc magis communem, ex *Abb.& Inno.in cap.cum venerab. de exceptionibus,ſed Honded.*eſt intelligendus,quando confeſſio tacita, vel expreſſa ſit circa inſtrumentum, quod eſt, & apparet inſolemne, ſecus autē,ſi quoad contenta in eo,quia tunc ſecūdū opinionem *Hondedei*,non approbatur inſtrumentum, tamē circa contenta in eo valet confeſſio, *vt ibi num.63.Abbas & Innocen. vbi ſup.* (dixi inſolemne, quia ſi eſſent falſum, nulla confeſſio ſuper eo valeret) ampliatur ſecūdo à fortiori in expreſſa cōfeſſione, cum quis fatetur expreſſe factam eſſe talem ſcripturam,*l.inſtrumētum,Honded.nuer.20. Bald. in l.alia num. 3. C. de his quibus vt indignis,Decius in cap. cum venerabilis num.27.verſ.d.contra in 5.concl. de exceptionibus*, dicens, quod ſi quis fatetur vera eſſe contenta in inſtrumento in ſolemni,ſibi præiudicat quia vi confeſſionis tacitæ, vel ex-3 preſſæ ſcriptura inſolemnis pro ſolemni habetur, *Cra-uet. d.§. viſo. num.36.*qui licèt loquatur in confeſſione tacita reſultante ex productione inſtrumenti, tamen à fortiori concludit ad expreſſam confeſſionem ex quo allegat *Bald.* & ſic cum allegat *Honded.conſ.66.n.21.22. vol.1.*aduerte tamē quod *Bald. in d.l.alia n.3. & Decius vbi ſup.*loquūtur quādo cōfeſſio emanat circa contenta in inſtrumento, quod apparet in ſolemne, nam tunc illa approbātur,& tenent vi confeſſionis,& præiudicat inſtrumentū confitenti quoad ea, nam licèt inſtrumentum inſolemne non probet,tamen confeſſio rata manet, etiam ſi non fiat abſolutè, ſed per relationē ad inſtrumentum,nam tunc veritas eſt tam in inſtrumento, quam in confeſſione, ſolemnitas vero eſt in cōfeſſione,quod ſufficit,licèt non in inſtrumento,*hæc Bald ſequitur Inno.in cap. cū venerabilis num. 4. de exception.* di-4 cens, quod ſi quis non habita ratione inſtrumenti, ſeu priuilegij, hoc eſt, non referendo ſe ad inſtrumentum,fateretur aliquid,valebit confeſſio, etiam ſi reprobetur inſtrumentum, & ma-

magis clarè in verſ. ſecus autem, &c. vbi dicit,quod ſi inſtrumētum, non eſt falſum (quo caſu eo dato pro falſo, omnis confeſsio ſuper eo facta corruit,ſecundum eum d. num.4. & Abb. ibi nu.32.33.34.) ſed eſt defectiuum in ſolemnitate, & producens confiteatur in genere, vera eſſe contenta in illo inſtrumento,vel charta, referendoſe ad contentum,valeret confeſſio, licèt inſtrumentum non valeat,ratio eſt,quia quando quis innititur inſtrumētis ſolis, quæ ſunt falſa,vel defectiua,corruēte inſtrumento corruit confeſſio relata ad illud, ſecus ſi non me refero ad inſtrumentum, ſed ad contenta in eo, quia ex ſeparatis non fit illatio,&inſtru-
5 mētū remanet cū aliquo vigore,licèt nō pleno,ſecundū Inno.& Abb. ſed prima ratio melior,ſcilicet, quia ex ſeparatis, &c. in qua ſe fundat Abb. idem Inno.nu. 9. verſ. ſecus ſi confitetur, &c. dicens quod vbi quis confitetur vera contenta in inſtrumento valet confeſsio relata ad con-
6 tentum. *idem tenet Abb.in d. cap. cum venerabilis numer. 34. & 35.* vbi quod ſi quis confitetur vera contenta in inſtrumento minus ſolemni, remanent firma, quia inſtrumentum remanet aliquo modo cum robore, ſed melius *num. 34.* de confeſsione ſimpliciter facta de contentis in inſtrumento,non approbando illud,debet tamen conſtare de confeſsione valide,idem ſequitur *Gracian.diſcept. for.ca. 312 num.46. referens Bald.* & alios ex eadem ratione,qua illi mouentur, *Honded. conſ.66. nu.65. verſ.* *reſpondetur,Felin. vbi ſup. 2. limitatione num.26.* dicens valere confeſſionem de contentis in inſtrumento minus ſolemni, probata tamen confeſsione per inſtrumentum ſolemne,vt dicunt *Baldus, & Gratian. & Felin. vbi ſup.*
7 *num.26.* ibi,*adiuncta ſcriptura, &c.* facit *Bartol.in l. poſt legatum 2. col. verſ. ſed reſpondeo, ff. de his quibus vt indignis*, dicens,quod confeſſio ſimplex non reſpectu inſtrumenti facta, tenet,licèt inſtrumentum ſit nullum.

Deinque ſupradicta ſunt intelligenda, quando conſtat de confeſſione per actum probationis validum, non verò per ipſum inſtrumentū inſolemne quod ſicut non probat contenta in eo, ſic nec confeſsionem productionis, *ita Felin. num.26. per totum,maximè,* ibi, *aliter quam, &c.* ſed tu dic, quod ſatis conſtabit per proceſſum,vbi fit productio, vel per teſtes, & ſic benè dixit *Abbas ibi num.38.*& male eum reprehendit *Felin. n.26.*
8 in expreſſa verò confeſsione, quæ aliter, & per ſe probatur, omnes ſine dubio fatentur tenere eam, licèt corruat inſtrumentum, vt inſolemne, *Felinus verſ. illo dum ſubdit Abbas, & nu. 26. & verſ. adiuncta tamen ſcriptura, &c. ita Bald.* dicens, quod tunc ſolemnitas eſt in confeſſione,*Gratian. latè num.47.* ibi,*adiuncta ſcriptura, &c.* & habetur tunc ſcriptura pro publica, & ſolemni,vt per eos.

9 Supradicta procedunt, quoquomodo producantur inſtrumenta, vbi tamen ſcienter quis producit inſtrumentum inſolemne, cenſetur illud approbare,

re,& remanent vera contenta in inſtrumento, *Abb. in cap. cum venerabilis numer. 36. verſ. poteſt primo dici,&c. gloſ. & Bartol. in l. poſt legatum, de hiſs, quibus vt indignis*, idem quando quis producit inſtrumẽtum inſolemne, continens factum proprium ve riſimiliter ſibi notum, tunc fatetur contenta eſſe vera, nec poteſt ab illa confeſſione diſcedere, licèt charta ſit minus ſolẽnis, *Abb. vbi ſup. nu. 38.*

Quando verò inſolemnitas eſt circa contenta in inſtrumẽto, veluti contractus pacta, & negotia, tunc nec tacita confeſſio, nec expreſſa nocet, & poteſt producẽs poſtea impugnare reperta inſolemnitate actus, *Decius in cap. cum venerab. concluſ. 4. Crauet. §. viſo num. 40. de antiquitate, 1. p. Inno. & Gracian. vbi ſup.* & in hoc remanſit Senatus.

DECISIO CCCLXXVII.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon.

An per clauſulam, actum eſt hoc, &c. præſumantur rogitus Notarij, & reliqua ſolemnia inſtrumenti.

SVMMARIVM.

INſtrumentum, in quo deeſt ſignum, & ſubſcriptio Notarij, plenam fidem non facit, num. 1.

Inſtrumenti ſubſtantia in eo cõſiſtit, vt contractus in eo cõtentus, abſolutus ſit, & perfectus, num. 2.

Inſtrumentũ non valet in quo Notarius ante concluſionẽ habitam rem ſcripſit, ſub ſpe futura publicationis, & quod plus eſt nomina teſtiũ, cum poſtea coram partibus, vel teſtibus, nec lecta, nec publicata fuerint, nu. 3.

Inſtrumenti publicatio actus perfectionem denotat, numer. 4.

Notarij ſignum, vel ſubſcriptio, etiam ſi non adſint, non requiruntur ad perfectionem inſtrumenti in prothocolo contenti, dũmodo alia requiſita non abſint, num. 5.

Clauſula licèt deficiat ad actus perfectionem, vt & publicari, & in ſcripturam redigi poſſit, ſufficit, numer. 6.

Publi-

Publicatio coniecturis præſumi, & probari poteſt, numer.7.

Præſumptio reſultans pro aliquo actu, operatur, vt onus contrarium probandi aduerſario competat, num.8.

Pluralitas actuum in dubio, nõ eſt præſumenda, num.9.

Notarius debet eſſe rogatus, & atteſtari ſe expreſſe, vel per æquipolens rogatum, vt inſtrumentum valeat, numer.10.

Notarius non præſumitur rogatus, niſi probetur, ex communi, num.11.

Clauſula hæc, actum eſt, &c. rem perfectam importat, & ſic actus publicationem, & notarij rogitum includit, ſi in fine actus non in principio ponatur, num.12.

Notarius rogatus præſumitur, ſi ſolemnis ſcriptura inter ſuas rogationes, & notas reperiatur, num.13.

Subſcriptio, vel nomen Notarij ſi in principio, vel fine notæ reperiatur, tunc folium, vel ſcriptura ibi inuenta, illius præſumitur, nu.14.

FACTI SPECIEM.

OPponebatur in eadẽ cauſa contra teſtamentum dñi Petri Fernãdez Signiferi, quod non aderant ibi rogitus Notarij, vt erat neceſſe, *§.nos autem authentico de tabellionibus*, nec dies, annus, & alia ſolemnia, & ſic quod nullum erat, ex eo quia non aderat in eo ſignum, & ſubſcriptio notarij, quę requiruntur ad eius perfectionem, *vt per gloſ. in l. generali, C. de tabell. lib.* 10. in tantũ, quod licèt inſtrumẽtum habeat clauſulam; *actum eſt, &c.* tamen ſi caret ſigno, & ſubſcriptione notarij, non facit plenam fidem, *Bart. Iaſon. & alij in l. ſciendum de verb. oblig. Rota per Seraphin. 902. tom. 1.*

His tamen non obſtantibus, licèt ſuo caſu vera ſint, domini iudicarunt pro validitate teſtamenti, nam licèt ſubſtantia inſtrumenti, ei reſiſtat in hoc, quod contractus in eo contentus ſit abſolutus, & perfectus, aliàs non poteſt confici inſtrumentum, tamen eius perfectio, & abſolutio, colligitur à clauſula, *actum eſt hoc, &c.* quæ denotat perfectionem actus, *Bar. vbi infra, & Seraphin. infra,* aliàs ſi nõ apponatur, non eſt perfectus actus, nec inſtrumentum probat, *Cæſar de Barcis. deciſ. 39. nu. 1. vbi multi*, huius enim clauſulæ omiſſio indicat imperfectionẽ actus;

actus, *Rota* 949. *tom.* 1. *per Sera-*
phin. & notarium non fuiſſet ro
gatum à partibus, quod eſt ne-
ceſſe, vt dixi: ratio autem qua-
re clauſula denotat perfectio-
nem actus, & omiſſio imperfe-
ctionem, ea eſt, quia contingit
multoties, quod notarij ſolent
ante concluſionem habitam
ſcribere rem, ſub ſpe futu-
ræ publicationis, imo ſcribe-
3 re nomina teſtium, & ta-
men poſtea nec leguntur, nec
publicantur coram partibus,
nec teſtibus, & ſic tale inſtru-
mentum nõ valet, vt *Barzis* ibi,
quia vbi hęc clauſula deeſt pręſumitur actum non fuiſſe perfe
ctum, nec publicatum coram
partibus, & teſtibus, & quia for
ſan partes plus appoſuiſſent,
correxiſſent, & emẽdaſſent an-
te publicationem actus, ſi corã
eis fuiſſet lectus, & publicatus,
cum itaque in hoc teſtamento
adſit hæc clauſula: *feito fuè aque-*
ſto dia Sabado à 6. de Ianero, anno
1318. *teſtimonios fueron T. y T. vezi*
nos de Txár, remanet res ſine dif
4 ficultate, quia vt dixi, hæc clau-
ſula denotat perfectionẽ actus,
& publicationem inſtrumenti,
Ruin. conſ. 119. *nu.* 13. *lib.* 4. *Brunus*
de form. fol. 82. *col.* 2. *Cagnolus in l. ſi*
librarius num. 71. *de reg. iur.* & talis
ſcriptura poterit redigi in pu-
blicam formam, ex receptiſſi-
ma ſententia, *Caſtro in l. ſi is qui. nu*
mer. 4. *de teſta. Alex. conſ.* 14. *nu.* 17.
lib. 6. *Pariſ. conſil.* 27. *nu.* 75. *in* 2.
quod procedit, etiam ſi non ad-
5 ſit ſubſcriptio, vel ſignum nota
rij, hęc enim duæ ſolemnitates
non requiruntur ad perfectio-
nem inſtrumẽti in prothocolo
contenti, dummodo adſint alia

requiſita, *Bald. in l. contractus, C. de*
fideicommiſſ. & poterunt hę duæ
ſolemnitates per alium nota-
rium de cõmiſſione iudicis ad-
hiberi, mortuo tamen notario
rogato, *Roland. conſ.* 44. *nu.* 42. *lib.*
1. *Curtius Iun.* 162. *nu.* 4. *Ruin.* 159
num. 11. & 13. Imo licèt deficiat
clauſula, ſufficit ad perfectionẽ
actus, & vt publicari, & in ſcri-
pturam redigi poſſit, ſi verbo-
6 rum compendio tota ſubſtan-
tia ſit narrata, & omnis effe-
ctus rei, vt valeat, & poſſit exẽ-
plari, & fidem faciat.

Deinde, quia licèt hæc clau
ſula apponatur ad denotandũ,
quod actus fuit factus de con-
ſenſu partium ſtipulante nota-
rio, & eodem legente, & publi
cante; aliàs non præſumeretur
tamen poteſt coniecturis præ-
ſumi, & probari publicatio de
conſenſu partium, & rogitus no
7 tarij, licèt talis clauſula non ſit
appoſita; *Barzis num.* 6. & 7. ſi
tamen colligi poſſit ex alijs ſcri
pturis fuiſſe actum publicatum
de conſenſu partium, & nota-
rium rogatum, *Barzis nu.* 9. vbi
quando de hoc dubitatur, &
non apparet clauſula, tamen ſi
ex alijs inſtrumentis, & ſimili-
bus colligitur actum fuiſſe per
fectum, illud ſufficit, nam ſi in
duobus teſtamentis pater no-
minet filium legitimum, inde
colligitur legitimationis actum
fuiſſe perfectum, §. *hoc autem in*
authẽ. vt liceat matri, &c. Abbas in
8 *cap. per tuas, qui filij ſint legitimi,*
Alex. in l. ſepæ, de re iudicata, taliẽ
reſultat præſumptio pro tali
actu, propter quam onus probã
di contrarium incumbit aduer
ſario, *Pariſ. conſ.* 10. *num.* 50. 53.
56. 102.

56.102.*Decian.reſp.7. lib.3.*neq;
ad alium actum poteſt illa ge-
minatio referri.

Nam in dubio pluralitas a-
ctuum non præſumitur, *Alex.*
in l.Diuus,C.de cuſto.reorum,Bal.in
9 *l.conuenticula,C.de epiſcopis & cleri*
*cis,*in caſu autem præſenti repe
riuntor alia inſtrumenta, quæ
præſens teſtamentum enun-
tiant ſpecifice, & in indiuiduo,
omnes illius clauſulas narran-
do. & perfectionem actus præ-
ſumendo, vt ſunt inſtrumenta,
codicili, & ratificationis eiuſ-
demmet don Petri de Yxar te-
ſtantis à diuerſis notarijs re-
cepta.

Ex quibus reſultat reſpõſio
ad oppoſita in contrarium, ex
quo hic agebatur de extrahen
da ſcriptura à prothocolo, in
quo non eſt neceſſaria ſubſcri-
ptio, nec ſignum notarij rogati
quod tamen omne reperitur
in comiſſario extrahenic.

Quod autem dictũ eſt, quod
10 vt inſtrumentum valeat, debet
eſſe rogatus notarius, & ipſe
atteſtari ſe rogatum expreſſe,
vel per æquipollens, & quod a-
liàs eſt nullũ, & eo mortuo non
poſſit in publicam formam re-
digi, tenet *Roland. conſ.55.nu.34.*
11 56. *in 4.* vbi multi, & eſt magis
cõmunis opinio, nec præſumi-
tur rogatus niſi probetur ex ma
gis cõmunis, *vt ibi d. §. nos autem*
in autenti. de tabellionibus, Honded.
66. *num.31. vbi multi in 1. Alex.*
153. *nu.10.in 2.* apud quos mul
tos de magis communi, ſic *A-*
lex. ponit practicã, vt dicat no-
tarius in fine notę: nota eſt, & ro
gatio mei Titij notarij, vel alia
verba æquipollentia, vt clauſu-
la, *actum eſt, &c. Crauet.216.nu.*
7. dicens, rogitum eſſe neceſſa-
rium ad valorem inſtrumenti,
Angel.conſ.22. nec talis ſcriptu-
ra ſine rogitu poteſt leuari per
comiſſarium, *Angelus ibi, Corn.*
226.nu.3.in 3.
12 Hic tamen rogitus præſumi
tur, ſi dicatur, *actum eſt, &c.* quia
hæc clauſula importat rem per
fectam, & ſic publicationem
actus, & per conſequens rogi-
tum, ita tamen ſi ponatur in fi-
ne actus, non in principio, licèt
aliqui aliud voluerint, *Rolan. vbi*
ſup.nu.7.Barzis deciſ.39.num.3. di
cens, hanc clauſulam rem per-
13 fectam demonſtrare.

Præſumitur etiam rogitus,
& notarius rogatus, ſi ſcriptura
ſolemnis reperitur inter ſuas
rogationes, & notas, *Barzis vbi*
ſup.num. 12. & 13. idem ſi dica-
tur, ego notarius ſcripſi, & pu-
blicaui, *Corn.226.in 3.* requiritur
etiam ad validitatem inſtrumẽ
ti ſubſcriptio notarij, & ſignũ,
Alex. vbi ſup.num.9.Angelus 220
Orianus in cap. quoniam contra ver.
14 *inſtrumentorum productio, verſ.quæro*
nunc, Corn.226.nu.3. & quando
in principio, vel fine notæ repe
ritur nomen, vel ſubſcriptio no
tarij, tunc folium, vel ſcriptura
ibi reperta præſumitur illius,
Alex. vbi ſup. num.11.per notata in
§.ſi initium, & eſt in hac materia
notandũ, quod aliud eſt quod
abreuiatura ſolemnitate carẽs
non probet, aliud quod mãdato
iudicis impleatur, & ſupleatur
ex coniecturis, & alijs admini-
culis, quod fieri poteſt,
Crauet. conſi. 216.
n.6. & 7.

DECI-

Digitized by Google

DECISIO CCCLXXVIII.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon.

Agitur, an ſi prohibitus alienare in contractu, contra ueniendo alienet, ex eo tunc retransferantur dominium, & poſſeſſio in eos, quorum fauore ſit prohibitio, & ſic obtineant in poſſeſſorio, & petitorio, ſuper apprehẽſione Ducatus de Yxar 17. Decembr. 1620. in Regio Conſilio.

SVMMARIVM.

Dominij tranſlatione prohibita in contractu, poſſeſſionis tranſlatio etiam cenſetur prohibita, num. 1.

Prohibitus in contractu, ne alienet, ſi contraueniat, ex vi contrauentionis illi vocati cenſentur, quorum contemplatione prohibitio fuit facta, numer. 2.

Prohibitus alienare extra familiam, ſi alienet, per talem alienationem dominium non trãſfertur, de iure tamen contra, actio autem adintereſſe competit, nu. 3.

Prohibitus alienare contemplatione alicuius, ſi contraueniat, & alienet, ex vi alienationis in contemplatum dominium retransfertur, nu. 4.

Dominium ſicut abſolute, etiã licèt non dicatur, per contractum transfertur, ita etiam per prohibitionem impeditur, licèt non dicatur, numero 5.

Retranſlatio dominij ad contemplatos, vt locum habeat, opus eſt non ſolum contrauẽtione prohibiti, ſed etiam requiritur, vt prohibens dicat, quod in caſu contrauentionis ad tales bona deuoluantur, num. 6.

Verba reſolutiua ſunt neceſſaria in prohibitione alienationis, ad hoc vt contemplatus veniente caſu poſſit reiuindicare, num. 7.

Deciſio 17. *quatenus docet retransferri dominium, & poſſeſſionẽ in vim prohibitionis (etiam ſi charta non dixerit) contrariari videtur, ſed declaratur, num.* 8.

Deciſionis 17. *reſolutio, non tam ex vi prohibitionis, quam ex alterius vocatione reſultauit, num.* 9.

Diffe-

Differentia inter fideicommiſ-
ſum contrauentionale, & abſolutum traditur, nu. 10.
Dominium Regno vt retranſ-
feratur, in charta debet di-
ci, nu. 11.

1 IN *deciſ. 17.* la-
tiſſimè con-
cluſum fuit
eo modo,
quo in Reg-
no transfer-
tur dominiū
& poſſeſſio per contractum ſi
illud dicatur, ita etiam ſi pro-
hibetur tranſlatio dominij in
contractu, prohibita erit tranſ-
latio dominij, & poſſeſſionis, nā
ex quo per chartam transferē-
tur dominium & poſſeſſio ſi di-
catur, ſimili modo impeditur
tranſlatio dominij ex ſola prohi
bitione, quia ſatis dicit nō trāſ-
ferri, qui prohibet alienationē,
Iaſ. in l. filius familias, §. diui, n. 126
in 2. lectur. Ripa ibi num. 92. Decian.
2 *reſponſ. 31. lib. 1. Portol. ver. vidui-*
tas num. 57. & de conſort. c. 14. num.
18. 19. latè nos d. deciſ. 17. ita Peralta
in l. Titia cum teſtamento, §. Titia cū
nuberet de leg. 2. n. 12. aſſerens cū
multis quod in caſibus, in qui-
bus ex aliqua diſpoſitione do-
minium in aliquem transfertur
in eiſdem caſibus reſoluta illa
diſpoſitione (vt per contrauen
tionem) retransfertur etiā ipſo
iure in priorem, & antiquiorē
dominiū allegat alios, & in his
terminis inualuit conſuetudo,
& practica Regni, quod ſi tali-
ter prohibitus in contractu
ne alienet, alienauerit, & con-
trauenit, tunc per talem con
trauentionem cenſentur voca
ti illi, quorum contemplatione
fuit facta prohibitio, taliter,
quod in eos retransfertur do-
minium, & poſſeſſio, & poſſunt
obtinere, imo obtinuerunt in
multis litibus, & cauſis tam
in tenuta, quam in plenario poſ
ſeſſorio, & proprietate. Sed quia
in hoc nouiter vidi multum du
bitari per aliquos apud tribuna
lia, quan tum ſcilicet ad hoc, vt
dominium, & poſſeſſio retranſ-
feratur in contemplatos, quorū
fauore fit prohibitio, taliter
quod poſſint obtinere in iudi-
3 cijs poſſeſſorijs, ſi fiat alienatio,
ſi ſolum fuerit dictum in prohi
bitione, prohibeo ne alienes ex
tra familiam, nam iam ſatis ope
ratur prohibitio, vt ſcilicet nō
transferatur dominiū per alie-
nationem, cum de iure non im-
pediret, imo transferretur do-
minium, daretur tamen actio
ad intereſſe, *Iaſon in l. filius fami-*
lias, §. diui, num. 115. l. 2. C. de pa-
ctis inter emptorem, & vendito-
rem, dixi latius in d. deciſ. 17.
quantum ad ius commune at-
tinet, nam in Regno ſola prohi
bitio impediret tranſlationem
dominij, licèt non retranſlatio-
nem, niſi ſub diſtinctione de
qua ibi, nam quantum ad hanc
4 retranſlationem, & ſic, quod in
vim prohibitionis retransfera
tur dominium in eos, quorum
fauore fit prohibitio, hoc opus,
hic labor eſt, ſi non adſint alia
verba, quia ſi dicatur quod ta
li caſu bona deueniant in ta-
lem, abſque dubio retransfer
retur dominium vi verborum,
quare dico, quod ſi in Regno
abſo-

Digitized by Google

abſolute trãſferiur dominium per inſtrumentum, licèt non dicatur, ſicut de iure in vltimis voluntatibus, tunc in diſtinctè retransfertur dominium in quolibet caſu, ſicut in vltima voluntate, *vt dicit Ruin. conſilio* 89. *volum.* 2. *Iaſon in l. filius familias*, §. *diui.* 124. 126. *de le-*
5 *gatis primo*, *Peregrin. Bald. & alij allegati in d. deciſ. num.* 1. & hoc ex eo, quia ſicut per contractum transfertur dominium abſolute, licèt non dicatur, ita etiam impeditur per prohibitionem, licèt non dicatur, & retransfertur in contemplatos, quorum fauore fit prohibitio.

Si verò in Regno requiritur, quod dicatur in charta, tunc eſſet differentia inter v-
6 trumque caſum, nam ſola prohibitione impediretur tranſlatio dominij, ſed non retranſferretur in eos, quorum fauore fit prohibitio, ſed opus eſſet dicere, quod tali caſu bona deuoluantur in tales, vt tenet *Bartol. in dicto* §. *diui*, *numer.* 14. *Iaſon numer.* 124. 126. quia cum non abſolutè transfer atur dominium, licèt per prohibitionem ſolam ſecuta alienatione dicatur contrauẽtum, *Iaſon. numer.* 124. ad effectum vt agatur ad intereſſe de iure, *Bartol. numer.* 14. *Molin. lib.* 1. *de primogen. cap.* 12. *numer.* 30. de foro tamen remanet res per alienantem cum onere reſtituendi, & ita quoad effectum retransferendi dominij in illum, cuius fauore fit prohibitio, & vt ſtatim etiam poſſet rei vendicare, neceſſe eſt verba reſolutiua apponere, veluti quod dicatur quod tali caſu transferatur res in alium, vel quod alienans in eum caſum teneat precario à vocato, & eius nomine, *Bart. Iaſ. Odof. Cinus*, & *alij vbi ſu-*
7 *pra Molin. dicto cap.* 11. *numer.* 35. in caſu autem *Ruyni* non eſt opus talia verba ponere cum in vltimis voluntatibus ſimpliciter transferatur dominiũ, vt ſupra, quare in Regno videndum eſt an dominiũ transferatur ſimpliciter, vel nõ per inſtrumentum de poſſeſſione clarum eſt, quod non, niſi dicatur, idem dicendum eſt de dominio, cum non transferatur niſi dicatur, *Molin. verbo dominium, verſ. quæ omnia intelligenda ſint*, &c. *Dominus Regens Monter, in l. traditionibus fol.* 268. *in principio*, *C. de pactis*, quidquid dicat additio ad *Molin.*

8 Ex quibus concludendum videbatur male obtentum fuiſſe in dictis proceſſibus relatis in *deciſ.* 17. in quibus, in vim ſolius prohibitionis, etiã quod charta non dixerit, fuit reſoluta poſſeſſio, & dominium retranſlatine, & obtentum in iudicijs poſſeſſorijs, qua propter vnum de duobus dicendum eſt, vel quod prohibitio in dictis caſibus protendit ſuum effectum ad tempus mortis, quo caſu licèt charta nil dicat, forus tamen *à vezes*, *de apprehenſionibus*, trãſfert, & retrãſfert dominium, & poſſeſſionem, in vocatum, & contemplatum, ad effectum obtinendi in omni poſſeſſorio, vel ibi obiẽtum fuiſſe, non tam ex prohibitione, quã
9 ex vocatione alterius, veluti ſi adſit fideicommiſſum abſolutum, in caſu mortis aliquorũ ſimul

ſimul cũ prohibitione, quo caſu habet locum dictus forus, & ſic in eo caſu expectanda eſt mors poſſeſſoris, cui bona ad vitam relicta ſunt, & poſt mortem ſuam alteri, & ſic licèt cõtraueniat non ſtatim, ſed poſt mortem eius agi oportet, & non obſtat, quod vbi concurrit duplex prohibitio, ſi contra ueniatur, poteſt ſtatim agi, nã illud eſt verum, ſi apponãtur in vltima voluntate, vt dixi *in deciſ.* 55. ſecus ſi in contractibus, in quibus non eſt tãtæ efficaciæ, *Molin. vbi ſupra.* in Regno tamẽ
10 ſi diceret charta, totum transferretur, & agi poſſet ſtatim poſſeſſione tranſlata, ex quibus colligitur differẽtia inter fidei commiſſum contrauentionale, & abſolutum, quia in primo, ſtatim agi poteſt data contrauentione, quod ſecus eſt in abſoluto, quia expectanda eſt mors grauati, quod de contrauentionali dixi, intellige, quando prohibitio fit in vltima voluntate, ſecus ſi in contractu, nam tunc eſſet expectanda mors poſſeſſoris, licèt in vita contrauenires iure communi attento, *Molinus de primog. lib.* 1. *cap.* 11. *per totum.* quia de iure non eſt tantæ efficaciæ prohi-
11 bitio in contractu, ſicut in vltima voluntate, & ſatis operatur prohibitio in contractibus maioratus, ex quo contrauentio in eis cauſat actionem realem reuocatoriã, cum in alijs cõtractibus, ſolùm detur actio ad intereſſe, vt *dicta deciſ.* 17. *Bar. in l. filius familias* §. *diui. n.*14. *Iaſon.* 124. 126. & idem eſſet in Regno, ſi nõ diceretur in charta, quod transferatur dominiũ, ſecus vbi dicatur, quia tunc eo ipſo transfertur, & retransfertur dominium, & poſſeſſio, ſi dicatur, ſicuti eſſet in vltimis voluntatibus, in quibus ſtatim agi poſſet facta contrauẽtione, quia transfertur pariformiter dominium, *l. cum hæredes, de adquirenda poſſeſsione*, & ſecun-
12 dum ſuperiora fuit iudicatum in dictis exemplaribus, & pro ceſſu Ioannis Gaſcon, anno 1620. in Regia Audientia, in quibus fuit etiam obtentum in vim prohibitionum poſitarum in contractibus relatis ad tempus mortis, & in vim vocationum poſt mortem vocatorum primo loco.

N DE-

Deciſio CCCLXXIX.

DECISIO CCCLXXIX.

IN EADEM CAVSA Ioannis Gaſcon.

Dubitabatur extra litẽ occaſione ſententiæ diuidentis territorium, de quo fuit conſultus per grauiſſimum virum in cauſa Ixarenſi ſuper proceſſu Ioannis Gaſcon ſuper apprehenſione 17. Decemb. 1620. an ex quo Domna Duciſſa venit ad medietatem loci de Belchite, cum titulo anteriori teſtarinmti don Petri Signiferi, qui non poſſidebat niſi medietatem, ſed poſtea labente tẽpore fuit quæſita alia medietas, quæ fuit vinculata ad Ixarenſes, & poſt per ſententiam fuit adiudicata don Antonio de Ixar maſculo agnato, & ſuppoſito quod dictis duabus medietatibus fuit per Reges datus titulus Comitatus. His ſic ſuppoſitis quærebatur, an ſimul Domna Duciſſa, & D. Antonius debeant Comites nominari, an verò nullus illorum.

SVMMARIVM.

Textus in c. imperialem. §. preterea, de prohibita feudi alienatione, latè explanatur, num. 1.

Allodialia bona alicuius, ſi in dignitates regales erigantur, dignitatum regalium propriè feuda non ſunt, ſed tantum ſecundum quid, numero 2.

Feuda nobilia, à principio non tranſmittebãtur, ſed reuertebantur ad Dominum, poſtea tamen de conſuetudine vſurpatiua ad filios primi gradus tantum tranſferuntur, num. 3.

Maioratus, & feuda nobilia (eorum natura attenta) quomodo diferant, traditur, numero 4.

Conſuetudo generalis prouinciarum deciſionem dicti §. praeterea, vt iuris antiquis correctoriam, & ſic odioſam, derogare pteſt, nũm. 5.

Socini Sententia circa hanc conſuetudinem prouinciarũ contra d. §. praterea refertur, num. 6

Feuda ex generali conſuetudine, ad inſtar allodialium, &

& patrimonialium, quoad ius ſuccedendi redacta ſunt, num. 7.

1 TOta dubitatio naſcitur ex *capitulo imperialem. § præterea de prohibita feudi alienatione*, vbi habetur, Ducatus, Marchia, Comitatus, de cætero non diuidãtur, aliud autem feudum, ſi conſortes voluerint, diuidatur, ex quo inferunt, quod ex quo eſt indiuiſibile, deferatur ſoli primo genito, hic §: decipit multos Doctiſſimos viros, ex quo non retro reſpexerunt, quia ante dictum §. omnes iſtæ dignitates regales, & feuda nobilia regulariter diuidebantur, quod colligitur ex illo *verſ. de cætero.* & probatur in *cap. omnes, ſi de feudo fuerit controuerſia, Socinus cõſ. 68. notab. 6. in primo. Celſus, Hugo in reſponſo. Ducatus, Cardonæ fol.* 61. ſed poſtea ſuperuenit §. *præterea*, corrigẽs antiqua iura, & ſic tãquã odioſus correctorius, & exhorbitans non debet extendi vltra caſum, de quo loquitur *Socinus vbi ſupra n. 35. 25. Celſus, Hugo vbi ſupra. fol.* 61. aduertendo, quod dictus §. *præterea.* loquitur in feudo regali proprio, veluti in rebus cõceſſis in feudum regale Ducatus, Marquiæ, Comitatus, ſic vbi ſupra *Socin. conſ. 152. col. 15. verſ. ſed præmiſſus. vol. 2. & 278. vol. 2. Decius 269. in 3. Socin. 67. & 165. verſ. 8. col. 9. & 68. in primo:* ex quo multa inferunt DD.

2 Primò, quod ille §. non procedit in dignitate, ſeu feudo regali improprio, veluti quando bona allodialia alicuius erigũtur in dignitates regales, nam non ſunt propria feuda dignitatum regalium, ſed ſecundũ quid, & ſic in eis non habet locum §. *præterea.* ita *Molin. de primogenijs lib. 1. cap. 11. num. 26.* dicens, quod hoc caſu bona ſunt diuiſibilia, *Socin. vbi ſupra nu. 35.*

Secundo infertur, quod cũ à principio feuda nobilia non tranſmittebantur, ſed reuertebantur ad Dominum, *cap. 1. de feudo Marquiæ, & ibi Bald.* licèt poſtea de conſuetudine vſurpatiua tranſmittãtur ad filios primi gradus tantùm, ſecundum *Bald. tex. cũ gloſſa in fine. in c. 1. de alienatione feudi. §. & quia. & ibi gloſſa 2. de his; qui feudum dare poſſunt, Socin. conſ. 68. num. 18. in primo.* alia verò feuda tranſmittebantur, ſi igitur non erant tranſmiſſibilia, & expirabant, ergo remanebãt bona libera, & diuiſibilia, ita *Molin. n. 12. & licèt ipſe d. num.* 19. dicat illum textũ loqui in dignitate data ſine territorio ratione ſolius adminiſtrationis., & ſic expirat, ſecus quando datur cum territorio, quia tunc non expirat, imò tranſit ad hæredes, ſicut ipſum territorium, & in iſtis terminis intelligunt *dictum §. præterea.*

Hæc tamen ratio eſt, quæ magis fundat opinionem affirmatiuam, quia hic non fuit data dignitas cũ territorio, quod iam poſſidebant Domini loci de Ixar, & ſic ſumus extra ter-

minos illius §. ſolùm poſſet replicari, quod expirauit quoad omnes illa dignitas, *d. cap. 1. de feudo Marquiæ.* ſed neque hoc obſtaret, quia cum experientia duce hic titulus Comitatus fecerit tranſitum per varias generationes Ixarenſium, ex beneficio Regum, erimus etiam propter hoc extra terminos dicti §. *primi. & §. præterea.* ex quo nõ fuit data dignitas cum territorio, quod erat allodiale. Præterea §. *præterea.* loquitur in feudis, & dignitatibus, non in bonis allodialibus; vt ſunt bona Hiſpaniæ, *Molin. num.* 13. præſertim in Regno, vbi non ſunt feuda regulariter, niſi ſolùm in Ripacurtia, & ſic non eſt cur allegetur §. *præterea.* in quo fundatur indiuiſibilitas.

4 Tum quia magna eſt differencia inter maioratus, & feuda nobilia, attenta illorum natura, illi enim vni ſoli dantur, etiam quo ad officium, feuda verò licèt non diuidantur quo ad ſubſtantiam, & iuriſdictionem (ſecluſa cõſuetudine) commoditas tamen, & exercitiũ diuidũtur interdeſcẽdẽtes, *Celſus Hugo fol.* 23. *num.* 8. vbi multi, *Socin. conſ.* 68. *nu.* 29. *in primo.* vbi alij, *Molin. num.* 7.

5 Inferunt etiam DD. ex ſupradictis, quod ſicut á principio feudorum, illæ dignitates diuidebantur, Doctores vbi ſupra, & poſtea §. *præterea.* ſuperueniẽs correctorius, & odioſus ſubſtulerit diuiſionem, quo ad dignitates regales, potuit dein de generalis conſuetudo Prouinciarum derogare illi §. reducendo rem ad ius antiquum, vt ſic diuidi poſſint, ſicut diuiduntur in Italia, Germania, Francia, partibus Lombardiæ, & in alijs multis partibus Burgundiæ, & Catalaniæ, vti fatetur *Celſus Hugo vbi ſupra, à num.*

6 15. *verſ. præmitto.* 8. *& fol.* 61. *nu.* 5. *& fol.* 24. *n.* 4. *Socin. vbi ſup. nu.* 25. 26. 27. 35. *& conſ.* 165. *num.* 19. *verſ.* 8. qui omninò videndi, & totum hoc procedit ſemota qualitate maioratus, & attenta ſolùm natura dignitatuum regalium, & illarum effectu, adeò vt dicat *Socin. vbi ſupra nu.* 25. quod non ſolùm diuidũtur per conſuetudinem vniuerſalem omnium ferè Prouinciarũ, ſed quod etiam in illis non ſeruatur ius primogenituræ, ſed quod æqualiter diuiduntur inter filios, ſicut allodialia, quod multis iuribus, & authoritatibus comprobat.

Ex quibus omnibus reſultat, quod de generali cõſuetudine
7 feuda ſunt redacta inſtar allodialium, & patrimonialiũ, quo ad ius ſuccedendi, *Soci. conſ.* 68. *nu.* 25. *in primo. Hugo fol.* 10. *&* 24. & ſic leges, vel conſuetudines feudorum non ſunt allegabiles in his feudis redactis *Hugo fol.* 11. *Caſaneus in conſuet. Burgu. rubrica de feudis.* §. 5. *gloſ.* 1. vbi ponit multos effectus huius reductionis, *Molin. vbi ſupra num.* 12. *verſ. præterea.* nec debent trahi ad cauſas Hiſpaniæ, nec alias, quam feudales, quia ſunt iura ſingularia cõſuetudinaria, quæ non extenduntur, maximè cõtra ius, *Iaſon in l. de quibus. nu.* 26. *vbi multi, de legibus, Hugo vbi ſupra fol.* 11. *num.* 16. *& fol.* 24. *nu.* 9. *Ancharranus conſ.* 329. *nu.* 8.

Ex

Ex his omnibus reſultat, quod iſtæ dignitates Hiſpaniæ non ſunt feudales, ſed mera beneficia Principum, ex quo naſcitur reſolutio caſus, & du bij præſentis, quia ſi hæc gratiæ ſunt temporales, expirant quo ad omnes lapſo tempore, & eſt neceſſaria noua gratia, *Molin. num.* 12. & ſi ſunt perpetuæ, vt in præſenti caſu (pro vt docet obſeruātia ſubſequuta) trāſibunt ad omnes, ſaltim quo ad exercitium, & commoditatem per diſtinctionē locorum, vel alterius temporis, non diuidendo ſubſtantiam, vt docet *Socin. nu.* 29. *& conſ.* 165. *num.* 8. *verſ. principaliter. & conſ.* 278. *n.* 2. *in* 2. *Mol. nu.* 7. *Hugo vbi ſupra.* & ſic Domina Duciſſa gubernabit vno anno, & D. Antonius alio anno, vel Domina, in vno loco, alter verò in aliolo co, ſed ambo cū titulo Comitis.

Dicet aliquas cum *Molin.* quod in Hiſpania nunquā fuit viſum, quod diuidantur hæc dignitates, ſed ſolutio eſt clara, quia nō reperitur in Hiſpania titulus aliquis dignitatis regalis, qui non ſit plenus maioratibus, vinculis, & fideicommiſſis per viam maioriæ, & quod ſola dignitas regalis non operatur, facit maioratus, ſcilicèt quod non diuidantur, & quod deferantur primogenito, quod cū non ita ſit in noſtro caſu, ſed potius diuiditur terra per ſententiam in duos condominos venientes per diuerſos titulos, omnibus debetur titulus dignitatis tanquam accidens, & qualitas territorij erecti in Comitatu, & hæc licèt non fuerint deducta in iudiciū, ſed ſolùm à me quæſita volui tamen examinare, & veritatem dicere bene fundatam, licèt non iudicatam.

DECISIO CCCLXXX.

An ſubſtitutio vulgaris facta pluribus ſimpliciter, vel per copulam requirat complementum conditionis in vtraque perſona, an verò ſufficiat in parte adimpleri conditionem, vt ad partem admittatur.

SVMMARIVM.

Subſtitutio vulgaris facta pluribus ſimpliciter, vel per copulam, vel poſt mortem plurium, ſi in perſona omniū purificetur conditio, & non aliàs locum habebit, nu. 1.

Subſtitutio facta poſt mortem plurium compendioſa eſt, vulgaremque continet, & ideo aliquo ex inſtitutis ante aditam hæreditatem decedente cohæres iure accrecendi ad portionem illius admittitur, num. 2.

 Ius

Deciſio CCCLXXX.

Ius accreſcendi, in vulgari reſeruatum à teſtatore cenſetur, num. 3.

Subſtitutio fideicommiſſaria nõ requirit quod verificetur in perſona vtriuſque conditio, ſed ſufficit, quod in perſona vnius impleatur, ad hoc vt ad portionem illius ſubſtitutus admittatur, numero 4.

Fideicommiſſariè pupillariter, vel exẽplariter ſubſtituens, ius legitimæ ſolum cenſetur reſeruare, num. 5.

Diſpoſitio ſub duabus conditionibus concepta, vna impleta non purificatur, nec illius implementum ſufficiens erit, vt vocatus admittatur, num. 6.

Vocatus ſub conditione, ſi Titius, & Seius decederent ſine liberis, admittetur ad portionem Titij, ſi in ipſo impleatur conditio, ſi verò in partem vnius vocetur ſub eadem conditione, tunc licèt in Titio purificetur conditio, ſubſtitutus excludetur, qui niſi vterque ſine liberis decedant, non poterit admitti, num. 7.

1 Quando vulgaris ſit pluribus inſtitutis ſimpliciter, ſiue poſt mortem plurium, vel per copulam, non habet locum in totum, nec in parte, niſi vtroque excluſo, & niſi in perſona omnium ſit purificata conditio vulgaris, *l. quamuis. C. de impub.* eſt magis
2 communis ſecundum *Ruin. conſ.* 115. *nu.* 20. *in* 3. exemplum, inſtituo Lauram, & Conſtantiam, quibus poſt mortem ſuam ſubſtituo filias earum, hæc eſt compendioſa ſubſtitutio continẽs vulgarem, tunc licèt decedat Laura cum filijs ante aditam, non ſuccedent eius filij, quia debet verificari vulgaris in cõſtantia etiam, cui fuit etiam ſubſtitutum vulgariter, vt locus ſit ſubſtituto vulgari, quare
3 iure accreſcendi accreſcet Cõſtantiæ, quod ius accreſcendi cenſetur reſeruaſſe teſtator in vulgari, *Corn. num. 2. & 14. conſ.* 276. in fideicommiſſaria autẽ ſecus eſt, in qua regulariter non requiritur, quod conditio purificetur in perſona vtriuſque, ſed ſufficit quod impleatur in perſona vnius, quo ad portionẽ illius, *l. Lucius. §. Gaio.*
4 *ad Trebel. Ruin. vbi ſupra. Corn. vbi ſupra. num. 2. verſ. in vulg. autem,* ſed in pupillari, & fideicõmiſſaria, & exemplari *Corn.* diſtinguit, quod ſi ſolum euenit conditio in perſona vnius ex poſitis in conditione, & remaneat perſona, quæ ex mente teſtantis

tis

tis excludat ſubſtitutum,veluti ſi ab inteſtato eum excluderet, tunc non eſt locus ſubſtitutioni, niſi conditio in perſona omnium verificetur, *Corn. vbi ſupra nu.12. & 14. l.penult.C. de impub.* vbi remanebat talis perſona, *Alcia. reſp.164. nu.16.* ſecus verò ſi non ſubſit, nam tunc ſufficit in perſona vnius impleri conditionē, vt habeat locum quoad eius portionem, *l.hæredes mei. §. cum ita ad Trebel. hac Cor.* & idem ſi ſuperaſſet alia perſona non nominata in conditione, licèt includeret ab inteſtato ſubſtitutum, vt ibi *num.12.* nam non excluderet ſubſtitutū à ſubſtitutione, imò admitteretur ſubſtitutus, aliàs
5 nunquam eſſet locus ſubſtitutioni, quia nunquam decedet quis ſine legitimo ſucceſſore, qui ab inteſtato excluderet ſubſtitutum extraneum, *Corn. vbi ſupra num.* 13. Ratio ſuperiorum eſt, quia in fideicommiſſaria pupillari, exēplari, cenſetur teſtator reſeruaſſe ſolum ius legitimæ hæreditatis, *Corn. num.* 14. & ſic fit illa conſideratio, an ſuperſit perſona, quæ ab inteſtato excludat, vel non, ita ſupradicta fuerunt determinata in proceſſu Doctoris Gaſparis Lupertij Taraçona ſuper ciuili, 30. Martij 1624. vbi Dominicus Monçon fuit vocatus, ſi Franciſcus, & Michael Monçon decederēt ſine filijs, in vno fuit verificata conditio, in alio non, fuit ſenſitum, quòd non erat locus ſubſtitutioni, niſi in vtroq; verificetur conditio, vide in
6 proceſſu Doctoris Gaſparis Lupertij Taraçona ſuper ciuili, 30. Martij 1624.

Corroborantur ſuperiora, quia quando duæ conditiones apponuntur, & requiruntur, non ſufficit ſi vna impleatur, *Zancus in d. §. cum ita. num.* 16. *1. p. l. ſi hæredi plures. ff. de cond. inſtit. l.hæredes mei. §. cum ita à contrario ſenſu ad Trebel.* fallit tamen vbi contraria eſt mens teſtatoris in fideicommiſſis, vt dixi ſupra, veluti in dicto §. *cum ita.* vbi dixit, ſi vterque decedat
7 ſine liberis, reſtituant totum Petro, tunc licèt vnus decedat cum liberis, & in eo deficiat conditio, ſi tamen in alio verificetur, quia decedat ſine filijs in eius portione veniet Petrus, quia fuit vocatus per fideicōmiſſum in partes omnium, ſecus ſi eſſet vocatus in partem vnius tantùm, veluti vltimi ſub duplici illa conditione, ſi vterque decederet ſine liberis, nā niſi in vtroque verificetur conditio, non admittetur ſubſtitutus, rationē diuerſitatis ponit *Soci.* in dicto §. *cum ita. n.*1. quia in primo caſu ſubſtitutus eſt vocatus ad partem primi, ſi decederet ſine liberis, & ad partem ſecundi, ſi decedat ſine liberis, vnde quolibet decedente ſine filijs, in eo datur ſubſtitutio, ſecus in ſecundo caſu, vbi in portione primi nulla eſt facta ſubſtitutio, ſed in portione vltimi, ſi primus, & ſecundus moriantur ſine filijs.

DECI-

Deciſio CCCLXXXI.

D E C I S I O CCCLXXXI.

Fideicommiſſum in dubio à quo cenſeatur relictum, an à primo hærede, an verò ab vltimo decedente.

SVMMARIVM.

Subſtitutus pluribus numero perſonis, vel poſt mortem plurium, in dubio vltimo decedenti ſubſtitutus cenſetur, num. 1.

Fideicommiſſum à Titio relictum euaneſcit, quando caſus in quo debebat honorari, defecit, num. 2.

*Fideicommiſſum relictum à pluribus, vel poſt mortem plurium, ab vltimo cenſetur relictum, ſi ab vltimo decedente non potuit relinqui, á primo relictum cenſebitur, ne fideicommiſſum pereat, num.*3.

*Fideicommiſſum à poſitis in conditione tantũ relictum, non ab ipſis, ſed aprimo vocatis cenſetur relictum, num.*4.

Fideicommiſſum ab illis, qui tantum in conditione ſunt poſiti, non verò vocati, ſi relinquatur, nõ ſuſtinetur, n. 5.

*Fideicommiſſum in dubio potius valere, quam perire debet, num.*6.

*Fideicommiſſum in dubio à filijs inſtitutis, & non à filiorũ filijs, & eorũ deſcẽdentibus relinqui reputatur, n.*7.

Fideicommiſſum ne pereat, filios inſtitutos ſub duplici conditione, id eſt, ſi ipſi, vel eorum filij ſine filijs decedant, fingitur, num. 8.

Fideicommiſſum in dubio à primo inſtituto relinqui cenſetur, num. 9.

*Fideicommiſſum à filijs filiorum tantum in conditione poſitis relictum cenſetur, ſi ipſi in aliquo caſu vocati fuerint, dum tamen talis caſus exiſtat, num.*10.

1 QVando aliquid relinquitur poſt mortẽ aliquorum, vel ſi ſubſtituatur quis pluribus numero perſonis, cenſetur in dubio relictum ab vltimo decedente, & facta ſubſtitutio vltimo decedenti, & ſic fideicommiſſum ab vltimo decedente cenſetur relictum, *gloſ. in l. ſi pater impuberes, de vulg. l. codicillis.* vbi *Bart. de vſufr. legato. Ruin. conſ.* 119. *num.* 4. *in* 3. quãdo verum eſt, & procedit, quod ſemper, & omni caſu fuit poſſibile, quod aliquo caſu valuerit, & vale-

valere potuerit fideicommiſſum ab vltimo relictum, ſuo caſu veniente, & verificato, in quo fuit vocatus vltimus decedens, quamuis reuera, caſus in
2 quo fuit vocatus, & grauatus non venerit, & ſic fideicommiſſum valere poſſit (quia ſi non venit caſus in quo honoratur, non potuit grauari ex tunc, & euaneſcit fideicōmiſſum) nam ſufficit illa poſſibilitas, quod ſuo caſu veniente valeret fidei commiſſum ab eo relictum, cū reperiatur honoratus, & ſumus extra *legem ab eo. C. de fideicom.* ita declarat *Ruin. vbi ſupra num. 4. verſ. quia ad iſtud. &c.* vbi ad id allegat *Aret. Alex. Anchar. & alios. & n. 9. & 4. in fine.* ſed contrariū videtur tenere *Ruin. conſ. 125.* dicens, quod poſt mortem plurium ſubſtitutus in dubio, non vni tantū, ſed cuilibet videtur ſubſtitui, vide in præcedenti *deciſ. num. 12.*
3 Superiora tamē non procedunt, quando ab vltimo decedente non potuit relinqui fideicommiſſum, nam tunc à primo hærede cenſebitur relictum, ad hoc ne fideicommiſſum pereat, & vt valeat, exemplū, inſtituo filium meū hæredem, & ſi decedat ſine filijs, & filij eius ſine filijs relinquo centū Titio, tunc certum eſt, quod filij, & filiorum filij ſunt tantum poſiti in conditione, & non vocati, *l. Lucius. vbi gloſ. ff. de hæred. inſtit.* & per conſequens non poſſunt, nec cenſentur grauari, tanquam non honorati, *l. ab eo. C. de fideicom.* vnde fideicommiſſum incipere non poteſt ab eis, & per conſequens non valebit, quare tūc ne pereat fideicommiſſum cēſetur relictum à filio primo hærede ſub duplici conditione, ſi decedat ſine filijs, aut filij ſine filijs, & tunc valebit fideicommiſſum, tanquam relictum ab eo qui honoratur, *Ruin. vbi ſup. nu. 4. verſ. & ſi forte. & verſ. quia ad iſtud. & verſ. quia ſicut. col. 4.* & idem eſt dicendum in caſu *Ruini*, vbi dixit, inſtituo Franciſ
4 cum filium hæredem, & ſi deceſſerit ſine filijs, ſubſtituo Ioānem filium, & eius liberos maſculos, ſeruato ordine primogeniture, & poſt obitum omniū filiorum maſculorum teſtatoris, & filiorum eorum maſculorum veniat Petrus, in iſto caſu poſſunt deficere omnes maſculi, tam per mortem vltimi de filijs Franciſci primi hæredis, quam per mortem vltimi, qui ſit de filijs Ioannis, eſt tamē magna differentia, quia in primo caſu non poteſt fideicommiſſum relinqui à filijs Franciſci, quia nō ſunt vocati, ſed tantum poſiti in conditione, & ſic fideicommiſſum tali caſu non ſuſtinetur ab eo, ſed intelligi-
5 tur relictum à Franciſco ſub conditione mortis filiorū maſculorum, vt ſic valeat, in ſecundo verò caſu ſic, quia ſunt vocati liberi Ioannis, & propterea tali caſu, vt fideicommiſſum omni caſu valeat, debet intelligi relictum à Franciſco hærede ſub duplici conditione ſcilicèt ſi defecerint filij maſculi teſtatoris, & filij dictorum maſculorum, & à quo in omnī caſu potuit relinqui, & qui in omnem euentum

tum potuit grauari, *Nos deciſ.* 65.*nu.*8. & 17. & non ab vltimo, quia potuit eſſe talis (vt dixi) qui non potuit grauari, id que ob id, vt fideicommiſſum potius valeat, quam pereat, *l.*
6 *quoties. ff. de rebus dubijs.* vide in noſtra *deciſ.* 65. *num.* 8. & 17. maximè, quia cum illi duo caſus ab eadem conceptione verborum terminentur, debent pariformiter determinari, vt ſic in eis dicatur relictū fideicommiſſum ab eodem, quod verum eſt, licèt in vtroque caſu non eſſet per omnia eadem ratio, quia debet fieri æqualis determinatio, *Ruin. verſ. cum igitur. col.* 4. ita fuit ſenſitum in proceſſu Doctoris Gaſparis Lupertij Taraçona ſuper ciuili, 30. Martij, anno 1624. vbi cum in vltimo deſeciſſet conditio, non valuit fideicommiſſum relictum ſub duplici conditione, & ita communiter dici ſolet, quod fideicommiſſum in dubio cenſetur relictum à filijs inſtitutis, non à filijs filiorum, & eorum deſcendentibus, & ſic filij inſtituti cenſen-
7 tur grauati ſub duplici conditione, ſi deceſſerint ſine filijs, & filij ſine filijs, & hoc ne pereat fideicommiſſum, ſi intelligeretur relictum à filijs filiorum, quia cum non eſſent vocati, & honorati, ſed ſolùm poſiti in conditione ſine liberis, & liberi ſine liberis. expira
8 ret fideicommiſſum, *l. ab eo. C. de fideicom.* & ob id cenſetur relictum fideicommiſſum à primo inſtituto in dubio, ita *Bar.* communiter receptus *in l. contrario. verſ. quæro vlterius, quod ſi*

i ſtator. ff. de vulg. exornat Ruin. conſilio 96. *in* 2. vbi alij, ſed hoc procedit, quando filij filiorum
9 ſolùm reperiuntur in conditione, ſecus vbi aliquo caſu ſint vocati (licèt non venerit caſus) qnia in illum caſum cenſetur etiam ab eis relictum fideicommiſſum, *ita Ruin. vbi ſupra.* & ſi caſus non euenerit, ſub quo cenſentur grauati, expirat, fideicommiſſum, ita
10 *Ruin.* nota tamen, quod vltimus de familia in fideicommiſſo poteſt alienare, quia in eo dicitur expirare fideicommiſſum, & prohibitio alienationis, *Decius* 635. *l. filius familiæ. §. cum pater. de leg.* 1.

DECISIO CCCLXXXII.

An ſi ſimul concurrant licētia alienandi, ſiue expreſſa, ſiue tacita ex prohibitione alienandi extra familiam reſultans, cum fideicommiſſo abſoluto, ſi fiat alienatio, diminuatur, & deſtruatur fideicommiſſum abſolutum, an concurrere hæc duo poſſint, ſcilicet licentia alienandi tacita, ſiue expreſſa, & fideicōmiſſum abſolutū ſimplex, & fuit reſolutum, & ſenſitum, quod

quod ſi tendãt ad idem, poſſunt concurrere, quia potuit fieri alienatio totius, vel partis in perſonas permiſſas, & fideicommiſſum habebit locum in reſiduo bonorum non alienatorũ, & ſi alienatio fit eo modo, quo vocãtur in abſoluto concurrent ſimul à fortiori, ſi vero tendunt ad diuerſa, & licentia alienandi eſt abſoluta, dimi nuet, & deſtruet fideicõ miſſum abſolutũ, quod habebit locum tãtum in bonis non alienatis.

SVMMARIVM.

Prohibitus alienare extra familiam ab inteſtato tranſferre poteſt bona in ſucceſſores legitimos, etiã ſi non ſint de familia, ideò tamẽ contra uenire non dicitur, nu. 1.

Prohibitus, ne extra familiã aliénet, inteſtatus decedens nõ contrauenit, quia lex eſt, qua tali caſu alienat, num. 2.

Prohibitus alienando in ſucceſſores ab inteſtato non contrauenit, nec contemplatis in eo caſu praiudicat, quia cõtemplatis ſolum ius legitima ſucceſſionis reſeruatur per prohibitionem, num. 3.

Fideicõmiſſo abſoluto relicto familia, non alij, quam qui de familia ſũt, frui poſſũt, n. 4.

Prohibitus alienare rem aliquã extra familiam, ſi grauatus fuerit, remotiori reſtituere poteſt, num. 5.

Prohibitus alienare extra familiã, & grauatus fideicõmiſſo ſimplici, & abſoluto, in remotiorẽ de familia, non obſtãte fideicõmiſſo, alienare poteſt, ſi vero ab inteſtato decedat, omnes legitimi ſucceſſores venient, ſi extero harede inſtituto, tunc proximior de familia, ex vi fideicommiſſi vocabitur, num. 6.

Fideicommiſſum abſolutum in caſu alienationis relictum, cum licentia alienandi, ſi ipſa ad eoſdem, & in fideicommiſſo contemplatos dirigatur, concurrere ſine dubio poteſt, num. 7.

Fideicommiſſum abſolutũ, & ſimplex, concurrens cum licentia alienandi, locum tantum in bonorum non alienatorum reſiduo habebit, nu. 8.

Vocatus ſub ea cõditione, ne in alios, quam in filios maſculos diſponat implicitam facultatem habet in primogenitum diſponendi, num. 9.

Filius patri (qui prohibitus erat extra liberos maſculos diſpo

nere

nere) ſuccedens, non á patre, ſed à primo vinculante habere bona cenſetur, nu. 10.

SVpponendum primò, quod prohibitus alienare extra certum corpus perſonarum (in quas
1 poteſt fieri alienatio) poteſt nō alienando in prohibitos, bona transferre ab inteſtato in ſucceſſores legitimos, licètnō ſint de familia teſtatoris, & non dicitur contrauenire *Beroi. conſ.* 84 *à n* 42. 44. vbi alij DD. in §. *diui. vbi Ripa. nu.* 99. *Iaſ. conſ.* 137. *Barto. in* §. *fratre. l. peto. de leg.* 2. quia ſecundum *Iaſo. conſ* 96. *in* 2. *dubio.* ſolùm per prohibitionē reſeruatur illis ius legitimæ ſucceſſionis Huius concluſionis ratio eſt, quia tali caſu non alienat prohibitus, eum moriatur inteſtatus, ſed ſola lex *Tiraq. de retractu* §. 26. *gloſ.* 1. *nu.* 6. tali enim caſu nullum datur fideicommiſſum cōtrauentionale, niſi alienādo in extraneos prohibitos, quorū reſpectu fit prohibitio, nam permiſſio eſt reſpectu filiorum contemplatorum,
2 *Berret. conſ.* 75. legitimus autem ſucceſſor nō cenſetur prohibitus, licèt nō ſit de familia teſtatoris, *Bart. in l. cum pater.* §. *cum in ter de legat.* 2. & ibi DD. & de cōmuni, & in *d.* §. *diui.* vbi etiam de communi, quantumuis aliquo modo videatur hoc contra voluntatem teſtantis, ſecū dum *Iaſ. in d.* §. *diui. n.* 136. 137. vbi limitat aliquibus modis, & *Rip. ibi nu.* 99. *Couarru. in c. Raynuntius. num.* 9. dicens hanc eſſe cōmunem, licèt contra mentem teſtātis, qui debuerat apertius loqui, ſequitur communē *Bero. vbi ſupra* proceditque ſupradicta ſolutio, etiam quod pro hibitus alienaſſet in teſtamēto in eū, qui ſibi ſucceſſurus erat ab inteſtato, licèt non eſſet de familia, & deſcendentibus, extra quos prohibita fuit alienatio, & hanc dicunt communē, *Iaſ. vbi ſup.* quia ſolum ius legiti
3 mæ ſucceſſionis fuit illis reformatum, ſed *Socin. conſ.* 43. *col.* 3. *lib.* 3 cōtra hoc vltimū tenet cōtrarium, quando ſcilicèt perſona, in quam alienatur, non erat de illis perſonis, propter quas fuerat facta prohibitio, quod videtur rationi conſonum, ſed communis eſt in contrariū ad fideicommiſſum verò abſolutū relictū familię, ſolū admittitur, qui eſt de familia, *DD. ind.* §. *diui*
4 Ad rem deueniendo, ſi hæredi inſtituto datur licentia alienandi hæreditatem, & poſt in codicillo, vel in eodē teſtamento grauetur reſtituere hæreditatem, non ſunt hæc cōtraria, quia fideicommiſſum habebit locum, nō facta alienatione vel in reſiduo non alienato, & ſic limitatur in eo caſu non habere locū, ita *Morot. reſp.* 4. *n.* 4. loquitur tamen in expreſſā licētia alienādi, *n.* 5 *Iaſ conſ.* 232 *dub.* 3. *lib.* 2. *vel* 1. qui etiam loquitur in expreſſa licentia alienandi, *Alciatus reſponſ.* 112. *tom.* 3. *lib.* 9. *Rota ver. licentia. Roin. conſ.* 112. *n.* 9. *lib.* 2. *& conſ.* 121. *n.* 11. *lib.* 3. *Menoch. conſ.* 151. *n.* 48. *cum ſeqq. tom.* 2. loquitur tamen

in

in expreſſa licentia alienandi
num.49. verſ. non obſtat. licèt in fin.
verſ. idem dicat de tacita facul
tate alienandi reſultante ex
tacita prohibitione, *à nu.*46.48.
vbi multi, & hanc dicit expreſ-
ſam, & magis communem, di-
cit idem *Menoch.conſ.*327.*à num.*
102.107. loquens de data ex-
preſſa facultate alienandi, &
de tacita reſultãte ex limitata
prohibitione, *Surdus conſ.*96. *nu.*
24. 25. dicit, quod vbi res eſt
prohibita alienari extra fami-
liam, poteſt grauatus reſtitue-
5 re remotiori, & ſi adeſt aliud
fideicommiſſum poſt prohibi-
tionem ſimplex, & abſolutum,
(de cuius natura eſt, quod gra
datim omnes admittantur de
proximiori in proximiorem,
l. peto.§ fratre.l.cum ita. §.in fidei-
commiſſo de leg.2. Surdus num. 24.
25. in eo caſu, de quo ibi) ſi gra
uatus alienat in remotiorem,
valebit alienatio, perinde, ac
ſi non adeſſet aliud fideicom-
miſſum ſimplex, ſi verò graua-
tus decederet ab inteſtato, vel
extero hærede inſtituto, tunc
ſuccederet proximior ſecun-
dum ſimplex fideicommiſſum,
& ab inteſtato omnes legitimi
ſucceſſores, *vt ſupra*, & ſic illa
duo fideicommiſſa concurrũt
multum bene, *Decia. reſp.* 10.*à*
*n.*18. dicens, quod concurrere
poſſunt fideicommiſſum abſo-
lutũ, & licentia alienandi, quia
primũ limitatur per ſecũdum,
6 & ſic ſi fiat alienatio intellige-
tur in reſiduo bonorum non
alienatorũ, & dicit, quod hoc
eſt ſine dubio, quando licentia
alienandi eſt, vt fiat in illoſmet
deſcendentes, qui vocãtur per
fideicommiſſum, nam tunc và
let alienatio, & etiam fideicõ-
miſſum, & per licentiã expreſ-
ſam cenſetur limitata prohibi-
tio tacita, reſultans ex fideicõ-
miſſo ad extraneos tantùm, in
quos habet effectũ prohibitio,
7 non autem in eos, qui ſunt vo-
cati per fideicommiſſum, & ſic
tendunt ad idem, licentia & fi-
deicommiſſum, & hoc caſu fi-
deicommiſſum habebit locũ
in reſiduo bonorum non alie-
natorum, & de quibus non diſ
poſuit, *nu.*12. *Berreta conſ.*75. *nu.*
21. dicens, data licentia in pro
hibitione alienandi inter deſ-
cendentes, poſſe remotiorem
eligi contra naturam ſimplicis
fideicommiſſi, in quo per ordi
8 nem ſucceditur, *Beroi.conſ.*84.*n.*
17.78. *verſ.præmiſſa.* ita fuit pro
nunciatũ in dicto proceſſu D.
Martini de Pomar, vbi concur
rebant ad idem licentia tacita
alienandi, & fideicommiſſum
abſolutũ circa filios, in quos diſ
poſuit grauatus, & ſic hæc diſ-
poſitio facultatiua nõ excluſit
fideicõmiſſũ abſolutũ, cũ eſſẽt
ad idẽ, ſi tamen grauatus Ma-
thias diſpoſuiſſet in remotiorẽ
de aliquibus bonis, tunc in illis
diminuiſſet fideicõmiſſũ abſo-
lutum, quod tendit de maiori
in maiorem, & alienatio aliud
fuiſſet operata.

MOTIVVM.

NOn obſtant adducta in
9 *contrarium, nam licèt*
D. Mathias primo loco vocatus
ſub conditione, quod non poſſit
ordinare, nec diſponere, niſi in
filios, & deſcendentes maſcu
los

Digitized by Google

los voluntatem vinculantium ſeruando, & implicitam facultatẽ amplectendo expreſſe diſpoſuerit in D. Mathiam ſecundum eius filiũ primogenitũ, id tamẽ extẽſionẽ fideicõmiſsi abſoluti, & perpetui non inducit, cum prædicta clauſula prohibitionis in eo ſuis ſubſtitutis, non ad extinguendum, ſed ad corroborandum fideicommiſſam fuerit appoſita, nam attenta dicta prohibitione expreſſa non diſponendi, niſi in filios, & deſcendentes maſculos apparet non expreſſam, ſed tacitam facultatem diſponendi in filios, & deſcendentes datam, quæ quidem tacita permiſsio, licèt dictam hominis expreſſam prohibitionẽ tollere cenſeatur, realem autem ſimul concurrentẽ, & ex dicto fideicommiſſo abſoluto reſultantem, nequaquã tollere poteſt concurrentibus enim fideicõmiſſo contrauẽtionali ex dicta prohibitione deducto, & fideicommiſſo abſoluto, certum eſt, quod hæc bona, tam in caſu contrauentionis, quàm in caſu non factæ, vel factæ diſpoſitionis in dictum D. Mathiam ſe-
10 *cundum, omninò erant peruentura, & ſic ſequta diſpoſitione Mathiæ primi in Mathiã filium ipſe, hæc bona non ab eius patre diſponente, ſed á primo vinculante habuiſſe dicendum eſt, quibus conſequens eſt dictũ fideicommiſſum abſolutum ex hac patris diſpoſitione non expiraſſe, quin potius robur accepiſſe, totum hoc fundatur, quia vtrumque fideicommiſſum ad vnum tendebant.*

DECISIO CCCLXXXIII.

An vir, & vxor poſsint inter ſe facere germanitatem, communionem, & fraternitatẽ ſuorum bonorum, & valida ſit, & an remiſsio dotis facta marito per mulierem, valeat.

SVMMARIVM.

VIr, & vxor, ſi inter ſe faciant germanitatem cum publico inſtrumento de omnibus bonis, tam habitis, quam habituris inter eos, & eorũ ſuperſtites abſque eo, quod deducãtur aliqua auãtagiæ, omnia bona diuidentur, n. 1.

Donatio, ſeu remiſsio dotis facta ſimpliciter per mulierem marito non valet, ſecus tamen ſi cum conſilio duorum proximiorum parentum fiat, n. 2.

Re-

Remiſſio dotis in teſtamento facta à muliere viro, abſque vllo conſenſu, vel conſilio an ſuſtineatur, nu. 3.

Vxor in virum ſuum, omnia bona, præter dotem, & axonariũ transferre poteſt, n. 4.

Coniugibus, licèt omnia bona ad inuicem transferre, præterquam dotalia, ſiue in teſtamento, ſiue interviuos, dotalia etiam poterunt cum conſilio duorum proximiorum parentum, num. 5.

1 SI vir, & vxor faciant inter ſe germanitatẽ cũ publico inſtrumẽto de omnibus bonis habitis, & habẽdis, debent diuidi inter eos, & eorũ ſuperſtites omnia bona, abſq; eo, quod deducantur aliquæ auãtagiæ, *Moli. verb. vir, & vxor. fol.* 338. *col.* 1. *in fi.* nõ tamẽ perditur per germanamẽtum viduitas *obſeruantia. Item propter germanitatem* 19. *vnde vir, & vxor de iure dotium*, niſi expreſsé renuncietur, ita fuit iudicatum in proceſſu don Martini Perez de Pomar ſuper apprehẽſione in articulo proprietatis, 13. Auguſti, anno 1622. vbi valuit inſtrementum germanitatis, factum inter Domnam Serenam de Moncajo, & don Ioannem de Moncajo, & Çapata, maximè attento, quod ambo poſſidebãt multa bona, ob quod omnis fraus, & dolus excludebantur, vt conſtat ex motiuis ſequentibus.

Fragmentum Motiui.

QVia conſtat Domnam Serenam de Moncajo tempore eius mortis fuiſſe Dominam medietatis bonorũ apprehenſorum, & aliam medietatem pertinuiſſe don Petro Çapata eius vita durante, & poſt eius mortem don Ioanni Çapata eius filio in vim inſtrumenti publici germanitatis, ſeu fraternitatis inter ipſos coniuges initæ, & celebratæ, & de eius viribus, tam in vim iuris, quam fori non eſt ambigẽdum, cum vterque ex coniugibus opulenta bona poſsideret tempore initæ germanitatis.

2 Sed an valeat donatio, ſeu remiſſio dotis, facta marito per mulierem, dicit forus, quod nõ valet, niſi cum conſilio duorũ parentum proximiorum, ſcilicèt patris cum alio, & ſi mortuus fuerit, de conſilio aliorũ duorum parentum.

Idem probaur *in obſeru.* 1. *de iuredotium.* ibi, *dotem, aut axouaria non poteſt transferre in vrium, niſi iuxta formam fori de contractibus coniugum, &c.* ex hoc, quia loquuntur iſta duo iura in contractibus, infert *Molin. in verbo dos. verſ. dos non poteſt remitti, &c.* quod

quod hæc procedunt in con-
tractu, ſecus ſi fiat remiſſio in
teſtamento, vel vltima volun-
3 tate, quia tunc valebit remiſſio
dotis ſine conſilio parentum,
& quod plus eſt. dicit ibi *Molin.*
quod iam hodie poterit vxor
alienare bona ſua, & dotes ſine
conſilio parentum, non ſolùm
in vltima voluntate, ſed & in
contractu, per *obſeruat. 5. de do-
nation.* per quã dicit correctum
eſſe forum *de contractibus con-
iugum*, *editum anno* 1247. ta-
men in hoc errat, quia cum
illa obſeruatio 5. dans faculta
tem vxori transferendi omnia
bona ſua in maritum, & è con
tra, tam inter viuos, quam te-
ſtamento, vt dicit *Molina verbo,
vir, & vxor. fol.* 337. *col.* 4. *in
principio*, generaliter loquatur,
non corrigit forum, ſpecialiter
loquentẽ, *gloſ. in l. de curionibus C.
de Sillenti. lib.* 12. & ſic obſeruã-
tia eſt intelligenda in alijs bo
nis præter dotem, quod ſuade
tur per *obſeruant.* 1. *de iure dot.*
quæ dicit idem, quod ſcilicèt
vxor poteſt transferre in virũ
omnia bona ſua, excepta do-
te, vel axouario, quia in tranſla
tione dotis requiritur conſiliũ
duorum parentum, *iuxta forum
de cõtract. coniu.* & cum hæc ob-
4 ſeruantiæ ſint de anno 1434.
ſequitur per *obſeruant.* 5. *de donat.*
non eſſe correctam primam
de iure dotium, nec forum, ad
quem illa ſe refert, & ita intel
ligit gloſſa marginaria ad *Moli.
verbo dos. verſ. dos non poteſt re-
mitti. fol.* 112, dicens, quod *fo
rus de contract. coniug.* non eſt cor
rectus per *obſeruat. 5. de donat.*
& hoc idem ſequitur *Molin. in
verb. vir, & vxor. fol.* 337. *col.* 4.
in princip. & dicit ibi gloſſa mar
ginaria, quod melius loquitur
ibi *Molin.* quam in *verbo dos verſ.
dos non poteſt remitti.* vt ſic con
cludendum ſit licere coniugi-
bus ſibi inuicem transferre bo
na ſua inter viuos, vel teſta-
mento, excepta dote, quæ ad
hoc requirit conſilium duorũ
parentum, vt dixi: quod omne
fuit in ſupradicto proceſſu ſen
ſitum, & habitum pro conſtan
ti generaliter inter diſputan-
dum, & conferendum.

DECISIO CCCLXXXIIII.

In eadem cauſa Don Mar-
Martini de Pomar fuit
dubitatum, an ſuper cau
ſa maioratus poſſit fieri
compromiſſum.

SVM-

SVMMARIVM.

*Compromiſſum regulariter in bonis maioratus fieri nequit,num.*1.

*Exceptiones, & actiones, quæ contra compromiſſa intentari ſolent, & contra maioratus ſucceſſores præſcribi poſſunt,num.*2.

1 ET fuit dictũ, quod regulariter in rebus maioratus,non poſſit compromitti,*l.non ſolum,C.de præd. minor. Molin. lib.*4.*c.*9.*num.*7.ſed quod poterit compromitti ſi res penes poſſeſſorem maioratus remaneat, aliqua pecunia data petenti,ſiue poſſeſſor,ſiue actor ſit,*Molin.vbi ſup.num.*22.& valebunt compromiſſa, & ſententiæ arbitrales,ſuper eis latę vt valuit ſententia arbitralis in ſupradicti proceſſu, licèt poſſint reſcindi exceptione metus, doli,enormiſſime leſionis,& ſimilibus,*vt ibi à num.*32. verum hæc exceptiones, & actiones 30.annis præſcribuntur, quia cum ad effectum compromittendi bona maioratus reputentur libera, non ſubiecta fidei-
2 commiſſo (quando compromitti poſſunt in caſu permiſſo) inde ſequitur quod præſcribi poſſint hæc exceptiones, & actiones,quæ contra compromiſſa intentari ſolent, etiam contra ſucceſſores maioratus, *vt ibi num.*38. licèt aliàs res maioratus non præſcribantur contra ſucceſſores non natos,*d.lib.*4.*c.*10.Nam hæc differentia datur inter præſcriptionem maioratus, & actiones quæ contra cõpromiſſa,ſuper eis facta oriuntur, ſed de his præſcriptionibus dicit *Molin.*de liberandũ fore,ſaltim in Regno dubito,quod ex licentia ſola Regis poſſit cõpromitti effectiuè, & ex conſequenti, quod præſcribantur exceptiones contra compromiſſa aduerſus ſucceſſores, nõ natos tanquam in bonis liberis,& non conditionatis,de materia, *vide latè Pinel. vbi alij*, quos erubeſco referre, trãſcribẽdo, nec retuliſſem niſi me occaſio deciſionis compuliſſet, abeſt enim longe à me ſcripta aliorum referre.

O DE-

ſtam. dubitatur an Ioannes te-
neatur ſoluere exiſtente alio
hærede vniuerſali teſtatoris, &
an valeat legatum, ex quo in
teſtamento relato nulla de eo
fit mentio, fuit iudicatum pro
Ioanne in proceſſu Mattheæ,
Lopez, ſuper ciuili in Curia
Iuſtitiæ Aragonum, anno 1597
2 in cuius iuſtificationem dicitur
quod legatum, non eſt debitũ
teſtatoris, nec ab eo debetur;
ſed ſolum ab hærede, à quo de-
betur, quia ipſe eſt verus debi-
tor, *l. legatum* 37. *de legatis* 2. *§ le
gatum itaque, inſtituta de lega-
tis*: vbi legatum, dicitur dona-
tio à teſtatore relicta, & ab hæ-
rede præſtanda, ſic *gloſ. in d. lega-
tum*, dicit, quod legatum in hoc,
differt à donatione inter viuos;
& cauſa mortis, quia donans, ſi
ue legans, non obligatur dona-
tario, quod ſine dubio eſt.

Præſuppono ſecũdo, quod cõ
feſſio in vltimis voluntatibus
emanata, non inducit probatio
nem debiti, nec præiudicat ſal
tim de iure, ſiquidem confeſſio
facta in vltima volũtate, abſq;
3 iuramento in præiuditium te-
ſtatoris, vel hæredis non nocet,
neque probat, *ita concludit Bart.
in l. generaliter, C. de non num. pecu.*
vbi dicit, quod talis confeſſio
non probat debitum ſubeſſe, &
cum *Bart. tranſeunt communiter Do
ctores teſte Canfran. Oriano, in c. quo-
niam contra, ver. confeſsiones, col. pen.
Hypolit. in rubr. C. de probat. nu.* 98.
Cuman. conſ. 37. *in fin. Bald. in l.* 1. *C.
de furt. Felin. in c. ſi cautio, vbi plura
n.* 21. *verſ. tertia, declaratio de fid. in-
ſtru. Alexan. conſ.* 45. *num.* 4. *in* 1.
*Bart. in l. cum quis decedens, §. codi-
cillis, de leg.* 3. dicunt tamen ha-
4 bere vim legati, & ob id dicunt
poſſe eam reuocari, *Crauet. conſ.*
947. *num.* 33. *Alexand.* 22. *num.*
1. *in primo*, vt fuit iudicatum
in Regia Audientia, vbi fuerũt
vota diuiſa in prima inſtantia,
ſed in ſecunda inſtantia, fuit di
ctum non poſſe reuocari, maxi-
mè; ſi fuerit iurata; *vt per
Couar. lib.* 1. *var. c.* 14. *num.* 7. cõ-
munem dicit *Duẽñas reg.* 216. *Me
5 noch.* 161. *num.* 53. *Caualcan. deciſ.*
51. *num.* 23. *p.* 2. vide in proceſſu
in dicta Curia Dominici de Lu
na, nec non Melchioris Remi-
rez, ſuper iuris firma 14. Octob.
1589. & hoc quia ſtamus char
tæ, maximè cũ iuramento, nam
tunc probat debitum, *Surd. deciſ.*
30. *num.* 13. *Bart. in d. l. cum quis de
cedens Abb. in c. fin. de ſucceſ. abinte-
ſtato, col.* 5. *verſ. ideo conclud. Bart.
Bal. & alij in auth. ſacramenta pu-
berum, C. ſi aduerſ. vendi.* pręſertim in
præiuditium tertij, cui confeſ-
ſio non potuit præiudicare, ſi-
cut nec valet confeſſio in fauo-
rem confitentis, *Ortan. vbi ſup. in
principio, facit Molin. ver. confeſsio,*
6 *verſi tertio.* Si ergo pars agens pe
tit dictam quantitatem iure le-
gati, non poteſt habere intentũ
ex obſer. ſupradicta, nam illa ſolum
loquitur de debitis defuncti ſol
uendis, legatũ autẽ quod pars
agens pretendit, non eſt debitũ
defuncti, ſed hæredis; & ab eo
debetur, vt ſupradixi, & ſic ex
dicta obeſruantia, non tenetur
Ioannes de Aro ad ſolutionem
huius quantitatis cum non ſit
debitum defuncti.

Si autem petit aduerſa pars
400. ſolidos, tanquam debitum
teſtatoris, hoc non, quia nõ pro
batur tale debitum, niſi ex ſola

O 2 con-

confeſſione teſtatricis, quæ cõfeſſio in vltimis voluntatibus, non probat debitum maximè in prçiuditium tertij, *vt ſup.dixi.*

Quid quod tale legatum nõ valet,& vitiatur,& ad hoc quæſo aduertatur,nã licèt valuiſſet legatum,hoc modo ſimpliciter relictum,lego Matthæo Lopez 400.ſolidorum, quæ ei debeo, etiam ſi in rei veritate nihil deberetur,*per text. notab.in l.2.C.*
7 *de falſa cauſa adiecta legato*, quia falſa demonſtratio,non perimit legatum, vbi certa quantitas eſt expreſſa,vt ibi DD.notãt quia tali caſu videtur velle legare, & ſi non debeat,vnde ſicut ſolueretur,ſi deberetur,ſic ex cauſa legati, ſi nihil debet tenetur hæres ſoluere *Petrus de Bell.perti. vbi ſup.* tamen ex quo teſtatrix adiecit in codicillo
8 hanc clauſulam, *Itẽ atendido,que por el dicho teſtamento dexo, que ſean dados, &c.* per quã ſe retulit ad illud, & ibi non apparet de tali legato, ſequitur quod per errorem credendo,eam quantitatẽ ſe debere, & legaſſe in teſtamento,ita in codicillo diſpoſuiſſe,hic autem error vitiat diſpoſitionẽ,& legatum, *vt in l.1.C.de falſa cauſa*, vbi ſi lego tibi hoc modo, decem quæ mihi debebas,& quæ ſoluiſti,peti ab hçrede vero, dicit text. quod ſi ego per errorem legaui credendo mihi fuiſſe ſoluta decẽ, non valet legatum,ergo ita in iſto caſu cum teſtatrix credendo ſe in teſtamento reliquiſſe 400. ſolidos, iſto errore ducta iterum in codicillo legauerit, & error iſte appareat per teſtamẽtum, benè ſequitur, quod per hunc errorem vitiatur legatũ, ita in terminis noſtri caſus loquitur *Bellapertica in d.l.2.in prin.* vbi dicit, & hoc verum eſt niſi probaret error teſtatoris,hoc idẽ vult *Bar.in d.l.1.*quãuis per alia verba.

Reſpondeo ſecundo *ad d.obſ.*
9 *3.de teſtam.* etiam ſi cõcedamus legatum valere, & eſſe debitũ teſtatoris(quod abſit)nam *d.obſ.*
10 eſt iam modificata *per for. vnicũ, tit.de his,quæ in frau.cred.* vbi cauetur quod dato hærede,vel ſucceſſore vniuerſali ſuccedẽte de ſuo titulo lucratiuo,& data exiſtẽtia in hæreditate vniuerſali bonorũ, ideſt quod ſint penes hæredẽ bona ſufficientia ad ſoluendum creditoribus,non ſunt
11 conueniendi legatarij, & alij detentores,etiã data conſumptione, & alienatione talium bonorum facta per hæredem, & ſucceſſorẽ vniuerſalem, ſed eſt conueniendus ipſe ſucceſſor,vt ſoluat debita ſui prędeceſſoris, quatenus dicta bona ſufficiunt, *ita Molin.ver.legatum, verſ.legatarius quicumque,idem Molin.ver.emparamentum,verſ.emparare debet creditores,idem in ver.creditor, verſ.creditores etiam in fine.*

Vnde cum dentur,& probẽtur bona,pluſquam 6000.ſolidorum penes hæredẽ vniuerſalem,& hçc bona exiſtãt adhuc,
12 conueniri debet hæres, & non legatarij,&detentores bonorũ *iux.d for.de his, quæ in frau creditor.*

Nec poteſt dici, quod hæc actio competens Matthęo Lopez, ex vi legati ſit realis ratione hypothecæ,*iux.§.noſtra inſt.de*
13 *leg.*nam in Aragonia non habemus tacitas hypothecas, *Portol. in ſchol.ver.fori n.45.*licèt per forũ nouum

nouum aliter ſit diſpoſitũ,quinimo etiam ſi haberet dicta legataria generalem hypothecã ad omnia bona defuncti, vt de ratione ſcripta cautum eſt, *gloſ.*
14 *ver. hypothecariã in d.§.noſtra autẽ*, tamen quia emparamẽtum factum non fuit, potuit Anna de Yſoba hæres alienare dicta bona cum effectu, ita vt nec ipſa, nec ille, in quem alienaſſet tenerentur creditoribus, *obſer. fin. de teſtamentis, obſer. penul. de conſorti bus, ver. emparamentum, verſ. emparare debent creditores*; quæ alienatio non teneret, ſi ſpecialiter eſſent bona obligata, vel ſaltim cum dicto onere tranſirent;
15 *obſer. item ſi aliqua de rerum teſtat.* & ſic prætendi non poteſt, quod actio ſit realis, ſaltim ratione ſpecialis hypothecæ, taliter tamen, quod obliget particulares legatarios, & ſucceſſores, & detentores bonorum ratione ſpecialis hypothecæ, & licèt dicta *obſer. 3. de teſtamentis*; eos obligat, per quod videtur quod ſit facta realis, nõ inde ſequitur quod ſit ſpecialis hypotheca, ſed ſolum generales.

Nec obſtat his dicta *obſ. 3.* nã illa non inducit ſpecialem hypothecam cõtra legatarios, ſed ſolum actionẽ perſonalem obligando eos ad ſatisfaciendum pro defuncto; & iam dicta obſer. eſt correcta, vel ſaltim declarata per dictum forum, non procedere quando eſt hæres vniuerſalis, habens bona ſufficientia creditoribus, & cum hic bona penes hæredem reperiantur ſufficiẽtia ad 4000 ſolidos, non debet haberi recurſus contra emptores bonorum, & particulares ſucceſſores, pro vt ſic fuit declaratum in proceſſu Matthæuę Lopez, ſuper apprehenſione, anno 1589. in Curia Iuſtitiæ Aragonum.

DECISIO CCCLXXXVI.

De iure offerendi, & impetrandi iurium ceſſionem de quo actum fuerat in decis. 163. tom. 2.

SVMMARIVM.

F Actum, ſeu hypotheſis figuratur, num. 1.

Debitor ſaltem reali actione iuſ offerendi non habet, numer. 2.

Qui fundum cum certo onere habetur, niſi ſoluat onus non habet effectiuè fundum, num. 3.

Debitor ſuo creditori offerens, beneficium cedendarum conſequi non poteſt, num. 4.

Deciſio CCCLXXXVI.

Doctrina Caſtrenſis, & leges quibus ipſe mouetur in caſibus, in quibus ſequuntur, & non in noſtro qui diſſimilis eſt, intelligi debent, num. 5.

Poſſeſſor iuſtus, vel dominius creditori ſoluens, & actionum ceſſionem poſtulans, an habeat ius ad experiendum contra tertios, nu. 6.

Legatarius ratione iuris, quod in re obligata habet, ſi ad offerendum, ſeu ſoluendum pretium creditori hypothecam habenti admittatur, creditor actiones ei contra hæredes cedere tenetur, num. 7.

Poſſeſſor iuſtus, & in parte dominus fundum vxoris ſuæ, hypothecatum ſoluendo redimens, ceſſio actionum conſulto ei fieri debet, numer. 8.

Cohæres redimens rem hypothecatam, ceſſionem actionum habet, non reſpectu partis dominij redimenti pertinentis, ſed reſpectu aliarum partium ad cohæredes ſuos ſpectantium, nu. 9.

Fideiuſſor, vel correus pro ſocijs ſoluens eodē iure gaudet, nu. 10.

Ceſſio non admittitur, quando quis per ſemetipſum, & ad vtilitatē ſuam ſoluit, n. 11.

Ceſſio, & ius offerendi, in actione perſonali, non verò in reali, locum habent, nu. 12.

Paulus de Caſtro cum communi omnium ſententia conciliatur, num. 13.

Hæredes quando voluntatem teſtatricis impugnare poſſint, num. 14.

Debitorem, & dominum ad ius offerendi inuito creditore admitti, regulis iuris notiſſimis contrariatur, nu. 15

1 IOannes Vincente hæres Petri Raymat, & Franciſcæ Gaçul dominorum cuiuſdā fundi cōmuniter, & pro indiuiſo poſſidebat fundū obligatū per teſtatorē certis creditoribus, ſub certò annuo redditu qui fund⁹ fuit acquiſitus titulo oneroſo cōſtāte matrimonio, & ex pactis dotalibus ipſo, & alijs acquiſitibus deſtinatis, & obligatis ad ſoluenda onera, & debita coniugum contracta per aliquem illorum conſtante matrimonio, fuitque fundus apprehenſus per creditores, Ioannes obtulit eis, quantitatem debitam cum hoc, quod cederēt ei iura ſua, quod recuſarunt creditores, fuit reſolutū, quod non tenebātur cedere iura ſua debi-

debitori ſoluenti, & ſimul domino & poſſeſſori fundi in Curia Iuſti. Arag. 15. Marcij, anni 1605. ex rationibus ſequentibus.
2 Iuridicum, & valde clarum, quod pro parte creditorũ prætenditur, videtur. quia cum tã dominus Ioannes Vicente, & ſaltem reali actioni debitor, non habet ius offerendi *ex gloſ. etiam Bart. in l. Ariſ. num. 5. ff. quæ res pignori obligari non poſſunt, gloſ. & ri Salicetus num. 2. in tertio caſu, C. de his, qui in locum priorum creditorum ſucceſſerunt*, quos ſequitur *Negusſin tract. de pignorib. 3. Membr. 5. pa. nu. 43.* in hoc abeſt omnino dubium, propoſuerunt tamen dubium domini iudices dicentes, quod pars contraria ſcilicet Ioannes Vicente, non eſt hic, vt dominus & debitor conſiderandus, quia dicunt, quod non fuit Franciſca Gazul debitrix à qua ius, & cauſam habent quia ipſa
3 perſonaliter nõ ſe obligauerat, ſed ſolutio huius dubij nõ eſt in obſcuro, quia ad effectum de quo agitur, Franciſca Gazul in vim dicti pacti fundum obligauit, & nec ipſa, nec Ioannes ipſius ſucceſſor in illo fundo ius aliquod habere potuerunt, niſi cum onere ſoluendi omnia iſta debita, & ita manifeſtũ eſt, quod nõ poteſt Ioannes in fundo ſuum dominium habere, niſi cum prædicto onere, & ſi quidem iure dominij fecit depoſitum, & ſolutionẽ, cum titulo quo mediante obtinuit, ſcilicet vt dominus, & debitor ſal-
4 tem reali actione, ſine dubio in Ioanne procedit regula illa, quod debitor offerens ſuo creditori, non poteſt conſequi beneficium cedendarum.

Neq; obſtat illud quod alle-
5 gatur *de l. mulier, ff. qui potiores in pignore habeantur, & ex doctri. Pau. de Caſtr. in l. ſi res obligata nu. 4. & 5. ff. de legatis* primo, quoniam multipliciter reſpondetur, primo, quod *Paulus de Caſtr.* & prædictæ duæ leges intelligi debent in caſibus, in quibus loquuntur,
6 quando ſcilicet poſſeſſor, vel dominus, qui ſoluit creditori, & actionum ceſſionem poſtulat habet ius ad experiendum eiſdem contra tertios, ſicut *in l. ſi res obligata*, illud ſimile ius habebat legatarius contra hæredẽ obligatum ad redemptionem,
7 & luitionem fundi, vel corporis obligati, ſibi à teſtatore legati, & ſic, cum legatarius ratione iuris, quod habebat in ipſa re fuit admiſſus ad offerendum, ſeu ſoluendum pretium creditori habenti hypothecam, iuſtiſſimum fuit, quod creditor cederet ei actiones ſuas contra hæredes, qui tenebantur redimere, idem procedit *in l. mu-*
8 *lier*, vbi iuſtus poſſeſſor rei, & in parte dominus, ſcilicet maritus, vel alter cohæres redemit à nexu hypothecæ fundum, quem mulier teſtatrix in dotem adduxerat iam hypothecatum, ſoluendo creditori, & ſic non iniuſtum viſum fuit cõſulto actiones fore cedendas, quod intelligendum venit non reſpectu partis dominij attingẽtis redimentem, ſed reſpectu aliarum partium attingentium cohæredes ſuos ad finem recuperandi ab eis prætium ſuarũ partium, ſeu valorem quẽ pro

10 eis ſoluerat: ſicut habe.et tale ius fideiuſſor, vel correus, qui pro correis, vel ſocijs ſoluiſſet & hæc expoſitio textualis eſt, & ratione, & æquitate plena, & ex ipſa ratio differentiæ noſtro ca
11 ſui inferiur, in quo ceſſio, quæ pro parte Ioannis exigitur, nec procedit, nec admitti debet, quia ipſe Ioannes per ſemetipſũ ſoluit ſaltẽ ad liberandũ domus ratione vtilitatis ſuæ, & non alterius, & ita termini prædictarum duarum legum ceſſant, nẽpe, *l. ſi res obligata, l. mulier*, quæ in citarunt *Paulum Caſtrenſem*, cuius doctrina ad illos terminos limitari debet, ſiqnidem tantũ fundamento illarum duarum legum nititur.

12 Secundo reſpondetur cum *Acurtio in d. l. ſi mulier, gloſ. fin. in fi.* ius offerendi, & ceſſionem procedere in actione perſonali, ſed non in reali, quam expoſitionem *Bart. ſequitur in d. l. mulier num. 4.* ſic reſpondens *text. in l. nec pignus de regulis iuris*, & eandem interpretationem paſſim retinet *Alberi. in d. l. mulier ſaltem, in prin.* & ſic ſiquidem pars contraria in noſtro caſu non agit de ceſſione actionis perſonalis, niſi de eo, quod ei cedantur hypothecæ reales, quas creditores ſuper dicto fundo habent, non videtur compatibile ius offerendi cũ ceſſione, *ſecundum Bar. Alber. in d. l. mulier.*

13 Tertio, conſiderandum eſt ad conciliationem *Pauli de Caſtro in l. ſi res obligata, cum communi omnium ſententia*, quod ſiquidem non exprimit, ad quem effectum futura ſit ceſſio, detur ei ius retentionis aduerſus tertium, *ex l. vſucapio, C. de pignoribus, & doctrina Bart. in d. l. Ariſto. & Neguſan. vbi ſup. nu. 44* & ſi videatur quod per iura quę allegauit *Paulus de Caſtro*, nõ eſt æquum ad iſtos terminos eum anguſtare, ſaltim ſolutiones ſupradictæ procedunt, & tãdem quia ſi procederet, quod pro parte Ioannis contenditur, creditores proprio eorum facto fruſtrati manerent in recuperatione penſionum, quæ ſuper fundo de præſenti caderent, &
14 ita voluntas Franciſcæ irrideretur, & hæredes ipſius voluntatem teſtatricis impugnarent, contra textum *in l. cum à matre, C. de rei vendicatione*, & poſſent hæredes condicere; & ita ad euitanda tot hæc abſurda, & vt contra regulas iuris manife
15 ſtus debitor, & dominus non admittatur ad offerendum inuito creditore, nec ad ſubuertendum, & impugnandum voluntatem, & pactum teſtatricis, cui ſucceſſit, clariſſimum videtur, quod locum non habet prætenſio Ioannis, & quod pronuntiari debet in fauorem creditorum, pro vt fuit iudicatum.

DECISIO CCCLXXXVII.

Agitur de iure conſortij, & de obtinendo in litependēte iure conſortij, & an dicantur bona conſortialia, illa quę non apparent diuiſa, etiam ſi per mille annos poſſideātur ab aliquo conſorte.

SVMMARIVM.

Dubium proponitur, numer. 1.
Facti ſpecies figuratur, nu. 2.
Vxoris portio hic non fuit obligata, num. 3.
Ius conditionale competens ex contractu tranſmittitur ad hæredes, nu. 4.
Nominans hæredē, facit quod perſona nominata poſſit libere diſponere, nu. 5.
Perſona vel familia, non dicitur ſuccedere reſtituenti, ſed primo teſtatori, num. 6.
Verificata conditione, mortis filiorum, bona remanſerunt obligata, nu. 7.
Margarita hic ſucceſſit verificata conditione, num. 8.
Iactare ſuum, nemo præſumitur, num. 9.
Poſſidere ſuo nomine proprio præſumitur, qui actualiter, & ſeparatim poſſidet, numer. 10.
Poſſeſsionis ſuæ titulum, declarare nemo tenetur in articulo tenutæ, nu. 11.
Animus quo retinetur ciuilis poſſeſsio non durat, nec præſumitur poſt decem annos, num. 12.
Poſſeſsio amittitur per obliuionem, num. 13.
Lapſus decennij facit præſumere Bartholomeum incorporaſſe bona in ſuo patrimonio, num. 14.
Decretum Curiæ Domini Iuſtitiæ Aragonū traditur, n. 15
Poſsidens actualiter obtinet in articulo litiſpendentiæ, num. 16.
Agere ante diem nemo poteſt, num. 17.
Fideiuſſor liberatus remanet ſi debitori prorogatur tempus ſine ipſius conſenſu, nu. 18.
Poſsidendi cauſam, nemo poteſt ſibi mutare, non accedēte extrinſeco titulo, n. 19.
Diuiſio inter fratres vt valeat requiritur quod fiat cum inſtrumento, & fidantia ſaluitatis, nu. 20.
Bartholomeus hic poſsidebat iure familiaritatis, nu. 21.
Traditur motiuum, nu. 22.

ex contractu tranſmittitur ad hæredes, imo poteſt vendi, &
5 obligari, *l. is cui, de actionibus, & obligationibus*, §. *ex conditionali de verbor. oblig. & vtrobique gloſſæ Doctores*, ita eodem modo poteſt tranſmitti, vendi, & obligari ſpes conditionalis competens, ex vltima voluntate, vbi teſtator diſpoſuit in fauorem Barthol. & ſuorum hæredum, quia nominãdo hæredes voluit teſtator, quod perſona nominata poſſet libere diſponere de illa ſpe, & iure conditionali, *Baldus in l. ſi pater, q. 4. C. de inſtitu. Socin. conſ. 6. num. 10. lib. 3. Pariſius conſ. 63. num. 30. lib. 3.* & in hoc caſu teſtatrix, non ſolum inſtituit Barthol. ſuum hæredẽ, ſed etiam ſuos hæredes, quia illud verbum, *e a los ſuyos*, idem ſonat, vel ſuos hæredes, *Alciat. cõſil. 160. nu. 9. & in l. gallus, §. quidã rectè num. 21. de liberis, & poſthumis*, taliterquod ſucceſſores Barthol. in bonis filiarum, non dicũtur ſuccedere Ioannæ Spañol teſtatrici, ſed dicto Bartholomeo, qui poterat diſponere per contractum, & vltimam voluntatẽ in perſonam cuiuſlibet, & ſic male applicatur hic materia *legis vnum ex familia, de legatis 2.* quia lex procedit quando hæres grauatur reſtituere hæreditatem certæ perſonæ, vel familiæ, quia cum tunc non poſſit hæres libere diſponere in quoſlibet, ſed ſolum in perſonas, & familias contemplatas per teſtatorem, hinc reſultat, quod talis perſona, & fami
6 lia non dicitur ſuccedere nominanti, ſed primo teſtatori, §. *ſi de falcidia in d. l. vnum ex familia:* at quando hæres non tenetur reſtituere certę perſonæ vel familiæ, vt in caſu præſenti, in quo potuit Barthol. diſponere de bonis ſuis, & filiarum, in fauorem cuiuſlibet de mundo, tam in vita, quam in morte, & decedere etiam ab inteſtato, quo caſu ſuccederent conſanguinei propinquiores, non dicerentur ſuccedere Ioãnæ Spañol in hoc caſu, quæ facultatem dedit Bartholomeo diſponendi de bonis filiarum, decedentibus illis in minori ętate, ex quo inſtituit hæredes Barthol. & ſuos, & ſic verificata conditione mortis filiarũ in minori ætate, remanſerunt
7 bona obligata per Barthol. in fauorem loci de Alberuela, ex quo in comanda obligauit omnia bona ſua præſentia & futura.

Quantum autem ad aliã portionem Nicolai patris cõmunis omnium, in qua prętenditur eſſe conſortium ab inteſtato, reſpondent Iurati de Alberuela, quod veritas eſt, quod Nicolaus pater non deceſſit ab inteſtato imo in teſtamento inſtituit hæredem perſonam, quam nominarent, & eligerent quidam
8 conſanguinei ſui, qui nominarunt Ioannem Fornies, & Ioannes fecit hæredem quẽdã filium ſuũ cũ conditione, quod ſi moreretur ſine filijs, vel in minori ętate deuolueretur hæreditas in Margaritam Olbenã matrem Ioannis, quæ Margarita ſucceſſit verificata dicta cõditione, & hæc inſtituit Barthol. virum ſuum obligatum Iuratis de Alberuela.

Sed

Digitized by Google

Deciſio CCCLXXXVII.

Sed caſu quod Nicolaus deceſſiſſet abinteſtato, debent obtinere dicti Iurati, ex quo Bartholomeus tempore obligationis comandæ, & per decem, & viginti annos ante, & poſt, vſque ad mortem fuit verus dominus & poſſeſſor dictorũ bonorum, cum iuſtis, & iuſtiſſimis titulis ſine cõmunione fratrũ, ſolus enim adminiſtrauit bona ad ſui vtilitatem, nec rationem reddit fratribus ſuis, & ſic non poſſedit bona ab inteſtato nec in communione, ſed cum alijs iuſtiſſimis titulis, quos offert ſe declaraturũ debito tempore, nec poſſunt fratres limita-

9 re poſſeſſionẽ Bartholomei ad mortẽ patris ab inteſtato, præſertim, quia poſſeſſio ſua nõ recognoſcens fratres erat contraria conſortio, nec eſt veroſimile quod tanto tẽpore tacuiſſent fratres, ſi partem in conſortio habuiſſent; quia nemo præſumitur iactare ſuũ, nec poſſedit Barthol. iure familiaritatis, ſicut quando in eodẽ domo viuunt maritus & vxor, quia tunc licèt vnus ſolus adminiſtret, illud tamen videtur nomine etiã aliorum, ex quo viuunt ſimul, & ſe alimentant fructibus bonorũ: at ſecus quando quilibet viuit de per ſe, & ſeparatim, vt in cãſu præſenti, declarat *Cephal. cõſ. 4. nu. 37.* quia qui actualiter &

10 ſeparatim poſſidet, & ſolus, præſumitur poſſidere ſuo nomine ac iure proprio, & non nomine alieno, *Bart. in l. gerit nu. 24. in fin. & nu. 27. ff. de acquir. hære. Alcia. de præſump. 2. reg. præſump. 23. nu. 6 & præſump. 24. num. 9.*

Neq; his obſtat, quod quilibet præſumitur poſſidere in vim tituli præcedentis *l. quædam mulier, ff. de rei vendic.* Nam reſpõ-

11 detur, quod Bartholomeus tẽpore obligationis poſſidebat cũ iuſtis titulis, quos non tenetur declarare in hoc articulo tenutę, in quo agitur de ſola detentatione, & non poſſidebat per ſucceſſionem patris ab inteſtato, nec poſſunt aduerſantes limitare ſuam poſſeſſionẽ ad dictam cauſam. Deinde *d. lex quædam mulier*, procedit quando iudici exhibetur aliquis titulus exterior procedens ex diſpoſitione hominis, vt eſt inſtrumẽtum venditionis, permutatio, teſtamẽtum, vel alia diſpoſitio, per quã bona pertinerent Bartholomeo. Secus autem eſt, quãdo iudici non exhibetur talis titulus exterior, ſed ſolum allegatur mors Nicolai ab inteſtato, non probata negatiua excluſiua alterius tituli, ſed ſolũ allegando, facta non præſumi niſi probentur, nam talis præſumptio eſt leuiſſima, vt in ſimili cõſiderat *Calderin. in tit. de teſtamẽtis, quem refert & ſequitur Decius l. fi. n. 39. C. de edicto diui Adria. tollendo.*

His accedit, quod licèt ex tali ſucceſſione ab inteſtato poſſediſſet Bartholomeus, habuit tamen actualem, corporalẽ, & naturalẽ poſſeſſionẽ ſolus; fratres autẽ ſui ſolã ciuilẽ poſſidẽdo ſolo animo, mediãte poſſeſſione naturali Barthol. qui animus, quo retinetur ciuilis poſſeſſio, non durat, nec præſumitur durare poſt 10. annos, nec ciuilis poſſeſſio ſeparata à naturali, præſu-

12 mitur durare poſt 10. annos, *Couar. in reg. poſſeſſor. 2. p. §. 1. n. 3. Bal. in l.*

Digitized by Google

in l.1.n.22.& 23. ex lapſu enim
decenij præſumitur obliuio e-
tiam in facto proprio, & in re
ponderoſa, *Nata.conſ.315.nu.10*
Beccius conſ.111.n.16. per obliuio
nem autem amittitur poſſeſſio,
13 *gloſ.fin.in l.licèt, C. de acquir poſſeſ.*
text.& gloſ.in l. furtum, §.1. ff. de
vſucap.§. quod autem ad eas, inſtitu-
ta vſucap. Tiraq. de præſcripr. §.1.
gloſ.4.circa finem.

Cum igitur Bartholomeus
poſſederit per 10.& 20. annos
ſeparatim, & ſeorſim à fratri-
bus, reſultat, quod licèt fratres
aliquam poſſeſſionem haberēt
à principio, cum tamen perdi-
diſſent per lapſum decenij, &
præſertim tenutam de qua hic,
quia amiſſerunt conſuetudinē
reuertendi, vt in ſimili, *§.pauonū*
inſtituta de rerū diuiſione, imo Bar-
14 tholomeus per lapſum decenij
cenſetur incorporaſſe hæc bo-
na in ſuo patrimonio, vt in ſi-
mili epiſcopus in menſa epiſco
pali bona quæ recuperauit, &
detinuit per decem annos, vt
per *Menoch.de arbitrarijs caſu 433*
num.13. & conſ.79.nu.3.

15 His tamen non obſtantibus
concilium ſolū contrarium de-
creuit in fauorem fratruū Ni-
colai, Petri, & Antonij Fornies,
eorum propoſitionem recipien
do, die 11. Auguſti, anni 1593
in proceſſu Iuratorum de Al-
beruela, ſuper apprehenſione
in art. lit. pend. ex motiuis ſe-
quentibus in Curia Iuſtitiæ A-
ragonum.

16 Quia cum iuxta forum, *item*
por dar forma, in hoc articulo de
beat obtinere, qui actualiter
poſſidet tempore oblatæ ap-
prehenſionis, & dicti Fornelij
poſſediſſent eo tempore, & an-
te per octo annos, & plus, neceſ
ſario obtinere debent, nec his
obſtat quod Bartholomeus For
nies, frater dum poſſideret di-
cta bona ſe obligaſſet in fauo-
rem Iuratorum de Alberuela,
in comanda 52978. ſolidorum
per quod Iurati illi pretendunt
ius obtinendi in hoc proceſſu,
in vim comandæ. Nam reſpon
17 detur tribus modis, primo,
quia Iurati, & Conſilium de Al
beruela prorogauerūt tempus
comandę ad ſoluendū per tres
annos, ante quorum lapſum
non poſſunt agere, *l.cedere diem,*
ff.de verb.ſigni. Bart.& relati à Ca-
ſadoro deciſ.10.de reſcripr. de proro
gatione autē conſtat per duos
teſtes clericos, quos dicti Iura
ti produxerunt, ſup. 8. art. repli
cæ, & cum ſint ab eis produ-
cti non poſſunt eos impugnare;
Roman.conſ.104.cum vulgatis.

Secundo dictum conſilium
prorogauit tēpus ſolutionis ad
petitionē Ioannis Reues prin-
cipaliter obligati, ſine ſciētia, &
cōſenſu Bartholomei fideiuſſo-
ris, & per cōſequens remanſit li
beratus ab obligatione ipſe Bar
tholomeus fideiſſor, extraditis
18 per *Auēd.lib.1.c.2.n.16. Nata conſ.*
202. Hypolit.in rubr.de probat.latè.
Tertio, quia omnia bona ap-
prehenſa omnes partes faten-
tur fuiſſe Nicolai Fornies com
munis patris omnium fratruū,
& cum nunquam fuerint in-
ter fratres diuiſſa, & liberata
à conſortio legali, per quod
prohibentur etiam conſortes
alienare, *obſer.4.communi diuidūdo*
latè *Portol. de conſort. per totum*, ſe
quitur dicta bona propter illā

obli.

Digitized by Google

obligationem, & contrauentio nem fuiſſe tranſlata in fratres Bartholomei, *iuxta d. obſer.* neq; his obſtat, quod Bartholomeus poſſederit longo tempore dicta bona, quia ex quo non habet, nec oſtendit titulum ſuæ poſſeſsionis, præſumitur poſſediſſe iure familiaritatis, & conſortij, vt in fratre teſtantur *Curt. Iun. conſ.*108.*num.*16. & relati per *Menoch. de arbitr. caſu.*160 *num* 13. nemo enim poteſt ſibi mutare cauſam poſſidendi nō
19 accedente extrinſecus aliquo titulo, *l.*2 *ff. de acquir. poſſeſ.* cum ergo Bartholomeus non oſtendat aliquem titulum ſuæ poſſeſſionis, præſumendum eſt poſſediſſe titulo, & iure familiaritatis, tanquam bona conſortis, & ſic non potuit ea obligare, abſque pena amiſionis bonorũ, neq; obſtat quod dicitur quod per decẽ annos poſſeſſionis præſumitur facta diuiſio bo
20 norum, *obſer.*4. *communi diui. Mol. ver. diuiſio*, quia reſpondetur, quod obſeruantia ſolum diſponit, quod vt diuiſio valeat bonorum inter fratres, requiritur quod fiat cum inſtrumẽto, & fidantia ſaluitatis, & quod aliter facta non valeat, niſi in duobus caſibus, veluti ſi poſt factã diuiſionẽ, ſine inſtrumẽto vnus frater deceſſit, nã mors ſuplet defectum inſtrumẽti, vel quando poſt factã diuiſionẽ ſine inſtrumento poſſediſſent fratres per decẽ annos, quoniã poſſeſſio decenij confirmat diuiſionẽ ſine inſtrumẽto factã, hoc ſolum dicit *obſer.* deniq; *obſer.* ſemper ſupponit præceſiſſe diuiſionem, & quod fratres poſſiderunt bona ſemel diuiſa, hic tamen nulla patet diuiſio per teſtes, nec cõſtat quatuor fratres poſſediſſe bona diuiſa ſemel, quia omnia poſſedit Bartholomeus maior ætate, & ſic iure familiaritatis, & ſu m^a^ extra terminos *obſ.* quia ipſa, & *Molin.* præſupponunt præ
21 ceſiſſe diuiſionem, licèt ſine inſtrumento, & tunc dicunt con ualidari vno de duobus modis ſupradictis. Deinde medietas bonorum non fuit Nicolai patris, ſed Ioannæ Spañol vxoris Bartholomei, & in vim vinculi appoſiti in eius teſtamento pertinent ad ipſos fratres præmortuo Bartholomeo, & ſic non potuit Bartholo, illa bona obligare in fauorẽ Iuratorum de Alberuela, & quod in vim vinculi Ioannæ Spañol bona deuenerint in dictos fratres patet, quia Ioanna Spañol inſtituit ſibi duas filias, & eis ſine filijs decedentibus vocauit Bartholomeũ maritũ, ſi viuus foret, aliàs ſuos hæredes; deceſſit Ioanna Spañol, & poſt Bartholomeus, & poſt eum dictæ duæ filiæ deceſſerunt, & ſic virtute vinculi, & verificatis conditionibus venerunt bona in fratres, tanquã ſuos hæredes legitimos Bartholomei, aliàs autem ſi Bartholomeus diſpoſuiſſet in aliquos hæredes, haberet maiorẽ difficultatem, per eaq; dicta fuerunt *nu.*6. & 7. neque etiã obſtat teſtamentum Nicolai, de quo nõ apparuit, imo deceſſit ab inteſtato, vt dictum eſt, quare iuſtiſſimè fuit lata ſententia in fauorem fratruum, reiecta propoſitione loci de Alberuela, ex motiuo ſequenti.

Moti-

Motiuum.

22 *EX eo, & aliàs, quia licèt Bartholomeus Fornies, tempore obligationis contractæ omnia prædicta bona apprehenſa actualiter poſſidere videatur, conſtat tamen ea prædicto Bartholomeo Fornies, & fratribus ſuis pertinuiſſe abinteſtato ex paterna ſucceſſione, & cum in iſta cauſa ſucceſſionis, & non ex alia appareat, quod dictus Bartholomeus cœpit poſſidere prædicta bona ſua & fratrum ſuorum indiuiſa, credendum eſt ſemper eum poſſidere nomine ſuo, & aliorum fratruum conſortium iure amicitiæ, & familiaritatis maximè cum non poteſt etiam aliquibus coniecturis dicta bona aliquando inter eos diuiſa fuiſſe, nec aliàs conſortium diſſolutum: minus ergo dicendum eſt cauſam poſſeſſionis mutatam fuiſſe, quo caſu ſecundum foros, & obſeruantias Regni indubitati iuris eſt, non licere fratri conſorti poſſidenti bona in diuiſa, ea in partem, vel in totum alienare, vel hypothecare, & quoad reliqua vero bona prouenientia dictis Fornieijs ex ſucceſſione Ioanne Spañol, conſtat dictum Bartholomeum Fornies, nullum in eis ius efficax aliquo tempore habuiſſe ad prædicta bona hypothecanda, cum ſubſtitutio facta de dicto Bartholomeo per mortem filiarum, eo præmoriente, fuit caducata in eius perſonam dictis filiabus ſuperuiuentibus, poſt quarum mortem fratres dicti Bartholomei ſucceſſerunt.*

DECISIO CCCLXXXVIII.

In qua quæritur ſuper caſu ſequenti Hieronymo de Luna fuit facta promiſſio decem caficioru frumenti in annos ſingulos, dubitatum fuit, an ſit perpetua actio, & vnica, & quid in legato annuo, an ſit vinica actio, & perpetua, vel plures, & an conditio nuptiarum verificetur in ingreſſu religionis, ſubſtituta cauſa pia.

SVMMARIVM.

PRomiſſio annua, & legatum annuum maximè differunt, num. 1.

Legatum annuum, non vnum, ſed

Deciſio CCCLXXXVIII.

ſed plura ſunt legata, numer. 2.

Actiones tot pro legato annuo competunt, quot ſunt anni, non verò pro promiſsione annua, num. 3.

Promiſsio annua in certam continet quantitatem, nu. 4.

Annua promiſsio eſt perpetua, num. 5.

Legatum annuum pro primo anno eſt purum, pro ſequentibus conditionale, & vt tale non tranſmittitur, num. 6.

Debitum ſub conditione, pendente ea, nec debetur, nec peti poteſt, num. 7.

Legatum de quo in præſenti, habet conditionem, quo ad viuet legatarius, & ſic non tranſmittitur, nu. 8.

Nuptiarum conditio verificatur in religionis profeſsione, num. 9.

Fallit ſi alia cauſa pia eſſet ſubſtituta, num. 10.

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio, num. 11.

In præſenti caſu fuit ſuis alia cauſa pia ſubſtituta, quæ excludit monaſterium, numer. 12.

Decretum Curiæ Domini Iuſtitiæ Aragonum, pro hac parte traditur, num. 13.

1 DEpendét difficultates hæc ex intellectu, *l. ſi Stichum, §. ſtipulatio ff. de verb. obligat.* quem per obſcurè Doctores intelligunt: veritas tamen eſt, quod hæc promiſſio, promitto decē annua, vel in annos ſingulos, vel ſingulis annis, eſt vna in certa, & perpetua, legatum verò ſic relictum non eſt perpetuū, & loquitur hic §. de promiſſione annua purè, & ſimpliciter concepta, non verò de cōcepta ad vitam, *ex Iaſ. ibi num.* 7. & dicitur vna ad differentiam legati annui, quod cōſtat eſſe plura legata, *l. ſi in ſingulos, l. cum in annos ff. de annuis leg. l. cum in annos*
2 *ff. quando dies leg.* ita quod reſpectu primi anni legatum eſt purum, reſpectu verò ſequentiū eſt conditionale: intelligitur enim in tali legato, iſta conditio quoad vixerit, *d. l. ſi in ſingulos,* cuius diuerſitatis ratio aſſignatur ibi à Doctorib⁹ quia pro tali legato plures competunt actiones, tot ſcilicet, quot ſunt anni, *d. l. cum in annos de annuis leg. l. cum in annos, ff. quando dies, &c.* pro promiſſione verò annua vnica ſolum actio pro omnibus annis, *iuxta gloſ. in §. at ſi ita inſtituta de verb. oblig. gloſ. mag-*
3 *na, in d. §. ſtipulatio. Iaſ. vbi ſup. numer.* 13. & hinc eſt, quod in tali promiſſione annua ſtatim agi poteſt pro omnibus annis, etiā futuris, & fiet cōdemnatio pro omnibus, executio tamen non niſi pro portione primi anni, & ſic

ſic ſucceſſiue de anno in annũ, *Iaſon. vbi ſup. num. 16. late Bart. in l. ita ſtipulatus à num. 44. ff. de verb. oblig. & DD. in l. 1. C. de fideicom.* quam multis examinat *Bened in c. Raynunt. in tracta. de fideicommiſ. ſubſtitut. num. 81.* vtilitates autem huius differentiæ inter legatum, & promiſſionem annuã tradunt *DD. in d. §. ſtipulatio.*

4 Dicitur incerta, nam promiſſio annua continet decem dari in infinitum vt dicemus, & ſic continet incertam quantitatem, quia infinitum non eſt comenſurabile, & ideo dicitur incerta, vnde dixit ibi *Bart.* quod ex promiſſione annua oritur actio ex ſtipulatu, & non certi condictio, ex quo ſtipulatio eſt incerta, inſtituta de *verb. oblig. in principio,* ſed an hoc ſit verum, hic non examinatur.

5 Perpetua dicitur, quia talis promiſſio ſimpliciter, & pure cõcepta perpetua eſt, & tranſitoria ad hæredes in infinitum, & hoc non ſolum ipſo iure, vt voluit *Bart.* ſed etiam in effectu, vt apparet ex longa diſputatione, *Iaſſ. vbi ſup. à num. 9. cum ſeqq.* vbi hoc concludit cum multis relatis per eum, vnde apparet *gloſam in d. §. ſtipulatio falſam eſſe,* in quantum dicit mero iure, non tamen in effectu, ex his apparet quod in caſu occurrenti eũ promiſſio illa dandi decem caficia annis ſingulis frumenti, facta fuerit ſimpliciter, & purè, & ſic ſit perpetua, tranſibit ad hæredes, & per conſequens hæredes Hieronymi de Luna eo mortuo ſingulis annis, vſq; ad mundi finẽ potuerunt illa petere, & hoc clariſſimũ videtur, licèt ſecus eſſet, ſi promiſſio eſſet facta quo ad vixiſſet dictus Hieronymus de Luna, nã tunc licèt eſſet perpetua ipſo iure, non tamen in effectu, & ſic dicti hæredes repellerentur, & in hoc vera eſt *gloſ. in d. §. ſtipulatio.*

Ex his etiam reſultat, aliter dicendũ eſſe in legato quinq; librarum, vt ſcilicet nec ipſo iure, nec in effectu ſit perpetuũ, & tranſitorium ad hæredes, vnde mortuo legatario amplius non debetur legatum, ſiue ſimpliciter dixerit, lego Antonio in annos ſingulos quinque libras, ſiue dixerit, quoad viuet dictus Anthonius ſingulis annis, lego,
6 cuius ratio eſt, quia vt dixi legatum annuum pro primo anno eſt purũ, pro ſequentibus conditionale, & ſic non tranſmittitur, nam conditionalia in vltimis voluntatibus non tranſmittuntur, *l. 5. §. ſiu autem aliquid, & ibi DD. C. de cad. toll.* ex quo ſequitur, quod cum ſub conditione debitum pendente cõditione nec debeatur, nec peti poſſit, *l. cedere diem ff. de verb. ſign. Bart. in l.*
7 *ita ſtipulatus nu. 41. de verb. oblig.* & multo minus conditione defecta, & in caſu præſenti legatũ annuum pro futuris annis ſit conditionale, vt dixi, tũ quia in eſt conditio quoad viuet legatarius, *d. l. ſi in ſingulos,* & moriente legatario expiret conditio, dicendum eſt, quod etiam ipſo iure non tranſit hoc legatũ in hæredẽ dicti Antonij, & ſic non ſolum in effectu, ſed etiam ipſo
8 iure non tranſit, & in hoc eſt vera *gloſ. in d. §. ſtipulatio, ita Iaſ. num. 12. in fine,* licèt obſcure loquatur.

Digitized by Google

Quantum ad aliud de ingreſ
ſa monaſterium, cui fuerat lega
tum ſi nuberet, puto ei, vel
monaſterio non deberi illud le
gatum, non obſtante *authentica
niſi rogati*, *C. ad Trebell.* & *§. ſed
hoc præſenti in auth. de ſanctiſ. epiſ.*
& eſt ratio, quia licèt nuptiarũ
conditio veeificetur in religio-
nis poſſeſſione, vt ſic ſi Seyę le-
gentur decem ſi nubat, poſſit
illa ingeedicndo monaſterium
9 illa conſequi, *d. iuribus Conar. in c.
3. nu. 11. verſ. ſexto de teſtamentis,
Bald. Nouell. de dote 6. p. priuileg.
77. circa finem*, illud tamen non
habet locum, quando eſſet a-
lia cauſa pia ſubſtituta, nam di-
cta iura hoc diſponentia exoe-
bitantia ſunt à regulis iuris cõ-
10 munis, quę dictant voluntatem
teſtatoris eſſe ſeruãdam in for-
ma ſpecifica, *l. Meuius, l. qui hered.
tit. de cond. & demonſtr. ita Bald. vbi
ſup.* & ſic peiuilegiatiuè pence-
dunt fauore religionis, *argumen-
to c. in præſentia de probat. vbi DD.*
vnde ſi aliqua cauſa pia eſſet
ſubſtituta, nõ haberent locum
dicta iura, priuilegiatus namq;
contra pariter priuilegiatum
11 non gaudet priuilegio, *Abbas
in c. ad aures num. 3. de reſcriptis,
Bart. in authent. quas actiones, C. de
Sacroſ. Eccleſ.* cum mille alijs, &
eſt textus de hoe expreſſus *in
d. authent. niſi rogati*, & *in d. §.
ſed hoc præſenti, in authentico
de ſanctiſsimis Epiſcopis*, & in
ſimili videmus, quod licèt gea-
uatus de reſtituenda hæredi-
tate ſi ſine liberis deceſſerit,
per ingreſſum monaſterij, fa-
ciet ceſſare conditionem illam,
quia fauore religionis habetur
pro non adiecta, *d. c. in præſentia,
Conar. lib. 1. var. cap. 19. num. 6.
& 11. Mantic. de coniectur. lib. 11.
tit. 7.* tamen ſi ſubſtituta eſſet
pia cauſa, excluderetur mona-
ſterium, *d. iuribus, gloſ. fin. in fin. in
d. auth. niſi rogati, & gloſ. vltima in*
12 *d. c. in præſentia. vbi Felin. num. 54.
Mantic. alios allegans num. 12.* ſed in
caſu præſenti eſt ſubſtituta alia
pia cauſa, nempe cauſa dotis, ſi
quidem cum legatum relictũ
ſit ad dotandas mulieees de ge
nere Titij, vt ſi peior non nubſe
rit, capiat legatum ſecunda,
& fuerint vocatę per ordinẽ, &
ſucceſſiuè vna poſt aliã omnes
mulieres de ill· genere, certũ
eſt quod ſi vna defecerit, in eius
locum cenſetur vocata, & ſub-
ſtitua alia, & ſic erit dicendum
quod non vocabitur monaſte-
rium virtute dictorum iurium
exorbitantium, & priuilegia-
torum cum non nitatur hoc pri
uilegio contra aliam cauſam
13 piam, vnde debenr dotari ſe-
quentes fæminæ de linea, & ge
neee fundatoris, & hoc eſt
æquiſſimum, vltra quod eſt
rationi innixum, pro vt ſic fuit
iudicatnm in proceſſu Hiero-
nymi de Luna, ſuper ciuili,
in Curia Iuſtitiæ Ara-
gonum, anno
1597.

DECI-

DECISIO CCCLXXXIX.

An officia collata per Epiſcopum, Regem, Prælatum, vel aliam perſonam ad vitam, vel beneplacitum, ſeu ſimpliciter, poſſint per ſucceſſores tolli, & ammoueri, & ad regendum aliquam Scribaniam poſſit nominari aliquis, qui non ſit Notarius, vt per ſe, vel per alios exerceat, & adminiſtret eam, & fuit reſolutum quod ſic, & ſufficere ſi alium habilem ſubſtituat.

SVMMARIVM.

Officia abſque cauſa auferri non poſſunt, & data cauſa audiri officiales debent, num. 1.

Officium illud non debet minui, quando aliquis ad illud ſpecialiter electus eſt, numer. 2.

Officia ad vitam conceſſa, perpetua, etiam ſi ad ipſius Regis beneplacitum dentur, reputantur, num. 3.

Officiales creati, in dubio perpetui intelliguntur, numer. 4.

Principi honorem alicui auferre non permittitur, numer. 5.

Omnia ſuperiora in officijs iuriſdictionem non habentibus, ſed tantum quandam ſuperintendentiam, multo melius militant, num. 6.

Doctores aliqui ſupradicta confirmantes allegantur, numer. 7.

Milites qui continui appellantur, non poſſunt abſque cauſa remoueri, deciſioneque ſupremi Neapolitani conſilij ita fuit iudicatum, numer. 8.

Officia ad vitam prouiſa reuocari non valent, num. 9.

Molina in tractatu de Hiſpan. primogenijs exemplar adducens, allegatur, num. 10.

Conceſſionem reuocans officij à prædeceſſore factam, ad reſtitutionem officij cum fructibus, & emolumentis compellitur, num. 11.

Succeſſor officialis ad conſeruanda ea, quæ prædeceſſor fecit reſpectu eorum, quæ ad bonorum publicorum conſeruationem ſpectant, obligatur, num. 12.

Deciſio CCCLXXXIX.

Ampliatur, etiam ſi ſucceſſor non habeat officium à prædeceſſore, ſed illud à Domino Rege conſequutus fuerit, num. 13.

Capit. 1. *de ſolutio, & c. ſignificauit de reſcript. ad ſuperiorum confirmationem adducuntur, nu.* 14.

Conceſſio alicuius rei ob benemerita, & ſeruitia oneroſa dicitur, num. 15.

Epiſcopi, tam in morte, quam in vita, ſeruitoribus ſuis benemeritis aliquam mercedē elargiri non prohibentur, numer. 16.

Conceßio ob ſeruitia, & benemerita, iuſta appellatur, num. 17.

Conceſſio ob ſeruitia, & benemerita non dicitur mera liberalitate facta, ſed potius per viam contractus, num. 18.

Doctores quamplurimi ad prædictæ veritatis confirmationem allegantur, nu. 19.

Priuilegium ob benemerita, ſeruitia conceſſum in contractū tranſire videtur, & ita reuocari non poteſt, numer. 20.

Conceſſio de qua in præſenti, reuocanda videbatur, cum magnæ quantitatis eſſet, numer. 21.

Conceſſio quæ durante vita duorum fit, minor quam illa quæ ad certum tempus fit, ob periculum mortis dicitur, num. 22.

Conceßio alicuius gratiæ ex interpoſitione apoſtolici decreti conualidatur, & corroboratur, num. 23.

Donatio facta per Epiſcopum, etiam ſi magnæ quantitatis fuerit valet, ſi ſuperioris decretum interuenerit, nu. 24.

Pontifex res Eccleſiæ in feudum, vel emphyteuſim vſq; ad cētum annos poteſt dare, num. 25.

Epiſcopus cōcedens aliquod priuilegium alicui ob benemerita, & ſeruitia ſua creditur concedere licèt hoc regulariter non ſit verum, n. 26.

Aſſertio meritorum a concedente prolata regulariter non eſt credenda, ſi generalis ſit, ſecus verò ſi ſpecialis, num. 27.

Doctores & iura id confirmantes adducuntur, nu. 28.

Confirmatio Pontificis in dubio in forma cōmuni facta præſumitur, num. 29.

Scientia certa niſi probetur, non præſumitur, nu. 30.

Confirmatio in forma ſpeciali, & ex certa ſcientia dicitur, quando per confirmantē id quod

quod approbatur exprimitur,num.31.

Pontifex narrans in confirmatione,quæ ab Epiſcopis geſta fuerunt,ſpecialiter confirmare dicitur,num.32.

Confirmatio ſupplet omnes defectus,quando in illa reperitur clauſula, omnes ſingulos defectus,&c.nu.33.

Confirmatio cum prædicta clauſula defectum ætatis (qui naturalis eſt) ſupplere nõ videtur,num.34.

Iura varia, & quamplurimi DD.proxime dictum confirmantes allegantur, numer.35.& 36.

Clauſula hæc,ſupplentes omnes defectus, non impedit quo minus perſonæ exceptio incapacitatis opponatur,n.37

Impugnans actum propter inhabilitatem perſonæ illam probare tenetur,nu.38.

Electo ſi obijciatur minor ætas, vel non legitima, probari debet ab opponẽte,aliàs ſuccumbet,num.39.

Inhabilitas, & ætatis defectus, qui ab Epiſcopo moderno opponitur per viam repulſionis iurisfirma, ab eo probari debet, numero 40.

Pontifex ætatis defectum ſupplet, & talem defectum patientibus diſpenſare poteſt,num.41.

Reſcriptum gratiæ, ætatis defectum ſupplere dicitur,numer.41.

Taciturnitas alicuius rei, tunc gratiam ſubreptitiam reddere dicitur,quando ſi illa non interueniſſet Pontifex gratiam non conceſſiſſet, numer.43.

Taciturnitas alicuius rei quando viciet traditur, numer.44.

Principem gratiam feciſſe, vel non feciſſe ratione taciturnitatis alicuius rei,vt cognoſcatur,ad probabilem coniecturam,vel vſum communem aliarum literarum recurri debet,nu.45.

Coniectura notabilis in noſtro caſu reperitur, quod etiam non data taciturnitate Pontifex gratiam conceſſiſſet,numer.46.

Pontifici cum fuerit narrata gratia Seribaniæ ab Epiſcopo laccenſi facta tertio,cum poteſtate,vt ipſe, vel alius pro eo eã adminiſtraret,non obſtante aliqua inhabilitate gratiam confirmare videtur,numi.47.

Pontifex gratiam confirmans, ei qui exercitium gratiæ per ſe, vel per alium miniſtra-

ſtrare poterat, talẽ licentiã, etiã cõfirmare dicitur, n.48.

Falſæ rei expreſſio conceſſionẽ non vitiat, dummodo talis res ad concedendum non inducat, num.49.

Officium de quo in præſenti, etiam conceſſiſſet Epiſcopus Lucæ de la Sala, quãuis Notarius non eſſet, nu.50.

Clauſula priuilegi conceſſi ad cõfirmationem ſupradicta con ſiderationis adducitur, numer. 51. & 52.

Dictio, ſiue, talis naturæ eſt, vt in dubio diſpoſitionẽ, & eius effectum augere cenſeatur, num.53.

Officium donatum in præſenti, poteſt ille cui donatum eſt re gere tanquam Notarius, vel vt perſona creata ad illud, licèt Notarius non ſit, n.54

Notarius ſi non ſit ille, cui officium donatum eſt, Notariũ ſubſtituere tenetur, nu.55.

Pontifex peritiam artis in confirmationem obtinente ſcire præſumitur, per clauſulam quæ refertur, nu.56.

Verba huius clauſulæ qualitatẽ Notariatus non inducunt, ſed diligentiam, probitatem, & rectam adminiſtrationẽ illius, nu.57.

Priuilegij verba, vt proſint, & non vt noceant priuilegiato in dubio interpretanda ſunt, num.58.

Priuilegij verba, taliter vt commodum, & priuilegiati dignitatem augeant, interpretanda ſunt, nu.59.

Reſcripti verba ſi ambigua fuerint, ſemper vtilitati, & intentioni impetrantis deſeruire debent, nu.60.

Priuilegij verba iuxta ſubiectam materiam interpretationem recipiunt ſuper fauore obtinentis, & aliquando, etiam ſi verba improprientur, num.61.

Præſumptio alicuius qualitatis non admittitur, quando eligens, vel confirmans talem qualitatem in electo non eſſe certo ſciebat, num.62.

Coadiutores perſonæ, quæ idonea nõ eſt, dari ſolent, n.63.

Rectoribus Eccleſiarum, in quibus caſibus coadiutores dari debeant, traditur, n.64

Coadiutores, qui Rectoribus, vel Epiſcopis aſſignantur de iure, periti, & idonei, & legitimæ ætatis eſſe debẽt, n.65

Pontifex tamen (vt experientia docet) coadiutores cum futura ſucceſſione ætate legitima minores nominare ſæpe ſolet, numer.66.

Subſtitutio in notariatu, non requirit per neceſſe, vt ſubſtitutus

tutus notarius ſit,nu.67.
Gratia laccenſis Epiſcopi, de qua in præſenti, duo tempora reſpicit,num.68.
Principali decedente,coadiutor, & ſubſtitutus incontinenti rei dominus ſit,num.69.
Coadiutor, & ſubſtitutus alicuius eiſdem qualitatibus, quibus ille cuius coadiutor eſt, præditus eſſe debet,n.70.
Præcipuè verò hoc procedet,ſi coadiutor,& ſubſtitutus notario, ſeu tabellioni datus ſit,num.71.
Subſtitutus,& coadiutor morte principalis intrat,ſi idoneus & peritus in arte reperiatur,num.72.
Coadiutor licèt arte illa non polleat, coadiutor eſſe poteſt, quia defect⁹ illius per peritiã principalis ſuppletur, n.73.
Coadiutor ſine qualitate principalis ipſo mortuo(præcipuè ſi qualitas notariatus ſit) officio potiri non valet, nu.74.
Epiſcopus ſcribanum aliquarũ ſcribaniarum nominare, & creare quempiam, etiam ſi notarius non ſit,poteſt,n.75.
Iudex ſi deficiant notarij, ad acta ſuæ iuriſdictionis ſcribenda,aliquẽ etiã ſi notarius non ſit,deputare poteſt,n.76
Solutio ad clauſulam Pontificis in confirmatione poſitam aſſignatur,num.77.
Clauſula hæc,omnes, & quoſcumque defectus ſupplemus, in confirmatione poſita, quoſcumque defectus iuris poſiti ui,etiam ſubſtantiales ſupplet,num.78.
Clauſula hæc in gratia poſita facit,vt nil contra ipſam opponi poſit , quod eã annullare valeat,num.79.
Clauſulæ ſi ſimul iunctæ appoſitæ ſint,multo plus operãtur, quam ſingulæ de per ſe,n.80.
Defectus inhabilitatis , nec per motus proprij clauſulã ſuppletur, num.81.
Cauſæ cognitio ſi non interuenit opus eſt de ſingulis mentionem facere,nu.82.
Cauſæ cognitio in his quæ facta ſunt,ſi non interponatur, cõfirmantem notitiam non habuiſſe eorum, quæ in facto cõſiſtunt, veroſimiliter præſumitur,num.83.
Clauſulæ prædictæ, nec non de plenitudine poteſtatis, & motuproprio,in his quæ in cõcedentis poteſtate non ſunt, nil operantur.numero.84.
Subreptionis vitium in tertij præiuditium per prædictas clauſulas non tollitur, n.85.
Subreptio gratiam vitiat,etiam ſi non dolo, ſed per ſimplicitatẽ factã fuiſſe, conſtet,n.48.

P 4 *Inha-*

*Inhabilitas, & ætatis defe-
ctus Pontifici narratus non
fuit in noſtro caſu, vt ex
confirmatione apparet, nu-
mer.87.*

*Confirmatio alicuius gratiæ,
vt valeat, requiritur, vt Põ
tifex cauſæ cognitionem
adhibeat, num.88.*

*Subreptitia confirmatio dici-
tur, quæ ſine cognitione cau
ſæ à Pontifice obtinetur, nu-
mer.89.*

*Iurisfirma reuocatur, quia con-
firmatio gratiæ, ſine cauſæ
cognitione à Pontifice facta
fuit, num.90.*

1 ET eſt dicẽdum
quod officia
nõpoſſũt abſq;
cauſa auferri,
imo & cũ cau-
ſa adeſt, audiẽ
di ſunt officia-
les in ſuis defenſionibus, quod ſi
non audiantur, ſuccurrẽdũ eſt
eis ordinarijs iuris remedijs, &
poſſeſſorijs, *Bened. in c. Raynuntius
verb. duas habens filias nu.40.* ideo
2 quidam vocatus Ioannes de A
ramayo ad iurisfirmã recurſum
habuit, & obtinuit, cũ officium
eidem tributum priuilegio ab
omnibus diputatis tolleretur,
vel diminueret, quod idem eſt
etiã vbi aliquis electus eſt ſpe-
cialiter ad aliquod officiũ, nã
nõ debet illud minui, *l. præcipit,
C. de canon. largitio, li. 10. Cod. vbi Pla
tea nu.7.* officia autẽ etiam per
Regẽ ſucceſſorem tolli nõ poſ-
ſunt, quando ad vitam conceſſa
ſunt, imo etſi ad beneplacitum
ipſius Regis, quia reputantur
3 perpetua, *l. iuriſperitos de excuſ. tu
to. vbi Doctores, & in l. ſufficit de cõ
dit. in deb. Rebuſ. tomo 3. de materijs
poſſeſſorijs art. 4. gloſ. vni. nu. 9. Ca-
ballin. Milleloq. 217.* & in dubio ij
officiales creati intelliguntur
perpetui, *vt ex Gregor. Lopez aſſe-
rit Burgos de Paz, qui videndus conſ.
21. nu. 6.* & quia remotus ab of-
4 ficio præſumitur remotus ob de
lictũ, culpã, ſeu malã adminiſtra
tionẽ quaſi de eo Dñs nõ cõfi-
dat, *gloſſa per textũ* ibi, *in l. teſtam.
5 Centurio. de manumiſ. teſta. Roma. cõſ.
236. nu 1.* cum Principi non ſit
permiſſum honorẽ alicuius au
ferre, *ex Andr. de Yſernia in c. 1. nu-
mer. 29. de capitulis cõradij*, nec po
terit officio priuari, quæ mul-
6 to magis procedunt in officijs,
quæ iuriſdictionem non ha-
bent, ſed quandam ſuperinten
dentiam, vt in præpoſitis Sacri
Cubiculi, Primipilaris, & alijs
officijs domus Regis, reſoluit
*Matien. in l. 2. glo. 2. tit. 7. a num. 2.
lib. 5. nouæ recopil.* & in inſtituto-
ribus negotiationum, punctim
*Gregor. Lopez in l. 20. glo. de los ofi-
cios, in fine, tit. 13. partita 2. Ma-
7 tienço in d. glo. 2. num. 3. in fine, Gu-
tierrez lib. 3. pract. quæſt. 11. nu. 15*
Hinc etiã apud Neapolitanos
in Supremo Collaterali Conſi-
lio deciſum his tẽporibus fuit,
eos milites quos continuos ap-
pellant, non potuiſſe abſq; cau-
ſa, vt factum fuerat, remoueri,
vt

8 vt aſſerit *Carolus Tapia de conſtit. Princip. par. 2. cap. 9. num. 91.* & hoc omne probatur perſonam noſtrum *de contendentibus, ſuper eodem officio.*

Quæ etiam procedunt, quã do officia conceſſa fuerint ab his qui ſucceſſores non habent, quos arctent, ac obligent ratione ſucceſſionis ad ratificanda
9 eorum acta: quia adhuc officia ad vitam prouiſa reuocare nõ poſſunt, vt in ſucceſſore maioratus, qui non vltimo morienti, ſed primo fundanti ſuccedit, adhuc tamen officij prouiſionem reuocare non poteſt, vt poſt *Gregor. Lopez in l. 2. tit. 15 partita 2. verb. ſino el hijo mayor, col. 5. verſi. & nota quod ſucceſſor,* tra-
10 dit *Molina lib. 1. de Hiſpan. primog. cap. 25. num. 17.* dicens ita pronuntiatum vidiſſe contra quẽdam Regni Caſtellæ Magnatem, qui cuidam tabellioni, cui eius prædeceſſor tabellionatũ dedit, conceſſionem reuocauerat, condemnatus namq; fuit vt
11 illi officiũ reſtitueret cũ omnibus fructibus ac emolumentis eiuſdem officij, ſicq; ex mandato ſupremorũ iudicũ pronuntiatum, ac executum fuiſſe, ſequitur *Tapia vbi ſup. nu. 90.* quę ſine dubio procedunt in caſu, in quo huiuſmodi officium tendit ad cõſeruanda bona ac ędificia Regni, ſicq; publicã vtilitatem concernit, pro vt in iurisfirma, ſupradict. iudicatũ: pro vt regulariter id procedit in materia
12 ędificiorum, *vt latè per Antonium Bardũ de iure prothomiſeos, §. 2. notab. 4. & §. 7. n. 2.* quare abſq; dubio obligatur officialis ſucceſſor ad conſeruanda ea, quę prę deceſſor fecit reſpectu horum quæ ad conſeruationẽ bonorũ publicorum ſpectant, vt aſſerit *Ioan. Platea in l. prouidendũ nu. 2. C. de decurion. li. 10.* dicens quod licèt ſucceſſor in officio non habeat illud à prædeceſſore, ſed à Re
13 ge, ſi tamen à prædeceſſore aliquid factũ eſt ob ſtatũ dignitatis cõſeruãdũ, vel ob res dignitatis conſeruandas, ne pereant, quia tunc quodãmodo efficitur dignitatis, quęlibet perſonaillã habens, ad id tenetur *c. 1. de ſo-*
14 *lutio. & c. ſignificauit de reſcript.* his ita præhabitis dicendum eſt in caſu noſtro.

Primò, quod gratia Scriua-
15 niarũ, de quibus hic agitur, fuit oneroſa, ſcilicet ob benemerita quamplurima in priuilegio conceſſionis enarrata, & ob ſeruitia à Franciſco de la Sala facta, tam perſonæ eiuſdem Epiſcopi, quam dignitati epiſcopali, narrat ſiquidem Epiſcopus, Franciſcum Lucam de la Sala multa feciſſe, quæ induxerunt incrementum redituum, & prouentuum dignitatis epiſcopalis, ob ſeruitia autem, & bene
16 merita poſſunt epiſcopi, tam in morte quam in vita ſeruitoribus ſuis & benemeritis mercedem aliquã elargiri, *c. poſſeſſione 16. q. 1. & in c. ad hoc, & in c. relatum extra de teſtamen.* pro vt hoc etiã facere poſſunt, qui ſunt
17 alienare prohibiti, *l. vnius, ff. ſi quid in frau. patro. l. cum plures, §. ſi ff. de adminiſtra. tut. l. 1. §. ſed non nulli, ff. de tutell. & rationibus diſtrahendis,* & ſic conceſſio illa ob benemerita iuſta fuit, & ideo videmusquod benemerita ſunt iuſta cauſa immunitatum, &

Digitized by Google

exemptionum, *vt notat Bar. in l. ambitioſa.col. 2. de decret. ab ordin. fa*
18 *cien. Alexan. conſ. 30. vol. 5.* & ſic præſens conceſſio nō dicitur facta mera liberalitate, ſed potius per viam contractus, ac proinde reuocari non poteſt, latè *Alex. conſ. 217. vol. 2. & conſ. 101. vol. 1. Cacialup. in repetit. legis omnes populi. ff. de iuſtit. & iure*, & in terminis loquens in priuilegio cōceſſo ob benemerita ſequitur *Balle. conſ. 5. nu. 53. vol. 1. vbi adu-*
19 *cit etiam Pariſ. conſ. 61. in prin. & Ruin. conſ. 17. in prin. vol. 1. num. 7. Alexan. conſ. 78. nu 8. in 4. & tradit etiam Bal. in l. ſi cum mihi de donationibus*, vbi dicit, quod priuilegium conceſſum ob benemeri
20 ta, & ſeruitia videtur tranſire in contractū, nec reuocari poteſt, & latiſſime *Tiraq. in repetitio. l. ſi vnquam verbo donatione largitus, num. 11. C. de reuocan. donation.* vbi multa adducit, quibus probatur, quod conceſſa, vel data ob remunerationē dicūtur habita titulo oneroſo, non lucratiuo, & ideo reuocari non poſſunt, imo nec limitari ſi ſint conceſſiones vniuerſales, & licèt hæc conceſſio eſſet immodica, & magnæ quantitatis, & per cōſequens videretur reuocanda, facilis eſt reſponſio, ſi animaduertatur, & conſideretur, quod hu
21 iuſmodi conceſſio fuit facta ad vitam Franciſci de la Sala, & Franciſci Lucas de la Sala filij, & minus eſt facere eam ad vitā duorum, quam ſi ad certum, & determinatū tēpus fuiſſet facta propter periculum ceſſationis, illis decedentibus ante tempus
22 prefixum, & ſeruitia, & benemerita minuunt de prætio, & quā titare, præſertim data cōſuetudine ſimiles gratias faciēdi ad vitam aliquorū, vt de D. Petro Auguſtino fertur aſſueuiſſe facere, facit quod DD. dicunt, & notant in re ſolita infeudari, quid
23 quod fuit conualidata, & corroborata vimque, & efficatiam aſſumpſit ex interpoſitione decreti apoſtolici, & cōfirmationis factæ per Pontificem Sixtum Quintum, felicis recordationis, nam indubiū eſt, quod donatio facta per Epiſcopum quantumuis ſit de magna quan
24 titate valida eſt, ſi interuenerit ſuperioris decretum, *c. in venditionibus 17. q. 4.* notatur per *Innocen. & Hoſtien. in c. 2. de his quæ fiunt à prælato ſine conſenſu capituli*, Pontifex enim omnia poteſt in beneficialibus, pleniſſimamque habet poteſtatem in ea materia, & poteſt dare in feudum res Eccleſiæ, vel in em
25 phyteoſim vſque ad centum annos, de quo per Doctores *in c. ad audientiam de præſcriptionib.*

Epiſcopo autem D. Petro ab Aragonia narranti benemerita & ſeruitia facta per Franciſcū de la Sala, adhibēdā eſſe fidem in dubium eſt, nam licèt regula re ſit, quod debet conſtare de meritis aliunde, quam per aſſertionem concedētis, vt in termi
26 nis videtur tenere *Ioann. Andr. in additionib. ad Speculato. in rubr. de rebus Eccleſ. non alienan.* vbi dicit, quod licèt res Eccleſiæ aliàs prohibitę alienari poſſent, tamē propter benemerita alienari, tamen oportet quod de benemeritis conſtet aliter, quā per aſſertionem cōcedentis, ſequitur *Alex. conſ. 101. n. 6. vol. 1.* verum id

id procedit,& locũ habet,quã-
27 do aſſertio meritorum eſſet ge
neralis, ſecus ſi eſſet ſpecialis,
vt in noſtro caſu,vbi Epiſcopus
ſpecialẽ mẽtionem de his facit,
vt videre licet in exordio, &
principio priuilegij cõceſſi per
ipſum Epiſcopum, & ſic ei
credendum eſt, circa aſſertio-
nem ſeruitiorũ,&circa id quod
28 narratur de benemeritis,ſiqui
dem aſſertio ſpecialis eſſet non
generalis, *vt per Bald. in l. illud co. penulti. verſ. quarto, quæſt. 20. C. de ſacroſanct. Eccleſ & in l. fi. ff. de exercito. acto. & in l. ſi tibi, ff. ſi cert. peta. & in l. ſi pater tuus, C. qui bon. ceder. poſſunt & in l. cum pater, §. rogo. ff. de legat. 2.* notant omnes ſcribẽtes
in l. aquilius, ff. de donationib. Paul. Caſtrenſ. in cõſ. 345. vol. 1. & conſ. 193 vol. 2. Iaſ. conſ. 154. col. 5. verſ. iſtud idem, vol. 2. & conſ. 73. col fi. vol. 3.

Confirmatio Pontificis fuit
29 de certa ſcientia, nam licèt in
dubio confirmatio præſumitur
facta in forma communi, *c. porrecta*, & ibi per ſcribentes, *de confirmatione vtili, vel inutili*, etiam ſi ſit facta per illud ver
bum confirmans, vt per *Decium in rubr. & in c. 1. & in c. examinata de confirmatione vtili, vel inutili*, & certa ſcientia non præ-
30 ſumatur niſi probetur, vt no-
tant *Imol. & Doctores in d. c. porrecta, & in d. c. 2. de conſtitutionib. lib. 6.* præſens tamen confirma-
tio fuit ex certa ſcientia, quia
confirmatio in forma ſpeciali,
& ex certa ſcientia dicitur,quã
do exprimitur per confirman-
tem, id quod approbatur, &
confirmatur,fuit dictum origi-
31 nale *gloſ. in c. paſtoralis, §. Præterea, in verbo certa ſcientia, de offi. de lega. & per DD. in c. porrecta, & in c. examinata, & in c. penultimo de confirmatione vtili, vel inutili*, &
hic Pontifex narrat omnia ge
ſta ab Epiſcopo don Petro ab
Aragonia,&D. Petro Auguſtin,
&Põtifice maximo Pio Quarto.

Deinde Pontifex ſupplet
omnes defecta iuris&facti,quę
clauſula, & alia ex certa ſciẽtia
æquiparantur, *ſecundũ Abb. in c. inter dilectos in 6. col. de fide inſtrum.*
at in cõfirmatione Pontificis ſi
apponitur clauſula *ex certa ſcientia*, certũ eſt quod dicetur con
firmatio ex certa ſcientia, vt di
cũt omnes *DD. in d. c. 1. & c. præterea, de confirmatione vtili vel inutili*,& notatur *in c. ſi motuproprio de præbendis, lib. 6.*

Ponit inſuper clauſulã *quorum thenores, &c.* quæ habet hanc
vim,vt cenſeãtur omnia,hic ex
preſſa, ac ſi totus thenor cõfir
mati eſſet expreſſus ad effectũ
vt licèt daretur aliquid nullũ
& inualidũ redderetur ex hoc
firmũ vi clauſulæ *ex certa ſciẽtia*:
nã cõfirmatio hæc *ex certa ſciẽtia*
multa operatur: primo, quod
inferior amplius nõ poſſit ſe in
tromittere, nec de re ipſa con-
firmata cognoſcere. Secũdo fa
cit rem cõfirmatã maioris au-
thoritatis.Tertio rẽ prius inua
lidã facit validã,& ſic per cõfir
mationẽ ex certa ſciẽtia corro
boratur res cõfirmata, *vt per Abbatẽ, Deciũ, & alios in c. 1. extra de confirmatione vtili, vel inutili, & per Decium conſ. 341.*

Nec obſtat,quod non fuerit
32 narratum Pontifici, quod Frã-
ciſcus Lucas de la Sala, non
erat Notarius, nec habebat
ætatem ſufficientem ad notaria
tum,

tũ, nam confirmatio ſuppleuit omnes iſtos defectus per illam clauſulam, *Omneſque ſingulos, tam*
33 *in iuris quam facti, ac ſolemnitatuum in eis forſam omiſſarum defectus, ſi qui interuenerint in eiſdem ſupplemus*, &c. ſic ſuppleuit defectum Notariatus, quod ſi dixeris quod per tenoré
34 ipſius clauſulæ nõ ſuppletur defectus ætatis, quia eſt defectus iuris naturalis, ſed tantum deffectus iuris poſitiui, nec incapacitatem perſonæ tollit, *c.1. & ibi Cardi. Anto. & alij de tran-*
35 *ſactionib. Felin. in c. ex parte, & c. poſtulaſti de reſcript. Dec. conſ.* 441. *& conſ.* 516. *& conſ.* 141. *& conſ.* 602. *Alex. conſ.* 79. *n.* 20. *vol.* 1. *Socin. conſ.* 120. *vol.* 3. *Bertran. conſ.* 41.
36 *n.* 8. *vol.* 1. *Guido. Papa conſ.* 65. *quos refert & ſequitur Rebuf. in praxi beneficiorum in titulo in forma mandati apoſtolici, verſ. tubat etiam in alio hac clauſula, fol. mihi* 736. *Ludouic. Gomez in compendio vtriuſque ſignaturæ, verſ. poſtremo, quandam ſignaturam, fol. mihi* 340. & ideo illa clauſula, ſupplentes omnes
37 defectus, nõ impedit, quã ominus perſonæ opponatur, quod incapax, & inhabilis ſit, vt præter ſupraſcriptos obſeruat *Iaſ. in l.* 1. *§. nunc. ff. de nou. oper. nuntia. & in l.* 1. *§. ſi quis ita, col. penult. ff. de verb. oblig. DD. & ibi Decius in c. ex parte, el ſegundo de offi. delega. Anchar. conſ.* 167. *Aymon. conſ.* 104. *num.* 2.

Cæterum huic difficultati eſficax datur reſponſio, & ſequẽtibus, primo conſidero, quod in noſtro caſu non tractatur per partem aduerſam de re-
38 pulſione iurisfirmæ, ſed de eius reuocatione, & ideo hæc allegatio locum non habet, nam qui propter inhabilitatem perſonæ actum impugnat, illam probare debet, aliàs ſuccumbit, *l. cum te maiorem, C. de probatio. c. ſi forte de electione lib.* 6. *ex quo Bald. in d. l. cum te minorem in propoſito inquit*, quod ſi quis electus ſit, & contra eum obijciatur minor ætas, vel non legiti-
39 ma ad electionis reciſionem, & impugnationem opponens probare debet, quem ſequitur *Galeati. Maluaſia conſ.* 24. *num.* 17. *&* 18. vbi dat rationem dicens, quod quoties actus debitam habet formam, habilitas in perſona præſumitur, *allegat text. in l. ab ea parte in fin. ff. de probationib.* & allegat etiam bonum textum *in c. bonæ memoriæ, el primero & ibi gloſ. notat in verbo, per rerum naturam, extra de electio-*
40 *ne, Decius conſ.* 218. *in principio*, & ſic ea inhabilitas, & defectus ætatis, quæ allegatur per modernum Epiſcopum, debuit ab eo probari per viam repulſionis iurisfirmæ, cum per viam reuocationis non pateat via ad allegandã minorem ętatẽ: præcipuè, quia Pontifex defectum
41 ætatis ſupplet, & ſic diſpenſat cum patientibus ætatis defectum, *vt eſt text. in c. cum in cunctis de electio.* & defectus ætatis non eſt defectus iuris naturalis, quod ſic oſtendo, nam per reſcriptum gratiæ perinde valere ſuppletur defectus ætatis, vt probat *Rebufus in praxi beneficiorum in titulo de reſcript.*
8 perinde valere, *numer.* 10. *folio mihi* 155. & tamen per reſcriptum perinde valere, non ſuppletur defectus naturalis

ralis, *vt latè probat idem Rebuſ. in d. tit. de reſcripto. perinde valere num.* 54. 55. *&* 56. *fol. mihi* 158.

43 Nec gratia fuit ſubreptitia, ex quo non fuit narratum Papæ, Lucam non eſſe Notarium nec habere ætatem ad Notariatum, quoniam taciturnitas alicuius rei tunc reddit gratiam ſubreptitiam, quando ſi illud fuiſſet expreſſum, Romanus Pontifex non conceſſiſſet gratiam, ita facilè, ita quod
44 ad dignoſcendum, an taciturnitas habeat vitiare, requiritur quod ſit talis, qua expreſſa Princeps facilè non conceſſiſſet, ita notant Doctores *in c. poſtulaſti, & in c. ſuper literis de reſcript.* ad intelligendum autem, an Princeps feciſſet gratiam, vel eam non feciſſet, re-
45 currendum eſt ad probabilem coniecturam, vel communem vſum aliarum literarum per Principes conceſſarum, ſeu concedi ſolitarum, *Felin. in c. in noſtra de reſcript. Caſador. deciſ.* 12. *num.* 14. *Rebuſ. in repetitione cap. nulla de conceſ. præben. verſ. difficultas tamen conſiſtit, fol. mihi* 442 & fuit dictum originale *Leppi in allegat.* 89. *col.* 3. hic autem
46 habemus vnam notabilem cõiecturam, quod licèt fuiſſet narratum Pontifici, Franciſcum la Sala non eſſe Notarium, nihilhominus cõceſiſſet gratiam, hoc enim fuit narratum Pontifici, quod Epiſcopus Iaccenſ. Petrus ab Aragonia fecerat gratiam Franciſco Lucas de la Sala de dicta Scribania, vt
47 eam regeret, & adminiſtraret per ſe, vel alios ab eo deputandos, & ipſe Pontifex his ita præhabitis cõfirmauit gratiam ex quo ſequitur quod Romanus Pontifex non fuit motus ad confirmandam illam gratiam, attendendo quod Lucas de la Sala per ſe eſſet adminiſtraturus Scribaniã, ex quo poterat per alios ab eo deputandos, & ſic non fuit conſiderata eius induſtria, & habilitas: nam ſi illa fuiſſet conſiderata, non confirmaſſet Papa gratiam factam ab Epiſcopo ex quo in ea narrabatur, quod per ſe, vel per
48 alios poſſet exercere, imo per confirmationem fuit viſus Papa confirmare velle, & dare licentiam quod per ſe, vel per alios ab eo deputandos, Notarios tamen, poſſet toto tempore vitæ ſuæ regere, & adminiſtrare Scribanias, & facit, nam quando exprimitur aliquid falſum, non viciatur expreſſio falſa ſi non inducitur ad
49 concendendum, vt ad id allegans deciſionẽ Rotæ notat *Caſador. deciſ.* 12. *num. fin.* nec reſcriptum diceretur ſubreptitiũ ob eam cauſam. Corroborantur vlterius ſupradicta ſequenti conſideratione, quia Epiſcopus fecit talem gratiam Lucæ de la Sala, etiam ſi Notarius non eſſet.

Pro quo conſiderantur, &
50 perpendi debent illa verba priuilegij conceſi ab Epiſcopo, ibi, *Per ſe, vel notarium, & tabellionem publicum per eum præſentãdum, & nominandum habeat, teneatur regat, & exerceat, habere, tenere, regere, & exercere faciat per ſe, vel ab*
51 *eo ſubſtituendum, & præſentandum, abſque aliquo impedimento,*

to, nec alicuius licentia, tanquam Notarius, ſiue perſona per nos ad id creata, nominata, electa, & deputata cum omnibus fructibus, iuribus, & praheminentijs, & alijs quibuſuis priuilegijs, gratijs honoribus, & oneribus ad dictas ſcribanias, & exercitium earum quomodolibet pertinentibus, ponderò, illa verba, *tanquam Notarius, ſiue perſona per nos ad id creata, nominata, electr, & diputata*, nam dictio illa ſiue ſtat argumenta-
53 tiuè, & de ſui natura, inducit augmentum, habet ſiquidem dictio hanc naturam, vt in dubio cenleatur augere diſpoſitionem, & eius effectum, *iuxta notata in l. ſi quis ita, vbi Bar. notat. ff. de auro, & argento legato, & tradit Dec. verſ. 69. col. 4. verſ. preterea, ſecundo dato, Bald. conſi. 218. lib. 2. Tiber. Decian. conſ. 86. num. 28. vol. 3.* ac per cõſequens in noſtro caſu inducitur augmentum, videlicet, quod ſcilicet Lucas de la Sala regat tanquam Notarius, vel tanquam
54 perſona poſita, creata, & deputata ad illud, licèt non eſſet notarius: iam inde ſubſequitur, *ſecundum Gãmaticum*, & eius confirmationem, quod poteſt Lu-
55 cas adminiſtrare Scribanias per ſe, vt Notarius, vel vt perſona ad id deputata, licèt non ſit notarius, ſubſtituendo ad id Notarios.

Non officit huic parti, ſi forte dicatur, quod Romanus
56 Pontifex Sixtus Quintus credidit, quod Franciſcus Lucas de la Sala erat peritus in arte Notariatus, vt colligi videtur ex illis verbis, *de cuius probitate ac induſtria, multum in domino confitebatur*, ex quo non poteſt deſumi argumentum, quia Papa ſolum refert ea, quæ in gratia continentur, per hęc verba, *poſita in gratia Epiſcopi, ac confidentes de virtute, & ani-*
57 *mi probitate, ac etiam induſtria dicti Franciſci Luca filij veſtri*, quæ verba non inducunt qualitatem notariatus, ſed diligentiam, probitatem, & bonam adminiſtrationem illius,
58 maximè quia Epiſcopus ſciebat non eſſe Notarium: pro quo conducit, quod in dubio verba priuilegij ita ſunt interpre-
59 tanda, vt proſint, & non noceant priuilegiato, imo debent interpretari, vt augeant commodum, & dignitatem priuilegiati, pulchrè *Alexandr. conſil. 32. 2. col. vol. 5. per totum, in l. diuus*, vbi etiam notat *Angel. ff. de teſtam. milit. Tiber. Decian. conſi.*
60 *2. num. 52. 1. vol. & conſi. 7. numer. 81. vol. 3.* Item quando verba reſcripti ſunt ambigua, ſemper debent deſeruire vtilitati, & intentioni impetrantis, *l. ſi quis intentione, ff. de iudicijs, Abbas in c. cum veniſſent 2. col. de reſtitu. in integr. gloſ. 2. in c. cum accidens de reſtitu. ſpoliato.* recipiunt namque interpretationem iuxta ſubiectam materiam ſuper fauore ipſius, etiam
61 impropriando ea, ſi expediat *Abbas in c. conſuluit 2. de appellation. Caſadorus deciſione 6. numer. 4.*

Vltimo non inducitur præiudicium aliquod ſi fiat obiectum, dicendo, quod ex quo Lucas datus in ſubſtitutum patri ſuo, videtur Epiſcopus conſideraſſe illum eſſe notarium, nã

totum

Digitized by Google

62 totum contrarium ſciebat epiſcopus, & etiam Papa per narrationē gratiæ, & hoc nō obſtā tededit lucā in ſubſtitutū patri, eo modo quo in coadiutores
63 ſolent dari perſonæ, quæ non ſunt idoneæ, nec habent ætatem ſufficientem, quia Rectoribus Eccleſiarum ſolent dari
64 coadiutores, vt quando Rector Eccleſiæ eſt ſenio confectus, aut morbo impeditus, de quibus latè per Ioannem Andream in additionibus ad Speculatorem, *in tit. de cleric. ægrot. & per doctores in c. fin. eod. tit.* tales coadiutores facti habiles inuent Rectores, & tales
65 coadiutores, qui ſolent dari Rectoribus, & Epiſcopis, licèt de iure debeant habere ætatem ſufficientem, & peritiam, vt poſſint coadiubare Epiſcopum, vel Rectorem Eccleſiæ impeditos, *ſecundum Panormit. in*
66 *c. fin. de cleri. ægrot.* adhuc tamen docet experientia, nominari à Pontifice in coadiutores cū futura ſucceſſione poſt mortē principalis minores ætate, in in quibus nec datur ætas, nec peritia ad adiuuandum, vt poſſint coadiuuare Rectorem, vel Epiſcopum, quibus dātur coad iutores, *Petr. And. Gambarus in tractu de officio, & authoritate lega*
67 *ti de latere, lib. 5. tit. de coadiutoribus, nu. 13. & 14.* & ſic in hoc caſu ex ſubſtitutione nō infertur per neceſſe, quod ſit notarius, pro aduerſa verò parte petente reuocari iurisfirmam, faciebant ſequentia, quoniam ſi gratia per Petrum ab Aragonia Epiſcopum Iaccenſem Franciſco de la Sala patri facta duo
68 reſpicit tempora, quorum primum pertinet ad vitam ipſius Franciſci patris, qua durante eidem conceſſit, quod in coadiutorem, & ſubſtitutum ſuum Franciſcum Lucas de la Sala filium habeat, & quod ea finita (quo caſu ſecundum tempus conſideratur) incontinenti ſuus filius ſit ſcri-
69 ba ſcribaniarum Vicariatus Generalis Officialatus Iaccenſium, vt illas per ſe, aut notarium, ſeu tabellionem ab eo nominandum, & deputandum de ſeruire debeat, & verum atque indubitatum eſt quod ſi eſſemus in tempore vitæ Franciſci patris, eius filius non aliàs coadiutoris, & ſubſtituti officio fungeretur, quam obtenta prius notarij, ſeu
70 tabellionis authoritate, propter axioma illud vulgare, quo receptum eſt, coadiutorem, & ſubſtitutum alicuius prædictū eſſe debere eiſdem qualitatibus, quibus ille, cui coadiutor, & ſubſtitutus datur, decoratus
71 erat, *l. cum qui §. iniuriarum, ſi quis caut. Alb. conſ. 107. num. 2.* hocque ſignanter in coadiutoribus, & ſubſtitutis notarijs, & tabellionibus datis procedit, *Auend. de exeq. man. lib. 2. reg. 15. num. 3. & ſequentibus*; certum quoque, & ſine difficultate erit, quod prædicta gratia, qua eius filius in ſe-
72 cundo tempore; & ſic poſt mortem patris frui conatur, non aliàs eidem ſufragabitur, quam concurrente eadem qualitate notariatus, & tabellionatus, quæ præciſſa in primo illius tempore vitæ ſcilī-

ſcilicet, & ſubſtitutionis patris neceſſaria omnino eſſet, ne in caſu in quo magna perſonæ, & officij induſtria requiritur, & in quo cōcedens illā maximopere conſiderate voluit poſt mortem Franciſci patris, ſine notariatus, & tabellionatus
73 qualitate gratiam Franciſco filio conceſſiſſe dicamus, ſicque in tempore, in quo Franciſcus filius præfata qualitate fortius egebat, propterea quod tempore vitæ Franciſci patris, etſi notariatus qualitate Franciſcus filius caruiſſet, illius tamen defectus per magnam Franciſci patris induſtriam ab epiſcopo concedente ſumme cognitam ſuppleri potuiſſet, & illius vita finita nequaquam, propter incertitudinem perſonæ ſeu perſonarum, quam ſeu quas Frāciſcus filius ad deſeruiendas dictas ſcribanias nominaret, &
74 deputaret, vnde concludendū eſt, Franciſcum filium ſine notariatu gratia prædicta potiri non poſſe, & ex conſequenti eidem non prodeſſe nominationem, & deputationem notariorum propter defectum Notariatus ſui ipſius in eius locū ab eodem deputatorū, ſicque iurisfirmam ad hunc effectum conceſſam in caſu reuocationis eſſe, & reuocari debere.

Neque refragatur, Epiſcopū
75 Iaccenſem præfatum Franciſcum filiū in ſcribanū dictarum ſcribaniarum creare potuiſſe, etſi Notariatus authoritate careret, iuxta ea, quę *Bribach. tradit in §. Notarius à quo ver. Notarius à iudice*, ſiquidem vt ex ipſomet *Bertac.* &. DD. per eū allegatis, *& ex. r. quoniā contra de probat.* conſtat quod hoc dūtaxat procedit in defectum Notariorum, quo caſu iudex aliquem deputare valet ad ſcribenda ſuæ iuriſdictionis acta, quod ſūme
76 diuerſum eſt ab ſpetie noſtra, ex quo Franciſcus filius (dato quod ſcriba creatus ſit, non fuit creatio facta in defectum notariorum, nec pretenſa creatio Franciſci filij perſonam dumtaxat reſpicit, ſed etiam perſonas notariorum, ſeu tabellionū ab ipſo nominatorum, & deputatorum, & ita cum repugnet modo & formæ creationis ſine diputationis perſonæ in defectum Notariorum, ex hac cauſa Franciſcus filius nullum ius pretendere poterit.

Minus etiā obſtāt clauſulæ in cōfirmatione Sixti V. Pontif. maximi poſitæ, & primum clauſu-
77 la) pro expreſis habentes) que etſi operetur, vt omnia quæ neceſſariā requirebant expreſionem, intelligantur expreſſa, *Bal. & alij quos Decian. reſp. 39. n. 134. ver. 2.* quamuis ſpetialis, & indiuidua mentio de eis fieri opporteret, *Bar. Dec.* & multi, quibus ſe ſubſcribit *Burſat. conſ. 406. n. 17.* ac etiā clauſula, omnes & quoſcūq; deffectus ſupplemus, per quam quicunque
78 deffectus iuris poſitiui etiam ſubſtātiales ſupplētur, *Purp. conſ. 456. num. 38.* & ex multis *Decian. reſp. 18. num. 281. vol. 1.* vt habens vim clauſulæ, certa ſcientia, que omnem ſubreptionem, & preſſumptum excludit errorem, *Nat. conſ. 160. n. 16. & Burſat. 182. n. 9.* & actum aliàs nullum validum efficit, *Burſat. conſ.* 137.

377.*num.*14. & poſita in confirmatione,quod nullum eſt con firmat ex*Decia.&alijs d.reſp.*18.
79 *num.* 270. ita vt nihil opponi poſſit, quod gratiam annullet, *Rol.* cui & alijs ſe ſubſcribit *Burſar d. conſ.* 377. *num.* 15. vel illam in dubiũ reuocare queat *Bart.& cæteri per Decia. nu.* 269. ex quo certa concedentis, vel confirmantis ſcientia pro cauſa habetur, *Nat.conſ.*640.*nu.* 15. maximè,quoniam iſtæ clauſulæ ſimul iunctæ apponuntur, quo caſu multo plus operãtur,
80 quã ſingulæ de per ſe, *Rum. & Gozad.* quos approbat *Decian. d. reſp.* 18. *n.* 281. *Eugen. conſ.* 1. *num.* 40. veriſſimum tamen eſt clauſulam (pro expreſſis ha bentes)tunc ſupradictum effectum operari, quando non interuenit inſtantia, nec etiam preces partis, *vt Decian. d. num.* 134.tradit,clauſulamque,ſupplentes, minimè omnes defectus ſupplere, minuſque defectum inhabilitatis perſonæ,
81 *Paſo.in cap.* 1. *num.*5. *de tranſactionibus.*qui quidem defectus, nec etiam per clauſulam motu proprij ſuppletur *Ioan. Cror. in cap. ipſo iure. num.* 31. *de reſcript. in* 6. niſi quando cõcedens, vel con firmans expreſsè de inhabilitate cercioratus, concedendo, vel confirmando diſpenſat, *Mendoza de benef. incomp.par.* 1.*c.* 20. *num.* 11. & ità opus eſt de ſingulis mentionem facere, vt
82 poſt *Bald.*duobus in locis tenet *Decian. reſp.* 40. *nu.* 87. *verſ.* 3. Præmaximè vbi cauſæ cognitio non interuenit, quo caſu clauſulæ ex certa ſcientia, & ſupplentes, & ſi aliàs ſupradictos effectus operari dicantur, illos tam producere nequaquã poſſe dicunt *Speculator.* & alij, de quibus per *Decia. d reſp.* 18. *num.* 271. & quam plures per *Eugen.* probati *conſ.* 1. *num.* 80.
83 propterea,quod vbi cauſæ cognitio, in his quæ facta ſunt, non interponitur, veroſimiliter præſumitur concedentem, vel confirmantem notitiã non habuiſſe de his, quæ in facto conſiſtunt, ſicque ea concedere, vel confirmare non creditur, *Purp.conſ.* 18.*num.*41.*ex Bal. & multis.Deci.d.reſp.* 18.*nu.*272. *&* 40. *num.* 89. *& ſeqq. verſ.* 3. *Eugen.d.conſ.* 1. *num.* 73. *& ſeqq. Germon. de indulg.Card.* §. *Nos itaque num.* 38. *&* §. *ſed ex certa ſcien*
84 *tia num.* 3. & quam plurimis relatis ex communi tenet *Mendoza de benef. incomp. par.* 1.*c.* 24. *num.* 54. nam ſi prædictæ clauſulæ, nec de plenitudine poteſtatis, & motu proprio nihil operantur in his, quæ non ſunt in poteſtate concedentis, vt per *Dec. conſ.* 72. *in fine.* ita quo que intentionis defectum non tollunt, *Ioa.Crot.d.num.*31.*Mend. vbi ſupra par.* 1.*c.*20.*num.* 13. & nihil operantur in his,quæ non cenſetur veroſimiliter fuiſſe de voluntate concedentis, ſeu confirmantis, *Dec. quẽ ſequitur. Mandel. conſ.* 554. *num.* 6. ſed potius contra præſumptam, & veroſimilem voluntatem illorum, *Card. & cæteri,*quos appro
85 bat *Mendoza d. conſ.* 20. *num.* 14. quapropter vitium ſubreptionis ſaltem in preiudiũm tertij non tollunt, *Deci. d. reſp.*18. *num.*377. *& Eugen. d. conſ.* 1. *nu.* 92. tacens enim quod ſciebat

Q ſe

ſe exprimere debere, id dolo præſumitur feciſſe, *Bal. & alij.* quos ſequitur *Decia.* 378. & quod fortius eſt, etiam ſi conſtaret ſubreptionem factam per ſimplicitatem, & ignoran
86 tiam, etiam ſine dolo, adhuc tamen taliter ſubreptio gratiam viciaret, *Purpur. conſ.* 18. *num.* 41. *& Decian. num.* 379. nam ſicut ſtante ſubreptione præſumitur, quod ſi Princeps ſciuiſſet, vel recordatus fuiſſet eorum, quæ ſuppreſſa fuerunt, nõ cõceſſiſſet id, quodin forma communi ſine clauſulis illis cõ ceſſit, multo magis præſumi debet, quod non conceſſiſſet cum clauſulis tam prægnantibus, & fauorabilibus excluden
87 tibus omnem exceptionem, *hoſt. Ceph. & Crauet.* quos ſequitur *Decian. num.* 381. ſed vt ex confirmatione *Six. Quinti.* apparet, eidem non fuit expreſſum, & narratum, quod Franciſcus Lucas de la Sala erat minor quatuordecim annorum, qui non poteſt creari Notarius, etiam vt factus maior officium exerceat, *l. impuberem, & ibi Bar. in prin. de falſ.* Bertach. *in repert.* §. *Notarius quis eſſe poteſt. num.* 43. *Mendoza in tractatu de ætate mino. cap.* 5. *num.* 37. *& Portoles in* §. *Notarius. num.* 77. *& ſeqq.* neque eidem narratũ fuit Notarium
88 non eſſe, nec etiam cauſæ cognitionem Pontifex in confirmatione adhibuit, pro vt neceſſarium eſt, vt prædictæ ſcriuaniæ per Epiſcopũ Iaccenſem conceſſæ, per præfatũ Sixtum quintum confirmarentur, dicendum ergo erit, confirmationem præfatam vti ſubreptitiã,
89 & Epiſcopis Iaccẽſibus ſucceſſoribus concedentis nimis præiuditialem, & damnoſam, nullã eſſe, nullumque producere poſſe effectũ adſtantibus etiã ſupradictis omnibus clauſulis.

Tandem indubitatum videtur, iurisfirmam hanc ſuſtineri non poſſe, conſiderando, quod
90 Lucas ex defectu ætatis fatetur ſe ſubſtituiſſe alios, vt nomine ſuo regant ſcriuanias, & quod non erat notarius, tandẽ his benè conſideratis viſum fuit Dominis Locumtenentibus iurisfirmam confirmãdam fore per adducta ſupra in principio, non obſtantibus contrarium allegatis, quibus per priores rationes pleniſſimè ſatisfactum videtur in menſe Octobris, anno 1594.

DECISIO CCCXC.

Agitur de probanda legitimitate, & an exceptio illegitimitatis admittatur in iuditijs ſummarijs,[1] vt in apprehenſione, in articulo litis pendentiæ in cauſa Ioannis Gaſcon.

SVMMARIVM.

P*Erſona legitimanda eſt in quocunque iuditio, etiam ſum-*

ſummario, num. 1.

Agens vt talis, talem eſſe probare debet, num. 2.

Filius petens hæreditatem paternam, non tantùm ſe eſſe filium, ſed & legitimum probare tenetur, numero 3.

Legitimitatis probatio, etiam ſi à parte non opponatur, fieri debet, num. 4. & 5.

Filius, quibus modis poſſit legitimitatem probare traditur, num. 6. & 7.

Probatio legitimitatis, etiam ſi ſuper ipſa non principaliter, ſed incidenter agatur per quaſi poſſeſſionem, vel famam, & à fortiori per teſtes inducitur, num. 8.

Filius probat ſe eſſe talem per quaſi poſſeſſionem, & maximè ſi fama concurrat, numero 9.

Vxor aliqua eſſe probatur per tractatum, vel famam, numero 10.

Dominium rei ſedentis, de foro an debet per inſtrumentum probari, num. 11.

Probatio poſſeſſionis ſufficit, quando dominium non principaliter diſputatur, videlicèt quis Dominus ſit, ſed incidenter, vt tributi, vel cenſualis impoſitio valeat, num. 12.

Probans auum, & auiam ipſius ex fama publica coniuges fuiſſe, publiceque contraxiſſe, & ſe ipſorum nepotem eſſe, ſatis probat ad obtinendum in præparatorio petitorij, num. 13.

Legitimus vt quis ſit, ſatis eſt, etiam ſi incidenter agat, numero. 14.

Probatio duorum teſtium ſufficiens eſt ad probandum ſe Dominum eſſe, & vt talem admittendum eſſe, numero 15.

De illegitimitate an poſſit obijci, & fieri probatio, numero 16.

Exceptio nulla probanda eſt per teſtes, cum illius probatio altiorem indaginem requirat, num. 17.

Exceptiones altiorem indaginam requirentes in ſummarijs iudicijs repelluntur, numero 18.

Exceptiones, quæ non requirunt altiorem indaginem in continenti debent probari, numero 19.

Exceptio illegitimitatis altiorem indaginem, quam per teſtes requirit, num. 20.

Legitimitas poteſt probari ex bona fide alicuius ex affinibus, num. 21.

Præſertim ſi diſpenſationes ad-

ducantur, vt in præſenti, num. 22.

Exceptiones illegitimitatum, ſi notoriè non probentur altiorem indaginem requirunt, num. 23.

Exceptio ſpiritualis alicuius facti, in qua de re ſpirituali tractatur, nec cognoſci, nec admitti debet à Iudice ſeculari, ſecundum veriorem ſententiam, nu. 24. *&* 25.

Iudices ſeculares tam incidenter, quam principaliter de ſpiritualibus cognoſcerè prohibentur, num. 26.

*Index ſecularis poteſt cognoſcere de matrimonio, cum de facto diſputatur, vtrum factum ſit, vel non, ſuper iure tamen nequeit, num.*27.

Doctores, qui contrariam ſententiam ſequuntur, allegantur, num. 28.

Cauſa legitimitatis cognitio ad Eccleſiaſticum, vt ſpiritualis pertinet, num. 29.

Iudex ſecularis non debet, nec poteſt audire litigantes ſuper iure legitimitatis, n. 30.

*Forus por quanto, de apprehenſionibus expenditur, nu.*31.

Exceptio requirens altiorem indaginem, in iuditio apprehenſionis non admittenda, num. 32.

*Iudex ſecularis, nec in ſummariis, cũ agitur de iure rei ſpiritualis, etiam ſi incidenter cognoſcere poteſt, nu.*33.

Iudex ſecularis in notorijs de re ſpirituali cognoſcere valet, num. 34.

*Confeſſio legitimitatis coram incompetenti Iudice, ſcilicet ſeculari facta, nocere non debet, num.*35.

1 VEriſſima eſt illa cõcluſio, quod in quocunque iudicio quantumcũque ſũmario perſona ſit legitimãda, & ſic ſi in iudicio appꝛehẽſionis, vel execu-
2 tiuo quis agat vt talis, quod debeat probare ſe eſſe talem voluit *gloſ.* & omnino *Bart. in l.* 2. *C. de adicto diui. Adria. toll. refere Alex. in l. à diuo.* §. *ſi ſuper rebus. col.* 1. *de re iud. Decius q.* 471. *& in l. fin. num.* 47. *C. de adicto diui. Adria faciũt l. non ignorat. C. qui accus non poſſit.* & ideò,
3 ſi tanquam filius quis petat hæreditatem patris, tenetur probare nedum ſe eſſe filium, ſed etiam ſe eſſe legitimum, vt multis cõfirmat *Rolandus à Valle q.* 3. *lib.* 1. *num.* 43. *&* 45. *& q.* 63. *num.* 13. *& Decius q.* 471. *& Natta.* 421. quod in tantum verum eſt, quod tenetur hoc facere, etiam ſi à parte non opponatur, *Decius q.* 61. *col.* 1. *&*
4 *Card. q.* 72. abſit enim, quod alicui virtute cenſualis executoria concedatur, niſi ſe inclu

dat

dat, & hoc ſufficit probare ex
ipſa naturali iuſtitia, *l. ſcire.§.
oportet.& §.ſcire de excuſ. tut.cum
ſimilibus.* quæ veriſſima ſunt.

Sed vt hoc verũ eſt, ita duo
etiam veriſſima ſunt. Primum,
6 quod filius petens hæreditatẽ
vt legitimus, qui tenetur pro
bare, vt diximus, ſe eſſe talem,
cenſetur probare ſe eſſe le-
gitimum, ſi alleget, vel quod
ſit natus ex Gayo, & Titia, in-
ter quos fuerit matrimonium
publicè contractum, ſi hoc pro
bet legitimè, vel ſi hoc proba
7 re non potuerit, ſi pròbet,
quod erat fama publica in loco
quod pater ſuus, & mater erãt
legitimi coniuges, vel ſi probet
quod pater ſuus, & mater, ſe
tractabant vt maritus, & vxor,
voluit *Abbas in c. peruenit.* vbi
idem tenet *Ioan. & Anto. de Bu
trio. qui filij ſint legitimi. Inno. cap.
ex parte de reſt. ſpol.* & videatur
*Abba. in d. cap. peruenit. in fine.
col. 1.*

Ratio iſtius vltimæ conclu-
8 ſionis euidens eſt, quia cum nõ
agatur principaliter ſuper legi
timitate, videlicèt mota lite, ſu
per hoc vt declaretur eſſe quẽ
legitimum, vel non, ſed agatur
incidenter ſuper legitimitate,
& facto, ſatis eſt probare hoc
per quaſi poſſeſſionem, per tra
ctatum, vel famam, & à for-
tiori per teſtes, qui depo-
nant de matrimonio publicè
contracto, ſeu legitimitate.

Sicut videmus, quod filius
9 probat ſe filium ex quaſi poſ-
ſeſſione, maximè ſi fama con-
currat, *Bart. in l. non nudis. C. de
probat. & Decius q. 54. col. 2.
Alex. & Imola q. 51. num. 2. lib.
1. & 88. num. lib. 10. Afflic. de-
ciſ. 25. Iaſ. in l. neque poſſeſsio. C.
de teſtament.* & per tractatum,
10 vel famã probatur aliqua eſſe
vxor, latè *Alciat. praſu. 38. vbi
vide num. 8. & 9. in tertia regula,*
& ſic videmus, quod licèt ad
probandum dominium multa
requirantur, vt in *l. cum res de-
probat. per gloſ. & DD.* & de foro
dominiũ rei ſdẽtis omnino de-
beat per inſtrumentum proba
11 ri, *obſer. item nota, de probation.* ta-
men ſi agatur ſuper dominio
de facto incidenter, ſufficit pro
bare poſſeſſionem, *Bart. in l. qui-
dam in ſuo. de cond. inſtit.* & ita vi-
demus, quod probamus domi
nia rerum ad apprehendendũ
per poſſeſſionem, *in repor. col.
3. ſuper foro cobdiciãdo*, quia non
12 diſputatur ſuper dominio prin
cipaliter, vt ſciatur quis ſit Do
minus, & ita pronuncietur, ſed
incidenter, vt valeat impoſitio
cenſuaiis, vel tributi, vel vt poſ
ſint apprehendere tanquam
hæres illius, quem dico Domi-
num iuxta *forum cobdiciando, &c.*

Vnde cum Dominus Ioan-
nes probauerit nedum poſſeſ-
13 ſionem, quod auus, & auia ſe
vt coniuges tractabãt, & quod
erat fama, quod erant coniu-
ges, ſed probauerit ſe nepotẽ
illorum, qui publicè contraxe
rant, ſatis conſtat ad effectum
obtinendi in hoc iudicio præ-
paratorio petitorij ſufficienter
probaſſe auum fuiſſe legitimũ,
& in hoc nulla difficultas eſſe
14 videtur per ſupradicta, cum
ſatis ſit, vt quis ſit legiti-
mus, ſi agatur incidenter
probare quaſi poſſeſſionem,
& cum verum ſit, quod matri-

monium putatiuum habeat privilegium veri, *Abbas & Card. in c. ſignificauit, de donat. iner virum, & vxorem. cum concor. & Gomez*
15 *in l. 51. num. 56. in legibus Tauri.* ſicut ſi ageretur incidenter, ſatis eſſet probare per duos teſtes, quod quis eſſet Dominus, vt poſſet vt talis admitti, & ſatis eſſet probare ſe filium, vel maritum, vel hæredem, & ita Dominus Ioannes ſe incluſit pro auo.

16 Sed dubiũ eſt, an cum pars aduerſa conetur probare quod Antonius ſub nomine Ioãnis eſt illegitimus, ſit admittẽda, & in hoc determinationes ſunt vulgares, quod non *in repor.* verbo, *viduitas*, quæ facit pro illo, & in verbo, *diuiſio*, *col.* 7. quæ iuuat excipientem, ſed quod in præſenti non ſit admittenda hæc exceptio,
17 nec de ea curandum, non temere defendi poteſt, quia exceptio nulla probanda per teſtes, quæ requirat altiorem indaginem, admittitur in iudicio apprehenſionis, *foro por quanto.* vnde videmus, quod quis non repellitur, etiam ſi contra eum allegetur, quod eſt excommunicatus in repertorio, verbo, *exceptio*, ex communi *verſ. fin.* & non repellitur, ſi dicatur quod non poteſt agere, quia Religioſus *in repor.* verbo *Religioſus. verſ. fin.*

18 Pro vt certum eſt, quod in iudicijs ſummarijs, exceptiones requirentes altiorem indaginem repelluntur, ex quo effluxit *for. por quãto.* vt dicit *l. Bar. poſt Iaſ. in l. 4. §. condemnatum. num. 18. de re iud. Bald. & Alex. in l.*
19 *2, C. de edicto.* & quando non requirant altiorem indaginem, & dicantur incontinenti probari, *optime neuiz. conſ. 56. per totam.* vbi melius *quam alibi*, *& Sal. ad fin. optime in l. 2. C. de edicto. vbi Bald. & Alex. & Menoch. in arbitrarijs caſu 12. & 20. & Bar. in d. §. condemnatum. ad fi. vbi Ripa col. fin. Bar. in l. aufertur. §. qui compenſationem. ff. de iure fiſci.*

Vnde, cum hæc exceptio,
20 quod Dominus Ioannes eſt illegitimus, & non legitimus, & de legitimo matrimonio non probetur notoriè, ſed per teſtes, & requirat altiorem indaginem, quia contra teſtes deponentes de ſanguinitate poſſet per plures probari contrariũ, & hinc inde poſſent plures pro
21 bationes afferri, & inſtrumenta, idem licèt daretur affinitas, quia poſſet probari bona fides alicuius ex eis, quæ faceret filios legitimos, & de legitimo matrimonio, vt per *Decium q. 153. c. ex tenore, qui filij ſint legi. tradit Cobar. in 2. parte de ſponſ. cap. 8. §. primus. col. 4. Alex. q. 5. vol. 7.* maximè vbi ducuntur, diſpenſationes, vt hic, ſuper qui
22 bus etiam fortè eſſet neceſſe multis agere, vnde conſequẽs eſt, quod quemadmodũ qualibet alia exceptio excluſiua Domini Ioannis non eſſet admittenda, ſi requireret altiorem indaginem, nec notoriè probaretur, ita nec hæc illegiti
23 mitatis, & iſta ratio eſt, in qua fundamentum capitale conſtituitur, vt in hac materia illegitimitatis, quæ excludit exceptiones requirentes altiorem indagi-

Digitized by Google

daginem.
Et hoc eo maximé, quia ſi
aliqua confeſſio emanauit à pa
tre Ioannis non præiudicaret
ei. *ff. de probat. l. ſi. & l. patre, la-
tiſsime Alciat. præſ. 37. 3. reg. nu-
mero 6. Alex. in l. neque. C. de
teſtament. cano. officij, de pœniten-
tijs.*
14 Et tanto magis ex alia ratio
ne hoc eſſe verum videtur,
quiá in iudicijs ſummarijs, li-
cèt aliqui repugnent, verius
eſſe videtur, quod exceptio ſpi
ritualis omnino abſtracta à qua
ſi poſſeſſione facti, in qua de re
ſpirituali agitur, non poſſit co-
gnoſci, nec admitti per Iudicē
ſecularē, & hoc cōmunius eſſe
videtur, vt tenet *Ioannes verſ.
competit in add. ad Specul. titulo qui*
25 *filij ſint leg. Roma. q. 299. col. fin.
Abbas c. tuam. col. 6. qui filij ſint
leg. Decius nu. 24 ver. tertio fallit. 1.
decernimus de iudicijs. vbi idem Ri-
pa num. 13. & Feli. c. cum ſit gene
ale de foro comp. col. 3. verſ. 3.
rdeclaro*, & quando non eſt
quæſtio ſuper facto hoc tenet
*Aymon quæſtione 258. numero 4.
Alexand. in l. Titia. numero 9. ver-
ſiculo 5. ff. Sol. matrimon.* & ita
cum cauſæ poſſeſſoriæ ſint ſum
mariæ, vt dicit *Alexand, 139. col.
fin. lib. 6. Aymon 252. numero 4.*
26 *& p. 3. in noſtris foris. cap. tuam.
de ordin. cog. c. lator qui filij ſint.
leg.* quæ prohibent ſecularem
principaliter, vel incidenter de
re ſpirituali cognoſcere, proce
dent in ſummarijs poſſeſſorijs,
& per conſequens Nos de iure
ſpirituali, quando non eſt quæ
ſtio ſuper facto, ſed ſuper iure,
27 puta an ritè & rectè ſit factum
matrimonium, vel legitimatio

non valemus cognoſcere, licèt
ſecus ſi diſputaretur ſuper fa-
cto videlicèt an ſit factum, vel
non.
Quando autem diſputare-
tur ſuper facto, licèt admiſſum
videatur, quod poſſit ſecularis
de re ſpirituali cognoſcere in-
28 cidenter, vt voluit *Bart. & Al-
ciat. in l. omni. C. de Sacr. Eccleſ.
Bart. vbi Iaſ. numero 6. in l. quo-
ties. C. de iudicijs. Bart. & Alex.
numero 6. in l. Titia. ff. Sol. matrim.*
tamen tot Doctores etiam hoc
caſu contrarium voluerunt, vt
difficile ſit diſcernere, quæ ſit
opinio magis communis, nam
etiam ſuper facto non poſſe
cognoſcere de ſpiritualibus Iu
dicem ſecularem, multis me-
dijs confirmat *Lanfrancus in clem.
diſpendioſam de iudicijs in gloſa ſuper
verbo vteris. Cobar. in 2. deſponſ.
cap. 8. §. 12. numero 3. Abbas
vbi additio cap. tuam. numero 10.
de ordine. cog: Iaſ. in l. quoties. nu
mero 7. de iudicijs Roma in l. Titia.
ff. Sol. matrimon.* tamen prima
29 opinio verior, & commu-
nior.
Ex quibus patet, quod cum
cauſa legitimitatis ſpiritualis ſit,
& ad Eccleſiaſticum perti-
neat, iuxta *caput lator qui filij
ſint leg. c. cauſam quæ, &
capite tuam. de ordine. cognit. Ro-
ma quæſtione 299. & Cobarr. in
2. de ſponſ. cap. 8 §. 3. numero 4.
& capite 8. §. 12. num. 3.*
30 Quod ex dictis non vale-
mus partes ſuper iure litigan-
tes audire, nec de eo cognoſ-
cere, quæ eſt ſecunda ratio,
licèt ſi eſſet ſuper facto conten
tio, communius videatur, quod
poſſimus, licèt dubium ſit.

Deciſio CCCXC.

Si tamen conſtaret ſuper illegitimitate notoriè, & infallibiliter iuxta determinationes
31 quæ ſunt ſuper *foro por quanto*, tunc aliter dicendum videretur, iã igitur propter duas ratio nes non videtur curandum de exceptione illegitimitatis.

Prima, & capitalior, quia
32 eſt exceptio requirens altiorem indaginem, quæ non eſt admittenda in iudicio apprehenſinnis, ſed hæc ceſſaret, quandn de exceptione conſtaret notoriè, quia in iudicio ap prehenſionis talis exceptin admittitur in *repertorio ſuper foro por quanto, col. 4. & DD. omnes in §. condemnatum, de re iudicata. l. 4. & in l. 2. C. de edicto Neuiz: conſ.* 56. volunt, quod exceptio notoria, vel nnn requirens altiorem indaginem admittatur in ſummarijs.

Secunda ratin eſt, quia quãdo agitur ſuper re ſpirituali, & diſputatur ſuper iure, etiam incidenter nnn poteſt ſecularis cognnſcere, etiã in ſummarijs de re ſpirituali, vt ſupra pro
33 baui.

Sed hæc ratin etiam ceſſaret, quando conſtaret de illegitimitate notoriè, vt quia Dominus Ioannes fuiſſet confeſſus in hoc iudicio ſe eſſe ſpurium, vel aliter notoriè conſtarer, quia ſecularis poteſt in notorijs cognoſcere de re ſpirituali, *Bald. in l. 1. C. de ſententijs,*
34 *quæ ſine certa quantitate ad fin. Alex. in l. Titia. col. 3. verſiculo 3. fallit ſoluto matrimonio, Decius in cap. decernimus numero* 24. *verſiculo 2. prædicta concluſio de iudicijs, & Menoch. de ret. poſſ. remedio 3. numero* 338. licèt in hoc *Decius in dicto capite decernimus, numero* 24. dubitet di-
35 cens talem confeſſionem, vel actorum productionem, ex quibus quis velit elicere notorium, inutilem eſſe, cum ſit confeſſio, & eadem ratione productio coram iudice incõpetenti, videlicèt ſeculari ſuper illegitimitate facta, quæ non debet nncere, *cap. at ſi Clerici, de iudicijs.* & ita cnntra hoc tenet multis allegatis, ſed hæc ita fuerunt inter alia deciſa in cauſa Ioannis Gaſcnn prima huius voluminis, quæ eſt in ordine 362.

DECISIO CCCXCI.

An Çurratores poſſint emere coria ad ea çurrandum, & vendendum abſque contrauentione fori.

SVMMARIVM.

Coria adobata emere ad reuendendum nullus poteſt, num. 1.

Vſus loquendi communis attendendus eſt contra proprietatem verbi, etiam ſi chartæ ſtandum ſit, numero 2.

Appellatione veſtimenti materia ad veſtem parata continetur, ſi aliquid fieri ceptum eſt, numero 3.

Prohibitio alicuius rei extenditur ad ea omnia, ex quibus contra prohibitionem poſſit deueniri, numero 4.

Qualitas ſubſtantialis ſuperueniens facit tranſire ſubiectum in aliam ſpeciem, non verò accidentalis, numero 5.

Çurrator non mutat corium in aliam ſpeciem, numero 6.

Accidentia non faciunt deſinere rem eſſe talem, numero 7.

Lana legata, omnis lana comprehenditur, in quocunque ſtatu ſit, explicatur, l. ſi cum lana, de legatis tertio, num. 8.

Statutum prohibens extrahi frumentum, eum qui farinam extrahit, comprehendit, numero 9.

Çurrator, vel Coriarius non adijcit qualitatem ſubſtantialem coreis, ſed accidentalem, num. 10.

Çurrator vel Coriarius poteſt emere, & vendere coria id exercitium ſui officij, num. 11.

Mollificatio, & tinctura non mutat corium in aliam ſpeciem, num. 12.

Diſpoſitio extendenda eſt ad caſum, in quo eadem ratio militat, num. 13.

Regula generalis ſemper eſt tuenda, niſi caſus fallentiæ ab

ab aduerſa probetur, numero 14.

Prohibitio reuenditionis odio Mercatorum facta fuit, numero 15.

Blanquearij non determinant opus ſuum ad officium Curratorum, num. 16.

Voluntas teſtatoris in deſtinationis materia maxime attendenda eſt, numero 17.

Opus ceptum habetur pro eo ad quod deſtinatur, ſi illi propinquum ſit, numero 18.

Deſtinatio in mutationibus non addenditur, num. 19.

1 De foro quælibet perſona prohibetur emere coria adobata Regni, niſi emat ad exercitium ſui officij, & ad vſus proprios, & non ad reuendendum ea, *foro de prohibitione de reuēta de cueros, anno* 1553. *ſub pœna amiſsionis coriorum, & alijs ibi ſtabilitis.* & fuit declaratum per Dominos Locumtenentes, poſſe Çurratores illa emere ad currandum, & vendendum impunè, nam illa duo officia ſunt diſtincta in ſe formaliter, nam Adobatores, vulgó *Blanqueros, ſeu Albificantes,* ſunt, qui coria in naturali, & rudi forma deſſumpta diſponunt, & dealbificant, vt poſt

2 ad ſpeciem, qua communiter vti poſſit, redigantur, & ponantur in eſſe perfecto coriorum Çurratores verò molliunt, leniuntque, ac varijs coloribus tingunt, & in ſtatu perfecto ponunt, licèt ex communi vſu loquendi probato in proceſſu verbũ hoc, *adobados* lato modo, commune, & generale eſt ad coria albificata, quam tincta, mollificataque, & ſic tam ad Blanquerios, quam Suaratores, qui communis vſus loquēdi attendendus eſt contra proprietatem verbi, etiam ſi ſtandum ſit cartæ, *Felin. in proœmio decreta.* §. *Rex pacificus. num.* 14. hoc tamen non ita abſolutè accipitur, nam licèt dicātur adobata vtraque, illud eſt in ſua ſpecie, nam Blāquerij, quorum officium eſt ſolúm dealbificare, & à rudi forma inutili reuocare, diſponunt coria dealbificādo (quæ ſic in vſum nō educit) vt alia ars ea deducat in perfectionem, & vtilem ſpeciem, & ſic quælibet ars dicitur adobare ea ſuo modo, ſed propriè dicitur adobata penes Çurratores, qui illa diſponunt in ſtatu, vtenſili, & practico, quidquod coria in manibus Albificantium, *ſeu Blanqueros*, non ſunt perfectè adobata, nec ſimpliciter ſunt coria, quibus vti poſſit, ſed rudis materia ad alia ſpeciē directa, provt ſic dicūt pluresteſtes aſſe-

aſſerentes perfectè adobata dici, poſtquam exeunt de manu Çurratorum vtenſilia, & ad varios vſus deſtinata, nam penes Blanquerios badanas appellantur.

Pro parte tamē Blāqueriorū, & ſeu albificantium proponebantur multa fundamenta ſatis efficacia, quæ niſi forons hoc Çurratoribus permitterei, concluderent contra illos, & ſic ea ad literam inferenda decreui.

3 Primò, nam vt diſpoſitio de corijs loquens locum habeat, ſufficit, ſi cæpta ſint adobari, *l. veſtimentum. & ibi Bart. de auro, & argento.* vbi appellatione veſtimenti venit pannus paratus ad veſtem faciendam, quando aliquid eſt ceptum, vt quia ſit à pecia ſeparatus, *l. ſi quis ſeruos. ff. de leg.* 3. ex quo infert *Barto.* quod ſi teſtator legat vxori veſtes lini, & lanæ, venirent panni lini, & lanæ ad hoc incepti, vt veſtimenta fiant, licèt veſtimēta perfectè facta non ſint, facit *l. & ſi non fiunt. §. quid ergo. ff. de auro, & argento.* vbi appellatione argenti facti, continetur argentum ceptū fabricari, quia de iure quod ceptum eſt, habetur pro facto, per *gloſ. in verbo magis. ibi quam ex ornat. Albertus Brun. in tract. de mutatione & transforma*
4 *tione. concl.* 3. *num.* 11. *&* 13. facit, quia ſi per ſtatutum puniatur exportans vinum extra territorium, habebit locum in exportante vuas, etiam antequā in vinum redigantur. *Brunus concl.* 6. *num.* 20. *Ripa in tract. de peſte. tit. de remed. peſtis, num.* 294. ex quo videtur, coria adobata dici, quādo adobari cepta ſunt, licèt non fuerint perfectè adobata, ex quo duo inferuntur, primo, prohibitiones emendi, & reuendendi coria adobata, comprehendere coria adobata, in quibus Adobatores, ſiue Blanquerij ſuum officiū exercuerunt, alterum eandem prohibitionem comprehendere coria adobata, in quibus Çurratores ſuum officium exercuerunt, quia hæc, & illa corei adobati appellatione continentur.

Secundò ſuppono, quod ad ad cognoſcendum an ex eo, quod Çurratores tingunt, & molliſicant coria, poſſit dici coria conuerti in diuerſam ſpeciem, vel an eadem ſpecies remaneat poſtquam Çurrator ſuum officium exercuerit: aduertendum eſt qualitates alias eſſe accidentales, quæ inter ſe valdè diſtant, nam qualitas ac-
5 cidentalis ſi ſuperueniat, vel ſuperaddatur, non facit rem differre ſpecie, qualitates verò ſubſtantiales bene mutant ſubiectum ex earum ſuperuenientia, & illud reponunt in diuerſa ſpecie, ita patet ex traditis à *Bart. & Bald. Iaſ. num.* 10. *& Saxius num.* 7. *in l. ius ciuile. ff. de iuſtitia, & iure. Angel. in l. & an eadem. §. 1. ff. de exceptione rei iudicatæ.* vbi dicit, quod differentia penes ſolam qualitatem, & accidens, non mutat ſubiectū, dummodo ſubſtantia rei ex aliqua noua qualitate non mutetur, & plura tradit ad comprobationem *Brun. in tractatu de augmento concl.* 3. *principali nu.* 1. *cum ſeqq.* & ad cognoſcendum, quæ dicatur qualitas ſubſtātialis,

lis, vel accidentalis, tradit elegantiſſimam regulam *Bald. in rub. de rerum diuiſione. col. penult. q. 6.* dum dicit, quod qualitas ſubſtantialis dicitur, quæ habetur loco cauſæ finalis materiæ, vel ſubſtantiæ, quia tunc mutata qualitate mutatur effectus propter ſuperuenientiam illius qualitatis, quæ loco cauſæ finalis habetur, aliàs autem non dici qualitatem ſubſtantialem, ſed accidentalem, in qua procedit quod vulgò dicimus, quod accidẽtia nõ mutant ſubiectũ, nec faciunt rem differre
6 ſpecie, ſequitur alijs comprobans *Bru. in tract. de augmento, concl. 3. principali num. 8.* ex quo apparet, quod qualitates, quæ ex officio Çurratorum adijciuntur corijs, non ſunt qualitates ſubſtantiales, ſed accidentales, quia mollificatio, albedo, ſeu nigredo, non habentur loco cauſæ finalis in corijs, cũ cauſa finalis corij non conſiſtat in hoc, quod redigatur ad formam calcei, crumenæ, cinguli, vel aliorum huiuſmodi, in quorum vſu conſiſtit cauſa finalis, quare coria adobantur, & ſic patet, quod Çurratores adijciunt qualitates accidentales, & nõ mutant corium in diuerſam ſpeciem. Cerdones verò, Crumenarij, & alij huiuſmodi adijciunt qualitatem ſubſtantialem, & mutant corium in diuerſam ſpeciem, quia adijciunt qualitatem, in qua conſiſtit vſus, & cauſa finalis corij, infertur ex hoc, quod ſi Çurrator vendat coria, in quibus ſuũ officium exercuit, dicitur vendere eadem coria, in eadem ſpecie, non in diuerſa, ſecus eſt in Cerdone, Crumenario, & alijs huiuſmodi, qui poſtquã
7 exercuerunt ſuum officium, non dicuntur vendere corium in eadem ſpecie, ſed in diuerſa ſpecie, pro quo facit, quod accidentia non faciunt deſinere rem eſſe talem, & quod identitas rei, & formæ facit, vt quid ſit idem in ſubſtantia, quamuis ex adiectione perfectioris qualitatis bene dicatur quid eſſe magis tale, non tamen quid diuerſum: patet in naturalibus incrementis, vt in homine, quia ab infantia augetur, *&* creſcit, & ſemper remanet idem homo, licèt fiat maior, *l. proponebatur in fin. ff. de iudic.* vbi idem probatur in populo, grege, & ſimilibus, & in aquis, & fluminibus, ex *l. quominus. ff. de fluminibus. cum pluribus*, quæ ad id adducit *Brun. in tractatu de augmento. concluſ. 4. principali num. 1. & 2.*

Quibus ſic ſtantibus, apparet in dicto *foro de la reuenta de los cueros.* pariter prohiberi venditionem corij, in quo Çurrator ſuum officium exercuit. Primò, quia apparet, quod ſi Çurrator corium emat, in quo Adobatores ſuum officium exercuerunt, ſi poſtea ipſe Çurrator ſuum officium exerceat molliendo, & tingendo corium, erit prohibitus reuendere, quia reuenderet eandem ſpeciem corij, non diuerſam, cum in mollificatione, & tinctura ſolùm adijciatur qualitas accidẽtalis, & nõ ſubſtãtialis, vnde diſpoſitio, quæ loquitur de materia, ſcilicèt de corio ado-

Digitized by Google

adobato comprehendit coriũ adobatum quandiu non fuerit adiecta vltima forma calcei, vel crumenæ, ita vt iam eo vti poſſimus, ita patet *ex l. ſi cui lana 70. ff. de leg. 3.* vbi expreſſe probatur noſtra concluſio, nam ſi lana legetur, compre-
8 henditur lana, ſiue facta, ſiue infecta ſit, & ſi veneta ſit, ſiue non, vt ſtagmẽ, & ſubtegmen, & ſuccida, & lota, & tandem comprehenditur lana, in quocunque ſtatu ſit, quandiu non peruenit ad telam, & ſic patet ex eo textu, quod ſi ſtatutum fieret, vt lana non ematur ad reuendendum, comprehenderetur in eo ſtatuto Fullo, vel Lanifex, vulgò *Pelayre*, quamuis ex eius officio reddat lanã netam, ſuccidam, & lotam, in quo ſolo eorum officium conſiſtit, quia quamuis lanam per poliant, & eorum opera poliziorem efficiant, tamen adhuc lanæ appellatione continetur, quandiu non ſit ad telam redacta, & ita tenet ibi *Bart.* dum dicit, comprehendi lanam ſuccidam, purgatam, & filatam. Nec obſtat, ibi dici non comprehendi lanam tinctam, quia reſpõdet *gloſ. ibi.* ex proprietate vocabuli tinctã quoq; cõprehẽdi, vt patet in eadem *l. ſi cui lana. §. lino.* vbi dicitur lini appellatione comprehendi linum factum, & infectum filatum, netum, textum, & etiam tinctum, etiam patet ex *l. pediculis. 32. §. Labeo. ff. de auro, & argento legato.* vbi dicit, lanam dici etiam poſt quam tincta eſt, vt etiam expreſsè probatur in *l. ſed ſi ex meis 26. §. fi. de acquirend. rerum dominio.* ſed in dicta *l. ſi cui lana ſecus eſt*, quia apparebat de contraria voluntate teſtatoris, vt explicat ibi *gloſa* 1. vel aliter reſponderi poteſt, vt poſt *Bartolum*, *& Cumanum* explicat *Brun. in tractatu de mutatione conclu. 4. num.* 7. patet ergo in prohibitione Çurratores comprehendi, vt de Fullone, & Lanifice comprehendi diximus ſimili ſtatuto, *ex dicta l. ſi cui lana.*

9 Secundò, idem probatur ex eo, quod in ſimili ſtatuto dicunt Doctores, nam ſi ſtatutum prohibeat extrahi frumẽtum, vel triticum extra territorium, comprehenditur etiã extrahens farinam, & ſic ſi Molendinarius emeret frumẽtum, & ex exercitio ſui officij ad farinam redigeret, comprehenderetur ſtatuto, quia frumentum nihilominus diceretur, & frumenti appellatione veniret farina, quouſque ſit ad panem coctum redacta, idem dicendum eſſet, ſi ſtatutum fieret, quod panni non poſſint emi ad reuendendum, niſi à certis perſonis, quia comprehenderetur Tonſor, vulgò *Tundidor*: comprehenderetur etiam Tinctor, vulgò *Tinturero*, ita patet ex traditis à *Bart. in l. quaſitum. §. fortaſſe. ff. de leg. 3. Brun. in tractatu de mutatione. concluſio 4. numero 7. Ripa in tractatu de peſte. titulo de remedio peſtis numero* 278. *Meſsia in pragmat. taxa panis. concluſio 1. numero 755. Auend. de exequend. lib. 1. capite 19. nu.* 36. qui tamen dicunt, quod in eo ſtatuto nõ cõprehendetur Panificus vulgò

Pana-

Panadero, qui frumentum e-
meret, & in pane cocto reuen
deret : diuerſitatis ratio du-
plex eſt. Prima, quia Mo-
lendinarius dum panem in fa-
rinam redigit, Tonſor dum
pannos tondit, Tinctor dum
10 pannos tingit, & Coriarius,vel
Çurrator dum coria mollifi-
cat,vel tingit,non mutant rem
in diuerſam ſpeciem, quia nõ
adijciunt qualitatem ſubſtan
tialem, ſed accidentalem : ſe-
cus verò eſt in Cerdone, Sar-
tore,Panifico, & alijs huiuſmo
di, qui adijciunt qualitatem
ſubſtantialem, & mutant rem
in diuerſam ſpeciem. Alia ra-
tio traditur à *Bart.in l. quæſitum.*
§. illud fortaſſe.ff. de leg. 3. quam
explicat *Bru. in tract. de muta-*
tione. num. 7. quia Molendina-
rius,Tinctor, Tonſor,& ſimili-
ter Çurrator non reducunt
rem ad ſtatum, in quo vti poſ-
ſimus, quia ex eorum officio
res nondũ venit ad eum vſum
ad quem eſt deſtinata: ſecus
verò eſt in Panifico, Sartore,
Cerdone, & alijs huiuſmodi,
ex quorum officio res perue
nit ad vſum ad quem eſt deſti
nata,quia ex eorum officio ita
res reliquitur vt vti poſſimus,
igitur patet ex prædictis, *forum*
de la reuenta de los cueros, compre
hendere ementes coria, &
poſtea reuendentes, etiam ſi
ex artificio, ſeu officio Çurra
torum molliantur, & tingan-
tur, quia ex mollificatione, &
tinctura, neque mutatur ſpe-
cies corij in aliam ſpeciem,ne-
que adijcitur qualitas ſubſtan
tialis, quæ habeatur loco cau-
ſæ finalis, neque reducitur ad
ſtatum, in quo iam vti poſſi-
mus, & ſic quatenus excipit
forus eos, qui emunt ad exer-
citum ſui officij, ex iuris inter-
pretatione intelligitur de illo
officio, ex quo res mutatur in
aliam ſpeciem,& reducitur ad
ſtatum, in quo iam vti poſſi-
mus, vt ex prædicta DD. tradi
tione apparet.

Tertiò conſiderandum eſt,
in eo foro primo conſtitui re-
gulam, in qua prohibētur emi
coria, & ſecundo conſtituun-
tur duæ limitationes. Prima,
quod poſſint emi ad exercitiũ
ſui officij. Secunda, quod poſ-
ſint emi ad proprium vſum.
Tertio, ponitur prædictorum
modificatio, dum dicitur, *y no*
para poderlos reuender. hæc autẽ
modificatio (ſi verba fori recte
11 inſpiciãtur) refertur ſolùm ad
duas limitationes,non ad regu
lam, & ſic ſenſus erit, vt poſſit
emere ad exercitiũ ſui officij,
non ad reuendendum, & vt
poſſit emere ad proprium v-
ſum non ad reuendendum,
nam ea modificatio ad vtram
que limtationem refertur, vt
patet ex *l. Seia. §. Caia. vbi tex.*
elegans. ff. de auro, & argento le-
gato l. talis ſcriptura. ff. de leg. 1.
Gozad. conſ. 25. *num.* 39. *Crauet.*
conſ. 208.. *Marian.Socin.conſ.* 180.
*num.*42. *vol.* 2. igitur ex ea mo-
dificatione apparet, de qui-
bus officijs in limitatione ſen-
ſerit, nam ſi intellexit de offi-
cijs,in quibus corium non con
ſumitur, nec in aliam ſpeciem
transfertur, fruſtra, & ſuper-
fluo adieciſſet modificatio-
nem illam, nam in officio Çur-
ratoris eadẽ ſpecies reuẽditur,
vnde

vnde niſi fateamur modificationem fuiſſe poſitam ad excludendum officium Çurratoris, in quo reuenditur eadem ſpecies,& non mutata forma propter ſuperuenientiam accidentium, neceſſariò fatendũ eſſet eam modificationem fuiſſe ſuperfluo poſitam, & nihil operari, quia in officio Sutoris, Cromenarij, & aliorum huiuſmodi, non poteſt dici eandem ſpeciem reuendi, vnde vt aliquid operetur dicta modificatio, neceſſariò dicendum eſt eam modificationem fuiſſe poſitam vt excludatur officium Çurratoris,& alia officia, in quibus eadem ſpecies reuenditur, cum in lege, vel ſtatuto nullum verbum debeat eſſe ſuperfluum, ſed omne verbum debeat cenſeri adiectum cum aliquo miſterio, *l. ſi quando.ff. de leg. 1.cum vulgaribus.*

Quartò,dum permiſſit poſſe emi ad exercitium ſui officij, & non ad reuendendum, poſſunt tres caſus conſiderari.

Primus, vbi corium emitur ad reuendendũ ſolum,& hic caſus ſine dubio continetur ſub regula prohibitiua. Secundus caſus eſt, vbi emit tantum ad exercitium ſui officij, & hic caſus ſub limitatione permiſſiua comprehenditur, quando ſcilicèt res ex officio

12 in aliam ſpeciem conuertitur, vt in Sutore,& alijs huiuſmodi. Tertius caſus eſt, vbi emit ſimul ad exercitium ſui officij, & ad reuendendum, in quo caſu ſumus, quod forus prohibuit, quia permiſſit emere ad exercitium ſui officij, non tamen permiſit emere ad exercitium illius officij, in quo poſſit eadem res vendi, vt contingit in officio Çurratorum, in quo poteſt eadem ſpecies reuendi, cum ex mollificatione, & tinctura non mutetur corium in diuerſam ſpeciem, ſed idem corium dicatur, ex his, quæ tradidimus in ſecũdo præſuppoſito:igitur neceſſariò ſequitur eum forum in limitatione permiſſiua non poſſe intelligi de officijs,in quibus poſſunt hæc ſimul concurrere, & quod corium ematur ad exercitium ſui officij, & quod poſſit reuendi, vt contingit in officio Çurratorum, in quo hæc duo ſimul concurrunt.

Quintò, & tandem vltimo habemus mentem fori in noſtro caſu militantem, nam ſi ea reuenditio Çurratoribus permittatur, plus iuſto coria venderentur, quia ter, vel quater venduntur,antequam poſſit calceamentum fieri,& ſic

13 coria cariora efficiuntur, & omninò militat ratio fori, igitur ſi habemus rationem, & mentem,& diſpoſitio fauorabilis,& fauore publico introducta, igitur extendenda eſt diſpoſitio fori ad noſtrum caſum, quo militat eadem ratio, & idem fauor publicus.

Vlterius, cum habeant regulam contra ſe, erit ſecundum regulam pronunciandum,niſi exaduerſo probetur, & allegetur caſus limitationis, ſcilicèt quod coria emerint ad exercitium ſui officij, & quod in illis corijs ſuum officium exercuerint,ſed cum non probauerint

& habent proprium nomen, & ſolum ſit materia carbonum faciendorum, *ita Brunus alle gans iura vbi ſupr. nu.* 12. hic au
16 tem nullum opus eſt ceptum fieri deſtinatè, & determinatè ad opus Çurratorũ, vt ſic tale opus blãquerierũ habeatur pro facto; cum poſſint illa coria illorum ad alios vſus conuerti, & proprium nomen badanarum habeant, & quando fateremur eſſe opus aliquod inceptum adhuc vt locum habeat deſtinatio, debet eſſe opus propinquum operi ad quod erat deſtinatum, & tunc habet pro facto, & materiato, *l. etſi non ſunt §. quid ergo, ff. de auro & arg. leg.* vbi appellatione argenti facti venit argentum ceptum fabricari, licèt non perfectum, & hoc propter dictam proximitatem, & tunc procedit regula iuris per interpretationẽ, quod ceptum habeat profacto, *Brun. num.* 13. ſecus ſi opus ceptum erat valde remotum ab illo opere, ad quod materia erat deſtinata, nam tunc non venit appellatione materiati, ſeu operis ad quod deſtinarur, *l. liberorũ. §. ſi neque cepti, ff. de leg. 3. & l. veſtimentum*, vbi libri cepti non veniunt in legato librorum, ſicut veſtis nõdum detexta, hoc eſt pannus veſtis deſtinatione à petia non ſeparatus, nam non venit in legato veſtis, quia nõ habent proximitatem, cum habeant ſuum nomen, & diuerſum vſum: in caſu verò præſenti blanquerij nõ deſtinant opus ſuum ad ſolos çurratores, ſed ab alios mille vſus, & illorum opus eſt longe remotum ab opere çurratorum cum nec intẽtio concurrat, nec deſtinatio, nec neceſſitas deſtinationis, & ſic appellatione coriorũ adobatorum per ſurratores, non venit opus blanqueriorum, vt tanquam ceptum deſtinate habeatur pro opere adobato, & perfecto, & ſic contraria diluuntur.

17 Præterea in hac materia deſtinationis ſumme attendenda eſt volũtas teſtatoris, quę ſi expreſſa, vel tacita fuerit, vt non habeatur ceptum pro perfecto illa obſeruãda eſt, *l. cætera. §. hoc ſenatus de leg. 1. l. granaria de actio. empti. l. item legato, §. 1. de lega. 3. Brunus vbi ſup. nu.* 14. In caſu tamen præſenti ſatis apparet de volũtate fori, cum diſponat contra fraudem mercatorum, non autem contra eos, qui emunt ad exercitium ſui officij. Deinde regula, quod deſtinatũ habeatur pro ente, & materia pro materiato, nõ procedit in conſuetudine, vel materia ſtatutaria, *Alex. in l. a Diuo Pio, §. ſi. penul. col. ff. de re iudicata*, & ſi aliquando in materia ſtatutaria fit talis extẽſio de materia ad materiatũ, id permittitur ne fiat fraus ſtatuto, vt quando prohibet extrahi granum, prohibetur etiã extrahere farinã, *ſecundum DD. in l. non dubium, vbi Iaſ. col.* 11. *C. de legibus Bar. in l. quæſitum, §. illud fortaſſe de leg. 3. Brun. n.* 20. ſic in ſtatuto prohibere extrahi vinum, cenſetur prohibita extractio vbarum, in caſu autem præſenti nulla fraus cõmitti poteſt, ex quo ad exercitiũ ſui officij emunt çurratores albifacta.

18 Pręterea opus ceptum vt habea-

R

beaturpro opere,ad quod deſtinatur, debet illi eſſe propinquum,hæc autem proximitas deſumitur ex qualitate operis, & facti ſue rei,*ſecundum Brunum nu.14. & 16.*ita quod nihil inter medium remaneat,quod tranſeat in ſpeciale nomẽ materiati,vel ſpecialem,& propriã habeat formã, aut ſpecialem vſum,*l ſigni.§.oſſilius 1.de leg.3.*vbi ſylua ad comburandum parata nondum inciſa, non venit appellatione ſignorum. Quia eſt pars fundi, & aliud eſt ſylua, aliud verò ligna inciſa,tam in vſu,quam in nomine, forma,& viſu,maximè,ſi ex cõſuetudine regionis diuerſa ſint nomina,diuerſuſque vſus in eis, nam nõ operabitur deſtinatio, imo ligna licèt inciſſa,ſi tamẽ groſſa ſint, nõ veniunt appellatione ſignorum, quia poſſunt ex eis fieri trabes, & ſunt habilia ad domificandum, & ſpecialem formam habent, & vſum à lignis minutis, & proprius dicuntur materia,& non ligna,ſimiliter in legato veſtis, quia pannus nondum inciſſus, nec apetia,vel tela ſeparatus,licèt ad veſtem deſtinatus, habet alium vſum & proprium diuerſum ab vſu deſtinato, &habet proprium nomen propriãque formam,ideo non venit pãnus,quando antè eſt á petia ſeparatus pro veſte facienda, licèt veſtis non ſit inciſſa non habet proprium vſum,primamq; formã, ita vt tũc ſit rudis materia veſtris,merito ex deſtinatione cõprehendetur in legato veſtis,& appellatione materiati,*l. veſtimentum, ff.de auro, & argento legato*, in præſenti tamen caſu corium albifactũ per blanquerios, vltra quod de ſe non habet aliquam deſtinationem,ad corium adobatum,cũ poſſit ex pendi in alios vſus,nec habeat deſtinationem primam, ſed remotiſſimã, & poſſideat diuerſum nomen (ſcilicet de badanas)& aliũ vſum, & viſum,non debet venire tanquã quid ceptum appellatione corij adobati,vel corporis materiati, vt ſic prohibitio foralis de non reuẽ-
19 dendo coria adobata(quæ vulgo cordobanes appellantur)nõ attendatur ad coria albifacta.

Finaliter in mutationibus qualitatum in hac materia nõ attenditur deſtinatio,nam lanę appellatiũe nõ continetur lana tincta,quantumuis lana tincta, non deſinat eſſe materia, nec tranſit in ſpeciale nomen, nec in ſpecialem formam, non obſtante quod ſit eadem materia eiuſdem nominis,& formæ appellatione illius non venit lana tincta, ſed attenditur in his qualitatibus prætioſitas, vt tenet Albertus Brunus *vbi ſup.nu. 19.* quæ prætioſitas inducit diuiſionem, ita vt opus cæptum, & deſtinatum nõ veniat appellationem materiati, vnde in prohibitione forali de non emendis ad reuendendum corijs adobatis, & perfectis per çurratores, non venient coria albifacta ad exercitium ſui officij curratoriæ, & ea ſemel adobara vndere, quia illud nõ eſt reuẽdere vt loquitur forus, & ex his patet clara reſponſio ad fundamenta contraria, & ita declarauit Curia Iuſtitiæ Arag.

Arag. circa annum 1597. me ibi exiſtente in proceſſu Maiordomorum, & Confratruum Confratriæ Currarorum præſentis Ciuitatis.

DECISIO CCCXCII.

Ad forum prohibicion de reuenta de cueros, anni 1553. & fuit in hac cauſa obtẽtum calceolarios, ſiue çapateros poſſe eme re corea calcinata, & ea facere çurrari ad expendendum in ſuis officijs, & ſuperfluum vendere, quia ſolum per illum forum prohibetur gauillatio, idem fuerunt antea obtentum de çurratoribus.

SVMMARIVM.

Calceolarij coria emta, & quæ ſuperſunt ex ſui officij exercitio vendere poſſunt, non obſtante diſpoſitione fori, num. 1.

Diſpoſitio fori prohibentis reuenditionem coriorum, procedit in his corijs qui ſunt in blanco tantum, numer. 2.

Nec procedit in corijs datis a los çurradores, quia propter tinturam mutant ſpeciẽ, num. 3.

Primaua natura curaminis eſt in albedine, quæ alteratur, & mutatur in aliam ſpeciem ex tinturu cuiuſlibet coloris, num. 4.

Diſpoſitio loquens in lana ſimpliciter, non comprehendit lanam tinctam, nu. 5.

Qualitas lanæ quæ illam facit pratioſiorem, illam excludit à diſpoſitione loquente de lana, quæ intelligitur de rudi materia, num. 6.

Coria præparata quæ exeunt á poſſe çurratorum, non ſunt probibita reuendi, iuxta forum, num. 7.

Mutata forma, & ſpecie rei, iam nõ cenſetur eadem res, ſed diuerſa, num. 8.

Proœmium fori ſi ſpeciale eſt diſpoſitionem fori ſpecialem reddit, & è contra, proœmium generale reddit diſpoſitionem generalem, numer. 9.

Prohibitio fori de reuendione coriorum, non comprehendit cal-

Deciſio CCCXCII.

calceolarios vēdentes coria mutato conſilio, nu. 10.

Diſpoſitio fori prohibens reuenditionem, non impedit reuēdi bona fide empta, ſi ſuperſunt, num. 11.

Præſumptio quæ pro reo eſt, præualet præſumptioni delictū inducenti, num. 12.

Obſeruantia ſubſequta omnem diſpoſitionem interpretatur, num. 13.

Caſus manifeſtus excluditur ex qualibet offuſcatione ad repulſionem iurisſimæ, numer. 14.

1 IN hoc proceſ-
ſu repulſionis
iurisfirmæ, à
calceolarijs
obtentæ plu
ra ſunt, qui-
bus coadiu-
uarij poteſt ius illis competēs,
coria quæcumque ab eis à Blā-
querijs empta, *& a los çurrado-
res* vulgo dictos data, ab ipſiſq;
poſtmodum elaborata, &
quę ſuperſunt ex ſui officij exer
citio vendendi quibuſcumque
perſonis, *vt in* 3. *art.* ſuæ cedulæ
latius deducunt, idem ius ex-
aduerſo impugnatur ex diſpoſi
tione fori anni 1553. *ſub rub.
de prohibition. de reuenta de cueros,*
cui tamen diſpoſitioni hunc ca
ſum, & ius iſtud calceolariorū
non repugnare ex ſequentibus
apparebit.
Primo, forus enim prohibet
2 tantum emptionem, & vendi-
tionem *de los cueros adobados*, in
his autem verbis tantum com-
prehenduntur ij, qui ſunt *en llā
co, y ſalen de poder de blanqueros,*
prout eſt probatum in proceſ-
ſu per plures teſtes, & merito,
cum enim ſit iſtud principium
præparationis omnium corio-
3 rum, hic poteſt magnum præ-
iuditium fieri Regno, & eorun
dem penuria ſubſequi, at cum
emuntur hæc coria iam alba à
calceolarijs, *y los dan a los çurrado
res, y deſpues de çurrados, los cobran
para ſu oficio*, iam tunc aliā ſpe-
ciem ſortiuntur à ſuperiori di-
uerſam, propter tincturam quā
habentur, *vt eleganter tradit Bar-
batia conſ.* 59. *col.* 5. *lib.* 3. dicens
primam naturam curaminis
eſſe albedinem, & tunc eſſe
materiam rudem, & ſimplicē,
& tunc dicitur curamen albū,
cum autem tingitur diuerſis
coloribus, tunc alteratur illa
4 prima natura, & trāſit in diuer
ſam ſpeciem curaminis; quia
quoddā eſt nigrum, quoddā ru
beū, quoddam croceū, ſi ergo
diuerſam ſpeciem nacta ſunt
hęc coria his coloribus adiectis,
nullatenus comprehendi poſ-
ſunt ſub prohibitione forali lo
quēte in corijs adhuc albis, &
in rudi, & ſimplici materia con
ſiſtentibus, diſpoſitio enim lo-
5 quens in lana ſimpliciter non
comprehendit tinctam, idque
apud veteres receptiſſimum
fuiſſe dicit *Iuriſconſult. in l. ſi cui
lana* 68. *de lega.* 3. quamuis enim
lana tincta non deſinat eſſe ma
teria, nec tranſeat in ſpeciale
6 nomen, nec in ſpecialem for-
mam, ſed ſit qualitas lanæ adhę
rens,

rens,non venit appellatione lanæ, quia in his qualitatibus attendenda eſt prætioſitas, quia plus prætioſitatis accipit lana per tincturam, *gloſ. in d. l. ſi cui lana, verbo. in tela*, *Alber. Brun. de muta. & transform. num. 8. & 19.* & de forma, & ſolemnitate, *fol. 6. col. 2.* idque in eiſdem noſtris terminis iudicatum fuit per dominos Locumtenentes die primo Aprilis anno 1594.
7 in cauſa Hieronymi Ximeno, ſuper iurisfirma grauaminum factorum, vbi omnes communi conſenſu dixerunt ex magis recepta conſuetudine, & communi vſu loquendi, coria præparata, dicicum à poſſe Çurratorum iam præparata excunt, nec ſupradicto foro prohibitā cenſeri venditionē huiuſmodi coriorum ſic præparatorum, cum in alia ſpecie, & mutata forma vendātur, acceſſit enim qualificatum accidens corijs, quod efficit vt mutata forma,
8 & ſpecie rei, iam non eadem res, quæ antea erat dici poſſet, ſed alia & diuerſa.

Secundo reſpondeo, prohibionem dicti fori in mercatoribus, & negociatoribus huiuſmodi mertiū intelligi, vt apparet ex præfatione illius, ibi, *Los tratos de los mercaderes que compran, &c.* quod procemium fori cum ſit ſpeciale, diſpoſitionem etiā ſpecialem reddit, prout è contra, præfatio generalis diſpoſitionem generalem, *l. 1. de orig. iur. l. regula ad finem de iur. & fact. ign. ibi, Nam initium conſtitutionis*
9 *generale eſt, vbi Bar. Moliu. lib. 1. de primog. c. 5. num. 1.* cum ſimilibus, ſicq; intellectus fuit prædictus forus in dicta cauſa Hieronymi Ximeno, vt ex motiuis expreſſe deducitur.

10 Tertio, in eodem foro adeſt expreſſa hæc exceptio, *ſino tan ſolamente aquellas perſonas que los compran para exercicio de ſus oficios*, vnde cum calceolarij emant hęc coria pro exercitio ſuorum officiorum ſumus expreſſe in exceptione fori, vnde cum à principio hęc coria empta pro exercitio officij in prohibitione fori non comprehendantur, poſt modum mutato propoſito, vendi poterunt, vel ea, quæ ſupere
11 rint, cum id iuris communis diſpoſitioni cōgruum ſit, ex *Guil. de Cuneo, & Bar. in l. cætera, §. fin. num. 3. de leg. 1. Afflict. deciſ. 72. num. 8. Rebuf. de priuil. Scholar. priuil. 13. Iul. Clar. in § fin. q. 82. ſtatuto. 7. verſ. ſed pone, Portol. in foro de vſuris num. 37. & in terminis, Roland. conſ. 71. num. 19. lib. 4.* & in dubio ſemper quem ſui vſus cauſa hæc prohibita emiſſe pręſumendum eſt, quia in dubio præſumptio eſt pro reo, quod non deliquerit, & duæ præſum
12 ptiones cōtrariæ, quæ in hoc caſu oriuntur, confunduntur, & quæ pro reo eſt tanquam fortior, & validior aliam elidit, vt eleganter conſiderat in propoſito *Meſia in pragm. tax. pan. concluſ. 1. nu. 170. & ſeq.* hancque rationem etiam amplexi ſunt domini Locumtenentes in dictis motiuis.

13 Quarto, conſuetudo etiam diu, & exacte probata, & inuiolabiliter obſeruata exactiſſime probata eſt à calceolarijs circa facultatem eiſdem competentem reuendendi hæc coria, iā

R 3 çur-

çurratoribus præparata, quæ indubitata reddunt prædicta, cum obſeruantia ſubſequuta, non ſolum interpretationem genuinam in diſpoſitione hominum, ſed & indiſpoſitionibus legalibus, & ſtatutarijs introducat, prout & ſimilis conſuetudo ad prædictam interpretationem amplectendam plurimum mouit dominos Locumtenentes in prædictis motiuis. Vnde ex his omnibus apparet veriſſima eſſe prædicta, & pro parte officij, & confratriæ calceolariorum prætenſa, quæ etſi ita vera, & perſpicua non eſſent, cum tamen prædicta confratria in ſui fauorem iuriſfirmam maturo conſilio prouiſam, & confirmatam habeat, ad repellendos aduerſarios, qui caſum manifeſtum offerre debent, ſufficit qualibet
14 ſcyntilla, qua prætenſum manifeſtum obſcurum reddatur, & qualibet ratione offuſcetur *Molin. in verbo manifeſtum*, vnde prædicta quæ ſufficiunt ad obtinendum in quolibet iuditio, etiam plenario, in quo plene, & exactè de vtriuſque partis iuribus agendum eſſet ſufficiet abſque dubio ad repulſionem iuriſfirmæ, exaduerſo prę tenſæ faciendam, & nihilum reducendam.

DECISIO CCCXCIII.

In proprietate agitur inter villas de Luna, & Erla: prætendente Erla dominium quarundam ſeruitutum in villa de Luna, at Luna, tanquam domina terminorum negat intentionem villæ de Erla, imo eam ex quo obtinuit Erla in litependente, citat illā in hoc articulo proprietatis, quæritur an licèt aliquod inſtrumentum non fuerit exhibitum in exhibita, habeatur tamē pro exhibito, ſi fuerit exhibitum aliud, quod per neceſſe, & præſumptiuè includat illud inſtrumentum, & ad hoc faciant aliqua alia indicia, veluti quia dictum inſtrumentum reperiatur inſertum in proceſſu, quibus concurrentibus cenſebitur exhi-

exhibitum, & pro exhibito habebitur, præſertim ſi exhibitum in alio verificari non poſſit, niſi in inſtrumēto exhiben do, & quando ſcriptura referens eſt certa, & determinata, non curatur, quod conſtet de relata, & quod iuriſdictio voluntaria poteſt exerceri extra territorium proprium de conſenſu partium, imo ſententia nulla poteſt per partes emologari, & approbari in vim pacti, & quod de immemoriali probanda, non debeat deduci tempus litis, ſi præſcribens obtinet con tra opponentem, quod ſecus eſt in ſuccumbente, & quod titulus inualidus dat cauſam præſcribendi, & quod confeſsio facta in actis per procuratorem, ſi veriſimilis ſit, eſt multum attendenda, & probat in Regno, & quod ſi Titius probat perfecte dominium rei, ſuccumbet aduerſarius in proprietate, niſi doceat de titulo vero, vel perfecta præſcriptione, numer. 55. & quod probans dominium, non tenetur aliud probare, bene tamen qui prætendit ius, & ſeruitutes, & quia multa vtilia in hac deciſione traduntur, ideo dilatato calamo procedendum videtur.

SVMMARIVM.

SCRIPTVRA minus clare exhibita, quam oportebat ſi petatur declarari fuiſſe ſufficienter exhibitam, & iudex ita declaret, cenſebitur ſufficienter exhibita, numero 1.

Scriptura ante publicationem exhibitæ, clarius exhiberi poſſunt in publicatione, numer. 2.

Scriptura minus clarè exhibitæ, ſi conſtet ex pluribus veritatis adminiculis eas exhibitas fuiſſe, conſebuntur ſufficienter exhibitæ, numer. 3.

Rei identitas duobus confinibus probatur, nu. 4.

Deciſio CCCXCIII.

Diſpoſitio quæ in vno tantum verificari poteſt, habetur pro certa, numero 5.

Diſpoſitio quæ in vna tantum ſpecie verificari poteſt, habetur pro expreſſa, numer.6.

Adempriuiorum conceſsio generalis, & certa eſſe cenſetur, quando per eam non ſolum competit facultas ſcaliandi, verum etiam paſcendi, legnandi, & adaquandi cæteriſque vſibus vtendi, num.7.

Verbum adempriare, nimis generale eſt, num.8.

Verbum adempriare, comprehendit omnem ſpeciem ademprìuì foralis, numero 9.

Ademprìuium ſe habere dicentes, hij qui ſunt de caſtro, habent intentionem fundatam, num.10.

Relatio non relatiuè, ſed cauſatiuè extat, quando diſpoſitio referens eſt certa, numer. 12.

Certitudo vbi eſt in ſcriptura referente, non eſt neceſſe quod conſtat de relata, ibid,

Exemplar D. Hieronymi Melo de Ferreyra refertur, ibidem.

Verbum vniuerſale omnia cõprehendit, num.15.

Defectus adimplementorum arbitralis ſententia probari debent ab alleganti, numer.16.

Neceſsitas non imponitur per conceſsionem alternatiuam, num.17.

Salaria per lapſum tẽporis præſcribuntur, num.18.

Forus ad refrenandum de ſolutionibus, expenditur, numer.19.

Salaria per lapſum temporis præſumuntur ſoluta, numer.20.

Defectus adimplementorum, non nocet ei quem non atangit, num.21.

Exceptio oppoſita non præſumitur, niſi probetur, numer.22.

Sententia lata extra territorium nulla, num.23.

Iuriſdictio contentioſa extra territorium exerceri non poteſt, num.24.

Iuriſdictio voluntaria extra territorium exerceri poteſt, num.25.

Iudex poteſt extra territorium iudicare de conſenſu partium, num.26.

Sententiæ lata iudice non ſedente pro Tribunali, & ſine cau-

Digitized by Google

ne cauſæ cognitione iuditiali ex conſenſu partium facilius extra territorium pronuntiari poſſunt, numero 27.

Domini vaſſallorum de conſilio aduocatorum ſententias promulgare ſolent, ibidem.

Præſumendum eſt pro ſententia, ibid.

Nullitas prætendi non poteſt per approbantem, numer. 28.

Litigantes factum à non competenti iudice, validare poſſunt, ibid.

Nullum quod eſt emologatum valet in vim pacti, numer. 29.

Præſcriptio immemorialis, quæ requirat, nu. 30.

Teſtis deponere debent ad immemorialem decurſu quadraginta annorum de viſu, num. 31.

Tempus vacationis ſubducitur in præſcriptionibus temporalibus, nu. 32.

Tempus vacationis non ſubducitur in præſcriptione immemoriali, nu. 33.

Præſcriptio immemorialis ſemper manet integra, etiam ſi tempus vacationis ſubducatur, nu. 34.

Præſcriptio immemorialis, non ceſſat per actus iuditiales, num. 35.

Teſtes deponentes de viſu per tempus 40. annorum, rectè concludunt ad immemorialem, etiam ſi includant tempus litis, num. 36.

Præſcriptio interrumpitur ſi agens poſſeſſorio traxerit præſcribentem in iuditio, & præſcribens fuerit victus, num. 37.

Poſſeſſio aufertur à præſcribente per ſententiam qua fuit victus, num. 38.

Præſcriptio continuari, non poteſt ſine poſſeſſione, numer. 39.

Tempus quo reus pocederit poſt motam litem admitti debet ad præſcriptionem immemorialem, numer. 39. & 40.

Probantes immemorialem ad eius continuationem, uti poſſunt tempore quo poſſiderunt poſt motam litem, numer. 40. & 41.

Præſcriptio non interrumpitur per iuditium in quo agens ſuccubuit, ibid.

Caſaneus conſ. 47. expenditur, num. 42.

Præſcriptio non interrumpitur per oppoſitionem, cum opponens ſuccubuit in poſſeſſorio, num. 43.

Decisio CCCXCIII.

Impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectu,nu.44.

Partes litigantes non ſe poſſunt iuuare poſſeßione poſt litem cœptam,n.45.

Partes litigantes iuuare ſe poſſunt poſſeſſione poſt litem cœptam ſi ſententiam obtinuerunt,num.46.

Poſſeſſio quæ allegatur per litigantes poſt oblatam appellitus apprehenſionis, non prodeſt ad obtinendum,ibid.

Poſſeſſio poſt oblatum,& executum apprehenſionis appellitum penes curiam eſſe cenſetur,nu.47.

Teſtes mortui qui depoſuerunt in articul.litiſpendentiæ,probant in iuditio proprietatis, num.48.

Exacta probatio non requiritur, vbi materia non eſt odioſa,nu.49.

Omiſsio modicæ ſolemnitatis, non vitiat actum, numer.50.

Titulus inualidus cum poſſeſſione ſufficiens eſt ad tribuendam cauſam præſcribendi,ibid.

Confeſſio veroſimilis multum eſt attendenda, numer.51.

Procurator ad lites non poteſt ſua confeſſione principali præiudicare,nu.52.

Procurator ad lites poteſt probationibus futuris renuntiare,num.53.

Confeſſio procuratoris ad lites, non præiudicat principali in alio proceſſu,ibid.

Confeſſio principalis etiam ipſi præiudicat in alio proceſſu, num.54.

Reus anſe defendere poſsit plures exceptiones, allegando etiam contrarias, ibid.

Exemplar proceſſus Petri Lelrero declaratur,num.55.

Reus ſuccumbere debet probato dominio per actorem,vbi agitur de dominio principaliter,num.56.

Agens rei vendicatione, nihil aliud probare tenetur,niſi dominicum,num.57.

Poßeſſio quæ ſufficiens non eſt ad complendam præſcriptionem,non attenditur vbi agitur principaliter de dominio, num.58.

Agens rei vindicatione, niſi oſtendat titulum, aut præſcriptionem, obtinere non poteſt,nu.59.

Agens de acquirēda ſeruitute ni articulo proprietatis probare tenetur dominium, vel proprietatem ſeruitutis, nu.60.

Regula nullus pluribus de regulis iuris declaratur,in 6.n.61

Iuua-

Digitized by Google

Iuuare quis non poteſt inſtrumento, quod non exhibuit tẽpore debito, nu.62.

Dominium ſeruitutum probatur confeſſione procuratoris, num.63.

Actor dicitur qui agit de acquirendo, num.64.

Conceſſa alicui facultate homi minis capiendi, non poteſt iuriſdictionem exercere, ex quo talis facultas conceditur limitate, nu.65.

Bartolus in l. 1. num.15. de iuriſdictione omnium iudicum, declaratur, nu.67.

Allegans ſententiam arbitralem articulare tenetur adimplementa, num.68.

Verbum ademprio, non comprehendit omnes ſeruitutes, numer.69.

Incerta diſpoſitio dicitur vbi referens eſt incertum, & non conſtat de relato, numer.70.

Verbum adẽprio, ex ſua natiua ſignificatione, non comprehendit omnia adempria, num.71.

Expenditur Molina in verbo infantio, verſiculo infantiones habitatis, num.72.

Verbum ademprio, nimis generale eſt, & comprehendit omnem ſpeciem ademprij foralis, numer.73.

Verbum adempriare, ſumitur pro ſcaliare, nu.74.

Referens quando conſtat de relato debet intelligi ſecundũ relatum, num.75.

Copula, &, auget, & extendit, ibid.

Copula, &, poſtea inter genus, & ſpeciem exponitur pro ideſt, nu.76.

Indefinita in diſpoſitione legis poſita, æquipollet vniuerſali, ibid.

Indefinita in diſpoſitione hominis, non æquipollet vniuerſali, ibid.

Indefinita in diſpoſitione hominis, non æquipollet vniuerſali, ibid.

Etiam ſi materia ſit odioſa, fauorabilis, vel indifferens, ibid.

Indefinita clauſulæ exceptiuæ quia non ſumitur ex vniuerſo, non æquipollet vniuerſali, nu.77.

Verba indefinita legis aliquando adijciuntur ad inducendã diſpoſitionem aliquando ad ipſam declarandam, numer.78.

Verba legis ciuili modo ſunt interpretanda, nu.79.

Indefinita hominis tunc æquipollet vniuerſali, cum eodẽ militat ratio omnium contentorum ſub ea, numer.80.

Serui-

Deciſio CCCXCIII.

Seruitus omnis non comprehenditur, ſub verbo ademprio, in ſententia arbitrali, quæ de ſe eſt ſtricta, nu.81.

Vniuerſitas præſumitur habere terminos liberos, numer.82.

Interpretatio contra eum facienda, qui nititur ſententiæ arbitrali, nu.83.

Infantiones habitantes gaudẽt omnibus hijs, quibus cæteri vicini, nu.84.

Verbum ademprio, ad ſummũ comprehendit omnes ſeruitutes reales, num.85.

Gloſſa in l. 2. in verbo cloacam, de ſeruitutibus ruſticorum prædiorum, declaratur, num.87.

Sententia litiſpendentiæ non attenditur in articulo proprietatis & dominiũ probare debet, qui agit inditio per vendicationis, numer. 88. & 89.

Poſſeſſio immemoriales teſtibus probatur, nu.90.

Teſtes etiam non interrogati, dicti rationem reddere debent, num.91.

Dominium oculis corporeis nõ percipitur, num.92.

Teſtes ad probationem immemorialis de viſu concludere debent per tempus 40. annorum, & de immemoriali de auditu maiorũ, num.93.

Teſtes deponere debet de actibus, qui in facto conſiſtunt, num.94.

Teſtis deponens terminos eſſe communes, rationem dicti reddere debet, nu.95.

Teſtis qui conteſtem non habet, non probat, num.96. & 97.

Teſtis ſingulares non probat, num.98.

Teſtis falſum deponens in vno falſus reputatus in alijs, n.99

Teſtes concludere debent de tempore, vt probent immemorialẽ, & probatio dubia non releuat, num.100.

Detentores, & commiſſarij Curiæ non habent poſſeſſionem ciuilem, nec naturalẽ, ibid.

Præſcriptio interrumpitur per oblationem appellitus apprehenſionis, num.101.

Commiſſarij Curiæ non habent poſſeſſionem ciuilem, nec naturalem quoad collitigantes, nu.102.

Collitigans non poteſt præſcribere in præiuditium collitigantum, num.103.

Commiſſarij Curiæ poſſideãt bona cum onere, & obligatione ea reſtituendi in caſu ſuccumbentiæ, nu.104.

Clau-

Digitized by Google

Clauſula, ſaluo iure partium, tam poſſeſſione, quam ſuper proprietate apponitur in pro uiſioni appellitus apprehenſionis, num. 105.

Apprehenſio conſeruat iura, & perſonas in eo ſtatu, in quo erant tempore quo fuit oblatus appellitus apprehenſionis, nu. 106.

Res alicui pertinens in ſolidũ, communis eſſe non poteſt, numer. 108.

Vniuerſitati vtile eſt vt montis ſeruentur, num. 109.

Teſtis vnicus non probat, numer. 110.

Producens teſtem perſonam ap probare videtur non dictũ, num. 111.

Seruitutes probari debent probato titulo legitimo valido, & efficaci, nu. 112.

Probans de vna ſeruitute non debet obtinere in alia, numer. 113.

Præſcribitur contra omnes vbi intentio præſcribendi eſt generalis, num. 114.

Decem anni ſufficiunt ad præſcribendum cum titulo, numer. 115.

Titulus in ſui apparentia, & figura validus eſſe debet, vt cauſam præſcribendi tri buere poſſit, nu. 116.

Arbitralis ſententia nulla eſt, vbi nullum adeſt compromiſſum, num. 117.

Sententia iuditialis lata extra territorium eſt nulla, numer. 118.

Sententia nulla eſt vbi non conſtat de loco vbi lata eſt, num. 119.

Probatio diminuta, pro nihilo reputatur, nu. 120.

Singularium confeſſio non præ iudicat vniuerſitati, numer. 121.

Præſcribitur contra omnes vbi intentio eſt generalis, numer. 122.

Seruitutes præſcribi non poſſunt abſque ſcientia, & patienti eius, contra quem præſcribitur, nu. 123.

Tempus immemoriale requiritur in ſeruitutibus realibus, quæ habent cauſam diſcontinuam ad præſcriptionem, num. 124.

Tempus immemoriale requiritur in ſeruitutibus realibus ad præſcribendum, numer. 125.

Titulus probatur probata poſſeſſione longi temporis, numer. 126.

Expenditur exemplar Michaelis Lebrero, ſuper apprehenſione, n. 127.

Sententia lata in dicto proceſſu refertur, nu. 128.

Titulus

Deciſio CCCXCIII.

Titulus concordiæ non habetur pro titulo, quando deficit poteſtas, nu. 129.

Alienatio rerum Eccleſiaſticarum nulla, nu. 130.

Actus poſitiuus per plures annos non ſufficit ad acquirẽdum ſeruitutes, num. 131.

Confeſſio procuratoris aduerſarij in articulo litiſpendentiæ facta, prodeſt, & ſufficit ei qui obtinuit in lite pendente ad ſuam intentionem fundandam in articulo proprietatis, nu. 132.

Decius conſ. 197. *declaratur, num.* 133.

Conſuetudo excuſat à criminalitate, num. 134.

Debitum perſonale præſcribi poteſt per ſpatium quadraginta annorum. 135.

Socinus conſ. 166. *declaratur, num.* 136.

Confeſſio facta in articulo litiſpendentiæ prodeſt in proceſſu Ciſterno, num. 137.

Confeſſio limitata nullum operatur effectum extra caſus expreſſus, nu. 138.

Confeſſio procuratoris in vno proceſſu facta non præiudicat in alio, nu. 139.

Confitens aliqua limitata, cætera negare videtur, numer. 140.

Petens rem tanquam debitam, & ſuccumbens, poteſt deinde eam petere tanquam legatam, num. 141.

Confeſſio in vno proceſſu facta non præiudicat in ſecundo, num. 142.

Confeſſio facta in poſitionibus, non poteſt reuocari niſi docto de errore, num. 143.

Confeſſionem impugnans de ea ſe iuuare non poteſt, n. 144.

Impugnans confeſſionem cum proteſtatione poteſt de ea ſi iuuare, num. 145.

1 RESpondēdo priori dubitationi in quantũ pro parte villæ de Luna, prætenditur, quod arbitralis ſententia Comitis don Fiderici, in proceſſu exhibita nõ eſt, dicimus, & aduertimus, quod euidenter conſtat ipſam exhibitam eſſe, quia fuit dictũ, quod fecit fidē de inſtrumento publico concordiæ, quarundã pignorationum, & hoc congruit cum his, quæ in dicta ſententia continẽtur, & cũ petijſſet procurator
2 declarari fuiſſe ſufficienter exhibitũ. Ita fuit per Locũtenentē declaratũ, & poſtea in publicatione latius, & exteoſius fuit facta fides de prędicta ſententia, & cũ maiori claritate, & ſimiliter villa de Luna in quoddã cedula recontestationis in articulis 20. 28. & ſequentibus, mon-

mẽtionẽ facit de prædicta ſententia, quãtũ ad effectum impugnandi illam verũ ſub hypotheſi,& ſuppoſitione,quod ipſa
3 fuerit exhibita,& quia hoc eſt veriſſimũ,& inſerta eſt in proceſſu prędicta ſententia,ſicque videtur dicendum, quod licet exhibitio illius non ita clara, & aperta fuiſſet, prout fieri potuiſſet, quod æquidem accidere potuit ob temporis breuitatem,& ob nimiam notarij aſſuetam feſtinationum, verũm tot,& tantis veritatis circunſtantijs concurrentibus,
4 & conſonantis veritatis nulla poterit ſubeſſe dubitatio circa, id, quoniam identitas rei probatur duobus confinibus ex *Bartol. in l. demonſtratio falſa de conditio. & demonſtratio.* licèt alij confinis, non concedunt *Socinus conſil. 89. in principio vol. 1. Crauet. conſ. 112. num. 3. & 5.* vbi dicit ſatis videri probatam identitatem, quando non reperitur niſi vna venditio chalis, de quo ibi. *argument. l. 2. ff. de liber. & poſth. cum ſimil.*
5 quia vbi diſpoſitio in vno tantum verificari poteſt, habetur pro certa,ac ſi de illa in ſpecie, & nominatim mentio facta eſſet, vnde cum in præſentiarum fuerit exhibita concordia quarundam pignorationũ, & hæc qualitas diſpoſitionis,
6 ſeu concordiæ in nulla alia verificari poſſit, præter quam in ſententiam arbitrali don Federici, ſequitur quod hæc debet haberi pro expreſſa, & ſpecificata,in cuius identitatis cõfirmationem tradit aliqua *Aymon. Crauet. conſ. 198. col. 1.*

Quo ita præſuppoſitio non
7 obitat dicere conceſſiunem ademprиuij poſitam in dicta arbitrali ſententia Comitis Federici, nihil certi tribuere hominibus de Erla, ſed referri ad ſententiam Ferdinandi Lopez de Luna, quoniam reſpundetur, imo dictam adempriuiorum conceſſionem generalem, & certã eſſe cum per eam
8 nõ ſolum cõpetat facultas ſcaliandi, verum etiam paſcendi, lignandi,& adaquandi, cæteriſque vtibus, iuribus, & ſeruitutibus vtendi, quia vt affirmat noſter *Molin. in verb. infantio. fol. 174. col. 4. poſt prin.*
9 iſtud verbum adempriuare eſt nimium generale, & comprehendit omnem ſpeciem adempriuij foralis, & confirmatur ex traditis per *Thom. Mieres in prima parte conſtitut. Cathalo. collat. 2. c. 48. ſub tit. de adempriuijs lignorum, paſcuorum, & aquarum,* vbi inter alia affirmat, quod ſi aliqui de Caſtro dicant,ſe habere *adempriuium*, eorum intentio eſt fundata, & aduerſatio incumbet onus probandi,neque
10 obſtare valet, quod habeatur relatio ad ſententiam Ferdinã di Lopez de Luna,quia iã dictũ eſt talem relationem, non rela
11 tiue,ſed cauſatiuè extare,cum diſpoſitio referens fuerit, & ſit certa, vt poſt *Bar. in extrauag. ad reprimendum ver. pro vt facit,optimè Bal. in l. 1. num. 4. C. de Epiſc. & Cler. Decius conſ. 63. num. 5. & 6. Rebuf. primo tom. tract. de chirograph. in poſſeſ. nu. 65. omnino Boer. deciſ. 247. nu. 3. & deciſ. 281. nu.*
12 *5.* vbi dicit communem, & eandem referet pro tali *Ioſe. Maſ-*

13 *Maſcar. de probatio. vol. 2. concluſ. 924. num.* 6. a legat quam plures *Aymon. Cravet. conſ.* 455. *nu.* 9 *vol.* 3. qui omnes in hoc concordant, quod quando apparet certitudo in ſcriptura referente, non eſt opus, quod cōſtet de relata, & paucis ab hinc diebus, ita fuit habitum pro conſtati in Regia Audientia in quadam cauſa D. Hiero-
14 nymi de Ferreyra, in qua inter alios articulos, ille ſe obtulit, & in hanc partem domini de Regio conſilio inclinarunt.

Secundæ etiam dubitationi quatenus loquitur de illo termino ademprio, iam videtur ſatisfactum in præcedentibus,
15 ad eo enim eſt dictum verbum vniverſale, vt omnia comprehendat.

Reſpectu verò defectus allegandi, & probandi ad implementa ſententiarum arbitralium pro parte villæ de Erla, reſpondetur quod non conſtat de aliquibus adimplementis
16 quæ villæ de Erla incumberent, quoniam principalis diſpoſitio dictæ ſententiæ, quatenus vult prouidet, & pronuntiat quod Erla, *pueda auer ademprio en los terminos generales de Luna, y Erla, como ſe contiene en las ſentencias de don Fernando Lopez &c.* ſim-
17 plex eſt, & pura nullique ſubiectæ cōditioni, aut implemento, in reliquis vero per dictam ſententiam arbitralem prouiſis, licèt concedantur prędictis villis de Luna, & Erla alternatim,
18 & reſpectiuè, aliquot iura, & facultates, quibus vti poſſint, & valeant, non tamen imponitur neceſſitas ita faciendi, & dato caſu quod reſpectu ſalariorum ipſis arbitris adiudicatorum, non conſtet per homines de Erla ea fuiſſe ſoluta, nihilomi-
19 nus tamen dicta ſalaria non debentur, cum per lapſum tanti temporis ſint præſcripta, *for. cū ſuper de fid. inſtrument. for. ad refrenandum de ſolution. Bar. in l. ſequitur §. ſi viam num.* 4. *de vſuca. & in l. cum notiſsimi in prin. C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *an. latè Gabr. in tit. de præſcription. concluſ.* 4. cum ergo reſpectu dictorum ſalariorum
20 ſint elapſi pluſquam centum & ſeptuaginta anni præſumendū erit dicta ſalaria fuiſſe ſoluta, ſaltim verò peti non poſſe, tanquam præſcripta, ergo perinde eſt ac ſi non deberētur, vel ſoluta forent. Reſpondetur etiam dictum adimplementi
21 defectum, licèt verum eſſet, non obſtare, quia non tangit vniverſitatem de Luna, neque illius fauorem, quare per eam cum eidem non eſſet implendum, nō poteſt opponi talis exceptio, *ita Decius conſ.* 452. *nu.* 10 *Menoch. conſ.* 1. *nu.* 370. cum alijs allegatis per *Maſcard. de probation. vol.* 3. *concluſ.* 1388. *num.* 63. Neque etiam conſtat hanc ex-
22 ceptionem per partē de Luna fuiſſe oppoſitam, neque etiam ipſos pro eorum parte ſoluiſſe dicta ſalaria, quare de dicta pręrenſione nullum videtur poſſe fieri fundamentum.

Minus obſtat quarta dubita-
23 tio, vt dicitur oppoſita, dū prætenditur ſentētias latas per D. Martinū ab Aragonia, tanquā procuratorē don Alphōſi eius patris, & per alios nullas eſſe, tanquam latas Cæſarauguſtæ, & per

& per conſequens extra territorium Comitum, ſeu dominorum de Luna, & Erla, vbi nullam habebant iuriſdictionem, *per text. in l. fin. ff. de iuriſdict. om. iuditium*, *& ibi notata*, quoniam
24 reſpondetur illud procedere in iuriſdictione contentioſa, ſecus tamen eſt in voluntaria iuriſdictione, qualis fuit prædicta dictarum ſententiarum, *ex gloſ. ver. non paretur in d. l. fin. vbi Iaſſ. num.* 6. & cum plurimis
25 de communi atteſtatur *Couar. lib. 3. reſolut. c. 2. num. 8. & 9. & Iaſ. ſup. addit. num.* 14. quod de conſenſu expreſſo partium poteſt iudex etiam extra territorium ius dicere, pro vt in noſtro caſu, vbi partes conſenſerunt, & approbarunt ſententias, & maximè cum dictæ ſententiæ non fuerint latæ iu-
26 dice ſedente pro Tribunali, ſed aliàs ſine cauſæ cognitione iudiciali fuerint expeditæ, quod fieri poſſe etiam extra territorium, concludit *Iaſ. in d. l. fin. numero.* 23. & talis eſt conſuetudo Dominorum in hoc Regno qui cognoſcunt de cauſis, & proceſſibus vaſſallorum cum conſilio aduocatorum, deinde ſen-
27 tētias in ſuis proprijs locis promulgari faciunt intus ſuos ſubditos, quæ conſuetudo eſt notoria, & debet in hoc præualere, *ex Iaſ. num.* 18. maxime cōcurrente authoritate iuriſperitorum, qui dictas ſententias cōſuluerunt, pro quibus eſt prę ſumendum, & cum ſequuta fuerit laudatio, & emologatio ipſarummet vniuerſitatū dictas ſententias approbantiū, non poterit prætendi nullitas
28 allegata, quod poteſt corroborari *ex gloſ. fin. in l. 2. C. communia vtriuſque iudici, quem text. ſummat ibi Bald.* dicens, quod litigantes factum à non competenti iudice poſſunt confirmare, *& gloſ. idem probat, quam dixit ſingu. Bald. in c. cum cauſam de teſti. bene Socin. conſil.* 101. *col.* 3.
29 *vol.* 3. loquens in laudo quod licèt de ſe ſit nullum, ſi tamen eſt emologatum valet in vim patri.

Quintum verò, & ſextum dubium eo tendunt, vt eneruet præſcriptionem immemorialem pro parte hominum de Erla allegatam, & probatam ſub prætextu, quod ſi deducantur plures quam viginti anni decurſi à tempore pri-
30 mi proceſſus litiſpendentię, nullatenus poſſint teſtes de immemoriali deponentes concludere, cum deficiat vna ex ſolemnitatibus requiſitis ad dictæ immemorialis probationem, nempe libera teſtium depoſitio per quadraginta annorum
31 viſum de viſu, quod neutique, vt aduerſarij contendunt fieri potuit, exiſtente dicta lite inter media, quia ex doctrina *Oldra. conſ.* 254. *n.* 18. quē plures ſequuntur relati à *Molin. de Hiſpan. primog. lib.* 2. *c.* 6. *numer.* 47
32 *Garcia de expenſ. c.* 9. *num.* 34. licèt in alijs præſcriptionibus temporalibus ſubducatur tempus vacationis, teſte *Oldra.* non tamen hoc procedit in præſcriptione immemoriali, in qua etiam ſi tollantur 30. vel 50: anni ratione vacatio-
33 nis, non tamen propter hoc interrumpitur immemorialis,

quia ſemper remanet integra, & *Corne. conſ.* 22. *num.* 5. *vol.* 1. loquitur in interruptione cauſata per actos iudiciales, quam dicit non procedere in præſcriptione immemoriali, quia illa non ceſſat per actus iudiciales, nec illa reperitur deciſum in iure, quod interrum-
34 patur per citationem, vel litis conteſtationem, ſed quia potiſſima difficultas eſt videre vtrum tempus apprehenſionis, & ſententiæ litiſpendentiæ, poſſit prodeſſe hominibus de Erla, taliter, quod teſtes deponentes de viſu, per tempus 40. annorum, rectè
35 dicantur deponere, etiam ſi includant tempus dictæ litis, in qua re ni fallor dominus, *Couar.* ſuum interpoſuit indicium *in regula poſſeſſor* 2. *parte* §. 12. *ſub num.* 8. *in ver. illud vero*, vbi diſtinguit, dicens,
36 quod ſi quis præſcribentem in iuditium traxerit agens poſſeſſorio, & præſcribens fuerit victus, tunc præſcriptio interrumpitur, etiam quo ad proprietatem, quia poſſeſſio aufertur à præſcribente, ſine qua non poterit poſſeſſionem continuare, adeo quod etiam ſi ille victus poſtea agat de proprietate, & alleget præ-
37 ſcriptionem, & ad eius perfectionem, vellit vti eo tempore, quo pendente lite poſſedit, tunc non poterit, ſed ſi agens poſſeſſorio aduerſus præſcribentem in eo iuditio victus fuerit, ac ſuccubuerit, & deinde proprietatem in iudi-
38 tium deduxerit reſoluit *Couarrunias*, quod ſi probatur præſcriptio immemorialis admitti debet ad continuationem præſcriptionis tempus, quo reus poſſederit poſt motam litem ſuper iuditio poſſeſſorio, latamque in eo ſententiam, idque affirmat vidiſſe frequenter, & hic videtur caſus iſte ad diluendam
39 difficultatem oppoſitam, aduerſarij ſiquidem ſub clypio Hieronymi Torrero intentarunt proceſſum apprehenſionis, & fuerunt victi ac ſuccubuerunt. Deinde proprietatis
40 hunc proceſſum inchoarunt, in quo Erlenſes probant immemorialem, ergo ad eius continuationem poterunt vti tempore, quo poſſederunt poſt motam litem ſuper poſſeſſorio, quod corroboratur authoritate *Fely. in c. illud numer.* 17. *de præſcriptionibus*, dicentis, quod per iuditium, in quo agens ſuccubuit, non interrumpitur præſcriptio, quam
41 rationem ſequitur & extendit *Chaſſane. conſil.* 47. *numer.* 6. & 7. vbi loquitur de quodam Elia, qui obtinuit in poſſeſſorio contra opponentes, maxime contra principalem opponentem, ad requeſtam, cuius in vim ſuæ oppoſitionis tota res fuit ſequeſtrata, contra
42 quē obtinuit in poſſeſſorio dictus Elias, ita quod per ſententiā fuit declaratū quod dictus Elias debebat remanere, & eſſe in poſſeſſione dictæ Terræ, & in ea fuit manutentus, & fuit declaratum quod bene
43 impetrauerat caſum nouitatis in materiam retinendæ poſſeſſionis, & quod male alter ſe

ſe oppoſuerat,ex quo(inquit) cum ſuccubuerit in dicto poſſeſſorio, illa oppoſitio non interrumpit præſcriptionem, allegat *Felin. Balb. & Pau. de Caſtro*,&reddit rationem,quia cum illa interrumptio non habuerit
44 effectum, nullum debuit, nec debet præſtare impedimentum: hæc ratio militat in omnibus, & per omnia in præſenti caſu, cum apprehenſio Hieronymi Torrero, & ſententia in eo lata nullum habuerit effectum in fauorem Vniuerſitatis de Luna, imo ſemper continuarunt Erlenſes ſuam immemoria-
45 lem poſſeſſionem, & obtinuerunt; alijs ſuccumbentibus, & ſic per iſtud fundamentum videtur limitari regula illa generalis, qua cauetur partes litigantes non ſe poſſe iuuare poſſeſſione, poſt
46 litem ceptam obtenta, quia fallit quando talis poſſeſſor obtinuit ſententiam in eius fauorem, vt hic, tum etiam quia quod *Molin.* noſter retulit illud ſcilicet; poſſeſſionem, quæ allegatur per litigantes poſt oblatam appellitus apprehenſionis; non prodeſſe ad obtinendum; cum ſit penes Curiam, quod qui-
47 dem refertur, & verificatur ad poſſeſſionem, & in poſſeſſionem, quam quis intendit adipiſci ante latam ſententiam litiſpendentiæ, non autem ad poſſeſſionem continuatam, vel continuandam
48 poteſt victoriam obtentam,& ad obtinendum in proprietate,aut ſaltem ad conſequendam abſolutionem.

49 Tum etiam quia ſatis concludenter deponunt de immemoriali, qui in articulis litiſpendentiæ depoſuerunt, & conſtat eſſe mortuos, vbi enim res non eſt odioſa, vt in paſcuis, non ita exacta requiritur probatio, & ſic omiſſio modicæ ſolemnitatis non viciat actum, ex multis allegatis per *Garciam de expen.d.c.9.num.*

Præterea cum vniuerſitas de Erla habeat titulum, &
50 eius vigore poſſederit omnia iura in eo contẽta, quantumcumque titulus fuiſſet inualidus, ſufficiens tamen fuit attribuendam cauſam præſcribẽdi, ſaltem ſpatio 40. annorum, *ita Angel. Salicet. & alij, in l. compend. C. de praſcript. 30. vel 40. anno*, & cum multis tradit *Natta conſ.636.n. 57.& 58.vol.3.*

Denique eſt maximè attendenda clara illa confeſſio facta per aduerſarios in
51 propoſitione litiſpendentiæ, quatenus ingenuè fatentur, quam plura iura ſeruitutum pertinere hominibus de Erla, quæ confeſſio cum ſit verosimilis multum eſt attendenda, pro vt quam plurimis ſimilibus exemplificat *M. A. Natta conſil. 684. numer. 8. vol.4.*

Et licèt exaduerſo dicatur procuratorem ad lites tan-
52 tum non potuiſſe ea confeſſione præiudicare vniuerſitati de Luna eius principali,

li, ea enim conſideratur diſtinctio de iure, quod ſcilicet confeſſio procuratoris ad lites non præiudicat principali in alio iuditio (quod ſecus eſt in confeſſione principalis) *Speculat. titul de confeſsis*, §. *nunc videndum in principio*, *Decius conſ.* 146. *Franch deciſ.* 60. *Abbas in c. at ſi clerici de iudi.* Quod tamen in principali, vt dixi, ſecus eſt, cuius confeſſio ſibi præiudicat, etiam in alio iuditio, *ad l. cum prætum*, *C. de lib. cau. Aymon.* 202. *in* 2. *Franch. vbi ſupra numer.* 6. *Abbas in c. at ſi clerici numer.* 30. *& in c.* 2. *numer.* 12. *de confeſs. Decius in d. c. at ſi clerici numer.* 3. *ver. ſed in alio iuditio, de iudi.* vbi quod cõfeſſio facta in vno iuditio probat in alio, etiam quod eſſet facta in proceſſu nullo, *ſecundum Abbas vbi ſupra in principio*, *Decius numer.* 3. vbi de communi, dummodo non eſſet facta coram iudice incompetente, vt ibi per eum, & *Abbas* declarantem materiam, nihilominus tamen in hoc Regno receptum eſt, poſſe talem procuratorẽ proceſſum, & adiudicationem ſententiæ diſcretioni iudicj relinquire, & probationibus futuris renunciare, & etiam ſcripturis in ſua propria cedula mentionatis, vt latius proſequitur *Portol. in ver. procurator. num.* 16. *&* 17.

53 nimirum igitur ſi poſſit fateri aliqua iura in fauorem de Erla, maximè verò quando tam notoria ſunt, & fulcita titulis, ac probationibus ab vtraque parte adductis, & quando iuxta dictam confeſſionem fuit lata ſententia, *ex Mandel. conſil.* 9. iam allegato.

Receptum enim eſt in hoc Regno ex ſupradictis, quod cõfeſſio procuratoris nocet ſuo principali etiam in alio iudicio, & ſic ex tali confeſſione in caſu præſenti facta per procuratores villæ de Luna in fauorem villæ de Erla, in articulo litiſpendentiæ, in quo obtinuit Erla, fuit condemnata villa de Luna in articulo proprietatis in fauorem villæ de Erla, vide in proceſſu Hieronymi Torrero, ſuper apprehenſione in articulo proprietatis, in Curia Iuſtitiæ Aragonum, die 21. Iunij, anno 1597. circa quod vide *Decium conſil.* 192. *Socinum conſil.* 166. *num.* 2. *Couar. lib.* 1. *var. c.* 18. *Auendan. c.* 12. *p.* 1.

Pro parte verò Iuratorum de Luna obijciebatur contra villam de Erla fundantem ſe in ſententia arbitrali latam vt aſſerit à Comite don Federico inter dictas villas, anno 1414. cuius virtute dicta villa de Erla, vi verborum dictæ ſententiæ ſcilicet, *tergan edemprio* prætendit omnia iura generaliter, & ſeruitutes, & ſic in ſui fauorem fuiſſe latam ſententiam litiſpendentiæ, & quod habent iuriſdictionem in vim dicti ſententiæ, opponit contra hæc villa de Luna ſequentia.

54 Primo, conſiderari debet quod

quod procurator villæ de Erla in omnibus ſuis defenſionibus non videtur deducere
54 iura ſeruitutum, ſed cauſam dominij, conformando ſe in omnibus, & per omnia cum villa de Luna, ſicque hijs extantibus nullatenus neceſſarium eſſe videtur agere de materia textus *in l. nemo*, tit. *de exceptionibus, & in l. nemo ex hijs de regulis iuris, & c. nullus pluribus de regulis iuris in* 6. in quibus agitur ſi reus ſe defendere poteſt plures exceptiones allegando, etiam ſi ille extiterint contrariæ.

Secundo præſupponendum eſt, quod hic verſamur in articulo proprietatis, vbi agitur principaliter de dominio, ſicque terminorum dominio probato pro parte villæ de Luna, prout illud exacte probatur, villa de Erla, ſuccũbere debet in toto illo in quo recepta illi fuit propoſitio, & in toto illo quod nunc prætendit, nec poterit in aliquo
55 obtinere, niſi in eo tantum, quod adſe pertinere probauit cũ titulo iuſto, & legitimo, valido, & efficaci (non putatiuo, nec apparenti) aut cum præſcriptione legitima, & perfecta, iuxta textum, & ibi tradita *in l. 2. tit. ſi ſeruitus vendicetur,*
56 *& in c. auditis de præſcriptionibus, tradit Menoch. de retinenda poſſeſſione remedio* 5. *nu.* 40. *cum ſeqq. q.* 3 *per totum*, & ita fuit declaratũ in Curia Iuſtitiæ Aragonum, in proceſſu Michali Lebrero, ſuper apprehenſione in articulo proprietatis, in fauorẽ Monaſterij de Huerta, contra dominum, & vicinos de Ariça, quæ ſententia fuit per Regiã Audientiam cõfirmata, quod
57 apertiſſimum, & clariſſimum eſſe videtur, quia domum reuendicans ab aliquo neceſſe non habet ad obtinendum, niſi tantum probare dominium, & eo probato reus ſe defendere non poteſt cum poſſeſſione, etiam ſi illa longa ſit, ſi illa ſufficiens non ſit ad complendam præſcriptio-
58 nem, & idem eſt in negatoria, quæ intentatur ſuper iuribus incorporalibus, prout in caſu præſenti.

Hoc ſuppoſito notandũ eſt in caſu præſenti, quod villa de Erla non agit de ſe defendendo, niſi tantum de acquirendis ſeruitutibus, quod probatur, quia ſi non oſtendit titulũ legitimum, validum, & efficacem, aut pręſcriptionem perfectam, & completam, non po-
59 terit obtinere, nec poteſt abſolui, ſed neceſſario condemnabitur, vt deinceps non vtatur dictis iuribus, & ſeruitutibus, etiam ſi villa de Luna nihil probet niſi dominium terminorum, prout illud probatũ habet, ergo cũ hæc ita ſe habeant. Conſequitur ex eo dicẽdum, quod villa de Erla pro-
60 bare tenetur in hoc proceſſu proprietatem, vel dominium ipſius ſeruitutis, vel iuriũ, ſicq; agit de acquirẽdo, ex quo abſolutio quam prætendit, neceſſario iecludit proprietatem iſtarum ſeruitutum, ſicq; verſamur extra materiam *capituli nullus pluribus*, vltra quod quando verſaremur in termi-

nis illius textus,illius quidem
materia ſumme difficilis eſt,
adeo vt circa eius reſolutionẽ
non parum ſit laborãdum vti
61 apparet,ex hijs, quæ tradunt
Doctores poſt *Decium in d.c.nul
lus pluribus, Decius, & Cagnolus in
d.l.nemo ex hijs Paulum, & Socin.
in d.l.nemo filius in c.imputari de fide
inſtrumentorum nu.5.in 5. declara-
tione, Antonius Gabriel in ſuis com-*
62 *munibus,lib.2.tit.de actionibus con-
cluſ.1.nu.9.* Tamen responde-
tur ſatis Erlam probaſſe domi
nium ſeruitutum præſcriptio-
ne,& maxime cõfeſſione pro-
curatorũ villæ de Luna facta
in articulo litiſpendentiæ, de
qua ſupra dictum eſt,quorum
virtute obtinuit Erla in hic ar
ticulo proprietatis, vt dixi ſup.

Tertio,pro hac parte prętẽ
ditur, quod villa de Erla non
ſe poteſt iuuare de dicta ſentẽ
tia arbitrali, ex quo eam non
exhibuit,nec publicauit tẽpo-
re debito,ſed iã huic oppoſitio
ni ſatisfecit Erla in ſuperioribꝰ

Quarto, quando conſtaret
quod ſententia Comitis don
Fedirici,fuiſſet debito tẽpore
exhibita,non poterit pars ad-
uerſa ſe de illa iuuare,ex quo
id quod neceſſum erat, mini-
mè articulauit, neq; allegauit
id probatur,ex eo quod huiuſ
modi ſententiã minime articu
lauit in ſpecie. Secundo, quia
quoad id quod in prędicta ar-
bitrali ſententia defenditur
pars aduerſa eſt actor, quãuis
conuentus fuerit, ex quo agit
63 de acquirendo per illã,& cum
ſit ſentẽtia arbitralis eſt actus
vltro citroq; obligatorius, &
per conſequens debet proba
re,quod illi non cõtrauenerit,
& quod adimpleuit, id quod
illi adimplere incũbebat,*iuxta*
64 *textum in l.Iulia.in § ferri de actio-
nibus empti*,quem textũ ad ſen-
tentiã arbitralẽ allegat *Aymon.
Crauet. conſ.248. col. penult. idem
Aymon.conſ.299.nu.3.* in pręſen
ti pars aduerſa, nihil horũ alle
gauit, imo ex articulatis reſul
tant apertæ contrauentiones,
quia in vim ſententię Comitis
D. Federicis Iuſtitia villa de
Erla non poteſt exercere iu-
riſdictionem aliquam in termi
nes villæ de Luna,quãuis ei fa
cultas concedatur capiẽdi ho
65 minis villæ de Erla, & cognoſ
cendi criminaliter contra illos
ſi pręuenerit in capiendo iuſti
tiam villę de Luna,& non ali-
ter,nec aliàs, & in hoc proceſ
ſu allegat, quod poteſt iuriſdi
ctionem exercere, prout ipſe
met Iuſtitia de Luna,abſq; vllo
diſcrimine, & differentia,tali-
ter,quod habet vti territoriũ
proprium omnes terminos ap
prehenſos,prout eos habet iu
ſtitia loci de Luna, ex quo iu-
riſdictio quæ ille tribuitur in
66 vim prędictę ſententiæ arbi-
tralis, abſq; territorio conce-
ditur,nec in alios,quã in vici-
nos loci de Erla, *vt per Bart.in
l.1.de iuriſdictione omniũ iudicum,
nu.15.* aſtringendo, & obligan
do ipſam,prout ipſam obligat
& aſtringit prędicta ſententia,
vt ſi captus non fuerit vicinus
loci de Erla,ipſum teneatur re
mittere ad iuſtitiã villę de Lu-
na,idem etiam ſtatuitur in le-
uãdis cadaueribus interfecto-
rum,aut mortuorum qui repe
riuntur in montibus apprehen
ſis

ſis,& hoc in proceſſu allegatur
67 quod idē facit iuſtitia loci de Lu
na in eleuādis mortuorū cadaue
ribus, & vt nō dici poſſit quod
id acquiſiuit paucis ab hinc re-
tro elapſis annis, allegatur quod
ipſis pertinet per tēpus 400. an
norum, & per tempus imme-
moriale cum facto antiquo, vt
videbitur in articulo 8. ſuæ cō
teſtationis: & debet aduerti,
quod ſemper, & quando vnus
agendo, vel excipiendo allegat
ſententiam arbitralem, ſemper
allegat adimplemēta, ſi aliquod
ei incumbit adimplere, & quod
68 ipſe pro ſui parte ea impleuit,
& obſeruauit, quod hic factum
non eſt, ergo ſi villa de Erla ma
num appoſuit, ac ſe intromit-
tit in eo, quod villæ de Luna, &
eius vicinis datum eſt in vim
ſententiæ arbitralis, faciendo
ea quæ ſpectant ad villam de
Luna, nec voluit obedire, ac-
contenta eſt eo tantū quod illi
dabatur per dictā ſententiā ar-
bitralē, minime dicendum vi-
69 detur, quod ipſa debet abſol-
ui, hoc fundamentum licèt
de iure procedat, tamen Er-
la ſatis probauit ea in quibus
obtinuit ſententiam in hoc pro
ceſſu, & articulo proprieta-
tis.

Quinto, per dictam ſententiā
arbitralem, non poteſt villa de
Erla prætendere, quod ſub ver
bo illo, *ademprio*, conceduntur
ei omnes ſeruitutes, quia vltra
quod in dicta ſententia adeſt
verbum modificatiuum, & con
ditionale, quia non dicit ſimpli
citer quod habeat, & teneat a-
70 demprium, ſed pro vt in dicta
ſententia don Fernandi Lopez
de Luna continetur, & cum re
ferens ſit incertum, nec con-
ſtat de relato remanet incerta
prædicta ſententia, nec per illā
aliquid probatur, *vt per Bart. in extrauaganti ad reprimendum, in verbo prout, cum alijs* ibi allegatis
iam pro alia parte ſatisfactum
reperitur circa ea quæ obti-
nuit.

Sexto, verbum, *ademprio*, ex
ſua natiua ſignificatione non
cōprehendit omnia adempria,
nec omnes ſeruitutes quidquid
Molin. dixerit in verbo infantio, verſ.
71 *infantiones habitantes fol. 174. col. 4.*
qui agens circa materiā obſer-
uantiæ eodem regiſtro domini
Regis Petri, *ſub tit. actus Curiæ.* ſub
dit hęc verba, *Quod dicta obſeruātia*
eſt magis generalis, quia non ſolum per
mittit Infantionibus ſcaliare in monti
bus regalibus, ſed etiam vti alio quoli
bet ademprio, vt patet ibi, dum di-
cit ademprìare, quod quidem verbum
72 *eſſe nimis generale, & comprehendit*
omnem ſpeciē ademprìuij foralis, quia
vltra quod eſt ſolius *Molinæ* co-
gitatio, abſq; eo quod quidquā
alleget, apparet quidē mani-
feſtiſſime ipſum fuiſſe deceptū
in quātū fundare nixus eſt opi
nionē ſuam in dicta obſeruan-
tia, quia dicta obſeruātia refert
for. vnic. de expeditionibus infātionū,
73 qui tantū loquitur in ſcaliādo,
& ſi obſeruantia vlterius non
progrederetur verbum, *adem-*
priare, accipi deberet pro ſcalia
re, quia referens quando con-
ſtat de relato, debet intelligi, &
limitari ſecūdū relatum, *vt per*
Bar. in d. extrauagāti ad reprimēdū in
verb. prout Dec. conſ. 63. & propter
hoc dicta obſeruantia ſubiun-
74 git, & depaſcere, quia ſi non

addidiſſet, in vim diſpoſitionis prædictæ obſeruantiæ, nullatenus cæteri vſus ipſis pertinuiſſent, quamuis ſecus ſi iuris communis diſpoſitiones eſſent attendendæ, ex quo infantiones vicini ſunt populorum, in quibus habitant, quia copula, &, quę apponitur in obſeruantia, auget, & extendit diſpoſitionem, *vt per Decian. 4. vol. conſil. 44. num. 46.* & quan-
75 do diceretur, quod illa copula, &, ponitur inter genus, & ſpeciem, taliter, quod depaſcere comprehenderetur ſub verbo *ademprriare*, tunc exponitur pro, id eſt, iuxta tradita *in rub. C. de ſeruitutibus, & aqua*, & ita per illam obſeruantiam tantũmodo ius depaſcendi tribueretur.

Septimo, quamuis verbum indefinitum in diſpoſitione legis poſitum æquipoleat vniuerſali, verum quando ponitur in diſpoſitione hominis eſt ſecus, quando non eſt eadem ratio omnium contentorum, ſub in-
76 definita, *vt per Bar. in l. ſi pluribus, ff. de legat. 2. n. 5.* etiam ſi materia ſit odioſa, fauorabilis, vel indifferens, pone exemplum, ſi conſuetudo diceret in tali præſida tu, nulla eſſe laudimia, niſi intra li locali præpoſitura, illa verba indefinita clauſulæ excepti uè, non æquipollent vniuerſali, quia ex quo non ſumuntur ex vniuerſo, ſatis eſt quod verificentur in vno, ſi ſint ſingularis numeri, vel in duobus, ſi ſint pluralis numeri, *iuxta textum in l. ſi his qui ducenta, ff. de*
77 *rebus dub.* & ideo ſi ille, qui eſt dominus directus allegaret, infra dictam præpoſituram eſſe laudimia, non tamen haberet intentionem fundatam, niſi probaret ſibi ratione fundi ſui deberi, *& Molin. libro 4. de primogeni. Hiſpano. c.*
78 *1. numer. 27.* vbi benè declarat dicens, quod quando verba indefinita legis proferuntur, non ad diſpoſitionem inducendam, ſed ad interpretationem diſpoſitionis adijciuntur, nulla pro iſto caſu reperitur ſpecialitas, ſed ea ex veriſimilitudine, & ciuili modo interpretanda ſunt, *& Couarr. lib. 1. variar. reſolutionum, c. 13. num. 5.* dicit, quod oratio in-
79 definita ex propria ſignificatione non æquipollet vniuerſali, ex quo *in numer. 9.* concludit, indefinitam ab homine prolatam, tunc demum æquipollere vniuerſali, quando omniũ ſub vniuerſali comprehenſo-
80 rum eadem eſt æqua ratio, qualitas, & conditio, pro vt tenuit *Dinus, in Rub. de regul. iur. in 6.* & ſic in caſu præſenti cum ſimus in ſententia arbitrali, quę ex ſe eſt ſtricta, ſub verbo *ademprimo*, non comprehenditur omnis ſeruitus, quia non eſt eadem ratio omnium ſeruitutum, quæ ſub dicto verbo *ademprinio*, comprehendi po-
81 terant, ſicut vnius, ne homines de Luna nimium grauarentur, qui præſumebantur habere terminos ſuos liberos ab omni ſeruitute, *vt in. l. Altius, C. de ſeruitutibus, & aqua*, & ita ſenſit dictus Comes don Federicus, dum reſtrinxit ſe ad ſententiam arbitralem don Ferdinandi Luppi de Luna, & facit quod *Angelus dicit in conſil.*

82 261. quem ſequitur *Decian in 4. vol. conſil.44. num.65.* ſicq;
aperte conſtat de mente Comitis don Federici, quod noluit ipſis dare omnia ademprinia, ſed ſolum illa quæ in vim ſententiæ prædicti Ferdinandi de Luna ipſis pertinebant, & cum non conſtet qualia illa ſint, debet fieri interpretatio contra eos, ex quo ſe fundant in dicta ſententia arbitrali, *iuxta materiam l. veteribus de pa-*
83 *ctis, Baldus in 8. volumine conſil.* 413. & ita ratione incertitudinis nihil prætendere poſſunt ratione dictæ ſententiæ, *iuxta l. ita ſtipulatus, la magna, de verb. obligatio.*

Octauo, *Molina vbi ſupra* loquutus fuit in infantionibus, qui gaudere poſunt tanquam vicini populorum, in quibus habitant de omnibus alijs, qui-
84 bus vicini gaudent, ſicque mirandum non eſt, quod verbum *ademprio*, poſitum in diſpoſitione legis, acciperetur generaliter pro omni ademprio, & verba ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, *vt in l plenum § & quia, ff. de vſu, & habitatione, & in l. ſi ſtipulatus, ff. de vſuris.*

85 Vltimo, quando non procederent omnia ſupradicta, prout procedere videotur, tamen iuriſdictio ratione territorij, cōpellere, ad ſaluãdum ſe homines de Luna, reſpectu damnorum commiſſorum in paſturis, licentias concedere, guidare ganara, & illa depaſcere, leuare cadauera, & aliæ res ſimiles, non comprehendentur ſub nomine *ademprimorum*, illud ad ſummum comprehenderet ſeruitutes reales, quæ rei, vel fundo debentur, *iuxta gloſ. in l. 2. in verbo cloacam, ff. de ſeruitutibus ruſticorum prædiorum,*
87 *& tradit Zaſius in §. æque ſi agat, inſtituta de actioni. numer. 27.* & in ſuis intellectibus ſingularibus, *lib. 1. c. 11. & in 2. vol. conſ. 6. num. 29. & Couarr. lib. 1. variar. reſol. c. 17. nu. 11. verſ virum ſeruitutem iſtam, &c.*

Poſteriori autem dubitationis parti, quæ habet, quod iudices in articulo litiſpendentiæ illud ita intellexerunt, ex quo receperunt propoſitionē villæ de Erla, vbi dicunt, quod
88 habet omnes vſus qui dici, & excogitari poſſunt, quia vltra quod reſponſio deducitur ex eadem ſententia litiſpendentiæ, cum repulſa fuerit propoſitio in omnibus iuribus, quæ declararunt in articulo duodecimo, vt perſpicuè apparet, ex quo verſamur in articulo proprietatis, dicta ſententia li-
89 tiſpendentiæ minime facit ad rem, ex quo villa de Luna ſufficientiſſime probauit dominiū prout, dictum eſt. Reſpondetur, quod Erla ſolū ſe fundat in hoc articulo principaliter, reſpectu eorum, quæ obtinuit in litependente.

Secundæ verò dubitationi, quatenus habet, quod villa
90 de Erla probat poſſeſſionem immemorialem, cum tribus teſtibus, ſcilicet Ioanne de Miranda, & reuerendo Martino Nauarro, qui fuerunt producti in articulo litiſpendētiæ, & in hoc proceſſu probantur mortui, & Ioanne Frances, qui in hoc pro

ceſſu depoſuit, quia reſpondetur quod teſtes producti in arti
culo litiſpendentiæ, ſolum de-
91 ponunt, & concludunt quod
termini villæ de Luna, & Erla
ſunt cõmunes, neq; vllam dicti
rationem reddunt, & teſtes de
ponentes ſuper dominio dicti
ſui rationem reddire debent,
etiam non interrogati, quia do
92 miniũ oculis corporeis non per
cipitur, *vt per Bald. in l. ſolum de te
ſtibus, & ita teſtatur Bertrandus in
2. vol. conſ. 184. primæ impreſsionis,
n. 6. & Matth. de Aſflict. deciſ. 177.*

Rurſus, reuerẽdus Martinus
Nauarro non deponit de audi
93 tu antiquorum, vt neceſſe eſt
ad probationem immemoria-
lis, vt tradunt omnes poſt *gloſ-
ſam in c. 1. de præſcriptionibus in 6.*
vltra quod non reddit rationẽ
dicti, neque deponit de actibus
qui in facto conſiſtunt, ex qui-
bus iudex ad probationem do-
minij inferre poſſit.

Quoad autem Ioannem Frã
ces, vltra ingentia, & magna
94 obiecta, quæ in eius perſona pa
titur, & vltra quod aſſerit ter-
minos eſſe cõmunes, neq; dicti
rationem reddit, manifeſtè fal
ſus eſſe conuincitur.

Primo, in quantum ait, quod
95 quando vicini loci de Luna vẽ
debant paſcua depaſcentibus
mittebant homines de Erla ad
ſciendũ, & ſe informãdũ cuius
partitę herbagia vendebant, &
quantitatẽ pecuniarum, quam
depaſcentes hominibus de Lu
na perſoluebant ratione paſtu
ræ, & hoc per eos ſcito quãdo
ipſis occurrebant depaſcentes
96 nullatenus eis impediebãt pa
ſturã vicini de Erla, aliter enim
quando vicini de Luna vende
bant paſcua, ignorantibus vici-
nis de Erla, tunc dicti de Erla
depaſcebant paſcua vẽdita per
homines de Luna, quia totum
contrariũ allegat villa de Erla
97 in ſua cedula conteſtationis in
articulo 15. vbi allegat, quod vi
cini loci de Erla depaſcunt ter
ras, & partitas quarum paſcua
vendebantur per homines de
Luna, vltra quod non videtur,
quod in hoc cõteſtem habeat,
neq; credibile eſt, quod is ſolus
teſtis ſciret id q̃ tot teſtes pro
ducti p villã de Erla ignorabãt.

Secũdo, in quãtũ ait quod ho
mines de Erla recipiebant cer
tã partẽ prætij paſcuorum, quę
vendebãtur per villã de Luna,
& pro parte villæ de Erla in ar
tic. 20. reconteſtationis allegã-
tur, quod nũquã receperũt ali
quod ratione prędictorum paſ
cuorũ, quãuis nunc intelligunt
& intendunt illud recipere, in
hoc etiã ſingularis eſt iſte teſtis:
98 quia ſi hoc verũ fuiſſet vtiq; tot
teſtes villæ de Erla, prout depo
ſuẽt in hoc proceſſu, id nõ igno
raſſẽt, nec vllatenus obliti fuiſ-
ſent, & teſtis qui in vno falſum
deponit, in nihilo ei fides adhi-
betur, qui fides quæ adhibetur
99 teſti, & iuramẽtũ indiuidua ſunt
vt per *Innocentium in c. fraternita-
tis, de hæreticis*, & alibi ſæpiſſime.

Vltimo quoad hoc cõſiderari
debet, quod appellitus appre-
henſionis fuit oblatus die 8. mẽ
100 ſis Octob. anni 1569, ſicq; teſtes
cõcludere debent de tẽpore ad
hoc vt probent præſcriptionẽ
fuiſſe cõpletã ante dictã oblatã
diẽ menſis Octob. & annũ 1569
nec illi aliter cõcludunt, *vt per
Barto-*

Digitized by Google

Bartulum in l. cælſus de vſucapionibus, numer. 27. 28. *&* 29. ſicque probatio dubia non re
101 leuaret *Alexander in* 5. *vol.conſ.* 89. *num.*1. *& in* 6. *vol. conſil.* 177. *numer.* 8. *& Rebuf. de nominatione, quæſt.* 11. *à num.* 30. *Socin. in* 4. *vol. conſil.* 59. *num* 5. *Maſcard. de probationi. in* 3. *parte concluſ.* 1215. *nu.* 15. *cum ſequen.* conſtat au tẽ quod præſcriptio interrupta fuit ſtatim, atque fuit oblatus app ellitus apprehenſiones,&hoc debet aduer ti multum, etenim præſcriptio exaduerſo prætenſa, cum interrupta remanſerit, minimè compleri potuit,nec nunc
102 poteſt in præiuditium villæ de Luna, quæ collitigans eſt in hoc proceſſu,& hoc modo reſpondetur dubitationi tertiæ. Nec obſtat quod id eſſet ad impoſſibile obligare, vel aſtringere, ſi contrarium diceretur,quia villa de Erla bene potuit citare homines de Luna in articulo proprietatis,etiam ſi eſſent commiſſarij
103 Curiæ, *vt per Bartulum in l. naturaliter, in §. nihil commune, tit. de acquirenda poſſeſsione, num.* 18. vltra quod à die latæ ſententiæ litiſpendentiæ, vſque ad diem, quo homines de Erla citati fuerunt in articulo proprietatis,minime trãſacti fuerunt niſi decem,& ſex anni,& vltra, quod quando hoc deficeret,homines de Erla, quo-
104 ad homines de Luna, qui ſunt collitigantes, non habent poſſeſſionem ciuilem, nec naturalem, tantum enim ſunt detentores,& commiſſarij Curiæ, & quamuis nunc prouentus recipiant, & emolumenta prædictæ commiſſionis, non aliter tamen, niſi cum onere, & obligatione ea reſtituendi in caſu ſuccum
105 bentiæ, & abſque poſſeſſione ciuili, nulla eſt præſcriptio, *vt per Bartolum, & omnes in l.* 3. *in §. ex contrario, tit. de acquirenda poſſeſsione*, quid ergo erit vbi nullam acquiſieruut poſſeſſionem, & propter hoc in prouiſione apprehenſionis, dicitur ſaluo iure partium, tam ſuper poſſeſſione, quam
106 ſuper proprietate conſeruando partibus, opponendis quæcumque iura in eo ſtatu, in quo erant tempore, quo fuit datus appellitus apprehenſionis, ſed iam ſupra reſponſum eſt ad hunc articulum latiſſimè, ſecus eſſe in immemoriali tradita elegãti diſtinctione.

Quoad quartam dubitationem, quæ habet quod in proceſſu adſunt, vel ſunt exhibitæ arbitrales ſententiæ, in
107 quorum vim videtur quod termini villæ de Luna ſunt cõpaſciui, ſiue cõmunes, quoad paſturam inter homines de Luna, & villæ de Erla,ſi pars aduerſa intelligit, quod termini villæ de Luna communes ſint hominibus, ſiue vicinis villæ de Erla.Reſpondetur cum his quæ ſuperius addu-
108 cta ſunt, ſcilicet quod villa de Luna ſufficiẽter probauit adſe in ſolidũ pertinere,&per cõſequẽs impoſsibile eſſe illud eſſe cõmune villę de Erla, ſimiliterq; per ſentẽtias arbitrales quę pro parte villæ de Erla ſunt exhibitæ tãtũmodo probatur

batur ad eam ſpectare ius venandi, quod eis conceſſit Comes don Alphonſus, & ſi habenda eſt ratio ſententiæ Comitis don Federici, quod negatur, tantum illi competit ius pignorandi extraneos, qui non ſunt arrendatores paſturæ ab ipſa villa de Luna conſtituti, & hoc expedit, & vtile eſt villæ de Luna, vt melius montes ſeruentur, vt per *Ripam lib. 2. reſponſorum c. 28.*
109 *numer. 12.* & quia ſupradictis ſententijs latè in ſuperioribus fuit reſponſum: ideo circa illas amplius neceſſe non eſt verba facere, & in quantum dubitatio vlterius procedit, & dicit quod nõ adſunt prohibitiones contra homines villæ de Erla, imo videtur quod inter teſtes villæ de Luna, adeſt quidam teſtis qui ait ſe vidiſſe pignorari multos, exceptis hominibus de Erla, quos minimè pignorare poſſunt, reſpondetur, quod quamuis primus teſtes productus pro parte villæ de Luna hoc deſpõit, nullum tamen habet
110 conteſtum, & cum ſit vnicus non probat, *vt in l. iuriſiurandi C. de teſtibus.*

Secundo reſpondetur; quod qui aliquem teſtem pro
111 ducit eius perſonam approbare videtur; non dictum, vt tradunt omnes *in l. ſi quis teſtibus, C. de teſtibus.*

Tertio, *teſtes 2. 4. 17. ſuper 6. articulo* villæ de Luna deponũt ſe vidiſſe pignorare homines villæ de Erla, ob id, quod depaſcerent in terminis apprehenſis.

Quartò, non ſufficit hominibus de Erla, quod non probantur pro parte villæ de Lu-
112 na aliquæ prohibitiones, ſed quod ad hoc vt obtinere poſſint tenebantur plene probare ſeruitutes ab ipſis prætenſas probato titulo legitimo, valido, & efficaci ab hijs habito, qui illud concedere potuerunt, aut præſcriptionem perfectam, & conſumatam ante diem 8. Octobris 1569. & in quantum ſupradicta probabunt, & reſpectu eius, quod probabunt, poterunt obtinere, & non in alio, nec vltra, taliter, quod aſtricti ſunt ad probandum in vnaquaque
113 ſeruitutum, quas prætendunt titulum legitimum, aut præſcriptionem, prout dictum eſt & quando ipſi in vna, vel in duabus titulum probaſſent, in hijs tantum poterint obtinere non in alijs. Reſpondetur, tamẽ quod ſi intentio præſcribẽdi eſt generalis, pręſcribitur cõtra omnes, vt apud nos in tractatu *de inhibitionibus, c. 6. §. 2.*

Quantum ad quintam dubitationem, quæ habet quod ſufficiunt villæ de Erla decem anni ad præſcribendum, hæc iura cum titulo, prout is adeſſe videtur in ſententijs, & ſi in præſenti non adeſſet, adſunt actus poſitiui exteriores facti per homines de Er-
114 la, contra homines de Luna, *como hazerlos yr a ſaluarſe*, & cum hoc videtur non eſſe neceſſaria immemorialis in ſeruitutibus quãuis diſcõtinuis: circa quam dubitationem eſt aduertendum, Primo, in quantum

tum dicitur quod homines villæ de Erla habent titulum præcedentem, quia dato, ſed non conceſſo, quod id ita ſe haberet tantummodo ipſi titulum habebunt reſpectu earum rerum, quæ ipſis conceduntur in vim ſcripturarum, in proceſſu exhibitorum, quæ
115 res paucæ, quidem ſunt prout ex ſcripturarum tenore apparet, ſed reſpōdetur verba ſcripturarum fuiſſe generalia, & ampla, & apta ad dandum cauſam præſcribendi, quod ſufficit.

Secundo, vt titulus adſit
116 opus eſt, quod in ſui figura, & apparenter validus, & legitimus ſit, taliter, quod ſi is qui illum conceſſit, illud concedere potuiſſet tranſlatum fuiſſet dominium, ſed quia tamen dominus non erat, tantum tranſtulit cauſam præſcribendi, verum ſi in ob ſui figuram, & apparentiam conſtat concedentem minime illud concedere potuiſſe, talis titulus erit nullus, inualidus, & ineffica[x], & abſque aliquo effectu, *vt per Bartulum in l. 2. in §. ſi à pupillo, ff. de vſucapione pro emptore, Paulus in 1. vol. conſil. 70. nu. 9. & 10.* & in confirmationem plura adducit *Vantius de nullitatibus, pagina 146. numer. 18. cum ſequentibus, ſub tit. quoties, & intra quo tempus, Tiraquel lib. 1. de retractu, §. 1. gloſ. 2. num. 5.* iam ergo ſi in præſenti caſu tantum conſideraretur ſententiæ, in vim ſententiæ Comitis don Alphonſi, tantum illis concedi-
117 tur ius venandi, & ſic conſideramus ſententiam Ducis don Martini, in quantum ſunt ſententiæ arbitrales ſunt nullæ, cum nullum adſit compromiſſum.

Si autem illæ vt iudiciales conſiderentur prout in rei veritate ſunt, euidenter nullæ ſunt, ex quo ille latę fuerunt Cæſarauguſtæ, vbi Dux don Martinus nullam iuriſdictionem habebat, ſi autem illę vti pacta conſiderentur ob laudationem, & approbationem à villa de Luna factam, tan-
118 tūmodo operabuntur, quoad hoc vt cuſtodi villæ de Erla, poſſint cuſtodire in terminis villæ de Luna, pignorare in illis, & quod paſtor qui viuit, & ſeruit in villa de Erla, reputetur, & habeatur pro vicino villæ de Luna, in alio autem homines de Luna minime prædictam ſententiam approbarunt, imo eam impugnarunt, atque illi contra dixerunt.

Si verò conſideretur ſententia Michaelis de Torres iuriſperiti, ſimiliter paritur euidentes nullitates, quia de commiſſione non conſtat, nec de proceſſu, nec de loco vbi
119 lata fuit, nec notario qui eam recepit, aut teſtificauit, nec de teſtibus, qui illius probationi adfuiſſent, ita quod nihil aliud eſſe videtur quam quædam ſcriptura priuata.

Si autem conſideratur concordia, quæ fuit facta, & inita inter homines de Luna, & villã de Erla, anno 1556. ſimiliter nullius

nullius cenſetur eſſe momenti, ex quo illa facta fuit ex partium conſenſu, & voluntate ſuper venatione, & fuit pactum in illa, quod ob illam nullum prçiudicium irrogetur iuribus ipſis partibus competentibus, & etiam quod custodes appoſiti per villam de Erla ad cuſtodiendam venationem iurare tenerentur in poſſe, & manibus iuratorum de Luna, quod nullatenus fuiſſe factum creditur, ex ſuperius adductis conſtat, quod homines villæ de Erla, non poſſunt oſtendere, nec titulum aliquem fundare in ſcripturis pro ſui parte in hoc proceſſu exhibitis, hijs tamē ſatis reſponſum eſt in ſuperioribus, & fallunt in iuriſdictione voluntaria, vt dixi. Reſtat nunc videre ſi eis adſit aliquis titulus in vim aliquorum actuum poſitiuorum, quos allegant *por auer compellido a los de*

120 *Luna a que viniessen a saluarse a Erla*, primo enim probatio, quæ circa hoc fuit facta conſiderari debet, quia illa eſt tam diminuta, vt ad nihilum reduci videatur.

Secundo, quando adeſſet probatio quod aliqui vicini

121 de Luna, irent ad ſe ſaluandum ad villam de Erla, nullatenus illi villæ de Luna præiudicaſſent, prout ſingularium vicinorum confeſſio non præiudicat vniuerſitati, nec illius vicinis ad ſummū enim nocebit hijs qui confeſſionem fecerunt, aut iuerunt ad ſe ſaluandum, *vt per Corneum in 2. volumine conſil.* 177. *nu.*7. *Aymon. Crauet. conſil.*643. *numer.*5. quia vt præiudicium fiat vniuerſitati opus eſt, vt adſit legitima concilij congregatio, & quod ibi decernatur, & delibere-

122 tur, *Bartolus in l. aut facta, §. finali de pœnis, num.* 9. *Iaſon in l. ciuitas, ff. ſi certum petatur, num.* 2. *&* 3. *Felinus in c. dilectus in* 2. *nu.*6. *&* 7. *de ſimonia, Mohedan. deciſ.* 125. *Octauian. deciſ. Pedemontan.* 138. *Natta conſil.* 160. *n.*46. reſpōdetur, tamē quod ſi intentio eſt generalis, contra omnes præſcribitur, aliàs eſt verum, quod hic dicitur.

Tertio non eſt probata ſcientia villæ de Luna, quia ſi ſciuiſſent veroſimili eſt, quod illud non conſenſiſſent, & abſque illorum ſcientia, & patientia impoſſibile eſt, quod vicini loci de Erla, ſimile ius acquirere potuerint, & ſi contrarium diceretur via mille fraudibus aperiretur, ex quo faciliimum eſſet, & abſque minimo diſpendio duobus, aut tribus

123 hominibus de Luna perſuadere, vt ſecreto, & clam irent ad ſe ſaluandum, & deinde poſt decem annos tranſactos prætendere ſe prædictum ius præſcripſiſſe: nec hijs contradicit *Couarruuias lib.*1. *variarum reſolution. c.*17. *num.*11. imo maximè hanc intentionē fundat, ex quo in ſeruitutibus realibus, quæ habent cauſam diſcontinuam ad præſcribendū requiritur tēpus immemoriali, abſque titulo, & illæ dicantur habere cauſam diſcōtinuam

124 nuam, quando ad ſuum vſum hominis factum requirunt, vt per *Bartulum*, *Paulum*, *&* *Florianum numer.* 24. *in l. ſeruitutis*, *ff. de ſeruitutibus*, *Rim. Bartolus in l.* 1. *in §. denique de aqua. plubia arcenda*, *&* *in l.* 2. *C. de ſeruitutibus*, *&* *aqua*, *Felinus in c. de quarta de præſcriptionibus numer.* 37. *&* *Capola de ſeruitutibus Vrbanorum prædiorum cap.* 19. *&* *Padilla in d. l.* 2. *numer.* 27. *Balbum de præſcriptionibus in* 2. *par te*, 4. *partis particularis q.* 1. *&* *Couarruuias vbi ſupra*, & probatur in *obſeruantia finali de præſcriptionibus*, *&* *obſeruantia item ius depaſcendi de paſcuis*.

Redeundo igitur ad *Couarruuiam*, poſtquam egit quod
125 dictæ ſeruitutes ſunt reales, & quod ad præſcribendum tempus immemoriale requiritur, abſque titulo tres limitationes adducit.

Prima, quando allegaretur titulus cum poſſeſſione longi temporis, quia tunc dicta poſſeſſione probata etiam titulus probaretur, quod declarat *Balbus de præſcriptionibus in* 1. *p.* 3. *partis principalis*, *q.* 10. *numer.* 22. quando in ſpecie titulus allegaretur, & quod ex illa cauſa fuit vſus, addit *rurſus Couarruuias*, Et ponit ſecundum caſum quando is qui vſus fuiſſet per tempus decem annorum patiente eo, contra quem præſcribitur, & recipiendo quolibet anno, aut quolibet menſe aliquod prætium ratione dictæ paſtu-
126 ræ, quia huiuſmodi actus ſimul cum patientia decem annorum ſufficit ad acquirendam hanc ſeruitutem. Tertius caſus eſt, quando intra decem annos in iudicio controuerſo, latæ fuiſſent ad ſummum duæ ſententiæ, quibus iudicatum fuiſſet pignora capta ab eo reſtituenda fore vſucapienti, aut propoſita in iudicio à paſcuorum domino querela aduerſus vſucapientem, & vtentem paſcuis alienis, reus abſolutus fuerit, hoc dicit *Couarruuias*, & ſubiungit ſtatim hæc verba, Quamuis ipſem ſatis dubitẽ an in praxi obtineri poſſit, vt in his tribus ſpeciebus à frequentiſſima omnium ſententia recedatur, & ita *Couarruuias* multum ad rem loquitur, & ſecundum hoc fuit in hoc Conſiſtorio iudicatum, anno 1578. in proceſſu Michae-
128 lis Iebrero in articulo proprietatis, & fuit ſententia confirmata in Regia Audientia, anno 1583. & caſus fuit, quod vnita quadam concordia inter Abbatem, & Monaſterium Beatæ Virginis Vulgo dictæ de la Huerta la Real, in Regno Caſtellæ, cum approbationẽ 40. Abbatum, & amplius eiuſdem Ordinis, qui affluerant in quoddam capitulo generali ex vna parte, & don Rodericum de Palafox dominum de Ariça, & de Mõreal, & vicinos prædictorum locorum de Ariça, & de Monreal ex alia, in vim cuius concordiæ prædictus Abbas, & Monaſterium de Huerta conceſſerunt, & donarunt quandam partitam dictis de Ariça, & Monreal, per tempus 360.

anno-

annorum cum onere, & ſenſu in quolibet anno centum, & viginti ſolidorum, & à ſimili in vim prædictæ concordiæ conceſſerunt facultatem hominibus de Ariça, & Monreal. Quod vti poſſent certis vſibus, & ſeruitutibus in alia partita eiuſdem Monaſterij, vulgo dictæ de la Vega, &c. ea poſſeſſa in vim prædictę cõcordiæ per hominis de Ari-
128 ça, & Monreal, per tempus 27. aut 28. annis ſolutoque ab ipſis cenſu in quolibet prædictorum annorum, fuit apprehenſa prædicta partita, cum alia partita vulgariter dicta la Vega, per Curiam Iuſtitiæ Aragorum fueruntque receptæ partium propoſitiones, iuxta tenorem concordiæ: poſteaque ad inſtantiam Abbatis, & Monaſterij de Huerta fuerunt citati in articulo proprietatis dominus de Ariça, qui nunc eſt, & concilia locorum de Ariça, & Monreal, fuitque tandem lata ſententia in fauorem Monaſterij, *en lo que era monte en vna parte de diez*, & reſpectu ſeruitutis in toto, cum ſola probatione dominij partitarum apprehenſurum, & quia aduerſarij minime probauerant præſcriptionem per fectam, & completam, à qua ſentẽtia fuit per omnes partes appellatum, & in Regia Audientia fuit ſententia confirmata, quod reſpectu ſeruitutis, & in ipſa decima parte montis, quæ Monaſterio fuerat adiudicata, & quoad nouem partes fuit ſententia reuocata, & fuit prædicto Monaſterio adiudicata tota partita apprehenſa, ita quod ſententia lata in fauore in Monaſterij in totum fuit confirmata, excepto quodam iure paſcendi, qui adiudicatus fuit domino de Ariça, cum ganato ſigni impoſiti, &c. in quantũ lata fuerat in fauo-
129 rem vicinorum de Ariça, & Monreal, fuit reuocata: ex qua ſententia tria reſultant. Primum, quod titulus concordiæ, non fuit habitus pro titulo, quia quamuis in ea 40. Abbatis interueniſſent non ſpectabat ad eos ipſius decretum, ſed ad generalem reformatorẽ, iuxta tenorem Bul-
130 larum Apoſtolicarum, quæ in proceſſu exhibitæ fuerunt, ſicque cum eſſent bona Eccleſiaſtica, alienatio nulla fuit, & per conſequens, illa fuit habita pro non titulo.

Secundum quod reſultat
131 eſt, quod quamuis ibi adfuit actus poſitiuus, hoc eſt ſoluere ſenſum per plures annos, & poſſeſſio viginti ſeptem, aut viginti octo annorum, haud æquidem ſufficit ad acquirendum ſeruitutes prædictas, ergo cum Abbas, & Monaſterium probauerit dominium, neque conuenti probauerint ſe prædictas ſeruitutis præſcri pſiſſe, id circo illi ſuccubuerunt, ex quo ipſis non ſufficiebat probare poſſeſſionem mul-
132 torum annorum, pro vt illam probarunt, cum illa minimè fuerit ſufficiens ad præſcriptionem, ſicque per huiuſmodi ſentẽtias fuit declaratum nullum

lum ex tribus caſibus per *Couarruuium* adductis in hoc Regno procedere ſaltem ſecūdū, nec etiam prædictos caſus procedere in terminis iuris communis, pro vt dictū eſt, ſed iam dictum eſt villam de Erla bene probaſſe immemorialem vltra confeſſionem Procuratoris
133 de Luna, quæ ſufficit etiam in alio articulo, ſuppoſito quod Erla obtinuit in tenuta, & inconueniens ſupradictum non eſt conſideratum ad ſoluendum argumentum.

Deci. conſ. 197. non facit ad rē, quia ibi agit *Decius*, & defendit quandam vniuerſitatem, contra quam procedebatur per viam inquiſitionis, ex quo locauerat venationem ſuorum
134 terminorum, & prohibuerat mediante præcone, quod nullus venaretur ſine licentia, & de hoc agens *Decius*, allegat ad defenſionem vniuerſitatis conſuetudinem quam habebat per annos viginti hoc idem faciendi, quod equidem ſufficiebat ad excuſationem vniuerſitatis ab illa criminalitate, *Socin.* reſpondet *conſ. Aretin.* 153. quia in caſu illius procedebatur contra quempiam, qui defraudauerat ius paſcuorū, quod ad Senenſum ciuitatem ſpectabat, & illud ſoluerat alij vniuerſitati, cum enim excuſat eo prætextu, quod vni-
135 uerſitas, cui illud ſoluerat, conſueuerat per ſpatium quadraginta annorum illud recipere, & cum illud eſſet ius perſonale debitum perſonæ præſcribi poterat per ſpatium quadraginta annorum, etiā ſi haberet cauſam diſcōtinuam ad inſtar rerum immobilium, *Socin.* etiā *in* 2. *volum. conſ.* 166. nec etiam facit ad propoſitū, ex quo agebat, de quibuſdā paſcuis quæ-
136 ſita erant, & conſiſtebant intra terminos cuiuſdam loci, & quæ ad ipſum locum ſpectabant, & pertinebat, ibique agit num alius locus, qui huiuſmodi paſcua ad ſe ſpectare prætendebat, ea præſcribere potuerit.

Abendanus lib. 1. *de exequendis mandatis Regis. cap.* 4. *&* 12. nihil dicit, quod ad propoſitum noſtrum conferre poſſit.

Quantum ad ſextam dubita-
137 tionem, quæ habet, quod iura villæ de Erla, aut plura ex illis ſunt confeſſata per villam de Luna in litis pendentia, & quod illa confeſſio probat ſufficiēter, præcipuè lata ibi ſententia in litis pendentia, & ex quo præſēs proceſſus eſt ciſternus, nec conſtat de errore cōfeſſionis.

Quantum ad primam partē dubitationis reſpōdetur, quod
138 dicta confeſſio eſt limitata, quoad certa iura, & extra illa, nullius effectus eſſe poteſt, nec ſub illis poterant alia iura comprehendi, vt in *l. ſi vnus.* §. *ante omnia, de pactis.*

139 Secundò, quia fuit confeſſio Procuratoris facta in vno proceſſu, quæ nō periudicat in alio vt per *Speculatorem, tit. de confeſſionibus.* §. *nunc videndum. nu.* 4. *verſ. ſed nunquid. Bartolus in l. certū. in* §. *ſed an, & ipſos. tit. de confeſſion. Felin. in c.* 1. *num.* 18. *vt lite non conteſtata*, maximè quando pars, quæ confeſſa fuit, non obtinuit ſentētiam, imò ſuccubuit pro vt in caſu præſenti, quia

T Pro-

Procurator villæ de Luna, dū fuit confeſſus, quod villa de Erla habebat illa iura, quæ cõ-
140 feſſus fuit limitatæ, dum confiteretur illa, cætera negauit, & hoc non obſtante Erla prætendit plura alia, vt apparet ex ſua propoſitione dicti proceſſus litis pendentiæ, in qua quatuordecim articulos deduxit, & quamuis nõ obtinuerit in omnibus, verum obtinuit in pluribus alijs vltra confeſſata per villam de Luna, ſicque ex quo Luna non obtinuit ſecundum
141 ſuam confeſſionem, poteſt in alio proceſſu contrarium eius deducere, quod fuit confeſſa, iuxta textum *in l. Aurelius. §. fin. de liberatione legata.* & ibi *Albericus*, vbi quidam petijt rem tanquam debitam, & ſuccubuit deinde eam petijt tanquam legatum, & ait textus, quod benè potuit id facere, non obſtante, quod petens eam tanquam debitā, fuit viſus confiteri le-
142 gatum eſſe nullū, ſicque confeſſio in primo proceſſu facta minimè illi præiudicauit in ſecundo, *Socin. tenet Bald. in l. 3. C. de petitione hæreditatis. Mandelus Albenſis conſ. 9. n. 37. & Aymon. Craneta de antiquitate temporis, in 1. parte. §. imo. numero 53. col. 1.* ſecus ſi ſecundum illam confeſſionem ſententia fuiſſet lata, ſicq; perperam illum allegant contra iſtam partem, nec etiam refragatur, quod ait *Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſ. 68.* quæ ſolùm ait, quod confeſſio facta in poſitionibus
143 non poteſt reuocari, niſi docto de errore, quia ibi non apparet an loquatur de confeſſione Domini, vel procuratoris, & loquitur in eodem proceſſu, quid autem eſſet in alio proceſſu, in quo reſpondens poſitionibus ſuccubuiſſet, nihil dicit, & ſi villa de Erla ſtare velit confeſſioni villæ de Luna, cum illa contenta eſſe deberet, nec
144 alia, nec plura iura vltra confeſſata per villam de Luna prætendere, verum impugnando, pro vt impugnat dictam confeſſionem, prætendens ſe eſſe Dominam terminorum apprehenſorum communiter, cum hominibus de Luna, & deducendo omnia iura, pro vt deducunt in hoc proceſſu, nequaquam ſe de dicta confeſſione iuuare poſſunt, ex quo eam impugnant, vt in regula *ex eo de regulis iuris, in 6. Bald. in l. contra iuris. §. finali. de pactis.* &
145 enim tantum modo ſe iuuare poterit eo, quod in hoc proceſſu probauit abſque dicta confeſſione iuxta *Baldum in l. poſt legatum, de his quibus, vt indignis*, reſpõdetur impugnaſſe dictam confeſſionem, cum proteſtationibus, & alternatiuè, & cum ſit rea potuit contrarijs defenſionibus, vti & ſic fuit abſoluta die, & anno, quæ ſupra.

DECI-

DECISIO CCCXCIIII.

In præcedenti deciſione abundè actũ eſt de præſcriptione immemoriali hominum de Erla, quæ neceſſaria præcisè non erat ad obtinendum, cũ alia adeſſent pro eis adminicula, veluti inſtrumẽta confeſſiones Procuratoris hominum de Luna, & ſic diſputanda venit *Oldradi opinio conſ.* 254. *nu.* 18. quæ quotidie allegatur ſatis confusè, & ſic Aduocati de Luna declarando *Oldradum*, dicebãt immemorialem non eſſe probatam pro parte villæ de Erla, ex quo deducto tempore litis non adduxerat teſtes ad docendũ de poſſeſsione quadraginta annorum de viſu, quod eſt neceſſe ad probationem immemorialis, & ſic quæritur an in probatione immemorialis ſit deducendum tempus litis.

SVMMARIVM.

Tempus litis pendentiæ, quod interrũptionem inducit, vtrum deduci debeat ex immemoriali vſque ad tempus articuli proprietatis, vel non includendo tempus litis ſuper lite pendente dubitatur, num. 1.

Tempus aliquod ſecundum Oldradum in præſcriptione immemoriali nõ deducitur, nec de interrumptione curatur, num. 2.

Præſcriptio immemorialis tempus infinitum continet, n. 3.

Infinitum quid remanet, etiam ſi de illo aliquid dematur, num. 4.

Præſcriptione poſita, qui de vacantia Eccleſiæ opponit, eam ante omnia probare debet, num. 5.

Præſcriptio imperfecta, & nõ completa remanet, quando tempus Eccleſiæ vacantis deducitur, num. 6.

Iuriſdictio, quæ ad ſui præſcriptionem 40. *annorum poſſeſsionẽ, cũ titulo requirit, probata integrè cenſetur ab Epiſcopo, qui per quinquaginta annos talem iuriſdictionem poſſediſſe inſinuat, dummodo contrarium non conſtet, num.* 7.

Deciſio CCCXCIIII.

Præſcriptio quadraginta annorum imperfecta, & minus completa remanet, quamuis Abbas poſſeſſionem ſexaginta annorum probet, ſi Epiſcopus, contra quem præſcriptio intenditur, vacantem Eccleſiam fuiſſe diuerſis temporibus, per pluſquam viginti annos probet, num. 8.

Præſcriptio interrupta iudicatur, quamprimum lis ſuper re præſcripta mouetur, num. 9.

Interrumptionis effectus eſt, & de nouo incipiat currere præſcriptio, num. 10.

Epiſcopus de vacantia Eccleſiæ opponens, tanto tempore Eccleſiam vacaſſe, docere debet, ex quo imperfecta præſcriptio colligatur, num. 11.

Deductio temporis in præſcriptione certo tempore menſurata, & non in infinita, locũ habet, num. 12.

Vacatio, vel interrumptio conſiderabilis eſt, quando non de præſcriptione immemoriali, ſed de certi temporis præſcriptione agitur, num. 13.

Præſcriptionis immemorialis principium, & finis ſemper ignoratur, num. 14.

Teſtes deponere debent de viſu quadraginta annorum, quando agitur de præſcriptione immemoriali perfecta, & conſummata, nu. 15.

Immemorialis nullatenus probata manet, ſi teſtes de viſu quadraginta annorum deficiant, num. 16.

Præſcriptio certi, & limitati temporis ante litem conteſtatam, & inchoatam perfecta eſſe debet. num. 17.

Probatio ſi ambigua, vel æquiuoca remanet, præſcriptio probata nullo modo dicitur, numero 18.

Tempus infinitum ſub immemoriali præſcriptione includitur, num. 19.

Probatio præſcriptionis immemorialis teſtes de viſu deponentes præciſſe requirit, numero 20.

Teſtes.40. annorum, qui ad immemorialis probationem requiruntur, ante litem conteſtatam de tali tempore cõcludere debent, & ſic ante interrumptam præſcriptionẽ, num. 21.

Præſcriptio formata non interrumpitur per verbalem contradictionem, ſecus verò præſcriptio formanda, numero 22.

Dubi-

DVbitabatur
an ex im
memo-
1 riali,quã
probauit
Erla(ſine
præiudi-
tio veri-
tatis) vſque ad tempus articuli
proprietatis, includendo tem-
pus litis ſuper lite pendente,
debeat deduci tẽpus litis pen-
dẽtiæ, quod includit interrum
ptionem, an veró debeat illa
poſſeſſio temporis litis penden
tiæ computari ad complemen
tum præſcriptionis immemo-
rialis, iuxta conſilium *Oldra-
di*, quod pro vtraque opinione
ſolet allegari, & videtur dedu
cendũ illud tempus interrum-
ptionis, & ex hoc non remane-
re probatam immemorialem,
2 quia *Oldradus*, nec dixit, nec
cogitauit tale qùid dicere, nec
affirmare potuit, ſolúm enim
dixit *Oldrad. dicto conſ.* 254. *n.* 18.
quod in præſcriptone imme-
moriali nõ deducitur tempus
3 aliquod, nec curatur de inter
ruptione, quæ in immemo-
riali non poteſt conſiderari, ea
ratione, quia ex quo præſcri-
ptio immemorialis continet
tempus infinitum, licèt dedu-
cãtur decem, viginti, triginta,
vel quinquaginta anni, ſemper
quod remanet eſt infinitum, &
ſubſiſtit dicta præſcriptio, &
adducit rationem, quia ſi de in
finito aliquid demas, quod re-
4 manet eſt infinitum, hæc ſunt
verba *Oldradi*, quia in dicto con
ſilio agebat de defendenda iu-
riſdictione Decani, & Capituli
Comatenſis, quam præſcripſe-
rat per tempus immemoriale
contra Epiſcopum, & alios, &
ſuppoſita hac præſcriptione im
memoriali, vt reſultat ex *num.*
15. opponebatur contra eam
5 pro parte Epiſcopi, quod erat
interrumpta, quia dicta Eccle-
ſia multo tẽpore fuit vacans, &
ſic illud tempus erat deducen
dum, cui tamẽ oppoſitioni reſ-
pondet *Oldradus*, & inter alia di
cit primò, quod poſita præſcri-
ptione, qui opponit de vacan-
tia, debet probare ante omnia,
quod vacauit tanto tempore,
quod deducto tempore vaca-
6 tionis remanſit præſcriptio im
perfecta, & non completa, ad
quod allegat *text. in cap. auditis,
de præſcriptio.* hoc autem non ap
paret per acta, nec datum eſt,
hæc ſunt verba *Oldrad.* vult di-
cere, quod in proceſſu, nec fuit
allegata, nec probata dicta va
cantia, in quo aduertendũ eſt,
quod in hoc caſu non dicit *Ol-
dradus*, quod ad complendam
præſcriptionem immemoria-
lem ſint idonei teſtes, qui depo
7 nunt de poſſeſſione ſubſequu-
ta poſt dictam interruptionẽ
cauſatam à lite pendente inter
media, ponamus exemplum,
& dicamus, quod ad præſcribẽ
dam dictã iuriſdictionẽ ſuffice
rent 40. anni, cũ titulo, vt fuit
in caſu illius text', & quod ille
Abbas probaſſet per 50. annos
ſe poſſediſſe illa iura Epiſcopa
lia, tunc certum eſt, quod non
probato contrario, remaneret
præſcriptio integra, & perfe-
cta, & bene probata, verum
8 ſi Epiſcopus, contra quem præ-
ſcribebatur, allegaſſet, & pro
baſſet quod Eccleſia vacauerat

per viginti annos diuerſis vicibus, & temporibus, quod deducitur ex præſcriptione, non remaneret præſcriptio completa, & ſuſpenſa, ſed dormiens,& hoc dicit *Oldradus*, & non aliud, ſed ad intentum magis facit, quod traditur in illo textu, in quantum tracta-
9 tur de interruptione, ponamus, quod præſcriptio fuit interrumpta,quia Epiſcopus mouit litem contra Abbatem, vel aliter interrumpit præſcriptionem, & quod non obſtantibus dictis interruptionibus, Abbas fuit proſequutus ſemper ſuam poſſeſſionem, & prætendat ſe præſcriuiſſe, & ad id probandum adducit teſtes deponentes de poſſeſſione continuata poſt dictam interruptionem, in hoc caſu non dicit *Oldradus* conſiderandum eſſe tempus hoc ad implendam præſcriptionē, nec quod ſunt alicuius conſiderationis,
10 dum deponunt includendo illud tempus, quia ſi aliud dixiſſet fuiſſetloquutus contra illum textum, & contra omnia quæ traduntur in materia interruptionis, cuius effectus eſt, quod de nouo incipiat præſcriptio, dicit inſuper *Oldradus*, quod ſuppoſita præſcriptione, excipiens de vacantia, debuit docere de tanto tempore vacaſſe, quod ſubducto tempore vocatio-
11 num remaneat præſcriptio incompleta, quod non apparuit in actis, nec fuit datum, nec etiam dari potuit in hac præſcriptione tanti temporis, cuius contrarij memoria non exiſtit, quia ſi adijciantur triginta, vel quinquaginta anni propter vacationē, non propter hoc ſequitur contrarium eius, quod in præſcriptione de
12 ducitur, videlicèt ſtare in contrarium memoriam, deductio igitur haberet locum in præſcriptione certo tempore menſurata,non in hac, quia ſi de infinito adimas aliquid, eſt nihilominus, quod remanet infinitum, hæc ſunt verba *Oldrad.* vult dicere *Oldradus*,quod quādo non agitur de præſcriptione immemoriali, ſed de præſ-
13 criptione certi temporis, tunc eſt conſideranda vocatio, vel interruptio, ex quo ſublata, & ſubducta vocatione, vel conſiderata interruptione,remanet præſcriptio imperfecta, at verò in præſcriptione immemoriali, quæ non eſt de certo tēpore, nec menſuratu, ſed de tempore incerto, & infinito, tunc licèt ſubducantur quinquaginta anni, remanet idem tempus infinitū, & præſcriptio perfecta, & conſummata,quia
14 ſemper ignoratur principium, & finis, ſcilicèt quando incepit, & quando completa, & terminata fuit, imò ſi hoc ſciretur, ſcilicèt principium, vel finis deſineret eſſe immemorialis, hoc eſt,quod loquutus eſt *Oldradus*, qui quando agitur de præſcriptione immemoriali perfecta, & confirmata ſupponit probatum fuiſſe omne neceſſarium ad eius validitatem, & inter alia, quod teſtes depoſuerunt de viſu qua-
15 draginta annorum, vt tenent omnes poſt *gloſ. in dicto cap. 1. de præſ-*

de præſcript. in 6. ſupponamus, quod in iſto caſu teſtes depoſuiſſent de viſu quadraginta annorũ,includendo in eis tempus omne litis,perquodfuit interrupta poſſeſsio, & præſcriptio, in hoc caſu certum eſt, quod nunquam *Oldrad.* dixiſſet quod cum eis remaneret pro-
16 batum hoc requiſitum neceſſarium ad probandam præſcriptionem, quia non probando per dictos quadraginta annos de viſu, non remaneret probata immemorialis, & eſſet agendum de alia præſcriptione temporis certi, & menſurati, quæ
17 debet eſſe perfecta,& conſummata ante litem conteſtatam, & inchoatam, quia ſi hoc non probaretur concludenter, licèt remaneret equiuoca probatio, & ambigua, non eſſet probata præſcriptio, vt per *Bart. in l. Celſus ff. de vſucap.* 10. *numero* 17. & tenetur claré *Molina de primog. Hiſpan. lib.* 2. *cap.* 6.
18 *num.* 47. vbi declarando dictũ *Oldradi*, quod ſcilicèt præſcriptio immemorialis includit tempus infinitum, taliter dicit, quod licèt ſubducatur aliquod tempus non nocebit ei, quia ſemper remanet tempus infinitum, & ſubdit illud tamen quod de interruptione dictum eſt, procedere non pô-
19 teſt in tempore quadraginta annorum, in quod *dicta l.* 41. *Tauri ad immemorialis præſcriptionis probationem, teſtes de viſu deponentes præciſſe requirit, ſic quæ ſemper intelligit, ad quam practicare ſolitum eſt.* Hæc ſunt verba *Mol.*
20 in quibus clarè explicat, quod teſtes, qui ad præſcriptionis immemorialisprobationem deponere debent de viſu quadraginta annorum,debent conclu-
21 dere de tempore finito ante interruptionem.

Ex his ſequitur, quod ſi homines de Erla probant immemorialem perfectã ante diem octauum Octobris anni 1569. quod die fuit oblata apprehenſio, licèt ſubducatur poſt tempus à die litis,ſemper remanet immemorialis perfecta, & ſuis pedibus, & licèt tale tempus deducatur, ſemper remanet tempus infinitum, verum tamẽ teſtes, qui debẽt deponere dequadraginta annisdeviſu,
22 vt eſt neceſſarium ad immemorialis probationem, vt per *Molin. vbi ſupra. num.* 40. per neceſſe debent concludere de tempore ante litem, & ſic ante interrumptionem inductã propter litem inchoatam, & hinc dicit *Bal. in l.* 2. *C. de ſeruit. & aqua. num.* 2. quod præſcriptio formata non interrumpitur per contradictionem verbalem, ſed præſcriptio formanda ſic, refert *Aymon. Crau. conſ.* 292. *col.* 1. *Mar. Anton. Nata conſ.* 523. *num.* 7.

Hæc opinio apud me ſemper præualuit, & de iure videtur verior, attentis dictis DD. & gloſſarum, & textuum, tamen Senatus contrariam amplexus eſt, verum tamen eſt, quod ſine hoc fundamento probauerat Erla ſuam intentionem, vt dixi in præcedenti deciſione.

DECISIO CCCXCV.

An ſit neceſſaria immemorialis ad acquirendum ſeruitutes diſcontinuas, quas præſcripſit villa de Erla in terminis villæ de Luna, & quando ſit neneſſaria immemorialis, an ſit benè probata per tres teſtes deponentes de poſſeſſione 40. annorum hominum de Erla, ante apprehenſionẽ de viſu,& an ſi per eos non remaneret benè probata immemorialis, foret tamen benè probata per teſtes deponentes de 40. annis poſſeſſionis de viſu computando in eis annos effluxos poſt apprehenſionem, & fuit reſolutum, quod ſic,ex motiuis ſequentibus in proceſſu Hieronymi Torrero.

SVMMARIVM.

Tempus immemoriale requiritur ad acquiſitionem & præſcriptionem ſeruitatis diſcontinuæ, numero 1.

Teſtes deponere debent de quadraginta annis de viſu ante apprehenſionẽ ad præſcriptionem immemorialem, num. 2.

Vſus, & poßeſsio decem annorum ſufficit ad probationẽ tituli, quo alicui competunt ſeruitutes diſcontinuæ, numero 3.

Immemorialis præſcriptio non requiritur in acquiſitione ſeruitutis diſcontinuæ,quando intercedunt aliqui actus poſitlui approbantes vſum, & poſſeſsionem ſeruitutis diſcontinuæ, nu. 4.

Immemorialis præſcriptio requiritur ad acquirendam ſeruitutem diſcontinuam, ob incertitudinem ſcientiæ, & pacientiæ illius, contra quem præſcribitur, ibidem.

Ad acquiſitionem ſeruitutis diſcontinuæ non requiritur immemorialis poſſeſsio, quãdo interceſsit aliqua ſententia,per quam vſus,& poſſeſsio præſcribentis approbaretur,num.5.

Titulus ſi allegetur ad præſcriptionem ſeruitutis diſcontinuæ, non immemorialis poſſeſ-

poſſeſsio, ſed decem annorum ſufficit, nu. 6.

Immemorialis præſcriptio non requiritur, quando aduerſarius, contra quem præſcribitur approbauit, & tolerauit penſionem per actus aliquos poſitiuos approbātes iura poſsidentium, numero 7.

Sententia arbitralis pleniſsimè transfert ius ſeruitutis diſcontinuæ, abſque præſcriptione immemorali, quæ regulariter requiritur, numero 8.

Requiſita, quæ probari debent ad inducendam præſcriptionem immemorialem, numero 9.

Immemorialis poſſeſsio, quibus teſtibus probetur, numero 10.

Poſſeſsio immemorialis deſtruitur per initium poſseſsionis, num. 11.

Teſtes deponentes de viſu de poſſeſsione poſt litem conteſtatam non probant, numero 12.

De eſsentia immemorialis eſt, quod nulla extet memoria, nec recordatio initij, quod intra centum annos extitiſse oſtenditur, numero 13.

Contrarius actus, qui contigit intra centum annos deſtruit immemorialem, numero 14.

Præſcriptio immemorialis de ſui eſſentia poſſeſsionum continuatam expoſcit, ibidem.

Memoria Principis, & actus contrarius directo immemoriali opponuntur, ibidem.

Præſcriptio non poteſt currere contra collitigantem pendente lite, num. 15.

Tempus litis ſubducendum eſt à præſcriptione, ibidem.

Tempus minoris ætatis, & vacationis Eccleſiæ ſubducendum eſt à præſcriptione, numero 16.

Subductio temporis, quo præſcriptio currere nō potuit, non deſtruit immemorialem, ibidem.

Præſcriptio immemorialis habet oculos retro legitima probata, ibidem.

Præſcriptio immemorialis tempus infinitum continet, ibidem.

De infinito tempore ſubducto, tempore finito remanet infinitum, numero 17.

Deductio temporis, quo præſcriptio dormit propter minorem ætatem vocationem, & litem eneruat præſcriptionem certo tempore menſura-

ti iuſtitiam villæ de Erla mirifi
5 cè perſouent, clariſsimeque
oſtendunt, non tempus imme
moriale, ſed ſolum decem an
norum illi pleniſſimum ius, in
quærendis ſeruitutibus diſcon
tinuis (quando ſeruitutes diſ-
cōtinuæ eſſent illæ, de quibus
6 eſt contentio) contuliſſe, quo-
niam in articulis cedulæ defen
ſionis deducit Erla ex titulis
Regijs, & ex titulis, & concor-
dijs initis, cum villa de Luna
ſibi competere iura, quæ poſſi
det, & quæ iniuſtiſſimè ab ea
reiuendicātur, cum igitur titu
los alleget, & ad eos proban
dos tempus deducāt, non im-
7 memorialis poſſeſſio, ſed decē
annorum illi proficit, & ius tri
buit ad abſolutionem conſe-
quendā, iuxta primum caſum,
& vrgentius multo circa ſecū
dum, cum tam in iuribus Do
minium reſpicientibus, quam
in reſpicientibus iuriſdictionē
in *art.* 7. vſque ad *articulum* 18.
villa de Erla plures actus dedu
cat, & pleniſſimè probet poſiti
uos villæ de Erla, indicantes
clariſſimè, non ſolùm dictam
8 villam ſciuiſſe, & tolerafſe, ſed
actualiter approbaſſe iura, in
quorum poſſeſſione eſt villa
de Erla rea conuenta, quæ iniu
ſtè ab illa reiuendicantur, er-
go decem anni pleniſſimum
ius acquiſitionis pepererunt
iuxta ſecundum caſum, præſer
tim concurrente tertio, qui
rem penitus in difficilem effi
cit, cum tituli qui contulerunt
ſuperiora iura Dominij, & iuriſ
dictionis, vel ſeruitutum villæ
de Erla, ſententiæ nempe arbi
trales Don Federici anni 1424.
fuerit laudata à villa de Luna
26. Aprilis eiuſdem anni, &
ſententiæ Comitis Don Alfon
9 ſi latæ anno 1519. & anno
1523. fuerit laudata ab vtra
que villa ex concordia ſponta
nea 26. Ianuarij anni 1553.
& tandem ſententia lata à Du
ce Don Martino ex conſilio
Doctiſſimorum *Ioannis Perez de
Nueros, & Bernardini de Bordalua,*
24 Maij, anni 1542. fuerit lau
data à villa de Luna, iniuſtiſſi
mè & indebitè ex ſuperioribus
reiuendicationem inſtituente.

Sed & ſi ſuperiora non inter
ceſſiſſent, immemorialiſque ne
ceſſaria eſſet villæ de Erla, &
10 probanda eſſet ad abſolutionē
conſequendam, ea egregiè pro
bata eſt per tres teſtes, iuxta ea,
quæ animaduertuntur, verum
tamen illis ſubdictis pleniſſimè
probata eſt immemorialis per
plures teſtes villę de Erla in
hoc proprietatis articulo de
ponētes de quadraginta annis
de viſu, & cæteris requiſitis im
memorialis traditis à *Couar. in
reg. poſſ. 2. parte. §. 3. nu. 7. Aym.
4. parte. §. abſolutis. num. 6. Gabr.
de præſcrip. concl. 1. num. 81. Auen.
de exequendis. lib. 1. cap. 6. num. 6.
Mol. de primog. lib. 2. cap. 6. à nu.*
11 *4. Matienço in l. 1. gloſ. 9. 10. 11.
& 12. tit. 7. lib. 5. Garſi. de nobilit.
gloſ. 12. per totum. & de expenſis.
cap. 9. Rebuf. de decimis. q. 13. nu.
99. latiſsimè Velaſcus de Auendaño
in l. 41. Tau. gloſ. 7. & ſequentib.*

Neque obſtat obex initio
animaduerſus, teſtes hos de
quadraginta annis de viſu dę
ponentes non proficere, pro-
pterea quod deponunt de viſu
& poſſeſſione poſt litē inchoa
tam,

tam, reſpondeo æquidem ve riſſime ad deſtruendam poſſeſſionem immemorialem legitimè hic, cum omnibus requiſitis probatam nihil fuiſſe adductum ex duobus, quæ illã deſtruere poſſunt, ſcilicèt vel memoriam initij poſſeſſionis,
13 quam Erla habet exſtare intra centum annos, quoniam cum de eſſentia immemorialis ſit, quod nulla exſtet memoria, nec recordatio initij, qui illum intra centum annos extitiſſe oſtenderet, immemorialem perimeret, vel cõtrarium factum extitiſſe intra centum annos, nam per contrarium actum caſu, quo oſtenderetur, intra centum annos, immemorialis ſubuerteretur, quæ pro ſui eſſentia poſſeſſionẽ continuatam
14 popoſcit, nihil autem horum oſtendit villa de Luna, neque principium, neque contrarium actum intra centum annos, quamobrem immemorialis legitimè probata conſiſtit, quoniam eius quod villa de Erla deducit, non eſt memoria Principij, neque actus aliquis contrarius, quæ duo directo immemoriali opponuntur, ſed quod lite pendente non potuit currere præſcriptio contra collitigantem, & ita quod tempus litis eſt ſubducendum à præſcriptione, ſicuti ſubducẽdum
15 eſt tempus minoris ætatis, & tempus vacationis Eccleſiæ, quod ingenuè fatentur omnes, ſed oportet etiã ingenuè fateri hanc ſubductionem temporis, quo præſcriptio currere non potuit, neque per eam acquiri ius contra collitigantem, contra minorem, contra Eccleſiã vacantem, immemorialem nõ deſtruere, neque eius vim ener
16 uare, quoniam ſemel legitimè probata, cum habeat oculos retro, & tempus infinitum in ſe contineat, licèt de hoc infinito tempore tempus hoc finitũ ſubducatur, quod remanet infinitũ eſt immemoriale tempus cõprehendẽs, & ita licèt ſubducatur tẽpus litis ab immemoriali, ea legitimè probata (pro vt probata eſt) efficit vt ante litẽ inſtitutam iam immemorialis eſſet cõpleta, ſicque collitigãs minor, & Eccleſia nihil amiſit, neque præſcriptionem immemorialem probãs aliquid quæ-
17 ſiuit, quoniam iam erat amiſſum, & quæſitum ante tempus litis vacationis, & minoris ætatis, denique deductio temporis quo præſcriptio dormit propter minorem ætatem vacationem, & litem, eneruat præſcriptionem certo tempore menſuratam, non immemorialem infinitum tempus comprehendens, quia ſi de infinito finitum demas, (vt prædixi) quod remanet infinitum eſt, ita docet punctim in terminis elegantiſſimè
18 *Oldradus videndus conſ.* 254. *num.* 18. *Corneus conſ.* 22. *lib.* 1. *num.* 5. *Pariſ. conſ.* 27. *num.* 84. *lib.* 1. *Molina lib.* 2. *de primogen. cap.* 6. *nu.* 47. *Garſ. de expenſ. cap.* 9. *n.* 34.

Præterea quando ante apprehenſionem oporteret teſtes de poſſeſſione deponere, cum ſit impoſſibile ſecũdum naturam, teſtes tam longæuæ ætatis ad
19 ducere, ſufficeret teſtes de auditu, vt in poſſeſſione centenaria, quæ contra Eccleſiam requiri

quiritur, tradunt omnes *in cap. cum nobis, de præſcriptio. & in authen. quas actiones C. de Sacroſ. Eccl.* neque his obijci poteſt, quod culpa partis teſtes tã longæuæ ætatis adduci non potuerunt, quia cũ hæc pars ſit reaconuẽ-
20 ta, reo obijci non poteſt, neque aſcribi culpa, quare iuditium antea intentatum non fuerit, *l. 5. § fin. de doli except. Aymo. conſ. 646. num. 11. vbi ſunt concord. Pedroch. conſ. 36. num. 394.* imò aſcribenda eſt culpa villæ de Luna actrici, quæ præſumitur iuditium proprietatis diſtuliſſe cum calumnia, vt villæ de Erla probationes deperirent, vt pulcherrimè multis relatis deducit elegantiſſimè *Menoch. lib. 2. præſumpt. 91.* non enim tenebatur villa de Erla ex rea conuenta poſſeſſionis, & poſſeſſoris commodum amittendo, actricem ſe conſtituere.

21 Tandem cum reus abſoluendus ſit, non ſolùm actore non probante, ſed eo plenè non probante, & etiã eo plenè, probãte, dũ tamẽ per probationes rei offuſcata aliquo modo ſit actoris probatio, *Becc. conſ. 67. num. 7. & latiſsimè Viuius deciſ. 235. num. 2.* prorſus dignoſcitur, quo iure, aut qua ratione dubitandum ſit circa abſolutionem villæ de Erla reiconuentæ, maximè cum villa de Luna in articulis deduxerit prohibuiſſe vicinis de Erla, ne vterentur iuribus ſuis, nihilq; probauerit, imò teſtes ſui con-
22 trarium dicant, quod euidentiſſimè oſtẽdit, id quod prætendit villa de Luna iuſtitia, & veritate carere, alioqui probaſſet rem probatione facilimam, ſi vera extitiſſet, vt pulchrè deducit *Aretin. conſ. 13. num. 11. verſ. Præterea. Aymon. conſ. 134. num. 28. 377. num. 31. 400. num. 14. 814. num. 3.* ex illo igitur priuilegio Regis Alfonſi multifariam per Erlam exhibito, ex
23 eo ſolo, quod executioni nunquam traditum fuit contra Erlam, ius illius illæſum perſeuerat, *Socin. Iun. conſ. 76. num. 68. lib. 1. & Aymon. relatus à Burgos. de parte. conſ. 33. num. 17.* ſic fuit iudicatum in Curia Iuſtitiæ Aragonum circa annum 1594. in proceſſu Hieronymi Torrero ſuper apprehenſione in articulo proprietatis.

DECISIO CCCXCVI.

De præſcriptione iuris venandi, & aliarum ſeruitutum diſcontinuarum, & de accuſatione cuſtodum male pignorantiũ longa enarratio.

SVMMARIVM.

Partita aliqua, cum ſit propria alicuius villæ, homines alterius villæ, vel loci ſine licen-

Digitized by Google

licētia venari non poſſunt, num. 1.

Ius venandi diſcōtinuam cauſam habere dicitur, numero 2.

Poſſeſſio immemorialis requiritur ad hoc, vt ius diſcontinuam cauſam habens præſcribatur, num. 3.

Poſſeſsio particularium, vt vniuerſitati proficiat, requiritur, quod particulares, cum ſcientia, mandato, ſeu ratificatione vniuerſitatis poſſederint, num. 4.

Tollerantia villæ ſciens venari aliquos particulares alterius villæ, ad totam vniuerſitatem talis tollerancia, nec debet, nec poteſt ampliari, num. 5.

Vicini alicuius villæ, ſi ſint in poſſeſsione venandi, & pignorandi homines alterius villæ, venantes in partita ſua, tali caſu nullatenus homines prohibiti, & pignorati poſſeſsionem prætendere poſſunt, num. 6.

Villa contradicens intentantibus venari in partita ſua vicinis alterius villæ, homines prohibiti, nec illorum vniuerſitas poſſeſsionem venandi pratēdere poſſunt, num. 7.

Poſſeſsio venandi in aliena partita, ſine ſcientia, patientia, & tollerantia conſiderari non poteſt, num. 8.

Actus turbatiui difficilē reddunt poſſeſsionis probationem, num. 9.

Poſſeſsio, quæ fit aduerſario contradicente, non releuat, num. 10.

Teſtes duo ſuper contradictione deponentes plus conducunt, quam multi ſuper poſſeſsione deponentes, numero 11.

Actus prohibitiui verificari nō poſſunt, niſi quando aduerſarius actus poſſeſſorios intendit, num. 12.

Prohibitio actibus poſſeſſorijs intentatis, & non aliàs verificari poteſt, num. 13.

Teſtes deponentes ſuper poſſeſſione à teſtibus deponentibus ſuper contradictione deſtruuntur, num. 14.

Poſſeſsio venandi, contradictione venandi ſubſequuta, totaliter deſtructa manet, num. 15.

Prohibitiones factas fuiſſe tempore mancebiæ, non impedit quominus effectum ſorciantur, nu. 16.

Probatio iuris venandi in vna partita ad aliam non extēditur, num. 17.

Succeſſor accuſatus de eo, quod tra-

prædeceſſor ipſius facere ſolitus erat, abſoluendus eſt, num. 18.

Carcerem priuatam faciens, liberatur à pœna talis facti, ſi captos habeat eodem modo, & loco, quo prædeceſſor ipſius habere conſueuerat, numero 19.

Cauſa qualibet, & ſi veſtialis à dolo excuſat, num. 20.

Officium ſuum nemini damnoſum eſſe debet, num. 21.

Teſtes deponentes ſuper ipſorum commodo, & vtilitate tam, quam deponentes ſuper re, & cauſa propria repellendi ſunt, num. 22.

Teſtes vniuerſitatis, quando vt ſingulares perſonæ ſiẽt ad re mora, & paſcua, quia tunc ſuper re propria deponere dicuntur, non admittuntur, num. 23.

Teſtibus de vniuerſitate in cauſa criminali, vel in alia multum ardua deponentibus, non creditur, num. 24.

Teſtis idoneus, quemadmodum quis in ſua cauſa principali non eſt, ita nec in cauſa, ex qua in conſequentiam commodum ſentire poteſt, numero 25.

Commoditas ſi ſubſequi poſsit teſti, oculos ſuos caliginare creditur, num. 26.

Teſtes qui per indirectum, vel per quandam cõſequentiam commodum, vel detrimentum ſentire poſſunt, non admittuntur, num. 27.

Teſtis de vniuerſitate pro ea, vel pro aliquo particulari ipſius in cauſa criminali non admittitur, num. 28.

Teſtes de vniuerſitate nullatenus ſunt idonei, quando commodum, & intereſſe ſingulorum vertatur, num. 29.

Cauſa propria eſt, ex qua quis principaliter commodũ ſentire poteſt, num. 30.

Teſtes de vniuerſitate deponentes ſuper iure, quod vniuerſitati competit, idonei non ſunt, num. 31.

Teſtis extraneus, ſi commodum cauſæ eum attingat, repellitur, à fortiori ergo ſi de vniuerſitate ſit, num. 32.

Teſtes vniuerſitatis ſuper re illius non ſunt idonei, numero 33.

Ius venandi in aliqua partita ſingulis de vniuerſitate ſpectat, non ipſi vniuerſitati, quæ venari non ſolet, numero 34.

Depoſitio teſtium aſſerentium, iuuenes de Belchite regnatũ ſuum celebrantes ſolitos eſſe pignorare homines de Quinto venantes, nullius momen-

momenti eſt, num. 35.

Depoſitio teſtium, loquens de tempore limitato, conſuetudinem non inducit, de illo enim tantum tempore intelligitur, num. 36.

Pignorationes verbales ad inducẽdam prohibitionem nullatenus ſufficiunt, numero 37.

Factis vbi opus eſt, verba non ſufficium, num. 38.

Ius prohibitiuum venandi, & aliorum iurium, non niſi à die prohibitionis, & acquieſcientiæ acquiritur, numero 39.

Teſtes de prohibitione deponentes, etiam ſi pauciores ſint alijs teſtibus de iure affirmatiuo deponẽtibus, præualent, ſi de pignorationibus ad actum deductis conſtet, numero 40.

Contradictio, ſiue prohibitio nõ attenditur, quando aliqui vicini publicè, & conniuentibus oculis alterius villæ, in partita ipſius venati ſunt, numero 41.

Poſſeſſor á poſſeſſione vi deiectus, vbi paruo tempore interiecto poſſeſſionem recuperat, præſcriptio neutiquam interrupta dicitur, numero 42.

Recuperans, aut ſe præparans ad recuperandam poſſeſſionem, a qua deiectus fuit, poſſidere nunquam deſinit, numero 43.

Incorporale ius iuriſdictionis ſine ſcientia, & pacientia acquiri non poteſt, numero 44.

Cauſa qualibet, & ſi iniuſtà excuſat, dummodo contra ius notorium non ſit, numero 45.

Ius acquiſitum per tempus quadraginta annorum notorium dicitur, num. 46.

Cuſtodes alicuius partitæ, pignorationes contra ius notorium facere non debent, numero 47.

Cauſam quamlibet excuſare, vt mitius delinquens puniatur, intelligendum eſt, numero 48.

Cauſa qualibet, & ſi veſtialis à dolo excuſat, ſecundum DD. non tamen allata culpa, num. 49.

Cauſa iniuſta à pœna legali, vel ſtatutaria, non excuſat, numero 50.

Ad in-

AD inſtantiam Hieronymi Perez vicini loci de Quinto accuſabantur quidã Cuſtodes loci de Belchite, tanquam turbatores poſſeſſionis, & conſuetudinis per homines de Quinto præſcriptæ, & conſummatæ reſpectu iuris venandi in partita vulgò nuncupata Planarõ, & quod hoc caſu competat actio criminalis, dixit *gloſ. in l. ſi duo. ff. vti poſsid. Bal. in cap. licèt cauſam, de probat. Boſſ. in praxi criminal. tit. de pluribus violentijs. col. 1. & 2. latè Menoch. de retin. poſſeſ. remed. 3. num. 549.* verum conſideratis omnibus fuerunt abſoluti dicti Cuſtodes ex rationibus ſequẽtibus, in duobus proceſſibus, ſcilicèt in proceſſu Hieronymi Perez ſuper criminali, & in proceſſu Petri Betran contra eoſdem Cuſtodes loci de Belchite ſuper criminali, circa annum 1595. in Curia Iuſtitiæ Aragonum, ex rationibus ſequentibus.

1 Accuſatio, quæ in hoc proceſſu intentata eſt, vicioſa videtur, quia cõſtat in proceſſu, quod villa de Belchite eſt vera Domina, & poſſeſſora partitæ vocatæ de Planarõ, vt pars, & portio terminorum dictæ villæ, & cum ſit dicta partita propria dictæ villæ de Belchite, vicini villæ de Quinto, nec alij exteri villæ de Belchite nõ potuerunt, nec poſſunt venari in ipſa ſine voluntate villæ de Belchite, *vt in l. Diuus Pius. ff. de ſeruitutibus ruſticorũ prædiorum*,
Nec obſtat dicere, quod vicini
villæ de Quinto ſunt in poſſeſ-
2 ſione venandi in prædicta par-
tita, quia reſpondetur, quod
ius venãdi dicitur habere cau-
ſam diſcontinuam, & per con-
ſequens ad illius præſcriptio-
nem neceſſaria eſt immemo-
rialis poſſeſſio, vt declarat
3 *Aymon.* alios referens *conſ. 317. num. 3.* & in ſimili probatur in
obſeru. fin. de præſcript. & in præ-
ſenti proceſſu nulla poſſeſſio
villæ & vniuerſitatis de Quin-
to probatur, quia quamuis pro
parte accuſãtis probetur, quod
aliqui vicini villæ de Quinto,
venati fuerint in dicta partita,
tamen non cõſtat, quod tales
venatores eſſent officiales vil-
læ de Quinto, nec quod vena-
4 tum fuerit mandato villæ de
Quinto, nec quod villa de
Quinto ſciuiſſet, nec ratificaſ-
ſet, quod erat neceſſarium, vt
poſſeſſio particularium vniuer
ſitati prodeſſet, vt declarat
Aymon. conſ. 292. col. 1. & 2. & conſ. 317. num. 3. & 4. vbi
loquitur de iure venandi poſt
Bald. conſ. 438. lib. 1. & alios. Abba. Aymo. relatos, & ita caſu,
quo vicini villæ de Belchite
tollerauerint, quod aliqui par-
ticulares villæ de Quinto ve-
nati fuerint in dicta partita,
dicta tollerantia, & pacientia
5 non debet, nec poteſt amplia-
ri ad totam vniuerſitatem de
Quinto, nec ad alias perſonas,
niſi ad illas tantùm, quæ vena
tæ ſint, & venari tolleratæ fue-
rint, vt declarat *Aymon. d. conſ. 317. circa fin.* ſed dato caſu ſine
veritatis præiuditio, quod præ-

tenſa poſſeſſio particularium de Quinto omni vniuerſitati proficeret, adhuc in caſu iſto dicitur, quod non eſt probata prætenſa poſſeſſio, quam villa de Quinto prætendit habere
6 venandi in dicta partita de Planaron, ex eo, quia pro parte accuſatorum eſt probatum legitimè, quod villa de Belchite, & illius vicini ſunt in poſſeſſio ne prohibendi, & vetandi vicinos de Quinto, quod non venentur in dicta partita, & quod ſi inuenti ſint venantes fuerũt pignorati, & dictis pignoratio-
7 nibus obtẽperarũt, quod proba tur cũ multis teſtibus, & cũ dicta villa de Belchite contradixiſſet vicinis de Quinto, qui intentarunt venari in prædicta partita, non poſſunt homines
8 de Quinto prætendere poſſeſſionem huius iuris incorporalis venandi, ſiquidem talis poſſeſſio non poteſt conſiderari ſine ſcientia, pacientia, & tolle rantia vicinorum de Belchite, cui pacientiæ clarè reſiſtit con
9 tradictio, & penoratio ſubſequuta, vt optimè declarat *Aymo. d. conſ. 292. in princ.* vbi inter alia dicit, quod actus tur
10 batiui difficilem reddunt probationem poſſeſſionis, & quod non releuatur poſſeſſio, quæ fit aduerſario contradicente, &
11 ita dixit *Alex. conſ. 108. col. 3. lib. 2.* quod conducunt plus duo teſtes deponentes ſuper cõtra
12 dictione, quam multi deponen tes ſuper poſſeſſione, & merito, quia actus prohibitiui verifica ri nequeunt, niſi quando aduer
13 ſarius intentat actus poſſeſſorios, quia illis intentatis verificari poteſt prohibitio, & non aliàs, & cum in noſto caſu ſint multi teſtes deponentes de di-
14 uerſis prohibitionibus deſtruũ tur ab illis omnes teſtes accuſantes, deponentes ſuper prætenſa poſſeſſione venandi, quia prætẽſa poſſeſſio manet omnino interrupta, & deſtructa, cũ ſubſequuta prohibitione, vt de
15 clarat *Bart. in l. naturaliter. num. 27. ff. de vſu capionibus.* Nec obſtat dicere, quod prohibitiones factæ ſunt tempore mãcebiæ, quia reſpondetur, quod ex probatione reſultat clarè, quod alĩ quæ factæ ſunt tempore mancebiæ, & aliæ extra tempus mã cebiæ, & quãuis eſſent omnes
16 in tempore mancebiæ non noceret, ſiquidem accuſantes cõ probant, quod in tempore mãcebiæ ſunt prohibiti vicini de Quinto venari in partita de Planaron, & caſu quo aliquam rem probauerint accuſantes, vltra quod non eſt rele uans, tantum dirigitur probatio accuſantium partitæ del
17 Real, & non partitæ de Planaron, & ſic non poteſt inferri ex vna partita ad aliam.

Sed ſine præiuditio veritatis, quod villa de Quinto, & illius vicini haberent poſſeſſionẽ venandi in prædicta partita de Planaron, adhuc in iſto caſu accuſati abſoluendi veniunt, quia cõſtat in proceſſu, quod vicini de Belchite cõſue
18 uerũt capere homines de Quinto, quãdo inuenerũt eos venãtes in dicta partita & cuſtodes accuſati in hoc proceſſu, cum pignorauerint in dicta partita vicinos de Quinto, quos prædecesso-

ceſſores dictorũ cuſtodũ,& alij vicini pignorare ſoliti ſũt, ſunt
19 immunes ab omni dolo, & culpa, facientes quod ſui prædeceſſores faciebant, & communiter erat, & eſt pro licito habitum, ex doctrina *Anchar. in c. cum venerabilis, de conſuetud.* in quantum dixit, quod liberatur
20 à pœna quam patitur, qui facit carcerem priuatam, qui habet captos eodem modo, & loco, quo prædeceſſor ipſius ſolitus erat habere, & ad hoc tradit multa ad propoſitũ *Tiraq. de pœnis temperandis cauſa. 42.* regula generalis eſt, quod quælibet cau
21 ſa, etiã veſtialis, excuſat à dolo, & quod officium ſuum nemini debet eſſe damnoſum, & ſic iſti Cuſtodes accuſati ex ſupradictis tribus rationibus, & ex vnaquaque ipſarum abſoluendi veniunt, condemnando in damnis accuſantes.

Super particulari mullionis non eſt agendum, ſiquidem conſtat, quod pignorationes ſaltem erant tres, & nullum aliud pignus fuit traditum Cuſtodibus de Belchite, æquiualens pœnis, in quas venatores inciderant, & ita cum accuſati ſint in caſu abſolutionis, nõ eſt quid agere in ſententia de mullione pignorato, ſiquidem homines de Belchite ſemper ſunt parati, & prompti reſtituere dictum mullionem, dum tamen ſoluatur eis pœna, & calonia in quam inciderunt venatores, qui inuenti fuerunt in dicta partita de Planaron, & in proceſſu Petri Bertran contra eoſdem Cuſtodes villæ de Belchite, dicitur idem, quod ſupra in hoc recitatur, & continetur, quia idem, quod petit Hieronymus Perez, contendit dictus Petrus Bertran, & nulla alia differencia inter vtrũque proceſſum reperitur, niſi quod in proceſſu Hieronymi Perez pignorarũt mullionẽ, & in proceſſu Petri Bertran pignorarunt vronem, & ſic eſt vna, & eadem incluſio, & defenſio in vno, quam in alio, & tamen voluerunt accuſantes duos proceſſus fulminare, vt augerent damna, cum poſſent id in vnico proceſſu facere.

Quamuis verum ſit, quod in hoc Petri Bertran, vnus teſtis amplius datur, qui in fauorẽ accuſatorum deponit, vocatus Petrus Bernete, qui dicit, quod eodem die pignorationis confeſſus fuit Petrus Bertrã accuſans, quod iterũ pignorauerant eum venantem in dicta partita de Planaron homines de Belchite, & ſic etiam videtur, quod in hoc proceſſu dicti Cuſtodes accuſati debent eodem modo abſolui, condemnando in damnis accuſantem.

22 Contra accuſatos verò, & in contrarium dicebatur, nullũ ex teſtibus ab eis productis idoneum, neque admittẽdum fore, cum omnes, & eorũ ſinguli ſint vicini, & habitatores villæ de Belchite, & per cõſequẽs agant de eorum commodo, honore, & vtilitate, & ſic tãquam deponentes ſuper re, & cauſa propria veniũt repellendi, iuxta annotata per *Cinum. Bal. & Salicet. in l. parentes. C. de teſti. Bald. conſ. 391. vol. 1. Franciſ. Curti. in tract. de teſti. num. 11. vol. 1. mihi fol. 250.* dicit, quod non admittuntur teſtes de vniuerſitate,

quando ſingulares perſonæ irent ad ne mora, & paſcua, quia tunc dicuntur deponere in re propria, allegat *Bald. in rub.ff. de rer.diuiſ. & infinitos alios,*
24 deinde dicit *num.* 13. quod in cauſa criminali, vel aliàs multum ardua minus creditur te-
25 ſtibus de vniuerſitate, *c. repelluntur de accuſ.* & dicit optimè *Menoch.de arbitra. caſu* 106.*n.*13. quod quemadmodũ idoneus
26 teſtis, quis non eſt in ſua cauſa principali, ita nec in cauſa, qua in conſequentiam commodũ ſentire poteſt, illa enim commodi affectio oculos caligina
27 re creditur, deinde dicit *nu.* 15. hoc procedere, etiam quando per indirectum, & in quandam
28 conſequentiam iſti teſtes commodum, vel detrimentum ſentire poſſent, licèt non ſentiant de præſenti, *num.* 17. dicit hoc procedere, quando cauſa eſt criminalis, quia tunc teſtis de vniuerſitate pro ea, & pro ali-
29 quo ex illa teſtimonium dicere non poteſt, & iſta eſt communis opinio iuxta ibi relatos, *Afflict.deciſ.*400.*num.*5. quod ſi
30 cauſatur commodum ſingulorum de vniuerſitate, tũc teſtes de vniuerſitate non ſunt idonei, quia iſta videtur cauſa propria, ex quo principaliter qui-
31 libet de vniuerſitate aſſequitur commodum. Exemplum, quãdo vniuerſitas habet paſcua, & non animalia, quæ ibi paſcantur, ſed ſinguli de vniuerſitate
32 mittunt animalia ſua ad paſcẽdum, idem ſi vniuerſitas habet ius incidendi ligna, quia his caſibus non ſunt idonei teſtes, & *Bal. in l.ſi municipes. ff. quod cu-*
33 *iuſque vniuer.nomi.* quod qui libèt extraneus repellitur à teſtimonio, ſi commodum cauſæ eum tangeret, quanto magis ſi eſt de vniuerſitate, adde quod iura noſtri Regni, in tantum abhorruerunt depoſitionẽ teſtiũ in fauore vniuerſitatum eorũ, quod voluerunt ceſſare diſtinctionem rationis ſcriptæ *obſeruantiæ nota quod ſi petitio, de probatio.* ſed ſic eſt, quod hic agitur de ſeruitute per homi-
34 nes de Quinto obtenta, & pertinenti, reſpectu diuerſorum iurium in quadam magna partita villæ de Belchitæ, ergo nulla fides teſtibus Belchiren ſibus erit adhibenda, & in terminis, quod ius venandi pertineat, & ſpectet ad ſingulos de vniuerſitate tãquam ſingulos, & non ad ipſam vniuerſitatẽ, quæ non ſolet eſſe venatrix tradit *Nata in conſ.* 522. *num.* 15.& 523.*num.*17.*vol.*3. ex quo manẽ feſtè, & abſque euaſione aliqua deprehenditur nullum ex teſtibus ex aduerſo productis fidem aliquam facere, & ſic indefenſos omnino remanere Cuſtodes accuſatos.

Sed ad abundantiorem cau
35 telam, caſu quo prædicta non extarent, pro vt vera extant, non nocent aliquorum teſtiũ depoſitiones quatenus aſſerũt, iuuenes villæ de Belchite in feſtis natiuitatis Domini, Regnatum ſuum celebrantes ſolitos eſſe pignorare homines de Quinto in dicta partita de Planaron venari repertos, quoniã non depoſũt de pignoratione aliqua, pro qua pœnam aliquã leuauerint, vel exigerint,

ſed

Digitized by Google

ſed ſolum verbis pignoraſſe,& etiã quia illud permiſſum fuit ob euitanda ſcandala, quæ ex non paritione potuiſſent ſequi, cum adoleſcentes ipſi effrenatim procedentes nullum habeant eo tempore reſpectũ ad perſonas exemptas, & minus ad iura eiſdem pertinẽtia, & hæc fuit cauſa diſſimulandi

36 ſimilem conſuetudinem, pro vt ex proceſſu apparet ita in locis de Belchite, & Quinto, & conuicinis vſitatũ, ſed iſtud ſolum debet obtinere, & locũ habere in tempore illo limita to feſtorum Natiuitatis, & reſpectu Regis, & perſonarum, quæ ipſum ſequuntur, non autem debet egredi dictas perſonas, neque tempus, pro vt in ſimili tradit *Bar. in l. non ſolum. §. ſed vt probari ff. de noui oper. nun.*

37 Minus etiã obſtant alij duo, aut tres teſtes qui loquuntur de pignorationibus verbalibus cum illæ nullatenus ſufficiant ad inducẽdã prohibitionẽ, ex quo effectũ nõ fuerũt ſortitæ, vbi enim opus eſt factis verba

38 non ſufficiunt, *l. 1. §. excuſantur ad Silian. Marian. Socin. Iun. conſ. 12, num. 6. vol. 2.* cui reſponſioni adhæret, quod ius prohibitiuũ venandi, & aliorum iurium nõ adquiritur, niſi àdie prohibitionis, & acquieſcentiæ, atque pa

39 cientiæ eiuſdem *gloſ. notabilis, licet vulgaris in l. qui hominibus. ff. de ſeru. verbar prædio.* & in terminis *Rebuf. tomo 3. de materijs poſſeſ. in præfatione, num. 184. & 185.* latiſſimè *Maſcar. de probatio. vol. 3. concluſ. 1215. nu. 82. & ſeqq.*

40 Denique non obſtat, quod ex aduerſo arguitur præualere teſtes de prohibitione, etiam ſi ſint pauciores alijs teſtibus deponẽtibus de iure affirmatiuo venandi, quoniam reſponſio ſatis poteſt percipi ex ſupradictis, quia ſi non conſtat de pignorationibus ad actum deductis, ceſſat argumentum, ſed & poſito, quod de illis conſtaſſet adhuc non obſtaret, quoniam

41 hæc quaſi poſſeſſio venandi per homines de Quinto allegata, ſemper fuit continuata, non ſolùm ante, ſed & poſt pignorationes, ſi quæ extiterunt, quod negamus, quod accidit tam publicè, & palàm vt probetur cõniuentibus oculis Cuſtodum villæ de Belchite, & Alcaydij eiuſdem ſolitos ſemper venari, in quibus caſibus nulla habe-

42 tur habetur conſideratio prætenſæ contradictionis, ſiue pro hibitionis, por *gloſ. in l. qui poſſeſſionem. vbi Bart. ff de vi. & vi arm.* vbi ſi qui erat in poſſeſſione, vi deijciatur, & pauco interiecto tẽpore poſſeſſionẽ recuperet, non dicitur interrupta præſcriptio ab eo incepta, quoniã qui

43 ſtatim recuperat, aut ſe præparat ad recuperãdã poſſeſſionẽ, à qua fuit deiectus, nunquam deſijt poſſidere optimè *Tiraq. de iudicio in rebus exiguis ferendo in verſ. 72.* huc optimè concinit, quod tradit *Rodericus. Suares alle. 6. num. 15.* dicens, quod ius incorporale iuriſdictionis nonpo

44 tuit acquiri ſine ſcientia, & paciẽtia, ſed quod hæc ceſſat, cum alia pars ſemper ſit vſa iuriſdictione, & melius idem *Suares alleg. 16. num. 3.* vbi in propoſito loquitur de iure venandi, tandem non obſtat id quod dici-

dicitur, quã libet cauſam quantumcunque iniuſtam excuſare, quoniam illud intelligitur dummodo non ſit contra ius notorium, pro vt tradit *Alciat. de præſumptio. regul. 3. præſu. 30. num. 6.* ſed ſic eſt, quod ius ve

46 nandi competens hominibus de Quinto, fuit, & eſt notoriũ, cum ex proceſſu appareat illud per tempus quadraginta annorum, & vltra fuiſſe acquiſitum, & continuatum, quo caſu præſcriptio fuit plus quã legitimè introducta, & conſummata, iuxta tradita per *Nat. vbi ſupra.* & per conſequens tri

47 buit ius quoddam notorium, & indubitatum, contra quod non debuerunt Cuſtodes accuſati pignorationes per eos intentatas facere, tum etiã, quia

48 prędicta regula, quod qui libèt cauſa excuſet, intelligitur ad hoc, vt delinquens mitius puniatur, *Tiraq. de pœnis temper. cauſa 43. Ioannes Cephal. conſ. 35. n. 15. vol. 1.* & tandem ſecundum alios prædicta regula licèt ex-

49 cuſet à dolo, non tamen á lata culpa, *Bar. in l. iuſte poſsidet. ff. de acquiren. poſſeſ.* & etiam quia cauſa iniuſta non excuſat à pœna legali, vel ſtatutaria, latè *Ant. Gabr. in tit. de criminalibus. concl. 8. num. 77. & 78.* ex quibus di-

50 lucide apparet Cuſtodes fore cõdemnandos, pro vt in ſimilibus caſibus ſæpe, ſæpius in Curia Domini Iuſtitiæ Aragonũ fuit iudicatum, his tamen non amplexis abſoluti fuerunt accuſati ex rationibus in principio adductis.

DECISIO CCCXCVII.

Laurentius la Caualleria, aliàs Antonius Lopez, impoſuit ſuper ſua perſona, & omnibus bonis ſuis, & in ſpecie ſuper domibus maioribus in fauorem Franciſci Sotes 700. ſolidos annuales, pro 14000. ſolidos, quos à dicto Sotes receperat, poſt ob non ſolutas penſiones commiſſauit Sotes domos quaſdam minores, quas poſsidebat Dominicus Mares, quæ fuerant Antonij Lopez tempore impoſitionis tributi, qui Mares petebat domos cum iuſtis, & inſuper meliorationes, & in his omnibus ſuccubuit per rationes infra enarratas in Regia Audientia, in proceſſu Franciſci Sotes, ſuper apprehenſione, circa annum 1597.

SVM·

Digitized by Google

SVMMARIVM.

Clauſula, quod bona habeantur pro confrontatis, & deſignatis, ac ſi ſpecialiter expreſſæ fuiſſent inducit eundē effectū, quē inducunt indiuidua, & ſpecifica confrontatio, num. 5.

Dominus directus ob non ſolutum canonem bona tributare commiſſare poterit, numero 6.

Dominus vtilis ob culpam, & factum ſuum amittit ius emphyteuticum, quando non ſoluit canonem, numero 7.

Dominus vtilis amittens rem emphyteuticam ob canonem non ſolutum, etiam amittit melioramenta a ſe facta, etiam magna, quæ cedūt Domino directo, num. 9.

Nullus, cum alterius natura locupletari poteſt, numero 10.

Dominus vtilis conſequitur meliorationes a ſe factas, ſi non veniant ex natura rei, ibidem.

Meliorationes quæ excedunt naturam contractus cedunt ſolo, vbi emphyteuta cadit a re emphyteutica ob non ſolutum canonem, numero 11.

Meliorationes, quæ ſunt penitus extra rem emphyteoticam ab emphyteota retinentur, num. 12.

Meliorationes neceſſariæ intra terminos neceſſitatis retinentur ab emphyteuta, numero 13.

Inſtrumentum tributationis, vel recognitionis, non ſolū probat poſſeſſionem contra emphyteutam ad effectum reſoluendi eandem, ſed etiam contra tertium, qui ab illo ducit cauſam, numero 14.

Bonæ, aut malæ fidei poſſeſſoris non habetur ratio in Regno, ſi ille tertius ſubalternatur domino directo conſtituenti, numero 16. & 17.

Exemplar proceſſus Domnæ Sperantiæ de Vrries ſuper apprehenſione, num. 19.

Exemplar proceſſus Regiæ Audientiæ in proceſſu Iuratorum de Monçon refertur, num. 20.

Tertius poſſeſſor, qui habet ius & cauſam ab emphyteuta non excuſatur à caducitate, ſicut nec ipſe emphyteuta, numero 21.

dicti Antonij Lopez, & etiam obtulit aliam propoſitionem reſpectu quatuor millium ſolidorum iaccenſium, in quibus dictus emptor melioraujt prædictas domos, fuit recepta propoſitio dicti Franciſci Sotes Domini directi, cæteris reie-
3 tis, & repulſis, quæ ſententia fuit per Dominum vtilem petita reuocari, & duæ proponũtur difficultates, prior, quod huiuſmodi domus minores, ex quo non fuerint confrontatæ, & deſignatæ particulariter in inſtrumento impoſitionis tributi non veniant iure commiſſi.

Poſterior verò, quod eſto quod veniãt, cæterũ reſpectu melioramentorũ, quæ bonæ fidei emptor, & poſſeſſor dictarum domorum fecit retentionis iure eius propoſitio ſit recipienda.

Sed in nihilo obſiſtentibus
4 huiuſmodi dubitationibus ſtãdum videtur in pronunciatis, primæ enim difficultati ſatisfacit *Molin. noſter verb. confrontatio. fol.* 71. quatenus reſoluit determinatum fuiſſe ab huiuſmodi Curia Domini Iuſtitiæ Aragonum, de anno 1452. in cauſa appellationis de Sariñena, quod licèt bona in inſtrumento ſpecificis confrontationibus non deſignentur, ſi tamen in eo apponatur illa clauſula,
5 quod placèt contrahentibus, quod habeantur pro confrontatis, & deſignatis, ſicuti ſi ſpecialiter, & expreſsè fuiſſent ſub certis confrontationibus deſignatæ, ea clauſula inducit illum effectum, quem induxiſſet indiuidua, & ſpecifica con ſonfrontatio, quod latius exor-
6 nat *Plebanus ibi num.* 7. cum igitur clauſula illa appoſita fuerit in dicto inſtrumento impoſitionis tributi, & ad commiſſum, & in huiuſmodi proceſſu probatum fuerit, & etiam ex aduerſo, quod dictus Antonius Lopez eo tẽpore dominus erat & poſſeſſor harum domorum apprehenſarum, indubium eſt, quod illas comprehendit dicta impoſitio, & quod ob non ſolum canonem rectè Dominus directus illas potuit commiſſare, & quod iuſtiſſimè fuit in illis recepta ſua propoſitio litis pendentiæ.

Poſteriori quoque dubitationi reſpondendum eſt ad fauorem Franciſci Sotes Domi-
7 ni vtique directi dictarum domorum in præſenti proceſſu & lite apprehenſarum, cum enim Dominus vtilis, ob culpam, & factum ſuum amiſerit ius emphiteoticum ob canonem non ſolutum, intrat communis, & receptiſſima ſententia, quod melioramenta à ſe facta, etiam magna indiſtinctè amiſſit, illaque cedunt Domino directo, & ſolo, *ex Iaſo*, quẽ omnes allegant *in l. 2. num.*
8 *27. C. de iure emphyteotico.* & poſt *Tiraquel. Ioannes Garcia de expenſis & meliorationibus capite 6. numero 21 & 22. & alios infinitos.* & optimè *Albarus Balaſcus de iure emphyteotico capite 25. numero 2. & 3.* vbi hanc magis communem, & minimè deſerendam opinionem eſſe profitetur, & quãuis *Ioannes Garcia, & Valaſcus* afferant ob æquita-

tē, & nequis cum iactura aliena locupletetur, tentari poſſe, quod Dominus vtilis meliorationes conſequatur, non obſtant huic noſtræ reſolutioni, quia ne ſibi ipſis ſint contrarij, ac repugnantes intelligendi ſunt, prout ex illis colligitur de meliorationibus factis, nō ex rei natura, & quæ ſi non expreſſo pacto ſaltem tacitè veniebant
10 faciendæ, quales in noſtro caſu domorum reparatio, vitium ſubrogatio demonſtrātur, vel ſimilia, ſed in illo ruſtico, qui cum prædium ruſticum inemphyteoſiſſimi teneret turtim in illo, vel ædificium domus, aut molendini inhibi cōtraxit, quo caſu æquitate ſuadente inquirantur dicti Doctores tētari poſſe eb hoc ruſtico retentionem dictarum meliorationum, ſecus autem in ſpecie noſtra dicendum eſt, in qua de meliorationibus, quæ tacitè veniebant, ex rei natura verſamur, in quibus Garſias, & Balaſius, ne ſtatim ſententiā mutaſſe dicantur, à communi minime credendi ſunt diſceſſiſſe.

Et Menochius de recuperanda
11 *poſſeſſione rem. 15. numero* 503. aliter rem hanc componit, nam inquit, quod vbi meliorationes excedant naturam contractus, & eas fecerit vtilis Dominus, ſiue emphyteota immemoderatè, & maiores, quas pro cōſeruatione rei conceſſæ in emphyteoticum feciſſe tenebantur, quod tunc vbi commiſſum ſuccedit ob culpam emphyteotæ, quod illæ meliorationes cedunt, ſolo allegat alios multos DD *Tiraq. de retractu conuentio.* §. 7. *gloſſa* 1. *numero* 6. & cum hac opinione per-
12 tranſit, vnde duæ diuerſæ, non autem contrariæ horum interpretum colliguntur rationis differentiæ. Prima, quando meliorationes fuerint penitus extra rei naturam, & has volunt à ruſtico, vel emphyteota retineri. Secunda, quādo fecerit ſecundum rei naturam, ſed taliter, quod pro ipſius conſideratæ de tempore impoſitionis tributi non erant neceſſariæ, & tunc etiam
13 cedunt ſolo, quaſi aliæ poſſint intra terminos neceſſitatis, retineri ab ipſo emphyteota, & ſic dicendum videtur rectiſſimè propoſitionem Franciſci Sotes fuiſſe receptam illorum reſpectu in præſenti proceſſu, quoniam in iudicando ab hac magis communi ſententia non eſt dicendum, quam etiam probauit *Surdus in deciſione Mantuana* 300. *numero.* & *in deciſione* 317. *numero.* & *ex Claro* §.
14 *emphyteoſis, quæſtione* 45. hanc ſimpliciter probarunt diſtinctionem *Domini de Rota deciſione* 186. 2. *parte in nouiſsimis. numero penultimo*, & *finali.* & *poſt Pinelum in l.* 2. 1. *p. cap.* 3. *numero* 7. *C. de re vendēda. venditione, de communi teſtatur eadam Rota deciſione* 312. *num.* 2. 2. *parte.* & *in eadem cauſa deciſione* 398. *numero* 2. 1. *p.*

Nec dicatur hoc procedere contra ipſum emphyteotum, non verò habere locum
15 contra tertium poſſeſſorem bonæ fidei, qui ab illo emit rē emphyteoticariam, vel tributariā

tariam de onere tributi non cercioratus, quia in primis aduertendum eſt reſpectu meliorationum neminem facere huiuſmodi diſtinctionem, ſed reſpectu pœnæ commiſſi, vt excuſetur tertius à caducitate ad hoc allegari poteſt Guiller mus Benedictus *in cap. Raynuntius verſ. & vxorem nomine Adelaſiam nu.* 10. & 11. vbi in hanc inclinat ſententiam.

Imò in terminis iuris, id non videtur tutum, cum inſtrumen tum tributationis, vel recognitionis, non ſolum contra em-
16 phyteotam, probet poſſeſſionẽ ad effectum reſoluendi eandem, verum etiam contra tertium, qui ab illo ducat cauſam & titulum, vt ex *regu. l. ex qua perſona, de reg. iuris.* tenent in conductore, & alijs, & in tertijs poſſeſſoribus ab illis ius habentibus, *Socin. conſ.* 50. *num.* 8. *lib.* 4. *Ripa. in l. ſi aliquam rem. num.* 4. *de acquirenda poſſeſſione.* & optimè *Petrus Barboſa in l. ſi alienam.*
17 *num.* 80. *& ſequentibus. ff. ſoluto matrimonio*, & ita tanquam onus reale, tranſit indiſtinctè, reſpectu omnium iuris effectuum, in quemcunque tertium poſſeſſorem, vt latiſſimè reſoluit *Valaſcus de iure emphytheotico quæſtione* 32. *numero* 14. *& ſequentibus*, tum etiam quia hoc in Regno ſecurius, & cõſtantius eſt, quia cum ſtemus carthæ, & onus hoc reale ſit, bonæ, aut
18 malæ fidei tertij poſſeſſoris ratio non habetur, ſi ille tertius ſubalternatur conſtituenti Domino directo, ſecundum *Bardaxi in foro cobdiciando, de apprehenſionibus*, vt contraria opinio Guillermi Benedicti poſſit habere locum in vero tertio poſſeſſore, id eſt in eo, qui inde pẽdentem cauſam ius, & poſſeſſionem habet ad emphyteota, quod planè à Dominis Locum
19 tenentibus pro conſtanti habitum fuit re multum diſcuſſa in proceſſu Domnæ Sperantiæ de Vrries ſuper apprehenſione in artic. iurisfirmarũ, & aliàs auferetur effectus carthæ, & nulla tributa ſubijcierẽtur effectuali commiſſo, cum vix eſt, quin in tertium poſſeſſorem tranſmittatur ſtatim, & nihilominus is tertius, cum omni effectu cadit a iure ſuo. Nec refert etiã exemplar, quod affertur
20 Regis Audientiæ ex proceſſu Iuratorum de Monçon ſuper apprehenſione Pardinæ de Caſaſueda, quia illud exemplar non obſtat, quia illic propoſitio Iuratorum de Bineſar recepta fuit ex alio capite bonæ fidei, non quia eſſent tertij poſſeſſores, nec enim erant tertij, ſed ipſæmet emphyteotæ, quia Iuratis, & Conſilio fuit data dicta partita, qui repreſentatiuè ſemper ſunt vna perſona, & ita, & aliás excuſati fuerit à caducitate, & ſic fuit recepta propoſitio, & vtilis, &
21 directi Domini reſpectiuè in eo proceſſu, vnde fit, quod in caſu præſenti, ſicuti non excuſantur Antonius Lopez, ſic nec tertius poſſeſſor, qui ab eo titulum duxit, ex veriori ſententia, & ex ſtyllo Curiarum, vt inquit *Guid. Papæ quæſtione* 271. quem probat, & ſequitur de communi, & recepta ſententia, *Valaſcus quæſt.* 8. *num.* 18. &

& licèt dubitent aliqui in terminis iuris, an ex eo actu verũ Dominum in Franciſcum So-
22 tes fuerit tranſlatum, in hoc tamen Regno, vbi voluntas contrahentium declarata, verbis illud omne inducat, quod non eſt impoſſibile, nec contra ius diuinum, vel naturale, vnquã de hoc quoad effectus commiſſi dubitatum eſt, quia ex dicto inſtrumento tributationis, &
23 dominum directum, & ciuilis poſſeſſio tranſeunt in fauorem eius, cui tributum conceditur, ex his reſultãt principia attractiua reſoluẽtia vtile dominiũ & naturalem poſſeſſionẽ, quæ erant penes emphyteotam, ex *Bal. in l. 1. nu. 34. de acquiren. rer. domi.* quin, & hoc in terminis quoque iuris communis, & cõtractus breui manu, & ſine cir
24 cuitu procedunt, vt in terminis vltra tradita per *Fel. lib. 1. de cenſibus. c. 4. Antonius Gomez in l. 68. Tauri nu. 2. Couar. lib. 3. c. 7 num. 5. & ſequen.* probantur *Barboſa in d. l. ſi alienam. nu. 87. ff. ſoluto matrimonio. & Bulaſcius de iure emphiteotico. q. 8. num. 18.*

Ad illam verò difficultatem, ſcilicèt domus hac apprehẽſas in hoc proceſſu non eſſe com-
25 prehenſas in inſtrumẽto impoſitionis huius tributi, cum clauſula commiſſi, quia hæc ſolum adiecta fuit reſpectu domorũ maiorum, ſpecialiter confrontatarum, nõ verò reſpectu aliorum bonorũ ſub generali clãuſula comprehenſorum. Reſpondetur, quod ex natura tributi perpetui, & ſi non exprimatur venit commiſſandi facultas, *foro vnico de iure emphyteotico, obſer. Item in Aragonia, de general. priuilegijs totius Regni. Molin. ver. tributũ. fol. 322. ver. tributationis contractus,* vnde licèt expreſſum non fuiſſet commiſſum, pro vt
26 fuit in præſenti inſtrumento, veniret vtique commiſſum: nec refragatur, quod deinceps per repetitionem, & expreſſionem commiſſi, reſpectu domorum maiorũ, videatur receſſum ab ea generali, commiſſi cõceſſione, cum poſteriora prioribus derogẽt, *l. pacta neceſſaria, vbi omnes. C. de pactis.* Nam reſpondeo id verum quidem eſſe, quando ex poſterioribus expreſſe, vel per argumentum neceſſarium
27 diſceditur à priori diſpoſitione, aliàs laborandum eſt pro contrarietate, & correctione vitanda, & vt vtraque ſubſiſtat diſpoſitio, pactum, vel ſcriptura, quod ex *c. inter dilectos. §. cæterum, de fide inſtrumentorum, & ex l. præcipimus in fine. & de appellatione Ramo. docet conſ. 72. num. & in l. finali §. idem quæſi. ff. de conditione indebite.* & tradit pulcherrimis verbis tanquam receptiſſimum *Alciat. in d. l. pacta con-*
28 *tenta. n. 7.* cũ ergo ex ſola ſuper uacanea, & ſuperflua repetitione commiſſi facta in domibus maioribus, non colligitur talis mutatio voluntatis, & neceſſarius receſſus à prima generali conceſſione commiſſi, abſonũ eſſet illam inducere cõtra præcedentem expreſſam diſpoſitionẽ Neque obſtat, quod hoc
29 nõ ſit correctio, ſed declaratio eius, quod dixit in principio, *con las condiciones y pactos infraſcriptos, y ſiguientes* nam id non conducit ad ſubſtantiam diſpoſitionis

tionis ſpecificæ, & expreſſæ, quæ completa iam præceſſerat in clauſula, vel diſpoſitione commiſſi omnium bonorum imponẽtis tributum, ſed prius referenda eſt ad alias multas conditiones, quæ reſpectu qualitatum diſpoſitionis fuerunt adiectæ, aliàs enim id non eſſet declarare, ſed ſeſe corrigere ad totam præcedentem diſpoſitionem reſpectu commiſſi in omnibus bonis.

DECISIO CCCXCVIII.

An iura, redditus dominicalia poſsint hypothecari alicui, taliter, quod ſicut exiguntur dum penes Dominũ ſunt priuilegiatè, & non obſtante firma, ſimiliter executentur eodem modo, dum penes creditorem, vel alium poſſidentem dicta iura exiſtunt, & fuit ad id conceſſa firma poſſeſſoria, cum acceſſione poſſeſſionis hypothecantis.

SVMMARIVM.

Executio parata, & etiam priuilegiata, ſeu guarentigia contra aliquem competens contra tertium, etiam hæredem, vel ſingularem ſucceſſorem paſsiuè non extenditur, num. 1.

Præiuditium res inter alios acta alijs non importat, numero 2.

Inſtrumentum guarentigium, ſi ex forma ſtatuti executionem paratam habeat, executioni contra tertium, licèt ſingularem ſucceſſorem, ſicut res iudicata, non mandatur, num. 3.

Hypothecam circa omnia faciens, nullam rem excludere dicitur, num. 4.

Abſolutam poteſtatem habens, exercitium ipſius, cui voluerit, commendare poteſt, num. 5.

Ius competens ex tenuta, ſeu detentatione per iudicem conceſſum in aliũ cedi ſine dubio poteſt, nu. 6.

Ceſsio-

Deciſio CCCXCVIII.

Ceſsionarius, & legatarius ius executionis paratum, ſi cedens tale ius habebat, ſine dubio retinent, num. 7.

Vaſſalli à Domino priuilegiatè, & non obſtante firma executari valent, nu. 8.

Impoſitio ordinaria, veluti alfarda, priuilegiatè, & nõ obſtãte firma executatur, n. 9.

Salaria, quæ ſeruis debentur per forum anni 1553. non obſtante firma exiguntur, & vindicantur, num. 10.

Vaſſallos, & loca, propter dotes, hypothecas, & alias obligationes, & in eos exerceri abſolutam poteſtatem paſsim, & quotidie practicatur, numero 11.

Licèt verum
ſit de iure, & foro, quod
1 executio
parata, &
etiampri
uilegiata, ſeu guarentigia con
tra aliquem competens, non
extendatur contra tertium,
etiam hæredem, & ſingularem
ſucceſſorem paſſiue, taliter
quod poſſit exequi cõtra eum
non citatum, nec auditum *c. cum ſuper, de re iud. DD. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus, de re iudi.*
quia res inter alios acta alijs nõ
præiudicat, *l. ſæpe. ff. de re iud. c. pen. eod. Couar. practi. q. 16. nu. 3. in fin. ſic Corn. conſ. 215. nu. 3. vol. 4.*
dicens, quod inſtrumentum
guarentigium, quod ex forma
ſtatuti habet, executionem
paratam, ſicut res iudicata non
mandatur executioni contra
2 tertium poſſeſſorem, licèt ſin-
gularem ſucceſſorem, *l. 1. C. ſi vnus ex pluribus. vbi Angel. & Bal. in l. 1. C. cõmunia, de leg. 1. col. in fin. Nos latè de inhibit. c. 12. per totũ. & c. 2. § 2. in fin.* actiuè tamẽ be
nè tranſit in ſucceſſorem hære
dem & ceſſionariũ, qui exerce
bunt dicta iura priuilegiatè, nõ
obſtante firma, ſi talia ſint, qui
bus non obſtet firma, veluti
3 comãda, cenſuale, & huiuſmo
di, vt quotidiè experimur: &
ſic circa dubiũ, quod offertur
circa exactionem iuriumdomi
nicaturæ, quod vicini de las
Pedroſas Dominæ Hieronymæ
Iuſtæ vxori ſuæ, virtute hypo-
thecæ dotium, in vim ſuorum
capitulorummatrimonialium,
debent ſequentia animaduer
tenda ſunt.

Primò animaduertendũ eſt,
4 quod idem priuilegium, quod
Dominus ſi viueret, haberet,
idemmet per clauſulas tam la-
tas eiuſdem capitulationis hy-
pothecatũ eſt, quia qui omne
hypothecat, nullam rem exclu
dere cenſetur.

Secundo dicitur, quod Do-
minus de las Pedroſas obtinuit
ſententias, quæ in rem iudicatã
5 tranſierunt, tam reſpectu abſo
lutæ poteſtatis, quam reſpectu
iurium dominicalium, & quod
in præſenti Regno valdè rece
ptum eſt, & adiunt declaratio
n s, quod Dominus poteſt ſi
vult exercitium abſolutæ, cui
p acuerit commendare, ſi hoc
igitur ius in perſona tertij ceſ-
ſibile

ſibile eſt, multo magis, à& for
tiori iura, quæ ab antiquo Do-
minus habet, cedere, & hypo-
thecare poterit, ſiquidem, quẽ
6 admodũ iura actiua & paſſiua
in hæredem talia iura habentis
tranſeunt, *l. 1. ff. ſi cer. peta. & C.*
vt action. ab hæred. & ſecundum hæ-
red. per totum. ſic in ſimili ipſum-
met ius competens ex tenuta,
ſeu detentatione per Iudicem
conceſſa poteſt in alium cedi,
text. apertus, quem ibi notat, Sali. in
l. fin. §. fin. auth. C. de bon. auth. iud.
poſsid. quem tex. cum alijs citat Ti-
raq. l. 1. de retract. §. 26. gloſ. 3. nu.
21. vbi n. 22. appoſitiſſimè dicit
7 cum *Bald. in l. ex legato in fin. C. de*
legat. quod ſi cedẽs habeat ius
executionis paratum, idem, &
ceſſionarius, & legatarius habe
bunt, deinde dicitur, quod ius
capiendi alterum, propria au-
tem cedi poteſt, & *nu. 28.* quod
priuilegium Fiſci cedi poteſt,
& ibi quam plures allegat, &
ſic eodem prorſus modo dicẽ-
dum eſt, quod quemadmodũ
8 Dominus potuiſſet facere, vt
vaſſalli execut entur priuilegia
te, non obſtante firma, ſic ſi-
militer qui, ius Domini habet,
facultatem hoc faciendi habe-
re debet, ſiquidem executio
parata cedentis in ceſſionariũ
tranſit, vt dicit *Bald.* idem in pri
uilegio Fiſci militat, vt docet
Tiraq.

Vltra iam conſiderata, natu
ra rei, de cuius recuperatione
agitur, magni ponderis eſt, ſcili
9 cèt quædam impoſitio ordina-
ria, quæ de ſui natura priuile-
giata eſt, ſicuti Alfarda, quæ nõ
obſtãte firma executatur, *Moli.*
ver. Alfarda. & idẽ *in ver. peyta.*
verſ. 4. quæſtionem poſuit, an
peyatrũ ordinariarũ executio
impediatur per iurisfirmã, &
licèt remiſerit ad notata *in*
ver. vaſſallus, ſed videtur quod
amplius conſiderauit eiuſdem
10 rei priuilegium, ob quam exe-
cutio facienda eſt, quã qualita
tem perſonarũ, quibus ſolutio
facienda eſt, nec earũ quæ ſo-
luturæ ſunt, cui accedit, quod
per forum anni 1553 ſalaria,
quæ ſeruis debentur, non ob-
ſtante firma exiguntur, & vin-
dicantur, ſiquidem videtur,
quod á fortiori iura, quæ Do-
minis, vel ab illis ius, & cauſam
habentibus, debentur ſeuerè,
& cum omni rigore, non obſtã
te firma vindicanda ſunt, quan
to magis, quod in iſtis iuribus,
quæ exiguntur, datur portio
temporis eiuſdẽmet Domini
loci de las Pedroſas, quam vi-
cini, & vaſalli debent, & hoc ſo-
lum iubet fieri executionem,
non obſtante firma, & reli-
quum Domnæ Hieronymæ
vxori ſuæ debetur, quæ vſufru
ctuaria & ampliùs creditrix eſt
omniũ bonorũ mariti, quæ etiã
ſemper continuauit dominium
hoc circa vaſſallos, quod omne
connexitatem continet, & ſic
videmus paſſim poſſideri loca,
& vaſallos propter dotes, hypo
thecas, obligationes, & in eos
exerceri abſolutam poteſtatẽ,
& etiam per habentes tranſla
tâm commiſſionem Curiæ, vt
experientia docet, & in vim ſu
periorum fuit prouiſa Domnæ
Hieronymæ Iuſtæ, viduæ Do-
mini de las Pedroſas, vide in
proceſſu iurisfirmæ Hierony-
mæ Iuſtæ, circa annum 1593.

DECI-

Digitized by Google

Deciſio CCCXCIX.

DECISIO CCCXCIX.

De executione per vnum, vel duos, vbi maior pars, vel omnes executores requiruntur,

SVMMARIVM.

FActi ſpecies proponitur, num. 1.

Vna & eadem perſona hæres, & executor in teſtamento relinqui poteſt, num. 2.

Executores, licèt ſint plures nominati, vnus ſolus poteſt exequi ſi executio eſt certa, & circa rem determinatam, num. 3. & 18.

Executorum, ſuperſtes voluntatem exequi poteſt, quamuis teſtator plures nominauerit, num. 4. & 5. niſi reſiſtat teſtatatoris voluntas, num. 11.

Maior pars exeutcorum verificatur in vno, quando reliqui ſunt mortui, numero 6.

Comparatiuum non habens terminum, ad quod referatur, accipitur pro poſitiuo ad euitandum abſurdum, numero 7. & 9.

Verbum, filius maior, verificatur, in vnico filio, numero 8.

Pluralitas, quæ poterit verificari in maiori parte verificatur in ſingulari, numero 10.

Executores in dubio non præſumuntur dati in ſolidum, vt vnus ſine alio exequi poſſit, nnm. 12.

§. Sane. cap. fin. de teſtam. in 6. non videtur procedere, quando plures quàm duo executores dati fuerunt, num. 13.

Executoribus quatuor nominatis, & tribus mortuis quid dicendum, num. 14.

Clauſula, vna per aliam interpretatur, num. 15.

Executor vnus, ſine alio exequi non poteſt, quando executio eſt ſuper incerto, numero 16.

Executor nominatus, non poteſt alium exequiorem nominare, quia induſtria perſonæ cenſetur electa, numero 17.

Teſtator dicens, como herederos que os nombro a todos juntos, y no a cada vno de por ſi, poteſtatē taliter vni ademit, quod voluit quod omnes

ſimul exequerentur, numer. 19.

Maior pars ex quatuor non poteſt dici vnus, quamuis tres ſint mortui, nu. 20.

Verba, & moriente aliquo, vel aliquibus, non ſuadent, vt tribus mortuis ex quatuor ſuperſtes maior pars dici poſſit, num. 21.

Deciſio traditur, num. 22.

1 IN teſtamento Dominici de Garris, reperiũtur clauſulæ ſequentes, prima, volo, & nomino in meos tutores, cabeçalerios, & teſtamentarios, ſiue hæredes Ioannem de Aroſtegui clericum, & Petrum Recorbin etiam clericum, & Ioannẽ Paſqual, & Ioannẽ de Lozares, quos nomino in tutores, cabeçalarios, executores teſtamentarios, ſiue hæredes ad finem, & effectum ſequentẽ, ſcilicet vt vos ſic nominati tanquã hæredes, quos nomino cõiunctim, & non quemlibet de per ſe, & moriente aliquo, vel aliquibus maior pars remanens vendatis bona mea, & ex pecunia reſultãte ſoluatis omnia Legata pia, & alia quæcumque onera, quæ ego vobis impoſuero, hæc eſt enim mea vltima voluntas.

Item volo, quod vxori meæ Ioannæ de Recordin, dentur tercentum libræ, & vnus lectũ, iocalia etiam, & veſtes ſuæ cõpẽſando cum dote, item quod habitet in meis domibus, & ſit vſufructuaria tota vita ſua dictæ domus, vinearum, camporum, & hortorum durante ſua vita, non nubendo, q̃ autẽ nupſerit, ſolum dentur ei tercentũ libre lectum iocalia, & veſtes ſu prædictæ, & vnum poculum argenteum.

Et ſi dicti mei hæredes nominati perceperint plus quam ſubeant, vel aſcendãt legata pia volo, quod de ea quantitate, quæ ſuperſit diſponant ad volũtatem ſuam, ex quibus clauſulis reſultat, quod non ſolũ ſunt executores, ſed etiam hæredes vniuerſales, ex quo eos nominat cabeçalarios, teſtamentarios, ſiue hæredes, & etiã executores teſtamentarios, ſiue hæredes, præſertim, quia eis vt talibus committit vendicionem bonorum, & complementum executionis teſtamenti, quæ verba reperiũtur in diuerſis partibus teſtamenti, & hic in eiſdẽmet perſonis concurrunt tituli executorum hæredum vniuerſaliũ, qui tituli intelligendi ſunt in ſequentem modum, quod
2 ſcilicet tanquam executores, & hæredes vendant dicta bona, & ex pretio illorũ ſoluant omnia onera teſtamẽti, & in hunc reſpectum, & finem concurrere poſſunt dicti tituli executorum, & hæredum, & adimpleta executione poterunt dicti hæredes diſponere de bonis ad voluntatẽ ſuam, & in hoc reſpectu non bene adaptatur nomẽ executorum, ſed hæredum tantum, cum illud non ſit exequi, ſed diſponere tanquã hæredẽ.

Deciſio CCCXCIX.

Hijs clauſulis ſuppoſitis, & mortuis tribus hæredibus & executoribus remanēte vltimo Ioanne de Loçares, cōſequens eſt ius omne tā hæreditādi, quā exequendi in eū fuiſſe tranſlatū, & reſolutū ex fundamentis ſequentibus, primo quia executio adimplendorum in eo teſtamento erat certa, determinata & non ad rem incertam, nihil enim fuit relictum arbitrio executorum, imo omnia exequenda fuerunt declarata, & ſpecificata per teſtatorem, abſque eo quod executores circa talem executionē haberent aliquod arbitrium alterandi, ſeu innouandi, & quotieſcumque executio eſt certa circa rem determinatam, tunc licèt ſint plures exequtores, poteſt vnus ſolus
3 execui, quia ad id quod in nullo facto conſiſtit, videntur in ſolidum nominati, *Bald. in l. hæres in fin. ff. de condi. cau. data, & in l. nulli num. 15. C. de Epiſ. & Cle. eſt communis, vt per Capram. in tractatu de executoribus 6. memb. num. 185.* & ſic Ioannes de Loçares potuit ſolus exigere omnia debita teſtatori, & vendere omnia bona ad exequēdam diſpoſitionē licitam teſtatoris, & multo fortius hoc poterit facere mortuis alijs executoribus, *iuxta text. in*
4 *cap. 2. §. hanc de teſtamentis in 6.* intelligendo non ſolum quando fuerunt nominati 3. vel 4. executores, *ſecundum Abbatem conſ. 65. col. 3. & conſ. 110. n. 2. verſic. ad ſecundum dub. lib. 2. Calderinus conſil. 5. ſub tit. de teſtament.* & cum Ioannes de Loçares executus fuerit certam diſpoſitionē teſtatoris remanebit hæres in reſiduo: nec obſtat quod in illo verſiculo, *aquello quiero que ellos diſpongan a ſu voluntad, y como bien viſto les fuere*, agitur de re incerta, remiſſa, aut collata ad arbitrium executorū, & non in voluntatem, & arbitriū vnius ſolū, quia in dicto verſiculo nullū verbum de executoribus, niſi ſolum de hæredibus, & ſic materia executorū, nō poteſt aplicari ad dictū verſiculū, imo eſt contrarius, verſiculꝰ ille officio executorū, quia hoc cōſiſtit in exequenda voluntate teſtatoris, & ob id executores appellātur, at verò in dicto verſiculo nō agitur de exequēdo aliquid, iuxta voluntatē teſtatoris, imo ad arbitrium & voluntatem executorum, vt diſponant de reſiduo, & ſic in reſiduo remanent hęredes omnes ad ſuā volūtatē.

Minuſq; obſtat quod verſiculus ille, *que voſotros como herederos que os nombro a todos juntos, y no a cada vno de por ſi, &c.* videtur denotare quod vnus ſolum, non eſt pars legitima ad vendendū bona defuncti, vt hæres, nec ad exequendam voluntatem teſtatoris, & quod ſic Ioannes ſolus mortuis alijs, non habet ius, neque titulū aliquid faciendi, nā reſpondetur quod teſtator omnes quatuor nominauit iūctim
5 & non in ſolidum, caſu quo omnes viuerent, & ſic illa verba, *y nō cada vno de por ſi*, verificantur quando omnes viuerent, at verò mortuo aliquo, vel aliquibus ex quatuor, nominauit teſtator maiorem partē, & mortuis duobus, verificatur clauſula in alijs duobus ſuperuiuentibus, & mortuis tribus, verificatur

6 tur etiã in quarto iuxta votũ te
ſtatoris, qui conſiderauit ca-
ſum mortis aliquorũ, & in dicto
caſu vocauit pro maiore parte
duos, aut vnum, ſi vnus ſuperui
ueret ſolum, & ſic omne ius cõ
petens quatuor, fuit reſolutum
in perſonam quarti, & ſic Ioan
nes de Loçares, *l ſicut.§ finali.ff. quod cuiuſq; vniuerſitatis. l. ſi grege de leg.1.§ ſi grex inſt.de legatis, gloſ. 2 verſ. pautioribus de poſtulatione prælatorum, Simon de Prat. lib. 3. fol. 87. nu. 31.* & non eſt inconueniens
quod cõparatiuũ non habens
terminũ quo referatur, accipia
7 tur pro poſitiuo, *l. benignius de legibus, Pariſ. conſ. 15. nu. 14. lib. 1. Decius conſ. 184 nu. 4. Bartolus in l ſi ſeruus legatus, §. & aſcriptum, nu 3. de leg. 1.* & verbum filius maior, veri-
ficatur in vno ſolo, quia idẽ ſig-
8 nificat filius maior, quod filius
primogenitus, *Molin de primog. li. 3. c. 8. nu. 19.* Et multó magis cõ
paratiuum accipitur pro poſiti
uo, quando ſi ita non fieret, ſe-
queretur abſurdum, prout in
caſu præſenti, vbi ſi Ioannes nõ
remaneret hæres, ſequeretur
eundem aliàs vocatum à teſta
tore excludendũ fore, & ſucceſ
ſores ab Inteſtato admittendos
cõtra voluntatẽ teſtatoris, quia
eos excluſit, quo caſu ad euitã-
dũ abſurdum ſumitur pro poſi-
9 tiuo, *Rebuf in l. vnican. 368. C. de ſententijs quæ pro eo quod intereſt.* & ſic
verbũ maior pars, mortuis tri-
bus executoribus, ex quatuor
verificatur in quartam, præſer-
tim quando teſtator intellexit
mortẽ hæredum, & dũ potuit
mutare teſtamentũ, quia non
mutando viſus fuit velle quod
hæreditas remaneret penes
quartũ, *Doctores in l. 3. C. de inofficioſo teſtament. Decius conſ. 490. nu. 8. & 9. Aymon. conſ. 67. n. 3.* & ſic
10 pluralitas quæ potuit verificari
in maiore parte, verificatur in
ſingulari, & ſic Ioãnes de Loçares
prout fit in alijs caſibus de qui
bus *Zanchus in §. cum ita 8. par. nu.* 50. præſertim vbi agitur de diſ
poſitione hominis ruſtici, & illi-
terati, nam tunc verba groſſo
modo ſunt intelligenda, *gloſ. in l. quod ſi nepotes de teſtamentar. tutela, Socin conſ. 37. col. 5. verſ. quinto iſta concl. lib. 3.* præſertim quia teſta
tor iam fecerat legata quędam
ſucceſſoribus ab inteſtatoto,
quibus contentos eſſe velle vi-
debatur.

Pro contraria tamen parte,
quod ſcilicet iſte quartus exe-
cutor, qui remãſit ſolus ex qua
tuor hæredibus, & executori-
bus nominatis, non poſſit eſſe
executor, nec hæres, ex quo
quatuor hæredibus ſimul, &
coniunctim data fuit poteſtas
exequendi, & hæreditandi, &
maiori parti, non autem vni ſo
li, etiam ſuperuiuenti alijs tri-
bus, & quod ſic ſucceſſores ab
inteſtato apprehendentes de-
bebant obtinere, & confirma-
ri apprehenſio faciebant, & cõ-
ſiderabant ſequentia.

Primum, nam de iure ciuili
conſtitutũ erat vt pluribus exe
cutoribus relictis vnus ſine alio
exequi non poſſet, etiam omni
bus mortuis, & vno tantum re
manente, quod ius canonicũ
corrigens ſtatuit vno mortuo
11 aliũ admitti, niſi teſtator aliud
expreſſerit, *c. ſi § ſanè de teſtamen. in 6. vbi Doctores,* ſpecialitatis cau
ſam tribuunt executioni teſta-

menti, cuius intuitu iſtud priui
legium prædictum ius canoni-
cum conceſſit, quæ licèt vera
12 ſint, in dubio tamen nunquam
cenſentur dati inſolidum hu-
iuſmodi executores, ita vt vnus
ſine alio exequi poſſit, cum in ſi
mul, & collectiuè dati ſint, *Ioan.
Andr. & Archid. in d. c. fi. §. ſanè, &
ibi Francus nu. 10. idem Francus pul
chrè conſ. 116. n. 11. lib. 1. vltim. vo
lunt. Zileti. Simon de Prætis lib. 5. de in
terpret. vltim. volunt. dub. 2. nu. 81.
fol. 489. & ante eos Federicus de Se
nis conſ. 67. in prin.* quod pręcipuè
locum habet, vbi plures, quam
duo, executores dati ſunt, tunc
enim teſtator negotij qualita-
tem intuitus plures perſonas
nominauit, de vna tantum mi-
nus confiſus, quam ſi duos tan-
tum reliquiſſet, ideo talis per-
ſonarum adiectio efficit, vt etiã
ſi, quando duo fuerunt nomina
ti, vno eorum mortuo alter exe
qui poſſit, quãdo tamen plures
nempe quatuor, aut quinque,
ſecus ſit, tunc enim graue eſt
dicere, quod ſi teſtator inſtituit
quatuor, aut quinque executo
res, quod vnus ſolus poſſit, quia
plus eſt à voluntate teſtatoris
recedere, ſi ex quatuor vnus
ex quatuor, quam ſi ex duobus
13 vnus, *ita Dominicus in d. § ſane, n. 19
& poſt Lapũ, & Ioan. And. idem Do
minicus nu. 17. in prin.* inde inferẽ
tes diſpoſitionem d. §. 1. tantum
procedere in caſu, quo Roma-
nus Pontifex ibi loquitur, ſcili-
cet quando duo tantum execu
tores fuerunt dati, vt probatur
in illis verbis vnus ſine alio, &
ibi vno mortuo aliud admitte-
tur, quæ verba niſi in duobus
tantũ aliter verificari non poſ-
ſunt, nõ enim diceret vno mor
tuo, ſed duobus, aut tribus, nec
diceret alius, ſed alij, & ideo ſi
non duo tantum, ſed quatuor,
aut quinq; dati ſunt, tribus mor
tuis vnus, qui ſupereſt, nihil ha
bet, licèt ſecus eſſet vbi ſupereſ
ſet vnus ex duobus tantum ſe-
quitur eandem opinionem *Si-
mon de Præt. in d. lib. 5. dub. 2. nu. 81.
& ſeq. pulchrè ſatis Bimius conſ. 24.
nu 5.* dicens ſibi ſemper viſam
fuiſſe hanc opinionem tutiorẽ,
tum quia meliori ratione com-
munita videtur, tum etiã, quia
pollet maiori numero, & autho
ritate Doctorũ, manifeſtè ergo
ſequitur ex huiuſmodi caſuũ
diuerſitate præſens deciſio, cũ
enim quatuor executores dati
fuerint, extra terminos *d. §. ſanè,
verſamur*, & ideo tribus mortuis
vnus ad exequendum admitti
non poteſt, quadrat itidem ac
conſonat prædicta diuerſitatis
ratio, ſi enim prout veriſſimum
eſt plus violatur teſtatoris vo-
luntas, cũ vnus ex quatuor ad-
mittitur, quam ſi vnus ex duo-
bus, cum in totum illius volun
tas ſequenda ſit, certo certius
exiſtimatur cõtrariari maximo
pere eidem Ioannẽ de Loçares
tantum admitti, cum ipſe ſit in
ordine vltimus ex executori-
bus, & ſic minus dilectus, præ-
cedant itidem præsbyterij, ac
parrochi primus, & priori loco
nominatus, parrochus Eccleſię
cuiuſdam huius ciuitatis, & alij
non minoris authoritatis, qui-
bus defunctis credibile non eſt
defunctum vnum tantum exe
qui voluiſſe.

Neque his obſtat conſidera
tio quædam aduerſatiorum fie
ri

ri enim dicunt, vt voluntas te-
ſtatoris non adimpleatur, ſi in
vno poteſtas exequendi nõ re-
maneat, faciliter enim reſpon-
detur, quod licèt ea omnia in
ſuo teſtaméto depoſuerit, quæ
tamen, cum reliquerit quatuor
executorum arbitrio, non ali-
ter effectum habere voluit, niſi
his perſonis mediantibus, nec
aliter eſt alicuius conſideratio-
nis diſpoſitio, tribus ergo ex
quatuor defunctis, iam nõ eſt
14 diſpoſitio, nec teſtatoris volun
tas executoribus illius defun-
ctis, licèt vnus tantum rema-
neat.

Secunda ratio, prædicta clau
ſula ex alia declarari debet,
prout vnam legem per aliam
interpretantur Doctores, dicit
enim, *item quiero ordeno y mando,
que ſi ſacaran mas los dichos mis herẽ
deros nombrados de lo que han de pa-*
15 *gar de mis lexos pios, aquello quiero
que ellos diſpongan a ſu voluntad, y co
mo bien viſto les fuere*, quæ verba
vltima omnino repugnare vi-
dentur executioni per vnũ tan
tum fiendæ, de incertis enim
exequendis agitur, & de arbi-
trio ipſorum executorum,
cumq; ad omnium arbitrium
attendat, qualiter ad vnius tan
tum æſtimationem, ſeu volun-
tatem hæc referenda ſint, non
video, Doctores enim noſtri
nos docent, quod vnus execu-
tor ſine alio non poteſt exequi,
quãdo executio eſt ſuper incer
16 to, quia licèt quando eſt ſuper
certo, quilibet cenſeatur habe-
re mandatum in ſolidum, ſecus
alias, *Iacob. Butrig. in l. nulli in fi. C.
de Epiſ. & Cler. quem ſequitur Bald.
ibidem num. 15.* dicens, quod quã
do eſt incerta diſtributio, de-
bet per eorum arbitrium diſtri
bui, ſecundum quod ſibi me-
lius videbitur, ideo vnus ſine
alio exequi non poteſt, ſed quã
do diſtributio eſt certa, vt quia
dixit, tali pauperi lego tãtum,
etiam vnus ſolus poteſt ſoluere
& exequi, quia non eſt facien-
da niſi ſola vna executio, in qua
non refert, per quem fiat, in
idemque reincidit, *idem Bald. in
ead. l. nulli. nu. 4.* vbi aſſerit, quod
executor nõ poteſt facere exe-
cutorem, quia electa eſt fides, 17
& induſtria ipſius à teſtatore,
idque verum crederem in eo
quod alteri non poſſit comitte
re arbitrium, ſecus tamen ſi cõ
mittat aliquid certum. & à ſe
prius declaratum, quia hoc poſ
ſet facere, non enim eidem
cõmittit actum declaratiuum,
ſed actum nudi miniſterij, in
quo nõ differt, ſi fiat per ſe, vel
per alium, eandem opinionem
*Iacobi Butrigarij ſequitur, idem Bal-
dus in l. ſi hæres in fine de cond. cau.
dat. & in l. conſilio. §. quæſitum de cu* 18
rat. furio. vbi reddit rationem,
quia prædicta executio eſt me
rum factum, quod poteſt à quo
libet explicari, ſequitur etiam
*Iaſon. conſil. 110. in fin. lib. 1.
vbi additio. Archid. in d. §. ſanè in fi
ne, Franchus ibidem num. 50. melius
idem Francus in conſ. 116. num. 21.
lib. 1. vltim. volum.* vbi aderat clau
ſula ſimilis huic, quod venditio
fieri deberet pro arbitrio exe-
cutorum, prout melius eis vide
retur, ſequitur etiam *Simon. de
Pretis, d. lib. 5. dub. 2. num. 81.*
ex quibus reſultat fortiſſima
ratio ad propoſitum, ſi enim in
certa exequi non poſſunt, niſi

ab omnibus executoribus, quia arbitrium eorum circa diſpoſitionẽ intercedere debet, quod nulli ſubdelegari poteſt, quid erit vbi non ſolum incerta diſponenda reliquit, ſed expreſſe teſtator remiſit executorum bono arbitrio, prout in hoc caſu, tunc enim cũ expreſſiſſimis verbis arbitrium executorum requiratur, vnius tantum arbitrium non ſufficiet.

Tertia ratio, ſumus in caſu, qui extra omnem difficultatẽ eſſe videtur, cum hic dubio teſtator prouiderit, expreſſe diſponendo in hunc modum, *como*
19 *herederos que os nombro a todos juntos y no a cada vno de por ſi*, vbi claris verbis poteſtatem exequendi vni taliter ademit, quod voluit, vt omnes ſimul executioni conſentirent. Ideoq; ſumus in terminis, *d. c. fin. §. ſanè*, ibi niſi teſtator aliud expreſſerit, vbi gloſſa exiſtimat, quod ſi de voluntate teſtantis appareat, quod vnus ſine alio non venderet res hæreditarias, vnus ſolus non poſſet, *tradit latè Phil. Francus d. conſ. 116. num. 21. & Baldus in l. cum magiſtratus num. 2. C. quan. prouo. non eſt neceſſe*, aſſerit, quod in executoribus teſtamenti, ſi eſt dictum quod non poteſt vnus ſine alio, tunc vno mortuo, conſumptum eſt mandatum, ſequitur *Simon de Prat. d. dub. 2. num. 83. & idem Bald. conſ. 308. lib. 2.* in terminis non diſſimilibus aſſerit, quod ſi ita tutores teſtamento dantur, vt vnus ſine alio gerere non poſſit, vno ex eis remoto, ex toto tutela teſtamentaria perijt, quod *Baldi* dictum procedere, vbi teſtator tutelam ab vno ſine alio geri prohibuit, teſtatur *Crauet. conſ. 690. num. 8.* & licèt poſtquam teſtator prędicta diſponit, addat, *y muriendo alguno, o algunos, a la mayor parte*, ea tamẽ verba à præcedentibus declarantur, quę eiſdem taliter adiũgenda ſunt, vt ſuperiora non corrigant, ne teſtatorem in cõtinenti mutaſſe voluntatem dicamus, cũ enim ad caſum mortis executorum teſtator deuenit, iam teſtator taliter poteſtatem diſtribuerat, vt vnum ad exequendum de per ſe inhabilem reddiderit, quia licèt poſt modum in caſu mortis de maiori parte confidat, id intelligitur pręſuppoſitis terminis pręcedentibus, ita quod ibi inhabilis factus, habilis non reddatur, id enim noluit teſtator, nec aliqua ratione diſpoſuiſſe probari poteſt, ſicque maior pars intelligetur, dummodo vnus non remaneat, iam enim dixit, ſe non dare poteſtatem cuilibet de per ſe.

Quarta ratio, etiam ſi priora verba non attendamus, ponderatis tamen verbis ſubſequẽtibus, *a la maior parte*, ipſis tamẽ omnino repugnat vnius ſoli executio, etiam tribus mortuis, non enim poteſt dici vnus ex quatuor maior pars, ſed minor & minima, ideo ex his etiã ver
20 bis aduerſarius excluditur, vt expreſſe cenſuit *gloſ. verb. maiori in Clement. 1. de appellatio. vbi textus affirmat*, quod ſi à iudicibus duobus, aut pluribus fuerit appellandum, quia forte de facili eorum præſentia ſimul haberi non poſſet, liceat coram

ram ipſis, vel maiori parte ipſorum appellare, *vbi gloſa verbo maiori aſſerit*, id intelligi quando ſunt plures, quam duo, nam in duobus, ſi vnus eorũ ſit abſens, vel mortuus, cum vnus remaneat in eo, non poteſt reperiri maior pars, oportebit ergo tunc, quod corã ambobus fiat appellatio, ſi diuiſim poſſunt haberi, *ſequitur ibi gloſſam Imola, nu. 20. vbi Guillel. de monte Landuno, nu. 2.* aſſerit, hoc habere locum regulariter in his quæ ſunt cõmuoia pluribus collectis, & vt vniuerſis, vt quod fiat à maiori parte eorum valeat, vel pro eis, vel contra eos, & intellige maiore ſaltem in duabus partibus, aliàs non poteſt dici propriè maior pars, ſequitur ibi eum *Zabarella num. 11. & Pau. & Eleaſaris col. 2.* aſſerit in duobus non dari maioritatem

21 reſpectu partis minoris; ſi ergo vnus maiorem partem efficere non poteſt, certiſſima ſunt quæ in ſuperioribus tradũtur, nec obſtant ea verba *al guno, o algunos*, quibus innuitur maiorem partem poſſe conſiderari, etiam duobus defunctis cum tamen duo ſuperſtites eã maioré non efficiant, ſed æqualem, reſpondetur enim melius in duobus conſiderari poſſe maiorem partem, quam in vno poteſt enim eſſe maior pars reſpectu trium, modo quo duo dicuntur maior pars vniuerſitatis reſpectu trium, *ex Bar. in l. quod maior in prin. ad municipalem, & in l. nominationum, C. de Decurio. lib. 10. vbi Ioan. de Platea, in authentic. habita. nu. 528. Barba. conſ. 7. col. 3. lib. 1. pulchrè Cagnolus in l. aliud 121. §. referre à num. 4. de reg. iur.* ergo aut iſta maior pars debet interpretari reſpectu trium, aut ſi cõſideramus duos reſpectu quatuor, licèt attento rigore verborum videatur non eſſe maior pars, negari tamen non poteſt eam non eſſe minorem, & impropriatio in hoc caſu admittenda eſt; cum licèt rigori dictionis non ſtemus, nõ tamen contrariatur eiſdem, duos, veluti partem non minorem, ad exequendum admitti, quod tamẽ aduerſarij inferunt ferendum nõ eſt, dicunt enim quod ſi duobus executoribus mortuis alij duo admittuntur, cum non ſint verè, & realiter maior pars, ita etiam, & vnus, nam differentia, & diuerſitas horum caſuum diuerſiſſima eſt, duo enim maior eſt pars ſecundum modum prædictum, & ſecundum rigorem literæ non eſt minor, & admittendo illos non aduerſamur verbis, *a la mayor parte*, cum non ſit minor, & teſtator ideo vocauit maiorem partem, non vt tres ex quatuor deberent in qualibet executione requiri, ſed vt minor pars minime admitteretur, ſcilicet vnus tantum, ſicque apertiſſimè voluntas teſtatoris ſperneretur, ſi vnus tantum deberet admitti, quid quod, & cum ex prima ratione apertè deducatur, magis lædi voluntatem teſtatoris, ſi ad vnum executio reducatur, quam ſi ad duos, falſiſſima erit illatio prædicta, ſcilicet quod ſi duo poſſunt exequi, & vnus tantum, cum id verbis & mẽti teſtatoris omnino contradicat.

22 Tandem ſequendo primam opinionem, quatuor ex dominis Locumtenentibus in Curia Iuſtitiæ Aragonum fuerunt opinionis, quod Ioannes Loçares vnus ex quatuor executoribus poterat exequi alijs mortibus non obſtante clauſula, quod omnes, & nō quilibet de per ſe exequerētur, dixerunt enim executionē eſſe certā, imoquod licèt eſſetin certa, poterat vnus alijs nolentibus, vel non valentibus exequi, vnus tamen fuit contrariæ opinionis quod ſcilicet non poterat per rationes contrarias, reſponſio tamen ad vtramq; partem patet ex fundamentis vniuſcuiuſque opinionis, vide in, proceſſu Sebaſtiani de Oros, ſuper apprehenſione, in menſe Februarij 1595.

DECISIO CCCC.

Agitur an captus pro debito ciuili poſſet dati ad cabletam, & ſub fideiuſſoribus allegata exceptione vſurarum contra inſtrumentū debitorium, præſertim ſi ex eo reſultat ſuſpitio vſuræ.

SVMMARIVM.

Captus pro debito ciuili guarentigio ſub fideiuſſoribus relaxandus eſt, quotieſcumque debitor exceptionē probabilem proponit, nu. 1.

Captus pro debito ciuili, ſub fideiuſſoribus, eſt relaxandus interim dum diſcutitur plenius exceptio vſurarum, numer. 2.

Vſurarium eſt pactum in quo quis mutuat, ſub nomine cābij pro duabus, vel tribus nundinis, nu. 3.

Pij Quinti motupropium declarat illicitum pactum, in quo quis mutuat, ſub nomine cābij pro duabus, vel tribus nundinis, num. 4.

Pactum de aliquo lucrando, vel percipiendo adiectum debito, vel dationi quantitatis, eſt in ſe formaliter illicitum, nu. 5.

Pacta vſuraria in iuditium contētioſum deducibilia prohibentur, etiam ſi deducta non ſint, n. 6.

Expenditur forus deſſeantes de vſuris, num. 7.

Stipulari à principio poteſt certa quantitas pro damnis, & intereſſe in alijs contractibus extra mutuum, nu. 8.

Pactum

Pactum quod ſuper damnis, & intereſſe ſtetur dicto, vel iuramento creditoris, in alij contractibus extra mutuum valet, propter reductionem ad arbitrium boni viri, num.9.

l. finalis de prætorijs ſtipulationibus, expenditur, numer.10.

Contractus dicitur vſurarius, vbi obligationi dandi quantitates apponitur pœna pecuniaria, vel pecunia ſtimabilis, nu.12.

Præſumitur pro ſententia in qua contractus eſt declaratus vſurarius, nu.13.

Præſumitur pro inhibitione Eccleſiaſtici impedientis executionem quoad cambia, numer.14.

Vſurarius ſecundum forum deſſeantes, quantitatem vſurariam, & ſortem principalem amittit, nu.15.

Forus deſſeantes expenditur, numer.16.

Exceptio vſuræ, & amiſsionis debiti in hoc Regno legitima eſt, & admittenda, num.17.

Contractus non reputatur vſurarius in totum de iure, quādo vſura cōmititur in parte, num.18.

Debitum principale non amittitur de iure, quando vſura committitur in parte, numero 19.

Forus deſſeantes, potuit imponere pœnam amiſsionis debiti, & ſortis principalis, vltra pœnas ſtatutas de iure communi, nu.20.

Standum an ſit dicto creditoris ſuper cambijs ex virtute cōtrachartæ, nu.21.

Inſtrumentum in parte vſurarium tantum infirmatur de iure in parte infecta, ibidem.

Creditor vtens inſtrumento vſurario in totum amittit debitum, & ſortem principalem, ibid.

Creditor agens coram Eccleſiaſtico ordinario, lite ibi conteſtata interim dum in eo iuditio agitur plenare de vſuræ exceptione, renuntiaſſe videtur remedio executiuo. numer.22.

Variatio etiam in vim clauſularum non admittitur, & ita fuit iudicatū à Cancellario competentiarum, numer.23.

Probabilitas, & inueterata praxis ſufficiens eſt ad relaxandum debitorem ſub fideiuſſoribus, nu.23.

Exceptio vſuræ reſultans ex ventre inſtrumenti ſufficiens

8 Quarto, quia licèt in alijs cõ
tractibus extra mutuũ poſſit
à principio ſtipulari certa, &
expreſſa quantitas pro dam-
nis, & intereſſe, tamen in mu-
tuo non potuit hic creditor à
principio ſtipulari certam, &
expreſſam quantitatem trium
mille librarum pro cambijs, &
intereſſe, nam tale pactum vſu
rarium eſſe docent *Bald. in l. ro-
gaſti § ſi tibi, col. 2. ff. ſi cert. petat.
Aocharr. conſ. 150. 7. Alex. conſ.
27. num. 11. lib. 4. Plot. de in litem*
9 *iuran. num. 452. Socin. Sen conſ. 179
nu. 1. & 2. vol. 2. Borgni. deciſ. 35.
num. 17. 1. par. deciſ. 2. num. 32.
2. parte.*

Quinto, quia licèt in alijs cõ
tractibus ſaltim propter redu-
ctionem ad arbitrium boni viri
valeat pactum, quod ſuper dã-
nis, & intereſſe ſtetur dicto, vel
iuramento creditoris, *ex Bart.
communiter recepto in l fi. de Prætor.*
10 *ſtipulationibus*, tamen in mutuo
hoc pactum vſurarium illici-
tum, & reprobatum eſt, *Specula
tor. & eius additio, in §. videndum,
tit. de probationibus Cinus in l. ſi quis
in conſcribendo, C. de pactis Borgnin.
deciſ. 35. num. 17. 1. par. deciſ. 2. nu.
21. & melius nu. 32. 2. p. Zuarez in
l. poſt rem iudicatam, in declaratione
legis Regni, § ſed pro euidentia n. 20.*
11 *Natta conſ. 417. & 490. Plotus de
in litem iuran. nu. 747. Deci. in l. 1.
num. 14. in fin. C. de ſenten. puæ pro
eo quod intereſt*, & ita expreſ-
ſe declarauit Pius Quintus in
vulgatiſſimo motuproprio de
cenſibus, *vt tradunt Felician. So-*
12 *lis in eleganti tractatu de cenſibus,
lib. 1. c. 9. numer. 15. & 16. & Gu
tierrez canonicar. quæſt. c. 39. nu. 34.*

Sexto, quia caſu quo debi-
tor in termino nõ ſolueret, fuit
in contra charta pœna adie-
cta, & vbi obligationi dãdi quã
13 titatem apponitur pœna pe-
cuniaria, vel pecunia æſtima-
bilis, vſurarius eſt contractus,
*ex Bald. in l. Rogaſti, §. ſi tibi col. 2.
verſ. extra quero ff. ſi cert. peta. Ro-
man conſ 510. num. 15. Natta. conſ.
490. Maſcard concluſ. 1167 num.
16. cum alijs relatis à Plebano ver-
bo pœna num. 17.*

Septimo, vſurarium eſſe hoc
pactum clarius multo, & abſq;
14 difficultate oſtenditur, ex eo
quod olim ſuper cãbijs fuit ha
bitus recurſus ad Eccleſiaſticũ
ratione vſuræ, & formata com
petentia, & poſtea declaratum
in fauorem Eccleſiarum, pro
conſtanti fuit habitum eam pa
ctionem quatenus attinet ad
cambia, de quibus ſolum tunc
temporis tractabatur, vſurariã
15 eſſe, & nouiſſime fuit ſimiliter
inhibitio ab Eccleſiaſtico con-
ceſa impediens executionem;
& quoad cambia, & quo ad ſor-
tem principalem. Igitur inde
nedum probabile, ſed conſti-
tutiſſimum eſt, hoc pactum vſu
rarium eſſe, cum ita, & in prima
16 cõpetentia, & in nouiſſima inhi
bitione, pleno, & maturo conſi
lio vtriuſque partis aduocatis
ſepius, & ſepiſſime vſq; ad nau
ſeam auditis fuerit declaratũ.

Ex quibus liquido conſtat, eã
pactionem omnino vſurariam
17 iudicandam eſſe, & per conſe-
quens ſimiliter clarum, &
conſtans eſt, creditorem incur-
riſſe pœnas in foro, *deſſeantes, de
vſuris* comprehenſas, quarum
præcipua eſt, vt ne dum quanti
tatem vſurariam, ſed etiã ſor-

tem

tem principalem ipſo foro cre
ditor amittat, & ita exceptio
propoſita vſuræ, & amiſionis
debiti legitima eſt, & tãquam
legitima admittenda.

Primo ex dicto *foro deſſeantes*,
ita expreſſe diſponente, nam li
cèt de iure communi propter
vſuram in parte contractus cõ
miſſam, non reputetur contra-
ctus vſurarius in totum, nec a-
dimatur ſors principalis, vt la-
te tradit *Borgni.deciſ.13. num.37
2.par.* tamen abſque dubio po-
tuit forus eam penam vſura-
rijs apponere, vltra penas à iu-
re canonico inductas, vt patet
*ex Couarru.in epithome de ſponſalib.
2.par. c.6.num.19. & Portol. ver-
bo vſura num.23.*

Secundo, ex eo id clarius red
ditur de iure communi etiam
ceſſante foro, quia hic creditor,
& coram officio ſanctæ Inqui-
19 ſitionis, & in Regia Audientia
exhibuit inſtrumentum hoc,
& eo vſus fuit in totum, & in
ea petitione perſiſtit, imo cum
requireretur, vt cambia, & nũ-
dinas declararet mediante in-
ſtrumento, & apoca introcluſa
tertiæ partis quatuor mille li-
brarum, noluit declarare, ſed
reproteſtatus eſt, vt eius di-
cto ſuper cambijs ſtaretur iux-
ta tenorem contra chartæ, &
ſeptem mille libris non conten
tus petijt 8828. lib. 7. ſolido-
rum Vnde planum eſt de iu-
re, quod licèt in terminis iuris
inſtrumentum in parte vſura-
20 rium in parte tantum infir-
metur, tamen quando cre-
ditor inſtrumento iam vſus
fuit in totum, & ſortem, & vſu
ras petijt in pœnam pertinacię
etiam de iure, & ſorte princi-
pali; & vſuris priuari, aperto
ore cõfitẽtur *Laurenti Rodulſus de
vſuris q.r35.nu.34. Lancelot.Galia.
in conſuetud.Alexand.tit.quod mari
tus, non poſsit relinquere, verbo vltra,
num.10 Gratus conſ.85. vol.1.* & in
ſimili omnino *Mandoſ. de inhibi-
tionib. q.12. & q.13.*

Tertio, quia licèt vſura ceſſa-
ret, quæ tamen ex prædictis la-
tis comprobatur, tamen cũ cre
ditor cœperit coram Eccleſia-
ſtico ordinarij agere, & ibi fuit
lis conteſtata, & in eo iuditio
22 de exceptione vſuræ plenariẽ,
& ordinariẽ diſcutiatur, eo iu-
ditio ordinario durante inte-
rim renuntiaſſe videtur reme-
dio executiuo, & variatio etiã
in vim clauſularum nullatenus
admitti debet, vt in terminis
eleganter docet, *gloſ in verb. par
tibus in Clemen. ſæpe de verb. ſignifi.
ex qua id deducunt Roman. conſ.133
& tenent Bald. in l.2.q.10. de ſerui
23 tutibus. & aqua, & conſ.6.q.6.
lib.1. Zuarez in l. poſt rem iudicatam
§. fin. nu.1. Maran. de inſtrum. pro-
ductione num.14. & diſputatio. 6.
per totam*, & in terminis elegan-
ter, *& puntualiter Borgni.deciſ.1.n.
15. & 16.1.par.* prout ita fuit no
uiſſime declaratum ex ſenten-
24 tia *Borgni.* à Cancellario compe
tentiarum in fauorem Iacobi
Lopez, contra Annam Tolon.

Ex quibus omnibus clariſſi-
me reſultat vſure probatio etiã
ad obtinẽdũ indemnitiua, igitur
à fortiori reſultauit probabilitas
ex inueterata praxi, ſufficiẽs ad
relaxandũ captũ ſub fideiuſſori
bus, interim dũ exceptio vſuræ
diſcutitur, & pleniores vſuræ
probationes exhibentur, &c.

Fuit

Fuit reſolutum in Curia Iuſtitiæ Aragonum, ſufficere hanc exceptionem vſurarum, præſertim reſultantem ex ventre inſtrumenti ad relaxandum debitorem, ſub bonis fideiuſſoribus, donec plenius de vſura cognoſcatur, non tamen iudicem præciſe ad id teneri ſe remanere in eius arbitrio, ſi velit facere, vide in proceſſu Iacobi Lopez, ſuperiurisfirma, in Curia Iuſtitiæ Aragonum, circa annum 1597. & hoc præſertim vbi reſultat vſura ex ventre inſtrumenti, vel per alia inſtrumenta probatur.

DECISIO CCCCI.

An fideiuſſor qui ſoluit coactus pro debitore, & ob id damnum patiatur, ſiue quia ad ſoluendum accepit mutu ſub vſuris, cãbio, vel aliter damnum paſſus eſt, poſsit repetere à debitore illud damnũ, ſicut etiam aliàs debet à debitore, pro quo ſoluit indemnis ſeruari, c. peruenit de fideiuſſo.

SVMMARIVM.

Fideiuſſor conſequitur quod ſoluit pro debitore coactus, num. 1.

Circunſtantiæ plurimæ debent probari ad probationem ceſſantis, nu. 2.

Damnum emergens non probatur, etiam ſi quis oſtendat ſe fideiuſſorem, & dibitore nõ ſoluenti fuiſſe exactum, & ita pecunijs ad cambium acceptis ſoluiſſe, nu. 3.

Damnum emergens probatur ſi quis ſoluit pro debitore, & non habens aliunde pecunias, eas ad cambium accepiſſe, nu. 4.

Damnum præciſe incurri debet occaſione mutationis vbi eſt non alia de cauſa, & non culpa propria, nu. 5.

Damnum emergens non probatur, niſi quis probet damnum ſuſtinuiſſe præciſe propter nõ ſolutionem, nu. 6.

Damnũ emergens petẽs probare debet nõ potuiſſe aliunde ſoluere, niſi pecunijs ad mutuum acceptis, vbi dubium ſit an ipſe ex proprijs pecunijs ſoluerit, vel ex

Deciſio CCCCI.

ex pecunijs mutuo, & ad cambium acceptis, num.7.

Damnum emergens non probatur ex eo ſolum, quod quis pecunias ad cambium acceperit, niſi etiam conſtet, quod neceſſe fuit accipere, nu.8.

Fideiuſſor qui ex proprijs pecunijs nō ſoluit, cum poſit, ſed ex alienis ſub vſura acceptis, iniuſte petit, num.9.

Probatio debet de neceſſitate concludere, nu.10.

Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, nu.12.

Textus in l. ſi ſterilis, in §. cum per expēditur venditorem, de actionibus empti, nu.13.

Fideiuſſor non poteſt à principali repetere vſuras, quas culpa ſua ſoluit, nu.14.

Neceſſitas accipiendi ſub vſuris ceſſat, quando conſtat pecunias habuiſſe ſolutioni paratas, nu.15.

Fideiuſſor qui fatetur ſe eſſe mercatorem tractantē multa negotia, præſumitur ſoluiſſe pecunias ſolution paratas, nu.16.

Neceſſitas in ſoluendo, non ſufficit ad probationē damni emergentis, ſed neceſſitas in accipiendo ſub vſuris, nu.17.

Fideiuſſor cambiorum damnum repetere poteſt, ad quod multa requiruntur, numer.18.

Expenditur, & declaratur Romanus in conſil. 101. num.19.

Viduæ cui dos non reſtituitur, debetur vſufructus dotis, ſi non habeat vnde ſe alat, quod ipſa debet probare, numer.20.

Fideiuſſor ſoluens pro debitore, debet probare ſe non habuiſſe vnde ſolueret, niſi acceptis pecunijs ſub vſuris, nu.21.

Damnum emergens tunc debetur, cum probatur, numer.22.

Viduæ interim quo dos non ſoluitur, debetur vſufructus, potius ex æquitate quā quod de iure ſit ſcriptum, numer.23.

Intereſſe debitum viduæ ratione dotis non ſolutæ ſubrogatur loco alimentorum, numer.24.

Odia reſtringenda, & fauores ampliandi, num.25.

Albaranis mercatorum fides datur in hoc Regno, ſi intra illum confecta fuerint, ibid.

Licèt

1 Licèt fideiuſſor
conſequatur,
quod ſoluit
pro debitore
coactus, &
damnū,quod
inde paſſus
eſt per vſuras , vel cambiu , &
indemnis debeat ſeruari , *c.*
peruenit de fideiuſſoribus, adhuc nō
poterit hoc petere Franciſcus
Yſarbes , ex multis rationibus
quæ hic referuntur,primo non
vt lucrū ceſſans ad quod mul-
tas circunſtantias probare te-
nebatur , & non probabit, de
quibus *Nauarr. de reſtitu. lib.* 3. *c.*
2 2. *nu.* 233. *Maſcard. concluſ.* 935.
Villagut de vſuris , *q.* 18. *num.* 27.
Ioan. Baptiſta Luppus in l. curauit,
§.6. *nu.* 9. *Rota Genuenſis deciſ.* 36.
non eſt ergo de lucro ceſſan-
te agendum.

Secundo , non vt damnum
emergens, quia licèt oſtendat
ſe fideiuſſorem,& debitore nō
ſoluente fuiſſe exactum , & ita
pecunijs ad cambium acceptis
ſoluiſſe,non tamen ſufficit hoc,
niſi ſimul probet,quod non ha-
buerit aliunde pecunias, vnde
3 poſſet debitum ſine damno vſu
rarum ſoluere, quem ſequitur
Burſatus conſ. 68. *numer.* 1. &
idem tenet *Villagut de vſuris* , *q.*
19. *conditione* 4. quod damnum
debet pręciſſe ocaſione mutua
tionis incurri,id eſt non alia de
cauſa,& non culpa propria, e-
eo qui poterat mutuum gratis
accipere , & tamen ſub vſuris
4 accepit,imo ad petitionem dā-
ni concurrere debent aliqua,
primum, quod adſit damnum,
ſecundum,quod damnum præ
ciſſe euenerit propter non ſo-
lutionem, *dicto cap. peruenit de fi-*
deiuſſoribus , ibi , *& damna etiam,*
quæ propter hoc pertulit reſarciri, nō
ergo ſat eſt probare,quod dam
num ſubſtinuerit, niſi etiā pro-
betur,quod ſubſtinuerit prop-
5 ter hoc, ideſt propter non ſolu
tionem , & ſi conſtaret , quod
propter aliam cauſam, & reſpe
ctum acceperit pecuniam ſub
vſuris,non eſſet audiendus tale
damnum petens, *Burſatus conſil.*
6. *in fine* , idemque eſt ſi potuiſ-
ſet ſine vſuris ſoluere mutuum
gratis accipiendo, vel aliàs , vt
apud *Villagut* , *d. q.* 19. *conditione*
4. ſi verò dubium ſit , an præ-
ciſſe propter non ſolutionem
ſubſtinuerit damnum , nec ne,
vel an potuerit cambiorum dā
6 num excuſare ſoluendo ex pro
prijs pecunijs, vel ex pecunijs
ad mutuum gratis acceptis,in
hoc dubio petens damnum
emergens probare debet non
potuiſſe aliunde ſoluere,& prę
ciſſe neceſſarium fuiſſe ſub vſu
ris accipere , de hoc eſt *deciſio*
Alexandri conſ. 141. *num.* 5. *&* 7.
lib. 5. vbi probat damnū emer-
gens viduę , quamdiu dos non
reſtituitur , non deberi , ſi ha-
buit aliūde,vnde ſe aleret,imo
dicit, quod ſi ipſa diceret,ſe nō
habuiſſe aliunde , vnde ſe ale-
ret, debuiſſet probare , *& cum*
7 *Alexan. idem Cranet. conſ.* 327. *nu.*
120. quos ſequitur *Barboſ. in l.* 2
in principio 1. *p. num.* 44. *ff. ſoluto*
matrimonio , ratio eſt,quia vt ſu-
pra dixi non ſufficit probare
damnum,niſi probetur damnū
propter hoc, id eſt propter nō
ſolutionem debito tempore fa
ctam eueniſſe , vnde non ſuffi-
cit conſtare , quod accepit pe-
cuniam

Digitized by Google

cuniam ſub vſuris, niſi etiam conſtet, quod neceſſe fuit accipere ſub vſuris, nam vt poſt *Se-*
8 *tum*, *& Nauarrum tradunt Ioannes Baptiſta in d.l. curauit*, §. 6. *nu*. 16. *& Maſcard. concluſ*. 934. *num*. 8. petens damnum debet capitulare, & probare, ex quo in tempore pecunia ſoluta non fuit coactum fuiſſe carius emere anno nam, quam in ſtate per totū annum emere propoſuerat, vel ſibi neceſſe fuiſſe per vſuras pecunias accipere, non ergo ſufficit probare, quod acceperit ſed probandum etiam eſt quod
9 neceſſariū fuit accipere, quod tamen non deduxit, nec probabit Franciſcus Yſarbe.

Nam ſi cum fideiuſſor proprias pecunias haberet vnde ſolueret, & noluit ex eis ſoluere, ſed ex alienis ſub vſuris mutuatis, iniuſte peteret hoc damnū
10 fideiuſſor, nā potuit illud excuſare, ſi ex proprijs pecunijs ſoluiſſet, & idē ſi gratis mutuam pecuniam accipere potuiſſet, & tamen voluiſſet, niſi ſub vſuris accipere, certe in his caſibus damnum emergens non debetur, cum illud potuerit fideiuſſor excuſare, & ſic in vtroque ex dictis duobus caſibus ceſſaberit neceſſitas accipiendi ſub vſuris: in dubio autem an de ſe habeat vnde ſoluat, vel non, hoc eſt an detur neceſſitas accipiendi pecuniam, ſub vſuris ad ſoluendum, vel non detur neceſſitas ad id, in tali dubio probare debet vt dictum eſt ſupra, *ex Burſato conſil*. 68. *nu*. 1. *Alexan. conſ*. 141. *num*. 5. *Cra-*
11 *net. conſ*. 327. *num*. 120. *Mch dano deciſ*. 103. *Barboſa in d.l.* 2. *in principio num*. 44. vnde cum potuerit accipere ad cambium, & etiam haberet aliunde, vnde ſolueret & ſic ſine neceſſitate accipiendi ad cambium, non ſufficit, quod ſimpliciter probet accepiſſe ad cambium, niſi etiam probet accepiſſe propter neceſſitatem, quia non habebat aliunde vnde ſoluere, nam probatio debet de neceſſitate concludere, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, *l. neque Nattales, C. de probationibus l. nō hoc, C. vnde cognati*.

Faciunt Doctores ad *textum in lege ſi ſterilis*, §. *cum per venditorem, ff. de actionibus empti*, vbi non
12 tradito frumento emptori dicunt Doctores intereſſe damni emergentis non deberi, quia non erat veriſimile, neque ex probabili cauſa, quia potuit facile emptor ſibi prouidere aliū de frumento, & ſi id non fecerit, ſibi imputet, vt explicant *Fulgoſius in d.* §. *cum per venditorē, num*. 1. *Cagnolus in l. vnica num*. 38. *in fine, C. de ſententijs quæ pro eo, quod intereſt, Gabriel Mudeus de actionibus empti cap. vltimo nu*. 25. inde vulgo traditur, fideiuſſorem non poſſe repetere à principali vſuras, quas ſoluit culpa ſua, eo caſu, quo potuiſſet illarum ſolutionem excuſare, vt poſt *Albe-*
13 *ricum tradunt Decius*, *& Cagnolus in l. quod quis ex culpa ſua* 204. *ff. de regulis iuris*.

Imo licèt non incumberet Franciſco Yſarbe onus probādi, quod non haberet aliunde, vnde ſolueret, tamen poterit ſine dubio Antonius Tudon
14 probare contrarium nēpe Franciſcum pecuniam ſolutioni parat

ratam habuiſſe, etiã ſi ad cam-
bia non accepiſſet, vt poſt *Bald.*
conſ. 318. *num.* 5. *lib.* 1. *tradit Maſ-*
cardus concl. 1168. *num.* 10. & ſi
conſtat habuiſſe pecunias ſo-
lutioni paratas, neceſſariò ſe-
quitur ceſſare neceſſitatem ac
cipiendi ſub vſuris, cum poſſit
aliunde ſoluere, conſtat autem
de hoc in præſenti, quia ipſe-
met Franciſcus in reſponſioni-
bus ſuis expreſsè aſſerit, ſe eſſe
mercatorem tractantem mul-
15 ta negocia: & in his Regnis, &
alijs quotidie mercantiã exer-
centem, & ad cambia dantem,
& recipientem, & licèt non di
cat ſe habuiſſe pecunias præ
manibus, tamen ex eo ſolo,
quod dicit ſe eſſe mercatorem
in pluribus negocijs, & cambijs
tractantem, neceſſariò ſequi-
tur, quod habuerit pecunias in
promptu ſolutioni paratas, de
quo eſt pulchra deciſio *Bartoli*
in l. ſingularia. nu. 27. *ff. ſi certum*
petatur. vbi querit, quomodo
probetur, quod pecunia fuerit
ſolutioni parata, & reſpondet,
hoc probari ex qualitate per-
ſonæ, veluti ſi erat magnus cã-
pſor, vel magnus mercator,
16 quia tunc præſumitur, quod
habet pecuniã in promptu, &
Bartolum ſequuntur omnes ibi,
& dicit *Alexander in aditione ad*
Bartolum, verbo in promptu, cum
Bartolo tranſire communiter
alios, & ſequitur *Maſcardus conc.*
1168. dicens poſt *Cagnolum*, in
hoc caſu valere argumentum
à veriſimili, & à communiter
accidentibus, nam à commu-
niter accidẽtibus campſores,
& magni mercatores habent
pecunias in arca, & hoc eſt ve-
riſſimile, & idcircò præſumen
dum eſt.

Nec obſtat ſufficere, quod
17 conſtat in proceſſu, quod fue-
rit compulſus ad ſoluendum,
quamuis non probet non ha-
buiſſe aliunde vnde ſolueret,
vt deduci videtur ex *Ioanne*
Baptiſta Lupo in l. curauit. §. 4. *nu.*
89. *Afflicto deciſ.* 284. *Romano*
conſ. 101.

Quia dico, verum eſſe, fuiſſe
Franciſcum compulſum ad ſol
uendum (& ſic in ſoluendo ad
fuit neceſſitas) non tamen ad-
fuiſſe neceſſitatem in accipien
18 do ſub vſuris, vt ſolueret, cum
haberet aliunde vnde ſoluere
poſſet, neque contrarium di-
cunt *Ioannes Baptiſta, Afflictis,*
& Romanus vbi ſupra. quinimo ſi
contrarium dicerẽt, falſa eſſet
eorum opinio, & in iure fori,
& in iure poli.

Ad hæc non obſtat *Romanus*
19 *d. conſ.* 101. quia ſolùm dicit,
poſſe cambiorum damnum re-
peti, non tamen dicit quæ re-
quirantur, vt licitè repetatur,
vt videmus apud *Mohedanum de-*
ciſ. 102. *&* 103. quæ videntur
contrariæ, non tamẽ ſunt, quia
deciſ. 102. ſimpliciter dicit poſ-
ſe repeti damnum cambiorũ,
non tamen tradit, qualiter hoc
damnũ probare debet, quod
explicuit in *deciſ.* 103. ſtatim
ſequenti, ita *Romanus* ſolum di-
cit, quod debetur damnum
cambiorum, non tamen dicit
qualiter hoc damnum proba-
ri debeat, de quo modò tracta-
mus.

Afflictis ver. deciſ. 284. *n.* 4. nõ
20 obſtat, quia loquitur in muliere
vidua, cui dos non reſtituitur,

Digitized by Google

nam dicit illi deberi vſumfru ctum dotis, ſi non habeat vnde ſe alat, in quo caſu ipſa debet probare, quod non habuit aliunde, vnde ſe poſſet alere, vt ſuperius dixi, ex *Alexandro, Cravetta, & Barboſa*, & hic caſus nō facit contra, ſed potius fundat intentionem, nam ſicut in eo caſu mulier probare debet, quod non habuit vnde ſe ale-
21 ret, ita in ſpecie de qua loquimur, probare debet Frācíſcus, quod non habuit pecunias, ex quibus poſſet aliūde ſine cam bio ſoluere, cum par ſit vtriuſque caſus ratio, deinde dicit *Afflictis*, quod ſi conſtat, quod vidua paſſa fuit interèſſe, etiā quod haberet aliunde, vnde poſſet viuere, tunc ratione intereſſe paſſi debetur iſtud intereſſe, ſi eſt probatum, ex *Alexandro*, quem allegat, nam Nos idem dicimus, quod *Afflictus*, nempe intereſſe damni emergentis deberi, ſi eſt probatum, vt inquit *Afflictis*, dubitatio autem noſtra conſiſtit in cognoſcendo, an ſit probatum, & an concurrant conditiones, ex quibus probatum di ci poſſit, & ita etiam procedūt
22 tradita per *Ioannem Baptiſtam in l. curauit*. §. 4. *num*. 79. quamuis in mea impreſſione non ſit niſi ſub *n*. 23. *&* 24. vbi repetit eaſdem concluſiones *Afflicti*, melius tamen declarans.

Deinde quando in aliquo reſiſteret *Afflictis*, *& Ioannes Baptiſta*, loquūtur tamen in diuerſo caſu, nempe in vidua, cui dos non ſoluitur, nam illi interim debetur intereſſe potius ex æquitate quadam, quā quod ita reperiatur in iure expreſſum, vt poſt *Couarr. lib. 3. variarum. cap. 1. num. 3. verſ.* 6. hic
23 etiam conſtat, tradit *Ioannes Baptiſta d*. §. 4. *num*. 23. & ita etiam ex æquitate admittit *Antonius Teſaurus deciſ.* 43. *nu*. 4. vbi dicit hoc procedere, etiam ſi mulier habeat vnde poſſet ſe alere, & ratio poteſt eſſe, quia intereſſe debitum viduæ ratione dotis non ſolutæ ſubrogatur loco alimentorum, & ſic omni reſpectu dicitur fauorabile, vt probat *Decian. conſ.* 35. *num*. 16. *lib*. 2. ergo cum non liceat arguere de fauore ad odium, ita de intereſſe debito
24 viduæ, quod eſt fauorabile, non licet arguere ad intereſſe debitū fideiuſſori, quod eſt odioſum, quia odia reſtringi, fauores conuenit ampliari, maximè, quia nec *Romanus*, *neque Afflictis*, *neque Ioannes Baptiſta* dicūt poſſe intereſſe peti, etiam ſi petens non habuerit aliunde, vnde ſolueret, cum tamen de hoc adſint plures deci ſiones in terminis ſuperius relatæ, à quibus nullatenus in iudicando recedendum eſt,

Tandem de cambijs non apparet, niſi per ſexalbarana Iōānis de Torres nauarri extra hoc Regnum confecta, & licèt in hoc Regno albaranis mercea
25 torum fides detur, tamen hoc intelligitur de ſcripturis factis, in hoc Regno, non de ſcripturis factis extra Regnum, non probata conſuetudine illius Regni, vt docuit *Baldus in cap. cum dilectus, de fide inſtrumentorum quem ſequuntur Iaſon in l. cunctos populos, C. de ſumma Trinitate, numero*

mero 13. *in* 1. *lectura. & ibi Purpuratus. num.* 98. *& Crauetta de antiquitate temporum.* 1. *parte* §. 4. *limitatur num.* 10. igitur ex illis ſcripturis extra hoc Regnum confectis non poſſunt cambia
26 probari, maximè quia neque in Regno hæc albarana probarent, quia neque allegatur, neque probatur Ioannem de Torres eſſe mercatorem, & neceſſariū eſt ex traditis à *Pleban. ver. mercator. num.* 16. Secundò, aduerti poſſet illa albarana, quamuis aliàs probarent, hoc tamen intellige cõtra ſcribentem, non tamen contra tertium ab illis cauſam non habentem, vt notiſſimum eſt, &
27 ſic fuit abſolutus Antonius Tudon á petitis in proceſſu Franciſci Izarbe contra Antonium Tudon ſuper ciuili in Curia Iuſtitiæ Aragonum circa annum 1597.

DECISIO CCCCII.

In Regno Aragonum, à quibus conflatur concilium, an ab hominibus ſigni ſeruitij, vel infantionibus, vel ab ambobus, & fuit reſolutum, quod ab hominibus ſigni ſeruitij in proceſſu Petri Negrete vicini villæ de Calcena ſuper iurisfirma, circa annum 1596.

SVMMARIVM.

INfantio non tenetur ſoluere, ſed imò excuſatur à ſoluenda fanica tritici, quam alij vicini ſoluere tenentur, & conſueuerunt Domino temporali loci, num. 1.

Concilium vniuerſitatis de foro conſtituitur ex vicinis vniuerſitatis, non ex omnibus, ſed ex hominibus ſigni ſeruitij, & conditiones, numero 2.

Infantiones in Aragonia, licèt ſint vicini, non ſunt de concilio, num. 3.

Infantiones nõ tenentur peitare, nec contribuere cum hominibus ſigni ſeruitij ad aliqua onera realia, vel perſonalia, num. 4.

Homo conditionis, & ſigni ſeruitij probatur eo ipſo, quod probatur, quod intrauit in concilio, & non potuit obtinere in iuditio poſſeſſorio infançoniæ, num. 5.

Homo ſigni ſeruitij à die natiuitatis præſumitur, obligatus com-

Deciſio CCCCII.

concilio, & oneribus illius, abſque eo quod poſſit illa cui tare, niſi mutando domicilium, ibidem.

Homo ſigni ſeruitij non præſumitur voluntariè intraſſe concilium, & ſe obligaſſe, ibidem.

Infantio ſi intrauit concilium conſtito, quod ſit infantio, non amittit poſſeſſionem infançoniæ, num. 6.

Infantio, qui intrauit conciliũ, præſumitur id voluntariè feciſſe, num. 7.

In Aragonia ſunt aliqua loca, quæ conflantur ex hominibus ſigni ſeruitij, & etiam infantionibus, num. 8.

Mixtum concilium dicitur, quando conſtat ex duabus hominum conditionibus infantionibus, ſcilicèt, & non infantionibus, num. 9.

Mixtum concilium dicitur, quando omnes vicini ſine diſtinctione aliqua, ſunt de concilio, num. 10.

Vicini intrantes concilium, quod ex omnibus vicinis conſtat, tantum intrant in qualitate vicinitatis, & non infançoniæ, num. 11.

Infantiones intrãtes concilium, quod conſtat ex omnibus vicinis, an ſibi præiudicant, num. 12.

1 Iſte firmans prætẽdit ſe excuſare, tanquam infantio à ſolutione fanecæ tritici, quam omnes vicini dictæ villæ ſoluere cõſueuerunt Domino Epiſcopo Tiraſſonenſi, tanquam Domino temporali prædictæ villæ: pro parte Domini Epiſcopi fuit ſupplicatũ declarari, nonobſtante prædicta iurisfirma poſſe procedi ad exactionem prædictæ fanecæ tritici, cõſtito quod dictus firmans ſit de concilio prædictæ villæ, quod de foro videtur ſic eſſe declarãdum, vt probatur ex ſequentibus.

Primò, de foro, concilium cuiuſlibet Ciuitatis, Villæ, aut Loci huius Regni ſit, & conſtituitur ex vicinis prædictæ vniuerſitatis, non ex omnibus, ſed ſolúm ex vicinis hominibus cõditionis, & ſigni ſeruitij, taliter
3 quod infantiones licèt ſint vicini, non tamen ſunt de concilio, ne tenentur ad contribuendum, nec peytandum cum hominibus conditionis, nec peytandum ad aliqua onera realia, vel perſonalia, ad quæ tenentur cæteri de cõcilio, hoc colligitur *ex obſeruant. vltima interpretat. qual. & in quibus.*

Ex hoc infertur, quod probato, quod aliquis ſit de concilio,
4 vel intrauerit in concilio, remanet probatum contra eum eſſe hominem conditionis, & ſigni ſeruitij, & ſic non poterit ex hoc

hoc obtinere in iudicio poſſeſſorio infançoniæ, præſumitur in hoc non voluntarium, ſed neceſſarium fuiſſe, quia ab hora natiuitatis ſuæ fuit homo ſigni ſeruitij, obligatus concilio, &
5 oneribus illius, abſq; eo, quod poſſet illa euitare, niſi mutando domiciliũ, vt per *Innocent. in c. cũ dilecta, de exceſsibus prælatorum.* denique non poteſt dicere illa ſoluiſſe, & concilium intraſſe voluntariè, & volũtariè ſe obligaſſe, ex quo licèt vellet ſe eximere ab his obligationibus non potuiſſet.

6 Ex quo infertur, quod conſtito, quod Petrus ſit infantio, & quod ſic intrauit in conciliũ, non ex hoc dicitur amiſiſſe, quaſi poſſeſſionem ſuę infançoniæ, quia conſtito eſſe infantionem (alio non docto) remanet probatum, non eſſe de concilio, nec obligatus oneribus illius, & quod ſic ſi forſan aliquando intrauerit, præſumendum ſit hoc feciſſe voluntariè, & non per obligationẽ, & neceſſario, & quod non poterat
7 ad id compelli, & ex conſequẽti, cum principium fuerit voluntarium, non ſibi præiudicat in ſua infançonia, nec eius poſſeſſione, *in d. obſeru. fin. interpret. qual. & in quib.* cuius hic eſt verus intellectus.

8 Sunt aliqua loca in Regno, quæ conflantur ex omnibus hominibus ſigni ſeruitij, & etiã infancionibus, taliter quod fidalgus à ſui natiuitate, ita eſt de concilio, & ita eſt obligatus ad ſoluenda onera vniuerſitatis, ſicut homines ſigni ſeruitij, & licèt aliquando tale concilium ſic conſtitutum dicatur mixtum, illud tamen impropriè accipitur, mixtum enim eſſet concilium, quando conſtaret ex duobus hominum conditionibus, infantionibus, ſcilicèt & non infantionibus,
9 taliter quod ad determinationes conſiliares eſſet neceſſe duo illa corpora concurrere, ſcilicèt infantionum, & plebeiorum, & maiorem partem cuiuſlibet eorum, vt per *Abba. in c. ſcriptum, de elect. num. 6.* vbi optimè explicat, quod ſecus in
10 locis, in quibus omnes vicini ſunt de concilio ſine diſtinctione aliqua, nam tũc maior pars illorum prævalet, ſint infantiones, vel plebei dicitur, igitur tale mixtum, non quod detur mixtura infantionum, & plebeiorum, ſed ex eo, quod intrant omnes, & remanent omnes obligati ad onera conſilij,
11 ſicut omnes alij, verum tamen non intrant in qualitate infantionum, ſed tanquam vicini, quia in talibus locis conſilium conflatur ex omnibus vicinis, abſque diſtinctione illius qualitatis, ſed ſolius vicinitatis.

Ex quibus reſultat, quod in talibus locis infantiones licèt intrauerint in conſilio, officia
12 obtinuerint, contributiones fecerint, non ex hoc amittunt poſſeſſionem ſuæ infançoniæ, quia ad amiſſionẽ requiritur, quod illa omnia faciat, quæ ſolum plebei, & non infantiones faciunt, & facere tenẽtur, ex quo naſcitur differentia inter eos, *vt in obſer. de priuileg. mili.* vnde infertur, quod cũ in præſenti caſu infantiones, & ple-

Y 3 bey,

bei in reſpicientibus cōſilium, & vniuerſitatem æqualiter in cedant, hinc eſt, quod per hos actus non videantur amittere infançoniam, nec eius poſſeſſionem, denique declaratio petita debet fieri, cōſtitoquod firmans ſit de conſilio, pro vt fuit facta, vide *Nos de inhibit. cap. 5. §. 9. à num. 113.*

DECISIO CCCCIII.

De materia ceſſionis facien dæ, & an cedens teneatur de euictione, & quando.

SVMMARIVM.

Facti ſpecies lōgiſsima proponitur, num. 1.

Creditor ſecundus poteſt offerre primo creditori ſuum creditum, & liberare pignus à primo credito, & ſuam hypotecā confirmare, nu. 2.

Creditor ſecundus, non ſolum primo creditori offerre poteſt, verum & primus ſecundo etiam offerre valet, num. 3.

Creditor prior non poſsidens, an offerre poſsit, quæritur, numero 4.

Creditor primus, ſi ſecundo offerenti cedere recuſauerit, ſi ſecundus conſignat, & deponit pecuniam, liberat rem ab hypotheca prioris creditoris, & ſuam confirmat, num. 5.

Creditor primus ad cedendum ſua iura creditori ſecundo offerenti, per iudicem cogi debet, num. 6.

Creditor ſecundus in ius primi ſuccedit ſine ceſsione, facta tamē pecuniæ oblatione, ſeu conſignatione, num. 7.

Ceſsio in ſola æquitate fundatur, vt ſcilicèt facias quod tibi non nocet, & mihi prodeſt, num. 8.

Venditor rei alienæ cum ſcientia emptoris, & mala eius fide, re legitimè euicta ad reſtitutionem pretij tenetur, non verò euictionis actione ad reſtituenda damna, & intereſſe, num. 9.

Ceſsio venditioni æquiparatur, num. 10.

Cedere qui cogitur non eſt obligatus ad cedendum, niſi actiones quas habet, tales quales, num. 11.

Nulla lex loquens in materia ceſsionis dixit, niſi quod qui compellitur cedere actiones, tales quales cedēdo, ad nihil amplius tenetur, num. 12.

Ven-

Vendere rem, vel vendere iura, quæ quis in re habet, maximè diſtant, num. 13.

Vendens rem tenetur de euictione, vendens vero iura, quæ in re habet, minimè, licet nullum in tali re ius habeat, uum. 14.

Vendens ius quod habet in re, ſolum dubium euentũ vendere cenſetur, num. 15.

Vſucapiendi conditio non trãſfertur ex venditione iuriũ, quæ quis in re habet, nu. 16.

Cedens coactus ad cedendum, nec de euictione, nec de ſuo iure docere tenetur, nu. 17.

Sententia iudicatũ inducit, & ius inter partes facit, n. 18.

Indebitum ſoluens per ſenteutiam, condictione indebiti nullatenus repetit, nu. 19.

Creditorem teneri cedere actiones, cum hoc onere, vt ſint efficaces contra alios, in iure neutiquam diſpoſitum repetitur, num. 20.

Venditio hæreditatis, ſi qua eſt, vel venditio hæreditatis ſimpliciter maximopere differunt, num. 21.

Hæreditas etiam ſine vllo corpore, iuris intellectum habet, num. 22.

Ceſſio ſtatum obligationis, nec ipſius originem mutat, ſed naturã actus talis qualis ſequitur, num. 23.

Ius quod quis habet, non illud quo quis caret, per ceſſionẽ transfertur, num. 24.

Emens rem alienam ab eo qui etiam ſciebat rem venditã ſuam non eſſe, reſtitutionẽ prætij petere non poteſt, numero 25.

Iura aliqua, & eorum inſtrumenta cum in proceſſu exhibita, & producta ſint, à ceſſionarioque impugnata, eũ ipſa ignoraſſe vix dici poteſt, num. 26.

Inſtrumenta exhibita in proceſſu rem notoriam faciunt, num. 27.

Ignorantia non excuſat eum, quod de facili ſcire potuit, numero 28.

Certum quid eſſe, vel certificari poſſe, paria ſunt, n. 29.

Contrahens cum alio tenetur ſcire conditionem illius, etiã ſi extraneus ſit, & rem perquirere, aliàs in culpa erit, num. 30.

Vitium rei venditæ, quando patens eſt, taliter quod in emptoris cognitionem facilè potuit peruenire, venditor illud denunciare non tenetur, num. 31.

Debitoris exhauſti nomen ſponte, & ex certa ſcientia recipiẽs, ſibi præiudicat, n. 32.

Scripturæ ad hoc producentur in proceſſu, vt pars aduerſa vi-

videat, & impugnet, vel copiã illarũ extrahat, n. 33.
Scripturæ productæ omnibus communes fiunt, nu. 34.
Inſtrumentorum productio litigantem in mala fide conſtituit, quoad condemnationẽ expenſarum, ſi in eis de iniuſtitia partis conſtet, n. 35.
Scientia præſumpta, quæ reſultat ex productione inſtrumenti in proceſſu, ad conuincendam ignorantiam ſufficit, nu. 36.
Emens rem ſubiectam fideicommiſſo, de quo aliqua ſcriptura in proceſſu producta poſitiuè teſtatur, ad pretiũ, ſi euincatur, agere non poteſt, num. 37.
Scientia de enunciatis non præſumitur, num. 38.
Ignorantia affectata ſcientiæ æquiparatur, num. 39.
Scire nollens pro ſciente habetur, num. 40.
Litigioſam rem ſcienter emens contra venditorem ad euictionem, nec pretij reſtitutionem agere poteſt, nu. 41.
Emens ſcienter rem aliquo onere affectam, ius tantum vẽditoris emiſſe dicitur, n. 42.
Euictio non debetur, quando tranſactio ſuper ipſa lite eſt, num. 43.
Vitium rei patens ſemper nominatim expreſſum cenſetur, num. 44.
Lex quæ docet creditorem vendentem pignus, licèt de euictione ipſe non teneatur, teneri tamen eum pignus anterius facere, de eo qui voluntariè vendit, & non de eo, qui coactus, intelligi debet, num. 45.
Argumentum de venditore nominis ad ceſſionem, non valet, num. 46.
Iura in iure offerendi tantum quod ipſa cedantur, petunt, num. 47.
Proceſſus apprehenſionis, & omnia eius incidentia executionem priuilegiatam habent, num. 48.
Forus finalis verſ. e queremos, de rei vendicat. ad correctionẽ fori finalis de ordine cognitionũ editus fuit, n. 49
Forma fori finalis verſ. e queremos, de rei vendicatione ſeruari debet, vbi de recurſu agitur, num. 50.
Vocatus in recurſum dicitur ille, qui de euictione tenetur, num. 51.
Solutum in vim ſententiæ, vel mandati Iudicis, nec condictione ſine cauſa, nec tanquam indebitum repetitur, num. 52.
Cedens poteſt conueniri in eodem proceſſu ſuper euictione, & repetitione, num. 53.

Incidens propriè illud eſt, quod ad excludendam intentionem intẽtatã venit, n. 54.

Quæſtio incidẽs appellatur illa, quæ venit ad excludendam actionem intentatam, & quæ actioni opponitur, num. 55.

Priuilegiatum etiam eſt omne illud, quod ex proceſſu priuilegiato emergit, & reſultat, ſecundum Bart. & alios, num. 56.

Commiſſarius Curiæ non adſtringitur ad arrendãdum, ſed per ſe adminiſtrare poteſt, num. 57.

Commiſſario Curiæ, ſi à collitigante pro arrendamento bonorum aliqua annua quantitas offertur, & ipſe re, vel verbis eam acceptauerit, amplius poſt electam hanc viam, adminiſtrare nõ poterit, num. 58.

Via vna electa, alia locus non patet, num. 59.

1 IN proceſſu Martini Lopez fuerunt apprehẽſa multa, & diuerſa bona in Curia Iuſtitiæ Aragonũ, quæ fuerũt Ioãnis Palacio quondam 9. Maij 1618. in quo inter alias fuerunt oblatæ multæ propoſitiones in articulo litis pendentiæ, ſeu tenutæ. Prima, pro parte Ioannis Palatio filij alterius Ioannis pro quãtitate duarum mille quatuor centarũ ſexaginta quinque librarum iure crediti, alia Martini Lopez in ſecundo loco, & alia pro dicto Palatio iure dominij ſuper certa domo, & oliueto in tertio loco, & alia pro parte Beniti Lopez iure crediti, in medietate bonorum, in quarto loco, & alia Valerio Viejo ſuper quadam vinea, & tandem dicto die omiſſis alijs fuit primo loco recepta propoſitio Ioannis Palatio pro prædicta quantitate & datis fideiuſſoribus miſſus in poſſeſſionem bonorum, de alijs propoſitionibus non eſt faciendus ſermo, cum nihil faciãt ad intentum, dempta propoſitione Beniti Lopez, quæ fuit etiã recepta in diuerſis quantitatibus, Benitus intendens citius poſſeſſionem ingredi, obtulit Ioanni Palatio quãtitatem totius crediti iure offerendi, petẽs ſibi fieri ceſſionem ſuorum iurium, quod Ioãnes licèt reſiſtens, fuit coactus Iudicis præcepto, tenebatur enim cedere Ioãnes Palacius Benito offerenti, & in vim ceſſionis ſe repoſuit Benitus in proceſſus inſtantia, & poſt ceſſit iura ſua in fauorem Dominæ Eliſabethæ Lopez Hurtado filiæ, quæ ſimiliter ſe repoſuit, & ſubrogauit in proceſſu in locum patris, quo facto petijt à Ioanne Palatio, & alijs, qui obtinuerant in lite pendente, vt redderent compota Curiæ, & ſoluerent ad rationem 500. librarum, quas Ioannes Palacio obtulerat Benito pro arrendamento cuiuſque anni, quod

licèt fuerit impugnatum tandem Iudex mandauit vt pro domo,& olíueto ſolueret Ioannes Palacius 120. libras quolibet anno ad rationem 500. librarum, per eum oblatarum, vt dixi,& Iudex mãdauit,quod obediendo fecit Ioannes Palacius,reſtituendo, & ducẽdo ad Curiam pro domo, & olíueto, poſſeſſis per Ioannem Palatiũ tempore quo fuit Cõmiſſarius Curiæ 300. libras pro fructibus verò cuiuſdã vinæ poſſeſſæ à Valero Viejo 400. libras,& iam hoc tempore pendebat lis inter eos in plenario poſſeſſorio, ſeu iudicio iurisfirmarum,io quo fuit lata ſententia, & per eam repulſa firma Eliſabethis reſpectu quantitatis ſibi ceſſæ dictarum duarum mille, & ducentarum librarũ, & recepta firma Ioanni Palatio ſuper domo,& olíueto iure dominij, fuit etiam recepta firma Benito Lopez pro quãtitate ſeptingentarum librarum iure crediti,quam quantitatem ei ſoluit Ioaones Palatius iure oblationis, ſoluendo illud creditum, & ſic ſolus remanſit in articulo firmarum.

Domna Eliſabetha vidẽs ſe deceptã habuit recurſũ ad articulũ litis pendẽtiæ, petendo ibi,quod Ioannes Palatius reſtitueret ei illas duo mille & ducentum libras, ab eo receptas pro ceſſione ex eo,& aliasquia ſentẽtia lata io articulo firmarum reſeruauit dictæ Eliſabethæ,quando eius firmam repulit, facultatem repetendi à Ioãne Palatio dictam qnantitatẽ tanquam indebitè & fraude ab eo receptam,conſtitit nnim quod Ioannes Palacius ante ceſſionẽ vendiderat illud creditũ cuidã Ioſepho de la Sala, & quod nullum ius habebat in eo,ad vendendum dictus Palacius,hic replicabat de duobus, primò, quod in lite pendente non erat de hoc agendum,ſed in alio proceſſu,argumẽto fori *ſi.de rei vẽ.*ſed Curia declarauit cõtra illũ,& bene,ſecũdo,quia non tenebatur ad reſtitutionẽ prætij,quia coactus per Iudicẽ ceſſerat iura, quæ habebat talia qualia,non ignota Elyſabetæ collitigãti,& ſuis Procuratoribus, & debentibus illa recognoſcere,videre& cõſiderare, cũ eſſent in proceſſu deducta, imò illorũ defectus, & vulnus patebant in proceſſu,& de hoc primo loco fuit multum diſputatum,an teneretur,vel non,& erit principale auſſmptũ,quod diſcutietur hic, tandem Ioannes Palacius fuit condemnatus reſtituere dictam quãtitatem, & in non ſoluendo mandatum capi,ab vtroque appellauit dictus Palacius,& poſt cum multis proteſtationibꝰ depoſitauit pecuniam debitam,quam Eliſabeta petebat, depoſitãdo penes curiam, primò 725. libras,item alias 740. libras, & deinceps mille libras pro fructibus duorũ annorum, quod perceperat Eliſabeta in vim ceſſionis iã irritæ, & extinctæ, computando ad rationẽ 500. librarum, quas pro vno quoque anno promiſerat Ioannes Palacio pro arrendamento, à qua ſentẽtia appellauit Eliſabeta,prætendebat enim reddere cõpta fructuũ,nõ per viã arrẽndamenti, ſed adminiſtrationis, qua

qua attēta deductis expēſis nō tenebatur tantū reſtituere, ſed Ioannes Palacio replicabat, quod ſicut ipſe reſtituerat fructus lite pēdēte perceptos ad rationē ſuæ mandæ, & oblationis Eliſabethæ, eodem modo & ipſa tenebatur, declarauit Locumtenens debere reddere compota ad rationem mandarum 500. librarum, à qua ſententia lata in articulo firmarū Eliſabetha appellauit, dubitatur modò de iuſtitia, & bono iure partium, & quia longa eſt narratio, & ſatis confuſa Iudicibus, quā fuit oneroſa, deducā articulos diſcutiendos, vt clariori ſermone inſedamus.

Primò, videndū eſt an Ioannes Palacio potuerit compelli ad cedendum ſua iura Martino Lopez hurtado offerenti, vel an potuerit illud recuſare.

Secūdò, an teneatur aliquo caſu de euictione, ſiue ad prætium, ſiue ad intereſſe, & damna, caſu quo ius ceſſum euincatur, vel aliquo caſu infringatur ex culpa & facto cedentis.

Tertiò, an ſi agendem ſit de euictione, debeat agi in hoc articulo litis pendentiæ, vel in alio proceſſu.

Quartò, an potuerit Ioānes Palacio facere mandam, ſeu offerre Benito Lopez, vel Eliſabetæ filiæ 500. librarū pro arrendamēto bonorum apprehenſionis, quorum Commiſſarij erant pater, & filia, & an potuerint Commiſſarij Curiæ nō arrendare, ſed ſolū adminiſtrare, taliter quod in caſu reſtitutionis fructuū, deducātur expēſæ factæ in adminiſtratione.

2 Quoad primam quæſtionē dicendum eſt affirmatiuè, quod ſic, quia ſecundus creditor poteſt offerre primo creditori ſuum creditum, & liberare pignus à primo credito, & confirmare ſuam hypothecam, iuxta *l. 1. C. qui potiores in pigno. habe. & l. potior. §. fin. ff. eodem titulo. l. 1. §. cum autem. C. ſi ant. credi. & ibi Sabicetus, & hæc eſt firmiſſima regula per ſup. d. iura, ſecundum Neguſant. de pignor. 6. p. mem-*
3 *bro, 3. num. 1. Vincen. de Franchis deciſ. 438. per totam*, quod ampliat, & declarat multis modis *Neguſan. vbi ſupra*, & non ſolum ſecundus creditor poteſt offerre primo, ſed etiam primus creditor poſſeſſor pignoris poteſt offerre ſecundo creditori, vt fuit in caſu *Vincen. de Franchis* receptum, & iudicatum, ita *gloſ. in l. potior. §. fi. ff. qui potio in pig. habeantur*, ad exemplum cuiuſuis extranei poſſeſſoris per *legem mulier. ff. qui potio in pigno. l. Paulus. § fi. ff. quib. mod. pig. vel hypothe. ſoluitur. gloſ. in l. 1. C. qui potio. in pigno habē. in gloſ. 1.* quas gloſſas approbant *Bart. & Salicetus in d. locis*, quid autē ſi prior creditor non poſſidet, an poſſit
4 offerre, dic per *Neguſan. vbi ſupra à n. 17.* vbi cum diſtinctione reſoluit, & in tātū procedit hęc ceſſio, quod recuſante primo creditore cedere ſecundo of-
5 ferenti, ſi ſecundus cōſignat, & deponit pecuniā, liberabit rē hypotheca prioris creditoris, & ſuam hypothecā confirmat, *l. 1. l. potior. C. qui potio in pigno. hab. l. potior. §. fin. ff. eodem tit.*
6 imò primus creditor debet cogi per Iudicem ad cedendum

dum ſua iura ſecũdo offerenti
Bart. in l. Ariſto. 29. ff. quæ res pignori oblig. poſ. Baldus in l. nulla ad fin. C. de ſolut. imò abſque
ceſſione facta oblatione, ſeu
conſignatione ſuccedit ſecun-
dus creditor in ius primi credi
toris, Bart. *in d. l. 1. C. qui potio. in pign. hab. & in dicta l. Ariſto. in 1. quæſt. Neguſan. vbi ſupra. numero 10. cum ſequentibus.* facit,
quia materia ceſſionis in ſola
7 æquitate fundatur, vt ſcilicèt
fiat illud, quod tibi non nocet,
& mihi prodeſt, vt patet per
gloſſas in dicta l. mulier. l. in crediro-
8 *re. ff. de euictio. & in l. 2. C. de fide-iuſſo.* & ſecus ſi damnũ aliquod
ſequeretur cedenti, *Bald. conſ.*
208. & cum his ſatisfactum,
videtur priori quæſtioni, &
dubitationi.

Circa ſecundum, quia fuit
magna controuerſia inter par
tes, referam illorum fundamẽ
ta, & poſt ſententiam, & opinio
nẽ Senatus, prætendebat enim
Eliſabeta, quod Ioannes Pala-
cius cedens eſt obligatus face-
re debitorem efficaciter obli-
gatum, id eſt nomen ceſſum
bonum de iure, & ſi non de fa-
cta, *l. ſi nomen. ff de hæred. vel act. vend. vbi Bal. plura refert. Breccius conſ. 105. num. 13. vol. 1. Marr. de tacit. & ambig. conuen. lib. 4. tit. 13. num. 5. Maſtrilis deciſ. 179. num. 26. Bal. conſ. 14. Anchar. conſ. 332. num. 5. Ant. Fab. de-*
9 *finit. 15. C. de hæred. vel actio vend.* ibi, *Et quamuis non teneatur facere bonum nomen, tenetur tamen facere verum, id eſt præſtare ſe creditorem, licèt non locupletem debitorẽ, per d. l. ſi nomen.* maximè, quia
venditor rei alienæ, cum ſcien
tia emptoris, & mala eius fide,
tenetur re legitimè euicta ad
reſtitutionem prætij, non ve-
10 rò euictionis actione ad reſti-
tuenda damna, & intereſſe, ita
reſoluit *Couar. cum comm. lib. 3. varia. c. 17. in principio.* facit quia
ceſſio æquiparatur venditioni,
l. cum his. ff. de fideiuſſ. & mandat. Surd. conſ. 536. num. 2. ſed vendi-
tor ex natura contractus tene-
tur de euictione, & ad minus
ad reſtitutionẽ prætij, *l. ex empt. § fina. ff. de action. empt. vend.*
ergo tenetur per ceſſionem
ad reſtitutionem prætij, re le-
gitimè euicta, vnde cũ Domna
Eliſabeta ceſſionaria Ioannis
Palacio per medium Patris ſui
ſuccubuerit in articulo iuriſ-
firmarum, ſeu plenario poſſeſ-
ſorio, quia illa iura ceſſa erant
inualida, inefficacia, & aliena,
neceſſario videtur teneri ce-
dẽtem de euictione, ſaltem ad
reſtitutionem prætij recepti,
quando non ad damna, &
intereſſe.

Pro parte Ioannis Palacio
dicebatur, quod ceſſionarius,
á quo Eliſabeta cauſam habet,
ſolum petijt ceſſionem iurium
pertinentium in vim ſententiæ
Ioanni Palacio cedenti in illo
proceſſu, & hæc iura habuit cu
ria proceſſis recuſante Palacio
cedere, & ſic coactus ceſſit, vt
11 ſupra dixi, quo caſu non eſt o-
bligatus ad cedendũ, niſi actio
nes, quas habet, tales quales ha
bet, & ea tantũ quæ habet, &
non alia cedere tenetur, *Bart. in l. in creditore in principo, de euict. & ibi Baldus, Bartolus in l. Modeſtinus. verſ. item puto. de ſolution l. ſi procurator. §. ſi liber homo. ff*

mandati

mandati. vbi non tenetur cedé-
re niſi iura talia, qualia haber,
quem textum allegat Alber. in
l. 2. C. de fideiuſſo. verſiculo item
quærit. & in l. Stichum. §. creditor
ſecundo. verſiculo in contrarium, de
ſolution. Bald. conſ. 208. in 1. &
quod dicta lex in creditore ſo-
lũ vellit, quod actiones ſint ce
dẽdæ, tales quales, dixit gloſſa in
conſuetud. Pariſien. ſcilicèt in tit. 2.
12 deciſiuè. & dicit §. 54. numero
28. §. ſed quid ſi emptor. in 2. par-
te fol. 67. & ſic iuris diſpoſitio,
& deciſiones ſtant pro hac par
te, neque aliqua lex in mate-
13 ria ceſſionis contrarium dixit,
nec Doctor aliquis, ſi ereda-
mus Vincen. de Franchis deciſione
428. numero 8. & eſt magna dif-
14 ferentia, quod quis vẽdat rem,
vel quod vendat iura, quæ ha
bet ſuper aliqua re, nam in
primo caſu tenetur de euictio
15 ne, in ſecundo verò non, licèt
nullum ius habeat in re, Natta
conſ. 38. à numero 1. cum ſequen-
tibus. & eſt ratio, quia quando
quis vendit ius, quod habet, ſo
lum cenſetur vendere dubiũ
euentum, vt in l. ſi iactum, de
actionibus empti, ita pũctim Paul.
de Caſtro. in l. 1. verſiculo aliud eſt
16 enim. ff. pro emptore. ſed verius
dixit in rubrica: imò tunc nec
transfert vſucapiendi conditio
nem in emptorem, & cenſetur
ceſſio conditionalis, vt cedan-
tur ſi ſint, ſecus ſi non ſint,
Mant. lib. 4. titulo 10. de tacit. &
ambig. conuent. numero 6. Alex. in
l. ſi ſic. numero 22. & in l. locus.
numero 3. ff. de acquir. poſſ. The-
17 ſaur. quæſt. 77. Alex. conſ. 91.
tom. 4. & ſic nec de euictione
tenebitur Ioãnes Palacio, nec
docere de iure ſuo, maximè
quia coactus ceſſit, quo caſu iu
ra ad aliud non obligant, niſi
18 ad cedendum iura, talia qua-
lia, eleganter Franchis deciſione
428. numero 9. quid quod iam
proſui parte adimpleuit Ioãnes
Palacio, ex quo ceſſit iura ac-
quiſita per ſententiam, quæ iu
19 dicatum inducit, & ius facit,
l. 1. ff. de re iudicata. Surd. deciſ. 74.
& ſic qui ſoluit per ſentẽtiam
indebitum, non repetit condi-
ctione indebiti, l. Iulianus, de con-
ditio. indebit. & ad aliud non te-
nebatur Ioannes Palacio, eſt
videndus Marius Muta 75. nu.
20 37. & etiam 28. dicens in hæc
verba, Non inueniri cautum de iure,
vt creditor teneatur cedere actiones
cum hoc onere, vt ſint efficaces contra
alios, ſed ſimpliciter, id eſt tales qua
les ſint, vt benè Franch. vbi ſupra.
verſ. quo caſu. &c. vide Rotam
21 per Gracian. diſceptat. forenſ. c. 76 ſ.
num. 12. Decius conſ. 104. col. 1.
ex his infert Mantica vbi ſupra.
num. 7. quod multum intereſt,
an quis vendat, ſi qua eſt hæ-
reditas, vel quod vendat hære
ditatem, nam primo caſu ſola
ſpes illius hæreditatis vẽditur,
& ideò ſi hæreditas euincatur,
euictio non debetur, l. nam hoc
22 modo ff. de hæred. vel actio. vend.
poſteriori caſu hæreditas ſola
venditur, l. cum hæreditatem, eo-
dem, quo caſu venditor eo ip-
ſo liberatur, quod ſit hæredi-
tas, etiam exhauſta, quia hære
ditas etiam ſine vllo corpore
iuris intellectum haber, l. hære-
23 ditas, de petit. hæred. facit ad pro
poſitum Bimius conſ. 108. nume-
ro 77. vbi ceſſio non mutat
ſtatum obligationis, nec
ori-

enim cum alio contrahit, te-
netur ſcire conditionem illius,
etiam extranei, & rem perqui
rere, aliás erit in culpa, & ſibi
imputet *dicta l. qui cum alio, de re-
gul. iuris. Alex. conſ.* 103. *volu.* 2.
31 *Caſtro in l. qui decem, de actio. empti.
Tiraq. de retract. lignag. ad finem
tituli. num.* 42. & quia vbi vitiũ
rei venditæ eſt patens, taliter,
quod in cognitionem emptoris facilè potuit euenire, non
tenetur venditor illud denunciari, *l. ea quæ commendandi, de con-
trahen. empti. Fabian. in tract. quæſt.*
6. *prin. memb.* 13. *num.* 56. in hoc
32 enim caſu venditor ſubleuatur
ab onere denunciationis, quando emptor ſcire potuit viciũ,
idem *Bimius conſ.* 108. *vol.* 2. *nu.*
26. vbi poſtquam allegauit le-
33 gem, *ſi nomen, de hæred. vend.*
aſſerit, quod qui ſponte, & ex
certa ſcientia recipit nomen
debitoris exhauſti ſibi præiudicat, *Marſil. in rub. de fideiuſſ. nu.*
66. iuuat, quia ſcripturæ producuntur in proceſſu, vt pars
aduerſa videat, & impugnet,
vel copiam extrahat, *Sola in
34 conſtitutio. Sabaud. tit. de opposi.
contra for. extrinc. instru. gloſ.* 1. *à
num.* 3. *Marſil. ſingul.* 81. *Natta
conſ.* 167. *num.* 15. *Couarr. pract.*
7. *num.* 20. & ita ſcripturæ productæ fiunt communes omnibus, *dicto cap.* 20. *ſub n.* 7. *verſ ſe-
cũdo eſt, Decius in l. qui in alienis, de
35 regul. iuris ſub num.* 7. vbi multa
ad propoſitum, inſtrumentorũ
enim productio conſtituit litigantem in mala fide, quoad
condemnationem expẽſarum,
ſi in eis de iniuſtitia partis con
ſter, *Rebuſ. de expenſ. art.* 1. *gloſſa
vnica. volum.* 3. *nu.* 15. *Roma ſing.*
96. *Azeuedo lib.* 4. *tit.* 22. *l.* 1.
Paul. de Caſtro conſ. 382. *in* 2. *p.*
vbi, quod ex præſumptia ſcien
36 tia, quæ reſultat ex productione inſtrumenti in proceſſu, ſuf
ficit ad conuincendam ignorantiam, etiam ad probationem iuris, cum enim pars litigans potuerit ſcripturam re
cognoſcere iuxta *legem* 1. §.
edenda, ff. de edẽdo. quia ad hũc finem fit productio, ſi id non fe-
37 cerit, ſibi imputet, ſecundum
*Caſtren. in terminis Marco Muta de-
ciſ.* 83. vbi quod emens rem
ſubiectam fideicommiſſo, de
quo teſtatur aliqua ſcriptura
producta in proceſſu poſitiuè,
non poteſt agere ad prætium,
ſi euincatur, potuit enim ex
illa inſtrui, licèt ſecus eſſet ſi
non eſſet producta ſcriptura,
38 ſed enunciata in alia ſcriptura
producta, nam de enunciatis
non præſumitur ſcientia, *Natta
conſ.* 162. *num.* 32. hic autem
fuit ter producta ſcriptura vulnerata præſente Benito Lopez
eam impugnante, & ſic non poteſt ignorantia ab eo allegari,
Gemin. conſ. 66. *col. fin. num.* 6.
verſ. affectata enim dicitur. potuit
enim ſcire, ſi voluiſſet, & quia
affectata ignorantia æquipara
tur ſcientiæ, *l. regula, de iuris, &
39 facti ignorantia. Oldrad.* 233. nollens enim ſcire, habetur præ-
ſciente, *Bald. in l. qui contra, C. de
inceſt. nupt. Paul. conſ.* 65. *col.* 2.
in primo. quod fuit declaratum
in Curia Iuſtitiæ Aragonum in
proceſſu Dõ Bernardi de Men
40 doza anno 1623. vbi in fortioribus terminis, cum Dominus
Locumtenens Miranete fuiſ-
ſet recuſatus, vt ſuſpectus, &
poſt

Digitized by Google

poſt aliquos annos comparuiſ-
ſet in illo proceſſu Ioannes
Franciſcus Lagaſſa,& enarraſ-
ſet aliquos actus per ſe,velPro
curatorem ſuum , poſtea cum
recuſaſſet tãquam ſuſpectum,
iurando nouiter , & de nouo
ad ſui notitiam deueniſſe ſuſ-
picionem,non fuit auditus , ex
quo enim in proceſſu erat ſcri
pta recuſatio , & potuiſſet ab
eo recognoſci, præſumebatur
41 in eo ſcientia contentorum in
proceſſu, quãuis tempore quo
fuit pronunciatum non litigaſ
ſet, in caſu præſenti Benitus
Lopez litigabat contra hæc iu
ra in tenuta,&plenario poſſeſ-
ſorio, & ſic non videtur igno-
raſſe ,& per conſequens, nec
42 poſſe agere ad euictionem , nã
qui ſcienter emit rem litigio-
ſam non poteſt agere contra
venditorem ad euictionem,
nec prætij reſtitutionem, *Oſaſ.*
deciſ. 144. *num.* 11. *Lantel. de at-*
tent.c. 31.*num.* 206. cum igitur
43 Benitus Lopez ſciuerit rem li-
tigioſam,non poterit agere ad
prætium , nam emens ſcienter
rem aliquo onere affectã , ius
tãtũ vẽditionis dicitur emiſſe,
Farin. deciſ. 78. *num.* 3. *in fine.p.*2.
Gracian. diſcept. foren. c. 37. *num.*
28. *tom.* 1.ſicuti quando tran-
ſactio eſt ſuper ipſa lite , non
debetur euictio , *Rubeus conſilio*
152. *num.*3. cum ergò patuerit
defectus iuris in proceſſu,&
Benitus ſcire potuerit, non po
44 teſt recurſum habere,*l.* 1.§.*ven*
ditor. ff. de action. empti. Gomez
de empt. & vend. num. 48. *verſ.*
quod tamen intellige, Ioannes de Mon-
teſperel. conſ. 250. denegans re
curſum pro ſeruitute, quando
tempore venditionis erat illa
patens, & non ſe obligauit ex-
preſsé venditor pro ea,patens
enim rei vitium ſemper cenſe
tur nominatim exceptum , &
de eo certioratus emptor , &
45 ſic non datur ei recurſus , *l. ſi*
fundum. C. de euictionibus. ego ta-
men his addo,quod *lex* 1. quæ
dicit, creditorem vendentem
pignus, licèt de euictione non
teneatur , teneri tamen face-
re pignus anterius , loquitur
in eo,qui voluntariè vendit ex
lege , vel pacto pignus , quod
poſſidet,ſecus vbi coactus, quo
caſu iura,nihil aliud volũt,niſi
quod teneatur cedere iura
ſua , ita *Franchis vbi ſupra. nu.* 9.
verſ.nõ obſtat ſimile.de lege 1.*C.cre-*
ditor.euictio pigno. & verſ. direba-
46 *tur videri.* & hanc dixit Fran-
ch. probabiliorem , & de iure
veriorem (licèt de æquitate
fuerit aliquando amplexa con
traria opinio) & quod ſic indi-
cauit ſemper Sacra Curia , vt
ibi refert , neque arguendum
eſſe de venditore nominis ad
ceſſionem, vt ſicut ille tenetur
facere nomen verum de iure,
ſic in ceſſione , nam non valet
hoc argumentum , ſecundum
47 Franchum , quia iura ſolum
petunt in iure offerendi, quod
cedantur iura,& non aliud,ne
que huic opinioni , quam de
ſubtili iure tenuit Senatus,ob-
ſtat *definitio* 15. *Fabr.in tit. de hæ-*
red. vel actio vend. quia loquitur
in venditione , & voluntaria,
hic verò in ceſſione coacta,in-
ter quæ magna eſt differentia
concluſiuè non videtur dicta
Eliſabetha fouere iuſtitiã, non
enim(quod eſt ſummè notan-
dum

dum) docuit in hoc articulo li lis pendentiæ de ſuccumbentia cauſæ in firmis, ſeu plenario poſſeſſorio, ad docendum de amiſſione iuris, & inutili in fructuoſaque ceſſione, quod debuit perdocere ad repetendum prætium ſolutum, *Alex. 117. per totum. in 7. Fontanel. gloſ. 8. p. 14. clauſ. 5. à nu. 69.*

48 Ad tertiam quæſtionem accedendo, an caſu quo teneatur cedens, qui malum nomen ceſſit, reſtituere prætium receptū, debeat illud tractari coram eodem Iudice in lite pendente, aut alibi. Primò, videbatur non debere hoc tractari *in art. litis pend.* minusque habere hoc incidens executionē priuilegiatam, quam habet proceſſus apprehenſionis, & omnia eius incidentia, & dependentia, ratio

49 iſtorum eſt, quia hoc procedit per viam recurſus, & euictionis, attento quod res ceſſa fuit euicta, & deperdita ex defectu boni nominis, de iure, & dominij, quia fuit ceſſum malum de iure nomen, & ius alienum, & in hoc caſu iam fori dant for-

50 mam procedendi, vt ſcilicet id agatur in alio proceſſu cum nonis, & diuerſis terminis probatorijs *foro fin. de rei vend. verſ. e quæremos.* ſicque docent practici, *Ferrer in proceſſu, de recurſu. fol. 48.* qui forus fuit factus ad correctionem *for fin. de ordi. cognit.* ſecundum quem in recurſibus procedebatur ſummariè, & ſine certa forma, & ob id

51 fuit conditus *for. fin. de rei vend.* dans nouam formam procedendi, ita *Molin. verſ. recurſus. fol. 277.* & in proceſſu *de recurſu.* *fol. 407. Bardaxi in d. foro fin. de rei vend.* & hanc formam procedēdi ſecundum dictum forum debere ſeruari, vbi agitur de recurſu, tenet *Bardaxi in d. foro,* idq; tradit pro regula, & cum *obſeru. 5. cum ſeqq. de priuileg. general.* ad id ſtatuant terminos in-

52 certos, & limitatos, ob id ſuper uenit *d. for. fin.* qui etiam formam dedit dictis obſeruantijs, & *for. fin. de ordin. cog.* Quod autem hic ſimus in materia recurſus, tenet *Moliu. in verſ. recurſus. ver. in recurſum,* vbi in recurſum dicitur vocatus ille, qui de euictione tenetur, & de defendenda mala voce, neque hic agitur de repetitione indebiti ſoluti, nam quod ſoluitur in vim ſententiæ, vel mandati Iudicis nō repetitur condictione ſine cauſa, vel tanquam indebitum, *l. Iulianus. ff. de condict. indeb. l. Diuus. de re iudicata. Surdus deciſ. 74. num. 11. Alex. conſ. 169. nu. 12. in ſecundo. Felin. in c. ſuborta de re iudicata.*

53 In contrarium adducebatur authoritas *Molin. in verbo venditio. fol. 329.* vbi dicit, quod cedens poteſt conueniri in eodē proceſſu ſuper euictione, & repetitione, & quia de hoc latiſſimè dixi in *deciſ. præcedent.* vbi refero ſic ter fuiſſe pronunciatū, quod in eodem proceſſu poteſt fieri repetitio, & intentari condictio, ideò in hoc concorditer Senatus ſentijt, poſſe Eliſabetham agere de euictione in eodem proceſſu tenutæ, in quo fuit decepta, & vulnus illatum.

Quantum autem ad aliud dubium, quod præceptum de reſtituendo fuit factū priuilegiatē

giatè, videbatur male decretũ eſſe, quia hæc quæſtio non eſt incidens in proceſſu apprehen
54 ſionis, nam illud propriè eſt incidens, quod venit ad excludẽdam intentionem intentatam, *Bal. in l. 3. C. de ordine iud. ſub nu.*
55 8. vbi incidens quæſtio appellatur, quæ venit ad excludendã actionem intentatam, & opponitur actioni, ita *Menoc. lib. 1. de arbit. q. 45. num.* 5. hic enim incidens, de quo hoc extrinſecum eſt, neque cauſam principalem tangit, & ſic non gaudet priuilegio cauſæ principalis, vt ſic fuit declaratum in procesſu Antonij Fuſter *ſuper apprehenſione.* in Curia Iuſtitiæ Aragonum, vbi cum dictus Fuſter feciſſet apprehendi bona Hyeronimi del Rio, prætendens habere ius in eis, vt tutor filiorũ ſuorum, depoſitauit Hyeronimus delRio quantitatem mille librarum, quam prætendebat dictus Fuſter, & hoc cum multis proteſtationibus de repetẽdo quãtitatem in eo proceſſu, vel alibi, & conſentit, quod pecunia reſtitueretur Antonio Fuſter, qui recepit eam, & conceſſit apocam, & fuerunt ſublata ſigna regia apprehenſionis, inſtabat dictus Rio in eodem proceſſu repetitionem quantitatis, & poſt varias allegationes fuit reſolutum in Curia Iuſtitiæ Aragonum, quod non poterat agi de eo in eo proceſſu, ſed in alio de recurſu, ſed contrà hæc multum faciebat doctrina *Bart. in l. ſolent. col. 3. verſ. hoc aduerte. ff. de alim. & cibar. legat. Vincen. de Franc. deciſ.* 513. *num. 1. Alciat. in l. penult. in ver. compromiſſarius. C. de pactis*, qui decidunt, quod omne quod incidit, emergit, reſultat ex
56 proceſſu priuilegiato, erit etiã priuilegiatum. Nec obſtat exẽplar in contrarium allegatum, quia ibi fuerant ſublata ſigna regia, & ſic non poterat procedi vlterius in eo proceſſu, deinde, quia ſolutio fuit facta intra quindecim dies, iuxta *forum per emitar, de appreh.* de anno 1585. & ſic fuit finita inſtantia, & per conſequens non potuit procedi vlterius, in hoc etiam cẽſuit Senatus, quod caſu quo locum haberet illud decretum, neceſſariò deberet eſſe priuilegiatum, tanquam emergens à proceſſu priuilegiato, & hãc opinionẽ, quod ibi potuit de hoc agi, tenuit Senatus ſine hæſitatione.

Ad quartam quæſtionem accedendo fuit etiam dictum
57 per dominos, quod licèt Commiſſarius Curiæ non ſit ad ſtricticus ad arrendandũ, ſed quod poteſt per ſe adminiſtrare, & quod ſi in alio proceſſu vincatur, reſtituet fructus deductis expenſis, vt fuit iudicatum in proceſſu Don Martini Perez de Pomar ſuper apprehenſio-
58 ne loci de Rafales, tamen ſi collitigans offert Commiſſario Curiæ pro arrendamento bonorum aliquam quantitatem annuam, & ipſe Commiſſarius re, vel verbis illam acceptauerit, non poterit amplius poſt electam hanc viã adminiſtrare, & in caſu ſuccumbentiæ tene-
59 bitur reſtituere fructus abſque deductione ſumptuum, & expenſarum in bonis factarum, quæ

quia electa vna via, aliæ locus non patet, vt fuit cenſitum in præſenti proceſſu, vbi Ioannes Palatio fecit mandã, ſiue oblationem quingentarum librarũ Benito Lopez, & Eliſabetæ, & eam acceptauerit Benitus Lopez, & eius filia Commiſſarij, petendo ſibi reſponderi de fructibus iuxta dictam mandam pro vt fuit reſponſum, videtur accepta manda. & ſibi preiudicaſſe, etiã ſi offerens mandam pro Ioanne Palatio mandatum non habuiſſet, nan imputandũ eſt Commiſſario acceptanti tacitè, vel expreſsè, *l. qui cum alio, de reg. iuris.* & ibi *Decius num.* 9. & debuit inueſtigare defectum mandati, nec poteſt ignorantiã allegare, *c. innotuit, de elect. Ripa, in c. cum in Ferrarenſis num.* 133. *de conſtitution. Surd.* 576. *num.* 24. *vol.* 4. nam qui recipit, cenſetur approbare, imò & Ioannes Palacio approbauit factum ſui Procuratoris, ſoluendo iuxta illius mandam, cum igitur Benitus petierit ſibi ſolui iuxta mandas Ioannis Palatio, præiudicauit ſibi, nec refragatur, quod Procurator Ioannis Palacio illam petitionem impugnauerit, impugnauit enim quantitatẽ, non cauſam debendi, exiſtimans non deberi tãtum pro domibus iuxta tenorem mandæ, *Blaſius Micha. in tract. de poſition. c.* 52. *num.* 14. *Iacobus de Arena de poſition. num.* 13. *Bobi. de poſition. c.* 2. & ſic non videtur obſtare illa impugnatio, quæ ſolùm tendebat ad impugnandũ quantitatem, non verò cauſam debendi.

His attentis licèt Senatus ſe inclinabat pro iuribus, & iure Ioannis Palatio, & ad liberandam ceſſionẽ ab onere euictionis, tamen lis fuit conuerſa in compromiſſum apud eoſdem met Iudices tanquam arbitros & arbitratores, quia rem compoſuerunt arbitrio ſuo, quaſi in eundem ſenſum.

DECISIO CCCCIIII.

In hac cauſa agitur de varijs materijs vtiliſsimis ad quæſtiones forẽſes. Primò de modo capitulandi in pactis dotalibus, de acquiſitione acqueſtuũ, de renunciatione viduitatis, & iurium municipalium, & quid de iure communi, & quid de foro tenendum ſit.

SVMMARIVM.

Facti ſpecies longa recenſetur, num. 1.

Pacta dotalia omnia Regni, ad vnum de tribus reducuntur, num. 2.

Vxor adducens in dotem bona mobilia, vel immobilia pro mobilibus, ſi maritus

 fir-

ſirmat ei tertiã partem, reli que duæ cõmunes vtriuſq; ad damnum, & commodum remanent, num. 3.

Maritus conſtante matrimonio omnium mobilium dominus eſt, num. 4.

Vxor quando non ſubijcit dotem ad lucrum, & damnum, ſed potius pactat, vt maritus firmet, & aſſecuret dotem, & quod vltra hoc ei augmentum det pro dote, ſecundum conſtitutiones Cathaloniæ capitulaſſe dicitur, num. 5.

Vxor non ponens dotem in ſocietate ad damnum, & lucrum, non poteſt partem lucri conſequi, quod contra ius naturale, & omnes regulas ſocietatis eſſet, numero 6.

Pactum dotale ad germanitatem fit, quando vir, & vxor omnia ſua bona in vnum aceruum iungunt, & illa, & durante matrimonio acquiſita æqualiter diuidant, num. 7.

Fori noſtri in quantum inducunt communionem, & ſocietatem inter coniuges bonorum mobilium, & etiam immobilium acquiſitorum conſtante matrimonio, odioſi, & iuris communis correctorij ſunt, num. 8.

Vxorem medietatem habere in bonis, quæ conſtante matrimonio acquiſita ſunt, ſi irrationabile, & contra ius eſt, irrationabiliſſimum à fortiori erit, eam medietatem bonorum non lucrorum, ſed ab ipſo marito matrimonij contemplatione adductorum habere, num. 9.

Fori noſtri dum decernunt cenſualia redimibilia eſſe bona mobilia, correctorij iuris cõmunis ſunt, num. 10.

Cenſualia redimibilia cum bonis ſedentibus impoſita ſint, immobilia bona de iure communi reputantur, num. 11.

Fori iuris communis correctorij interpretandi ſunt, ita vt quantum fieri poſſit, minus ius commune corrigant, numero 12.

Sententia arbitralis licèt conſtante matrimonio lata fuerit, non facit, vt ſub nomine acqueſtus, cenſualia comprehendantur, num. 13.

Bona mobilia de foro inter maritum, & vxorem diuiduntur, ſiue ſint adducta contemplatione matrimonij, ſiue poſt matrimonitm quæſita, ſiue quocunque titulo, & ſi lucratiuo, num. 14.

Cenſualia licèt bona mobilia ſint

ſint, tamen ex foriſtarum prudentum interpretatione, maiorem ſimilitudinẽ cum ſedentibus habere dicuntur, num. 15.

Cenſualia comprehenduntur in fideicommiſſo rerum ſedentium, num. 16.

Cenſualia ſi in odioſis ſedentia bona reputantur, à fortiori ſedentia in fauorabilibus reputabuntur, num. 17.

Cenſualia quoad diuiſionẽ inter coniuges faciendam bona ſedentia; & non mobilia reputantur, num. 18.

Cenſualia perpetua ſine charta gratiæ cenſualia mortua dicuntur, & cenſualia cum charta gratia, cẽſualia non mortua appellantur, n. 19.

Bona ſedentia titulo oneroſo quæſita conſtante matrimonio diuiduntur, lucratiuo vero titulo quæſita non diuiduntur, num. 20.

Cenſualia quoad effectum, vt in diuiſionem veniant, vel non veniant, non mobilia, ſed ſedentia reputantur, numero 21.

Vxor dote non ſoluta, augmentum dotis à marito promiſſum petere nequit, nu. 22.

Vxor dote promiſſa non ſoluta, medietatem bonorum mobilium, & lucrorum acquiſitorum conſtante matrimonio petere non poteſt, nu. 23.

Societas inter coniuges contracta cum legalis ſit, ſocius qui quod promiſit non contulit, impoſſibile eſt quod lucra, & medietatem bonorum ex ſocietate prouenientium petat, num. 24.

Dos promiſſa, & non ſoluta donationẽ propter nuptias non meretur, num. 25.

Socium capitale promiſſum non conferentem, lucrorum partem deducere contra naturam ſocietatis eſt, nu. 26.

Diſpoſitio omnis, quæ de ſui natura ad faciendum aliquem dominum inſufficiens eſt, ex adiuncto facultatis attributæ, vel denegatæ diſponendi de bonis illum dominum efficit, num. 27.

Vir vxori in bonis mobilibus communibus ius aliquod conferre non poteſt, nu. 28.

Bona mobilia liberè maritus de foro alienat, num. 29.

Bona hypothecata à marito pro reſtitutione dotis, licèt alienentur, cum ſua tamen cauſa tranſeunt, num. 30.

Pignus in re propria conſiſtere non poteſt, num 31.

Statutum in materia acqueſtuum reſpectu vnius coniugis, ad alium coniugem

ſum habent, nu. 46.
R*enunciatio diuiſionis reſultat ex verbis negatiuis foros, vel obſeruantias locum non habere in pactis nuptialibus iubentibus, nu.* 47.
Scripturæ capitulorum ad plures interpretantes formas ſe habere poſſunt, num. 48.
Contrahẽtes legiſſe quod vtriq; prodeſt, & neutri nociuum eſt, & non quod illi, aut illi expedit, cẽſendũ eſt, nu. 49.
Scriptura quando ſe habet ad plures interpretãtes formas, illa, quæ plurimũ humanitatis habet, eligenda eſt, n. 50.
Interpretatio illa ſumi debet, quæ æquior, benignior, & rationi naturali magis conformis ſit, num. 51.
Interpretatio illa amplecti debet, quæ à ſapientibus coerceri non mereatur, quæ legũ correctionem euitat, & quæ regreſſum ad ius commune inducit, num. 52.
Maritum aliquando dediſſe vxori medietatem bonorũ, poſt quam dotem illius aſſecurauit, & firmauit, augmẽtumque ei dedit, neutiquã conſuetum reperitur, n. 53.
Controuerſiæ ſunt ſubiecta omnia in iure noſtro, & ex quo hoc prouenire poſſit ſecundum Tiraq. edocetur, n. 54.
Fori dumtaxat renuntiari cenſentur, quatenus pactis cõtra dicunt, non verò alias, nec in caſu omiſſo, num. 55.
Conſenſus limitatus in materia renunciationis vlterius non porrigitur, num. 56.
R*enunciationis verba generalia ciuiliter ad veriſimilẽ diſponentis mentem accipi debent, ne abſurdum quicquam ſubſequatur, n.* 57.
Diſpoſitio nulla tam generalis, quæ nõ patiatur reſtrictionẽ ſecundũ ea, quæ veriſimiliter diſponentes cogitauerunt, num. 58.
Tranſactio ſi de certa re fiat, & nihil amplius peti addatur, & ſi eo nomine additum non fuerit, de cæteris tamen quæſtionibus integra actio permanet, num. 59.
Prouiſio hominis prouiſionem legis regulariter ceſſare facit, num. 60.
Prouiſio hominis prouiſionẽ legis ceſſare non facit, quãdo vtraque ſimul ſtare poteſt, nec cõtrarietas datur, n. 61.
Caſus omiſſus iuxta diſpoſitionem iuris communis manet, num. 62.
Pactum iuri noſtro communi ſororum contrarium ſtrictè interpretari debet, n. 63.
Iuris communis appellatione noſtros foros venire notiſſimi iũris eſt, num. 64.

Municipale ius, iuris cõmunis appellatione venit, nu. 65.
Fori noſtri à nõ recognoſcentibus ſuperiores facti fuerũt, num. 66.
Diuiſionẽ pretendere in bonis, ſuper quibus dos eſt firmata, & aſſecurata, inconueniens non eſt, num 67.
Argumentũ tacitum in Aragonia non habemus, cum chartæ ſtare debeamus, nu. 68.
Hypotheca per acquiſitionem dominij reuocabilis non perditur, num. 69.
Pignus, ſeu hypotecã in re propria conſiſtere nõ poſſe, intelligitur in re propria irreuocabiliter, ſiue incõmutabiliter acquiſita, ſecus alias. n. 70.
Confuſio in actione hypothecaria per aditionẽ hæreditatis non inducitur, quando bona hypothecata hæredis irreuocabiliter non efficiuntur, nu. 71.
Actio hypothecaria pro recuperatione dotis cum ipſo domino cõcurrere poteſt, n. 72.
Dotis augmentum dote non ſoluta non debetur, pro parte autem ſoluta, pro parte etiã augmentum debetur n. 73.
Dotis augmentum debetur, dote etiam non ſoluta, quando maritus fidem de dote habuit, & ad illius ſolutionem terminum conceſſit, terminoq; ſolutionis durãte deceſſit, num. 74.
Vxor nõ eſt in mora, neque per eam ſtat, quominus dos ſoluatur, quando ſpatium ſolutionis dotis à marito ſponte prolongatum eſt, num. 75.
Maritus ſecundum aliquem indiſtinctè ad totũ augmẽtũ tenetur lapſo, aut pẽdẽte ſolutionis termino, ſi ſemel de dote fidẽ habuit, nu. 76.
Maritus extrahens in caſu ſuperuiuentiæ aliquã quantitatem, nihil mirum ſi verificato caſu in perſona vxoris, ipſa eodem iure pociatur, num. 77.
Æqualitas in dote, & in donatione nuptiali omnimodo ſeruari debet, num. 78.
Alienatio facta à prohibito alienare valida eſt, quando in tali alienatione contemplati, & vocati in caſu alienationis conſentiunt, nu. 79.
Alienatio à prohibito facta valet, etiam ſi omnes cõtemplati nõ conſentiant, ſed tantũ aliqui, dummodo caſus vocationis non conſencientium non veniant, caſu autem veniente reſoluitur alienatio, & reſcinditur, num. 80.
Ius fideicommiſſi cõpetens alicui, an renunciatũ ſit per diuiſionẽ reſultantẽ ex ſentẽtia arbitrali quæritur, n. 81.

Fidei-

Fideicõmiſſum virtute iuramẽti remiſſum cenſetur, n. 82.

Arbitri cum in ſententia arbitrali vnicuique ex compromittentibus cenſualia adiudicant, hæc verba proferũt, que los tengan por ſuios, y como ſuios proprios, para hazer de ellos à ſus proprias voluntades, num. 83.

Verba hæc, que los tengan por ſuios, y como ſuios proprios, para hazer de ellos a ſus proprias voluntades, talis naturæ ſunt, vt vinculum, ſi quod in dictis bonis appoſitum fuiſset, ſublatum videatur, num. 84.

Bona alicui vinculo, vel ſubſtitutioni ſubiecta habẽs, liberè de eis diſponere nequit, numero 85.

Fratres aſſerentes in diuiſione bonorũ, quod concedunt ſibi ad inuicem dictas res ad habendum, vendendũ, tenendum, & alienandum, etiã ſi aliquis ex eis poſtea alienauerit, nõ poteſt ab altero caſu fideicommiſsi aduenientе alienatio reuocari, n. 86.

Fideicõmiſſum per ſimplicẽ diuiſionem renunciatum non cenſetur, num. 87.

Ius partitionis, ſiue diuiſionis inter cõiuges introductũ, quibuſcunque verbis, etiam generalibus de foro renuntiari poteſt, num. 88.

Ius partitionis, ſiue diuiſionis acqueſtuum, & mobilium odioſum, & contra ius commune eſt, num. 89.

Renũciatio iuris odioſi, & irrationabilis fauorabilis eſt, numero 90.

Clauſula, quod fori non habeãt locum in ſuis capitulis matrimonialibus, cum de per ſe ſtet, ad omnes foros referenda eſt, nu. 91.

Forus præcipiens ſtandum eſſe chartæ, ſicut interpretationi extenſiuæ contradicit, ita & reſtrictiuæ, num. 92.

Æqualitas inter maritum, & vxorem ſeruari debet, quia correlatiua ſunt, num. 93.

Facultatẽ diſponendi de re tribuẽs alicui, in cõſequẽtiã eũ dominum eſſe dicit, nu. 94.

Clauſula in intio diſpoſitionis collocata, in õia influit, n. 65

Cẽſualia nõ mortua, & ſic exiſtẽtia cũ charta gratiæ indiuiſionẽ an veniunt, n. 96.

Iudex praciſſe tenetur iuxta chartam, & ſecundum in ea contenta iudicare, nu. 97.

Augmentũ dotis dote nõ ſoluta perſolui non debet, num. 98.

Vxor dotem non ſoluens, ſicut augmentũ dotis petere nequeit, ita etiã nec alia lucra dotalia, vt partitionẽ, n. 99.

Inſtrumento pacta reciproca continente vtens, ſe impleuiſſe perfectiſsimè pro ſua parte

Digitized by Google

probare tenetur, num. 100.

Renuntiare contractu vltro citroque obligatorionū implens pro ſui parte cēſetur, n. 101.

Promiſsiones, & pacta licèt à diuerſis perſonis facta ſint, cum in vno inſtrumento facta reperiantur correſpectiua ſunt, & in eis ceſſante vno, omnia ceſſant, num. 102.

CASVS.

1 PEtrus Raymat loci de Binefar habēs duos filios Petrū Raymat, & Philippum Ioannē Raymat, & poſsidens multa bona mobilia, & immobilia, cenſualia inſuper multa; fecit teſtamētum, in quo dictos filios pro æqualibus partibus inſtituit hæredes, appoſita clauſula confrontationum, & deſignationū ſub vinculo, & cōditione, quod caſu quo vnus ex filijs moreretur ſine filijs legitimis, inſtituit hæredem vniuerſalem ſuperuiuentem, poſt verò Philippus cōtraxit matrimoniū cum Eleonora Lorenz, & in capitulis matrimonialibus fuit expreſsè proteſtatum, & cautum, quod præſens matrimonium non fiebat iuxta leges Regni Aragonum, nec cōſtitutiones Cathaloniæ, ſed quod regularetur ſecundū pacta, & conditiones cōtenta in dictis capitulis, quo ſic facto dixit Philippus ſe in contemplationem matrimonij adducere omnia ſua bona mobilia, & immobilia, habita, & habenda vbique gentium ſimiliter, & ipſa Eleonora Lorenz dixit ſe addu cere, & eius pater mandauit ei triginta mille ſolidos, ſoluendos in tribus terminis, quam quantitatem Philippus firmauit, & aſſecurauit in caſum receptionis dotis, & in augmentum, caſu quo Philippus moreretur ſine filijs, & teſtamento promiſit dictus Philippus quindecim mille ſolidos, & cum his dicti contrahentes viciſſim, renuntiarunt iuri viduitatis, & auentagijs foralibus, quas vnus in bonis alterius adquirere poſſet largè.

His factis, & concluſo matrimonio Philippus deceſſit ſine filijs, & teſtamento, ſuperuiuēte Eleonora, ad cuius inſtantiam fuerūt emparata cenſualia, de quibus in proceſſu, in quo fuerūt oblatæ duo propoſitiones firmarū, prior pro parte Eleonoris prætēdentis in vim capitulationis, & fori medietatem dictorum cenſualium iure dominij, ex quo dicta cēſualia ſunt bona mobilia, aliam medietatem iure crediti in ſolutionem augmenti dotis quindecim mille ſolidorum.

Alia propoſitio iuris firmæ fuit oblata pro parte Petri Raymat fratris Philippi defuncti, & legitimus ſucceſſor ab inteſtato omnium bonorum dicti Philippi, prætendendo, quod maior pars dictorum cenſualium, eorum ſcilicèt quæ fuerunt patris cōmunis illorum, ſibi pertinere dicebat in vim fideicommiſſi teſtamenti, alia verò cenſualia, quæ nō fuerūt patris dicebat ſibi cōpetere tanquā legitimo ſucceſſori Philippi fratris, aſſerebat inſuper, quod Eleonora, nec in vim capitulationis, nec fororū habebat ius aliquod

ſiue

ſiue dominij, ſiue crediti in dictis cenſualibus.

In hac lite varia fuerunt excitata dubia prætēdente Eleonora vltra dotē triginta mille ſolidos, & augmentum quindecim mille ratione antiphati, ſeu vt vulgariter loquar *Eſcreg.* medietatem etiam omnium cenſualium in vim capitulorū, & ſic Eleonora prætendebat, quæ fuerūt Philippi tanquam bonorum mobilium, nō ſolùm medietatem bonorum acquiſitorum conſtante matrimonio, ſed etiam medietatem cenſualium, quæ erant mariti tempore contractus matrimonij ſub prætextu, quod cum cenſualia ſint bona mobilia, veniebāt diuidenda inter ipſam, & Petrum fratrem Philippi ſuperſtitem, fundabatur, quod licèt viduitas, & auantagiæ forales eſſent renunciatæ per pacta dotalia, ſecus tamen erat de iure diuiſionis & partitionis bonorū, in quo videbatur ei reſiſtere ratio naturalis, æquitas, prudētia, & iuſtitia propter inequalitatem, quam intendebat, cum contra ſocietatem legalem deducat ipſa ſuū capitale dotis ad ſuāvtilitatē, inſuper quindecim mille ſolidi antiphati, & vltra medietatā bonorū cōſtāte matrimonio acquiſitorum, & medietatē cēſualiū, quæ erant mariti tēpore matrimonij cōtracti, ex quo deducit inequaliter contra ſocietatem legalem, cū Petrus, nihil ex bonis Leonoris conſequatur, illa autem tot quantitates, de quibus ſupra, quod ſufficere videbatur ad detegendam eius iniuſtitiam, cū ratio naturalis offendatur, *Bal. conſ. 38. in fin. & 343. vol. 1.* tamē pro Petro deducebantur ſequentia per Aduocatos, duobus præmiſſis.

Primò, quod omnia pacta
2 dotalia Regni reducuntur ad vnum de tribus, primum, quando mulier adducit in dotē bona mobilia, vel immobilia pro
3 mobilibus, & maritus firmat ei tertiam partem, & reliquæ duæ remanent communes vtriuſq; ad damnum, & lucrum, quarū remanet dominus maritus, qui eſt dominus omnium mobiliū conſtante matrimonio, & in
4 hoc caſu, ſoluto matrimonio, mulier conſequitur medietatē omnium mobilium, & medietatem immobilium acquiſitorū conſtante matrimonio, titulo oneroſo, & hoc videtur iuſtiſſimum, quia ex quo ipſa mulier contrahit ſocietatem legalem, & foralem, cum marito ſuo in duabus partibus dotis non firmatis, nec aſſecuratis per maritum ad damnum, & lucrum, iuſtiſſimum videtur, quod detur ei medietas acqueſtuum, & etiā mobilium, & ſic practicatur.

Aliud pactum eſt, quādo mu-
5 lier non ſubijcit dotē ad lucrū & damnum, ſed potius pactat, vt maritus firmet, & aſſecuret dotē, & vltra hoc, quod ei det augmentum, ſeu antiphatum pro dote, quod regulariter ſolet eſſe *in 3. vel 4. p.* & in hac capitulatione, quæ communiter dicitur fieri iuxta conſtitutiones Cathaloniæ, nunquam mulier conſequitur medietatem acqueſtuum, quia ex quo

quo non poſuit dotem in ſocie
tate ad damnum, & lucrum,
ſed potius fecit eam firmari,
6 & aſſecurari, videretur eſſe
contra ius naturale, & leges
omnes ſocietatis, quod conſe-
quatur partem lucri, qui non
ſe ſubmittit damno periculi, &
ſi in his pactis non conſequitur
mulier medietatem acquæ-
ſtuum impoſsibile, & iniuſtum
videtur, quod cõſequatur me
dietatẽ bonorum adductorũ,
pro marito in contemplatio-
ne matrimonij, quæ non fue-
runt acquiſita eo durante.

7 Tertium pactum dotale eſt,
quod fit ad germanitatem, hoc
eſt, quod contrahunt germa-
nitatem maritus & vxor iun-
gendo omnia ſua bona in vnũ
aceruum, & illa bona, & quæ
poſtea acquiruntur, durante
matrimonio, diuidantur eo ſo-
luto æqualiter inter ſuperſti-
tem, & hæredes mortui, & in
hoc ſeruatur æqualitas reſpe-
ctu vtriuſque.

In præſente lite regulando
pacta dotalia ad voluntatem,
& intentum Eleonoris, nullo
ex his tribus modis capitulaſſe
Philippum dicendum eſt, nec
taliter vnquam hominem pru-
dentem vidimus contraxiſſe,
contradicit enim omni recto
iuditio credere, quod Philip-
pus capitulaſſet cum vxore,
non admiſſus ad aliquam par-
rem bonorum vxoris, & quod
ipſa admittatur ad conſequen-
dum ex bonis mariti, non ſo-
lum tertiam partem, quæ pro
augmento ſolet dari, ſed me-
dietatem, videlicet quindecim
mille ſolidorum poſt triginta
millia dotis, & vltra hoc con
ſequatur medietatem acque-
ſtuum, & etiam medietatem
bonorum mariti, & ſic medie
tatem cenſualium, quod vide-
tur nedum iniuſtum, ſed ini-
quum, ex quo in modica fraus
in Eleonora, & eius parenti-
bus præſumitur, vt eleganter
*Tiraquel. refert in præfatione, de re
tractu conuen. num. 83.*

Secundum præmiſſum eſt,
8 quod fori noſtri in quantum
inducunt communionem, & ſo
cietatem inter coniuges bono
rũ mobilium, & etiam immo-
bilium, acquiſitorum conſtan-
te matrimonio, ſunt odioſi, &
correctorij iuris communis,
quo attento mulier non con-
ſequitur in ſolutione matrimo
nij, niſi ſolùm illud quod ad-
duxit in eius contemplatione,
& non aliud, *l. ex pecunia C. de iu
re dotium. Ioannes And. & Panor-
mi. in capite 2. de donation. inter vi
rum. Nicol. de Vbal. 4. parte de ſuc
ceſsion. ab inteſta. Pirrus in conſue-
tud. Aureli. titulo de ſocieta. inter
maritum, & vxorem. Caſſane. in
conſuetud. rub. 4. §. 2. ver. fem-
me. verſ. Panormitanus. & ver. tous
meubles, & acqueſts. Simancas de
inſtitution. Catholi. capite 9. nume-
ro 103. Burg. de paz. quæſtione ci-
uili. 8. numero 24. Eucrar. conſilio
136. in principio. Matienço in l. 1.
gloßa 3. numero 1. & in l. 1. gloſ.
1. num. 7. & gloſſa 2. numero 3.
lib. 5. titulo 9. Gutierrez lib. 2.
quæſtione 116. numero 1. & 117.
numero 3. & 118. num, 6. Ple-
ban. in ſcholijs ad Molinum ver. di-
uiſio. numero 7. & numero 21. Co-
uarrubias de ſponſalibus 2. parte.
capite 7. §. 1. numero 6. & 7.*

quod

Digitized by Google

9 quod ſi in bonis acquiſitis con
ſtante matrimonio eſt irratio-
nabile, odioſum, & contra ius,
vt vxor medietatem horum ac
queſtuum habeat, erit irratio-
nabiliſſimum, vt vxor medieta
tem habeat non lucrorum con
ſtante matrimonio factorum,
ſed bonorum ipſius mariti ad-
ductorum ab eo in matrimo-
nij contemplationem, & ſic Ca-
ſtellæ hæc bona non communi
cantur, ſed ſolum lucra quæſi-
ta poſt matrimoniū, & ſic poſt
ſocietatem inhitam, vt aiunt
DD. Caſtellani ſupra relati,
conſulentes, propterea vt in-
uentarium à marito, & vxore
fiat de bonis, quæ in contem-
platione matrimonij adduxe-
runt, ne in diuiſionem veniant,
non conſtito quæ fuerint *Pala-*
ci. Rubios in rubr. §. 60. *num.* 59.
10 *Gomez in l.* 57. *Tauri. num.* 70.
Matienço. dicta l. 1. *gloſ.* 2. *numero*
2. *Baldeſius in additio. ad Suarem*
in l. 1. *titulo de las ganancias.* §.
quæritur. numero 24. *& alij pleri-*
que. Sunt etiam correctorij fo
ri noſtri, dum decernunt cen-
ſualia redimibilia eſſe bona
mobilia, *foro vnico de cēſualib.* quo
11 niam de iure communi bona
ſedentia exiſtimātur, cum ſu-
per bonis ſedentibus impoſita
ſunt, *Clem. exibi.* §. *cumque annui*
redditus. de verb. ſignif. & multi re-
lati à Tiraq. §. 1. *gloſ.* 14. *vbi benè.*
& §. 32. *gloſ. vnica. numero* 79.
Siman. d. c. 9. *num.* 108. *Couarru.*
& infiniti propè relati à Matienço in
l. 2. *gloſa* 1. *num.* 83. qui in hanc
rem videatur, & nouiſſimè
Emanuel Caſtrenſ. de annonis ciuili-
bus in prohemio. num. 83.

Cumque fori noſtri diſpo-
nentes, cenſualia redimibilia
eſſe bona mobilia, & inducen-
tes communionem bonorum
mobilium, & ſedentium titulo
oneroſo quæſitorum conſtan
te matrimonio, correctorij iu-
ris communis ſint, certum eſt,
12 ita oportere illos interpretari,
vt quantum fieri poſſit, minus
ius commune corrigant, *Moli-*
nus ver. forus. f l. 156. vbi *Plebanus*
in Scholijs. & idem de conſortib. cap.
5. *num.* 12. vbi ſunt concordan
tes, quoniam ita interpretando
vitamus correctionem iuris
communis, quę eſt odioſa, &
regredimur ad ius commune,
quod eſt ſumme fauorabile.

His itaque iactis fundamen-
tis adducebantur argumenta
pro Petro Raymat, ad demon-
ſtrandum, quod Eleonora ne-
dum conſequi non poſſit me-
dietatem cenſualium, quæ erāt
propria ipſius Philippi Raymat
tempore contractus matrimo-
nij, licèt poſt contractum fue
rint ei per ſententiam arbitra-
13 lem inter eum, & Petrum fra-
trē ſuum adiudicata, quia hæc
ſententia licèt conſtante matri
monio lata fuerit, non facit, vt
ſub nomine acqueſtus, hæc cē
ſualia contineantur, cum, illa
ſententia ſublata, ex teſtamen
to paterno, & ſic ex iure matri
monium antecedente dicto
Philippo competijſſent, vt pul-
chrè ex *Bald. in l. coiri, de pactis*
dotalib. deducit in terminis *Fa-*
ber. in prohemio inſtitut. verb. inſti-
tiarius. gloſ. pragmaticæ ſanctio-
nis. titulo de concubinarijs. verſiculo
quæſtus. optimè *Boeri. in conſue-*
tudine. Vituricen. titulo de conſu.
matri. §. 2. *fol.* 63. *& Caſſane.*
dicta

matrimonialia conſequeretur partitionẽ, &diuiſionem bonorum mobilium, quod falſum eſt, vt continuò deducetur, nõ propterea conſequeretur me-
21 dietatem cenſualium Philippi Raymat, quoniam cenſualia quo ad effectũ vt in diuiſionẽ veniant, vel non veniant, non ſunt mobilia, ſed reputantur ſedentia, vt expreſsè *Molinus cantat in verſiculo item los vaxillos.*

Secunda ratio eſt, quoniam ſicut mulier non ſoluta dote,
22 non poteſt petere augmentum dotis ſibi promiſſum à marito, quia cenſetur illi promiſſum ſub ſpe dotis recipiendæ, *Roland. de lucro. quæſtione* 10. *& conſilio* 10. *numero* 1. *volumine* 1. *Caſſane. rubrica* 4. §. 3. *verb. acqueſtum. & Natta conſilio* 253. *numero* 4. *& alij plerique.* ita ſimiliter non ſoluta dote promiſſa, vxor non poteſt petere medie
23 tatem mobilium, & lucrorum acquiſitorum matrimonio conſtante, quoniam cum iſta ſocietas legalis, quæ inter maritum, & vxorem introducitur
24 circa mobilia, & acqueſtus, producat communicationem lucrorum *Socijs*, & ſic vxor, quæ non contulit in ſocietate capitale, id eſt dotem, quã promiſit, eſt impoſſibile quod petat lucra, & medietatem bonorum ex ſocietate prouenientium, cui capitale, & dotem conuentam non contulit, vt in terminis terminantibus conqueſtuum reſoluit *Caſſan. dicta rubrica* 4. §. 2. *verbo mariee. col. mihi* 526. videndus, *& eodem* §. 2. *verbo & acqueſtum. limitatione* 2. *colum. mihi* 540 § *finali in authentica, de non eligendo ſecundo nubentes. & per Authent. ſed quæ nihil præſtitit. C. de pact. conuentis.* & ita iudicatum fuiſſe in parlamento Toloſſæ, docet *Addit. ad Benedic. in capite Raynuntius verbo ad vxorem. numero* 62. *Baldeſi. in additione ad Suarem in l.* 1. *titulo de las ganancias. numero* 39. *&* 40. *& idem Baldeſi in l.* 1. *titulo de las Arras. numero* 11. *Ayora in tractatu de partitione. capi*
25 *te* 7. *numero* 34. & conducit quod *Rolandus notat de lucro dotis quæſtione* 7. *numero* 6. dicens, dotem promiſſam non ſolutam non mereri donationẽ propter nuptias: ergò multo minus me
26 retur lucrum legale partitionis, cum ſit contra naturam ſocietatis, vt ſocius, qui capitale promiſſum nõ contulit, lucrorum partem deducat, ſed aduerſaria non perſoluit dotem triginta mille ſolidorum promiſſam, ergo non poteſt prætendere medietatem mobiliũ, & acqueſtuum.

Tertia ratio vrgens eſt, quoniam Eleonora in capitulis in pactum deduxit, vt Philippus ſuus maritus pro reſtitutione dotis obligaret omnia bona ſedentia, & mobilia, quæ per ſententiam arbitralem illi adiudicarentur, ergo ex facultate à dicta Leonora Philippo mortuo, & marito ſuo attributa hypothecandi omnia bona mobilia, & ſedentia, quæ adiudicarentur illi per ſententiam, fecit eum dominum abſolutum dictorum bonorum, & ſic cenſualium, de quibus eſt contentio, adeò vt non poſ-
ſit

poſſit nunc contendere, non
ede illius, ſed communia ex
regula eleganti, & vera, quæ
27 cōtinet omnem diſpoſitionem
ſui natura non ſufficientem ad
faciendum aliquē dominum,
efficere illum Dominum ex
adiuncto facultatis, nempe at-
tributæ, vel denegatæ diſponē
di de bonis, vt pulchrè *ex l. Pro-
culus, de vſufructu.* omnes dedu-
cunt, *Cuman. conſ.* 12 1. *num.* 3. *Cur
ti. Iuni. conſ.* 14. *Socin. conſ.* 131.
num. 15. *volum.* 1. *Alciat. conſ.*
103. *num.* 7. *lib.* 9. *Manti. lib.* 9.
titulo 5. *numero* 11. *&* 12. cum
igitur obligauerit aduerſaria
Philippum maritum, vt hypo-
thecaret prædicta pro reſtitu-
tione dotis ſuæ, in neceſſarium
antecedens fecit. & fatetur eũ
Dominum abſolutum, quoniã
niſi ita eſſet, & bona Philippi
adiudicata per ſententiam,
& ſic cenſualia eſſent commu-
nia, hypotheca inualida exti-
28 tiſſet, tum quia in bonis mo-
bilibus communibus maritus
vxori ius aliquod conferre non
poteſt, *obſeruantijs, item ma-
ritus, de iure doti.* tum etiam quia
bona mobilia *de foro* liberè ma
ritus alienat, & vxor à tertio ni
hil petere potuiſſet ratione hy
pothecæ, *obſeruantia* 2. *& obſer-
uantia* 24. *de iure doti. vbi Pleban.*
& ſic facilè potuiſſet maritus
29 fraudare vxorem ſecuritate
dotis, alienando bona mobi-
lia ex permiſſione legum no-
ſtrarum, quod facere non poſ
ſet, ſi dicimus non eſſe com-
munia (pro vt non ſunt) ſed
bona propria Philippi, quo-
niam hypothecata ab eo pro re
ſtitutione dotis; licèt alienaren

30 tur, cum in ſua cauſa tranſirent,
& tandem aduerſaria in pa-
ctum deduxit, quod maritus
ei aſſecuraſſet ſuam dotem ſu-
per omnibus bonis mobilibus,
& immobilibus, quæ ei adiu-
dicarentur per ſententiam ar-
bitralem, igitur in neceſſarium
antecedens confitetur, quod
erat Dominus bonorum, quo-
niam ſi communia fuiſſent, me
dietas erat ipſius aduerſariæ,
& illam medietatem non po-
31 teratq; obligare ipſi aduerſa-
riæ, cum in re propria illius
pignus conſiſtere non potuiſ-
ſet.

Quarta ratio eſt, quoniam
maritus & vxor ſunt correla-
tiua, & ex conſequenti in ma-
32 teria acquæſtuum, & lucro-
rum, ſtatuta in vno cēſentur
ex legali diſpoſitione hominis
diſpoſitionē interpretante ſta-
tuta, & diſpoſita erga alte-
rum, vt in terminis acqueſtus,
& lucrorum deducit latè *Ma-
tienço in l.* 3. *gloſſa finali lib.* 5. *ti-
tulo* 9. *& in l.* 6. *gloſſa* 4. *lib.* 5.
titulo 10. ſed in iſtis capitulis
matrimonialibus reſpectu Leo
noris Lorenz vxoris, expreſſe
diſpoſitum eſt, quod maritus
Philippus nempe Raymat, ni-
hil percipiat, nihilque capiat
de dote, & bonis ab vxore in
contemplationem matrimonij
adductis, ergò idem diſpoſitũ
cenſeri debet in altero, ex
correlatiuis, in marito nempe,
vt ſcilicèt vxor aduerſaria ni-
hil de bonis, & cenſualibus
mariti capere poſſit, & ita in-
terpretanda ſunt capitula ma-
trimonialia, vt in correlati-
uis ſeruetur æqualitas, &
ita

Digitized by Google

ita expreſſe caniant verba ca-
pitulationis, vt in texto fun-
damento continuodeducetur.
Quinta ratio eſt indiſſici-
34 lis reſpectu maioris partis cen
ſualium, de quibus eſt con-
tentio, quoniã cum illa per te-
ſtamentum paternum fuerint
vinculata Philippo deceden-
ti ſine filijs in fauorem Pe-
tri, & purificata fuerit con-
ditio, certum eſt non potuiſ-
ſe Philippum, quamuis ex-
preſſe id cauiſſet, in capitu-
lis, medietatem cenſualium tri
buere vxori in præiuditium
Petri ſubſtituti, duabus ratio-
nibus elegantiſſimis, quas de-
ducunt *Baldus conſil.* 309. *vol.*
1. *Iaſ. in l.* 2. *de iure emphyteo. nu-
mer.* 208. *Ruyaus conſil.* 48. *nu-
mer.* 6. *vol.* 1. *Decius conſil.* 239.
numer. 9. & 208. *numer.* 9. &
607. *numer.* 11. *Caſane. conſ.* 53.
numer. 52. *Menoch. latè conſil.* 161.
per tot. Molin. in conſuet. §. 22. *n.* 83.
Sexta, & vrgentiſſima ra-
tio eſt, quoniam vxor nun-
quam conſequitur mobilium,
35 & acqueſtuum partem, quo-
ties illis renuntiauit, quod fa-
cere poſſe ante matrimonium,
& poſt matrimonium genera-
liter, & ſpecialiter reſoluunt
*Grego. Lopez Palaci. Rubios, Couarr.
Mencha. Matienço, Caſane. Boe-
ri. & infiniti alij à Gutierrez d. lib.*
2. *q.* 126. & *Pleban. in obſeruan.*
53. & 58. *relati vbi latè*, & hæc re
36 nuntiatio non requirit ſpecifi-
ca, & indiuidua verba, pro
vt viduitas, ſed generalia ver-
ba ſufficiunt, *ſi obſeruantia mari-
tus* 58. *de iure doti.* neque choa-
guſtãda eſt huiuſmodi renũtia
tio, vt odioſa, ſicut arbitran-
37 tur aliqui Doctores, imo eſt
faborabiliſſima, & ex conſe-
quenti amplianda, quia per
eam reducimur ad ius commu
ne, ſecundum quod diuiſſio,
& partitio acqueſtuum non
fit, quanto magis bonorum à
38 marito in matrimonium ad-
ductorum, & quoties diſpoſi-
tio ad ius commune, nos re-
ducit, faborabilis eſt, *l. ſi vnus,
§. pactus, vbi Iaſ. numer.* 5. *de
pactis, Socin. Iunior conſil.* 24. *num.*
16. *volum.* 4. *Menoch. caſu* 199.
numer. 21. & *conſil.* 187. *nu.* 36.
Quibus ſic ſuppoſitis aduer-
tatur, Eleonoram mobilium, &
acqueſtuum partitionem, & di
uiſionem expreſſiſſime remiſiſ-
ſe in capitulis matrimoniali-
bus, cum initio illorum partes
dicant per verba negatiua, *que
los infraſcriptos capitulos matrimonia
les no ſe hazen conforme a los fueros
de Aragon, ni conſtituciones y pra-
cticas de Cataluña*, in quibus ver-
39 bis conſiderandum eſt. Primo,
quod hæc clauſula fuit poſita
in principio, & de per ſe ſola
indepententer ab alta, & ſic in-
fluit cũ maiori eficatia in capi-
tula ſequentia, quam clauſula
finalis in præcedentia, *l. ſi quis de
legat.* 3. *latè Tiraq de retract.* §. 4. *glo.*
14. *nu.* 25. & *multi relati à Mandoſ.
in additio ad Rom. cõſ.* 503. *n.* 3. *lit.* E
40 Animaduertendum amplius,
quod hæc diſpoſitio, quod fori
non habeant locum in dictis
pactis dotalibus eſt negatiua,
& ſic ex propria natura habet
vim vniuerſalis, & in vim ex-
preſſa ex poſitionis cõprehẽdit
res extraordinarias, & ordi-
nis ſuperlatiui, & ſuperioris,
& inferioris, quoniam habent
Aa vim

Digitized by Google

vim diuiſſiuam, & reſoluuntur in ſingularitates, in tantum, quod non admittunt reſtrictionem in aliqua ſpecie, vel indiuiduo, quia omnia comprehendit per viam ſpecialis expreſſionis, *Petrus Ludouicus Ceuedo acutiſsimi ingenij latiſsime in allegatione Regni, numer.* 415. *vſque ad numer.* 424.

41 quod fortius procedit in Regno vbi ſtandum eſt carthæ, & eſt contra chartam directe velle interpretari verba, quæ ex ſui natura comprehendunt multa, vt ſic comprehendant minus, eſt enim

42 interpretatio reſtrictiua contra literam, & chartam, *Bald. conſil.* 371. *numer.* 1. *vol.* 1. *Aymon conſil.* 135. *num.* 23. *&* 227. *num.* 11. *&* 12. *vbi latè, &* 294. *numer.* 3. *&* 6. *&* 308. *numer.* 3. *Socin. viden. conſil.* 98. *num.* 15. *vol.* 4. *& Alba. videndus conſil.* 109. *numer.* 20. *Mattic. lib.* 11. *tit.* 8. *num.* 6. *& alij plerique*, ex

43 quibus infertur, quod ex quo per verba negatiua fuit prouiſſum expreſſe, quod fori non haberent aliquem locum in pactis dotalibus, perinde fuit ac ſi expreſſe, & indiuiduo expreſſiſſet omnes foros, & obſeruantias, & inter eas illas quæ loquuntur de diuiſione, & partitione, & dixiſſet quod illæ non haberent locum in pactis dotalibus, in quo caſu nulla eſſet difficultas, niſi quod partitio, & ſeu diuiſio eſſent re-

44 nuntiatæ, minus itaque poteſt dari in preſēti caſu, ex quo verba negatiua non ſolum habent vim vniuerſalium dictionum, ſed etiam ſpecialium, & indiuiduarum, imo habent vim diuiſſiuam, & reſoluuntur in ſingularitates, & quod non admittunt reſtrictionem, nec limitationem aliquam, &

45 cum expreſſe dicant pacta dotalia, quod non habeant locum fori in eis, comprehendunt foros, & obſeruantias loquentes de diuiſione, & partitione, & ex conſequenti erit contra foros iubentes ſtandum eſſe chartæ, & literæ, velle reſtringere hæc verba, taliter quod non comprehendant foros, & obſeruantias loquentes de diuiſione, & partitione, præcipuè ad corrigendum ius commune, & ad inducendam tā enormem læſionem, & iniquitatem, vt ſcilicet Eleonora non ſoluta dote 30000. ſolidorum poſſit ex bonis mariti deducere pluſquam quatuor mille libras.

46 Vltimo negari non poteſt, quin hæc vera, non habeant locum fori habeant duplicem ſenſum, vnus ſit vniuerſalis cōprehendens omnes foros, & obſeruantias loquentes de diuiſione, & per conſequens inde reſultet renuntiatio diuiſio

47 nis, alius ſenſus erit, quod dicta verba non comprehendant foros loquentes de diuiſione, & in his terminis verborum diſpoſitiuorum, vbi per vnum ſenſum agens iuſtitiam fouet, in alio vero ſenſu non, eſt neceſſe neciſſitate iuris, ꝙ agēs ſuccūbat, quia nō habet, nec probet probationē cōcludētē, & præciſſam, ſed æquiuocam, ita in diſpoſitionibus habentibus duos ſen-

ſenſus ſentiunt elegantiſſime *Alexan. conſil.* 204. *num.* 9. *vol.* 2. & *conſ.* 10. *num.* 7. *in* 3. egregie *Corneus conſil.* 186. *numer.* 11. *in* 3. & 304. *num.* 14. *eod. Socin.* 113. *num.* 8. *vol.* 1. *Decius* 513. *col.* 4. *Aym.* 161. *num.* 16. & *conſil.* 180. *in fine, ver. poſtremo, Menoch.* pulchrè. *conſil.* 97. *num.* 98. 99. & 100. & erudite *Gabriel conſil.* 111. *num.* 24. *vol.* 1.

48 Octaua tandem, & vltima ratio eſt, quoniam cum ſcriptura capitulorum ſe habere poſſit ad plures interpretantes formas, altera vniuerſalis omnes foros comprehendens, & ſic forum de partitione loquentem, altera verò ſpecialis, vt illum non comprehendat, prior eſt amplectenda de ne-

49 ceſſitate, de veriſimilitudine, ex ipſius rei natura, ex mente contrahentium, quæ cenſetur elegiſſe, quod vtrique parti prodeſt, & neutri nocinum eſt, & non quod illi, aut alteri expedit, ſed quod ſocietati legali vtilius erat, & denique quia quando ſcriptu-

50 ra ſe habet ad plures interpretantes formas, illa eſt eligenda, quæ plurimum habet humanitatis, & quam diſcretio naturalis, quæ omnis virtutis plus eſt, nobis inſinuat, vt eleganſſime profitetur *Baldus conſil.* 343. *vol.* 1. quia vix eſt reperire aliquid, quod non remordeat propriam conſcien-

51 tiam, vt inquit inde *Bald. conſil.* 38. *in fin. vol.* 1. Et denique illa interpretatio aſſumenda eſt, quæ eſt æquior, quæ eſt benignior, quæ eſt rationi naturali conformis, quæ eſt iuri communi conſentanea, quæ magis conſuetudini ſimilium actuum accedit, quæ ex veriſimili mente contrahentium oritur, & quæ à ſubiecta materia, & natura rei deſumitur, & quæ iniquitatem, & impietatem excludit, & quæ vtrique parti conſulit, &

52 nulla ex eis decepta manet, & leſionem patitur, & denique ea interpretatio ſumenda eſt, quæ à ſapientibus reprehendi non mereatur, & quæ legum correctionem euitat, & regreſſum ad ius commune inducit, vt omnia iſta circa actus dubios interpretandos latiſſime, & elegantiſſime deducit *Menoch. de arbitra. caſu* 199. *videndus Burſatus conſ.* 177.

Omnes iſtæ regulæ, & conſilia verificantur, & ſedeo apponunt hic ad amplectendam primam interpretationem, per quam renunciatur diuiſio, quo niam ſic ſeruatur æqualitas inter coniuges, non deducente vxore ex bonis viri, ſicut, & ipſe non deducit ex bonis vxoris in vim pactorum dotalium, quæ ſic ſeruant æqualitatem, iuxta naturam ſocietatis legalis, & communionis, item interpretationem æqualem benignam conformem iuri communi, cõſuetudini, iuxta quam non reperitur, quod maritus aliquando dederit vxori medietatem ſuorum bonorum,

53 poſtquam dotem illius aſſecurauit, & firmauit, augmentũ dedit, & per hanc interpretationẽ excluditur inæqualitas, iniquitas, correctio iuris communis, imo fit reuerſio ad illud, quod

eſt fauorabiliſſimum, finaliter nullus homo ſapiens, & bene de facultate ſua ſenciens dabitur, qui hanc interpretationem non ſequatur, niſi ſolum eſſet aliquis diſſipator bonorum, vel ardentiſſimo amore captus, qui nullo iudicio & ratione talia pacta iniſſet, ex his videtur iniuſta petitio Eleonoræ.

Pro parte tamen Eleonoræ faciebant ſequentia fundamenta à doctiſſimis aduocatis coniecta, vt inde pateat in con-
54 ſtantia humana, & quod in iure noſtro nil ſine controuerſia eſt, ſiue id iuris obſuritas efficiat, ſiue ingeniorum ſubtilitas, ſiue contra imbecillitas, ſiue etiam ſtudium contradicendi, ſiue aliud quicquã, *Tiraquel. lege conub. 16. gloſ. 8. q. 13. numer. 121.*

Licèt renuntiatio ſororum fuerit facta in pactis dotalibus initis inter quondam Philippum Raymat, & Eleonoram
55 Lorenço, illa tamen non fuit facta ſimpliciter, ſed ſecundum quid, quod fori dumtaxat cenſentur renunciari quatenus pactis contradicunt, & non aliàs in caſu omiſſo, vt colligitur ex allegatis *per Roman. conſil. 57. Clementin. dudum, §. vnus enim*, ibi, *in quantum præmiſſis, de ſepultur. l. 1. §. quantum in ea parte, C. de latina libert. gloſ. in ver. vacantibus in authen. de hæred. ab inteſtato circa principium, for. por quanto, col. 3. ver. los otros fueros, de fide inſtrument. latæ Hypolit. in l. 1. § ſi ſeruus. nu. 17. de quæſtion. Segur. de bon lucrati, n. 118.*

Et etiam ex eo, quod capitulantes pluries ſe referunt ad foros, & obſeruantias Regni, ex quo fit, quod non ita ſim-
56 pliciter foris renuntiare voluerint, maximè in materia renunciationis, in qua conſenſus limitatus vltimus non porrigitur, optimè *Parſius conſil. 49. numer. 39. vol. 3.* & ſignanter ſtante ſtatuto, quod verba intelligantur prout iacent, & prout ſonant, vt ibidem tradit *Pariſ. nu. 68. vbi pulchrè loquitur.*

Cui addendum puto, quod verba generalia dictæ renunciationis accipi debent ciuili-
57 ter ad veriſimilem mentem diſponentis, ne abſurdum quicquam conſequatur, *Aymon conſil. 578. numer. 4. vol. 4.* nulla ſiquidem eſt tam generalis diſpoſitio, quæ non patiatur reſtrictionem, ſecundum ea quę
58 veriſimiliter diſponentes cogitauerunt, *Claud. Bertazol. conſil. 30. numer. 18. inter conſil. crimin. Berta. vol. 1.* & coadiuuant nimis tradita per *Aymon. conſil. 3. per tot.*

Facit etiam alia regula, quæ habet, quod clauſula generalis refertur ad ſpecificata, *text. optimus in l. ſi decerta, C. de tranſact.* vbi ſi de certa re tranſactio fit,
59 & additur, nihil amplius peti, & ſi non additum fuerit eo nomine, de cæteris tamen quæſtionibus integra permanet actio, *bon. text. in l. iubemus, C. ad Vellejan. quæ loquitur in general renuntiatione, Aymon d. conſ. 3. & Cæphal. conſil. 198. nu. 5. vol. 2.* aliter ſolet clauſulæ generalis referri vltra ſpecificata, *l. doli clauſula.*

Tum etiam quia licèt regulariter dicatur, quod prouiſio homi-

60 hominis facit ceſſare prouiſio-
nem legis, de qua re latiſſimè à
Gabriel. in tit. de reg. iur. conclu. 8.
iſtud tamẽ nõ procedit quãdo
vtraque poteſt ſimul ſtare, nec
datur contrarietas, *vt ex Bald.*
61 *& alijs tradit Aymon. conſil.* 442.
per tot. maximè numer. 5. *vol.* 4.
& ita cum hoc caſu poſſint
concurrere prouiſio hominis
cum prouiſione legis, vtraque
ſuo caſu admittenda erit, ho-
minis nempe in caſibus ex-
preſſis, legis verò in caſi-
bus omiſſis, & non expreſſis.
62 Tum etiam quia caſus iſte
de quo nos agimus, fuit caſus
omiſſus, & per conſequens re-
manſit in diſpoſitione iuris cõ-
munis, vel fororũ & obſeruãtia-
rũ Regni, *l. ſi extraneus, ff. de cond.
ob cau. l. ſi cum dotem ſolut. matri. l.
quamuis cum auth. ibi poſita. C. de
Adult.* & in pulchro caſu vtrũ-
que hoc tradit *Aymon. conſ.* 504
63 *vol.* 4. Tum etiam quia quate-
nus hoc pactum iuri noſtro
communi fororum aduerſa-
tur, ſtricte interpretandum eſt,
vt ius ipſum commune quam
minimum lædat, *l.* 3. *§. hac verba.
de nego. geſt. & latiſsime Aymon.
conſ.* 345. *vol.* 4. ſed ſic eſt quod
ſi renunciatio in dictis pactis
paſita compreheẽderet caſum
ibi non expreſſum, nempe diui-
ſionis bonorum, nedum non fie
ret reſtricto, verum etiam da-
64 retur maxima extenſio, &
ampliatio, quod nullatenus eſt
permittendum iuxta regulas
iuris deſuper allegatas, quod
autem appellatione iuris com-
munis veniant noſtri fori no-
tiſſimi iuris eſt, quia appellatio-
65 ne iuris communis venit ius
municipale. *DD. in l. omnes populi
de iuſt. & iur. Ruin cõſ.* 51. *n.* 20. *vol.*
1. pro & ius Regni dicitur ius
commune, ex traditis á *Salzedo
in prac. Ioan. Bern. Crim. Canonica
cap.* 136. *in additione vlti. & Ioan.
Matien. in Dialog. relato.* 3. *par. c.*
34. *num.* 3. *§. ius autem ciuile inſti-
tu. de iure naturali, Rolan. conſ.* 21. *nu-
66 mer.* 22. *lib.* 4. *Rubeus in rubr. de
donat. num.* 10. 11. *volu.* 1. *Molin.
ver. fori fol.* 156. *col.* 1. *ver. credo
tamen, Decius conſ.* 685. *num.* 1. *&*
2. *Beroius conſ.* 50. *nu.* 31. fori e-
nim facti ſunt à nõ recognoſcẽ
tibus ſuperiorem, qui Regna
eruerunt à manibus hoſtium,
gloſ. in c. Adrianus 63. *diſti.* & vt
diſponit Rex Iacobus in eius
proœmio, officialibus iniungi-
tur, quod foris tantum vtan-
tur in omnibus, & ſingulis cau
ſarum diſcuſionibus, ſed ſic
eſt quod de foro iſta cenſua-
lia, de quibus hic agitur, ve-
niunt diuidenda inter Eleo-
noram Lorenço, & hæredes
eius viri, *obſer.* 2. *obſer. ſi legatum,
& obſeruantiæ item nota. quæ eſt* 44.
*de iur. doti. vbi Portol. in ſuis ſcho-
lijs plura adducit,* ergo, &c. & hæc
conſuetudo viget in multis
mundi partibus, quæ eſt val-
de mulieribus fauorabilis, teſte
Caſane. in conſuet. Burg. ſol. 132.
col. 2. *Boer. in conſu. vitur. fol.* 59.
col. 1. *& fol.* 118. *Aymon. conſ.*
30. *& Salon de pace in quæſtion. ci-
uilibus quæſtione* 8. *numer.* 23. *&
in* 6. *quæſt. numer.* 11. *&* 12. ex
quibus aliqui dicunt, quod hu-
iuſmodi conſuetudo eſt ſecun-
dum ius, ex allegatis *in d. quæſt.*
6. *numer.* 1. *&* 2. *& in materia
Ancharran. conſil.* 102. *& Ioan.
Garcia de expenſ. cap.* 13. *num.* 14.

Aa 3 Nec

74 *authentica ſed quæ nihil*, *C. de pact. conuent.* ſecus tamen eſt quando maritus fidem habuit de dote, & terminum ad illius ſolutionem conceſit, tunc enim ſi ante terminum moriatur, debetur vxori augmentum *Guid. Pap. deciſ.* 430. *&* 565. *optimè Roland. à Valle. conſil.* 10. *ex*
75 *num.* 1. *& maximè num.* 4. *vol.* 1. tali enim caſu vxor non eſt in mora, neque per eam ſtat quo minus dos ſoluatur, *Sylua nup. lib.* 2. *in ver. diuiti. non eſt nubendum, nu.* 75. vbi dicit, quod tunc lucrabitur mulier totum augmentum etiam reſpectu reſidui non ſoluti, & ſecundum hanc opinionem fuit votatum in Curia Neapoli. *ſecundum Afflict. deciſ.* 333. imo plus auſus eſt affirmare *Guillelm. Benedic. in repetitione c. Raynuntius ver. &*
76 *vxorem nomine Adelaſiam deciſ.* 5. *num.* 221. quod indiſtinctè maritus tenetur ad totum augmentum, lapſo, aut pendente termino, poſtquam ſemel de dote fidem habuit, & ita intelligit *deciſiones Guidonis Papæ vbi ſupra*, *& cum Afflict. vbi ſupra*, *tradit etiam Iaſ. de Baeça in tract. de non melioran. dotis ratione filiabus capit.* 31. *num.* 19. *Imo dicit Abenda. lib.* 1. *de exequend. mandat. reg. cap.* 15. *num.* 2. *ver. quod ego ſublimitarem*, quod ſi adueniente die maritus noluerit dotem promiſſam exigere, cum poſſet, talis dos habetur pro ſoluta, & tunc debet haberi reſpectus ad augmentum, vbi quamplurima allegat, prædicta omnia etiam in hoc Regno fuerunt deciſſa, & pro conſtantibus habita in Regio conſilio, tam in cauſa don Ludouici deBardaxi, quam etiam vltimo loco in cauſa dominæ Aldontiæ de Ferreyra Comitiſſæ de Fuentes.

Tum etiam, quia dicti quindecim mille ſolidi, non verè, & propriè loco augmenti fue-
77 runt promiſſi, ſed ratione cuiuſdam pacti correſpectiui, cũ enim maritus ſuo caſu totidem quindecim mille ſolidos extraheret, in caſu ſuperuiuentiæ, nimirum ſi vxor eodem fauore, & iure potire-
78 tur, *iuxta text. in auth. æqualitas*, *C. de pact. conuen.* æqualitas (inquit) *omnimodo ſeruanda eſt in dote, & in donatione ante nuptiali, &c. augmentum quoque*, *vel prorſus non fiat, vel ab vtraque parte celebretur.*

Reſpectu autem vltimi dubij concernentis prætenſum vinculum appoſitum in teſtamento patris dictorum Philippi, & Petri Raymat fratrum, & hæredum, res eſt ſine du-
79 bio, quoniam tam vigore capitulorum matrimonialium, quã aliàs virtute ſententiæ arbitralis apparet, omnes vocatos conſenſiſſe, quo caſu alienatio validiſſima fuit, *per text. in l. quoties ab omnibus, C. de fideicom.* caſu
80 tamen dato, licèt non conceſſo, quod non omnes vocati cõſenſerint, ſed aliqui dumtaxat ex eis, remanentibus, & ſuperſtitibus adhuc alijs, qui præiudicari non potuerunt, nihilhominus tamen alienatio, & hypotheca validiſſima ſunt, interim dum non venit caſus reſtitutionis, quo adueniẽte alienatio facta reſoluitur,

& reſcinditur, & bona poſſunt vendicari, *l. fin. §. ſin autem ſub cõditione cum §. ſequent. ſin autem aua ritiæ cupidine, C. commun. delega. vbi DD & tradit. Decius conſ. 386 n. 1. & 4. & in materia Roderic. Sua rez allegat.* 3. & melius cæteris vidi diſtinguentem *Anton. Gomez in l. 40. Tauri. num. 54.*

81 Deinde eſt agendum ſi per diuiſionem reſultantem ex ſen tentia arbitrali fuit renuntiatũ ius fideicommiſſi cõpetens Petro Raymat vocato ex teſtamẽ to ſui patris.

Hanc quæſtionem latè tractarunt *Bart. & communiter alij in l. qui Romæ, §. duo fratres, de verb. oblig.* quorum multiplicibus di ſtinctionibus omiſſis ad rẽ proprius accedendo dicitur, quod in præſentiarum nulla ſubeſſe poteſt difficultas, quin ius fidei commiſſi, ſi quod competebat Petro Raymat in cenſualibus, de quibus eſt quæſtio, fuerit re miſſum, & extinctum vigore compromiſſi, & ſententiæ arbi tralis inter ipſum, & Philippũ eius fratrem latæ, diuiſio ſiquidem fuit facta cenſualium inter hos fratres per arbitros, in quos fuit medio inſtrumento, & iuramento compromiſſum, quo caſu fideicommiſſum cenſetur remiſſum virtute iuramẽ

82 ti, *vt tradunt Alexan. & alij relati per Anton. Gabr. in tit. de fidei-commiſſ. concluſ. 1. num. 12.*

83 Tum etiam ex eo quod in ſententia arbitrali dum arbitri adiudicant vnicuiq; ex cõpromittẽtibus cenſualia, cuilibet contingentia, dicunt, ꝙ *los tengan porſuyos. y como ſuyos proprios, parahazer dellos a ſus proprias voluntades,*

84

iſta enim verba proculdubio de ſui natura important, vt vin culum, ſi quod in dictis bonis appoſitum fuiſſet, ſublatum videatur, quoniam ſubſiſtente ali quo vinculo non poterat verificari, *que de los cenſales pueda hazer*

85 *a ſu propria voluntad,* qui enim habet bona alicui vinculo, vel ſubſtitutione ſubiecta, non poteſt de eis libere diſponere, ſiue in tali vinculo, vel ſubſtitutione apponatur expreſſa prohibitio alienandi, ſiue alienationis expreſſa prohibitio non fuerit, iuxta notata *in l. filius fam. §. diui. de legat. 1. & in l. quoties ab*

86 *omnibus, C. de fideicom. & ideo dicebat Bart. in d. l. qui Romæ, §. duo fratres num. 21.* quod quando in diuiſione, quæ fit inter fratres, dicitur quod concedunt ſibi ad inuicem dictas res ad habendum, vendendum, tenendum, & alienandum, &c. quod ſi aliquis ex eis alienauerit, non poteſt ab altero adueniente caſu fideicommiſſi reuocari alienatio, quia per illa verba cenſentur remiſiſſe ius fideicommiſſi, ſequuta alienatione, ſiue illud ſciuerint, ſiue ignorauerint diuidentes, cuius dictum ſequitur *Alexan. ibid. num. 58. & Iaſ. num. 72. & Ruin. conſ. 119. nu. 20. vol. 2. Aymon. Crauet. conſ. 24. num 8. & 10.* vbi dicit hanc eſſe verã, & communem opinionem, huius etiam opinionis fuerunt *Alexand. Crot. Pariſ. & alij relati per*

87 *Anto. Gabr. in d. conclu. 1. tit. de fideicom. num. 29. & 30. & tradit pulchrè Ioſeph. Maſcard. de probatio. vol. 2. concluſ. 776. maxime nũ. 13.* vbi limitans concluſionẽ principalem, qua cauetur quod per ſim-

ſimplicem diuiſionem non cenſetur renuntiatum fideicommiſſo, dicit hoc non procedere quando dictum ſit, quod diuidentes poſſint de rebus ſic diuiſis facere prout voluerint, tunc enim præſumitur inter eos remiſſum ius fideicommiſſi, vbi plures allegat, conducuntque tradita per *Alciat. reſponſ.* 138. quem nemo allegat, quę omnia maxime procedunt in caſu noſtro, in quo concurrunt duæ aliæ fortiſſime coniecturæ, nempe, quod dictum fideicommiſſum fuit reciprocè factum de vno fratre in alium, & etiam quia ipſimet habuerunt expreſſam notitiam teſtamenti, & cōtentorum in eo, nec poteſt dici quod ignorauerint fideicōmiſſum, quod patet ex prælūdijs dictæ ſententiæ arbitralis inter eos per arbitros latę, quibus cōcurrentibus fideicōmiſſum cēſetur renuntiatum, *ex Bart. in d. §. duo fratres num.* 12. *&* 14. quas etiam coniecturas amplectitur *Anton. Gabr. d. concluſ.* 1. *num.* 43. *& optime Marian. Socin. Iun. conſ.* 116. *ex num.* 31. *cum ſequent. vol.* 1. ex quibus videbantur diſſolui nodi difficultatum per partes aduerſas motarum.

Replicabatur pro parte Petri Raymat, contra fundamenta Eleonoris propriū intētum
88 fortificando, quod partitionis, ſiue diuiſionis, ius inter coniuges introductum, de foro renūtiari poteſt quibuſcumque verbis, etiā generalibus, ſola enim viduitas ſpecialem renuntiationem de foro requirit, *Pleba.*
89 *ad vtrumque in obſer.* 58. *de iu. dot.* & cum hoc ius partitionis, ſiue diuiſionis acqueſtuum, & bonorum mobilium ſit odioſum, & contra ius commune *Gutier. lib.* 2. *q.* 116. 117. 118. *Matien. in l.* 1. *gloſ.* 1. 2. 3. *Simanc. Burg. de Paz, & alij relati ſupra pro hac par*
90 *te Caſane. Rub.* 4. *§.* 2. *verb. fœminæ, ver. Panormitanus Pleban. ver. diuiſio num.* 7. inde deducitur renuntiationē huius iuris quod odioſum, & irrationale Doctores dicunt, fauorabilem eſſe, præſertim cum regrediamuus ad ius commune per illam, *Menoch. caſu* 199. *num.* 22. *& conſ.* 187. *numer.* 36.

Cum igitur in hoc verbis generalibus renuntiari poſſet, oportet præciſſe fateri in propoſito renuntiatum fuiſſe, cum in initio capitulationis per clauſulam generalem de per ſe ſtantem, & nulli particulari capitulo hærētem diſponatur, vt nulli fori vendicent ſibi locum in prædicta capitulatione,
91 cum igitur clauſula de per ſe ſtet, ad omnes foros referenda eſt, *ex traditis in l. talis ſcriptura de legat.* 1. *Gabr. de clauſulis concl.* 9. *num.* 20. maxime cum initio poſito in omnia ſuperiora potenter influat, *Mandoſ. ad Roman. conſ.* 503. præſertim cum per verba negatiua fori omnes ſubducantur à capitulatione hoc caſu ex vi negatiuę habētis ſpecifice expreſſionis vim, non admittentis reſtrictionem, omnes fori cenſentur ſigillatim in indiuiduo nominati, & ſubducti, & ſic forus, ſeu *obſer. de diuiſione* loquēs, vt latiſſimè ſupradictum eſt, quamobrem cum per clauſulam negatiuam omnes fori in indiuiduo ſint ſubducti per inter-

pretationem reſtrictiuam contendere non eſſe renuntiatum forum, ſeu *obſer. de diuiſione loquē*
92 *tem* contra literam, & chartam eſt, egregie *Socin. conſ.* 98. *nu.* 25 *& Alba. conſ.* 190. *num.* 10. ergo forus præcipiens ſtandum eſſe chartæ, ſicut contradicit interpretationi extenſiuæ, ita & reſtrictiuæ, & multo vrgentius.

Hæc igitur interpretatio à verborum generalium comprehendentium omnes foros fluens amplectenda eſt, maxime cum illa interpretatio in dubio aſſumenda ſit, quæ eſt æquior, benignior, diſcretioni naturali conformis, iuri communi conſentanea, conſuetudini ſimilium actuum ſimilima, veriſimili menti contrahentiū accedens, ſubſtātiæ materiæ, & naturæ rei hærens, iniquitatē, & impietatem excludens, deceptionem alterius ſubducens, iuris communis correctionem euitans, regreſſum ad ius cōmune ſororū inducēs, vt late, & eleganter deducit *Menoch. caſu* 199 *Burſa. conſ.* 177. & interpretatio quam fouebat hæc pars ſuperiores regulas cōſeruat, aduerſariorum verò interpretatio infringit, cum iuxta interpretationem hanc ſeruetur æqualiter inter maritum, & vxorem, quia ſicut illa deducit dotem, & bona ſua integra, ita & maritus deducit bona ſua, ius commune illæſum manebit, ſicque agemus æquæ benigne ſeruata diſcretione naturali, & conſuetudine ſimilium capitulorū
93 matrimonialium, & veriſimili contrahentium mente, omni iniquitate, & impietate excluſa, eſt enim ſeruāda inter maritum, & vxorem æqualitas, quia correlatiua ſunt, *Matten. in l.* 3. *lib.* 5. *tit.* 9. *& in l.* 6. *gloſ.* 4. *lib.* 5. *tit.* 10.

Sed ſuperiora egregius confirmantur ex pacto capitulorū, vbi Eleonora expreſſe cauit, vt maritus aſſecuraret illi dotem ſuper omnibus mobilibus, & cenſualibus, quæ per ſententiā arbitralem illi adiudicarentur, ergo non obſcure prǽſenſit, ſed implicite neceſſario confitetur
94 maritum dominum, quia quî alicui tribuit facultatem diſponendi de re, in conſequentiam fatetur eum dominum, *l. Proculus de vſufruct. Manti. lib.* 9. *tit.* 5. *num.* 11. cum igitur aduerſaria voluerit, quod maritus omnia mobilia, & ſedentia obligaret pro reſtitutione dotis, in neceſſarium antecedens fatetur eū dominum omnium mobiliū, & cenſualium, alioquim ſi medietas eſſet aduerſariæ, vt prætendit, impertinenter aſſecurationem dotis ſuper omnibus dictis bonis periiſſet, cum reſpectu medietatis, quæ non fuiſſet mariti, neque potuiſſet maritus aſſecurare dotē, neque hypoteca in re vxoris conſiſteret, ergo omnia mobilia, & cenſualia adiudicata per ſententiam arbitralem fuerunt Philippi Raymat, & ſic fratris, ſeu illius hæredis.

Denique quamuis ſuperiora non vrgerent, cum ſcriptura hæc foros ſubducens duos intellectus habere poſſit, alter renuntiationem diuiſionis inducens, alter non, ille aſſumendus

dus eſt qui alteri reſiſter, adeo vt vincere non poſſit, ſed vinci eum oporteat, *Menoch. conſ.* 97. *num.* 98. 99. 100. *Gabr. conſ.* 111. *num.* 24. non obſtante præfato *conſilio Romani* 57. qui loquitur quoties clauſula non obſtantia rum hæret alicui capitulo in particulari, quoniã tũc ad illud refertur, & in alia non influit,
95 ſecus ſi eſt de per ſe, nulli capitulo hærens, maxime in principio diſpoſitionis vt hic, quoniã tunc in omnia influit, vt prædixi, *ex l. talis ſcriptura.*

Sed, & non contemnenda
96 eſt authoritas *Molinæ verb. diuiſio, ver. item los baxillos, fol.* 99. dicentis, cenſualia non mortua, & ſic exiſtentia cum charta gratiæ non venire in diuiſione, quia etſi cenſualia contra ius commune pro mobilibus de foro reputentur, aliquando tamẽ pro ſedẽtibus reputãtur, quoniã ad eorũ naturã magis accedunt, vt deducit *Molin. in verb. mobilia bona* in caſu ſingulari, in quo licèt odioſus ſit, reputantur cenſualia pro ſedentibus, ergo in hoc ne veniant in diuiſionem, qui faborabilis eſt, nil mirum etiam ſi pro ſedentibus reputentur, *vt Molin. voluit.*

97 Eandem iuſtitiam fobet Petrus Raymat reſpectu quindecim mille ſolidorum, quoniam cum pro augmento dotis ſint atributi vxori, ſicut expreſſe cantat clauſula capitulorum, non licet iudici, qui præciſſe tenetur iudicare iuxta chartam,
98 & ſecundum quod in ea continetur, *obſer. item index de fide inſtru.* diſputare vtrum ſit augmẽtum dotis, vel ne, & cum augmentum dotis perſoluendum non ſit niſi dote ſoluta, *Roland. de lucro dot. q.* 10. & aduerſaria dotem non perſoluerit, impoſſibile eſt, quod augmentum petere, & conſequi poſſet.

99 Præterea, & ſecundo ſicut mulier, dotem non ſoluens, petere non poteſt augmentum dotis, ita etiam petere non poteſt alia lucra dotalia, & ſic partitionem, *vt ex Caſaneo, Benedicto, Baldeſio. & Ayora. de particione deducitur in primis ſcriptis.*

100 Tandem, & tertio, cum inſtrumentum capitulorum matrimonialium contineat pacta reciproca qui illo vtitur, tenetur probare ſe impleuiſſe perfectiſſime, adeo vt agere non poſſit,
101 niſi id perfecte probet, imo cẽſetur renuntiare contractui nõ implens, vt latiſſimo ſermone proſequitur *Maſcard in concl. tranſactio.* ſed aduerſaria non impleuit, quia dotem non perſoluit, ergo in vim capitulorum agere non poteſt.

Neque obſtat quod per diſtributas ſolutiones promiſſit dotem perſoluere, & vltimus terminus non ceſſerat, tunc quia cum defecerit in primis duobus terminis ex capite implementi non ſecuti, etiam in vna iota, nihil petere poteſt, *Maſcard. ſupr.* tum etiam quia debitor qui in priori termino non perſoluit, amittit beneficium ſoluendi in alijs terminis, *Mateſila. ſingularis.* 50. *nu.* 2. *fol. mihi* 252.

102 Vltimo minus obſtat, quod pater dotem promiſſerit, quoniam omnes iſtæ promiſſiones, & pacta licèt à diuerſis perſonis

nis facta, cum in vno inſtrumento facta fuerint, ſunt correſpectiua, & in eis ceſſante vno ceſſant omnia, *Bart. in l. pe-xens num.*49. *de edendo*, *Aymon. conſ.*298. *num.*13. *&* 411. *nu.*25 *& late* 356. *à prin. Tiber. conſ.* 2. *nu.* 55. *vol.* 1. *Decius* 245. *nu.* 5. *& latè* 279. *num.* 5. *Maſcard. concluſ.* 564. *num. fin.*

Tandem in hac lite fuit iudicatum pro Eleonora in vim ſupradictarũ rationũ, non obſtãtibus rationibus Petri, quibus ſatiſfactum apparet per contraria fundamenta, vt ſcilicet eius renuntiatio ſororũ ſolum operetur, in quantum aduerſantur pactis dotalibus, & conuentis, non autẽ abſolute, & ſic quod conſequebatur medietatẽ cenſualium, & bonorum acquiſitorũ titulo oneroſo, & etiã cenſualium, & augmentum dotis quæ recepta eſſet, & ſeu per Petrum Raymat confeſſata, quantum ad viduitatem, & auantagias, quæ fuerunt expreſſe renuntiatæ, fuit iudicatum contra Eleonoram, vide in proceſſu Eleonoris Lorens, ſuper emparamento cenſualium, circa annum 1596. in Curia Iuſtitiæ Aragonum.

DECISIO CCCCV.

Petrus Pujol fecit donationem duarum vinearum pure, & ſimpliciter Ioanni nepoti, ob multa merita, & ſeruitia in Petrũ elargita, expreſſata in donatione, & poſt Petrus ante traditionem illa bona alij obligauit, & eadem die Ioannes promiſſit Petro dare certam quãtitatem ſub quadam cõditione, dubitabatur de tribus, primo an merita eſsẽt probata ex ſola enũciatione ſpeciali illorum.

Secundo, an potuerit ante traditionem ea alijs obligare.

Tertio, an eſſet donatio ſimplex, & pura, an verò correſpectiua ex promiſsione Ioannis, & ſic ob cauſam, taliter quod donationem redderet conditionalem, & ob cauſam, ob correſpectiuitatem.

SVM-

SVMMARIVM.

Donatio ob ſeruitia facta, ſi de eis donator ſpecialẽ mentionem faciat, & illius donationis capax ſit donatarius, nec ex inde præiudiitum tertio fiat, merita, & ſeruitia donatarius, probare non tenetur, numer.1.

Donatarius ſi incapax ſit donationis ob merita, & ſeruitia erga ipſum collata, etiã ſi ſpecialis mentio à donante ſeruitiorum fieret, ab onere probandi non releuatur, num.2.

Aſſertio ſpecialis ſeruitiorum in donatione incapaci facta, in fraudem legis facta dicitur, num.3.

Donans bona ſua poteſt ante traditionem res donatas alij obligare, num.4.

Donans bona ſua poteſt ante traditionem alij ea obligare ſi in prima donatione conſtitutum non interueniſſet, ſecus ſi interueniſſet, num.5.

Conſtitutum, tantum quando donans, vel venditor poſſidet, operatur, nu.6.

Debitorum nomina, vt incorporalia non poſſidentur, & ideo per ceſſionem traduntur, numer.7.

Donatio propter nuptias non fit filio, ſed mulieri ad eius vtilitatem, & ſecuritatem, num.8.

Donatio pure, & ſimpliciter celebrata, ob cauſam dici non debet, nu.9.

Donationem puram eſſe, & ob cauſam eſſe, repugnat, numer.10.

Pater & filius reſpectiuè ad donationem propter dotem, vel propter nuptias de iure tenentur, nu.11.

Donatio propter cauſam non eſt propria donatio, nec liberalitas, imo quaſi permutatio dicitur, num.12.

Cauſa extrinſeca non impedit quo minus donatio ex liberalitate procedere dicatur, num.13.

Cauſa extrinſeca cum non finalis, ſed impulſiua dicatur ex ea nec reſtriugitur dispoſitio, nec alteratur, numer.14.

Donatio quando inſinuationem non requirat, numer.15.

Dona-

Deciſio CCCCV.

1 AD primum
reſpōdetur
afirmatiuè,
nā vbi fuit
facta dona
tio alicui ra
tione ſerui-
tiorum, & meritorum, ſi de eis
faciat donator ſpecialem, non
generalem mentionem in do-
natione, & donatarius ſit capax
illius donationis, vel legati, nec
2 fiat inde præiudicium tertio,
tunc non, tenetur donatarius,
vel legatarius probare meri-
ta, ſed ſufficit illa aſſertio ſpe-
cialis, *l. Attilius, ff. de donatio.* ſe-
cus ſi donatarius eſſet incapax,
nam tunc etiam ſpecialis men-
tio meritorum non releuaret
eum ab onere probandi ea, *l.*
3 *qui teſtamentum, ff. de probat. l. cum
quis, §. titia, ff. de leg. 3.* ratio eſt,
quia tunc cēſetur in fraudē le
gis facta illa aſſertio, ſeu con-
feſſio, *d. iuribus*, ſed hæc intellige
in priuatis, *Garcia de nobilit. gloſ.
2. à num. 17.* nam in Principe fa-
ciente ſimiles donationes, & le
gata ſecus eſſet, idem *à num. 20.
Barbatia conſ. 2. & Rebuf. tenent cō_
tra ſuperiora*, vt in omni caſu de-
4 beat probare merita, ſed non
placent ſua dicta. Ad ſecundū
fuit etiam reſpōſum, quod ſic,
quia donans bona ſua poteſt
ante traditionem res donatas
alij obligare, *l. fin. §. lucius, ff. de do
nation. , l. quoties de rei vend.* quod
5 eſt verum niſi in prima dona-
tione conſtitutum interueniſ-
ſet, quia tunc primus donata-
rius eſt præferendus alijs, quod
vltimum non procedit in nomi
6 ne debitoris, quia conſtitutum
ſolum operatur, quando vendi
tor, vel donans poſſidet, & non
aliter, nam conſtitutum eſt trāſ
7 latio poſſeſſionis, at nomina
debitorū non poſſidētur, vt in
corporalia, & tradūtur per ceſ-
ſionē, vnde ceſſione nō facta li-
cèt donator, vel venditor appo
nat conſtitutum, ſemper pote-
rit nomen debitoris ſui dona-
8 re, & in alium transferre, *Decius
conſ. 251. num. 4.*

Donatio propter nuptias nō
fit filio, ſed mulieri ad eius vti-
litatem, & ſecuritatem, & eā fa
cit, vel ipſe filius, vel pater pro
filio mulieri, *§. eſt & alius vbi gloſ.
exequēte, inſtitut. de donatio. Aymon.
9 conſ. 85. num. 4. & 136. nu. 2.* Ad
tertium fuit dictum fuiſſe purā
donationē non ob cauſam, quia
donatio fuit facta pure, &c. Pu
rè, libere, ſimpliciter facta do-
natio non dicetur ob cauſam,
nec correſpectiua, licèt donata
10 rius eodē die aliquid promittat
ſeu det donāti, ſed ſunt actus ſe
parati, nec dicūtur ineſſe, nā re
pugnat eſſe purā, & ob cauſam,
Corn. conſ. fin. lib. 1. & præſertim ſi
aliæ adſunt cōiecturæ, quæ ex-
cludant omnē correſpectibilita
tem, & ſuadeant actus eſſe ſe-
paratos.

Tum quia donatio ob cau-
ſam dicitur duobus modis, pri-
11 mo, quando cauſa eſt neceſſa-
ria, veluti donatio propter do-
tem, vel propter nuptias, ad
quas pater & filius reſpectiuè
de iure tenentur. Secus ſi cauſa
12 nō habet talem neceſſitatem,
Aymon. conſ. 136. & 85. vbi be-
ne probatur, quia ſecūdū DD.
donatio ob cauſam non eſt pro
priè donatio, nec liberalitas,
imo dicitur quaſi permutatio,
ſi igi-

Digitized by Google

ſi igitur in donatione ob cauſam ceſſat liberalitas, nec illa proprie dicitur donatio, ergo donatio ob cauſam dici non poteſt, niſi talis cauſa ſit neceſſaria, quia ſi neceſſaria non eſſet, ſed voluntaria cui dubium, quod eſſet mera liberalitas. & ſic quando in donatione eſt mera liberalitas, non poteſt dici ob cauſam, *Aymon. d. numer. 2. in conſ. 136.*

13 Secundo, quando reſpicit commodum donantis, ita tamen quod excludat omnem liberalitatem, ſecus ſi eam non excluderet, licèt fieret ex alia cauſa extrinſeca, quæ non impediret quo minus dicatur donatio ex liberalitate procedere, veluti donatio facta à patre in præmium emancipationis dicitur ſimplex, nec conſideratur, quod fiat ob cauſam emãcipationis, quia illa cauſa non

14 excludit liberalitatatem, & ſic talis cauſa extrinſeca dicitur impulſiua, non finalis, ex qua diſpoſitio, nec reſtringitur, nec alteratur, prout eſt donatio, quæ fit ex cauſa quæ reſpicit commodum eius, cui ali-

15 quid relinquitur, vel donatur, *Aymon. vbi ſup. conſ. 85. nu. 2.*

Donatio quando non requirat inſinuationem, *vide Molin. & Portol. ver. donatio. ver. inſinuatio. Dueñas regul. 224. in ver. datio. in ſolutum, & ver. inſinuatio.*

DECISIO CCCCVI.

De tempore præſcribendarum ſeruitutum, & quomodo acquirantur, & etiam amittantur.

SVMMARIVM.

Seruitutum cauſam continuam habentium, quaſi poſſeſſio per vnum perfectum actum acquiritur, num. 1.

Seruitus viæ, vel itineris, quia cauſam diſcotinuam habens, non per vnicum actum, qua ſi poſſeſſio earũ, ſed 30. dies acquiritur, num. 2.

Seruitus cauſam diſcontinuam habens, cuius vſus iure facultatis frequentari nequit, vnico actu poſſeſſio ipſius perficietur, num. 3.

Ius ciuile, & canonicum quoad tempus præſcriptionis rerum, iurium, vel ſeruitutum conſentiunt, quoad bonam fidem verò diſſentiunt, numer. 4.

Ius commune ſi alicui præſcriptioni, tam rei corporalis, quã incorporalis reſiſtat, ad illius proba-

probationem, titulo, vel immemoriali opus erit, numer.5.

Seruitutes quælibet perſonales diſcontinuam cauſam non habent, & ſic ordinaria præſcriptione præſcribuntur, numer.6.

Vſusfructus eodem tempore quo dominium præſcribitur, quia ad hunc effectum illius pars eſt, num.7.

Præſcriptio earũ rerũ, quæ meræ facultatis, & vrbanitatis ſunt, vt in tollendo altius domum, vel coquendo in tuo furno, & ſimilium, etiã per mille annos non acquiritur, num.8.

Vniuerſitas ad collectarum impoſitionem ob æs alienum cogi poteſt, num.9.

1 LIcét in alijs locis egerimus de præſcriptione vſusfructus & ſeruitutum, iterũ latius materia tractãda eſt, in ſeruitutibus habẽtibus cauſã cõtinuã acquiritur quaſi poſſeſſio per vnum actum perfectum, vt in ſeruitute tigni immitendi, nã facta immiſione acquiritur quaſi poſſeſſio illius iuris, *l. ſicuti §. ſed ſi quæratur, & ibi Paul. tit. ſi ſeruit. vendi. l. ſeruitutes, quæ in ſuperficie, ff. de ſeruitu. vrb. præd.* ſecus verò in habentibus cauſam diſcontinuam, ſi frequenter fieri poſſunt, & competant iure facultatis, veluti in ſeruitute viæ, & itineris, nam per fundum tuum frequenter ire poſſum ad voluntatem meam, ſi me nõ prohibes, & competit mihi talis facultas á iure, *l. diuus a cõtrario ſen-*
2 *ſu, ff. de ſeruit. ruſti. prædio*, nam non per vnicum actum acquiritur quaſi poſſeſſio, nec per vnam itationem (vt logice loquar) vel duas, ſed ſolum per 30. dies vſus talis ſeruitutis acquiritur quaſi poſſeſſio illius, *l. 1. tit. de itinere, actuque priuato*, ratio iſtorum eſt, quia non præſumor ire animo acquirẽdi poſſeſſionem ſeruitutis, ſed ex facultate conceſſa à iure eundi, niſi me prohibeas, dum non ierim, & frequentauerim per 30. dies, tunc enim acquiro quaſi poſſeſſionem.

Quando verò in habentibus cauſam diſcontinuam actus nõ
3 competunt iure facultatis, nec frequẽtari poſſunt ad volũtatẽ vtentis, vt intereſſe electioni Epiſcopi, nam Clericis hoc nõ competit à iure, ſed ſoli canonico, nec poſſunt Clerici intereſſe etiam frequenter ad nutũ facere, tunc ex ſolo vno actu perfecto acquiritur quaſi poſſeſſio, ſi ſemel inter ſint canonicis non contradicentibus, nam non poteſt intereſſentia tribui iuri facultatis, cum Clericis non competat tale ius, nec poſſint frequenter intereſſe, niſi caſus euenerit electionis.

4 In præſcriptione rerum, iurium, & ſeruitutum quo ad tempus nulla eſt differentia inter ius canonicum, & ciuile, ſolum enim eſt quo ad bonam fidem, quam ius canonicum requirit, ciuile verò non, & ſic de vtroq; iure contra eccleſiã requiritur tempus 40. annorum, contra Romanã 100. annorũ, in ſeruitutibus habentibus cauſam diſcontinuam contra, vel inter priuatos etiam æquale tẽpus de vtroq; iure requiritur, taliter, quod vbi de iure ciuili requiritur tempus immemoriale vt in ſeruitute viç ſeruitiorum extraordinariorum iure depaſcendi in alio territorio, in quo requiritur etiam tempus immemoriale ſine, tit. cũ tit. vero 40. anni, *Couarr. n. 11. verſ. quinto*, ex communi, quia habet cauſam diſcontinuã, & eſt realis regulariter, vbi etiã dicit quando ſit perſonalis, & dantur aliæ limitationes in quibus 10. anni ſufficiunt, vt in ſeruitute etiam diſcontinua, cum verò, & probato titulo, & bona fide, *d. n. 11. ver. & tamen*: idem eſt in eccleſia præſcribente contra priuatum & inter priuatos *Abbas in cap. de quarta num. 16. cum ſeqq. de præſcrip.* in hoc tamẽ differunt, quia vbi de iure ciuili in ſeruitute diſcontinua, requiritur tempus duplicatum, veluti vbi cauſa ſeruitutis habet longũ interuallum, *iuxta l. ſi ſic. ff. quemad. ſeruis amit.* tunc contra eccleſiã requiruntur 40. anni, tantum, vt ibi, quia de iure canonico, vbi in caſibus, in quibus præſcriptio 40. annorum eſt neceſſaria, nũquam duplicatur *Couarr. lib. 1. variar. c. 17. num. 10. ver. verum, &c. Abb. in d. c. de quarta de præſcript.* & ſi ius commune reſiſtit præſcriptioni, requiritur titulus, vel immemorialis, & hoc in rebus omnibus corporalibus, & incorporalibus, veluti iuribus, *Abb. in d. c. de quarta num. 13. ver. Hoſtienſis hic dicit, &c. & num. 16. 17.*

5 In ſeruitutibus verò habentibus cauſam continuam, & perpetuam, vt ſeruitus aquæductus, quæ ſine intermiſſione ducitur, electione, & ſimilibus, quorum effectus remanet, & durat, vt etiam in iure decimarum currit præſcriptio 10. & 20. annis, ſicut in immobilibus, hac data differentiã, quia in immobilibus corporalibus requiritur titulus, in iuribus verò in corporalibus ſufficiat ſolus vſus *Abb. num. 21.* dicens, quod incipit hæc præſcriptio ex quo quis cœpit vti illo iure, non vi non clam, nõ præcario, ſciente alio, & non contradicente, *Abbas num. 21.*

6 Seruitutes perſonales debitæ à re perſonæ, vel à perſona perſonæ non habent cauſam diſcontinuã, quia perſona animo ſemper poſſidet, & ſic præſcriptione ordinaria 10. vel 20. annorũ, *Couar. vbi ſup. ver. ſed & tertio, iuncto ver. ſed quia*, ibi, *Ac ſi perſona, &c.*

7 Vſusfructus præſcribitur eo modo, & tempore quo dominiũ, quia eſt illius pars ad hunc ſaltem effectum *Couarr. lib. 1. var. c. 17. num. 11.* & eſt notandum, quod ad hoc vt vſufructus ſit, & dicatur ſeruitus perſonalis debet eſſe, & cõſiſtere in omnibus fructibus, vel quota, &

etiam quod vſus ſit ad omne neceſſarium, ſecus in vtroque caſu ſi ſit ad certam quantitatē *Paul. in l. vt pomum. ff. de ſeruitu. Alex. conſ. 18. n. 5.* vbi de communi & vera, *Menoch. præſumpt. 136. lib. 4. & de retin. poſſe. reme. 6 num. 47. Iaſon in §. æque de actio. inſtit. num. 18.* & hoc eſt generale in omni ſeruitute perſonali, vt ſi ſit pro certa quantitate deſinat eſſe ſeruitus, & ſit ius perſonale tantū, vt dixi, facit *l. Gaius de annu. lega. l. vt pomum de ſerui. & ibi DD. Pariſi. tamen conſil. 97. in 2.* videtur ſentire, quod poſſit dari vſufructus in quantitate, vide eum, tamen hoc non ibi definit, & licet loquatur de vſufructu, eſt quia a principio fuerat vſufructus, & hoc nomine appellat, etiam poſtquā fuit redactus ad quantitatem, licet non eſſet tunc vſufructus, & ſic in *conſi. 84. in 3.* ſequitur *Alex.* Deniq; vt ſit vſusfructus, debet eſſe in omni fructu, vel quota, & vſus ad omne neceſſarium, & quod propria manu capiat vſufructuarius, ſecus ſi de manu hæredis, & in quantitate, *d. l. Gaius. DD. vbi ſupra.* In ſeruitute tamen reali bene poſſet eſſe in quantitate, dummodo propria manu capiat quis, *Alex. & alij vbi ſupra.*

8 In præſcribēdis his quæ ſunt mere facultatis, & voluntatis, vt in tollendo domum altius, vel molendo, vel coquendo in furno, mollendino tuis, non currit præſcriptio etiam per mille annos, & qui ſint actus facultatis, vel ſeruitutis, *Maſcard. concluſio. 1220.* & hoc niſi interueniat factum hominis, ſcilicet interpellatio, & patientia, & acquiſitio, quia ſcilicet non eleuaui altius prohibitus a te, & quod me compellaris ad coquendum in tuo furno, nam ab his punctis currit præſcriptio, ſecus alias, quia nunquam curret.

Vbicumque agitur de extinguendo tantū iure alterius, veluti creditoris, collectarij, & ſimilium non requiritur in præſcribente quaſi poſſeſſio, nec interpellatio, & contradictio ad præſcribendam liberationē ſed ſolus curſus temporis ad præſcribendum requiritur, *Crauet. conſ. 111. num. 20.* ſi tamen caſus petendi venerit, & non ſit petitum, & ſic libertas non ſoluendi onera aliqua præſcribitur ex non vſu ſoluendi per immemorialem, vel 40. annos, *nu. 11. 12.* dum tamen caſus euenerit ſoluendi, & non fuerit ſolutum, licèt nō fuerit petitum, *Aymon. conſ. 111. nu. 39. 25.* & idem in alijs iuribus negatiuis non faciendi, vel non dandi aliquid. Nec eſt probanda negatiua, quod nō ſoluerit, ſed ſolus curſus temporis quo non ſit ſolutum, *nu. 11.*

9 In oneribus tamen ſoluendis, ſecus eſt quam in facultatiuis, quia ſunt actus neceſſarij tā ex parte ſoluentis, quam imponentis (quia vniuerſitas cogi poteſt imponere collectas ob æs alienum, *Crauet. nu. 22.* & idem quando ius facultatis, & voluntatis deduci poteſt in iudicium, nā tunc currit præſcriptio ex ſolo non vſu, ſi caſus vtendi venerit, & nō fuerit ſequutus vſus *nu. 22. 24.* clarius loquēdo præſcriptio

ſcriptio, & poſſeſſio in iuribus negatiuis, veluti non euodi ad fuoum tuum, vel molēdinum currit à die interpellationis, & ſequutæ cōtradictionis, ſeu ne gationis, *Brunus conſ.* 12. *nu.* 19. loquens in iure non ſoluendi decimas, *Crauet. conſ.* 111. *n.* 2. nam ad hoc vt ego acquiram ius ne gatiuum non eundi, requiritur quod me interpellaueris, & hoc non obſtāte ego contradixerim, & non vellim, vt præſcribam ius negatiuum non eūdi, *Cuman. conſ.* 84. loquens in iure non ſoluendi dezimas, *Belbonus conſil.* 1. *num.* 14. *Guid. Papa* 9. *penul.* 5. *dubio*, *Alex. conſ.* 136. *Ioſeph. Ludoui. deciſ.* 106. *Seraphin. de ciſ.* 5102. *nu.* 7. ſed hi omnes intelligendi ſunt in iuribus negatiuis facultatiuis, & meræ facultatis, vt ſi præſcribatur ius compellendi aliquem ne altius ędificet, ne ad furoum alienum vadat, tūc coim procedunt ſupra dicta. Secus verò quādo ius facultatis habet annexā actionē, paſſiuè veluti ſi agatur de præſcribenda libertate nō ſoluēdi gabellam, dezimam, vel nō faciendi aliquid aliud, ad quod poteſt quis compelli iure actionis, tunc non requiritur interpellatio, ſed ſolus non vſus ſufficit per tempus ſufficiens ad præſcribendum, dummodo ca ſus vtendi, & faciendi venerit, nam ſi nō venerit, nunquā currit præſcriptio, *ita Crauet. d. conſ.* 111. *& de antiquit.* 4. *p. §. circa præmiſſa, à num.* 35. amittuntur ſeruitutes hoc modò ſi habent modicum interuallum veluti dierum, vel horarum, veluti ius ducendi aquam alternis horis, vel diebus, amitto talem ſeruitutem, non vtendo 10. & 20. annis, ſi verò alternis menſibus vel annis, duplicatur tēpus ordinarium ad eam perdendum *Crauet. num.* 31.

DECISIO CCCCVII.

An diſmembrata aldea, vel vico, ab aliqua vniuerſitate, vel villa, onus, quod illa aldea debebat ſubire, accreſcat alijs aldeis, an verò etiam capiti.

SVMMARIVM.

Aldea in villam erecta, quæ antea ad certa onera tenebatur, num poſtea onus eidem competens alijs accreſcat, num. 1.

Aldea in villam erecta alia loca maius onus quam antea ſubire non tenentur, nu. 2.

Exemptio qua Rex exemit aliquem locum à iuriſdictione alicuius villæ in aliorum præiuditium operari non debet, num. 3.

Præiuditium maximum verſatur, ſi onus competens villæ exemptæ alijs accreſceret, numer. 4.

merit à iuriſdictione villæ de Sariñena, & ab alijs oneribus, ad quæ antea tenebatur, quod dubitandum non eſt, ſequitur hanc exemptionem in præiudi tium aliorum locorum nullate nus ſuſtineri, magnum autem præiuditium verſaretur, ſi onus competens villę exemptæ alijs accreſceret, cũ antea ad illud
4 minime tenerentur, ſed locus qui de facto eximitur, ita in his terminis tenet *Ioan. And. Anto. & alij in c. peruenit de immun. eccl. Iaſon. in l. auus neptis num. 9. C. de pact. pluribus relatis, Felin. in c. acce dentes numer. 7. de præſcriptionibus, ver. prima concluſ. Imola in l. ab omni*
5 *bus, de leg. 1. Angel. poſt Guillel. in l. ſi vnus, §. item ſi pactus, in fine de pact.*

Secunda ratio, licèt enim
6 omnes aldeæ ad hanc contributionem teneãtur in vim ſententiæ arbitralis, non tamen inſolidum, ſed pro virili, prout in dubio quęlibet obligatio ſit, intelligitur vt ſuſcepta à pluribus intelligatur tantũ pro par-
7 tibus ſingulos tangentibus, *Paulus de Caſtr. in l. ſed Iulianus prope finẽ principij, ad Macedonianum, & in promiſsione tradit Alex. conſ. 60. col. 2. lib. 7. Ruin. conſ. 19 num. 9. lib. 4. & in executione inſtrumenti tradit Socin. conſ. 157. nu. 36. lib. 4. latè Rõ chegal. in l. reos, § cum in tabulis à nu-*
8 *mer. 15. de duobus reis*, hocque nullam difficultatem habet, cum enim omnia loca particulariter compromittant, ſpecialiter etiam in ſententia quælibet pro ſua parte cogi debet, at vbi omnes in ſolidum non te-
9 nentur, liberatio vnius non reſultat in præiuditium aliorum, nec vt alijs accreſcat illius onus, *l. ſi vnius, §. ante omnia de pactis, l. pacto ſucceſſorum, C. de pactis tradit Bart. in d. l. ab omnibus num. 2. de lega. 1. Abb. in d. c. acce dentes num. 7. de præſcriptionibus, Lu cas de Pena in l. graue, C. vt null. ex*
10 *vicon. lib. 11. verſ. quarto, quæritur, idem Bar. in l. 2. num. 3. C. de apoch. publi. lib. 10. Iaſon. in d. l. auus num. 11. de pact. Felinus in d. c. accedentes num. 8. vbi optimè Ripa in l. ſi ſe non obtulit num. 38. de re iudi.*

11 Tertia ratio, nam ſi aliquan do iſtud onus accreſcit alijs, id procedit vbi exemptio præcedit obligationem, quando autem è contra exemptio ſubſequitur, poſtquam obligatio erat conſtituta, & diuiſa collecta, & contributio, vt in præſenti caſu, tunc nullatenus accreſcio hæc locum habere poteſt; iam enim certam formam diſtribu
12 tiuã aſſumpſit obligatio, a qua nullatenus recedendum eſt, *l. inſulam de verbor. oblig. Bal. in l. etiam num. 29. C. de execu. rei iudic.* quem in hoc caſu procedere aſſerit *Feſtaſius de collectis par. 4. c. 2. num. 76.* addendum etiã
13 eſt, quod hoc caſu Locus de Caſtellon, in villam erectus nõ eſt exemptus abſolutione expenſarum funeris Regij, nec aliorum onerum in capitulo ſententiæ arbitralis contentorum, ad ea enim omnia, vt villa tenetur, vnde cum hæc exẽ-
14 ptio potius ſit diuiſio, tam iuriſ dictionis, quam oneris, ſicut iuriſdictio transfertur in villam de Caſtellon, ſic & onera, cum ergo hoc onus funeris quoad villam de Caſtellon exſtinctum

non ſit, ſed transferatur in eam
15 obligatio hæc iure proprio,
pro vt reliquæ ville Regni ad
id teneantur, & nõ in vim ſentē
tiæ arbitralis, apparet ex conſe
quēti neceſſario nullatenus ac
creſcere collectas has locis, cũ
hæ à villa de Caſtellon minime
16 ſeparentur, aliter enim impoſ-
ſibile eſt ius accreſcendi pro-
cedere.

Quarta ratio, nam tempore
dictę ſententiæ arbitralis, vt in
proceſſu exactè probatum eſt,
Locus de Caſtellon omnia alia
vicinorũ frequentia ſuperabat
imo & ipſe ſolus fere tot vici-
17 nos habebat, quot alia loca ſi-
mul iuncta, quia frequentia in
ſententia arbitrali ideo iniun-
ctam fuiſſe omnibus oppidis ſo
lutionem duarũ partium ex tri
bus exiſtimo, habita ſpeciali cõ
ſideratione Loci de Caſtellon
de Monegros, vt ſoluturus ipſe
de per ſe vnam ex duabus par
18 tibus, atqui ſi hæc pars nunc a-
lijs oppidis accreſceret, fieret,
vt magnum præiuditium illis
reſultaret, & ſicuti cum de mi-
nimo onere tractatur, permit-
tunt Doctores hoc accreſcen-
di ius, negant tamen illud vbi
maximum eſt, quod accreſcit,
19 vt exemplificat poſt *Guillelmum
Aug. in l. ſi vnus, §. item ſi pactus
in fine, de pact.* in vniuerſitate, quę
debebat Regi quolibet anno
centum, & in ea erat homo di-
tiſſimus, qui ſoluebat decem,
hic enim ſi à ſolutione exima-
tur, aſſerunt prædicti vniuerſi-
tatem ad ſola nonaginta tene-
ri, durum enim in iuſtum, &
20 iniquum eſſe, imò & aliquando
impoſſibile, quod pauci qui re-
manent ſoluant totam ſummã,
vt aſſerit in his terminis Lucas
de Pena *in l. exactores, C. de exa-
ctor. tribut. lib.* 10. ſic fuit iudica-
tum in proceſſu iurisfirmæ al-
dearum villæ de Sariñena, cir-
ca annum 1595.

DECISIO CCCCVIII.

An inſtrumentum cũ ſigno notarij, & teſtibus ſit inſtrumẽtum, licèt deficiat ſubſcriptio teſtium, & ſic deficiat ſolemnitas, & fuit reſolutum, quod nõ probat regulariter, tamẽ quod in antiquis probabit, maxime ſi iuueturpoſ ſeſsione aliqua, & de materia reſoluēdi poſſeſsionem, & quod præſumatur poſſeſsio in vim tituli præcedentis.

SVMMARIVM.

INſtrumentum publicum notarij ſignum, & teſtes habens quãuis ei aliqua ſolemnitas deficiat, ſolemne, dicitur, n. 1

Subſcriptio teſtium ſi in aliquo inſtrumento deficiat, talis defectus ſufficiens eſt adhoc vt inſtrumentum fidè careat, num. 2.

Tribu-

Tributatio de qua in præſenti ad reſoluendum dominium, & poſſeſſionem ſufficientiſſima reputatur, n.3.

Poſſeſſio, à titulo antecedente præſumitur naſci, nu.4.

Poßeſſio ſi data ab aliquo fuerit, & ab eodem poſtea titulus concedatur, eundem effectum tales traditiones important, ac ſi vnico momento factæ fuiſſent, num.5.

Traditio de qua in præſenti quãuis nulla fuiſſet, omnis tamẽ poſſeſſio tributationi præcedens, titulo attribuitur, numer.6.

Titulus, & poſſeſſio, quando ab vno, & eodem fonte (quamuis in diuerſis temporibus) dimanant, eundem effectum ac ſi vnico momẽto vtraq; traditio confecta fuiſſet, ſortiuntur, num.7.

Doctorum doctrinæ ſingulares ad propoſitum recenſentur, num.8.

1 TRibutatio anni 1537. verè, & realiter non eſt priuata ſcriptura, niſi inſtrumentum publicum, ſiquidem notarij ſignũ & teſtes habet, etſi non faciat fidem, quia deficit ei ſolemnitas ſubſcriptionis teſtiũ, in antiquis tamẽ probat plenè inſtru
2 mentũ tributationis, etiã ſi careat dicta ſolmenitate ſubſcriptionis, maxime concurrente poſſeſſione cum contentis in dicto inſtrumento minus ſolemni, vt in præſenti concurrit, ſiquidem Ioannes Perez cõtinuè tot annis poſſedit, incipiens ab anno de 37. hoc dicit ſingulariter, *Aym*õ faciẽdo differentiã inter ſcripturã omnino priuatã, & inſtrumentũ habens ſignum notarij, & teſtes carẽs, iuris aliqua ſolemnitate fidem illi ſubducente *Craue. de antiq. 1. par. §. octauo dat. limit. n. 17. fol. 37.*

3 Secundo dico, quod tributatio anni de 53. ſufficientiſſima eſt ad reſoluendũ dominiũ, & poſſeſſionẽ, quamuis nõ fiat articulus, nec probetur, quod tẽpore illius Abbas ſancti Ioãnis poſſidebat, quia ſicuti quando
4 præcedẽte titulo dato ab vno, poſſeſſio quæ ſubſequitur, ab illo titulo naſci præſumitur, &
5 quod titulus eam dedit, *l. quãdã mulier de rei vend. latiſsimè Maſcar. concl. 1197.* & ita quando vnus alteri poſſeſſiorẽ dedit, & ipſemet qui poſſeſſionem dedit poſtea titulũ conceſſit, omnis poſſeſſio præcedens ſubſequẽti titulo attribuitur, & ad omne eſt eiuſdẽ effectus, quaſi ſi titulus & poſſeſſionis traditio vno, & eodẽ tẽpore facta fuiſſet ſingulariſſime, *Bart. in l. cum ſolus de vſucapio. 4. ver. ad certas, & ibi additio, incipiens quando dubitat,* & ita ſiquidem articulatur, quod
6 anno de 37. Abbas diui Ioannis poſſidebat, & quod poſſeſſionẽ cum prima tributatione tradidit Ioanni Perez, quãuis talis traditio nulla fuiſſet omnis poſſeſſio iſta tributationi anni de 35. antecedẽs titulo anni de 35. attribuitur, cũ ergo poſſeſſio, & titulus ab vno, & eodem

Abbate, quamuis in diuerſis tẽporibus prouenirent, eiuſdem
7 effectus ſunt, quemadmodum ſi vno momento poſſeſſionem, & titulum ei tribuiſſent, & nil mirum ſi quidem vt ille qui dedit titulum, cõmiſſaret, multo minus quam hoc ſufficit vt per doctrinas ſequentes clare apparet, *Iaſ. in l fin. de iure emphi. nu. 159. poſt Specul. de iure emphite. §. nunc aliqui, nu. 67. Paul. conſ. 74. nu. 2. Ruyn. conſ. 50. nu. 19. vol. 1. Ti*
8 *raq. in fi. de retract. conuentio. nu. 11.* ita fuit reſolutum in proceſſu Abbat. & Conuentus ſancti Ioãnis ſuper apprehenſione, circa annũ 1597. in Curia Iuſt. Arag.

DECISIO CCCCIX.

Agitur de contractibus correſpectiuis, & de facultate alicui conceſſa declarandi caſus in negotiatione, & negocio contingẽtes, quid importet talis clauſula, & an non adimplens quæ ſibi incumbũt poſsit ſe contractu, & cõcordia iuuare.

SVMMARIVM.

Factum proponitur, nu. 1.
Cõſeruatores cõcordiæ omnes creditores repreſentant, n. 2.
Conſeruatores nominati in cõcordia à creditoribus nõ poſſunt reuocari, num. 3.
Ius ex facto oritur, num. 4.
Correſpectiui actus qui dicantur, num. 5.
Concordia ſi fiat cõtemplatione aliquarum rerum, illis ceſſãtibus ceſſat concordia, nu. 6.
Adimplemẽtum debet probare agens ex contractu vltro citroque obligatorio, alias repellitur etiam parte non opponente, num. 7.
Facultatem declarandi habẽs poteſt declarare in caſu dubio non vero in caſu claro, n. 8.
Facultatem declarandi habens poteſt declarare quæſtiones incidentes facti dubij, non quæſtiones iuris, quæ pertinent ad iudices, num. 9.
Facultas declarandi non extenditur ad caſus in ſpetiẽ prouiſos, num. 10.
Forus, q̃los menores de 20. años anni 1564. declaratur, n. 11
Facultatem authorãdi habens, non poteſt in ſui cõmodũ authoritatem præſtare, nu. 12.
Facultas ad fraudẽ cõmittẽdã nunquã cẽſetur comiſſa, n. 13.
Firma tollit ius partibus eis inauditis, & ita prouiſio in qua fũdatur debet eſſe clara, n. 14
Verba dedit, & tradidit, nõ probant adimplementum, n. 15.
Adimplementum obligationis ſucceſſiuæ non poteſt eſſe inſtantaneum, nu. 16.
Differẽtia inter factũ ſucceſſiuũ & inſtãtaneũ aſſignatur, n. 17

CA-

CASVS.

DOn Carolus Fernandez de Heredia, Comes Fontanus obtinuit iurisfirmã, & inhibitionẽ in vim cuiuſdã cõcordię cũ ſuis creditoribus, & vaſſallis initæ,
1 ne contra tenorẽ cõcordię poſſent ſui creditores eũ vexare, nec vaſſallos ſuos manifeſtãdo, apprehẽdẽdo, emparãdo, inuẽtariãdo, nec alijs quibuſuis modis, attento quod pro ſui parte dicebat ſe adimpleuiſſe, quæ tenebatur implere; modo creditores, & illuſtriſſima Comitiſſa de Fuentes D. Aldũtia de Ferreyra, quæ ſtatũ apprehẽderat petunt dictã firmã reuocari, & ſigna Regia nõ fore ſubleuãda, petẽte Comite fore ſubleuanda, tan quam facta contra tenorem firmæ, & circa confirmationem jurisfirmę obtentę per illuſtriſſimum dominum Carolum Fernandez de Heredia Comitẽ Fontanũ, & quod cõcordia pro ſui parte fuit obſeruata, & cõpleta, faciũt ſequẽtia. Primũ, quod hæc cõcordia facta fuit inter Comitẽ ex vna parte, & creditores domus, & ſtatus Fontiũ ex alia, vt in eadẽ concordia narratur *pag. 1. & 2.* & ita creditores vnicũ faciunt corpus, abſque eo quod inter ipſos diuerſitas ſit, Comes vero aliud, iuxta ea quæ agunt *Alciat. conſi. 164. num. 19. & Socin. in l. Gallus, §. quidam rectè, nu. 2.*

Secundum quod virtute dictæ concordiæ Comes ſe obligauit ad tradendum, & tradidit creditoribus, ſiue perſonis per ipſos nominatis, omnes fructus ſui ſtatus per tempus 24. annorũ, exceptis fructibus reſeruatis, *vt pag. 10. 15. uſ. 16. & 17.* & ita creditores durãte tẽpore 24. anno. facti ſunt dñi, & receptores dictorũ fructũ ſtatus, & nil Comiti petere poſsẽt.

2 Tertiò eſt aduertendũ quod nominati in conſeruatores oẽs creditores repreſentant, per quos dicta cõcordia fuit firmata, & laudata. & quidquid præfati faciunt, idem eſt, ac ſi omnes creditores qui ſupradictã cõcordiã laudarũt, feciſſent, *vt in l. item eorũ. §. ſi decuriones, ff. quod cuiuſq; vniuer.* & ex cõcordia *pa. 7* conſtat, quod creditores tranſmiſſerũt iura, & actiones in dictos cõſeruatores, ex quo dicitur, quod non ſoluẽdo vaſſalli poſſint cõſeruatores nominati executiuè procedere, & idẽ probatur *pag. 9.* vbi dicitur, quod nominati conſtituant procuratores ad recuperandas penſiones decurſas ante, & poſt concordiã, ad effectum excludendi quemcumq; tertiũ volentẽ impedire arrendatorẽ, vel adminiſtratorẽ, eo quod ipſe concordiã non laudaberit, *& pag. 10.* datur poteſtas nominatis conſeruatoribus ad adminiſtrandũ, ſiue locãdum bona, fructus, & reditus traditos per concordiam creditoribus per tempus ipſis benè viſum, & quod obligationes fiant in fauorẽ nominatorũ, vt ipſis ſatisfiat de precio, & ipſi tueãtur cõtẽta in cõcordia, & ita creditores receperunt fructus Comitatus per 24 annos, & conſignarunt nominatis, vt ipſi eos ad libitum diſtribuant, *vt latius traditur pa. 15. in fi. & pag. 17.* & ita nominati ſunt

conſtituti pleni procuratores.

3 Quarto,eſt notandum quod nominati,qui fuerunt conſtituti procuratores creditorum,& conſeruatores concordiæ non poſſunt reuocari per vnum creditorum,nec per omnes ſimul, quia tanquam conſtituti in cõtractu,ſunt pars cõtractus, *Bal. in l.fundi partem,de contr.em.Pau.in l.poſt rem in fine de re iudi. Rip. in l. obligatione generali,nu.28.de pig.*& eſt communis praxis, teſte *Rebuf.tit.1. tit.de lite obli. in præfatio nu.11.*& cũ non poſſint expreſſe reuocari per omnes, multo minus tacite, & indirecte per vnum, & ita videtur quod ea, quæ appellitum dedit,cum firmauerit concordiam,cõtrauenire non poteſt,nec eſt pars legitima,& quod eſt melior conditio nominatorũ quam creditorũ, *iuxta l.procuratore de procur.*

Nec obſtat dicere, quod cõcordia eſt nulla,eo quod cũ ea non eſt ſatisfactum,quia reſpõdetur, quod vel prętenditur quod Comes defecit cũ nominatis,& ita non eſt,imo ad impleuit iuxta tenorem ipſius cõcordiæ, ſed dato caſu quod nõ adimpleuiſſet, ſolum nominati pars legitima ſunt ad opponendam eam exceptionem,& non ſupradicta appellitans:aut prætenditur, quod nominati defecerunt cum creditoribus in administratione, & recta diſtributione fructuũ Comitatus, & id ita non eſt,ſed dato caſu,quod ita eſſet vt dictũ eſt, concordia facta non fuit inter nominatos ex vna parte, & creditores ex alia,imo facta fuit inter omnes creditores, qui eam laudarunt ex vna parte,& Comitẽ ex alia & ſic propter cõtrouerſias oblatas non poteſt dicta concordia reſcindi, & quia nominati ſoluturi ſunt creditoribus ex fructibus procedendis ex Comitatu *vt pag.10.& 15.in fine*,& ſic tacita ineſt conditio ſi naſcantur *vt in l.interdum de ver. obli.* & ſunt debitores quantitatis reſpectu certæ ſpeciei,& per cõſequens ſi fructus non colliguntur, aut collecti pereunt ſine culpa,non erũt obligati nominati, & multo minus cũ ipſis data fuerit facultas diſtribuendi ſolutiones ad libitum,*vt pag.15.in fine*, & ſic ſi creditor aliquis voluerit petere nominatis,verificare debet, quod habent quantitates pecuniarũ,quibus ſoluere poſſint,& procedere via ordinaria, ſignanter,cum veritas ſit,quod nominati virtute cõcordiæ potuerunt locare per prætiũ ipſis benè viſum,& adminiſtrare,& ſeruare fructus,ſi vendito ipſorũ non conueniat,& ita omnia in manu,& arbitrio ipſorũ erãt.

Omnia ſupradicta minorem habent difficultatem,*cum pag.16* data fuerit facultas nominatis ad prouideodum neceſſaria durante tempore cõcordiæ,& cũ data fuerit ſimiliter facultas adirimẽdas differentias,quę offerri poſſent interComitẽ,& creditores, & cum ipſas nominati declarauerint modo contento in inſtrumentis publicis ipſarum declarationum , videtur quod non debeat reuocari iuriſfirma, nec declarari cõtra nominatos, & Comitẽ per ea, quæ dicta ſunt, & quod tollenda ſint ſigna Regia apprehẽſionis factæ a domina Comitiſſa domna Alduncia deFerreyra.

Aduer-

Aduerſæ tamen partes petebant reuocari iurisfirmam, ſeu declarari, ſed pro maiori declaratione iurisfirmæ, cum ex facto ius oriatur, *l. ſi ex plagijs,*
4 *§. in cliuo, ff. ad l. aquil. Bart. in l. 1. C. de lit. contr.* ſupponenda ſunt ſequentia in facto pro parte Annæ de Gurrea creditricis petentis reuocari iurisfirmam, ſeu declarari non attare, conſtando, tranſactionem non habuiſſe effectum per totum menſem Augusti, anni 1584. quia ex laudatione facta per Hieronymū Andres à firmantibus exhibita, clarè apparet, & ſimiliter reſpectu penſionum eidem debitarum ſuper Comitatu, ſuper quibus non fuit oblata propoſitio per maritum ſuum in proceſſu Ioannis Sanzij Paternoy, & hoc ex ſequentibus.

Primo, quia dicta concordia fuit facta, die 29. Ianuarij, anni 1584. per aliquos creditores cum hoc pacto, quod illa haberet effectum, & non aliter, & ſimiliter quod illam concederent omnes creditores vſque in diem vltimum Paſchæ Reſurrectionis dicti anni 1584. & quod ſi aliquis creditor intra dictum terminum illam non firmaret, remaneret nulla, & poſtea illa fuit firmata per multos creditores poſt dictum terminum, cū hoc pacto, quod illa haberet effectum, & non aliter, vt ex ipſa apparet.

Item pactum in ea fuit appoſitū, quod creditoribus in quolibet anno penſiones decurrendæ ſoluerentur in integrum ſine diminutione, cum hoc tamē quod non poſſent debitas, & decurſas ia tunc repetere, ſed eas omnino amitterent, vt patet ex capite incipiente, *que ſiepre que la ſeñora doña Marqueſa.*

Item quod Comes promiſſit facturum, quod loca ſua de *Mediana, Maria, & Fūdetodos* ſoluerēt certas quantitates, & quod prima ſolutio eſſet in menſe Augusti dicti anni 1584.

Itē quod redimerentur quędam cenſualia debita Franciſco de Contamina in ſecuritatē dotis domnæ Catherinæ de Luna, & dictus Comes obligauit ſe ad cedendum ius quod habet in ſuis locis cuiuſlibet ſeruitij alimentorum, & ſilarum.

Item nominatis ſolū fuit data poteſtas vt regerent, adminiſtrarent, locarent, & prouiderēt omnia, quæ viderētur vtilia ad euitanda impedimēta quæ poſſent offerri in tan longo tempore 24. annorum, non autem vt poſſent pacta inita deſtruere & dicta firma caret adimplementis infraſcriptis.

Primo, quod illa non habuit effectum ad diem ſignatū, nec minus reſpectu dictæ Annæ de Gurrea ad diem per laudationem Hieronymi Andres ſignatum, vt ex ipſa concordia, & duobus actibus prorrogationū apparet, factis à perſonis nominatis die 27. Auguſti, & 25. Septembris 1584. in proceſſu exhibitis, in quibus fatentur facere dictas prorrogationes ſi concordia habeat effectum, & non aliter, ex quo apparet manifeſte, cōcordiam non habuiſſe effectum ad diem in quo dictus Andres eam laudabit, & ita

ita ſiquidem dicta firma fuit cõceſſa contra dictum Andres,& omnes ab eo cauſam habentes debet reuocari.

Item dictus Comes, nec perſonæ nominatæ in prouiſione iurisfirmæ non probarunt in quolibet anno penſiones decurſas creditoribus ſoluiſſe, nec Comes probauit, quod loca ſua *de Fuentes*, *Mediana*, *y Fuent de todos*, detulerint quantitates in concordia nominatas, nec etiam dictus Comes probauit feciſſe ceſſionem iurium vt tenebatur, quæ omnia probare debebant inſtrumentaliter.

Nec obſtat ſupradictis declaratio à domino Comite in proceſſu exhibita, & à perſonis nominatis facta, quia illæ ſecundum concordiam non habent facultatem declarandi, nec mutandi, ea quæ in ipſa concordia peculiariter pacta fuerunt, ſed ſolum eis facultas conceſſa fuit, vt poſſent impedimenta (quæ tempore concordiæ non aparebant) occurria in diſcurſu temporis 24. annorum prouidere, & euitare, & ita videtur D. Comitem non adempleuiſſe, nec ſatisfeciſſe eum dicta declaratione, nec ſimiliter perſonas nominatas habuiſſe facultatem declarandi, nec nouos actus faciendi, contra ea quæ peculiariter in ipſa concordia expreſſa fuerunt, & debebant adimpleri ad diem in ea aſſignatum.

Et ita notoriè conſtat, quod cum dicta concordia ſit actus reciprocus non probando adimpleuiſſe ea quæ pro ſua parte tenebantur, debet firma reuocari, cum ſit prouiſſa in vim concordiæ, & conſtat notoriè quod dictam concordiam firmarunt creditores cum hoc pacto, quod illa haberet effectum ad diem Paſchæ Reſurrectiones 1584. quod creditor qui intra dictum tempus non firmaret, remaneret excluſus, & à paucis firmata remanſit, & ita ſi verificatur, dictum Comitem loca ſua, & creditores vſque in illum diē firmatos adimpleuiſſe (quod nec nunc conſtat) inter hos poteſt concordia ſubſtineri, & non inter alios, ſiquidem in ipſa concordia declaratur fore excluſum creditorem, qui ad dictum diem eam non firmauerit.

Ad id verò quod dicebatur in declaratione, reſpondetur, quod ſi non habuit effectū concordia ad menſem Augusti 1584. non arctat, nec minus reſpectu iurium penſionum, ſuper quibus non fuit oblata propoſitio in proceſſu Ioannis Sancij Paternoy, ex quo alij non firmarunt eam maxime, quia debebat fieri in dicto proceſſu cōſenſus ab omnibus illis, qui in eo propoſitionem dederunt recitatus in concordia, & non firmando, nec laudando eam Hieronymus Andres, non poſſet, nec potuit prætendi aliquis bonus effectus tam pro Comite, quam cōmiſſarijs foralibus.

Pro Comitiſſa vera domna Alduntia de Ferreyra faciebant ſequentia fundamenta con-

contra Comitem contendentẽ ſigna Regia à bonis apprehẽſis eſſe ſublebāda, quoniã cum Illuſtriſſima Comitiſſa domnã Aldunzia de Ferreyra concordiæ ſe ſubſcripſerit, per quam nominatis attributa eſt poteſtas, pleniſſima declarandi quid quid voluerint, & ipſi declarauerint inſtrumento publico intercedente modum, & formamſoluendi creditoribus, decreuerintq; illos admittere debere ſolutiones non integras penſionum ſuarum, ſed valde diminutas, & propterea apprehẽſionis,& iuſtitię recurſus illis interdicant, idque in indiuiduo cum illuſtriſſima fecerint, perinde arbitrantur illi obſtaculo eſſe ad apprehenſionis proſecutionem,hanc declarationem nominatorum, ſeu adminiſtratorum concordiæ, ſicut ſi procurator habens ſpeciale mandatum, ab oblatione appellitus apprehenſionis cum omnibus inde ſecutis ſeparationem feciſſet, quia nominati in concordia, ſeu adminiſtratores illius ex mandata poteſtate, ſeu attributa à creditoribus, qui concordiæ ſe ſubſcripſerunt,id egiſſe profitentur.

Hæc difficultas leuiſſima eſt, & facillime diluetur, ius enim capitulorum matrimonialium, cuius virtute illuſtriſſima apprehendit certum clarum, & liquidum eſt, quod ſublẽuari,apprehenſionemque impediri rectiſſime prouiſſam, & ſigna Regia tolli ex incertis obſcuris lætibus, & quod peius eſt falſis fundamentis omni iuri, & rationi naturali contradicit, & repugnat, pro diſolutione igitur difficultatis propoſitæ animaduertatur,finem, & ſcopum vnicum, & clarum in quem concordia dirigitur,illum fuiſſe, vt creditores in fauorem Comitis,& pro cõſeruatione ſtatus omnes penſiones decurſas, vſque ad tempus concordiæ remitterent, vt illis pro remiſione penſionum decurſarum, penſiones decurrẽdæ integræ,& ſine diminutione ſingulis annis per ſpaciũ viginti,& quatuor annorũ perquod cõcordia facta fuit, perſoluerentur, vt conſtat ex diuerſis capitulis concordiæ, ſed præſertim ex duobus, quæ diſcretus procurator cauſæ inſignauit, præterea adminiſtratores, ſeu nominati in concordia poſt perſolutas ſingulis annis penſiones integras, cõpota exhigere ab adminiſtratore, & reſiduum,ſed illud,quod ſuper fuerit per ſolutis penſionibus ſingulis annis, inluitionem cẽſualium ſingulis annis conuerterentur.

His ſic ſuppoſitis multæ, & variæ,& veræ ſolutiones conſiderari queunt ad diluendam rationem contrariam,prior eſt actum eſſe correſpectiuum continentem plura, quorum alterа contemplatione aliorum facta fuerunt, nam creditores remittunt præterita, & decurſa, vt futuræ penſiones ſingulis annis illis perſoluantur, vt prædixi, ea ratione, vt calculum, & compotum ſingulis annis à nominatis, & adminiſtratoribus concordiæ fiat, & vt

Deciſio CCCCIX.

5 & vt ſingulis annis reſiduum
in ſolutionem cenſualium con
uerteretur, iſti enim ſunt actus
correſpectiui, qui ſimul fiunt,
vel incontinenti vnus poſt aliũ
in quibus, vno ceſſante ceſ-
ſant omnia, *Aymon. conſil.* 411.
num. 25. *& conſil.* 356. *à princi-
pio, & conſil.* 298. *num.* 13. *De-
cius conſil.* 245. *num.* 5. *& conſil.*
279. *numer.* 5. *Cornus conſil.* 284.
numer. 1. *vol* 4. *Maſcard. concluſ.*
564. *numer. finali. Tiberius conſil.*
2. *numer.* 55. *vol.* 1. ſed nomi-
nati non fecerunt ea, quorum
contemplatione creditores, &
ſic Illuſtriſſima concordiæ ſe
ſubſcripſerunt, quia neque
perſoluerunt penſiones inte-
gras ſine diminutione ſingu-
lis annis, neque compotum,
& calculum fecerunt bonorũ,
quæ à Comitatu præceſſerunt,
deſcriptorum in concordia ſin
gulis annis, neque reſiduum
bonorum, & fructuum, per
ſolutis ſingulis annis pẽſionibus
in luitionẽ cẽſualiũ cõuerterũt
ceſſantibus igitur his, quorum
6 contemplatione concordia fa-
cta fuit, ceſſant omnia in con-
cordia deſcripta, & ſic euannit
penitus poteſtas declarandi ar
bitris attributa, & ex cõſequẽti
declaratio ab eis facta nulla pe
nitus eſt, & obſtaculo propte-
rea eſſe non poteſt Illuſtriſſimę
domnæ Aldonciæ de Ferreyra,
quo minus apprehenſionẽ pro
ſequatur, & ſigna Regia con-
ſeruet.

Secundo iuuat, quoniam vl-
tro, & citro obligatoria eſt hæc
cõcordia, omnes enim ſunt obli
gati aliquid agere, qui in eius
confectione interceſſerunt, Illu
ſtriſſimus enim Comes, & eius
opida, & vaſſalli tenentur præ-
ſtare, & perſoluere cum effe-
ctu bona, & fructos in concor-
dia deſcriptos, vt ex eis perſol-
uantur integræ penſiones futu
ræ creditoribus, nominati ve-
rò tenentur, & obligati ſunt ſin
gulis annis perſoluere credi-
toribus penſiones integras ſi-
ne diminutione, tenentur etiã,
& obligati ſunt ſingulis an-
nis compota accipere, ex admi
niſtratore, tenentur tandem, &
obligati ſunt ſingulis annis re-
ſiduum bonorum, & fructuum
in luitionem cenſualium con-
uertere, perſolutis ſine dimi-
nutione penſionibus, credito-
res verò obligati ſunt penſio-
nes decurſas remittere, vt fu-
turæ integre ſibi perſoluantur,
ſed in contractibus vltro, & ci-
tro obligatorijs oportet eum,
qui contractu vti vult probare
ante omnia, ſe ea, quæ ſibi incũ
7 bebant ex integro adimpleuiſ-
ſet, alioquim niſi id oſtendat nõ
poteſt ſe contractu iuuare, imo
cenſetur illi omnino renuntiaſ
ſe, & officio iudicis repellendus
eſt, etiam parte non opponen-
te, *vt ad d. leg. Iulianus, §. offerri tra
dit copioſiſsime multa ſingularia refe
rens Maſcar.* 3 *p. in concluſione tranſa
ctio omnino videndus*, ergo cum no
minati non probauerint tria ſu
periora, ad quæ aſtricti ſunt in
concordia, ſe impleuiſſe, cla-
rum eſt concordiæ ſe iuuare
non potuiſſe, & ex conſequen-
ti declarationem quam fece-
runt fuiſſe nullam, & facul-
tatem non habuiſſe aperiendi
os, & prætendi ſigna Regia ſu-
bleuanda eſſe.

Ter-

Tertio, diluitur egregiè ratio contraria, quoniam quotieſcumque in vim alicuius diſpoſitionis facultas declarandi eſt attributa, illa facultas declarandi intelligitur attributa, & data intercedente dubitatio-
8 ne legitima, quoties enim caſus, qui in contrauerſiam deducitur, clarus eſt, diſpoſitio ſeruanda eſt ad vnguem, neq; tertius declarare poteſt, quia cum caſus clarus declaratione non egeat, non intelligitur data facultas tertio declarandi caſum clarũ, *DD. vbi Iaſ. in l. cũ hi § ſed cũ lis ff. de tranſactio. Paulus pulchrè conſil. 13. vol. 2. egregiè Alexan. conſil. 62. vol. 2. num. 7. Syluanus conſil. 71. & relati à Blanco de compromiſſis, q. 1. num. 10. fol. 9.* ſed in concordia clarè diſpoſitum eſt, vt ſingulis annis penſiones perſoluantur integræ, & ſine diminutione creditoribus, ergo facultas declarandi attributa nominatis non poteſt protendi ad hunc caſum clarum, declaratione non egentem, præſertim vt ille inmutetur, & corrigatur in pernitiem creditorum.

Quarto facit, quoniam facultas declarandi attributa tertio ſolum comprehendit quæ-
9 ſtiones incidentes facti dubij, non vero quæſtiones iuris, quia iſtæ coram iudicibus ordinarijs, & non coram tertio, cui eſt attributa facultas, tractandæ ſunt, *Alexand. conſil. 62. numer. 6. volum. 2.* ſed in propoſito quæſtio iuris eſt, & non facti, vtrum nominati per concordiam ſingulis annis aſtricti ſint penſiones perſoluere creditoribus, ergo ſuper hac iuris quæſtione nominati declarationem facere non potuerunt in præiuditium creditorum, ſicq; declaratio quam exhibent nulla eſt.

Quinto vrget alia ratio, quoniam cum caſus perſoluendi penſiones ſingulis annis creditoribus in ſpecie clarè prouiſus ſit per concordiam (vt prædixi) facultaſque declaran-
10 di non poteſt protendi ad caſus in ſpecie prouiſos, præſertim vt illi corrigantur, & immutentur in præiuditium eorum, quorum fabore ſpecialis prouiſſio facta fuit, vt tradunt *Cagnolus, & Decius in regula in toto iure, Alexan. conſil. 55. ad finem, volum. 4. & infiniti propè, quos citat Camus in §. conſtat num. 674. 675. 676. cum ſeqq.* ergo in vim facultatis declarandi non potuerunt nominati inuertere mutare, & corrigere ſpecialem diſpoſitionem factam in concordia, per quam cautum eſt vt ſingulis annis penſiones integræ perſoluantur.

Sexto aſtringit, quoniam facultas declarandi data nominatis, intelligitur eis attributa in quæſtionibus, quæ inter eos Comitem, vaſſallos, & arrendatorem, ſeu adminiſtratorẽ verterentur, non verò quoties quæſtio, & differentia verſaretur inter creditores, & ſic domnã Comitiſſam, & ipſos nominatos, tunc enim non cenſentur cõſtituti iudices cum facultate declarandi, cũ partis vicẽ ſubſtineant, aliter enim ſi diceremus, poſſent omnia bona nominati dila-

dilapidare, & in ludos conuertere, & quærellantibus iuſte creditoribus poſſent declarare in eorum pernitiem, quęrellis eorum licèt iuſtis locum non eſſe, & facultate exigendi, &
11 recuperãdi pẽſiones eos abſolute priuare, confirmatur elegantèr hæc ratio, ex foro anni 1564. ſub rubrica, *que los menores de 20.años*, iuncta Doctorum interpretatione, vult enim forus ille, quod pater habeat facultatem authorandi (vt ita loquar) contractus filiorum ſuorum, Doctores egregie, vt prudenter interpretatur illam diſpoſitionem, non procedere quando pater ex authoritate,
12 quam præſtat, obligationi filij ſui cõmodũ ipſe ſentiret, quoniam cum interpretatus fuit, non arbitrantur eum rectè, & æque iudicaturum, an expediat filio obligationem facere, ſicque fatentur diſpoſitionem tribuentem patri ſuperiorem facultatem non procedere quã do pater ex ea commodũ ſentiret, *Burſat. in l. 1. nu. 6. de authoritate tutorum*, *Socin. Senior conſil. 23. lib. 4. Iaſon. conſil. 69. lib. 2. Plotus conſ. 33. nu. 20. in 3. Roland. 88. in 4. Alciatus reg. 1. præſump. 2. num. 7.* ergo in propoſito facultas declarandi attributa nominatis non poteſt protendi ad caſum, quo creditores denominatis conqueruntur, dicentes non perſoluiſſe ſingulis annis penſiones, neque alia feciſſe, quæ ſibi incumbebant, quia cum hoc caſu intereſſati ſint, non cẽſetur eis data facultas declarandi.

Septimo vrget; quoniam ſi nominati cenſentur procuratores creditorum in generali poteſtate, nunquã cenſetur cõmiſſa facultas ad fraudem cõmittendam, neque ad id, quod in ſpecie quis non ſit veriſimiliter conceſſurus Reg. *in ge-*
13 *nerali 6. Vantius ex defectu mandati num. 94.* ſed in ſpecie veriſimiliter nullus creditor ſubſcripſiſſet concordiæ, cum pacto quod penſiones iam decurſæ remitterentur, & quod decurrendæ eſſent in poteſtate nominatorum declarare quod non potuerunt, ergo in generali facultate declarandi hoc non continetur, alioquim non diceretur hæc concordia reſpectu creditorum, ſed inſania quædam.

Confirmatur ex ſequentibus nam ſiquidem ex firmis tollitur ius partibus eis inauditis
14 debet eſſe clara prouiſio in qua fundatur, maxime ad tollendã apprehenſionem, cum ſit illa tam priuilegiata, per forum *item por dar forma*, nam idem forus ſtatuit, quod per viam iurisfirmæ apprehenſio non impediatur, & ita ſecurius eſt in foro interiori, & exteriori impedimentum hoc tollere, vt partes in iuditio ordinario plene poſſint iudicem inſtruere.

Et quod firma hæc debeat reuocari patet, quia dictus Comes nõ probat pro ſui parte adimpleuiſſe, conſiderãdo, quod dicere Comitem in dicta concordia, quod dat, & cedit in fauorem nominatorum iura, & res quæ cedere, & dare debet, non ex hoc probat adimpleuiſſe, *vt dicit Natta. in conſ. 360. vol. 2*

verba

verba, *dedit*, *&* *tradidit*, poſita in contractu, non probans impleuiſſe pro parte ſua eum, qui ea protulit, niſi aliter probet actualiter rem tradidiſſe, quoniam illa verba nõ important, neque probant realem traditionem, quæ neceſſaria eſt, vt quis probet ſe impleuiſſe, & *Nattam ſequitur Maſcardus conclu.* 1388.*nu.* 35. & quamuis *Natta.* in contractu locationis loquatur, in omnibus contractibus idem dicendum, vt conſtat ex *Carneo conſ.* 245.*lib.*4. *&* *ex Maſcar. num.* 34. *vbi ſupra.*

Præterea Comes tenetur
per tempus viginti quatuor
annorum dare iſtos fructus, &
inra creditoribus, & cum eius
obligatio ſit ſucceſſiua, & non
inſtantanea, adimplementum
16 obligationis ſucceſſiuæ eſt im-
poſſibile, quod ſit inſtantaneũ,
imó potius ſucceſſiuum, & ita
ex neceſſitate D. Comes de
bebat, probare adimplemen-
tum à die concordiæ vſque ad
diem conceſſionis firmæ, & nõ
ſufficit probare adimpleuiſſe
certo tempore, quia hæc eſt
differẽtia inter factum inſtan-
17 taneum & ſucceſſiuum, vt no-
tant *Bart.* *&* *Angel. in l. inter*
Caſtellinum, *de arbitr.* *Caldas de*
nomin. emphite. q. 22, *num.* 15. &
alij multi, & facta per nomina-
tos iam dictum eſt non eſſe at-
tendenda, quia ex quo non fe-
cerunt quod debebant ſecun-
dum concordiam, iam nõ ſunt
nominati, nec habent faculta-
tem ad aliquid faciẽdum, vt di-
ctũ & probatũ eſt ſupra ex ſe-
ptẽ vrgentiſſimis fundamentis.

DECISIO CCCCX.

An expenſas factas intrã tempora retractus anni, & diei teneatur retrahens ſoluere, & quas.

SVMMARIVM.

Poſſeſſor bonæ fidei non ſolùm neceſſarias impenſas, verum & vtiles deducit, num. 1.

Impenſas non reſtituit dominus rei, ſi ita pauper ſit, vt eas reddere nequeat, niſi re carere cogatur, numero 2.

Conſanguinei tranſuerſales ex illa parte tantùm, vnde hæreditas prouenit, rem alienã tam iure retractus per tantumdem, quo fuit alienatio, habent ius retrahẽdi, nu. 3.

Tempus ad retrahendum æquale omnibus non eſt, quia ignoranti conſanguineo, vel abſenti annus, & dies conceditur, præſenti verò vel ſcienti, decem dies tantùm à die ſcientiæ præſtituuntur, num. 4.

Retractus beneficium, de la ſaca beneficium vocatur, quia

ſacat, & retrahit, & an contra Clericos emptores etiam vim habeat, traditur, num. 5.

Permutatio exempta à iure retractus eſt, num. 6.

Retractus beneficium in venditione ſub conditione facta locum non habet, num 7.

Fori de retractu loquentes contra ius commune diſponunt, & ſic tanquam correctorij ſtrictè intelligendi ſunt, numero 8.

Factum, & hypotheſis huius deciſionis figuratur, numero 9.

Minor rem retrahere volens, niſi vtiles expenſas ſoluerit, non auditur, numero 10.

Refectio domus, neceſſaria impenſa dicitur, numero 11.

Meliorationes vtiles dicuntur, quæ valorem, & æſtimationem rei augent, numero 12.

Meliorationes vtiles vt dicantur, cum voluntate, & particulari affectione metiri non debent, ſed veritas rei, & communis æſtimatio attendi debet, num. 13.

Affectio particularis retrahentis, dicentis, quod habitatio inferior cõmodior ſibi antea erat, non attenditur, numero 14.

Impenſa vtilis dicitur, quod in claritate habitationis, commoditate, & ſanitate ipſius conſumptum eſt, numero 15.

Poſſeſſor bonæ fidei actionem, & retentionem in valore expenſarum tam vtilium, quam neceſſariarũ habet, numero 16.

Impenſas neceſſarias quilibet, & ſi malæ fidei poſſeſſor ſit, deducit, & recuperat, numero 17.

Poſſeſſor bonæ fidei, ſi cum titulo dominij poſſideat, impenſas in re factas tam vtiles, quam neceſſarias fortius recuperare debet, num. 18.

Poſſeſſor bonæ fidei cum titulo dominij fructus ſuos integrè facit, nec eos cum meliorationibus compenſare cogitur, num. 19.

Feudatarius, emphyteuta temporalis, hæres grauatus, & omnes cum legitimo titulo poſſidentes, expenſas vtiles in re reſtitutioni ſubiecta factas recuperãt, n. 20.

Minor reſcindens venditionem bonorum ſuorum, à tutore, vel curatore factam, meliorationes vtiles ſoluere tenetur, num. 21.

Eccle-

Eccleſiaſtica res minus ſolemniter, & nulliter vendita, ſi recuperetur, vtiles expenſæ, & meliorationes ſolui debent, num. 22.

Recißio alicuius venditionis quando fit, meliorationes ſoluendæ ſunt, & emptor interim dum non ſoluuntur, retentionem habet, n. 23.

Iura, & doctrinæ mox relatæ, in poßeßore bonorũ, quæ fuerunt abolorij, cum bonæ fidei ſit, etiam locum habere videntur, num. 24.

Conſuetudo Franciæ ſecundum Tiraq. reſpectu recuperationis expenſarum vtilium in bonis retractus certam formam ſtatuit, de iure verò indiſtinctè, qui retractu vtitur, eas ſoluere ſecũdum eundem Tiraq. tenetur, numero 25.

Emptor nec commodum, nec damnũ ſentire debet, nu. 26. & 28.

Emptor laudimiũ vel gabellas, quas res vendita debebat, ſoluens, vel alios impenſas neceſſarias, vel vtiles faciens, eas à conſanguineo iure retractus vtente an recuperare debeat, nu. 27.

Commodum, vel damnum ex venditione, quæ reſcinditur, emptori reſultare non debet, num. 28.

Conſanguineus de foro tempus vnius anni ad vtendum retractu habet, num. 29.

Emptor non tenetur ſcire, quod ſunt conſanguinei, quibus ius retractus foralis ſpectat, nec quod prædicto beneficio vti voluiſſent, quia facti alieni ignorantia præſumitur, num. 30.

Poſsidens cum legitimo titulo, præcipuè cum dominio quãuis retractabili, vel reſciſsibili, licèt cum ſcientia meliorationes facere poteſt, non ſolùm neceſſarias, ſed & vtiles, num. 31.

Meliorationes exceſsiuæ, ſi doloſe, & malicioſe factæ fuerint, ad impoſsibilitandum retrahẽtem ne retractu vtatur, recuperatio vtilium impenſarum dubia redditur, num. 32.

Impenſas vtiles exceſsiuas doloſè faciens, adhuc eas deducit ſecundum aliquos, ne abſurdum, quod quis cum aliena iactura, &c. ſubſequatur, num. 33.

Impenſæ, & meliorationes, de quibus in præſentiarum, nec cum dolo factæ ad impoſsibilitandum retrahentem, nec exceſsiuæ ſunt, nec retrahẽs pauper eſt, & ita à fortiori

recuperatio ipſarum locum habere debet, num 34.

Conſanguineus volens ſe eximere à ſolutione expenſarum vtilium, emptori denuntiare, ne vtiliter in præiudicium ſui retractus impendat, tenetur, numero 35.

Retrahens in noſtro caſu non ſolùm non interpellauit, quod facere tenebatur, verum nec ſe velle vti iure retractus monuit, num. 36.

Retractus tempus etiam ſi duret, ſi retrahens diſtulit iure retractus vti, donec res cura emptoris meliorata fuit, ad impenſas tenetur, num. 37.

Poſſeſſor bonæ fidei de iure communi abſolutè vtiles, & neceſſarias expenſas recuperat, præcipuè ſi cum titulo dominij poſſideat, n. 38.

Forus in Aragonia non datur, qui contra ius commune ſtatuat in extractione expenſarum, & ſic iuri communi, tanquam in caſu omiſſo ſtare debemus, n. 39.

Denunciatio, & interpellatio, vt in vim illiùs emptor priuatus ſit facere vtiles impenſas deducibiles, quomodo fieri debeat, traditur, num. 40.

Intima, & denunciatio extra iudicialis, vt alicuius effectus ſit neceſſe eſt vt antequam emptor effectiuè, & cum rei traditione emerit, ei fiat, numero 41.

Conſangnineus ſi poſt rem abolorij emptam denunciare emptori deſiderat, hoc cum demonſtratione, & inſinuatioue ſuorum iurium facere debet, num. 42.

Emptor in mala fide ad facienda s meliorationes conſtituitur ex vi interpellationis à conſanguineo vtiliter factæ, num. 43.

Denunciatio, niſi vtiliter fiat, emptor abſtinere ſe ab impenſis in re propria non tenetur, num. 44.

Emptor ſemper eſt in bona fide, & ita meliorationes facere non impeditur, dum vtiliter à cõſanguineo, vel habente ius ad rem non interpelletur, nu. 45.

Conſortes in Aragonia bona conſortij vendere prohibentur, antequam diuiſionem illorum faciant, num. 46.

Conſors venditionem factam ante diuiſionem ab alio conſorte reſcindere poteſt, ſi ipſe in alienatione non conſenſerit, num. 47.

Conſortij bonorum emptor vtiles

Digitized by Google

lis expenſas in re factas, à cõſorte beneficio foralis ten te depromit, num. 48.

Meliorationes in re faciens, ius retentionis in re vſque impenſæ ſolutæ fuerint, habet, num. 49.

Exemplaria aliqua circa materiã recenſentur, n. 50.

Beneficium forale conſorcij magnam ſimilitudinem cum beneficio forali abolorij habet, num. 51.

Retrahens proximior de iure nulla cõſuetudine ſtante ad expenſas non tenetur, niſi modicæ, & valdè neceſſariæ ſint, quas iudex ex ſuo arbitrio arbitrabitur, n. 52.

Impenſas neceſſarias retrahens refundit, vtiles verò, qui eas fecit, amittit, nu. 53.

Sumptus faciens in fundo, quo quinquẽnio fruiturus erat nõ recipit, quia hoc euenire poſſe proſpicere debet, n. 54.

Conſanguineus poteſt viſtatu ti retrahere, non obſtante quod conſanguineus venditor reſeruauit ſibi facultatẽ ab emptore redimẽdi, n. 55.

Conſuetudo retrahendi non imponit neceſſitatem, niſi reſtituendi ius, cuius appellatione impenſæ non veniunt, nec è contra, n. 56.

Emptor ſi impenſas vtiles fecerit intra tempus proximiori ad retrahendum conceſſum, etiam ante denunciationem prætij, repetere non poteſt, num. 57.

Lex intra utile §. vendentibus. ff. de minoribus, quæ eſt fundamentum Alber. de Roſat. dillucidatur, nu. 58.

Præiudicium reſpectu vtiliũ in mora modici temporis nullatenus fit, num. 59.

Neceſſariæ, & vtiles ſoluuntur, ſi emptor exterus ſit, & poſt annum, vel plures ignorans alienationem ad retractum conſanguineus veniret, num. 60.

Emphiteota poſt incurſam caducitatem ſciens rem euinci poſſe, & ſic cum mala fide, ſi impenſas vtiles fecerit, eas nõ deducit, n. 61.

Emphiteota ſi tales vtiles in re impenſas fecerit, quæ non niſi cum rei detrimento tolli poſſunt, eas amittit, numero 62.

Expenſas factas fuiſſe ad onerandum retrahentes, in dubio præſumi non debet, num. 63.

Expenſæ vtiles præſertim nimiæ intra tempus retractus factæ, malo animo factæ cenſentur, num. 64.

SVpponenda ſunt aliqua in
2 materia impenſarum, & meliorationum
ad quæſtionẽ huius retractus
decidendam, quod ſcilicet poſſeſſor bonæ fidei deducit impenſas, non ſolùm neceſſarias iuxta *legẽ impenſæ, de verbo ſignif. l.tè Peregr. ar. 50. à num.* 1. verũ etiam vtiles, vt per eum *d. art. 50. 2.p. à num. 31.* vbi latè de
2 materia eas deducendi concludens, deducendas ſi dominus ſit diues, taliter quod ſine detrimento reddere poſſit, vel ſi dominus eas facturus erat, vel ſi rem venalem habeat iuxta *legẽ in fundo. ff. de rei vendic.* vel ſi domino denunciatum ſit, *l. aut ſi. ff. de impenſ. Bart. & Angel. ibi, & in l. in fundo.* quod ſi dominus rei, ita pauper ſit, & eas reddere non poſſit, niſi re care re cogatur, non reſtituet, *d.l. in fundo, l. ſi ſeruos, & l. vtilium. ff. de impenſ.* idem ſi eſſent multum exceſſiuæ, & onerosæ, *d. l. ſi ſeruos. latè Peregr. dicta 2.p. à nu. 31. cum ſequentibus*, vbi cum ſequuti, & 3 *parte* latiſſimè materiam tractat, & ſic de generali nõ eſt agendũ, ſed facta via caſũ noſtrũ, habemus in Regno, quod ſi bona abalorij poſtquã diuiſa ſunt inter conſortes, vendantur per fratrem, ſororem, vel alium conſanguineum, qui ſucceſſit in bonis accolorij, ta-
3 li caſu poſſunt conſanguinei tranſuerſales tantum ex illa parte, vnde bona, vel hæreditas

deſcendit, rem alienatam reuocare, & redimere pro tantumdem, quo fuit alienata, *for. 4. & 5. comu. diuid. Molin. verſ. aboloriam per totum.* vbi multa notabilia in materia, & tempus
4 ad retrahendum non eſt æqua le omnibus, iuxta *dictum for. 4.* quia conſanguineo ignoranti alienationem, vel abſenti à celebratione alienationis datur
4 annus, & dies, præſenti verò, & ſeu intereſſenti actui alienationis, vel ſcienti alienationem ſolum dantur decem dies à die ſcientiæ ad retrahendum *d. for. 4. Molin. vbi ſuprà.* quod beneficium appellatum *de la Saca*, quia ſacat, & retrahit an
5 habeat locum contra Clericos emptores, *Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloſ. 19. num.* 2. & an habeat in eo locum compenſatio *Tiraq. vbi ſupra. §. 3. gloſ. 3. num.* 4. & an hæc actio, quæ datur cõſanguineo perpetuetur per citacionem, vel litis cõteſtationem, *vbi ſupra §. 1. gloſ. 10. num.* 75. & quid ſi prætium offeratur per Procuratorem conſanguinei, *num.* 87. & quid ſi prætium non eſt adhuc ſolutũ, ſed promiſit intra certum tempus ſoluere emptor, an ſtatim con-
6 ſanguineus teneatur ſoluere, *d. §. gloſ. l. 18. num. 32.* non tamen habet locum retractus in permutatione, *Molin. vbi ſupra Tiraq. de retract. in præfatio. nu.* 78. 79. vbi dat cautelam, vt conſanguineus non poſſit retrahere, nec habeat locum hoc beneficium in venditione facta ſub conditione, & *de retract. ligna. §. 1. gloſ. 2. num. 21. cum ſeqq.* hos autem foros *de retractu* eſſe

eſſe contra ius cõmune, & ſic
tanquã correctorios ſtrictè in
telligendos eſſe, docet *Tiraq. de*
7 *retract. lig. in præfati. num.* 56. *&*
90. *Pleban. verſ. abolorium, nu.* 17.
ex quo tollunt liberam facul-
8 tatem diſponendi de re ſua, his
ſuppoſitis euenit, quod quidã
Ioãnes Michael de la Serna ven
didit domum de ſuo abolorio,
cuidam Didaco Sanz de Villa-
noeua, in qua emptor fecerat
multas impẽſas, ſoror vẽdẽtis,
& vxor Didaci Hyeronimi de
9 Vera retraxit intra annum,
& diem pro tantumdem, du-
bitabatur de multis. Primò de
impenſis, an eſſent neceſſariæ
an vtiles, ſed de ſimilibus quæ-
ſtionibus parum dicendum ve
nit, cum à viſura neceſſitate, &
vtilitate rei pendeant, quod
ex depoſitionibus teſtium iu-
dicandum eſt, maior, & præci-
pua difficultas eſt, quia dice-
bat retrahens non teneri ſol-
uere impenſas vtiles de iure,
nec foro, ex quo emptor debe
bat ſcire intra annum, & diem
poſſe domum retrahi, & ſic de
bebat tempus hoc expecta-
re, & non reddere rem du-
rioris recuperationis, empto-
re tamen contrarium defen-
dente.

10 Videtur primò, retrahen-
tem iuſtitiam non fouere ſe-
cundum *Albericum de Roſate* 1.
parte ſtatut. quæſtione 96. *& in l.
iuxta vtilem §. vendentibus.* ſequu
tus à *Iacobo de Aretio*, dicentes,
quod agnatus proximior tene
tur ad illas vtiles, & neceſſa-
rias, ſicut minor, vt vbi, & *l.
Iulianus §. præterea. in principio.
ff. de actio. empt. & l. dominus. §.*
1. *ff. locati.* nam in *dicto §. ven-
dentibus.* minor, qui volebat
rem retrahere non auditur,
niſi expenſas ſoluerit vtiles, &
ſic tam neceſſarias, quam vti-
11 les ſoluere tenetur retrahens,
quia meliorationes neceſſa-
riæ illæ dicuntur, quæ fiunt ad
conſeruationem domus, iuxta
*textum in l. impenſe. ff. de verb.
ſigni. l.* 1. *ff. de impenſis in re do-
tal. fac. l. interdum cum ſequenti-
bus, ff. qui potio. in pign. habean. &
vbique DD. latè Peregrin. de fidei-
commiſsis. articulo* 50. *numero* 1. *&
ſequentibus*, & ſic refectio do-
mus dicitur impenſa neceſſa-
ria, *l.* 1. *§. proinde. l.* 2. *&* 3. *ff.
de impenſis. gloſ. Bart. & omnes in
l. in fundo. ff. de rei vendicat. l. di-
uortio. §. impendia. ff. ſoluto matri-
monio*, & alijs, quæ allegat *Pe-
regrinus dicto articulo* 50. *numero*
8. *Barboſa in l. diuortio. §. finali. nu-
mero* 30. *&* 31. *Garcia. qui alios
refert. ff. ſoluto matrimonio. Ma-
riſcoto variarum reſolutio. lib.* 2.
capite 109. *Vincenti. de Franch. de-
ciſione* 109.

Et ſi aliquæ meliorationes
prædictarum non eſſent præ-
ciſæ neceſſariæ ſaltem condu-
cunt ad commodam habita-
12 tionem, & ſunt vtiles valdè,
ſecundum probationem ſupra
relatam, quia meliorationes
vtiles dicuntur, quæ augent
valorem, & æſtimationem
domus, per *textum in l. impenſe.
§.* 1. *ff. de verbor. ſignifi. vbi Re-
buffus, & tex. in l. impenſe. in fin.
ff. de impenſis, vbi DD. Peregrin. in
d. art.* 50. *num.* 25. *& ſequentibus,
Mariſcoto vbi ſupra. c.* 110. *& la-
tius Barboſa in d. l. diuortio, §. finali.
num.* 31. *&* 32. & hoc non eſt

metiendum cum voluntate, & affectione particulari,ſed cum veritate rei, & communi eſtimatione,vt notant DD.omnes
13 *in l. prætia rerum.ff. ad legem Falcidiam.Maſcar.de probat. concl.* 657. *num.* 33.*& ſequentib.* qui ideò dicit *num.* 38.quod non attenditur affectio ſingularis alicuius, quia ex delitijs hominum, vel ſingularibus nutibus res non ſunt metiendæ, *l. illud.ff. de manumiſſ. vindicta.d.l. pretia rerum. ff. ad legem Falcid.*& eſt communis Doctorum reſolutio, & ſic non venit in conſiderationem
14 illud quod aſſerit Didacus retrahens, quod ſcilicèt habitatio inferior ſibi antea commodior erat, quia probatum fuit non habuiſſe competentem habitationem,& quod luce carebat, & nunc redacta eſt ad proportionem, & claritatem,& ſaluti effecta eſt commodior, cubiculus enim additus eſt ei, quod erat valdè ne-
15 ceſſarium, & conſentiens ad commodiorẽ vſum eiuſdem habitationis inferioris, & ſic omnia ibi facta ſunt valdè vtilia,& neceſſaria, vt conſtat ex probationibus teſtium, & ex viſuris factis,

Quæ meliorationes, vel vtiles,vel neceſſariæ in occurẽti caſu admittendæ ſunt, quas debet recuperare Didacus Sanz ex fundamentis ſequentibus. Primò,quia eſt poſſeſſor
16 bonæ fidei, & vt talis habet actionẽ,& retentionem in valore expenſarum, tam vtilium, quam neceſſariarũ, *per tex. & DD. in l. domos. ff. de lega.* 1. *tex. etiam in l. plane. l. vtiles. ff. de peti. hæred.& in l. intra vtile. ff. de mino. vbi elegans gloſ. Garcia. in c.* 1. *nu.* 25. *& ſeqq. in tract. de expen. Gutierrez. practi. quæſtion. lib.* 3. *quæſt.* 68. *num.* 3. *&* 4. *plures allegans.*

17 Quia neceſſarias quilibet poſſeſſor, etiam malæ fidei recuperat, per *textum in l. domum, C. de rei vindicat. Garcia. de expenſis cap.* 2. *per totum. Portol. in tract. de emptio. & vendit. cap.* 27. *num.* 4. *&* 15.

Secundò procedit planius recuperatio expenſarũ,& meliorationũ neceſſariarum, vel vtilium, quando ille,qui fecit
18 eas,eſt poſſeſſor cum titulo dominij, quia tũc cum faciat eas cum legitimo titulo, & in re propria, non ſolùm debet eas recuperare, etiam vtiles tantum,ſed adhuc fructus ſuos facit abſque eo, quod teneatur
19 compenſare cum meliorationibus, ſed apud eum integri fructus remanent, & amplius ei ſoluendæ ſunt meliorationes, quando fit retractio dominij, vel reiuindicatur res poſſeſſa cũ legitimo titulo,vt in feudatario emptore emphiteota temporali,in marito, in hærede grauato,&alijs ſimibus, qui poſſidẽt cum legitimo titulo,& ſic recu
20 perant expenſas vtiles, factas in re ſubiecta reſtitutioni, *tex. & DD. in d. l. domos. ff. de legat.* 1. *Peregri. de fideicom. art.* 50. *nu.* 38. 39. 59. *&* 61. *Mariſcoto. variar. lib.* 2. *cap.* 110. *num.* 7. *& latius cap.* 112. *num.* 39. *& ſeqq. Vincent. de Franch. deciſ.* 109. *per totam. Riccius deciſ.* 176. *num.* 23. *& ſeqq. p.* 2. *Nos deciſ.* 71. *num.* 3. *& ſequentib. Molin. de promog. lib.* 1.

lib. 1. c. 26. num. 14. & 15. Cald. Pereira, in tract. de empt. & vendit. c. 27. nu. 55.

Hinc eſt, quod in caſu quod minor reſcindat venditionem bonorum ſuorum, factã per tu
21 torem, vel curatorem, tenetur ſoluere meliorationes vtiles, iuxta *textum expreſſum, & ibi gloſ. elegans in l. intra vtiles. ff. de minoribus, Mariſcoto in d. cap. 110. nu.* 20. & idem procedit in rebus Eccleſiæ alienatis abſque ſolemnitate iuridica, & nulliter venditis, nam quando
22 recuperantur, ſoluendæ ſunt meliorationes, vt docet *Corneus conſ. 243. num. 7. vol. 2. Bero. in cap. ſi quis num. 50. de rebus Eccleſiæ non alien. Pinel. in l. 2. p. 2. c. 3. num. 1. de reſcinden. venditio.* & alij infiniti allegati à *Portol. in tract. de conſort. cap. 26. num. 6. & 7.* qui omnes tenent, quod quandocunque fit reciſio alicuius
23 venditionis, ſoluendæ ſunt meliorationes, & habet retentionem emptor interim, dum ſolutæ non fuerint, & ſic fuit iudicatum in proceſſu Annæ de Albacar ſuper apprehenſione anno 1575. vt refert *Portoles in dicto numero* 7.

24 Tertiò, quod per iura, & doctrinas relatas idem procedit in emptore bonorum, quæ fuerunt abolorij, quia cum ſit poſſeſſor bonæ fidei, & cum titulo dominij, expenſæ, & meliorationes quas fecit cum bona fide, & vt dominus ſoluendæ ſunt ei, ex ſupra allegatis in proprijs terminis retractus iure ſanguinis, qui eſt abolorij noſtri Regni Aragonum, reſoluunt *Tiraq. de retract. conuentio.*
25 *§. 7. gloſ. 1. numero* 3. quamuis reſpectu expenſarum vtilium dicit, quod conſuetudo Franciæ tribuit certam formam, de iure tamen indiſtinctè debet ſoluere eas ille, qui vtitur retractu, ſic etiam in terminis retractus, loquitur *Mariſco. lib. 2. cap. 113. nu. 8. Garcia. de expen. cap. 18. num. 16. Nos in dicta deciſ. 71. num. 5. Matien. recollectio. lib.*
26 *5. tit. 11. l. 7. gloſ. 12. num. 8. & gloſ. 3. num. 7. & ſeqq. Acceb. lib. 5. tit. 11. l. 7. num. 84. & 85.* qui loquuntur in meliorationibus vtilibus, & in terminis retractus, quia vt dicunt *Acebed. & Matien.* emptor non debet habere damnum, nec commodum, & ſic quod ſi redimeret cenſus, vel tributa impoſita ſu
27 per domũ, vel aliquod augmẽtum prætij bona fide ad ſecuritatẽ ſuæ cõſcientiæ venditori ſoluiſſet vltra primũ prætiũ emptionis, vel ſoluiſſet laudomium gabelas, & feciſſet quaſlibet expenſas neceſſarias, vel vtiles, debet recuperare eas à cõſanguineis, qui vtũtur retractu, & habet retentionem illa-
28 rum, quia ex venditione, quæ reſcinditur non debet ei remanere commodum, neque damnum.

Neque obſtat dicere, quod forus conceſſit conſanguineo tempus vnius anni, vt poſſit vti
29 retractu, & quod erat notum, vel tenebatur ſcire Didacus Sanz, & ſic abſtinere ſe ab expenſis, & meliorationibus, quia reſpondetur facillimè, tũ quia non fuit allegatum pro parte Didaci Hyeronimi de Vera, nec conſtat, quod ſciret Dida-

30 cus Sanz eſſe bona abolorij,
nec quod reperirentur conſan
guinei, quibus ius retractus
foralis competeret, nec quod
voluiſſent vti prædicto iure re-
tractus, neque hoc tenebatur
ſcire, cum eſſet factum alienũ,
& facti alieni ignorantia præ-
ſumitur, vt eſt vulgatum.

Tum etiam, quia poſſidens
cum legitimo titulo, & maxi-
31 mè cum dominio, quamuis ſit
retractabile, vel reſciſibile, li-
cèt habeat ſcientiam poteſt fa
cere meliorationes, non ſolùm
neceſſarias, quas adhuc poſſeſ-
ſor malæ fidei facere poteſt, &
eas recuperare, vt ſupra dictũ
eſt, ſed etiam vtiles, propter bo
nam fidem, & titulum, ex ſu-
pra allegatis, nõ obſtãte quod
habet ſcientiam, quod ſit retra
ctabile ius ſuum, vt habent ma
ritus, & emphiteota tempora-
lis, hæres grauatus, & reliqui
ſupradicti, in his enim termi-
nis loquuntur Doctores ſupra
allegati, *Mariſco. lib. 2. cap. 109. num. 4.* qui plures allegat, *Portol.
de conſort. cap. 26. num. 5. infinitos re*
32 *ferens Albar. Velaſc. de iure emphite.
q. 25. num. 9. & 10.* niſi in caſu,
quod malitioſe, & doloſe feciſ
ſet meliorationes exceſſiuas
ad impediendum, & impoſſibi-
litandum retractum, & quod
ille qui vti poterat eſſet pau-
per, qui non poſſet eas ſoluere,
quia his concurrentibus dubi
tabilis redderetur recupera-
tio expenſarum vtilium, ita *Ti-
raq. de retract. conuentiona. §. 7. gloſ.*
33 *1. num. 5. per tex. in l. in fundo ff. de
rei vendicatio. Albar. Velaſ. de iure
emphite. q. 25. nu. 10.* & adhuc
in hoc caſu ne locupletetur,
cum aliena iactura dicit *Caldas,*
allegando plures *in tractatu de
emptio. & venditio. cap. 27. num.
55.* quod is qui fecit expenſas
vtiles habet retentionẽ, in quo
caſu non verſamur, quia melio
34 rationes non ſunt exceſſiuæ,
nec factæ cum dolo, ad impoſſi
bilitãdum retractum, nec ille,
qui eo vtitur eſt pauper, & ſic
recuperatio meliorationũ ca-
ret omni dubitatione.

35 Præterea, quod ſi conſangui
neus vult ſe liberare à ſolutio-
ne expenſarum vtilium, tene-
batur intimare emptori, quod
nihil expenderet in præiudi-
tium ſui retractus, & quod eo
vti volebat, nam in hoc caſu
conſtitueret eum in mala fide,
& non dicerentur expenſæ
vtiles, nec teneretur eas ſolue
re, ita *Tiraq. vbi ſupra num. 5. ad
fin. ibi Cautius, & vtilius eſſe conſan
guineo interpellare emptorem, & de-
nuntiare ne expendat. Acebed. lib. 5.
tit. 11. l. 7. num. 85. verſ. & inſuper
requires*, vbi notabiliter reſol-
uit; quod debet intimari, & de
nuntiari emptori, quod non
36 expendat, nec melioret, quia
vult vti iure retractus ipſe re-
quirens, & in caſu præſenti Di-
dacus Hyeronimus de Vera, nõ
ſolùm non interpellauit, requi
ſiuit, nec notum fecit ſe velle
vti iure retractus, quod tene-
batur facere, cum ſciret ſibi
competere, & quod volebat
eo vti, & Didacus Sanz in bo-
na fide erat, & ignorabat, & fa
ciebat ſumptus in domo ſua,
ſed adhuc tacuit, & ſinit eum
ſumptus facere, & non intenta
uit agere iure abolorij, vſque
tranſacti fuerunt decem men-
ſes

Digitized by Google

ſes poſt emptionem, & perfectè reparatam eam domum, & ita diſtulit, donec res cura em
37 ptoris meliorata fuit, illam petere, & ſic etiam ſi duret tempus retractus, tenetur retrahens, vt elegãter *Boer. deciſ.* 47. *nu.* 8. qui loquitur adhuc in terminis, quod in Italia, & Gallia ratione cõſuetudinis, vt dixit *Tiraq.* vtiles expenſæ nõ recuperatur, niſi ſeruata forma cõſuetudinis, & ſtatuti illarũ prouinciarum, quid quod abſolutè de iure communi bonæ fidei poſſeſſor vtiles expenſas recu-
38 perat, & præcipuè qui habet titulum dominij, ſicut ſupra probatum manet, & in ſpecie, qui retractu vtitur: & in Aragonia, cũ nõ datur forus cõtra riũ ſtatuẽs, & ita caſus omiſſus ſit, iuri cõmuni ſine dubio ſtare debemus, & adhuc vt alicuius effectus ſit intima, & denunciatio ſupradicta, vt in vim illius facultate faciendi vtiles melio
39 rationes recuperabiles priuatus ſit, non ſufficit, quod fiat prædicta denunciatio conſanguineo, qui retractu vti contendit, niſi vno de duobus modis eam faciat, vel cum miniſterio, & prouiſione Iudicis, vt dixit *Azebed.* in loco allegato, *Paulus de Caſtro. in l. ſi fundum. C. de rei vẽdicatio.* & ſi fuerit intima
40 & denunciatio extraiudicialis neceſſe eſt vt fiat antequam emptor effectiuè, & mediante rei traditione emerit, & ſic re integra exiſtente, vel ſi poſtea quam emerit, fecerit intimam, facere eam debet conſangui-
41 neus requirens, inſinuans, & demonſtrans iura ſua, & incluſiones, quo facto emptor requiſitus, & denunciatus conſtitutus maneat in certa ſcientia iu
42 ris requirentis, ac per conſequens in mala fide ad conſeruandum meliorationes vtiles in prædicti requirentis præiuditium, quia neceſſariæ ſemper manẽt ſaluæ, & reſeruatæ in omni caſu, & euentu, vt ſupra dictum eſt. Ratio eſt, quia ſi dicta denunciatio cum decreto Iudicis facta non ſit, vel re integra exiſtente ante em-
43 ptionem, vel poſt illam cum demonſtratione titulorũ, & iuriũ nõ tenetur emptor fidẽ adhibere, & credere, nec abſtinere ſe à facultate meliorandi, & conſumandi, & iure ſuo in bonis proprijs vtendi, ita diſtinguit; & multis comprobat in noſtro caſu retractus *Garcia. in*
44 *tracta. de expen. cap. 6. num. 9. & melius num. 10. per totum. Albar. Velaſc. in tracta. de iure emphit. q. 25. num. 9. & 10. Paul. de Caſtr. in d. l. ſi fundum. C. de rei vendicat.* & in noſtro caſu Didacus Hyeronimus de Vera, nec iudicialiter, nec extraiudicialiter inti-
45 mauit, vel denunciauit Didaco Sanz de iure abolorij, quod ipſi ſpectabat, nec quod intentabat prædicto iure vti, & ita Didacus Sanz manſit, & ſtetit in facultate iuridica meliorandi, ſicut ſupra dictum extat.

Et finaliter in Aragonia cõ-
46 ſortes prohibiti ſunt vendere bona conſortij, antequam faciant diuiſionem, & partitionẽ illorum, & ſi alienata fuerint, conſors, qui in alienatione non
47 cõſenſit, reſcindere emptionẽ valet, & partem quam alter con-

conſors alicnauit, abſque eo,
quod ſoluat aliquam rem præ-
tij, in quo pars conſortis ven-
dita fuit, rei vendicare non im
peditur, *foro 1. & 2. tit. com. diui-
dun. obſerua. ſed fore in fine, & ob-
ſer. item de conſ. & obſe. item ſicut
de conſort. Moli. in verb. alienare. fol.
15. col. 1. in fin. & col. 3. in fin. &
in verb. frater. fol. 162. col. 2. late
Portol. in tracta. de conſort. cap. 9.
per totum, & ſequentibus capitulis.*
48 & nihilominus ſi emptor bono
rum conſortij expenſas neceſ-
ſarias, vel vtiles feceret, eas à
conſorte, qui vindicat & niti-
tur facultate, & beneficio fo-
rali, conſequitur, quia contra
rationem naturalem foret,
quod conſortes reiuendican-
tes nō ſoluerent dictas melio-
rationes, & cum iactura, & de
trimento bonæ fidei emptoris
locupletes fierent, vt in termi-
nis tractat, & reſoluit *Portol. in
tract. de conſort. cap. 26. per totum.*
prædictam rationem allegans,
*per tex. in l. qua ratione, in principeo.
ff. de adquiren. rer. domi. & in §.
ſed certe, vbi Areti. inſt. de rer. di-
uiſio. & multis rationibus, & fun-
damentis iuridicis, & DD. authori-
tatibus, & deciſionibus Regni com-
probat Portol. in d. cap. 26.*

Idque per viam retentionis,
vt ipſe *Portol. num. 3. & ſequenti.*
49 *& num. 7. deciſiones, & infinitos
DD. allegans*, qui ſemper ratio-
ne meliorationum ei, qui eas
fecit, ius retētionis competit,
& non tenetur rem reſtituere,
vſque plenè ſatisfactus, & con-
tentus ſit, vt latè *Portol. & eſt
tex. in l. ſi in area. ff. de conditio. in-
deb. l. in. hoc iudicio. §. impendia.
verſ. ſed his qui a me. ff. commun.
diuidun. Bart. & Bald in l. in fundo.*
50 *ff. de reiuendicat. Puteus deciſ. 471.
& 474. li. 2. Ric. deciſ. 176. num.
1. & ſeqq. Mari. variar. reſolutio.
lib. 2. cap. 112. per totum, qui om-
nium latiſsimè*, & vltra deciſio-
nes, quas allegat *Portol. in d. cap.
26.* fuit etiā iudicatum in pro-
ceſſu Valeri Cortes de el Rey
ſuper apprehenſio. die 11. Iu-
lij 1602. in Curia Iuſtitiæ Ara
gonum, & in proceſſu Petri de
51 Val 18. Nouembris 1616. in
apprehenſione domorum de
doctoris Andres, & multis alijs
proceſſibus, & idem militat, &
procedit in beneficio, & iure
forali abolorij, ſimilè bene-
ficio forali conſorcij, per vna,
& eadem fundamenta, iura, &
reſolutiones communes ſupra
cumulatas, vnde infertur iuſti-
tia, quam Didacus Sanz de
Villanueua habet in prædicto
rum ſumptuum, & melioratio
num recuperatione, quas me-
liorationes habet probatas vſ-
que in ſummam de 541. li-
bras 8. ſolidos, & vſque prædi-
cta ſumma ei ſoluatur, domuū
litigioſarum retentio ei com-
petit.

In contrarium tamen faciūt
ſequentia, quia de iure nulla
25 conſuetudine ſtāte proximior
retrahens infra tempus à lege
præfixum ad aliquas non tene-
tur expenſas, niſi ſint modicæ
expēſæ valdè neceſſariæ, quas
Iudex ex ſuo officio habet ar-
bitrari, *d. l. in fundo. & d. l. ſi ſer-
uos gloſ. in l. hactenus. ff. de vſufru.*
ita *Boerius deciſ. 47. in fin.* vbi la-
tiſſimè omnium rē examinat,
& reſoluit, dicens ſic ſeruari
apud Burdegalenſes, Pariſien-
ſes,

ſes, Turonenſes cõſuetudines ſcriptas, quod & apud Pictonũ conſuetudines ſeruati teſtatur *Tiraq. de retr.conuen.*§.7.*gloſ.* 1. di cens, quod in omni retractu apud Pictones,in quo redimendi facultas vltra annum non porrigitur (vt in Regno noſtro, licèt plus vna die) retrahens tenetur refundere impenſas neceſſarias duntaxat, vt & idem tenet *Boerius num.* 8. *verſ. ſecus.*dicens ſecus in valde neceſſarijs,ſine quibus ædificium corrueret, vbi allegat multa, vtiles verò, aut alias minimè,
53 ſed quod eas amittit, qui illas fecerit, ſi verò lõgius vltra annum eſſet facultas retrahendi ſimiliter retrahens ſoluit neceſſarias impenſas, vtiles verò tunc demum ſi fiant authoritate Iudicis,quod ſi quas alias fecerit, eas amittit, & fiunt retrahentis hæc *Tiraq.* idem tenet *Igneus in l. dudum. col.* 9. *ver. pro quo induco.* & iterum *col.* 11: *ver. ex hoc infero. C. de contrahen. emptio.* dicens, quod emptor à conſanguineo retrahente non conſequitur niſi ſolùm neceſſarias,& vtiles ſimul, nec ſatis eſſe, ſi ſolùm ſint neceſſariæ, niſi etiam ſint vtiles, quod & alius antiquus Doctor ſequitur ibi relatus per *Tiraq. num.* 3. dicens ſolùm neceſſarias teneri ſoluere retrahentes,non verò vtiles,fundantur viua ratione,quia retrahens proſpicere de buit rẽ retrahi poſſe,*l.ſi quis*
54 *domum.*§.*idem quærit. ff. locat.* vbi dicitur,ſi ſumptus fecit in fundum, quaſi quinquennio fruiturus, an recipiat, & ait nõ receptu rum, quia hoc euenire poſſe proſpicere debuit, *l. ſi creditores. ff. de priuileg. cred.* cum alijs multis allegatis per *Tiraq. de retract. lig.*§.1.*gloſ.*4 8.*num.*41. vbi dicit, quod non obſtante
55 quod venditor rei reſeruet ſibi facultatem redimendi ab emptore intra aliquod tempus, exiſtente emptore fideli, bono, & integro viro,poterit conſanguineus vi ſtatuti retrahere, cum eiſdem conditionibus & pactis,quibus emptor emit, nec obſtabit ſi venditor dicat ſe cum ſanguineo retrahente non contracturum, vt pote inope, ripoſſo, cauillatore (quæ nomen debitoris reddunt minoris, æſtimationis, *Bart. Paul. Aretin in l. ſi quis ſtipulatu ſit ſtichum.* §.*ſi quis ita ſtipulatus ff. de verb oblig.*)quia reſpondetur,quod benè retrahet, cũ venditor ab initio ſciret ius eſſe conſanguineo ex ſtatuto auocandi ſibi venditionem, & in locum emptoris ſe reponendi, maximè cum id quod euenire poterat,fiat ex diſpoſitione legis,aut ſtatuti, tunc enim debuit cogitare euenire poſſe, nec ei ſubuenitur, & ſibi imputet,ſi non proſpexit, *l. ſed & ſi per pretorem.* §. *ſi feriæ.ff.ex quibus cauſ. maior. Cyn. in l. vlti.*§. *ſin autem ſub conditione.C. comm. de leg.*

56 Facit ſecundum *Geral. in tract. de retract.* quod hæc conſuetudo retrahendi non impo nit neceſſitatem,niſi reſtituendi prætium, cuius appellatione impenſæ non veniunt, nec è contra *l. quibus diebus.* §. 1. *ff. de condit. & dem.*præſertim quia poſſet emptor tam immodicas im-

penſas facere intra annum retractus, vt penè impoſsibilaretur retractus, & ſic fraudibus eſt obuiandum, & ita ſeruari teſtatur, ad quod textus, & ibi notata *in l. vtilium. ff. de impenſ. in reb. dotali fact.* vbi dicitur, *Vtilium nomine, ita faciendam deductionem quidam dicunt, ſi voluntate mu-*
57 *lieris facta ſint, iniquũ enim eſſe compelli mulierem rem vendere, vt impenſas in eam factas ſoluat*, ſi aliunde non poteſt, quod plenum eſt æquitate, idem confirmat pluribus rationibus *Bert.* loquens in terminis noſtris, vbi annus datur ad retrahendum, vt ſi intra illud tempus datũ proximiori ad retrahendũ, etiam ante denunciationem, aut conſignationem præ-
58 tij fecerit emptor impenſas vtiles, repetere non poterit, quia illud tempus habetur pro denũciatione, & hominis interpellatione, *l. magnam. C. de contrahen. & commi. ſtipula. c. potuit de locato.* quoniã cogitare debuit emptor, quod euenire poterat, *l. ſi idem. §. fina. ff. de iuriſd. omn. iud.* ac etiam ſe non eſſe irreuocabilem dominum, *l. ſi ex duobus. §. ſed & Marcellus. ff. de in diem adiectio.* nec obſtat *§. vendentibus, in l. intra vtile. ff. de minoribus*, in quo ſe fundauit *Alber.*
59 *de Roſat.* quia loquitur quando minor poſt ſex annos volebat rem recuperare per Curatores alienatam, agendo contra emptorem, qui fecerat impenſas, nam dicit textus, quod non debet admitti, niſi illis refuſis, quia emptor veriſimiliter ignorare poterat minorem velle aduerſus venditionem reſtitui, quod ſecus eſt quando conſanguineus venit intra annum, cũ in mora modici temporis reſpectu vtilium non fiat præiudicium emptori, ſi eas facere diferat, argumento *l. ſi debitori, ff. de iudicis.* facit *Bal. in l. 2. verſ. decimo nono quæro. C. de reſcind. vendit.* dicens, quod ſi venditor in retractu tandiu tacuerit, donec cura, & ſolicitudine emptoris res ſit longè melior facta, niſi offerat prætium, & ſumptus, & quem ſequitur *Butrio, in c. cum cauſa. col. ante penul. q. 19. de empt. & vendit. & Iacobus de Sancto Georgio in l. ſi res æſtimata, §. ſi mulier. num. 5. ff. de iure dotium.*

60 Si emptor autem eſſet exterus, & poſt annum, vel plures ignorans alienationem veniret ad retractum conſanguineus, tunc *Alber. deciſ.* haberet locum, quod teneatur vtiles, & neceſſarias ſoluere per *d. §. vendentibus.* illud certum eſt, quod ſi emptor in fraudem magnas faceret expenſas, & onerosas, ad impediendum retractum illas recuperare non poterit ad inſtar creditoris, *d. l. ſi ſeruus.* eſt mirabilis textus in *l. imperator. ff. de in diem adiectione*, vbi dicit emptorem ſub conditione, vel in diem non repetere, niſi neceſſarias impenſas pendente conditione factas, moderatas tamen, vt dictum eſt.

Facit pro hac opinione, quod
61 tradit *Garcia. de expenſis, & meliorratio. cap. 6 num. 8.* dicẽs, quod emptor rei auitæ, quam tamen intra tempus legitimum poſſit proximus retrahere, ſi expen

expenſas nimias intra illud
tempus fecerit, videtur feciſſe
malignè, & ſic non conſequi-
tur eas, allegat *Tiraq. vbi ſupra.*
& aſſeuerans, quod tota Gallia
eſt in hac opinione, magis con
cludit *Iacobinus in auth. quirem. C.
de ſacroſanr, Eccl.* dicens, quod
factæ meliorationes poſt com-
miſſum, & ſic eo tempore, quo
cognoſco rẽ à me euinci poſſe
in fraudem domini factæ vide
ri poſſunt, quod ex circunſtan
tijs, & quantitate expenſarum
facilè diiudicabitur, tangit idẽ
Garcia, vbi ſupra. c. 18. vbi latè.

Non parum iuuat, quod em
phyteota, ſi poſt incurſam ca-
61 ducitatem ſciens rem euinci
poſſe, & ſic cum mala fide facit
meliorationes vtiles, non dedu
cit eas, ſi fecerit in nouo ædifi-
cio, & nouum opus edifican-
do, nec permittetur ei abraſio,
licèt ſine rei detrimento, quia
de nouo ædificando videtur
donaſſe, *Bart. Paul. Angel. Clan-
dius* & multi alij allegati per
Albar. Velaſ. de iure emphiteo. q.
25. *à num.* 4. *cum ſeqq.* quod ſi
fecerit eas in reficiendo, vel
rem ampliando, permittitur
ei eas tollere ſine læſione ta-
62 men prioris ſtatus, præterquã
ſi dominus eas voluerit ſolue-
re, *l. in fundo. ff. de rei vend.* & ſi
non poſſunt tolli abſque rei de
trimento, eas amittat, & ſibi
imputet, quia ſciens rem euin-
ci poſſe eas fecerit, *l.* 1. *C. de in-
fant. expoſ.* neceſſarias autem
deducet ex officio iudicis, &
naturali æquitate.

Quæſtio & dubium ſupra-
dictum fuit egregiè diſputatũ
allegatis omnibus, quæ dici in
iure poterant, ſed quia diuiſi
fuerunt domini Iudices, alijs
dicentibus has expenſas vtiles
eſſe ſoluendas à retrahente
propter rationes ſupradictas,
quæ non parum vrgent, maxi-
mè vbi attenta qualitate rei,
& expenſarum colligi poſſit
non fuiſſe factas ad onerandũ
retrahentes, nec hoc in dubio
eſſe præſumẽdum, ſecundum
*Garcia. de expenſis. c. 6. num. 8. in fi.
& c. 18. num. 17.* vbi dicit hoc
non eſſe præſumendum tali
animo factas contra *Boerium
Tiraq.* ſed quod qualitas rei, &
expenſarum conſideretur ad
id colligendum; alijs dicenti-
63 bus expenſas vtiles, præſertim
nimias factas intra tempora re
tractus cenſeri factas malo ani
mo onerandi retrahentem, &
ſic non poſſe per emptorem
repeti à redimente, ſecundum
*Tiraq. de retract. conuen. §. 7. nu. 5.
Iacobinum in authen. que rem. C. de
ſacroſan. Eccl.* ſicut omnes regio
nes ſeptentrionales obſeruant
referente *Boerio, & Tiraquello,*
qui enim certò ſcit rẽ retrahẽ
dam fore, vel poſſe retrahi, &
expenſas fecerit, videtur malo
animo facere ad onerandum
64 retrahentem, & difficilem re-
tractum reddendi, ſecundum
Tiraquellum & alios, & ſic eas
amittere. Mihi autem videba
tur cũ *Garcia, vbi ſupra* attẽden-
dam eſſe qualitatem rei, & me
liorationum, nam ſi modicas,
& vtiles fecerit, non videtur ta
li animo feciſſe, & repetendas:
ſi verò attenta qualitate rei,
meliorationum, & perſonarũ
immodicas fecerit, tenerem
cum malo animo feciſſe, & ſic
non

non recuperate eas, vt in hoc concurrunt omnes, ſed quia hic non poterat malus animus colligi, & præterea nonnullæ videbantur neceſſariæ, non nullæ voluntariæ, licèt vtiles, & factæ intra annum, & diem, quo datur retractus, & fuerũt cœptæ fieri illico in principio anni, arbitrarunt dominiludices quantitatem 300. ducato rum tantum, licet plus aſcenderent, eligẽtes mediam viam arbitrio ſuoregulandum, & ſic fuit retracta domus ſoluente retrahente dictos 300. ducatos, die 20. Decembr. 1623. in proceſſu Didaci Hyeronimi de Vera ſuper depoſito in Regia Audientia.

DECISIO CCCCXI.

An ex ſententia arbitri nulla detur actio, vel exceptio aliqua.

SVMMARIVM.

Actio, neque exceptio, vel quodlibet aliud ius ex ſententia nuda arbitri naſcitur, num. 1.

Condemnatus in ſententia arbitrali, ſi pœnam ſoluere maluerit, ſententiam obſeruare non tenetur, num. 2.

Lex cum antea, 5. C. de arbitris, declaratur procedere, quando à partibus tacite, vel expreſſe ſententia laudata fuerit, numero 3.

Sententia arbitratoris in hoc Regno, ſiue æqua, ſiue iniqua obſeruari debet, numero 4.

Iuſiurandum ſi partes compromittentes ſubierunt, tunc tã ſententia arbitri, quam arbitratoris actionem, & exceptionem producit, num. 5.

Iuramentum arbitri prohibetur, reſpectu tamen partiũ compromittentium non vo tatur, num. 6.

Iuramentum de iure Pontificio ſemper eſt ſeruandum, quãdo ſeruatum in diſpendiũ ſalutis æternæ non vertitur, num. 7.

Actio, & exceptio à ſententia arbitri, quando ipſa à partibus expreſſe, vel tacite emologata fuit, fluit, num. 8.

Sententia arbitralis emologata tacitè dicitur, ſi partes intra decem dies non reluctauerint, & ſententiæ contradixerint, num. 9.

Sti-

Stipulatio in compromiſſo poſita actionem, & exceptionem producit, num. 10.

Chartæ in Aragonia ſtandum, dummodo ipſa aliquid impoſſibile non includat, numero 11.

Arbitrum, & arbitratorem eligentes, & in ipſo compromittentes, ſententiamque ipſorum obſeruare conuenientes, declarationi ipſorum ſtare debent, numero 12.

Sententia arbitralis in Aragonia, ſiue laudat à partibus ſit, vel ſiue non, quocunque modo ſeruari debet, numero 13.

Laudatio, & approbatio ſententiæ arbitralis in Regno tantum deſeruit ad hoc, vt priuilegiatè executioni mandari valeat, num. 14.

1 Firma hæc Eliſabetis de Exea viduæ anno 1596. prouiſa in caſu reuocationis videtur exiſtere, quia cum debeat eſſe fundata in exceptione, & hæc non reperiatur, quia ex ſententia nuda arbitri nullum ius, nullaque actio, neque exceptio oritur, *l.* 1. *& aut. decer*

2 *nit. C. de recept. arbitr.* in tantum, quod dicunt DD. condemnatum in ſententia arbitrali non teneri eam obſeruare, ſi pœnã ſoluere voluerit,

3 Neque obſtat *l. cum antea, eod. tit. C.* quæ procedit, quando tacitè, vel expreſſe à partibus fuerit laudata, ſed his non obſtantibus non fuit reuocata ex rationibus ſequentibus.

Quia *lex* 1. *& authentic decernit*, quæ adducuntur ad contendendum, quod ex ſententia nuda arbitri nulla actio,
4 nec exceptio oritur, procedũt in ſententia arbitri, ſed nos agimus de ſentẽtia arbitratoris, quæ ſiue æqua, ſiue iniqua in hoc Regno eſt obſeruanda, iuxta *obſ.* 2. *de re iud.*

Secundò reſpondetur, quod
5 tam ſententia arbitri, quam arbitratoris producit actionem, & exceptionem, cum partes compromittentes iuſiurandum ſubierunt, vti dicitur *in l. ne in arbitris. C. de arbitris.* & quamuis arbitri iuramẽ
6 tum prohibitum fuit in *authen. decernit C. eod. titulo*, ſed non fuit vetitum reſpectu partium cõpromittentium, vti dixit *gloſ. in d. authen. decernit*, & hoc minorem difficultatem patitur de
7 iure canonico, ſecundũ quod Iuramẽtum ſemper eſt ſeruandũ, quando ſeruatũ non verſit in diſpendium ſalutis æternæ, & ſicuti in noſtro caſu partes componitentes iurauerĩt ſtare, & parere ſententiæ arbitri, & arbitratoris, hinc eſt, quod omnis difficultas remoueatur.
8 Tertiò reſpondetur, quod etiam ex ſententia arbitri ori-

tur actio, & exceptio quando à partibus fuit expreſsè, vel ta citè emologata, vt cauetur in
9 *l. cum antea.. C. de arbitris*. & dicitur tacitè emologata, cum par tes compromittentes intra ter minum decem dierum ſenten tiæ non contradixerint, neque repugnauerint, quemamodũ declaratur in eadem *l. cũ antea.* & cum in noſtro caſu non con ſtet, quod Antonius Sala vnus compromittentium ſententiæ arbitrali intra ſpatium decem dierum contradixerit, reſultat, quod remanſit tacitè emologata, & ex ipſa orta fuit actio, & etiam exceptio.

Quartò reſpondetur, quod quamuis non oreretur actio, nec exceptio ex ſententia arbi
10 trali, illa naſceretur, & naſcitur ex ſtipulatione, & compromiſſo poſita, quæ verificatur, & impletur cum ſententia arbitrali, quæ ſubſequitur, vt declarat *Bar. in l. ſocietate. §. arbitrorum num. 14. ff. pro Socio, & Abba. in cap. quinta vallis. num. 15. ex. de iur. iuran.*

Quintò reſpondetur, quod in Aragonia ſtamus chartæ, &
11 obſeruari debet in charta contentum, dum impoſſibile aliquid non includat iuxta *obſeruantia. Item Index de fide inſtrumentorum*, & ſiquidem partes compromittentes promiſerunt, & largè obligatæ fuerunt ad implendum, quod per arbitrum, & arbitratorẽ quos elegerunt, declaratum fuiſſet, præcisè aſtricti ſunt implemẽ
12 to illius, quod per dictum arbitrum fuit declaratum iuxta *obſeruantiã penultimã de confeſsis.* & quod agit *Molin. in verb. promiſsio. verſ. promiſsio ſimplex*, & ibi *Plebanus num. 2. & 3.*

Sextò reſpondetur, quod in Aragonia ſumus in caſu nouo, & claro, ſiquidem habemus
13 deciſionem expreſſam *obſeruantiæ ſecundæ de re iudicata*, quæ non diſtinguit, quod ſententia arbitralis ſit, vel non ſit probata, per partes compromittentes quia quocunque modo obſeruari debet, & eſſe
14 laudatam ſententiam tantum ſpectat, vt illa executioni mandari poſſit priuilegiatè, vt dicitur in *foro 1. de arbitris.*

Neq; obſtat ſi dixerit, quod *lex cũ antea. C. de arbit.* procedit, quando ſententia arbitralis tacitè, vel expreſsè fuit à partibus laudata, quia reſpondetur, quod in noſtro caſu fuit tacitè ſententia arbitralis à partibus laudata per lapſum decem dierum nulla ſubſequuta partium compromittentium contradictione, vt ſupra in tertia ſolutione dictum eſt, alia etiam fundamenta ſupra notata ſimiliter militant, vt dicamus firmã rectè prouiſam, & reuocationi ſubiectam nullatenus fore, prout non fuit reuocata.

DECI-

DECISIO CCCCXII.

De ſucceſſione per vulgarē & fideicommiſſariam, & quando verba conditionalia ſequentia declarent diſpoſitiua præcedentia, & an maſculorum appellatione veniāt maſculi ex feminis in cauſa de Sigues.

SVMMARIVM.

Dubia duo deciſsionis proponuntur, nu. 1. 2.

Contrarijs ſublatis via veritatis patet, num. 3.

Maſculorum deſcendentium appellatio an ad cognatos extendatur, num. 4. in dubio aliquam agnationem præſumunt, num. 5.

Contrarium verius, num. 6.

Maſculorum appellatione ex vi & proprietate verbi venit maſculus ex fœmina, num. 7.

Agnatio non eſt contemplata, vbi fœmina & maſculi vocantur, num. 8.

Agnatio non eſt contemplata, vbi fœmina perpetuo excluſſa non eſt, num. 9.

Agnatio expreſſa in primis lineis, vocatione fœminarum in alijs lineis nō extinguitur num. 10.

Maioratus ſi in contractu fiat, ommiſſum pro ommiſſo habetur, tolliturque omnis interpretatio, præcipue in Regno, vbi ſtatur chartæ, numero 11.

Clauſulæ duæ velut contrariæ ſunt in hac hypotheſi, numero 12.

Maſculus in Aragonia, vbi ſtatur chartæ, tam cognatus, quam agnatus admittitur, numero 13.

Lineæ maſculinæ vocatio non limitatur per verba conditionalia, ſi ſine maſculis, ſed ſuplendum & etiam ex fœminis, num. 14.

Linea maſculina poſita in conditione, non infert ad præcedentem vocationem, vbi maſculi ex fœminis erant comprehenſi, num. 15.

Præcipue vocatis omnibus maſculis & deſcendentibus ex fœmina, num. 16.

Fideicommiſſa duo hoc caſu conſiderantur, num. 17.

Intelligentia grauiſsimorū conſulentium, & conformis

Deciſio CCCCXII.

Regni legibus omnino eſt admittenda, num. 18.
Diſpoſitio praecedens praeualit conditioni ſubſequutæ, numero 19.
Diſpoſitio praecedens generalis de filijs maſculis, non limitatur per verba conditionalia ſubſequuta, lineæ maſculinæ, num. 20.
Neptis facit deficere conditionem, ſi ſine filijs, etſi in capite præcedenti qualitas maſculinitatis filijs oppoſita ſit, num. 21.
Filiorum mentio in vna parte fœminas complectitur, etſi in alia maſculorum qualitas apponatur, num. 22.
Vocationi maſculorum deſcendentium in infinitum, ſequens ſubſtitutionis conditio, ſi tota linea maſculina deficeret, non apponitur reſtrictiuè, ſed augmentatiuè, num. 23. 24. 25. 26.
Verba præcedentia perfectam ſignificationem ſi habeant, à ſequentibus non reſtringuntur, num. 27. 28.
Filiorum vocatio ſi eſt, & in defectum illorum alij vocantur, ſubſtitutio in eorundem vocatorum defectum intelligitur, num. 29.
Subſtitutio reciproca procedit, cum aliqui ſub qualitate vocati ſunt, ſecus ſi ſolùm poſiti in conditione, numero 30. 31.
Subſtitutio facta deficientibus filijs cenſetur de eiſdem filijs facta, qui in antecedenti ſunt vocati, non è contra, num. 32.
Coniecturis neceſſarijs concurrentibus agnationis ratio habetur, num. 33.
Chartæ ſtatur de foro, & ſola propria ſignificatio attenditur, omni ſubauditione ſublata, num. 34.
Statutum excludens fœminas propter maſculos, vbi ſtatur chartæ, nepotem ex fœmina non excludit, num. 35.
Agnatio in Aragonia per coniecturas non admittitur, nu. 36. 37.
Superfluitas vt vitetur interpretatio fieri debet, numero 38.
Maſculinum non concipit fœmeninum, vbi diſcretiua locutio de maſculis quam de fœminis fit, num. 39. 40. & hoc quomodo intelligendum, num. 41. 42.
Clauſula ad immediata refertur, num. 43.
Contrarietas vbi reſultaret, relatio non fit, nu. 44.
Abſurdum & ſuperfluitas vitantur, num. 45. 46.

Femi-

Fœminis datur locus, maſculis omnibus deficientibus, numero 47.
Maſculus poſt admiſionem fœmina natus, illi præfertur, ſi voluntas adſit num. 48.
Maſculinitas quomodo contemplatur, nu. 49.
Fœmina cum ob ſolam maſculinitatem excluditur, maſculi cognati admittuntur, numero 50. 51.
Diſponens vbi ſe declarat, fruſtra aliæ incerpretationes quæruntur, num. 52.
Compendioſa plura tempora, & ſubſtitutiones complectitur, num. 53.
Subſtitutio deficientiæ vnius, & eius deſcendentium maſculorum operatur vulgarem, num. 54. 55.
Vocationis vnitas, eandem in diuerſis perſonis diſpoſitionem inducit, num. 56. 57.
Qualitas diſpoſitionis debet verificari tempore verbi, num. 58. 59.
Dictio, tunc, eſt incluſiua caſus minus dubitabilis, nu. 60.
Maſculi ſecundo vocati, ſub eiuſdem temporis determinatione, qua primi, vocati cenſentur, nu. 61.
Verbum, filios, indiſpoſitionibus collatis in futurum euentum ſequentes gradus complectitur, num. 62.
Succeſsiuè maſculi cum vocantur, an ſit per vulgarem, vel fideicommiſſariam, numero 63.
Vocati ſub nomine collectiuo per vulgarem vocanti dicuntur num. 64.
Verba, quæ per ſe non ſtant, ſed à verbo præcedentis orationis reguntur, illius qualitates & determinationes accipiant, num. 65.
Subſtitutio, maximè fideicommiſſaria, eum onus ſit, vni facta perſonæ, alteri facta non cenſetur, num. 66.
Subſtitutio ſecunda poſt mortem primi ſubſtituti facta, vulgaris quando ſit, num. 67. 68.
Compendioſa primum vocari, ſecundum per vulgarem, nõ eſt incompatibile, numero 69.
Compendioſa eſt ſubſtitutio, cum plura tempora complectitur, & hoc quomodo accipiatur, num. 70.
Vocatio vbi eſt per vulgarem ceſſat onus fideicommiſsi, num. 71.
Deſcendentes alicuius quando per fideicommiſſariam, & compendioſam vocentur, num. 72.
Subſtitutio ſi defecerit, omnes

ab illa pendentes euaneſcunt, num. 73. 74. 75.

Quod procedit etiam in maioratibus, contra Molinam, num. 76.

Repetitio in Aragonia ſubſtitutionum nō admittitur, numero 77.

Conditionis defectu, quis à ſubſtitutionibus perpetuò excluſus cenſetur, numero 78.

Verbum (ſaltando) habet tractum ſucceſſiuum, numero 79.

Verba (de gradu in gradum) inducunt perpetuitatem, numero 80.

Verbum (ſaltando) aliquando perpetuitatem non continet, num. 81.

Verba (de vno in alterum) ordinem notant, num. 82.

Verba denotantia perpetuitatem reſtringuntur ad caſus expreſſos, num. 83.

FACTI SPECIES proponitur.

CLAVSVLA CApitulorum matrimonialium don Ludouici de Pomar, & domna Aldūcia de Gurrea de 7. Iulij anni 1566. Ludouicus erat filius Sancij de Pomar.

Diſponitur, quod omnia bona, loca, & caſtra perpetuò maneant vnita, & indiuiſibilia, quæ nō poſſit in toto, nec in parte Ludouicus alienare, nec de eis diſponere, niſi in filios ſuos legitimos de legitimo matrimonio procreatos, maſculos, de maiori in maiorē, ſeruato ordine primogenituræ, taliter quod poſt dies Ludouici dicta bona integre perueniant in filium maiorem maſculum legitimum de legitimo matrimonio procreatum, & in eius deſcendentes maſculos perpetuò de maiore in maiorem, ſeruato ordine primogenituræ, qui non ſit Religioſus, nec in ſacris conſtitutus, excepta religione, quæ permittit contrahere matrimonium, & etiam cū hoc, quod ſucceſſor non ſit furioſus, mente captus,

quo

quo ſic dato, in alium tranſeat ſucceſſio ſeruato gradu.

Et ſi don Ludouicus morietur ſine filijs,&deſcendentibus eorum maſculis legitimis, & de legitimo matrimonio procreatis, vel eius filij ſeu deſcendentes maſculi per lineã maſculinam legitimi, & de legitimo matrimonio procreati, tali caſu dicta omnia bona vnita, & indiuiſa deuoluantur,& perueniant in Domnam Mariam de Pomar Duciſſam Villæ formoſæ,filiam legitimam, & naturalem don Sancij de Pomar, & Domnæ Catharinæ Cerdan, & ſororẽ dicti Ludouici ſi viua foret, & ſi viua non foret tunc, vel erit, poſt dies ſuos, ſuccedant in dictis bonis filij ſui maſculi legitimi & de ligitimo matrimonio procreati, de maiori in maiorem, ſeruato ordine genituræ, & deſcendentes ex eis maſculi per lineã maſculinã de legitimo matrimonio procreati, ſeruato ſemper ordine genituræ cũ eiſdẽ cõditionibus, & qualitatibus, ſcilicet quod ſucceſſor non ſit in ſacris ordinatus,nec religioſus, excepta religione, quæ permitat nubere, nec mente captus, & ſi ſucceſſor habuerit dictas calitates vel aliquam eorum, ſuccedat ſequens in gradu.

Etſi caſus euenerit,quod ex dicta domina Duciſſa aliquo tempore deficerent filij maſculi &deſcendentes ex eis maſculi per lineã maſculinã legitimã, & de legitimo matrimonio procreati,& quotieſcunque defecerint deſcẽdentes maſculi, tam ex dicto Ludouico,quã ex dicta Duciſſa, ſi ex aliqua alia rũ filiarũ legitimarũ, & naturalium dicti don Sancij extiterint filij maſculi, & legitimi,& de legitimo matrimonio procreati,deuoluatur ſucceſſio dictorum bonorũ ad tales filios maſculos dictarũ filiarũ ſcilicet maioris illarum & deficientibus ex ea, in deſcendentes ex ſequenti, & ſic de gradu in gradũ, de linea in lineam inter deſcendentes dictarum filiarum, & poſt eos,in ſuos deſcendentes maſculos perpetuò,ãtequam, in fœminam aliquam (ob quod videntur fœminæ ſolùm ſuſpenſæ)deueniẽdo bona in vnum ſolùm ſucceſſorẽ, ſeruato ordine genituræ cũ qualitatibus ſupra dictis, & ſignanter cum qualitate,& obligatione, quam omnes ſucceſſores ſeruare tenentur deferendi nomen & arma de Pomar,ponendo, & nominando illud prius, quam alia nomina, & arma,& deficientibus,& quotieſcuque defecerint deſcendentes maſculi per lineam maſculinam legitimi, & de legitimo matrimonio procreati à dicto Ludouico,& dicta Duciſſa,&ex omnibus eis ſororibus, deuoluantur, & perueniant dicta bona in filias, vel deſcendentes ex eis legitimas, & ex dicto Ludouico perpetuò in vnum ſolum ſucceſſorem, ſeruato ordine genituræ, præferendo maſculos fœminis, obſeruatis ſemper dictis conditionibus, & qualitatibus.

Deciſio CCCCXII.

Don Sancius de Pomar, & domna Catharina Cerdan.

Ludouicus hæres.	Maria 1. ſubſtit.	Anna 2.	Catharina. 3.
Iuliana.	Bernar. de Mẽdoça.	Blãca.	Carolus Comes Fõtan.
Bernard. minor, & Sperãcia, quæ ex Ioan. ſine filijs. de Heredia habuit.			Don Iuſtus.
	Don Ioannem filium Dominum de Cetina.		

Reſoluendo breuius ſpeciem facti, Sancius vocat Ludouicum, & eius deſcendentes maſculos de maiore in maiorem, cum certis qualitatibus, quibus deficientibus vocatur ſequens in gradu habilis, & decedente Ludouico ſine filijs & deſcendentibus maſculis ex legitimo matrimonio, vel ſui filij, ſeu deſcendentes maſculi ex legitimo matrimonio per lineam maſculinam, vocat Mariam, & poſt eam, ſuos deſcendentes maſculos ex legitimo matrimonio de maiore in maiorem, cum eiſdem conditionibus.

Et in defectum deſcẽdentiũ maſculorum per lineam maſculinam ex legitimo matrimonio Mariæ, & ſemper quando defecerint deſcendentes maſculi, tam ex Ludouico, quam Maria, ſi ex aliqua aliarum filiarum legitimarum, & naturaliũ Sancij extiterint filij maſculi ex legitimo matrimonio, deuoluatur ſucceſſio ad tales maſculos dictarum filiarum, ſcilicèt maioris illarum, & deficientibus ex ea, in deſcendentes ex ſequenti, & ſic de gradu in gradum inter deſcendentes dictarum filiarum, & poſt eos, in ſuos deſcendẽtes maſculos perpetuò, antequam in fœminam aliquam, ordine geniture in vnum ſolum, & cum qualitatibus ſupradictis, & nominis, & armorum de Pomar.

Et deficientibus, & quotieſcunque defecerint deſcendentes maſculi per lineam maſculinam ex legitimo matrimonio à dicto Ludouico, & Maria Duciſſa, & omnibus eius ſororibus deuoluantur, & perueniant dicta bona in filias, vel deſcendẽtes ex eis legitimas, & ex dicto Ludouico perpetuò in vnum ſolum ſucceſſorem, ſeruato ordine geniture, præferẽdo maſculos fœminis, ſeruatis ſemper dictis conditionibus, & qualitatibus

D. Sancius de Pomar habuit ex primo matrimonio domnã Annam Perez de Pomar, & ex ſecundo, dictum Ludouicum, Mariam Duciſſam, Catharinã vxorem don Iorgij de Heredia Comitis, qui fuit Fõtanus, Margaritam, & Iulianam,

quæ

quæ deceſſerunt ſine filijs, ob mortem Ludouici ſine filijs fuit orta lis inter don Bernardinum de Mẽdoça filium Annæ de Pomar, ex vna, & Dominum Carolum de Heredia filiũ Iorgij, & domnam Catharinam de Pomar, matrem Caroli ex alia, & obtinuit Bernardinus cui ſucceſſit Bernardinus de Men doça filius, ob euius filij mortẽ fuit orta lis inter nepotẽ primi Bernardini dominũ de Cetina ex vna, & Carolũ de Heredia ex alia, & obtinuit nepos in curia Domini Iuſt. Arago. tanquã maſculus ex fœmina, qui exiſte bat in linea proximiori vltimo ſucceſſori, ſeu poſſeſſori.

Sancius fuit Dominus bono rum, & vt talis fecit ſupra dicta vincula in pactis dotalibus Ludouici filij, qui deceſſit ſine filijs, & deſcendẽtibus, cui ſucceſſit Maria Duciſſa, & hæc etiam deceſſit ſine liberis maſculis, & ob eius mortem litiga rũt dictus Bernardinus de Mẽ doça filius Annæ filiæ Sãcij ex primo matrimonio ex vna, & Carolus de Heredia filius Catharinæ, quæ & Maria, & Ludo cus erant ex ſecundo matrimo nio, prætẽdebat Carolus, quod in hoc vinculo vocabãtur tantũ deſcendentes ex filiabus ſecun di matrimonij, & quod Bernar dinus deſcẽdebat ex filia primi, & alterius matrimonij, & quod ſic non erat vocatus, tandẽ in omnibus tribunalibus ex com muni voto fuit pronuntiatum, fore vocatos omnes deſcẽden tes ex omnibus filiabus Sancij & ſic obtinuit Bernardinus tan quam filius ex maiore illarum.

Bernardino ſucceſſit filius Bernardinus, qui deceſſit minor ætate, ob cuius mortẽ orta fuit lis inter don Ioannem Fernãdez de Heredia Dominum loci de Cetina, filiũ Ioannis, & domnæ Sperantiæ de Mẽdoça ex vna, & domnũ Ca rolum de Heredia filium Catarinæ Dominus de Cetina fundat intentionem tanquam maſ culus deſcendens à Sancio, & nepos don Bernardini de Men doça maioris, in quo fuit radicata ſucceſſio, aſſerẽs, nõ poſſe fieri tranſitum ad alias lineas exiſtente dicto don Ioanne, & ſic fore excludẽdum Carolum deſcendentem ex alia filia minori ætate dicti Sancij.

Carolus verò fundat ius ſuũ tãquam filius Catharinæ, intendens excludere nepotem Bernardini tanquam deſcendentẽ ex fœmina, ſub prætextu, quod in dicto fideicommiſſo fuerunt vocati maſculi agnati, quod principaliter deducebat ex ver bis cõditionalibus poſitis in dicta 4. clauſula ibi. *Y faltando y ſiẽ pre que faltaren deſcendientes varones por linea maſculina legitimos ex Iudo uico, & ex domna Maria Duciſſa, & ex omnibus eius ſororibus*, ex quibus verbis dicebat declarari verba diſpoſitiua.

Et etiã ius ſuum fundabat ex eo, quia maſculi ex fœminis ſũt vocati diſcretiuè in fine dictæ clauſulæ, fuit pronuntiatum in fauorem Ioannis domini de Cetina in curia Domini Iuſt. Aragonũ, in proceſſu Lamberti de Eſpes, 30. April. 1618. & fuit cõfirmata ſententia 21. Maij dicti anni ex motiuis ſequẽtibus.

Poſt tamen hanc ſententiam, & mortem Caroli, don

Iuſtus de Torres fecit apprehendi, & ſequeſtrari eandem Baroniã in proceſſu Hieronymi de Aueña, & Hieronymæ de Izarbe in Reg. Aud. vbi maior pars Conſiliariorũ declarauit totum contrariũ, ſcilicèt in 3. clauſula nõ includi D. Ioãnes de Heredia Dominum de Cetina & nepotem Bernardini maioris, & nepotem Bernardini minoris ex Sperantia ſorore, ſed quod imò ibi requirebatur agnatio, & eo excluſo vocarunt Carolum tanquam ex ſua perſona vocatum, ſeu eius vxorem reſpectu ſuæ viduitatis, fundabãtur iudices, quia repetebantur qualitates & conditiones, & exiſtimarunt has de agnatione fore intelligendos (cum in alio proceſſu alio referrentur) dicebant inſuper Domini iudices, quod per mortem Caroli ſuccedit don Iuſtus de Torres virtute quartæ clauſulæ, vti vocant filiæ filiarum ideſt neptes, & earum deſcendentes vi illorum verborum, *in filias vel deſcendentes ex eis*, & quod ſic vocabatur Blanca, & don Iuſtus eius filius, deſumendo lineam fœminarum à domina Blanca, excluſa linea Bernardini maioris, & hæc fuit nouiſſima ſententia in hoc lata.

SVppoſita facti ſpecie, & clauſula pactorum dotalium, præſens cauſa ad duo potiſſima dubia videtur reducenda, omiſſis voluntarijs quæ-
1 ſtionibus, primum, an verba illa conditionalia in vltima clauſula poſita, ibi: *Deficientibus maſculis per lineam maſculinam etiam omnium ſororum vocatarum*, veniant declaratiuè & reſtrictiuè ad clauſulam præcedentem, vbi vocantur deſcendentes maſculi ſororum, taliter quod hæc vocatio intelligatur de maſculis ſolũ per lineã maſculinam.

Secundum dubium, quod ex quo in finalibus verbis vltimæ clauſulæ vocantur filij maſculi fœminarum, & etiam Lu-
2 douici, & ſic ineſt ibi ſpecialis diſcretiua, & ſeparata vocatio maſculorum ex fœminis, videtur ob euitandam ſuperfluitatem, quod in vocatione maſculorum ex ſororibus in penultima clauſula, intelligatur de maſculis etiã per lineã maſculinã, deſcẽdẽtibus ex fœminis.

Hæc contraria facile tol-
3 lentur, vt eis ſublatis via veritatis pateat iuxta commune dictum *Bald. in l. precibus, C. de impub.* eis enim ſemmotis nullum dubitationi locum remanere videtur. Ad quod ſupponitur, quod ſi donatores hanc clauſulam omiſiſſent, vbi verba illa conditionalia poſita ſunt, nullus mediocriter doctus negare poſſet, maſculos ex fœmina deſcendentes venire in caſu præſenti, vbi deſcendentes maſculi ex filijs fœminis donantium vocati ſunt: Vulgaris enim illa controuerſia, an appellatione deſcendentium maſculorum veniant ſo-
4 lum maſculi agnati, an etiam cognati, cui occaſionem dedit *Ricar. de Malumbre, relatus per Ioan. Andr. in additio. ad Specul. in rubr. de teſtamen. §. 1. ſub num. 1. verſ. ſub hoc titu. generali. & eandem occaſioẽ dedit Spec. in tit. de emphyteoſi. §. nunc aliqua, q. 146. n. 17* 3 procedit (ne quis decipiatur) quan-

quando ſumus in dubio, vbi tantùm vocatio maſculorum ſit, item & ſubſtitutio maſculorum, & ſic de eis iterata mentione, nulla facta expreſſe mentione de agnatione, neque de fœminis, neque data alia coniectura amplectente etiam cognationem, in his terminis, vt in dictis locis apparet, eſt illa vulgaris quæſtio, an ex hac vocatione, & ſubſtitutione maſculorum ſepius repetita, præſumenda ſit agnatio, vel non, nam admiſſa tali præſumptione, certiſſimũ eſt, maſculos ex fœminis non venire, ea autem non admiſſa quaſi ſubtili coniectura, non minus indubitatum eſt, maſculos ex fœminis venire, & in hoc conſtituitur pax inter DD. omnes; Ricar. hanc ex hoc ſolo deducit coniecturam vbi ſupra, & etiam Specula. quos ſequuntur multi relati per *Tiraquel. de*
5 *primog. quæſt.* 13. *numero* 6. *ſolet allegari Bald. conſilio* 40. *lib.* 3. *Butr. Anchar. Salicet. Matheſil. vt apud Mantica de coniect. lib.* 11. *titu.* 15. *num.* 3. *Pereg. artic.* 26. *num.* 15. *Surd. conſ.* 316. *nu.* 6. *lib.* 3.

Sed contraria opinio eſt verior deſumpta ex *Bald. in l. liberorum. num.* 12. *de verb. ſigni.* quam
6 ſequuntur magis communiter DD. & dicunt eſſe magis communem, *Anton. Gabriel. lib.* 6. *commum. tit. de. ſtatut. concluſ.* 6. *num.* 4. *&* 7. *Petr. Ioan Anchar. q.* 66. *n.* 11. in quo poſſent allegari infiniti DD. cum veriſſima ſit concluſio, quod appellatione maſculorum deſcendentium, veniant maſculi ex fœminis de proprietate ſermonis, vt tenet *Alber. conſ.* 86. *num.* 4. *lib.* 1. dicens, quod licet aliqui DD. oppoſitum teneant, tamen veritas, & magis communis opinio eſt, quod veniant de proprietate ſermonis, idem *Alciat. conſilio* 104. *num.* 1. *lib.* 9. *& conſ.* 15. *nu.* 1. *lib.* 8. ſubdens mirabile verbum, quod propter extraneas phantaſias Doctorum non eſt recedendum à vi verborum, *Ruin. conſilio* 49. *num.* 2. *in* 4. qui de proprietate loquuntur, *& Mantic. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 15. dicit de hoc non poſſe dubitari, *Anton. Faber. de error. prag. decad.* 28. *cap.* 8. cuius verba ſum-
7 mè notanda ſunt, qui omnes non ſolum venire atteſtantur maſculos ex fæminis, ſed ex vi verbi ſicut maſculus ex maſculis, & quod contrarium, eſt ſupplere, diuinare, & vim inferre literæ, quod nota, pro priuilegio chartæ, ommitto de hoc innumeros DD. claſſicos, & magnæ authoritatis, cum doctiſſimi Aduocati huius cauſæ ſumma cum dexteritate & doctrina ſcripſerint, ita vt nihil vltra deſiderari poſſit.

Quando igitur eſſemus in terminis Ricardi, veritas, &
8 communis eſſet contra eum, ſed quis negabit, vbi vocantur fæminæ, & maſculi earum, excluſam eſſe agnationem, & per conſequens venire maſculos ex fæminis? vt bene dixit *Caſanate conſ.* 4. *num.* 206. cum agnatio non conſeruetur per fæminas & maſculos ex eis deſcendentes, ſed per maſculos deſcendentes per lineam maſculinam, *l. pronun-*

attendenda, & non aliud, & coniecturæ non debent eſſe capitales vt contrarium ſuadeāt, ſed neceſſariæ, ortæ ab ipſa charta, *Iul. Clar. §. teſtamentum. quæſt 78. in principio.* ne dum nimia vtimur ſubtilitate iuditia diſponentium defraudentur, *l. ſi quis hæredem ſcripſerit, C. de inſtitut. & ſubſtitut.* in his enim omnibus me refero ad ea, quæ doctiſſimè dicta, & ſcripta ſunt ab Aduocatis huius partis.

12 Deueniendo igitur ad remotionem contrariorum, ſupponitur, quod hic contendunt duæ clauſulæ, prima ſeu penultima, qua vocantur ſimpliciter deſcendentes maſculi ex fœminis, ſecunda vltima eſt, in qua condicionaliter ponuntur verba illa, *deficiente linea maſculina*, alia pars intendit primam fore ſupplēdam per ſecūdam, ita vt verbum illud generale, *maſculos*, intelligatur de maſculis ex maſculis.

Nunquid non ita eſt, quod ex vi verbi, *comprehenſiua*, & de proprietate verborum, & de vera, & propria intelligen-
13 tia chartæ, cui ſtandum eſt, comprehenduntur, & cenſentur vocati maſculi, tam cognati, quam agnati, nec eſt qui hoc non fatetur, imò omnes fatentur, vt ſupra dictum eſt, igitur velle reſtringere, & limitare amplitudinem, & capacitatem illorum verborum, eſt directè deſtruere chartam, & eam offendere, ita *Beroi.* dicens ita fatendum in Arogonia *conſilio* 120. *numero* 58. poſt eum latiſſimè *Nos deciſio.* 65. à *numero* 19. *cum ſequentibus*, & ſi hoc argumentum eſt deducendum violenter contra chartam, quando fortius deducetur contraria ratio non offendendo chartam, ſed eam ſeruando, ſi ſuperaddamus clauſulæ finali clauſulam præcedētem, dicendo, *deficientibus maſculis per lineam maſculinam* (ſupple) & etiam fœmininam, & hoc argumento vtetur *Alban. conſilio* 10. vbi cum prius vocaſſet deſcendentes per lineam maſculinam, poſuit poſtea in con-
14 ditione, *ſi ſine filijs maſculis, ſuccedat conſortium miſericordiæ*, dicit *Alban.* quod prior vocatio lineæ maſculinæ, vbi eſt comprehenſa fœmina deſcendens per lineam virilem, non remanebit limitata per verba conditionalia, *ſi ſine maſculis*, (& quod imò eſt ſupplendum) & etiā fœminis vti ſuppleuit *Alban.* excludendo conſortium propter fœminam, deducendo, quod ſub duabus cōditionibus fuit vocatum conſortiū, vna, *ſi ſine maſculis*, vi ſecundæ clauſulæ, altera, *ſi ſine fœminis*, vi prioris clauſulæ, & hoc ſequitur *Berot. conſilio* 77. *numero* 15. *ad finem volumine* 2. *Burſat.* 228. *numero* 26. *lib.* 3. *Alciatus, & alij*, quos infra referam, quod innititur maiori ratione, quia non eſt offendere chartam, ſed imò eam ſeruare cum omnibus contentis in ſcriptura, iuxta notata in *l. Meniam ff. de manu. teſtament.* cum igitur in toto tenore præſentis ſcripturæ vtrumque reperiatur, iuſtior erit conciliatio, & concordia, quam reſtri-

reſtrictio, ex quo vt dicit
15 *Alban. in verſiculo ex his igitur*, ex eo quod in conditione ponatur linea maſculina, non infertur ad præcedentem vocationem, vbi erant comprehenſæ fœminæ, tanquam ex diuerſis *l. Papinianus exuli de minoribus*, nec debent habere maiorem effectum verba conditionalia, quam voluerit contrahens, & cum ſolum fuerint apoſita ad excluſionem vocatorum in vltima clauſula, non debent operari alium effectum, prout foret, excludendo maſculos fœminarum, vocatos cum ſpecifico fideicommiſſo anteriori argumento *l. legata inutiliter deleg. 1. l. non omnis ſi certum petat.*

Præcipuè exiſtentibus vocatis omnibus maſculis deſcē-
16 deotibus ex fœmina, & hoc caſu, quo maſculi ſupra nominati deficerēt, & caſus huius conditionis nondum venerit, ceſſat conditio, & eius fauor, tanquam ſi de facto non foret, *l. adigere de iure patro.* & exiſtente vocatione maſculorum ſupra nominatorum expreſſa, & ſpeciali, velle per tacitam coniecturam natam ex conditione, reſtringere, & limitare primam vocationem, vt ſic intelligatur de linea maſculina, eſſet contra omnimodam rationem Iuris, quia prouiſio tacita nunquam facit ceſſare expreſſam, ſed bene è contra, *Bart. in l. talis ſcriptura §. 1. deleg. l.* & ex verbis conditionalibus non poteſt capi coniectura limitans, quia talia verba nil ponunt ineſſe, *l. ſi quis ſub conditione, de teſta. tutel.* Ex quo reſultat, conſiderāda eſſe hic duo fideicommiſſa, vnum de maſculis ex fœminis, aliud de vltimis vocatis, defi-
17 cientibus maſculis, de quibus ſuprà, & cum alia conditione, ſi etiam defecerit linea maſculina, & iſto modò, prout dicit *Alban.* ſubſtitutus ibi ſub duplici conditione vocatur, & hoc eſt ſtare chartæ, non contrauen iendo, corrigēdo, nec limitando minimam partem illius, ex quo prior conditio ſtat in priori fideicommiſſo, & ſecunda ſtat in verbis conditionalibus, & hoc idem diſpoſuerunt in conditionalibus Ludouici & Mariæ Duciſſæ, vbi etiam fuerunt vocati filij ex filiabus ſub duplici conditione, ex quo poſt caſum deficientiæ lineæ maſculinæ ſuperaddunt hæc verba, *y ſiempre que faltaren deſcendentes varones aſſi del Señor don Luys, como de la dicha Señora Duqueſſa*, quod non fuit aliud, quam ſuperaddere ſecundam conditionem ad fideicommiſſum de quo agimus, denique in hac eadem met clauſula habemus alium caſum expreſſum, in quo fuit plus appoſitum in conditione, quam in diſpoſitione, & ſi ad vocandum hos maſculos filiarum prædilectos fuit in conditionalibus addita alia conditio vltrà eam, quæ fuit appoſita in diſpoſitione, quid mirom quod eodem ſtilo vtatur diſponens cum vocatis in vltimo loco, & cum ſit hæc intelligentia grauiſſimorū con-
18 ſulentiū, & tam conformis legibus regni, non datur ratio, quare non debeat admitti.

cum

cum etiam ſit certum, quod quando præcedit aliqua diſpoſitio generalis, & ſpecifica, nunquam illa limitatur, nec corrigitur per ſpecialitatem ſequentis diſpoſitionis, *l. Seia de donat. cau. mor. l. regula, §. & licet de iur. & fact. ign. quod notabile dixit Imol. in l. ſi ita quis. §. ea lege de verb. obligat.* non enim eſt recedendum à ſcriptura generali præcedenti, quæ generalis potior ſpeciali habetur, tanquam generalior & plenior, *late Craneta. conſilio* 752. *numero* 5. & 6. dicens, hoc eſſe verum, etiam ſi ſpecialia verba ſequentia non poſ-
19 ſent omnia adaptari diſpoſitioni generali præcedẽti, ſi enim poſſent reduci ad cõcordiam, tunc ſecundum eum, & omnes, ſuſtinerentur omnes diſpoſitiones, maximè quando ſequens diſpoſitio eſſet conditionaliter prolata, quia diſpoſitio prævalet conditioni, ſecundum *Alban. Burſat. Alciat. Beroi. & alios, quos inf. in ſpecie examinabo,* & in diuerſis caſibus hoc tenuerunt *Rim. Sen. conſilio* 223. *numero* 66. *verſiculo reſpondeo etiã. lib.* 2. *Decian. conſilio* 1. *numero* 98. *lib.* 2. *Alex. Rand. conſ.* 39. *numero* 27. & 43. *lib.* 1.

Et dicere, quod hæc qualitas lineæ maſculinæ poſita in conditione declaret, quomodo fuit intellectum verbũ, *maſculos,* ſupra poſitum, hoc eſt velle, quod repetatur ibi, quia repetere nihil aliud eſt, quam reaſſumere aliquam qualitatem de vna clauſula in aliam vbi fuit omiſſa, licèt coloretur ſub nomine declarationis, *Rui.* 180. *numero* 3. *in ſecundo,* quæ repetitio regulariter eſt prohibita, iuxta opinionem *Aymi. conſilio* 22. magis veram, & magis communem, ſecundum *Anchar. & alios.* & hoc procedit à fortiori, quando per repetitionem inducitur excluſio fœminarum, & ſuorum filiorum maſculorum deſcendentium à teſtatore, *Socin. Iunior conſilio* 13. *numero* 32. *in tertio Hipol. Rimin.* 632. *numero* 60. *Decian. dicto conſilio* 1. *numero* 148. *Molina lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 57. & in Aragonia eſt citra omne dubium, vt dixi ſupra, & infra latius.

Et quod verba principalia
20 præcedentia de filijs maſculis non limitantur per verba conditionalia, licèt dicantur maſculi per lineam maſculinam ad excludendum maſculos ex fœmina, vel quod præcedente clauſula compræhenſiua fœminarum, ſicut verbum, *deſcendentes,* velle illud reſtringere ad maſculos, ex eo, quod reperiatur poſitum verbum, *maſculos,* in ſequenti clauſula per viam conditionis, iam dixi ſupra, quod contrarium tenet *Alban.* dicens, quod verbum generale comprehenſiuum fœminarum non ſe reſtringitur per ſequens verbum, *maſculos,* poſitum in conditione, ſequitur *Beroi. conſilio* 114. *numero* 16. *verſ. non obſtat. volumine* 2. vbi mẽtio prius facta liberorum, includens maſculos, & fœminas non reſtringitur, & limitatur per ſubſequuta verba conditionalia, loquentia de filijs maſ-

Digitized by Google

21 maſculis, idem concludit *conſ. 115. num. 14. vol. 2.* in fauorem Mariæ neptis, quæ fecit defice re conditionem, ſi ſine filijs, cum ſua exiſtentia, non obſtã te, quod in proximo capitulo immediato præcedenti adie ćta fuiſſet qualitas maſculini tatis dictis filijs, quo caſu facilius potuiſſet influere in ſequẽ tem orationem, quam è con uerſo, *ex dicto Bero. conſ. 114. numero 18. Menoch. lib. 4. præſum. 177. num. 9.* idem *Beroi. conſilio 118. num. 3. & 4. eodem volum.*
22 dicens, vbicunque teſtator in vna parte teſtamenti de filijs ſimpliciter mentionem fecit, in alia verò appoſuerit qualitatem maſculis, tunc teſtator in primo caſu cenſetur etiam fœminas comprehendere, & hoc colligit *Beroi.* per viam de clarationis, ſeu ſubauditionis, dicens, quod videtur teſtator in primo caſu, vbi de filijs ſimpliciter meminit, filias etiam voluiſſe comprehendere, aliàs expreſſiſſet in hoc caſu, ſicut in alio, ecce quod in his locis Bero. ſolùm agit de declaranda voluntate teſtatoris, an voluerit comprehendere fæminas, vel non, & ad dictam declarationem non admittit verba conditionalia, ſeu diſpoſitiua vnius clauſulæ ad aliam declarandam, idem tenet *Alex. conſ. 38. colum. penul. lib. 6. in terminis idem Bero. conſ. 77. per totum, maxime à num. 16. cum ſeqq. vol. 2.*
23 vbi poſt factam vocationem maſculorum deſcendẽtium in infinitum, quæ verè, & propriè deſcendentes quoque per fæminas comprehendit, & ſubſequuta eſſet quædam conditio ſubſtitutionis, in caſu quo linea maſculina dicti teſtatoris in to tum deficeret, tunc illa verba non ſtant ad præcedentia de claratiuè, reſtrictiuè, ſeu taxã tiuè, ſed potius augmentatiuè, & extenſiuè, vt ſic ad admittẽ dum ſubſtitutum ſit neceſſe, non ſolùm quod omnes deſcẽ dẽtes à Nicolao per fœminas deficiant, ſed tota linea maſculina, hos omnes in ſimili caſu ſequitur *Curt. Iun. conſ. 49. per totum*, & maxime, *num. 7. verſ. ex*
24 *præmiſsis*, vbi reſoluit pro Domna Blanca, quæ includebatur in conditione, ſi ſine filijs, non obſtante quod in alia conditio ne ſequenti fuerit facta mẽtio de filijs maſculis, quia dicit *Curtius*, ex his verbis nullam reſultare declarationem ad præce dentes clauſulas, ſed ad alium finem fuiſſe appoſita, & quod ſi voluiſſet expreſſiſſet, dicens eſſe hoc optimum argumẽtum in hac materia, idẽ tenet *Ruin. conſ. 152. num. 6. vol. 2. verſ. & huic vltimo*, vbi vocatis ad inui
25 cem duobus filijs, ſi alter ſine liberis, & filijs decederet, & deinde ambobus ſine filijs maſculis decedentibus ſubſtituit montẽ pietatis, reſoluit *Ruin.* quod filia ſuperſtẽs vnius ex fratribus facit deficere conditionem, & ſubſtitutionem mõtis pietatis, quia illa conditio de filijs maſculis, fuit addita & poſita in differenti caſu ad excludendum ipſum montẽ pietatis, quæ non debet influere in alium caſum, tandem *Burſat. conſ. 228. lib. 3. num. 26. 27. & 28.* in caſu vbi fuerunt vocati maſ-

maſculi deſcendentes, & in
ſubſequenti clauſula conditio-
nali fuerunt adiecta verba, de-
ficiente linea maſculina, deſcen
dit maſculos ex fœminis, di-
cens talem declarationem fie-
ri non poſſe, vt verba gene-
ralia præcedentia intelligan-
tur per conditionalia ſubſequē
26 tia, & quod per ea reſtringan-
tur, & limitentur, *& num. 28.*
ſubdit verba ſequentia: *Verba
illa, caſu deficientis lineæ maſculinæ
ſtant potius demonſtratiuè, quam de-
claratiuè præcedentium, habent quā-
dam emphaſim, quaſi velint dicere,
deficiente prole primogeniti Georgij
ſubſtituti, ſi bona ad alios cogna-
tos perueniant, ipſi deferant arma,
non autem volunt vt linea Geor-
gij conſideretur maſculina*, opti-
mè in ſimili reſoluit *Honded.
conſ. 4. numer. 19. lib. 1.* vbi in ca-
ſu cuiuſdam ſtatuti admitten-
tis proximiores natos in do-
mibus patris, ſeu ex linea maſ-
culina patris natos, reſoluit,
quod prima pars non declara-
tur per ſecundam, nec reſtrin-
gitur. Omnes hij DD. fundan-
27 tur in vnica naturali ratione;
nam quandocumque verba
præcedentia habent pro ſe cer
tam, propriamque ſignifica-
tionem, & iuris determinatio-
nem, vt ſunt illi *deſcendentes maſ-
culi*, quæ propriè comprehen-
28 dunt maſculos ex fœminis, vel
ſolum *deſcendentes*, quo verbo
continentur etiam fœminæ,
tunc per ſequentia verba lo-
quentia de linea maſculina, vel
de maſculis, etiam diſpoſitiuè
prolata (quod fortius eſt) non
reſtringuntur, nec ab illis de-
clarationem ſumunt, *ita Socin.
conſ. 245. in fine, vol. 2.* quia per
ſe clara ſunt, & à iure defini-
ta, & determinata, *Bald. in l.
1. C. de legit. hæred. Bart. in l. fin.
de reb. dub. Alexan. conſ. 214. col.
3. vol. 2. Bald conſ. 40. in 4. idem
Bart. in l. talis ſcriptura, in vlti-
ma col. de leg. 3. latius Bero. d.
conſ. 77. num. 16. & optimè Al-
ba. vbi ſupra, ante ſecundum fundamen
tum.*

Nec obſtat argumentum
contrarium propoſitum ab ip-
ſo Albā. quod ſcilicèt fœminæ,
29 & illarum filij ſint vocati poſt
mortē omnium maſculorū de
linea maſculina, & per conſe-
quens cum bona ſint maiora-
tus, indiuiſibilia, perpetuo tran
ſitura ad tales, videatur in an-
tecedens neceſſarium in ea-
dem qualitate eos eſſe vocatos
ſuprà reciprocè, vt reſoluit *Pe-
regr. art. 2 nu. 77.* maximè, quia
quando præcedit vocatio filio-
rum, & in defectum illorū vo-
cantur alij, intelligitur ſubſti-
tutio neceſſario de defectu eo
rundem filiorum vocatorum,
*Hiero. Gabri. conſ. 69. numer. 5. &
6.* vnde cum in conditione
poſiti ſint maſculi de linea
maſculina, videtur de eiſdem
actum eſſe in ſuperiori voca-
tione.

Hæc enim non obſtant, quo
niam hoc de inducenda re-
30 ciproca ſubſtitutione inter ali-
quos, procedit quando, illi ta-
les reperiuntur expreſſe voca-
ti ſub tali qualitate, non autem
ſi ſolum reperiantur in condi-
tione poſiti, *ita Socin. conſ. 113.
num. 9. in 1. vbi alij Ruin. conſ. 96.
num. 11. in 2. & conſ. 108. num.
2. in 2.* alios allegat, *Alba. d.*

conſ. 10. *verſ. reſpondeo.* Hic autem maſculi de linea maſculina, ſolum reperiuntur in conditione, quia in vocatione nulla fit mentio de linea maſculina, ergo nullo modo poteſt induci reciproca inter non taliter honoratos, *l. ab eo de fideicom. ita in ſpecie reſpondit Alban. vbi ſupra. Rurſus*, quod propoſitio argumenti non tuta eſt,
31 cum eam impugnet *Martian. Iun. conſ.* 188. *in* 2. & quam plures, quos allegat *Peregrin. vbi ſupra, num.* 72. *&* 73. quando autem ſolum ſunt poſiti in conditione, omnes conueniunt, quod non inducatur reciproca, quia vt dixit *Iaſ. poſt Caſtr. in l. poteſt de vulgar. Ripa in §. cum ita, numero* 17. *&* 23. *Tornie.* 24. *Zanch.* 558. 694. reciproca fideicommiſſaria non poteſt induci, niſi quando exprimitur.

Secunda pars argumenti mi
32 nus obſtat, licèt veriſſima ſit, nam fortiter retorquetur contra eos, quia ſubſtitutio deficiẽtibus filijs, facta cenſetur de eiſdem filijs, qui in antecedenti reperiuntur vocati, & non è contra, diſpoſitio enim influit magis in conditionem ſequentem, & eam vincit potius quam è contrario, *Menoch. lib.*4. *d. præſump.* 177. *num.* 9. vnde cum in parte diſpoſitiua ſolum vocentur deſcendentes maſculi filiarum ſimpliciter, ſequens conditionalis de eiſdem intelligenda eſt, vel ſaltem ſolum inducet conditionem ad excludendum, & non diſpoſitionem ad includendum.

Ex his facilè liquet, quod li-
33 cèt aliquando concurrentibus aliquibus coniecturis, neceſſarijs tamen, & vrgentibus, ſecundum *Cephal. conſ.* 600. *numer.* 36. *Hieronym. Gabr. conſil.* 96. *numer.* 18. *qui alios allegant*, poſſit præſumi ratio conſeruandæ agnationis, vt ſic appellatio maſculorum intelligatur de maſculis agnatis, tamen vltra quod verba conditionalia ſubſequentia, in quibus de maſculis ex maſculis habita fit mentio (vbi pars aduerſa totam ſuã vim cõſtituit) non reſtringunt præcedentem diſpoſitionem certam, & claram, vbi ſolum maſculi deſcendentes vocati ſunt, quo minus maſculi ex fœmina comprehendantur, per ea quæ ſupra dicta ſunt.

34 Ex alio tamen hæc ſubauditio, hæc declaratio, ne dicam repetitio (quæ proprius dicenda eſt) admitti non poteſt, quia cum de foro ſtemus chartæ, & ad literam, ſola propria ſignificatio eſt attendenda, & omnis ſubauditio, ac cõiectura reijcienda (vt ſupra latius dixi) & non poteſt capi talis interpretatio, vt ex reiterata mentione maſculorum, non ſolum in verbis conditionalibus, ſed in diſpoſitiuis, quod plus eſt nepos ex filia excludatur, *hoc argumento vſus eſt Beroius conſ.* 120. *num.* 31. *& in expreſſo hoc decidit Bald. poſt Butrig. in l. maximum vitium num.* 4. *C. de lib. præt. & Ioan. Andr. in rub. de ſucceſ. ab inteſt.* dicentes, quod licèt ſtatutũ excludens fœminas propter maſculos, cenſeatur excludere nepotẽ ex fœmina, tamẽ vbi

vbi ſtaret aliud ſtatutum de ſtando chartæ, abſque ſub-auditione, & interpretatio-ne aliqua, pro vt in Regno, nepos ex fœmina non diceretur excluſus, *faciunt notata per Bart. in l. qui liberis*, §. *hæc verba de vulg.*

36 Et tandem vt omnia vnico verbo dicantur, *Alexand. Raudenſ.* qui rem hanc magis coanguſtabit *conſ.* 35. *lib.* 1. deducendo agnationem ex viginti, & nouem coniecturis, inter alias *numer.* 59. quando fuit repetita mentio maſculorum in conditionalibus, & diſpoſitiuis, fatetur tamen reſpondendo *Bero.* quod in Aragonia hoc non procederet, propter ſtatutum de ſtando chartæ, per quod omnis ſubauditio, omnis declaratio coniecturalis, & interpretatio eſt ſublata, quoniam cum ſecundum eum hæc deductio agnationis per coniecturas dicatur continere reſtrictionem, *Gozadin. conſil.* 45. *num.* 13. *cum ſeqq.* & reſtrictio magis offendat chartam, quam extenſio, fatetur in hoc caſu noſtram opinionem ſine dubio procedere, *vt in d. conſ.* 35. *num.* 115.
37 *&* 118. ſicuti etiam *Raud.* fatetur idem: ibi, *Quando maioratus à fœmina deſcenderet, & eodem modo ſunt intelligendi Gozadin. Decius, Socin.* & alij allegati per eundem *Rauden.* & omnes alij, qui verba diſpoſitiua volunt interpretari per verba conditionalia, pro vt ita eos intellixit, & hoc fatetur *Raud. vbi ſupra*, in quo non decet amplius immorari, cum hæc opinio iam ſit recepta, & canonizata in Regno, *vt per Alciat. & Boroi.* in cauſa de Caſtro, in qua obtinuit nepos ex fœmina, & etiam omitto, quod hic ſumus in contractibus, vbi fit ſtricta interpratatio, & quod hic maioratus fuit inſtitutus à viro, & fæmina, & quod in eo fœmina vocatur, in quo poſſent plures paginæ impleri communibus theoricis, quæ docent in hoc caſu nepotes ex fæmina indubitanter venire.

38 Quare veniendo ad ſecundum dubium propoſitum, in quo aliqui magis ſubtiliter, quam verè volunt, has communes reſolutiones in præſenti caſu ſubuertere, dicentes, quod vbi fœminæ, & earum deſcendentes vocati reperiuntur diſcretiuè, in loco ſeparato, & opportuno, ita quod detur ſeparata, & diſcretiua vocatio fæminarum, & maſculorum illarum, quod tunc in præcedentibus vocationibus maſculorum, non comprehendantur maſculi ex fæminis, ne aliàs dicatur ſuperuacua, & ſuperflua diſpoſitio, *contra*, *l. ſi quando cum concord. de leg.* 1. inferentes ex hoc, & magnum feſtum celebrantes, quod ex quo in finali clauſula vocatæ ſunt fæminæ, & illarum deſcendentes, ex hoc fatendum ſit, in præcedentibus vocationibus maſculorum, non contineri maſculos ex fæminis, *ad quod ſolet allegari Bald. in l. in multis num.* 4. *de ſtat. homin. & latiſsimè, à quo ſum-*
39 *munt alij Anto. Gabr. de verb. ſig. cõclu.* 6. *n.* 57. *Soci. reg.* 255. *fall. antep.*

concludentes, quod licèt maſ-
culinum concipiat regulari-
ter fœmeninum, tamen vbi
fit diſcretiua loquutio de maſ-
culo, & fæmina, appellatio-
ne filiorum non veniant fæ-
minæ, quod in iure vulgare
eſt, cum paſſim habeatur, quod
ſi ſpecialis mentio fiat de ſpe-
cie ſeorſum á ſuo genere, am-
plius non veniat ſpecies appel
latione generis, vt probant mul
ta iura vulgaria, allegata per
Gabr. vbi ſup.
Sed hæc obiectio facillimè
40 tollitur, vno de duobus modis,
primo, quia doctrinę ſupra alle
gatæ procedunt, quando ſcri-
ptura, & charta, cui ſtandum
eſt, loquũtur diſcretiuè, in vna
parte de maſculo, in alia de fæ
mina, ſeu in vna parte de maſ-
culo ex maſculo, in alio de
maſculo ex fæmina, tunc de-
ducunt coniecturam in prima
parte de maſculis agnatis lo-
quutum eſſe: hic autem ſumus
in caſu longe diuerſo, quia in
deſcendentibus fæminarũ, &
ſuis vocationibus non vocan-
tur maſculi ex fæminis, ſed fi-
liæ, neptes, & vlteriores fæ-
minæ, & hoc non ſine myſte-
rio, ſed prudenter diſpoſitum
ita fuit, quia cum iam in ſu-
perioribus vocationibus, vo-
cati eſſent maſculi ex fæminis
41 expreſſe, non autem filiæ, &
neptes ex fæminis, ideo in hac
vltima clauſula ſolum vocan-
tur in defectum filiorum ex fæ
minis, fæminæ ipſe, & earum
deſcendentes fæminæ legiti-
mæ, quod citra cabilationem
aliter exponi non poteſt, quia
ex verbis illis, *hijas y deſcendientes*
dellas legitimas, apparet, lineam
fæmeninam tantum eſſe voca-
tam, quæ maſculinum non con
cipit, *l. ſi ita ſcriptum de leg. 2.
notatur in l. 1. de verb. ſign. & in-
tat. gloſ. in §. fin. qui dar. tut. in te-
ſtam.* & vbi teſtator ſe ipſum
declarat vulgari ſermone com
prehenſiuo generis fæminini
tantum, non debet alia gloſſa,
42 ſeu interpretatio permitti, cum
ſit certitudo voluntatis, *l. ſi plu
ribus de leg. 1. ibi, niſi teſtator ex
ſua ſcriptura manifeſtiſſimus eſſet,
Bald. in authen. niſi rogati, num. 9.
C. ad Trebellia. Decia. conſ.* 41. *nu-
mer.* 1 10. *lib.* 1. & in noſtris ter-
minis omnino videndus, *Man-
ric. lib.* 8. *cap.* 18. *numer.* 69. *verſ.
reſpondi.*
Nec obſtant illa verba in vl
43 tima parte clauſulæ finalis po-
ſita, ibi: *Præfiriendo ſiempre el maſ-
clo a la fembra*, quoniam ad im-
mediata proxima, non ad me-
diata referenda ſunt, & ſic ad
maſculos, & fæminas ex filia-
bus Ludouici, quia cum ſpecia
liter ſupra in eadem clauſula
finali vocatæ ſint in defectum
maſculorum fæminæ, & deſcẽ
dentes fæminæ ex fæminis, ad
hanc diſpoſitionem non poteſt
referri clauſula finalis, cum re
ſultaret contrarietas ex tali
relatione, *l. ſi idem cum rod. ff. de
44 iuriſd. omn. iud. vbi gloſa in verbo ea-
rum ſententia in fine, Bart. in l. talis
ſcriptura, §. fina. num.* 3. *de leg.* 1. *Pa-
riſ. conſ.* 34. *num.* 19. *in* 1. *Nata.* 260
numero 5. *vol.* 2. & non eſt incon-
ueniens, quod aliquando ver-
ba in fine poſita non referantur
ad omnia præcedentia, vt latè
oſtendit *Honde. conſil.* 4. *num.* 40.
& ſeqq. & hoc modo litera ſe
ipſam

ipſam interpretatur, & declarat, imo & ipſe teſtator, non violatur charta, ſenſus ſenſui congruit, nihil ſuperfluum reſultat, aliàs offenderetur charta expreſſe loquens, daretur contrarietas, & correctio, quod nullatenus admittendum eſt, ex ſupradictis, & cum iſta relatione, dicta verba, ibi: *Preſirien. do, &c.* poſſunt operari in fœminis, & earum deſcendentibus à Ludouico, in quibus veri ficari poſſunt, vt ſic illæſa remaneat charta: vnde ad maius, (quod non fateor (ex illis verbis deduci poſſet, quod in prima vocatione deſcendentium maſculorum Ludouici non fuerunt vocati maſculi ex fæminis.

45 Secundo radicitus tollitur hæc obiectio, quia argumentũ contrarium procedit vno de duobus modis, vel ratione abſurdi vitandi, veluti ne in vno caſu, tempore, & ſubſtitutione reſultet, quod ſibi ipſis cenſeantur ſubſtituti maſculi ex fæminis, ſi appellatione maſculorum veniant, veluti ſi quis inſtitutis filijs, eis ſine filijs maſculis decedẽtibus, ſubſtituat filias, & illarũ maſculos, in hoc caſu fatendum eſt, verba conditionalia maſculorum non continere maſculos ex fæminis; nã ſi continerent, cum poſtea reperiantur ſubſtituti, viderentur ſibi ipſis ſubſtituti, actiuè, & paſſiuè, quod nullatenus admittẽdum, vel procedit ratione ſuperfluitatis vitandæ, vt ſi primò cenſeantur vocati appellatione maſculorum, ſuperfluum ſit eos iterum vocare in eodem caſu, & tempore.

46 Nos autem verſamur in terminis longe diuerſis, vbi nec repugnantia datur, nec ſuperfluitas, quamuis verba intelligantur iuxta votum partis aduerſæ, violando chartam. Nam in prima vocatione maſculorum ex fæminis, vocantur illi maſculi qui reperiantur tempore deficientiæ ſucceſſionis Ludouici, & Mariæ, vel etiam alij maſculi vocati per fideicommiſſum (ſine præiuditio veritatis, vt infra) in vim verborum, *y deſpues dellos, &c.* qui omnes maſculi, etiam deſcendentes ex fæminis prius deceſſuri ſunt, quam fæminæ admittantur.

47 Denique fæminis locus fiet, quando omnes dicti maſculi defeciſſent, maſculis autem natis poſt admiſſionem filiarum nondum erat prouiſum ante hanc clauſulam, niſi teſtator in ea eos vocaſſet, ex quo tempore admiſſionis fæminarũ omnis deficiẽtia maſculorum neceſſaria eſt, prudens igitur fuit conſilium diſponẽtis in hunc caſum antea non prouiſum prouidere, & etiam in ibi ſequentem de filiabus Ludouici, ne alias bona libera penes fæminas remanerent, *iuxta tex. in l. cum pater, §. libertis in fine, de leg.* 2. & cum maſculinitatem ſemper amauerit, proſpiciendo ſibi, & vxori, agnatis, & cognatis, filijs & filiabus, ſemper ad eã reſpe-

48 xit, & in fine maſculos poſt admiſſionẽ fœminę natos, præferẽdos eſſe fœminis voluit, & hoc eſt quod ſummo cum ingenio dixit *Mantica de coniect. lib.* 8. *tit.* 18. *à numer.* 11. *cum ſeqq.* præſertim

tim, *num.*19. *verſ. quinto*, *& numer.*22. *verſ. verum* in hæc verba, *tunc quidem vocantur fœminæ item maſculi qui eſſent progniti, poſtquam ad ipſam fœminam fideicommiſſum eſſet deuolutum*, *& in hoc ani maduertitur prudens conſilium diſponentis*, *qui in omnibus caſibus, qui poſsint accidere*, *diligenter proſpexit ſuos deſcendentes, diuerſis tamen gradibus, & temporibus vocando*, & vid eatur omnino pro deciſione vſque ad *num.*23. incluſiue, vbi dubium hoc penitus diluitur, ita vt dubitationi locus nõ remaneat, & ſi caſus de quo agit, attente inſpiciatur, vt proponitur *num.*11. reperietur in noſtris terminis, & in noſtris ſubſtitutionibus ſcripſiſſe.

Et antequam diſcedamus
49 ab hoc puncto, eſt multum põderandum, quod loquendo in vocatione maſculorum ex fæminis, apponũtur hæc verba, *y deſpues dellos, a ſus deſcendientes varones perpetuamente, antes que a muger alguna*, quæ verba non inducunt excluſionem fœminarum, ſed ſolam prælationem in ſuo caſu, prout dixerat etiam in clauſula finali, præferendo ſemper maſculum fœminæ, loquendo in maſculo ex fœminas denique hanc opoſitionem facit diſponens de fæmina ad maſculum, quicunq; ſit, ex quo in clauſula ſic intelligit, & iſte fuit ſtylus loquendi apud eum, qui ſemper debet atten-
50 di, vt dicetur. Denique fæmina excluditur fauore ſolius maſculinitatis, & tunc verbum maſculi intelligitur de maſculis agnatis, & cognatis, *Peregr. art.*26. *num.*29. *&* 30. *Mantic. lib.*8. *tit.*18. *num.*45. quia ſi fæmina excluditur, ex eo ſolum quod ſit fæmina, ſimiliter maſculus dicetur admitti, quia maſculus, quia quod operatur propoſitum in propoſito, id operatur oppoſitum in oppoſito, *vt ſic dixit Bald. in l. maximum vitium*, *num.*20. *in fine*, *C. de lib. præt. con. Iacob. Butr.* quod quando excluditur fęmina ſola ratione ſexus, maſculus licèt filius ſuus, non erit excluſus, & quod hic attendatur ſolus ſexus, patet, quia clauſula finalis hoc dixit, iuxta quam debent ſuperiora intelligi, quoad illa verba, *antes q̃ a muger alguna*, ſicuti pars cõtraria pro hac opinione tã frequenter vtitur hoc argumento, intendens vtraſq; clauſulas, per aliàs declarari, violando chartam, & proprietaté verborum, itaq; corroborando has clauſulas, reſultat
51 quod fæmina ſolũ excluditur, quia fæmina, & ſic remanebitur incluſus maſculus ex fæmina, quia maſculus.

Et ad fundamentum quod fit ſuper illis verbis, *con las calidades arribadichas*, reſoluitur quod quando diſponens ſe declarat in eo quod dicit, non debemus querere alias interpretationes *Thom. Gram. conſ.*105. *nu.*6. *&* 7. *Pariſ. conſ.*3. *nu.*53. *lib.*3. *Mantic. li.*8. *c.*8. *nu.*21. *Crauet. conſ.*155. *n.*3. hic eſt clarũ quod teſtator illa verba intellixit de qualitatibus dementium, Religionis, & Ordinum Sacrorum, vt reſultat ex contextura omnium ſubſtitutionum, in quibus verba hęc ſemper retulit ad qualitates excluſiuas ſucceſſionis, vt patet ibi: *Con las meſmas cõdiciones, y calida*

des

des de q̃ el q̃ huuiere de ſuceder,no ſea ordenado, & ibi: *Y que ſi el que huuiere de ſuceder, tuuiere las dichas calidades, o alguna dellas, aya de ſuceder el ſiguiente en grado*, hic apertè ſe declarat teſtator,quod nomine qualitatū intelligat,& in clauſula finali,vocandoſęmi nas,&ex eis deſcendẽteſaddit, *guardãdo ſiẽpre dichas cõdiciones y calidades*, quo caſu impoſſibile eſſet inuoluere verba iſta,delinea maſculina ſtetur igitur cū hoc eſſe non poteſt,& conſtat clarè de intentione contrahentium, ſumus extra omnes vulgaritates,quæ ſolent adduci de relato in referẽtẽ, ſtãte interpretatione,& intelligentia contrahẽtium, *Bald. in auth. niſi rogati numer. 9. verſ. nam vbi teſtator, C. ad Trebell. Bald. Imo. & Paul. l. quo loco, §. 1. de hæred. inſtit.*

53 Reſtat aliquid dicere circa perpetuitatem vinculi, & perſeuerantiam ſubſtitutionum, & ſic dicimus, hos filios maſculos filiarum,habito reſpectu ad Ludouicum, & Mariam, eorumque poſteros maſculos deficientes, poſſe dici vocatos per compendioſam, plura tempora, & plures ſubſtitutiones comprehendentem, veluti ſi defecerint ante, vel poſt aditam hæreditatem, & dico plures ſubſtitutiones, cum plures filij vocati ſint ſucceſſiuè, actiuè tamen vnus in defectum alterius,vt patebit in diſcurſu,tamen habito reſpectu ad filios fœminæ maioris,dicentur maſculi ſecundæ filiæ, vocati vulgariter, & non per compendioſam, nec fideicommiſſariam in ea contentam, & hic diſcurſus clarus fiet vſque ad verſiculum,*y deſpues dellos*, qui particularem habet indagationẽ, & ſic nunc omittendus.

54 Ad hoc probandum eſt, neceſſarium videre extrema huius ſubſtitutionis, qui inquam dicantur ſubſtituti, & quibus, in quo eſt aduertendum,quod diſponentes,voluerunt hic ſubſtituere ſoli deficientiæ Ludouici, & Mariæ, & ſuorum deſcendentium maſculorum,& in hunc euentum, & caſum ſubſtituerunt filios maſculos fœminarum, primo maſculos maioris natu, & ſi hij non ſupereſſent,filios ſecundæ, hæc vera intelligentia, & verus ſenſus huius ſubſtitutionis,non autem quod vellimus admiſſis maſculis prioris filiæ, eiſdem per fideicommiſſum ſubſtitutos intelligi maſculos ſecundę, nam cum ad horum vocationem, & vt ſuccedant filijs Ludouici,& Mariæ deficientibus, ſit neceſſaria etiam deficientia maſculorum primæ, non

55 poſſunt eſſe eis ſubſtituti, cum non veniant ad ſuccedendum eis, ſed deſcendentibus Ludouici, & Mariæ, & cum tempore deficientiæ filiorum Ludouici, & Mariæ, extiterint maſculi ex prima fœmina, ſcilicet Bernardinus maior, in cuius defectum fuerunt vocati maſculi ſecundæ, illorum vulgaris ſubſtitutio euanuit,nã defecta conditione ſub qua quis vocatur,extinguitur vocatio, *l. vni. §. ſin autem, C. de cad. tollen.*

Hæc intelligentia manifeſte probatur, quoniam vnica oratio.

tione, & ſermone, per idem verbum cōmune vocantur maſculi vtriuſque fœminæ, ex quo ſequitur, quod teſtator vnam tantum ſubſtitutionem facere intendebat, licèt de pluribus perſonis ſucceſiue, & quod vni tantum ſubſtituere volebat, ſcilicet vltimo deficienti ex Ludouico, & Maria, & tunc vocauit filios vtriuſque ſucceſiue, nam vnitas diſpoſitionis parem diſpoſitionem operatur reſpectu perſonarum, *l. iam hoc iure de vulg.* ſaluo quod non ſimul, ſed ſucceſſiue venient ex voluntate teſtatoris, ſi ergo pariformiter vocantur reſpectu eiuſdem caſus, ſequitur, quod omnes ſunt vocati in eodem caſu, & tempore mortis vltimi de linea illa Ludouici, & Mariæ, ſcilicet maſculi maioris, ſi tunc vi

57 uant, & ſi hij non ſuperfuerint, filij ſecundæ, *facit l. ſi legatarius, § fi. de leg. 3. ſicut enim, ibi: tempus mortis patris attenditur, vt filia bona teſtatoris habeat, quia illud tempus requiritur, vt habeat bona patris, cum quibus vnita ſunt bona teſtatoris,* ita in caſu noſtro in vocatione filiorum maſculorum ſecundæ, attendi debet tempus mortis vltimi de Ludouico, & Maria, quod omnino etiam attendendum eſt in vocatione maſculorum primæ, cum quibus maſculi ſecundæ vnica oratione, & diſpoſitione ſunt vocati, quod enim qualificat vnam vocationem debet aliam qualificare in quantum poſſit, *Bart. in l. Seiæ Caio, de fund. inſtr.* neque vllum verbum de onere fideicommiſſi filiorum primæ reperitur in diſpoſitione, & regula eſt, quod ſubſtitutio, quæ non legitur in charta, facta non dicatur, & qui contrarium intendit, euidenter probare debet, cum aliàs à verbis non ſit recedendum, *Socin. conſil. 62. col. 3. volum. 3.*

58 Rurſus facit, nam qualitas deficientiæ filiorū primæ, quæ facit vocare filios ſecundæ, adijcitur verbo, *paſſe*, quod filios vtriuſque pariter reſpicit, cum aliud verbum non ponatur in diſpoſitione, ſi illud non mutuetur, debet ergo illa qualitas verificari tempore verbi, *l. in delictis, §. ſi extraneus de noxalib. l. 2. de aur. & argen. leg. Alex. conſ. 59. col. fin. vol. 5.* Sed certū eſt, quod tēpus verbi, *paſſe*, dicitur tēpus mortis vltimi de Ludouico, & Maria, ergo qualitas iam dicta illo tempore debuit verificari, ſcilicet tempore verificatæ ſubſtitutionis, ita concludit *Ruin. 180. ante num. 6. in 2.* vbi ex hoc colligit, ſubſtitutionem eſſe factam Mariæ de Franciſco, & Iacheta, non verò factā Franciſco, & hoc quia ab eodē verbo reguntur Franciſcus, & filij eius, & quia verbum *deficientiæ*, refertur ad caſum ſubſtitutionis, & non ad perſonas, *Grat. diſcep. to. 2. c. 285. num. 12. 13. vide Mari. Socin. Iun. 180. in 2. per totum* vbi latè in materia, qui cōcludunt, quod quoad vltimum de Ludouico, & Maria, eſt fidei commiſſaria, quantum verò quoad filios primæ filiæ eſt vulgaris in caſu impotenciæ, *Ruin. vbi ſup. num. 4. ver. quantum, &c.* quod cum non euenerit, quia aderant maſculi primæ, ſubſtitutio de filio ſecundæ dicitur eua-

59 euanuiſſe, *hoc dixit mirabiliter Decius conſ. 63. num. 3.* vbi in caſu, quando inſtitutis tribus hæredibus, ita quod eis deficientibus bona deuoluantur ad maſculos hæredum, & eis non exiſtentibus ad maſculos de Muçatis, reſoluit *Deci.* quod cum tempore mortis hæredum inſtitutorũ liberi ſupereſſent, excluſi ſunt maſculi de Muçatis, & da rationẽ, *quia in eo caſu ſimili noſtro, ipſis liberis non fuit facta ſubſtitutio, ſed hæredibus inſtitutis, quorum deficientiæ tempus attendi debet, & quod non ſufficit teſtatorem aliud voluiſſe, niſi diſponat, vt ibi late,* & eſt aduertendum, quod *Deci.* idem dicit, quando non adeſſet dictio illa, *tunc*, cum dicat, & hoc maxime attenta dictione,

60 *tunc*, quę dictio, maximè, eſt incluſiua caſus min⁹ dubitabilis.

Suadentur ſuperiora, nã maſculi ſecundæ non poſſent frui delatione illius verbi, *paſſe*, niſi defectis maſculis primæ, & in caſibus, quibus iſti, ſi non eſſent defecti, gauiſi forent, ſcilicet hęreditate vltimi ex Ludouico, & Maria, vnde fatendũ eſt, maſculos ſecundæ eſſe ſubrogatos in locum maſculorum primæ, in ſubſtitutione facta vltimo, ex Ludouico, & Marla, & ſic ſub eiuſdem temporis determinatione debent dici vocati, tan-

61 quam ſubrogati in locum alterius, *l. ſi eum, §. qui iniuriarum, ff. ſi quis caut. §. fuerat inſt. de act. cũ ſimilibus*, cum ergo maſculi primæ eſſent vocati tempore deficientiæ vltimi, ex Maria, & Ludouico, eodem tempore dicẽtur vocati maſculi ſecundæ: tollamus de medio verba illa *faltando*, & quod dictum fuiſſet, bona deueniant in maſculos primæ & ſecundæ copulatiuè vocatos, tunc ex cõmuni opinione venirent ſimul omnes, quia non eſſemus in vltima voluntate, vbi conſideratur neceſſitas præciſſa, vel cauſatiua inſtituẽdi, ſed ſolum in caſu noſtro remaneret ordo charitatis, & ſic venirent ſimul omnes, *vt patet in motiuis Regiæ Audientiæ, & huiuſmodi Curiæ Domini Iuſtitiæ Aragonum, notant Doctores omnes in l. Gallus, §. rectè de lib. & poſt.*

62 Suppoſito quod in hac vocatione ſolum vocãtur filij, qui non ſunt comprehenſiui de ſe diuerſorum graduum, ſed ſolum plurium perſonarum eiuſdem gradus: & quando fateremur comprehendere ſequentes gradus, verbum, *filios*, in diſpoſitionibus collatis in futurũ euentum, vt dixit *Becc. conſ. 221 num. 22. vol. 2.* dicens, *totam iuriſprudentiam eſſe huius ſententiæ, Zanchus in §. cum ita 4. p. numer. 197.* Adhuc tamen in hoc caſu, cũ diſcretiuè loquatur de deſcendentibus & filijs, vnus alium non comprehendet, ex argumento à diſcretiuis, cuius hæc eſt propria ſedes, & maximè, ne ſi aliud diceremus, dicerentur ſibi ipſis ſubſtituti deſcendentes, quod eſſet abſurdum, in hoc ergo caſu ſimultanea eſſet maſculorum vocatio, & æqualiter, & ad hoc tollendum dum addidit teſtator verba illa ſucceſsiua, *y faltando*, vt ſic ſucceſsiuè venirent, quo caſu licèt aliqui, *vt Paulus Caſtrenſis in §. in fideicommiſſo, & in §. quidam rectè,* eſſe vocatos per vulgarẽ, & fi-

mi ſubſtituti, quorum deficien tia debet expectari, dicantur per compendioſam, & ſic per fideicommiſſariam ſubſtituti, hoc enim non eſt incompatibile, vt primus per compendioſam, ſecundus per vulgarẽ veniãt in terminis noſtris, *Menoch. praeſ.* 71. *d.lib.*4. *num.* 16. *Socin. vbi ſup.* dicens, quod ſubſtitutio reſ
69
pectu teſtatoris quoad primo vocatos eſt cõpendioſa, ſed reſ pectu ſecũdo loco vocatorum quoad vocatos, primo loco eſt vulgaris, quaſi quod hij admittãtur, ita demũ ſi primi non admittẽtur, ſicut eſt ex natura vulgaris, *vulg. l. poſt aditam*, & ita intelligitur illud vulgare dictum, quod ſufficit fieri mentionem mortis, vel alterius conditionis, vt ſit compendioſa cum plura tempora complectatur, *Bar.*

70 *& communiter DD. in l. Centurio. de vulg.* quia hoc procedit quando ſubſtitutio in qua fit mentio mortis alicuius principaliter, & propter ſe fit ei, de cuius morte fit mentio, ecce inſtituto filium, & ſi deceſſerit ſine liberis ſubſtituo Gaium, ſi & Gaius ſine liberis decedat, ſubſtituo Sempronium, hic fit ſubſtitutio ei de cuius morte fit mẽtio, in noſtro caſu ſecus eſt, quia mentio mortis, & defectus conſideratur in perſonis maſculorum primæ fœminæ, ſubſtitutio autem non fit eis, ſed vltimo decedenti ex Maria, & Ludouico.

Ex quibus manifeſtè reſultat, quod reſpectu deſcenden-

71 tium à Ludouico, & Maria deficientium, & maſculorum primæ fœminæ, erit compendioſa, non autem inter maſculos primæ, & maſculos ſecundæ, ſed vulgaris, & per conſequens non remanebunt grauati maſculi primæ aliquo onere fideicommiſſi ex hac ſubſtitutione, vt prædicti omnes Doctores in dictis locis fatentur.

Vnde cum tempore deficiẽtiæ deſcendentium maſculorũ Ludouici, & Mariæ, ſuperſtite rit Bernardinus maior, eius aditione expirauit ſubſtitutio vulgaris facta de filijs ſecundæ, & ſic de Illuſtriſſimo Comite, qui in hac vocatione non poteſt fundari, licèt forte poſſet in ſequenti ſubſtitutione, *ibi, & poſt eos*, vbi poſt filios maſculos filiorum, vocantur per fideicõmiſſum deſcendentes illorum, & quia illa verba non referuntur

72 ad caſum ſubſtitutionis, ſed ad perſonas (per inde enim eſt ac ſi dixiſſet poſt eorum mortem) venient per compendioſam, & fideicommiſſariam: *vt dixit Tornel. in d.§. quidam rectè nu.* 67. *verſ. ſecundo, etiam poteſt, Bart. in l. Centurio num.* 25. *de vulg. Curt. Iun. conſ.* 38. *num.* 4. *benè Menoch. praeſ.* 71. *nu.* 12. *lib.* 4. & tunc in pari cauſa, non excludet nepotem Bernardini, cum in hac vocatione ambo veniant ſub qualitate maſculorum deſcendẽtium ex fœmina, & huius linea potior ſit, cum in ea reperiatur iam ſucceſsio.

73 Tandem, & vltimo, negari non poteſt, quin maſculi ſecundæ ſint vocati in defectum filiorum primæ, & ſic eis deficientibus, vnde cum illi non defecerint tempore euentus ſubſtitutionis, remanebunt excluſi, & defe-

defecta illorum ſubſtitutio, *ex vulg. conſ. Oldra. 21. communiter approbato à DD. Socin. Iun. conſ. 57 num. 3. in 4. plures refert Menoch. conſ. 85. nu. 46. in 1.* ex quo tanquam conſtãti ſequitur, quod reliquæ ſubſtitutiones, quæ ab hac ſubſtitutione pendebãt (ſicut & iſta expirauit) euanuerũt, quaſi illius appendices, & ab ea pendentes, *l. ſi quis hæres de acquiren. hered. eſt omnino vid. Alex. conſ. 193. lib. 6. vbi inter alia nu. 4. dicit, ſed ſi deficiat conditio quo ad primos, quia non ſit eis aperta via, nõ eſt locus ſequenti ſubſtitutioni. l. ſi Mater. §. 1. l. qui habebat. ff. de vulg. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de teſtam. §. 1. Iaſ. vbi ſupra,* & ſuppono, quod
74 Alex. loquitur in diſpoſitione perpetua, & graduali, & conſeruatiua agnationis, quem ſequitur *Dec. conſ. 218. Ruin. 153. num. 5. in. 2. Iaſ. 228. num. 11. in. 2.* vbi erant hæc verba, *Et ſic de liberis in liberos maſculos in infinitum, Cephal. conſ. 17. num. 9. lib. 1.* vbi factis pluribus gradibus ſubſtitutionum dixit, & iſto modo vſque in infinitum omnes, & ſinguli deſcendentes intelligantur ſubſtituti, per quemcunque modum ſubſtitutionis, qui melius, conueniat, *Rota ſequitur Alexand. deciſ. 230. num. 1. p. 2. diuerſ.* in huiuſmo di diſpoſitione ordine ſucceſſiuo, ſemper ſuccedant in infinitum, & perpetuo remaneãt in cippo, ne bona tranſeãt in alienam familiam, *Riminal. conſ. 531. à num. 40 volum. 5.* in fortiſſima diſpoſitione, *tandem Gam. deciſ. 355. num. 8. & 9. ſequitur. Alex. in Maioratibus Hiſpan. nouiſſime Pe-*
75 *regr. conſ. 54. tom. 5.* in cuius diſpoſitione erant hæc verba, quoniam volebat bona ſua, & totã hæreditatem omnino, & in perpetuum venire ad proximiores deſcendentes maſculos legitimos, & naturales de agnatione teſtatoris: & reſoluit, hanc clauſulam eſſe conſequutiuam ex ſuperiori vocatione, & in eis terminis procedere, & tandem quod verba generalia poſt factas ſubſtitutiones, vel etiam quodcumque grauamẽ poſtea ſubſequtum, & omnes ſubſtitutiones ſequentes ſubſint caducitatibus, & qualitatibus quibus ſubſtitutiones præcedentes ſubſunt. *Dec. conſ. 261. nu. 5. & 6. & 636. Ruin. 119 num. 2. in. 2. Rimin. & Berret. quos refert Petra de fideicom. q. 6. in princip. Socin. conſ. 53. num. 9. in. 3. Gozad. 30. nu. 16. Capol. 17. nu. 14. Menoch. 317. num. 7. & multi quos refert Rota nouiſsima deciſ. 49. & 218. p. 1. Peregri. art. 14. num. 47.*

76 Et licèt dicat Molina, quod Oldr. non procedit in ſucceſſione maioratum propter illorum perpetuitatem. *lib. 1. c. 6. num. 18* contra quod tenet *Gam. vbi ſup. in eiſdem maioratibus, & Berre. conſ. 134. num. 20.* tamen, vltra quod eſt contra doctrinas, & iura ſupra allegata, quæ loquuntur in vocationibus perpetuis, ſucceſſiuis, gradualibus, ſuper agnatione conſeruanda, reſpondet magiſtraliter *Peregr. art. 16. n. 38.* quod hæc doctrina limitãs Oldrad. eſt potius ex capite, & hominum conſideratione, quã legis authoritate ſuffulta, & ſic commendat, vt à iuris regula & determinatione nõ recedatur.
77 Sed quando ſententia *Mo-*

lin.

lia recipienda foret, ipſe idẽ *Molin.* ſe ipſum declarat, dicens, hoc eſſe intelligendum per viã repetitionis, quę tamen in Regno abolita eſt, *vt latè reſoluit Beroius conſ.* 120. *circa fin.* Deinde ipſe *Molin.* declarat ſuam ſententiam, vt intelligatur, quod cenſeatur repetita clauſula illa, *ſi ſine liberis, & ſimiles*, ad excludendam caducitatem, vt ſic perpetuitas ſucceſſionis conſeruetur, ſecus tamen quantũ ad qualitatem maſculinitatis, vel aliam, quæ ad perpetuitatẽ neceſſaria non eſt. Vnde hac prima ſubſtitutione ſemel defecta, omnis maſculinitatis conſideratio, vel alia qualitas reijcienda eſt in ſequentibus gradibus, quia iam per alias ſubſtitutiones, vt diximus conſeruatur perpetuitas in hoc maioratu, iuxta mentem, & opinionẽ *Molin.* ita quod hic propter cõſiderationem perpetuitatis nullius qualitatis ſit neceſſaria re-
78 petitio, & ſi in alijs ſubſtitutionibus Illuſ. Comes fundabitur, melioris conditionis erit Dominus de Cetina, vt ſupradixi, cum per eas ſolum vocentur in qualitate maſculorum deſcendentium ex fœminis, ſicut ambo deſcendunt, & noſter clientulus ſit in potiori linea, & etiam quia excluſo Illuſtriſſimo Comite propter defectum cõditionis perpetuo remanet excluſus à ſucceſſionibus, & vinculis iſtius ſubſtitutionis, *vt latè oſtendit, Xuarez conſ.* 10. *num.* 68 & ſic non poteſt amplius redire ad vinculum, & vocationem huius ſubſtitutionis.

79 Ex ſupradictis ſatis videtur reſponſum ad argumenta, quæ ſolent adduci de perpetuitate vinculi, dicendo, quod verbũ illud, *faltando*, quod mortem denotat, habet tractum ſucceſſiuũ, ſicut ipſa mors, *Doctores in l. Centurio. de vulg.* & verba de primogenito in primogenitum, de maſculo in maſculum, inducunt perpetuum fideicommiſſum in familia conſtituentis, *Socin. conſ.* 43. *num.* 9. *vol.* 3. *Pariſ.* 72. *num.* 90. *in* 4. *Port. dicens communẽ lib.* 1. *communium. conclu.* 27. *ad fin. & multi quos allegat Molin. de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 39. & idem operantur verba de deſcendẽte in deſcendentem, *l. ex facto, §. fin. & ibi gloſ. quam ſequotur, Cuman. & Imo. ad Trebell. Iaſ. in l. Gallus, § ſed ſi parente num.* 17. *dicit cõ-*
80 *munem opinionem*, idem in verbis, de gradu in gradum, *Crauet. conſ.* 385. *num.* 10. & idem de verbis, de vno in alterum, *Berret. conſ.* 75. *nu.* 44. verba enim hæc, quæ videntur inducere perpetuitatem, tractum futuri temporis, & dinumerationem, videntur abolire ea quæ diximus de vulgari, cum oſtendatur perpetuitas, ſi ita ſubſtitutiones expirarent: cum nihil magis oppoſitũ perpetuitati maioratuum, & ſimilium ſucceſſionum, quam vulgaris, cum hæc non conſeruet bona inter vocatos, ex quo hæreditate adita extinguitur.

81 Ad hæc tamen omnia ſatis videtur ſupra reſponſum, cum pendeant (quantum atinet ad illuſtriſſimum Comitem) à ſubſtitutione illa vulgari de qua ſupra, qua defecta, & ſequentes tanquam apendices corruunt, vt ſupra latè demonſtra ui,

ui, & maximè, ſeu dicta perpetuitas nõ offendatur, quia iã eõ ſernatur, ex ſequentibus ſubſtitutionibus, vt dixi. Rurſus verbum illud, *faltando*, falſum eſt, quod inducat tractum futuri temporis in perpetuum, ſed imo limitatum, & reſtrictum, ad tempus ſcilicèt deficientiæ deſcendentium Ludouici, & Mariæ, cum verbum illud regat illas duas orationes vnico modo, & regat actum verbi cui adhæret, *Bald. in l. falſus. num. 6. C. de furt.* Verbum autem, *paſſe* cui illud verbum, *faltando* adhæret, deficientiam filiorum Ludouici, & Mariæ exigit, *vt in noſtris terminis probat Pariſ. conſ.* 74 *num.* 17. *in.* 2. *Soc. Iun. conſ.* 180.
82 *num.* 16. *vol.* 1. Denique verba maioratus, de maiore, in maiorem, ordinem ſuccedendi inducunt, & non aliorum inabhilitatem, *Bald. in l. fratres. numero.* 3. *C. de inof. teſtam. in l. Imperator, nu.* 1. *de poſtul.* ſimiliter verbũ, de uno in alterum, ordinem denotat, *Mant. de coniectu. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 63. vt ſic verba iſta, de primogenito in primogenitum, de maſculo in maſculum, de deſcendente in deſcendentem, de hærede in hæredem, de gradu in gradum, de vno in alterum, quaſi ſinonoma ordinem ſignificantia, reſtringenda ſint ad ea
83 ſus ſuperiores expreſſos, vt ſcilicet deſcendentes in caſibus prædictis taliter ſuccedant, *Ruin. conſ.* 102. *num.* 11. *vol.* 1. *Cranet. conſ.* 385. *nu.* 10. *Menoch.* 328. *num.* 29. dicens, quod debent reſtringi verba hæc ad anteriores ſubſtitutiones, etiam ſi dicatur in perpetuum, vel in infinitum, ſemper enim illud reſtringitur ad caſus expreſſos, non autem in alijs, & maximè ſi dicatur, & ſic de gradu in gradũ, de vno in alium, vt hic, nam ſunt illatiua, & non diſponunt, niſi in euentum præcedentis conditionis, cum multis *Berret. conſ.* 75. *nu.* 44. *cum ſeqq.* & ideo ſecundum eum, ſi conditio non eſt verificata, illatio nullius eſt effectus: quare cum vocatio Illuſtriſſimi Comitis euanuerit, remanet excluſus ab hac ſubſtitutione, & in ea fundari non poteſt. Tandem pronuntiatum fuit vt dixi in initio deciſionis 17. Octobr. anno 1623. in Reg. Audient.

DECISIO CCCCXIII.

An fratres minores poſſint exire cum Cruze ad recipienda cadauera ſepelliẽda in ſuis monaſterijs.

SVMMARIVM.

Religioſi Sancti Franciſci prætendant Cruce eleuata proceſſionaliter extrahere ab alienis parrochijs cadauera, *num.* 1.

Bulla

Bulla Benedicti vndecimi reuocata eſt per Clementinā dudum de ſepulturis, numer.2.

Priuilegium ſepelliendi cadauera in monaſterijs, eiſdem cōceſſum intelligitur ſine præiuditio parrochiarum, numer.3.

Religioſi non poſſunt in aliena parrochia proceſsionaliter ingredi, contra voluntatē Rectoris, num.4.6.7.& 8.

Parrocho proprio ſolum conceditur extrahere à ſua parrochia cadauera, & ad alias Eccleſias ſepellienda portare, num.5.

Libri faciunt fidem contra producentem, num.9.

Bulla requiritur in priuilegio Principis, num.10.

Libri ſtablimentorum Religionis Sancti Ioannis, non faciunt fidem ſi non ſint ſignati, & ſigillati, & qualificati, nu.11.& 12.

Conſuetudo particularis vnius monaſterij non probatur probatione generica, nu.13.

Conſuetudo ſpecifica præfertur generali, num.14.& 15.

Conſuetudo potens eſt corrigere legem, num.16.

Conſuetudo ſpecialis tollit legem quantumcumque generalem, num.17.

Contrafirmare poteſt, qui aqualia inducit arma cum firmāte, num.18.& 19.

Conſuetudo immemorialis habet vim tituli, & priuilegij, num.20.& 21.

Et qui ea innititur, admitti poteſt ad contra firmandum, num.22.

Poſſeſſor abſque titulo manuteneri debet, nu.23.

Poſſidens releuatur in poſſeſſorio ab onere probandi, n.24.

Poſſeſſor cui leuis præſumptio reſiſtit, releuatur ab oners probandi, ſecus in petitorio, ſi iuris præſumptio reſiſtit, niſi ſit poſſeſſor longi temporis, num.25.

Poſſeſſio diutina decem annorum ſine titulo ſufficiens eſt, ad hoc vt poſſeſſor conſeruetur, nu.26.

1 QVamuis firma conceſſa Religioni ſancti Franciſci, ſit generalis ad hoc vt poſſint fratres eiuſdem proceſſionaliter ingredi alienas parrochias, & inde extrahere cadabera, & ea portare Cruce eleuata, & eadem ſepelliendo in monaſterijs eiuſdem religionis, quod ius fundare conantur in

in quadam Bulla Benedicti vn-
decimi, verum tamen in rei ve
ritate prędicta Bulla, vel conſti
tutio eſt rebocata, vt apparet
ex textu in Clementina dudum, de
2 *ſepultu. vbi gloſ. in ver. funerali-
bus*, & quamuis dicta Clemen-
tina cõcedat prædictis religio-
ſis liberam ſepulturam, tamen
idem textus ſe reſtringit, dicen
do, videlicet quod omnes ad
eã recipere va eant, qui ſepel-
liri elegerint in locis, & Eccle
ſijs memoratis: itaque tantum-
modo habent priuilegium ex
dicta Clementina ad ſepellien-
dum in ſuis monaſterijs cada-
bera defunctorum, & hoc ad-
hęc ſine præiudicio iuris parro
chialium Eccleſiarũ, vt ibi pro
uidetur, hæc itaq; deciſio ſuos
operatur effectus, primus eſt,
quod per illam derogatur cõ-
3 ſtitutio Benedicti vndecimi, ſe
cundus eſt, quod illa conceſſio
libere ſepulturæ facta in fauo-
rem prædictæ Religionis, &
monaſteriorum eiuſdem intel
ligitur limitate, & vt ſupradi-
ctum eſt.

Hinc infertur ad illã deciſio
nem notabilẽ *Oldra. conſ. 82.* vbi
4 diſputando quęſtionẽ, an iſti re
ligioſi poſſint eleuata Cruze, &
proceſſionaliter ingredi alienã
parrochiam contra voluntatẽ
Rectoris eiuſdẽ ad ſepelliendũ
in ſuis monaſterijs cadabera
eorum, qui in eis eligerunt ſe-
pulturã, reſoluit, nõ poſſe, quia
iuxta diſpoſitionem iuris iſti re
ligioſi non habent ſepulturas,
& etiam quia nemo poteſt in-
gredi alienam parrochiam ad
celebrandum officia diuina cõ
tra voluntatẽ Rectoris, & quia
5 proprio parrocho cõpetit ex-
trahere, & portare cadabera
ad Eccleſias, vbi ſepelliri debẽt
& propter aliàs rationes iuridi
cas, quas ibi retulit, & quam-
uis verum ſit, quod idẽ *Oldrad.*
diſputando eandem quæſtio-
6 nem *conſ. 225. num. 13. y 14.* ſen-
tiat contrarium, vt ponderabit
*Cardinal. Zabarel. in d. Clemen. dudum
ſub. ver. huiuſmod. n. 3.* aſſerit tamẽ
Zabarel. quod obſeruatur prima
opinio *Oldra. d. cõſ. 82.* ſcilicet, ꝙ
religioſi nõ deferunt cadabera,
niſi conſentiente parrocho, &
quod hoc eſt ſecurius ne detur
materia rixę, & vno verbo reſ-
pondet opinioni contrariæ, &
opinionem *Oldrad in d. conſ 82. ſe
quuntur Paul. Fuſcht in tract. de viſi
tac. & regim. Eccleſ. c. 25. num. 8.*
8 *& Chopin. de Sarrapolit. forenſi lib.
2. tit. 8. num. 7. & remiſſiuè Rebuf.
tom. 1. tit. de ſenten. prouiſional. in
præfat. num. 69. pag. 214. & opti-
mè plures referens idem Rebuf. d. tom.
1. tit. de ſenten. executor. art. 3. gloſ.
gloſ. 1. num. 3. pag. 338.*

Rurſus aduertẽdum eſt, quod
in præſenti non conſtat, priui-
legia adducta per religioſos eſ-
ſe originalia, nec authentica,
& ſic non eſt eis attribuenda fi
des, quia libri quantumcumq;
impreſſi non faciunt fidem, ni-
ſi contra producentẽ, *Aymon,
Crauet. conſ. 158. vt in tracta. de an-*
9 *tiqui. 1. par. ex nu. 253. & in conſ.
434. nu. 21. vol. 3.* in priuilegio ſi
quidem Principis requiritur
bulla, ſine qua originale priui-
10 legium conſiderari non poteſt,
*idem Crauet. conſ. 227. num. 1. verſ.
ſecundo, in priuilegio*, & ſic vide-
mus in praxi, quod quando ex-
hibentur in aliquo proceſſu li-
bri

bri ſtabilimentorum religionis ſancti Ioannis, vel ordinis Calatrauæ ſigillantur, ſignantur, & qualificantur teſtibus ad pro-
12 bandam eorum legalitatem, & veritatem, alias enim non probant, & idem eſt ad probandū maremagnum ſancti Franciſci, & aliarum ordinum, & cum in caſu prædictæ firmæ obtentæ nihil horum reperiatur, ſequitur prædicta priuilegia pro parte Religioſorum exhibita non probare.

Deinde eſt aduertendum, firmam à Religioſis obtẽtam eſſe generalẽ vniuerſę Religionis, & quando agitur de conſuetudine vnius monaſterij particularis, vt in præſenti, non ſufficit probatio generica, ſed ſpecialis debet fieri probatio in caſu de
13 quo agitur, *Aym. Crauet. plures allegans conſ. 96. num. 4. & in conſ. pro genero nu. 487. Natta conſ. 575. nu. 15. tom. 3. Rolan. à Valle. conſ. 53. nu. 39. vol. 3. & Natta. conſ. 600. num. 19. cum ſeq.* Præcipuè, quod in contra firma ciuitatis Burgię articulatur conſuetudo, & poſſeſſio ſpecialis eccleſiarum eiuſdem ciuitatis, prohibendi ſcilicet conuentuales ſancti Franciſci, quod non ingrediantur in ſuis parrochijs proceſſionaliter cruce eleuata, vel ſine illa, ad extrahẽdum, vel cõmittẽdum cadauera, quamuis ſint ſepellienda in ſuis monaſterijs, &
14 quod ſi aliquando contrarium fuit factum, illud contigit præcedente licentia parrochi, vel Vicarij talium eccleſiarum, & non aliàs, & hæc conſuetudo vt magis ſpecifica, & indiuidua, præferenda eſt generalitati alterius partis, genere etenim per ſpeciem derogatur, conſuetudo ſiquidem ſpecialis
15 generalem ſine dubio perimit. *Bal. conſil. 170. col. 2. vol. 2. Aymo. Crauet. conſ. 530. nu. 2. vol. 3.*

Et vt veritas hęc euidentius probetur, conſiderandum eſt, quod etiam ſi generalitas conſtitutionis apoſtolicæ Benedicti vndecimi nõ fuiſſet reuocata, vt dictum eſt, in pleriſque partibus huius prouinciæ non obſeruatur, & præcipuè in hac ciuitate Cæſaraauguſtæ, vbi quoti
16 die deferuntur cadauera ad Monaſterium ſancti Franciſci, & religioſi recipiunt cadauera in ianuis Eccleſiæ ſui monaſterij, & conſuetudo contraria potens eſt corrigere legem, etiam ſi adeſſet, quia quando conſuetudo eſt inducta contra legem, ſeruatur ipſa conſuetudo, & legẽ vincit, & præſertim cõſuetudo ſpecialis tollit legẽ,
17 quantumcumque generalem, maximè, quãdo conſuetudo eſt rationabilis, tradit plura *Rebuſ. tom. 3. tract. de conſuetud. in præfat. nu. 62. & 63. pag. 12. & 13.*

Quibus præſuppoſitis, ex eis
18 infertur, eſſe admittendū ad cõtrafirmandum Capitulum Burgiæ, quia non ſolùm æqualia induit arma, ſed adhuc validiora habet fundamenta, quia titulus firmantium eſt genericus, & incertus, & derogatus, vt ſupra dictū eſt, & parrochialibus Eccleſijs aſſiſtit opinio magis recepta, & verior de iure, & rur-
19 ſus fundantur in poſſeſſione, & immemoriali conſuetudine, in quo caſu quamuis pro parte Religionis firmatum eſſet cum

priuilegio liquido & claro, & nullam prędictum priuilegium pateretur exceptionem, Parrochiales eccleſiæ admitti deberent ad contrafirmandum, quia immemorialis conſuetudo habet vim tituli, & priuilegij, &
20 legis, iuxta *tex. & ibi notata in c. ſuper quibuſdam*, §. *præterea*, *de verſ. ſignif. l. hoc iure*. §. *ductus aquæ de aqua quoti. & ſtius*, *& vtrobique notant Doctō. & in c.* 1. *de præſcriptio. in* 6.

Hinc eſt, quod quamuis parrochiales eccleſiæ ciuitatis Burgiæ haberent præſumptionem iuris contra ſe, probando tamen immemorialem, vt articulant, quamuis non habeant alium titulum, attento tamen quod ſola illa immemorialis
21 habet vim tituli, & priuilegij, debent admitti ad contrafirmandum, videndus omnino noſter *Molin. in titulo de firman. contra iura regalia*, *fol.* 153. *col.* 1. *& cumulat plures Portoles in ſchol. verſic. firma. num.* 74 & ſic videtur non poſſe dubitari de admiſione prædicta ad contrafirmandum, præſertim, quia licèt vbi ſola leuis præſumptio iuris reſiſtit, debet manuteneri poſſeſſor ſola poſſeſſione, abſque titulo aliquo, ſecundum *Couarr. cap.* 17. *num.* 6. *verſ. tertio.*
22 *Portol. ver. firma. num.* 70. *Nos latè de inhibit. cap.* 5. § 10. *num.* 31. *cum ſeqq. Capici. deciſ.* 189. & obtinebit poſſeſſor in poſſeſſorio cum ſola poſſeſſione, *Caſtr. in l. ſicuti*, § *ſed ſi quæratur num.* 5. *in fin. ff. ſi ſeruit. vend.* non tamen releuabit ab onere probandi titulum, ſi agatur petitorio, *Glo. in d.* §. *ſed ſi quæratur*, *Barbo. in l. Titia num.* 11. 12. *ſolut. matr. Velaſ. de iur. emphy. q.* 9. *num.* 12. dicens, quod licèt poſſeſſor releuetur ab onere probandi, *l. fin.*
23 *C. de rei vend.* hoc tamen ſecundum eum fallit, niſi agatur in petitorio incorporalium, & ſtet iuris præſumptio contra poſſidentem, tunc enim non releuatur ab onere probandi in petitorio, *Caſtr. vbi ſupra*. Nec obſtat *l. circa de probatio.* quia ibi loquitur in ſeruitute hominis, qui
24 potuit naſci liber, & ſeruus, & ſic non præſumit ius, quo caſu poſſeſſio transfert onus probandi in contrarium, *Caſtr. vbi ſupra*, ſi autem agatur in poſſeſſorio, releuatur ab onere probandi, quia eſt leuis præſumptio, *Caſtr & Velaſ. vbi ſup.* hoc tamen quod non releuetur poſſeſſor ab onere probandi in petitorio, ſi ſibi reſiſtit iuris præſumptio, fallit, ſi poſſeſſio ſit longi temporis, *Velaſ. nu.* 12. *in fin. & Nos vbi ſup. num.* 46. *vbi latè*, ſed hoc ſit circa leuem iuris reſiſtentiam, ſecus tamen ſi reſiſtat ius fortiter, & vehementer vni, & aſſiſtit alteri, vt in exemplis, de quibus *in c.* 1. *de præſcrip. in* 6. vt in pręſcriptione decimarum,
25 & Eccleſiarum in aliena parrochia, & Diœceſi, & in noſtro caſu, cũ ius aſſiſtat parrochijs, & monachis reſiſtat vehementer vt ſupra dictum eſt, *Nos latè vbi ſupra nu.* 32. in hoc caſu poſſeſſor non debet cōſeruari in ſua poſſeſſione nuda, niſi titulum exhibeat, & cum eo iuſtificet poſſeſſionem, *iuxta terminos cap. cum perſonæ de priuileg. in* 6. *& cap.* 1. *eodem*, *cap. ad decimas de reſtit. ſpoliat. in* 6. *ca. de quarta de præſcrip.*

quod

decim, quod ſequitur *Franch. Ancharr. Ioan. Andr. in d.c. cum perſonæ, Noſlatius vbi ſup.* vbi reſoluimus, quod ſufficiet poſſeſſio diuti na 10. annorum, ſine titulo ex cōmuni *ſecundum Capicium vbi ſupra*, titulus autem quem allegant Monachi, nec eſt apparēs, nec coloratus, imo vitioſus, & nullus, qui à notorio non iuuat Monachos, his attentis videtur capitulum Eccleſiæ ciuitatis Burgiæ fore admittendum ad contr'afirmandū, cum iuuetur præſumptione iuris, & monachis reſiſtat, & ſic fuit ad-
16 miſſum ad contrafirmandum, vide in proceſſu Prouincialis ſancti Franciſci, ſuper iurisfirma, circa annum 1597. in Curia Iuſtitiæ Aragon.

DECISIO CCCCXIIII.

Agitur an ſit ſufficiens cauſa recuſandi iudicem, quod eius affinis, ſiue cuñado fuerit aduocatus in cauſa, quæ nunc coram iudice cuñado tractatur, & fuit dictum, quod non.

SVMMARIVM.

IVdex nullus poteſt eſſe in cauſa propria, nu. 1.

Conſiliarius, aut aſſeſſor iudicis non poteſt eſſe iudex in cauſa propria, nec aduocatus partis, & vltra iſtos caſus nulla ſuſpitio erat cognita per foros antiquos, numer. 2.

Pater poteſt recuſari in cauſa, in qua filius eſt aduocatus, num. 3.

Recuſari non poteſt iudex de iure communi, eo quod filius ſit aduocatus cauſæ, ſaltem quando filius non moraretur in eadem domo cum patre, num. 4.

Iudex poteſt recuſari in Aragonia, ſi filius ſit aduocatus cauſæ, num. 5. & 6.

Iudex non poteſt recuſari in Aragonia ſi filius fuerit aduocatus, ſed tātum vbi eſt, ibid.

Qualitas iuncta verbo, debet intelligi tempore verbi, numer. 7.

Lex ad præterita nō trahitur, num. 8.

Verbum ſtatuimus inducit nouum ius, num. 9.

Filius de foro non poteſt eſſe iudex in cauſa, in qua pater eſt aduocatus, nu. 10.

Pater non poteſt eſſe iudex in cauſa filij, nec è cōuerſo filius iudex in cauſa patris, n. 11.

Recuſatio iudicis conceditur ratione affinitatis, vel conſan-

ſanguinitatis, num. 12.

Diſpoſitio fori, por quãto, de iuditijs, eſt correctoria in quãtum diſponit de recuſationi cognatorum, vel affinium, num. 13.

Aduocatus partis, non poteſt eſſe iudicis conſiliarius, quãdo in eodem tempore quis volebat eſſe conſiliarius iudicem, & aduocatus partes, num. 14.

Aduocatus qui fuit aliquo tempore, alicuius partis non prohibetur eſſe iudex alio tempore, quo aduocatus non eſt, num. 15.

Socer nõ poteſt eſſe iudex in cau ſa generis, & affinis, ſeu cuñado, nec in cauſa in qua gener eſt aduocatus, nu. 16.

Iudex recuſatur propter affinitatem, vel conſanguinitatẽ, quam habet iudex cum aliqua ex partibus litigantibus intra gradus à foro ſtatutos, num. 17.

Frater recuſari non poteſt, ex eo quod eius frater ſit aduocatus cauſæ ante annũ 1385 nunc vero ſie, num. 18.

Forus loquẽs de affine, ſeu cuñado, debet intelligi affinitate durante, nu. 19. 20.

Statutum diſponere quod cauſæ inter affines compromittantur, debet intelligi durante affinitate, num. 21.

Frater de iure non poteſt teſtificari in cauſa vxoris, fratris viui, nu. 22.

Frater poteſt teſtificari pro vxore, fratris mortui, num. 23.

Affinitas ſoluitur morte, n. 24.

Affinitas ſoluitur morte, etiã ſi liberi ſuperſint, nu. 25.

Confeſſio tertio nõ praiudicat, num. 26.

Confeſſio non inducit factum, ſed probationem, nu. 27.

Suſpitionis materia ſtricta eſt, num. 28.

Forus prohibens quod conſiliarius partis non poſſet eſſe cõſiliarum iudicis, non cenſetur prohibere, quod ille qui fuerat aduocatus, eſſet & iudex in cauſa niſi poſt annum 1467. nu. 29.

Verbũ, ordenamus, inducit nouum ius, num. 30.

Forus non reperitur qui prouideret circa ſuſpitionem aduocati ante annum 1467. num. 31.

Fori huius Regni in multis caſibus inducunt ſuſpitiones cõtra iudices, num. 32.

Recurrendum non eſt in materia ſuſpitionis ad ius commune, in defectum fororum, num. 33.

Pater non poteſt eſſe iudex in cauſa filij, nec è conuerſo, de iure

iure, numer. 34.

Conſanguinei, ſeu parentes, poterant eſſe iudices in cauſis ſuorum parentum, vel conſanguineorum, quouſque fuit prohibitum per foros, numer. 35.

Affinem excludere, ſeu cuñado à cauſa, vbi ſuus cuñatus eſt aduocatus, eſt contra ius commune, & contra foros antiquos, nn. 36.

Affinis, ſeu cuñado excluditur à cauſa affinitate durãte, non verò ea ſoluta, numer. 37.

Affinis, ſeu cuñatus aduocatus non excluditur à cauſa propter ſuam confeſſionem, num. 38.

1 MAteria recuſandi iudices eſt admodũ ſtricta, quia ſolum procedit recuſatio in caſibus à foro expreſſis,
& non in alijs, vt in *foro vni. ſub tit. prouiſio en caſo que alguno de los Conſejeros, &c. & in foro vnico, ſub tit. prouiſion, en caſo que algun Lugartenient, & in foro vnico, ſub tit. de las*
2 *ſoſpechas que ſeran dadas, &c.* qui fuit æditus anno 1564. & ſic hæc conſequentia valet in hoc Regno, hæc cauſa recuſandi iudicem non reperitur expreſſa in foris, ergo non procedit, nec ex ea iudex eſt recuſandus.

3 Solum per foros antiquos fuit prouiſum, quod nullus eſſet iudex in cauſa propria, vt patet *in foro 1. de accuſatio.* nec conſiliarius iudicis ſeu Aſſeſſor, & aduocatus partis, *vt in for. vnico de conſiliar. hodie eſt forus quicũq; de iudic.* extra iſtos caſus nulla alia ſuſpitio cõtra iudices erat de foro cognita, & ſic paulisper aliquæ cauſæ ſuſpitionum contra iudices per foros intro-
4 ductæ fuerũt, & inter alias vna eſt, de qua *in foro por quanto de iudi.* vbi pater poteſt recuſari in cauſa, in qua filius eſt aduocatus, & è contra, licèt hæc cauſa de iure cõmuni nõ ſit ſufficiens ad recuſandũ, *vt per Dec. in c. ex inſinuatione, nu. 6. de appellatio. Franchum, in c. poſtremo. de appellatio. nu.*
5 *19. & Marantam de ord. iu. li. in 6. p. tit. de appellatio. nu. 55. in 23. cauſa. optimè Mandel. conſ. 92.* ſaltẽ quando filius nõ moraretur in eadẽ domo cũ patre, vt in genero cõmorante cum ſocero, dicit *Aufrer. tract. de recuſatio. nu. 16.* quod vidit ſemel recuſari, hæc tamẽ cauſa de foro eſt legitima ad
6 recuſandũ, debet tamen intelligi, quando pater eſt iudex, & filius aduocatus, vel è contrario non tamẽ ſufficit, quod fuerit,
7 vt ſi alter ex eis pendẽte dicta cauſa mortuus fuerit, quia qualitas iũcta verbo debet intelligi ſecundũ tẽpus verbi, *vt in l. in delectis §. ſi extraneus, ff. de noxal. Alex. in 6. vol. conſ. 207. nu. 7.* &
8 eſt aduertendũ quod diſpoſitio iſtius fori ſolũ reſpicit futura, & non trahitur ad præterita, prout eſt propriũ legis, *vt in l. humanum, C. de legib. & in c fin. de conſtitutio.* & probatur ex eodẽ fo-

ro, ibi: *eſtatuece, y ordena*, quæ verba inducunt nouum ius, *vt per gloſ. in Clem. fina. de reſcript. in ver. eſtatuimus, Rebuf. in l. vnica, C. de ſenten. quæ pro eo, quod intereſt proſa. in 4. notab. nu. 2.* & probatur etiã in illis verbis, *en las cauſas que ſe agitaran, y lleuaran*, quæ verba ſolũ reſpiciunt tempus futurum.

Et eſt conſiderandum, quod
10 iſte forus ponit duos caſus, vnũ in cauſa propria patris, alium in cauſa, in qua pater eſt iudex, & filius aduocatus, & è contrario, & ſic ante æditionem dicti fori pater poterat eſſe iudex in cauſa propria filij, & filius in cauſa propria patris, quo caſu de iure cõmuni erat iuſta cauſa recuſandi, *vt per Franc. in c. po-*
11 *ſtremo. de appellatio. nu. 20. & Maran. vbi ſup. de appellatio. nu. 19.* & hoc comprobatur per *forũ vnicum, ſub tit. que en caſo que algun Lugartiniente*, qui fuit æditus anno domini 1533. vbi ratione conſanguinitatis, & affinitatis conceditur recuſatio iudicum, nã ante æditionem dictorũ fororũ non admittebatur talis recuſa-
12 tio, niſi in caſu *fori por quanto*, de quo ſupra, qui fuit æditus anno domini 1467.

Ex ſupradictis reſultat, quod
13 diſpoſitio dicti fori, *por quanto*, & alterius fori, diſponentis de recuſatione cognatorũ, & affiniũ eſt correctoria fororũ antiquorũ, quatenus non erat permiſſa recuſatio iudicis ex aliqua cau
14 ſa, & eſt notãdũ, quod licèt per *forum quicumq; de iudic.* ſit prohibitũ, quod aduocatus partis nõ poſſit eſſe conſiliarius iudicis in illa cauſa, in qua eſt cõſiliarius, tamen loquitur ille forus in caſu quo in eodẽ tẽpore, quis volebat eſſe cõſiliarius iudicis, & aduocatus partis, non autẽ prohibebat ille forus, quod ille, qui aliquo tẽpore fuit aduocatus
15 vnius ex partibus, nõ poſſit alio tẽpore, quo nõ erat aduocatus, eſſe iudex, vt ex cõtextu illius textus ſatis apertè conſtat, poſtea ſuperuenit *forus ſin. de iudic.*
16 qui fuit æditus in anno domini 1547. excẽdens diſpoſitionem *dicti fori, por quanto*, in quantum diſponit, quod pater non poſſit eſſe iudex in cauſa, in qua filius eſſet aduocatus, vel è cõtrario ad ſocerum, generũ, & affinem, *ſeu cuñado*, & ille forus reſpicit futura tantum, vt diximus ſupra, & expreſſe in eo cauetur.

Et eſt aduertendũ, quod iſte forus eſt contra ius commune,
17 in quantũ pater poteſt recuſari ex eo, quod filius ſit aduocatus, & è contrario, & ſocier, & gener, & affinis, *ſeu cuñado*, licèt ſecus eſſet, quãdo recuſatio fieret propter cõſanguinitatẽ, ſeu affinitatẽ, quam haberet iudex cũ aliquo ex litigantibus intra gradus à foro ſtatutos, & eſt cõſiderandũ, quod ex quo ille forus vltimus, non loquebatur in fratre, fuit multũ altercatũ, an
18 frater poterat recuſari, ex eo quod eius frater erat aduocatus vnius partis ex colligitantibus, & licèt videretur maior ratio recuſandi fratrẽ, quam affinem, *ſeu cuñado*, tamen ſæpe fuit deciſum, quod ex hac cauſa fra
19 ter non poterat recuſari, & nouiſſimè poſt longã diſcuſſionem ſic fuit deciſum in Regia audiẽtia, in proceſſu Michaelis Remirez, ſuper apprehenſione, Baro-

Digitized by Google

Baroniæ de Sanguerren, & 20 fuit poſtea in anno Dñi 1585. æditus *forus vnicus, ſub tit. de ſuſpitione iudicum*, extendens prædictos *foros penultimos, & vltimos, ſub tit. de iudi. ad fratrē*, & iſte forus loquens de affine, *ſiue cuñado*, debet intelligi, affinitate durante, quæ per mortē finitur, *iuxta* 21 *text. in l. cui eorū §. affinitatis, ff. de poſtul. vbi Bald. poſt gloſ. infert* ad quęſtionē *ſtatuti diſponentis*, quod cauſæ inter affines cōpromittātur, 22 quod debet intelligi durāte affinitate, & ibi *Bald.* vbi dicit idē & infert, quod cū de iure non poſſit frater teſtificari pro vxore fratris viuentis, tamē ſi mortuus fuerit frater, poterit teſtificari pro vidua fratris, quia per mortē diſoluta eſt affinitas, *ita Farin. in ſuis quæſtionibus crim. q. 54. nu. 32.* vbi alios refert, & ſubdit 23 poſt eos, quod dictus teſtis eſt omni exceptione maior, *Anto. Gab. in ſuis cōmunibus, tit. de teſtibus conclu. 15. n. 4. & Tiraq. tract. ceſſante cauſa, in 1. por. nu. 27. cum ſeq. & Bald. in l. fi. C. de verb. ſig. nu. t. & in l. affi itatis, C. cōmū. de ſucceſsio.* quia vt ibi dicit *n. 4.* per mortem cōſumpta eſt qualitas, & ex pluribus hoc cōfirmat *Alex. in 6. vol.* 24 *conſ. 107. per totum*, vbi ampliat, etiam ſi remanſerint liberi, *& & Tiraq. vbi ſup. nu. 37.* vbi diſtinguit, an aliquis habeat ius commune proſe, aut contra ſe, quia iſto ſecūdo caſu procedit, hęc opinio, & quę ſupra diximus. Primo autē caſu poſſet teneri contrariū, cum ergo in caſu iſto recuſans affinis ſit contra ius cōmune, & contra forum, & lis 25 odioſa, ſolū erit intelligēda durante affinitate, non autē ea diſſoluta, etiāſi liberi ſuperſint, vt in caſu de quo agimus.

26 Quoad alias ſuſpiciones, ratione quod Doctor Clemens Romeu ſit affinis Hiero. Amigo, nō procedunt, quia non cōſtat, quod Amigo fuerit aduocatus, nec ſufficeret eius cōfeſſio, quę tertio non præiudicat, *l. certū §. ſed an, & ipſos, ff. de confeſ. & in l. ſi vnus, §. ante omnia, ff. de pact. Fulgoſ. conſ. 123. in 2. dub. Ancharr. conſ.* 27 *338. nu. 2. Decia. in 3. vol. conſ. 10. nu. 93.* forus factū requirit quod ſit aduocatus, non ergo ſufficit confeſſio, quæ non inducit factū, ſed probationē, *vt per Decia. ibi, & Anchar. & Fulgoſ. vbi ſup.* vltra quod non probatur, quod dictus Amigo fuerit aduocatus in hac cauſa don Garcię de Villalpando, quia duo teſtes, qui 28 ſuper hoc deponunt, ſunt aduocati partis aduerſæ, & ſignāter Auguſtinus de Santacruz, qui à principio huius naſcentis cauſę fuit aduocatus partis aduerſæ.

Et multū eſt attendendū, vt 29 appareat quā ſtricta eſt materia ſuſpicionis iudicum in hoc Regno, quia licèt per forū *quicumque de iudi.* qui fuit cōditus anno 1247. erat ſtatutū, quod conſiliarius partis non eſſet cōſiliarius iudicis, tamen tunc nō fuit prohibitū, quod ille qui fuerat aduocatus, eſſet & iudex in cauſa, in qua fuerat aduocatus 30 quouſque poſt in anno 1467. fuit diſpoſitum in aduocato, *vt probatur in for. t. tit. forus inquiſitionis Iuſt. Arag. col. 5. verſ. è por quanto, nō videtur res decens, &c.* qui forus diſpoſuit circa futura, & nō circa pręterita, vt colligitur ex illo verbo, *ordenamus*, quod in

ducit nouũ ius, ſicut ſuperius
31 fuit oſtenſum,&ſic vſque illud tempus nõ reperitur forus, qui prouideret circa ſuſpitionem aduocati.

Eſt etiam aduertendũ,quod
32 in omnibus caſibus in quibus per foros Regni inducũtur ſuſpitiones cõtra ipſos iudices, vt poſſint recuſari, non reperitur in dictis foris, quod in talibus cauſis poſſent eſſe iudices,&nõ poſſent recuſari, imo dicti fori diſpoſuerunt cũ præſuppoſito, quod nulla cauſa ſuſpitionis introducta per ius cõmune procedebat in hoc Regno, & ſic ceperunt per foros introduci
33 aliquę cauſæ ſuſpitionum,vt dictũ eſt, & ſic in hac materia in defectũ fororum non eſt recurrendũ ad ius cõmune,quia cauſæ ſuſpitionũ,vt dictum eſt,ſunt reductæ, & limitatæ ad caſus diſpoſitos per foros, & ſic ante annum 1447. non reperiebatur forus diſponens,quod ille, qui fuerat aduocatus poſſet recuſari, vt iudex, & de iure com-
34 muni erat certiſſimũ quod poterat, nec ante annũ 1467. reperiebatur etiã forus diſponẽs, quod pater poſſet eſſe iudex in cauſa filij, nec filius, in cauſa patris, & de iure communi erat certũ, non poſſe eſſe iudicẽ, *vt in l. qui iuriſdictioni præeſt, ff. de iuriſd. om. iudi.* & ante annum 1528. non reperiebatur forus
35 diſponens,quod conſanguinei, *ſeu parientes*, poſſent eſſe iudices in cauſis ſuorum parẽtum, ſeu
36 conſanguineorũ,quouſq; tunc fuit diſpoſitũ,ex quibus remanet probatũ, quod dictum eſt, &ſic excludere affinẽ,ſeu cuñatum à cauſa, vbi ſuus cuñatus
37 eſt aduocatus, vltra quod eſt contra ius commune,eſt clarũ, quod eſt correctorium fororum antiquorum, & ſic debet intelligi durante affinitate, non tamen ea ſoluta, vt dixi,& quãdo plenè probatur, quod eſt aduocatus affinis, ſeu *el cuñado*,& non aliter,licèt conſtaret per confeſſionẽ talis aduocati,cũ non conſtet,& ſupra probatũ eſt, & ſic fuit iudicatũ
38 Doctorẽ Clemẽtẽ Romen poſſe interuenire in examine cauſæ,vide in proceſſu dõ Chriſtofori de Funes & Muñoz, ſuper iurisfirma, circa annum 1597. in Curia Iuſtitiæ Arag.

DECISIO CCCCXVI.

De recuſatione iudicis, qui animum propalabit in cauſa,vt teſtis, vel aduocatus,longa,foralis, & iuridica diſcuſio.

SVMMARIVM.

Svſpitionis cauſa inter alias eſt, quando iudex in eadem cauſa,vt teſtis depoſſuit, n. 1.

Teſtem in eadem cauſa fuiſſe iudicem, de cuius ſuſpitione agitur, in Regno noſtro non ſufficit,ad hoc, vt pro ſuſpecto talis iudex reputetur, n. 2.

Cauſa

Cauſæ ſuſpecti iudicis illæ tantum ſunt, quæ per foros noſtros ſtatutæ ſunt, nu..3.

Iudex de foro, niſi per cauſas ſuſpitionis à foris expreſſas recuſari nequeit, nu.4.

Fori noſtri ad recuſandum iudicem tam latum campum, quam ius Pontificium non concedunt, num.5.

Affinis in cauſa affinis iudex eſſe impeditur, nu.6.

Fori dñ de aliquibus particularibus ſuſpitionis cauſis loquũtur, exceptis illis caſibus expreſis, cæteri caſus omiſſi cenſentur, num.7.

Conſanguinitas, vna cauſarum ſuſpitionis dicitur, nu.8.

Forus de aliqua cauſa ſuſpitionis diſponens, & in ea aliquos tantum caſus exprimens, caſus omiſſi ex cõſequenti iudices ſuſpectos nõ reddunt, n.9.

Iudex de iure eſſe nequeit cauſæ illius, regulariter loquendo, in qua animum ſuum de ponendo propalabit, nu.10.

Animi propalatio deponendo, patrocinando, & alijs modis, oſtenditur, nu.11.

Iudex cauſæ illius in qua aduocatus extitit, ſuſpectus eſt, & vt talis reijci valet, n.12

Teſtis de iuſtitia cauſæ aliquid aſſeuerans, iudicare poſtea in eadem non impeditur, numer.13.

Cauſæ omnes ſuſpitionis iuridicæ, de foro nõ admittuntur, nec omnes, quæ forales non ſunt, repelluntur, nu.14.

Animum ſuum qui iã demonſtrauit, iudicis officio fungi non poſſe videtur, num.15.

Propalatio animi, quæ ſententiæ prolationem permittat, reperiri valet, qualis eſt de qua in præſenti, num.16.

Propalatio animi per forum, in tantũ cauſa ſuſpitionis eſt, in quantum patrocinũ cauſæ continet, per alias autem animi perpalationes iudices non repelluntur, n.17.

Iudex in poſſeſſoria cauſa pronũtiat, & deinde cauſa proprietatis diſcuſa de ea iudicãs, in alijs articulis ſequẽtibus, etſi nil aliud contineant, iudicare non prohibetur, n.18.

Propalatio animi à non iudice per hæc verba, dicẽs, aliquã ex partibus iuſtitiã fouere, non ex eo a iudicando repelli debet, nu.19.

Aduocatus alicuius cauſæ, iudicare in ea etiam de iure cõmuni prohibetur, nu.20.

Patrocinium cauſæ ſuſcipiens, teſtimonium in ea ferre non valet, num.21.

Teſtis de iure à iudicando non

 reij-

Deciſio CCCCXV.

reijcitur, niſi animum ſuum propalaberit, nu. 22.

Teſtis ſi taliter animũ ſuũ pro palaberit, quod dixerit, talẽ partem non fouere iuſtitiã, à iudicando repellitur, nu. 23.

Teſtis de iure, quemadmodum aduocatus, iudicare non poteſt, num. 24.

Propalare verbum, quid ſignificet, & denotet, traditur, n. 25

Di*fficultatem, & dubitatiõnẽ reperiri aſſerens, voluntatẽ, & intentionem ſuam non declarat, num. 26.*

Iudex rem dubiam eſſe affirmans, animum ſuum magis ad vnam, quam ad aliam partem non applicat, nu. 27.

Dubitatio nil aliud eſt, quã animi paſio cum præciſſa ignorãtia extremorum, num. 28.

Iudices communiter difficultatem negocij partibus agrauãt, & præpõderantio, n. 29

Iudices de foro, partibus dubitationes proponere tenẽtur, n. 30

Iudices dubia cauſæ proponentis, ſuſpitione carent, ac per conſequens etiã illi, qui magnam difficultatẽ cauſam cõtinere aſſeuerant, nu. 31.

Teſtis dictum, vt aliquid opretur, concludere debet, nu. 32

Dictum teſtis dubitatiuè reſpondentis nihil valet, dubitans enim pro ignorante habetur, num. 83.

Qualitates nõ entis nullæ ſunt, num. 34.

Nullum quid eſſe, & inutilè, paria cenſentur, nu. 35.

Iudices ſæpè per verbum, videtur, pronunciant, & ſententia valida eſt, num. 36.

1 IN his ſuſpi-
tionibus do
mini Locũ
tenẽtis Ma
thei Deça
ſeſe offert
in primis
fundamentum, quod ſæpe in
hac materia adduci ſolet, cum
enim vna ex cauſis ſuſpitionũ
ſit, cum aliquando in eadem
cauſa, vt teſtem depoſuiſſe, *ex*
Specul. de iudic. delega. §. ſupereſt
2 *num. 12. Franch. in cap. poſtremo nu-*
mer. 20. cou. 8. Præpoſitus cauſ. 21.
colum. 4. Dec. ibidem num. 3. de ap-
3 *pellatio. Abb. in cap. dilecto nu. 2. de*
teſtib. Aretin. conſ. 20. nu. 5. & alijs,
nõ tamen ex eo ſequitur, etiam
in Regno hanc eſſe legitimam
ſuſpitionem, cum cauſæ hic
limitatę ſint, & tantum expre-
ſę à foris iudices ſuſpectos red
dant, ideo fori in hac materia
loquentes, reſtringunt ſe ad ca
ſus per foros ſtatutos, *for. vni.*
de la ſubrogacion del Regente la
Cancellaria, in foris 1564. & fori.
vnic. en caſo que fuere alguno, o
algunos de los Conſejeros dados
por ſoſpechoſos, in eiuſdem anni
foris, & for. vnic. in principio,
4 *prouiſion en caſo que algun Lugartinië*
te, ſicq; Doctor Ludouicus de la
Caualleria aſſeruit in *annot. ad*
Molin.

Molin. ver. iudex ordinarius, quod
de foro iudex non poteſt recu
ſari, niſi propter cauſas ſuſpitio
5 nis expreſſas à foro, nã non ha
bemus ita latũ cãpũ recuſandi
iudicẽ, ſicuti de iure cannonico,
6 hæcq; conformãtur, *ex for. fin. de*
iudicijs, vbi etſi affinis in cauſa
affinis, iudex eſſe prohibetur,
quia tamẽ de fratre textus nõ
loquitur, in eo nõ procedebat
recuſatio, licèt maior ratio ver
ſaretur, ita vt neceſſaria fuerit
foralis diſpoſitio expreſſa de fra
tre loquens, *in foris anni* 1585. *in*
7 *foro vnic. de ſuſpition iudic.* Replica
bat tamẽ quidã ex dominis Lo
cũtenentibus ingenioſe ſatis,
ex hac ponderatione tantũ de
duei, quod cum fori de aliqua
particulari cauſa ſuſpitionis lo
quuntur, exceptis his caſibus,
qui expreſſi ſunt, alij cẽſentur
omiſſi, cõprehẽſi tamen ſub ea
8 dẽ cauſa, vnde cum vna ex cau
ſis ſuſpitionis ſit cõſanguinitas
in eaq; cõprehendũtur affines,
fratres, collaterales, & alij, diſ
ponente foro, in vno ex his caſi
bus, ſcilicet reſpectu affiniũ, alij
omiſſi, vt non ſuſpecti relinquũ
tur, ex eo autẽ dixit dominꝰ Lo
cũtenens ad alias diuerſas cau
ſas inferre non licèt, hoc enim
ſubtili argumento hæc, quæ di
cimus, mirũ immodũ fulciũtur,
9 ſi enim vera eſt hæc concluſio
pro vt veriſſima eſſe videtur,
quod ſi forus de aliqua cauſa
ſuſpicionis diſponat, in eaq; tan
tum aliquos caſus exprimat, ex
conſequenti pręſupponer, omiſ
ſos caſus non reddere iudices
ſuſpectos, ſequitur quod in hoc
caſu nullatenus qualitas teſtis
iudicẽ ſuſpectũ reddat in hoc
Regno, hæc enim qualitas eſt
caſus cuiuſdã cauſę ſuſpitionũ,
ſcilicet propalationis animi, is
10 enim regulariter, qui propala
uit animũ ſuũ in cauſa, de iure
non poteſt eſſe iudex, vt tradũt
11 Doctores *in d. c. poſtremo de appell.*
& in c. dilecto de teſtib. ſub hac cau
ſa cõprehenduntur diuerſi ca
ſus, quis enim propalat animũ
ſuũ vt aduocatus, quis vt teſtis
vel aliter, vnde ſi fori aliquẽ ex
his caſibus tãtũ expreſſiſſent, cõ
ſtat, alios vt omiſſos ad ſuſpitio
nẽ probandã adducere non de
bemus, id autẽ expreſſe conſtat
ex for. 2. de ſubrogatione conſiliariorũ
Regię Audient. fol. 68. & foro por
quanto de auditijs, fol. 46. Molin. in
12 *ver. aduocatus, & in ver. index, fol.*
189. *col.* vbi is tantũ ob propala
tionẽ animi ſuſpectus dicitur,
qui animũ ſuũ vt aduocatus pa
13 tefecit, nõ ergo ſuſpectus erit,
qui vt teſtis aliquid de iuſtitia
cauſæ aſſeuerauit, hiſq; funda
mento, & conſiderationi elegã
ti domini Iuſtitiæ Arag. & dig
niſſimi præſidis ſatisfit, aſſeuera
bat enim, nec in totum omnes
14 cauſas iuridicas ſuſpitionis de
foro admitti, nec omnes, quæ
forales non ſunt, repelli, ſed tã
tũ eas, quæ non multi ſunt pon
deris, qualis eſt reſultans ex fa
miliaritate, cohabitatione ſocie
tate, loquutione ad aurẽ, &c.
15 hanc autẽ de qua in præſenti
maximi momenti eſſe, nõ enim
iudicis partibus fungi poſſe vi
detur, qui animũ ſuũ iã patefe
cit, hæc argumentatio non tãti
momenti eſt, vt propoſita con
cluſio in hoc caſu ſubuertatur,
16 vltra enim quod nõ eſt hic talis
animi propalatio, vt infra dicã,
quæ

quæ ſententiæ prolationem im
pediat,hunc caſum propalatio
nis animi nõ ſicgeneraliter cau
ſatiuũ eſſe ſuſpitionis fori eſſe
voluerunt,in caſibus enim qui
buſdã ſolumſuſpitionẽ conſide
rari poſſe voluerunt,& fortio-
res etiã adſunt,in quibus etiam
ſi de propalatione animi cõſtet
17 non tamen iudices repellũtur,
ſicuti enim dicebã, propalatio-
nem hanc fori ad aduocationẽ,
& patrocinium reſtrinxerunt,
ſicque aliter propalãtes animũ
non reijciuntur, vnde neq; is,
qui aperuit ſuum animum in
cauſa poſſeſſoria, & in eadem
18 titulis, & proprietate diſcuſa,
de eodem etiam iudicauit, ad
huc in alijs articulis ſequẽtibus
etſi nihil aliud cõtineant,& ea-
dem ſit eorũ difficultas, poteſt
eſſe iudex, non ob ſtãte propa-
latione deliberate, & præuia
19 magna diſcuſione,& ſtudio fa-
cta,vt tradit *Portol. in ver. iudex à nu.61.*& vbi aliquis etiã,non vt
iudex dixit quã ex partibus fo-
uere iuſtitiam,ſicq; propalauit
animũ ſuum,non ex eo à iudi-
cando repellitur,vt in perſona
Doctoris Splugas iudicatũ fuit
in proceſſu Petri de Yera,&
Dionyſij Coſcon,ſuper iurisfir-
ma,vbi teſtes deponebant, *que
les auian oydo dezir que tenian juſti-
cia los de Borſa, y que no la tenia Dio
niſio de Reus*, & nihilominus de
ciſum fuit eũ nullatenus repelli
poſſe,4. Nouemb. anno 1573.
vnde his,& alijs exẽplis colligi
tur, nõ ſic præciſam eſſe de fo-
ro cauſam ſuſpitionis,propala-
tioné animi, niſi expreſſã à diſ-
poſitionibus foralibus, ſignan-
ter,cũ,& de iure non ſic funda
ta ſit prędicta opinio teſtem,vt
ſuſpectũ repelli,fundatur enim
in l.fin.C.de aſſeſſor. quæ dicit iudi
20 cem aduocatum eſſe nõ poſſe,
& in l.fin.de teſtib. diſponitur te-
ſtimonium ferre non poſſe,qui
20 patrociniũ cauſæ ſuſcepit,quod
non infert teſtem iudicem eſſe
non poſſe.

Sed etſi prædicta non proce
derent,& tã de iure,quã de fo
ro legitima hæc eſſet cauſa ſuſ
22 pitionis, noſtro tamen caſui ap
plicari non poteſt, quia nec de
iure teſtis repellitur, niſi pro-
palauerit animũ ſuum,vt in ad
nocato tradit *Inno.in c.irrefragabi
li.de offi.ordin.* vbi *Abb.nu.fin.Fran-
23 chus in c.poſtremo, nu.10.de appell.*
vbi requirit talẽ propalationẽ,
quod dicat non habere iuſtitiã,
vbi etiã *Decius nu.3.Felin.nu.4.Ia
cobus Bennius de priuil. iuriſconſ.pri-
uil.53.nu.7.* ergo, & huiuſmodi
propalatio in teſte requiretur,
cũ de iure,ſicuti aduocatus,ita
24 & teſtis repellitus, vt hos duos
caſus æquiparant DD. in prin-
cipio relati, & in his proprijs
terminis teſtiũ aſſeruit *Abb.in
d.c.dilecto.de teſtib.n.6.*& cũ hanc
qualitatẽ propalationis animi
ad ſuſpitionem requirãt Docto
res manifeſtã,apertam,&nulla
tergiuerſatione celandam,vo-
25 luntatẽ,& animum, tam aduo-
cati,quam teſtis,neceſſario eſ-
ſe voluerunt,id enim ſignificat
propalare, vt in eo aſſerit *Ca-
lepinus, & in verbo propalam,
atque in verbo propatulus*, atque
dominus Locumtenens in de-
poſitione manifeſtè animũ ſuũ
non aperuit, ſolum enim dixit,
le parece tiene mucha dificultad, qui
26 autem difficultatẽ eſſe dicit,&
dubi-

dubitationem,voluntatem, &
intentionem ſuam non manife-
ſtãt,cum enim iudex dicit rem
17 eſſe difficilem,& dubiã,non ma
gis applicat animum ſuum ad
vnam partem,quã ad aliam,du
bitatio enim eſt animi paſſio cũ
præciſa ignorãtia extremorũ,
28 & ex *Ariſtot.* eſt qualitas contra
riarũ rationum,& ex Diuo Yſi-
doro eſt motus indifferens in
vtramq; partem ex qualitate ra
tionum contrariarum proue-
niens, *Bald. in iudice loquens in rub. C. de prob. nu. 4. & in l. 1. col. 3. C. de falſ. cauſ. adiect. lega. Bar. in l. admonẽdi, nu. 20. de iureiur. Ripa nu. 87. Caccial. nu. 51. Purp. à nu. 137. Menoch. lib. 1. præſump. quæſt. 3. nu. 49.* qui
omnes in iudice loquuntur, dif
ficultatem ergo eſſe dicens, nõ
propalat animum.

Secundo etiam probatur ex
29 communi, & quotidiano ſtylo
omnium iudicũ, qui in proceſſi
bus, dũ litiũ difficultates parti-
bus mõſtrãtur, vt illis ſatisfiat,
communia ſunt, & ab omnibus
approbata verba hæc, *eſte negocio tiene mucha dificultad*, nam & de
foro iudices tenentur partibus
30 dubitationes proponere *for. 1. reparo de la Corte del Iuſtitia, &c. fol. 70. melius, for. 1. tit. dentro de que tiempo, y en q̃ lugar los aduogados han de informar a los Iuezes, &c. fol. 191*
nullus tamen ex eo aſſeuerabit
iudices hos dubia proponentes
eſſe ſuſpectos, ergo nec tales
31 erunt dicentes cauſam difficul
tatem magnam continere.

Tertio, nam domini Locũte
nentis depoſitio ad probãda cõ
32 tẽta in articulo nihil operari po
tuit, cũ non cõcluderet, ſed du
bitatiuẽ reſponſum dederit, cũ
teſtis dictum, vt aliquid opere-
tur, cõcludere debeat. *l. non hoc, C. de iudic. c. in præſentia. de probatio. Imol. in c. literis nu. 6. de fide inſtrum.*
33 *Pariſ. conſ. 54. nu. 23. nu. 50. vol. 4. Gram. conſ. 65. n. 8.* & in terminis
quod nihil valeat dictum teſtis
dubitatiuè reſpondentis aſſerit
Specul. §. 1. nu. 69. dicẽs ex eo hoc
procedere, quia dubitans habe
tur pro ignorante, ſequitur *Bertachi. ver. teſtis impugnatio. verſ. 39 & ſeq. tradit Iaſ. in l. iuri operam daturum n. 14. de iuſt. & iur.* vbi alijs
medijs id confirmat *Monticel. de teſtib. ver. impugnatur teſtis, quia ambigue, & obſcure loquitur, fol. 249.*
ſi ergo hæc dicta domini Locũ
tenentis non efficiunt illum te-
ſtem ad quid probandum in
eo articulo, ſed habentur ac ſi
adducta non fuiſſent, & reijci
debent, nec alicuius momenti
erunt ad reddendum illum ſuſ
34 pectum, non entis enim nullæ
ſunt qualitates, *l. 2. de vſufruct. l. eius qui, verſ. quas verò ſi cert. peta.*
35 & paria ſunt nullũ quid eſſe, &
inutilẽ *Card. in Clem. 1. § pen. de ſtat. Monach. & in Clemen. 1. de procur.*

Neq; obſtat ſepe iudices per
36 verbũ videtur ſententiã profer
re, eamq; eſſe validam, *Iaſ. in l. apud Iulianũ. § ſi Titius n. 10. & in l. planè, § ſi ea. n. 14. de lega. 1.* nã reſ
põdeo ex *eod. Iaſ.* in duobus etiã
locis dicente, id in iudice pro-
cedere, ſecus tamẽ in teſte, qui
cum concludenter deponere
debeat, non poteſt per huiuſ-
modi verba, videtur, & ſimilia
teſtimoniũ dicere, quia dubitati
ua ſunt, id aſſerit *in l. iuris operã daturus à nu. 12. cum ſeqq. de iuſt. & iur.* ibi elegantiſſimè confirmat
& in l. 1. à nu. 17. de re iudic.

DECI-

Deciſio CCCCXVI.

DECISIO CCCCXVI.

An ſtatutum poſſit tollere recurſum per viam electionis iurisfirmæ graua minū factorum ad Curiā Iuſtitiæ Aragonum, & appellationis ad ſuperiorem, & fuit reſolutum quod non, in proceſſu Iuratorum de Tornos, ſuper electione iurisfirmæ, anno 1603. in menſe Nouembr. in Curia Iuſtitiæ Aragonum, & quid deduci poſſit in ſecunda inſtantia.

SVMMARIVM.

Factum, ſeu hypotheſis huius deciſionis figuratur, numer. 1. & 2.

Ordinatio communitatis in proceſſu exhibita ſub titulo de la forma, &c. an proſecutioni iurisfirmæ obſtet, diſputatur, num. 3.

Iurisfirma proſecutione admiſſa, an ſententia per Seſmarium lata viribus ſubſiſtat, an verò reuocanda veniat, diſcutitur, nu. 4.

Ordinatio, qua cautum reperitur, quod à ſententijs Aſiſtentis, vel Seſmariorum nō poſſit ad alium iudicem præter Regiam Audientiam recurri, non impedit quo minus à talibus ſententijs electio iurisfirmæ in Curia Iuſtitiæ Aragonum fieri, & proſequi poſſit, nu. 5. & 6.

Statutum cauens ne appelletur, recurratur ad certum ſuperiorem, non attenditur, nu. 7

Statutum inferioris per quod ius ſuperioris læditur, inhoneſtū dicitur, atq; ita minimè obſeruandum, num. 8.

Recurſum tolli non poſſe, foralibus regulis congruit, nu. 9.

Exemplar Curiæ Iuſtitiæ, quo pronunciatum fuit, recurſum vetari non poſſe, adducitur, num. 10.

Iurisfirma obtenta recipi debet, non obſtante ordinatione, recurſum impediente, nu. 11.

Ordinationes alicuius communitatis recurſum impedientes, tanquam contra regulas forales diſponentes, reijciuntur, num. 12.

Statuta condere inferior cū præiuditio ſuperioris neutiquam poteſt, num. 13.

Statuta criminalia regulariter appellationē, & recurſum auferunt de cōſuetudine, n. 14.

Statuta criminalia recurſum tollere,

lere, in bono publico, & pacis cuſtodia fundatur, num. 15.

Statuta ciuilia recurſum tollere, ſicut criminalia nullatenus poſſunt, num. 16.

Statuta appellationem tollentia de ſe valent, & antequam ſuperior inhibeat, & manus ponat, executioni mandari poſſunt, num. 17.

Statutum ab inferioribus conditum in ſuperioris præiudicium, quoad ipſos ſtatuentes vniuerſitatem repreſentantes validum eſt, nu. 18.

Iudex à quo in noſtro Regno per appellationem, & iuriſfirmæ electionem exequi nõ prohibetur, nu. 19.

Iudex cauſæ appellationis iuriſdictionem per deuolutionem habet, circa ea, quæ in prima inſtantia coram Iudice à quo tractantur, nu. 20.

Appellans non poteſt in appellatione deducere non deducta, nec poteſt non probata probare, quod facere contra forum eſt, num. 21.

Appellantis adducta ſolum reſpectum habere debent ad effectum docendi de nullitate, vel iniuſtitia prioris ſententiæ, num. 22.

Sententia ex defectu iuriſdictionis reuocanda venit, numero 23.

Sententia reuocata reſpectu vicinitatis, videlicèt ſi eſt vicinus, nec ne, reuocanda etiam venit, quatenus dationem quadrillæ concernit, num. 24.

Quadrilla ſine expreſſa licentia aſſiſtentis, & conſilij communitatis, aut minoris partis illius nequit dari, numero 25.

Pœnam officialium delinquentium incurrunt, quid ſine expreſſa licentia Aſſiſtentis, & conſilij Communitatis quadrillam concedunt, numero 26.

1 Conſtito ex relatione facta per Iuratũde Tornos, quod orta lite, & differentir inter Ioannem de Cueuas actorem ex vna, & Paſchaſium Bruna Procuratorem dicti loci cõuentum ex alia, ſuper eo, quod Ioannes petebat à Procuratore dicti loci, quod ſibi daret quadrillam, Iuratus ipſe

2 declarauerat, locum non haberc ſupplicata, & quia præfatus Ioannes appellauit à prædicta declaratione, ſuppoſito quod, quoniam appellationem corã Seſmario proſequendo, petit in ſuo libello condemnari Iuratos

ratos, Procuratorem,& officia
les dicti loci, ad dandam qua-
drillam ſicut alijs, & declarari
eſſe vicinum dicti loci, & deni
que, quia Seſmarius ad fauo-
rem appellantis in omnibus
pronuntiauit, concilium dicti
loci in expenſis condemnãdo,
quodque de dicta pronuntiatio
ne, & condemnatione fuit fa-
cta electio iuriſfirmæ ad hanc
Curiam, diſcuenda ſunt du-
bia primum an proſecutio-
ni electionis iuris firmæ obſtet
3 ordinatio Cõmunitatis in pro-
ceſſu exhibita ſub titulo,
de la forma, y modo de proceder
que han de tener los Aſſiſtantes y
Seſmeres en las cauſas de primera
inſtancia, y apellacion que pueden
conocer. Secundum an ad-
miſſa proſecutione iuriſfir-
mæ, viribus ſubſiſtat ſenten-
tia per Seſmarium prolata, an
4 verò ſit annullanda, ſeu reuo-
candã.

Quo ad primum dubium,
5 etiam ſi per dictam ordinatio-
nem cautum reperiatur, quod
à ſententijs Aſſiſtentis, vel Seſ-
mariorum poſſit appellari, &
recurri ad Regiam audientiam,
& quod ad alium quendam iu
6 dicem non poſſit appellari, nec
recurri, nihilominus tamen aſ-
ſerendum eſt, quod de prædi-
ctis ſententijs poteſt recurri ad
hanc Curiam, & fieri, &
proſequi electio iuriſfirmæ.

Nam cum ſtatutum, quo in
ductum cautumque eſt, vt non
7 appelletur ad certum ſuperio-
rem, non attendatur, ſed ap-
pellationes nihilominus reci-
piantur, eò quòd iniuſtum, in
honeſtum, & conſequenter
non obſeruandum eſt ſtatu-
tum inferioris, per quod ius
8 ſuperioris tollitur *cap. 2. de maio.*
& obedi. cap. veniens 19. Vbi
DD. punctim reſoluunt *de iu-*
re iur. Bart. in l. omnes populi num.
27. *& ibi ſcribentes de iuſt. &*
iure, & eſt communis opinio
ſecundum quam in Camera
Imperiali iudicatum refert
Mynſinger. ſingular. obſeruat. cent. 1.
obſeru. 14. Non obſtauit ordina
tio in proceſſu exhibita, quo
minus habere poſſit recurſus
ad huiuſmodi Curiam, præſer-
tim cum ſecundum regulas
forales videatur, quod talis re-
9 curſus tolli non poteſt, vti ex
hac ratione per hanc Curiam
motiuatum fuiſſe reperitur in
proceſſu Michaelis Garcia ſu
per iuriſfirma, ſub die 25. men
ſis Februarij, anni 1573. cuius
motiui forma ſubſequitur.

Motiuum.

Eadem die in proceſſa M. Garcia ſuper iuriſfirma Dominus P. Grez tel. fuit voti, quod debet pronuntiari, electionem iuriſfirmæ factam pro parte Agnetæ Gomez princip. Io. Villafranca proc. fore proſequibilem, non obſtantibus in contrarium allegatis per Io. Perez, de S. Iuan proc. & cum his, quod debet pronuntiari, iuriſfirmam obtentam, & præſentatam pro parte Agnetæ Gomez, principalis Io. Villa franca

11 *franca procurat. fore, & eſſe
recipiendam, & admit-
tendam, eamque recipi, &
admitti debere, quoad om-
nia grauamina in cedula gra-
uaminum, pro eius parte de-
ducta, & articulata, & re-
formando ſententiam Iudi-
cis à quo, abſolui dictam
Agneſiam Gomez à conten-
tis in petitione contra eam
oblata coram Iudice à quo,
neutram partium in expen-
ſis condemnando. Ex eo
præſertim, & alias, quia con-
ſtat, nulliter fuiſſe proceſſum
coram Iudice à quo in pri-*
12 *ma inſtantia, & de iure di-
cta Agnetia Gomez con-
ſiſtit legitimè ex teſtamento
Paſchaſij Corbaton eius ma-
riti, & diffinimento per Ma-
riam Corbaton, & Anto-
nium de la Hoz coniugum,
nec ordinationes Communita-
tis in contrarium prædicta
obſtant, quominus poſſit ha-
bere recurſum ad huiuſmodi
Curiam, qui recurſus ſecun-
dum regulas forales tolli non
poſſe videtur, & aliàs atten-
tis contentis & omnes alij Iudi
ces fuerunt eiuſdem voti, ex
eiſdem motiuis.*

Neque mirum videri de-
bet hæc reſolutio, ex traditis
per me *in tractatu inhibitio-*
13 *num, capite 5. §. 11. numero
44.* non enim in præiudicium
ſuperiorum poteſt inferior
ſtatuere aliquid, *capite venien-
tes, de iure iurando.* & ibi *Bald.
notabiliter, dixi latiſsimè in deciſio-
ne 91. per totam*, quam queſo
lege, & iterum lege in mate-
ria, quæ opinio eſt æqua, iu-
14 ſta, rationalis, & commu-
nis, & magis communis,
& licèt de conſuetudine vni-
verſali contrarium ſeruetur,
quia in ſtatutis criminalibus
regulariter tollitur appellatio,
15 & recurſus ad ſuperiorem,
hoc tamen eſt in criminalibus
ob bonum publicum, & pa-
cem cuſtodiendam, & idem
de conſuetudine immemo-
riali ſeruatur in Regno in
19 ſtatutis criminalibus, vt latiſ-
ſimè apparet in *dicta deciſione
91. Pleban. maximè numero 39. 40.*
at in ciuilibus ſecus eſſe ibi
17 dixi, ſed licèt hæc ita ſint, ali-
ter tamen ego dico, quod ſci-
licèt valeant de ſe talia ſtatu-
ta tollentia appellationem, &
mandabuntur executioni, an-
tequam ſuperior inhibeat, &
manum apponat, in eius enim
18 præiudicium non valebit ſta-
tutum, ſed bene quoad ipſos
ſtatuentes, repreſentantes to-
tam vniuerſitatem, & ſic
in Regno per appellationem,
& electionem iurisfirmæ
19 non impeditur Iudex à quo,
exequi ante inhibitionem,
& manus appoſitionem, vt

Gg com-

comprobaui latè, vbi ſupra, *à numero 40. cum ſequentibus.* & hoc fuit obſeruatum in his exemplaribus, quod nota, quia non paſſim inuenies ſic declaratum.

20 Ad ſecundum dubiũ (omiſſa nullitate proceſſus actitati coram Seſmario) dico, quod cum in prima inſtantia coram Iurato de Tornos, ſolum petierit Ioannes, quod ſibi concederetur quadrilla, & à denegatione dationis appellauerit, nõ potuit coram Seſmario aliquid de nouo deducere, ſupplicando declarari eſſe vicinum dicti loci, quoniam cum index

21 cauſæ appellationis habeat iuriſdictionem per deuolutionem circa ea, quæ in prima inſtantia coram Iudice a quo, tractabantur, non autem ſuper alijs, vt ex dicto *Baldo in l. per hanc. numero* 18. *C. de tempor. appellation. adnotauit Afflict. deciſione* 155. *numero* 3. quos refert, & ſequitur *Menochius de retinenda poſſeſſ. remed.* 5. *numero* 94. *in fine*, & iuxta tenorem ordinationum communitatis fas ſit appellanti coram Seſmario, ſeu Aſſiſtẽte, non deducta deducere, & non probata probare contra diſpoſitionem obſeruãtiæ. Item in cauſa *de appellat.* &

22 quæ poſt *Moliu. in report.* §. *appellatio. fol.* 18. *col.* 4. *in fine.* tradit *Portol. ad ipſum. numero* 73. *& ſequentibus*, per neceſſarium conſequens dicendum eſt, quod ea, quæ deduci poſſunt, ſolum debent habere reſpectum ad effectum docendi de nullitate, vel iniuſtitia prioris ſententiæ, minimè verò circa diuerſam rem, quam in principali cauſa deductam, vt docet *Baldus in capite fraternitatis, numero* 7. *& ibi Felinus numero* 11. *de teſtibus*, *& poſt Roman. latè conſilio* 381. *concludit. Grau. conſilio* 273. *numero* 7. *Maran. de ordine iudic. parte* 6. *ſect.* & quandocunque appellatur *numero* 163. *Menochius dicto numero* 94. *in principio*, & aliquos allegat, & approbat *Portoles ad*

23 *Molinum dicto* §. *appellatio numero* 88. *& ſequentibus*, atque ita, quod neque Ioannes appellans potuit coram Seſmario petere declarari eſſe vicinum dicti loci, neque ipſe Seſmarius pronuntiare talem eſſe, quodque ex defectu iuriſdictionis, quod ad iſtum articulum, ſi ſit, nec ne vicinus dicti loci, præfata ſententia reuocanda eſt.

24 Reuocataque prædicta ſententia reſpectu, ſi eſt vel non vicinus reuocari etiam debet quatenus concernit, ſi dari debet quadrilla, ex quo per ordinationem in hoc proceſſu productam apparet, quod ſine expreſſa licentia Aſſiſtentis, & conſilij dictæ

25 communitatis, aut maioris partis illius, de qua conſtet per inſtrumentum publicum, nequit dari quuadrilla, quodque contrarium facientes incurrunt pœnas officialium delinquentium, ſiue publicè, ſiue

ue ſecretè propoſuerint, & deliberauerint, quod detur quadrilla de Leña, quapropter aſſerendum intrepide eſt, quod admittendo grauamina in propoſitione iurisfirmæ Iurotorum de Tornos deducta, reuocanda in totum erit ſententia per Seſmarium prolata, atque etiam, quod proceſſus coram Seſmario actitatus patitur quamplures nullitates, quæ reſultant ex inobſeruantia temporum, & terminorum in ordinatione aſſignatorum ad proſequendam cauſam appellationis, (†)

DECISIO CCCCXVII.

Agitur de occupatione iuriſdictionis facta per dominum regem in locis dominorum, tēporalium quæ fit iuriſdictionem penes manum regiam accipiendo, & ſequeſtrando, & apponendo ſigna regia ſiue pendones in ſignum occupatæ iuriſdictionis: propter reſiſtentias factas officialibus regijs, impediendo eos exequi ſuas prouiſiones iuſtitiæ, quā occupationem appellamus communi idiomate, appoſitionem pendonum, quia ſcilicet apponuntur pendones cum inſignijs Regijs in ſignum occupationis.

SVMMARIVM.

Reſiſtentias, quæ fiant in locis dominorum particularium punire iuſtiſsimum eſt, numero 1.

Diſpoſitio fauorabilis dicitur, quæ fauorem publicum iuſtitiæque cultum reſpicit, num. 2.

Conſules & commune ſi iuſtitiam non adminiſtrent, iuriſdictio illorum, ſuo caſu ad ſummum Pontificem deuoluitur, num. 20.

Papa quando omnino deficit iuſtitia ſecularis, ratione habitus iuriſdictionis quem habet in temporalibus, ſe in iuriſdictione intromittere poteſt, num. 21.

Inferior iuriſdictionem contra ſuperiorem præſcribens; in quantum eſt ſolicitus, & vigil in ea adminiſtranda acquirere dicitur, numero 22.

Inferior iuriſdictionem contra ſuperiorem præſcribens in adminiſtratione illius ſi negligens ſit, ſuperior tunc generalẽ iuriſdictionem ſuam exercere poteſt, num. 23.

Lex dans iuriſdictionem alicui in ſpecie, eam in quantum ipſe vigil, & ſolicitus ſit in ipſa adminiſtranda concedere dicitur, nu. 24.

Feudi Dominus ſi in exercendo iuſtitiam inter vaſſallos negligens ſit, ordinarius loci talem defectum ſupplere poteſt, numero 25.

Iuriſdictione de facto occupata ab inferiori, in exercendo illam negligenti à forciori tũc talis ad ſum ſuperiorem regreditur, num. 26.

Eccleſiaſtica poteſtas vbicunque defecerit, iudex laicus in defectum illius poterit ſe intromittere, & poteſtate ſua clericos corrigere, atque punire, num. 27.

Negligentia inferioris in adminiſtratione iuriſdictionis data de gradu in gradum ad ſuperiorem recurratur, num. 28.

Iudicis negligentiam in adminiſtratione iuſtitiæ non eſſe difficilis probationis verius eſt, num. 29.

Præſcriptio & vſurpatio iuriſdictionis in tantum currit in quantũ inferior præſcribens diligens, & vigilans in exercitio iuſticiæ eſt, nume. 30.

Fori finalis de generalib. priuil. limitatio elegans adducitur & declaratio, nu. 31. & 32.

Rex noſter ob negligentiam iudicum alicuius regni in exercenda iuſtitia, exercitum ſum ad illam fouendã mittere valet, num. 33.

Dominus Rex noſtri Regni Dominus eſt naturalis, & non exterus reputandus num. 34.

Cauſæ recenſentur ob quas pendenes, & ſigna Regis

in locis dominorum apponi ſolent. nu.35.

Regia Audientia ob cauſam vſurpatę iuriſdictionis à Dominis locis, cauſas euocare ſolet, propter ſuſpitionem iudices & loci, num.36.

Exempla magis quam dicta mouent, num. 37.

Exemplar villæ de Pina recenſetur, in quo ob læſam regiam iuriſdictionem pendones, & ſigna Regia appoſita fuerunt, n.38.39.

Reſiſtentia tanto peior quanto ſub maiore colore iuſtitiæ perpetrata fuerit, num. 40.

Iniuriæ naſci non debent vbi iura naſcuntur, num. 41.

Executor poteſt ſecum ducere prouiſiones cuiuſcunque ſenatus per ſe inuentariatas, ad effectum ſe certificandi, ſint tales necne, nu. 42.

Officiali regio nuncianti, & proteſtanti, credi in dubio debet, num. 43.

Finis & ſcopus principalis fori verùm de conſultationibus ad hoc tendit, ne exetutiones mandatæ fieri in locis regni noſtri impediantur, nu. 44.

Executionem aliquam vbi quis facere habet, ibi dandum in executione cõſilium eſt, num. 45.

Executio facienda in aliquo loco ſi perfici non poſſit, Dominus, & conſilium loci ſatiſfacere damnum parti tenentur, num. 46.

Pendones ſecundum Foriſtas nõ apponuntur, niſi damnum partis vertatur, num. 47.

Offenſa principalis dici non debet, quæ ex parte poſt prouenit, & reſultat, num. 48.

Impedimento executionis iuſtitiæ ceſſante fori verum, de cõſultationibus, diſpoſitio ceſſare debet, num. 49.

Executio ſemel impedita licèt poſteà adimpleatur, appoſitionem perdonum tale implementum vetari non poteſt, num. 50.

Executio perfecta, & completa dicitur cum vel executioni integrè fuerit mancipata, vel pro tali in renitentiam partis habita, num. 51.

Executio pro adimpleta habetur, quando per agentes illius ſtat executionis implementum, non vero per partem aduerſam quæ tali executioni aſſentitur, num. 52.

Pendones amoueri debent, cum executio perfectè adimpleta exiſtat, num. 53.

Executionem adimpletam non ſufficere ad remotionem pendonum, niſi & reſiſtentes puniantur, cõtenditur, n. 54.

Facta

Facta facilius quam facienda tenent, & ſuſtinentur, n. 55.
Hoſpes turpius reijcitur, quam non admittitur, nu. 56.
Iniuria duplex ſiue intereſſe ex impedita executione iuſtitiæ reſultat, num. 57.
Intereſſe partis tantum ſatisfactum dicitur, executione impedita poſt ea perfectè executata, num. 58.
Iniuria Domini Regis maxima, vertitur in renitentia executionis iuſtitiæ, quod delictum impunitum nequiquā manere debet, num. 59.
Pendones ſecundum Foriſtas apponi debent, vt iniuria Domini Regis ſatisfacta maneat, num. 60.
Pendonum appoſitione iniuriæ Domini Regis ſatisfit, executata verò prouiſione ab initio impedita, pars ſatisfacta manet, num. 61.
Reſiſtentes executioni iuſtitiæ non debent amplius puniri ad effectum ſuſtinendi pendones appoſitos, quantum accuſatio ſola poſſet eos ſuſtinere, num. 62.
Pœna duplici ob vnum delictum nemo puniri debet, mero 63.
Loci Dominus appoſitis pendonibus ſi poſt ea ipſe ad exequendum executionem impeditam iuuat, alia pœna puniri non debet, num. 64.
Dolus renitentia, & culpa Domini loci intelligitur adeſſe, quando non curat ſaltem conſilio, executionem iuſtam adimpleri, num. 65.
Executio poſt appoſitionem pēdonum impleta, illam adiuuaſſe illique obtemperaſſe Dominum loci præſumitur, num. 66.
Interpretatio diminutiua pœnæ fauorabilis eſt, & ita amplectenda, num. 67.
Forus odioſus, & exorbitans dicitur, cum vnus pro alio ſecundum ipſum punitur, num. 68.
Executionem adimpletam eſſe non ſufficit ad hoc vt pendones amoueantur, nu. 69. & quid requiratur, nu. 70.
Fiſcus in appellitu appoſitionis pendonum ſimul de officialibus, & de ipſo Domino, ſi culpa in omnibus reperiatur, appellitare debet, num. 71.
Dolum Domini loci à foro præſumptum purgare dicitur, ſi ſe ipſi defendat, vel per ſonas vaſſallorum reſiſtentiam tradat, num. 72.
Leges æquitate & ratione carere non debent, num. 73.
Fraudibus & calumnijs vias aperire vetādum eſt, n. 74.

Deciſiò CCCCXVII.

Reſiſtentia quando fit per priuatos, & partibus auditis conſtat, quod dominus loci, & eius officiales non fuerint culpabiles, pendones in continenti remoueri debent, ſui pedibus criminali accuſatione ſtante, num. 75.

Accuſatio criminalis contra priuatos reſiſtentes pendones ſtare non operatur, num. 76.

Accuſatio illa, qua contra officiales culpabiles, vel dominum culpabilem agitur per ſe, ſiue per alios eius nomine, vel mandato pendones apponi facit, num. 77.

Reſiſtentes licet non cognoſcantur, officiales culpabiles, & etiam dominus loci culpabilis accuſari poſſunt, numero 78.

Accuſatio reſiſtentium non amouet pendones, licèt ipſi ſecundum forum puniti fuerint, num. 79.

Reſiſtentiam factam fuiſſe á vaſallis mandato ipſorum domini, probare, ad ſolos reſiſtentes non reſtringitur, numero 80.

Vaſallus ſemel malus in reſiſtendo contra dominum Regem, erit veriſimile, quod contra ſuum dominum peiora dicet, ex hoc abſolutione obtenta tua fretus, num. 81.

Lex non ſe aſtrinxit in tradendo formā probandi, quæcunque probare expediat, numero 82.

Accuſatione ab initio intentata contra dominum, & officiales, non auferuntur pendones, donec cauſa criminalis non ſit abſoluta, num. 83.

Sententia contra officiales lata, pendones remoueri debent, licèt criminalis executio aduerſus eos exequuta non fuerit, num. 84.

Sententia contra dominum loci culpabilem in reſiſtentia inuentum lata, pendones non remouentur, niſi executioni talis ſententia tradita fuerit, num. 85.

Pendones ex ſola culpa officialis, quæ domino loci tribuitur, apponuntur, numero 86.

Dolum præſumptum duplici pœna puniri non debet, numero 87.

Exemplar cauſæ Procuratoris fiſcalis contra dominum de Ayerbe ſuper pendonum appoſitione adducitur, n. 88.

Portarij, & Commiſſarij à Locumtenente deputati ad executionem faciendam, prius quam pendones tollantur, ſatisfieri debent, numero 89.

Exe-

Executio in quibus bonis fieri debeat, ad hoc vt Portorijs, dietæ ſoluantur, dubitatur, num. 90.

Executio tam in bonis Vaſallorum, quam Domini fieri debet, vt dietæ portarijs, & commiſſarijs à Locumtenente miſſis ſoluantur, numero 91.

*Diſiunctiua aliquando ex interpretatione in coniunctam reſoluitur, n.*92.

Portarios & commiſſarios exſpectare dillationem in ſolutione dietarum debitarum inconueniens eſt, n. 93.

*Stipendijs ſuis nemo militare cogitur, num.*94.

Reſiſtentia non commiſſa, pendones auferuntur, numero 95.

Pendonum appoſitio per relatorem facta, ſi poſtea omnibus iudicibus conſtiterit, reſiſtentiam non fuiſſe perpetratam, reuocari debet, numero 96.

Prouiſio commanda ex debito nullo, fruſtratoria, & ſine effectu eſt, nu. 97.

Teſtes tres contra inſtrumentum probare, regulare de iure eſt, num. 98.

Negatiua quando loco, & tempore cohartata eſt, probabilis eſt, & præualet, num. 9.

Teſtes quando deponunt ſuper negatiua, ad defenſionē præualent, num. 100.

*Pēdonum appoſitio denegatur, quando non fit fides de proceſſu, ſeu de inſtrumento publico reſiſtentiæ, nu.*101.

*Exemplar appoſitionis pendonum villæ de Pina recenſetur, nu.*102.

Pendones tolli non debere ſatisfacta parte, & non domino Rege, practicatum fuiſſe in quodam proceſſu refertur, num. 103.

Exemplar appoſitionis pendonum in loco de valtorres allegatur, num. 104.

*Exemplar appoſitionis pendonum in loco de Xauierre memoratur, num.*105.

Præſumptio ſtat pro hominibus loci quādo homines armati occurrunt in itinere officialibus regijs portātibus captū vicinū illius loci, n. 106.

*Taxatio ſalaciorum commiſſariorum arbitrio iudicantium relinquitur, num.*107.

Diſpoſitio aliquo modò pœnalis videtur, qua Dominus pro Vaſallo punitur, numero 108.

Diſpoſitio fauorem publicum valde reſpiciens extendi debet, num. 109.

Decisio CCCCXVII.

MAteria hæc eſt
frequens in
1 Regno, vti-
liſſima & iu
ſtiſſima, in
ea enim oc
curritur reſiſtentijs, quæ fiunt
in locis dominorum ad impe-
diendas executiones Iuſtitiæ
Tribunaliũ Regis, & licèt ali-
quod odium miſceatur, quia
ſcilicèt puniuntur domini pro
delictis vaſſallorum, illud ta-
men eſt in conſequentiam, &
ſecundario, quod non attendi
tur, imò eſt fauorabilis diſpoſi
2 tio, quia reſpicit fauorem pu-
blicum, iuſtitiæque cultum,
maximè, quia domini locorum
3 tenetur bonos officiales in ſuis
locis nominare, extractas vias
publicas ſecuras tenere, & præ
ſertim quia domini locorum
vſurpatam habent iuriſdictio-
4 nem, quam poſſident, ſiue præ
ſcriptione, ſiue conſuetudine,
& iuſtiſſimum eſt, quod ſi ea
abutantur, reuertatur ad do-
5 minum Regem, & ſic fontem,
à quo emanat, & ita forus no-
ſter *verum de conſultation.* eſt fa-
uorabilis, & iuſtiſſimus, vt in
diſcurſu patebit. Denique ali-
qua præmittenda ſunt ad ve-
ram cognitionem huius mate-
riæ.

Primò, quod ab initio naſ-
centis Regni, & regiminis rei-
publicæ in Reges tranſlati iux
ta *legem vni. de offic. prætor. l. 1. §. ſed & hoc, de vet. iur. enucle.* per
legem illam regiam, & tranſla
tionem iuriſdictionis vniuerſi-
tatis in Regem, nacti ſunt do-
mini Reges omnem iuriſdictio
nem, & dominium, quæ antea
penes Republicam exiſtebant;
in cuius locum ſubrogati fue-
re Reges, ita *Bal. in c. 1. de feud. Mar. Auen. de exequen. lib. 1. cap. 1. num. 2. noſter Molin. in verbo per horreſcentia. col. 2. Bal. in cap. ad hac, de pace tenen. inter ſubd. obſeru. 1. de ſalua infantion. for. ſi aliquis de homic. Bal. in cap. 1. quis dicatur*
6 *Dux*, adeò vt nullus poſſit iuriſ
dictionem ſibi defendere, niſi
priuilegium vel præſcriptio-
nem immemorialem oſtendat,
quia præſumptio eſt pro Do-
mino Rege Ang. *Barr. Couarr. Aueud. Petra. & alij multi quos allegò in tract. de inhibitio. c. 5. §. 10. num. 58. cum ſeqq. & deciſ. 74. num. 3. cum ſeqq.* Vbi latiſſimè,
7 taliter quod non poteſt Prin-
ceps hanc iuriſdictionem à ſe
abdicare enormiter, quia in il-
la conſiſtit dignitatis regalis eſ-
ſentia, *Luc. de Pon. in l. in ſacris de proxim. Sacror. ſcrin. & in l. quicumque de omni agro deſerto, Belluga de Bened. Natta, Paul. &*
8 *alij quos ibi allego*, in vim cuius
iuriſdictionis tenetur princeps
ſubditos tueri, in perſona &
bonis, & ob id iuſtitiam admi-
niſtrare, propterea enim tri-
9 buta ei impenduntur. *Can. tributa 3. q. 8. Auen. lib. 1. c. 1. num. 12. Bened. verbo condidit 1. n. 29.*
idque per ſe vel per miniſtros
facere debet, *Aueud. d. c. 1. n. 8. Couarr. pract. 4. num. 3. Aymon.*
conſ. 338. Similiter etiam, &
10 Domini locorum tenentur id
facere, ob id enim de iure pe-
dagia colligunt, & alia onera
pro cuſtodiendis itineribus, &
eſtratis, nam alias faciẽdo cõ-
tra eos maximè præſumitur, ſi
malos officiales teneant, non
enim

11 enim caret vitio ſocietatis occultæ, qui malorum opera vtitur, *c. 1. de officio Vicar.* & ſic non mirum ſi puniantur in hoc propter delicta facta, & omiſſiones ſuorum officialium
12 &vaſſallorum,conſtitučs enim teoetur defacto cōſtituti, aliàs de facili poſſent eludere iuriſdictionem Regiam, *arg. cap. cum omnes.* vbi *Fellinus num.* 32. *de conſtit. Rota deciſ. in cap.* 1. *de officio Vicar. in antiquior. & deciſ.*
13 6. *in nouis*, quod procedit, vbi aliqua culpa dominidetegitur, nam ſic tenetur ad damna cōmiſſa per ſuos officiales, *Arg. l.* 1. *de publi.* nam imputetur ei qui malorum opera vtitur, *lex ſi ſeruus ſeruum.* §. *ſi fornacarius ad leg. Aquil. l. ex maleficijs de oblig. & act. in fine*, *declarat Rebuſ. in pract. beneſ. de firma Vicar. Ar-*
14 *chiepiſc. num.* 180. *cum ſequentibus*, pro vt ita fuerunt occupata bona,& fructus capituli, Canonicorū Eccleſiæ Illerd, ēquia illorum Vicarius generalis deliquerat cuidam firmæ ei præſentatæ, per regnicolam Regni Aragonum die 1. Auguſti
15 1598. in Curia Iuſtitiæ Aragonū contraueniēdo me relatore exiſtente, vide in *tra. inhibit. cap.* 10. §. 1. *à n.*19. *cum ſequentibus*, quod omne maximè procedit in his, qui vſurpatam habent iuriſdictionem, vt ſunt domini, & varones Aragonum, qui habent vſurpatam iuriſdictionem regalem, *obſeruantia item notandum de priuileg. mi-*
16 *lit.* ita *Molin. vbi ſupra col.* 2. *circa finem.* quod apud nos certiſſimū eſt, propter quod non mirum, ſi appoſitione pendonum puniantur, quando in ſuis locis committitur reſiſtentia officialibus Regijs, impediendo illo-
17 rum executiones,& ſimilia faciendo in perniciem publicæ iuſtitiæ,& reipublicæ,& ex his ſequitur ſecundum notabile.

Secundo notatur, id quod ſemper memoriæ tenendum eſt, dictum ſcilicèt *Innocen. in*
18 *cap. licèt ex ſuſcepto de foro compet. num.* 1. vbi tenet, quod ſi aliquis Rector alicui ſuperiori ſubditus negligens ſit in reddenda ratione iuſtitiæ, vel non eſſet Rector in aliqua terra, qui iuſtitiam miniſtraret, tunc deuoluitur iuriſdictio ad ſuum ſuperiorem, qui eam nomine proprio adminiſtrabit, quod expreſsè tenet tex. ibi in illis verbis. *Quatenus ſi quādo à laicis Vercelen. literas ſuper rebus ad forum ſeculare tangentibus, à ſede Apoſtolica contigerit impetrari, ſublata appellatione decernat irritas, & inanes, dummodo conſules, & commune de ſe conquerentibus in iuditio ſeculari exhibeant iuſtitiæ cōplementum*, deducē do oppoſitiōnonexhibito cōplemēto iuſtitiæ, *& fortiori hoc præſertim tempore, quo vocante imperio ad iudicem ſecularem recurrere nequeunt, qui a ſuperioribus in ſua iuſtitia opprimuntur*, quibus verbis concludit *Innoc.* quod data negligentia in adminiſtratione iuſtitiæ, vel non dato officiali, qui eam adminiſtret, & ſic va-
19 cante imperio deuoluitur iuriſdictio ad ſuperiorem, & idē eſſet ad Papam,& Imperatorē in ſuis caſibus, de quo *Innoc. & Abba. ibi*, & idem *Abba. in c. irrefragabili de offic. ordin.* iam igitur ex eodem textu deducitur, quod

20 quod ſi conſules. & commune
iuſtitiam non adminiſtrent, de
deuoluatur iuriſdictio in eo ca
ſu ad Papã, vbi alius ſuperior,
ad quem deuolueretur iuriſdi
ctio, non dabatur, idem tenuit
Abb. in d. cap. licet ex ſuſcepto. nu.
21 3. vbi dicit, quod ratione habi
tus iuriſdictionis, quem Papa
habet in temporalibus, poteſt
ſe intromittere in iuriſdictio-
ne, quando omnino deficit iu-
ſtitia, vel quia ſubeſt Princeps,
& non vult eam exercere, vel
quia vacat Imperium, & ſic nõ
eſt inutilis habitus iuriſdictio-
nis penes Papam, hæc ille. Vt ſi-
mili modo dicamus in caſu
præſenti, vbi cum varones Re-
22 gni habeant vſurpatam iuriſdi-
ctionem á domino Rege, ſi ne-
gligentes fuerint in ea admini
ſtranda, vel noluerint, deuolua
tur iuriſdictio ad dominum Re
gem. Ratio horum eſt, quã tra-
23 dit *dictus Abb. in d. cap. irrefraga
bili. num.* 1. dicens, quod infe-
rior præſcribendo iuriſdictio-
nem contra ſuperiorem, vide-
tur eam acquirere, in quantũ
eſt ſolicitus, & vigil in ea exer
cenda, ſed data ipſius negligen
24 tia poteſt ſuperior ſuam iuriſ-
dictionem generalem exerce-
re, quod valdé dicit notãdum,
& idem dicit eſſe, quando lex
dat in ſpecie iuriſdictionem ali
cui, adimendo eam ab ordina-
rio, videtur enim eam illi con-
ferre in quantum eſt vigil, &
ſolicitus in exercendo, aliàs au
tem ordinarius, & ſuperior po
teſt illam exercere, iuxta *text.*
25 *notabilem in c. cæterum, de iudicijs,*
vbi patet, quod ſi dominus feu
di eſt negligens in exercendo
iuſtitiam inter vaſſallos, ordina
rius loci poteſt ſupplere, dicit
enim, *Quod non promulgentur cen
ſuræ, quandiu parati fuerint ſuper
his in tua præſentia iuſtitiam exhibe
re,* & in *num.* 6. dicit idem *Abb.
verſiculo quintus eſt caſus.* quod
data negligentia Iudicis in iu-
ſtitia adminiſtranda exercebit
26 eam ſuperior, & ſuo caſu Ec-
cleſia, & melius *num.* 9. *verſ. hæc
dicta.* vbi dixit, à fortiori hæc
procedere, quando de facto
eſt occupata iuriſdictio per in-
feriorem, allegat *textum in c.
irrefragabili. §. exceſſus, de officio
ordin. vbi latè*, in Regno autem
iam dixi vſurpatam eſſe iuriſ-
dictionem de facto, ita hoc om
ne tenet *Molin. vbi ſupra.* & ita
inueni cautum in foris *Turoli.
& Albarra. lib. 2. p. 2. fol.* 50.
tit. executiones, col. 2. vbi diſponi-
tur, quod in cauſis appellatio-
nis, & perhorreſcẽtiæ, pignora
tiones, & ſimiles diligentiæ
fiãt per ordinarium Turoli, &
eius Locumtenentẽ, nomini
Regiæ Audientiæ, niſi eſſent
27 negligentes illi in exequendo,
optimè *Decian. in tract. crim. tom.
1. lib. 4. cap. 9. à nu.* 83. dicens,
quod vbicunque Eccleſiaſtica
poteſtas defecerit, poterit Iu-
dex laicus ſe intromittere in
defectũ, & punire Clericos, &
poteſtate ſua corrigere, vt in
Can. Princeps ſeculi 23. q. 5. alia
multa allegans, *& in num.* 84.
dicit, quod è contra deficiente
poteſtate ſeculari, vel negli-
gentibus Principibus ſeculari
28 bus poterit Papa ſe ingerere,
etiam contra laicos, quod dicit
omnes tenere *in dicto cap. licèt
ex ſuſcepto, & num.* 85. conclu-
dit,

Digitized by Google

dit, quod de gradu in gradum data negligentia inferioris recurratur ad ſuperiorem, & ſi ille ſit etiam negligens ad Papam, vt ſic de inferioribus ad ſuperiores, data inferiorum negligentia, recurratur, non aliàs, *cap. qualiter. in fin. de iudic. c. placuit* 11. *q.* 1. nouiſſimè *Bobad.* hos omnes caſus amplectens in
29 ſua *polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 108. 109. *&* 110. *& in gloſ.* vbi multa allegat, dicens, quod data negligentia, & nimia remiſſione in Iudice ſeculari in adminiſtranda iuſtitia, poſſet Eccleſiaſticus ſe intromittere, & hanc dicit communem opinionem Canoniſtarum, & licèt in praxi dicat hoc eſſe difficile obſeruari ex defectu probationis negligentiæ, tamen ſalua eius pace facillimè negligentiam probari poſſe teneo, vt dixit *Auiles cap.* 1. *prætor. à num.* 19. *cum ſeqq.* vbi multum bene, & *Bobad. vbi ſupra.* non tamen inficior, quin deficultatem haberet in praxi ob turbationem Regiæ iuriſdictionis, vt dixit *Couar. c.* 6. *pract. num.* 1. *in fine verſ. & in hoc.* & alij allegati per *Bobad.*
30 de iure tamen hæc eſt cõmunis opinio, & multum fundata attento originali exordio iuriſdictionis, de quo dixi in Epiſtola Regia *tom.* 2. *deciſ.* Ex ſupradictis omnibus deducitur, quod quando iuriſdictio præſcribitur ab inferioribus, vel vſurpatur, id procedit in tantum, in quantum ſint vigiles, & diligentes in adminiſtranda iuſtitia, aliàs autem eſt reuerſura ad ſuperiorem, à quo fuit dempta, hoc tamen intelligendum eſt procedere, quando negligentia eſt in ipſis Magiſtratibus, & Officialibus, qui debent iuſtitiam miniſtrare, ſecus ſi non reperiatur in ipſis, imò ſint diligentes, ſed ſubditi ſunt eis inobedientes, taliter quod tunc non poſſunt facere iuſtitiam, tunc dicit *Innoc. vbi ſupra num.* 1. *in fine*, quod non ſuccedet ſuperior in iuriſdictione inferioris, ſed quod debet eum iuuare, & domare rebelliorem ſubditorum, *arg. Can. cum ad verum, q.* 96. *diſt.* pulchrũ, mirabile, & ad Reipublicæ tranquilitatem neceſſarium dictũ, quod etiam ſequitur *Abb. in d. c. licèt ex ſuſcepto. num.* 9.

Ex quo infero notabilẽ declarationem ad *forum noſtrum ſi-*
31 *nal. de general. priuil.* vbi prohibetur, quod gentes extraneæ non poſſint intrare in regno noſtro etiam pro bono iuſtitiæ, & tanquam iudices, etiam perſequendo delinquentes, quia forus ille non prohibet, quo minus don Alfonſus de Bargas Capitaneus generalis exercitus Domini Regis potuerit intrare cum exercitu Regio in regno profouenda iuſtitia, quæ oppreſſa, & victa iacebat, propter ſeditionem popularium, qui eam opprimebant, detinebant, & tiranizabant, in iudicibus enim, & magiſtratibus nulla aderat negligentia, ſed
32 impotentia tantùm, & ſic iuſtiſſimè Philippus Rex primus exercitum illum miſit in regnum noſtrum menſe Octobris 1591. ad coadiuuandam, fouendam, & authorizandam iuſtitiam, & tribunalia, quæ à ſedi-

ſeditioſis hominibus perterrita, & oppreſſa, eam miniſtrare non valebant, & me teſte occulato gubernator ordinarius, & reliqui iudices ſic muniti, & defenſi liberè adminiſtrabant eam, caſtigando, & puniendo ſeditioſos delinquentes, & in contrarium facta, & dicta ſi quæ fuerunt per aduocatos, irrita, nulla iniuſta & inania iudicanda ſunt, & multò fortius hoc procederet, vbi negligentia, & omiſſio daretur in ipſis iudicibus, nam à forciori poſſet Dominus Rex ob neglігētiam illorum exercitum mittere, tãquam in ſuũ Regnũ propriũ,
33 & iuſtiſſimè, per ſupradicta, maximè, quia forus ille, vt in proemio cauetur, videtur factus ad refrenandos exteros, qui intrabant in regno ad faciendum iuſtitiam de malefactoribus, quod de Domino Rege abſit quod intelligatur, cum ſit Dominus Regni, & naturalis, & non extraneus, ſed,
34 de regno, tũ quia ſicut priuilegiũ vnionis nõ cõprehendebat perſonam Regis nec eius præminẽtias reales, ita nec committiuam, & exercitus ſuos.

Ita hæc omnia ad caſum ap-
35 plicando manifeſtiſſimè deducitur, quod facta reſiſtentia in terris dominorum contra officiales regios, regias prouiſiones exequentes, vel vaſallis non iuuantibus eos, & à forciori impedientibus, & denique ſi ibi propter negligentiam dominorum, vel oppreſſionem vaſallorum non poſſint officiales regij exequi ſuas prouiſiones, poterit dominus Rex iuriſdictionem illorum ad ſe ſummere, & vel adiuuando, fauendo ſuo caſu dominos vaſallorum impeditos agere, & iuſtitiam miniſtrare, vel aliter ſi culpa ſit in eis iuſtitiam per ſe adminiſtrando, iuriſdictionem aſſumere, pendones, ſeu ſigna regia apponere, ius dicere, & iuſtitiam miniſtrare, quo uſque ſatisfactum ſit parti leſæ, & offenſæ regij fiſci, nam dicti defectus, & negligentiæ iuſtiſſima, & ſuficientiſſima media
36 ſunt ad reaſumendam de facili iuriſdictionem vſurpatam per dominos temporales, vt ſic red dat ad ſuam naturã, & fontem, vnde emanauit, & ob hanc ſolam cauſam Regia Audientia euocat cauſas à locis dominorum propter ſuſpicionem iudicis, & loci, ob quam vix poteſt ibi conſequi iuſtitia, & hoc iũre vtimus, vt nos latè deduximus in *deciſ.* 117. *vbi latè.*

37 Hæc eſt origo, & humidum radicale iſtius materiæ appoſitionis pendonum, de quibus *in dicto Foro verùm de conſultatione.* Et quia exempla magis mouẽt quam dicta, decreũi hic apponere motiua pendonum villæ de Pina, in quibus reperies, etiam hanc materiam appoſitionis pendonum declaratam, & enucleatam.

For-

Forma ſententiæ appoſitio nis pendonum.

ATtentis contentis pronuntiamus, & miniſtrata nobis informatione mãdamus per officiales regios, ad quos pertinet, apprehendi ad manus noſtras, ſeu curiæ noſtræ loca, & caſtra de Pueio cum ſuis terminis in fine appellitus confrontatis, ſpecificatis, & hoc reſpectu iuriſdictionis ciuilis, & criminalis dictorum locorum, eorumdemque terminorum, & ſeu in eis exerceri ſolitæ, & mandamus poni ſigna Regia ſiue pendunes Regios debitè, & iuxta forum, & nominamus in Commiſſarium Ioannem T. qui nomine curiæ regat & adminiſtret dicta loca & caſtra, cum ſuis terminis, & ſua iuriſdictione ciuili & criminali, & in eiuſdem commiſſarij notariũ nominamus Ioannem T. & in omnibus ſeruari formã fori, cætera ſupplicata locũ nõ habere.

Vide ſimiles pendones in proceſſu Pro. Fiſc. ſuper appoſitione pendonum in loco de Rafales die 20. Septembris 1597. & in proceſſu Procur. Fiſc. ſuper appoſitione pendonum in loco del Pueio in anno 1595. vel 1596. & in proceſſu Procur. Fiſc. ſuper appoſitione pendonum in Villa de Pina. 1599. vel 1600. cuius Reſiſtentia fuit ſequens.

Caſus ſuper quo motiuum præſtitum ad forum verum.

VIcarius de Pina, & alij portionarij Clerici Eccleſiæ di-
38 ctæ Villæ obtinuerũt inuẽtariũ à Curia Iuſtitiæ Arag. ad inuentariandum res, & bona ad oculum demonſtranda, & in loco de Pina præſentarunt has literas cuidam portario, vt eas exequeretur, & ſtatim dum perueniſſet portarius, & notarius ad diuerſorium illico iuſtitia de Pina, virtute cuiuſdam inuentarij prouiſi ante diebus ad inſtantiam Comitis Domini dictæ Villæ inuentariauit dictũ inuentarium cum alijs bonis, & non obſtãte quod Notarius, & portarius dicebant ei, quod erat prouiſio curiæ iuſtitiæ Arag. & quod eam dimitteret, noluit dimittere, ſed eam ſecum duxit, dicendo, quod ad effectum ſe certiorãdi de hoc, eas literas ſecum ducebat, aſſignando partibus ad eas aperiendum in ſequentem diem, & ſub hoc colore eas detinuit per totam noctem vſque in duodecimam horam diei ſequentis. Hoc fuit poſtea habitum pro reſiſtentia ſicut in ſimili ſic fuit iudicatum in proceſſu magni magiſtri, & conuentus hoſpitalis ſancti Ioannis necnon don Lupercij del Poijo, Caſtellani ſuper citatione criminali contra Franciſcum Iordam, Iacobum Carrueſco, & Franc. Marta, regios officiales, citatio die 8. Ianu. 1588. ſententia lata die 15. Nouemb. 1588. *Portol. verbo mani.*

manifeſtatio , ego vidi hunc proceſſum, & fuerunt appoſiti pendones, vide in proceſſu Procur. Fiſc. & aliorum ſuper appoſitione pendonum villæ de Pina anno 1599. Sed quia poſt ea Comes ſatisfecit parti, ſeu habita, fuit pro ſatisfacta, quia noluit pars expēſis dicti Comitis redire ad exequendū inuentariū, ideò fuerunt ſublati pēdones, & fuerūt data motiua ad *forum verū n de conſul.* ſequētia optima, & declaratiua dicti fori.

40 # Motiuum.

EX eo, & alias, quia licèt reſiſtentia fuerit maxima, &
41 *tanto peior, quanto ſub maiore colore iuſtitiæ fuerit attentata, quia nō debēt naſci iniuriæ vnde iura naſcuntur, & ſic hoc fieri liceret, fruſtraretur vniuerſa iuſtitia tam cenſualiū, quā aliorum iurium, & manifeſtationis perſonarum, & rerum, earumque executionis, & inuētariationis, & vix poſſent conſequi creditores ſatisfactionem*
42 *debitorū, vt ſic videmus ſimiles reſiſtentias non leuiter fuiſſe punitas multoties.*

Nec eſt cōſiderationis, quod executor poteſt ſecum ducere prouiſiones Iuſtitiæ Arago. & Regiæ Audientiæ per ſe inuentariatas, ad effectum ſe certifi-
43 candi ſint ne tales prouiſiones vt eas poſtea reſtituat, caſu quo non poſſit eas occupare reſpectiuè. Quia vltra quod debet credere in dubio officiali hoc ſibi nuntianti, & proteſtanti, quando aliunde hoc poteſt iuſtificari, vt hic poterat per aſpectum literarum, tamen quando iſte qui ſub colore inuentarij, vel manifeſtationis occupat ſimiles prouiſiones, habet cauſæ cognitionē, vt quia eſt idem met iudex qui eas prouiſit, vel alius ſimilis, debet incontinenti, & quam citò poſſit ſede hoc certificare, videndo ſigillum, & non ſecum eas detinere per duodecim horas, ſicut hic, *Bart. in l. 1. de ff glan. leg. Auenda. lib. 1. c. 11. nu. 8. Portoles verſi. 60. manifeſtatio Barda. foro 5. de manif. ſcriptu.* vt interim bona executāda, ſeu inuentarianda, vel perſona manifeſtanda occultentur. Nā aperiretur via mille fraudibus, & eſſet contra *forum de manifeſtationib. ſcriptu.* præſertim quando emanant à curia Iuſtitiæ Arago. quæ in hoc tam priuilegiata reperitur. Sed licèt hoc ita ſit, ex alio apparet
44 ſatisfactum eſſe iam huic foro, & reſiſtentiæ commiſſæ, & ſic debere amoueri pendones, ex eo, & alias, quia principalis ſcopus, & finis per *forum verùm de conſultationib.* prætenſus eo principaliter tendit, ne executiones mandatæ fieri in locis regni impediantur, & hunc publicum fauorem omnium, qui executiones ratione creditorum inſtant, tanquam principaliorem attendiſſe videtur forus ille. licèt ex reſiſtentia facta executioni offenſa etiā Domino Regi irrogetur, vltra damnum quod parti fit ex impedita executione. Quod manifeſtè reſultat tam ex prohemio

mio dicti fori,quam ex alijs ver bis illius, & primo, ibi: *Dum dicit, vbi aliquos executiones fa-*
46 *cere habebunt*, & ibi: *Et ei dare in executione conſilium, & Rurſus,* ibi: *Et ſi ſuperdicta executione fiet re ſiſtentia ipſi officiali, & Rurſus*, ibi: *Si apparuerit factam eſſe reſiſtentiam taliter, quod ex* [illegible] *fuerit impedita, &* [illegible] *: Et ſi perfici execution* [illegible] *& conſilium dictum* [illegible] *facere parti ſatisfactione, &* [illegible] *quod ſibi debebitur p* [illegible] *hominès dicti loci, aut aliquem eorum, &c.* Quod in tantū
47 verum [illegible] vt dicant foriſte per hunc verſ. quod nō apponūtur pēdones, niſi vertatur damnū, & intereſſe partis, quod ſi ita eſt,
48 quod hæc eſt principalis, & finalis ratio illius fori, ne executiones impediantur, & non offenſa domoi Regis, cum illa à parte poſt ex reſiſtentia reſultet, nec habuerit forus intentionē illam præueniendi, ſed puniendi ſolū ſi cōmiſſa foret facta prius emē
49 da parti, probabiliter dici poſſe, & ſuſtineri idem videtur, quod ceſſante ratione iſta impedimēti executionis, ceſſare etiam debeat ipſius fori diſpoſitio (appoſitis ſemel pendonibus, nā ante appoſitionē illorū receptū eſt, quod licèt executio ſemel impedita adimpleatur, non poteſt impedire illorū appoſitionem) quod diſponit forus ille, ibi: *Qui pendones à Dño loci nequeant extrahi quouſq; executio, quæ per dictū officialē Regium fieri debebat, fuerit perfecta, & adimpleta*, & perfecta adimpleta q; dicetur executio, eū vel exe
50 cutioni fuerit integraliter mancipata, vel habita pro tali in renitentiā partis, nolentis eā expenſis alterius partis continuare, vt ex cōſenſu foriſtarū accepimus, & etiā in alijs appoſitionibus pēdonum per maiores noſtros factis, non ſemel obſeruatum vidimus.

Vnde cum in caſu præſenti cōſtet, procuratorē fiſcal. & alias partes agentes in præſenti pro-
51 ceſſu fuiſſe requiſitas pro parte Comiti vt illius expenſis continuarent ſuā executionē, dictūq; Comitē ad eū effectū depoſuiſſe certā quantitatē pecuniarum, & fideiuſſores de miniſtrando expenſas maiores præſtitiſſe. Si-
52 militerque conſiliū, & fauorē ſe præſtiturū, præſto, & paratū fore ſe obtuliſſe, dictoſq; agentes noluiſſe dictā executionē continuare, per eoſq; ſtitiſſe, quo minus fuerit adimpleta, & ſic renitentes appareant, reſultat in vim iuris eā pro adimpleta haberi, tanquā ſi perfecta realiter, ac verè fuiſſet, & ſic merito amoueri debuiſſe pendones, cum executio fuerit adimpleta, deſumpto argumento à ceſſante ratione fi-
53 nali huius fori.

Sed dici poſſet ex parte procura. fiſca. & aliorum agentium, quod non ſufficit ad remotionē pendonū adimpletā eſſe executionē, niſi, & reſiſtentes punian-
54 tur, duplici ratione, prima, quia ſi ante appoſitionē pendonū, ad eā impediendā non ſufficit cōpleri executionem, ſi ſemel fuerit impedita, vt forus innuit, &
55 notant foriſtæ, ergo multo minus ad remotionem hoc ſufficiet, cum facilius facta teneant, & ſuſtineantur, quam facienda, quæ facilius impediuntur, vt de hoſpite dixit iuris C. quod
56 turpius reijcitur, quam non admittitur. Secundo, quia

Hh dictus

dictusforus expreſſę ſtatuitquod
etiã tunc ſcilicet ſatisfacta parte
nõ amoueãtur abinde pẽdones,
quouſq;pro intereſſe Regio fue-
rint puniti reſiſtentes de quibus
loquitur,ibi: *& etiã tunc nõ amoueã*
tur pẽdones,quæ eſt vltima pars hu
57 ius fori: ad hoc reſpõderi poteſt
facilime,primo,quia cũ ex impe
dita executione reſultet duplex
iniuria,ſeu intereſſe, partis ſcili-
cet,&Regis,ſi poſt cõmiſſam reſi
ſtentiã, & impeditã executionẽ
58 diceremus adimpleta executio-
ne pẽdones nõ eſſe apponẽdos,
tunc ſolũ intereſſe partis eſſet ſa
tisfactũ,& intereſſeDñiRegis nõ
59 quod eſſet abſurdũ, quia tã gra-
uis iniuria illataDño Regi nõ de
beret impunita manere:quare di
cunt foriſte, & etiã forus , quod
60 tũc licèt executio ſit impleta,ap
ponãtur pendones,licèt cito de-
beant amoueri,& ſic ſatisfiat in-
iuriæ illatæ Dño Regi per illorũ
appoſitionẽ, quæ parua pęna nõ
eſt,& iſto modo remanet ſatisfa
ctũ vtriq;parti,ſcilicetRegi&par
ti damnificatæ,ſecus autem dici-
mus per hanc eandẽ rationẽ ap-
poſitis ſemel pẽdonibus, nã cum
61 tunc per illos ſit ſatisfactũ Dño
Regi ex quo eſt punitus Dñs.lo-
ci,& per adimplementũ execu-
tionis parti,videtur omnibus ſa-
tisfactũ, & nulla iniuria impuni-
ta,& ſic nõ mirũ ſi remoueantur
62 pendones,nec debent reſiſtentes
amplius puniri ad effectũ ſuſtinẽ
di pendones appoſitos, quorum
accuſatio ſola poſſet eos ſuſti-
nere, vtſi dominus loci, vel offi-
ciales eſſent culpabiles,ne dupli
ci pęna puniantur, ſcilicet appo
63 ſitione pendonũ, & corporali ad
arbitrium iudicis.

Nec pro certo haberi poteſt,
verſ.illum, & etiam tunc non amoueã-
tur pendones,&c. referri ad omnia
præcedẽtia cũ nulla ratio dictet
hoc,pręſcrutato bene toto illo fo
ro , vt ſi dicatur ,quod etiã tunc
id eſt adimpleta executione nõ
remoueãtur pẽdones donec do-
minus loci, ſeu reſiſtẽtes eius mã
dato,ſeu nomine,eo ratũ haben-
te fuerintpuniti,quia vltra quod
64 vt ſupradiximus ratio totũ con-
trariũ videtur dictare, cũ iã do-
minus loci ſit punitus,nec debet
duplici pœna puniri,ſaltim poſt-
quã eius ope,& fauore fuit adim
pleta executio;quo caſu ei de pę
na remitendum aliquid videtur;
ſaltim negari nõ poteſt quin ad-
ſit non leuis ratio, *vt ver. ille refe-*
ratur potius,ad ver. & ſi perfici nõ po
tuerit,& ſic ad caſum, quãdo ſcili
cet executio ſemel impedita nõ
fuerit adimpleta , quo caſu cum
56 maior renitentia,dolus, & culpa
ipſius Dñi appareant, ex quo nõ
curat ſaltim conſilio, & ope exe-
cutionẽ adimpleri, iuſtum vide-
tur, vt etiã vltra appoſitionẽ pẽ-
donum alia pęna puniatur ſi cul-
pabilis fuerit repertus ipſe , vel
ſui officiales,& quod interim nõ
tollantur pẽdones, quod totum
ceſſat, quãdo executio ſemel im
pedita fuerit adimpleta poſt ap-
poſitionẽ pendonũ, quo caſu vi-
detur dominus iam in parte ob-
tẽperaſſe,permitendo,ſeu inſtan
do pe ſe,vel officiales vt execu-
tio adimpleatur, vnde cum hæc
magna ratio vrgeat, *vt ad verſi-*
67 *culum iſtum referatur*, & hæc inter-
pretatiò ſit diminutiua pœnæ, &
ſic fauorabilis,videtur amplectẽ
da tanquam æquitati ſcriptæ, &
forali innixa , ſecundum quam,
& per antiquos foriſtas ſic iudi-
catũ in hac materia accepimus,
& præ-

Et pręſertim cõſiderato quod
ſuo reſpectu forus hic odioſus,
& exorbitãs eſt, cũ vnus pro alio
ſecũdum forum puniatur, vt ſic
mitior, & benignior interpreta
tio ſumẽda ſit, ex quibus appa
ret ſecũdã rationẽ eſſe eliſam.
Verũ quando ita eſſet, quod
vt ille finalis, eſſet referẽdus ad
omnia præcedentia, & nulla ra
69 tio contrariũ dictaret (vt dictat)
adhuc in caſu pręſenti, idẽ dicẽ
dum foret, quia licèt dicamus
quod nõ ſufficit adimpleta eſſe
executionẽ vt pendones amo-
ueãtur, ſed quod debet Dñs, &
officiales puniri ſi culpabiles re
periãtur, & quod pẽdente hoc
70 iuditio criminali debent pẽdo-
nes ſtare, tunc illud certũ eſt,
quod debet fiſcus in appellitu
appoſitionis pendonũ ſimul ap-
pellitare de officialibus, & de
ipſo Dño ſi culpabiles illi ſint, &
per cõſquẽs, etiã ſiue per ſe, vel
per alias perſonas eius mdato,
ſeu nomine ſequuta ratificatio
71 ne, *vt in for ſiſto*, vt ſic Dñs loci poſ
ſit ſe purgare à dolo præſum-
pto fori, ſiue ſe defendẽdo, vel
tradẽdo perſonas reſiſtẽtiũ, qui
de illius mãdato, ſeu ordine di
cuntur reſiſtentiã feciſſe, ne di
camus forũ hunc in totũ rigu-
roſum, & quaſi ex omni ſui par
te in præiuditiũ dominorũ fa-
ctũ fuiſſe quaſi inimicũ æquita
72 tati, & rationi, quibus leges ca-
rere nõ decet, aliàs enim eſſet
in manu fiſci adimpleta execu-
tione differre ſublationẽ pẽdo
nũ per longũ tẽpus appellitan-
do, & nominãdo, hodie vnũ re
ſiſtẽtẽ, cras aliũ, demũ alios, aſ
ſerendo eos de mãdato domi-
ni feciſſe, & eſſet via fraudibus,
& calumnijs aperta, ꝙ vitãdũ

73 eſt, ſaltim hęc vera ſunt, quãdò
à principio habuit noticiã fiſcus
de reſiſtẽtibus, vt hic in caſu o-
currẽtiſcimꝰ eũ noticiã habuiſſe
Quinimo idẽ eſſet, licèt nullã
noticiã de eis habuiſſet, quod
eſt ſume notãdũ, ad quod pau-
74 ci reſpexerunt, pro quo eſt ſum
me aduertendũ, quod quando
reſiſtẽtia fit per priuatos, & ap
paret partibus auditis, ſcilicet
Dño loci, & ſuis officialibus, &
fiſcali, quod Dñs loci, vel eius
officiales non ſint in hoc culpa
biles, incõtinenti debent amo-
75 ueri pẽdones, ſtãte ſuis pedibus
acuſatione criminali cõtra illos
priuatos, vt dici forus, ibi: *Et
etiam tunc, &c.* ex quo apparet,
quod iſta accuſatio criminalis
contra priuatos reſiſtentes nõ
facit ſtare pendones, ſed ſo-
76 lum illa, quæ agitur contra of-
ficiales culpabiles, vel dominũ
culpabilem, ſiue per ſe, ſiue
per alios eius nomine, vel man
dato, vnde ſequitur, quod licèt
reſiſtẽtes non cognoſcãtur, be
nè poſſunt officiales culpabiles
& etiã Dñs culpabilis accuſari,
ſiue per ſe delinquat, ſiue per
aliũ eius nomine, vel mãdato,
quia hoc nõ pendet à cognitio
ne reſiſtẽtiũ (& ſolũ eorũ cogni
tio neceſſaria eſt ad eos accuſã
77 dũ, & puniendũ, quæ accuſatio
non tolleret pendones, licet eſ
ſet puniti *ſecundũ forũ*) nã poſſet fiſ
cus dicere, quod licèt reſiſten-
tes ſint incogniti, tamẽ quod
illud fecerunt mãdato domini,
& ſuo ordine, & per alios quã
per reſiſtentes probare hoc, &
ſi diceret quis aliter non poſſe
fiſcum probare quam per reſi-
78 ſtentes, dicam illi, quod non de
bet hæc probatio ad ſolos re-

ſiſtentes reſtringi.

Primo, quia qui ſemel fuere
80 mali reſiſtēdo, cōtra Dñm Regē
eſt veriſimilè, quod cōtra domi
num loci peiora dicent, freti ex
hoc abſolutione obtinēda, nec
eſt incōueniens quod ſic poſſet
aliquando culpa Domini non
probari, nam vt inquit *Bald.*
81 non ſe aſtrinxit lex traditurā ſe
formam tibi probandi queeun-
que probari expediat, præſer-
tim in caſu occurrenti contra
dominū, qui ſatis punitus eſt
per appoſitionem pendonum,
& cū in caſu noſtro fiſc. a prin-
cipio non apellitauerit de Do-
mino loci, nec de alijs, non vi-
detur hoc poſſe facere modo
in tā lōgo interuallo, hic enim
forus medicinalis eſt ad bonū
82 iuſtitiæ, nō autē rigore plenus.

Et in confirmationem iſto-
rum nota, quod licèt accuſa-
tione à principio intentata cō-
tra Dominum, & officiales non
tollantur pendones, donec hęc
cauſa criminalis ſit abſoluta,
tamen eſt vna differentia inter
83 dominū, & officiales eius, quia
lata ſententia contra officiales
debent tolli pēdones, ſicèt exe
84 cutio criminalis nō fuerit exe
cuta cōtra eos, quod ſecus eſt
ſi cōtra dominū repertū culpa
bilē fuerit lata, quia nō tollun-
tur, donec fuerit executioni tra
85 dita, & ſi diceret quis, nō ne cul
pa officialis tribuitur domino
cū ex hoc ſolo ponātur pendo-
nes, dicā quod ſic, ad aponēdos
pēdones. ſed nō quando de re-
motione tractatur, quoniā tūc
86 ſolum conſiderat forus, & vult
quod nō tollantur pendones ſi
ſentētia lata fuerit cōtra domi
nū loci, cum ſcilicet reſiſtentia
fuerit facta per dominū loci, vel
alium eius mādato, aut nomine
eo ratū habēte, quaſi nō ſufficiat
feciſſe illius nomine, niſi ipſe ra
tificet, vt in foro, ibi: *Nec reſtitua-*
87 *tur dictus locus*, ne ſic iterato ex
ſolo præſumpto dolo dominus
puniatur, cū ille dolus præſum-
ptus operatus fuerit appoſitionē
pendonū, vt ſic conſtet hunc fo
rū habere etiā æquitatē, vt ſic
capi debeat intellectus ſequēs
ſuadetur hic intellectus *ex ver.*
& etiam tūc, ibi, *audito domino loci*
& officialibus ſuis, & videtur ſu-
ponere quod iā fiſcus appellita
uit de reſiſtentibus, aliàs dixiſ-
ſet citata parte, nō autē audita,
& ſic fuit ſemper practicatus
iſte forus.

An vt pendones remoueantur debeat ſolui cōmiſſario, & de quibus bonis.

88 ¶ Die Lunæ 14. menſis Marcij
anno 1501. in ca. procu. fiſca. cō
tra dominum de Ayerbe, ſuper
appoſitione pendonū fuit deli-
beratū in conſi. Iuſti. Arag. vi-
delicet, an dominus Locunte-
nens deberet mandare tollere
pēdones poſitos, iuxta *forum ve-*
rum de conſulta. in villa de Ayer-
be, prius quā ſoluerentur dietę
portariorū, & cōmiſſariorū, &
89 fuit concluſum, quod primitus
debebant ſolui, & ſatisfieri por
tarij, qui fuerūt ad executionē
faciendā, & cōmiſſarij per Lo-
cuntenentē deputati ad exer-
cendam iuriſdictionem loci,
& iuriſdictionis apprehenſæ,
quam remouerentur pēdones.
90 Eadē die fuit poſitum in cō-
ſilio dubiū ſequēs, in quibus bo
nis debebat fieri executio ad ſa
tisfaciendū portarijs, & cōmiſ-
ſarijs de ſuis dietis, & ſalarijs, &
fuit

91 fuit deliberatum,quod de bonis vniuſcuiuſq; tam domini, quam vaſſallorum,& quod illa
92 diſiunctiua, aut,poſita in *foro verum,in ver.quod pendones*.dũ dicit, (pro qua emenda,&expẽſis poſit fieri executio in redditibus, &bonis domini dicti loci,aut in bonis habitatorũ eiuſdem,&c.) illã diſiũnctiuam foriſtæ interpretaotur pro coniuncta,& fuit incidenter dictũ in cõſilio,aliàs fuiſſe ſic determinatum, & ſic prout ſupra fuit determinatũ per eundẽ Locumtenentẽ, licèt aliqui dicere voluerint, quod fuiſſet bonũ,quod prius liquidaretur quis fuerit delinquens in reſiſtẽdo,videlicet, an domi nus,vel vaſſalli,tamen fuit reſponſum,quod eſſet valde incõueniens,dictos portarios,& comiſſarios expectare tantã dilationẽ,
93 quia nemo cogitur militare ſtipendijs ſuis, & interim paterentur damnũ, quod non eſt faciendũ,& fuit dictũ,quod propter hoc non ſit præiuditiũ, quia ſi dominus non fuit delinquẽs,poterat habere recurſum contra illos, qui reſiſterunt, & è contra.

Quomodo amoueantur pendones.

94 ¶ In proceſſu proc.Fiſc.ſuper appoſitione pendonũ cõtra villã de Malon 4.Febr.1557.fuerunt ſublati pendones ex cap. quod non fuit cõmiſſa reſiſtentia,nã licèt ad apoſitionẽ pẽdo
95 nũ ſufficiẽter probata fuiſſet,ex quo pars ibi non auditur,tamẽ poſtea potuit cõſtare partibus auditis nullã fuiſſe reſiſtẽtiam, &ſic fore amouẽdos,vel potuit
96 cõſtare iudicibus omnibus nullã fuiſſe reſiſtẽtiã,& ſic relatorẽ,qui pendones appoſſuit,fuiſſe deceptũ,&erraſſe apponẽdo pendones ex allegationibus ſe
97 quẽtibus factis,per L.de la Caualleria,*ſuper reuocatione illorum.*

Primo quia nõ fuit facta reſiſtẽtia,quia cõſtabat quantitatẽ comãdæ nõ deberi, ideo proui ſio nulla,fruſtratoria, & ſine effectu 2.quia licèt per inſtrumẽ
98 tũ probetur delictũ quoad appoſitionẽ pẽdonũ,quia ſic diſponitur in *foro verum*,licèt de iure ſit contra quoad eſſentiã delicti,licèt adminicula valeãt probare,*Bart.in l.ad Senatus,ff.ad municip.*in noſtro caſu teſtes prçualent, & eſt regulare de iure, quod tres teſtes probent contra inſtrumentũ, *Bald.in l.in exercendis de fid. inſt.* ſed per 5.teſtes
99 probatur nullã facta fuiſſe reſiſtentiã,ergo,&c. & quando negatiua eſt cohartata loco,& tẽpore,prçualet,&probari poteſt *Bar.in l.Pantonius,§.rei perduellionis de acquiren.hæred.*& quãdo teſtes deponũt ſuper negatiua ad de
100 fenſionẽ,præualet,*gloſ.clerici 88 diſt.* verũ fiſcus conquerebatur de hoc die 20. Febr. dicendo, quod fuerant ſublati pendones ſolutis expenſis tã comiſſarij, quam noſtris,nulla facta mentione de emenda,& ſatisfactione partis,pro vt fieri oportebat
101 In anno 1506. petebantur poni pendones in loco de Raſal, fuerunt tamen denegati per Locumtenentem Iuſtitię Aragonũ,ex eo quia *iuxta forum verum*, non ſiebat fides de proceſſu, ſeu de inſtrumento publico reſiſtentiæ.

In anno 1543. fuerunt poſiti pendones in villa de Pina,

ratione reſiſtentiæ, ex eo quia cum officiales Regij vellent ibi manifeſtare quendam captum fuit occultatus ab officialibus loci, & ſic non potuerunt eum inuenire ad manifeſtandum, & ex hoc fuerunt appoſiti pendones, poſtea ſatisfacta partes, & repreſentato capto, & ſolutis expenſis omnibus fuerunt ſublati pẽdones ad impleta executione, & licèt procurator fiſcalis ſe appellaſſet fuit pronunciatum per Locumtenentem non fore admittendum ad appellandum.

In appoſitione pendonum in loco de Rueda anno 1570. qui fuerũt ſublati in anno 1571. in menſe Aprilis, vel Maij fuerunt diſcuſſa multa notatu digna. Primo dicebatur, quod licet daretur reſiſtentia, ſi tamen pars fuiſſet ſatisfacta, & executæ prouiſiones iuſtitiæ, & adimplete, erant tollẽdi pẽdones, ſed Locumtenentes reſponderunt, locum non habere, quia adhuc remanebat inte-
103 reſſe Domini Regis, & quod non debebant tolli pendones, quouſque ſatisfactum eſſet Domino Regi; fuit amplius reſolutum, quod etiam ſi omnia ſupradicta fuiſſent adimpleta quouſque pro vtraque parte fuiſſẽt probationes factæ ſuper meritis reſiſtentiæ, quod omne fuit declaratum de conſilio omnium, poſtea vero repreſentatis officialibus reſiſtentibus, & probata immunitate Comitis de Aranda, & ſatisfacto cõmiſſario, & ſolutis expenſis fuerunt ſublati pendones.

Fuerunt poſiti pẽdones in lo-
104 co de Valtorres Comitis de Morata, anno 1571. & poſt pro parte Comitis petebatur, quod attento, quod iã pendones erant executati, aſignaretur procuratori Fiſcali ad reportandũ acta executionis pendonũ, & faciẽdũ fidẽ de eis, & fuit aſignatum ad primam, ſicut idẽ fuerat practicatum in pẽdonibus loci de Calanda, & in contumaciã fiſcalis, in nõ reportando, fuit cõceſſa lectura, & viſura proceſſus Comitis demptis nominibus appellitatorũ, & teſtiũ, vt aliás fuerat iã factum in pẽdonibus loci de Rueda, fuerũt poſiti iſti pendones, ex eo quia officiales Regij nõ inuenerunt in loco officialem, nec aliquẽ hominẽ ſecularẽ, coram quo ſe repreſentarẽt, & ſic ſe repreſentarunt coram certis clericis, & cũ inueniſſent ianuas domorũ clauſas, & intelligerent in quadam domo eſſe aliquos homines, fregerunt ianuas domus, homines loci cõmouerũt tumultũ, ob quod officiales Regij nõ potuerunt exequi ſuas prouiſiones, & cauſarunt reſiſtẽtiã, & aufugerunt.

Et in anno 1559. fuerunt ap-
105 poſiti pendones in loco de Xauierre, propter reſiſtentiam factam portarijs poſt executatas prouiſiones, & poſtquam iam reuertebantur, nã in itinere inuaſſerunt octo homines armati auferentes eis captum, ſcripturas & pecuniã, de quo conſiſtit per proceſſum executionis, habitum fuit pro conſtanti, quod homines illi armati erant dicti loci de Xauier-
106 re, quia vltra quod cogniti fuerunt duo, præſumptio tamen

erat

erat, quod erant de dicto loco à quo ducebant captũ,poſt ſatisfacta parte, & ſolutis expenſis,& impleta executione, & reſtitutis omnibus,fuerunt ſublati pendones,& eſt notandũ in hoc proceſſu,quod à principio fuit denegata prouiſio de cõſilio,quia per proceſſum executionis non conſtabat de mãdato iudicis,nec etiam per literas, quod mandaſſet fieri executionem aliquam,quæ poſtea fuiſſet impedita, ſed poſtea facta fide de quibuſdã literis executorialibus, & captionarijs, quarum virtute fuit captus homo,pendones poſiti fuerunt,& in hoc proceſſu procurator fiſcalis prætendebat,quod attento,quod abſtulerant à Notario & officiali omnes ſcripturas, quod licèt nõ conſtaret de prouiſione, nec reſiſtentia per proceſſum, aut inſtrumentum publicum, quod poterant aponi pendones,ſi alias legitimè conſtet de reſiſtentia,& quod hæc erat cõmunis practica,& ſtylus Aragoniç,tãquã res notoria,& mihi non diſplicet in hoc caſu prætenſio fiſcalis: In taxatione ſalariorum commiſſariorũ varie fuit actum,iam plus, iã minus,fuit eis taxatum pro vt, & Notarijs, ſed totũ hoc arbitrio iudicum relinquitur.

107 Finaliter notandũ,quod hic forus eſt multũ fauorabilis, eſt quæ videndus *Bart. in l. quemadmodum, C. de agric. & cenſ. lib. 10. Menoch. in prin. de recup. poſſ.* per quos patet,quod licèt hæc diſpoſitio ſit aliquo modo pœnalis, quia punitur dominus pro vaſſallo,

108 tamen ex quo multum reſpicit fauorem publicum,debet extẽdi illa,pro vt fuit extenſa ad caſum quando in itinere fit reſiſtẽtia officiali,quo minus intret in locũ,in quo fieri debet executio,vel minus eficaciter, *Molin. in ver. reſiſtentia,* nam videbatur,quod ſolũ debebat proce-

109 dere in caſu quo loquitur,quãdo ſcilicet ſe repreſentauit officialis, & poſt repreſentationẽ fit reſiſtentia, *vide Menoch. lib. 5. praeſũ. 31. n. 19. vbi benè in materia.*

DECISIO CCCCXIII.

De reparatione attentatorũ contra,& poſt receptionem litiſpendentiæ facto rum in iuribus,in quibus eſt recepta propoſitio.

SVMMARIVM.

Proceſſus apprehẽſionis,proceſſus realis eſt, & quilibet ei ſe oponere, & propoſitionem dare valet, num. 1.

Intereſſe principale habere quis debet ad hoc vt in proceſſu apprehenſionis petere poſſit, quamuis ſit pars, non enim poteſt pars petere omne id, quod ſibi videtur, nu. 2.

Procurator iuratorum, & vicinorum alicuius loci, non eſt pars ad petendum in proceſſu apprehenſionis, dummodo non ſubſequatur vicinis

ex ſilencio damnum aliquod conſiderabile, numero 3. & 4.

Apprehenſione executata inhibitio quadam legalis reſultat, qua aliquid fieri de nouo omnibus impeditur, numero 5.

Pœna facti alicuius, obligatio ad illud deſtruendum eſt, num. 6.

Deſtructio facti nequeit exigi ab eo, qui ex deſtructione notoriè, & manifeſtè damnũ paſſus non fuit, nu. 7.

Inhibitio ſeruanda eſt, quando intereſſe nouum opus nunciãtis dubium eſt, & ſi contra factum ſit, opus dirrui debet, num. 8.

Inhibitio ceſſat, ſi de non iure nuntiantis certioratus, & certus quis exiſtat, & non erit locus pœnæ, ſeu deſtructioni, etiam ſi inhibitio contemnatur, nu. 9.

DD. quam plurimi in huius veritatis confirmationẽ adducuntur, num. 10.

Nuntiator ius nuntiandi non habet, ſi inſtrumentum inter nuntiatorem, & eum cui facta eſt nuntiatio confectum ſit, num. 11.

Inſtrumentum rem certam reddit, num. 12.

Forma alicuius ſtatuti ſi limitationem faciat, nuntiator in tali caſu iure nunciandi carebit, nu. 13.

Nuntiatio noui operis contra ædificantem in mare, vel in lithore prohibetur, numero 14.

Reparari, vel deſtrui quod innouatum eſt, petens, ſi pendente lite de non iure petentis manifeſtè appareat, nec reparari, nec deſtrui debet, num. 15.

Iudex ex officio ſuo in caſu prædicto poterit mandare reparari, quamuis de non iure petentis conſtet, ratione offenſæ & parui reſpectus, hoc tamen ſecundum in Regno noſtro non militat, numero 16.

Inhibitionem legalem innouare, & contra illam facere, valde diſonat, num. 17.

Maleficium omne, pœnam non meretur, num. 18.

Pœna ſi in ſtipulationem non eſt deducta, peti nequeit, niſi intereſſe interueniat, numer. 19.

Accuſatus ad inſtantiã partis, quia nõ paruerit alicui firmæ ſi probet accuſantem nullum damnum paſſum fuiſſe, nec intereſſe aliquod habuiſſe, abſolui debet, numer. 20.

Exem-

Calumnioſa accuſatio cenſetur, quando accuſans nullum in tali accuſatione intereſſe reſpectu ipſius conſequi poteſt, nu.21.

Procurator Regni principaliter non deducit intereſſe partis, ſed intereſſe Regni, numer.22.

Exemplar Curiæ Iuſtitiæ Aragonum ad ſuperiorum confirmationem recenſetur, numer.23. & 24.

Inſinuatio de non iure petentis, & decarētia intereſſe ipſius, magni ponderis, & momenti eſt ad euadendam, & effugiendam pœnam, numero 25.

Ius in aſſequia per quam, nec rigat, nec rigare poteſt, habere non dicitur aliquis, numer.26.

Contingentia, & aptitudo damni non eſt conſiderabilis in proceſſu apprehenſionis, quia requiritur actuale intereſſe, & non contingens, numero 27.

Flumen ſi tranſeat per terminos alicuius loci, benè poſſunt homines illius loci aſſequiam ad ſui vtilitatem ampliare, num.28.

Aqua poteſt extrahi à quolibet flumine publico, quamuis nauigabile ſit, vel aliud nauigabile faciat, cum authoritate, & licentia Principis, numer.29.

Facultas vtendi aqua in vtilitatem ſuam, authoritate legis cuilibet conceditur, nu.30.

Superiores aquam tranſeuntem accipere, abſque eo quod præiuditium inferiorum perpendant, quotidie in hoc Regno videtur, numer.31.

Superiores tamen hoc facere impediuntur, ſi inferiorū æmulatione hoc faciant, numer.32.

Prouiſio apprehenſionis adeo ſtricta eſt, vt amplius quam ex ipſa deducitur, non comprehendat, nu.33.

Inhibitio cum ſtrictè intelligi debeat, iura diuerſa non includit, nec comprehendit, numer. 34.

1 QVAMVIS proceſſus apprehenſionis ſit proceſſus realis, & quilibet, volens ei opponi ſe valeat, & propoſitionē dare, & quamuis ſit pars, tamen
2 non eſt pars ad petendū omne, re-

quod ei viſum fuerit, ſi non
habet intereſſe præcipuè, ſi
ex petitione ipſius alicui dam-
num ſubſequi poſſet, *vt per Mo
lin. in verb. apprehenſio. verſ. in codē
foro, fol. 34. col. 1.* vbi dicit, ſic fuiſ
ſe determinatum per magnos
iuriſperitos.

3 Hinc infertur, quod procu-
rator liratorum, & vicinorum
de Maluenda, quamuis ſit con
iunctim, & diuiſim, non eſt pars
ad petendum, quod azutum, &
azequia apprehenſa reducātur
ad ſtatum, inquo erant tempo-
re, quo executata fuit apprehē
ſio, quamuis conſtaret, quod
poſt executionem dictæ ap-
4 prehenſionis ampliata fuit, &
azutū, de nouo ędificatū, ſiqui
dem conſtat manifeſtè, prædi-
ctos de Maluenda non habe-
re, nec poſſe habere damnum
conſiderabile in ſupradicto.

Et quamuis verum ſit, poſt
5 executatam apprehenſionem
reſultare inhibitionem quandā
legalem, ob quod omnibus im
peditur poſſe innouare aliquā
rem, addendo, auferendo, vel
de nouo faciendo in bonis ap-
prehenſis, vel ſtatum tempore
apprehenſionis mutando, &
quamuis in pœnam huius fa-
cti obligatus maneat ad illud
6 deſtruendum, *vt in l. penul. ff. de
non. oper. nuntia.* hoc tamen limi-
tatur, ſi ille qui deſtruere petit
habet intereſſe conſiderabile,
ex eo quod fuerit factum con-
tra ius, quod habebat, ſed ſi cō-
ſtet notoriè, & manifeſtè, quod
7 nō habet ius, & per cōſequens
quod non patitur damnum,
non erit pars ad petendam de-
ſtructionem iam facti, *vt per*
8 *Bar. poſt gloſ. ibi in l. 1. ff. de nou. oper.
nuntia. num. 6.* (vnde totum quod
in hac materia agi poteſt exhau
ritur) qui dixit, quod quando
eſt dubium, ſi ille, qui nuntiauit
nouum opus, habet intereſſe,
tunc inhibitio eſt ſeruanda, &
ſi contra fiat, opus eſt dirruen-
dum, ſed quando ſumus certio
rati, & certi de non iure nun-
9 tiantis, tunc ceſſat inhibitio, &
ſi ſpernitur, non eſt locus pœ-
nę, ſeu deſtructioni operis, &
ſequuntur communiter Docto
res ibi, vt atteſtatur *Iaſ. num. 8.
col. 2. refert. & ſequitur Hipol. Rimi
nald. conſ. 48. num. 58. cum ſeqq. &
10 Ruin. in pri. vol. conſ. 46. num. 16.
& 17.* vbi optimè declarat, &
idem tenet *Roſredus in opere libello
rum ſub tit. de interdicto, de nou. oper.
nuntia. num. 15.*

11 Deinde querit *Bar.* quando
poterit eſſe certum, quod nun-
tiator non habet ius nuntiādi,
reſpondit, quod poterit conſta-
re, primo per aliquod inſtru-
mentum confectum inter nun
12 tiatorem, & eum, cui facta, fuit
nuntiatio, quia per inſtrumen-
tum res redditur certa, & idem
Iaſ. nu. 10. & Alciat. conſ. 37. in fi-
13 *ne ſecūdo,* ſi hoc indicat euidētia
facti, vel ſi eſſet facta limitatio
ex forma alicuius ſtatuti, *vt per
Pariſ. in 1. vol. conſ. 41. num. 36. &
14 facit text. optimus in d. l. 1. §. nuntia-
tio. in 2. ver. quod ſi quis in mari,*
qui dicit, quod non poteſt quis
nuntiare nouum opus ędifican
ti in mare, vel in litore, quia iu
re gentium ſuum facit, & ſic
conſtat de iure ædificantis, &
de non iure nuntiantis.

15 Hoc confirmatur, & valla-
tur, quia nulla res eſt priuile-
giata,

Digitized by Google

giata, nec vbi adſit maior pro-
hibitio, quam in eo quod at-
tẽtatur, & innouatur lite pen-
dente, & nihilominus videmus
quod petens reparari, vel de-
11 ſtrui, quod innouatum eſt pen-
dente lite, ſi conſtat manifeſtè
de non iure petentis, reparari
neutiquam debet, nec ad tale
petendum pars iudicatur, *vt*
per Couarr. practic. quæſtionum,
16 *c.23.nu.4.* qui addit, quod quã-
uis hoc verum ſit reſpectu par
tis petentis, ſed iudex ex officio
ſuo reparari iubere poterit ra-
tione ofenſę, & parui reſpectus
qui perſonæ ſuæ, & officio ha-
bitus fuit, quamuis hoc ſecun-
dum in Regno non procedat.
17 Et quamuis verum ſit, quod
innouare contra inhibitionem
legalem, & contra illam face-
re, maleſonet, nõ tamen exinde
ſequitur, pœnam adeſſe debe
re, quidem non omne malefi-
18 ciam pœna dignum eſt, *vt in l.*
at ſi quis, §. diuus, de religioſ. &
ſumptis, funer. & hinc fit, quod
pœna, quando non eſt deducta
19 in ſtipulationem, peti nequeat,
niſi adſit intereſſe, *iuxta text. in l.*
ſeruus ea lege ff. de ſeruis exportandis,
quamuis inhibitio hominis for
tior ſit, & magis quam legalis
adſtringat, *vt in l. Celſus, §. finali,*
ff. de receptis arbitris, Mandoſ. de in-
hibitionibus, q. 65. ſed nihilho-
minus certum eſt, quod ſi ali-
20 quis accuſſatus fuiſſet ad in-
ſtantiam partis, ex eo quia ali-
cui firmæ non paruerit, quod
ſi accuſatus probauerit, accu-
ſantem damnum non ſuſcepiſ-
ſe, nec ſuſcipere potuiſſe, quia
talis accuſans intereſſe non ha
bebat, accuſatus tali caſu abſol
uendus venire debet, quia nõ
poteſt deducere, nec proſe-
21 qui, niſi tantum intereſſe ſuũ,
& cum tali intereſſe careat,
calumnioſę accuſare cenſetur,
vt late dictum in tractatu inhi-
bitionum, quamuis aliud eſ-
ſet reſpectu procuratoris Re-
gni ſi accuſaret, ex eo quia pro
22 curator Regni principaliter
non deducit intereſſe partis,
niſi intereſſe publicum Regni,
quod in obſeruatione firma-
rum conſiſtit, ſed prædicta
procederent indiſtinctè in fra-
ctione apprehenſionis, in qua
qui intereſſe principale habet,
ſolum accuſare poteſt, & non
procurator Fiſcalis, nec pro-
curator Regni.
Et annis elapſis cum fuiſſet
accuſatus in Curia Iuſtitiæ A-
23 ragonum quidã Gomez, Iuſti-
tia Calataiubij, quia cum cap-
tionauerit quidam Iuratus Ca
lataiubij in fragantia quoſ-
dam operarios villæ, & cum in
fragantia ſe oppoſſuerit qui-
dam Alphonſus de Algora, &
cum data demanda, noluiſſet
eam admittere ſupradictus iu-
ſtitia, non obſtãtibus requiſitio
nibus ipſi factis, & cum extra-
xiſſet a carcere, dictos officiales
24 abſolutus fuit per ſententiam
Curiæ Iuſtitiæ Aragonum hoc
vnico fundamento, quod non
receperat damnum aliquod,
quia in illo non habebat, nec
habere poterat intereſſe, quod
25 exemplar optimum eſt, vt vi-
deatur, quanti ponderis eſt ad
euadendum pœnam, inſinua-
re, quod petens non habet,
nec habere poteſt intereſſe,
quæ prædicta ſententia in Cu-

ria

ria domini Iuſtitiæ Aragonum
pronunciata fuit, vt iam dictũ
extat.

Reſtat nunc examinare, ſi
26 vicini de Maluenda habent, vel
habere poſſint aliquod ius in
ipſorum petitione, & videtur,
quod nõ, quia in facto vt certũ
præſupponitur, quod ipſi ius
aliquod non habent in hoc
azuto, & aſſequia apprehenſis,
nec per ipſa rigant, nec ri-
gare valent. Secundo præmit-
tendum eſt, quod id, quod ipſi
aſſeuerant innouatum fuiſſe,
eſt in aſſequia, & azuto, quæ
ſunt in terminis de Morata,
Xiloca, & Fuentes, damnum,
quod ab ipſis contenditur, di-
cunt conſiſtere in eo, quod cũ
aſſequia tantum ſit ampliata,
ſicuti ipſi dicunt, contingens
eſſet, quod in æſtate in qua
multoties in flumine pauca a-
qua venit, poſſent intromittere
totam aquam fluminis per di-
ctam aſſequiam, & ita flumen
non ducere aquam ad villam
de Maluenda, & ex defectu a-
quæ non poſſent rigare termi-
nis, & hęreditates, ex hoc ſequũ
27 tur aliqua notatu digna, pri-
mo, quod ipſi aſſerunt, ſe non
pati damnum, quamuis illud
pati contingens ſit, & hæc con
tingentia, & aptitudo, quæ cõ-
ſiſtit in poſſe pati damnum,
non eſt in conſideratione, *Bald.*
in 2. vol. conſ. 195. num. 1.

28 Secundo, quando conſtaret
homines de Morata feciſſe di-
ctam ampliationem aſſeqiuæ,
& ædificium dicti azuti, (quod
minimè conſtat) fecerunt id
tranſeunte prædicto flumine,
& aſſequia per terminum ipſo-
rum, & ſic potuerunt id ad ſui
vtilitatem facere, *vt in foro 2. de*
riuiſ. ſiquidẽ vicini de Maluen-
da non habent ius ſeruitutis,
nec vicini de Morata principa
liter id fecerunt ad æmulatio-
nem vicinorum de Maluenda,
nec vt eis damnificarent, & ſic
cum in terminis iuris commu-
29 nis cum authoritate, & licen-
tia Principis poteſt extrahi a-
qua à quolibet flumine publi-
co, quamuis nauigabile ſit, vel
aliud nauigabile faciat, *vt per*
Bart. in l. quo minus ff. de fluminibus
30 *in prima. q.* ita etiam in hoc Re-
gno authoritate legis quilibet
facultatem habet, vti aqua in
vtilitatem ſuam, interea dum
tranſit per ſuos terminos, quã-
uis ex eo ſequatur, quod qui
per tempus adhuc immemoria
le ex illa aqua rigare ſolebant,
citra ius ſeruitutis, quia ſponte
fluebat, priuati maneant illa
vtilitate rigandi, *vt per Bar. in d.*
l. quominus in 1. q. & ibi Iaſ. nu. 21.
& Rip. a num. 25. Bald. in l. aquam,
C. de ſeruitutib. & aqua, Cæpol. de
ſeruituti. ruſt. Prædio, ca. de ſeruitut.
aquæ ductus num. 51 cum ſequen. Cal
can. conſ. 53. 54. 55. 56. Caſan. in cõ
ſuetudinib. Burgundiæ rub. 13. §. 2.
num. 2. vbi dicit, hoc procedere
etiam in cauſa poſſeſſoria noui
tatis, quod idem eſt, quod in
articulo litiſpendentię, *Mattha.*
de Afflict. deciſ. 388. quæ videtur in
terminis, Bar. in d. l. quo minus in q.
2. & 14. & hoc in præſenti
Regno eſt res notoria, & cer-
31 tiſſima, ſiquidem quotide vide
tur, ſuperiores accipere aquam
tranſeũtem per ſuos terminos,
quotieſcumque volunt, abſque
eo quod damnum inferiorum
per-

32 perpendant,& quamuis eis au
ferant vtilitatem aquæ, quæ
proficiſcebatur ad eorum ter-
minos, ſi tamen non attineat
eis iure ſeruitutis, nec ad æmu
lationem faciant, vt iam dictũ
manet.

Vltimo in conſiderationem
venire debet, quod in hoc ca-
ſu nõ eſt factũ contra apprehẽ-
ſionẽ, quia illa fuit prouiſa ad
inſtantiam vicinorum de Mo-
rata, ſolum reſpectu prohiben-
di,& vetandi vicinos de Fuen
tes, ne aſſumerent aquam dictę
azequię, niſi ad rigandum ſuas
hæreditates, & nõ ad alios pra
uos vſus, imo potius, poſtquam
iam rigauerint, quod debeant
eam reddere ad azequiam, &
claudere foramina, & reſpectu
huius iuris tantum prædicta ap
prehenſio prouiſa extat, ergo
ſequitur, quod reſpectu aliorũ
iuriũ non eſt apprehenſio, quia
decretum iudicis, vel prouiſio
33 apprehendendi tam ſtricta eſt,
vt non comprehendat amplius
quam ex neceſſitate ex ipſa de
ducitur, *vt per Bar. in l. ſicut, §.
ſed et ſi permiſſerit, ff. quib. mod. pig.
vel hypotheca ſoluatur, Menoch. conſ.
110. num. 16. & 24. Ioan. Baptiſt.*
34 *Aſin. in ſua practica. §. 4. c. 2. nu. 9.*
& ſic similiter inhibitio non cõ
prehendet iura diuerſa, quia
eſt ſtricte intelligenda reſpectu
tantum iuris apprehenſi, *vt per
Quintil. Mandoſ. de inhibitione, q. 48.
68. & 82. Molin. in verbo firma,
verſ. in vna firma, fol. 148. col. 1.* &
ex eo quod ibi aſſerit, apparet,
quod opinio *Mandoſ. in d. q. 48.* in
hoc Regno, & nõ ea quã habuit
in d. q. 68. eſt amplectẽda, & quã
uis in hoc proceſſu diuerſę pro
poſitiones dari poſint ratione di
uerſorũ iuriũ, quia illud eſt ra-
tione citationis generalis, quæ
fit de omnibus habẽtibus ius in
bonis apprehẽſis, & ſufficit quod
aliquis habeat ius in bonis ap-
prehenſis, quamuis diuerſum
ſit ab eo, cuius reſpectu appre
henſum fuit, ſed ſufficit, quod
nulla res fuerit facta contra ap
prehenſum, nec contra inhibi-
tionem legalem, quæ ex ap-
prehenſione reſultat, & ſic
quod attinet ad homines de
Morata non datur prohibitio
aliqua, quia ſolum eſt prouiſa
reſpectu vetandi alios, & ita vi
cini de Morata non remanent
in re aliqua prohibiti, *vt per Mo
linum in verb. apprehenſio. verſ. 11.
fol. 26. col. 2.* ſic fuit iudicatum
in proceſſu Ioannis Toloſo, &
aliorum ſuper iurisfirma gra-
uami. circa annum 1598.

DECISIO CCCCXIX.

Quæritur, an notarius, qui manifeſtationi ſcripturarum reſpondendo negat ſe aliquid (de quo interrogatur) teſtificatum fuiſſe, & poſtea illud inſtrumentũ in lucem prodit in

in publicam formam redactum, puniatur propter mendatium, & temeritatem reſponſionis, ſiue dolum & culpam, & fuit hic reſolutum, quod ſic extraordinē in proceſſu domnæ Mariæ Maull, nomine proprio, & vt tutricis, & curatricis domnæ Mariæ de Mendoça, contra Iacobum Vidilla, ſuper criminali, die 20. Marcij 1551. Inſtrumentum autem ſi ſit perfectū, ſolemne, & redactū in publicam formam, & in rei veritate teſtificatū, valebit, vt in ſequenti deciſione fuit iudicatum.

SVMMARIVM.

Facti ſpecies proponitur, numer. 1.

Notarius falſe negans aliquā ſcripturam ad exilium damnatur, num. 2.

Notarius de tali crimine conuictus in expenſis omnibus, & damnis condemnari debet, nu. 3.

Inficiatio Notarij Iacobi de Vidilla, circa inſtrumenta apertè conſtat, ex actitatis in proceſſu, num. 4.

Notarius dicens ſe non habere inſtrumentum, in quo nomen alicuius tertij contineatur, niſi vſque ad tale tempus, ſi poſt illud tempus reperiatur, conuinctus crimine falſi manet, nu. 5.

Aſſeueratio Notarij geminata reperitur, num. 6.

Confeſſio accuſati refertur, numer. 7. & 8.

Notarius Iacobus de Vidilla, ſe in publicam formam redegiſſe inſtrumentum publicū teſtamenti don Aluari poſt primam manifeſtationis executionem confeſſus fuit, n. 9

Crimen falſi notarius committit, ſi negauerit aliquod inſtrumentum, & poſtea illud in publicam formam extractū appareat, num. 10.

Notarius in preſenti merito punitur, quia contra prouiſionē manifeſtationis, & alia contra officiū ſuum fecit, n. 11.

Intereſſe partis verſatur, ſi notarius aliquid in inſtrumento addat, vel mutet, n. 12.

Litiganti, vel parti facilius eſt, facienda impedire, quā contra ea que ſunt facta, & conſumata remedium querere, num. 13.

Pœna exilij iuſte notario mendoſo, & contra officiū ſuum facienti aſsignatur, n. 14.

Temeritas iſtis audatia delinquētium,

tium, præſertim notariorum punienda eſt, ne ipſis detur ocaſio ſuis officijs abutendi, num. 15.

Falſitas notarij præiuditio veritati eſſe non poteſt, nu. 16.

CASVS.

DOn Aluarus de Mendoça, dum faceret teſtamentū coram duobus teſtibus, & notario declarauit totam ſuam integram voluntatem corā eis, ſed notarius dixit ei, domine faciamus teſtamētum paulatim, quia memoria ſolet labive fragilis, & ſic notarius cepit illud ſcribere, in medio tamen teſtator morte prçuētus, ob poculū ſuſpitione beneficium, quod ei fuerat doloſe datū, deceſſit, & ſic notarius non potuit cōſumare opus, perficiendo, & teſtificando illud, hoc facto, & manifeſtata ei nota, eoque interrogatos, verum haberet tale teſtamentum, reſpondit notarius, quod non, ſed poſt aliquot dies dixit ſe habere teſtamentum,
1 & illud redactum in publicam formam in lucem exhibuit, & tradidit parti, dubitabatur, an valeret teſtamentum, & videbatur quod non, quia debet ſtari confeſſioni notarij in manifeſtatione notæ ſuæ, ſed in hoc fuit contrarium iudicatum, vt in ſequenti deciſione, quia fuit dictum, valere inſtrumentum, non enim potuit notarius præiudicare veritati, verum fuit in hac deciſicione punitus, & exiliatus notarius propter ſuum mendacium, temeritatem, & culpā, ſiue dolū appelles in proceſſu domnæ Mariæ Maull, cōtra Iacobum vidilla, ſuper crimi. die 20. Marcij anno 1551.

Mottiuum.

DIe 20. menſis Marcij 1551. Cæſarauguſtæ in Regio cōſilio interuenerunt, & fuerunt præſentes magnifici Dñi Petrus de Ateça, Regens Cancellariā Egidius de Luna, A. Villalon. Ioan. Perez de Nueros, A. Labata, omnes Regij Cancellarij in proceſſu domnæ Mariæ Maull, nomine proprio, vt tutricis, & curatricis domnæ Mariæ de Mendaça, contra Iacobū Vidilla, ſuper criminali, in quo
2 omnes concordes fuerunt voti, & opinionis, quod tenetur pronuntiare, & condemnare Iacobum Vidilla notarium accuſatum ad exilium vnius anni à toto præſenti Regno Aragonum, & ad ſuſpenſionem officij notariatus per tempus trium annorum cum cominatione, quod ſi fregerit exilium affingatur eius manus in Pellerico, & ibidem ſtet per tempus trium horarum,
3 & ſit exiliatus per duos annos à toto dicto Regno Aragonum, & in expenſis, & damnis, non obſtan-

obſtantibus quibuſ[illegible] in contra rium allegatis.

Ex eo maxime, quod ex deductis, & contentis in præſenti proceſſu conſtat, domnã Mariã Maull eſſe matrem, & tutricẽ, & curatricẽ damnæ Mariæ de Mendoça pupillæ filiæ legitimè, & naturalis domini Albari de Mendoça defuncti, dictæ que accuſantis nominibus, quibus in accuſatione intereſſe, quod inteſtatus don Albarus deceſit.

4 Conſtatq; ex proceſſu actitato corã iuſtitia villæ Tamariti, ſuper manifeſtatione ſcripturarũ, & in præſẽti proceſſu exhibito, in quo dicta accuſans, ſeu eius procurator nominibus prædictis ſe oppoſſuit, Iacobum Vidilla notarium accuſatum, ad interrogationem dicti iuſtitiæ reſpondiſſe, nullas alias ſcripturas, prothocola, regiſtra, nec acta, in quibus eſſet nominatus don Aluarus de Mendoça, ſe recepiſſe, nec teſtificatum fuiſſe in anno 1550. vſque in diẽ 21. Septẽ-
5 bris, quo fuit facta, & prauiſſa dicta manifeſtatio, nec in eius poſſe detinere, niſi ſolũ, & duntaxat ea acta, & inſtrumenta, quæ reperta forent, ſeu erant notata, & ſcripta in quodam prothocolo, ſeu manuali per dictũ Iacobum Vidilla tradita, & li
6 berata in manibus dicti Iuſtitiæ in quo rimatione diligenti facta tantum fuit reperta ſub die primo Septẽbris, anno 1550. quædã dictatio vltimæ voluntatis dicti don Aluari in ſcriptis redacta, ſolemnitate [illegible]rali defecta vt pote nulla don Aluari aſſer ti teſtatoris, nec aſſertorũ teſtiũ in ea deſcriptorũ ſubſcripcione roborata, cui quidem reſpõſioni conſona fuit aſſerta aſſeueratio per dictũ Iacobũ Vidilla poſt mortẽ don Aluari geminata, profitentem dictum don Aluarum morte prauentum non fuiſſe teſtatum, nec ſe recepiſſe, nec fuiſſe teſtificatũ teſtamentũ eiuſdem, & ferè congruit reſponſio per accuſatũ facta, interrogationi Iacobi Cortes portarij exequentis prouiſionẽ manifeſtationis ſcripturarũ ſecundo factã per hanc Regiam Audientiam.

7 Conſtatque præmiſſis repugnare, quod accuſatus confitetur, & aſſerit in præſenti proceſſu, videlicet tẽpore primæ manifeſtationis per iuſtitiã Tamariti prouiſſa, & reſpõſionis per eũ facta, vltra manuale, & prothocolũ per eũ liberatũ dicto iuſtitiæ, aliã ſe recepiſſe, ſeu teſtificatum fuiſſe, & habere priſiam, ſiue cedã teſtamenti D. Aluari de Mẽ
8 doça, quæ tunc tẽporis, vt aſſerit, exiſtebat penes Epiſcopum Illerden. iã ſubſcripta per Petrum

trum Guallart alterum ex aſ-
ſertis teſtibus, quos aſſumpſiſſe,
& rogaſſe præſumitur teſtator
inconfectione inſtrumenti, quod
de teſtamento don Albāri conſe
ciſſe profitetur dicto die 1. Se-
ptembris anni 1550. ad hoc ut
Matthæus de la Quadra, al-
ter ex dictis teſtibus, ut per
Iacobum dicitur aſſumptis, mā-
dato dicti Epiſc. Illerdenſis in
teſtem ſe ſubſcriberet in eadem.

Ex qua quidem priſsia, ſeu
ceda poſt dictam primam ma-
9 nifeſtationis executionem, &
reſponſionem per Matthæum
de la Quadra ſubſcriptis, di-
ctus Iacobus confitetur in pu-
blicam formam redigiſſe inſtru
mentum publicum teſtamenti
don Albari, idque liberaſſe don
Franciſco de Mendoça, quæ
cum ita ſint inpropoſita ſpecie,
neceſſario ſequitur dictum accu
ſatum ex ſuis reſponſis, & di-
ctis inuicem repugnantibus, ita
ſe illaqueaſſe, ut de vel men
datio doloſo, vel de falſitate quo
ad ſui præiudicium, ut omninò
de delicto punibili ex ore ſuo
conuinctū eſſe negari non poſsit.

Nam ſi manifeſtationi pri-
mo factæ reſpondens veritatem
profeſſus eſt, inſtrumentū teſta-
10 menti don Albari poſtea in pu-
blicam formam extrahendo,
qualiter crimen falſi poſsit eua-
dere, non videmus.

Quod ad excuſationem tāti
criminis mendatium tunc com-
miſiſſe proponitur, celando, ſiue
negando ſe recepiſſe, ſeu detinere
cedam, ſiue priſiam, ex qua poſt
modum inſtrumentum teſtamen
ti prædicti edidit, qualiter erit
excuſabile mendatium doloſum,
& fraudulentum, & in partis
accuſantis damnum, & in his
11 quæ pertinent ad eius officium
protuliſſe, & poſtea contra pro-
uiſionem manifeſtationis de foro
& conſuetudine præſentis regni
adeò priuilegiate auſu temerario
prædicta innouaſſe, ſeu attētaſſe,
debuiſſet namque manifeſtatio-
ni, & iudicis interrogationi reſ-
pondens, ſi tunc, prout aſſerit, re
ceperat dictam priſiam, verita-
tem ingenuè profiteri, nihilque
addere vel immutare in eadem,
nec ſolemnitate ſubſcriptionum
à foro requiſita deficiente inde
inſtrumentum in publicam for-
mam redigere abſque iudicis pro
uidentis prædictam manifeſta-
tionem, ſeu alterius competentis
auctoritate, & mandato.

Ita futurum foret, ut pars,
12 cuius intereſt ſibi conſulere, &
prouidere potuiſſet, & ius eiuſ-
dem integrum, & illæſum foret
præſeruatum, nihil addito, vel
immutato in dicta aſſerta priſia
nec inſtrumento inde extracto,
donec enim plenè cum cauſæ co-
gnitione, auditis hinc inde iuri-

bus partium præmiſſa diſceptatione per iudicem competentem de veritate, & viribus dictæ priſiæ ac ſuper præmiſsis oportune fuiſſet iudicatum.

Cuius contrarium ex mendatio prolato, & alijs attentis per dictum accuſatum in præiudicium dictæ manifeſtationis eueniſſet, ſaltem duriore, & deteriore cauſa conſtituta, litteque facta diffieiliore parti accuſanti, cui facilius fuiſſet impedire
13 *facienda, quam contra ea, quæ ſunt conſumata, & facta remedium inquirere, vnde ſaltem in prædictis, & ſubinde maiora poſſe ſuſtinere, quæ ex futuro, & euẽtu ex fortuna caſuum contingentium pendent, certum eſſet.*

Verumtamen attentis in præſenti proceſſu contentis, & attenta maxima legalitate notarij accuſati, benigniorem partem eligendo, humaniuſque in-
14 *terpretando in cauſa condemnationis, & ex diſtis mendatio, & negatione commiſsis, ac poſt & contra manifeſtationẽ per eundem attentis, & innouatis cauſiſque criminis ex prædictis reſultantibus, dictam pœnam in eundem irrogandam decreuimus, qui iudicem decepit, & eius au- ctoritatem illuſit, & contẽpſit, partem læſit, & offendit delinquẽdo vt ex dictis apparet, quod*
15 *qudem & iure conſtitui, & vtilitati rerum conſentaneum eſſe exiſtimamus, ne detur occaſio delinquendi notarijs, & tabellionibus, ſciantque fore cohercendam eorum temeritatem, & audatiã, qui effectum manifeſtationis ad obuiãdas & excludẽdas fraudes adinuẽtum fraudare tentauerint, ac in præiudicium ipſius aliquid attentare præſumpſerint, vel temere ſine iudicis authoritate, & mandato, contra propriam aſſertionem inſtrumentum in publicam redegerint ex priſijs ſeu prothocollis, quos manifeſtationi iudicis reſpondentes priùs recepiſſe, ſeu detinere negauerint.*

Quæ omnia præſcribimus abſque præiudicio tamen veritatis, ſeu falſitatis dictæ cedæ ſiue priſiæ, aut inſtrumenti ex inde poſtmodum extracti, quæ pleniorem exhibuit interpretationem, & cognitionem in alio iudicio, & inter partes quarum intererit diſcutienda, & abſque eo quod per dictam ſententiam, contra dictum Iacobum iuxta præmiſſa præferendam præſtetur impedimentum aduerationem faciendi de dicto inſtrumento.

Te-

Digitized by Google

DECISIO CCCCXX.

Teſtamentum in quo teſtator corã notario, & teſtibus declarauit ſuã voluntatẽ integre, & complete, & antequam notarius teſtificaretur, & faceret inſtrumẽtum, deceſſit illico teſtator, fuit hic declaratum, teſtamentum, quod poſtea prduxit, & in publicã formãredegit notarius, valere per motiua ſequentia, quæ non indigent allegatione DD. cum ſatis manifeſta pateant omnibus, quæ fuerunt data in curia Domini iuſtæ Arag. die 16. Martis anno 1552. in proceſſu domnæ Eluiræ de Mendoça ſuper ciuili, & hoc etiã ſi notarius, interrogatus per manifeſtationem ſcipturarũ, an tale inſtrumẽtum fuiſſet teſtificatus, reſpondiſſet quod nõ, & poſtea illud redactũ in publicã formã produxerit, quòd nõ potuit reſpondendo præiudicare veritati, vt hic, licet propter mendaciũ ſit puniendus, vt in deceſſione præcedenti factum reperitur.

SVMMARIVM.

Teſtator nil aliud diſponere voluiſſe, quam expreſſa, & contenta in teſtamẽto præſumitur, num. 1.

Teſtator quotieſcunque integrè, & perfectè ſuam voluntatẽ coram notario, & teſtibus declarauit, cum in tali caſu non detur defectus voluntatis, quamuis deficiat aliqua ſolemnitas poſitiua, diſpoſitio valet, num. 2.

Actum teſtandi, vel eius perfectionem voluiſſe teſtatorẽ in futurum diferre, vel aliquo modò ſuſpendere, non præſumitur, num. 3.

Notarius rogatus de voluntate perfecta, inſtrumentum conficere poteſt, num. 4.

Teſtes inſtrumẽtarij inſtrumento teſtamenti nihil nocẽt, n. 5

Teſtes de foro cõtra inſtrumentum non admittuntur, dum deponunt, quod teſtamẽtũ non fuit per notarium teſtificatum, nec ſtipulatum, n. 6.

Notarij dictum in his quæ ad ipſum ſpectant, etiam teſtibus contradicentibus, ſemper eſt in conſideratione, numero 7.

Teſtium vera depoſitio non impedit, quo minùs notarius inſtrumentum conficere

poſsit de his qui corã teſtibus rogatus fuit, num. 8.

Actus publicatio, & ſtipulatio nec neceſſaria, nec de ſubſtantia inſtrumenti eſſe videtur, num. 9.

Notarij vt in plurimum publicare acta de quibus rogantur ſolent, num. 10.

Omiſsio eius quod neceſſarium non eſt, nocere neutiquam debet, num. 11.

Teſtantis, & decedentis volũtatem alioqui perfectameuerti, propterea quod in puncto requiſito ſolemnitas ſubſcriptionum non fuerit adimpleta, ſatis durum ac inhumanum eſt, num. 12.

Fori diſpoſitio, iubens ſolemnitatem ſubſcriptionum in teſtamento requiri, caſu quo teſtator Dei ſecretò iudicio inopinatè, & ſubitò deceſsit, locum non habet, nec habere poteſt, num. 13.

Motiuum.

D*Ie decimo ſexto Martij anno* 1552. *Eadem die in proceſſu dõna Eluir de Mẽdoça ſuper ciuili, dominus Ia. de Luna tel. facta relatione &c. & particulari reſponſione fuit voti, & opinionis, quod debet pronuntiari attentis contentis, & abſolui nobilem don Franciſcum de Mendoça princip. Io. Pilares proc. conuentum, à contentis in petitione contra eũ oblata à principalibus P. Lopez, & M. Ferrer procur. ſuper præmiſsis perpetuum ſilentium imponendo, & cum his declarari, notam, regiſtrum, & inſtrumentum teſtamenti nobilis don Albari de Mendoça fore vera, & veritatem continere, neutram partium in expenſis cõdemnando, ex eo quia attentis contentis in proceſſu, & alijs in foro iuſtitia, & ratione cõſiſtentibus conſtat, intentionem agentium non eſſe ſufficienter fundatam contra notam, regiſtrum, & inſtrumentũ dicti teſtamenti, immò cõſtat de his, quæ ſufficiunt in fauorem regiſtri, & inſtrumenti dicti teſtamenti, nam ex proceſſu clarè conſtat, dõ Albarum morti proximum coram notario, & teſtibus in numero ſufficienti, eius mandato ad teſtamentum condendũ conuocatis, ſana mente, rectò iudicio ac deliberatè ſuum teſtamentum condendo, & ordenando, diſpo*
1 *ſuiſſe, & ordinaſſe contenta in dicta nota, ſiue priſsia, neque conſtat aliquid vltra ordinare voluiſſe. immò præſumitur quod nihil aliud voluerit diſponere,*
2 *vbicunq; enim teſtator integre, & complete ſuã voluntatem declarauit corã notario, & teſtibus, & ſic non datur defectus voluntatis, ſed alicuius poſitiuæ ſolemnitatis valet,* Iulius Clarus §. teſta-

teſtamẽtum q.7. per totã, & q.9. *vbi apparet de communi, & magis communi, neque conſtat dictum don Aluarum, actũ*
3 *teſtandi, vel eius perfectionem voluiſſe in futurum aliquo modò differre vel ſuſpendere, ex quibus cõſequens eſt, teſtamentũ perfectum fuiſſe, & notariũ rogatum de tali volũtate perfecta*
4 *inſtrumentum potuiſſe conficere. Neque dictũ teſtamentum imperfectum reddit, etiã quoad extraneos defectus ſcripturæ non perfectæ neq; lectæ, quaſi actum videretur quod ibi ſcriberetur, & eo vſq; diſpoſitionem ſuſpenſam. Quoniam conſiderato, quod notarius, & non teſtator dixit quod ibi ſcriberetur, & ratione expreſſa, propter quam volebat quod ſcriberetur, & qualitate ſcripturæ, quam ibi voluit fieri, & tempore quo illud dixit, & alijs ex proceſſu reſultãtibus & in foro iuſtitia, & ratione conſiſtentibus, ſatisclare cõſtat, quod in caſu occurrẽti non fuit actum vt teſtamentum ſuſpenderetur, quouſque ſcriptura fieret, & lecta eſſet, & à teſtatore approbata, minuſque nocerent inſtru-*
5 *mento teſtamenti teſtes inſtrumentarij, quia de illis expeditum eſt de foro contra inſtrumentum non admitti, dum deponũt*
6 *quod teſtamentum non fuit per notarium teſtificatum, nec ſtipulatum, quoniam notarius vir probatæ fidei & legalitatis atteſtatur contrarium, cuius dictum*
7 *in his quæ ad notarium pertinẽt in conſideratione eſt, etiam cõtra dicẽtibus teſtibus, præcipue iſtis, quorum fides eſt valde ſuſpecta, præmaxime Petri Guallat atten*
8 *tis contentis in proceſſu, & licet verùm dicerent, nihil impedit, quin notarius conficere poſſit inſtrumentum de his, quæ rogatus fuit coram teſtibus, licet alias nõ publicauerit, vel ſtipulatus fue-*
9 *rit actum, de quo fuit rogatus, quæ publicatio, & ſtipulatio neceſſaria non videtur, nec de ſubſtantia inſtrumenti, ſaltim in caſu occurrenti, in quo ex ſupra dictis apparet talem ſcripturam nõ interueniſſe ad ſuſpendendũ voluntatem teſtatoris, licet vt plu-*
10 *rimum notarij ſoleant publicare, & ſtipulari acta de quibus rogantur, prout in noſtro caſu, ſi teſtibus credimus, Notarius dixit, quod faceret, & fecit, prout ipſe aſſerit, aut ſaltem feciſſet, ſi repentina, & inopinata teſtatoris mors non impediſſet, ſed vt*
11 *dictum eſt, omiſſio eius quod neceſſarium non erat, nocere non debet. Nec etiã obſtat, quod Mattheus de la Quadra alter ex teſtibus negat, ſe fuiſſem nominatũ in teſtẽ dicti teſtamẽti, quoniam notarius atteſtatur contrariũ, etſi verba ſubſcriptionis dicti Mat*

thæi rectè perpendatur, & intelligatur, ex illis deprahenditur potuiſſe notarium illum aſſumere in teſtem rogatum, licet tempore actus expreſſè eum non nominaſſet, non etiã videtur ob-
12 *ſtare inſtrumento, quod ſolẽnitas ſubſcriptionũ, à foro requiſita tẽpore actus non interueniret, ſed multò poſt mortuo iã teſtatore, quoniã ſatis durum, & plenè inhumanum videretur, decedẽtis voluntatem alioqui perfectam, & de cuius volũtate nullatenus dubitatur, propterea euertere, quod in puncto requiſito ſolẽnitas ſubſcriptionum non fuerit adimpleta, cum facto & Dei ſecreto iudicio propter ſubitam, & inopinatam teſtatoris mortem, quæ omnia turbauit, & impeditus fuerit notarius ſine aliqua eius*
13 *aut alterius culpa tunc ſolemnia ſubſcriptionum adimplere, quæ tamen poſtea diligenter curauit adimplere, & adimpleuit, nec fori diſpoſitio iſtum caſum comprehendere voluit, poteſt nec debet, præcipuè cum etiam non occurrenti tali impedimẽto, & inopinato caſui probatum ſit in proceſſu, & paſſim videmus, notarios vt plurimum non ſeruare ad vnguem ſolemnitatem dicti fori quo ad tempus ſubſcribẽdi.*

Sic fuit iudicatũ in curia Iuſtitiæ Arago. in proceſ. Domnæ Eluiræ de Mendoça ſuper ciuili die 6. Martij anno 1552.

DECISIO CCCCXXI.

Petrus Ribera vẽdidit Ioãni Lopez Paſcualia omne ſuũ oleum clarũ, & purum, quod colligeret ad rationem 24. ſolidorũ pro roba, oleum autem prænſatum ad rationem 14. ſolidorum. Petrus immiſcuit prænſatũ cum claro, Ioannes recuſabat accipere oleum, & ſoluere, quia ipſe emerat clarum, & prænſatum diſtinctim, non verò mixtũ, dubitabatur, an hoc poſſet, & fuit iudicatum pro Ioanne.

An emẽs oleum clarum, tantum teneatur accipere mixtum prænſatum.

SVMMARIVM.

Mixtum ſub ſimplicibus in contractibus, quorũ materia eſt odioſa, nunquã continetur, & omiſſum in eis pro omiſſo habetur, nu. 1.

Interpretatio omnis reſtrictiua, & extenſiua in regno vbi ſtamus chartæ, reijcitur, n. 2.

Mixtum ſub ſimplicibus contineri, ex quadam interpretatione emanat, numero 3.

Oleum netum, & clarum vno pretio emens, expreſſatũ antem

tē, alio, mixtum ex vtroque recipere non tenetur, nu. 4.

Qualitas ſubſtantialis ſpeciem, prætium, & valorem mutat, num. 5.

Vinū vetus, etſi nouo meliùs ſit, ſolui pro nouo nō valet, n. 6.

Oleum mixtum deteriùs, & minùs æſtimabile oleo claro reputatur, num. 7.

Qualitas ſubſtanialis ſi mutata ſit, ſubiectum mutat, & eum in diuerſa ſpecie collocat, num. 8.

Qualitas ſubſtantialis dicitur illa, quæ loco cauſæ finalis materiæ, vel ſubſtantiæ habetur, num. 9.

EA ratione, quia mixtum nunquam cōtinetur ſub
1 ſimplicibus, in cōtractibus, quorum materia eſt odioſa, & ſtricta, & omiſſum habetur pro omiſſo, *l. quidquid adſtringendæ ff. de verb. obligat.* & in omni materia ſtricta, & odioſa, *Ang. in §. omnium num. 3. de action. Romanus conſ. 294. num. 4. & ibi additio Mandoſij. Mant. lib. 4. de coniect. titulo 11. num. 13. Tiraq. poſt leges connubia: gloſſa 5. nu. 71. alunden Euerar. in loco ab æquip-*
2 *polentib. nu. 16. Magon. deciſ. lucenti. 91. num. 1.* maximè vbi ſtatur
3 chartæ, & reijcitur omnis interprætatio reſtrictiua, & extenſiua, vt in Regno, *obſer. 1. de æquo valuera*, nam quod mixtum continneatur ſub ſimplicibus, ex quadam interpretationce manat. *l. quid ergo §. 1. ff. de his qui notan. infamia*, quod in Aragonia, vbi ſtamús chartæ, non admittitur, quia eſt reiecta interpretatio, *ita tenet Iaſſ. conſ. 50. n. 3. Rolan. conſ. 51. num. 18. in 3. Curtius Iunior conſ. 6. num. 7. Ruin. conſ. 70. n. 2. volum. 1. & conſ. 240. nu. 104. Decianus conſ. 60. n. 43. in 3. & alij multi, quos allegat Pleban. in*
4 *ſcholijs §. feras num. 24.* Cumque Ioannes emerit oleum netum, & clarum vno prætio, expræſſatum autem, alio, non tenetur admittere mixtū ex vtroq;
5 Et licet eiuſdem ſpeciei ſit oleum, tamen qualitas ſubſtantialis mutauit ſpeciē, prætiū, & valorem, quod Ioannes noluit
6 emere, iuxta tradita per *Alber. in l. vinum ff. ſi certum petatur verſ. quæris cū gloſſa*, vbi dicit, quod vinum vetus nō poteſt ſolui pro nouo, licet meliùs ſit nouo, & hoc propter diuerſam qualitatē, quantò magis procedet vbi
7 mixtū eſt deterioris cōditionis vt in caſu præſenti, vbi oleum
8 mixtū deterius, & minùs æſtimabile eſt. Quid quod mutata illa qualitate bonitatis diuersā efficit ſpeciē mixtū à ſimplicibus, qualitas enim illa eſt ſubſtantialis mutans ſubiectū, & reponēs in diuerſa ſpecie, *Bart. Bald. & Iaſſ. n. 10. in l. ius ciuile de Iuſt & iure Ang. in l. & an eadem*
9 *§. 1. de except. rei iudicatæ.* Qualitas autē ſubſtantialis dicitur *ſecundum Bald. in rubr. de rerū diuerſ. col. penul. q. 6.* quæ habetur loco cauſæ finalis, materiæ, vel ſubſtantiæ, quia tunc mutata qualitate mutatur effectus, cauſa autem, ſeu qualitas finalis in hac ē prin

ne fuit, bonitas olei, & ſic meritò conſtituit rẽ in diuerſa ſpecie, *ita comprobat Brunus in tract. de augmento concluſ. 3. principali. num.* 8. Diximus latiùs in deciſſionibus præcedentibus, vide in proceſſu Petri Ribera ſuper apprehenſione in Curia Iuſtitiæ Aragon. 1599.

DECISIO CCCCXXII.

Decretum enuncians ſolemnitates adhibitas probat, imò præſumũtur in eo adhibitæ.

SVMMARIVM.

Tutor ſine decreto ſuper rebus pupilli compromittere nequeit, num. 1.

Decreti interpoſitio ad confirmationem actus neceſſaria ſemper præſumit, quod ordo iuris, & cauſæ cognitio præceſſit, num. 2.

Solemnitas, & ritus in actibus ſemper præſumitur, numero 3.

Solemnitates ſi in actu ipſius decreti enunciantur, omnia ſolemniter acta cenſentur, num. 4.

Enuntiatio ſolemnitatum omnia ſolemnia interueniſſe præſumit, etiam quando de ſolemnitatibus, talis actus qui requirit magnam, & diligentem cauſæ cognitionem, agitur, num. 5.

Alienatio bonorum Eccleſiæ, & alienatio bonorum minoris ſunt actus, qui magnam, & diligentem cognitionem cauſæ requirunt, numero 6.

NON obſtãte præſentis iuris firme inhibitione, in qua cõceditur, quod Petrus Lizana pupillus eiuſque tutores non compellantur contribuere inpeytis, & cõtributionibus, in quibus nõ contribuunt cæteri infantiones loci de Peralta, & aliorum locorum Regni, venit, & eſt dicta firma declaranda, vt dictus Petrus poſſit compelli, & conſtringi in caſibus in quibus ipſe & eius tutores fuerunt condemnati in quadam ſententia arbitrali per illius Tutores laudata, & approbata, præcedenti iudicis ordinarij decreto ad compromitendum cum vniuerſitate dicti loci de Peralta in partito.

1 Nam etſi tutor nequeat ſu-
per rebus pupilli ſine decreto
compromitere, *vt poſt Dec. conſ.*
39. num. 3. & ſeqq. & Simoncel.
de decret. lib. 2. titulo 6. num. 71.
2 *& ſeqq. concludit Portol. ad Molin.*
in §. tutor. num. 35. quia tamen
vbi

vbi reperitur interpoſitum decretum, quod eſt neceſſarium ad confirmationem actus, ſem
3 per præſumitur, quod ordo iuris, & cauſæ cognitio præceſſerit in decretis fori non contentioſi, & omnia præſumũtur ſolemniter, & rite acta fuiſſe, vt ſentit *Bal. in l. non enim aliter, numero 3. verſ. & nota de adoptio. & in l. cum hi. §. ſi prætor. el. 1. num. 3. de tranſaction. in l. quecunque. §. fin de publ. in rem act.* & in alijs locis, in quibus eum allegat, & ſequitur *Alex. conſ. 125. numero 5. vbi additio lib. 1. & conſ. 80. num. 5.* & ibi etiam *copioſa additio lib. 5. & Menoch. de præ-*
4 *ſumpt. lib. 2. præſumpt. 75. nu. 4. & ſequent. & Maſcard. ex communi de probation. conclu. 487. in principio, & 489. & 1167. nu. 10. & 1357, num. 24.* præſertim ſi in actu ipſius decreti enũ
5 ciantur ſolemnitates, vt concludit *Rota in deciſ. Sacr. Pal. deciſ. 146. num. 8. parte 2.* propterea quod illarum enunciatio præſumit omnia ſolemnia interueniſſe, etiam quando agi-
6 tur de ſolemnitatibus illius actus, qui requirit magnam, & diligentem cauſæ cognitionẽ, ſicuti in alienationibus bonorum Eccleſiæ, & minoris, *Specul. in tit. de empt. & vend. §. nunc videndum num. 5. verſ. & breuiter*, quem ſequitur *Bal. in locis ſup. alleg. & alij multi*, quibus ſe ſubſcripſit *Bertach. in §. decretum. numero 121.* & permulti, quos commemorat *Simoncel. lib. 3. tit. 7. num. 41. & Menoch. de præſumpt. 75. num. 12.* Hinc per neceſſe dicẽdum videtur, quod præfata declaratio concedenda eſt pro vt conceſſa fuit in dicto proceſſu tutorum Petri Lizana ſuper iurisfirma infancioniæ, circa annũ 1597.

DECISIO CCCCXXIII.

An ſolemnitatis enunciatio in decreto facta valeat ad validitatẽ decreti, an verò non, & an præſumatur vera cauſa in decreto, & quid ſi appareat falſa, & concurrentibus duobus decretis, quod præualeat, nam primum decretum enunciabat certam ocularem inſpectionem eſſe per iudicem enuntiãtem factam, & in regio conſilio fuit dictum, ſufficere enuntiationem illius viſuræ, & ſic primum præferendum.

SVMMARIVM.

Enuntiatio ſolemnitatum in decreto ad alienandum res minoris, vel Eccleſiæ, & ſimilium, ſufficit ad hoc

vt præſumptio pro eo ſtet, num. 1.

Solemnitas interueniſſe præſumitur, ſi enunciata fuerit, num. 2.

Decreti validitas quoad ſolemnitatẽ inducitur, ſi ipſa ſolemnitas enunciatur, numero 3.

Inſtrumentum mentionem faciens de ſolemnitate extrinſeca, ſi illa tunc interuenire potuit, pro ea præſumitur, num. 4.

Solemnitas euunciata ſiquidem in decreto, vbi magna cauſæ cognitio requiritur, pro præſumpta habetur, à fortiori in decretis leuem cognitionem deſiderantibus, habebitur, num. 5.

Solemnitas vbicunque, & generaliter tẽpore actus adhiberi potuit, & ex proceſſu de eius defectu non liquet, quia poteſt alibi eſſe, & ſic eunnciata, interueniſſe præſumitur, num. 6.

Solemnitates in decretis tutoris curatoris, & illorũ, quæ leuẽ tantum cognitionem cauſæ expoſcunt, etiam in genere enunciantur, num. 7.

Decretum ſi à Iudice adhibitis ſolẽnitatibus interponatur, pro rectitutidine ipſius in rebus magniponderis præſumitur, & à fortiori in decretis minoris ponderis, numero 8. & 9.

Decretum primum, de cuius confectionis legitima cauſa non conſtat, tanquam nullum, & ex falſa cauſa conceſſum, viciatur, & ſecundum præualet, numero 10.

Cauſam legitimam abeſſe, & falſam eſſe, incompatibilia ſunt, num. 11.

Decretum ſiue ſine cauſa detur, ſiue cum cauſa, quæ legitima non eſt, vtroque caſu nullum reputatur, numero 12.

Viſura ſi per dominos Iudices fiat, breuitas temporis, & præcipitatio ad inualidandum decretum allegata, nõ præſumitur, num. 13.

Sententia breui tempore lata non viciatur, ſi in illo breui tempore pronunciari potuit, num. 14.

Oppoſitio de nullitate ob breuitatem temporis non poteſt fieri ab eo, qui Curator non eſt, nullum enim intereſſe ipſius vertitur, num. 15.

Cir-

1 CIrca decreti validitatem de duobus tantũ poteſt dubitari. Primò, de ſolemnitate, ſecundò de recto, & ſic illius iuſtitia, quantũ ad ſolemnitatẽ res eſt clara, quia in decreto ad alienandum, vendendum bona minoris Eccleſiæ, & ſimilia, vbi magna, & diligens cauſæ cognitio debet adhiberi, ſufficit enunciare ſolẽnitatem, vt pro ea præſumatur (non docto de contrario) vt ex *Specul. Bal. Federe. de ſen. Aretin. Imol. Alex. & aliјs* 24. *DD.* deducit *Menoch. præſum.* 75. *lib.* 2. *num.* 12. dicens, communẽ, & magis communem, & veriſſimã, & in *l. ſcitendum. n.* 21. *de verb. & in l. pacta noniſsima. numer.* 6.
2 ex hoc multa inferens, & reprobans contrariam opinionem, dicens, eam veram non eſſe, nec retinendam, *Iaſon in l. nec quiſquã. n.* 79. *tit. de officio. Pro cõ.* ita nouiſſimè tenet *Stepha. Gran. diſcept. forenſ. cap.* 153. *per totum, maximè num.* 20. dicens, quod vbi enunciatur ſolemnitas, præſumitur interueniſſe ex *Bal. Bertazol. Socin. Alexand. Ruin. Rotta. Alciat. & alijs*, dicens rem eſſe indubiam, *Crauet. de antiq.* 2. *p. verſ. ex præmiſsis. num.*
3 7. 19. 20. dicens, ſufficere ad validitatem decreti, quoad ſolemnitatem, ſi fuerit in eo enunciata, & loquitur *Graci.* in decreto Curatoris minori dãdi, & etiam *Menoch.* & ſupra omnes Dominus *Abbas in cap. ſicut num.* 7. *in fine.* vbi magiſtra-
4 liter dicit, quod ſi in inſtrumento ſit mentio de ſolutione extrinſeca, & illa potuit tunc interuenire, præſumitur pro ea, & non eſſe amplius quærendũ, ſed ſtatur decreto enuncianti *§. fin. inſt. de fideiuſſo. l.* 1. *vbi gloſ. C. de fide inſtr. & in caſt. filij minor. in c. quoniam de probat.* ſi ergo in decreto, vbi magna cauſæ cognitio debet adhiberi, hoc ita eſt, ergo à fortiori in decreto Tutoris, Curatoris, & ſimi-
5 lium, in quibus leuis cauſæ cognitio requiritur, vt in caſu præſenti, pro vt in his terminis loquuntur DD. ſupra dicti.

Et generaliter, vbicunque ſolẽnitas potuit adhiberi tem-
6 pore actus, & ex proceſſu non apparet de eius defectu, quia poteſt alibi eſſe ad partem, ſic enunciata præſumitur interueniſſe, *Abba. Cran. vbi ſupra. vulgato conſilio Caſtr.* 81. ſecus vbi apparet de ea, minus tamen ſolemni, vt per eos.

Et in terminis de decreto re-
7 quirente tantum leuem cauſæ cognitionem, vt in decreto Tutoris, Curatoris, vbi enunciantur ſolemnitates etiam in genere tenet *Alciatus de præſumption. reg.* 3. *præſum.* 10. *num.* 14. *verſ. aut loquimur in decreto, etiam Aretinus conſ.* 36. *num.* 7. *Iaſon. in l. qui in aliena num.* 12. *de acquiren. hæreditat. Caſtrenſis in l. cum hiſ. §. ſi Prætor. ff. de tranſact. Alexan. Antonius Gabriel, & alij relati per Menochium vbi ſupra num.* 28. *cum ſequentibus. Craueta, Abbas, Gracianus vbi ſupra.* loquentes de curatore, & tutore; quomodocunque conſtet (dicit *Gracianus*) quod

quod Iudex adhibuit cauſæ co
gnitionem,ſiue ex enunciatio-
ne directè,vel indirectè id enũ
ciante, vel aliàs ſufficiet ad va
liditatem illius, qui omnino vi
dendus in materia, & ſic con-
cludendum, enunciationem
ſolemnitatis, ſpecialiter hic
factam, ſufficere abundan-
ter, nec de hoc poſſe aduoca
tum aliquem cum ratione du-
bitare.

Circa rectitudinem iuſtitiá,
& iniuſtitiam decreti, dicunt
DD.quod vbi fuit à Iudice in-
8 terpoſitum adhibitis ſolemni-
tatibus præſumitur pro rectitu
dine illius, etiam in rebus pon
deroſis, in quibus magna cau
ſæ cognitio requiritur, velut-
ad vendendum alienãdum bo
na minoris, Eccleſiæ,ſic ex *Bar.
Rom. deducit Menoch. vbi ſupra.
num.* 48.& à fortiori in decreto
requirente tantũ leues ſolem-
nes, & leuem cauſæ cognitio
nem ex *Bart. Alex.Corn. & alijs
deducit Menochius nu.* 49. *Crauet.
9 vbi ſupra. Iaſon in l. nec quicquam.
numero* 79. *Damhouder. in pa-
troc. Pupillo. tit. de tutor.& curat.
munere c.* 8.*num.* 41.& in termi
nis loquendo de curatore fu-
rioſo, *Alex. conſ.* 85.*col.* 3. *verſ.
& pro tali decreto.lib.*2.*Corn.* 69.
num. 30.*in* 1, *Anton. Gabr. lib.*2.
col. 2. *tit. de ſenten. gloſ.* 5.*num.* 3.
Menoch. praeſ. 44.*lib.* 6.*præſump.*
nec obſtat ſi dicatur, quod vbi
10 primum decretum non fit,nec
conſtat de legitima cauſa,vi-
ciatur tanquam ex falſa cauſa,
& ſecundum præualet, debet
enim aduerti, quod hæc duo
ſunt incompatibilia,abeſſe cau
ſam legitimam, & falſam eſſe,
nam falſa eſt, quando adhibe-
tur falſa,abeſt quando ſine cau
ſa ſaltem legitima datur,vtro-
11 que caſu eſt nullũ,ſed noſtra
quæſtio eſt, an adfuerit legiti,
ma cauſa, quæ vt dixi præſu-
mitur ex communi, & magis
communi,ex *Crauet. Menoch.&
12 alijs ſupra dictis*, & licèt in cõtra
rium adducatur *Iaſon. in l. nec
quicquam. Decius, Angel. Crauet.
& alij, quos refert Menoch. num.*
16.tamen eos omnes ex com
muni reprobantur, *Crauet. Me-
noch. ibi. & Gracian. vbi ſupra.*
quidquod ſi *Iaſonis* aſſumptum
bene cõſideramus, videbimus
eum loqui,vbi magna diligen-
tia,& cauſæ cognitio eſt adhi-
benda, vt in decreto alienandi
*n.*70.& nõ in caſu vbi leuis dili
gẽtia ſufficit&ſi paulo inferius
eum legas *num.* 70. inuenies,
eum opinionem mutaſſe, non
ſolùm vbi enunciatur ſolemni
tas,ſed etiam vbi non enuncia
tur, hæc tamen vltimum,
cum *diſiunctione* accipi oportet,
vt per *Menoch. à num.* 23. *cum
ſeqq. Decius* etiam contrarium
tenuit,mutando opinionem *in
cap.quoniam contra, de prob.nu.*42.
*Crauet. etiam de antiquit. vbi ſu-
pra.& in reſponſo pro genero. n.* 10.
Denique, quos tunc allegauit,
mutarunt opinionem, ſequuti
poſtea communem, & veram,
neque reperio, quo authore
ſuam opinionem dicant verio-
rem in puncto iuris, cum ſit
contra omnes.

Minusque nocet breuitas
temporis, & præcipitatio alle-
13 gata ad inualidandum decre-
tum,iuxta opinionem *Caſtrenſ.
conſ.* 38. *col. vltima in* 2. *& alios,*
quos

quos adducit *Gracian. d. diſcept.* 153. *num* 1. nam primo non ita fuit in caſu iſto, vbi fuit facta viſura per Dominos de Conſilio, vt eſt probatum, & quia in his actibus ſolēt interuenire conſanguinei regulariter, ob quod de conſuetudine obſeruantur hæc decreta, dicit *Puteus deciſ.* 34. *lib.* 1. *Graci. deciſ.* 130. *Ruin.* 91. *in fin lib.* 5.

Quanto magis, quia ſententia non viciatur, quia lata cum
14 breuitate temporis, ſi in eo breui tempore potuit, Iudex ſe informare, vt ex *Alex. Bald. Crau. Mandoſ. & alijs, reſoluit Gracian. num.* 7. & hoc caſu, quæ maior diligentia, quam Iudicis, & duorum Cōſiliariorum viſura.

Sed vt nulla remaneat dubitatio, dico quod ex quo d.
15 *Balthaſar*, non eſt Curator per ſententiam tranſactam in rem iudicatam, non poteſt opponere de nullitate breuitatis temporis, quia eius non intereſt, *Caſtr.* 160. *ſuper vltimo in* 1. *Cranet.* 170. *nu.* 5. *in terminis Gracian. vbi ſupra.*

DECISIO CCCCXXIIII.

An ratione adminiſtrationis quis ſortiatur forum, & fuit declaratum quod ſic coram Iudice competentiarum in cauſa inter Eccleſiam Sancti Victoriani, & Ioannem Ferrer anno 1593.

SVMMARIVM.

Laicus ratione aſſumptæ adminiſtrationis rerū Eccleſiaſticarum ſortitur forū Iudicis Eccleſiaſtici, n. 1.

Laici conductores decimarum ad reſtitutionem pretij non poſſunt compelli, niſi coram Iudice ſeculari, num. 2.

Laici conductores declinantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, etiamſi ſe non ſubmiſerint iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, coram Iudice Eccleſiaſtico, quando conueniuntur, num. 3.

Eccleſiaſticus Iudex eſt competens in reſtitutione fructuū adminiſtrationis Eccleſiaſticæ, & in reditione rationis, num. 4.

Commiſſarij Cruciatæ tantum ſunt

ſunt Iudices inter cruciatã, & adminiſtratores, non vbi negotium ventilatur inter ipſos adminiſtratores ſolum, num. 5.

Commiſſarij Cruciatæ limitatã iuriſdictionem habent, n. 6.

Commiſſarij Cruciatæ, in quibus caſibus ſint Iudices competentes, num. 7.

LAicus ratio
ne aſſum
ptæ admi
1 niſtratio-
nis rerũ
Eccleſia-
ſticarum
ſortitur
forum Iudicis Eccleſiaſtici, &
coram illo de geſtis rationem
reddere tenetur, *Socin. in rub. de foro competenti. num. 1. in fin. & in cap. licet caſu 24. eodem tit. Rebuf. in tractatu, quando ſeculares cognoſcant poſſeſ. de Eccleſ. nu. 33. Azeb. in l. 4. tit. 4. lib. 1. nob. recop.* & probatur textu expreſſo ad hoc in *c. indicatũ. 89. diſtinct.*

Nec obſtat laicos conducto
2 res decimarum ad reſtitutio-
nem prætij non poſſe compelli
niſi coram ſuo ſeculari Iudice,
Cobar. pract. 35. num. 2. verſ. 5.
3 nam contrarium obſeruatur,
ita vt quantumuis laici condu
ctores iuriſdictionem Eccleſia
ſticam declinauerint, etiam ſi
non ſe ſubmiſerint iuriſdictio-
ni Eccleſiaſticæ, coram Iudice
Eccleſiaſtico conueniuntur, &
ita reprobans opinionem *Co-*
4 *uar.* affirmat *Azeb. in l. 10. nu. 58. tit. 1. lib. 4. nob. recep.* vbi
aſſerit, ita pluries vidiſſe cauſas huiuſmodi remiſſas Eccleſiaſtico per Cancellariam Valliſolleti. Secundò reſpondeo, etiam conceſſa opinione *Couar.* non contrariari concluſioni noſtræ, ibi enim loquitur de reſtitutione prætij redacti ex fructibus decimarũ, hic loquimur in reſtitutione ipſorummet fructuum adminiſtrationis, & in redditione rationis, quo caſu DD. ſupra allegati Eccleſiaſticum eſſe Iudicem competentẽ aſſeuerãt, & ita intelligi debet prædicta oppinio, ne aliàs videatur contraria communi reſolutioni Doctorum.

Neque obſtat ſecundo, Com
5 miſſarios Cruciatæ tantũ eſſe
Iudices inter cruciatã, & admi
niſtratores, non vbi negotium
ventilatur inter ipſos admini-
ſtratores ſolùm, primo enim
reſpondeo, id eſſe contra ex-
preſſum textum in *d. c. iudicatum.* ibi, *atque inter eos, Eccleſiæque veſtræ ruſticos cauſam examinare ſubtilius*. Secundo
etiam, ſi prædicti Commiſſarij
6 ita limitatam iuriſdictionẽ ha-
berent, ſufficit inter ipſos admi
niſtratores tractari quæſtionẽ
dependentem á cauſa principa
li Bullæ Cruciatæ, cum agatur
de reddenda ratione fructuũ.
& emolumentorum illius, vt
7 prædicti Commiſſarij ſint Iudi
ces competentes dictæ cauſæ,
Bar. in l. cum eorum. in pri. lectu. n. 2. C. de ſent. & interlo. omni. iud. Paul. in l. fi. C. ſi aduerſus fiſcũ, optimè Boſ. qui eſt videndus in *tit. de foro cõpe. nu.* 117. & melius *Surd. conſ. conſ.* 280. *à n.* 17. vbi alijs rationibus hoc comprobatur.

Lai-

DECISIO CCCCXXV.

An conſeruator Bullæ Sanctæ Cruciatæ poſsit cognoſcere de manifeſtis iniurijs illatis ſuis officialibus, & quando dicitur turbata iuriſdictio alicuius ad conſequendam iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

Facta ſpecies figuratur, numero 1.

Appellitus fuit prouiſus ad inſtantiam Procuratoris fiſcalis Sanctæ Cruciatæ ob iniuriam verbalē, & aliàs illatas Alguacilo Sanctæ Cruciatæ, num. 2.

Conſtare debet de qualitate circunferente iuriſdictionē Iudicis ſecularis, vt in eius fauorem competentia declaretur, num 3.

Probatio qualitatis circumferentis iuriſdictionem Iudicis, legitimam delicti probationem præſupponit, num. 4.

Commiſſarij Sanctæ Cruciatæ an habeant iuriſdictionem, ibidem.

Delegatus tantum cognoſcit de manifeſtis iniurijs, ibidem.

Sententia fieri debet in fauorem Iudicis ſecularis habētis intentionem fundatam, ibidem.

Conſeruatorū materia parum, aut nihil habetur in iuribus antiquis, num. 5.

Conſeruator nudus, & purus ſimpliciter ad defendendū datus, non cognoſcit iudicialiter, niſi de notorijs iniurijs, num. 6.

Conſeruatores iudicare debent ſecūdum formam reſcripti, & ad limites ſuæ poteſtatis, num. 7.

Conſeruatores ex forma reſcripti cognoſcere poſſunt de iniurijs, etiam ſi non ſint notoriæ, num. 8.

Iuriſdictio conſeruatoris ex forma reſcripti cognoſcitur, numero 9.

Forma reſcripti conſeruatoris refertur, num. 9.

Qualitas manifeſte per partem negata, an ſit probāda, n. 10.

Delegati, & Commiſſarij Sanctæ Cruciatæ in rebus tangentibus fidem, & contra turbatores iuriſdictionem habent, num. 11.

Iureſdictio, qua Iudices Eccleſiaſtici cognoſcunt de ſecularibus, à Theologos appellatur

tur indirectà, vbi ſcilicet agitur de periculo animarum, aut de materia ſpiritualium, num. 12.

Exercitium iuriſdictionis ſecularis plures ſancti Patres denegant Eccleſiaſticis & Eccleſia in habitu habet iuriſdictionem temporalem, ibidem.

Iuriſdictionem turbare videtur, licèt ex cauſa priuata offendat, num. 13. *& extra officium, num.* 14.

PRoceſſus Procuratoris fiſcalis Domini noſtri Regis ſiue ſãctæ Cruciatæ in præſenti Aragonum Regno contra Martinum de Aguero ſuper competentia iuriſdictionis, actuario Ripol.

1 In menſe Septembris anno 1612. coram Cancellario competentiarum don Henrico de Caſtro, & de Cerbelione, per ſuſpicionem D. Gabrielis Sora Cancellarij ordinarij, & de legati ſanctæ Cruciatæ, fuit dictum, competentiam iudicis ſecularis locum habere, & de iure procedere.

2 In hoc proceſſu, ex quibusdam verbalibus, & alijs iniurijs dictis, & illatis à Martino de Aguero Iuſtitia villæ de Sos cuidam Petro Ramon Alguazirio ſanctæ Cruciatæ, fuit appellitatum ad inſtantiã Procur. fiſcalis eiuſdem Cruciatæ corã delegatis conſeruatoribus, & prouiſſo appellitu contra dictum M. de Aguero, præſentataque per eum firma, & forma ta hinc inde competentia, fuit

3 pronuntiata in fauorem Iudicis ſecularis, ex ſequẽtibus motiuis.

Motiuum.

EX eo, & aliàs, quoniam non conſtat de qualitate circumferente iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici, quæ legitimam delicti probationem præſuponit, de quo non conſtitit ſecundum iuris regulas.

Duplex inſpectio occurrit, prima circa iuriſdictionem, an

4 Commiſſarij ſanctæ Cruciatæ haberent iuriſdictionem, ſecunda; an legitime cõſtaret de delicto dicti M. de Aguero, & quia ſuppoſita iuriſdictione de manifeſtis iniurijs tantum cognoſcit delegatus, *c.* 1. *de offi. & poteſt. iud. deleg. in* 6. multa nouiſſimè *Gutierrez lib.* 4. *q.* 63. addenda hijs, quæ tradiderat *lib.* 3. *pract. q.* 9. quia non conſtitit de qualitate manifeſtæ iniuriæ

5 fuit lata ſententia in fauorem ſecularis, habentis fundatam intentionem.

Delegatus enim conſeruator ſolum de manifeſtis iniurijs cognoſcit, *d.c.* 1. *c. fi. eodem tit.* de qua materia conſeruatorum per iura antiqua parum,

6 aut nihil habetur, *gloſ.* 1. *in d.c.* 1. *in principio, Io. Andr. ibi quod DD. omnes ſequuntur Ioan. And. Fran. Anchar.*

Ancharr. Geminia. Speculator. tit. de officio deleg. rum. 24. iudicialiter tamen nō cognoſcunt, ex quo requiritur qualitatis manifeſta, ſed hoc intellige in nudo,
8 & puro conſeruatore, ſimpliciter ad defendendū dato, nullā poteſtatem ex forma reſcripti habente, qui tunc ſolum de notorijs cognoſcit, ſecus ſi ſpecialem in reſcripto poteſtatem haberet, nam ex forma illius iuriſdictio conſeruatoris cognoſceretur, & penderet, *c. porro. de pri*
9 *uil.* vbi varias reſcriptorū conſeruatoriæ formas referunt, *Gemini. hic in fin. Ioan. And. etiam in fi.* in quibus etiā aliquando caue-
10 tur, q; ordinē iuris obſeruent.

Quid autē ſi qualitas manifeſti per partē negetur, an ſit probanda, & per quē, latiſſimè
11 Nos *de inhibi. c. 5. §. 6. vbi latè.*

Maior tamen difficultas verſabatur circa priorē inſpectionem, in qua tamen Conſiliarij omnes concordes fuerunt eius opinionis, vt libenter faterētur delegatos, & cōmiſſarium Sāctæ Cruciatæ, in rebus tangentibus eam, & contra turbantes miniſtros iuriſdictionē habere nā ſumus Pōtifex, & miniſtri eccleſiaſtici habent iuriſdictionē in laicos in ordine ad ſpiritualia *vt poſt Boua. li. 2. Polit. c. 17. n. 44.* tenēt multi, maxime quia expeditio, & publicatio Bullæ tā reſpe-
12 ctu indulgētiarūquā quæſtorū ſpiritualia reſpiciat, *vt in Concil. Trid. ſeſ. 21. c. vlti. de refor.* non eſt dubiū ad Sūmū Pontificē pertinere, & potuiſſe delegare alijs vt videtur ſentire, *vbi Azebed. tit. 10. lib. 1. nouæ recopil.* hinc cōſequitur contra turbantes dictā iuriſdictionē, & miniſtros poſſe pœnali iudicio procedere, *l. 1. ſi quis ius dice. non obtemp. vbi Cagnol. n. 19. & 71. Iaſ. 29. l. prohibitū vbi Lucas de pœnis, & Ioan. Bapt. de iure fiſ. lib. 10. Menoch. conſ. 230. nu. 16. Puteus de ſyndi. verb. notorium nu. 15. Salcedo ad Bern. c. 39. n. 2. Segura in directo 2. p. c. 6. n. 11. Nos c. 9. § 2. n. 65. de inhib. Decia. in tract. crim. tom. 1. li. 4. c. n. 9. 141. Bar. in l. ſi quis libertatem, ff. de petitio. hæred. Bart. Imol. Paul. in l. addictos n. 6. C. de epiſcop. audi. Thom. Boſius de iure ſtatus, ſiue iu-*
13 *re diuino, & naturali c. 17. Angel. in l. vt vim de iuſt. & iur. Paris de puteo de ſyndicat. ver. niſi contra officialem, in fin. Bouadilla vbi ſup. Fran. Marq. q. 215.* & hanc iuriſdictionem appellant theologi indirectā poteſtatē, qua cognoſcunt de ſecularibus, vbi agitur de beneficio animarū, & rerū ſpiritualiū, *Nos de inhibitio. c. 9. §. 2. n. 13. & in epiſtola Regia in 2. tho. deciſ. latiſſimè, ſequitur Auiles in c. prætor. c. 20. nu. 4. cum ſeq. Durādus, Cayeta. Sotus, Nauar. Victor. Turrecremat. & alij relati à Paramo. lib. 3. q. 4. nu. 3. de Origine inquiſ.* vbi dicit cōmunem canoniſtę etiam, & multi ſancti patres denegantes eccleſiæ exercitiū iuriſdictionis tēporalis à tēpore Pōtificatus, fatentur planè in habitu habere eccleſiā poteſtatē tēporalē in laicos, ſi legitima cauſa concurrat in ordine ad ſpiritualia, *Butrius in c. per venerabilē, col. 6. nu. 10. Innocen. Abb. in c. nouit. de iudi. infiniti, quos allego in d. epiſtola Regia pagin. 8. li. Z. & c. 8. §. 1. n. 234*

Et licèt poſſet dubitari, ſi Papa potuit in præiuditiū regalis & ſecularis iuriſdictionis addere caſum, in quo laici traherentur ad eccleſiaſticū forū, per ea quæ adducit *Salcedo ad Bern. Diez c. 3. verſ. verius*, tamen tū attenta cōſuetudine ſatis in præſenti proceſſu probata, tum quia hoc fit in ordine ad ſpiritualia dictā iuriſdictionē etiā laicos cōprehendere in confeſſo eſt,

poſsit de his qui corã teſtibus rogatus fuit, num. 8.

Actus publicatio, & ſtipulatio nec neceſſaria, nec de ſubſtantia inſtrumenti eſſe videtur, num. 9.

Notarij vt in plurimum publicare acta de quibus rogantur ſolent, num. 10.

Omiſsio eius quod neceßarium non eſt, nocere neutiquam debet, num. 11.

Teſtantis, & decedentis volũtatem alioqui perfectameuer ti, propterea quod in puncto requiſito ſolemnitas ſubſcriptionum non fuerit adimpleta, ſatis durum ac inhumanum eſt, num. 12.

Fori diſpoſitio, iubens ſolemnitatem ſubſcriptionum in teſtamento requiri, caſu quo teſtator Dei ſecretò iudicio inopinatè, & ſubitò deceſsit, locum non habet, nec habere poteſt, num. 13.

Motiuum.

DIe decimo ſexto Martij anno 1552. *Eadem die in proceſſu dõna Eluir de Mẽdoça ſuper ciuili, dominus Ia. de Luna tel. facta relatione &c. & particulari reſponſione fuit voti, & opinionis, quod debet pronuntiari attentis contentis, & abſolui nobilem don Franciſcum de Mendoça princip. Io. Pilares proc. conuentum, à contentis in petitione contra eũ oblata à principalibus P. Lopez, & M. Ferrer procur. ſuper præmiſsis perpetuum ſilentium imponendo, & cum his declarari, notam, regiſtrum, & inſtrumentum teſtamenti nobilis don Albari de Mendoça fore vera, & veritatem continere, neutram partium in expenſis cõdemnando, ex eo quia attentis contentis in proceſſu, & alijs in foro iuſtitia, & ratione cõſiſtentibus conſtat, intentionem agentium non eſſe ſufficienter fundatam contra notam, regiſtrum, & inſtrumentũ dicti teſtamenti, immò cõſtat de his, quæ ſufficiunt in fauorem regiſtri, & inſtrumenti dicti teſtamenti, nam ex proceſſu clarè conſtat, dõ Albarum morti proximum coram notario, & teſtibus in numero ſufficienti, eius mandato ad teſtamentum condendũ conuocatis, ſana mente, rectò iudicio ac deliberatè ſuum teſtamentum condendo, & ordenando, diſpo*
1 *ſuiſſe, & ordinaſſe contenta in dicta nota, ſiue priſila, neque conſtat aliquid vltra ordinare voluiſſe, immò præſumitur quod nihil aliud voluerit diſponere,*
2 *vbicunq; enim teſtator integre, & complete ſuã voluntatem declarauit corã notario, & teſtibus, & ſic non datur defectus voluntatis, ſed alicuius poſitiuæ ſolemnitatis valet,* Iulius Clarus §. teſta-

teſtamẽtum q. 7. per totã, & q. 9. *vbi apparet de communi, & magis communi, neque conſtat dictum don Aluarum, actũ*
3 *teſtandi, vel eius perfectionem voluiſſe in futurum aliquo modò differre vel ſuſpendere, ex quibus cõſequens eſt, teſtamentũ perfectum fuiſſe, & notariũ rogatum de tali volũtate perfecta*
4 *inſtrumentum potuiſſe conficere. Neque dictũ teſtamentum imperfectum reddit, etiã quoad extraneos defectus ſcripturæ non perfectæ neq; lectæ, quaſi actum videretur quod ibi ſcriberetur, & eo vſq; diſpoſitionem ſuſpenſam. Quoniam conſiderato, quod notarius, & non teſtator dixit quod ibi ſcriberetur, & ratione expreſſa, propter quam volebat quod ſcriberetur, & qualitate ſcripturæ, quam ibi voluit fieri, & tempore quo illud dixit, & alijs ex proceſſu reſultãtibus & in foro iuſtitia, & ratione conſiſtentibus, ſatisclare cõſtat, quod in caſu occurrẽti non fuit actum vt teſtamentum ſuſpenderetur, quouſque ſcriptura fieret, & lecta eſſet, & à teſtatore approbata, minuſque nocerent inſtru-*
5 *mento teſtamenti teſtes inſtrumentarij, quia de illis expeditum eſt de foro contra inſtrumentum non admitti, dum deponũt*
6 *quod teſtamentum non fuit per notarium teſtificatum, nec ſtipulatum, quoniam notarius vir probatæ fidei & legalitatis atteſta-*
7 *tur contrarium, cuius dictum in his quæ ad notarium pertinẽt in conſideratione eſt, etiam cõtra dicẽtibus teſtibus, præcipue iſtis, quorum fides eſt valde ſuſpecta, præmaxime Petri Guallat atten*
8 *tis contentis in proceſſu, & licet verùm dicerent, nihil impedit, quin notarius conficere poſſit inſtrumentum de his, quæ rogatus fuit coram teſtibus, licet alias nõ publicauerit, vel ſtipulatus fue-*
9 *rit actum, de quo fuit rogatus, quæ publicatio, & ſtipulatio neceſſaria non videtur, nec de ſubſtantia inſtrumenti, ſaltim in caſu occurrenti, in quo ex ſupra dictis apparet talem ſcripturam nõ interueniſſe ad ſuſpendendũ voluntatem teſtatoris, licet vt plu-*
10 *rimum notarij ſoleant publicare, & ſtipulari acta de quibus rogantur, prout in noſtro caſu, ſi teſtibus credimus, Notarius dixit, quod faceret, & fecit, prout ipſe aſſerit, aut ſaltem feciſſet, ſi repentina, & inopinata teſtatoris mors non impediſſet, ſed vt*
11 *dictum eſt, omiſſio eius quod neceſſarium non erat, nocere non debet. Nec etiã obſtat, quod Matthæus de la Quadra alter ex teſtibus negat, ſe fuiſſem nominatũ in teſtẽ dicti teſtamẽti, quoniam notarius atteſtatur contrariũ, et ſi verba ſubſcriptionis dicti Mat*

thæi rectè perpendatur, & intelligatur, ex illis deprahenditur potuiſſe notarium illum aſſumere in teſtem rogatum, licet tempore actus expreſſe eum non nominaſſet, non etiā videtur ob-
12 *ſtare inſtrumento, quod ſolēnitas ſubſcriptionū, à foro requiſita tē pore actus non interueniret, ſed multò poſt mortuo iā teſtatore, quoniā ſatis durum, & plenè in humanum videretur, decedētis voluntatem alioqui perfectam, & de cuius volūtate nullatenus dubitatur, propterea euertere, quod in puncto requiſito ſolēnitas ſubſcriptionum non fuerit adimpleta, cum facto & Dei ſecreto iudicio propter ſubitam, & inopinatam teſtatoris mortem, quæ omnia turbauit, & impeditus fuerit notarius ſine aliqua eius*
13 *aut alterius culpa tunc ſolemnia ſubſcriptionum adimplere, quæ tamen poſtea diligenter curauit adimplere, & adimpleuit, nec fori diſpoſitio iſtum caſum comprehendere voluit, poteſt nec debet, præcipuè cum etiam non occurrenti tali impedimēto, & in opinato caſui probatum ſit in proceſſu, & paſſim videmus, notarios vt plurimum non ſeruare ad vnguem ſolemnitatem dicti fori quo ad tempus ſubſcribēdi.*

Sic fuit iudicatū in curia Iuſtitiæ Arago. in proceſ. Domnæ Eluiræ de Mendoça ſuper ciuili die 6. Martij anno 1552.

DECISIO CCCCXXI.

Petrus Ribera vēdidit Ioāni Lopez Paſcualia omne ſuū oleum clarū, & purum, quod colligeret ad rationem 24. ſolidorū pro roba, oleum autem prænſatum ad rationem 14. ſolidorum. Petrus immiſcuit prænſatū cum claro, Ioannes recuſabat accipere oleum, & ſoluere, quia ipſe emerat clarum, & prænſatum diſtinctim, non verò mixtū, dubitabatur, an hoc poſſet, & fuit iudicatum pro Ioanne.

An emēs oleum clarum, tantum teneatur accipere mixtum prænſatum.

SVMMARIVM.

Mixtum ſub ſimplicibus in contractibus, quorū materia eſt odioſa, nunquā continetur, & omiſſum in eis pro omiſſo habetur, nu. 1.

Interpretatio omnis reſtrictiua, & extenſiua in regno vbi ſtamus chartæ, reijcitur, n. 2.

Mixtum ſub ſimplicibus contineri, ex quadam interpretatione emanat, numero 3.

Oleum netum, & clarum vno pretio emens, expreſſatū autem

tē, alio, mixtum ex vtroque recipere non tenetur, nu. 4.

Qualitas ſubſtantialis ſpeciem, prætium, & valorem mutat, num. 5.

*Vinū vetus, etſi nouo meliùs ſit, ſolui pro nouo nō valet, n.*6.

Oleum mixtum deteriùs, & minùs æſtimabile oleo claro reputatur, num. 7.

Qualitas ſubſtantialis ſi mutata ſit, ſubiectum mutat, & eum in diuerſa ſpecie collocat, num. 8.

Qualitas ſubſtantialis dicitur illa, quæ loco cauſæ finalis materiæ, vel ſubſtantiæ habetur, num. 9.

E A ratione,
quia mix-
tum nun-
1 quam cōti
netur ſub
ſimplici-
bus, in cō-
tractibus, quorum materia eſt
odioſa, & ſtricta, & omiſſum
habetur pro omiſſo, *l. quidquid
adſtringendæ ff. de verb. obligat.* &
in omni materia ſtricta, & odio
ſa, *Ang. in §. omnium num. 3. de
action. Romanus conſ. 294. num. 4.
& ibi additio Mandoſij. Mant. lib.
4. de coniect. titulo 11. num. 13. Ti-
raq. poſt leges connubia: gloſſa 5. nu.
71. alundea Euerar. in loco ab æquip-*
2 *polentib. nu. 16. Magon. deciſ. lucenti.
91. num.* 1. maximè vbi ſtatur
3 chartæ, & reijcitur omnis in-
terpretatio reſtrictiua, & ex-
tenſiua, vt in Regno, *obſer. 1. de
æquo vulnera,* nam quod mixtum
contineatur ſub ſimplicibus,
ex quadam interpretatione e-
manat. *l. quid ergo §. 1. ff. de his
qui notan. infamia,* quod in Arago
nia, vbi ſtamus chartæ, non ad-
mittitur, quia eſt reiecta inter-
pretatio, *ita tenet Iaſſ. conſ. 50. n.
3. Rolan. conſ. 51. num. 18. in 3. Cur-
tius Iunior conſ. 6. num. 7. Ruin. conſ.
70. n. 2. volum. 1. & conſ. 240. nu.
104. Decianus conſ. 60. n. 43. in 3.
& alij multi, quos allegat Pleban. in*
4 *ſcholijs §. feras num. 24.* Cumque
Ioannes emerit oleum netum,
& clarum vno prætio, expræſ-
ſatum autem, alio, non tene-
tur admittere mixtū ex vtroq;
5 Et licet eiuſdem ſpeciei ſit
oleum, tamen qualitas ſubſtan
tialis mutauit ſpeciē, prætiū, &
valorem, quod Ioannes noluit
6 emere, iuxta tradita per *Alber.
in l. vinum ff. ſi certum petatur verſ.
quæris cū gloſſa,* vbi dicit, quod vi
num vetus nō poteſt ſolui pro
nouo, licet meliùs ſit nouo, &
hoc propter diuerſam qualita-
tē, quantò magis procedet vbi
7 mixtū eſt deterioris cōditionis
vt in caſu præſenti, vbi oleum
8 mixtū deterius, & minùs æſti-
mabile eſt. Quid quod mutata
illa qualitate bonitatis diuerſā
efficit ſpeciē mixtū à ſimplici-
bus, qualitas enim illa eſt ſub-
ſtantialis mutans ſubiectū, &
reponēs in diuerſa ſpecie, *Bart.
Bald. & Iaſſ. n. 10. in l. ius ciuile de
Inſt. & iure Ang. in l. & an eadem*
9 *§. 1. de except. rei iudicatæ.* Qualitas
autē ſubſtantialis dicitur *ſecun-
dum Bald. in rubr. de rerū diuerſ. col.
penul. q. 6.* quæ habetur loco cau
ſæ finalis, materiæ, vel ſubſtan-
tiæ, quia tunc mutata qualitate
mutatur effectus, cauſa autem,
ſeu qualitas finalis in hac ēptio

ne fuit, bonitas olei, & ſic meritò conſtituit rē in diuerſa ſpecie, *ita comprobat Brunus in tract. de augmento concluſ. 3. principali. num. 8.* Diximus latiùs in deciſſionibus præcedentibus, vide in proceſſu Petri Ribera ſuper apprehenſione in Curia Iuſtitiæ Aragon. 1599.

DECISIO, CCCCXXII.

Decretum enuncians ſolemnitates adhibitas probat, imò præſumūtur in eo adhibitæ.

SVMMARIVM.

Tutor ſine decreto ſuper rebus pupilli compromittere nequeit, num. 1.

Decreti interpoſitio ad confirmationem actus neceſſaria ſemper præſumit, quod ordo iuris, & cauſæ cognitio præceſſit, num. 2.

Solemnitas, & ritus in actibus ſemper præſumitur, numero 3.

Solemnitates ſi in actu ipſius decreti enunciantur, omnia ſolemniter acta cenſentur, num. 4.

Enuntiatio ſolemnitatum omnia ſolemnia interueniſſe præſumit, etiam quando de ſolemnitatibus, talis actus qui requirit magnam, & diligentem cauſæ cognitionem, agitur, num. 5.

Alienatio bonorum Eccleſiæ, & alienatio bonorum minoris ſunt actus, qui magnam, & diligentem cognitionem cauſæ requirunt, numero 6.

NON obſtāte præſentis iuris firme inhibitione, in qua cōceditur, quod Petrus Lizana pupillus eiuſque tutores non compellantur contribuere in peytis, & cōtributionibus, in quibus nō contribuunt cæteri infantiones loci de Peralta, & aliorum locorum Regni, venit, & eſt dicta firma declaranda, vt dictus Petrus poſſit compelli, & conſtringi in caſibus in quibus ipſe & eius tutores fuerunt condemnati in quadam ſententia arbitrali per illius Tutores laudata, & approbata, præcedenti iudicis ordinarij decreto ad compromitendum cum vniuerſitate dicti loci de Peralta in partito.

1 Nam etſi tutor nequeat ſuper rebus pupilli ſine decreto compromitere, *vt poſt Dec. conſ. 39. num. 3. & ſeqq. & Simoncel. de decret. lib. 2. titulo 6. num. 71.*
2 *& ſeqq. concludit Portol. ad Molin. in §. tutor. num. 35.* quia tamen vbi

vbi reperitur interpoſitum decretum, quod eſt neceſſarium ad confirmationem actus, ſem
3 per præſumitur, quod ordo iuris, & cauſæ cognitio præceſſerit in decretis fori non contentioſi, & omnia præſumũtur ſolemniter, & rite acta fuiſſe, vt ſentit *Bal. in l. non enim aliter, numero 3. verſ. & nota de adoptio. & in l. cum hi. §. ſi prætor. el. 1. num. 3. de tranſaction. in l. quecunque, §. fin de publ. in rem act.* & in alijs locis, in quibus eum allegat, & ſequitur *Alex. conſ.* 125. *numero 5. vbi additio lib. 1. & conſ.* 80. *num.* 5. & ibi etiam *copioſa additio lib. 5. & Menoch. de præ-*
4 *ſumpt. lib. 2. præſumpt. 75. nu. 4. & ſequent. & Maſcard. ex communi de probation, conclu. 487. in principio, & 489. & 1167. nu. 10. & 1357. num. 24.* præſertim ſi in actu ipſius decreti enũ
5 cientur ſolemnitates, vt concludit *Rota in deciſ. Sacr. Pal. deciſ. 146. num. 8. parte 2.* propterea quod illarum enunciatio præſumit omnia ſolemnia interueniſſe, etiam quando agi-
6 tur de ſolemnitatibus illius actus, qui requirit magnam, & diligentem cauſæ cognitionẽ, ſicuti in alienationibus bonorum Eccleſiæ, & minoris, *Specul. in tit. de empt. & vend. §. nunc videndum num. 5. verſ. & breuiter*, quem ſequitur *Bal. in locis ſup. alleg. & alij multi*, quibus ſe ſubſcripſit *Bertach. in §. decretum. numero* 121. & permulti, quos commemorat *Simoncel. lib. 3. tit. 7. num. 41. & Menoch. de præſumpt. 75. num.* 12. Hinc per neceſſe dicẽdum videtur, quod præfata declaratio concedenda eſt pro vt conceſſa fuit in dicto proceſſu tutorum Petri Lizana ſuper iurisfirma infancioniæ, circa annũ 1597.

DECISIO CCCCXXIII.

An ſolemnitatis enunciatio in decreto facta valeat ad validitatẽ decreti, an verò non, & an præſumatur vera cauſa in decreto, & quid ſi appareat falſa, & concurrentibus duobus decretis, quod præualeat, nam primum decretum enunciabat certam ocularem inſpectionem eſſe per iudicem enuntiãtem factam, & in regio conſilio fuit dictum, ſufficere enuntiationem illius viſuræ, & ſic primum præferendum.

SVMMARIVM.

ENuntiatio ſolemnitatum in decreto ad alienandum res minoris, vel Eccleſiæ, & ſimilium, ſufficit ad hoc

vt præſumptio pro eo ſiet, num. 1.

Solemnitas interueniſſe præſumitur, ſi enunciata fuerit, num. 2.

Decreti validitas quoad ſolemnitatē inducitur, ſi ipſa ſolemnitas enunciatur, numero 3.

Inſtrumentum mentionem faciens de ſolemnitate extrinſeca, ſi illa tunc interuenire potuit, pro ea præſumitur, num. 4.

Solemnitas enunciata ſiquidem in decreto, vbi magna cauſæ cognitio requiritur, pro præſumpta habetur, à fortiori in decretis leuem cognitionem deſiderantibus, habebitur, num. 5.

Solemnitas vbicunque, & generaliter tēpore actus adhiberi potuit, & ex proceſſu de eius defectu non liquet, quia poteſt alibi eſſe, & ſic enunciata, interueniſſe præſumitur, num. 6.

Solemnitates in decretis tutoris curatoris, & illorū, quæ leuē tantum cognitionem cauſæ expoſcunt, etiam in genere enunciantur, num. 7.

Decretum ſi à Iudice adhibitis ſolēnitatibus interponatur, pro rectitudine ipſius in rebus magniponderis præſumitur, & à fortiori in decretis minoris ponderis, numero 8. & 9.

Decretum primum, de cuius confectionis legitima cauſa non conſtat, tanquam nullum, & ex falſa cauſa conceſſum, viciatur, & ſecundum præualet, numero 10.

Cauſam legitimam abeſſe, & falſam eſſe, incompatibilia ſunt, num. 11.

Decretum ſiue ſine cauſa detur, ſiue cum cauſa, quæ legitima non eſt, vtroque caſu nullum reputatur, numero 12.

Viſura ſi per dominos Iudices fiat, breuitas temporis, & præcipitatio ad inualidandum decretum allegata, nō præſumitur, num. 13.

Sententia breui tempore lata non viciatur, ſi in illo breui tempore pronunciari potuit, num. 14.

Oppoſitio de nullitate ob breuitatem temporis non poteſt fieri ab eo, qui Curator non eſt, nullum enim intereſſe ipſius vertitur, num. 15.

Cir-

1 CIrca decreti validitatem de duobus tantũ poteſt dubitari. Primò, de ſolemnitate, ſecundò de recto, & ſic illius iuſtitia, quantũ ad ſolemnitatẽ res eſt clara, quia in decreto ad alienandum, vendendum bona minoris Eccleſiæ, & ſimilia, vbi magna, & diligens cauſæ cognitio debet adhiberi, ſufficit enunciare ſolẽnitatem, vt pro ea præſumatur (non docto de contrario) vt ex *Specul. Bal. Federc. de ſen. Aretin. Imol. Alex. & alijs* 24. *DD.* deducit *Menoch. præſum.* 75. *lib.* 2. *num.* 12. dicens, communẽ, & magis communem, & veriſſimã, & in *l. ſcientium. n.* 21. *de verb. & in l. pacta noniſsima. numer.* 6.
2 ex hoc multa inferens, & reprobans contrariam opinionem, dicens, eam veram non eſſe, nec retinendam, *Iaſon in l. nec quiſquã. n.* 79. *tit. de officio. Pro cõ.* ita nouiſſimè tenet *Stepha. Gran. diſcept. forenſ. cap.* 153. *per totum, maximè num.* 20. dicens, quod vbi enunciatur ſolemnitas, præſumitur interueniſſe ex *Bal. Bertazol. Socin. Alexand. Ruin. Rotta. Alciat. & alijs*, dicens rem eſſe indubiam, *Cranet. de antiq.* 2. *p. verſ. ex præmiſsis. num.*
3 7. 19. 20. dicens, ſufficere ad validitatem decreti, quoad ſolemnitatem, ſi fuerit in eo enunciata, & loquitur *Graci.* in decreto Curatoris minori dãdi, & etiam *Menoch.* & ſupra omnes Dominus *Abbas in cap. ſicut num.* 7. *in fine.* vbi magiſtra-
4 liter dicit, quod ſi in inſtrumento ſit mentio de ſolutione extrinſeca, & illa potuit tunc interuenire, præſumitur pro ea, & non eſſe amplius quærendũ, ſed ſtatur decreto enuncianti *§. fin. inſt. de fideiuſſo. l.* 1. *vbi gloſ. C. de fide inſtr. & in caſt. filij minor. in c. quoniam de probat.* ſi ergo in decreto, vbi magna cauſæ cognitio debet adhiberi, hoc ita eſt, ergo à fortiori in decreto Tutoris, Curatoris, & ſimi-
5 lium, in quibus leuis cauſæ cognitio requiritur, vt in caſu præſenti, pro vt in his terminis loquuntur DD. ſupra dicti.

Et generaliter, vbicunque ſolẽnitas potuit adhiberi tem-
6 pore actus, & ex proceſſu non apparet de eius defectu, quia poteſt alibi eſſe ad partem, ſic enunciata præſumitur interueniſſe, *Abba. Cran. vbi ſupra. vulgato conſilio Caſtr.* 81. ſecus vbi apparet de ea, minus tamen ſolemni, vt per eos.

Et in terminis de decreto re-
7 quirente tantum leuem cauſæ cognitionem, vt in decreto Tutoris, Curatoris, vbi enunciantur ſolemnitates etiam in genere tenet *Alciatus de præſumption. reg.* 3. *præſum.* 10. *num.* 14. *verſ. aut loquimur in decreto, etiam Aretinus conſ.* 36. *num.* 7. *Iaſon. in l. qui in aliena num.* 12. *de acquiren. hæreditat. Caſtrenſis in l. cum hiſ. §. ſi Prætor. ff. de tranſact. Alexan. Antonius Gabriel, & alij relati per Menochium vbi ſupra num.* 28. *cum ſequentibus. Craneta, Abbas, Gracianus vbi ſupra.* loquentes de curatore, & tutore; quomodocunque conſtet (dicit *Gracianus*) quod

quod Iudex adhibuit cauſæ co
gnitionem,ſiue ex enunciatio-
ne directè,vel indirectè id enũ
ciante, vel aliàs ſufficiet ad va
liditatem illius, qui omnino vi
dendus in materia, & ſic con-
cludendum, enunciationem
ſolemnitatis, ſpecialiter hic
factam, ſufficere abundan-
ter, nec de hoc poſſe aduoca
tum aliquem cum ratione du-
bitare.

Circa rectitudinem inſtitiã,
& iniuſtitiam decreti, dicunt
DD.quod vbi fuit à Iudice in-
8 terpoſitum adhibitis ſolemni-
tatibus præſumitur pro rectitu
dine illius, etiam in rebus pon
deroſis, in quibus magna cau
ſæ cognitio requiritur, velut
ad vendendum alienãdum bo
na minoris, Eccleſiæ,ſic ex *Bar. Rom. deducit Menoch. vbi ſupra. num.* 48.& à fortiori in decreto
requirente tantũ leues ſolem-
nes, & leuem cauſæ cognitio
nem ex *Bart. Alex.Corn. & aliis deducit Menochius nu.* 49. *Crauet.*
9 *vbi ſupra. Iaſon in l. nec quicquam. numero* 79. *Damhouder. in patroc. Pupillo. tit. de tutor.& curat. munere c.* 8. *num.* 41.& in termi
nis loquendo de curatore fu-
rioſo, *Alex. conſ.* 85.*col.* 3. *verſ. & pro tali decreto.lib.*2. *Corn.* 69. *num.* 30. *in* 1, *Anton. Gabr. lib.*2. *col.* 2. *tit. de ſenten. gloſ.* 5. *num.* 3. *Menoch. præſ.* 44. *lib.* 6.*præſump.*
nec obſtat ſi dicatur, quod vbi
10 primum decretum non fit,nec
conſtat de legitima cauſa,vi-
ciatur tanquam ex falſa cauſa,
& ſecundum præualet, debet
enim aduerti, quod hæc duo
ſunt incompatibilia,abeſſe cau
ſam legitimam, & falſam eſſe,
nam falſa eſt, quando adhibe-
tur falſa,abeſt quando ſine cau
ſa ſaltem legitima datur,vtro-
11 que caſu eſt nullũ,ſed noſtra
quæſtio eſt, an adfuerit legiti-
ma cauſa, quæ vt dixi præſu-
mitur ex communi, & magis
communi,ex *Crauet. Menoch. &*
12 *aliis ſupra dictis*, & licèt in cõtra
rium adducatur *Iaſon. in l. nec quicquam. Decius, Angel. Crauet. & alii, quos refert Menoch. num.*
16. tamen eos omnes ex com
muni reprobantur, *Crauet. Menoch. ibi. & Gracian. vbi ſupra.*
quidquod ſi *Iaſonis* aſſumptum
bene cõſideramus, videbimus
eum loqui,vbi magna diligen-
tia,& cauſæ cognitio eſt adhi-
benda, vt in decreto alienandi
*n.*70.& nõ in caſu vbi leuis dili
gẽtia ſufficit,&ſi paulo inferius
eum legas *num.* 70. inuenies,
eum opinionem mutaſſe, non
ſolùm vbi enunciatur ſolemni
tas,ſed etiam vbi non enuncia
tur, hæc tamen vltimum,
cum *diſiunctione* accipi oportet,
vt per *Menoch. à num.* 23. *cum ſeqq. Decius* etiam contrarium
tenuit,mutando opinionem *in cap.quoniam contra, de prob.nu.*42. *Crauet. etiam de antiquit. vbi ſupra. & in reſponſo pro genero. n.* 10.
Denique, quos tunc allegauit,
mutarunt opinionem, ſequuti
poſtea communem, & veram,
neque reperio, quo authore
ſuam opinionem dicant verio-
rem in puncto iuris, cum ſit
contra omnes.

Minusque nocet breuitas
temporis, & præcipitatio alle-
13 gata ad inualidandum decre-
tum,iuxta opinionem *Caſtrenſ. conſ.* 38, *col. vltima in* 2. *& alios,*
quos

quos adducit *Gracian. d. diſcepr.* 153. *num* 1. nam primo non ita fuit in caſu iſto, vbi fuit facta viſura per Dominos de Conſilio, vt eſt probatum, & quia in his actibus ſolēt interuenire conſanguinei regulariter, ob quod de conſuetudine obſeruantur hæc decreta, dicit *Puteus deciſ.* 34. *lib.* 1. *Graci. deciſ.* 130. *Ruin.* 91. *in fin lib.* 5.

Quanto magis, quia ſententia non viciatur, quia lata cum
14 breuitate temporis, ſi in eo breui tempore potuit, Iudex ſe informare, vt ex *Alex. Bald. Crau. Mandoſ. & alijs, reſoluit Gracian. num.* 7. & hoc caſu, quæ maior diligentia, quam Iudicis, & duorum Cōſiliariorum viſura.

Sed vt nulla remaneat dubitatio, dico quod ex quo d.
15 *Balthaſar*, non eſt Curator per ſententiam tranſactam in rem iudicatam, non poteſt opponere de nullitate breuitatis temporis, quia eius non intereſt, *Caſtr.* 160. *ſuper vltimo in* 1. *Crauet.* 170. *nu.* 5. *in terminis Gracian. vbi ſupra.*

DECISIO CCCCXXIIII.

An ratione adminiſtrationis quis ſortiatur forum, & fuit declaratum quod ſic coram Iudice competentiarum in cauſa inter Eccleſiam Sancti Victoriani, & Ioannem Ferrer anno 1593.

SVMMARIVM.

Laicus ratione aſſumptæ adminiſtrationis rerū Eccleſiaſticarum ſortitur forū Iudicis Eccleſiaſtici, n. 1.

Laici conductores decimarum ad reſtitutionem pretij non poſſunt compelli, niſi coram Iudice ſeculari, num. 2.

Laici conductores declinantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, etiam ſi ſe non ſubmiſerint iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, coram Iudice Eccleſiaſtico, quando conueniuntur, num. 3.

Eccleſiaſticus Iudex eſt competens in reſtitutione fructuū adminiſtrationis Eccleſiaſticæ, & in reditione rationis, num. 4.

Commiſſarij Cruciatæ tantum ſunt

ſunt Iudices inter cruciatã, & adminiſtratores, non vbi negotium ventilatur inter ipſos adminiſtratores ſolum, num. 5.

Commiſſarij Cruciatæ limitatã iuriſdictionem habent, n. 6.

Commiſſarij Cruciatæ, in quibus caſibus ſint Iudices competentes, num. 7.

1 LAicus ratione aſſumptæ adminiſtrationis rerũ Eccleſiaſticarum ſortitur forum Iudicis Eccleſiaſtici, & coram illo de geſtis rationem reddere tenetur, *Socin. in rub. de foro competenti. num. 1. in fin. & in cap. licet caſu 24. eodem tit. Rebuf. in tractatu, quando ſeculares cognoſcant poſſeſ. de Eccleſ. nu. 33. Azeb. in l. 4. tit. 4. lib. 1. nob. recop.* & probatur textu expreſſo ad hoc in *c. indicatũ. 89. diſtinct.*

Nec obſtat laicos conducto
2 res decimarum ad reſtitutionem prætij non poſſe compelli niſi coram ſuo ſeculari Iudice, *Cobar. pract. 35. num. 2. verſ. 5.*
3 nam contrarium obſeruatur, ita vt quantumuis laici conductores iuriſdictionem Eccleſiaſticam declinauerint, etiam ſi non ſe ſubmiſerint iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, coram Iudice Eccleſiaſtico conueniuntur, & ita reprobans opinionem *Co-*
4 *uar.* affirmat *Azeb. in l. 10. nu. 58. tit. 1. lib. 4. nob. recep.* vbi aſſerit, ita pluries vidiſſe cauſas huiuſmodi remiſſas Eccleſiaſtico per Cancellariam Valliſſolleti. Secundò reſpondeo, etiam conceſſa opinione *Couar.* non contrariari concluſioni noſtræ, ibi enim loquitur de reſtitutione prætij redacti ex fructibus decimarũ, hic loquimur in reſtitutione ipſorummet fructuum adminiſtrationis, & in redditione rationis, quo caſu DD. ſupra allegati Eccleſiaſticum eſſe Iudicem competentẽ aſſeuerãt, & ita intelligi debet prædicta oppinio, ne aliàs videatur contraria communi reſolutioni Doctorum.

Neque obſtat ſecundo, Com
5 miſſarios Cruciatæ tantũ eſſe Iudices inter cruciatã, & adminiſtratores, non vbi negotium ventilatur inter ipſos adminiſtratores ſolùm, primo enim reſpondeo, id eſſe contra expreſſum textum in *d. c. iudicatum.* ibi, *atque inter eos, Eccleſiæque veſtræ ruſticos cauſam examinare ſubtilius.* Secundo etiam, ſi prædicti Commiſſarij
6 ita limitatam iuriſdictionẽ haberent, ſufficit inter ipſos adminiſtratores tractari quæſtionẽ dependentem á cauſa principali Bullæ Cruciatæ, cum agatur de reddenda ratione fructuũ. & emolumentornm illius, vt
7 prædicti Commiſſarij ſint Iudices competentes dictæ cauſæ, *Bar. in l. cum eorum. in pri. lectu. n. 2. C. de ſent. & interlo. omni. iud. Paul. in l. fi. C. ſi aduerſus fiſcũ, optimè Boſ.* qui eſt videndus in *tit. de foro cõpe. nu.* 117. & melius *Surd. conſ. conſ. 280. à n. 17.* vbi alijs rationibus hoc comprobatur.

Lai-

DECISIO CCCCXXV.

An conſeruator Bullæ Sanctæ Cruciatæ poſsit cognoſcere de manifeſtis iniurijs illatis ſuis officialibus, & quando dicitur turbata iuriſdictio alicuius ad conſequendam iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

Facta ſpecies figuratur, numero 1.

Appellitus fuit prouiſus ad inſtantiam Procuratoris fiſcalis Sanctæ Cruciatæ ob iniuriam verbalē, & aliàs illatas Alguacilo Sanctæ Cruciatæ, num. 2.

Conſtare debet de qualitate circunferente iuriſdictionē Iudicis ſecularis, vt in eius fauorem competentia declaretur, num 3.

Probatio qualitatis circumferentis iuriſdictionem Iudicis, legitimam delicti probationem præſupponit, num. 4.

Commiſſarij Sanctæ Cruciatæ an habeant iuriſdictionem, ibidem.

Delegatus tantum cognoſcit de manifeſtis iniurijs, ibidem.

Sententia fieri debet in fauorem Iudicis ſecularis habētis intentionem fundatam, ibidem.

Conſeruatorū materia parum, aut nihil habetur in iuribus antiquis, num. 5.

Conſeruator nudus, & purus ſimpliciter ad defendendū datus, non cognoſcit iudicialiter, niſi de notorijs iniurijs, num. 6.

Conſeruatores iudicare debent ſecūdum formam reſcripti, & ad limites ſuæ poteſtatis, num. 7.

Conſeruatores ex forma reſcripti cognoſcere poſſunt de iniurijs, etiam ſi non ſint notoriæ, num. 8.

Iuriſdictio conſeruatoris ex forma reſcripti cognoſcitur, numero 9.

Forma reſcripti conſeruatoris refertur, num. 9.

Qualitas manifeſte per partem negata, an ſit probāda, n. 10.

Delegati, & Commiſſarij Sanctæ Cruciatæ in rebus tangentibus fidem, & contra turbatores iuriſdictionem habent, num. 11.

Iureſdictio, qua Iudices Eccleſiaſtici cognoſcunt de ſecularibus, à Theologos appellatur

Ancharr. Geminia. Speculator. tit. de
officio deleg. rum. 24. iudicialiter
tamen nõ cognoſcunt, ex quo
requiritur qualitatis manife-
ſta, ſed hoc intellige in nudo,
8 & puro conſeruatore, ſimplici-
ter ad defendendũ dato, nullã
poteſtatem ex forma reſcripti
habente, qui tunc ſolum de no
torijs cognoſcit, ſecus ſi ſpecia
lem in reſcripto poteſtatem ha
beret, nam ex forma illius iuriſ
dictio conſeruatoris cognoſce
retur, & penderet, *c. porro. de pri*
9 *uil.* vbi varias reſcriptorũ con-
ſeruatoriæ formas referunt, *Ge*
mini. hic in fin. Ioan. And. etiam in fi.
in quibus etiã aliquando caue-
10 tur, q̃ ordinẽ iuris obſeruent.
Quid autẽ ſi qualitas mani-
feſti per partẽ negetur, an ſit
probanda, & per quẽ, latiſſimè
11 Nos *de inhibi. c. 5. §. 6. vbi latè.*
Maior tamen difficultas ver
ſabatur circa priorẽ inſpectio-
nem, in qua tamen Conſiliarij
omnes concordes fuerunt eius
opinionis, vt libenter faterẽtur
delegatos, & cõmiſſarium Sã-
ctæ Cruciatæ, in rebus tangen
tibus eam, & contra turbantes
miniſtros iuriſdictionẽ habere
nã ſumus Põtifex, & miniſtri ec
cleſiaſtici habent iuriſdictionẽ
in laicos in ordine ad ſpiritualia
vt poſt Bous. li. 2. Polit. c. 17. n. 44. te
nẽt multi, maxime quia expedi
tio, & publicatio Bullæ tã reſpe
12 ctu indulgẽtiarũ quã quæſtorũ
ſpiritualia reſpiciat, *vt in Concil.*
Trid. ſeſ. 21. c. vlti. de refor. non eſt
dubiũ ad Sũmũ Pontificẽ per-
tinere, & potuiſſe delegare alijs
vt videtur ſentire, *vbi Azebed.*
tit. 10. lib. 1. nouæ recopil. hinc cõſe
quitur contra turbantes dictã
iuriſdictionẽ, & miniſtros poſſe
pœnali iudicio procedere, *l. 1. ſi*
quis ius dice. non obtemp. vbi Cagnol. n.
19. & 71. Iaſ. 29. l. prohibitũ vbi Lu
cas de pœna, & Ioan. Bapt. de iure fiſ.
lib. 10. Menoch. conſ. 230. nu. 16. Pu
teus de ſyndi. verb. notorium nu. 15.
Salcedo ad Bern. c. 39. n. 2. Segura in
directo 2. p. c. 6. n. 11. Nos c. 9. § 2. n.
65. de inhib. Decia. in tract. crim. tom.
1. li. 4. c. n. 9. 141. Bar. in l. ſi quis liber
tatem, ff. de petitio. hæred. Bart. Imol.
Paul. in l. addictos n. 6. C. de epiſcop. au
di. Thom Boſius de iure ſtatus, ſiue iu
13 *re diuino, & naturali c. 17. Angel. in*
l. vt vim de iuſt. & iur. Paris de pu-
teo de ſyndicat. ver. niſi contra officia
lem, in fin. Bouadilla vbi ſup. Fran.
Marq. q. 215. & hanc iuriſdictio
nem appellant theologi indire
ctã poteſtatẽ, qua cognoſcunt
de ſecularibus, vbi agitur de
beneficio animarũ, & rerũ ſpi-
ritualiũ, *Nos de inhibitio. c. 9. §. 2. n.*
13. & in epiſtola Regia in 2. tho. de-
ciſ. latiſſimè, ſequitur Auiles in c.
prætor. c. 20. nu. 4. cum ſeq. Durã-
dus, Cayeta. Sotus, Nauar. Victor. Tur
recremat. & alij relati à Paramo. lib.
3. q. 4. nu. 3. de Origine inquiſ. vbi di
cit cõmunem canoniſtę etiam,
& multi ſancti patres dene-
gantes eccleſiæ exercitiũ iuriſ
dictionis tẽporalis à tẽpore Põ-
tificatus, fatentur planè in habi
tu habere eccleſiã poteſtatẽ tẽ
poralẽ in laicos, ſi legitima cau
ſa concurrat in ordine ad ſpiri-
tualia, *Butrius in c. per venerabilẽ,*
col. 6. nu. 10. Innocen. Abb. in c. noue.
de indi. infiniti, quos allego in d. epiſtola
Regia pagin. 8. li. Z. & c. 8. §. 1. n. 234
Et licèt poſſet dubitari, ſi Pa
pa potuit in præiuditiũ regalis
& ſecularis iuriſdictionis adde
re caſum, in quo laici traheren
tur ad eccleſiaſticũ forũ, per ea
quæ aducit *Salcedo ad Bern. Diez*
c. 3. verſ. verius, tamen tũ atten-
ta cõſuetudine ſatis in præſen-
ti proceſſu probata, tum quia
hoc fit in ordine ad ſpiritualia
dictã iuriſdictionẽ etiã laicos
cõprehendere in confeſſo eſt,

Digitized by Google

exBouad. vbi ſup & perNos vbi ſup. Nauar. Molin. & alij per Zeuallos 4.p.q.899.nu.120 & 122. & dubitari non poteſt cauſas indel genuarũ finem ſupernaturalẽ reſpicere, & ſic pertinere ad iudicẽ eccleſiaſticum, *Bobad.d.c. 17.n.122. & Azeued.d.tit.10.li.1*

Illud etiã dubitandũ fuit an dictus Alguazilus tẽpore iniuriæ illatæ eſſet in exercitio ſui officij, ita vt Martino de Aguero dicatur impedire iuriſdictionẽ, in quo dixerunt omnes ſeruandã eſſe doctrinã *Cardin.in Clemen.1.§. vtrum. in q.4. de hæreticis.*
14 ſcilicet vt videatur turbare licèt ex cauſa priuata, eſt extra officiũ id fiat, *Inno.in c.1.de offi.de leg.quẽalij ſequũtur*, alij dicẽtibus, quod hæc quæſtio difficilima eſt, *vt per Nos in tract.de inhibition. §.30.à nu.176.* quo te remitto, in hac tamẽ cõpetẽtia fuit ſententiã quod dicatur turbare, licèt extra exercitiũ ex cauſa priuata cũ offenderet, hoc tamen vltimũ magis inueſtigandum eſt.

DECISIO CCCCXXVI.

An Diputati ſint partes legitimæ ad petendum, ne dominus Vicerrex, & alij officiales commiſſarij faciãt inquiſitionem contra extrahentem triticũ, & carnes, & petere ſuper hoc firmam, fuit per eos petita, & obtenta, cõceſſa per dominum Baptiſtam de Lanuça, tunc Locumtenentem Iuſtitiæ Aragonum digniſſimum, & poſt Regentem ſupremi conſilij, & tandem Iuſtitiam Aragonũ, 24. Decemb. 1582.

SVMMARIVM.

PRætenſiones partium litigantium enumerantur, n.1.

Diputati in extractione panis, & carnis principale intereſſe nõ videntur habere, .2

Inquiſitio de foro prohibita eſt, & procurator Regni contra facientes inquiſitionem agere poteſt, num.3.

Diputati in hoc Regno principaliter intereſſati ſunt, ratioque euidẽs aſſignatur, n.4

Abbas, qui impetrauit priuilegium, quod intra ſuum monaſterium vti poſſit inſignijs Epiſcopalibus, non poterit in ſynodis, vel alias extra monaſterium tali priuilegio vti, num.5.

Intereſſe licèt habeant illi contra quos per inquiſitionem proceditur, non impedit quo minus Diputati intereſſe principale habeant, ex eodem enim facto reſpectu plurium conſiderari prinsipale intereſſe poteſt, num.6. & 7.

Cognitio cauſarum contra fori, vel de cauſis criminalibus officialium delinquẽtium in ſuis offiſijs contra forum, Curiæ Iuſtitiæ Aragonum priuatiuè competit, nu.8.

Curia Iuſtitiæ Aragonum. vel Regia Audientia, ſi de illis cauſis, quarum cognitio priuati-

Google

uatiue ad dominum Regem ſpectat, cognoſcere vellint, principaliter hoc in praiuditiũ domini Regis erit, n. 9

Intereſſe principale qui in aliquo faciendo habet, ne illud fiat prohibere poteſt, nu. 10.

Arma, & inſignia ſua ne quis ſummat, prohibere aliquis poteſt, quando ex eo aliquod praiuditium ei generari poteſt, nu. 11.

Intereſſe principale Diputatorum vertitur, in obtentione pradictæ inhibitionis, ne alij iudices prætextu extractionis tritici inquirant, nu. 12.

Iuriſdictio ſpecialis ac peculiaris, ſemper priuatiuè conceſſa cenſetur, num. 13.

Cognitio circa extractionem panis, aut carnis Diputatis non ex Principis conceſſione, ſed ex immemoriali cõſuetudine, aut præſcriptione competit, nu. 14.

Præſcriptio limitata, & reſtricta eſt, nil amplius enim præſcribi debet, quã id quod poſſeſſum eſt, nu. 15.

Iuriſdictio per immemorialem præſcriptionem acquiſita, priuatiuè, & non cumulatiuè competere dicitur, nu. 16.

Iuriſdictio cumulatiuè conceſſa præſumitur, quando eadem ordinarijs iudicibus iã competebat, num. 17.

Iuriſdictio, quæ ordinario non competebat, ſi alicui particulari iudici concedatur, nec cumulatiuè, nec priuatiuè conceſſa dici poteſt, ſed limitatiuè, num. 18.

Iuriſdictio ideo cumulatiuè conceſſa præſumitur, ne alio indici læſio, aut præiuditium in ſua iuriſdictione generetur, num. 19.

Iuriſdictio priuatiue tunc competere dicitur, quando alteri iudici iuriſdictio auſertur, ſi ea ipſiuſmet iudicis priuati propria non erat, nu. 20

Iuriſdictio non læditur, quando aufertur ipſa, quæ propria illius à quo aufertur, non erat, num. 21.

Iuriſdictio, & poteſtas limitate alicui competere dicitur, ſi de priuando alium eadem iuriſdictione non agatur, num. 22.

Regulæ forales generaliter inquiſitionem impediunt, n. 23

Tempus immemoriale cauſans poteſtatem inquirendi in dominis Diputatis, non priuat dominum Regem aliquo iure inquirendi, quod ipſi non competebat, nu. 24.

Inquiſitio de foro taliter prohibita eſt, vt odioſiſſima communiter dicatur, n. 25

Inquiſitio ſi aliquo caſu permiſſa fuerit, tanquam odioſa, nullatenus ad alium caſum extendi debet, n. 26.

Ius inquirendi quoad ſuos officiales, etiam ſi domino Regi cōpetat, & quāuis fons, & origo totius iuriſdictionis ſit, & ab ipſo emanet, adhuc talis poteſtas inquirēdi, quoad ſuos tantum officiales reſtringitur, nu. 27.

Locorum domini etiamſi ſuos officiales habeant, & exercitium iuriſdictionis ciuilis, & criminalis, imo & abſolutam, adhuc tamen inquiſitionem contra eos non habent, nu. 28.

Inquiſitio ſolum de foro domino Regi, contra ſuos officiales permittitur, & alias generaliter prohibetur, numer. 29.

Inquiſitionis prohibitio generalis ſufficiens eſt ad excludendū dominos locorum, num. 30.

Poteſtas inquirendi, quæ Diputatis competit, ad eos tantum limitata eſt, in tantum quod alij ſine ipſorum præiuditio talem inquiſitionem prætendere non valent, num. 31.

Præiuditiū alicui iudici fit, ſi limitate iuriſdictio aliqua alicui conceditur, num. 32.

Iuriſdictio ſi limitate cuidam expectat, ſi alius tandem exercere vellit, illius ius lædit, & eum principaliter præiudicat, num. 33.

Poteſtas inquirendi dominis Diputatis limitate competit, atque ita contra dominum Regem inquirere volentem agere etiam poterunt, numer. 34.

Ius habendi molendinum, vel quodlibet aliud in aliquo loco, ſi vnus tantum habeat, aduerſus alium molendinū poſſe habere prætendentem, remedijs foralibus, & formis, vt pars legitima agere poterit, num. 35.

Molendini, furni, aucupij, venationis ius ſolus habens intereſſatus eſt, ne aliquis tali iure vtatur, & ita ius agēdi habet, nu. 36.

Intereſſe maius datur in iure inquiſitionis, quam in alijs, atque ita à fortiori intereſſatus agere poterit, numer. 37.

Intereſſe inquiſiti particulare eſt reſpectu inquiſitionis ſpecialis contra eum facta, numer. 38.

Diputati cum ipſi ſoli inquirant, illi ſoli principaliter alteri inquirere volenti, & etiam domino Regi impedire poſſunt, nu. 39.

Iuriſ-

Iuriſdictionis præuentio, ſi inter duos iudices exercentes iuriſdictionem, quæ eis cumulatiuè competit, reperiatur, præuentio hæc in præuenien-te, iuriſdictionis exercitium limitatum operatur, numer. 40.

Iudex vollens cognoſcere de cauſa, quæ à ſocio ſuo præuenta optimo iure fuit, interdictis poſſeſſorijs à iudice præueniente repellitur, numer. 41.

Confeſſoria, & negatoria, quãdo iudex præuenta iam cauſa de ea cognoſcere vult, cõpetit, num. 42.

Actio vni iudici contra alium, cum quo cumulatiuè iuriſdictionem habebat, ex ſola præuentione competit, numer. 43.

Fori noſtri, expreſſe Diputatis contra inquirentes, actionem concedunt. nu. 44.

Inquiſitio non ſolum quoad criminales cauſas, verũ quoad ciuiles prohibetur, nu. 45.

Prohibitio inquiſitionis tanti põderis eſt, vt aliquando fuerit practicata denegatio nouorum iurium, ſeu pedagiorum impoſitio, reſpectu domini Regis, nu. 46.

Impoſitio noua domino Regi permittitur, ex per miſſione Diputatorum, numer. 47.

Libertas præcipua huius Regni eſt, quod in eo non fieri poſſit inquiſitio, nu. 48.

Fractor libertatum dicitur, inquirere volens, ibidem.

Diputati non ſunt partes legitimæ ad petendum reuocari prouiſiones factas in priuatorum vtilitatem, niſi vbi expreſſe per foros fiunt partes legitimæ, nu. 49.

1 PRO parte Diputatorum Regni firmatũ fuit in Curia Iuſtitiæ Aragonũ contra Locumtenentẽ generalem, & Regentem offi. generalis Gubernationis, & alios officiales, ne procedant per ſe, vel ſuos cõmiſſarios per viam inquiſitionis contra extrahentes ab hoc Regno panes, & carnes, contra prohibitiones factas per dominum Regem, hæc firma fuit Diputatis conceſſa.

2 Sed pro parte D. Locumtenens generalis, ſeu procuratoris fiſcalis petitur reuocari, & ratio potiſſima dubitandi videtur, quia domini Diputati in hoc non habent principale intereſſe, non enim impediuntur ipſi procedere per viam inquiſitionis, iuxta conſuetudinem ab eis acquiſitam aduerſus extrahentes, contra

ſuas prohibitiones,& ſic quoad illos dominos Locumtenens generalis liberas ędes habet vt *in l.loci corpus,§.competit, ff.ſi ſerui tus in vendicetur.*

His tamen non obſtantibus,
3 videbatur, quod firma ſit bene prouiſa, & debeat confirmari ex ſequētibus. Primo, quia de foro inquiſitio prohibita eſt, & procurator Regni poteſt agere contra facientes inquiſitionem, *vt in for. fin. de prohibi. inquiſitio.* ſi ergo eſt pars ad procedendum contra ſupradictos criminaliter poſt delictum cōmiſſum, etiam eſſet pars legitima ad præueniendum, vt nō comitantur, vt probatur per *text. ibi in l.3. C. qui bonis cedere poſſunt*,& hoc ſit per viam iurisfirmæ.

4 Secundo, quia ipſi domini Diputati ſunt in hoc Regno principaliter intereſſati, quia cum ad ipſos ſolos priuatiuè,& non ad alios officiales Regni pertineat hoc ius procedendi per inquiſitionem, intereſt illorum ne alius acquirat hoc ius, & dum attentant acquirere, ipſi domini Diputati poſſunt prohibere, pro quo facit dictum *Hoſtienſ. in c. dilecta de*
5 *exceſſib. prælato. in fi.* vbi dicit, quod ſi Abbas impetrauerit priuilegium, quod intra ſuum monaſterium vti poſſit inſignijs Epiſcopalibus, non licebit hoc ei in ſynodis, vel aliàs extra monaſterium, imo poteſt à Diœceſani Epiſcopo prohiberi.

6 Et quamuis illi contra quos proceditur per inquiſitionem, habeant intereſſe, non impedit quin domini Diputati etiam habere poſſint intereſſe principale, cum ex eodem facto poteſt reſpectu plurium conſiderari principale intereſſe, *vt per Bar. in l. ambicioſa, ff. de decre.*
7 *ab ordine f. cien. num.* 19. *Panor. in primo vol. conſ.* 423. & hoc quotidie experimur.

8 Quid enim ſi Regia audientia vellit cognoſcere de cauſis contrafori, vel de cauſis criminalibus officialium delinquentium in ſuis officijs contra forum, quorum cognitio priuatiuè competit Curiæ Iuſtitiæ Aragonum, nullus negare poterit, quod hoc non ſit principaliter in præiuditium dictæ Curiæ, quid ſi Regens officiū generalis gubernationis velit euocare cauſas ex cauſa per hor-
9 reſcentiæ iudicis, & territorij, intereſſe enim in hoc erit domini Regis primogeniti, aut Locumtenentis generalis, quid ſi Curia Iuſtitiæ Aragonum, vel Regia Audientia vellint cognoſcere de illis cauſis, quarum cognitio priuatiuè pertinet ad dominum Regem, de quibus in *obſer. item in cauſis de foro compet.* in quibus ſolus Rex, & non primogenitus, nec gubernator non poteſt cognoſcere, nam ex eo intereſſe principale domini
10 Regis eſt, & ipſe prohibere poteſt, faciunt plura, quæ congerit *Parſ. in 4. vol.1. conſ.* 149 *per text. in l. iniuriarum actio. §. ſi quis in honoribus, ff. de iniurijs.*

11 Et hinc dicunt *Abb. & DD. & ibi Maria. Socin. num.* 6. *in d.c.1. dilecta, de exceſſib. prælator.* quod quis poteſt prohibere ne aliquis ſumat arma, & inſi-

inſignia ſua, quando ex eo poteſt ei aliquod præiuditium generari, & ibi *Anton. num.* 18. vbi notabiliter.

Sed quia materia hęc,quam agimus,difficilima eſt,& inuoluit iuris articulos inexplicabiles, neceſſarium eſt, eandem rem lato, & clariori ſermone diſcutere, à quo dubia fororum noſtrorum recta intelligentia dilucidabuntur.

Sic igitur videtur, dominorum Diputatorum principaliter intereſſe inhibitionem prædictam obtinere, ne alij iudices prætextu tritici extractionis inquirant,ex quo priuatiuè illis competit prædicta extraordinaria cognitio, quæ non eſt generalis reſpectu omniũ cauſarum, ſed earum tantum,quæ ad extractionem tritici pertinent, at huiuſmodi ſpecialis, ac peculiaris iuriſdictio priuatiuè ſemper cenſetur conceſſa,*vt ex Abbate. & Felino in c. cæterum de iudicijs,& in c.licet ex ſuſcepto,de foro comp.in terminis iudicis cognoſcentis de pace, & carnibus aſſerit, Auẽda. lib.* 1. *de exequend. c.* 5. *num.* 11. *verſ. quod limito, & eum ſequitur poſt Afflictum, Azebedo in l.* 1 *.tit.* 13*.lib.* 3*. noua recopil.nu.* 11.

Secundo, Diputatis hęc cognitio non ex conceſſione Principis, ſed ex conſuetudine immemoriali, aut præſcriptione competit,at tunc quia præſcriptio eſt limitata, & reſtricta,vt nihil amplius pręſcriptum,quã poſſeſſum ſit, iuriſdictio taliter acquiſita, priuatiuè dicitur cõpetere, non cumulatiuè, *Felinus poſt Abbatem in cap. paſtoralis, numer.* 5. *verſicul. limita octauo. de offic. ordin. Calderin. conſil.* 6. *de ſenten. excomun. Menoch. lib.* 2. *præſumpt.* 18. *numer.* 24. *Ioan. Baptiſt. Ferret. conſil.* 142. *nu.* 13.

Tertio, ſi aliquando affirmant Doctores,præſumi conceſſam iuriſdictionem cumulatiuè, id procedit, vbi iuriſdictio eadem ordinarijs iam iudicibus competebat, tunc enim cadit terminus priuatiuè, cum priuatio præſupponat habitum, & ſic cumulatiua cenſetur conceſſio iuriſdictionis,at vbi iuriſdictio ordinario nõ cõpetebat, ſi cõcedatur alicui particulari iudici nõ poteſt eſſe cumulatiuè, nec priuatiuè, quatenus priuatio præſupponit habitum, ſed limitatiuè nulli alteri competens, quam eidem, cui conceſſa eſt, tunc enim nullatenus conſiderari poteſt læſio iuriſdictionis alterius iudicis, cum illi non competeret, nam alias ideo cumulatiuè conceſſa præſumitur, ne alio iudici læſio, aut præiuditium in ſua iuriſdictione ex conceſſione priuatiua fiat, *ex Bald. in l. qui ſe patris numer.* 10. *ad finem, C. vnde libe. & alijs, tradit Menoch. d. lib.* 2. *præſumpt.* 18. *numer.* 2. imo & ex eo priuatiuè dicitur tunc competere iuriſdictio, vbi alteri iudici ex eo iuriſdictio etiam aufertur, ſi ea non erat propria ipſiuſmet iudicis priuati, ſeu alterius iudicis ſuperioris nomine exercebatur, tunc enim propria iuriſdictione priuari non dicitur,ideò nec lædi; & ex cõſequenti alia iuriſdictionis cõceſſio priuatiuè facta dici debet, *vt tradit latè Roma. conſ.*

conſ.393.per totum, vbi ſequitur Felin. in d.c. paſtoralis, col.1. limit.1. de reſcriptis, Menoch.d.l.2. præſum. 18. à num.15.

22 Vnde ſi abſque dubio iuriſdictio, & poteſtas limitate competere dicitur alicui, ſi non agatur de priuando alium iuriſdictione eadem, nec de iuriſdictione alteri cōpetenti, ſed de quadam noua, ac nouiter intro ducta, nullatenus de hac concluſione dubitandum videtur, id autem in præſenti caſu procedere manifeſtiſſimum eſt, poteſtatem ſcilicet hanc inquirēdi de foro non competere do-
23 mino Regi, repugnat enim regulis foralibus, generaliter prohibentibus inquiſitionem, vnde ſi domini diputati præſcriptione ius hoc inquirendi acquiſierunt, nō præſupponunt hanc poteſtatem penes dominum Regem adeſſe, cum iſtud præſuppoſitum repugnet foris, ideo facultas hæc non eſt penes dominum Regem, immemoriale hoc tempus cauſans prædictam poteſtatem in domi
24 nis diputatis, in hoc non priuat dominum Regem aliquo iure inquirendi, quod ipſi non competebat, ideo non cumulatiuè, ſed priuatiuè, ſeu limitatiuè cō petere dominis Diputatis dici debet, & hac ſola conſideratione omnibus fundamentis, quæ ex aduerſo de iure adduci poſſunt, ſatisfit.

25 Quarto, hæc inquiſito de foro ſic prohibita eſt, vt odioſiſſima dicatur communiter, & de illius prohibitione meminit *forus primus de teſtibus*, & priuilegium generale, *§. item, que inquiſition, & in declaratione priuilegij generalis, §. item que turment Molin. verb. inquiſitio*, ideo ſi aliquo
26 caſu permiſſa eſt, nullatenus extendi debet ad alium caſum, vel ad alias perſonas, *iuxta re-*
27 *gul. odia. de regul. iur.* ideo etiam ſi domino Regi competat ius inquirendi quoad ſuos officiales, etiā ſi in eo adſit fons, & origo totius iuriſdictionis, adhuc tamen poteſtas hæc inquirendi, ad ſuos tantū officiales limitatur, & quod fortius eſt, etiā ſi
28 domini loci ſuos officiales habeant, & exercitium iuriſdictionis criminalis, & ciuilis, imo, & abſolutam poteſtatem, adhuc tamen inquiſitionē non habent contra eos, quia inquiſitio ſolū de foro permiſſa cenſetur do-
29 mino Regi contra ſuos officiales, & aliàs, generaliter eſt prohibita, ideo comprehendere etiā debet dominos loci, vt expreſſe innuit *obſer.1. de priuil. gener.* & propter hanc rationem determinauit *hoc latè Molin. in d.*
30 *verb. inquiſitio. fol.182. col.4.* ſi ergo in eo caſu ad excludendos dominos locorum à prætenſa inquirendi poteſtate, abſque dubio ſufficiebat conſideratio prohibitæ inquiſitionis generaliter, ſufficiens erit in hoc caſu ad concludendum inquiſitionē hanc dominis Diputatis limitate competere, non etiam domino Regi, quia forus generaliter prohibet inquiſitionem.

31 Concluſione hac ſic roborata, ex ea colligitur manifeſtè, quod cum poteſtas hæc dominorum Diputatorum limitata ſit ad eos, ita vt alij inquiſitionem prætendere non poſſint abſque

abſque illorũ præiuditio, quod
32 ſi aliqui volunt ſibi etiam huiuſ
modi inquiſitionis ius aplicare
principaliter, etiam præiudi-
cant iuri prætẽdentis ſibi illud
ius competere, quemadmodũ
enim diximus, ideo in dubio
præſumi cumulatiuè conceſ-
ſam eſſe iuriſdictionem, ne a-
liàs ex limitatione alio iudici
33 cauſetur præiudicium in eadẽ,
ex Bald. & Menoch. vbi ſup. ita, &
vbi iuriſdicto limitate cuidam
expectat, ſi alius etiam eandem
exercere poſſe defendit, lædit
illius i⁹, & principaliter eidẽ prę
iudicat, vnde ſi principale in-
tereſſe, & pars etiam erit, at vt
manifeſtiſſimũ eſt, poteſtas hæc
inquirendi competit limitate
dominis diputatis, ergo, & age
34 re poterunt etiam contra do-
minum Regem, ius hoc inqui-
rendi exercere volentem, que-
madmodum, & in alijs quibuſ-
cumque iuribus, & facultati-
buſac ſeruitutibus, ſi enim quis
habeat in loco ius, quod ipſe ſo
35 lus merces aliquas vẽdere poſ
ſit, vel quod ipſe ſolus molen-
dinum habeat, ſi alius inſurgat,
& hęc iura ſibi competere affir
mat, quis vnquam negauit, ve-
luti partem legitimam impe-
dire non poſſe firmis, & alijs re
medijs foralibus exercitiũ ho-
rum iurium, conſtructionem al
terius mollendini, & ſimilium
iurium, vnde ſi reſpectu horum
iuriũ, quæ inſpecto iure com
muni vnicuique competunt,
36 pro vt eſt molendini conſtru-
ctio, & furni, aucupium, venã-
tio, & ſimilia, adhuc limitatum
ius, & facultas in eiſdem effici-
tur, vt cauſetur ius agendi ve-
luti principale intereſſe, multo
magis in iure hoc inquiſitio-
nis, ex ſui origine omnibus pro
37 hibito reſultabit, vt præſcrip-
tione, vel aliter illud acquirens
poſſit agere contra prætendẽ-
tes illiuſmet iuriſdictionis exer
citium.

Secundo, in hac inquiſitio-
ne conſiderantur duæ partes
principales reſpectu diuerſorũ
38 iurium, nempe ipſemet inquiſi
tus, & illius intereſſe eſt parti-
cularereſpectu inquiſitionis ſpe
cialis factę contra eum, de quo
non loquimur in præſenti, alia
verò eſt pars, quoad poteſta-
tem generalem inquirendi reſ
pectu extractionis tritici, ſi à
domino Rege fiat, & quoad
hanc poteſtatem generalem
nullus ſit principaliter intereſſa
tus, dici poteſt, ac ipſimet do-
39 mini Diputati, cum enim ipſi
ſoli inquirant, illi ſoli & princi-
paliter impedire poſſunt per
viam iuriſfirmæ aſſertas inquiſi
tiones domini Regis, pro vt, &
videmus inter duos iudices
exercentes iuriſdictionem, quę
illis cumulatiuè competit, ad-
40 eſt tamen præuentio inter eos,
quia enim hæc præuentio ope-
ratur in præueniente iuriſdi-
ctionis exercitium limitatum,
ideo ſi poſt præuentionẽ alius
iudex de cauſa cognoſcere ve-
lit, agere poteſt interdictis poſ
41 ſeſſorijs, vt pars principalis, ve-
luti contra impedientes ſuæ iu
riſdictionis exercitium, *c. 1. de of
fi. delega. l. ſi quis ius dicenti, Bart.
in l. Sepulchri, num. 3. de Sepulchro
violato & in l. fin. num. 4. & 5. ff.
vti poſſid. & melius in inquiſitione,
idem Bart. in l. ſi maritus, §. fin. in fin.*

de adult. quem ſequitur Socin. conſ.
237. verſ. ſed præmiſſis, vol. 2. An
gel. de maleficijs, verb iudex commiſ
ſit, nu. 13. Maria. Socin. in c. propoſ-
ſuit num. 44. de for. compet. Boſius
in tit. de for. compet. num. 96. Mar-
ta in tract. de preuent. tribun. verb.
41 *num. 12.* competit etiam iudici
in hoc caſu confeſſoria, & ne-
gatoria, *vt ex Innocen. in c. conque*
rente, de offi. ordi. & alibi tradit Fer
rarius de form. libel. ſeruit. confeſſ. ver.
plenam, & omnimodam iuriſdictionē
43 *num. 7. optimè Auiles in c. prætor.*
c. 3. verb. iuriſdiction. num. 3. vnde
ſi hæc procedunt inter iudices
qui cumulatiuè iuriſdictionē
habent, vt ex ſola præuentione
naſcatur, & oriatur actio vno
iudici contra alium, multo ma-
magis hęc competet iudici ha
benti iuriſdictionem hanc li-
mitatiuè contra alium iudicē,
penes quem nullatenus hæc
poteſtas reperitur.

Tertio, ſpecialis etiam eſt ra
45 tio in ipſa inquiſitione, propter
illius odium, expreſſe enim fo-
ri contra inquirentes actionē
dederunt dominis Diputatis,
vt aſſerit forus 3. *de prohib. inqui*
ſi. fol. 178. qui etſi in inquiſitione
45 reſpectu criminalium cauſarū
loquatur, procedit tamen etiā
in inquiſitione cauſarum ci-
uilium, ex eo enim forus præ-
dictus in cauſis criminalibus
concedit actionem hanc Di-
putatis, quia prohibitam inquiſi
tionem tot foris, obſeruātijs, &
incōcuſo titius Regni vſu exer
cerent, ea autem quoad cau-
ſas ciuilles prohibita etiam eſt,
ergo & in prædictis inquiſitio
46 nibus cauſarum ciuilium abſ-
que dubio procedet, & tanti
momenti eſt prohibitio hæc in
quiſitionis, vt aliquando etiā
fuerit practicatum, denegari
domino Regi, nouorum iuriū
ſeu pedagiorum impoſitionē,
& principaliter Dn̄s Diputatos
47 hoc impedire poſſe tāquā prin-
cipaliter intereſſatos, quia ex
permiſione eorum, noua etiam
inquiſitio ex conſequenti do-
mino Regi permittebatur, vt
fuit determinatum 30. *Ianuarij*
1581. in proceſſu fiſcalis ſuper
apprehenſione *de los Peages.* Si
ergoquia ex conſequēti inqui-
ſitio reſultabat, admiſſi ibidem
fuerunt domini dipputati ve-
luti pars legitima, ad impediē-
da noua pedagia, multo magis
admitti debent vbi principali-
ter & immediate de hac inqui-
48 ſitione agendum eſt.

Quarto, vna ex præcipuis li-
bertatib⁹ huius Regni eſt, quod
inquiſitio fieri non poſſit, vt pa
tet *in priuil. gener. §. item, quæ inqui*
ſition, & in declaratione illius, §. item
que turment. & expreſſe affirmat Mo
lin. & obſer. 2. de priuil. gener. in
in verb. libertates Regni, fol. 208. col.
4. in prin. & fol. 209. col. 2. poſt me
dium, ideo volens inquirere, fra
ctor libertatum dicitur, at con-
tra fractores earum, procura-
tor Regni facit partem, *Molin.*
verb. Diputati, fol. 96. col. 3. in me-
dio, & in verbo fractor manifeſtatio-
nis, fol. 159. co. 3. & ver. procurator
Regni; fol. 274. col. 1. ad medium,
Bardaxi in rub. de offic. Diputat. §
verſ. circa primum, fol. 134. ergo,
& etiam erit pars contra domi
num Regem prætendentem
exercere inquiſitionem contra
extrahentes triticum à Regno.

His tamen non obſtantibus

quæ

Digitized by Google

quæ licèt ſuis caſibus vera ſint, totum contrarium fuit in præſenti caſu iudicatũ, & dictum, quod quando dominus Rex non poſſit facere, & procedere per inquiſitionem contra extrahentes triticum, & carnes à Regno, ſed ſoli Diputati in vim conſuetudinis ab eis obtentę, tamen quod Diputati non ſint partes legitimæ ad aliquid faciendum, niſi in caſibus à foris expreſſis, & taxatis, vt multoties fuit hoc declaratum de quorum numero hoc non reperitur, & ſic fuit dictum, eos non eſſe partes legitimas ad abtinendum firmam, & ob id fuit
49 poſt multos annos de conſilio reuocata iurisfirma, die 21. Iunij, anno 1619. faciebat etiam, quia dominus Rex poteſt inquirere cõtra omnes nõ declinantes *obſer ſi aliquis cõmiſit de homicidio*, & ſic ad ſolã partẽ expectat declinare inquiſitionẽ à domino Rege factam, aliàs Diputati dicentur opponere de iure tertij, quod vt notiſſimum eſt, non licet in Regno, *Molin. in verb. exceptio. de iure tertij*, attẽto quod non eſt exceptio ipſo iure excluſiua iuris agentis.

DECISIO CCCCXXVII.

De materia ſiſarum.

Abbas, & fratres conuentus de Huerta, domini loci de Torrehermoſa, petierunt, & obtinuerunt executionẽ contra homines loci de Torrehermoſa, pro omni ſiſa impoſita per actus Curiarũ, fuit petita reuocari in parte, & in totum per homines de Torrehermoſa, & fuit per dominos iudices reuocata

SVMMARIVM.

Siſæ, quæ ex villis, & locis detrahuntur, in reparationẽ caſtellorum, & meniorum ipſorum, & aliarum rerum concernentium conuerti debent, num. 1.

Diſtributio, & conuerſio ſiſarũ quibus attinet, eiſdẽ exactio, & petitio ipſarum ſpectat, num. 2.

Legitima pars ad exigẽdum ſiſas dicitur ille, qui ius, & facultatem eas in aliquos vſus expendendi habet, nu. 3.

Siſarum exactio ſi duobus ſimul ſpectet, vnos ſine alio ad eas in ſolidum petendas, pars legitima non reputatur, num. 4.

Stipulans decem ſibi, & Titio, in cuius poteſtate non exiſtit non tota decem, ſed quinque tantum ipſi debentur, ratioq; aſſignatur, nu. 5.

Dictio

Deciſio CCCCXXVII.

Dictio, & ,inter perſonas poſita in contractibus, vltimis voluntatibus, vel ſententijs, diſpoſitionis effectum æqualiter inter eas diuidit, n.6.

Eligendi poteſtas ſi Rectori, & vniuerſitati concedatur, tantam rector ſolus poteſtatem, quantam tota vniuerſitas habet, num.7.

Collectiuo nomine vocati, pro vno tantum reputantur, numer.8.

Monachi in præſenti ad exactionem ſiſarum non ſunt pars legitima, quia non articularunt, nec probarunt, caſtella, & menia reparatione indigentia in dicto loco reperiri, in quo quantitas ſiſarum expendi debebat, numer.9.

Actu Curiæ cauetur, neceſſario præſupponendũ eſſe, quod datur materia ſubiecta ſuper qua xpedi poſit pecunia quæ ex recuperatione ſiſſarum reſultat, num.10.

Lex diſponens vnum, & aliud præſupponens, diſpoſitum, niſi præſuppoſitũ verificetur, locum non habet, nu.11.

Promiſſio augmenti dotis, dotẽ prius conſtitutam fuiſſe præſupponit, num.12.

Diſpoſitio legis, vel ſtatuti, vbi verba ipſius non adaptantur, ceſſat, num.13.

Statutum iubens in quolibet cõtractu ſolui tantum pro libra, ſi contractus ſuper re ineſtimabili celebretur, locum ſibi diſpoſitio ſtatuti non vendicat, num.14.

Legatum ſi pro alendis pauperibus in hoſpitali habitãtibus relinquatur, hoſpitali deſtructo, ceſſat, num.15.

Beneficium ſi reſpectu collegij concedatur, diſoluto collegio reſoluitur, num.16.

Legatum de debito Titij, ſi ipſe Titius nil debeat, inualidũ eſt, num.17.

Promiſſio cenſus pro conſeruatione caſtri facta, caſtro diſoluto ceſſat, nu.18.

Commodum pendens ex præſtatione auxilij in aliquare, ipſa non data, tale comodum extinguitur, nu.19.

Præſumptio eorum, quæ facti ſunt, & in facto cõſiſtunt, fieri nullatenus debet, nu.20.

Obligatio ex modo, & non ex conditione reſultans, prius emolumentum modi, quam ipſius implementum importat, num.21.

Debitum modale cautione, ſeu ſatisdatione de modo implendo interpoſita, exigi debet, num.22.

Præ-

1 PRęſuppoſitā diſ
poſitione actus
Curiæ, qui lo-
quitur de in-
diſtione ſiſa-
rum domino-
rum vaſſallorum, dicens, quod
in villis, & locis prælatorum, &
religioſorum, ſaluo, & excepto
dictarum ordinum; quod illę
ſint, & debeant conuerti, &
conuertantur in reparationes
caſtellorum, & meniorum, &
aliarum rerum communiũ di-
ctarum villarum, & locorum;
& non in alias res, quemadmo-
dum dominis, & concilijs di-
ctarum villarum; & locorum;
& vniuſcuiuſque earum benè
viſum fuerit.

Videtur quod monaſterium
de Huerta tãtùm non fuit, nec
eſt pars legitima, ad petendum
nec obtinendum executionem
contra conſilium de Torreher
moſa, nec contra ſingulares
2 illius reſpectu omnium prætẽ
ſarũ ſiſſarum inſolidũ, ratio eſt
in prompto, quia cui expectat
cõuertere, & diſtribuere quod
prouenerit ratione ſiſſarũ in re
parationibus caſtellorũ, menio
rũ, & aliarum rerum cõmuniũ
vniuerſitatis, ipſiſmet attinet,
& ſpectat ius exigendi, & recu
perãdi ſiſas ab his, qui eas de
buerint, quia cum actus Curiæ
non dicat, nec exprimat perſo-
nas, quæ debent eſſe pars ad
3 eas recuperãdas, neceſſario in-
ferendũ venit, quod erunt pars
legitima illi, quæ habent ius, &
facultatem eas conuertendi;
*argum. vulgate regule, l. 2. ff. de iu-
riſdione omni. iu. l. ad legatum, l. ad
rem mouilẽ, ff. de procur. l. . C. de
bonis mater.*

Hoc ita præſuppoſito, mani-
feſta res videtur, quod petere,
& exigere huiuſmodi ſiſas atti
nebat, & ſpectabat, attinet, &
4 ſpectat monachis, & cõſilio de
Torrehermoſa ſimultaneè, tali
modò, quod vna pars ſine alia
non fuit, nec eſt legitima, ad pe
tendum eas in ſolidum, & quã
do monaſterium de Huerta ha
beret iuſtitiam, ſine illius præiu
ditio loquens, nõ foret pars ad
petẽdas prædictas ſiſas, niſi reſ-
pectu medietatis ipſarum, hoc
fundatur per *text. in l. ſi mihi, &
Titio 110. de ver. oblig.* vbi dici-
tur, quod ſi mihi, & Titio, cuius
5 in poteſtate non ſim, ſtipuler
decem, non tota decẽ, ſed ſola
quinque mihi debentur, pars
enim aliena deducitur, vt quod
extraneo inutiliter ſtipulatus
ſum, non augeã meam partem,
cuius legis ratio eſt, quia ſem-
6 per in contractibus, vel vltimis
voluntatibus, vel ſententijs illa
dictio (et) poſita inter perſonas
diuidit effectũ diſpoſitionis in-
ter eas æqualiter, & facit *l. eos,
§ cum in tabulis, ff. de duobus reis,*
& quamplura alia iura, citata
*per Ant. Gomez tit. 1. variarum
7 reſolutionum, c. 1. nume. 26.* coad-
iuuant etiam tradita per *Deciũ
conſ. 22.* vbi ſi datur poteſtas eli-
gendi rectori, & vniuerſitati, tã
tam poteſtatem habet rector
ſolus, quantam habet tota vni-
uerſitas, *ex multis ibidem allegatis,*
& etiam quia eſt regula cõmu
nis, quod quando plures ſunt
nominati, vnus ſpecialiter, &
plures alij ſub nomine collecti
8 uo, illi omnes habẽtur pro vno,
*l. interdum, ff. de hæredibus inſtituen-
dis;*

dis,& tantum debet habere cõ
modi,vel incmomodi ille vnus
ſpecialiter nominatus, ſecun-
dũ naturam diſpoſitionis,quã-
tum omnes illi plures, qui ſub
nomine collectiuo comprehẽ-
duntur, *ex Bal. Alex. & alijs ſe-
quitur Giuldus in dicto §. cum in ta-
bulis nu. 17. cum ſequen. optimè Fe-
lin. in c. paſtaralis numer. 9. de reſ-
criptis.*
Hoc ſic præmiſſo, ſecũdum
9 fundamentum, quod fieri de-
bet ad contendendum reuo-
cationem huius executionis
eſt dicere, quod quan-
do monaci forent pars legiti-
ma(quod negatur)reuocari de
bere videtur, quia nec eſt arti-
culatum in proceſſu,neque mi
nus probatum, quod in loco
de Torrehermoſa,nec in ipſius
terminis reperiantur caſtella,
menia, & ſimilia, quæ repara-
tione aliqua egeãt,nec aliæ res
communitatis,quarum repara
tio neceſſaria ſit, quia ſecundũ
diſpoſitionem actus Curiæ ne-
10 ceſſario præſupponendum eſt,
quod datur materia ſubiecta,
in qua debet, & poteſt conſu-
mi, & expendi pecunia, quæ
proueniat ex tecuperatiune ſi
ſarum, ſiquidem ſi totum hoc
ceſſaret, certa quoque diſpoſi-
tionis ceſſatio eſſet, ex regula
vulgari à ceſſante cauſa,& etiã
ex eo quod notant omnes *per*
11 *text.in l. mãcipia, verb.auocandum,
C.de ſeruis fugitiuis,* vbi colligitur,
quod quaodo lex vnum diſpo-
nit,& aliud præſupponit, non
habet loeum diſpoſitum, niſi
verificetur preſuppoſitum, *A-
lex. in l.4. §. Prætor ait num. 25. de
damn. in fecto, Socin. conſ.44. nu. 12.
vol. 1. Decius conſil.644. num.15.
latè Felin. in c. nonnulli verſ. vbi ver
ba,de reſcriptis,* vbi tradit exem-
pla, *omnino Socin. conſ.220. num.9.
vol. 2. latè Menoch. de adipiſcenda,
12 remedio 2. q.26.num. 94. & Ay-
mon. Crauet. conſ.298. nu.4. & di-
cit cammunem Mandaſius in tractatu
de ingratitudine c. 62. cauſa 3.* po-
nuntque exempla præfati do-
ctores,dicentes,quod promiſ-
ſio augmẽti dotis præſupponit,
quod dos prius conſtituatur,&
quod ſtante ſtatuto, quod tur-
bans aliquem in poſſeſſione pu
niatur in decẽ, & reſtituat poſ-
13 ſeſſionem, non habebit locum
ſtatutum niſi eo caſu, quo poſ-
ſeſſio ablata fuerit,vt ſtatutum
præſupponit, vbi euim non
adaptãtur verba legis,vel ſtatu
ti,ceſſat ipſa diſpoſitio, vnde ſi
ſtatuto cauetur, quod de quo-
14 libet contractu ſoluatur tan-
tum pro libra, non habet locũ
ſtatutum, quando fit contra-
ctus ſuper re inæſtimabili, pro
vt hæc, & alia exempla tradit
Felin. vbi ſup. tum etiam facit in
ſimili, quod tradit Dominicus
15 *in c. licèt canon. num.7. de electio-
ne in 6.* quod ſi fiat legatum pro
alimentãdis pauperibus in hoſ
pitali habitãtibus, ſi deſtruitur
hoſpitale, ceſſat legatum, ſimili-
ter ſi legatur clericis pro officiã
do eccleſiam, deſtructa eccle-
ſia non habet locum legatum,
& ſcribit *Aymon. Crauet. conſ.
202. num.31.* quod deficiente
qualitate, cuius reſpectu ali-
quid diſponitur, deficit etiam
16 diſpoſitio, vt ſi concedatur be-
neficium ſub nomine collegij,
diſſo-

diſſoluto collegio reſoluitur beneficium, & idem eſt in legato facto pro aliqua maritāda, oporet enim, quod illa cauſa inſit ad hoc, vt legatum peti poſſit, ſcilicet vt ſit nubilis, *Alexan. conſ. 27. num. 12. vol. 4.*
17 & etiam legatum factum de cenium, quę Titius debet teſtatori, ſi Titius non debet teſtatori, ceſſat, la tè *Borgnin. in indice deciſionū verbo, verba in dubio, n. 4. verſic. tertio præmito, Caphal. conſ. 312. num. 69. vol. 3. & eſt bonum conſilij Romani* 417. vbi promiſ-
18 ſio cenſus facta pro conſeruatione caſtri, eo diſſoluto ceſſat, cum enim deficiat cauſa, deficit quoque promiſſio, deficit enim onus præſtandi auxilij, & ſic deficere debet comodū,
19 quod propter præſtationem oneris ciuitas ſenciebat, *l. generaliter, C. de epiſc. & cle. cum multis ibidem allegatis*, quæ omnia eo tendunt, vt per inde iudicemus de hac deficienti cauſa murorum, & fortalitiorum, ac ſi cōſta ret in proceſſu, ea non exiſtere, cum enim nullatenus conſtet, nedum per probationes, verum etiam nec per allegationes partis aduerſę de exiſtētia murorum, aut caſtrorum, perinde iudicandum erit, ac ſi
20 non eſſent, quia cum iſta ſint quid facti, & in facto conſiſtant nullatenus præſumuntur, ex lá tè traditis *per Rip. in c. cum. M. 43 de conſtitu.*

Præterea, etſi verum ſit, in occurrenti caſu obligationem conſumendi pecunias ſiſarum
21 potius per modum, quam per conditionem fuiſſe impoſitam, & per conſequens emolumentum prius acquiri, quam modus impleatur, ex notatis *per Bar. in l. quibus diebus, §. Termilius ff. de conditionibus, & demonſtratio. Aymon. Cranet. conſ. 614. numer. 1. vol. 4.* & ſic poſt conſummationem actus, & implementum illius, ex eodem *Cranet. conſ. 427. num. 17. vol. 3.* nihilho minus tamen quando aliquid ſub modo debtur, debet peti præſtita cautione, ſeu ſatisdatione de modo implendo, ex
22 eodem *Cranet. dicto conſ. 614. nu. 1. vol. 4.* quod nulla tenus fecit pars aduerſa, ergo nonpoterunt obtinere, & ſic dicta prouiſio de exequendo erat in caſu reuocationis.

DECI-

DECISIO CCCCXXVIII.

An debitor ſciens ſcientia priuata ceſsionem à creditore factam, poſſit ſoluere voluntariè creditori cedenti.

SVMMARIVM.

Soluere quis non poteſt, nec debet cedenti voluntariè, vbi nuda eſt ſcientia priuataque, nu. 1.

Lex finalis de trãſactionibus elegãti diſtinctione declaratur, num. 2.

Soluere quis tenetur cedenti in terminis, text. in l. finali de tranſactionibus, ſi per iudicem cogatur ſoluere ad inſtantiam cedentis, nu. 3.

Debitor cedenti ſoluere non poteſt, vbi ceſsionarius denuntiat ceſsionem debitori, numer. 4.

Debitor exactus à ſecundo creditore amittit facultatẽ ſoluendi primo, num. 5.

Debitor ſciens ſcientia priuata poteſt ſoluere cedenti, quando directæ actiones remanſerunt penes cedentem, numer. 6.

Debitor non poteſt ſoluere cedenti, quando directæ actiones tranſeunt in ceſsionarium, & adeſt ſola ſcientia, numer. 7.

Debitor debitoris mei non eſt meus debitor, nu. 8.

1 IN hoc dubio diſtinguendũ eſt ad materiã *l. 3. C. de nouatio.* cũ elegãti diſtinctione, quam tradit *Pau. de Caſtr.*
2 *in l. fin. ff. de tranſactio.* vbi dicit, quod ſi ſola, & nuda ſit ſcientia priuataque, tunc voluntariè, & non coactus per iudicẽ non poteſt, nec debet ſoluere cedenti, verum ſi per iudicem cogatur ſoluere ad inſtantiam cedentis tenetur ſoluere, nec poteſt ſe excuſare, neque tunc ſufficiet ſola ſcientia priuata, ex quo non interuenit aliquis de tribus modis contentis *in d. l. 3.*
3 *C. de nouatio. & delegatio.* veluti recipiendo partem debiti à debitore, *d. l. 3. de nouationi.* item quia ſi ceſſionarius denunciat ceſſionem debitori, non poterit debitor ſoluere cedẽti, imo nec compenſare, *quia d. l. 3. C. de*
4 *nouatio. & l. 4. c. quæ res pigno.* procedunt non ſolum in ſolutione, ſed etiam in compenſatione, *Angel. 259. Surdus deciſ. 291 & conſ. 81. n. 28. Franch. deciſ 53. n. 10. Afflict.*

Digitized by Google

Aſſlict. 153. apud quos ſic iu-
dicatum fertur, item idem eſt
in conteſtatione litis ſicut in
denuntiatione, nam ſi debitor
fuerit exactus à ſecundo cre-
ditore amittit facultatem ſol-
5 uendi primo creditori, & et-
iam compenſandi, Nos de *inhi-
bitio. cap.* 5. §. 7. *a nu.* 30.

An autem idem ſit in peti-
tione abſque eo quod deue-
niatur ad conteſtationem, *Fran
chis*, cum alijs dicit, quod ſic
quod verius videtur, licet *Sali-
cet. in l. eius quod C. de compenſatio.*
teneat oppoſitum, taliter quod
vſque ad conteſtationem poſ-
ſit debitor ſoluere, & compen
ſare cum petitio nō ſit de tri-
bus caſibus *d. l.* 3. *C. de nouatio.*
ita fuit iudicatam in proceſſu
Hieronymi de Luna ſuper iu-
ris firma, in vna declaratione
de menſe Iulij, vel Auguſti
1603.

Hoc autem quod dictum
6 eſt, quod poteſt debitor ſolue-
re cedenti poſt factā ceſſionē
non interueniente aliquo de
dictis tribus caſibus *d. l.* 3. pro-
cedit regulariter, quando ſcili-
cet in via iuris communis dire-
ctè actiones remanſerunt pe-
7 nes cedētem, ſecus vero quan
do ſunt inutiles, vt in caſu de
quo loquitur *Fulgoſ. conſ.* 4. *in fi-
ne*: vel quando directè tranſie-
runt in ceſſionariū, quia tunc
ſola ſcientia ſufficit, ſecundum
veriorem ſentētiam, *Fulgoſ. vbi
ſupra*, pro vt eſt in regno, ita *Por
to. in ſchol. verb. debitor.*

Si autem aliquis de dictis
tribus modis interueniat,
8 etiam quādo actiones directè
remanſerunt penes cedentem,
nullo iure poterit ſoluere ce-
denti debitor, nec compēſare,
in quo aduerte, quod debitor
debitoris mei non eſt meus de
bitor, *Natta conſ.* 487. *num.* 8. fuit
etiam ibi dictum in dicto pro-
ceſſu, quod debitor in acqui-
rendis poteſt præiudicare cre-
ditoribus ſuis non acceptando
rem ſibi relictā, vide generali-
ter de materia *Gomezium in l.
Tauri* 51. *num.* 66. *ver. quintus eſt
caſus, & in l.* 60. *Taur. & latius
Franch. deciſ.* 101. vbi late, & be-
ne, dicentem quod poteſt præ
iudicare creditoribus in acqui-
rendis.

DECISIO CCCCXXIX.

Quando per præconia vaſ-
ſallorum cōmittatur cri-
men vſurpationis iuriſ-
dictionis contra Domi-
num, & quando non.

SVMMARIVM.

E*Xcuſatur à culpa qui fe-
cit id, quod ſi facere omiſ
ſiſſet, ſibi præiudicaret, nu-
mero* 1.

Deciſio CCCCXXIX.

Vaſſalli facientes præconia contraria his, quæ Dominus fecit, excuſantur propter conſuetudinem, num. 2.

Tacens & non contradicens præconijs factis ab aliquo ſuper iure ſibi competenti, nec ea impugnens, ſibi præiudicat, num. 3.

Vaſſalli actus cõtrarios facere poſſunt præconijs factis à Domino, ad euitandum præiuditium, nu. 4.

Dominus manu potenti alienum ius ſibi vſurpare non debet, num. 5.

Iuriſdictionem ſapit, & in iuriſdictionem ſonat facere publica præconia, numero 6.

Conſuetudo quantumuis ſit iniqua vel iniuſta, excuſat à pœna, num. 7.

Iudex qui iudicauit contra legem excuſatur, ſi ita erat conſuetudo, num. 8.

Licitum quod communiter reputatur, licèt vſura ſit, excuſatur, num. 9.

Faciens quod temere conſuetum eſt fieri, non punitur in foro iuditiali, num. 10.

Excuſatur iudex à pæna priuati carceris, ſi fecit quod antec eſſores facere conſueuerunt, num. 11.

Iuriſdictio exerceri videtur per cõtraria præconia à vaſſallis facta, nu. 12.

Faciens carcerem priuatum licèt iuriſdictionem exercere videatur, excuſatur propter conſuetudinem, nu. 13.

Iudex qui non remiſit captum ad locum ad quem ſpectabat iuriſdictio, excuſatur per conſuetudinem, nu. 14.

Infantiones probant deponentes pro vniuerſitate, numero 15.

Teſtis de vniuerſitati ad defenſionem admittuntur, num. 16.

Congregatio de re licita poteſt fieri per vaſſallos, numero 17.

CIrca accuſationem intẽtatam pro parte domnæ Marianæ Diez de Geuara, contra Antonium Perez, & alios vicinos, & vaſallos loci de Olitei videtur dicẽdum, quod ob contradictionem factam ab illis prohibitionibus venationis factis à prædicta domna Mariana habent legitimam excuſationem, & defenſionem ex quo id fecerunt, quod ſi omiſiſſent facere, ſibi ipſis præiudi-

1 iudicium illatum fuiſſet, ſup-
poſito quod ius venandi perti-
net ad ipſam vniuerſitatem,
tam per conſuetudinem anti-
2 quiſſimam, quam per iudicia-
lem conſenſum præſtitum à
prædicta Domna Mariana cir-
ca prædictum ius venationum
in proceſſu iurisfirmarum, qui
in Regia Audientia pendebat,
3 etenim certiſſima iuris regula
eſt, quod ſi alicui competit ali-
quod ius, nec contradicit præ-
conijs circa ius illud factis, nec
ea impugnat, vbi iuri ſibi com-
petenti præconia contraria
fuerint, quod ſibi præiuditium
irrogat tacenti, *l. 2. in §. volunta
tem ff. soluto matrimonio, l. ſi ſeruus
communis de donationibus inter virũ;
& vxorem, l. ſi eo tempore. de re-
miſsione pignorum. Cephal. conſilio
215 numero 37. & 38. vol. 2.
Craueta conſ. 380. num. 70. vol. 3.*
ideò enim permittitur vaſſal-
lis, quibus ius venandi perti-
4 net, actus contrarios facere,
præconijs factis per dominos,
ad euitandum præiudicium,
quod in iuribus ſibi competen
5 tibus irrogari poſſet, neue do-
mini manu potenti iura aliena
ſibi vſurpent, *Craueta conſ. 658.
vol. 4. per totum.* qui loqui vide-
tur in terminis, & in alijs quam
plurimis locis congeſtis per *Ber
tazolum in aditionibus ad conſilium*
418 *in 2. vol. criminalium.*

6 Et quamuis dicatur, quod
vaſſalli non poterant facere
præconia contraria, eo quod
id ſapere videtur, & ſonat in
iuriſdictionem, eoſque alio re
medio, veluti appellationis,
aut electionis iurisfirmæ vti
potuiſſe, tamen licet id fieri po
tuiſſet, cũ pro parte vaſſallorũ
probetur, quod in ſimilibus ca
ſibus conſuetum eſt ſemper ad
ius vniuerſitatis præſeruãdum,
fieri per vniuerſitatem præco-
nia contraria, id quidem ſuffi-
cit ad excuſandum eos, & vt
7 abſoluantur, vti communiter
concludunt Doctores, nempe
quod conſuetudo quantũcun-
que ſit iniqua, vel iniuſta excu-
ſat à pœna, *Gloſſa in c. cum vene-
rabilis vbi Abbas Anchairan. & alij
de conſuetudine, Iaſon. in l. ſingu-
laria n. 48. & 49. titulo ſi certum
petatur*, vbi affirmat cum *Bar-
tulo in l. 1. titulo quod quiſque iuris*
8 quod iudex qui iudicauit con-
tra legem, excuſſatur vt non
teneatur in ſyndicatu, ſi erat ita
conſuetudo, ex *Bartulo in l. quis
ſit fugitiuus §. apud Labeonem titulo
de ædilitio edicto*, dicente, quod ſi
9 aliquid cõmuniter reputatur
licitum, dato quod ſit vſum, ex
cuſatur, facit etiam bonũ con-
ſilium *Spol. 13. in criminal. latè,
& vtiliter Didacus Perez, in pro-
ceſſu legum ordina. regul. 412. in fine
optime Tranquellus de pœnis tempe-
10 randis cauſſa 42. num. 1.* Non pu-
nitur inquit in foro iudiciario,
qui facit quod temere fieri ſo-
litum eſt, licèt præ ſe ferat ſpe-
ciem delicti, & ibi infert ad
Doctores dicẽtes, ſe excuſaſſe
ſe à pœna priuatæ carceris quẽ
dam Archidiaconum, qui cle-
11 ricos ponebat in cipis ex eo
quod ipſius prædeceſſores ita
facere conſueuerant, & etiam
ad alios ſimiles caſus, applican
do igitur id ad caſum præſen-
12 tẽ, licèt dicat *Natta conſ. 375.* &
in alijs locis, quod vaſſalli non
debebant facere præconia

Digitized by Google

contraria, non tamen loquitur, quando aderat in contrarium conſuetudo faciendi præconia contraria, quia licèt per contraria præconia exerceri videatur iuriſdictio, durius quidem, & peius facere videtur, qui facit contra le-
13 gem, & etiam eam exercere videtur, qui facit carceres priuatos, & nihilominus omnes ſcribentes eum excuſant, & Baiulus Dena iuriſdictionem vſurpans in non remittendo captum ad locum, ad quem iuriſdictio pertinebat ob conſuetudinem fuit excuſatus, vt in proceſſu tutorum Don Caroli de Vrries contra Ioannem Dena Baiulum, qui fuit accuſatus in eadem Curia Iuſtitiæ Aragonum, die 24. Martij, anno 1576. Idem in alio proceſſu in quo fuit accuſatus quidam Carolus de Maça Iuratus villæ de la Almunia de Doña Godina, & fuit pronunciatum idem, ſicque multa intercedere videtur differentia inter hos caſus, & noſtrum.

Neque obſtat, teſtes pro par-
14 te accuſatorum productos eſſe eadem vniuerſitate, pro qua deponunt, & quod ſunt intereſſati, quia reſpondetur, quod plures ex illis ſunt infanciones, & etiam quia regula certa eſt, quod in defenſionem
15 teſtes aliàs inhabiles admittantur, & ſunt idonei, *Iaſon in l. vt vim ex numero 4. de iuſtitia, & iure, Iulius Clarus in §. finali. quæ-*
16 *ſtione 24. verſiculo item ſcias. Gabriel. in tit. de criminalib. concluſione 22. Maſcardus concl. & quæſtione 5. in 2. vol.*

Supradictis addendum eſt, quod ex quo vniuerſitati competebat ius venationis, minimè poterat domna Maria facere præconia, prohibendo venationem in præiudicium vaſſallorum, ſicque meritò, & de facto potuit reſiſti ei, *l. prohibitum. C. de iure fiſci. lib. 10.* & ibidem *Bartolus in l. deuotum. C. de metatis. lib. 12. Antonius Gabriel. in tit. de reſtitut. ſpoliatorum concluſione 1. numero 109. & 110.*

17 Neque etiam obeſt, quod dicitur in *articulo 10. petitionis, de congregatione facta per populum,* quia reſpondetur, quod talis congregatio fuit de re licita, & ſic potuit fieri per vaſſallos, etiam ſine domino, aut contra eum, *Rolandus conſil. 17. numero 30. volumine 3. & Menochius, conſilio 28, numero 1.* per quorum Doctorum fundamenta fuerunt abſoluti in Regio Conſilio criminali duodecim vaſſalli Domnæ Marianæ, accuſati per Domnam Marianam ſub prætextu, & colore rebelliũ, & cõgregationis illicitæ.

DECI-

DECISIO CCCCXXX.

An ſtante ſtatuto, quod qui laborant aliqua infamia, & nota, non admittantur ad officia, & per conſequens criminaliter accuſati, & condemnati non admittantur, debeant admitti, qui mitiori pœna quam ſtatutaria condemnantur, vel aliàs non contrahunt infamiam per ſententiam, & quæſit cauſa finalis, nam communitas Darocæ obtinuit firmam in vim ordinationis, excludentis ab officijs condemnatos criminaliter contra Symonem Diez, condemnatum ad exilium temporale, & ſuſpenſionē officij notariatus ad tempus, ne poſſet obtinere officia communitatis, & petebatur reuocari per Symonem Diez ex rationibus ſequentibus.

SVMMARIVM.

Cauſa primitiua, & originalis ſemper eſt attendenda, num. 1.

Argumentum à ratione, & fine diſponentis valet in Regno, num. 2.

Cauſa finali ceſſante ceſſat diſpoſitio, num. 3.

Cauſam finalem inducunt, quæ ſunt poſita in prohemio, numero 4.

Diſpoſitio à ratione prohemiali regulatur, num. 5.

Infamia non irrogatur per ſententiam, niſi in omnibus caſibus, in quibus de iure cauetur condemnatum eſſe infamem, num. 6.

Iudex ordinarius poteſt pœnā iuris, vel ſtatuti minuere ante ſententiam iuſtis reſpectibus, num. 7.

Relegandus in quinquennium ſi tantum in bienniū fuerit relegatus, inter infamēs habendus non eſt de iure, numero 8.

Infamia venit vt ſequela pœnæ principalis, ideò ceſſante pœna principali, ceſſat pœna, num. 9.

Iudex aliam pœnam irrogando, cēſetur nouare primam, num. 10.

Accidentaliter, quæ inſunt in

 obli-

obligatione noata non videntur repetita in obligatione nouante, nu. 11.
Impoſitio pœnæ à Iudice facta impedit natiuitatem pœnæ legalis, num. 12.
In criminalibus pœna non eſt prius orta, quam ſit per ſententiam inflicta, num. 13.
Iudex non habens intentionem vt condẽnatus per ſententiam notetur infamia, nec irrogat infamiam condemnato, num. 14.
Diminutio pœnæ ex cauſa facta, damnato famam conſeruat, num. 15.
Mitior via in pœnis eſt ſeq̃ẽda, num. 16.
Pœna præter normam legis prolata nimis ſtricte eſt intelligenda, num. 17.
Infami portæ non patent dignitatum, num. 18.
Differentia inter ordinationẽ noui iuris inductoriam, & ordinationem declaratoriã, & confirmatoriam, nu. 19.
Statutum quod inhabiles reddit infames ad officia obtinenda, tantum cenſetur excludere eos, qui eſſent notati tali infamia, quæ eos impediret in executione officij, num. 20.
Statutum, quod excludit condemnatos, & accuſatos propter infamiam, debet intelligi, quando ex condemnatione talis reſultat infamia, quæ eos impediat officia obtinere numero 21. & non procedit obtenta remiſſione criminis, num. 22.
Lex ita futuris, formam diſponit, vt præterita diſpendijs non commendet, num. 23.
Puniri quis non debet ſine culpa, num. 24.
Lex à populo lata, recognoſcenti ſuperiorem, non debet trahi ad præterita, num. 25.
Lex promulgata ab inferiore, differt ab ea, quæ à ſupremo Principe lata eſt, nu. 26.
Lex trahitur ad caſus præteritos, ſi Princeps clarè diſponat, vt ad caſus præteritos trahatur, num. 27.
Lex vtens verbo futuri temporis modi ſubiunctiui, non comprehendit præterita, numero 28.
Statutum conditum in odium particularis, cẽſetur iniquũ, & ab eo appellatur, n. 29.
Statutum & ſi loquatur per verba generalia, tamen ſi ex aliqua coniectura appareat, conditũ fuiſſe in odium alicuius particularis perſonæ, eſt nullius momẽti, n. 30.
Statutum præſumitur factum in odium alicuius particularis

ris perſonæ, ex breuitate temporis, quo aliquid eſt factum contra particulares in vim prædicti ſtatuti, num. 31.

Statutum factũ in odium particularium ſecundum communem ſententiam præſumitur factum ex actu incontinenti ſubſequuto, nu. 32.

Statutum cenſetur factum in odium alicuius particularis perſonæ, quando obtinetur firma in vim ſtatuti contra aliquem particularem perſonam, & non contra alios, ſtatim poſt factum ſtatutum, num. 33.

Expenditur Felini, dictum in c. cum omnes nu. 5. *de conſtitutionibus, num.* 34.

Satutum loquens in certo genere perſonarum non cenſetur conditũ in odium particularium, num. 35.

Statutum loquens in condemnato ob aliquod crimen, non procedit in condemnato ad tempus, etiam in exiliato ad tempus, num. 36.

Suſpenſus ad certum tempus, finito tempore recuperat, quæ per ſententiam amiſerat, num. 37.

Infamibus portæ dignitatum non patent, num. 38.

Infames in dignitatibus participare non debent, cum hominibus integræ opinionis, num. 35.

Infamia priuat quem dignitate obtenta, num. 39.

Et reddit incapacẽ ad obtinendam ibidem.

Infamia iuris, vel facti, quæ ſit, declaratur, numero 41.

PRo cõdemnato pœna falſi extraordinaria faciebãt ſequentia.

Cauſa primitiua, & origi-
1 naria eſt ſemper principali-
ter attendenda, *l. clam poſſi-
poſſidere in principio, de acquirenda
poſſiſ. l. nam origo, quod vi aut clã.
Peralta in l. cum autem. num.* 7. *de
legat.* 2. adeò vt præferatur for
mæ, & conceptioni verborum,
l. fin. §. finali. ff. mandati, quem
textũ vbique ad omnes caſus
extendunt omnes, & eſt fre-
quens in foris noſtris argumẽ
tum, à ratione finali, & mente
diſponentium, vt in *foro finali de
merinis, foro, declarando de apprehen
ſionibus. Molin. verbo deputare, ad
2 finem, & verbo reſiſtentia. verſic.
die* 12. *Iulij*, & ideò cauſa fina
li ceſſante, ceſſat diſpoſitio,
*l. adigere. §. quamuis de iure patro-
natus.* & quidquid ab ea depen
det, vel ei coheret, vt explicat
pluribus cõgeſtis in latè *Peralta
l. Titia. cum teſtamento. numero* 7.
de leg. 2. & probat rubrica fo-

rorum, qui non ſunt in vſu ibi, *Aliorumque à ceſſante cauſa deficientium*, maximè cum cauſa finalis exprimitur, nam tunc cum ea ſit, quæ diſponat, vt in pulchro caſu tradit *Anton. Gabr.*
3 *commun. concluſ. lib. 4. tit. de fideicommiſſ. concluſ. 10. num. 29. limit. 9.* iuxta quam opinionem ſenatum Mediolanenſem iudicatum, ait *Alciat. conſ. 650.* indubitanter tunc ea deficiente deficit neruus, & virtus diſpoſitionis, & idcò ea reſoluitur.

Ea autem dicuntur induce
4 re cauſam finalem, quæ in prohemio dicuntur, *l. fi. de hæredib. inſtituen, Bar. in l. 1. de origine iuris*, & eſt communis ex *Sebaſtiano Medices, de legi. p. 4. q. 1. num. 5. Alexa. de Nebo. conſ 3. num. 3.* Hinc dicimus, quod ſicut corpus ab anima, ita diſpoſitio, à ratione prohemiali regulatur, quod eo magis procedit, cum apponitur dictio, *vt*; id eſt, *para que*, quæ propriè cauſam fina-
5 lem oſtendit, *Clemin. vt ij, qui & ibi Cardin. in primo notat. de ætate, & qualitate. Bal. in l. cum alijs. C. de ſecun. nupti.* & in terminis tradit, & docet *Flamin. Pariſ. de reſignat. beneficiorum. lib. 3. q. 5. num. 11. & lib. 11. q 11. nu. 56.*

Secundũ hæc ordinatio oppoſita, Simeoni Diez ad eum excludendum ab officijs communitatis Darocæ regulanda, & intelligenda erit iuxta ſui prohemij rationem, ibi propoſitam, cũ ea ibi præmittatur, velut cauſa impulſiua genuina & finalis prędictæ ordinationis.

Loquitur ordinatio ita, *Porque es muy juſto, que las perſonas y regidores, y del Gouierno de la communidad, ſean de las mas abonadas de aquella, ſin nota, è infamia, que les pueda impidir, y eſtorbar el tener officios de dicha communidad &c. Da en razon deſto por inhabiles para obtener officios della, a ſus vezinos, que fueren criminalmente acuſados, y condenados.*

Denique ordinatio ſe fundat in infamia ex condemnatione reſultante, & eius reſpectu inhabilitat eos, qui fuerunt accuſati, & condemnati, igitur quando ſententia condemnatoria, fuerit talis quod ex ea nulla reſultauerit infamia accuſato, bene ſequitur, quod tunc ceſſat ſupra dicta ratio infamiæ, & per conſequens inhabilitas, & pæna dictæ ordinationis, & quod ſic ea non obſtante accuſatus remanebit habilis ad officia gubernij dictæ communitatis, & ad obtinendum officium in ea.

6 Videndum ergo erit, an ſententia contra Simeonem in hac curia lata ſit de ijs, quæ de iure irrogant infamiam condẽnato, cum infamia non irrogetur per ſententiam in omnibus caſibus, niſi in his in quibus iure cauetur condemnatum eſſe infamem, vt notat *Angelus in l. 2. C. & quibus cauſis infam.* & ita videmus cõditionem furtiuam interductum vnde vi, & ijs ſimilia iuditia infamiam non irrogare, *l. ceſſat de oblig. l. neque, de vi & vi arm.* ſupponitur quod.
7 Simeon Diez fuit accuſatus de crimine falſi in hac curia, & ſuper eo crimine fuit condemnatus, non ad pænam ordinariam delicti, à foro præfinitam *in foro do crimine falſi, 85.* ſed in

in mitiorem pænam, & certis
rationibus, & optimo iure, cū
iudex poſſit pænam ordina-
riam iuris vel ſtatuti minuere
ante ſententiam iuſtibus reſpe
ctibus, & rationibus ductus, vt
8 probauit *Couarr. lib. 2. variar. c. 9. num. 8. Grammatic. deciſ. 36. num. 3. Iul. Clar. lib. 5. ſententiarū §. vltimo q. 85. num. 10.* Vnde
infertur, per eam ſententiam,
& condemnationem non eſſe
irrogatam infamiam Simeoni
Diez, *vt probat tex. elegans in l. ſi poſsidonium C. ex quibus cauſ. infamia irrogetur.* vbi ſi relegandus
9 in quinquenniū fuerit tantum
in annum relegatus, inter infa-
mes habendus non eſt, reddit
rationem Imperator, quoniam
ſententiæ ſeueritas cum cæte-
ris damnis tranſigere videtur,
ex quo text. Bar. Paul. & Angel.
deducunt, pæna diminuta, vi-
deri infamiam remiſſam, & ita
in terminis conſuluit *Calderin. conſ. primo de accuſationibus num. 3. extollens multum hanc conſiderationem.*

Habet hæc reſolutio plures,
& benè fundatas rationes, pri-
ma ſit ea, quam reddit *Gloſſa in l. etſi ſeueriori. verb. remittere C. ex quib. cauſ. maior.* nempe quia in-
famia venit vt ſequella pænæ
principalis & ordinariæ, iden-
10 que ceſſante pæna principali
per diſpenſationem iudicis ceſ
ſauit infama, ſequitur gloſſam
ibi *Bart. num. 7. in fine Bal. nu. 24.*
Secunda ratio ſit, quia iudex a-
liam pænam irrogando, vide-
tur nouare genus pænæ, vnde
in iſta nouatione non videtur
infamia repetita, quia quæ ac-
cidentaliter inſunt obligationi
nouatæ, non videntur repetita
11 in obligatione nouante, *l. emptor. l. aliam, de nouationibus, vt explicuit Bal. in d. l. & ſi ſeuerior. nu.* 24. Tertia ratio ſit, quia impo
12 ſitio pœnæ à Iudice facta impe
dit natiuitatem pœnæ legalis,
quia vt ſubtiliter conſiderauit
Bald. in d. l. ſi ſeuerior., num. 15.
13 in criminalibus pæna non eſt
priùs orta, quam ſit per ſenten
tiam inflicta, licet antea ſit ius
petendi, quod illa pæna inflin-
gatur. *l. ſi quis pœna. l. aliud. §. inter multam, de verb. ſignif.* Quarta,
quia vbi iudex cauſa cognita
diminuit pænam, declarat
propoſitum ſuum non proce-
dere ſecundū diſpoſitionem le
gis, & ſic tale delictum non me
reri eam pænam, quæ alege eſt
ſtatuta, & conſequenter im-
14 probat illam pænam cum infa
mia; vnde cum Iudex non ha-
buerit intentionem vt condē-
natus notaretur infamia, ſequi
tur, condemnatum non eſſe in-
famem ex illa ſententia, vt ita
probabat *Alex. in d. l. ſi ſeuerior. num. 3. & 6.* & ante eum, *Calderin. d. conſilio 1. de accuſationibus num. 3.*

Ex quibus reſultat firma, &
ſtabilis concluſio, diminutionē
pænæ ex cauſa factam damna-
to famam conſeruare, *ex d. l. ſi poſidonium, Bar. Bal. Calderin. Paul. Angel. Alex.* & omnes qui poſ-
ſent congeri, iam igitur cum
accuſatus fuerit Symon Diez
de crimine falſi, & non fuerit
condemnatus in pœna fori, nō
ſolùm in corporali, verum nec
in pecuniaria, quam etiam
apponit forus, ſed in alia be-
nigniori reſpectu ordinariæ,

non reſultauit infamia Symoni Diez, cum diminutio pœnæ ordinariæ famam conſeruet, vt dictum eſt, & non contracta per eum infamia ex hac condemnatione, nõ procedet, nec militabit contra eum finalis ratio ordinationis, fundata in infamia reſultante ex condemnatione, & per conſequens nõ eum comprehendit hæc ordinatio, ex quo per ſententiam non contraxit infamiam.

Item quod nullam cõtraxerit infamiam ex dicta ſententia, probatur, quia vltra quod non fuit condẽnatus in pœna ordinaria huius delicti, in quantum eſt corporalis, verum nec in pecuniaria reſpectu damnorum, & intereſſe, iuxta forũ *de crimine falſ. anni* 85, igitur multo minus videntur voluiſſe eum condemnare in pœna denotante infamiam, quæ eſt grauior, & maioris conſiderationis quã pecuniaria, ex traditis *à Dueñas. reg.* 333. *in aonotationibus verſ.* 1.
15 *Mantua. lib. 9. obſeruatio.* 81 *col. 4. ad medium, Craueta conſ.* 2. *num.* 18. *Menoch. conſ.* 94. & accedit his, in pœnis mitiorẽ viam ſemper eſſe eligendam, per quam minus quis grauetur, *l. iuſta interpretatione de pœnis. l. cum quidã ius, ad finem, de liber. & poſth.* ideoque merito pœna contra Simeonem Diez præter normã legis, & fori prolata, ſtrictè nimis intelligenda, & interpretanda erit, quo non irrogetur infamia, quam irrogaſſet pœ-
16 na ordinaria delicti, ſi contra eum prolata fuiſſet, vnde nihil erit quo l impediat, quominus Symeon Diez officia communitatis Darocæ obtinere nunc poſſit, ſicut & ante ſententiam poterat.

Item non obſtabit ſi dica-
17 tur, præfatam ordinationem non eſt noui iuris inductiuam, ſed declaratoriam, & confirmatoriam antiqui, quo cauetur, vt infami portæ nõ pateãt dignitatum, nam retorqueri poterit hæc conſideratio in hunc modum, quia ſi ita eſt, quod faciens ordinationem exiſtimauit non fore iuſtum, vt notati infamia impediẽte exercitium officij, poſſent admiti
18 ad illa exercenda, & ſic inhabilitauit ad illa accuſatos, & condemnatos, bene inde ſequitur quod ſolùm voluit inhabilitare eos, qui propter ſententiam infamiam contraxiſſent, quæ poſſet eis eſſe impedimento ad obtinenda officia communitatis, & nõ alios, qui licet fuiſſent accuſati, & condemnati, non tamen contraxiſſent infamiam, quæ eos impediret ad officia, qualis eſt Simeon
19 Diez, qui licet fuerit accuſatus, & condemnatus, non tamen ei indereſultauit infamia, vt dixi, & ſic cum ſit ordinatio declaratoria iuris communis, & ex conſequenti cum ſecundum ius commune nulla ei re-
20 ſultauerunt infamia vt ſupra probatum eſt, non erit ei impedimento dicta ſententia ad obtinenda officia, quoniam vt
21 dictum eſt diminutio pœnæ ex cauſa, damnato famam conſeruetur.

Confirmantur ſuperiora, quia tempore aſſertæ ordinationis, in vim cuius obtenta fuit prædicta

dicta iuris firma, iam dictus Simeon Diez extitit condemnatus ex Sententia executioni
22 tradita, & ei paruerat dictus Simeon Diez, exiuitque à præſenti Regno, abſtinuitque ſe à teſtificatione actuum, donec & quo vſque per excellentiſſimum dominum Locumtenentem generalem fuit ſibi facta
23 plena remiſſio exilij, & ſuſpenſionis officij notariatus, atque ita non obſtat, ei prædicta ordinatio qua ſtatuitur, *que dan per inabiles para obtener qualeſquiere officios de le communidad de Daroca, qualeſquiere vezino, ò, vezinos de aquella, que a*
24 *ſu inſtancia fueren criminalmente acuſados y condemnados.* Nam de eſſentia legis eſt, vt ita futuris formam imponat, vt præterita diſpendijs non commendet, *ait tex. in c. 2. de conſtitutionib. & in c. fi. eodem titulo, eſt etiam tex. in l. leges la 2. C. de legibus, & vtrobique Doctores, alias enim ſequeretur,* quod quis ſine culpa puniretur, *vt dicit graueta. conſ.* 501. *num.* 1. & trahere leges ad præ
25 terita, eſt maxima calumnia, vt dicit *Bald. in d. c. fi. num.* 9. *de conſtitutio.* quinimò lex à populo recognoſcente ſuperiorem lata, numquam trahitur ad præterita, quamuis in ea expreſſe dicatur, neque ad lites pendentes, ne dum iam deciſſas, quod dicit menti tenendũ *Bar. in l. ſancimus, la* 1. *ad finem C.*
26 *de ſacroſanct. eccleſ. vbi Paul. & Bal. per tex. in auten. in medio litis non fieri ſacras formas collatione* 8. *Refert & ſequitur Iaſſ. conſ.* 111. *num.* 5. *vol. primo,* & in hoc differt lex promulgata ab inferiori, ab ea, quæ à Principe profertur, & ſic reſpondetur dubio, ſi enim Princeps clarè diſponit, vt præteritos etiam caſus comprehendat lex ab eo condita, ad eos etiam trahe-
27 tur, vt clarè diſponitur *in d. c. fi. de conſtitutionib.* vbi Summus Pontifex conſtitutionem à ſede Apoſtolica latam, niſi nominatim in ea, de præteritis caueatur, numquam ad ea extendendam eſſe ait, & in prædicta ordinatione, tametſi, à Regio commiſſario cõdita, tantum abeſt, quod præterita comprehendere voluerit quod imò
28 expreſsè diſponit tantùm ſuper futuris, cum vtatur verbo, futuri temporis modi ſubiunctiui, quod quamuis poſſet latè interpretari, præteritum tempus, ſemper in lege, & ſtatuto importat ſimplex futurum tempus, *ex Bal. in d. l. leges, C. de legibus, ac Abbas in d. c. fi. nu.* 4.
29 *notabi. de conſtitutionib. vbi Feli. nu.* 2. *alios refert.* Ex quibus videtur abſque dubio dictam iuris firmam fore, & eſſe reuocandam.

Facit etiam pro eius reuocatione, quod prædicta aſſerta ordinatio in odiũ Simonis Diez lata fuit, ac pro inde iniqua, *ex tex. in canone erit autem lex,* 4. *diſtinctione cum ſimilibus,* & rectè ab ea appellari poteſt, vel per
30 viam quærellæ ſuperior adiri, *ex Bar. in l. omnes populi num.* 53. *ff. de iuſtitia & Iure Abb. in rubr. de conſtitutio. Iaſſ. conſ.* 161. *vol.* 2. *& conſ.* 120. *vol.* 4. *Idem Abb. in c. cum omnes, notab.* 5. *de conſtitutionib. vbi Dec. & conſ.* 528. *nu.* 7. *Alex. conſ.* 190. *num.* 14. *vol.* 2. vbi

2. *vbi Additionator plures refert,*
qui omnes tenent, quod
quamuis ſtatutũ loquatur per
verba generalia, ſi tamen ex ali
qua coniectura appareat in
odium certæ perſonæ conditũ
fuiſſe, nullius erit momenti,
coniectura autem ſumitur á
breuitate temporis, quo prædi
31 cta ordinatio condita fuit, ſi-
quidem ſtatim, quod reuerſus
fuit ab exilio prædictus Simcõ
Diez, eius æmuli curarunt, vt
prædicta ordinatio fieret, at-
que ideo in eius odium, *ex l.
ſi ventri. §. in bonis. ff. de priuileg.
credito. l. dubium. C. de repud. c.
officij de electio.* per quos textus
32 ita in terminis arguit, *Iaſ.
conſ. 120. ad finem, vol.* 4. condu
cunt ea quæ notat *Molinus in
verbo ſtatutum, in principio. vbi
Portoles ad eum, & in §. ganatum.
num.* 30. & ſtatutum in odium
certæ perſonæ conditum nul-
lum dicitur *Abb. in c. 2. n. 2. de
conſtitutionibus, vbi eius additio-
nator*, ita communiter teneri
ait, & quod hæc ordinatio fa-
cta fuerit in odium Symonis
Diez, & non aliorum, patet, &
reſultat, quia quamprimum
fuit reuerſus ab exilio, tracta-
uerunt vt fieret, & in vim illius
obtinuerunt præſentem firmã,
33 quia ſi alius eodem morbo la-
boraſſet, eam cõtra eum etiam
obtinuiſſent, & cum non ob-
tinuerint eam, ſequitur, quod
nullus etiam fuerit, vel ſi fuit,
ex quo contra eum non ege-
runt, quod ſolo odio Symo-
nis moti fuerunt, & ſic non ha
34 bet locum limitatio *Tiberij
Deciani*, quæ eſt eadem cum
alia, quam tradit *Felin. in cap.
cum omnes. num. 5. de conſtitutionib.*
quia dici non poteſt, quod hæc
conſtitutio loquitur in certo
genere perſonarũ, ſicut ſtatu
tum, quod filia dotata non ſuc
cedat, quæ eſt limitatio *Decia.
& Felin.* quãdo illa vera foret
35 ſiquidẽ reſpectu præteritorũ
non datur alius, niſi Simeon
Diez, quem perſequuti ſunt
multis modis, quod ſolum de-
beret ſufficere ad reuocatio-
nem firmæ, vltra quod Symeon
Diez non fuit priuatus, nec
condemnatus perpetuò, ſed
36 ſolum ſuſpenſus ad tempus,
quo finito, vel remiſſione ſibi
cõceſſa, recuperat omnia, quæ
per ſententiam emiſerat, abſ-
que aliquo facto hominis, *An-
ton. in c. bonæ num. 9. de ætate, &
qualitate, Bernar. Diez in praxi. c.
122. num. 5. Tiraquell. in tract.
ceſſan. cauſa, 1. parte. num.* 245.
37 *Boſsi. in tit. de remedijs ex ſola cle-
mentia Principis, num.* 22. & pro
batur hoc ex multis *legibus. C.
de ſententiam paſsis.*

Tandem his non obſtanti-
bus fuit bis confirmata firma
prouiſa contra Symonẽ Diez,
vide in proceſſu Aſſiſtentis cõ
39 munitatis Darocæ ſuper iuriſ-
firma, die 13. Februarij 1599.
in Curia Iuſtitiæ Aragonum,
ex regula iuris, quæ habet,
quod infamibus non pateant
portæ dignitatũ, de quo in *reg.
infamibus, de reg. iuris in* 6. quæ ſe
cundum *Dinum* loquitur in qua
libet ſpecie infamiarum, ſiue
facti, ſiue iuris; quia non debẽt
in dignitatibus homines infa-
mes, quacumque infamiæ ſpe
cie, cum hominibus integræ
famæ participare, & ſic vtra-
que

que infamia priuat quẽ digni tate obtenta, & reddit incapacem ad obtinendam ſecũdum
39 dictam regulam, & ibi *Din. & Additio. in lit. A. quæ allegat Bartholum, Ioannem de Platea, Luc. de Penna. Innocen. Roman. Bologni. Francum, & alios*, ſicut & nos diximus in *tractatu Syndicatus n. 21. Iaſ. in l. 1. de infami. Angel. in §. ſuſpectus inſtit. de ſuſpec. tutor. l. infamia. C. de decurio. lib. 10. Cod. l. infames. ff. de infamibus Din. vbi ſupra* alia allegans, infamia, enim licet iuris non ſit, ſed ſolius facti, diminuit, & detrahit
40 de opinione apud bonos, & graues, quæ infamia facti ex multis alijs cauſis oritur, de quibus *Nos, & Din. vbi ſupra.* præterquam ex cõtẽtis *in l. 1. de infamibus*, quæ autem ſint iſtæ cauſæ infamiæ facti, & iuris vnico verbo amplectimur, vt iuris ſint, quæ oriuntur ex cauſis in *l. 1. ff. de infamibus contentis*, facti verò, quæ oriuntur ex alijs cauſis, veluti ex alijs delictis, quæ licèt non irrogent infamiam, notant tamen perſonam, illiuſ-
41 que honeſtatem, ſtatum, ſplendorẽ, & vitam, vt *Nos vbi ſupra latè diximus*, præter *Din. vbi ſupra* cũq; ordinatio, de qua hic excludat ab officijs cõmunitatis Darocæ omnes vicinos, qui ad eius inſtantiam fuerint criminaliter accuſati, & condemnati, & Symon Diez de grauiſſimo delicto fuit accuſatus, & condemnatus, ſequitur benè fuiſſe excluſum, & iuſtiſſimè prouiſam firmam contra eum tanquam notatum magna infamia.

DECISIO CCCCXXXI.

De ratificatione ſententiæ arbitralis latæ, & ferendæ, & alia de Procuratore ad compromiſſum.

SVMMARIVM.

Laudatio, & approbatio laudi ante ſententiam facta, num noceat partibus compromittentibus, n. 1.

Verba in compromiſſo adiecta, quod laudant, & approbant omnia per arbitros declaranda, ex ſtilo Notariorũ in cõpromiſsis apponi ſolent, numero 2.

Laudum ratificari non poteſt ante prolatam ſentẽtiam per arbitratorem, num. 3.

Mandatum, & compromiſſum factum ex defectu decreti, quod interponi debebat, nullum eſt, num. 4.

Proteſtatio nullitatis ante prolationem ſententiæ facta, & geminata, nullum reddit laudum poſtea ſubſequutum, numero 5.

Conſtitutio Procuratoris in compromiſſo facta ad ratificandum

Deciſio CCCCXXXI.

dum laudum, intelligitur ſalua bona fide, num. 6.
Procuratori permiſſum non eſt, quod bona dilapidet, & iactet, num. 9.

Firma petita ad inſtan
tiā Ioan-
1 nis Bapti
ſtæ de
Negro vi
detur eſ-
ſe in caſu
prouiſionis, non obſtante,
quod prædictus Ioannes Bapti
2 ſta, & Procurator aduerſario-
rum, qui compromiſſo conſen
ſerunt, illudque otorgarunt ſa
tisfacti, & certificati de his,
quæ arbiter pronunciaturus,&
declaraturus erat, illud lauda-
runt,& approbarūt, quod hæc
verba ex ſtylo Notariorum ap
poni ſolent, ſicque nullum ope
rantur effectum, vt ex *Bartulo*
3 punctim tradit *Celſus Hugo conſ. 51. n. 6. in principio.* & quamuis
concedatur, quod ex ſtilo No
tariorum non ponūtur, adhuc
laudata, vel approbata ſenten-
tiā non remanet, ex quo cer-
tum eſt, Arbitratoris laudum
antequam proferatur, ratifica
ri non poſſe, ex ſententia *Dinij*
qui ſic conſuluit, vt refert, &
ſequitur *Bartolus in l. ſocietatem. §. arbitrorum. num. 30. ff. pro ſocio. & in l. cum antea. n. 15. vbi Bald. num. 2. C. de arbitris. idem Baldus in l. finali. num. 41. & ſequentibus, C. de contrahend. emptio. Hugo vbi ſupra. verſ. & ſi negaretur. & videndus Pariſius 24. num. 154. vol. 2.*

Nec aſſerta laudatio quæ poſt
latam ſententiam facta dicitur
per Procuratorem in compro
miſſo conſtitutum ad illam lau
4 dandam,& approbandam præ
dicto Ioanni Babtiſtæ præiudi
care poteſt, quoniam cum ve-
rū ſit quod mandatū, & cōpro
miſſum in vim illius conceptū,
ex defectu decreti nullū eſt,
quodq; proteſtatio geminata
per dictum Ioannem Baptiſtā,
facta ante prolationem laudi,
5 ſiue ſententiæ arbitralis, nul-
lum etiam, & inualidum red-
dit laudum poſtmodum ſubſe
quutum, etiam nulla, & inua
lida erit laudatio, quam fecit
Procurator ipſo Ioanne Bapti-
ſta inſcio,& ignorante, pro vt
ita nulla, & inualida eſſet quā-
uis idem Ioannes Baptiſta præ
dictam laudationem faceret,
6 ex quo conſtitutio Procurato
ris in compromiſſo facta ad ra
tificandum laudum, intelligi-
tur ſalua bona fide, *l. creditor. §. Lucius ff. mandati,* vt ſi ambi-
gatur, an laudum ſit æquum,
vel non conſulatur dominus,
cuius intereſt, *l. quintus. ff. mandat. l. creditor, de diſtract. pignorum,*
nec procuratori permiſſum vi
deatur, quod bona domini
iactet, & dilapidet, *l ſi pater. ff. quæ in fraudem creditorum, cum al-*
7 *legatis per Baldum,* hoc notabile
dignum in propria ſpecie, di-
centē in *d. l. fin. nu. 44. & ſeqq.*
cum ſe ſubſcribit Ioannes Bap
tiſta perus *in tractat. de arbit. lib. 7. cap. 17. ver. præterea,* & per
conſequens, quod cum per
Ioannē Baptiſtam bis dictum,
&

& ſupplicatū fuerit, quod minimè pronunciaretur in vim prædicti compromiſsi ab eo facti, cum expreſſa nullitatis proteſtatione prædicti compromiſsi, & eorum omnium, quæ in vim illius ſubſequuta, & ſubſequenda erant, & quod prædictus Procurator prædicti Ioannis Baptiſtæ non poſsit laudare ſententiam contra ipſum prolatam, ex quo ipſi erat nociua, & præiuditialis, pro vt dicitur, quamuis de ipſo non appareat in proceſſu, fuit prouiſa hæc firma circa annum 1594. licèt dubio non careat de iuris rigore.

DECISIO CCCCXXXII.

Quo tempore præſcribatur accuſatio delictorum de iure, & foro, & quid requiratur ad eam interrumpendum, in quo reſoluitur 20 annis præſcribi, & interrumpi præſcriptionē accuſatione oblata, prouiſa, intimata, & reportata ſimul concurrentibus, & non aliàs in criminalibus, & quòd Procuratoris Aſtricti officium eſt ſubſidiarium, & ſi dominus loci Aſtrictiſe opponit in aliquo ex duobus proceſſibus intentatis ſuper eadem re, & inter eaſdem perſonas eſt viſus ſe ſeparare ab alijs proceſsibus, & compellitur ſuus Aſtrictus idem facere.

SVMMARIVM.

Delicta grauiſsima, etiam illa quæ morte ſunt compenſanda, viginti annorum ſpatio præſcribuntur, numero 1.

Reus ſuper delictis quæ tranſierūt iam per 20. annos redargui in iudicio non poteſt, num. 2.

Reus de delictis, quæ iam per 20. annos tranſierunt, nec per viam accuſationis, nec per viam aggrauationis redargui poteſt, num. 3.

Præſcriptio criminis non à die ſcientiæ, ſeu publicationis, ſed à die perpetrationis currit, num. 4.

Libelli datio intra viginti annos facta ad interrumpendam præſcriptionem delicti non ſufficit, ſed vt intra hoc tempus citatio erga reum petatur, decernatur, & præſentetur, requiritur, num. 5.

Cita-

Deciſio CCCCXXXII.

Citatio intra legitimum tempus obtenta, & executata contra reum ad hoc, vt delicti præſcriptionem interrumpat, vt ante tẽpus præſcriptioni neceſſarium in iudicio reportetur, requiritur, num. 6.

Præſcriptio in criminalibus nũquam per citationem interrumpitur, niſi de tali citatione relatio ſit facta iudici, num. 7.

Relatio citationis per nuncium iudici fieri, & in ſcriptis redigi debet, ad hoc vt præſcriptioni delicti obſtet, num. 8.

Foralis diſpoſitio contrarium diſponens cum in regno non exiſtat, iuri communi ſtandum eſt, num. 9.

Æquitas, & naturalis ſenſus attendi debent, vbi foralis diſpoſitio non reperitur, numero 10.

Præſcriptionem non interrumpi, niſi citatio erga reos antẽ finitum tempus preſita, obtenta, præſentata, & in ſcriptis redacta ſit, magna æquitas iudicatur, num. 11.

Æquitas quæ militãt in non interruptione delicti, niſi citatio optime fiat, tam ex parte actoris, quam ex parte rei conſideratur, num. 12.

Reum ad iudicium pronocare intra tantum tempus differens meritò punitur in eo, vt tranſacto tempore repellatur, num. 13.

Præſumptio ex parte rei induci tur, cum per tam lõgum tempus ius accuſandi diſtulerit ille, cui competebat, nu. 14.

Lex benignitatis amica iuſtitiam non fouere eum, qui diu petitionẽ debiti diſtulit, conſiderat, num. 15.

Debitorem in vijs vocare, & debitum vindicare facillimo negotio fit, num. 16.

Actio criminalis ſi ſolo appellitus erga reum Iudici oblato perpetuaretur, via fraudibus aperiretur, num. 17.

Accuſator facile poteſt doloſe accuſationẽ differre, & publicã vindictã, donec reo bona fide viuenti ſuorum teſtium obliuione, vel morte copiam non habeat, nu. 18.

Innocentes ne puniãtur, æquum eſt vt nocentes illo tempore tranſacto accuſari nequeãt, num. 19.

Appellitus obtentio, & oblatio alicuius mortis reſpectu proceſſus, non eſt ſufficiens ad hoc vt curſus præſcriptionis delicti impediatur, nu. 20.

Oblatio ſola appellitus apprehẽſionis effectum momentaneæ poſſeſ-

poſſeſſionis ad finem apprehendendi, de foro inducit, num. 21.

Legis ſpecialis prouidentia poteſt facere, vt per ſolam libelli oblationem præſcriptio efficaciter interrūpatur, n. 22

Præſcriptio ciuiliter per veram poſſeſſionis apprehenſionem, naturaliter per detentionem, aut expulſionem interrumpitur, num. 23.

Fictio legis inductiua tantum in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero, operatur, num. 24.

Fictio legis vt odioſa, & iuris regulis contraria, ad alios caſus, quā á lege expreſſos extendi non debet, num. 25.

Prouiſio ſpecialis ad vnum caſum facta, ad alium extendi nequeit, nu. 26.

Iudices procliuiores eſſe debent ad liberandum, quā ad obligandum, nu. 27.

Proceſſus inſtitutus ad inſtantiā procuratoris Aſtricti, villa de Ariza cur magis ſilere debeat, & ad proceſſum actitatum ad inſtantiam domini de Ariza, reduci, quam iſte ad alium, queritur, nu. 28.

Facti ſpecies huius deciſionis lōgiſſime enarratur, num. 29.

Delinquens ratione eorundemmet delictorū in diuerſis proceſſibus accuſari nequeit, numer. 30.

Sententia non poteſt pronuntiari ratione vnius delicti in diuerſis proceſſibus, num. 31.

Delictum ſi præſcriptum ſit, proſequi in proceſſu nullatenus poteſt, num. 32.

Delictum præſcriptum non ſolū proſequi in proceſſu nequeit, ſed nec per viam cumulationis adduci, nu. 33.

Procurator Aſtrictus non poterat accuſare de reſiſtentijs, ante forum anni 1592. de la via priuilegiada, num. 34.

Procurator Aſtrictus pars legitima factus fuit ad accuſandū de reſiſtētijs anno 1592. n. 35.

Procurator Aſtrictus non poteſt accuſare de aliqua reſiſtentia ſi de ipſa delinquens iam in alio proceſſu accuſatur, n. 36

Ius accuſandi ſi ſimul pluribus cōpetat, non ſunt omnes admittendi ad accuſandū, ſed ille præferri debet, qui ſuam vel ſuorum iniuriam proſequitur, num. 37.

Ius accuſandi proximiori cōpetens, ſi ipſe renunciet, remotiores ad accuſandum admittuntur, n. 38.

Ius accuſandi derelictū à proximiori, remotiori ſpectat, ſi proximior citatus, & requiſitus fuerit, num. 39.

Citatio, & requiſitio proximioris requiritur ad hoc, vt remotior accuſare poſſit, ne poſt litem conteſtatam à remotiori, admitti proximior poſſit, nu. 40.

Accuſatio remotioris proximioris ius ideo tollit, ne homines tot accuſationibus vexentur, num. 41.

Frater interfecti extãtibus ipſius filijs nõ eſt pars ad accuſandum, ſicque in Regia Audiẽtia pronũtiatũ fuit, n. 42

Iudex in accuſando eũ præferre debet, quem magis iniuria tangit, & afficit, nu. 43.

Proximiore requiſito, & negligentia ipſius ſubſequta, remotior ad accuſandum admittitur, num. 44.

Proceſſus, & accuſatio magis iniuriati inſpici, & admitti debet, quando plures ſimul ad accuſandum concurrant, num. 45.

Reſiſtentia facta in executione appellitus ratione iniuriæ perſonalis prouiſi, ille aduerſus quem delictum perpetratum eſt principaliter ad accuſandum intereſſatus erit, nu. 46

Reſiſtentiæ duæ, & iniuriæ, ſi ſimul cõcurrant, vna ocaſione appellitus ceſionis fuſtiũ, alia ocaſione appellitus mortis prouiſi ad inſtantiã Aſtricti, qui magis iniuriatus ſit, ad hoc vt prius accuſare poſſit, diſputatur. nu. 47.

Loci Dominus principaliter iniuriatus manet pro reſiſtẽtia facta in executione appellitus mortis, & minus principaliter procurator Aſtrictus, nu. 48.

Iniuria facta in perſonam officialis principaliter domino loci facta cẽſetur, ſi in exercitio ſuæ iuriſdictionis fiat, n. 49.

Dominns loci non impeditur accuſare aliquẽ ratione reſiſtẽtiæ cõmiſſæ, etiam ſi reſiſtens eum officiali ſe compoſuerit, vel a proceſſu contra ipſum fulminato abſolutus ſit, n. 50

Reſiſtentia principaliter dominum loci afficit, ſecundario officialem per qualitatem miniſtri domini, n. 51.

Procurator Aſtrictus tantum nomine domini loci accuſat, num. 52.

Loci dominus in Aragonia delicta in ſuo territorio commiſſa remittere poteſt, nu. 53.

Dominus Rex quemadmodum iubere poteſt procuratori Aſtricto, quod ſit pars, vel quod indiſtincte deſiſtat ab accuſatione etiam capitalis criminis, ſic & etiam idem dominus loci in ſuo territorio facere poteſt, æqualem et enim

de

de foro poteſtatē habēt, 54.

Iniuria delicti principaliter procuratori Aſtricto nō ſpectat, tantum enim ei in quantum miniſtro attinet, nu. 55.

Cauſa poſita, poſſeßio effectus inſeparabilis ſequitur, n. 56.

Renuntiatio, ſeu declaratio tacita tantundem, quātū expreſſa, ad poſitionem alicuius actus per neceſſe reſultantis, operatur, nu. 57.

Vocatus in iuditium ob vnam, & eandem cauſam à diuerſis iudicibus, tunc habet electionem comparendi, coram quo voluerit, nu. 58.

Proceſſus vnus ſi remitatur ad alium, in quo cognitio eiuſdē delicti agitatur, & vertitur, tūc primus proceſſus omnino deſtructus manet, n. 59.

Diligentia, & cautela ſuperabundans eſt in duobus proceſsibus quem ratione vnius delicti accuſare, nu. 60.

Procurator Aſtrictus de alio proceſſu fidem facere nequit, cum ſine mixtura accuſare debeat, n. 61.

Officium Aſtricti, & ipſius accuſatio ſubſidiaria ſemper à ſui origine fuit, n. 62.

Accuſatio Aſtricti cum ſubſidiaria ſit, quoties pars legitima ad accuſandum concurrit, reijcitur, vel ſi admittatur, nouum proceſſum fulminare non poterit, nu. 63.

Iudex an admittat proc. aſtrictū in alio proceſſu, antequā pars ab accuſatione deſiſtat, n. 64.

Officium procuratoris Aſtricti in Aragonia odioſiſſimū eſt, cū foralibus regulis reſiſtat, num. 65.

Deciſio in terminis plus valet, quam mille argumenta, & coniecturæ, nu. 66.

Forus permittit, quod accuſet pars principaliter intereſſata & etiam procurator Aſtrictus, nu. 67.

Forus permittens, quod accuſet pars principaliter intereſſata, & ſimul procurator Aſtrictus, corā eodē iudice, & in eodē proceſſu limitatur, n. 68.

CASVS.

HIeronymus Palatius fuit accuſatus a morte Petri Perez poſt 20. annos à die mortis, & ſolum fuit oblatus appellitus, & nil prouiſum, & in eodem appellitu accuſabatur de duabus reſiſtentijs etiā ad inſtantiā Aſtricti cō miſſis ante annum 1592. in villa de Ariza, poſt fuit appellitatus propter aliud delictū in perſonā Simonis Paſtrana, in eadē villa ad finē remittēdi, quia erat infantio, cumque in captione

reſiſtentiam commiſiſſet, & captus remitteretur ad ciui-
tatem Cæſarauguſtæ, in dictis
duobus appellitibus accuſaba-
tur vnus de morte Petri Pe-
rez, alius de delicto commiſſo
in Simonem Paſtrana, & in
vtroque deducebantur omnes
tres reſiſtentiæ in petitioni-
bus his, ſic factis præſentauit
Palatius firmam, ne ob mor-
tem accuſaretur poſt 20. an-
nos, & etiam propter illas duas
reſiſtentias factas ante annum
1592. quia tunc tèmporis non
erat pars legitima procurator
Aſtrictus, & ſic ſiluit ille
prior appellitus, & proceſſus,
aliam præſentauit firmam, ne
pro noua, & tertia reſiſtentia
accuſaretur in illo priori pro-
ceſſu inhibito, ſed in ſecundo
appellitu, & proceſſu ad inſtan
tiam Aſtricti Cæſarauguſtæ in-
choato, ex quo ibi elegerat
viam ipſe procurator Aſtri-
ctus, & pars, ſcilicet Paſtrana,
cumque ibi cauſa duceretur
fuit exiliatus per tres annos
à Regno propter illam reſiſtē-
tiam tertiam, & delictum com
miſſum contra Simonem, &
quia fuit repertus cum tor-
mento manuali tēpore captio
nis, erat enim infantio in pro-
ceſſu procuratoris Aſtricti, &
Simonis Paſtrana, ſeu etiam
domini de Ariza, vel ve-
rius in proceſſu remiſſionis
Hieronymi Palatio, in ſecun-
do, vbi fuit condemnatus ad
exilium trium annorum à toto
Regno, 5. Iunij 1604. in Re-
gia Aud.

1 Actio criminalis, quæ potuit
reſultare cõtra Hieronymum
Palacios ocaſione mortis Petri
Perez, quæ ſucceſſit in Ariza,
anno 1581. eſt præſcripta, &
extincta: nam quæcumque
grauiſſima delicta etiam illa
quæ morte ſunt compenſan-
da, viginti annorum ſpatio præ
ſcribuntur, ita vt eo tranſacto
eorum reus ſuper illis in iudi-
2 tio redargui nequeat, *l. que-
rella, C. ad l. Cornel de falſ. Abb.
in c. cum haberet num. 4. de eo qui
duxit in mat. Clarus, §. fin. q. 51.
& ibi Bayard.* non tantum per
viam accuſationis, vt probant
prædicti, verum nec per viam
agrauationis, vt tenet corda-
3 te *Nellus in tractat. de banit. in
2. p. primi temporis, quæſt. 6.* nec
per viam inquiſitionis, vt con-
tra *gloſ. in d. l. querella tenuit Iaſ.
in l. 1. num. 8. in fin. de iuriſ. omni.
iud. quem poſt Clarum ſequitur Cra-
uet. conſ. 262. poſt num. 6. Triuiſan.
deciſ. crim. lib. 2. deciſ. 59. in fin.*
quæ præſcriptio currit non à
die ſcientiæ, ſeu publicationis
criminis ſolum, ſed à die com-
miſſi criminis, *vt tenet Bald. Sali-
cet. & Alexan. in l. quandiu, C. qui
4 admitti, Ruyn. conſ. 27. numer. 6. vol.
4. Clar. q. 51. num. 5. Bayar. ibi num.
13. Triuiſan. vbi ſupra numer. 18.*
Nec ſufficit ad hanc præſcrip-
tionem interrumpendam li-
belli porrectio de his crimini-
bus intra hoc tempus iudicis fa
cta, ſed requiritur amplius, vt
intra hoc tempus citatio erga
reum poſtuletur, decernatur,
& præſentetur, *vt ex gloſ. in au-
the. de exhibendis reis in prin. quam
5 ibi Angel. reſolutis crimina. de magis
communi, Grabiel. communium, lib. 2
tit. de citationibus, concluſ. 1. nu. 377*
ex quibus, & alijs, ita ten-
tum

tum in Curia domini Iuſtitiæ Aragonum in proceſſu iurisfirmæ Ioannis Melero 1573. in menſe Nouembris teſtatur *Portol. in 2. par. verb. firma, numer.* 144. quinimo, & amplius
6 plius neceſſe erit ad cauſandam prædictam interruptionem, vt citatio intra legitimum tempus obtenta, & executa ante tempus præſcriptioni neceſſarium in iuditio reportetur, vt tentum fuit in eadem Curia in proceſſu Petri de los Certales, ſuper criminali, die 31. Iulij 1537. *vt refert Portoles vbi ſupra*, & fuit hęc
7 etiam communis canoniſtarum opinio, *Clementin. 2. vt lite pendente*, vbi notant omnes in criminalibus pręſcriptionem nunquam per citationem interrumpi, niſi de tali citatione ſit facta iudici relatio per
8 nuntium, & talis relatio ſit in ſcriptis redacta, quam regulã varijs encommijs extollit *Ancharran. ibi*, dicens ſe illud à *Bald. in voce audiuiſſe, proſequuntur latè Faber. & Iaſ. in §. pœnales numer.* 129. *de actionibus, Abbas, Felin. & reliqui in c. illud de præſcript. numer.* 11. & ad declarationem regulæ de annali probatione elegantiſſimè *Quintil. Maodoſ. regul.* 34. *q.* 35. *num.* 7. *& ſeq.*

Quid quod quamuis præ-
9 dicta iuris diſpoſitio non extaret ita communium omnium placito recepta, eſſet in Regno intrepide recipienda, cum in contrarium non extet foralis diſpoſitio, quæ prædictis deroget, nam vt habetur in procemio Regis Iacobi, vbi
10 fori non ſuficerent, ad naturalem ſenſum, vel æquitatem recurrendum eſt, hoc eſt ad ius commune maiore ratione, & æquitate ſuffultum, vt ex pluribus ad interpretationem prædictorum verborum, *notat Bardaxi in foro vnico numer.* 4. *ad finem, ſub tit. quod primogenitus, & ex noſtris exornat Monter. deciſ.* 11. *numer.* 15. *& ſeq.*

Conſideratur autem maxima æquitas in eo, vt præſ-
11 criptio in criminalibus, iuxta præfatam canoniſtarum opinionem non interrumpatur, niſi citatio erga reum ante finitum tempus præſcriptionis petita, obtenta, præſentata, & in ſcriptis redacta fuerit, quæ æquitas conſiderari poteſt tam ex parte actoris, quam ex parte rei, ex parte actoris in eo,
12 vt puniatur eius nimia negligentia, & remiſſio in vindicando, & propulſando crimine, merito ergo, qui infra tantum tempus diſtulit reum prouocare ad iuditium, punietur in eo, vt tranſacto eo tempore repellatur ab exercitio actio-
13 nis, ſibi erga reum antea competentis, pro vt in præſcriptione ciuili conſiderat eleganter *Auenda. de exequen. lib.* 2. *c.* 30. *numer.* 11. *verſ. his tamen non obſtan. Balb. de præſcript.* 2. *par.* 3. *partis principalis, q.* 14 *num.* 8. *Couarr. in reg. poſſeſſ.* 2. *par.* §. 11 *num.* 4. *ver.* 6 *de regul. iur. lib.* 6. *Maranta de ordin. iudic. c. de inſtrumentorũ productione*
14 *nu.* 6. ex parte rei, vt inducatur pro reo præſumptio, nẽpe illũ ea crimina non cõmiſiſſe, cum per tantum tempus ille, cui ius

accuſandi competebat, diſtu-
15 lerit accuſationem aduerſus
eum inſtituere, pro vt in ci-
uilibus, lex benignitatis ami-
ca conſiderat, & præſu-
mens, iuſtitiam non fouere
eum, qui diu diſtulit debi-
tum petere, vel in ius voca-
re debitorem, cum facile ei
fuiſſet experiri, & debitum
16 vindicare, vt notant *Craneta*
conſil. 75. numer. 9. Curtius Iun.
conſil. 64. col. 3. lib. 1. Menochio
conſil. 422. numer. 128. volum. 5.
& de præſumptionibus, lib. 3. præ-
ſumption. 135. numer. 19. maxi-
mè cum per literas narratiuas
exhibitas in præſenti conſtet,
perpetuo Hieronymum Pa-
lacios moram feciſſe in dicta
villa de Ariza, quo poſſet fa-
cile capi, & de dicta morte pu-
niri, & tandem, quia hac via
17 ſuccurritur fraudibus, quibus
poſſent innocentes puniri, ſi
ſolo appellitu erga reum iudi-
ci oblato perpetuaretur actio
criminalis, & impediretur cur-
ſus præſcriptionis, poſſet enim
de facilè accuſator differre
18 doloſe, & malitioſe accuſatio-
nem, & etiam vindicare, do-
nec reo bona fide viuenti ſuæ
defenſionis copia morte te-
ſtium, vel eorundem obliuio-
ne, & abſentia tractu tem-
poris ſubtraheretur, ne ergo
eueniat innocentes puniri, æ-
quum erit nocentes tranſacto
19 illo tempore non poſſe accu-
ſari, *argument. l. abſentem de pœnis*
cum vulgatis, vt in ſimili pon-
derat *Quint. Mandoſ. vbi ſupra nu-*
mer. 10. verſ. amplius ſi diceremus,
quare merito in ſpecie pro-
poſita per ſolam oblationem,

20 & obtentionem appellitus præ
dictæ mortis ſubſequutam an-
no 1589. non potuit, nec de-
buit impediri curſus præſcrip-
tionis actionis ex dicta morte
reſultantis.

Nec obſtat *forus quintus, por*
21 *quanto de apprehenſionibus*, vbi ſo-
la oblatio appellitus apprehen
ſionis præſtat effectum mo-
mentaneæ poſſeſſionis ad fi-
nem apprehendendi, vt ex-
plicat ibi *Bardaxi numer. 4.* quia
22 præterquam illud ſolum pro-
cederet in ciuilibus, reſpon-
detur, id prouenire ex ſpecia-
lis legis prouidentia, qua me-
diante, per ſolam libelli obla-
tionem interrumpitur præſ-
criptio, ita efficaciter, ſicut in-
23 terrumperetur ciuiliter per
veram poſſeſſionis apprehen-
ſionem, & naturaliter per de-
tentionem, aut expulſionem,
vt ex l. cum notiſsimi, §. imo. C.
de præſcriptionibus, ibi notant Bal-
dus, & Salicetus, in primo notabi-
24 *li, Aymon. conſ. 71. num. 3. in fin.*
& merito, quia tantum opera-
tur fictio legis inductiua in ca-
ſu ficto, quantum veritas in
caſu vero, *l. filio quem pater de-*
liber. & poſt. l. ſi is qui pro empto-
re de vſucapio. Surd. conſil. 350.
25 *numer. 45. vol. 3.* quæ legis fi-
ctio, & odioſa, vt pote re-
gulis iuris contraria, non erit
extendenda ad alios caſus, à
lege non prouiſos, maximè
ad effectum interrumpendi
præſcriptionem actionis cri-
minalis, quia vbi facta eſt
26 prouiſio ſpecialis ad vnum ca-
ſum, non poteſt adaptari ad
alium, *iuxta tradita in l. talis ſcri-*
ptura, ff. de legat. 1. & potiſſime
cum

27 cum ſemper proniores eſſe debeamus ad liberandum, quam ad obligandum, *l. Arrianus de obligation. & action.* Ex quibus merito concludendum erit, non obſtante prædicta appellitus oblatione, & obtentione, actionem ex prædicta morte reſultantem præſcriptam, & abolitam fuiſſe, quo non debeat, nec poſſit iuditiũ ſuper ea inſtitui, vel inſtitutum proſequi, & hæc quoad primum dubium.

28 Quoad ſecũdum dubium in quo quæritur, cur magis proceſſus inſtitutus ad inſtantiam procuratoris Aſtricti villæ de Ariza debeat ſilere, & reduci ad proceſſum actitatum ad inſtantiam domini de Ariza, & Simeonis Paſtrana, quam iſte ad illum.

29 Ad huius puncti reſolutionẽ, quia vtiliſſimum eſt, ſcituq; dignum, vt à radice ſumatur, præſupponẽdum eſt in facto, quod anno 1582. fuit occiſus in Ariza Petrus Perez, & anno 1589 ad inſtantiã procuratoris Aſtricti, domini de Ariza, ante iudicem villę prouiſus fuit appellitus criminalis contra Hieronymum Palacios ratione dicti delicti, & duarum reſiſtentiarum, quæ ei cumulatæ fuerunt ſe feciſſe officialibus domini de Ariza, in anno 1585. & 1589. appellitus hic non fuit executatus per terdecim annos, vſque in annum elapſum de 1602. in quo occaſione cuiuſdam percuſſionis, quam dicunt feciſſe Hieronymũ Palacios Simoni de Paſtrana alter appellitus in dicta villa fuit prouiſus ratione dictæ percuſſionis ad inſtantiam granati, & iniuriati, & domini de Ariza, & cum irent officiales domini de Ariza ad executandum dictos appellitus, feciſſe eis reſiſtentia Hieronymum Palacios, & ſic in fraguantia huius vltimæ reſiſtentiæ captionarunt eum, & in executionẽ duorum appellituum remiſſerunt eum Cæſaraugustæ, quia erat infantio, & in ambobus proceſſibus eandemmet relationem fecerunt, dicentes ſe eum captionaſſe in fraguantia dictæ vltimæ reſiſteatiæ, & ratione executionis dictorum appellituum, & in appellitu mortis, & duarum priorum reſiſtentiarum, & in vltima tantum fecerunt partem procuratores Aſtricti de Ariza, & Cæſarauguſtæ ob prædicta delicta, in alio dominus de Ariza, & Simon Paſtrana ratione fuſtium, & ratione vltimæ reſiſtentiæ, & dederunt reſpectiuè ſuas petitiones, accuſante dicto Aſtricto in proceſſu dictæ vltimæ reſiſtentiæ, & etiam dominus de Ariza, & Paſtrana in ſuo alio proceſſu, abſque eo quod adduceretur maior numerus teſtium, nec maior probatio ſuper hac reſiſtentia in vno proceſſu, quam in alio, faciendo in eodem tempore ambos proceſſus, & ſic cum nunc ſe videat oneratus Hieronymus Palacios in duobus proceſ-

30 ſibus, diuerſis ratione vnius, & eiuſdem delicti, duo dicit, primum, quod ita ſicut nequit accuſari ratione eorundẽmet

delictorum in diuerſis proceſſi-
bus,ita nec poteſt pergi ad pro
nuntiandum ſentẽtiam in duo
bus diuerſis proceſſibus ratione
eorundemmet delictorum, &
hoc diſputationem nõ patitur.
Secundum quod ille proceſſus
actitatus ad inſtantiam procu-
ratorum aſtrictorum pergi nõ
32 debet, quia conſiderandum
eſt, quod in ipſo imputantur
ei quatuor delicta, primum
mortis Petri Perez, & iſtud,
quia præſcriptum eſt, non eſt
proſequiuile, nec adducibile
33 per viam cumulationis, ſicut
dictum manet,ſecundum, &
tertium, ſunt duæ reſiſtentiæ,
& de his minus poteſt accuſa-
re procurator aſtrictus,quia cõ
34 miſſe fuerunt ante forum de
1592. *de la via priuilegiada*,qui fo
rus eſt,qui facit partẽ legitimã
procuratorem aſtrictũ ad hoc
35 vt poſſit de illis accuſare, &
ſic non extenditur,nec præſtat
poteſtatem Aſtricto accuſandi
de reſiſtentijs perpetratis ante
forum, quod quia clariſſimum
eſt, recognoſcit pars aduerſa,
& in terminis probat *Bald. in l.
fin. in fin. de iuriſd. omni. iud. & Hie
ronimus Gabriel in conſiolio* 175.
in fine, volumine 1. Hoc ſup-
poſito procurator Aſtrictus
adhuc iuuari nõ poterit de his
delictis per viã cumulationis,
36 ſiquidem in caſibus in quibus
accuſare poteſt,debet eſſe ſine
mixtura,quartum delictum eſt
reſiſtentiæ commiſſæ per Hie-
ronymum Palacios, quando
captionabant eum officiales do
mini de Ariça, ratione execu-
tionis dictorum appellitum,
& neque de hac poterunt ac-
cuſare in dicto proceſſu pro-
curatoris Aſtricti, quia eodem
tempore,vt dictum eſt,accuſa-
runt,& accuſant de illa Domi
nus de Ariza, & Simon Pa-
ſtrana, in hoc ſecundo proceſ-
ſu, qui nomine,& inſtantia ſua
proſecutus eſt,& ſic procurato
res Aſtricti ſinere debent pro-
ceſſum illum, & ad hunc ſe re-
mittere.

Ad reſolutionem huius vlti
mæ prætenſionis, quæ eſt vbi
punctus difficultatis innititur,
præſupponenda eſt regula,quã
trahunt omnes *in l. ſi plures de ac
37 cuſationibus*,nempe ſi ſimul pluri
bus competat ius accuſandi,
non omnes eſſe admittendos
ad accuſandum,ſed præferen-
dum eſſe in accuſando eum,
qui ſuam,vel ſuorum iniuriam
proſequitur,vel ille quem ma-
gis crimen illatum læſit, & dã-
nificauit, *vt probat l. Sepulchri de
Sepulchro violato,l. ſenat. conſult. vbi
38 gloſ. ver. ad eam, C. de his, qui accuſa-
re non poſſunt Decian. lib. 3. c. 5. num.*
4. & proximioribus negligen-
tibus,remotiores admittuntur
*d. l. Sepulchri, gloſ. in l. quamuis ver-
bo proximis, C. ad l. Iulian. de adult.
& in l. Senatus Conſulto, ver. ad eam
39 C. de his qui accuſare non poſſunt*,ita
tamen ſi proximior requiratur,
& citetur,vt liti aſiſtat,aliàs au
tem non requiſito prius proxi-
miore, non poterit remotior
admitti, *vt tenent Bald. & Salicet.
in d. l. Senat. conſult.* vbi ſentiunt,
proximiorem eſſe primitus ci-
tandum, quod videtur de iure
verius,ex ea potiſſima ratione,
quia ſi remotior ſine prædicta
requiſitione admitteretur, ſe-
queretur proximiorem poſt li-

tis

40 tis conteſtationem nõ fore admittendum ad accuſandum, vt notant omnes *per d.l.Sepulchr. de Sepulchro violato. Boſius tit. de inquiſit. num.* 18. & hoc abſurdum eſſet, proximiore ſcilicet non requiſito, & negligente proximiore, quod ſi dicas per accuſationem remotioris non tolli proximiori ius accuſandi, durius eſſet tot accuſationibus homines vexari, & ſuppoſitos eſſe, & iuxta hanc rationem ſic
41 in regia Audientia pronunciatum fuit in proceſſu intitulato euocationis perhorreſcentiæ Ioannis Royo, vbi fuit declaratum, fratrem interfecti extantibus filijs non eſſe partem ad accuſandum, nec debuiſſe admitti, & ſecundum hanc ſententiã ſentio eſſe periculoſam,
42 & dubiam eam, quam tradit *Bardaxi de offi. guber. in crimi. c.4. num.7.* contra quem etiam faciunt tradita *per Farin. q.4. numer.* 20. ſed in his non inſiſtam.

Stat ergo firma cõcluſio ex ſupradictis, pluribus concurrẽtibus ad accuſandum, quibus
43 ius accuſandi iure competit, nõ debere omnes ſimul in vno proceſſu, vel ſeparatim in diuerſis proceſſibus admitti ad accuſandum, ſed iudicem teneri præferre eum in accuſando, quem magis tangat, & afficiat iniuria ex delicto cauſata, & reliquos excludere ab accuſando.

44 Reſultat etiam, ex ſupradictis, remotiores non admitti, niſi requiſitis prius, & negligentibus proximioribus, nunc igitur. Secundum hanc theoricã,
45 ſiquidem nõ poſſunt ſimul currere hi duo proceſſus, inueſtigandum erit, quis magis grauatus fuit pro hac reſiſtẽtia, dominis de Ariza, & Simon Paſtrana, vel procurator Aſtricti Arize, quia debebit præferri, & admitti accuſatio, & proceſſus in quo accuſant magis iniuriati, & in hoc puncto dico, quod qui fuerint plus grauati ratione huius reſiſtentiæ fuerunt, & ſunt Simon Paſtrana, & dominus Arize, quod Simon Paſtrana fuerit amplius oneratus propter hanc reſiſtentiam, quã procuratores aſtricti, eſt mani-
46 feſtum, quia fuit facta reſiſtentia in executione appellitus pro uiſi ratione iniuriæ perſonalis, quæ aduerſus illum immediatè perpetrata fuerat, quo conſiderato, ille dixit ſe eſſe principaliter oneratum, & ſecundario officiales, & miniſtri iuſtitiæ, *vt notat Bal. in l. reſcripta, C. de precibus imperatori offerẽ.* ſed quia ex hac eadem reſiſtentia reſultant, in diuerſis conſiderationi
47 bus duæ reſiſtentiæ, & iniuriæ, vna reſpectu appellitus percutionis perſonæ illius, alia reſpectu appellitus mortis, prouiſi ad inſtãtiã procuratoris aſtricti Arize, diſputandũ nunc erat, quis magis iniuriatus manſit ratione reſiſtentiæ factæ in executione appellitus mortis, domin' Arize, vel procurator ſuus aſtrictus, & in hac re dico, quod videtur notiſſimũ, quod pro iſta reſiſtentia facta in executione appellitus mortis mãſit præ
48 iudicatus dominus Arize principaliter, & minus principaliter procurator aſtricti Arize ra-

 tio-

tione iniuriæ, quæ aduerſus
ſum principalem commiſſa fue
49 rat, quod ex eo potiſſime pro-
batur, quia iniuria facta in per-
ſonam officialis cenſetur prin-
cipaliter facta domino, ſi fiat in
exercitio ſue iuriſdictionis, vt
eleganter probat *Guid. Pap. & eius additionater deciſ. 557. Caſan. in conſuetud. Burg. lib. 1. § 7. verb. de ſimple res couſe in verſ. tertia conclu ſio, ex pulchra ratione, quæ colligitur ex Bar. in l ſed ſi vnius, §. ſeruus meus*
50 *de iniurijs*, & ex hoc reſultat,
quod quamuis reſiſtens com-
poſuiſſet ſe cum officiali, cui re
ſiſtentiam fecit, vel fuiſſet abſo
lutus à proceſſu, qui fulmina-
tus ei fuerat, non præiudicaret
hoc domino, ad hoc vt impedi-
retur accuſare eum ratione
eiuſdem reſiſtentiæ, vt de iure
probat *Paul: conſ. 423. nu. 1. vol. 1. & de foro Molinus verb. abſolutus, fol. 2. col. 1.*

51 Et ratio eſt, quia in reſiſten-
tia principaliter delictum fuit
commiſſum contra dominum,
ſed contra officialem etiam in
qualitate miniſtri domini, & ita
principaliter iniuriatus in qua-
libet reſiſtentia qualificata eſt
dominus.

Item, quod procurator Aſtri
ctus Arizæ non fuerit principa
liter iniuriatus ratione huius
reſiſtentiæ, niſi ſecundario, &
52 minus principaliter, in quãtum
fuerat præiudicatus dominus,
probatur, quia procurator aſtri
ctus non accuſat, niſi domini
nomine tantum, ratione cuius
conſtitutus fuit, & ſic obliga-
tus eſt deſiſtere ab accuſatio-
ne, quam intentauerat, ſi domi
53 nus loci hoc ei iubet, *vt in for. 2. de procuratoribus Aſtrictis*, vnde
etiam patet, quod in Aragonia
dominus vnius loci poteſt par-
cere delicta perpetrata in ſuo
territorio, ſicut dominus Rex
commiſſa in ſuo, ſiquidem fo-
54 rus æqualem facultatem con-
cedit domino loci, quam domi
no Regi, iubendi ſcilicet ſuo
procuratori Aſtricto, quod ſit
pars, & deſiſtat indiſtincte ab
accuſatione intentata, quam-
uis ſit delicti capitalis, ſicut e-
tiã probat *Caſaneus* in alijs dñis,
qui ſicut domini Aragoniæ,
habent aliam iuriſdictionem,
in conſuet. Burgun. Rub. 1. §. 5. gloſ. verb. du prince. Auen. de exequen. li. 1 c. 7. n. 10. ſic intelligẽs *l. 2. tit. 32. p. 7.* ibi, *Quando el Rey, o Señor de la tierra perdonan, y todo eſto nace de que el procurador Aſtricto ſolo atiende a caſtigar la injuria hecha a la juriſdicion y ſeñorio del Señor de aquel lugar, y aſsi ſi el remitiere, deue tambien deſiſtir el procurador, porque en tanto*
55 *tendria accion de accuſar, en quanto el Señor ſe diere por ofendido*, vnde re-
ſultat, quod procuratori Aſtri-
cto iniuria delicti non attinet
principaliter, niſi tanquam mi-
niſtro domini, & ita ſi dominus
tanquam principaliter iniuria-
tus accuſauerit, ſicut in præſen
ti, de delictis, in quibus eſt pars
in vno proceſſu, ceſſare debe-
bit accuſatio aſtricti, eorundẽ-
met delictorum in alijs proceſ
ſibus.

Imo potius videtur, quod ſi-
quidem dominus Arizæ, &
aſtrictus ipſius nõ poterant ac-
cuſarare de hoc delicto in di-
uerſis proceſſibus, cum ele-
gerit dominus Arizæ ac-
cuſare de illo in proceſſu
Paſtra

Paſtranæ, viſum fuit in neceſſa
riam conſequentiam declara-
re, quod nolebat, quod aſtri-
56 ctus ipſius de illo in alio proceſ
ſu accuſaſſet, nam ad poſitio-
nem cauſæ ſequitur poſitio ef-
fectus inſeparabilis, ex illa cau
ſa reſultantis, *vt notat Bald. in l. 1.*
col. 3. in fin. ſo lut. matrim. Cepol conſ.
criminal. 2. num. 4. & in his caſi-
57 bus tantum operatur renuncia
tio, ſeu declaratio tacita, quan
tum expreſſa ad poſitionem ali
cuius actus per neceſſe reſul-
tans, *vt notant Doctores in c. exore,*
& ibi gloſ. & omnes, de his quæ
fiunt à maiore parte, Pariſ. conſ.
76. vol. 4. Flamin. Pariſ. de reſig. q.
1. num. 3. & ſequent. Et ſic, cum
ſit in libertate domini Arizæ
accuſa re in vnoquoque dicto-
rum a pellituum diſtinctè, de
lict um , quod reſultabit ex at-
tentatu impediendi illorum
executio nem reſpectiuè, vel ac
cuſare d e duabus ſpeciebus re
ſiſtentia um in vno, & eodem
proceſſu , abſq; eo quod vide-
retur plu s qualificata reſiſten
tia, quæ f cta fuit executioni ap
pellitus i nortis, quam appelli-
tui perc uſſionis, vel manda-
re procu ratori Aſtricto, quod
deſiſter :t ab accuſatione illa-
rum, & cum facta ſit electio ac
cuſand li, ſicut accuſauit princi-
paliter e de duabus ſpeciebus re
ſiſte n tiæ in proceſſu percuſ-
ſion is, ſequitur quod in hoc
ſol o proceſſu, & non in alio co
gn oſci debebit de delictis, quæ
ex dicta reſiſtentia reſultarunt.
Item in hac materia electio
eſt rei connenti, *vt notat Farin.*
58 q. 7. *num. 63.* vbi inquit, quod ſi
ob vnam, & eandem cauſam
à duobus iudicibus quis voce-
tur, habet citatus facultatem,
& electionem comparendi co-
ram quo iudice, voluerit, vt te-
net *Sebaſt. Vanz. tit. de nullitate ex*
defectu iuriſdictioni. num. 164. vbi
allegat l. ſi quis in graui. §. ſi cum
omnes ad Silanianum, ergo ſiqui-
dem in his duobus proceſſibus
accuſatur de eiſdem delictis,
& de eadem forma, & eodem
tempore, & vna, & eadem pro
batione, erit in electione Hie-
ronymi Palàcios, quod agatur
de hoc delicto in proceſſu
percuſſionis Simonis Paſtranæ,
vbi concurrit, & accuſat
eum dominus Arizæ, ſicut pars
principaliter intereſſata, & le-
gitima, vt prędicta delicta pu-
niantur.
59 Et hæc prætenſio magna
æquitate nititur, quia cum re-
mitteretur cognitio delicti re-
ſiſtentiæ, in quo accuſatur in
proceſſu procuratoris Aſtricti,
hic proceſſui, vbi accuſat domi
nus Arizę, ille proceſſus omni
no remanet deſtructus, & non
fraudatur cognitio delicti reſi-
ſtentiæ, ſiquidem in hoc pro-
ceſſu agitur tam principaliter
de illo, ſicut in alio, & exonera
tur reus quantum ad executio
nem, quæ facta ei eſt, cum vo-
luerint ratione vnius delicti in
duobus proceſſibus onerare,
60 cum tam ſuperabundanti dili-
gentia, & cautela, & adhuc ani
maduertitur, quod in hoc ſecũ
do proceſſu adducit dominus
Arizæ, ſicut poteſt, per viam ac
cumulationis delicta primi pro
ceſſus, faciens, ſicut fecit fidem
de omni illo in publicata iſtius
quia facit partem, & ſic cognoſ
ci

ci poterit de culpa dictorũ de-
61 lictorum in hoc proceſſu,abſq;
eo quod impediat firma, quod
fieri non poterat in proceſſu
Aſtricti,ſiquidem Aſtrictus nõ
poterat facere fidem huius pro
ceſſus, cum accuſare ſine mix-
tura debeat, vt dictum manet.

Vltimo , conſiderandum
62 eſt , quod accuſatio procura-
toris Aſtricti , & eius officium
fuit ſemper à ſui origine ſubſi-
diarium, *vt in for. 3. & ſeq.de pro*
curatori. Aſtricti,& ſic iuſtiſſimũ
63 eſt, quod non admittatur ſem-
per,& quotieſcumq; concurrit
pars legitima ad accuſandũ,vel
quando admittatur , non ſit ad
fulminãdum nouũ proceſſum,
niſi ad ſequendum cum parte
legitima quẽ intentauerit, pro
vt *in for.7.de procur. Aſtrict. elegan*
tiſſime aduertit Anto Gomez, quem
refert & ſequitur Azeued.lib.3.tit.
9 l.14.nu 8.& 9. Padilla in l.tran
ſigere.nu 47. C.de tranſact. & ele-
gantiſſime idem Azeue.lib.2. tit.13
l 2. vbi admonet,ne antequam
64 pars deſiſtat ab accuſatione,iu
dex admittat procuratorẽ A-
ſtrictum, ne aliás pars diuerſis
aduerſarijs moleſtetur ſuper
eodem negotio,eſt enim ſubſi-
diarium(inquit ille)hoc reme-
dium,& ita tunc datur,quoties
pars ceſſat, *vt ex Bald. Alex &*
alijs reſoluit Clar. lib. 5.q.3. nu.3.
& 4. maximè in Aragonia,vbi
65 procuratoris Aſtricti officium
eſt odioſiſſimum vt pote repu-
gnans regulis foralibus,nempè
prohibitioni inquiſitionis,& ac
cuſationis,niſi ad inſtantiam il-
lius, cuius principaliter inter-
eſt , & alijs quamplurimis , ex
quo ſolent Foriſtæ alios ſimiles
effectus ad reſtringendum ex-
ercitium huius officij paſſim
colligere.

Et vt res omni careat dubi-
66 tatione, quia deciſio in termi-
nis plus valet, quam millia ar-
gumenta,& coniecturæ, & eſt
anteponenda vt ſecurior com-
muni opinioni,& regulæ, *vt no-*
tat Borgni par.1. deciſ.43.num.10
& latiſſime in ſuo repertorio Brixia.
Benet.verb.deciſio,ideo reperitur
in terminis deciſio , quia licet
de foro ſit permiſſum accuſare
67 partem, cuius principaliter in-
tereſt, & procuratorem Aſtri-
ctum ,quidquid ſit de iure ,*ex*
notatis per Bart. in l. ſi cui. § fin. de
tranſactionib. eſt intelligendũ,
quando coram eodem iudice,
68 & in eodem proceſſu,procura
tor Aſtrictus,& pars cuius prin
cipaliter intereſt , ſimul accu-
ſant, & ita die 12. Nouembris
anno 1548. in Regia Audien-
tia,cum quidam eſſet in ea ac-
cuſatus per procuratorem A-
ſtrictum, & peteretur ſuperſe-
deri,attento quod ad inſtantiã
partis legitimę coram Çalme-
tina accuſabatur,fuit ſuperceſ
ſum,&addit amplius,quod pro
curatoris Aſtricti accuſatio de
beret eſſe ſubſidiaria, quoties
ſcilicet pars ceſſat,allegans *A-*
zeued. vbi ſupra, quæ deciſio tan
ta authoritate ſuffulta omnem
prorſus videtur tollere difficul
tatem, quo pronuntietur,con-
ſeruata hac iuris firma , procu-
ratorem Aſtrictum non poſſe
in diuerſo proceſſu proſequi
accuſationem reſiſtentiæ, quã
pars legitima,nempe dominus
in cuius territorio commiſſa
fuit,proſequitur in alio proceſ-
ſu,

ſo, ne pars diuerſis proceſſibus pro eodem delicto vltra modũ grauetur, & cũ habeamus has deciſiones in terminis, nihil eſt amplius querendum, vt aduertit *Borgnin par. 2. deciſ. 15. num. 9.* maxime cum agatur de defendendo homine bonæ indolis, & famæ ab in modica vindicta, qua dominus de Ariza afficere intendit colore iuſtitiæ hominem ſui ſemper obſeruandiſſimum.

DECISIO CCCCXXXIII.

Ad forum de Vieda de los Arcabuzes, anni 1585. an comprehendat deferentem inſtrumẽtum manuale ante quatuor menſes publicationis breuis apoſtolici, ſuper illius cõfirmatione ad amplecten dos etiã clericos, & fuit reſolutum, quod non, in proceſſu Simonis de Paſtrana, contra Hieronymum Palatio, ſuper criminali.

SVMMARIVM.

Conſtitutio non obligat, niſi poſt publicationem quãuis de ea habeatur notitia, n. 1.

Poſt publicationem obligat duobus menſibus tranſactis, niſi minus tempus ſtatuatur, numer. 2.

Publicatio legis cum ſit quid facti, non præſumitur, num. 3. & 6.

Prohibitio huius fori locum nõ habet, niſi poſt quatuor menſis à die publicationis Bullæ confirmationis illius, num. 4. & 5.

Qualitas requiſita ad hoc vt quis ſit pars legitima ad accuſandũ, neceſſario probanda eſt, num. 7.

Statutum quod ius commune ſequitur, ſecũdũ commune interpretari debet, num. 8.

Prohibitio iuris communis non comprehendit deferentẽ arma in itinere, aut nauigatione, num. 9.

Delicti cuius non fit in libello ex profeſſo commemoratio, ſed obiter, & tãquam aliud agendo refertur, non eſt habenda ratio, num. 10.

Actus agentium non operantur vltra eorum voluntatẽ, & intentionem, num. 11.

Accuſatio reſtricta ad crimen reſiſtentis non poteſt proſequi, neque extendi ad crimẽ delationis armorum prohibitorum, num. 12.

Reuo-

Deciſio CCCCXXXIII.

REctò caſu præ
cedentis de-
1 ciſionis, excu
ſabatur Pala
tius ſub præ-
textu conten
torum in hac
deciſione Nam nulla cõſtitutio
obligat ante publicationem,
quamuis eius notitia habeatur,
vt notat Bal. in l. vnica. § fi. C. de cad.
tol. Ang. in § fi. in auth. de non eligan
dis, Abb. conſ. 35. libro 1. Nata conſ.
498. num. 10.

Poſt publicationem obligat
2 regulariter poſt duos menſes
à die ſuæ publicationis, vt pro
bat celebris *gloſ. in verſic. prohibi-*
tionẽ, in c. 2. de conſtitutionibus, Gra-
tia. reg. 296. ſed ſi à lege maius,
vel minus tempus ſtatueretur,
tunc eo lapſo obligaret, *vt no-*
tat Felin. d. c. 2. Alex. de Neuo, n. 28.

Publicatio autem cum ſit
quid facti, in dubio non præſu-
mitur & ideo tenetur eam pro
bare, qui ſe fundat in ea, ſicut
ille qui allegat ſtatutum eſſe in
viridi obſeruantia, tenetur id
3 probare, *vt elegantiſsime notat Ca-*
putaquen. deciſ. 203. 3. par. Ioſeph.
Ludoui. deciſ. peruſin. 48. nu. 1. Me-
noch. conſ. 118. nu. 14. vol. 4.

Applicando iſtas doctrinas,
4 dico, quod iſte *forus, de la vieda*
de los arcabuzes, anni 1585. nõ obli
gat ad obſeruationẽ ſuę diſpoſi
tionis, niſi poſt quatuor mẽſes
cõputandos à die, quo reſcrip
tũ, & confirmatio Sedis Apoſto
licæ in foro mentionatũ fuerit
ab eadẽ Sede Apoſtolica obtẽ
tũ, & Cæſaraguſtæ, & in alijs
Ciuitatibus Regni publicatum
5 & ſic ſi non probetur huiuſ-
modi publicatio fori huius, diſ-
poſitio non valebit aliquẽ con-
ſtringere ad ſui ipſius obſerua-
tionẽ: nã forus ipſe verbis expli
citis & manifeſtis mentem cõ-
ditorũ demõſtrat, dicens, quod
non obliget illius prohibitio,
quouſq; fuerit publicatum di-
ctũ reſcriptum cõfirmatorium,
& poſt quatuor menſes, poſt diẽ
prædictę publicationis compu
tandos, vnde cũ hæc ſit condi-
tio ab ipſomet foro indicta ad
id, vt eius inhibitio, & prohibi-
tio incipiat obligare, cõſequẽs
6 erit, non probata hac publica-
tione non eſſe attendendã hu-
ius fori prohibitionem.

Præterea forus idem conſti-
tuit, ad accuſandũ portantes ar
cabuſios minores menſura ſo-
lum regnicolas, vel etiã ſingula
res perſonas Regni, partẽ legiti
mã eſſe, vnde accuſator in vim
huius fori ad ſui legitimationẽ
ante omnia probare tenebitur
ſe eſſe regnicolam, nã cum ali-
7 quid profertur cũ aliqua quali
tate, qualitas neceſſario probã
da eſt, *l. 1. § 1. & ibi Bar. ne quid in*
flumine publico, Cephal. conſ. 520.
n. 27. vbi latiſſimè proſequitur,
quare cũ in hoc proceſſu, nec
probatũ, nec articulatũ ſit Si-
monem Paſtranam, & dominũ
de Ariza, regnicolas eſſe, defice
re videntur in ſalutari ſuę inclu
ſionis, & quod non ſint partes
8 legitimæ ad accuſationem hu-
ius criminis, prout etiã pro par
te Hieronymi Palacios conuen
ti in defenſionibus obiectũ, &
exceptum eſt.

Tertio, ſtatutum hoc inter-
pretandum eſt ſecundum ius
cõmune, cum ipſum inſequa-
tur, *l. 2. C. de noxal. ib. Gomez in §. in*
perſo-

Digitized by Google

*perſonam,n.*25.*de actionibus*,ſed de iure ille qui arma habet,& defert in itinere, & nauigatione non punitur,neq;eum cōprehē
9 dit prohibitio iuris cōmunis,*l. 1.ad legē Iulian.de vi publ.Plaça de delictis c.8.num.*13. & eleganter proſequitur *Menoch. Cent.*4. *caſu* 394.*nu.* 58. ergo nec hoc comprehendit prohibitio, & pœna huius fori,vnde cum Hieronymus Palacio inuentus fuerit cū arcabuſio exagro rediens, non poterit virtute prædicti fori accuſari.
10 Quarto,quia non fit ſpecifica mentio huius delicti in articulis accuſationis, & libelli cōtra dictum Hieronymum Palacios oblati,quamuis enim dicatur in libello accuſationis fuiſſe illum inuētum cum arcabuſio menſura minore, vulgo corto, non hoc refertur vt principale delictum,ſedet enuntiatiue ad enarrationem caſus, & circunſtantias criminis reſiſtentiæ ab eo cōmiſſi, & adhunc effectū, & verba libelli,& mens dirigū-
11 tur,& tendunt, ac proinde huiuſmodi delictū delationis arcabuzi minoris menſura (ſi dilictum dicendū eſt)venire non debet in cōſideratione, nec de eo agi, ſiquidem nec ab accuſante fuit in libello deductum, aut ſpecialiter articulis petitionis criminalis cōprehēſum, nā actus agētiū non debet operari vltra eorū intētionem, *l. non omnes*, *ſi certum petatur*, maxime in pœnalibus, quæ reſtringenda ſunt omnibus modis, *l. cum quidam* 19.*de liberis & poſthumis*, ibi, *Exhæredationes*, *vt odioſas*
12 *non fore adiuuādas*,& quia notoriū iuris licèt non indigeat probatione indiget tamen allegatione, *vt notat plures cumulans Borgnin. in indice ſuarum deciſionum, verbo notorium*, quare cū accuſantes ſe reſtrinxerint ad accuſandum de facto reſiſtentiæ,non erit extendenda perſecutio ad culpam delationis armorum.

DECISIO CCCCXXXIIII.

Agitur de iniquitate ſententiæ, & quando nullitati cōparetur,& quando iudex nō valens cognoſcere de meritis cauſæ criminalis, poſsit cognoſcere de eius nullitatibus.

SVMMARIVM.

Sententia capitalis nulla, & inualida eſt,ſi probationes receptæ fuerūt abſq;interuētu iudicis ordinarij,nu. 1.

*Forus vnicus, tit. de los conſejeros del criminal,declaratur,num.*2.

Procurator Aſtrictus,non poteſt accuſari, niſi pro delictis in foris expreſsis,nu. 3.

Iudex tenetur liberare captum abſque refuſione expenſarū, ſi accumuletur aliud delictū in quo non eſt pars legitima procu-

procurator Aſtrictus non cō-ſtito de delicto, de quo procurator Aſtrictus poterat accuſare, num.4.

Iudex tenetur liberare captum, quando non cōſtat de delicto de quo Aſtrictus poterat accuſare, licèt conſtet de delicto accumulato, nu.5.

Captus ad inſtantiam partis nō legitimæ uti ſpoliatus ſua naturali libertate unteomnia libertati erit reſtituendus, num.6.

Forns Tyraſena de la via priuilegiada, qui addit caſus in quibus Aſtrictus poteſt accuſare, nihil immutat extra illos, num.7.

Pars principaliter intereſſata, quæ non ſe oppoſuit, niſi poſt latam ſententiam, aſſumere debet proceſſum in eo ſtatu in quo ipſum inuenit, quod de foro certiſſimum eſt, numer.8.

Procurator Aſtrictus non eſt pars legitima ad accuſandū eum, qui aliquem occidi iubet, ſi mors ſequta non eſt in vim illius iuſus, num.9.

Procurator Aſtrictus non poteſt accuſare, niſi in caſibus à iure expreſis, nu.10.

Sententia lata ad inſtantiā partis non legitimæ nulla eſt, num.11.

Pars quæ ſe oponit poſt latam ſententiam poterit idem petere, quod procurator Aſtrictus, nu.12.

Iniquitas, ſeu iniuſtitia notoria non æquiparatur nullitati, numer.13.

Aragonenſes maximè amatores æquitatis exiſtunt, num.14.

Recurrendum eſt in defectum fororum, non ad omnes leges communes, ſed ad illas, quæ magis fundātur in æquitate, num.15.

Aſſlictus deciſ.28. declaratur, num.16.

Sententia condemnatoria referens, ſe ad acta, in quibus apparet contrarium, & error, eſt nulla, licèt ſecus in abſolutoria, n.17.

Sententia eſt nulla, quando euidens iniquitas reſultat ex actis, licèt non ſe referat ad acta expreſſa, nu.18.

Appellari poteſt à ſententia, ſi eſt euidenter iniqua, in caſibus, in quibus lege, vel ſtatuto prohibita eſt appellatio, num.19.

Appellari non poteſt à ſententia lata in cauſa criminali apud Mediolanum, numer.20.

Nullitas, vel appellatio nunquam cenſetur remota, vbi euidēter conſtaret de iniquitate,

tate, vel nullitate ſententia rum, num. 21.
Exceptio, quæ ex actis reſultat, nunquam cenſetur excluſa, num. 22.
Iudici non eſt credendum, niſi quatenus ex actis reſultat, num. 23.
Iudex ſe referens ad acta, ex alijs motus non videtur, num. 24.
Referre ſe ad acta expreſsè, vel tacitè, differunt, numero 25.
Iudices exprimere non debent cauſam, vbi de iure exprimere non tenentur, numero 26.
Sententia in qua plures cauſæ exprimuntur, ſuſtinetur ex ea, quæ vera eſt, licèt aliæ ſint falſa, num. 27.
Motiua ſunt pars ſententiæ, num. 28.
Sententia condemnatoria, niſi in confeſſum, vel conuictum promulgari non debet, num. 20.
Teſtium examen à Iudicibus fieri debet, num. 21.
Cauſæ magni ponderis pruden tius tractari debent, numero 22.
Teſtes non ritè examinati, nec probant, nec iudicium aliquod faciunt, num. 23.
Iudex non poteſt habilitare teſtes inhabiles, num. 24.
Lex iuſtiſsima eſt, quæ iubet, teſtes cum interuentu Iudicis examinari debere, numero 25.
Sententia mortis lata in reum non confeſſum, nec conuictum eſt cõtra ius diuinum, num. 26.
Sententia lata ex probationibus à iure reprobatis nulla eſt, num. 27.
Forma ſtatuti ſubſtantialis cenſetur in materia gratiæ, etſi non adſit clauſula irritans, nu. 28.
Verba fori de Procuratore Aſtricti, ibi, Haya de iurar, indu cunt formam ſubſtantialem, numero 29.
Forus, que por errer de proceſſo, debet intelligi conſtito legitin è de crimine, num. 30.
Impoſsibile eſt conſtare de crimine, teſtibus non receptis, & examinatis, num. 31.
Conſtare non poteſt legitimè de delicto, quãdo probationes, quæ ſunt media propa lãdi veritatẽ, non legitimè, ideſt ſecundum legem receptæ ſunt, num. 32.
Lex de probationibus non ritè receptis malè ſuſpicatur, num. 33.
Sententia ſine probationibus lata eſt iniuſta contra ius

Deciſio CCCCXXXIV.

litigatoris non tamen nulla, num. 34.

Sententia eſt finis Iudicij, ibidem.

Officium Iudicis eſt ius ſuum vnicuique tribuere, numero 35.

Teſtium, & probationum medio veritas in lucem educitur, num. 37.

Sententia ſine probationibus lata, non tantum iniuſta eſt, ſed etiam nulla, num. 37.

Probationes requiruntur in cauſis criminalibus, meridiana luce clariores, num. 38.

Sententia ſine probationibus lata nulla eſt, cum lex depoſcit probationes meridiana luce clariores, ibidem.

Ruinus conſ. 68. vol. 5. n. 6. reprobatur, num. 39. & 40.

Probationes in cauſis criminalibus ſunt de ſubſtantia ſententiæ, num. 40.

Sententia ſine probationibus lata eſt nulla in proceſſu abſentiæ, non in proceſſu præſentiæ, nu. 41.

Sententia lata ſinẽ probationibus in proceſſu præſintiæ contra reum eſt nulla ſecundum veriorem opinionem, num. 42.

Probatio nulla contra reum reſultat ex probationibus nulliter receptis, nu. 43.

Ex confeſſione nulla, non reſultat probatio, num. 44.

Probationes in criminalibus eſſe de eſſentia, num. 45.

Sententia lata in criminalibus ſine probationibus, tanquam lata contra legem expreſſam eſt nulla, num. 46.

Cauſæ ciuiles, & criminales, æquè probationes requirunt, num. 47.

Iudex extra proceſſum an ſe poſſit informare, num. 48.

Ius præſumit pro Iudice, & quod inſtructus de veritate ſententiam tulit, nu. 49.

Iudex ſecundum probata, & in proceſſu deducta iudicare tenetur, num. 50.

Iudex extra proceſſum nullo pacto, ſe de veritate inſtruere poteſt, num. 51.

Sententia lata ſine probationibus de foro eſt nulla, n. 52.

Sententia lata ſine probationibus non eſt nulla, ſed iniuſta, quando nullæ probationes receptæ fuiſſent, n. 53.

Sentẽtia eſt penitus nulla, quando iudex probationes recepit, ſed nulliter, num. 54.

Iudex probationes recipiendo implicitè fatetur oportere probationes recipere, vt illarum præſidio veritas in lucem prodeat, num. 55.

Veritas Vaſis, & fundamentum

tum iuſtitiæ eſt, num. 56.
Iudex probationes recipiendo inſinuat ſine eis extra proceſſum veritatem agnitam non fuiſſe, num. 57.
Puclicatio non eſt de ſubſtantia proceſſus, num. 58.
Sententia ſine publicatione lata nulla eſt, num. 60.
Sententiã ſine publicatione nullam eſſe receptum eſt in Regno, num. 61.
Paria ſunt nullas probationes receptas fuiſſe, vel non eſſe publicatas, num. 62.
Paria ſunt ad annullandam ſententiam, quod nullæ probationes receptæ fuerint, vel quod Iudex illis non lectis, nec perceptis iudicauerit, num. 63.
Sententiam latam non intercedente publicatione, neque viſis probationibus nullam eſſe, communis reſolutio eſt, num. 64.
Probationes Iudici veritatem inſinuant, num. 65.
Sententia ſine probationibus lata eſt valida, nullis receptis probationibus, num. 66.
Sententia lata non agnita veritate nulla eſt, num. 67.
Veritas non dicitur conſtare per probationes nulliter receptas, vel quando non conuincunt reum, num. 68.
Forus non confidit de probationibus nulliter receptis ad eruendam veritatẽ, nu. 69.
Forus non confidit de teſtium examine, abſque interuentu Iudicis, num. 70.
Legitimæ non cenſentur probationes, abſque Iudicis examine receptæ, num. 71.
Sententia lata ſub probationibus à iure reprobatis, nec per confeſsionem rei de delicto conuicti nulla eſt, tanquam lata veritate non agnita, num. 72.
Reus de crimine non cenſetur conuictus per probationes à iure reprobatas, num. 73.
Sententia lata eſt nulla, quoties probationes receptæ eſſent, & ex eis, & earum lectione clarè conſtaret, ſine diſcurſu intellectus reum nõ eſſe conuictum de crimine, num. 74.
Iniquitas ex actis apparens inducit nullitatem, num. 75.
Iniuſtitia ex actis inſinuata inducit nullitatem, num. 76.
Iniuſticia, & iniquitas ſentẽtiæ executionẽ impedit, n. 77.
Expenditur Ruinus conſ. 135. num. 2. in 5. num. 78.
Sententia lata ſine probationibus nulla eſt, quando Iudex dixiſſet, ex actis liquere de crimine, num. 79.

Error iuris expreſſus reddit nullam ſententiam, num. 80.

Error expreſſus facti exactis reſultans, ſententiam nullam reddit, num. 81.

Sententia lata eſt nulla quoties Iudex expreſſe profitetur de delicto conſtare, cum id ſit falſum, num. 82.

Probationes Aſtricti contra forum receptæ nullam fidem faciunt, num. 83.

Allegatio friuola cēſetur, quod Iudex mouere potuit ex alijs cauſis, quam expreſsis, numero 84.

Iniuſtitia ſumma eſt aſſerere, quod ſententia ſine probationibus intelligatur nulla, vbi nullæ probationes receptæ ſunt, ſecus ſi ſint receptæ, quaſi tunc Locumtenentes in earum meritis intrare non debeant, num. 85.

Culpa conſtare non dicitur, vbi nullæ probationes ſunt receptæ, nec etiam quod quis culpa careat, num. 86.

Abſurdum eſt, quod reus de cuius innocentia conſtat, ob receptas probationes ſit deterioris conditionis, quam probationes fuiſſent, num. 87.

Abſurda vitanda ſunt, numero 88.

Sententia lata ſine probationibus eſt nulla, ſiue lata ſit ſine probationibus, ſiue lata ſit cum probationibus, quæ nulliter ſunt receptæ, numero 89.

Lecto proceſſu, & ex eius inſpectione conſtat de nullitate ſententiæ, num. 90.

Executio ſententiæ, quæ nulla eſt, impediri omnino debet, num. 91.

Melius eſt Iudices de miſericordia reprehendi, quam de impietate, num. 92.

Notoria, & euidens ſententiæ iniquitas nullitati comparatur, num. 93.

Contra forus omnis nullitas eſt quoad effectum, num. 94.

Nullitatis exceptio opponi poteſt ad impediendam ſententiæ executionem, num. 95.

Exceptio iniquitatis, & iniuſtitiæ notoria opponi poteſt omni tempore, num. 96.

Exceptio iniquitatis, & iniuſtitiæ notoria opponi poteſt ad impediendam executionem duarum ſententiarum conformium, num. 97.

Sententia quomodo notoriè iniqua dici poſsit, declaratur, num. 98.

Iniquitas ſententiæ notoria dicitur, quæ ex actis, & inſtrumentis iam productis, & ex eorum inſpectione reſultat, num. 99.

Sen-

Sententia notoriè iniqua non poteſt in iudicatum tranſire, num. 100.

Sententia erit notoriè iniuſta, & iniqua, vbi neque teſtis adeſt, neque confeſsio rei, quæ ipſum culpare poſsit, num. 101.

Iniquum, & aduerſus ius notiſſimum reperitur, quod ſententia condemnatoria, & maximè capitalis exequatur in eos, qui neque cōfeſsi, nec conuicti ſunt, nu. 102.

Lex expreſſè prohibet condemnationē ferri, niſi aut in confeſſum, aut conuictum, ibidem.

Deciſio 28. *Matthæi de Afflictis conuincitur, num.* 103.

Sententia eſt notoriè nulla, iniuſta, quādo clarè reſultat ex proceſſu, quod reus non eſt cōuictus de delicto, quod pœnam mereatur, num. 104.

Sententia eſt nulla, quando refertur ad probationes, & actitata in proceſſu, & poſtea non conſtat de viribus tela ti, num. 105.

Sententia eſt nulla, vbi Iudex exprimit cauſam, qua mouetur, quæ eſt falſa, numero 106.

Sententia eſt nulla, cum ſe refert ad inſtrumentum nullum, num. 107.

Motiua pars ſententiæ, ibidem.

Sententia ex falſa, & erronea cauſa prolata, nulla eſt, numero 108.

Sententia non ſolet eſſe maioris efficaciæ, quam probationes, num. 109.

Sententia regulatur ſecundum probationes, num. 110.

Iudex in Aragonia debet ſtare proceſſui, num. 111.

Iudex in Aragonia non poteſt probationem extra proceſſum admittere, num. 112.

Præſumptio admitti non debet aduerſus id, quod in ſententia expreſſum eſt manifeſtè, ibidem.

Sententia ſimpliciter, & abſolutè prolata abſque relatione ad acta, præſumitur lata ex actis probatorijs, numero 113.

Acta probatoria, quaſi virgulæ eſſe cenſentur ad ſententiam declarandam, numero 114.

Sententia refertur ad acta, numero 115.

Sententia abſque relatione expreſſa ſimpliciter prolata, ſi ex actis appparet iniqua, eſt nulla, num. 116.

Sententia iuris intellectu, ſemper cenſetur ſe ad acta referre, num. 117.

Deciſio CCCCXXXIV.

Iudex in Aragonia ſecundum proceſſum tenetur iudicare, num. 117.

Sententiæ in cauſis criminalibus non valẽt ſine probationibus, num. 118.

Probatio integra in cauſis criminalibus ad ſolas atteſtationes reducitur, n. 119.

Delicta per inſtrumenta non probantur, num. 120.

Ius totum cauſæ criminalis ex atteſtationibus dependebat, ibidem,

Atteſtationes ſunt de ſubſtantia inditiorum, num. 121.

PEtrus Gayã, vxor, & filia accuſati fuerunt ad inſtantiam Procuratoris Aſtricti ob homicidium commiſſum aſſaſiniè in perſona Ioannis cuiuſdam generi, & Procurator Aſtrictus fuit pars legitima ad accuſandum, de quo
1 non dubitatur, verum prætenditur, quod duæ ſententiæ capitales latæ contra illos videntur fuiſſe nullæ, & inualidæ. Primò, eo quod probationes factæ fuerunt abſque interuentu Iudicis ordinarij villæ de Epilæ, vbi fuerunt receptæ,
2 cum partim receptæ fuerint per Notarium principalem abſque interuentu Iudicis, & Aſſeſſoris, & partim receptæ fuerunt per quendam Notarium, ſubſtitutum à Notario principali, etiam abſque interuentu Iudicis, & Aſſeſſoris,
3 contra *forum vnicum. titulo que los conſejeros del criminal, fol.* 201. anno 1564. & aliæ probationes, & confeſſiones non concludebant â notorio, nec per illas accuſati remanebant conuicti, ſicque nullæ erant, vltra quod Procurator Aſtrictus non poteſt accuſare, niſi pro delictis in foris expreſſis, & non in *alijs, foro item ſtatutum de procuratore Aſtricto*, ita quod ſi accumuletur aliud delictum, in quo non eſt pars Procurator Aſtrictus, non conſtito de deli-
4 cto, de quo ipſe accuſare poterat, etiam ſi conſtet de delicto accumulato, de quo non poterat accuſare, & illud ſit atrox, & enorme, tenetur Iudex liberare captum abſque refuſione, & ſolutione expenſarum, deberque Aſtrictum in expenſis condemnare, pro vt diſponit forus, *& ſi deſpues eo. tit.*

Eſtque ponderandum, & no-
5 tãdum in prædicto foro, quod non dicit forus, quod debet eum abſoluere à delicto accumulato, ſed quod eum debet liberare, & ſi eum non liberauerit, quod poſſit Iudex accuſari vti officialis delinquens in officio, cuius rei ratio eſt, quia conſtat ipſum detineri captum quoad delictum accumulatũ
6 ad inſtantiam partis non legitimæ, ipſumque eſſe ſpoliatum ſua naturali libertate, ſicque ſuæ libertati fore, & eſſe reſtituendũ, vt per *Bartolum in q.* 7. *Zapus.* Neq; obſtat forus Tiraſo

næ

de la via priuilegiada, quia forus ille addit caſus in quibus po teſt Aſtrictus accuſare, verum
7 extra illos nihil eſt immutatũ, & ſi captus recurreret ad Curiam Iuſtitiæ Aragonum pro manifeſtatione, vel pro firma obtinenda, ipſi concederetur, ac prouideretur, nec illi poſſet denegari.

Item eſt aduertẽdum, quod in iſto proceſſu pars principaliter intereſſata non ſe oppoſuit quouſque lata fuerit ſentẽtia, ſicque aſſumere debet proceſſum in eo ſtatu in quo ipſum inuenit, nec aliud prætendere poteſt, vt in foro *por quanto, de Procuratore Aſtricti*, ibi, *ſea admitida, en qualquiere parte de la cauſa y proceſſo, en aquel punto en que lo trobara*, & tradunt omnes *in cap. veniens & 2. de teſtibus, & in c. 1. vt lite pendente, lib. 6. latè Couarrubias in practicis quæſtionibus, c. 13.* de foro tamen hoc eſt certiſſimum in caſu iſto.

9 Ex hoc infertur, quod etſi in huiuſmodi proceſſu conſtaret, quod Maria Gayan maritum occidi iuſſerit, de quo tamen in præſenti non conſtat, verum cum conſtet certiſſimè, quod mors ſequuta non eſt in vim illius iuſſus, vel mandati, quod ipſa reuocauit, non erit
10 Procurator Aſtrictus pars legitima ad accuſandum in dicto caſu, qui non eſt de caſibus expreſſis, & ſpecificatis in foro, ſicque dici non poteſt, quod ob id ipſa fuerit condemnata, licèt iniuſtè, etenim quamuis hoc tantum tangat Mariam Gayan, nec etiam ipſa poterat condemnari.

Sicque quamuis abſolui nõ deberent, debebant tamen
11 vti malè capti liberari, ſicque impoſſibile eſt prædictam ſententiam defendere ob id, conſtaret etenim manifeſtè de nullitate, quia eſſet ſententia lata ad inſtantiã partis nõ legitimæ & in hoc caſu recurri potuiſſe ad hanc Curiam res eſt indubitata.

Non obſtat oppoſitio partis, quia illa ſe oppoſuit poſt latam ſententiam, debetque aſſumere proceſſum in eo ſtatu, in quo ipſum reperit, poteritque idem petere, quod Procurator
12 Aſtrictus, verum minime petere poterit, quod Aſtrictus non poteſt, neque id, quod nullum erat, validari.

Similiter etiam dici poſſet, quod condemnari potuiſſent ob proprias confeſſiones, reſponſiones, & defenſiones, ex quo habetur in iure non eſt, non eſt præſumendum tam graues perſonas tres homines condemnaſſe ad mortem, abſque eo, quod confeſſionibus ab illis factis ipſi initi potuiſſent, quia non adſunt tales confeſſiones, nec defenſiones, ex illis ſiquidem nihil reſultat in præiudicium accuſatorom, vti per proceſſus inſpectionem meridiana luce clarius apparebit, nec ceſſeque eſt ipſum videre, vt appareat de nullitate ſententiæ.

Neque obſtat, qnod prætenditur, quod in hoc Re-
13 gno iniquitas, ſeu iniuſtiria notoria non æquiparatur nullitati, conſtituendo quo-

ad hoc differentiam inter foros huius Regni, & ipſum ius commune, nec enim video in quo fundari poſsit huiuſmo di differẽtia, imò videtur, quod facilius procedit in hoc Regno, cum Aragonenſes æquitatis amatores fuerint, vt in *pro-*
14 *hemio Regis Iacobi in fine.* ideoque *Bardax. in opere fororum. fol.* 64. *col.* 4. dicit, & in defectum fororum eſt recurrendum, non ad omnes leges communes,
15 ſed ſolum ad eas, quæ fundantur in æquitate, & non in ſola voluntate.

16 Nec refragatur *deciſio Mathei de Aſſlictis* 28. quia vltra quod loquitur in cauſa ciuili, & non in criminali, vti aliàs diximus, & quod Iudex moueri potuit ex alijs cauſis, quamuis non adſit probatio, reſpondetur, quod *Caſar Vrſillus* in additione ad dictam deciſionem tenet contrarium, imó quod dicta ſententia ſit nulla, & dicit ſe tenere, indubitanter hanc opinionem eſſe veriorem, quia quando ſententia ſe refert ad acta, in quibus apparet contrarium, & error, quod ſententia condemnatoria eſt nulla, *Alex. poſt Bartulum in l.* 1. *num.* 5. *C. de errore calculi*, licèt ſecus ſit in ſententia abſolutoria; vt per eos, pro vt in hac cauſa, in qua ſententia refertur ad proceſ-
17 ſum, ex quo dicit attentis contentis, *Alexand. in* 1. *volum. conſ.* 123. *num.* 7. vbi atteſtatur de magis communi.

18 Item quando euidens iniquitas apparet ex actis, ſententia eſt nulla, quamuis non ſe referat ad acta expreſſe, ex quo infert, quod in caſibus in quibus non poteſt appellari à ſententia ob legem, ſtatutum, vel pragmaticam, tamen ſi ſententia eſt euidenter iniqua, poterit appellari prout in noſtro caſu ait
19 *Plotus de in litem iurando num.* 255. vbi ſtante decreto Mediolani, quod à ſententia lata in cauſa criminali non poſſit appella-
20 ri, nec de nullitate dici, tamen nunquam cenſetur remota nullata, vel appellatio, vbi notoriè ſeu manifeſtè, & euidenter conſtaret de nullitate, vel iniquitate ipſarum ſententiarum, quia ipſis ſtatutis vel decretis non attentis dici poſſet de notoria, & euidenti nullitate, & iniquitate ipſarũ, &
21 executio ipſarum ſententiarũ fieri non debet vbi in eis de nullitate vel iniquitate, ex actorum inſpectione cõſtaret, ver-
22 ba ſunt formalia Ploti, confirmatur hoc quia exceptio, quæ ex actis reſultat nunquã cenſetur excluſa, vt per *Antonium Gabrielem in ſuis communibus Opi. titulo de exceptionibus concluſ.* 4.

Poſtea dictus *Vrſillus* reſpondet rationibus quibus motus Afflictis.
23 Primò, ad id quod dicit Afflictus, quod iudex potuit moueri ex alijs cauſis, quia non eſt credendum, niſi quatenus ex actis apparet.

Secundò, quia quando iu-
24 dex ſe refert ad acta, demonſtratur ex alijs non fuiſſe motum.

Tertiò, quod contraria opi-
25 nio poteſt procedere in ſententia abſolutoria, vel in ſenten-

tia, in qua iudex non ſe retulit ad acta expreſſa, licet tacitè vi deatur ſe ad acta referre, & iſti non ſunt termini iſtius deciſio nis.

Quartò conſulit iudicibus ſi volunt eorum ſententias eſſe validas, vt non exprimant cau-
16 ſam, cum de iure non teneantur exprimere, tamen ſi exprimunt cauſam in ſententia, caueant ne ſe aſtringāt ad vnam cauſam tantum, ſed dicant, ex his, & alijs noſtrum animum mouentibus, aut ſaltem exprimant plures cauſas, quia altera
17 ſubſiſtente falſa, ſententia ſuſtinebitur ex cauſa vera, illud autem quod dicit, quod quando iudex exprimit cauſam in ſententia addat, & ex alijs noſtris animum mouētibus, loquitur quando iudex non tenetur exprimere cauſſam in ſententia, quaſi teneretur cauſam exprimere *vt* in iſto regno ob *foros de los motiuos*, videtur quod dicta verba, & ex alijs cauſis &c. non ſint alicuius effectus cum ex illis nulla cauſa certa reſultet expreſſa, quam iudex tenetur exprimere, vt per *Ancharranum conſ.* 188. *num.* 6. *Ruinus in 4. vol. conſil.* 98. *nu.* 15. *&* 16. *Calderin, conſ.* 1. *ſub titulo de accuſatione num.* 2. *Caſſado. deciſ.* 7. *de appellatio num.* 6. vbi dicit dicta verba nihil operari quoad cauſam, quæ non reſultat ex expreſſo.

28 Et motiua quando dari debent, neceſſaria reputantur, & ſunt pars, & portio ſententiæ, & vbi dubium fuerit in ſententia, id ex motiuis declarari debet, *Socinus Ianir. in* 2. *vol. conſ.* 181. *n.* 29. *Remarus conſ.* 45. dicit, quod ſententia, & motiuum eſt vnum votum, &c.

Itaque cum ſententia condemnatoria niſi in confeſſum, vel conuictum promulgari quæat, *Gomez lib.* 3. *de delictis c.* 12. *num.* 3. *Bertaçolus conſ.* 59. *in primo* indubium videtur,
29 ſententias latas in tribunalibus Regijs nullas eſſe, cum rei condemnati, neque confeſſi fuerint homicidium, neque conuicti fuerint de eo, primum euidenter oſtendit proceſſus, ſecundum apertè demonſtrat de eiſio fori, *que los conſcieros*, anno 1564. decernens, in cauſis criminalibus teſtium examen à iudicibus fieri debere, & alteri committi non poſſe, iuxta decreta à iure communi *in authentica apud eloquentiſsimum de fide inſtrumentorum*, *Tiberius in praxi lib.* 5. *c.* 352. *num.* 17. idque prudentiſſimè vt cautius & ſecurius cauſæ tanti ponde-
30 ris, & momenti tractentur, & veritas indubiè in lucem prodeat (cuius eruendæ gratia iudicia inſtituta ſunt) quam legem adeò iuſtam, & reipublicæ vtilem omnes exiſtimāt, vt conſuetudine contrarium minime introduci poſſe teſtetur *Rojas ſing.* 204.

Cum igitur teſtes omnes ab
31 accuſatore producti contra fori claram diſpoſitionem à iudice ordinario examinati non ſint, vt ipſe idem intercedente iuramento deponit, certum eſt teſtes accuſatoris non ſolùm probare, ſed nec iudicium aliquod facere, nec iudicis Re

Nn 5 ligio-

ligionem inſtruere poſſe, vt di
cit *Oldr. conſ.* 192. *& tradit Salicet. poſt Baldum in l. ſeruos. C de te*
32 *ſtibus. Natta conſ.* 394. quia nõ
poteſt habilitare ipſe teſtes in
habiles, nec fidem adhibere te
ſtibus in caſu à ſtatuto prohibi
to, quamuis ille rigorem conti
neret, & Iudex procedere poſ-
ſit ſola facti veritate inſpecta,
quia forus prudentiſſimus, qui
decreuit, vt Iudices ordinarij
teſtes examinarent, non debet
reddi elluſorius ex Iudicis ar
bitrio, vt ex *Oldr. Bal. Salicet. Natta deducit pulcherrimè Mego
nius deciſ. Lucenſi* 39. *num.* 17.

Subductis igitur iſtis proba
tionibus, verè deducitur in nõ
conuictos, & in non confeſſos
ſententias mortis latas fuiſſe
contra ius diuinum, naturale,
& poſitiuum, quod ſi probatio
nes reprobatæ à foro attendã
tur, ſententia lata ex probatio
nibus reprobatis á iure nulla
eſt, vt dicebat *Mateſilanus in l. ſi*
26 *communiter. C. quando prouocare nõ
eſt neceſſe. & ante eum Ioa. And. in
c. quoniam contra extra de probatio. Magonius vbi ſupra.*

Neque obſiſtit, probationes,
& teſtes non receptos iuxta fo
rum à iudicibus ordinarijs, di-
ci non poſſe nulliter receptos
eſſe, eum non contineat forus
clauſulam irritantem, neque
verbis prohibitiuis conceptus
ſit, quoniam etſi ſoperiora defi
ciant, quando materia eſt gra
uis, ſicut iſta, in qua verſa-
mus (eruendæ veritatis gratia
in cauſis criminalibus introdu
27 cta, quæ baſis & fundamentũ
iuſtitiæ eſt) ſemper ſtatuti for-
ma eſt ſubſtantialis, & inob-
ſeruantia illius nullitatem in-
ducit, pulchrè *Bar. & Iaſ. in l. vniuerſis C. de præcibus Imperatori*
28 *offerendis, & in l. 2. §. prius de vul
gari. Burgos de Paz, conſ.* 32. *Ve
loſcus latiſſimè conſultatione* 52. *nu.*
27. *& ſequentibus*, & propterea
animaduertiũt omnes, illa ver
ba afirmatiua fori de *procura.
Aſtrictis, que oya de iurar el aſtricto*
inducere formam ſubſtantia-
29 lem, & omiſſionem nullitatem
inducere, *Tiraq. de retractu ligna-
gier.* §. 36. *num.* 29.

Minus officit, nullitatẽ hanc
per *forum, que por error de preceſſo.*
ſubductam eſſe, quoniã forus
ille procedit conſtito legitimè
30 de crimine, ſicuti expreſsè de
cernit illum declarans *forus, que
por error de proceſſo, anni* 1592. im
poſſibile eſt autem dici legitĩ
mè conſtare de crimine non
receptis teſtibus à Iudicibus or
dinarijs, quod vt veritas ſecure
31 proderetur in lucẽ, neceſſariũ
eſſe lex duxit, minimè confidẽs
de alterius perſona, & exami
ne, quam Iudicis ordinarij, de
nique impoſſibile eſt dicere
conſtare legitimè, id eſt ſecun
dum leges de delicto, quando
probationes, quæ ſunt media
veritatem propalandi, non legi
timè, id eſt non ſecundum le
32 gem receptæ ſunt, cum enim
lex de eius probationibus
ſuſpicetur, non poteſt Iudex
ſe bene informatum dicere, &
legitimè de delicto ſibi conſta
re, quam ob rem *forus, que por
error de preceſſo*, probè prudẽter,
iuſtè intellectus eſt in concer-
nẽtibus ſolemnitatẽ Iudiciorũ,
non attingẽtibus probationes,
& media detegendi veritatem,
ſunt

33 ſunt enim iſtæ lapis angularis
proceſſus, anima illius, & ita de
clarant hanc legem *Borgninus de*
ciſ. 10.*num.* 31. 11. *num.* 54. 12.
n. 59. *Velaſcus q.* 6, *num.* 17.
34 Denique obſtaculum non
eſt ſuperioribus alia aſſertio,
continens, ſententiam ſine pro
bationibus latam eſſe iniuſtam
contra ius litigatoris, non ta
men nullam, quoniam reſpon
deo, hāc aſſertionē eſſe falſam,
35 quoniam ſententia eſt finis iu
dicij, ergo ad finem impoſſibi
le eſt peruenire ſine medijs,
& ita ſine probationibus, quas
propterea vehiculum ad ſentē
tiam dixit *Oſaſcus deciſ.* 1. *nu.* 38.
animam proceſſus, & lapidem
angularem illius. *Damho. der. in*
praxi ciuili. c. 180. *nu.* 6. & 182.
num. 12. & cum Iudicis officium
36 ſit, ius ſuū vnicuique tribuere
per ſententiam, impoſſibile eſt
illud perficere non receptis te
ſtibus, & probationibus, quarū
medio veritatem ſciat, quam-
obrem cōtrariam opinionem,
ſententiam nempe ſine proba
tionibus latam non iniuſtam
tantum, ſed nullam penitus, di
cunt de magis communi, *Imol.*
in c. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, de conſti
tutionibus, Fel. in c. inter cæteras de
re iudicata. Marianus conſ. 38. *num.*
27. *in* 2. *Oſaſcus deciſ.* 1. *num.* 39.
37 *Calcanus conſ.* 36. *num.* 36. *Gomez*
de triennali. q. 33. *Gabriel. tit. de ſen-*
tentijs. concluſ. 9. *num.* 5. *Maſcard.*
1298. *num.* 41. & *concluſ.* 1378.
num. 17.
Secundò reſpondetur, quod
38 quamuis contraria ſententia
receptior eſſet, procedit in ci
uilibus, non verò in criminali
bus, in quibus cum per *legem*
ſciant cuncti. C. de probationibus, ſta
tutum ſit, vt in cauſis crimina
libus requirantur probationes
39 luce meridiana clariores, cer
tum eſt, probationes in crimi
nalibus eſſe de eſſentia, & ſine
eis ſententiam latam nullam
eſſe, cum lex popoſcat proba
tiones, & clariſſima inditia, ele
gantiſſimè expendit, pulcherri
mè Marianus in caſu huic no-
ſtro ſimillimo (vbi ſuberat
confeſſio rei, ſed qualificata, in
qua non poterat fundari ſen
tentia, & probationes receptæ
contra ſtatutum) *conſ.* 38. *num.*
29. *in* 2. *quem ſequitur Gabriel di*
cta concluſione 9. *num.* 13. *Cartarius*
de executione ſententiæ contra Bani
tum c. fin. num. 22.
40 Ex quo reprobatur *Ruynus conſ.*
68. *vol.* 5. *num.* 6. dicens, proba
tiones in cauſis criminalibus
eſſe de ſubſtantia, & ſententiā
ſine eis latam, eſſe nullam in
proceſſibus abſentiæ, non in
proceſſibus præſentis, quia vl
41 timo caſu potuit ſe defendere
reus, primo nō, quoniam egre
giè fallitur *Ruynus*, tum quo-
niam nulla lege id cōfirmatur,
quia *Marianus Iunior* grauior
interpres illo cōtrarium decer
42 nit, cum loquatur *Marianus* in
proceſſu præſentis, in quo in
terceſſit confeſſio rei, & pro-
bationes factæ fuerunt aduer
ſus reum contra formam ſta
tutorum, & tamen reſoluit ſen
tentiam latam contra reum in
proceſſu præſentię nullam eſſe,
quia ſententiam latam in cri-
minalibus ſine probationibus
43 nullam eſſe decernit, & ſine
probationibus latam ibi eſſe
dicit, non ex eo quod nullæ
pro-

probationes receptæ ſint, ſed quia ex receptis nulla probatio contra reum reſultabat, quia probationes erant nullæ, receptæ contra ſtatuta, & confeſſio erat qualificata, in qua nõ ſe poterat fundari ſententia, ſicuti in propoſito contingit, vbi neque ex probationibus contra
44 reum receptis, neque ex confeſſione vlla probatio reſultat, in qua ſententia poſſit fundamentum ſuſcipere.

Tandẽ egregiè fallitur Ruynus, non percipiens rationem, quare in criminalibus probationes ſint de eſſentia, ita vt nõ intercedentibus ſententia ſit
45 nulla, quam verè, & pulchrè explicuit *Marianus dicto conſ.* 38. *nu.* 27. dicens, propterea in criminalibus probationes eſſe de eſſentia *quia lex ſciãt cuncti C. de probationibus*, expreſsè diſpoſuit, vt in criminalibus propter pondus, & grauitatem cauſarum probationes clariſſime intercederent, ergo eis non interce-
46 dentibus ſententia lata eſt nulla, tamquam lata contra legem expreſſam, quæ ratio à Mariano expenſa perinde militat in proceſſibus criminalibus abſentiæ, ſicut præſentiæ, contra Ruynum, cuius ratio, & diſtinctio vltimo ex eo conuin-
47 citur, quoniam ſi vera eſſet, ſententia lata in ciuilibus in proceſſibus abſentiæ, quia reus ſe defendere non poſſit, etiam eſſet nulla, quod axioma eſt contra ipſum Ruynum ibi, & deſtrueret limitationem adductam ab eo in cauſis criminalibus, cum inter cauſas crimi-
48 nales, & ciuiles nulla conſtitui poſſet differentia.

Præterea animaduertẽdum, cauſam cur interpretes aliqui
49 de iure aſſeuerant, ſententiam latam ſine probationibus non eſſe nullam, eam eſſe, quod Iudex extra proceſſum poſſit informari, & inſtrui de veritate, & credendum ſit, cum pro iudice ius præſumat id egiſſe, &
50 inſtructum de veritate tuliſſe ſententiam, quamuis probationes non receperit, idcirco eam iuſtam, & validam eſſe profitẽtur, vt præſenſit *Afflictis deciſiones* 2.8. quæ ratio de foro ceſſat, cum iudex ſecundum probata, & in proceſſu deducta teneatur ſententiam ferre, & extra proceſſum nullo pacto poſſit ſe de veritate inſtruere, *obſeruantia item de conſuetudine,*
51 *de delictis conteſtatione, obſeruantia item pone, in fine, de probationibus, obſeruantia item ſi Notarius de probationib. faciend. cum charta*. Ex quo deducitur ſententiam latam ſine probationibus de foro nullam eſſe quoniam nullum medium ſubſiſtit, quo
52 intercedente liqueat iudici de veritate.

Tertiò reſpondetur, aſſertionem ſuperiorem, ſententiam
53 ſcilicet latã ſine probationibus non eſſe nullam, ſed iniuſtam quando vera; & recepta eſſet, quod inficiamur procedere poſſe quando nullæ probationes receptæ fuerunt, quia tunc præſumitur iudex inſtructus de veritate extra proceſſum adferendam ſententiam, & ideò ea mero iure valet, vt *Afflictis* præſentit vbi ſupra, quãuis malè, & contra communem, vt nuper

nuper dixi ſecus tamē eſt, quo-
54 tieſcumque probationes rece-
ceptæ ſunt nulliter contra for-
mam ſtatuti, vel validè, & ex
eis clariſſimè non conuincitur
reus condemnatus de delicto,
quoniam iudex probationes
recipiendo implicitè fatetur
55 non eſſe inſtructum de verita-
te ad ferendam ſententiam, &
prætera oportere probationes
recipere, vt illarū præſidio veri
tas in lucem prodeat, quamo-
brem ſi ex probationibus re-
ceptis, vel quia nulliter rece-
ptæ ſunt, vel quia clarè, &
euidenter, non conuincunt reū
accuſatum, de veritate perpe-
56 trati criminis non apparet,
ſententia penitus eſt nulla tam
quam lata à Iudice, implicitè
confitente ſententiam tuliſſe
non conſtito ſibi de veritate,
quæ vaſſis, & fundamentum iu
ſtitiæ eſt.

Confirmatur autem id aper
tiſſimè, quoniam probationes
57 recipiendo, clarè inſinuat ſine
eis extra proceſſum ſibi verita
tem agnitam non eſſe, per pro-
bationes autē receptas ex earū
prælectione notoriè conſtat
reum non eſſe conuictum de
delicto, ergo ſententia hoc ca
ſu lata nulla eſt.

Hæc verò noua ſed æquiſſi-
58 ma animaduerſio confirmatur
egregiè ex receptiſſima ſētētia
omnium aſſeuerantium, publi-
cationem non eſſe de ſubſtan-
tia proceſſus, & ſententiam ſi-
ne ea latam de iure communi
validam eſſe, quam vnanimiter
omnes limitant, quotieſcum-
59 que non ſolum non interceſſiſ-
ſet publicatio, verum etiam ſi-
mul cum defectu publicatio-
nis intercederet iudicis igno-
rantia circa depoſitiones te-
60 ſtium receptorū, quoniā tunc
diſcrepante nemine omnes
profitentur, ſententiam ſine pu
blicatione latam nullam eſſe,
61 *Bal. in l. 6. num. 1. de re iudicata*
Ang. in l. prolatam C. de ſententijs
Alex. in l. 2. num. 23. & ibi Pur-
puratus num. 120. C. de edendo, Fe
lician. in c. cum & à num. 4. de re
iudicat, Menochius de arbitrarijs qu.
33. *num.* 7. *&* 8. & in regno vt
animaduerrit *Plebanus verbo pu-*
62 *blicatio, num.* 10. *&* 11.

Hæc autem communis re-
ſolutio videtur deſtruere peni
63 tus priorem animaduerſionem
dicentium, ſententiam latam ſi
ne probationibus validam eſſe
quoniam ſi illa vera eſt, valida
etiam erit ſententia lata non
intercedēte publicatione, neq;
lectis, viſis, & perceptis teſtiū
depoſitionibus, cum hic vlti-
mus caſus æquetur primo quo
nullæ probationes receptæ sūt
64 ſi verò hic vltimus caſus & cō-
munis reſolutio vera eſt, conti-
nens, ſententiam nullam eſſe,
quando iudex eam tulit non in
tercedente publicatione, ne-
que viſis probationibus, im-
poſſibile eſt quod nulla non ſit,
quoties nullas probationes re-
cepit, quoniam tunc nullas vi-
dit, nullas percepit, quæ illi ve-
65 ritatem ad ſententiam feren-
dam inſinuarent. Quamobrem
ad has contrarias communes
opiniones conciliādas animad-
ſio dicta, tanquam iuſta, & ve-
riſſima amplectenda erit, per
quam ediximus axioma contra
rium, docens, ſententiam ſine
pro-

Digitized by Google

66 probationibus latam validam
eſſe, intelligi nullis probationi
bus receptis, quoniam tunc
præſumimus iudicem extra
proceſſum de veritate infor-
matum ſententiam tuliſſe, &
propterea ſententiam validam
eſſe agnita veritate, ſecus eſt ſi
informationes iudex recipiat,
& eas non legat, vel ex eis cla
rè conſtet, reum non eſſe con-
67 uictum, vel illæ contra formam
ſtatuti receptæ ſint, quoniam
hoc vltimo caſu ſententia tan-
quam lata non agnita veritate
nulla eſt, dico autem, veritatem
agnitam non fuiſſe iudici, quo-
niam probationes recipiendo
implicitè fatetur extra proceſ-
ſum de veritate ſibi non licue-
68 re, alioqui ad recipiendas in-
formationes non proſiliret, per
probationes autem receptas
minimè liquet, vel quia nullæ
ſunt, vel quia non conuincunt
reum, vel quia iudex eas non
legit, ergo hoc vltimo caſu ſen
tentia lata receptis probationi
69 bus nulliter, & contra forum,
de quibus ad eruendam veri-
tatẽ nihil forus confidit, vel re
ceptis probationibus reum nõ
conuincentibus vllo modo de
delicto, vel receptis probatio-
nibus non lectis à iudice, ſen-
70 tentia lata nulla eſt, tanquam
lata non agnita veritate.

Ex quibus deducitur, quod
cum in præſenti caſu probatio
nes receptæ ſint contra forum
non intercedente iudicis præ-
ſentia in examine, & forus le-
gitimas non arbitretur proba-
tiones has ad veritatem in lu-
71 cem proferendam, quia pa-
rum confidit de teſtium exa-
mine, iudice in illo non in-
tercedente, ſententiam latam
ex his probationibus reproba-
tis á foro nullam eſſe, iuxta *Ma
teſilanij dictum in l. ſi cum inter C.
quando prouocarè non eſt neceſſe, re-*
72 *ceptum à Magonio deciſ. Lucenſi
39. num. 17. & ſequentibus*, cum
que ſub dictis probationibus à
iure reprobatis neque confeſ-
ſione reorum, neque probatio-
nes aliæ vllo modò conuincãt
reos in impoſſibile eſt quod ſen
tentia lata nulla non ſit,
73 tanquam lata veritate non a-
gnita.

Quartò reſpondetur quod &
ſi ſententia ſine probationibus
lata valida eſſet, verumtamen
74 quoties probationes receptæ
eſſent, & ex eis, & earum le-
ctione clarè conſtaret, ſine diſ-
curſu intellectus, & reuolutio-
ne librorum, vt in ſimili elegan
ter animaduertit *Rolan. conſ. 22.
num. 36. vol. 3.* reum non eſſe
conuictum de crimine, ſenten
tia lata eſt nulla, ratio eſt, quia
quoties ex actis, & eorum le-
75 ctione clarè, & euidenter con-
ſtet, ſententiam lattam eſſe ini
quam, illa iniquitas ex actis ap
parens producit nullitatem
notoriam, ſententiæ executio-
nem impediens, *Mariannus pul
chrè dicto conſ. 38. num. 26. in 2.
Felin. in cap. inter cæteras de re iu-
dicata, & in c. quoniam contra nu.
25. Decius 36. de probat. Curtius
Iun. conſ. 273. Gabriel. in titulo
de ſententijs concl. 10. Tiberius conſ.*
76 *10. nu. 79. in 1. Cephalus, Rota,
& relati à Cartario. ſupradicto ce
ſin. num. 214.* & iniuſtitiam, &
iniquitatem ſententiæ, ex actis
inſinuatam, & emiſſam nulli-
tatem

tatem producere, ſententiæ
executionem impedientem,
præter ſupra relatos docent
77 pulchrè *Ruynus conſ.* 135. *numero*
2. *in* 5. *pulchrè Rimmald. conſ.* 150.
num. 12. *in* 1. *Burſatus conſ.* 305.
Bertazol. conſilio 58. *numero* 16.
78 *&* 469. *numero* 3. *Natta ratio-*
nem expendens conſilio 172. *nume-*
ro 5.

Quintò & vltimo reſpondeo,
quod, etſi ſententia lata ſine
79 probationibus valida eſſet, tal
ſit tamen, quotieſcunque pro-
bationes factæ ſunt, & iudex
ſententiam tuliſſet, condem-
nando reum, referendo ſe ad
acta, & dicendo, cum ſenten-
tiam protuliſſe, quia in actis
vel per acta ſibi liquebat cri-
men à reo patratum extitiſſe,
vel in genere dixiſſet, ex actis
80 de delicto conſtare, quoniam
ſicut error iuris expreſſus ſen-
tentiam nullam reddit, *l. ſi*
expreſſe ff. de appellationibus, ita
error expreſſus facti ex actis
fluens quia nempè per acta
non conſtabat de patrato cri-
mine, pro vt iudex edixerat,
quam reſolutionem notoriam,
& communem dicit pulchrè
Ioannes de Amicis conſ. 26. *numero*
13. *videndus & præter eum DD.*
in l. 2. *C. de errore calculi vbi Iaſ.*
de communi Socin. de communi conſ.
99. *numero* 12. *in* 3. *Curtius Iun.*
81 *conſ.* 170. *Oſaſcus vbi ſunt concor-*
dantes deciſ. 142. *numero* 20. *Af-*
flictis deciſ. 234. *numero* 17.
quem ex hac communi, & ex ſe ipſo
dicta deciſ. 234. *dicto numero* 17.
improbabis dictam deciſionem 24.
Tiberius conſ. 43. *numero* 43. *in*
3. *Gayl. lib.* 2. *obſerua.* 73.
numero 6.

Ex quibus deducitur, ſen-
tentiam in propoſito, in quo
verſamur latam, nullam eſſe,
82 cum iudices expreſsè profeſſi
fuerint in motiuis de delicto
conſtare in actis, quod falſum
eſt notoriè, cum probationes
aſtricti nullam fidem faciant,
neque religionem iudicis in-
ſtruere poſſint, tanquam con-
tra forum receptæ, vt egregiè
ex *Bald. Saliceto, Oldrado, Natta,*
Marſil. deducit Mago. dicta deciſ.
Lucenſi. 39. *vſque* 21.

Dicere autem aduerſarios,
ſub ductis probationibus a-
ſtricti potuiſſe iudices moueri
ex alijs cauſis ad ſententiam
83 ferendam, eſt friuolum, &
iniquum, vt in terminis elegan
tiſſimè cum *Rota, Romana, Hie-*
ronymus, Gabriel videndus conſ. 28.
numero 5. 6. *&* 7. *vol.* 2. dicens
ſententiam dici notorie iniu-
ſtam, & ex conſequenti noto-
riè nullam, vt à principio *Con-*
cilij probat præſertim num. 3. qoan
do ſine aliqua probatione ex-
trinſeca ex inſpectione acto-
rum conſtat ſententiam eſſe
84 iniquam, & contrariam ſen-
tentiam iudicem debuiſſe pro
ferre, expreſsè aſſeuerans fri-
uolam cenſere allegationem,
quod iudex potuit aliundè mo
ueri, citat *Corneum conſ.* 10. *num.*
3. *in* 4. *& Francum pulcherrimè*
loquentem in c. delicto, de appellatio-
nibus q. 52.

Affirmare autem, quod dici
tur ſententiam ſine probatio-
nibus latã eſſe nullam quando
nullæ probationes receptæ
85 ſunt, intelligi debere, quando
nullæ probationes receptę ſunt
ſecus verò ſe rem habere, cum
pro

Digitized by Google

probationes receptæ ſunt, ſe-
cus verò ſe rem habere, cum
probationes receptæ ſunt, ex
85 quo tunc Domini Locumte-
nentes minimé ingredi de-
bēt in meritis earum, ſumma
eſſe videtur iniuſtitia eſſe quia
ſequeretur quod non receptis
probationibus nulla eſſet ſen-
tentia etenim contingens res
eſt eo caſu condemnatum ha-
bere culpam quia ſicut non
86 conſtat ipſum habere culpam
quia probationes nō ſunt rece
ptæ, nec etiam conſtat ipſum
culpa carere, etſi probationes
receptæ fuiſſent, & per accuſa-
toris, & rei probationes con-
ſtaret præciſè, quod reus deli
87 ctum non commiſiſſet, ſed qui
dam alius, ſequeretur quod
reus iſte ob receptionem pro-
bationum, & quia de ſua inno
centia conſtat, eſſet deterioris
conditionis quam reus contra
quem probationes receptæ nō
fuiſſent, & de cuius innocen-
tia non cōſtitit, ſequereturque
aliud abſurdum, quod huiuſ-
modi ſententia propter quam
88 fuiſſet ad mortem condemna-
tus reus de cuius innocentiā
conſtaret per probationes re-
ceptas, eſſet valida, & alia non
ſicque ne huiuſmodi abſurda,
ſequātur omnes ſupra dictā cō
cluſionē intelligūt, quod ſentē
89 tia lata ſine probationibus eſt
nulla, ſiue ſit lata ſine probatio
nibus, quia nullæ ſūt receptæ,
ſiue ſit lata ſine probationi-
bus, quia ex probationibus re-
ceptis nulla probatio reſultat,
quia non minor nullitas hoc
vltimo caſu reſultat quam pri-
mò, ſicque cum in iſto caſu le-
90 cto, & viſo proceſſu nulla adſit
probatio, eo quod Aſtricti pro
batio nullam fidem facit, nec
adeſt reorum confeſſio, nec ex
eorum defenſionibus aut pro-
bationibus ad ſui exoneratio-
nem factis nulla etiam reſultat
probatio, & hoc vident noto-
91 riè Domini Locumtenentes
abſq; eo quod ipſis neceſſe ſit
ingredi merita cauſæ, nec id
cum molle librorum, aut intel-
lectus diſcurſu, & operatione
examinare, erit nulla, ſenten-
tia, debentque Domini Locum
92 tenentes per iurisfirmæ con-
ſeruationem iſtius ſententiæ
executionē impedire, meliùs
eſt enim iudices de miſericor-
dia reprehendi, quā de impie
tate, vt in die illa iræ, calamita
tis, & miſeriç in die illa magna,
& amara valde mites, & miſeri
cordes iudices miſericordiā à
Deo conſequātur, videāt enim
Domini quid agant munus e-
nim Dei gerunt in terris, non
hominis, quidquid fecerint re-
dundauit in eos dicit Dominus.
Notoria & euidens ſenten-
tiæ iniquitas nullitati ab omni-
93 bus comparatur, & ideò vtra-
que eoſdem effectus operatur
ſecundum *Cardinalem conſ. 56. Innocen. in c. cum Bertoldus de re iudicata, Felin. in c, inter cæteras col. penultima, de re indicata, Curti Iun. conſ. 273. nume. 8. vol. 3. Bertazol. conſ. 469. nume. 3. vol. 2.*
quod in Regno receptiſſimum
94 eſt, & ideo traditum eſt à foren-
ſis, omnem contra forum eſſe
nullitatem quoad effectum,
ſcilicet vt tradit *Molin. in verbo. fori. Fel. 155. col. 4. Bardaxi. in fo ro quod extraneus à Regno cōfeſſ. n. 4.*
Vnde

Vnde ſicut exceptio nullita-
tis ſẽper opponi poteſt ad im-
pediendam ſententiæ execu-
tionem, maxime ſi concer-
nat ſubſtantialia, & formæ
defectum, ex his quæ latiſſimè
95 tradit *Borgoin. 1. par. deciſ. 10. numer. 35. & deciſ. 11. numer. 54. & deciſ. 12. numer. 59.* & per hu
iuſmodi exceptionem ſenten-
tiæ executio, & virtus eliditur,
& proſternitur.

Ita iniquitatis, & iniuſtitiæ
notoria exceptio opponi omni
96 tempore poterit, & cuiuſcum-
que ſententiæ executionem
impediet, ita ſingulariter de-
terminat *Angel. in l. fin. de petitione hæreditatis*, cujus dictum
valde pulchrum, & practica-
bile teſtatur *Riminaldus conſil. 150. num. 12. vol. 1.* etiã ad im-
pediendam duarum ſententia-
rum cõformium executionem
ſequitur *Burſat. conſil. 305. numer. 1. vol. 3. pulchrè Ruin. conſ. 135. numer. 21. vol. 5.* & ex com
muni, loquens in cauſa crimi-
nali, vbi ex forma ſtatuti non
poterat appellari, cum pluri-
97 bus reſoluit *Bertazol. conſ. 58. numer. 16. vol. 1. criminalium, & conſil. 469. numer. 3. & 4. vol. 2.*
quibus addẽda eſt pulchra, ra-
tio, quam ad idem tradit
dit; & aſignat *Natta. conſ. 172. numer. 5.*

Videamus ergo quid requi-
98 ratur ad id, vt ſentẽtia dici poſ-
ſit notoriè iniqua taliter, quod
reddat eã nullam, & eius exe-
cutionem impediat, in quo
conſtituo. Primo, non requiri,
vt iniquitas in ſententia expri-
matur, vt ex pluribus conclu-
dit *Curtius Iunior conſ. 273. num. 7. vol. 3. omnino videndus.*

Secundo conſtituo, illam di
99 ci iniquitatem ſententiæ noto
riam; quæ ex actis, & inſtru-
mentis iam productis, & ex
eorum inſpectione reſultat,
vt pulchrè, proſequitur Burſat. d. conſ. 305. vol. 3. id eſt illa, quæ
ex eodem proceſſu per reſolu-
tionem chartarum apparet, vt
dicebat *Afflict. deciſ. 283. caputaque. deciſ. 120. 3. par. Ruin. conſ. 74. num. 2. vol. 4. & vol. 5. conſil. 31. numer. 6. Neuizan. conſ. 41. numer. 44. & conſ. 70. numer. 3. Tiber. Decian. conſ. 10. num. 79. volum. 1.*

Vnde ſententiam de culus
manifeſta iniquitate ex actis,
& ex proceſſu ipſo apparet, nul
100 lam, & inualidam eſſe, nec
poſſe in iudicatũ trãſire, ſed de
eius nullitate dici poſſe, eſt cõ
munis opinio, *c. inter cæteras*, vbi
latè *Felin. poſt Abbatem in 4. concluſione de re iudicata, optimè reſoluit Bertazol. conſil. 58. numer. 16. vol. 1. criminalium, pulchrè Oldrad. conſ. 106. num. 4. Ancharr. conſ. 6. numer. 6. Caputaque. par. 2. deciſio. 264.*

Etenim ſi ſublata Aſtricti
101 probatione ob defectum, qui
in examinatione teſtium pro
parte Aſtricti productorum
interuenit recognito toto pro-
ceſſu de folio in folium, non
ſupereſt confeſſio, neque te-
ſtis, qui captos culpare poſſit,
ergo ſententia, qua ipſi ad
mortẽ cõdemnati ſunt, notoriè
erit iniqua, & iniuſta, & ideo,
nulla, & cõſequẽter executionẽ
non merebitur, quid enim ma-
gis notoriè iniquum, & aduer-
ſus ius notiſſimum reperiri, &

102 conſiderari poteſt, quam ſen-
tentiam condemnatoriam, &
maxime capitalem exequi in
eos, qui neque confeſi, neque
conuicti fuerunt, cum lex ex-
preſſim prohibeat condemna-
tionem ferri, niſi aut in confeſ-
ſum, aut conuictum, vt ex com
muni tradit *Gomez lib. 3. variar. c. 12. num. 3. Hipol. Bonacoſa par. 2. commun. opin. verb. ſententia condemnatoria, Bertazol. conſ. 59. nu. 1. vol. 1. in criminalib.*

103 Et ad huius rei plenam diſ-
cuſionem, non eſt dubitandum
quin iudices huius curiæ poſ-
ſint ſe intromittere in exami-
nãdis meritis cauſę, iuxta theo
ricam quam tradit *Bardaxi de officio gubernatoris in criminalib. cap. 16. per totum*, intelligo ſu-
per interrogationibus reorum
ſi quæ ſunt, & eorundem defen
ſionibus, nam probationes Aſtri
cti in totum fore repellendas
præſupponitur, ex iam dictis.

Prædicta ita copioſe propo-
nũtur, quia ea omnino conuin-
cunt deciſionem 28. *Mathei de Afflict.* quia ſi hij omnes Do-
ctores atteſtantur de commu-
niſſima, quod quando reſultat
ex proceſſu clare, quod reus
non eſt conuictus de delicto,
quod pœnam adquam con-
demnatus eſt, mereatur, ſen-
tentia eſt nulla: quamuis pro-
lata fuerit ſimpliciter abſque
104 relatione ad acta, de qua com-
muni etiam atteſtatur *Vrſil. deciſ. 28. num. 4.* quanto magis ſe-
cure idem affirmabunt, quan-
do ſententia refertur ad proba
tiones, & ad ea quæ actitata
ſunt in proceſſu, qui ſunt ter-
mini, in quibus loquutus fuit *Afflictus*, conſtatque ex poſt
facto, quod nõ adeſt talis pro-
batio in toto proceſſu, & per cõ
ſequens defuit fundamentum
in quo ſententia ſuſtineri poſſet
deficiente relato, ex cuius viri
105 bus depẽdebat, reducitur enim
tunc diſputatio ad terminos
claros, & apertos, qui ſunt, vbi
iudex exprimit in ſententia
cauſam, ex qua mouetur ad
ſententiandum, & illa cauſa re-
lata ad acta, eſt falſa, & erronea
quo caſu ſententiam eſſe nullã
probant *Cuman. in l. 1. §. item cum contra, quæ ſententia ſine appellatione, Corn. conſ. 4. vol. 4.* ſiue ſit
106 diffinitiua, ſiue interlocutoria,
Hoſtienſ. Ioan. Andr. Abb. & reliqui. in c. ſicut de re iudica. à facit tex. in c. ex par. de conceſſione præbendæ. l. qui teſtamento. de excuſatione tutorũ, c. cum ex literis. verſ. Nos, de in integrum reſtitutio. Decius conſ. 603. nu. 14. vbi de communiori, Decian. conſ. 43. num. 43. vol. 3. ſicut dicimus
ſententiam eſſe nullam cum ſe
107 refert ad inſtrumentum nullũ,
c. cum cauſam, vbi Bald. de re indica. in quibus terminis verſa-
mur, ſiquidem in ſentẽtia con-
demnatoria, in motiuis inquã,
quæ ipſius ſententiæ pars ſunt
ſine quibus ſententia non ſubſi
ſteret, dictum fuerit, quia con-
ſtat de criminibus, &c. Et ita
fuit facta relatio ad acta, compa
ratione tamen actorum facta,
nec conſtat, nec apparet de de-
lictis, ergo hijs conſequens eſt,
081 ſententiam ipſam ex falſa, &
erronea cauſa prolatam nullã
eſſe, quidquid dicat *Afflict.*
Vnde contrariam opinionem
aduerſus eum, tenuit ipſemet
Afflict. deciſ. 354. num. 17. &
eam

eam de iure veriorem, & indubitanter tenendam teſtatur *Vrſilli ad Aſſl.ctum d. deciſione 28. numero 1.* vbi latè proſequitur.

190 His addo *Baldum in c. 1. §. conuenticula. num. 8. in fin. de pace iuramento firmanda.* dum dicit, quod ſententia non ſolet eſſe maioris efficaciæ, quā ſunt ipſæ probationes, ex quibus dependet, cum ex illis ſumat effectum, *l. ſed & ſi poſſeſſori. §. finali cum l. ſequenti de iure iuran. Iaſon in l. ſub prætextu ſpeciurum, num. 6. C. de tranſactionib.* vbi dicit, quod ſententia regulatur ſecundū probationes, proſequitur *Gail. practic. obſeruat. lib. 2. obſeruat. 73. numero 6.* ergo ſi probationes Aſtricti ſunt nullæ, neque aliud ſupereſt, quod reos culpare poſſit, ſequitur manifeſtè, quod ob eandem rationem ſententia condemnatoria erit nullius effectus, & quod per conſequens iuſtiſſima ratione petitur, quod eius executio impediatur.

110 Item aduertendū eſt, quod ratio, quam affert *Aſſlictus in*

111 *in d. deciſ. 35. nu. 5.* nempe quod poſſent eſſe probationes receptæ à Iudice, quæ non ſunt in proceſſu, ex quibus potuit Iudex moueri ad iudicandum: non procedit in Aragonia, cū Iudex in Aragonia debeat ſtare proceſſui, & iudicare ſecundum quod inuenerit in proceſſu, teſte *Molina verbo proceſſus. fol. 266.* ſicque cum in Aragonia Iudices de eo proceſſu eſſe debeant, non poterit Iudex alias probationes admittere ad animum ſuum inſtruēdum, quam eas, quæ in actis fuerint ſcriptæ.

112 Ad hæc cum in dicta ſententia clarè dicatur, quod ex actitatis, & contentis in eo proceſſu fundatur ſententia condemnatoria, non eſt locus dubitationi, ſi Iudex motus fuerit ex probationibus proceſſus, aut de alijs extra proceſſum, cum in claris nō ſit locus coniecturis, nec poſſit, nec debeat admitti præſumptio aduerſus id, quod manifeſtè in ſententia

113 expreſſum eſt, & ita dicens ſententia, quia conſtat de delicto, ſi poſtea conſtito ex inſpectione ipſius proceſſus, quod non adeſt probatio, & quod ſi aliqua eſt, quæ reum conuincat, ipſa eſt nulla, & nullius effectus, & valoris: ingenuè fatendum erit, non debere prædictam ſententiam executioni mandari, ſed potius eam eſſe declarandam nullam, & inualidam.

114 Item vbi abſolutè, & ſimpliciter ſententia, abſque aliqua relatione ad acta prolata fuiſſet, ſemper præſumeretur lata ex actis probatorijs, in quibus cauſæ deciſio conſiſtere ſolet, quia ad ipſa ex legis diſpoſitione cenſetur facta relatio ſecundum *Gloſam ordinariam in l. ſi quis ad exhibendum de exhib. reis.* acta enim probatoria quaſi virgulæ ad ſententiam declarandam cenſentur ſecundum *Baldum, & alios,* quos referr, & ſequitur *Bauti. de nullitate ex defectu proceſſus ac ſolem. ſen. num. 105.* cui addo Gloſſam communiter approbatam, & ibi *Bartolum in l. ſi quis ad exhibendum, de*

115 *exception. rei indicatæ*, quæ habet, ſentẽtiam referri ad acta, vt pulchrè ad propoſitum adnotauit *Curr. Iun. conſ.* 318. *nu.* 12. *vol.* 3.

Inde colligo ad ſupradicta,
116 quare ſi ſententia abſque relatione expreſſa ſimpliciter prolata ex actis apparet iniqua, reputetur nulla, ſicut ſi expreſſe ſe ad acta retuliſſet, & ſimiliter eius iniquitas ex actis appareret, ex ea nempe ratione, quia iuris intellectu, & interpretatione ſemper cenſetur ſe ad acta referre, & ab eis, ac eorum veritate, & validitate dependere.

Ergo ad excuſandam iniqui-
117 tatem huius ſantentiæ nullatenus dici potuit, quod Iudices moueri fuerunt ex alijs cauſis, aut probationibus contra eas, quæ ſunt in proceſſu deductæ, maximè in Aragonia, vbi Iudex tenetur ſecundum proceſſum iudicare iuxta ſupradicta, & non alias, ſicque deciſio Afflicti in hoc Regno locum habere non poteſt, nec illa in ſe vera dici.

118 Secundò principaliter animaduertendum eſt, quod in cauſis criminalibus ſententia non valet ſine probationibus, de quibus ſic ex proceſſu conſtare oportet, & ad hoc videatur *Flaminius Cartario in tractat. de execut. ſententiæ ca. fin. num.* 28. qui ſequens *Gabriel. tit. de ſententijs concl.* 9. *num.* 13. firmat hanc concluſionem, & cum hij doctores loquantur in terminis indiuidualibus, & in materijs criminalibus, eorum dicta præferenda erunt reliquis, præſertim cum vt dicebat *Feli.* deciſiones in terminis ſoleant eſſe gratæ Iudicibus.

Pro hac opinione cõſidero, in cauſis criminalibus integrã
119 probationem communiter ad ſolas atteſtationes reduci, quia cum per inſtrumenta delicta non probentur, vt omnes notant in *l. ſciant. C. de probation. & in c. cum in Eccleſijs de maiorat. & obedientia*, & non ſoleat reus ſuamet confeſſione delictum propalare, & ſeipſum prodere, maximè in Aragonia, vbi non adeſt copia tormẽtorum, ideo pro vt in plurimum totum ius
120 cauſæ criminalis dependebit ex atteſtationibus, argumento ſumpto à veroſimili, & communiter accidentibus, ſicque euerſa probatione, quam adfert accuſator, quod eſſe videtur totali fundamentum condemnationis, præſumendum erit non adeſſe cauſam, ex qua potuiſſet
121 Iudex ad condemnationem proſilire, vnde quidquid ſit in ciuilibus, tamen in criminalibus concludendum erit, atteſtationes eſſe de ſubſtantia iudiciorum, adeó, vt eis ſublatis integra machina proceſſus corruat.

Et quando non adeſſet tam
122 vrgens præſumptio, pro vt eſt, quod ſententia condemnatoria fuit fundata ſolùm in probationibus, quas adduxit Aſtrictus, quæ ſunt illæ, quæ modo ſunt nullæ declarandæ, & non in interrogationibus, & defenſionibus captorũ, quæ nullo modo eos condemnant, vt ex inſpectione proceſſus conſtat, niſi verſaremur in dubio, ſi Iudices

Digitized by Google

dices moti fuerunt ob vnum,
vel aliu d, videtur quod in iſto
dubio erat eligenda benignior
via,&ſic impedienda executio
condemnationis. Primò, quia
123 in dubio tutius eſt relinquere
nocentẽ impunitum,quã inno-
centem condemnare, *l.abſentem
de pœnis, tradit mirabiliter declara-
tis Ariſto. in proble.ſectio.29.quæſt.
13. Menoch. de arbitrar. lib.2. caſu
98. num. 3.*

Secundo, quia grauiſſimè
ofenditur iuſtitia,ſi in reincerta
certum feratur iuditium, *c.gra
ue. 9. q. 3. Ioſeph. Ludoui. deciſ.
72. num.15. Aymon. conſ.6. nu-
mer.127.*

Tertio, quia melius eſt iu-
124 dicem reprehendi de miſeri-
cordia, quam de impietate, *c.
ſtote miſericordes, vbi Abbas, de re-
gul. iur. latiſsimè Caſtro de lege pœ-
nal. lib. 1. c. 6. verſ. pœna mortis,
fol.104.*

His tamen non obſtantibus
fuit reuocata firma, & rei ſuſ-
125 pẽſi, licèt enim vera ſint ſupra
diffuſe narrata,magnoque exa
mine diſcuſa,& quod etiam iu
dex cognoſcens de cauſa cri-
minali poſſet etiam cognoſce-
re per viam nullitatis de iniqui
tate ſuæ ſententiæ, & eam ob
notoriam iniuſtitiam, & iniqui
tatem annullare, tamen iudex
ſuperior,qui nõ poteſt cognoſ-
cere de meritis cauſæ in crimi
nalibus,qualis eſt Iuſtitia Ara-
gonũ per *foros de modo, & forma
procedendi in criminali, & fo-
ros anni* 1664. & ſolum cog-
noſcere poteſt de mera nulli-
tate, vt cognoſcat, neceſſe eſt
quod illa notorietas ſit clara,
manifeſta, non reuocabilis in
dubium,& ſic quod de illa qua
litate nullitatis conſtet notoriè
& manifeſtè, ſecluſo omni du-
126 bio,& offuſcatione,in caſu au-
tem præſenti remanebant con
feſiones, & inditia ſufficientia,
tum quia illud de notoria iniu
ſtitia, quod producat nullita-
tem,procedit in iudice, qui ali
quo modo eſt iudex,iuxta ma-
teriam *l. vni. C. ſi de moment.
poſſeſ.* ſecus in eo qui omni iu-
riſdictione in iſtis cauſis crimi-
nalibus priuatus reperitur,nec
ad eum datur recurſus, nam
vt talis, nec de nullitate cog-
noſcet,dixi latiſſimè de inhibi-
tionibus, *cap.1. §.2. à num. 45.
maximè à num.52. cum ſequentibus*
in proceſſu Petri Gayan, &
aliorum, ſuper iurisfirma, die
25. Octub. 1598. in Curia Iu-
ſtitiæ Aragonum.

DECISIO CCCCXXXV.

An nobiles exteri gaudeant
in Regno, illo nobilitatis
effectu, quo eximũtur na
turalis à pœnis corpora-
libus in quocunq; crimi-
ne, excepto leſæ Maieſta

tis, & ſolum ſtant ad mercedem domini Regis.

SVMMARIVM.

Nobiles exteri, vtrum illo priuilegio, quo à pœnis corporalibus ex quocunq; crimine, excepto læſæ maieſtatis, noſtri Regni nobiles etimuntur ipſi quoque fruantur, traditur, num. 1.

Priuilegiũ hoc nobilibus noſtri Regni conceſſum, non propriè conſuetudo, ſed præſcriptio vocari debet, num. 2.

Nobiles exteri, licèt ſtricto iure de genere ricorum hominũ ſint, adhuc tamen priuilegio hoc ſanguinis, quo Aragonẽſes gaudent ipſi non fruuntur, num. 3.

Nobilis, & infantio, exterus, licèt ſecundũ aliquos, noſtro priuilegio, & immunitate gaudeat, hoc tamen cum diſtinctione, quæ adducitur intellige, nu. 4.

Priuilegiũ immunitatis, quo Aragonenſes nobiles vtuntur, ſola conſuetudine, vel præſcriptione acquiſitum eſt, ideoque ad exteros nullatenus extenditur, num. 5.

Nobiles Aragonenſes (qui immunitatẽ ſuã, adeo laudant, vt quaſi cœlitus acceptam dicant) priuilegio hoc, vel ipſius effectu renuntiare an poſsint, ventilantur, num. 6

Bardaxi, cum quam plurimis DD. nobilitatẽ, ſeu eius effectũ per nobiles Aragonũ renũtiari, nequire afirmauit, n. 7.

Nobiles nõ poſſe renũtiare priuilegio illo, ne pro debito ciuili incarcerari poſſint, ſecundum grauiſsimos DD. traditur, num. 8.

Iura; quæ authoritate, publica, vtilitate verò priuata ſunt, quoad ipſam vtilitatẽ priuatã remittũtur, tunc enim ius publicũ nullatenus læditur, num. 9.

Nobilitas, ſanguis non eſt, ſed ſanguinis, ſeu generationis qualitas, nu. 10.

Milites ſancti Iacobi, & aliorũ ordinũ ſuperioribus ſuis ſubiecti, foro ſuo nũtiare poſſũt, n. 11

Charta in Aragonia ſtatur, & ſecundum in ea contenta iudicatur, niſi quid cõtra naturã impoſsibile, vel cõtra ius diuinum contineat, num. 12.

Aragonenſes de rebus ſuis diſponere, abſque titulo inſtitutionis, & alia quam plurima aduerſus iuris cõmunis regulas facere nõ impediũtur, n. 13

Conſuetudo, & præſcriptio, nil aliud quã pactũ ex permiſsione partis, vel populi ſũt, n. 14

DE

1 DEFECTIBVS nobilitatis abunde ſcripſi per varias deciſiones *tomi primi*, ſed quoad
caſũ præſentis deciſionis, quod
nobiles exteri non gaudeant
priuilegio exẽptionis dato reg
nicolis de pœnis corporalibus
nõ ſubeũdis pro quocũq; crimi
ne, excepto leſæ maieſtatis, ſed
quod ſolũ ſtẽt ad mercedẽ dñi
Regis, fuit declaratũ in Regia
Audien. die 12. vel 13. menſis
Auguſti 1615. in proceſſu appel
lationis procuratoris Fiſcalis,
& aliorũ, ſub repul. iurisfirmę,
cõtra Ludouicũ de Queralt, vbi
de conſilio fuit repulſa firma
illi conceſſa, ne poſſet puniri pę
nis corporalibus tanquam no-
bilis (erat Gotolanus) & fuit de
capitatus, ducti fuerũt dñi iudi
ces, quia *forus de conſ. pacis*, ſolum
hoc ſtatuit de nobilibus Regni,
nec pręſumitur lex intelligere,
nec prouidere de forenſibus,
Alderanu, Maſcar. de interpret. ſtatu. concl. 6. n. 7. Ratio huius eſt, quia
hoc priuilegium competit de
conſuetudine, *obſeruantia finali, de pace*, & propriè non eſt
conſuetudo, ſed præſcriptio,
ex quo adimit, & adquirit
2 certis perſonis cum intentione
præſcribendi ad omnes nobi-
lés, cum ſit in eis eadem ratio,
& non vniuerſaliter, & ſic ad
alios quam præſcribentes non
extenditur, *ita Ripa reſponſ. 4. & 5. Otalo. de nobilit. c. 5. n. 32. vbi aliſ.*

Ex quo ſequitur de ſtricto iu
3 re, quod licèt nobiles exteri eſ
ſent de genere ricorum homi-
num, adhuc non deberent gau
dere hoc priuilegio ſanguinis,
quia vt dixi, ſoli Aragonenſes
hoc præſcripſerunt, & ſic con-
cludunt *Ripa, & Otalora.*

Tertia, quia hæc minoratio
pœnæ, ſeu hæc lex pœnalis fuit
propter priuilegiũ perſonæ cõ
ceſſum, vel permiſſum, & tunc
licèt aliás pęnalis diſpoſitio poſ
ſit extendi *c. 1, §. porro, quæ ſi prima cauſa beneficij admittendi, in feudis*, tamen, vbi habetur reſ-
pectus in impoſitione pœnę ad
priuilegiũ perſonæ, nulla extẽ-
ſio fieri poteſt, *Bal. ibi benè, Iaſ. in l. fi. ff. de in ius vocando, Rochus de curte de conſuet. ſectione 4. n. 20. folio mihi 53. 3. col. Petrus Rabenas de conſuetudine in fin. num. 43.*

Quarto, quia licèt delinquẽs,
& cõtrahens puniatur legibus
loci delicti, & contractus *Alder. Maſcar. concl. 6. nu. 38. 175. Rochus vbi ſup. ſeſſio. 9. nu. 25.* hoc tamen
verũ, quando diſponunt leges
circa res, bona, vel perſonas ge
neraliter, ſecus ſi loquantur cir
ca perſonas limitatas, tũc enim
non cõprehẽdit forenſes, *Roch. vbi ſup. n. 13. Alder. vbi ſu per totũ.*

Vltimo facit, quia licèt *ſecun-*
4 *dum Gutier. quæſt. 14. Garcia de nobilit. gloſ. 7. à num. 18. & alios per eos allegatos*, nobilis, & infantio exte-
rus gaudeat immunitate noſtra
(*contra Otaloram vbi ſup.*) quando
eſt æqualis, & ſimilis noſtris, ta
men ſecus vbi diſſimilis, veluti
quãdo hic eſt nobilis ſanguine,
ille verò nõ, ſed ex priuilegio,
ſed ſic eſt quod hoc priuilegiũ
à ſui principio fuit tantum cõ-
ceſſũ veris nobilibus nobilitate
ſanguinis, ideſt Ricis hominibus
& meſnadarijs, exterus ergo qui
ſit ex priuilegio, non gaudebit,

ſed dcies tu,ergo nobiles exteri, quiſint nobiles ſanguine,quali tici etiam homines, & meſnadarij, quibus etiam aliæ prouintiæ abundant, gaudebunt, & tamen totum contrariũ fuit hic iudicatum. Reſpondetur, quod ſi à lege hoc beneficium fuiſſet conceſſum veris nobilibus,vbique gauderent eo exteri,ſed quia ſola conſuetudine, vel præſcriptione acquiſitũ eſt nobilium Aragonenſium perſonis,ideo non extendendum ad alios, & licèt hęc acquiſitio nõ fuit acquiſita limitatim certis perſonis nobilium, nam aliàs non extenderetur ad alios nobiles Aragonenſes ,ſed fuit acquiſita præſcriptione nobilibus tamen hoc fuit cum intentione ad nobiles omnesAragonũ, cum eadem in omnibus ſit ra-
5 tio,& ſic exteris non fuit quęſita hæc præſcriptio (quãtumuis æquitas contrarium ſuadere videatur) & licèt nobiles omnes Regni etiam ex priuilegio, & non ſanguine (qui non pauci ſunt) gaudeant in Regno hac prærrogatiua , & immunitate , hoc prouenit a voluntate principis,expreſſe id volentis,ſi autem illa voluntas deficeret , non deberet extendi ad nobiles ex accidẽti, ideſt qui ſunt ex priuilegio , an autẽ nobiles Aragonum poſſint renunciare huic immunitati, in ſtatim dicetur , quod ſine dubio fieri poteſt , & licèt iſti nobiles Aragonum non puniantur pœ nis corporalibus, vt dixi,tamen ſtant ad mercedem domini Regis,& ſic ſolent cõdemnari propter ſua delicta, ad perpetuum carcerem , vel incluſionem in aliquo caſtro, vel ſimiles pœnas,ad voluntatẽ tamen , & mercedem domini Regis , vt in proceſſu procur. Aſtriãli Cæſarauguſtæ contra don Ioannem de Luna , anno 1584. die 3. Decembr. vbi interuenerunt dominum Ioan. Spill. Hierony. Perez Nueros, Petrus Solan, Martinus de Altarriba,& Didacus Clauero,vir integerrimus & rectiſſimus,qui poſtea fuit ob ſui ſingulares animi dotis Vicecancellarius Ara-
6 gonũ diſigniſſimus. Occaſione huius deciſionis fuit in conſilio dubitatum, an nobiles Aragonum,qui ſuam nobilitatem cõmendant tantum , quaſi cœlitus acceptam,ex quo non ſubiacent pœnis corporalibus de conſuetudine, poſſint renunciare nobilitati, ſeu verius eius effectibus , quæ quæſtio de iure communi , fuit multum agitata, & dubia,taliter, quod negatiuam opinionem,ſcilicet quod non poſſint renuntiare, dicant communem, & magis communem *Menchaca de ſucceſ.creati* , §. 22. *num.*77. *Gomez*, *Didacus Perez*, *Otalora* , parum ſibi in hoc conſtans Auiles,Ciſuẽtes,& alij quos refert *Gutierrez de iuramen. confirmatorio* *1.p.c.* 16. *à num.*37. *confirmat Garcia. de nobilit. gloſ.6.* tenens , quod iuri nobilitatis abſolutè non poteſt renũtiari, & in terminis noſtri Regni idẽ tenet Bardaxi, dicens non poſſe nobilitatem renuntiari per
7 nobiles Aragonum , *in tit. quod Regens officium gubernat* , *ſit miles ſimplex,num.*6.dicens(non abſolute)quod vix eſt, vt talis renũtia•

tiatio ſit admittenda, quia ſi ob aliquod delictum, vel iniuſtitiã eſſet pœna taliſionis plectẽdus & egens officium guber. nõ poteſt eſſe nobilis, ſed ſimplex miles, nec eius renuntiatio admittenda, quia eſſet in dedecus nobilium, quod nobilis flagellaretur, vel aliter corporaliter puniretur in vim renunciationis, allegant etiam pro hac opinione *Tiraq. de nobilit. q.* 35.36 ſed ille forus non loquitur de nobilibus præſentis tẽporis, ſed de ricis hominibus, & perſonis magni ſtat⁹, ex quibus videtur hanc quæſtionẽ dubitiã, & difficilem hucuſque viſſam fuiſſe, ſed pro contraria, & affirmatiua opinione, tenent quã multi alij non minoris authoritatis, inter quos eſt *Couar. qui in c. quamuis pactum, p. 2. in initio & n.* 5. vbi dicit valere talem renuntiationem, & reſpondet omnibus rationibus in contrarium aductis, tandem *num.* 9. dicit, hanc opinionem æquiſſimam, & ſic fuiſſe iudicatum in Granatenſi Senatu, eandem opinionem, quod nobilis poſſit renuntiare priuilegio, ne pro debito ciuili poſſit incarcerari, tenet *Caſtillo in l.* 79 *tauri Greg. Lopez in l.* 34. *tit. fin. par*
8 *te* 7. *in gloſ. de ſangre, noviſſime Garcia de nobilit. gloſ.* 6. *à num.* 18. ſaltim quoad effectus nobilitatis & prærogatiuas à iure, vel conſuetudine nobilitati conceſſas, & etiam diuturno rerum vſu vſurpatas, & cuſtoditas, *num.* 19 dicens, non inuenire rationem efficacem, quæ in contrarium cogat, licèt enim hæc prærrogatiuè videantur continere ius publicum datum ordini nobilium, vt vulgo circunfertur, tamen in hoc iure publico reperitur inuoluta priuata vtilitas, quæ eſt renunciabilis, *ex gloſ. Bart. & alijs in l. ius publicum, ff. de pactis*, ea enim iura, quæ ſunt pu
9 blica authoritate, ſed vtilitate, priuata, remittuntur quoad ipſam vtilitatem priuatã, quia tunc non læditur ius publicũ, ex quo ſola authoritate eſt publicum, non vtilitate, *ita Garcia num.* 20. & licèt vulgo dici ſoleat nobilitatem eſſe ius ſanguinis, & ſic renuntiari non poſſe, *l. iura ſanguinis, tit. de reg. iur. l. ius agnationis, ff. de pactis*, hoc tamen eſt omnino à ratione alienum, & ridiculũ, iura enim nobilium, non ſunt iura ſanguinis, ſed ius
10 nobilitatis, nobilitas autem ſanguis non eſt, ſed ſanguinis, ſeu generis qualitas, lex enim illa iura ſanguinis intelligitur, de iuribus à ſanguine iure naturali procedentibus, vt eſt conſanguineorum amor, & dilectio, & his ſimilia, iura autem nobilium à ſolo iure poſitiuo ſunt, priuilegijs regum, à quibus omnes nobilitates fluunt, *Bazquius Mierez, Tiraq. Bald. & alij, quos allegat Garcia vbi ſup. gloſ.* 6. *verſ. decimo* 30. & ſic iure naturali, nullo modo eſſe poſſunt, & ſi mulier, quæ non poteſt de foro capi pro debito ciuili, *foro vnico quod mulieres, &c.* poteſt huic priuilegio renuntiare, *Molin. verb. mulier. Bart. in l. ſi quis ſub conditione, nu.* 20. *ff. de teſtament. tutel.* quem refert in multis *Couarr. lib.* 1. *variar. c.* 1. *num.* 3. & eſt communis opinio teſte *Couar. in c. quamuis pactum* 2. *p. in initio, numer.* 2. *circa medium*, licèt ipſe con-

Oo 5 tra-

trarium ſequatur, etſi hæc
priuilegia eſſent de iure natu-
ræ, quomodo in Regno capiun
tur pro debito ciuili ipſi nobi-
11 les, niſi quia ſtamus chartæ, &
renunciant, vt dicemus. Dein-
de milites ſancti Iacobi, & alio-
rum ordinum ſubiecti ſuis ſu-
perioribus, renũciant foro ſuo,
& accipiunt officia, in quibus
poſſunt puniri, non obſtante
ſuo foro, totũ hoc fundatur in
hac ratione vniuerſali, ꝙ hęc
iura, quæ continent etiam pri-
uatam vtilitatem, ſunt renun-
ciabilia, ſaltim negari nõ poteſt
quod hæc renuntiatio iuramẽ-
to firmatur, & valet, *Gutierrez
vbi ſup. nu. 63. quem ſequutur Men
chaca, & Baeza in tractatu de debi-
to. fugit, c. 16. nu. 19.*

Vltimo facit, quia cum in A-
12 ragonia ſtandum ſit carthæ, &
iudicandum ſecundũ quod in
ea continetur, niſi quid impo-
ſibile à natura, vel contra ius
diuinum contineat, vt nos do-
cet obſeruantia Regni, ſequi-
tur inde, quid in Regno poſſu-
mus, quidquod volumus, dum-
modo non contineat aliquid
contra naturam, vel ius diuinũ,
& ex conſequenti in Regno nõ
datur impiſſibile iuris, & ſic dã
tur multa ſpecialia ex vi char-
tæ contra ius commune, poſ-
13 ſunt enim Aragonenſes, excep-
ta impoſſibilitate naturæ, &
iuris diuini, ad libitum de re-
bus ſuis diſponere, faciendo pa
ctã de futura ſucceeſſione, & do
nãdo omnia buna ſua, tam pręs-
ſentia, quam futura ſine reſer-
uatione alicuius rei, aut partis
de qua teſtari poſſint, poſſunt
etiam de rebus ſuis diſponere,
abſque titulo inſtitutionis, &
alia multa facere contrariuris
regulas, quia impoſibile iuris
non habemus in Regno, cumq;
priuilegia nobilitatis non ſint
de iure naturali, & diuino, abſ-
que dubio renunciari poterũt,
nonne priuilegia nobilium, vt
ſcilicet pœnis corporalibus nõ
puniãtur, nonne inquam ſunt
de cõſuetudine vſurpatiua, ita
fatetur obſeruantia, ergo con-
traria cõſuetudine poſſunt tol
li, tanto ſcilicet tempore, quo
introducta fuerunt, *ita Garg. de no
bilit. gloſ. 6. per totum*, conſuetu-
do autem, & præſcriptio nil
14 aliud ſunt, quam pactum taci-
tum ex permiſione partis, vel
populi, ergo multo fortius re-
nuntiari poterunt expreſſe,
hæc opinio apud me in Regno
nullam habuit difficultatem, &
ſi clericus non poteſt renuntia-
re foro ſuo, & in laicum con-
ſentire, hoc fit propter incapa-
citatem, quæ in noſtro caſu nõ
datur, & licèt hoc in conſilio
nõ fuerit declaratũ, quia de eo
nõ agebatur, tamen ita ſentirẽ,
ſicut, & alios ſentire vidi: neq;
ſuperioribus obſtat argumen-
tum deſumptum per *Bardaxi
de quo ſupra ex foro, quod Regens offi.
guber. ſit ſimplex milles*, tale e-
nim argumẽtũ ſine ratione, &
iure ex eo deducitur duabus ra
tionib'. Prima, quia ſi forus ille
eximeret nobilem ab omni pę
na, procederet forus, ſexiſtẽte
ſuis pedibus nobilitate, ſed
quod ea remiſſa, renũtiata ve,
nequaquam eſſent ſubiecti pæ
nis corporalibus, hoc non dicit
forus, nec infertur, vt in cæte-
ris exemptis videmus, nã dum
ſunt

Digitized by Google

ſunt exempti gaudent priuilegio, amiſſa tamẽ exceptione nõ gaudent. Secũdo, *forus ille*, nõ dicit, quod non poterant nobilis puniri pœnis corporalibus, ſed quod difficiliter propter magnum ſuum ſtatutum, erant in rici homines quaſi reguli, de quibus nõ poterat bono modo, & de facili conſequi Iuſtitia, ob potentiam, vt ibi: *Locum habere non poterant, pœnæ in eis bono modo, & ſic faciliter*, & hoc ſupponit forus dum dicit, quod gentes dicti Regni non poterunt conſequi iuſtitiæ complementum, nec poterant, nec audebant conqueri de eiſdem ricis hominibus, ſi nõ audebant de eis conqueri, ergo erat locus conquerendi, aliàs dixiſſet non licebat cõqueri de eis, & ſic forus ille nihil obeſt, huic reſolutioni: tãdem interloquendo habuerunt dñi pro conſtanti, quod poterat quis ad ſui præiuditiũ renuntiare nobilitati, & pœnis corporalibus ſe conſequenter ſubmittere.

DECISIO CCCCXXXVI.

Agitur de materia eligentis an poſsit electũ grauare quãdo ex neceſſitate eligit.

SVMMARIVM.

Facti ſpecies proponitur, n. 1

Iuſſus eligere vnum ex certis, ſi ſemel eligerit, & perſeueret in electione, vſque ad mortem, tunc dicitur electus, & nominatus capere non ab eligente, ſed ab eo qui iuſſit eligere, nu. 2.

Actio vtilis datur tertio ſine ceſſione, nu. 3.

Tempus mortis teſtatoris attenditur ad ſuccedendum, n. 4.

Conditio perſonæ attenditur tempore verificati fideicommiſſi ad ſuccedendum, licet ſuccedatur diſponenti, num. 5.

Grauatus eligere ſi legat rem fideicõmiſſo relictam, legatarius non cenſitur ab eo capere, ſed ab eo qui iuſſit, nu. 6.

Electo vno ſatisfactum eſt omnibus vbi quis iuſſus eſt vnum ex pluribus eligere, numer. 7.

Grauatus eligere cum morietur electionem factam mutare, & corrigere poteſt alium eligendo, num. 8.

Iuſſus vnum ex pluribus eligere poterit plures eligere, nu. 9

Iuſſus eligere, quibus voles de familia, poterit vnum eligere, num. 10.

Verba quibus voles, in fideicommiſſo electiuo non videntur ponere formam reſpectu plurium, nu. 11.

Graua-

Grauatus reſtituere pluribus poterit vni reſtituere, ibid.

Obligatus ad meliorandũ vnũ ex filijs, poterit meliorare plures, num. 12.

Grauatus dare pluribus pauperibus ex familia, poteſt vnũ eligere, nu. 13.

Teſtator ob incertitudinem non cenſetur habere maiorem affectionem ad vnum, quam ad plures, num. 14.

Diſcedere pauliſper licet à forma, ſeruata intentione diſponentis, nu. 15.

Grauatus eligere vnum poteſt plures eligere, quando teſtator habuit æqualem affectionem ad omnes, num. 16.

Facultate eligendi vnũ in maioratibus data, poterit plures eligere, num. 17.

Grauato eligere vnum ex pluribus, nõ facta electione ſuccedit vnus, num. 18.

CASVS.

1 FRãciſcus ſeruantes maior inſtituit hęredẽ vxorem Mariam de Auriu cũ vinculo, quod de bonis ſuis non poſſit diſponere niſi in filios Franciſcum, & Andream Seruantes ad libitum, cui magis, vel minus, ſicut ſibi videbitur, & eis decedentibus ante decimum quartum annum diſpoſſuit, & mandauit, quod diſponat in Hieronymam, & Martinam ſeruantes, ſorores illorum.

Maria de Aurio fecit hæredem Franciſcum, cum pacto dandi fratri ſuo Andreę certam quantitatem, & decedente Franciſco, ſine filio, vel filijs legitimis, bona veniant in Hieronymam, & Martinam ſeruantes.

Franciſcus, & Maria Aurin.

Martina.	Franciſcus mortuus ſine filijs.	Andreas, de hoc non agitur, quia mortuus.	Hieronyma.

Google

Martina ob mortem Fran
ciſci ſine filijs pretendit
bona vi vinculi matris, & bene
ficio fori ex aduerſo Hyeroni-
ma petit reuocari apprehēſionē
dicendo, quod Maria aurin nō
poterat vinculare dicta bona in
præiudicium teſtamenti Fran-
ciſci patris, & cum Martina ſe
ſolum includat in teſtamento
Mariæ non poteſt ius habere,
nec apprehēdere, deinde quia
Martina ſe includit ab inteſta
to ob mortem Franciſci fratris,
& tamen Hieronyma exhibet
teſt amentū illius, in quo dicta
Hieronyma eſt inſtituta hæres.

De tribus quærebatur in hac
Deciſ. Primò, an nominatus
2 ab eligente dicatur ſuccedere
ei, an verò primo teſtatori iu-
benti eligere, & an pluries
poſſit eligi, & fuit reſolutum
quod ſi iuſſus eligere vnum ex
certis, veluti ex familia ſemel
3 elegerit, & perſeuerat in ele-
ctione vſque ad mortem, tunc
dicitur electus, & nominatus ca
pere non ab eligente ſed ab eo
qui iuſſit reſtitui, & eligi, *l. vnum
ex familia* §. 1. *iuncto verſiculo ita-
que ſi cum &c. deleg. 2.* præcipuè
ſi diſpoſitio fiat in contractu
4 quod tunc ſucceditur teſtatori
iubenti, nam tunc ſucceſſio fit
per vulgarē, & quod poſſit fie-
ri, tenet cum multis *Surdus num.*
21. vbi quod datur tertio actio
vtilis ſine ceſſione, *l. quoties C.
de donatio.* tā realis quā perſonalis
& ſic ad ſuccedendum attendit
5 tempus mortis teſtatoris, vel or
dinantis, *Surdus num.* 4. in fidei-
commiſſaria autem (quæ pro-
priè non fit in contractibus, *Sur
dus num.* 34.) licet etiam diſpo-
nenti ſuccedatur, tamen inſpi-
citur conditio perſonæ tempo-
re verificati fideicommiſſi ad
6 ſuccedendum, ſi nata ſit, vel
non, & concepta, adeò quod ſi
grauatus leget ei rem ſubiectā
fideicommiſſo, nō capit ab eo,
ſed ab eo qui iuſſit, *Sociu. conſ.*
114. *in 3. l. filiusfamilias* §. *cum
pater deleg. Molin. lib. 1. c. 8. de*
7 *primog. & lib. 2. c. 4. nu. 5. & 6.*
& electo vno, ſatisfactum eſt
omnibus, verùm ſi electio eſt
data cum morietur grauatus,
electionem ſemel factam muta
re, & reuocare, & alium eli-
geres poteſt grauatus, ita *Gloſſ.*
8 *mutetur in d.* §. 1. *ſecundum Bart.
Bald. & DD. ibi, Molina vbi
ſupra late*, quaſi ſecus, ſi non
data eſſet vſque ad mortem,
nam tunc mutari non poſſet, &
ſi nullum elegiſſet, omnes veni
rent de corpore contemplaio,
ſecundùm *Peralt. in d. l. vnum ex
familia* §. *ſed rei ſi fundum, deleg. 2.
Surdus conſ.* 375. *per totum de quo
infra dicam latius.*

Secundò quæritur, an iuſſus
9 eligere vnum ex certis poſſit
eligere duos, & è conuerſo, ſi
iuſſus eligere, & dare quibus
velit ex certis, ſatisfaciat eli
10 gendo vnum, & fuit reſolutum
quod ſic, non enim datur diffe-
rentia quod teſtator diſpo-
nat grauando heredem de eli-
gendo vel dādo alteri de fami
lia per illa verba, cui voles, vel
per illa, quibus voles, nā dicēdo
11 cui voles comprehendētur plu
res nominandi de familia, ac ſi
dixiſſet, quibus voles &c. &
è contra dicendo quibus vellis
non videtur ponere formā re-
ſpectu plurium, ſed poterit fie
ri

Digitized by Google

ri reſtitutio vni ſoli de familia;
Bart. in d. § ſed & ſi fundum facit
tex. in § ſi duos ibidem ex quo à con
12 *trario colligitur ſecundum Bart. vbi*
ſupra, quod etiam vice verſa rogatus
reſtituere pluribus, poterit vnum eli-
gere l. cum quidam magna, verbo &
indignum de leg. 2. & ſic qui poteſt
ſecundum legem meliorare vnum ex
filijs nihilominus poterit meliorare
plures a 1 ll. Tauri, & ordinatio,
13 & ſic grauatus dare duobus vel
pluribus pauperibus ex fami-
lia teſtatoris, poteſt eligere v-
num ex eadem familia, quia
tunc non diſcedit à mente te-
ſtatoris, *Bald. Caſtr. in d. §. ita Per*
alta in d. §. ſed etſi fundum vbi ſupra
à num. 4. cum ſequentibus, dicens,
quod tūc ſatis ſit voluntati te-
ſtatoris, nam ob incertitudi-
nem non cenſetur habuiſſe ma
iorem affectionē ad vnum quā
ad plures, rationem aſſignant
Bald. & Paul. in l. 1. C. de cond.
inſert. ſecundum quos quando
conſtat de defuncti voluntate
14 expreſſa vel tacita, aut volun-
tas non repugnat, vt in caſu
præſenti, vbi vterque caſus ten
dit ad eundem effectum, & te-
ſtator ſe ipſum non arctat ad
ad vnum ſolum numerum
taxatiuè, non inconenit vnum
numerum verificari per alium
numerum, *Bald. & Paul. vbi ſu-*
pra. Archi. Ioan. in c. vni, de rerum
15 *permut. n. 6. late Peralta vbi ſupra*
num. 8. proſequitur poſt Franc. Card.
Flori. Alex. Iaſon, & alij, quos
ibi allegat, inferens ad execu-
tores, & alia, nam ſeruata in-
tentione diſponentis, licèt pau
liſper recedere à forma, & attē
di debet cauſa finalis, facit pro
concluſione *text. in l. ſi quis in*
teſtam. circa medium. C. de fideicom.
liber. & d. §. ſi duos. vbi iuſſus re
ſtituere vni, poterit duos nomi
nare ex contemplatis, videtur
enim teſtator iubens ſolum vo
luiſſe, quod bona in familia ma
neāt, non autē quod neceſſario
penes vnum ſint, potius quam
penes plures, vltra *Caſtr. Padillā.*
Molin. & Suarez in l. quoniā in prio
ribus in declarat. legis Regni q. 5. n.
1. fol. 400.

Verum ſuperiora procedūt
16 vbi teſtator æqualem volunta
tem habuit ad omnes, vt dixi,
& noluit vni magis quam alij
relinquere, veluti quando ſe-
mel dictum ſit, quod vnus eli
gatur, ſecus autem vbi conſtat
& apparet voluiſſe, non ſolum
bona conſeruari in familia, vel
alio corpore, ſed etiā debere
peruenire ad vnum ſolum, vel
ſæpiſſimè de vno eligēdo men
tio ſit, tunc non procedit *text.*
in d. §. rogo. & §. ſi duos. l. vnum
ex familia. de leg. 2. ſed voluntas
17 teſtantis ſeruanda eſt, ſeu alte-
rius diſponentis, ceſſat enim ra
tio, propter quam omnes ad-
mittuntur, *Surd. num. 24. cum ſe-*
quent. Molin. de primog. lib. 2. c. 4. n.
45. 54. vbi quod hæres graua-
tus relinquere cui magis pla-
cuerit, ex pluribus libertis, vel
vni ex familia, vel agnatis, licèt
poſſit duos, vel plures eligere,
tamen quando conſtat, teſtato
rem voluiſſe, quod bona vni
relinquantur, tunc vnus eligen
dus eſt, vt in maioratibus, in
quibus licèt detur facultas eli
gendi, non poterit omnes elige
re, vel plures, quia repugnat
menti teſtantis inſtituētis ma
ioratum, *DD. in d. §. ſi duos. ita*
Peral-

Digitized by Google

Peralta in d. §. ſed et ſi fundum nu. 5.
cũ ſeq. dicens hoc quod eſt poſ-
ſe plures eligere non procede-
re, vbi in contrariũ aliqua ſub-
eſſet ratio, vel cauſa veluti, ſi iu
ſus ſit reſtituere vni ſoli, & exin
de de vno in aliũ gradatim, vt
in maioratum, ſubdens, quod
illud, quod dicitur *in d. §. non pro
cedit in maioratibus*, & bonis vin-
culatis ad vnum tantum.

Imo in caſibus ſupradictis qui
bus diximus ex particulari *ra*-
tione, non poſſe eligere plures
obtinebit locum etiam ſi ele-
ctio facta non ſit, nã vnus ſolus
ſuccedet, *Molin. vbi ſup. n.* 42. vbi
ꝙ grauato nõ eligẽte in d. caſu
vnus ſolus ſuccedet nõ omnes,
ſicuti ergo electione nõ facta in
18 maioratu, vel vinculo ad vnũ ſo
lum, ſuccedit vnus, nõ omnes,
quia id repugnaret voluntati
inſtituentis, volentis vni reſti-
tui, ita hoc erit dicendum quã
do apparet de voluntate illius,
quod bona ad vnum, non ad
plures deferantur, *ita Peralta vbi
ſup. num.* 19. *ver. ſupereſt nunc*, quẽ
ſequitur *Surdus vbi ſup. num.* 42.
ſi tamen non apparet de tali vo
luntate, quod ad vnum bona
deferantur, vt in fideicõmiſſo
ſimplici, ſed eſſet æqualis omni
bus, tunc non facta electione,
omnes cõtemplati venirent, *l.
vnum ex familia §. rogo, de leg.* 2. *l.
cum pater, §. hæreditatem, & §. rogo
eod. tit. Surdus vbi ſup. num.* 3. *Mo-
lin. d. c.* 4. *num.* 41. dicens, in hoc
caſu omnes de familia ſucceſ-
ſuros, non obſeruata gradus
prærrogatiua, nec ordine ſuc-
ceſſionis, ſed ſimul, & idem ſi
in prohibitum, veluti extraneũ
fieret electio, vel reſtitutio, *§.
ſed ſi vno eiuſdem leg. Peralta, &
Surd. vbi ſupra*, nam omnes ve-
nient ad vendicandam rem, &
etiam grauatus, cum ſit de fa-
milia, vt infra dicetur.

DECISIO CCCCXXXVII.

De vi, & facultate eligẽdi in fideicommiſsis electiuis.

SVMMARIVM.

GRauatus eligere, non poteſt vinculum alterare, nu. 1.

Grauatus eligere ex legis diſpoſitione, non poterit eligendo grauare, n. 2.

Grauatus de eligendo vnum ex familia poterit grauare electum in fauorem aliorum de familia, n. 3.

Grauatus rem pluribus relinquere poterit rem inter eos diuidere, nu. 4.

Grauatus vnum ex pluribus de familia eligere poterit vni dare ad tempus, & alij poſt tempus, num. 5.

Fideicommiſſum petere, poterunt illi de familia, ſi teſtator mandauerit, ne fundus exeat de familia, & grauatus eligat vnũ extra familiã, & cũ grauet extraneo reſtituere, petẽt enim poſt mortem electi, num. 6.

Gra-

Digitized by Google

Decisio CCCCXXXVII.

Grauato reſtituere familiæ, eo viuente, ſi feicommiſſum peti non poteſt, num. 7.

1 TErtiũ cap. fuit
an Maria Aurin
hæres habens
facultatem re
ſtituendi duo-
bus filijs dan-
do plus, vel
minus, & grauata etiã reſtitue-
re filiabus, decedentibus filijs
ante 14. annum, potuerit illud
vinculum alterare, & nouũ a-
ponere, ſicut appoſuit, inſtituẽ
do Franciſcum, vnum ex filijs,
& eum grauandô ſi decederet
ſine filijs in fauorem ſororum
Martinę, & Hieronymæ, & quã
tum ad ius attinet, fuit reſolu-
tum, quod qui ex legis, vel diſ-
ponentis diſpoſitione tenetur
aliquem eligere, non poterit
2 eum eligendo grauare, *l. vnum
ex familia, §. ſe det ſi fundum, de lega:
2. Peralta ibidem nu. 17. cum ſeq. Mo
lin. de primog. lib. 2. c. 4. num. 10. l. ſi
lius familias, §. cum pater, de leg. t.*
hoc verum, niſi tantundem gra
uato relinquat, *d. §. ſe det fundum,*
3 limitatur ſuperior reſolutio, vi
ſi talis electus, vel nominatus
grauaretur per eligentẽ de dã-
do fundum, vel partẽ eius ali-
cui ex eadem familia, in cuius
familiæ fauorẽ fuit hæres gra-
uatus reſtituere, vel eligere
cui, vel quem valet, *ita Peralta,
Bart. Bald. & omnes in d. §. ſedet ſi
fundum, & §. ſi de falcidia eodem,*
(licèt contrariũ ſuadeat, *Molin.
vbi ſup.*) *ex quo multa inferũt DD. a-*
4 *duarias* quęſtiones eligẽdi, diſtri
buendi alicui, vel aliquibus ex
pauperibus, nã poterit graua
tus rẽ inter omnes diuidere, vel
dare vni ſoli de contemplatis,
vel diſtinguere tempora inter
5 contemplatos, dando vni ad
tempus, & poſt alteri, *Bart. Bal.
Imola in d. text. & Paul. de Caſtr.
in d. §. ſi duas, eiuſdem legis*, quod
proſequitur *Peralta vbi ſup. licèt
ſatis inuolute*, ratio horum eſt,
quia ſicut poterat grauatus à
principio, vnum, duos, vel tres
eligere, vel tempus diuidere
poterit grauare eadem ratione
electum de dando alijs de ea-
dem familia. *ſic Pau. vbi ſup.*
Sed ſi teſtator mandauerit,
6 ne fundus exeat de familia,
tunc ſi grauatus eligat vnum
de familia, & eum inſtituat hæ
redem, & rogat alteri extra-
neo reſtituere fundum, tunc
alij de familia petent ab extra
neo, ſed hęres electus dabit ex-
traneo æſtimationem quaſi te-
ſtator rem alienam legauerit,
gloſ. oneratum in d. §. ſedet ſi fundum,
petent inquam poſt mortem
electi, quia erat de familia, &
ſic eo viuente nõ poſſunt, quod
7 ſi non ſit mandatũ reſtitui ex-
traneo, ſed ſola adſit prohibi-
tio de non alienando extra fa-
miliam, capient alij de familia
eo mortuo, dando cautionem
de reſtituendo familiæ, & de
non alienando extra eam, ſe-
cundum iſta fuit reuocata ap-
prehẽſio obtenta per Ioan. Blaſ
co, & Martinam Ceruantes, die
8. Iunij 1624. quia non potuit
Maria Trurin, grauata alterare
fideicommiſſum inſtitutum à
teſtatore, nec diſpone-
re extra contem-
platos.

DECI-

Digitized by Google

DECISIO CCCCXXXVIII.

De præuentione iuriſdictionis ſecularis in ordine ad Inquiſitores, quando accuſat familiaris offenſus, vel accuſator de publico.

SVMMARIVM.

Priuilegium quo gaudent familiares ſancti officij in agendo, & defendendo, quo trahunt ad ſanctum Officium offenſores ipſorum, num intelligatur eſſe conceſſum priuatiuè ad regios Officiales, vel cumulatiuè, num. 1.

Diſtinctio eſt magiſtra veritatis, num. 2.

Iudex ſecularis habens apud ſe captum delinquentem, ſi eum repetant Inquiſitores propter caſum circumferentem iuriſdictionem illorum, extra tamen cauſas fidei, non tenebitur talis Iudex ſecularis eum remittere, quouſque cognouerit de cauſa, licèt poſtea teneatur, nu. 3.

Reges conceſſerunt Tribunali S. Officij facultatẽ cognoſcendi de perſonis, quæ offenderunt officium S. Officij cumulatiuè, non abdicatiuè, num. 4.

Renunciatio nõ eſt præſumenda, niſi verbis expreſſis fiat, ibi.

Renunciatio eſt ſpecies donationis, ibidem.

Princeps neque etiam verbis expreſſis poteſt à ſe abdicare iuriſdictionem, & Imperium, in quo eſſentia Regiæ Maieſtatis conſiſtit, ibidem.

Princeps concedens alicui iuriſdictionẽ, nec dicẽs priuatiuè, cẽſetur cumulatiuè cõcedere, n. 5.

Iuriſdictioni ordinarij concedentis non derogatur per quamcunq; conceſſionẽ, & gratiã alicui factam de iuriſdictione, ibidem.

Iuriſdictio ordinaria, quæ cõpetit vni, non diminuitur, licèt eadem detur alij, ibidem.

Minor non alterat maiorem, ibi.

Iuriſdictio conceſſa alicui, qui non ſit ordinarius cenſetur conceſſa cumulatiue, nu. 6.

Iudices ſpeciales aſsignati in aliquo loco non præiudicant Capitaneo, poteſtati, ſiue ordinario talis territorij, ibidem.

Iuriſdictio priuatiua non cẽſetur, niſi verbis expreſſis, & claris concedatur, num. 7.

Conceſſa iuriſdictione alicui cũ dictione taxatiua non cenſetur excluſa iuriſdictio ordinaria, nu. 8.

Iuriſdictio in dubio præſumitur cumulatiua, num. 9.

Iuriſdictio ſuprema Principis in omnibus conceſſionibus cen-

ſetur reſeruata, ibidem.

Rex poteſt reuocare iuriſdictionem, & imperium, nu. 10.

Imperium conceſſum in officium reuocari poteſt, num. 11.

Iuriſdictio ſpecialis diſmembrata ab vniuerſali, ſi remanet ſubalterna vniuerſali, cenſetur cumulatiua, num. 12.

Papa ſi creat aliquem in viſitatorem ſpecialem non poterit generalis ſe intromittere in viſitatione, num. 13.

Iuriſdictio ſancti officij ſuper ſuis familiaribus cenſetur priuatiua, num. 14.

Iuriſdictiones conceſſæ pluribus, inter ſe tanquam genus, & ſpecies differentes, tunc ſpecialis, quæ vni conceditur, cẽſetur adempta, & ſegregata ab vniuerſali, num. 15.

Superior ſe intromittere non poteſt, quando alicui inferiori competit vna ſpecies iuriſdictionis, num. 16.

Iuriſdictio competit Tribunali ſancti officij, vel ex priuilegio, vel ex cõſuetudine, n. 17

Paria ſunt, quod Princeps ſe fundet in facto proprio ad faciendum fidem, & probandum, vel quod ſe fundet in facto alieno ſi aſſeuerat ſe informatum, num. 18.

Iuriſdictio criminalis ſuper familiares non cenſetur alicui in ſpecie conceſſa, ſed ſolo Tribunali diſcretiuè, & non diſtributiuè, num. 19.

Priuilegiũ cõſiſtere poteſt in habẽdo Iudicem gratum, n. 20.

Doctoralis paternitas non eſt ſufficiens cauſa ſuſpicionis contra Iudicem, nu. 21.

Iuriſdictio ſi conceditur vni in certa ſpecie cauſarum, & fauore certarum perſonarum, quarum fauor eſt habere illũ in Iudicẽ, tũc eſt priuatiua, 22

Papa ſi concedat alicui vniuerſitati, vt Iudex ſcholaſticus cognoſcat de cauſis beneficialibus, & matrimonialibus, illorum erit iuriſdictio priuatiua, & ſeparata ab ordinaria, num. 23.

Generali poteſtati derogatum eſſe cenſetur per ſpecialem detractam à generali, ibidem.

Iuriſdictio eſt priuatiua, ſi aſſignatur alicui caſtro, vel loco, vt ibi cauſa decidatur, & tractetur, num. 24.

Archiepiſcopus non ſe poteſt intromittere in cauſis ſubditorũ in Diœceſi ſuffraganeorum in prima inſtantia, num. 25.

Nec dominus directus in cauſis vaſſallorum intromittere ſe poteſt, ibidem.

Iuriſdictio competens alicui in certo genere cauſarum eſt priuatiua, num. 26.

Tribu-

Tribunal ſanctũ deterioris cõditiones eſſe nõ debet, quã alia, cum ſit erectũ pro fide, n. 27.
Tribunalis S. Officij beneficio hæc omnia Regna ab hæreſis labe, quã maxime abſunt, ib.
Iuriſdictio acquiſita per præſcriptionẽ cẽſetur priuatiua, ibid.
Sanctũ Tribunal ſua poſſeſſione priuare durum eſt, num. 28.
Præſumptio iuris remanet purgata per exẽplaria cõtraria, ib.
Vna pars copulatiuẽ per aliam declaratur, num. 29.
Dominus Rex poteſt reuocare, & ſupprimere iuriſdictionem, quãuis ſit immemorialis, 33.
Iuriſdictio eſt reuocabilis, & de ſui natura præcaria, quoties ſimpliciter cõceditur per Principem, vel acquiritur conſuetudine, num. 31.
Suprema authoritas ſemper illæſa, & reſeruata remanet, ib.
Authoritas vltimi reſortis difficilius amittitur, quam cauſæ prima cognitio, num. 32.
Iuriſdictio, & cognitio in primis, & ſecundis inſtantijs Tribunalis ſancti officij eſt priuatiua, ibidem.
Tribunal S. Officij ſi repetit reũ pro delicto diſtinctoab alio, cuius cauſa captus manet penes Iudicẽ ſecularem, quouſque cognouerit de ſua cauſa, ob quam detinetur, non reſtituitur, num. 30.
Accuſare quis non poteſt de delicto eum, qui accuſatur de eodem delicto criminaliter, & pẽdẽte cauſa criminali, n. 34.
Repetitioni locus non eſt ob idem delictum, ibidem.
Iuriſdictio in dubio eſt cumulatiua reuocabilis, & præcaria, num. 35.
Iuriſdictionem in officium recipientes dicuntur officiales, licet ſint varones, num. 36.
Præuentioni locus eſt, quãdo duo habent iuriſdictionem in eodem loco, num. 37.
Princeps nõ concurrit cum vaſſallo infeudato, ibidem.
Iuriſdictio ſpecialis præſumitur cumulatiua, quando eſt ſubalterna, & eſt locus præuẽtioni inter eam, & generalẽ, n. 38.
Dictio taxatiua reſtringere debet diſpoſitionem in Aragonia, num. 39.
Rex poteſt in dubio reuocare oẽs gratias, & priuilegia iuriſdictionis, quãdo dãtur in officiũ & ſunt ſubalterna, nu. 39.
Iuriſdictio ſi data ſit in Dominiũ directum, vel vtilẽ, non eſt locus reuocationi, pro vt etiam quando datur ob bene merita, num. 40.
Iuriſdictio alicui conceſſa per priuilegium, cenſetur priuatiua ad alia, ſaltem in prima inſtantia, ibidem.
Iuriſdictio alicui conceſſa per pri-

priuilegium cenſetur priuatiua in 1. inſtãtia, etſi nõ cõſtaret expreſsis verbis, n. 41.

Iudex ſcholarium ex pluribus licet preueniat in eitãdo, poterit per ſcholarẽ vel alterũ declinari, & alius eligi, 42.

Iudex ſecularis detinens aliquẽ captum pro aliquo crimine, quem ſi repetunt Inquiſitores occaſione alterius criminis, cuius cognitio ad eos pertinet, tunc non tenetur Iudex ſecularis illum dimittere, ſed abſoluere proceſſũ, quo abſoluto ſi non traditur morti, reſtituet cum Inquiſitoribus, num. 44.

Captus à Iudice ſeculari remittendus eſt Inquiſitoribus, ſi eum repetũt propter delictũ commiſſum cõtra familiarẽ, qui gaudet actiuè, & paſsiuè, licèt accuſator de publico eum accuſet, ibidem.

Inquiſitores ſi repetant captum ex cauſa fidei, eſt reſtituendus, & liberandus illis, & poſt expedita cauſa fidei, ſi non relaxatur, eum reſtituũt Inquiſitores ſeculari, vt de eo cognoſcant, num. 45.

ABſolutis materijs ciuilibus, & foralibus, vt vnicuique gratus ſim, decreui hic apponere aliquas deciſiones, quæ in S. Tribunali fidei tractantur, & à conſultoribus vna cum Dominis Inquiſitoribus deciduntur, vt ſic conſulendi facultas conſultoribus fiat facilior, ſubmiſſus ſemper grauiſſimæ cẽſuræ, & Sanctæ Romanæ Catholicæ Eccleſiæ.

CASVS.

DVbitatur ſecundũ §. 14. cõcordiæ inquiſitionis cũ officialibus regijs Regni Aragonũ, an ſi Iudex ſecularis detineat aliquem captũ pro aliquo crimine, quẽ repetant Inquiſitores, ſub prætextu, quod commiſit delictũ illud, pro quo eſt captus contra familiarem, qui gaudet actiuè, & paſſiuè, an teneatur Iudex ſecularis eum remittere Inquiſitoribus, ſuppoſito quod erat præuenta iuriſdictio per ſecularem Iudicem, inſtante Aſtricto, ſeu accuſatore publico, & fuit reſolutum per maiorem partem conſilij quod erat reſtituendus, ſicut fuit reſtitutus menſe Octob. 1620. reſpondendo conſultæ Iuſtitiæ de Albalate del Arçobiſpo, vt infra dicetur, & ſic dubitatur, an priuilegium quo
1 gaudent familiares S. Officij in agendo, & defendendo, taliter quod trahunt ad S. Tribunal offenſores ipſorũ, intelligatur eſſe conceſſum priuatiuè ad regios officiales, vel cumulatiuè cum illis, ita quod poſſit Iudex ſecularis præuenire iuriſdictionẽ, citatione reali, vel verbali circa delinquẽtẽ, & ſic cũ detinẽdo quouſq; cognoſcat de ſuo delicto, licèt poſtea tradere cũ teneatur Tribunali S Officij repetenti illum, vel ſi à principio teneatur reſtituere delinquẽtẽ Inquiſitoribus petẽtibus illum.

Du-

Digitized by Google

Dubium hoc eſt difficillimum, vt dixit *Ang. in l. teſtamenta. C. de teſtam. Gram. deciſ. 3. n. 9.* qui ſibi ipſi
2 cōtradicit varijs in locis, & adeò ſunt variæ deciſiones, & opiniones DD. in hac materia, vt vix poſſit aliqua bona reſolutio deſumi ſine iuuamine diſtinctionis, quæ eſt magiſtra veritatis, *iux glo. in verb. eaſdē. §. igitur, in proem. inſtit.*

Et pro opinione negatiua, quòd ſcilicèt non teneatur eum reſtituere, quouſq; eum caſtigauerit, *iuxta §. 14. concordiæ diſponentem*, quod ſi Iudex ſecularis habet apud ſe captū delinquētem, & eum repetāt Inquiſitores propter caſum circūferentē iuriſdictionem illorum (extra tamen cauſas fidei) non tenebitur talis Iudex ſecularis eum remittere, quouſque cognouerit de cauſa, poſtea tamen tenebitur.

Secūdò, quia licet ita ſit, quod
3 sereniſſimi Reges iuriſdictionē hanc conceſſerint Tribunali S. Officij, cognoſcendi ſcilicèt de perſonis, quæ offendunt familiares, & Officiales S. Officij, nō tamē propter hoc abdicarunt à ſe facultatē puniendi tales malefactores, ſed potiuscumulatiuè cōſeri datā iuriſdictionē, ex multis.

Primò, quia renūciatio, & conceſſio tantæ facultatis non eſt
4 præſumenda, cum ſit ſpecies donationis, niſi verbis expreſſis illud fiat, *c. ſuper hoc, de renunc. l. cùm de iodebito. de probat. l. ſi cum aurū. ff. de ſolut. c. ſane. vbi gloſ. penul. in fine, de renunc. Aym. conſ. 200. n. 10.* quinimò neq; verbis expreſſis poteſt Princeps abdicare à ſe hanc iuriſdictionem, & Imperium, cum in eo conſiſtat eſſencia dignitatis regalis, *Lucas de Pena in l. in ſacris, de prox. ſacr. Scrin. & in l. quicunque, de omni agro deſerto, Bellug. rub. 22. n. 15. Couar prac. 4. Bened. in verb. vxorem, in c. Raynun. n. 416. Natta. Paul. Suar. & alij, quos lata manu allegaui in deciſ. 14. a n. 4. cum ſeqq. late Surd. deciſ. 56. à n. 19. 20. 21. cum ſeq.* vbi cum multis, quod præſumitur conceſſio cumulatiua, ex quo naſcitur, quod quando Princeps concedit alicui iuriſdictionem, ſi nō dicit, quod priuatiuè concedit, cenſetur cumulatiuè cōceſſiſſe, *Felin. cum multis in c. paſtoralis. n. 2. de officio ordin.* vt ſic conceſſio minus deroget, & præiudicet iuri regali concedentis, pulcher *tex. in c. dudum. de preben. in 6. verſ. nos igitur*, cuius verba notabi
5 lia ſunt, *licèt conceſſimus tali Epiſcopo legato poteſtatem conferendi beneficia legationis ſuæ, tamen apud Nos remanſit maior poteſtas, licet eadem*, diuerſo tamen reſpectu ſecundū *gloſ. ibi*, & ſic collatio ibi facta à Papa per præuentionem, præualet, idem dixit elegātiſſime *tex. in l. 1. C. de officio Præfec. vrbis, vbi Bart.* ſequitur hanc eandem opinionē aſſerens, quod per quamcunque conceſſionem, & gratiā alicui factam de iuriſdictione, nō derogatur in aliquo iuriſdictioni ordinarij concedentis, pulchrè *Bal. in l. 1. verſ. extra quæritur, de offic. Conſulis.* aduertendo, quod iuriſdictio ordinaria, quæ competit Petro, non perditur, nec diminuitur ex eo, quod detur alteri eadem iuriſdictio. Ratio eſt, quia minor non alterat maiorem, *l. qui vſum fructū de ver. obl.* verū eſt tamen, vt nihil omittatur, quod loquitur ibi *Bal.* quando iuriſdictio ſpecialis eſt ſubalterna, & depen-

Digitized by Google

det ab alia generali,tunc enim
intromittere ſe poteſt ſuperior
præuentione per *legem* 1. *C. de*
officio.Præfect. vrbis.

Et inde fit regulariter,quod
ſi conceditur iurisdictio alicui,
6 qui non ſit ordinarius,vel cuili
bet inferiori in loco, vbi ordi-
narius adeſt, tali caſu iuriſdi-
ctio præſumitur cumulatiua,&
non priuatiua,*l.fi. C. de iuriſdict.*
omn.iu lic.l.1.§ cum Vrbem C.de of-
ficio. Præfect. vrbis, & ibi DD. c.
cum Epiſcopus.de officio ordina.in 6.
l. ſi aliquam. l. nec quicquam. ff. de
*officio Proconſ.*Ratio eſt,quia nũ-
quam Iudices ſpeciales aſſigna
ti in aliquo loco, & territorio
præiudicẽt Capitaneo,poteſta
ti, ſiue ordinario talis territo-
rij,allegat multos ad propoſi-
tũ *Roma.conſ.303.Garcia.in tract.*
nobilit.§.1.à n.5.cum ſeqq.Dec. conſ.
*3.Thom Gram.deciſ.*30. varia fun
damẽta adducit *Garcia. vbi ſup.*
verſ. præterea. cum ſeqq. Ancharr.
conſ. 163. *Decius conſ.* 3. dicen-
tes, quod niſi expreſſe talis iu
riſdictio cõcedatur priuatiuè,
verbis expreſſis,& claris,cenſe
bitur data cumulatiuè, *Surd.*
conſ.56. à n.17. vbi plura anne-
ctit, & in tantum vera ſunt ſu-
pradicta, vt dicant DD. quod
7 etiam ſi in gratia, & titulo iu-
riſdictionis apponerẽtur verba
taxatiua, & limitatiua, adhuc
tunc non excluderetur iuriſdi
ctio ordinaria, niſi ſolùm iuriſ-
dictio æqualiũ, vel inferiorum
minuſque excluderetur iuriſ-
dictio Tribunalis ſupremi, ita
dixit *Aretin. conſ.* 102. *Gramati.*
vbi ſupra.n. 2. Bart.in l.Viros. C. de
diuerſ. officijs. lib. 12. Codicis, &
*alij multi.*licèt *Ripa. in tra.de reme.*
præſeruat. contra peſtem, cenſeat
contrarium per illum textum,
dicendo,quod ſi ibi nõ adeſſet
expreſſa reſeruatio,dictio taxa
tiua operata fuiſſet contrarium
effectũ, & excluſiſſe iuriſdi-
ctionem ordinariam, confor-
mat ſe tamen cum ſuperiori-
bus,quando iuriſdictio conce-
ditur ſimpliciter, & abſolutè,
8 quia tunc erit cumulatiua, &
allegat multos DD. *vltra An-*
char. Bart. Roma. Pariſ. de Puteo, &
totum hoc procedit, etiam ſi
lex concedat iuriſdictionem
duobus, ſcilicèt Epiſcopo, &
inferioribus ſuis prelatis,inter
quos dabitur præuentio, atten
to quod conceſſio iuriſdictionis
eſt cumulatiua,*ita gloſ.in c. paſto*
ralis,de officio Ordin. Abb. conſ. 25.

Ex ſuperioribus inferuntur
multa per DD.Primò, quòd ſi
ſtatutũ diſponat,quòd de adul
terio,vel nobilitate ſolus Capi
taneus cognoſcat, illa dictio
taxatiua, *ſolus*, appoſita perſo-
næ,&non cauſis,non detrahit,
9 nec diminuit,etiam in minimo
iuriſdictionem ordinariam, ita
Angel. & alij multi in l. 1. C. vbi.
& apud quem. Iaſ. in l.quod in rerũ.
§.ſi quis poſt.n.9.de leg.3.gloſ.in d.l.
1.verſ.ſolus.Surd. vbi ſup.n.22. cũ
igitur in caſu præſenti nõ den
tur aliqua verba taxatiua,imò
quæ reperiuntur, diriguntur
ad perſonas, veluti cognoſcãt
Inquiſitores ,&c. benè ſequi-
tur,quod non ſit præiuditium
iuriſdictioni ordinariæ locorũ,
& quod omnibus competit cu
mulatiuè. Ratio eſt,quia in du
bio præſumitur cumulatiua iu
riſdictio, *Roma. conſ.* 393. *Gram.*
vbi ſupra.n.8. Garcia. & alij vbi ſu

pra

pra. imò in dubio præſumenda
eſt pro ordinario, eſt notabilis
gloſ. & magiſtra. finalis in fi. in l. 1.
ff. de iudic, Cinuſ. in l. ſi quis ex conſen
ſu. c. de Epiſc. audien. Federic. conſ.
130. Bal in l. qui ſe patris C. vnde li-
beri. & inter alios, Bald. in d. l. qui ſe
10 *patris aſſeuerat*, quod in omnibus
gracijs, & titulis, vbi concedi-
tur iuriſdictio alicui, remanet
ſemper illæſa, & præſeruata au
thoritas, & iuriſdictio ſuperio-
ris concedentis, in quo ſemper
remanet illa ſuprema poteſtas,
& vinculum vltimi reſortis in-
ſeparabilis ab illa dignitate, in
cuius vim fit conceſſio, ſine cu
ius authoritate, & conſenſu nõ
poteſt inferior exercere illam
iuriſdictionẽ, multa retulimus
Nos in tract. de inhib. c. 5. §. 10. à nu.
59. vbi allegantur Bal. Angel. Vaz.
Conar, Auend. Petra, & alij multi,
dicentes, quod iuriſdictio eſt
Regum, & ſuorum officialium,
& taliter eſt præſumẽda, & ex
hoc deducitur, quod poteſt
Princeps reuocare iuriſdictio-
nem conceſſam, & eam ſuppri
mere, vt DD. aſſeuerant *in l. 1.*
C. de ſumma Trinit. & fide Cathol l.
iudicium ſoluitur, de iudicijs, Bal. in
l. 1. de officio Conſu. Socin. in c. prapo-
ſuiſti. n. 8. verſ. idso vnum dixi, de fo
ro compet. Zabar. vbi infra. Decia. n.
11 *15. vbi ſupra. & Nos deciſ 76. n. 16.*
vbi latiſsimè, quod & experentia
docet, dum dominus Rex diui-
ſit, & ſeparauit iuriſdictiones,
& territoria, quoad iuriſdictio-
nes in hoc Regno noſtris tem
poribus, cum certum ſit, quod
poteſt dominus Rex reuocare
iuriſdictionem, & Imperium,
ſaltem in officium conceſſum,
quia cõceſſio eſt præcaria ſecũ
dum infinitos, quos nos vbi ſu-
pra allegamus, taliter quod de
iure iuriſdictionem conceſſam
Comitibus, & Varonibus po-
teſt dominus Rex reuocare, li
cèt ſit præſcripta ex immemo-
riali, & hoc de plenitudine po
teſtatis, vt ibi, in Regno ta-
men aliud eſſet, & vbi inferior
prçſcribit contra Epiſcopum
exercitium iuriſdictionis, vide
tur præſcribere non abſolutè,
ſed quatenus eſt vigil, & ſolici
tus in illa exercenda, & alias re
manet penes Epiſcopum, pote
ſtas ſuperior ad recuperandã,
& reuocandam præſcriptam,
c. irrefragabili. & ibi Felin. & alij
de officio ordin. & ſic concludẽdo
in his omnibus caſibus, vbi eſt
cumulatiua iuriſdictio, datur
præuentio, *Decian. late tom. 1. cau*
ſar. criminal. lib. 4. c. 20. cum ſeqq.
Socin. in d. c. propoſuiſti. apud quos
alij infiniti, cum *Varijs limitationi*
bus, & ampliationibus, & cum in
caſu præſenti non reperiatur
priuatiua, imò præſumenda eſt
cumulatiua, fatẽdum eſt, bene
præueniã eſſe iuriſdictionem.

Sed pro contraria opinione,
12 contrarium videtur reſoluen-
dũ de iure per rationes ſequen
tes. Prima, quia ſecundum *Bal.*
in l. 1. verſ. extra quæritur. ff. de offi-
cio Conſu. ſi iuriſdictio ſpecialis,
quæ diſmembratur, & ſeiungi
tur ab ab vniuerſali, adiudica
tur alteri, & remanet ſubalter
na vniuerſali, & dependet ab
ea, tali caſu eſt cumulatiua ex
diſpoſitione iuris, *l. 1. de officio.*
Præf. vbi ſupra. Zabar. in Clem. 1.
§. ne igitur, de celebrat. Miſſa-
rum. quia tunc poteſt prohi-
bere, *l. iudicium ſoluitur, de*

Digitized by Google

inditijs , *Decia. vbi ſupra num.*
8. *verſ. ideò autem dixi. Surd.* 56. *n.*
8. *tom*, 1. *& num.* 5. *cum ſeqq.* ſi ta-
men non remanet ſub alterna,
nec dependens à generali or-
dinaria , imò remaneat ſupe-
rior, pro vt eſt Iudex ſpecialis
nominatus à principe , vel ſta-
tuto ad cauſas appellationum,
13 & nullitatum , in hoc caſu eſt
priuatiua, & generalis , non ſe
intromittit in cauſis Iudicij ſpe
cialis ſuperioris in eis, & idem
eſt , etiam ſi non maneat ſupe-
rior , dummodo ſit diuerſa
in ſpecie, vt in iudicio inſinua-
tionum iuxta dictum *iuriſc. in l.*
conſulta Diualia. C. de teſtam. latè
Felin. in c. paſtoralis limit. 2. *vbi*
multa. & limitat. 4. ex quo infer
tur , quod ſi Papa creat aliquē
in viſitatorē ſpecialem , & par
ticularem, non poterit tunc ge
neralis ſe intromittere in viſi-
tatione, ſic firmat *Bald. vbi ſupra*,
& melius *tex. in d. c. dudum.* vbi
loquendo de materia iuriſdi-
ctionis, & poteſtatis dicit Pa-
pa, quòd ſpecialis derogat ge
nerali, etiam ſi non fiat mentio
de generali in ſpecie derogan
te, verba ſunt notabilia , ergo
in præſenti caſu iuriſdictio ſan
14 cti officij ſuper ſuis familiari-
bus actiuè, in ciuilibus, & in cri
minalibus actiuè, & paſsiuè eſt
præſumenda priuatiua, & non
cumulatiua , ſuppoſito quod
hæc eſt iuriſdictiò ſpecialis, nō
ſubalterna, nec dependens ab
ordinaria regali, imò penitus li
bera, & abſoluta in omni reſpe
ctu , & ſic inter has duas non
eſt locus præuentioni , cum
ambæ non concurrant , nec ha
bebit locum *d. l. iudicium ſoluitur*
de iudicijs , cum non ſit reuoca
bilis , nec conceſſa ſimpliciter
in officiū, vt infra dicam , cum
hucuſque nunquam fuerit re
uocata, ſuſpenſa, nec detenta
per iuriſdictionem ſecularem.

Secundo, quando iuriſdictio
15 nes conceſſæ pluribus diferunt
inter ſe ſecundum genus , &
ſpecies, tum ſpecialis, quæ vni
condeditur, cenſetur ſegrega-
ta, & adempta alteri, ſic omnes
fatentur , *Felin. in c. paſtoralis. li-*
mit. 2. *num.* 2. *& limitat.* 4. *Bal.*
vbi ſupra. Angel. in l. teſtamenta
omnia. C. de teſtam. Surd. conſ. 46.
à num. 5. *lib.* 1. *& num.* 10. *&*
41. 45. Ratio eſt, quia genere
derogatur per ſpeciem, vulga-
ta eſt iuris regula, & quod vni
admittitur, datur alteri, *d. §. ſi*
quis poſt. in l. quod in verum, de leg.
1. *l. cum dominicis. C. vbi cauſæ fiſ-*
cales , quæ iura capitalia ſunt
in materia, *Cuma. & Paul. in d. §.*
ſi quis poſt. melior tex. in c. dudū. vbi
ſupra. vbi generi per ſpeciem
derogatur , vt ſupra, in noſtro
caſu tribunali ſancti officij cō
petit iuriſdictio ſpecialis in cau
ſis criminalibus familiarium
actiuè, & paſſiuè, & hæc eſt diſ
membrata à generali , ergo in
hoc remanet derogatum gene
rali, & ordinariæ, vt ſic cenſea
tur priuatiua, & non cumulati
ua iuriſdictio.

Tertiò, quando alicui infe-
16 riori competit vna ſpecies iu-
riſdictionis à iure , conſuetudi
ne, præſcriptione , vel priuile-
gio in tali caſu ſuperior non ſe
poteſt intromittere , quia eſt
priuatiua, *c. irrefragabili de officio.*
ordin. vbi Abbas numero 1. *in fi-*
ne , *vbi Felin. numero* 1. *cap. dile-*
cto

Digitized by Google

ĉto de officio. Archidiac. Zabar. in Clem. 1. §. ne igitur. de celebrat. miſſarum. & ob hanc cauſam Archiepiſcopus non ſe intromittit in iuriſdictione Prælatorũ inferiorum in prima inſtãcia, *c. Romana, de officio ordin. in 6. d. c. irrefragabili*, niſi ſolum in caſu negligentiæ. *d. tex. & ſic Gram. in d. deciſ.* 30. *nu.* 12. dicit, quod tunc non eſt locus præuentioni, vt & idem tenens omnes DD. qui eum ſequuntur, vt *Decian. in tract. cauſa. crimin.* 1. *tom. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 23. *vbi Cardinalis, Paulus de Aleuſar. Felin. & alij*, maximè *Gramat.* dicens, quod vbicunque cõpetit iuriſdictio ex priuilegio, debet intelligi priuatiuè, abſque eo, quod ſit locus præuentionis, quod extendunt, *Card. Felin. & Gramat.* quando de iure, vel conſuetudine, vel præſcriptione vni ſoli competeret iuriſdictio, ſecus tamen eſſet, ſi competeret pluribus, etiam per præ-
17 ſcriptionem, tunc enim eſſet cumulatiua, & locus præuentioni, *Decian. vbi ſupra. Felin. d. num.* 1. *Cardin. vbi ſupra num.* 1. *Gramat. nu.* 12. benè tamen crederem, quod ſi inferior fuiſſet negligens, poſſet ſe intromitte ac ſuperior propter habitum, & reſortẽ, qui remanſit apud eum *d. c. irfragabili, vbi Felin. vbi ſupra. verſ. tẽpus, & c. DD. in c. licet ex ſuſcepto de foro comp. Cardin. vbi ſupra. Bal. in d. l.* 1. *de officio. Conſulis Surd. vbi ſupra num.* 23. in præſenti tamen caſu clarum eſt, quod in iuriſdictio cõpetit Tribunali, vno de duobus modis, priuilegio ſcilicèt, vel conſuetudine, vel ex ambobus, non excludendo ius canonicũ, quod tantum priuilegiauit perſonas ſancti officij, ſuperiora probantur per caput ſecũdũ cõcordiæ vbi cauetur, quod Inquiſitores cognoſcant de cauſis criminalibus familiarium, vti huc vſque factum eſt, quæ verba ſunt diſpoſitiua, & ſic diſponũt & probant, etiam ſi alias non conſtet de enunciato, *l. ex hac ſcriptura de donat. & ibi DD. Caldas de nominat. emphiteu. num.* 60. *vbi multi.* Ratio eſt, quia emitũtur propter ſe principaliter, & non propter aliud, & enunciãt
18 illud, idem de quo agitur, quo caſu diſponunt, & probant enunciatum, *Cald. vbi ſupra. nu.* 60. 43. vbi allegat alios, nec obſtabit ſi dicatur, quod non procedit hic *Clem.* 1. *de probat.* quia ſe fundat concordia in facto alieno, nam reſpondetur, quod paria ſunt in terminis dictæ Clementinæ, quod Princeps ſe fundet in facto proprio ad faciendum fidẽ, & probandum, vel quod ſe fundet in facto alieno, quando aſſeuerat ſe informatum, ſicut dicitur in concordia, hæc eſt opinio *gloſ. in d. Clem.* 1. *de probat.* ſaltem trãsferret onus probandi in aduerſarium, & inducit, & præſumptionem pro ſe, *Craue. de antiq.* 1. *p. verb. in oppoſitum, à num.* 9. Tres notabiles ſolutiones adduximus, *Nos in deciſ.* 113. *num.* 25. ſatisfaciendo dictæ Clemẽtinæ, & inter alias ſecũda eſt notabilis ad præſentem caſum, nam per eam inducunt præſumptionem verba Principis enũciatiua in facto alieno, vt in *num.* 27. *& in* 30. reſolui-

 tur,

tur, quod in antiquis plenè probant, ſuppoſito igitur, quod hæc iuriſdictio competit tribunali, priuilegio, vel conſuetudine, erit priuatiua, & non cumulatiua hæc cognitio.

19 Quartò, ſecundum *Bald. in authen. habita. num. 56. C. ne filius pro patre*, quando iuriſdictio alicui conceditur diſcretiuè, vt in caſu, quo aliqua ſpecies iuriſdictionis non fuiſſet alicui data in ſpecie per Principem, & poſtea conceditur alicui, vt Iudici inſinuationum, tunc ſolus ille cognoſcit priuatiuè, & non alius, etiã per prorogationem, *l.conſulta. Diualia. C. de teſtam. & ibi Bart. Felin. in c. paſtoralis limit. 4. de officio. ordinarij. Surd. conſ. 56. num. 7. tom. 1.* in caſu præſenti, iuriſdictio criminalis ſupra familiares, & eorum offenſores, non erat alicui conceſſa in ſpecie, ſed ſoli Tribunali diſcretiuè, non diſtributiuè, nec dinumeratiuè, vt dixit *Bal.* ergo nõ erit locus præuentioni, *Bal. in authen. habita*, dicit amplius, quod quando datur viſitator

20 particularis, & ſpecialis, in fauorem viſitandorum tali caſu talis vſitator derogat generali, & eſt ſua iuriſdictio priuatiua, aliter non foret fauor; ſed grauamen, exemplum in ſcholaribus, in quorum fauorem ius duos Iudices conſtituit, magiſtrum ſcilicèt, & Epiſcopum, ſi citatur coram Ordinario, vel Rectore poſſunt declinare, & eligere vnum de illis duobus, quem maluerint, in hoc enim conſiſtit fauor illorum, & priuilegium, in habẽdo Iudicem gratum, *c. cum æterni, de re iudicata.in 6. & ibi Ioan. Andr. & d. auth. habita. Felin. vbi ſupra limit. 5. vbi latè. Surd. conſ. 56. num. 8. tom.*

21 *1.* nec hæc erit ſufficiens cauſa ſuſpicionis contra Iudicem, doctoralis paternitas, & in his caſibus ſecundum *Bal.* non eſt locus præuentioni, citatione verbali, nec reali vnius ex duobus Iudicibus, *num. 59.* poteſt enim declinare, & eligere quẽ vellit ex duobus, in præſenti caſu iuriſdictio ſancti Officij ſupra ſuos familiares, & eorum offenſores reſpicit fauorem familiarium, & Tribunalis familiarium, quia eorum intereſt habere Iudices gratos, quos timeant malefactores, videntes ſe ibi conueniri, fauorem etiam Tribunalis reſpicit, vt ſic habeant familiares, & ſeruitores, & per conſequens erit iuriſdictio priuatiua reſpectu omnium, & ſine præuentione. Ex ſuperioribus inferuntur multa, nam inter alia *Aretin. conſ. 102. num. 2. Iaſon in d.l. quod in rerum. §. ſi quis poſt. num. 9. ſequentes Bald. in d. authent. habita. Felin. d. limit. 5. Surd. vbi ſupra num. 35.* dicunt, quod vbi iuriſdictio conceditur vni in certa ſpecie cauſarum, & fauore cer-

22 tarum perſonarũ, quarum fauor, & intereſſe eſt habere illũ in Iudicem, tunc eſt priuatiua, idem *Bald. in l. 1. §. vbi autem. C. de Cadu. tollen.* & ſic ſi Papa cõcedit alicui Vniuerſitati, quod Iudex Scholariũ cognoſcat de cauſis beneficialibus, & matrimonialibus illorum erit hæc iuriſdictio priuatiua & a ſeparata ordinaria, quia eſt ſpecialis in fauorẽ certarum perſonarũ, & eſt

fauor

fauor habere Iudicem Scholaſticum, *Iaſ. Aret. Felin. Bal. Garcia. vbi ſupra.*

Magiſtralis eſt regula *d. §. ſi quis poſt. d. l. quod in rerum. de leg.* 1. vbi ſi de fundo legato alicui adimatur aliquid adijciendum alteri, amittit illum legatarius, quod alteri adijcitur ex re præ exiſtenti, *Bal. vbi ſupra num.* 58. *concordat caput dudum, de præben. in 6.* vbi in caſu ſimili dicit *text. generali poteſtati cenſeri derogatum*
23 *per ſpecialem detractam à generali, li cet de generali nulla fiat mentio in ſpeciali derogante*, hæc duo iura notant DD. omnes tanquam capitalia in hac materia, *Bal. in l. fi. C. ſi a non competenti Iudice.* dicens, quod ſi quis committat homicidium in Caſtro de Spolieto, vbi eſt ſpecialis Prætor, & Iudex, licèt ſubiectus præſidenti Dneatus de Spoleti, ſi fugiat, & capiatur, debet remitti Caſtellano, & Prætori ſuo, vt eum puniat, & Præſidens tenetur eum reſtituere, quia ibi datur particularis, & ſpecialis Iudex, *Franc. Curtius Sen. conſ. 2. inter conſilia feudalia. facit Feli. vbi ſupra limit.* 5. iuriſdictio autem Inquiſitorum eſt ſegregatio priuilegio, & conſuetudine ab ordinaria, ergo ipſa ſola cōſtituet Tribunal per ſe priuatiuè, tanquā ſpecialis, & particularis ad talē cauſam.

24 *Roma rōſ.* 393. dicit, quod licet in dubio cenſeatur iuriſdictio data cumulatiuè, tamen quod hoc fallit, quando aſſignatur alicui Caſtro, vel Loco, vt ibi tractetur cauſa per Iudicem talis Loci, & Caſtri, quia tunc iam eſt aperta mens concedentis, vt ſit priuatiua, *Roman. ſingul.* 21. *Feli. in c. paſtoralis de officio ordina. c. Roman. de officio ordinar. in 6. bene Felin. vbi ſupra limit.* 1. *vbi bene.* & erit cauſa ibi tractāda per ſingularem textum *in authen. de defenſor. ciuita.* vbi expreſsè deciditur, & ſic Archiepiſcopus nō poterit ſe intromittere in cauſis ſubditorum, in diæceſij ſuffraganeorum in prima inſtancia, dictis iuribus, ſicut nec Dominus directus in iuriſdictione vaſſallorum, in prima inſtantia circa ſuos ſubditos, quia ſemel conceſſa iuriſdictione non poteſt ſuperior in ea ſe intromittere, ſicut in materia feudali fatentur omnes, *Alber. Brun. conſ.* 47. *Iacob. de ſancto Georg. de feudis. Felin. vbi ſupra. limit.* 6. *Gramat. vbi ſupra. n.* 18. *Abb. in c. cæterum, de re iudicata.* Ratio eſt ſecūdum *Bald. in l.* 1. *quæſt.* 43. *de ter. diuiſi.* quia vaſſallus habet vtile dominium, & vtilitatē in iuriſdictione, & territorio cum effectu, & non poteſt Dominus directus eum priuare rebus ſic ſtātibus, & ſine cauſa, *Gramat. vbi ſupra*, alios allegans, & quia in his caſibus non concurrunt ſimul ſuperior, & inferior, ſiue in loco, ſiue in territorio, & fuit data iriſdictio in titulum priuatiuè, non in officium, ſicut in Dominis vaſſallorum, quam eam poſſident priuatiuè in titulum, non in officium, eum quo remanet bene fundata hæc opinio, cum nunquam iuriſdictio ſecularis, & ordinaria ſe intromiſerit in cauſis ſancti officij, nec à ſeculo eſt auditum.

Deinde, quando in certo genere

nere cauſarum competit alicui iuriſdictio, vt in materia meſſium aquarum, ſeruitutũ,
26 damnorum, hæreditatum, naufragiorum, fraudum, carnium, panium, victualium, & ſimilium, iuriſdictio eſt priuatiua, *Abb. Felin. in c. cæterum de iudic. Aucnd. de exeq. mand. c. 5. n. 11.* ſecũdum omnes, *bene Afflict. deciſ. 41. &* ſic videamus in materia fraudum, extrahentium res prohibitas à Regno, quod cognoſcunt Diputati priuatiuè ad omnes, *Nos latè de inhibit. c. 3. §. 2. à n. 3. cum ſeqq.* in cauſis ſeruitutum, & aquarum, & ponderis carnium Iurati vniuerſitatum cognoſcunt *obſeru. 2. de moderat. rer. vend.* & illud priuatiuè potius quam cumulatiue, licet aliter aliqui ſenciant, Conſules etiam in cauſis naufragiorum, ſi igitur iſti habent ſuas iuriſdictiones priuatiuè in ſua inſtantia, fatendum eſt, non eſſe minoris conditionis Tribunal Sanctum, & pro fide erectum, cuius vigilantia, & miſericordia Dei hæc omnia Regna ab omni labe infideli longiſſimè abſunt, quæ ratio ſola conuincere debet in caſu dubieatis, & ſi locus foret præuentioni, quando locum haberet concordia? cum ſemper præue-
27 niat Regia iuriſdictio cum tanto numero officialium, & ſic concordia remaneret inutilis, & ſuperflua, quod procul longè fuit ab intencione Regum, & fidelitate naturalium, qui tanto aplauſu, & authoritate, eam receperunt, iurarunt que defendere totis viribus.

Et ſemper quando iuriſdictio acquiritur per præſcriptionem præſumitur priuatiua in dubio, *Felin. in cap. p. ſloralt, limitat. vltima, c. irrefragabili, vbi Abb. n. 1. de offic. ordin* & ſic ſi ex priuilegio competit hæc iuriſdictio, res eſt clara, ſi præſcriptione,
28 multo magis.

Vltimò, antiqua conſuetudo, & obſeruãtia, quod ſic practicatũ fuit, vt ipſa cõcordia teſtatur, & enarrant varia exemplaria recognita, ſuperiora cõfirmãt, debere & obtinere Tribunal in quolibet iuditio poſſeſſorio & eſſet ſatis durũ priuare ſanctũ Tribunal ſua poſſeſſione, tam fundata in iure, etiã ſi reſiſteret ei præſumptio iuris leuiter, & vehementer, vt dicũt infiniti DD. *Couar. pract. 17. n. 6. verſ. 3. Portal. in verb. firma, num. 70. Capiz. deciſ. 169. Menoc. de reti nenda poſſeſſ. rem. vltimo. num. 21. & 24. Nos de inhibit. c. 5. §. 10. num. 29. vbi infiniti. & n. 45. vbi multi. Gabr. de præſcript. à num. 16. Bart. in l. Titia. num. 3. verſ. ſecunda concluſio. & num. 4. Capizius vbi ſupra. Abba. in c. 1. num. 8. vt lite pendente.* cum enim hæc iuriſdictio ſit adeó antiqua, vt conſtat per concordiam, & exemplaria, remanet purgata omnis iuris præſumptio cõtraria, ſi aliqua in contrariũ eſſet.

Concludendo, ſi vna pars copulatiuè eſt priuatiue in defenſendo idem erit de altera parte
29 copulatiuè, quæ eſt in agendo propter vnicam determinationem, dicit enim concordia, quod cognoſcant Inquiſitores de ſuis familiaribus in ciuilibus in agendo, & defendendo.

Meo

Meo tamẽ videri,licèt ſupra dictæ rationes ſint vehementes, magis tamen concludit, ſi conſideremus,quod ſi hæc iuriſdictio foret cumulatiua, & conceſſa in officium (ſicut debuerat eſſe, ex quo in ſui principio non fuit Eccleſiaſtica,ſed
30 à ſereniſſimis Regibus conceſſa, ſed vel præſcriptione, aut cõſuetudine acquiſita) taliter, quod foret reuocabilis tanquã præcaria, eſſet neceſſe duo fateri. Primum, quod Dominus Rex poſſet eam reuocare, & ſupprimere, quantum vis eſſet immemorialis, & antiquiſſima, ſaltem poteſtate abſoluta, pro vt Nos reſoluimus *deciſ. 79. à num. 16. cum ſeqq. l. inditium ſoluitur, de iudicijs. Bal. in d.l. qui ſe patris. verſ. in conceſſis. Boſius tit. de regalibus. num. 32. Natta 512.* quod vnquam fuit viſum, nec auditum, ſecundum quod, ſi hæc iuriſdictio non foret priuatiua, ſed cumulatiuè conceſſa à Regibus, vel præſcripta daretur appellatio de prima inſtantia ad Dominum Regẽ, vt aſſeuerat *Surd. tom. 3. conſ. 823. nu. 1.* niſi expreſſe eſſet renunciata, quod ſimiliter nunquam fuit
31 viſum, nec auditum, ergo fateri oportet eſſe priuatiuam ad ſui principio: minor probatur, quia quotieſcunque Princeps concedit iuriſdictionem per priuilegium ſimpliciter, vel acquiritur conſuetudine, ſeu præſcriptione, eſt reuocabilis, ſaltim poteſtate abſoluta, & de ſui natura, præcaria, *Bald. Alex. Natta. Bart. Pariſ. & alij multi. quos ego refero in deciſ. 79. à n. 16.* remanentibus ſemper ſuprema authoritate, & reſorte illeſis, & reſeruatis apud concedẽtem, & ſic appellationes, & recurſus ſemper fiunt ad concedentem, *Bald. in d.l. qui ſe patris. verſ. ſed in premiſſis. Nos vbi ſupra num. 48. Surd. in terminis. d. conſ. 323. num. 21. in terminis. caput Romana de officio ordin. in 6. c. refragabili, de officio ordin. & ibi Felin. Abb. latè*, & ſic quanquam primæ cauſæ ſiunt inferioris, ſecundæ tamen ad ſuperiorem ſpectãt, vt in Epiſcopis, Canonicis, Dominis feudalibus, & in cauſis Iuratorum in materia ſeruitutum, & aquarum, in quibus datur recurſus (niſi totum fuiſſet præſcriptum, vt in Dominis vaſſallorum, vel iuriſdictio non fuiſſet deriuata à iuriſdictione reali, ſed ab Eccleſiaſtica, tunc enim in nullo ſuperior ſe intromittet) Ratio ſuperiorum eſt, quia difficilius admittitur authoritas vltimi reſortis, quam cognitio primæ cauſæ, & inſtantiæ, & cum nunquam fuerit facta appellatio à Tribunali ad Regiam iuriſdictionem, ſed tantum ad ſu-
32 periorem generalis Inquiſitionis, manifeſte reſultat, quod iuriſdictio, & cognitio in primis, & ſecundis inſtantijs eſt officij ſanctæ Inquiſitionis priuatiue.

Reſtat ſatisfacere contrarijs, & ad primũ dicitur, quod & multum aduertatur, quod §. 14. *concordia loquitur*, quando Tribunal reperit reum pro delicto diſtincto ab alio, cuius
33 cauſa captus manet penes Iudicem ſecularem, quia in tali caſu non debet eum reſtituere

Iudex

Deciſio CCCCXXXVIII.

Iudex ſecularis, quouſque co-
gnouerit de ſua cauſa, ob quã
detinetur; pro vt nos diximus
*latè in tract. inhibition. c. 30. à num.
121. verſ. 2. regula vbi multi
alij*, & non poteſt hoc intelligi
reſpectu vniuſmet delicti, quia
tunc cum ſit idem delictum, &
eadem perſona, obſtaret iudici
repetenti exceptio rei iudica-
tæ, & litis pendentiæ, *l. cum quæ
ritur, cum duabus ſeqq. de except. rei
iudic. l. ſi quis cum totum, §. genera-
liter, eodem Corn. conſ. 126. nu. 5. in
4. Nos vbi ſupra n. 42. vbi multi, &
num. 32. & 34.* & idem foret
quando perſonæ accuſantes
fuiſſent diuerſæ, quia licet tũc
non procederet dicta exceptio
alia tamen impediret repetitio
nem, ſiue abſolutus, ſiue con-
demnatus fuiſſet reus coram
iudice ſæculari, nam abſolu-
tus, quia crimen non cõmiſit,
vel liberatus non poteſt iterũ
de eodẽ crimine accuſſari ab
eodem accuſatore, vel ab alio,
*l. ſi cui §. eiſdem criminibus ff. de ac
cuſatio. Nos deciſ.* 106. & ſimiliter
condemnatus pro crimine non
poteſt iterum de eodem crimi
ne puniri, & accuſari, *l. ſenatus de
accuſation. l. qui de crimine C. de ac-*
34 *cuſation. c. ab his criminibus, de
accuſatio.* & quod plus eſt, ſi
contra Petrum pendet cauſa
criminalis ſuper tali delicto, nõ
poteſt alius eum accuſare de
eodem delicto, quia obſtaret
exceptio litis pendentiæ, &
accuſationis, Nos, *vbi ſupra n. 4.
& d. l. qui de crimine*, denique nõ
eſſet locus repetitioni propter
idem delictum, ſi eam intenta-
rit tribunal ad puniendũ reũ,
ſi igitur *§. decimus quartus diſponit*,
quod finita cauſa iudicis ſæcu-
laris reſtituatur delinquens In-
quiſitoribus, vt procedant ad
puniendum delinquentem, ſe-
quitur euidenter, quod loqui-
tur in diuerſis delictis, nam ſi
vnũ eſſet, non diſpoſuiſſet *§. ille*
rẽ tam contra ius, & omnem le
gem, puniendo bis delinquen-
tem, & hæc ratio ſine proter-
uia negari non poteſt.

Ad ſecundũ, & eius ampliatio
nem reſpõdetur multipliciter,
35 confitendo primò omne quod
refert, quod ſcilicet in dubio
iuriſdictio eſt cumulatiua,
præcaria, & reuocabilis ex na-
tura conceſſionis iuriſdictionis,
etiã ſi detur Comitibus & Baro
nibus, & etiam ſi ſit præſcripta
immemoriali, quia omne id
poteſt reuocare Princeps, ſal-
tem de poteſtate abſoluta, &
cõcedere, *l. iudicerẽ ſoluitur, de iu
dic. c. vt noſtrum, de appell. Bar. in l.
nõ ambigitur ff. de legi. Nos deciſ. 79
num. 16. Sur. tom. l. conſ. 56.* vbi la-
tè ſicuti Epiſcopus reuocat ſuũ
Vicarium generalem, *vt nota-
tur in clem. 2. de reſcript. Narta A-
lex. Bal. Abb. Docius, Caſtro*, &
alij multi, quos Nos retulimus
d. deciſ. 79. à n. 16. ſed hoc om-
ne procedit quãdo imperium,
& iuriſdictio conceduntur ſim
pliciter, quia tunc tranſeunt
cum ſua natura reuocabili, ſe-
cundum omnes DD. & ſic
quãdo datur iuriſdictio in ex-
ercitium, vel officiũ, *ſic Nos n.
18. 49. vbi ſupra cum multis au-
thoritatibus*, & qui ſic reci-
piunt iuriſdictionem, dicũtur
36 officiales Domini Regis, licet
ſint Varones, vel Comites, ſed
non procederẽt hæc, quãdo iu
iuriſ-

Digitized by Google

riſdictio cōcederetur in titulū donationis vel cōtractus, *elegan res Bal. in l. qui ſe patris verbo in trāſlatis quæ ad dominium, Nos vbi ſupra num.* 44. 50. 54. quia tunc non eſt reuocabilis, nec datur cumulatio, nec præuentio, remanente Principe obligato ad contractum, & eſt certiſſimum quod iuriſdictio de qua agimus ſi non eſt præſcripta, competit ſaltem donatione regum, quid quod contrariū procedit, quando Princeps poteſt reuocare iuriſdictionem vt precariā, non obſtante priuilegio, & donatione, ſicut dictum eſt: in regno tamen priuilegia etiam merè gratioſa, ſunt irreuocabilia, conſuetudines etiam, & præſcriptiones, item contractus, & permutationes, *§. item del mero imperio, de priuil. gener.* & ſic in regno á pari procedunt contractus & priuilegia, *vt diximus nu.* 55. cum igitur iuriſdictio data per contractum non poteſt reuocari à Principe ſine cauſa, *l.* 1. *&* 2. *C. ne Fiſcus rem quam vendidit, Nos latè num.* 39. neqnaquā priuilegium in regno erit reuocabile, & ſic contrarium non procedit in noſtro caſu de

37 iure, nec foro, vltra quod contrarium procedit, quando iudex ſuperior, & inferior habēt iuriſdictionem in eodem loco, & territorio, vt foret in Reali Audiētia, & curia Zalmetinæ, & ita intelligi debent textus, & doctrinæ, quæ in cōtrarium alleganter: aliud tamen eſſet, quando iuriſdictionem non haberent, quia tunc nec eſſet præuentio, nec cumulatio, ita *Grammat. deciſ.* 30. *num.* 9. *&* 10. & propter hanc rationem non concurrit Princeps cum vaſſallo infeudato, *Par. in c. ceterū de iud. Bal. in l.* 1. *q.* 43. *de rer. diuis. Fab. inſt. de Attil. tut. in prin. Grammat. num.* 11. & ad id quod dicitur, quod iuriſdictio ſpecialis præſumitur cumulatiua, reſpōdetur, quod illud procedit, quando ſpecialis iuriſdictio eſt ſubalternata generali, & ab illa pendet, quia tūc ambæ ſunt cumulatiuæ, & datur locus prę uētioni, *l.* 1. *c. de officio Præf. vrbis.*

Sed quando ſpecialis nō eſt ſubalterna, nec dependēs, niſi vt differens ſpecie, ſicut iudex inſinuationū, tūc eſt priuatiua *l. conſulta diualia. C. de teſtam.* & nō foret locus præuentionis, quia quotieſcunque eſt priuatiua iuriſdictio, non eſt agendum de præuentionibus, *vt dixit Decia. tom.* 1. *cauſar. crimin. lib.* 4. *c.* 20 *nu.* 8. & ſiquidem in noſtro caſu iuriſdictio quam habet Tribunal contra offenſores familiarium non eſt ſubalterna, nec ab alia dependens, ſicuti nun-

38 quam ſe intromiſſit iuriſdictio realis, & ita non concurrunt ſimul in eodem loco, & caſu, nec vnquam concurſum fecerunt, non dicetur iuriſdictio cumulatiua, ſed priuatiua vna ad aliam, cum quibus remanet reſponſum contrarijs, & ad id quod dicitur, quod non præſumitur renuntiatio, ita eſt, ſed ius præſumit in his caſibus voluntatem concedendi, vel præſcribendi iuriſdictionem priuatiuè, vt dicit *Grammat. deciſ.* 30.

Ad vltimam rationem reſpondetur, quod quādo intercederet taxatiuè non procederet

argu-

argumentum in Aragonia, vbi
39 non datur interpretatio reſtri-
ctiua, quinimó de iure cõtrariũ
dicit *Ripa*, & cũ nõ ſit caſus no
ſter, non eſt in eo immemoran
dum, & non dubitandũ, quin
iuriſdictio data ſimpliciter præ
ſumatur de iure cumulatiua,
& non priuatiua, & ſic in du-
bio Dominus Rex poteſt reuo
care omnes gratias, & priuile-
gia iuriſdictionum quando ſic
dantur in officium, & exerci-
tium, & ſunt ſubalternæ, *Nos
vbi ſupra nu.* 18. *&* 54. ſed aliud
eſſet quando cõcederentur per
donationẽ vel contractũ, quia
non poſſent reuocari, *Natta cõſ.*
512. *n.* 24. vt in iudicibus feu-
dalibus non poſſet Imperator
concurrere in prima inſtantia
cum infeudato, *Abb. in c. cæterũ
de iud. Gramm. deciſ.* 3. *num.* 10. &
idem quando iuriſdictio datur
in dominium vtile, vel directũ,
quia non eſſet locus reuocatio
nis, nec præuentioni, *Bal. in d. l.*
40 *qui ſe patris, ibi, in tranſlatis C. de vn
de lib. Dec. vbi ſupra num.* 23. *Card.
Fel. vbi ſupra*, & idem eſſet ſi iu-
riſdictio daretur propter ſerui
tia, merita, & alia æquiualen-
tia, quæ tranſeunt in cõtractũ,
*Felin. in c. fin. de reſcript. Nos vbi ſu-
pra nu.* 39. & multo magis hæc
procederet in regno, vbi nõ da
tur abſoluta poteſtas, *vt in pri-
uilegio generali*, §. *item del mero Im-
perio*, quod iuramento, & fide
regali cuſtoditur, ſicut cæte-
ri fori, conſuetudines, & priui-
legia contractus, & cũ hoc re-
maneat reſponſum vltimæ ratio
ni, vt quotieſcunque concedi-
tur alicui iuriſdictio per priui-
legium, cenſetur priuatiua ad
alios, ſaltim in prima inſtantia,
Decia. cum multis vbi ſupra nu. 23.
& ſic iudicauit ſupremum Con
ſiliũ Neapolitanũ in fauorẽ v-
nius iuriſdictionis particularis
cõtra magnã Curiam Vicariæ,
41 quæ detinebat certum delin-
quẽtem qui erat de iuriſdictio
ne cuiuſdã Comitis, & quãtum
uis expreſſis verbis non eſſet
priuatiua illa iuriſdictio, ve-
rumtamen ex rationibus ſupra
dictũ declarauit Senatus, quod
reſtitueretur illi delinquens,
Gram. deciſ. 30. *in fine*, & idẽ fuit
declaratum Caſtellæ in fauorẽ
Alcaldorum infantionũ con-
tra alios iudices æquales, &
dictũ ipſum ſupremum, & Re-
gium conſilium, declarando,
quod erat iuriſdictio priuati-
ua, licèt hoc non conſtaret ver
bis expreſſis cõceſſionis, niſi ex
rationibus ſupra dictis *Gar. de
nobil. Glo.* 1. *nu.* 1. *vſque ad* 8. & in
Aragonia ſunt multa exempla
ria, in quibus tribunalia regia
tradiderunt delinquẽtes tribu
nali dicti officij parte accuſan-
te, verum tamen eſt, quod ſi
pars naturalis offenſa vellet ac
42 cuſare coram iudice ordinario
non eſſet reſtituendus delin-
quẽs ſãcto officio, potuit enim
accuſans renũciare foro ſuo in
ſui fauorem conceſſo, *Surd. vbi
ſupra num.* 18. *vbi multi, & nu.* 32.
vbi pars legitima accuſauit co
ram ordinario, quod potuit re-
licto iudice priuatiuo, imò di-
cit *Bal. in auth. habita num.* 60.
quod licèt vnus ex iudicibus
datis in fauorem ſcholaris, vel
alterius præueniret citãdo, poſ
ſet ſcholaris, vel alter declina-
re illum iudicem, & alium eli-
gere

Digitized by Google

gere, & ad eũ eſſet remittẽdus, quia in hoc ſtatur electioni par tis, *contra verſ.con cordiæ*, ibi, *Itẽ los Inquiſidores, cada y quando*, vbi habetur, quod ſi familiaris tacite, vel expreſſe prorogat iuriſdictio nẽ ſecularis, nõ ſe intromittant Inquiſitores, Denique *ſecundum*,
43 *Bald.* nõ proficit præuẽtio vnius ex iudicib' priuilegiati, eo aliũ eligere, & eſt ſingularis doctri na, ex quibus benè fundata videtur iuriſdictio Tribunalis, & benè reſponſum *conſ.56.Surd. 1.tom.* quia ibi pars, & reus pro rogarunt iuriſdictionẽ, & tunc eſt clarũ, vt ibi, vltra quod erat ſubalterna iuriſdictio, & potuit ſuperior aliũ iudicẽ dare, prout dedit cõmittendo de no uo ordinario cognitionẽ cauſę, & iuriſdictio ſpecialis nõ erat in fauorẽ accuſãdorum, vt hic, ſed in odium accuſati, & ad iuuandam iuriſdictionẽ ordinarij & maiorẽ punitionem delicti, quibus caſibus cenſetur cumu latiua, *vt ſupradixi, ita Surd. nu.* 30.

Tandem his omnibus conſideratis fuit reſolutũ reſpondẽ do conſultæ, fore reſtituẽdum captum inquiſitoribus, nam *cap.* 14. *concordiæ Inquiſitionis* loquitur, quando iudex ſecularis detinet aliquem captũ pro aliquo crimine, quem repetant Inqui ſitores occaſione alicuius alterius delicti, cuius cognitio ad eos pertinet, nã tunc non teneatur iudex ſecularis illum dimit tere, ſed abſoluere proceſſum ſuũ contra illũ, quo abſoluto, ſi non traditur morti, reſtituere eũ Inquiſitoribus, vt de alio cri mine, vel negotio cognoſcãt, ſi verò eũ repetunt propter delictũ, veluti cõmiſſum cõtra familiarem, qui gaudet actiuè & paſſiuè, tunc ſi familiaris vult eum accuſare corã Inquiſitoribus, & ſic ab eis repetatur, remittendus eſt eis, licèt accuſator de publico accuſet reũ corã ſeculari, quia non potuit pręiudicium inferre parti offenſæ,
44 vt in conſulta loci de Albalate fuit deliberatum per 9. Conſiliarios, ſi verò pars, ideſt familiaris cœpiſſet eum accuſare coram ſeculari, tunc ob conſenſum ſuum parat ſibi præiudiciũ & non reſtituetur, vt in facto ei uitatis Calataiubij, ſic fuit pronuntiatum in ſupradictã conſul ta, & idem fuerat reſponſum in ſtitiæ Calataiubij 22. Decemb. 1608. quo tempore præſidebat Archiepiſcopus don Thomas de Borja.

45 Si tamen repeterent eum Inquiſitores ex cauſa fidei, tunc omnia ſilent, & eſt reſtituẽdus, ſeu liberandus illis, & poſt expedita cauſa fidei (ſi non relaxatur) cũ reſtituent Inquiſitores iudici ſeculari, vt de eo cognoſcãt, & proſequatur ſuã cauſam contra illum, *vt dixi latè in tractatu de inhibitio. c.* 30.

DECISIO CCCCXXXIX.

Quæ propoſitio dicatur cõtra fidẽ, & de alijs propoſitionibus calificandis.

Digitized by Google

Deciſio CCCCXXXIX.

SVMMARIVM.

Fidei aduerſatur, quod eſt contra ſacram ſcripturam, concilia generalia, decreta Pontificum, & traditiones Apoſtolicas, num. 1.

Error in his, quæ eccleſia determinat quoad fidem, & bonos mores reperiri non poteſt, num. 2.

Haeretica propoſitio eſt illa, quae in aliquo aduerſatur articulis fidei, vel Sacramentis eccleſiae, nu. 3.

Haereſis quando committatur, traditur, num. 4.

Haeretici ſunt ſecundū diuū Hieronymū, qui ſanctorū martirū Baſilicas contemnūt, n. 5.

Solē minorē eſſe terra aſſeuerans haereticus non eſt, numer. 6.

Haereticus eſt, qui de articulis fidei male ſētit, qui falſas opiniones, nouaq; dogmata gignit, & qui contra eccleſiae ſenſum ſacram paginam interpretatur, num. 7.

Haeretici ſunt, qui de Sacramēto Eucariſtiæ de baptiſmate ſeu de peccatorum confeſſione, matrimonio, & alijs, aliter quam ſancta eccleſia ſentit, ſentiunt, num. 8.

Hæreticū eſt, cōtra articulū fidei vel contra determinationem generalem de fide factam ab eccleſia, venire, nu. 9.

Propoſitio hæretica reputatur illa, quæ eſt contra veritatem fidei primarie, & ſic directe, aperte, & immediate, abſq; diſcurſu, & conſequentia, nu. 10.

Fides non eſt diſcurſiua, ſed immediatè nititur Deo dicente, vel reuelante, num. 11.

Ab eccleſia non determinatum expreſſe, non eſt de fide, etiā ſi ex duabus propoſitionibus, vna de fide, altera naturaliter cognita deducatur, n. 12.

Hæreticum nō eſt ſed erroneum, aſſeuerare, Chriſtum non eſſe riſibilem, nu. 13.

Fideles omnes quod tenent, non amplectens, imo contrarium aſſerens, male de fide ſentire leui præſumptione præſumitur, num. 14.

Propoſitio aliqua quamuis certa & indubitata ſit, ſi tamen nōdum ab eccleſia plene pro ſi de definita ſit, contrariū dicere, non erit hæreticū, ſed erroneum, nu. 15.

Propoſitio quæ colligitur ex principijs fidei per diſcurſum, nō eſt de fide ſecūdū aliquos, n. 16

Propoſitio vt propriè ſit contra fidē, & vt propriè quis hæreticus dicatur, quinq; requirūtur quæ recēſētur, n. 17

Papa, & eccleſia in pertinentibus ad fidem, & bonos mores errare non poſſunt, n. 18.

Error

Error intellectus, & pertinatia in voluntate adeſſe hæreſis requiritur, nu. 19.

Homicida, fornicator, aut aliquid aliud contra prohibitionem eccleſiæ faciens, hæreticus non eſt, niſi id ſe impune facere poſſe credat, num. 20.

Hæreticus non eſt, qui vi coactus, actum fa cit hæreticum quãdo intẽtione, & malitia intellectus caret, num. 21.

Hæreſis non in opere, ſed in errore intellectus cõſiſtit, n. 22.

Intentio talis qualis verba regulariter præſumitur, fallit, in hæreſi, num. 23.

Hæreticus, nec ſuſpectus eſt aliquid hæreticum proferens, quando ex circunſtantijs, & qualitatibus defectus intentionis colligi poteſt, nu. 24.

Diuus Auguſtinus, dum dixit, errare potero, ſed hæreticus non ero, declaratur, nu. 25.

Hæreſis eſt in eo qui corrigi, non eſt paratus repugnante volũtate circa res fidei, num. 26.

Hæreticus in quo diſtinguatur ab errãte in fide traditur, n. 27.

Hæreſis, & errorr aliquãdo in iure pro ſynonomis, & promiſcue vſurpantur, num. 28.

Error, & hæreſis tũc in iure pro eodẽ accipiuntur, quando error definit eſſe genus, & ſumit naturam alicuius particularis ſpeciei, contra res fidei determinatas, cum pertinatia voluntatis; num. 29.

Gradus varij ſunt propoſitionũ in fide peccantium, qui recenſentur, num. 30.

Hæreticus habet electionem ex voluntate amplexã, doctrinis eccleſiæ contrariã, n. 31.

Pertinatia ſemper eſt neceſſaria ad hoc vt hæreticus, puniatur, num. 32.

Error ſimplex in rebus fidei determinatis trãſit in hæreſim, niſi protinus reuocetur, n. 33

Propoſitio vt hæretica ſit, non exigit pertinatiam, quia eſſe propoſitionis hæreticæ ab aſſertore non pendet, n. 34.

Propoſitio hæretica, talis eſt à quocumque prolata, quia illa non pendet ab aſſertore, licèt quoad illũ, vt hæreticus dicatur pertinacia requiratur, n. 35

Hæreticum quod eſt, erroneum & temerarium eſt, non tamen è conuerſo, numer. 36.

Erroneũ quod eſt, temerarium etiam eſt, num. 37.

Erranea aſſertio quatenus facit diſtinctam qualitatem ab alijs propoſitionibus in pertinẽtibus ad fidẽ, & ſeorſũ ab errore in cõmuni, definitur, n. 38

Erroneum eſt quod habet falſitatem, hæreticũ verò addit ſuper errorem, quia falſitati pertinatiam adiungit, nu. 39

Erroneam propoſitionem aſſere

re quis poteſt ſine peccato, ſcilicet in re dubia, & nondũ ab eccleſia pro fide determinatã, & inaduertẽter, n.40.

Veritatem tenere in rebus fidei, ad viam ad beatitudinem ducentem ſpectat, nu.41.

Hæreſis cõtinet falſitatẽ contra, credibilia, quæ ſuperãt omnẽ virtutem intellectus, n.42.

Error continet falſitatem contra credibilia, quæ naturali ratione probari poſſunt, n.43

Error eſt dicere, quod Chriſtus fuit homo in triduo ſuæ mortis, num.44.

Propoſitio ſi probabiliter ex principijs fidei deducatur, ei contraria, proxima errori dicetur, num.45.

Erroneum eſt dicere, cras erit finis huius ſeculi, quia aduerſatur communi DD. ſententiæ, num.46.

Propoſitio temeraria eſt, quæ ratione vrgenti, vel authoritate probari nequit, nu.47

Chriſtum in Hoſtia conſecrata reperiri, de fide eſt, Hoſtiam tamen rite per talem Sacerdotem conſecratam eſſe, non reperitur determinatum, & ſic de fide non eſt, nu.48.

Approbata communiter per eccleſiam certa moraliter ſunt, & cõtrariũ aſſerens tanquã temerarius plectitur, nu.49.

Temeritas, eſt præcipitatio quædam faciendi aliquid ſine iuditio, vel regula rationis, quaſi per contemptum, n.50

Materia qualificationis propoſitionum à theologis eſt petẽda, num.51.

Propoſitio de peccãtibus in fide ſapiens hæreſim dicitur, n.52

Propoſitio male ſonans, vel ſapiens hæreſim quæ ſit, & eius diffinitio traditur, nu.53.

Propoſitiones hæ, Pater eſt maior Filio, Chriſtus eſt creatura, veſci carnibus, vel non veſci impertinens eſt religioni Chriſtianæ, ſapere hæreſim dicuntur, num.54.

Senſus aſſertoris examinandus eſt ex eius cõditione, & alijs circunſtantijs, num.55.

Hæretica manifeſtè propoſitio eſt quæ non eget probatione, nullaque tergiuerſatione celari poteſt, num.56.

Propoſitio ſcandaloſa, ſeu piarũ aurium offenſiua eſt, quæ auditoribus pijs ocaſionẽ ruinæ & perditionis præbet, n.57.

Hæreticos eſſe tollerandos, ſcãdaloſa loquutio cẽſetur, n.58

Propoſitio auertens à ſacrificio Miſſæ & eius deuotione ſcãdaloſa eſt, n.59.

Propoſitio vna, & eadem, ſimul errònea, ſcandaloſa, & hæretica eſſe poteſt, nu.60.

ET

1 ET primo dubira-
tur, quid pro-
priè dicatur cō
tra fidē, & re-
ſoluēdo illud di
citur contra fidē, quod eſt con
tra ſacrā ſcripturā, Concilia ge
neralia, decreta Pontificū, tra-
ditiones Apoſtolicas, & com-
munem ſenſum ſanctorum Pa-
trum, in his quæ pertinent ad
fidē, & bonos mores, in quibus
non poteſt reperiri error, *Can. à
recta ergo fide 24. q. 1. Simancas de*
2 *catho. inſti. c. 23. nu. 15. Rojas de hæ-
reticis 1. par. nu. 41. 474.* dicens,
quod propriè propoſitio hære
tica eſt illa, quæ in aliquo ad-
uerſatur articulis fidei, vel Sa-
cramentis eccleſiæ, vel eius tra
ditionibus, aut definitionibus,
vel Concilijs generalibus legi-
time congregatis, in his quæ ad
fidem pertinent, *capite ad abolen
dam in prin. de hæret. Innocentius, Imo*
3 *la, & alij in capite 1. de ſumma Tri-
nitate, & fide catholica, Septiman. in
inchiridione, tit. 24. in principio, ita
Iacob. Septiman. de inſtitut. cathol. ca
pite 52. de propoſitionis qualitate nu
mer. 2.* dicens, quod illud eſt hæ
4 reſis, quod contrariatur ſacræ
ſcripturæ, vel definitioni Con-
cilij generalis rectè congrega-
ti, vel traditionibus eccleſiæ,
vel definitioni ſedis Apoſtolicæ
in concernentibus ad fidem, &
bonos mores ad ſalutem conſe
quendam, ſi concordi ſenten-
tiæ doctorum, ſi antiquiſſimis
eccleſiæ conſuetudinibus, *Si
mancas vbi ſup. n. 19.* nam eas con
temnere prorſus hæreticū eſt,
ita Alphon. de Caſtro de iuſta hæret.
5 *punitione lib. 1. c. 4. imo Hieronymus
in commen. ad Iſaiam c. 65.* putat
eſſe hereticos eos, qui contem-
nunt ſanctorū Martyrum Baſi-
licas contra morē eccleſiæ, *idem
Septimā. vbi ſup. c. 25.* vbi de erro
re latè agit *Sylueſter in ſum. q. 1.
verſ. hæreſis n. 4. verſ. 2.* requiritur
ad eſſe hæreſis, quod error ſit
contra ea quæ ſunt fidei, vt cir-
ca ſcripturā, & articulos fidei,
aut contra determinationē ec-
cleſiæ in his quæ ſunt fidei, aut
6 morum neceſſaria ad ſalutem.
*Can. hæc eſt fides 24. q. 1. in argumen-
tum*, vnde ſecūdum eum error
extra caſus ſupradictos, puta,
quod ſol ſit minor terra, nō eſt
hæreſis, ita determinauit *Papa
Ioan. XXII. in extrauag. ad conditorē
habet Sylueſt. hoc idem latiſſimo ſer-
mōne, ſequitur Farin. in tract. de hære
ſi. varijs in locis, ſignātur q. 178. § 1.
& §. 2.* aſſerens, hæreticum eſ-
ſe, qui male ſentit de articulis
7 fidei de Sacramentis eccleſiæ,
qui falſas opiniones, nouaque
dogmata gignit, qui ſacrā ſcrip
turam contra eccleſiæ intelle-
ctum interpretatur, ita cauetur
in conſtitutione Martini V. in-
cipienti, *Inter cunctas*, de anno
1418. relata per *Peñam*, poſt di-
rectorium inter literas Apoſto
li. *fol. 88. & tandem ſecundum Al-
bert. in rubr. C. de hæret. nu. 14.* qui-
cunq; qui de Sacramento cor-
8 poris Chriſti, de baptiſmate, ſeu
de peccatorū confeſſione, ma-
trimonio, & alijs Sacramētis ali
ter ſentit, aut docet, quā Sancta
Romana eccleſia, heretici erūt
& tādē in hoc cōcordāt omnes
*DD. Theologi, & Canoniſtæ, & Legi
ſtæ*, vt apparet per infinitos, quos
cōgerit *Farin. vbi ſup.* vbi innume
ri, ad quod vide etiā *D. Thom. 1.
par. q. 32. art. 4. & 2. 2. q. 11. art. 2.*
9 vbi dicit hereticū, quod eſt cō-
tra articulū fidei, vel contra ec

cleſiæ generalis determinatio-
nem de fide factam, vel contra
ſcripturã ſacrã per eccleſiã ap-
probatã, *iux.decretũ Conc.Tri.ſeſ.4.*
& concluſiue,quod quæcumq;
quæ apparent clarè contra ali
quem articlũ fidei in ſymbolo
fidei contentũ, vel contra de-
terminationẽ eccleſiæ de fide
factam, vel ſacram ſcripturam
per eccleſiam approbatã, ſunt
hæreticalia manifeſtè,*hac Thom.*
& Aymeri.in director.de hæreti.pra
ui,q.2.& ibi commentum 27.vbi la
rè docet idem, vide Decian.diffuſe tra
ctantem,apud quos omnes vide-
bis de omnibus hæreſis ſpecie
bus proprijs,& proprijſſimis,vi-
dendus *Torres, aliàs Turr. in*
tractatu de fide diſputatione 54.q.11
10 *& diſputatione 55.dub.1.& 2.*vbi
benè declarat, alij non paruæ
authoritatis eam dicunt propo
ſitionem hæreticã, quæ eſt con
tra veritatem fidei primariè,&
ſic directè,& apertè immedia-
te,abſq; diſcurſu,& conſequẽ-
tia,nam vbi fit diſcurſu, & per
conſequentiam ex principijs fi
dei collectã,vt ſtatim dicã,hãc
dicunt nõ eſſe de fide,&ſic pro
11 poſitio huic contraria non erit
hæretica,*ita Turrianus vbi ſup.dub.*
3.litera A. fides enim nõ eſt diſ
curſiua, ſed immediatè nititur,
Deo dicente, vel reuelante,ex
his omnibus ſic collectis colligi
tur,quod illud ſolũ erit de fide
quod expreſſe eſt determinatũ
per eccleſiã;& ſacram ſcriptu-
rã,vt ſupra in his quæ pertinẽt
ad fidẽ, & bonos mores,vnde
ſequitur,quod ſi quid nõ ſit ex-
12 preſſe determinatum pro fide
ab eccleſia,vt ſupra,nõ erit de
fide,etiam ſi deducatur ex dua
bus propoſitionibus, vna de fi-
de,alia naturaliter cognita,exẽ
plũ, Chriſtus eſt homo, homo
eſt riſibilis, ergo Chriſtus eſt ri
bilis: maior eſt de fide, minor
naturaliter cognita, conſequẽ
tia verò nõ eſt de fide,quia nõ
reperitur determinata ab eccle
ſia de fide,*Cano.lib.12.de locis theo*
logicis c.12.Simanchas de catholicis
inſtitut.tit.3.Caſtro lib.1.de hæreſib.
c.1.& lib.2. de iuſta hæreti. punitio
13 *ne,c.1. Fariu.lib.5. varia.quæſt.tra-*
ctatu de hæreſi. q.178.§.1. à num.
29.Suarez de fide diſputatione 19.
ſectione 2.num.13. & ſic propoſi-
tio contraria huic de riſibilita
te,non eſt hæretica, ſed erro-
nea,*vt dixi, ita Turrianus vbi ſup.*
ſed licèt non ſit de fide, tamen
contraria eſſet erronea conti-
nens falſitatem,quia ſcilicet ha
bet implicitum quendam diſ-
14 ſenſum à receptis per eccleſiã,
& ſic præſumitur,quod contra
rium aſſerens, & non tenens,
quod communiter tenetur ab
omnibus fidelibus, malè ſentit
de fide,leui præſumptione, &
ſic erit puniendus extra ordi-
nem,non tanquam hæreticus,
licèt ſuſpectus, & ſic tenebitur
abiurare de leui,ratio eſt, quia
illa conſequentia eſt euidens,
certa, & indubitata, ſed quia
hoc nondũ eſt plenè ab eccle-
15 ſia definitum de fide, non erit
hæreticum, ſed erroneum, *Ro-*
jas vbi ſup.n.576.ſic Turria.vbi ſup.
nam propoſitio, quæ colligitur
16 ex principijs fidei (quod plus
eſt)per diſcurſum,ſecundũ ali-
quos,non eſt de fide,& ſic con
traria illi non eſt hæretica, ſed
erronea, imo vt propoſitio ſit
contra fidẽ,& heretica propriè
& quis

&quis dicatur hęreticus,requi
runtur quinq; *ſecundũ Albertin.in
rubri.de hæreticis in 6.q.1.n.12.19.
& 13.* primũ, quod proferens
17 ſitChriſtianus,*Rojas de hæret.1.p.
nu.441.*ſecũdũ,quod credat ſal
tim vnũ articulũ fidei(aliàs erit
Apoſtata) tertiũ, quod habeat
errorem in intellectu , quartũ,
quod talis error ſit contra arti
culos fidei, vel contra determi
nationem eccleſiæ in pertinen
tibus ad fidẽ , & bonos mores,
vel cõtra ſuperius *dicta Rojas vbi
ſup.nu.474.*nam in his Papa , &
eccleſia non poſſunt errare, in
his enim eccleſia regitur mini-
ſterio Spiritus ſancti,qui nũquã
eã deſerit, *Simãcas de cathol.inſti.
18 c.23.n.15.Cano.à recta ergo fide 24.
q.1.cap.maiores de baptiſmo, vbi Ab
bas, & in cap. à nobis 2. de ſententia
excõmunica. Rojas de hæreticis.1.p.
nu.40. & ſingulari 146.* quintũ,
quod errorem intellectus per-
tinaciter defendat,& ſic ad eſ-
ſe hæreſis requiritur error in
intellectu,& pertinatia in volũ
tate,quia nullum opus nullũ fa
19 ctũ exterius licèt horrendũ , &
exſecrabile,abſq; errore intel-
lectus,& volũtate facit,quẽ hę
reticũ,& ſic homicida, fornica
20 tor, aut aliud faciẽs cõtra pro-
hibitionẽ eccleſię nõ eſt hæreti
cus,niſi credat hoc licere face-
re impune,&ſic ſi inaduertẽter
iocoſe, ſi lubrico linguæ ignorã
tia diceret quis aliquid contra
fidem abſq; errore intellectus,
& paratus ſit emendare, nõ eſt
hæreticus,licèt extra ordinem
ſit puniendus propter ignoran
tiam,leuitatem,& iniuriam,*ca-
pite dixit Apoſtolus 24. q. 3. Rojas
vbi ſup nu. 45,36. vbi alij, & aſ-
ſertione 26 ſic Marcelinus Papa,*qui
vi coactus turificauit Idolis,
21 quia caruit intentione,& erro-
re intellectus non fuit hæreti-
cus,ſic de alijs ſanctis vt deCy-
priano,qui tenuit errores,dicit
Rojas nu.46. quod non fuit, nec
ſuſpectus de hęreſi,quia nõper
tinaciter,ſed inaduertenter di-
22 xit, hæreſis enim non in opere,
ſed in errore intellectus conſi-
ſtit,& ſic aſſerens aliquid hære
ticũ,ſi proteſtatur de intẽtione
ſubmittens ſe eccleſiæ corre-
ctioni , paratus corrigi non eſt
hæreticus,*Rojas nu.62. & nu.97*
dicit infalible eſſe proferentẽ
verba hæretica non eſſe iudicã
dũ hęreticũ,ſi de errore inintel
lectu nõ conſtat per cõfeſſionẽ
rei autẽ aliàs, hoc intelligo ſi ip
ſe negat intentionẽ (aliàs præ-
ſumeretur talis intentio qualia
23 verba,& eſſet hęreticus forma
lis) ſed puniretur, vt dixi extra
ordinem,*vt latius Rojas à n.127.
cum ſequentibus*, & idem quando
ex circũſtantijs,& qualitatibus
colligi poſſit defectus intentio-
nis,non erit hæreticus,nec ſuſ-
24 pectus,*ſic Rojas num.136.*ſed pu
nietur extra ordinẽ,& ſic hære
ſis habet principiũ in intellectu
& complementum in volunta-
te , *ſic Hieronymus in Epiſtola ad
Galatas , & cap. hæreſis 24. q.
25 3.*ſi verò deficiat voluntas, erit
ſolum error in fide ,qui abſque
pertinace voluntate non facit
quẽ hæreticum, ſic intelligitur
dictum Auguſtini lib.1.de Trinit. di
centis , *errare potero , ſed hæreti-
cus non ero*, quia deficiebat in eo
26 voluntas, *ita Rojas vbi ſu.nu.171.*
& hoc eſt quod dicitur *in report.
Inquiſ.verb. hæreticus , verſ. nota.*

quod hæreticus, vbi dicitur, quod hæreſis eſt in eo, qui non eſt paratus corrigi, repugnãte ſcilicet voluntate circa res fidei: error verò (materialiter intelligendo) in eo, qui non pertinaciter ſuum ſuſtinet errorem circa res fidei, *vide Mendoz. in additionib. ad repertorium Inquiſ. verſ. error, litera A*, vbi bene de re agit, & in hoc reſpectu diſtinguitur hæreticus ab errante in fide non hæretico, quia in illo
27 datur pertinatia voluntatis, ſecus in alio, qui paratus eſt corrigi ſine voluntate pertinace: nõ inficior tamen, quin in iure aliquando hæreſis, & error pro
28 ſynonomis capiãtur, ac pro eodem iuxta materiam ſubiectã hæreſis, ac iura vnum pro alio, & vice verſa paſim accipere, *capite ad abolendam, capite ex communicamus*, 2. § *finali de hæreticis, c. accuſatus*, § *ille quoque eodem titulo in* 6. & in alijs locis *Rojas vbi ſup. num.* 48. idem tenet *Aymericus* 2. *p. directtor. q.* 3. *& ibi cõmento.* 28. vbi iura multa alle
29 gantur, nam hoc eſt intelligendum, *ſicut ibi litera B*, quando error definit eſſe genus, & ſummit naturam alicuius particularis ſpeciei contra res fidei determinatas, & fidei cõtractus cum pertinatia voluntatis, quoniam tunc error in fide, & hæreſis ſumuntur pro eodẽ
30 in iure, *Aymeri. ibi per dicta iura, c.* 1. *de ſumma trinitate, & fide catholica, cum alijs ibi allegatis*, & tali caſu ſunt ſynonoma, propoſitionum enim in fide peccantium varij ſunt gradus, hæretica, erronea, ſapiẽs, hereſim piarum aurium offenſiua, temeraria, ſcãdaloſa, bonis moribus
31 contraria *de quibus comentum vbi ſupra, litera D*, &, ſecundum iſta eſt notandum, vt ſupra tetigi, quod dicens errorem ſubtiliò in his quæ explicite ſcire tenebatur circa doctrinas eccleſiæ, non illico eſt hæreticus, hæreticus enim habet electionẽ ex voluntate amplexam, contrariam doctrinis eccleſiæ, qui verò ſolum errat in fide paratus corrigi, licèt culpoſus, nõ ideo pertinatiam includit, ſine qua
32 nullus eſt hæreticus, ita *Simanchas cap.* 25. *num.* 5. nam paratus corrigi nõ eſt hæreticus, vt dixi quia deficit pertinatia, quæ eſt neceſſaria ad hæreſim contrahendam, iuxta illud dictum Auguſtini ſuprà relatum, *ita Simanchas d. c.* 25. *num.* 7. dicens, quod
33 error ſimplex in rebus fidei determinatis, niſi protinus reuocetur, tranſit in hæreſim, & definit eſſe ſimplex, quaſi aliud ſi illico reuocetur tanquam ſine pertinatia, & voluntate dictus, ipſa tamen propoſitio in ſe materialiter erit hæretica *ſecundũ Simanchas vbi ſupra*, c. 52. *num.* 1.
34 vbi dicit, ad eſſe propoſitionis hæreticæ, & vt dici debeat hæretica, non exigi pertinatiã, nec quidquam aliud, quia non pendet hoc ab aſſertore: nam ſicut propoſitio vera ſemper eſt vera, ſine delectu an amendace, vel à veridico proferatur, ſic propoſitio hæretica ſemper erit hæretica à quocumque aſſeratur, quia non pendet ab aſſertore, licèt quoad illum vt hæreticus dicatur, requiratur perti-
35 natia, & ſecus ſi ſtatim reuocet, vel paratus ſit corrigi, *iuxta Auguſtini*.

guſtini dictum de quo, ſupra ſic Simanchas vbi ſupra.

Horum occaſione videndũ
eſt, quid interſit inter hæreti-
cum, erroneum, & temerariũ,
& aliás propoſitiones ſcandalo
ſas, & male ſonantes, nam ſecũ
dum *Anton. in ſuma par. 2. tit. 12.
c. 5. in principio*, tria ſcire debe-
mus neceſſario ad ſalutem in
his, quæ fidei ſunt, vel morum,
ſcilicet temerarium, erroneum
& hæreticum, quod tangit *Fa-
rin. vbi ſup. §. 1. num. 32.* de pro-
poſitione hæretica iam breui-
ter tactum eſt, huic proxima eſt
36 erronea aſſertio, aduertendo *ſe-
cundũ Syluestrũ in ſuma 1. par. verſ.
hæreſis, num. 3.* quod omne hære
ticum eſt erroneum, & temera
rium, ſed non è contra omne
temerariũ eſt erroneum, nec
omne erroneum eſt hæreticũ,
ſed è contra, quod erroneum
eſt, erit etiam temerarium, &
quod eſt hæreticum, eſt erro-
37 neum, & temerarium, *ita ex An
tonio in ſumma deduxit Farin. vbi
ſupra num. 32. tenet Simanchas de ca
tholic. inſtitutioni, c. 25. num. 8. re-
pertorium inquiſitorum ver. hæreticus
verſ. nota. quod hæreticus, &c.* iam
igitur erronea aſſertio quate-
38 nus dicit diſtinctam qualitatẽ
ab alijs propoſitionibus in per-
tinentibus ad fidem, & ſeorſum
ab errore in communi, *ſecundũ
Rojas vbi ſup. num. 466. 477.* eſt
quæ continet errorem contra
veritatem aliquam nondũ plè-
ne ab eccleſia definitam, vel
obſcuram, & non omnibus ma
nifeſtam, quam definitionem
iuri, & rationi conſonam eſſe
profitetur Caſſus, alij, eam di-
cunt erroneam, quæ eſt contra
communem doctrinam eccle-
ſiæ, licèt talis doctrina non ſit
de fide, vel contra doctrinam,
quæ communiter a doctis ha-
betur pro certo pertinere ad
39 fidem Archiepiſcopus Flo-
rentinus, quem refert *Siman-
chas d. c. 52. vbi ſupra* dicit erro-
neum eſſe, quod habet falſita-
tem, hæreticum verò addit ſu-
per errorem, quia falſitati adiũ
git pertinatiã, *ſecundum eũ, Picus
Mirandula* idem aſſeuerat, di-
cens fieri poſſe, vt quis affirmet
propoſitionẽ erroneã ſine pec-
cato ſcilicet in re dubia inad-
uertenter, nondum ab eccleſia
40 determinata, & in hoc diſtin-
guitur ab hæretico, & idem *Si-
manchas vbi ſup. c. 25. vbi latè de er
rore, num. 8.* dicit, quod erroneũ
41 addit ſupra temerarium falſi-
tatem, nam error eſt diſcedere
à recta via, & quia tenere veri-
tatem in rebus fidei pertinet
ad viam ducentem ad beatitu
dinem, & omnis falſa aſſertio
recedit à rectitudine veritatis,
ideo talis aſſertio vocatur erro
nea, & ſi vltra falſitatem, &
errorẽ haberet pertinatiam in
rebus fidei eſſet hæretica, *ſecun
dum Simanchas d. num. 8. Alphonſus
42 autem de iuſt. hæret. punit. cap. 4.* di
cit diferre hæreſim ab errore,
nam hæreſis continet falſitatẽ
43 contra credibilia, quæ ſuperant
omnem virtutem intellectus,
& ſic fidei, error verò continet
falſitatem contra credibilia,
quæ naturali ratione probari
poſſunt, refert *Simanchas d. c. 52.*
& ſic errare nihil aliud eſt quã
habere falſum pro verô, vel ve
44 rum pro falſo, certum pro in-
certo, aut incertum, pro certo,

ſic enim in hoc conueniunt
omnes, exemplum erroris eſſet
dicere, quod Chriſtus fuit ho-
mo in triduo ſuæ mortis, ſic Syl
ueſter referens Magiſtrum ſen
tentiarum, concludẽdo, ita Do
ctores iſti opinãtur, ſed melius
Torres vbi ſup. quod ſcilicet erro
nea propoſitio ſit, quæ eſt con-
tra veritatem deductam eui-
dẽter ex vna, vel pluribus pro-
poſitionibus reuelatis, & ſic de
fide per euidentem conſequẽ-
tiam, quod ſi probabiliter de-
ducatur, erit ſolum proxima er
rori, licèt aliqui hanc non cali-
ficent, erronea igitur dicetur
propoſitio, quando ſcilicet ſit
contraria alteri propoſitioni,
quæ colligitur per diſcurſum,
& euidenter ex principijs fidei,
quia hęc ſic collecta non eſt de
fide, & ſic contraria ei non erit
hæretica, ſed erronea, *ſecundum
Turrianum vbi ſup.* vt in ſuperiori
exemplo, hanc definitionem te
nent communiter recentiores,
ſi verò propoſitio deducitur
45 probabiliter ex principijs fidei,
tunc ei contraria dicitur proxi
ma errori.

Propoſitio verò temeraria
in hac materia, quæ locũ paulò
inferi⁹ ab erronea occupat, eſt
illa, per quã quis aſſerit pro cer
to aliquid in rebus ſpectãtibus
ad fidẽ, quod ratione vrgenti,
vel authoritate probari nequit,
& eſt contra cõmunem Docto
rum ſententiam, ſine graui fun
damento authoritatis, vel ra-
tionis, nõ aliàs: nã nõ ſufficeret
eſſe contra communem ſentẽ-
tiam ſcholaſticorũ, *Turrianus vbi
ſupra, litera D*, veluti ſi dicatur,
46 cras erit finis huius ſeculi, *ita Si
manchas d. c. 25. n. 8.* (& trãſiret in
erroneã, ſi ſuperadiũtur, falſitas
vt ibi) *Simanchas c. 53. n. 8.* dicit
quod illa eſt temeraria, quæ ra
tione vrgenti, vel authoritate
probari nequit, vt in exemplo
ſupradicto, *ita Florentin. Caſtr alle-*
47 *gati per Simanchas* ibi, vbi tempe
rat cum *Caſtro*, niſi aliquam ha-
beret veriſimilitudinem, vel ef
ficacem rationem, aut teſtimo-
nium magni momenti priori-
bus doctoribus non cognitum,
vt tenet Torres d. diſputat. 55. dubio
3. vbi bene, & ſic hęc propoſitio
non deducitur per cõſequẽtiã
ex illis duabus propoſitionibus
vna de fide, alia de ſe naturali-
ter cognita, nec ex duabus de
fide, & ſic, nec eſt de fide, ſed
eſt contra certitudinem mora
lem, & regulam rationis, & cõ
munem opinionem doctorum,
48 exemplum, dicet, quis in hac
hoſtia non eſt Chriſtus, non eſt
contra fidem, quia licèt de fide
Chriſtus in Hoſtia conſecrata
conſeruetur, *iuxta illud*, HOC
EST ENIM CORPVS MEVM.
HIC EST ENIM CALIX SANGVI-
NIS, &c. tamen quod in hoc ca-
ſu ſit cõſecrata Hoſtia rite per
talẽ Sacerdotẽ, non reperitur
determinatum, & ſic non eſt de
49 fide. Romanus Pontifex habet
poteſtatem canonizandi legiti
mo modo, eſt de fide, ſed quod
hic homo ſit legitimè canoni-
zatus, non eſt expreſſe deter-
minatum, & ſic non eſt de fide
ſunt tamen hæc certa morali-
ter propter communẽ approba
tionem eccleſiæ, & ſic contra-
rium aſſerens tanquam temera
rius puniretur, nec eſt omnino
ſecurus talis, vt non videatur
aliquo

Digitized by Google

aliquo modo eſſe ſuſpectus le-
uiter, & debere abiuuare de le
ui, ea ratione, *quia ex diuo Thom.*
50 2. 2. *q.* 53. *art.* 3. *ad* 2. temeri-
tas eſt præcipitatio quædam fa
ciendi aliquid ſine iuditio, vel
regula rationis quaſi per con-
tẽptum, qui naſcitur ex ſuper
bia, hæc ergo propoſitio teme-
raria dicitur, de qua ſupra, de
his autem propoſitionibus, &
earum qualitatibus *Rojas remiſ-*
ſiue 2. *par. de hæret. num.* 311. *Peña*
in 2. *par. directo. q.* 3. *cnmmento.* 28.
vbi etiam multos allegat, &
de hac, & alijs propoſitioni-
bus quærenda eſt materia, &
reſolutio *à Conc. Conſtancienſi, ſeſ.* 8
& 15. vbi damnantur variæ
propoſitiones, & diſtinguntur
qualitates illarum diſſertiſſimè,
& licèt ita ſit quod hæc materia
qualificationis propoſitionum
51 ſit à Theologis petenda, *d. Com-*
mento 28. *litera D*, vbi reſoluit *Pe*
ña, quorum eſt, propoſitionum
qualitates, & gradus diiudica-
re, vt etiam tenet *Rojas* 1. *par. de*
hæreticis à num. 384. *Simanchas de*
inſtitut. catholic. c. 52. *num.* 11. di-
cens, hoc ad Theologos magis
pertinere, licèt poſſent nõnun-
quam Iuriſperiti ex Pontificũ,
& Conciliorum, ac Patrum de-
cretis iſta diiudicare: alia eſt
propoſitio in peccantibus in fi-
de, quæ dicitur ſapiens hære-
ſim, quæ eadem quaſi eſt cum
propoſitione male ſonante *ſecũ*
52 *dum Alphonſum de Caſtro lib.* 1. *c.* 3
quæ ambæ ſunt, quæ prima ver
borum ſignificatione, & prima
facie ſenſum præſeferunt hære
ticum, licèt piè intellectæ poſ-
ſint habere ſenſum catholicũ,
ita Alphonſus de Caſtro de iuſt. hæ-
ret. punit. c. 3. quem ſequitur *Si*
manchas de cathol. inſtitu. c. 52. *num.*
3. 4. *&* 6. *Turrianus d. dubio* 3. ſed
53 melior eſt definitio Cani, &
aliorum, vt illa ſit ſapiens hære
ſim, vel male ſonans, quæ licèt
abſolute poſſit habere catho
licum ſenſum, tamen ex circun
ſtantijs proferentis poſſumus
iudicare prudenter habere ſpe
ciem incluſam hæreſis huiuſ-
modi propoſitiones, quæ dupli
cem poſſunt habere ſenſum ca
tholicum, & hæreticum, quæ di
cuntur ſapere hęreſim, quia ex
vi verborum ſemper paratæ
ſunt hæreticum ſenſum redde
54 re, perinde ac catholicũ, veluti
Pater eſt maior Filio, Chriſtus
eſt creatura, veſci carnibus, vel
non veſci impertinens eſt Chri
ſtianæ perfectioni, de curatio
ne autem, & purgatione harum
duarum propoſitionum eſt vi-
55 dendus *Caſtro vbi ſupra, & Simã*
chas num. 6. qui docent examinã
dum eſſe ſenſum, quem aſſer-
tor habuerit ex eius conditio-
ne, & alijs circunſtantijs, ſapit
igitur hæreſim, quæ ratione hæ
retici proferentis iudicatur ta
lis, licèt poſſet habere ſenſum
catholicum, hæc tamen propo
ſitio aliquando ſapit, & ſonat
hæreſim ſimpliciter aliquando
56 manifeſtam hæreſim, ſic *Siman-*
chas num. 3. *&* 4. & erit manife-
ſta *ſecundum Decian. lib.* 5. *c.* 53. *nu.*
1. *in fine, in tractatu criminali*, quæ
non eget probatione, nullaque
tergiuerſatione celari poteſt,
alijs modis dicetur manifeſta
hæreſis, *ſecundum Farin. de hæreti-*
cis, q. 185. *à num.* 91. ſed certè
hæc qualitas manifeſtè hæreſis
non ita accipienda eſt quoad
caſum

caſum de quo hic, quia ſi eſſet manifeſta hæreſis, iam non ſaperet, nec male ſonaret, ſed cõcludenter eſſet hæretica propoſitio: at nos loquimur de ea, quæ poteſt habere duplicem ſenſum, vnum prima facie hæreticum, alium pie catholicum & ſic examinandus venit ſenſus, vt per eos.

Propoſitio verò ſcandaloſa,
57 ſeu piarum auriũ offenſiua eſt, quę auditoribuspijs occaſionẽ prębet ruinæ, & perditionis, huius varia exempla tradunt *Simanchas vbi ſupra, num.7. Alphonſus de Caſtro, vbi ſupra, verſ. propoſitio ſcandaloſa, Turrianus d. lib. 3.* aliquid addit, dicens, quod illa eſt ſcandaloſa, quæ in graui
58 materia ad fidem, aut mores pertinenti generat ſcandalum, vel poteſt eſſe cauſa ruinæ, veluti ſi dicatur, hæretici ſunt tolerandi, hoc enim latiſſimam aperit viam ad hæreſes inducendas, & ruinam animarum, vel ſi dicatur, maioris meriti
58 eſt dare eleemoſynã pauperi, quam Miſſæ ſacrificio, hæc auertit à ſacrificio Miſſæ, & illius deuotione, alia exẽpla à ſuperioribus pete, ſimul, & aliàs propoſitiones, veluti ſciſmaticas,
59 ſeditioſas, iniurioſas, de quibus plenè *Simanchas, Caſtro, Turrianus, vbi ſupra*, addendo ſu-
60 perioribus omnibus, quod poſſet eſſe vna, & eadem propoſitio errônea, ſimulq; hæretica, & ſcãdaloſa, *ita Caſtro, & Simanchas vbi ſupra*, & hæc pro breui introductione dicendorum ſufficiant, hæc vidi practicari in ſancto Tribunali Inquiſitionis per 14. annos, quibus ibi conſultor fui, & ſum, non allegantur exemplaria, quia ſecreta cordis, ſunt decreta dominorũ Inquiſitorum, & nullatenus publicanda.

DECISIO CCCCXL.

In quo conſiſtat hæreſis, & de eius comittibus.

SVMMARIVM.

Hæreſis non poteſt dari ſine errore intellectus, nu. 1.

Cap. contra Chriſtianos, de hæret. in 6. procedit non data vi nec violentia, nu. 2.

Hæreſis ex corde procedunt nõ ex ore tantum, nu. 3.

Proferens verba hæretica, non eſt iudicandus hæreticus, ſi de errore intellectus non cõſtat per confeſſionem rei vel aliàs, nu. 4.

Defectus intentionis coniecturis probari poteſt, nu. 5.

Factum, ſeu dictum non facit hæreticum, ſed intentio, numer. 6.

Hæreſis ſola mente contrahitur, num. 7.

Hære-

Digitized by Google

Hæreſis in factis hæreticalibus ſufficit, quod probētur facta licèt negetur intentio, numer. 8.

Hæreſis non datur ſine intentione, num. 9.

Factum exterius ſolum, ſine praua intentione, non eſt hæreſis, ſi factum à voluntate, & inclinatione hominis naturali ſit commiſſum, numer. 10.

Intentio praua præſumitur in factis, quæ natura nō appetit, ſed potius reſiſtit, numer. 11.

Præſumptio iuris habetur pro veritate, num. 12.

Legum præſumptiones verè probationes ſunt, nō dicto de cōtrario, nu. 13.

1 HÆreſis non
poteſt dari ſi-
ne errore in-
tellectus, vt in
ſuperiori de-
ciſio. & falſa
credulitate,
& ſi hæc deficiunt, neque eſt
2 hæreticus, quis, nec reconciliā-
dus, *Rojas 1. par. de hæreticis à nu.*
54. *&* 108. vt in eo qui vi, &
metu coactus tranſit ad ritus
paganorum, vt ibi. Nec obſtat
caput contra chriſtianos, de hæreticis
3 *in 6.* nam procedit non dato vi,
& volentia, ſed inſtruendus
in loco religioſo, vt in aſſertio-
ne 29. latius habetur, ex corde
enim procedunt hæreſes, non
4 ex ore tantum (puniretur tamē
extra ordinem, *Rojas 1. par. in
principio) & num.* 79. dicit, eſſe
infalibile, proferentem verba
hæretica non eſſe iudicandum
hæreticum, ſi de errore in in-
tellectu non conſtat per con-
feſſionem rei, quod proſequi-
5 tur *Rojas à num.* 127. *cum ſeqq.*
vel ſi probatur cōiecturis defe-
ctus intentionis, *vt num.* 135. *&
aſſertione* 26. Deniq; concludēdo
nu. 149. dicit, non eſſe hæreticū
qui confitetur facta, vel verba,
negat tamen intentionem, ſu-
per qua poſtea torquendus in
dicto hæreticali, & quid in fa-
cto hæreticali, infra latius.
6 Nullum enim factum, ſiue
dictum facit quem hæreticum,
ſed intentio, *vt in ſuperiori deciſio
ne, Rojas de hæreticis 1. par. num.* 231.
taliter quod ſola mente con-
9 trahitur hæreſis, contra Theolo
gos, *vt ibi*, maximè, *num.* 240. &
cum hoc cōſiſtat in intellectu,
ſtandum erit iuramento, &
dicto negantis intentionē. Po-
ſtea tamen declarando ſupe-
riora, *à nu.* 276. concludit, quòd
8 in verbis hæreticalibus ſi nega
tur intentio, licèt confiteatur
quis verba, non eſt hæreticus,
nec poteſt condemnari vt talis
ſed debet torqueri, *vt in 1. & 2
concluſ. Rojas à num. 1. vſque ad nu.*
276. *ad finem*, vt liqueat de in-
tentione, at in factis hæreticali
bus ſufficit conſtare de facto
9 hæretico, teſtibus, vel confeſ-
ſione, vt præſumatur hæreti-
cus

cus, *vt ad n.276.cum ſequentibus, concludit Rojas*, & ſic ſine intentione nō datur hæreſis, ſed illa præſumitur in factis, non in verbis, de quibus conſtat, illud quod ſupra dicitur, quod nullum factum exterius ſolum eſt hæreſis, procedit in factis à voluntate, & inclinatione homi-
10 nis, naturaliter commiſſis, vt in homicidio, furto, gula, bibere, & ſimilibus, ſecus in alijs factis quæ natura nō appetit, ſed potius reſiſtit, vt ieiunium, non comedere carnes ſuiles, orare, prauas ceremonias Iudęorum, & Mahometanum obſeruare, hæc enim natura non apetit, imo repugnat, & ſic obſeruantia à ſolo intellectu, & non voluptate regitur, & per conſe-
11 quens in obſeruantia, & in electione iſtarum praua intentio ineſſe præſumitur, & aliam in his cōiecturam non poſſumus elicere, niſi deprauatæ voluntatis, & intentionis, at in alijs factis ſecus, quia præſumi poteſt gula, ira, auaritia, & ſimiles cauſæ naturales, quibus naturaliter homines mouentur, & non quod credat id maximè fieri poſſe, *Rojas 1.par. num.* 320. 356. & hæc præſumptio habetur pro veritate, cum ſit iuris,
12 *num.*322. legum enim præſumptiones, vere probationes ſunt non docto de contrario, quia admittitur probatio contraria, cum ſit tantum iuris, & ſic vidi
13 ſæpius ita dictum, & practicatum in ſancto Tribunali.

DECISIO CCCCXLI.

An qui verba hæretica fatetur, intentionem tamen prauam, & mentem malam negat, ſit hæreticus, vel non, licèt teſtibus ſit conuictus.

SVMMARIVM.

Error in dubio præſumitur non dolus, num. 1.

Hæreticus nō eſt, qui dixit, quēlibet in ſua ſecta ſaluari poſſe, ſi fatetur ſe dixiſſe inaduertenter ſine intentione mala, credens quod eccleſia credit, num. 2.

Intentio occulta à ſolo ore confitentis eſt accipiēda, cum teſtibus probari non poſſit, ibidem.

Negans qualitatem ſubſtantialem, & formalem delicti, perinde habetur, ac ſi totum factum negaſſet, numer. 3.

Crimen hæreſis verbalis ſi eſt legitime probatum, & reus confi-

confiteatur verba, & neget intentionem erit torquẽdus, num.4.

Intentio praua præſumitur in verbis hæreticalibus, ſi perſona eſt ſuſpecta, num. 5.

Conuictus de facto hæreticali, ſi neget intentionem, nec conſtet de ea, damnatur vt hæreticus, nu.6.

Conuictus de verbo hæreticali ſi intentionẽ neget, nec de ea conſtet, nõ damnatur, vt hæreticus, nu.7.

Delinquere plus eſt facto, quam verbis, ibid.

Exempla deciſionis.

FAtetur quis ſe dixiſſe, quemlibet in ſua ſecta poſſe ſaluari, dicit tamen ſe dixiſſe inaduertenter ſine intentione mala, credens quod eccleſia credit.

Dicit quis, & fatetur ſe dixiſſe, ſimplicẽ fornicationem non eſſe peccatum mortale, negat tamen credulitatem, & mẽtem, aſſerens ſe cauſa laſciuiæ loquendo cum mulieribus dixiſſe, & ſic de alijs.

1 *Ioannes Rojas Inquiſitor Valentinus*, diſputat latè hoc, *de hæreticis 1.par. à num.34. cum ſequen-*
quibus, vſque ad num. 276. &
primo, pro parte negatiua,
quod non ſit hæreticus, adu-
cit multa argumenta, dicendo,
quod in dubio error præſumi-
tur, potius quam dolus, & in-
tẽtio occulta à ſolo ore confi-
tentis eſt accipienda, cum teſti
bus probari non poſſit id, quod
eſt in mente, tandem conclu-
dit *in num.* 184. ſequutus, tres
concluſiones, quas fecerat in
numeris præcedentibus circa
doctrinam *Bartol. in lege Aure-
lius, §. idem quæſit de liber. leg.*
quod ſi hæreſis eſt plenè pro-
2 bata cum ſufficientibus, & le-
gitimis teſtibus, & reus fatetur
verba hæreticalia dixiſſe, &
intentionem prauam, & credu
litatem negat, tanquam nega-
tiuus, & in parte ſubſtãtiali di-
minutus, eſt relaxandus, quia
intentio eſt de ſubſtantia, &
forma hæreſis (& credulitas)
*allegat Rojas, Iacobum Septim. de in-
ſtit. cathol. cap. 24. num. 12.* ſed
non benè eum allegat in loco
congruo voluit forſan allega-
re *in cap. 25. num. 1. & per totum*,
licèt *in capite 26. numer. 7.* ſibi
3 contrarius oppoſitum dicat: ra
tio eſt, quia negans qualitatẽ
ſubſtantialem, & formalem de-
licti, perinde habetur ac ſi totũ
factum negaſſet, ſi tamen ple-
nè de delicto conuictus eſt,
Rojas num. 591. nam talis con-
feſſio cum illa qualitate eſt
inanis, & impertinens, & non
tollit legitimas probationes
concludentes delictum, *Siman-
chas c. 13. num.4. vbi allegat Al-
bert. Cardin. & alios, & in inchi-
ridione, tit. 25. num. 27.* ibi, *Niſi for
te ſit plenè conuictus, &c.* & alle-
gat

gat *Cardi. Alberti. & alios*, verũ ipſe *Rojas* mutat opinionẽ, quã ſuperius tenuerat, & dicit *in dicta aſſertione* 18. quod licèt crimen hæreſis verbalis ſit plenè probatum, & reus confiteatur verba, & negat intentionem, torquendus erit, quia magis declarant intentionem facta, quam verba, niſi ſit perſona ſuſpecta, nam tunc præſumitur praua intentio, etiam in verbis, *Rojas dicta aſſertione* 18. & in hoc ſtat differentia inter cõuictum de facto hæreticali, & conuictum de verbo hæreticali, quia in facto hæreticali, veluti tranſitu, & reditu ad ritus Iudæorum, ſi conuincatur quis de facto, licèt intentio negetur, & de ea non conſtet, damnatur, vt hæreticus *c. contra Chriſtianos, de hæreticis in 6. vt in 3. & 4. concluſione* dicam, ſecus autem in verbo hęreticali, quia plus eſt facto, quam verbis delinquere, & magis factis quam verbis declaratur intentio, *ita Alberti. q. 8. num.* 12. *& q.* 25. *numer.* 14. *Rojas aſſertione* 18. ita ſimiliter vidi ſentitum, & practicatum in ſancta Tribunali.

DECISIO CCCCXLII.

Quid ſi per confeſsionem ſolam conſtat de hæreſi verbali, & negatur intentio.

SVMMARIVM.

Reus retorquendus eſt, vbi non conſtat de verbis hæreticis, niſi per confeſsionem ad declarandam credulitatem, & intentionem, quam ipſe negat, num. 1.

Hæreticus iudicatur ex verbis hæreticis, & reprobatis, ſiue ex factis hereticis, ibidem.

Impia intentio ex verbis, & factis hæreticis probatur violẽtaiuris præſumptione, n. 2.

Intentio praua præſumitur etiã in verbis, vbi perſona ſuſpecta eſt, nu. 3.

Suſpecta perſona dicitur in materia hæreſis, quando verba, & facta ſunt, geminata etiã ratione ſua regionis, numer. 4.

VBI

1 VBI autem non cõſtat de verbis hæreticis, niſi per confeſſionem rei qui negat intentionem, tunc retorquendus eſt ad declarandam credulitatem, & intentionem, quam ipſe negat, & verba quæ dixiſſe fatetur, *Rojas num. 189. Albertin. de agnoſcentis aſſertione 9. finali Cardinalis in Clementina finali, de vſuris, licèt Albertinus contrarium teneat in rubrica de hæreticis, lib. 6. q. 2. nu. 61. idem Rojas, imo tenet contra concluſionem à numer. 276. & in numer. 62.* dicit, quod ex verbis hæreticis, & reprobatis quiſque hæ-
2 reticus iudicatur, ſiue ex factis hæreticis, & 618. dicit, impiam intentionem ex factis, & verbis hæreticis violentiſſima iuris præſumptione probari, maximè geminatis, & ſi eſt perſona ſuſpecta, *vt in nu. 205.* Sed idem *Rojas poſtea aſſertione 18. ſecunda parte, de hæreticis*, tenet, quod qui verba fatetur, & intentionem prauam negat,
3 torquendus eſt ſolum, ſiue delictum, ſit plenè probatum, vel non, ſiue ſola confeſſione rei probetur, niſi eſſet perſõna ſuſpecta, quia tunc præ-
4 ſumitur praua intentio, etiam in verbis, pro vt dixerat *à num. 62. 618.* & verba, & facta eſſent geminata, ſuſpecta perſona dicitur etiam ratione ſuæ regionis.

DECISIO CCCCXLVII.

Quid dicendum vbi hæreſis eſt circa facta, & plenè probatur.

SVMMARIVM.

Accuſatus pro crimine hæreſis eſt relaxandus, ſi crimẽ hæreſis circa facta eſt legitimè probatum, & ſi intentionem prauam negat, & credulitatem, num. 1.

Negans ſubſtantiales qualitates, totum negare videtur, ſi eſt conuictus, nu. 2.

Tranſiens ad ritus Iudeorum, vt hæreticus condemniari debet, ſi conuictus eſt, nu. 3.

Plus eſt facto aliquo demonſtrare, quam verbo, numero 4.

Confitens facta hæretica, & negans intentionem relaxatur, num. 5.

Conuictus, & confeſſus de verbis hæreticalibus, & negans intentionem, non relaxatur, ſed torquetur, numer. 6.

Conuictus de pluribus erroribus ſi nonnullos confiteatur, & alios neget, tanquam diminutus in parte ſubſtantiali, & impœnitens debet relaxari, num. 7.

1 Qvando crimẽ hæreſis circa facta eſt legitimè probatum, & reus fatetur facta hæretica feciſſe, intentionem verò, & credulitatem prauam negat, tanquã negatiuus, & in parte ſubſtanciali diminutus, eſt relaxandus, propter rationem, de qua in prima concluſione, maximè ſi actus ſit iteratus, & aliæ ſuſpitiones ſint contra reum, quia
2 negans ſubſtantiales qualitates, totum negare videtur, quã do eſt conuictus de crimine, *Albert. q. 8. num. 12. & quæſtione 25. num. 14. Rojas nu. 303. quæſt. 36. num. 18. facit deciſio Rotæ in antiquis de hæreticis, ſi accuſatus, &c. ſecundum Rojas num.* 69. concurrentibus requiſitis, *de quibus Rojas nu.* 84. ſed non multum facit *deciſio Rotæ*, quia illa loquitur, quando quis negat factũ, vel verbum, hic verô fatetur reus.
3 Facit *caput contra Chriſtianos de hæreticis in 6.* vbi tranſiens, vel rediens ad ritus hæreticorum, & Iudeorum poteſt condemnari vt hæreticus, ſi de hoc ſit cõuictus, vel confeſſus, *Rojas num.* 122. niſi metu, vel vi illud faciat, nam tunc hoc edocto non eſſet hæreticus, licèt puniretur
4 ſicut in ſuperioribus, facit, quia plus eſt aliquid facto demonſtrare, quam verbis, *Rojas num.* 282. 301. 572.
5 Facit *Rojas aſſertione* 17. nam ſi confitens facta hæretica, & negans intentionem relaxatur *vt ibi & num.* 304. multo magis ſi adſit plena probatio hæreſis.
6 Secus in verbis hæreticalibus, nam conuictus de eis, vel confeſſus, non relaxatur, ſi intẽtionem negat, ſed torquetur, ratio diuerſitatis ponitur ſupra in prima concluſione, in fine.
7 Sic quando quis de pluribus erroribus cõuictus, nonnullos confitetur, alios negat, nam tãquam diminutus in parte ſubſtantiali, & impenitens debet relaxari, *Rojas 1. par. num.* 595. ſecus ſi omne tempus errorũ non confitetur, non relaxatur, quia præſumitur obliuio, *vt ibi num.* 597.

DECISIO CCCCLIIII.

De facto hæreticali.

SVMMARIVM.

Reus relaxandus eſt, ſecundum aliquos ſi delictum hæreſis circa facta non ſit legitimè probatũ, ſed tantum per confeſſionẽ rei negantis prauam intentionem, nu. 1.

Facta hæreticalia magis influũt & declarant intentionem, quam

quàm verba, nu. 2.

Confitens factum hæreticũ, & negans prauam intentionem eſt relaxandus, licèt non ſit conuictus, ſecundum plures, num. 3.

Confitens factum hæreticum, & negans intentionem prauam qualitatem ſubſtantialem, totum factum negare videtur, num. 4.

Hæreticus probatur ex factis hæreticis, ibidem.

Negans factum hæreticum, ſi de eo conuincatur, eſt hæreticus negatiuus, & venit relaxandus, num. 5.

Hæreticus iudicatur ex factis hæreticis, & ceremonijs reprobatis, ibid.

Confitens facta hæretica, & negans prauam intentionem, non eſt audinedus, ibidem.

*Negans partem ſubſtantialem hæreſis, totum negare videtur, num.*6.

Negans prauam intentionem in factis hæreticis, tanquam diminutus in parte ſubſtantiali venit relaxandus, ibidem.

Confeſſio debet eſſe perfecta, & integra vt reus abſolutionem mereatur, ibid.

Credulitas falſa facit hæreticum, & non factum hæreticum, numero 7.

Intentio praua præſumitur, ſi conſtat de facto hæreticali per teſtes, & perſona ſit ſuſpecta, vel ſit actus reiteratus num. 8.

Hæreſim commitentes factis hæreticis, ſi ſponte comparentes negent intentionẽ, recipiuntur, & abiurant de vehementi, num. 9.

1 SI delictum hæreſis circa facta non eſt legitimè probatum ſed ſolum cõſtat per confeſſionem rei negantis intentionem prauam tunc ſecundum *Roias* relaxãdus eſt reus, *num.* 276.311. vbi multi, nam licet in verbis aliud ſit,
2 quia venit torquendus, *Roias numero* 189. at in factis ſecus dicit, quia magis influunt, & declarant intentionem, facit *caput contra chriſtianos de hæreticis in* 6. vbi confeſſus ſe iuiſſe ad ritus Iudæorum eſt hæreticus, *Roias numero* 122. 450. 276. *& numero* 311. allegat quamplures aſſerentes,
3 quod ſi reus fatetur factum hæreticum, & negat prauã intentionem, & credulitatem, ſit relaxan-

laxandus, licèt non ſit conui-
ctus, rationem enim aſſignat
num. 314. imó *num.* 590. dicit,
quod cōfitens factum hæreticū
3 & negans intencionem,& cre-
dulitatem, qualitatem ſubſtan
tialem,totum factum negare vi
detur,vt multis comprobat, at
negans factum,ſi de eo conuin
catur,eſt hæreticus negatiuus,
& relaxandus eſt,& confirma-
tur ex traditis per *Roſam nu.* 62.
vbi ex factis,& ceremonijs re
probatis, & hæreticis quiſque
hæreticus iudicatur, & praua
4 intentio ex factis violentiſſima
iuris præſumptione probatur,
num. 618. maximè ſi facta ſunt
geminata, & perſona ſuſpecta.
Tandem *Rojas aſſertione* 17. cum
multis tenet confitentem facta
hæretica, & prauam intentio-
nem negantem nō eſſe audien
dum,nam in malis factis malus
animus ineſt, & rationem
5 tradit *aſſertione* 19. quia ta-
lis cenſetur totum negare, ne-
gando partem ſubſtantialem
hæreſis,& ſic tanquam diminu
tus in parte ſubſtantiali, ideſt
intentione, & per conſequens
negatiuus, & pertinax relaxan
dus eſt,vt ibi,& ipſi,qui factum
6 hæreticum fatentur,& negant
intentionem non ſunt abſol-
uendi,etiam ad cautelam, nec
reconciliandi, vt dicit *Rojas aſ-
ſertione* 19. *contra imperitos Iudices,
& 1. parte de hæreticis.n.*106. 592.
quia perfecta,& integra debet
eſſe confeſſio,vt beneficiū abſo
lutionis reus mereatur,nam fal
ſa credulitas,& non factum hæ
7 reticū, facit quem hæreticum,
imò ſecundum *Rojas in d. aſſertio*
ne 19. tales ſunt relaxādi,maxi-
mè ſi actus fuerit iteratus, &
aliæ contra eum ſint ſiniſtræ
præſumptiones, & licèt non
conſtet de intentione facti, in
dubio præſumitur malo animo
8 feciſſe. conſtito de actu per te-
ſtes,vel confeſſionem, maximè
ſi ſit perſona ſuſpecta, & pote-
rit condemnari de his factis,
Rojas num. 305. & in his iuris
præſumptione prçſumitur quis
animo iniquo facere illud,
quod factum ſonat *nu.* 305. de-
nique in factis hæreticalibus,
qui ſolum ab hæreticus fiunt,
licet de credulitate non con-
ſtet, ſufficit de illo facto con-
ſtare per confeſſionem, maxi-
mè ſi cōuincatur,vt hæreticus
damnetur, 306. *Albert q.* 36. *nu.*
18.& hanc concluſionem cum
præcedenti tenent multi alle-
gati per *Rojam à num.* 311. 1. *par
te cum ſeqq.*

Peña tamen mitius cum his
agens *in directo.* 2. *parte. quæſt.*
34. *coment.* 59. in his factis hære
ticalibus,& apoſtaticis, in qui-
bus inſunt ritus hæreticorum,
ſic dicit diſtinguendū,ex praxi
ſupremi tribunalis, ſi commit-
tentes talia facta comparent
ſponte,& confitentur ea, & ne
9 gant intetionē, tunc recipiun-
tur,& abiurant de vehementi,
& aliæ ſalutares pœnitētiæ eis
imponuntur,quodſi iſti ſponte
venientes fatētur factum, &
intentionē, tunc tanquam hæ-
retici formales abiurāt, & gra
uius puniuntur, quanto mino-
rem habent excuſationem.

Qod ſi non ſpōte cōparent,
& fatentur factum, negant au-
tem

rem intentionem, tunc ſuper intẽtione torquendi, & ſi perſeuerant in negatione, abiurãt de vehementi, ſi veró, & intentionem cum facto fatẽtur, tũc tanquam formales hæretici abiurãt abſolute, ſi reuerti volũt, & graues pænitẽtias ſubſtinẽt.

DECISIO CCCCXLV.

De negante facta, vel verba hæreticalia.

SVMMARIVM.

NEgans facta, vel verba hæretica, ſi conuincatur plenè, & legitima probatione, vt hæreticus negatiuus relaxatur, num. 1.

Accuſatus de hæreſi, & conuictus legitimè ſi negat ſe talia dixiſſe, vel crediſſe, condẽnatur vt hæreticus negatiuus, etſi ſe ſubmittat Eccleſiæ concurrentibus quinque requiſitis, nu. 2.

Hæreticalia verba clara eſſe debent, & non ambigua, vt quis poſſit vt hæreticus condemnari, num. 3.

Hæreſis probari debet teſtibus idoneis non inimicis, nec ſingularibus, num. 4.

Antiquum factum vero ſimiliter præſumitur oblitũ, n. 5.

Venia non eſt indulgenda non agnoſcenti peccatũ ſuũ, n. 6.

Hæreticus nõ ſatisfit negando, ſed cognoſcendo delictum ſuum, ibid.

Negatiuus, & impenitens dicitur, qui eos, de quibus eſt conuictus, errores confiteri non vult, nu. 7.

Confeſſio peccati aperit Paradiſum, & veniã acquirit, n. 8.

Hæreticus ipſo iure eſt excommunicatus, & indiget abſolutione, quã non conſequitur, niſi culpam fateatur, ibidẽ.

Hæretici ſua ſte natura ſuperbi & inanis gloriæ cupidi, n. 9.

Humilitas magna pars eſt remiſſionis, ibidem.

Eccleſia factis monitionibus hæretico, non habet quod vltra faciat, ſed tanquã mẽbrum putridũ eſt abſcindẽdũ, 10.

Inquiſitores vigilantes eſſe debent in examinandis teſtibus, nu. 11.

Reus innocens debet negare, & omnia mala pati, priuſquam contra ſe falſum teſtimoniũ dicat, num. 12.

Sententia præcipitanda non eſt reo exiſtente negatiuo, ſed differenda, num. 13.

Inquiſitores ex officio, ſe de innocentia informare debent. num. 14.

Deciſio CCCCXLV.

Inimicus teſtis repellitur, n. 15.
Reus relaxandus eſt, ſi neget hæreſim, & ſit conuictus, etiam ſi proteſtetur, n. 16.

1 QVi negat facta, vel verba hæretica, ſi conuincatur plena, & legitima probatione, vt hæreticus negatiuus relaxatur, *Rojas de hæreticis, 1. parte. nu.* 590. & hoc tanquam impœnitẽs, & negatiuus, *cap. ad abolendam in principio de hæreticis. c. ſub quibuſdam, de verbor. ſig.* & iſte eſt nega
2 tiuus, pertinax, impœnitẽs, proteruus, facit *deciſio Rotæ accuſatus, de hæreticis in antiquis* 875. vbi ſi accuſatus de hæreſi, & conuictus legitimè teſtibus, vel alias negat ſe talia dixiſſe, vel crediſiſſe, ſubmittens ſe Eccleſię, condẽnatur vt hæreticus, negatiuus, & impenitens,
3 & traditur Iudici ſecularicon currentibus quinque. Primò, quod accuſetur de vera, & formata hæreſi, non autẽ de aſſertione ſcandaloſa, temeraria, vel blaſphemia: ſecundò, quod verba hæreticalia ſint clara, nõ ambigua: tertiò, quod ſit hæreſis legitimè, & plenè probata teſtibus idoneis, non inimicis, vel ſingularibus: quartò, quod
4 reus neget factum, vel verba hæreticalia dixiſſe cum proteſtatione generali: quintò, quod factum ſit recẽs, non antiquũ, ne veroſimiliter ſit oblitum poſt duos annos, ita *Rojas 1. parte, num.* 69. vbi dicit deciſionem eſſe iuri conſonam, & vſu receptam, & approbatam per in
5 ſtructiones *Hiſpalen. num.* 83. non enim eſt indulgenda venia non agnoſcenti peccatum ſuum, & hæreticus non ſatiſfit negando, ſed cognoſcendo ſua delicta, & ea abiurando, *cap. ad abolendam*, & fructifera pænitentia eſt confeſſio oris, & cordis
6 contritio, & ſic fugiens confeſſionem, & erubeſcentiam peccati tanquam pertinax impenitens cõdemnatur, ex quo eſt conuictus, *Rojas à num.* 69. nam potiùs credendũ teſtibus, quam ipſi reo in facto proprio.

Sequitur *Rojas eſſertione* 20.
7 dicens, quod ille eſt negatiuus, & impœnitens, pertinax, & proteruus, qui eos errores, de quibus plenè conuictus eſt, confiteri non vult, in ò illos cõmiſiſſe negat, qui Iudici ſeculari tanquam talis eſt tradendus,
8 *c. ad abolendam. §. præſenti, de hæreticis, & aliis iuribus generaliter allegatis, eſt inſtructio Hiſpalen.* confeſſio enim requiritur, quæ aperit Paradiſum, & veniam adquirit, & cum hæreticus ſit excommunicatus ipſo iure, indiget abſolutione, quam non con
9 ſequitur, niſi culpam fateatur, & ſit paratus abiurare, & pœnitentiam implere, ita cum multis *Rojas dict. eſſertione* 20. dicens, quod taciturnitas peccati ex ſuperbia cordis oritur, ſunt enim hæretici ſuapte natura ſuperbi, elati, iractis gloriæ cupidi, pertinaces, inobe
10 dientes, incontinentes ſecundum *Paul. 2. ad Thimot* in nouiſſimis tẽporibus inſtabunt tẽpo

ra

Digitized by Google

ia periculoſa, erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, proterbi,
11 inuidi, voluptatum amatores, & in confeſſione eſt humilitas, & erubeſcentia, quæ eſt magna pars remiſſionis, & ob id negatiuus relaxandus, cum Eccleſia factis monitionibus non habeat vltra quid faciat, ſed tanquam membrum putridũ eſt abſcindendum, ne alios inficiat: debent tamen inquiſito-
12 res eſſe vigilantiſſimi in examinandis teſtibus, & defendendis reis, & ex officio, nam reus innocens debet negare, omnia que mala pati, prius quam cõtra ſe teſtimonium falſum dicat *Rojas dicta aſſertione* 20. *n.* 225. Reo autem negatiuo exiſtente non eſt præcipitanda ſenten
13 cia, ſed differẽda, ne innocens, qui ſe plenè defendere non poteſt, iniuſtè dãnetur, & interim inquiſitores inquirent, De eius innocẽtia, etiã ex officio in facto, & in iure informando ſe de vita, & moribus, inimicitia, & conſpiratione teſtium, inimicus enim teſtis repellecur,
14 etiam in hoc crimine, *cap. per tuas de ſim. vbi Felin. Rojas. nu.* 23. taliter quod nec cum tortura, & in articulo mortis eis non creditur, etiam in criminibus exceptis, *num.* 232. etſi inimicus ſit reconciliatus nouiter, nam repelletur, vt ibi, & hæc concluſio mihi veriſſima videtur, idem ſequitur idem *Rojas*
15 *aſſertione*, 30. vbi dicit quod ſi crimen hæreſis eſt plenè probatum, & reus fuerit negatiuus, relaxandus eſt, etiam ſi proteſtetur de fide, vt in deciſione *accuſatus contra Boerium*, & *Iulium Clarum contradicentes.*

16 Hæc concluſio de qua hic, procedit etiam quando quis partim negat rem, vel verba, de quibus conuictus eſt, nam relaxatur, *Rojas* 1. *parte nu.* 58. *ver. error.*

DECISIO CCCCXLVI.

Quid in eo, qui non omnes errores, de quibus conuincitur, fatetur.

SVMMARIVM.

R*Eus de pluribus erroribus conuictus, ſi aliquos fateatur, & aliquos neget, tanquam Impœnitens, negatiuus, & diminutus in parte, relaxatur*, *num.* 1.

Haereticus negatiuus, impenitens non eſt, qui tempora ſuorum errorum non fatetur, num. 2.

Haereſis conſiſtit in errore intellectus circa res fidei cũ pertinatia, num. 3.

Hapoſtata dicitur, qui omnino recedit à fide catholica, numero 4.

Hæreticus vt quis dicatur, neceſſe eſt quod credat aliquem articulum fide, & profeſſus fuerit fidem, numero 5.

Hæreticus non eſt vbi deficit intentio, & falſa credulitas, num. 6.

1 QVi de pluribus erroribus cõuictus aliquos fatetur, alios negat, tanquam impœnitens negatiuus, & diminutus in parte ſubſtantiali relaxatur, *cap. quem pœnitet, de pœnit. diſt. 1. Rojas de hæreti. 1. parte. nu.* 595. plena enim debet eſſe confeſſio.

Non tamen eſt hæreticus,
2 nec negatiuus, & diminutus, & impœnitens, qui omne tempus errorum ſuorum non confitetur, de quo per legitimos teſtes plenè conſtat, quia præſumitur obliuio potius quam pertinacia, *Rojas vbi ſupra num.* 597.

Hæreſis conſiſtit in errore
3 intellectus circa res fidei cum pertinacia voluntatis, & ſine his nullum opus exterius quãuis horrendũ, eſt hæreſis, *Rojas de hæreticis, 1. parte à num. 34. cum ſeqq.* vbi ad hæreſim requiritur, quod profeſſus fuerit fidem, & quod credat aliquem articulum fidei (aliàs ſi omnino à fide
4 catholica receſſerit, erit apoſtata) & quod habeat errorẽ in intellectu, & quod error ſit cõtra articulos fidei, vel determinationem Eccleſiæ in rebus fidei, vel bonis moribus, & religione, in quibus Eccleſia nõ
5 poteſt errare, & pertinatia voluntatis, & ſic hæreſis non in opere, ſed in errore intellectus conſiſti.

Vbi deficit intentio, & falſa credulitas, & pertinacia non eſt hæreticus, licet puniatur ex
6 tra ordinem, qui commiſit opere vel facto contra fidem, *Rojas 1. parte. num. 44. de hæreticis,* imò nec ſuſpectus de hæreſi, *num.* 53. quia deficit intentio, & pertinacia.

DECISIO CCCCXLVII.

De probanda hæreſi magi mirabiliter operantis.

SVMMARIVM.

HÆreticus eſt, qui intercedẽte pacto promiſit dæmonem adorare, num. 1.

Dæmon ſuam potentiam nemĩni gratis communicat, n. 2.

Magicus credens aliquod de dæmone, quod ſoli Deo conuenit, eſt hæreticus, numero 3.

Magi-

Magicus credēs, daemonem ea contingentia futura cum certitudine prænoſcere poſſe quæ à libero hominum arbitrio pendent, hæreticus eſt, numero 4.

Magicus credens daemonem ſcire ſecreta cordium, prout Deus, hæreticus eſt, n. 5.

Daemon ſecreta cordium ſcire non poteſt, num. 6.

Hæreticus præſumitur, qui daemonem inuocauit ad ſcienda futura contingentia, quæ ex libera hominum voluntate pendent, nu. 7.

Hæreſis non in opere, ſed in intellectu conſiſtit, num. 8.

IN probanda
1 da hære-
ſi alicuius
magi mirabiliter operãtis, talia, quæ ſine pacto
dæmonis fieri ab eo non poſſunt, ſic procedendum eſt, conſideret qualitates pacti, ſi factum ſit, nam ſi repugnat fidei veluti ſi promiſſit illum adorare, ei cultum dare, & ſimilia, quia ita faciendum eſſe credidit, ſine dubio hæreticus eſt, *Caſtro de hæreticis capite 13. in fine.*

Si verò nullum fecit pactum
2 contra Eccleſiam quod non eſt
credibile, quia nunquã dæmõ gratis ſuam potentiam homini communicat, tunc examinandus eſt Magicus, quid de dæmonis poteſtate credat, & ſi cognoſci certè poſſit, illum credere de dæmone, quod poſſit
3 aliquid, quod ſoli Deo conue-
nit, erit hæreticus, veluti alia ſimilia adduci poſſunt, *Caſtro de hæreticis capite 14. fol. 75. ſecunda pagina*, ſi credit dæmonem poſſe aliquem creare vel reſuſcitare, hoc enim ſolus Deus poteſt, vt latiſſimè *Caſtro lib. 1. de hæreticis capite 14. per totum*, ſed ſi in operatione mirabilium immiſceret talia, quæ ſine hæreſi fieri non poſſunt, eſſet ſuſpectus vehementer, vt in caſu ſequenti, idem ſi interrogatus
4 credat, dęmones poſſe cum cer-
titudine prænoſcere ea futura contingentia, quæ ex hominis arbitrio pendent, talis enim credit illos eſſe Deos, quia hoc ſoli Deo conuenit, iuxta illud Iſaiæ, *Annuntiate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus quia Dij eſtis vos*, ita *Caſtro de*
5 *hæreticis fol.* 70. & ita diuinato-
res interrogari oportet, qui ſi ita reſpondeant de poteſtate dæmonis, vel quod hominum corda ſciat, eſt hæreticus, quia cum dæmon hoc non poſſit, ſequitur quod talia credens ſit hæreticus, imò ex eo ſolum quod illos ad id inuocauit, ſci-
6 licet ad talia futura ſcienda,
præſumitur hæreticus, quia niſi crederet dæmones illa præſcire, eos non inuocaſſet, & ſi non reſpondet credere talia de ſcientia, & poteſtate dæmo-
7 nis, ſed reſpondeat iuxta regu-
las fidei, non præſumitur hæ-

ſunt ſuſpecti de hæreſi, numero 12.

Maleficium omne quod exercetur per commixtionem ſacramẽti reddit operatorem de hæreſi ſuſpectum, numero 13.

Miſcens ſacramentum aut rem in maleficio, credit ſacramentalia habere virtutem ad maleficiorum operationem, num. 14.

Deus non dedit ſacramenta ad deſtructionem, & perditionem corporum, & animarum, ſed ad ſalutem, numero 15.

Inquiſitor poteſt cognoſcere de maleficio propter commixtionem rei ſacramentalis, aut rerum ſacrarum, num. 16.

Maleficus dicens ſe non credere, quod ſacramentum habeat virtutem ad maleficium, ſed ſe maleficium exercuiſſe cum immixtione rei ſacræ, vt obediret diabolo, dimittendus eſt ordinario, numero 17.

Conculcans crucem, aut imaginem virginis, vehementer eſt ſuſpectus de hæreſi, numero 18.

Maleficijs vti non licet ad diſſoluendas alia maleficia, numero 19.

1 MAledicere, communiter loquendo, eſt dicere aliquod malum de præterito, vel præſenti, & in hoc differt á blaſphemia, quæ eſt dicere, & optare
2 malum de futuro, *Farinacio q. 20. num. 22. Decian. tomo 2. titulo de blaſphemia*, malefici ſunt, qui auxilio & ope dæmonis nocẽt alijs, veluti per maleficium amatorium ad flectendos animos aliorum ad turpem amorem, vel per maleficium venefi
3 cum alijs nocendo, quod varijs modis fit, quæ fiunt ab ipſis maleficis veletiã alijs mille modis, imaginibus confectis, & acubus perforatis, caracteribus, verbis, cum pulueribus, & contractibus venenoſis, de quibus pul
4 chrè *Alphon. de Caſtro de hæreticis capite 16.* quæ omnia ſemper fiunt pacto dæmonis, vt benè probat *Caſtro folio mihi* 78. duplici ratione, prima, quia ſolent immiſceri characteres, & no
5 mina dæmoniorum, & alię figuræ, quæ non poſſunt intelligi, & ad fraudem immiſcẽt etiam verba ſancta, quæ omnia non niſi ad pactum cum dæmone implendũ cenſentur poſita. Secunda ratio, quia hæc omnia
6 ex ſe nihil operantur in alio homine, qui non fecit pactum, ex quo ſequitur, quod talia nocumenta morbi, & maleficia nullo pacto virtute verborum, & imaginum fiunt ſed auxilio dæmonis.

7 Modo ad concludendum an tales

tales maledici ſint hæretici, tres regulas tradit, *Caſtro* prima, ſi conſtat de pacto cum dæ-
8 mone, ſi illud ſit ſuper rebus fidei repugnantibus, & quæ voluntas ex ſe inclinatione naturali non apetit niſi ſolum quod intellectus indicat illa eſſe bona, veluti ſi promittat dæmoni adorationem, reuerentiam vel illam negaret Chriſto vel conculcatio crucis, & ſimilia, procul dubio hæreticus eſt, quia nihil iſtorũ poteſt liberè ex animo ſine manifeſta hæreſi exerceri, de hac ſuſpitione vide t.

Secunda concluſio.

9 ¶ Si nõ cõſtat de aliquo pacto, percontentur malefici, quod maleficiũ exercent, ſi amatorium, tunc rogentur, an credãt maleficia aut dæmones poſſe cogere aliquam voluntatem ad amorẽ turpem, ſi fatẽtur res eſt clara, quod ſunt hæretici, ſi non fatentur, eſt etiam vehemens præſumptio, quod illud
10 credant, quia niſi maleficiorum arte, aut dæmonis ope id fieri poſſe putarent, nunquam talia maleficia exercerent, & tunc moneantur vt deſiſtant, & ſi noluerint cenſebuntur hæretici, & vt tales puniendi, quia credere dæmonem poſſe voluntatem hominum cogere ad amandum, eſt hæreticum, *Caſtro de hæreticis cap. 15. folio 81. ita Peña quæſtione 43. coment. 68. litera N.* dicit vehemẽter ſuſpectos eos,
11 qui res ſacras vel ſacramentales miſcent in maleficio amatorio, quod non poteſt compellere ad amandum, & vide, *in quæſtione 34.*

Tertia concluſio.

12 ¶ Deinde examinentur maleſici an in illorum exercitio aliquid immiſceant, quod vehementem hæreſis ſuſpicionem inducat, non leuem tantum, & tunc cognoſcent de his his maleficis, non alias, dicto §. & ad cognoſcendum maleficia omnia, & ſortilegia, quando ſapiunt hæreſim vltra adorationem, cultus oblationem, inuocationem ad ſciendum futura, & occulta, in quibus hæreſis præſumptio eſt manifeſta, facio regulam genera-
13 lem, quod omne maleficium, aut ſortilegium, quod exercetur per commixtionem alicuius ſacramẽti, aut rei ſacramentalis reddit operatorem de hæreſi ſuſpectum, ratio eſt, quia niſi ille crederet talia ſacramenta, aut ſacramentalia habere virtutem ad maleficiorum
14 operationem, non adhibuiſſet illa, talis tamen credulitas eſt aperta hæreſis, quia Deus, qui ſacramẽtis non naturalem ſed aduentitiam virtutem dedit, non ad deſtructionem, & perditionem corporum, & animarum, ſed ad ſalutem illorum illam dedit, demum tamen in vi-
15 lipendium illorum ſuadet hanc commixtionem in maleficio amatorio, cum non poſſit ipſe cogere per ſe voluntatem alicuius ad amorem turpem, ea tamen non immiſcent in maleficio venenico, quod poteſt dæmõ, Deo permittente, in homine vitiato exercere, ita *Caſtro vbi ſupra*, & ſic de his omnibus
16 cognoſcit Inquiſitor nõ propter male-

Peña quæſt. 34. cõm. 59. tradit de his percipiſare, & prædic.

maleficium, ſed propter talem commixtionem rerum ſacrarum, per quam ſe ſuſpectum vehementer facit, examinabitur maleficus de credulitate, ſi dixerit non eredere, quod ſacramentum habeat talem virtutem ad maleficia, ſed appoſuiſſe vt obediret diabolo, tunc
17 inquiſitor etiam licet grauiter peccantem nō punit, quia non ſapit hæreſim, ſed dimittet ordinario, *dicto* §. *ſanè*, ſed iam hodie maiorem poteſtatem habet Inquiſitor per motum propriũ
18 Sixti V. de quo ſupra ſi vero dixerit, ſe credere habere virtutẽ ad maleficiandũ, tunc eum puniret, nō propter maleficium ſed propter errorẽ fidei, à quo ſi non diſcedat, erit tanquam hæreticus damnandus.

19 Idem deinde de eo, qui crucem, aut imaginẽ virginis, aut ſanctorum pedibus conculcat, & irreuerenter in terram eijcit nam præſumptione vehementi inducitur hæreſis, imo in ſeptima ſynodo pro hæretico damnatur, qui dixerit, imagines nō eſſe veneratione dignas ſed contemnendas, *hæc Caſtro*.

An autem vti liceat maleficijs ad ſoluendum alia maleficia, & id petere à malefico, dic quod non, *Caſtro capite* 15. *folio* 79. *vbi benè*.

DECISIO CCCCXLIX.

De ſuſpicionis hæreſis ſpeciebus.

SVMMARIVM.

Suſpectus eſt, qui habet libros hæreticos cum inditio aliquo, nu. 1.

Receptans & fouens hæreticos ſuſpectus eſt de hæreſi, numero 2.

Suſpectus eſt de hæreſi, qui vim ſacramenti violat, numero 3.

Hæreſis oritur ex contemptu formali ſacramenti & fidei, num. 4.

Contemptus formalis dicitur, quando fit animo contemnendi eum, qui legem, vel præceptum fecit, num. 5.

Contemptus materialis dicitur, quando quis opere, & practica ſeu materialiter contemnit legem, & præceptum, numero 6.

Hæreſis non iudicatur ex materiali contemptu fidei, numero 7.

Pec-

Deciſio CCCCXLIX.

Peccata fornicationis homicidij, & furti potius proueniunt ex praua naturæ inclinatione, quam ex animo contemnendi praeceptũ Superioris, num. 8.

Clericus contrahens matrimonium ſuſpectus dicitur de haereſi, num. 9.

Solicitans mulierem in confeſſione ſuſpectus eſt de haereſi, num. 10.

Haeretici ſacramenta eccleſiae deteſtantur, nu. 11.

Occidens ſe nimia animi paſſione nõ dicitur peccare contra fidem, num. 12.

Occidẽs ſe, credẽs id ſe facere licite poſſe cũ errore intellectus ſuſpectus eſt de fide, nu. 13.

Praeſumitur quis facere aliquid propter errorem intellectus, ſi faciat prohibita, ad quae natura non inclinat, numero 14.

Materia hęc tãtam habet vtilitatem vt traditur in *directorio Inquiſitorum, 2. p. q. 56. commen.* 80. vt ſine eius cognitione nullus ſit, qui in ſacro inquiſitionis officio recte munus ſuum, ſiue iudicãdo ſiue cõſulendo poſſit exercere ideò vltra ibi tradita aliqua breui manu percurrentur, per quæ materia hæc facilior reddatur.

1 Suſpectus eſt, qui habet li-
bros hæreticos, dato alio indi-
tio, quod denotet malam deti
2 nentiam, & qui receptat, & fo-
uet hæreticos, *Meno. caſu* 374. *n.*
8. & tenetur ſe purgare.
Suſpectus eſt de hæreſi, qui
3 ſacramenti vim violat, & ani-
mi & intellectus prauitate pol
luit *Paramo de origine officij Inqui-
ſitoris. quæſt.* 10. *num.* 3. & ob
id, qui cum duabus contrahit,
vel clericus qui contrahit ma-
trimonium in contemptum ſa-
cramenti, vel qui confitentem
mulierem ſolicitat ad luxuriam
in contemptum illius, taliter
quod redundet in iniuriam ſa-
cramenti illius, eſt ſuſpectus,
num. 150. 119. & punitur per In
quiſitores, vt ibi, & *num.* 31. &
90. *cum ſequentibus*, ſed hæc ſuſ-
pitio eſt leuis vti dicam in-
fra.
Ex contemptu formali ſacra-
4 menti, & fidei oritur hæreſis, &
dicitur quis hæreticus, quando
ſcilicet animo, & intellectu, &
pertinaciter contemnit quis ſa
cramẽtum, ſeu fidem, vt ſupra
verbo *hæreticus formalis*, & di-
citur contemptus formalis quã
do fit actus animo, & intẽtione
5 contemnendi eum, qui legem
ſeu præceptum fecit, & tũc di-
citur ſpeciale, & particulare
peccatum contemptus, *Paramo
de origine Inqui. q.* 10. *num.* 58 quã-
do verò contemtus non fit ani
mo contẽnendi præceptum ſu-
perioris, ſed ſolùm ob alium fi-
nem, veluti delectationis, vt in
6 peccatis carnis, vel ob vin-
dictam, vt in homicidio, &
his ſimilibus, tunc dicitur con-
temptus materialis, quan-
do

Digitized by Google

7 do ſcilicet quis opere, & practicè, ſeu materialiter contemnit legem, & præceptum ſuperioris diuinum, fornicando, occidendo, & alia peccata committendo, & tunc ex hoc materiali contemptu nullus iudicatur, nec ſuſpectus de hæreſi, nec hæreticus, *Paramo de origine Inquiſi. q.* 10. *num.* 50. 55. 66. nã
8 hæc peccata proueniunt potius ex deprauatæ carnis inclinatione, quam ex animo contemnendi præceptum ſuperioris, *dictum num.* 5. *& alijs*, *Rojas de hæreticis* 1. *par.* quomodo autem probetur contemptus, *Paramo vbi ſup.* 1. *par. num.* 318. hoc verũ, niſi aliunde iuſta ſuſpitio
9 oriatur, veluti ex aliqua circũſtautia, veluti ſi Sacerdos, religioſus, vel clericus matrimonium contrahat, tunc propter adiunctum illud Sacramentum fit ſuſpectus, quia abutitur eo, & male ſentit de illo, *Paramo numer.* 25. & idem in confeſſario ſolicitante mulierem pœnitentem, propter adiunctumSacramentum pœnitentiæ *num.* 77. 90. 116. 119. ſi tamen hæc o-
10 pera, ex quibus oritur contemptus materialis, eſſent multum ab hæreticis laudata, & approbata, tunc ex obſeruatione illorum ſequeretur ſuſpitio hæreſis, vt in ſolicitatione, quæ fit in Sacramento pœnitentiæ, attento quod hæretici ſemper hoc Sacramentum, ſicut & confeſ-
11 ſionem deteſtati fuerunt, *Paramo à num.* 28. *&* 89. & talia committens ſuſpectus eſt de hæreſi.

Alia verò ſunt opera, & facta, quę homo à natura nec appetit, imo fugit, vt occiſio ſui ipſius, vel mẽbri, & ſi fiant præcedente paſione animi, & infir-
12 mitate, tunc nõ peccat contra fidem, neque eſt ſuſpectus, *Paramo vbi ſup. nu.* 84. ſi verò hæc non præcedant, nec aliqua ratio, quæ ex voluntate ſola animi procedat, tunc ſuſpicandũ eſt errore intellectus id facere, quaſi licitum ſibi hoc ſit, & tunc talis eſt ſuſpectus de fide, & hæreſi, ſed multum leuiter, *Paramo num.* 88.

Aliquando verò ſunt opera, quæ natura nec apetit, nec fugit, vt ritus Iudæorum, & Maurorum, & ſi fiant ab homine, credendum eſt fieri errore intellectus, quia natura ad illa
13 amanda, vel fugienda non inclinat, & ſic talia faciens, eſt vehementer ſuſpectus de hæreſi, quaſi id fecerint exiſtimãtes id ſibi licere facere, & hęc ſunt pręcipuè opera, ex quibus Inquiſitores cognoſcunt, & hæreſim pronunciant, *Rojas num.* 322. nam ex quo alia præſumptio à naturæ impetu
14 non poteſt capi, capitur alia præſumptio, quæ naſcitur ab intellectu, ſcilicet mala credulitas, & deprauatus animus, quæ ſuadent hæreticum eſſe, alio non docto, *Rojas vbi ſupra.*

DECI-

DECISIO CCCCL.

De leui, & modica, ſuſpitione.

SVMMARIVM.

SVſpitio leuis, & modica eſt animi aplicatio, quæ mouet animum iudicis ad aliquid credendum, non determinatè, ſed ex leui inditio, num. 1.

Suſpitio oritur ex ſignis exterioribus operum, vel verborum, num. 2.

Inquiſitores non debent moueri ex coniectura leui ad aliquid credendũ, quod ſit magni momenti, nu. 3.

Inquirere de fide ob leues ſuſpitiones periculoſum eſt, ſi homo bone famæ eſt, aliàs ſecus, num. 4.

Homines malè famæ, ex leuibus ſuſpitionibus inquiruntur, num. 5.

Leuia ſigna non mouent animũ iudicis ad magna, & grauia credendum, num. 6.

Leuis ſuſpitio non conuincit animum iudicis magis huc, quam illuc, num. 7.

Leuis ſuſpitio eſt paſio animi cũ extremorum ignorantia, numer. 8.

Leuis ſuſpitio oritur ex hijs, quæ raro contingunt, numer. 9.

Leuis ſuſpitio hæreſis oritur ex ſolicitatione confitentis in confeſsione, vel ſi vita, & moribus à conuerſatione fidelium ducat, n. 10.

Suſpitio hæreſis, leui defenſione tollitur, num. 11.

Præſumptio eſt fortior ſuſpitione, & maior illa, nu. 12.

Præſumptio eſt rei coniectura veroſimilis, nu. 13.

1 SVſpitio leuis, & modica eſt animi applicatio, quæ mouet animum iudicis ad aliquid credendum, non determinatè, & fixe, ſed ex leui inditio, & taliter, quod remanet iudici vehemens titubatio, *Paramo vbi ſup. à num. 100. cum ſe-*
2 *quentibus, de hoc in capite accuſatus de hæreticis in 6.* & hæc ſuſpitio oritur ex ſignis exterioribus operum, vel verborum, ex quibus

bus capitur coniectura, qua cō cluditur non frequēter, ſed raro, quod talia dicens, vel faciens hæreticus ſit, vel talis verbi gratia, Petrus iurat frequenter, ergo non benè cre-
3 dit in Deum, hæc coniectura non conuincit à frequenti vſu & communiter contingentibus, ſed raro ex hac coniectura leui non debent moueri Inquiſitores ad aliquid, quod ſit grauis momenti in hac cau ſa *Peña quæſt.* 5 5. *com.* 8. *lit. B*, *c.*
4 *excommunicamus*, §. *qui autem vbi infra*, & ſic *Simanch. de catholicis inſtitutionibus*, *tomo* 5. *numer.* 28. dicit periculoſum eſſe ob leues ſuſpitiones inquirere de fide hominem bonę famæ, ſecus autem ſi ſit malæ famæ, nam tunc ex leuibus, & probabilibus ſuſpitionibus inquiruntur tales, vt cognoſcatur pectus illorum, ſic intelligitur communis opinio. *Imo in capite ſicut de*
5 *ſimo.* & *alij relati per Peñam* 2. *par. com.* 80. *litera F*, & *capite excommunicationis*, §. *qui autem de hæreticis*, qui dicunt Inquiſitorem ex ſola hac poſſe procedere, nam intelliguntur cōtra homines malæ famæ, *Peña vbi ſupra*, ratio horum eſt, quia leuia ſigna non mouent animum conſtantis iudicis ad rem magnam, & grauem credendam, *Paramo vbi ſupra num.* 100. 108. *Rojas de hæreticis* 1. *par. num.* 324.
6 *ſequitur Menoch. ſuperiora conſ.* 538 *num.* 6. *Peña com.* 80. 2. *par.* vbi dicit, quod leuis ſuſpitio eſt quæ non conuincit animum iudicis magis huc, quam illuc, ſed facit animum dubitare, & hæc dicitur temeraria ſuſpitio, neq; ſufficit ad actum, neque aliquid operatur, & *idem Menoch. de præſumpt. lib.* 1. *quæſt.* 7. *num.*
7 41. 50. dicit quod leuis ſuſpitio eſt paſſio animi cum præciſa extremorum ignorantia, veluti quando ex leui indicio, iudex animum ſuum in alteram partem flectit, ſed cum dubitatione, itaque omnes definitiones in idem reincidunt.

Albertinus verò de agnoſ. aſſer-
8 *tioae* 934. *num.*46. dicit, quod leuis ſuſpitio oritur ex his, quæ raro contingunt, & leuibus cō iectūris, *Aymer.* 2. *par. q.* 55. *num.* 2. *Peña com.* 8 *litera B*, & leuiter ſuſpecto indicitur obiuratio de leui, vel eanonica
9 purgatio, *Aymer.* 2. *par. c.* 55. *numer.* 9. & *ibi Peña litera F*, in qua ſi non conſentiunt, excommunicantur, & ſi per annum perſeuerant condemnantur, vt hæretici, *dicto num.* 9. exempla leuis ſuſpitionis ſunt, ſi quis deierat frequēter, *Menoch. Peña vbi ſup.* vel ſi qui occulta conuenticula faciunt, vel ſi vita, & moribus à conuerſatione fidelium deuiant, *c. excommunicamus in fin. de hæreticis*, *Aymeric.* 2. *par. q.* 55. *num.* 3. & *ibi Peña com.* 80. *litera B*, ex ſolicitatione e-
10 tiam ſacerdotis in confeſſione oritur, leuis ſuſpitio hæreſis, & modica, *Paramo de origine inquiſ. quæſt.* 10. *num.* 90. & 115. *in fine*, hæc ſuſpitio leui defenſione tollitur, *Aymer. quæſt.* 55. *numer.* 5. imo hæc ſigna leuia interpretanda ſunt in partem benigniorem, *Peña dicto comment.* 8. *litera B*, *in fine*, ex hac
11 ſuſpitione deuenitur ad præſumptionem, *Bald. in authen.*

Ss *ſi quis*

Digitized by Google

*contrarias in hijs,quæ expli cite ſcire debet,num.*10.

*Suſpectus de fide dicitur,qui in cauſis fidei citatus vt reſpondeat,non comparet,n.*11

*Suſpectus de fide dicitur, qui directè,vel indirectè impedit officium ſanctæ Inquiſitionis ſcienter,num.*12.

*Qualitas perſonæ excludit contrariam præſumptionē,nu*13

*Auxiliantes impeditoribus ſancti officij ſunt excommunicati,ſicut impedientes,n.*14.

Suſpectus de hæreſi dicitur, qui inſtruit citatum propter hæreſim, ne reuelet veritatem, ibid.

*Suſpecti de fide debent abiurare,num.*15.

*Reincidens in hæreſim cenſetur relapſus,num.*16.

*Abiurare iuſus ad mandatum iudicis, & nolens abiurare cõtinuo,nõ relaxatur,ſed ex communicabitur, & ſi per annum perſtiterit,condemnabitur vt hæreticus, nu.*17.

*Suſpectus de hæreſi cenſetur, qui laborat hæreſis infamia propter hæreticorum agnitorum familiaritatem nu.*18.19.

*Suſpectus etiam de fide eſt, qui in cauſis fidei committit mẽdatium,vel periurium, numer.*20.

*Suſpectus de fide eſt,aſſerens falſo fratrem eſſe hæreticum,cũ nõ ſit, ſi de hoc in iuditio cõuincatur, num.*21.

*Suſpectus de fide præſumptione leui dicitur,quã aliquis dicit, vel facit contra fidem ſemel,ſecus ſi ter, vel quater, quia tunc eſt ſuſpectus de vehementi,num.*22.

*Hæreticos non reuelans proprijs iudicibus, eſt ſuſpectus de hæreſi vehementi præſumptione,num.*23.

1 SVſpitio magna, fortis,ſeu vehemens,& veriſimilis in iure dicta eſt probabilis cõiectura ex certo ſigno proueniens, quæ contrario non edocto pro veritate habetur, nã admittitur probatio in contrarium,ſicut præſum-
2 ptio iuris,*ita Aymer.2.par.q.*55.*nu.*4.*& ibi Peña com.*80.*litera C,* dicitur magna,& fortis hęc ſuſpitio,tũ quia nõ niſi magnis, vehementibus, & fortibus defenſionibus tollitur, tum quia ex magnis, vehemẽtibus, ac fortibus oritur coniecturis,argumẽtis,& indicijs,ſumitur hæc ſuſpitio ex ſignis exterioribus operum,vel verborum, ex quibus capitur argumentum conclu-
3 dens frequenter, & vt in pluri mum,quod talia dicens,vel faciens eſt hæreticus,de hac præſumptione loquitur *tex.in capite literas de præſumptionib,*& per hãc

4 præſumptione loquitur *textus*
in capite literas de præſumptionibus,
& per hanc præſumptionem,
nemo debet, velut conui-
ctus de hæreſi damnari, li-
cèt vehementer ſuſpectus ha-
beatur, & ſic ſit acriter pu-
niendus, *ita Peña 2. parte q.* 55.
conſ. 80. *litera C*, *Aymer. ibi nu.* 11.
capite literas de præſumptionibus,
exempla, ſi quis neget expli-
5 cite, palam, & publicè
ea, quæ debet ex officio ſcire,
plus quam alij, licèt poſſit in
rei veritate negatio talis pro-
uenire ex ignorantia, vel ani-
mi leuitate, non ex hæretica
prauitate, *Peña vbi ſup. litera C*,

Idem ſi quis dicit propoſitio
nes fidei contrarias his, quæ ſci
re tenetur, licèt hæc quando-
que à gula, & ab ignorantia
abſque errore intellectus ema
nare poſint, *Gerſon. de proteſtatione*
conſideratione 12. *§. vehemens ſuſ-*
6 *pitio. Menoch. de præſum. lib.* 1. *q.* 7
& conſ. 538. *num.* 6. idem dicit,
ſcilicet, quod hæc ſuſpitio mo
uet animum iudicis fortiori ar-
gumento, quam leuis, ita quod
iudex incipit opinari, & vni
parti magis adhærere, cum ali-
quo tamen dubio, & hæc ap-
pellatur opinio, & etiam ſuſpi-
tio veriſimilis, vel vehemens,
& ſecundum aliquos æquipa-
7 ratur præſumptioni iuris, *Ro-*
jas de hæreticis 1. *par. num.* 345.
& hæc vehemens ſuſpitio ſuf-
ficit ad conuincēdum de falſi-
tate, ſi cauſa ciuilis ſit, & pecu-
niaria ſuper falſitate, ita vt
nulla fides detur illi ſcripturæ,
quæ laborat tali ſuſpitione, *Me-*
noch. vbi ſup. num. 21. ſi verò aga
8 tur criminaliter ſufficit hæc ſuſ
pitio, vt quis præhendatur, car
ceretur, & etiam ad pœnam
extraordinem pro iudicis ar-
bitrio, ſic dicimus vehemen-
ter ſuſpectum de hæreſi puni-
ri poſſe pœna aliqua extraor-
dinem, *Albertinus de agnoſcendis*
aſſertionibus, *q.* 34. *num.* 46. di-
cit, quod grauis, & vehemens
oritur ex his, quæ frequenter
contingunt, vt in his, qui ſcien-
ter hæreticos fauent, aſſotiant,
iubant, *Aymericus d. quæſt.* 55.
numer. 68.

9 Tales namque, & qui eos
ſcienter viſitant, munera eis of
ferunt, & eos recipiunt, de-
fendunt, vehementer de hære-
reſi ſunt ſuſpecti, *capite accu-*
ſatus, *§. ille verò*, quia dicitur
facere iſta in fauorem hæreſis,
Aymer. vbi ſupra, hoc autem
temperat *Peña q.* 56. *com.* 81. ſi
hoc faciant propter aliquam
cauſam excluſiuam ſuſpitionis,
vt in lit. A, B, veluti amoris,
ſanguinis amicitiæ, & ſimi-
10 lium, idem ſi quis diebus prohi
bitis ſine neceſſitate, & ſupe-
rioris licentia carnibus veſci-
tur, vel vt dixi, profert propoſi
tiones fidei contrarias, in his
quæ explicite ſcire debet, li-
cèt hæc duo interdum à gula,
& ignorantia procedant abſq;
errore intellectus, tamen tales
ſunt ſuſpecti vehementer, *Pe-*
11 *ña dicta quæſt.* 55. *com.* 80. *litera C*,
Gerſon de protectura, *conſideratione*
12. vbi hoc declarat, item
eſt ſuſpectus vehementer, qui
citatus, vt in re fidei reſpon-
deat, non comparet contuma-
citer, *capite cum contumatia in* 6.
Aymericus q. 56. *num.* 1. *& ibi Pe-*
ña com. 81. item quicumque
impe-

Digitized by Google

impedit ſcienter Inquiſitionis
officium directè, vel indirectè,
vel quouis modo ſcienter, *Ay-*
12 *mer. d. q. 56. num. 2. & ibi Peña,*
niſi qualitas perſonæ excludat
talem præſumptionem, vt in
eo qui iuuat hæreticos ratione
affectionis, potius quam in o-
dium fidei, *vt Peña ibi*, ſimiles
enim cauſæ excludunt hanc
ſuſpitionē, veluti quia amici-
tia conſanguinitas, non odium
fidei mouit ad impediendum
indirectæ, licèt grauiter pu-
niendi, *Peña q. 56. com. 81. lit. A,*
& B, item qui impeditoribus
ſancti officij pręſtant auxilium,
quia ſicut impeditores ſunt
excommunicati, in qua ſi per-
ſeuerant, conuincuntur de hæ-
reſi violenta iuris præſumptæ,
quæ ex vehementi oritur, *ita Pe*
13 *ña vbi ſupra*, item qui inſtruunt
citatos propter hæreſim ne di
cant veritatem, vel exprimant
falſitatem, ſunt ſuſpecti vehe-
menter, omnis excommuni-
catus ex cauſa fidei, vt potę
quia impedit Inquiſitionis offi-
cium quomodolibet, vel fauet
hæreticos impediendo, non
comparendo in citatione, &
alijs caſibus, *per Aymer. dicta q.*
14 *66. nu. 5.* tales ſunt ſuſpecti ve-
hementer, etiam quod annus
in excōmunicatione non tran-
ſeat, *Aymer. 2. par. q. 56. num. 5.*
circa finem, nam anno elapſo, vt
hæretici damnantur, *vt ibi*, &
tales ſuſpecti de vehementi,
vltra pœnam extraordinem,
15 debent abiurare vniuerſam hæ
reſim, & in ſpecie eam, de
qua ſunt ſuſpecti, *capite accuſa-*
16 *tus in principio, capite inter ſolici-*
tudines de purgatione canonica, Ay-
mer. ſecunda parte c. 55. num. 12.
& ſi poſt incidat in eandem, vel
aliam hæreſim, vel hæreticos
ſcientes faueat erit relapſus,
numer. 13. per caput accuſatus de
hæreticis in 6. quod ſi abiura-
re noluerit, continuo ad man
17 datum iudicis, non relaxabi-
tur, ſed excommunicabitur,
& ſi per annum in ea præſti-
terit, condemnabitur, vt hæ-
reticus, *capite excommunicabimus*
1. de hæreticis, Aymer. vbi ſu-
pra num. 15. & ibi Peña litera H,
ſecus erit in conuictis, vel con-
feſſis de hæreſi, nam iſti no-
lentes continuo abiurare ad
mandatum iudicis relaxantur,
capite ad abolenda, §. præſenti verò
hæreticis, Peña vbi ſupra, habe-
18 tur etiam pro vehementer ſuſ-
pecto qui laborat infamia hæ-
reſis propter hæreticorum
agnitorum familiaritatem, nā
tunc reſultat vehemens ſuſpi-
tio hæreſis, colligitur *ex capite*
19 *inter ſolicitudines de purgatione ca-*
nonica, Aymeri. q. 56. 2. parte, nu-
mer. 7.

Item eſt ſuſpectus vehemen
20 ter, quicunque qui in cauſa
fidei, & iudicialiter commit-
tit mendatium, vel periurium,
vel negat dixiſſe in cauſa de
fide aliquid, quod dixiſſe con-
uincitur legitimè in iudicio,
capite literas de præſumptionibus,
21 *vbi N.* fuerat confeſſus in vno
iuditio ſe, & fratrem hære-
ſis vitio laborare, poſtea in
alio iuditio negabat ſe hoc de
fratre dixiſſe, ſed de ſe ſolo,
ſed quia fuit conuictus per te-
ſtes de hoc, dicit textus
eſſe ſuſpectum vehementer
de hæreſi. Deinde, ex alio

dicebatur ſuſpectus de hæreſi vehementer, quia autem dixit mendatium,aſſerendo fratrem eſſe hæreticum,cum non eſſet, & tunc ex hoc ſolo eſt ſuſpe-ctus vehementer propter men datium,aut dixit verum, quod veriſimilius eſt, cum id dixe-rit in conuerſione ad fidem, & tunc commiſit periurium, quia ex quo in alio iuditio compur-gauit fratrem ſuum canonice cum iuramento, commiſit per iurium,aſſerendo in comporga tione, fratrem non eſſe hæreti-cum,& ex hoc periurio iterum fuit ſuſpectus vehementer,per illum *textum. ita Aymer. q.56. num.9.*

22 Alios caſus traditur per In-quiſitores Aragoniæ, reſpon-dendo ArchiepiſcopoTarraco nenſi, vt qui facit, vel dicit ali quid contra fidem ſemel,ſit le-uiter ſuſpectus,ſi vis,vel ter,de vehementi ſit ſuſpectus, ſi plu-ries,& frequẽter, vehementiſſi mè, *Aymer. vbi ſup. num.* 10. de alijs caſibus vehementis ſuſpi-tionis, *Peña d. q.*56. *com.*81. *tan-*

23 *dem* Peña *q.*56. *com.*81.*circa finem,* dicit, omnia illa inditia vehe-menter inducere, quæ frequẽ ter, & facilè ſolent hæreſim ſe cum trahere, exempla adducit ibi, & qui non reuelat hæreti-cos proprijs iudicibus,eſt ſuſpe ctus vehementer, ſi nulla pro-babilis cauſa excuſet, vel ſi in iuditio interrogatus eos ſcien-ter cælauerit, aliàs autem attẽ ta aliqua cauſa poteſt eſſe mi-nor ſuſpitio, *Peña dicta quæſtione* 56. *com.* 81. *litera D.* Qui cum duabus contrahit eodem tem-pore, regulariter ſuſpectus eſt de vehementi,aliquando de le ui,aliquando de nulla ſuſpitio-ne, *Peña vbi ſup. litera B. verſ. de eo etiam.*

DECISIO CCCCLII.

Suſpitio maxima, & violen-ta,ſeu iuris,& de iure.

SVMMARIVM.

*Suſpitio maxima,quæ in iure dicitur violenta, & iuris, & de iure, eſt quædam legis diſpoſitio aliquid præſumen tis,& ſuper aliquo ſtatuen-tis,num.*1.

*Probatio directa non admitti-tur cõtra præſumptionẽ iu-ris,& de iure,n.*2.

*Hæreticus iudicatur ex ſignis exterioribus operum, vel verborum,num.*3.

*Hæreticus præſumitur tranſiens ad ritus Iudæorum præſum-ptione iuris, & de iure, nu-mer.*4.

Proba-

Probatio indirecta admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure, num. 5.

Suſpitio violenta operatur, ſi ciuiliter agatur, vt nulla fides adhibeatur ſcripturæ, numer. 6.

Suſpitio falſi ſufficit ad condemnandum de falſo, nu. 7.

Suſpectus de hæreſi ſuſpitione maxima, condemnatur vt hæreticus, num. 8.

Suſpectus ſuſpitione maxima iudicatur, & habetur pro conuicto, num. 9.

Excommunicatus ſtans per annum cum animi pertinatia, an eo elapſo damnetur vt hæreticus, n. 10.

Suſpitio violenta oritur in caſibus expreſsis à iure contra delinquentes, nu. 11.

SVſpitio maxima,
1 quæ in iure di-
citur violenta,
& iuris, & de
iure, eſt quędā
legis diſpoſitio
aliquid præſu-
mentis, & ſuper præſumpto tā
quam ſibi certo, & noto ſtatuē
2 tis, *dr hac in cap. cum contumatia, capite accuſatos dr hæreticis in 6.* & contra hanc præſumptionem regulariter, & directè non admittitur probatio in contrarium, *capite his qui fidem, dr ſponſa, lege 1. §. 1. C. de rei vxo. actio. capite contra Chriſtianos, dr hæreticis in*
3 6. & hæc præſumptio, ſeu ſuſpitio naſcitur ex ſignis exterioribus operum, vel verborum, ex quibus concludi ſolet efficaciter, & fere ſemper, quod talia dicens, vel faciens eſt hæreticus, vt ſi quis tranſit ad ritus Iudæorum, *d. cap. contra Chriſtianos, Aymer. q. 55. num. 67. 956. per totam*, ex hac præſumptione præſumitur talis tranſiens hæreticus, alia exempla vide *per Albertum dr agnoſcendis aſſertionibus, q. 3. num. 7. & q. 30. num. 2.*
4 *Aymer. 2. par. dicta q. 55. n. 6. 7. & q. 9. 56. per totā 2. par. & vtrobiq; Peña litera C. & idem Peña 3. par. direct. titul. de ſignis, quibus diuerſi hæretici dignoſci poßunt,* & licèt directa probatio in contrariū non admittatur, benè tamē indirecta, *Peña 3. par. q. 121. in 2. par. com. 80. q. 55. in fine, litera E, I. Gerſon conſider. 12. Alciatus præ*
5 *ſum. 2. tomo de præſum. verſ. & quia verè num. 14. Menoch. d. conſ. 538.*
2 *in 6.* declarando hanc ſuſpitionem, dicit, quod quando iudici poſt conceptam opinionem (de qua dixi ſupra, & infra) alia vrgentiora ita ſuperuenient argumenta, vt conſtanter, & ſine dubio vni parti adhæreat, dicitur violenta ſuſpitio, quę oritur ex ſemper contingentibus.

Hæc ſuſpitio eſt pluſquam
6 vehemens, & quę conuincit de falſitate, ſi ciuiler agatur, vel ad pœnam pecuniariam, & operatur, vt nulla fides ſcripturæ adhibeatur, *Menoch. vbi ſup. n. 21.* ſi verò criminaliter agatur,

Digitized by Google

operatur ſicut alia vehemens
captionem, & carcerationem
perſonæ ſuſpectę de falſo, quo
verò ad pœnam, operatur vt
imponi poſſit pœna ordinaria,
Menoch. vbi ſup. Curt. Sen. conſ. 174.
verſ. & iſtud, Iaſon conſ. 168. nu. 2.
in 4. Ripa in cap. 2. num. 36. de re-
7 *cept.* ſic dicimus, ſuſpitionē fal-
ſi ſufficere ad condenandum de
falſo, ſic ſuſpectum de hæreſi
puniri vt hæreticum, *c. cum cō*
tumatia, de hæreticis in 6. Rojas de hæ
reticis, 1. par. num. 345. Aymer. 2.
par. q. 55. in fin. vbi num. 16. dicit,
quod ſufficit ad condemnandū
& iudicatur de taliter ſuſpecto
ſicut de conuicto, & quod pro-
8 batio in contrarium, non admit
titur, *& ibi Peña conſ. 80. litera B,*
cum ſequen. vbi alij, & maximè,
infra 1. vbi dicit, ſufficere ad cō
demnandū pœna ordinaria cri
minali: exempla violentæ ſuſ-
pitionis ſunt, ſi quis hæreticos
adoret, vel eis reuerētiam ſuo
more exhibeat, cōſolationem,
vel communionem ab eis reci
9 piat, ad iudeorum ritus tranſie
rit, *dicto capite contra chriſtianos,*
vel ſimilia, quæ ad ritus eorum
pertinent, perpetrauerit, iſti ta
les violenta ſuſpitione de hæ-
reſi, & hæreticorum credentia
ſunt conuicti, *c. filijs, c. accuſa-*
tus, de hæreticis in 6. & extra, cum
non ſit dubium, talia fieri in cre
dentiam hæreticæ prauitatis,
& ſi quis in cauſa fidei excom-
municatus extiterit per annū,
animo pertinaci in excommu-
nicatione, quia eo elapſo, vt hę
10 reticus damnatur, *capite cum cō-*
tumatia de hæreticis in 6. Aymer.
q. 56. num. 5. dicens, quod ex
vehementi oritur violenta, iſti
enim excommunicati ex cauſa
fidei iam ſunt vehementer ſuſ-
pecti, & per lapſū anni ſunt ſuſ-
pecti violēter, *vt ibi Aymer.* in his
enim caſibus à iure expreſſis vio
lenta oritur ſuſpitio contra ita
delinquentes, reliquos caſus à
iure præſcriptos, ex quibus ori
tur violenta prę ſumptio, refert
Albertus, de agnoſ. q. 3. num. 7. &
11 *q. 30. num. 2. Peña 3. par. titulo de*
ſignis, quibus diuerſi hæretici
noſcuntur, & q. 50. §. factis au
tem, 2. par. & tales, violenta ſuſ-
pitione de hæreſi, & hæreti-
corum credentia ſunt conui-
cti, *Aymer. q. 55. 2. par. num. 7.*
vel 16. & ſi ſuſpectus violenter
nollit reddire, nec abiurare eā
hæreſim, in qua lapſus, & omnē
aliam, relaxatur, ſicut ſi eſſet
confeſſus, vel conuictus, *Ay-*
mer. 2. par. q. 55. num. 16. capite
ad abolendam, §. 1. ad paria enim
iudicantur ſuſpectus violenter,
& conuictus, *dicto capite excom-*
municamus, §. qui autem, Peña
dicta q. 55. com. 80. li-
tera I.

Digitized by Google

DECISIO CCCCLIII.

Ad ſimilitudinem ſuſpitionum procedunt præſumptiones, quæ in hac materia, pro eodem ſumuntur.

Præſumptio leuis, idē eſt, quod ſuſpitio, ibid.
Vehemens præſumptio ſufficit ad pœnam extraordinariā, ibid.
Violenta præſumptio ſufficit ad pœnam extraordinariam, numer. 7.
Violentiſſima præſumptio ſufficit ad pœnam ordinariam, num. 8.

SVMMARIVM.

Præſumptio, vel eſt iuris, vel hominis, nu. 1.
Præſumptio iuris, vel eſt iuris tantum, vel iuris, & de iure, nu. 2.
Præſumptio iuris, & de iure reicit probationem in contrarium, num. 3.
Præſumptio iuris tantum, non excludit contrarias probationes, nu. 4.
Præſumptio iuris tantum, alio non docto habetur pro veritate, ibid.
Præſumptio hominis eſt cōceptus aliquis cauſatus in mente ab aliqua probabili coniectura, num. 5.
Præſumptio hominis diuiditur in leuem, vehementem, violentam, & violentiſſimam, num. 6.

1 PRæſumptio aliquando iuris eſt aliquādo hominis, *ſecundū Menoch. conſ.* 538.

2 Præſumptio iuris diuiditur in præſumptionem iuris tantū, & iuris, & de iure.

3 Præſumptio iuris, & de iure, ita à lege approbatur, vt contraria probatio reijciatur, & hæc facit plenam, & omnimodam fidem, etiam ad pœnam ordinariam, aliàs dicitur violenta, & maxima, & licèt directa probatio in contrarium non admittatur, benè tamèn admittitur indirecta, vide ſupra de ſuſpitione maxima, ſeu

4 violenta.

Præſumptio iuris tantum, quæ etiam vehemens, fortis, & magna dicitur, vt ſupra, nō excludit contrarias probationes, quæ alio non edocto pro veritate habetur, & ſufficit ad condemnationem, & pœnam ordi-

nariã, ſicut in alijs criminbus,
vbi præſumptio iuris id operatur, non docto de alio, vide ſupra verbo, *ſuſpitio vehemens.*
5 Præſumptio hominis eſt conceptus cauſatus in mente ab aliqua probabili coniectura, nulla lege expreſim confirmata, & ob id dicitur præſumptio hominis, hæc diuiditur in leuem, vehementem, violentam, & violentiſſimam: leuis idem eſt, quod leuis ſuſpitio, & non ſufficit ad pœnam, de qua *Decius in capite porrecta, de confir. vtil. vel inutil.* & ſupra de ſuſpitione leui, vehemens præſumptio ſufficit ad pœnam extraordinariã
6 ſolum, *capite afferte num 8. de præſum. Bald. in l. ſiue poſsideris col. vlti.*
7 *C. de probat. Boſius tit. de conuictis nu.* 48. dum contrarium volunt, intelligi debent, vt loquantur de pœna ordinaria, violenta autem præſumptio etiam ſufficit ad pœnam extraordinariã, *Felin. vbi ſup. num. 9. in fine*, & ſecundum aliquos ad ordinariã.
Violẽtiſſima præſumptio ad pœnam ordinariam ſufficiens eſt, *DD. in dicto capite afferte nu.*
8 *4. Felin. num.* 8. & ſicut præſumptio iuris eſt clarà, & liquida probatio, *leg. 1. licèt Imperator, vbi Iaſon num. 10. de legi.* ita præſumptio hominis vehemens, & violenta, *Afflict. deciſ.* 44.

DECISIO CCCCLIIII.

Solicitans.

SVMMARIVM.

Solicitare dicitur, qui in actu confeſsionis, vel in proximis ante, & poſt ſolicitat cõfitentem, num. 1.

Paria ſunt, aliquod eſſe factum, vel de proximo faciendum, nu. 2.

Inquiſitor cognoſcit de ſolicitante puellam, vel puerum in confeſsione, num. 3.

Solicitans puerum, vel fœminam in confeſsione dicitur ſuſpectus de hæreſi, numer. 4.

Inquiſitor cognoſcit de ſolicitante puerum, vel fœminam in confeſsione ad carnalia, non ſi ad alia peccata, nu. 5.

Summarium ſecundæ deciſionis.

Clericus in actu confeſsionis, vel proximo ante, vel poſt ſolicitans, grauiſsimis pœnis punitur, n. 1.

Cleri-

*Clericus ſolicitans in confeſſio-
ne ad carnalia, & deueniẽs
ad tactum turpe, officijs, &
beneficijs priuatur, nu. 2.*

*Solicitare dicitur in confeſſio-
ne ad carnalia, non tantum
qui verbis, ſed etiam qui fa
ctis, nutu, vel ſignis ſolici-
tat, num. 3.*

***Pœnitens incipit confiteri, cum
verbis, ſcriptura, vel ſignis
ſua peccata detegere incipit,
nu. 4.***

1 Dicitur ſolici
tare, qui in
actu cõfeſ-
ſionis (de
quo infra)
vel in proxi
mis ante,
vel poſt ſolicitat, *Paramo de orig.*
2 *inquiſ. q. 10. nu. 134. cum ſequenti
bus*, ratio eſt, quia paria ſunt ali
quid eſſe factum, vel de proxi-
mo faciendum, & idem eſt pri-
uilegium rei factæ, & rei, quæ
eſt in fieri, & in via, in fauorabi
libus, ſecus in odioſis, & pœna-
libus, *Iaſon in l. quo minus n. 13. de
flumi. Paramo. de offi. inquiſ. q. 10.
num. 38.*
3 De ſolicitante puellam, vel
fœminã in confeſſione cognoſ-
cit Inquiſitor, tanquam de ſuſ-
pecto de fide leui ſuſpitione, *Pa
ramo vbi ſup. num. 77. 159. 90. 98.
116. ex conſuetudine*, & etiam in-
ſtitutione ſancti Officij, de anno
1580. confirmata per *Clementẽ*
4 *VIII. Pap. & n. 159.* vbi probatur
quod eſt ſuſpectus de hæreſi,
& dicitur ſolicitator in hac ma-
teria, qui ſuę libidini tantũ ſo-
licitat, non alienę, *Paramo n. 118.*
& debet eſſe ſolicitatio ad car
nalia, aliàs ſi ad alia peccata cõ-
mittenda, non erit caſus Inqui-
ſitorum, *Paramo nu. 120. 122.* Ra
tio differentiæ traditur ibi, ſo-
5 licitans abiurat regulariter de
leui, *Paramo vbi ſup. n. 115. in fine,
& nu. 166. fol. 829.* & ob id non
imponitur ei regulariter pęni-
tentia temporalis, ſed ſpiritua-
lis, veluti vt det elemoſinas, ie-
iunet, & ſimilia, dicto *nu. 166.
iuxta not. per Cardi. in Clement. 1. de
vſur.*

Solicitans confitentem.

CLericus in actu confeſſio-
1 nis, vel proximo ante, vel
poſt ſolicitans pœnitentem mu
lierem ad luxuriam grauibus
pœnis punitur de iure, *capite
2 omnes 30. q. 1. Epiſcopus Benon. tit.
9. c. 3.* ſuarum conſtitutionum,
vbi quod ſi non eſt deuentum
ad actum, pœna temporali pu-
niatur acriter, ſi verò deuentũ
ad tactũ turpe officijs, & bene-
ficijs priuatur, & perpetuo car-
ceri datur, *Paramo de Origine In-
quiſitorum q. 1.* & intellige, ſiue
ſolicitatio fiat verbis, ſiue fa-
3 ctis, nutibus, ac ſignis, *Paramo nu
mer. 116.* & nota, quod tunc di
citur pœnitens incipere confi-
teri, quando per verbau, utum,
ſcripturam, vel alia ſigna dete-
git ſua peccata, taliter vt poſ-
ſint inoteſcere confeſſario ani
mo ſe accuſandi, & in ordine
ad confeſſionem, & abſolutio-
4 nem Sacramentalem, *Paramo nu
mer. 31.*

DECI.

DECISIO CCCCLV.

Sors, ſortilegium, diuinatio.

SVMMARIVM.

SOrtilegiorum materia frequens eſt apud turpes, & gentilitias perſonas, num. 1.

Sors propriè dicitur cum aliquo fit, vt eius euentu aliquod innoſcat occultum, numer. 2.

Sors diffinitur indicatio diuinæ voluntatis in ambiguitate humana, nu. 3.

Ars diuinandi, & præſcientia futurorum, eſt prohibita, num. 4.

Ars diuinandi quare dicitur Geomantia, num. 5.

Diuinatio fieri ſolet per aquā in qua videbantur vmbre hominum, & ab eis audiebantur aliqua, nu. 6.

Hydromantici, ideſt diuinatores per aquam, nu. 7.

Hydromantia vnde dicta, numer. 8.

Dæmonum vmbras ſe euocare, quidam fingunt ex inſpectioni aquæ, num. 9.

Sortes olim fiebant per elementa, hoc eſt per aërem, & ignem, num. 10.

Pyromantia dicitur ſors per elementa, quæ per res igne accēſas diuinat, & elemētorum diuinationes aliquando ſunt Philoſophiæ naturalis pars, num. 11.

Diuinatio quæ fit ex obſeruatione elementorum aliqua coniecturādo fulgura, & tēpeſtates, non eſt damnata, num. 12.

Diuinationes damnantur de iure Pontificio, quæ deſcriptis quibuſdam circulis, & figuris in terra cineribus, vel pulueribus, & obſeruatis certis ſiderum diſpoſitionibus, quibus illæ lineæ correſpondent futura prænuntiant, num. 13.

Dæmones in diuinatione aliquādo, non vocibus, ſed figuris conſulti reſpondent, numer. 14.

Vaticinium ſumitur ex terſo, & polyto chriſtalo, num. 15.

Vaticinium ſumitur ex annulis ad certos ſiderum ſitus fabricatos, num. 16.

Vaticinatores aliquando diuinant ex vngue pueri, aliquādo per tribū, aliquando per ieiu-

ſecures, & alijs modis, n.17
Diuinationum genera, quæ colli guntur ex c. illud 26.q.2. & alijs hic relatis ſunt fallatia, & reprobata de iure, num.18.
Diuinatio ſortis fieri ſolebat per Rotam Pithagoricam, & certos numeros literarum & lunæ, num.19.
Magica ars large dicitur ſors, num.20.
Incantatores dicuntur, qui verbis ſuperſtitioſis artem peragunt, & ex quibuſdā ſignis coniecturando in multis cō mittunt, nu.21.
Nicromantia dicitur ſors, ſiue diuinatio, quæ verbis ſuperſtitioſis fit, ex aliquibus ſignis aliquando coniecturando, num.22.
Nicromantici præcantationibus ſuis videntur ſuſcitare mortuos, diuinare, & ad interogata reſpondere cum in rei veritate nihil iſtorum faciant, ideo intromantici dicuntur, nu.23.
Nicros græce, idem ſignificat, quod mortuus, nu, 24.
Mantia idem ſignificat, quod diuinatio, ibid.
Demones amant ſanguinem, ibid.
Cruor aqua miſcetur in diuinatione, quæ di citur Nicromantia, ibid.
Diuinationes quæ ſunt præſcientiæ futurorū ſpecies prohibitæ ſunt, num.25.
Incantatores inſpectis vmbris, & cadaueribus mortuorum futuros, aut occulta, euentus aduerſos, vel ſecundos prænuntiant, nu.26.
Animæ per nicromātiam reſpōſa, & oracula reddere cenſentur, ibid.
Incantatores corporum defunctorum contactu futura iudicant, & occulta pronuntiant, & alijs modis, numer.27.
Phytoniſa ſuſcitauit Samuelā, de quo eſt quæſtio an fuerit demon, num.28.
Diuinatio frequens fuit gentilibus in oraculis, num.29.
Oraculorum reſponſa, & reſultatio, prohibita eſt de iure diuino, num.30.
Nitiomantici fingunt, ſi ſuſcitare mortuos, nu.31.
Nitiomantici, & demones ſicut homines creare non poſſunt, ita nec mortuos ſurcitare, num.31.
Hæreticum eſt credere, quod homines Nigromantici, & demones poſſunt homines ſuſcitare, & animas corpori reuinire, n.32.
Magi ſine auxilio demonum, non

Digitized by Google

non poſſunt facere mirabilia, quæ faciunt, & ſic ſemper habent cum eo pactum tacitũ, vel expreſſum, num. 33.

Nigromantici faciunt apparere homines, & fallunt, & ſalunt homines eludendo cum quibus faciunt pacta, ibid.

Sors quæ fit per ludum, vulgariter dicta (la ventura) non eſt prohibitus, nu. 34.

Sortis ſpecies quæ fit per ludum taxilorum ſub diſtinctiones prohibita eſt, nu. 35.

Chiromantia, ſeu diuinatio, quæ fit per lineas manuum, non eſt prohibita, num. 36.

Chiromanta, quæ fit per lineas mannum, & philoſonomiam Aſtrologicam, non eſt prohibita, quo caſu, & quando ſit prohibita, num. 37.

Sortilegi ex vſu ponuntur in ſcalis ante portam eccleſiæ, num. 38.

1 Materia ſortilegiorum, ſicut frequens eſt apud turpes, & gentilitias perſonas, ita frequentiſſimè etiam eſt apud tribunalia ſanctæ Inquiſitionis, quare oportune ma
2 teria hæc per ſuas deciſiones
tractanda erit, ſors propriè dicitur, cum aliquid fit, vt eius euentu conſiderato aliquid oc
3 cultum innoteſcat, *Diuus Thom. 2. 2. quæſtion. 95. artic. 8.* & ſic definitur, quod ſit iudicatio diuinæ voluntatis in ambiguitate humana, *c. ſors 26. q. 2.* aliter *Troilus de ſortibus*, quod ſit ars diuinandi, & præſcientia futurorum, & hæc eſt prohibi-
4 ta, *c. ſortes 26. q. 5.* & fiebat olim per terram, & ob id dicitur Geomantia, quæ obſeruatione alicuius, quod in aliquo terreſtri corpore contingit, futura contingentia, aut alia omnino incognita, & occulta diuinat,
5 *Azor lib. 9. inſt. Moral. tom. 1. c. 14.* & hæc non eſt in vſu, ſed illud, quod fiebat in terra ſignãdo, fit nunc in charta cum calamo, & atramento, punctando, & qui ſic diuinant, dicuntur Geomantici, hoc eſt diuinatores per terram.

Alio modo fiebat diuinatio
6 per aquam, in qua videbantur vmbræ demonum, & ab eis audiebantur aliqua, & immixto ſanguine videbantur ſuſcitari inferi, & qui ſic diuinant, dicuntur hydromantici, id eſt diuinatores per aquam de qua,
7 *in capite nec mirum 26. q. 5. Azor vbi ſupra*, & ſic dicitur hydromantia, cum quis notatis his, quę in aqua fiunt, futura, & oc
8 culta diuinando pręnunciant, vt quidam per vaſculum aqua plenam res clam furto ſubſtractas, & fures latentes produnt, & indicant, quod ſi fieret in vino, diceretur enomantia, *Azor vbi ſupra*, alij fingunt ex inſpe-
9 ctione aquę vmbras demonũ ſe euo-

euocare, vt dixi, & imagines eorum videre, à quibus, quod putant (vt ipſi aiunt) edocentur, *refert Caſtro de hæreticis, cap.* 14. Aliæ ſortes fiebant circa elementa per aërem & ignem, & non ſunt in vſu apud nos, de quibus *in capite igitur* 26. *q.* 4. vna dicitur eromantia, quæ obſeruatis varijs aëris mutationibus abdita, & futura coniectat.

10 Alia ſors circa elementa eſt Piromantia, quæ per res igne accenſas diuinat, & vaticinatur, vt cum quis per lignum viride in ignem coniectum, & ad leuam, aut dexteram ortum, Occaſum, Meridiem, vel Septentrionem, ſcintillas emitens, occulta, & arcana denunciat, *Azor vbi ſupra, capit.* 14.

Et hæc ſupradictæ elemen-
11 torum diuinationes, aliquando ſunt Philoſophiæ naturalis pars, veluti ſi ex aliqua elementorum obſeruatione quis naturalia coniectat, veluti fulgura, tempeſtates, ventos, aquam, calores, ſerenitates, & alias ſimiles varietates tempo-
12 rum, & hanc ſcientiam iura non damnãt, quaſi vtilem medecinæ, agriculturæ rei ruſticæ, & militari, ac nauigationi, ſolum canones, & iura Pontificia has diuinationes cõdemnant, quando deſcriptis quibuſdam circulis, & figuris in terra, cineribus, pulueribus, aquis, ignis, aëre, & obſer-
13 uatis certis ſiderum diſpoſitionibus, quibus ille lineæ, circuli, & figuræ reſpondere cenſentur, futura prenũtiant, & occulta depromunt homines.

14 Sunt, & aliæ ſimiles diuinationes, ſeu vaticinationes, veluti cum expellui, & aqua immixta demon conſulitur, vel ſi non vocibus, ſed figuris, Demones reſpondent, vel ſi ſpeculis nitidiſſimis diuinetur, & etiam ex terſo, & polleto cri-
15 ſtalo ſumitur vaticinium, & etiam per annolos ad certos ſiderum ſcitus fabricatos, & aliquando vaticinant ex vngue pueri impolluti, aliquando per cribum, aliquando per ſecures, aliquando per herbas,
16 vmbras, eneam fiolam per os hirci recens occiſi, hæc omnia diuinationum genera, quæ colliguntur *ex capite illud* 26.
17 *q.* 2. *c. igitur, eadem quæſtione* 3. *c. nec mirũ eod.* ſunt vanæ, & falaces artes vaticinãdi, reprobatę à iure canonico, & licèt impropriè,
18 & large dicantur ſortes, verè tamen, & propriè non ſunt ſortes iſtæ diuinationum ſpecies. Aliter ſolebat fieri diuinatio ſortis, ſcilicet per rotam Pithagoricam, & certos nume-
19 ros literarum, & lunæ, & hęc etiam eſt prohibita, de qua *in capite non obſeruatis* 26. *quæſtio.* 7.

Alia eſt ſpecies diuinationis,
20 (quæ etiam impropriè, & large dicitur ſors, cum ſit ars magica, vt dicam infra) & peior omnibus, & grauiſſimum crimen continens, de qua in *dicto capite igitur*, & dicitur in-
21 cantatio, & eam exercentes incantatores, & ſunt qui verbis ſuperſticioſis artem peragunt, hoc eſt per quandam doctrinam hominum falſam, ſeu

Digitized by Google

ſeu ſuperſtitioſam, ex quibuſdam ſignis coniecturando in multis committunt, & hæc diuinatio, ſiue ſors nominatur
22 Necromantia, & eam exercentes Incromantici, quorum procantationibus videntur reſuſcitari mortui, diuinare, & ad interrogata reſpondere, necros enim grece latine mortuus
23 eſt, & mantia ideſt diuinatio, & ſic diuinatio per mortuos, ad quos mortuos ſuſcitandos adicitur ſanguis cadaueri, nam dęmones amant ſanguinem, & ſic in hac ſortis ſpecie ſemper cruor aqua miſcetur, vt colore ſanguinis, facilius pronocentur dæmones, vide de his
24 *in capite nec mirum poſt incipiunm* 26. *quæſt.* 5. & hæc omnes diuinationes, & præſicientiæ futurorum ſpecies, & aliæ de quibus *in d. capite igitur*, ſunt de iure prohibitæ, hac ergo ſpecie diuinationis vmbræ, vel cadaueribus mortuorum inſpe-
25 ctis futuros, aut occultos rerum euentus aduerſos, vel ſecundos diuinant incantatores, & dicitur Necromantia, & per eam animæ reſponſa, & oracula reddere cenſentur. Deinde fortuita vel latentia
26 nituntur intelligere, & etiam cadauerum compactu futurũ, vel occultum pronuntiant, aut iudicant, & maximè quando
27 præſcripta verborum forma, aut carminibus, vt ſupra deſcriptiſque circulis, & figuris literarum, characterumve no-
28 tis mortuos reſuſcitare ſe putant, & ab eis accipere reſponſa, quibus fortuitus euentus futuros prædicant, aut omni-
29 no occulta patefaciunt, vt fuit illud de Phitoniſa ſuſcitante Samuelem (de quo eſt quæſtio, an fuerit Samuel an dęmõ ſuſcitatus, quia vtrumque potuit eſſe, *Azor vbi ſupra cap.* 20.) hæc diuinatio fuit frequens gentilibus in oraculis, qui putarunt aliquid diuinitatis ineſſe idolis, ſimulacris, ſtatuis, imaginibus mortuorum Principum, & regum, & ſic oraculorum reſponſis mulere fuit deluſa, vana gentilitas, dęmones enim in eis loqui ceperunt, & interrogatis reſpondere, quo factum fuit, vt mortui ęperint euocari, vt, vel futura prædicerent, vel penitus occulta aperirent, totum hoc diuinandi genus damnatur iure diuino, *Deuteronomij* 18. *vbi repelluntur Arcoli*, *&* *iure Canonico*, *&* *ciuili cauſa* 26. *q.* 3. *canone igitur*, *lege nemo aruſpicem*. *C. de*
30 *maleſi.* *&* *mate.* hos necreomanticos, qui fingunt ſe ſuſcitare mortuos deteſtatur *Caſtro de hæreticus c.* 14. vbi diſputabat latè, quod ſicut non poſſunt illi, & dæmones creare hominem, ſic nec animam reuenire corperi, cum ſuſcitando, & quod
31 illud credere eſt hæreticum, faciunt tamen mortuos apparere fictè & falluntur, eludendo homines, cum quibus faciunt pacta, & cum auxilio ho-
32 rum dæmonum faciunt magi, ſeu homines, multa mirabilia, ſed ſine auxilio dęmonum, non poſſunt facere, & ſic ſemper
33 habent cum eo pactum tacitum, vel expreſſum, *Caſtro vbi ſupra.*
34 Alia eſt ſpecies ſortis pro-

priè

Digitized by Google

priè loquendo, quæ fit per lu-
dum vulgariter dictum, *la ven-
tura*, & hæc non eſt prohibita.
34 Alia eſt ſpecies ſortis, etiam
propriè loquendo, quæ fit per
ludum taxillorum, & ſub di-
ſtiactione prohibita, *Troilus*
35 *vbi ſupra latè.*

Diuinatio veró, quæ fit per
lineas manus, chiromantia di-
36 *cta* cum non reperiatur in di-
ctis iuribus prohibita, cenſetur
permiſſa, *Troilus vbi ſupra num.*
6 ſed ſecundum *Azor lib. 9.
inſtit. Moral. cap.* 16. hæc chiro-
mantia, quæ fit per lineas ma-
nus, & Phiſonomia, Aſtrologi-
ca, in quantum eſt ex parti-
37 bus, lineis, diſpoſitionibus habi
tu humani corporis (quibus
reſpondere certos planetas, ſeu
ſtellas errantes configant) ho-
minum euentus furtuitos, &
caſus triſtes, & felices conie-
ctant audacter, damnatur iure
canonico.

Phiſionomia verò quatenus eſt philoſophiæ naturalis pars, & ex partibus humani corporis coniectat hominum naturalia temperamenta, valetudines, animorum affectus naturales, non reprobatur, nec lege ciuili nec Pontificia, *Azor vbi ſupra.*

Sortilegi ponuntur in ſcala
38 ante portas eccleſiæ ex vſu,
Rojas 1. parte de heret. num. 545.
circa hanc materiam vide motum proprium Sixti V. cæli & terræ, præſertim *num.* 36. *vbi latè de materia.*

DECISIO CCCCLVII.

De ſorte obſeruationis dierum.

SVMMARIVM.

Sors diuinationis prohibita eſt, num. 1.

Sorte perquirendum non eſt, quod Deus intendit, numero 2.

Diuinatores diuinando vſurpant Deo, quod ſolius eſt, ibidem.

Demones præciſe futura non ſciunt, ſed cauſatiuè, numero 3.

Diuinator diſtrahit homines ab honeſtioribus, & vtilioribus negotijs, num. 4.

Demones conſuluntur ſemper in ſortilegijs pacto expreſſo, vel tacito, numero 5.

Dæmonem conſulere idolatriæ ſpecies eſt, num. 6.

Dæmonem conſulentes pacto

Digitized by Google

tacito, vel expreſſo incidũt in hæreſin, num. 7.

Preces fundentes ad dæmonem pro eorum auxilio dicuntur Arioli, ibidem.

Incantationis ars inuenta fuit in Ægypto, num. 8.

Malefici ſunt, qui faciunt, ne vir poſsit cognoſcere vxorem ſuam, num. 9.

Malefici ſunt, qui volunt ſcire futura, quæ pendent à libero homini arbitrio, numero 10.

Sortilegium eſt crimen publicum, nu. 11.

Sortilegium dicitur, quaſi ſortis lectio, vel legium, ibidem.

Dæmones interrogare non licèt ad aliquid ſciendum, vel faciendum, quod naturaliter ſciri non poteſt, & ſapit hæreſim, ibidem.

Dæmonis inuocatio reprobata eſt, ibidem.

Dæmonis inuocatio ſi fiat, pactum tacitum, vel expreſſum cum eo eſt, num. 12.

Pactum expreſſum fit cum dæmone, quando quis paciſcitur cum eo, vt ſibi denunciet futura. nu. 12.

Dæmones tacitè, & occultè, quomodo euocentur, numero 13.

Arioli furore correpti futura prædicant dæmonis inſtinctu, nu. 14.

Diuinatio cum inuocatione dæmonum dicitur Magia dæmoniaca, num. 15.

Diuinatio, & magia notato ſitu, ortu, & occaſu ſyderũ conficit annulos, & imagines, in quibus includuntur dæmones expreſsè, vel tacitè, num. 16.

Magi aliquando in vaſculis includunt dæmones vi pacti, & imperio ſuperiorum dæmonum, num. 17.

Magi faciunt apparere res aliter, quam ſunt mutata forma, num. 18.

Dæmones ab homine in vaſculis includi non poſſunt, abſque pacto tacito, vel expreſſo cum ipſis dæmonibus facto, num. 19.

Dæmones includuntur, vel recedere coguntur aliquando ab hominibus, non naturaliter, ſed virtute Dei, numero 20.

Dauid expullit dæmonem pulſando cytharam, ibidem.

Thobias fumo iecoris fecit expelli dæmonem, ibidem.

Magia venefica, & incantatoria reprobata, num. 21.

Diuinatio qua ſenſus miſtici ſcripturæ declarantur approbata eſt, ibidem.

Magis vtuntur auxilio dæmonum

Digitized by Google

num, & ſic ſunt hæretici, & reprobati, num. 22.

Magia naturalis & mathematica, in qua quis multa operatur, ſola mathematicarũ artium ſcientia non eſt reprobata, num. 23.

Magorum quot ſunt ſpecies, num. 24.

Magi manibus, & induſtria multa operantur, ibidem.

Priſtigatores dicuntur quaſi eluſores, qui fingunt res quæ non ſunt, ibidem.

Magi Aſtrologi fuerunt Reges, qui Chriſtum adorarunt, nu. 25.

SOrs igitur diuinationis
prohibita eſt di-
1 ctis iuribus, &
dixit Cato, quid Deus intẽdat noli per
quirere ſorte, & huius prohibi
tionis multiplex ratio reddi-
tur à iure canonico. Prima,
2 quia tales diuinatores diui-
nando vſurpant illud, quod
Dei ſolius eſt, nam nec dæmo-
3 nes præciſe futura ſciunt, ſed
cauſatiuè poſſunt ſcire, *gloſ. in*
c. ſciendum 16. q. 4. Secunda ra
tio prohibitionis, quia per has
4 ſortes diſtrahuntur ab honeſtio
ribus, & magis animæ vtilibus.
Tertia ratio prohibitionis,
quia ſæpe in his ſortibus, &
5 ſortilegijs conſuluntur dæmo
nes pacto tacito, vel expreſſo,
& ſic committitur idolatria, &
per conſequens quis cadit in
hæreſim, *cap. accuſatus. §. ſanè, de*
hæreticis in 6. & ibi gloſ. loquens
de funeſtis precibus emiſſis ad
6 dæmonem pro eius auxilio, *Ol-*
drad. conſ. 209. & qui tales præ-
ces emittunt, dicuntur Arioli,
7 quia circa aras idolorum pre-
ces emittunt, notatur in *l. nemo.*
C. de malefic. & mat. dicto c. igitur,
& dicuntur malefici, qui tales
preces emittunt, ob facino-
rum magnitudinem *d. l. nemo.*
& hæc mala ars incantationis,
& diuinationis fuit inuenta in
Ægypto, *Angel. in l. nullus, C. de*
8 *malefic.* de hac ſorte reprobata
loquitur, *gloſ. in cap. conſtituimus.*
3. q. 5. vbi quod malefici ſunt,
qui faciunt ne viri poſſint co-
gnoſcere vxores ſuas, vel qui
volunt ſcire futura (intellige
futura, quę pendent ab homi-
nis libero arbitrio, & naturali-
ter ſciri non poſſunt) & quod
hoc eſt crimen publicum, & à
9 ſorte dicitur ſortilegium, &
ſortilegij, quaſi ſortis legium,
ſeu ſortis lectio, & computa-
tio, ſicut orologium, & ho-
rarum lectio, & computa-
tio, *Troilus vbi ſupra num.* 10. non
enim licet interrogare dęmo
10 nes ad ſciendum, vel facien-
dum aliquid, quod naturali-
ter ſciri non poteſt, vel fieri
ſine hæreſis pręſumptione,
11 quia ſapit hęreſim, *Troilus nu-*
mero 13. 14. hanc dęmonis
inuocationem reprobat multũ

Azor vbi ſupra cap. 23. quia ſem per adeſt pactum tacitum, vel expreſſum cum dæmone, & idcò talis diuinatio damnatur. Item ſciendum, quod pactum
12 expreſſum fit expreſsè cum dæmone, pacto cum eo inito, vt futura ſibi denunciet, aut apperiat occulta, & hoc poteſt eſſe publicum, & priuatum, *Caſtro de hæret. cap.* 14.

Tacitè verò, & occultè euo
13 cantur dæmones, cum vel aliquid fit, in quo latet pactum cum dæmone contractum, vel cum quis vtitur miniſterio, & opera hominis, qui cum dæmone ſocietatem in eo miniſte rio contraxit, vel ſi fiat pactum cum eo, qui eſt dæmonis diſcipulus, & ſeruus de obediendo
14 illi, *Azor vbi ſupra cap.* 23. & in hac diuinationis ſpecie includũtur omnes Magorum artes, & Arioli, qui furore correpti dæmonis inſtinctu futura prædicant, & præcibus circa aras idolorum emiſſis reſponſa ab
15 eis accipiebant, & hæc diuinatio inuocatione dæmonum dicitur magia, demoniaca, & tales diuinatores Magi, qui ope dæmonis multa operantur, *Caſtro de hæreticis. c.* 14. *Azor 2. par. lib.* 1. *cap.* 11. *inſt. Moral. vbi de*
16 *Magis late*, hæc igitur diuinatio, & magia notato ſitu, ortu, occaſu ſyderum conficit annu los circulos, imagines, in quibus includuntur dæmones expreſſe, vel tacite, & cum his fa ciunt multa, aliquando in vaſculis includunt dæmones vi
17 pacti, & imperio ſuperiorum dæmonum, quorum auxilio ta les magi faciunt aparere res aliter quam ſunt, mutata forma apparenti, vt ſic homo lu
18 pi ſpeciem ferat, & è contra, nulla enim vis eſt hominibus naturaliter includendi in vaſculis dæmones, vel in alijs locis, vel eos expellendi à corpo ribus, alijsue locis, ſed id fit pa ctocum eo inito expreſſe, vel tacite (quod probatur obſerua tione horum, quæ traduntur
19 ſupra inſuperioribus, vt auditis certis verbis includantur, recedant, vel aliud faciant, *Azor lib.* 9. *cap.* 26. *verſ. ſecundo quæritur*, & ſi aliquãdo id reperiatur factum ab hominibus, fuit illud virtute Dei factum, vt in Dauide expellente dæmonem à corpore Saulis pulſando Cytharam, & in Tobia, qui fumo iecoris fecit dæmo-
20 monem expelli, totum hoc fuit virtute Dei, vel Angeli eius, *Azor vbi ſup.* aliquando verbis, carminibus ſufumigationibus, alia mirabilia faciunt, in quæ dæmon occulte, & tacite ſe infert, & hæc diciturmagia dæmonis venefica, incantatoria, aliquando attentis nominibus Hebraicis, punctis, accentibus
21 ſpiritibus multa peragunt mirabilia, præcognoſcunt futura, hæc damnata, & reprobata diuinatio eſt (& dicitur etiã hæc magica Cabaliſtica, nam alia, qua ſenſus miſtici declarantur ſcripturæ, approbata eſt) in qua dæmõ occulte ſæpe adeſt, & iſti Magi vtuntur auxilio dæmonis, & ſic ſunt reprobati,
22 & hæretici, & de interrogatione Magorum, an opere dæmo nis operentur, vide ſupra, vbi traditur forma interrogandi

Ma-

Magum mirabiliter operantē, vt cognoſcatur an ſit hæreticus, vel ſuſpectus de hęreſi vehementer.

Dicit tamen *Azor* ex nominibus, præſertim Hebraicis animaduerſis,& notatis literis apicibus,ſpiritibus,ac ſyllabarum numeris poſſe elici, veriſimiliter multa arcana, ac myſteria facta,& iocoſa, quæ audientes doctrina pia, & voluptate im-
23 buant,quod *Azor* certo aſſeuerat.

Alia autē magia naturalis, aut mathematica, qua quis commixtis rerum naturalium facultatibus, multa operatur, veluti roſas in hyeme, & ſimilia, vel exacta numerorum cognitione,additis, & detractis certis numeris multa diuināt multa mira operantur ſola mathematicarum artium ſcien-
24 tia, hæc non eſt reprobata per leges, nec canones, *Azor vbi ſupra cap.* 23.

Alij magi ſunt, qui manibus induſtria, & arte, multa mirabilia operantur, Eutropelia, & hos priſtigiatores dicimus, quaſi deluſores, qui fin-
25 gunt res, quæ non ſunt, vt appareāt,& ſic præſtigiæ accipiū tur pro falacia,fraude, & apparentia falſa.

Alij magi ſunt verè Aſtrologi,vt fuerunt tres magi adorantes Chriſtum, *Azor inſtit. moralium. parte* 2. *lib.* 1. *cap.* 11.

DECISIO CCCCLVII.

De ſorte obſeruationis dierum.

SVMMARIVM.

Diuinatio vana, & ſuperſtitioſa ad incipiendum opus tali die, vt bonus ſequatur exitus damnata eſt, numero 1.

Obſeruari ſolent certi dies ad adeūdam hereditatem, ibidem.

Superſtitiones de colendo dies ad aliquod opus, reprobantur, ibidem.

Obſearuatio dierum, & omniū rerum, quæ extra homines ſunt ad futura præſcienda damnata eſt, nu. 2.

Diuinatio quæ ſumitur ex dictis, vel factis hominum, quæ omen hominis dicitur, reprobata eſt, num. 3.

Auſpicium,eſt augurium, quo quis ex volucrum habitu, volatu, & curſu, aliquid prænūciat & reprobatur, n. 4

Auriſpitiū capitur ex animaduerſis, mortuaiū, & immolatarum auium, num. 5.

1 SOletalia dari diuinatio ſuperſticioſa, & vana, velutiobſeruando talem
diem ad incipiendũ tale opus, vt ſequatur bonus exitus, & hæc reprobatur à iure, *capite non obſeruatis.26.quæſt.* 2. item ſolent obſeruari certi dies ad adeundam hæreditatem, quod ſimiliter reprobatur, *l.cretionum. C. de iure, delib. vbi gloſ. & Baldus* reprobant has ſuperſtitiones de colendo dies ad aliquod opus, *Troilus num.* 10. *de ſortibus.* idem dum de nollentibus peregrinari, niſi tali die, & hora eis ab aſtronomibus ſtatuta.

Hæc obſeruatio dierum, ho
2 rarum, menſium, & annorum ad aliquid faciendum, vel non faciendum, & generaliter omnis obſeruatio omnium rerũ, quæ extra homines ſunt ad futura præſcienda, euentus triſtes, vel letos diuinandos, eſt ſuperſticioſa, vana, damnata, *cap. illud.* 26. *quæſt.* 2. *Azor. libro 9. inſtit. Moral. cap.* 22. vbi adducit exempla de canibus, muſtela, & ſimilibus, & licèt aliquando hæc vaticinia fuerint vera, vt *Azor vbi ſupra in fine. & cap.* 18. *in fine.* adducit exempla de Ionata filio Saulis, de Gedeone & alijs, in quibus omen, & diuinatio fuit ſequuta, illud fuit diuino impulſu vaticinatum & præſcitum.

3 Ad hanc etiam ſpeciem diuinationis poteſt redigi illa alia diuinatio, quæ ſumitur ex hominum dictis, & ſecundum aliquos etiam factis, quæ omen hominis dicitur quaſi auguriũ, quod fit hominis ore, & ſic eſt diuinatio futuræ rei, ori hominis inſidens, *Calepinus verbo omen.* exempla ſunt puella, quæ die ſancti Ioannis primam vocem hominis audiret appellitantem Petrum, vel Ioannem, talem ſibi virum promittit, & ſic de alijs. Item ex ſtarnutamenta bonum, aut malum præſagium capiunt, & ſic de ſimilibus dictis hominum, *Azor. cap.* 15. hæc etiam diuinatio prorſus damnata eſt, vt vana & inanis *d. c. illud.* ad hanc etiam ſpeciẽ diuinationis poteſt reduci, quæ ſumitur ex auibus, & varia earum obſeruatione, nam augurium eſt, quo quis obſeruat auium garritus, voces, cantus, aut numerum, quibus notatis futuros rerum euentus prodicit.

Auſpicium eſt augurium,
4 quo quis ex volucrum habitu, paſtu, volatu, curſu, & motu futura prænunciat, veluti ſi paſſeres, ſi pulli volucrum cibum reſpuant, ſi columbæ fugiant domum, ſi gruas celeri volatu veniant.

Auriſpicium capitur ex inſpectis, & animaduerſis mor-
5 tuarum, & immolatarum auiũ, & aliorum animalium inteſtinis viſceribus ad futura prædicenda, hæc enim diuinatio damnatur, *cap.* 6 26. *quæſt.* 3. niſi hæc diuinatio fiat ad coniecturanda futura, quæ naturaliter accidunt, veluti futurorum imbres, nubes, pluuias, frigo-

ra,

ra, calores, tempeſtates, quæ expitcium frequenti motu, aut alterius animantis celeri curſu conicctant, hæc enim non prohibentur, *Azor. vbi ſupra. cap. 15.*

DECISIO CCCCLVIII.

De diuinatione per ſomnia.

SVMMARIVM.

Diuinatio per ſomnia cauſata ex reuelatione dæmonum damnatur, ſecus diuinatio per ſomnia ex reuelatione diuina, quæ non damnatur, num. 1.

Somnia per quæ præcognoſcũtur futura aliquando contingunt in pijs, & ſanctis hominibus, num. 2.

Diuinatio per ſomnia aliquando contingit ex cauſa naturalia, & quandoque dæmonis opera, num. 3.

Dæmones vim habent humani corporis humores perturbandi, num. 4.

Somniorum diuinatio, qua quis temere futuros euentus diuinare conantur, ſiue proſperos, ſiue aduerſos damnata eſt, num. 5.

Peccatũ lethale an ſit ſi quis ob ſomnia faciat aliquid, quod ſit contra leges, canones, & iura diuina grauiter, n. 6.

1 ALiter ſit diuinatio vana, & ſuperſticioſa per ſomnia ad præſciendum futura ſecundum quod ſomnia procedũt ex diuina reuelatione, vt ſomnium Ioſeph, vel ex naturali cauſa extrinſeca, ſcilicèt aëre, vel impreſſione cæleſti, vel quantum ſe poteſt virtus talis cauſæ extendere, tunc ta-
2 lis diuinatio non eſt illicita, ſecus verò vbi talis diuinatio cauſatur ex reuelatione dæmonũ vi pacti expreſſi, vel taciti, veluti ſi diuinatio ſe extendit vltra quam poſſet ex vi cauſæ naturalis, tunc eſt illicita, & ſuperſticioſa. *D. Thom. 2. 2. quæſtion. 95. art. 6. Troilus num. 13.* huic diuinationi Hiſthoici, & Platonici multum crediderũt, eis aliquid diuinatis ineſſe putantes, & hæc ſomnia aliquando fiunt, vt dixi diuinitus in pijs & in impijs hominibus, vt illud de Ioſeph, & Pharaone.

Aliquando etiam vt dixi à
4 natura contingunt ex cauſa naturali, veluti affectione, & cogitatione praua aliquarum rerũ, & affectũ, & etiã ratione humorũ prædominantiũ in corpore.

Aliqnando dæmonis opera
proueniunt, ille enim vim ha-
4 bet humani corporis humores
perturbandi, & permiſcendi,
quibus variè commixtis mul-
ta dormientibus contingunt
viſa, hanc diuinationem iura
non improbant, in quantũ per
cauſas naturales per corporis
temperiem, & affectionem, &
prædominationem humoris cõ
iectant ex varia materia ſom-
nij veluti ſi ſomnia ignea, ſignũ
bilis flauæ, ſi triſtitia, ſignum
bilis aſtræ, & ſic de alijs.

Eam verò ſomniorumidiui-
nationem iura improbant, qua
5 temerè quidam futuros euen-
tus aduerſos, vel proſperos di-
uinare contendunt, vt videbis
in multis exemplis traditis per
Azor. lib. 9. inſtit. moral. cap. 17.
hæc ergo eſt falſa, vana, & ſu-
perſticioſa diuinatio, reproba-
ta, *Leuit. cap.* 21. non augurabi-
mini, nec obſeruatis ſomnia,
Eccleſ. 34. & eſt peccatum læ-
tale, quando ob ſomnium fa-
cit quis aliquid contra leges
canones, & iura diuina graui-
ter, vel omittit ob ſomnia face-
re neceſſaria ad ſalutem, licèt
ſi non eſt tale, ſolum venialiter
peccet, & qui paſſim ſomnijs
6 vtuntur, earum obſeruatio-
ne graui periculo peccati ſe
ponunt, & ſi aliquando ſomnia,
vera appareant, ad voluntatẽ
Dei accidit, vnde non per hoc
ſomnijs eſt creden-
dũ per omnia.

DECISIO CCCCLIX.

Diuinatio per ſtellas.

SVMMARIVM.

Diuinatio per aſtra, & ſtellas dicitur Magica, numero 1.

Diuinatio per ſtellas, & aſtra eſt prohibita omni iure, diuino, Ciuili, & Canonico, numero 2.

Diuinatores per aſtra, & ſtellas dicebantur magi apud orientales, num. 3.

Diuinatio per aſtra, eſt prohibita in quantum dicantur neceſſitare liberum arbitrium, numero 4.

Diuinatio per aſtra in quantum dicuntur homines ad aliquod inclinare, non eſt prohibita, num. 5.

Inuocationes dæmoniorum expreſsè fiunt in imaginibus negromanticis, quæ ideo reprobantur, num. 6.

Aſtrologia iudiciaria, quæ fit ex ſitu, motu, & occaſu ſide-

ſyderum, & obſeruatione temporum eſt reprobata, num. 6.

Aſtrologia naturalis, quæ attētis motibus ſyderum coniectat naturalia, vt in imbribus, & pluuijs, eſt permiſſa, numero 7.

Diuinatio iuditiaria quæ per curſus ſyderum præterita oc culta prænuntiat eſt reprobata, num. 8.

Hominis temperies per aſtra coniecturari poteſt, numero 9.

Diuinatio per cauſam, quæ neceſſariò operatur ſuos effectus, permiſſa eſt, numero 10.

Diuinatio fieri poteſt per cauſſam, quæ non neceſſario, ſed libere operatur ſuos effectus, coniecturaliter tamen, non autem de certo, & præciſſe, numero 11.

Diuinatio quæ non excedit limites naturales cognicionis permiſſa eſt, num. 12.

Cauſæ, quæ non neceſſariò, ſed liberè ſe habent ad ſuos effectus ſunt ancipites, & dubiæ ad varios, & contrarios effectus, num. 13.

Deus, ſolus cognoſcit certitudinaliter effectus futuro cauſæ liberæ, num. 14.

Diuinatio quæ fit cum inuocatione dæmonum, eſt peior ea quæ fit ſine ea, numero 15.

ALia datur
ſpecies di-
1 uinationis
per ſtellas
& aſtra, quę
dicitur etiã
magica, vt
ſupra dixi,
qua per ſtellas, cum quis naſce
2 batur diuinabant Magi, &
hæc eſt omni Iure prohibita,
ciuili, canonico, & diuino.
Troillus de ſortibus num. 18. & ta-
les diuinatores dicebatur Ma-
gi, dummodo eſſent orientales
vt tres illi de adoratione Chri-
ſti, alij dicebantur Philoſophi
3 Caldeorum ſecundum *Troil-
lum ibi*, dicentem eſſe hanc di-
uinationem prohibitam pro-
pter primam, & ſecundam ra-
tionem prohibitionis diuinatio
nis, de qua ſupra, quantum ad
hoc vt aſtra dicantur neceſſita
4 re liberum arbitrium, *dicto ca-
pite 6. cum concordant.* quan-
tum verò ad hoc vt dicantur
inclinare aſtra, eſt licita ars na-
turalis, liberalis, & approbata
Paramo de origine Inquiſi. cap. 10.
num. 13. dummodo non fiunt
in ea imagines aſtronomicæ, in
5 quibus ponuntur certi caracte
res, qui naturaliter nihil ope-
rantur, & ſolo opere dæmonũ
ſortiuntur effectum, & ſic ibi
dantur tacita pacta cum dæmo
nibus, in imaginibus verò ne-
6 cromanticis expreſſe fiunt in-
uocationes dęmonum, quæ om
nes imagines ſunt illicitæ, &

reprobantur, ſecũdum *Treillum*
vbi ſupra in fine, in plurimum
hæc diuinatio per aſtra fit ex
motu, ortu, occaſu ſcitu, ſide
rum, & obſeruatione tempo-
rum, & momentorum, quibus
futuri euentus enunciantur, vel
occulta reuelantur, & hæc A-
ſtrologia eſt, quæ iudiciaria vel
diuinatrix dicitur, olim tales
diuinatores Aſtrologi dicebant
tur Mathematici planetarij &
Genethliaci qui vanam, &
falſam ſiderum profitebantur
ſcientiam, *Patet ex capite ille vos*
7 *26. q. 2. l. 2. C. de maleſi. l. ma-*
thematicis C. de Epiſcop. aud. &
etiam ex hominum ortu, & na-
turali die, & obſeruatione tem
porum, & eſt notandum quod
vt dixi Aſtrologia naturalis per
mittitur quæ agriculturæ na-
uigationi, & medicinæ prodeſt,
quia attentis ſideribus conie-
ctant naturalia veluti futuras
imbres, calores, frigores, tem
peſtates, ſerenitates, pluuias, &
ſimilia, & hæc non reprobatur
8 teſte *Sixto V. in ſua conſtitutione*
cæli & terræ.

Iudiciaria verò vt dixi diui-
natrix ſeu iudicatrix damna-
tur, quæ per ſidera aſtra, & eo-
rum influxus fortuitos rerum
euentus, & quæ libera homi-
nis voluntate peraguntur, præ
terita item, & præſentia om-
nino occulta certò prænunciat
& pateſacit, veluti furtum, ho-
micidium clam perpetratum,
9 & talis ars iure Canonico dam-
natur, *capite igitur 26. q. 3.*

Bene tamen per aſtra poteſt
Aſtrologus coniectari hominis
temperiem animi affectionem,
& inclinationem ingenium vi-
res, & robur, valetudinem bo-
nam vel malam futuram, quia
hæc naturaliter coniectari poſ-
ſunt nec damnatur per cano-
10 nes, leges, ita refert *Azor lib. 9.*
inſtit. moral.

Alphonſus tamen de *Caſtro*
de hæreſi. c. 13. Gondiçaldus de hære-
ti. c. 10. vbi latius, circa has diui
nationes concludit, quod in co
gnitione futurorum, ſi proce-
ditur à priori per cognitionem
ſuarum cauſarum, oportet di-
ſtinguere, nam aliæ cauſæ ne-
ceſſario, & ſemper producunt
ſuos effectus, & tunc cum certi
tudine futuri effectus poſſunt
præcognoſci per ſuas cauſas vt
Eclypſes ſolſticia equinoctia,
quæ per Aſtrologos præſciun-
tur, & talis prænunciatio non
dicitur diuinatio, quia non vſur
11 patur per eam, quod propriè
diuinum eſt.

Aliæ ſunt cauſæ quæ non ne
ceſſario, & ſemper producunt
ſuos effectus, ſed frequentiùs,
& tunc effectus futuri poſſunt
coniecturari per ſuas cauſas
non neceſſario, & de certò, ſed
coniectura ſola, & iſto modo
Aſtrologi prędicunt de pluuijs,
imbribus, terræmotibus, ferti-
12 litate, ſterilitate, & ſimilius,
medici etiam de morte conua-
leſcentia infirmorum, & in his
aliquando errant, aliquando
prædicunt vera, hæc etiam præ
13 nunciatio non dicitur diuina-
tio, quia non excedit limites na
turalis cognitionis.

Aliæ cauſæ nullam neceſſi-
tatem habent ad ſuos effectus,
nec ſemper nec pluries, ſed du
biè ſemper ex ſe ſunt, & anci-
pites ad varios, & contrarios
effe-

effectus; & tales cauſæ vocantur liberæ, vt ſunt homines, & Angeli, quorum effectus non poſſunt ſciri de futuro, ſine ſemper, ſiue frequenter, quia ſunt cauſæ liberæ, & ad ſuos effectùs nullā habent coactionem, & harum cauſarum effectus ſolus Deus cognoſcit cum certitudine aut prædicere valet, qui igitur vellit hæc diuinare de ſe, nisi Deo volente & reuelante vſurpabit quod ſolius Dei eſt, & talis dicitur diuinator, & hæc diuinatio ſemper eſt peccatum graue, quia contra religionem, & cultum Dei debitum, non tamen æqualis culpæ ſicut diuinatores, ſed diuerſæ, quia peior quæ piorā media adhibet, veluti incantatio ad futurorum cognitionem, & ſic inuocatio dæmonum facta per Ariolos, Neromanticos, qui dæmonis inuocatione vtuntur.

14

15

Alij ſine inuocatione dæmonum futura prædicunt, vt augures, chiromantici, ſortilegi, diuinatores (vt diuiſores, & conſultorij excipiantur) & ſic diuinatio quæ dæmone iubatur, eſt peior alia, quæ ſine eo fit alio modo.

DECISIO CCCCLX.

Diuinatio per conſultationem dæmonis, & aliæ reprouatæ.

SVMMARIVM.

Diuinationes in quibus interuenit baptiſmum viui ſiue mortui, indubitanter ſunt damnatæ, num. 1.

Sacramentis abuti ad diuinationes exercendas, & maleficia, ſine hæreſi non fit, numero 2.

Effundere praces ad idola, ad incantiones hæreſis eſt, numero 3.

Inuocatio dæmonis ſi fiat ad hoc vt quis ſciat per dæmonem ea, quæ ab ipſo cognoſci poſſunt, non eſt hæreſis, ſed inducet peccatū grauiſſimum, numero 4.

Sortilegia poſſunt ex pura malitia, & ex induſtria ſine vllo errore intellectus, & per conſequens ſine hæreſi exerceri, num. 5.

Hære-

Deciſio CCCCLX.

Hereticus eſt qui à dæmone ſcire vellet, quæ à dæmone præcognoſci non poſſunt, numero 6.

Credere quod dæmones præſcire poſſunt futura, quæ pẽdent à libera hominum voluntate, hæreſis eſt, num. 7.

Diuinatores interrogari debent de ſcientia, & poteſtate dæmonum, num. 8.

Deus Solus ſcit corda hominum non dæmon, num. 9.

Hæreſis eſt, dicere daemonem poſſe ſcire ſecreta cordis, numero 10.

1 Deinde aliquæ diuinationes hæreſim ſapiunt ſine dubio, vt ſi in eis mortuus baptizetur ſecundum Macioniſtas hæreſes, modo quo viuus,
2 ſi puer baptizetur (ſecundum Anabatiſtas, & eſt hæreſis ſicut ſuperior) ad habendum reſponſum ſortium emiſſarum, abuti ſacramẽtis ad maleficia (quod fatetur, qui eis abutitur, alias non vteretur illo) & ad incantationes exercendas, vel coram idolis præces effundere ad in-
3 cantationes, hæc ſine hæreſi non fiunt, & his ſimilia, *Caſtro de hæreticis fol.* 69. nam ex abuſione ſacramentorum oritur vehemens hæreſis ſuſpicio, quia præter irreuerentiam factam ſacramento, eo abutendo, merito creditur, illum opinari ſacramentum ad maleficia valere, quoniam ſi hoc non crederet, non vteretur illo ad maleficij perpetrationem, & hoc ſentire, eſt hæreſis, *Caſtro vbi ſupra.*

Si autem hæc inuocatio dæ-
4 monis fieret ad hoc, vt quis per dæmonem ſciret ea, quæ ab eo cognoſci poſſunt veluti authorem maleficij, & vbi latet, & effectus, quos neceſſario ſuæ cauſæ producunt, licèt peccaret grauiſſimè, non eſſet hæreticus, quia ſicut alia peccata per malitiam puram, & ſine vllo errore & ignorantia, ſed ex induſtria committi poſſunt ſic ſortilegia, & auguria, & aliæ
5 diuinationes poſſunt, ex pura malitia, & ex induſtria ſine vllo errore intellectus, & per conſequens ſine vlla hæreſi exerceri, ſi vero quis per dæmonem ſcire, vellet quæ à dæmone præcognoſci nõ poſſunt veluti quæ ab hominis arbitrio pendent, hæreticus præſumeretur, quia hoc ſoli Deo competit, *Caſtro fol.* 70. & de talibus inuocationibus dæmonum ad
6 ſciendum iſta, quæ ſciri non poſſunt, loquuntur *capite Epiſc.* 36. *q.* 5. *canon. obſeruatis* 26. *q.* 7. qui præſumãtur hæretici, quia dæmones ad illa non inuocarent, niſi crederent dæmones illa præſcire, & aliter ſentire de dæmonibus eſt hæreſis manifeſta, *Caſtro vbi ſupra*, in primo caſu non cognoſcit Inquiſitor de iure antiquo, §. *ſanè, capite ac-*
7 *cuſatus de hæreticis in* 6. in ſecundo veró caſu ſic, licet hodie poſſit

poſſit ex conſtitutione Sixti V.
& debent tales diuinatores ſe-
8 cundum *Caſtro* interrogari de
poteſtate & ſcientia dæmonis,
& ſi credit illum poſſe talia fu-
tura ſcire, & corda hominum,
(ſolus enim Deus iſta poteſt
ſcire ſecundum ſcripturam, tu
domine qui corda noſcis) præ-
ſumendus eſt hæreticus, quia
9 dicere dæmonem poſſe ſecre-
ta hominum ſcire eſt hæreſis,
alias non, niſi factum præſum-
ptionem hæreſis inducat, vt in
caſibus ſupra dictis, quæ licet
hereſim non concludant, cum
10 in facto, non in intellectu con-
ſiſtant, prçſumptionem tamen
inducunt vehementem.

DECISIO CCCCLXI.

Qui propriè ſortilegi, & & quæ ſortes illicitæ, & quæ licitæ.

SVMMARIVM.

Sortilegi dicuntur à ſorte, num. 1.

Sortilegi qui ſint, num. 2.

Sortilegium largè, & impropriè comprehendit omnem artem maleficam, num. 3.

Sortes quædam ſunt licitæ, & diuinæ, quæ fiunt neceſſitates cauſa, num. 4.

Recurritur ad Deum ſecundum leges, & Canones, vbi non ſupereſt humanum auxilium, num. 5.

Sortes illicitæ dicuntur, quæ fiunt per magicas incantationes, nu. 6.

Sortes quæ fiunt dæmonis auxilio de ſe ſunt malæ, & reprobatæ, num. 7.

Sortilegium largè, & impropriè quod dicatur, numero 8.

Sors diuiſoria in litibus dirimendis, & ſuper diuidendis bonis communibus, & in electionibus officiorum ſecularium permiſſa eſt, numero 9.

Sors diuiſoria in electionibus officiorum, & dignitatum eccleſiaſticarum non eſt permiſſa, num. 10.

Sors conſultoria qua diuina voluntas exquiritur, permiſſa eſt, num. 11.

Sors diuinatoria, qua aliqui vtuntur vt futura prænuntient, reprobata eſt, nu. 12.

Ex ſu-

Deciſio CCCCLXI.

EX ſuperio
ribus ſequi
tur, quod
propriè lo
quēdo ſor
tilegi, qui
à ſorte di-
cuntur, ſunt qui ſub nomine
fictæ religionis per quaſdam
(quas vocant Apoſtolorum, &
ſanctorum ſortes) diuinationis
2 ſcientiam profitentur, aut qua-
rumcunque ſcripturarum inſ-
pectione futura promittunt, ita
Grill. de ſortilegijs q. 2. numero .. 1. Troilus vbi ſupra, capite ſortilegij
26. *q.* 1. alias dicuntur qui a-
liquid faciunt vt eius euentu
conſiderato aliquid occultum
vel futurum innoteſcat, vel
reueletur in ſortibus alearum,
Rotè Phitagoricè cartarum ta-
xillorum, & aliarum ſimilium
ſortium: ſed latè & impropriè
3 vt dixi ſupra de maleficio, com
prehendunt omnem artem ma
leficam, & magorum omnes
maleficas artes, & ſuperſtitio-
nes, Perſe fuerunt inuentores
ſortilegij, & eſt ſciendum, quod
ſortes aliæ ſunt licitæ, veluti di-
uinæ, quæ fiunt neceſſitatis cau
ſa, vt ſi contendatur de electio
ne aliquorum, & eſſet paritas
4 in omnibus, ſorte dirimi expe-
dit, exemplo *Mathiæ c. quod au-
tem ſortes c. non exemplo* 26. *q.* 2.
cum enim non ſupereſt huma-
num auxilium recurritur ad
diuinu,m ſecundum canones,
& leges, *Gloſſa in dicto capite,*
5 *quod autem*, & ob id ſolet dici
quod ſit iudicatio diuinæ vo-
luntatis in ambiguitate hu-
mana.

Illicitæ verò ſunt quæ fiunt
per Magicas incantationes, vel
6 ad inquirendum occulta, *dicto
capite his qui eadem diſt. & tota q.
3. & 4.* & inter omnes ſortes
ſciendum eſt, quod illæ ſortes,
quæ fiunt dæmonis auxilio ſūt
de ſe malæ, & prohibitæ, *tota
illa quæſtione* 1. 2. 3. 4. aliæ verò
7 licèt ex ſe malę nō ſunt, tamen
prohibentur propter illas duas
rationes, de quibus ſupra, &
etiam propter tertiam ne ſcili-
cet ſub ſpe diuinationis ad an-
tiquos idolatrīæ cultus homi-
nes redirent, *dicto capite ſors* ſed
quia vt ſentit *Gloſſa in dicto capite
quod autem*, latius in hac ma-
teria ſumitur ſortilegium per
ſacros canones, & ſupra de
8 maleficio, ideò dic quod lar
ge, & impropriè ſortile-
gium, & ſortilegius dicitur
ille, qui diabolicam religionem
profeſſus eſt, & noxia quæque
ſuperſtitioſa, aut eluſoria dę-
monis inſtitutione componi-
tur, & hæc profeſſio duplex eſt
vna tacita alia expreſſa, aduer-
tendo, quod non loquimur de
9 ea ſortis ſpecie quæ dicitur di-
uiſoria, qua vtuntur homines,
vt ſciant quid cuique in caſu
dubio tribuatur in controuer-
ſijs, & litibus dirimendis, &
ſuper diuidendis aliquibus re-
bus communibus: & hæc in om
nibus rebus, honoribus, digni-
tatibus ſæcularibus permittitur
tota cauſa 26. *q.* 1. 2. & 3. ve-
10 luti cum duo ſunt æquè idonei
ad aliquod munus ſorte dirimi-
tur, & etiam hæreditas, hoc
genus ſortis nec iure naturali,
nec diuino interdicitur, in ele-
ctionibus verò dignitatum, &
officiorum eccleſiaſticorum re

pro-

Google

probatur, *capite Eccleſia de ſortibus*, & hoc ne minus idoneus ſeca ſorte eligatur, & ne ſors quę ſeca eſt, in eccleſijs locum habeat, *Azor lib. 9. inſtit. c. 24.*

11 Neque etiam loquimur de alia ſpecie ſortis quæ dicitur conſultoria qua diuina voluntas exquiritur, vt ſciatur quid faciēdum, quid cauendum, & hac ſorte vſi ſunt Apoſtoli, vt illud de Ionata filio Saul, ſorte deprehenſo, & de Iona Propheta, ſorte etiam deprehenſo, & hæc non improbatur ſi fiat debito modò, veluti cum neceſſitate, & cum debito Dei cultu, & non ad ſubtiles, & vanas res, imò ſi hæc non obſeruentur in ſortibus etiam diuiſorijs non erunt licitæ, etiam, item in conſultorij peccatum eſt, ſi per ſortem à dæmone ſpectetur euentus, ſi à dæmone conſilium petatur,

12 Solum ergo loquimur de ea ſortis ſpecie quæ dicitur diuinatoria, qua aliqui vtuntur, vt futura prænuntient, & occulta reuelent, veluti ſi modo ſic vel aliter tabula carta faua decidāt futuri rerum euentus aduerſi, vel proſperi prædicuntur, hoc genus ſortis iure canonico prohibetur, quod ex gentilibus traxit originem, gentes eius dæmonis fraude deceptæ ſorti bus temere hoc, aut illo modò cadentibus diuinitatis aliquid ineſſe crediderunt, aut ſaltem fortunæ ac temerariæ ſorti multa tribuerunt, prohibentur iſtæ ſortes (licet de ſe malæ nō ſunt) ne per eas ad cultus idilotratiæ gentes redirent, *Azor cap. 21. Caſtro de hæreticis. c. 13. pag. 69.*

DECISIO CCCCLXII.

Quid ſub verbo ſors contineatur.

SVMMARIVM.

Verbum noxia comprehendet maleficū amatorium, numero 1.

Maleficium amatorium de ſe non eſt potens ad alliciendum amorem puellæ ad certam perſonam, nu. 2.

Virtutes herbarum poſſunt inflammare ad concupiſcentiam, ſed non ad certam perſonam, num. 3.

Dæmon expreſſè vel occultè ad verba vel pocula, euocatus ſolet humores commouere, & concupiſceutiam, & poteſt imprimere imagines illius, quem ad amandum intendit, nu. 4.

Venefica ſors vel malefica dicitur qua morbi, & infirmitates cauſantur corporibus humanis, num. 5.

Maleficium non ſolùm fit facto, & compoſitione veneficā, ſed etiam verbis, nu. 6.

Male-

Deciſio CCCCLXII.

Maleficia amatoria veniunt ſub nomine ſortilegij, numer. 7.

Sortilegij nomine non ſolum diuinatio ſed etiam maleficia amatoria, & venefica continentur, num. 8.

Diuinationes propriè veniunt ſub nomine ſortilegij, numero 9.

Diuinatoria proprie comprehenditur ſub verbo eluſoria, numero 10.

Diuinatio fit aliquando per inuocationem dæmonum, aliquando per ſolam conſiderationem diſpoſitionis alicuius rei, num. 11.

Superſtitioſa verbum comprehendit ſortilegia, quæ veniũt ad ſanandos maleficiatos, numero 12.

Redeundo ad definitionẽ ſortis diuinatoriæ latè, & impropriè ſumptam in ea continentur omnes ſpecies ſortilegiorum, *Gril. de ſortilegijs q.* 3. *&* 2.

1 Primo ſub verbo noxia, continetur ſpecies amatoria, & venefica.ſeu maleficum amatorium, & veneficum, amatoria eſt, quando ad prouocandum alicuius animum ad libidinem datur aliquid, de quo per *Grill. q.* 2. & in hoc eſt ſciendũ, quod pocula amatoria, & carmina
2 amatoria, quæ philtra nuncupantur, non ſunt de ſe potentia ad alliciendum, & inflamandum amorem puellæ vel viri ad certam perſonam hanc, vel aliam certam perſonam, hoc enim eſt impoſſibile, *Azor lib.* 9.
3 *inſti. moral. c.* 26. bene tamen virtutes herbarum, lapidum & rerum naturalium poſſunt inflammare concupiſcentiam alicuius ad actum venereum, ſed non ad hanc vel aliam certam perſonam, & minus carmina, & verba, ſed Demon expreſſe vel occulte ad verba vel pocula euocatus ſolet humores commouere ad concupiſcentiam, & poteſt imagines
4 imprimere illius, quem ad amandum intendit, & ſic puella vel vir frequenti memoria, & recordatione illius ducitur ad illius amorem, & ſic tentat dæmon pudicitiam hominum.

Venefica verò, vel malefica
5 ſors eſt perquam mala, infirmitates, & morbi cauſantur corporibus humanis, ex quibus vel citò vel paulatim moriuntur corpora humana, *Grill. nu-*
6 *mero* 3. & non ſolum hoc maleficium fit facto, & compoſitione venefica, ſed etiam verbis, nam quandoque ſola carminis potentia interimit abſque vllo veneno, *Gril. q.* 2. *num.* 4. & in-
7 tellige ſub nomine ſortilegij venire maleficia omnia amatoria, & venefica, latè loquendo ſecundum *Caſtro de hæreticis cap.* 15. *fol.* 82. & ſic accipitur in capite accuſatus §. *ſane* latè loquens.

Digitized by Google

loquendo,quia ibi poſt diuina
tiones ponit ſortilegia, & ſic
ſub hoc nomine ſortilegij, non
ſolum diuinatio,ſed etiam ma-
leficium continetur,aliàs enim
attenta propria ſignificatione,
9 ſolum veniunt diuinationes,*ſe-
cundum Yſidorum in capite ſortilegij
26. q.1. Caſtro vbi ſup.*

Sub verbo eluſoria contine
10 tur diuinatoria ſpecies,quæ eſt
propria ſpecies ſortilegij, *Grill.
de ſort. q.2. num.1.* & hæc ſole-
bat fieri per elementa, vt ſupra,
& etiã alijs modis, quare ſciē-
dum eſt, quod diuinatio fit ali-
quando per inuocationem dæ-
monum,& pertinet ad Necro-
manticos, aliquando per ſolam
11 conſiderationem diſpoſitionis,
vel motus alterius rei,quod per
tinet ad augures,aliquando dũ
facimus aliquid,quo ſequto ali
quid occultum innoteſcat, hoc
pertinet ad ſortes, & hæc duo
vltima fiunt tacita dæmonum
inuocatione, & ſub quolibet
iſtorum continentur plures ſpe
cies, *vt per Gril.q.2.num.7.*

Sub verbo ſuperſtitioſa ſor-
12 tilegia veniunt, quæ fiunt ad ſa
nandos maleficiatos, *l. nemo, l.
nulli,l.eorum,C.de maleſi,& Mathe.
c. 2. de ſortil. c.ſortes 26. q.5.* &
poteſt hæc ſpecies cadere pro-
priè ſub prima, & verbo noxia,
& etiam eſt hæc ſpecies, quan-
do magiſtri huius maleficæ ar-
tis maleficiatos, & infirmos ar-
te malefica curant, & ſanant,
quod licèt de iure ciuili non eſ
ſet prohibitũ,vt ſupra,canonico
tamẽ prohibetur, *vt ſup.Grill.q.2
n.5.*de his ſortilegijs,&eorũ ſpe
ciebus tota cauſa 26.q.12.3.4.5
vbi omnes ſpecies referuntur.

DECISIO CCCCLXIII.

De ſortilegijs quæ non ſapiunt hæreſim.

SVMMARIVM.

Sortilegia omnia hæreſim nõ ſapiunt,nu.1.

Auguria, auſpitia, & ſimiles licèt de ſe ſint prohibita, non tamen ſapiunt hæreſim, numer.2.

Inquiſitores ſolum cognoſcunt de ſortilegis, & diuinationibus, quæ ſapiunt manifeſtam hæreſim,num.3.

Inquiſitores cognoſcunt de maleficis, & diuinatoribus circa aras idolum preces emittentibus, vel ſi colunt dæmones, num.4.

Inquiſitores cognoſcunt de hijs qui offerunt dæmonibus ſacrificia eos adorando, numer.5.

Inquiſitores de inuocantibus dæmonem cognoſcunt, num.6.

Qualitas hæreſis manifeſtè requiritur, vt de ſortilegio cognoſ

Decisio CCCCLXIII.

catinquiſitor, nu.7.
Sortilegia in quibus abutuntur Sacramentis ſortilegi, pueros baptizando, hæreſim ſapiunt, nu.8.
Hæreticus eſt pertinaciter exercens vſum diuinandi futura, num.9.
Sortilegia, quæ fiunt ad ſciendũ, vel faciendum, quæ ſoli Deo competunt, hæreſim ſapiunt, num.10.
Inuocans dæmonem ad tentandum pudicitiam mulieris, non eſt hæreticus, num.11.

1 EX ſuperioribus conſtat quod non omnia ſortilegia, & diuinationes, & maleficia ſapiunt hæreſim, *Gemi. conſ.* 54. *Old.* 210. *c. accuſatus, §. ſanè*
2 *de hæreticis in 6. & ibi Fran. num.1.*
nam quæ fiunt citra pactũ obſcequiale cum dæmone tacitum, vel expreſſum, veluti auguria auſpicia, & ſimiles diuinationes (licèt ſint prohibitæ) non ſunt hæreſes, & ob id diſponitur à iure canonico *in d. §. ſanè*, quod Inquiſitores hæreſis ſolum cognoſcant de illis ſortilegijs, & diuinationibusque cõtinẽt, vel ſapiunt manifeſtam hæreſim, & ſic non ſolũ hæreſim, ſed manifeſtam, non aliàs, ea ratione, ne aliàs in omnibus ſortilegijs oc
3 cupati diſtrahantur à negocijs fidei, vt ibi habetur, & ſic requiritur qualitas manifeſtæ hæreſis, vt inquiſitor cognoſcat, ve-
4 luti, quando iſti ſortilegi malefici, & diuinatores circa aras idolorum nefarias præces emittunt, quos Ariolos appellamus, vel aliter colunt venerantes
5 dæmones, vt infra dicam.
6 Vel ſi ſacrificia offerunt dæmonibus, eos adorando, *gloſ. verbo ſaperent in d. §. ſanè. ſecundum Oldrad. conſ. 210. 208. vbi ita intelligit dictam gloſſam in verbo ſacrificia offerre*, vt intelligatur de inuocatione dæmonũ in ordine ad adorandum eos, nam tunc ſapit hæreſim, *Franc. ibi 2. circa dictam gloſſam*, ſecus ſi ad tentandum pudicitiam ea fierent per modum imperij, *Oldra. 210.* idẽ ſi conſulantur dæmones, & eorum reſponſa recipiantur, *capite his qui 26. q. 2. canone ergo 26. q. 4.*

Idem ſi quis propter ſortes exercendas aſſociat ſibi hæreticos, vt faciant prædicta cũ corpore, vel ſanguine Chriſti, vel ſi quis in ſortibus, vt poſſit habere reſponſa, puerum rebaptizat, & his ſimilia, *ita gloſ. ſaperent in d. §. ſanè.*

Idem ſi quis inuocet dæmones, non vt adoret, & præſtet eis cultum flectendo genua, & humiliatione, ſed etiam vt ſciat futura, quæ dæmon certo ſcire non poteſt, veluti quæ ab hominis libero arbitrio pendent, *Oldra. 210. Germi. 54.*

Vel ſi quis eos inuocet, putans eos poſſe facere id, ad quod inuocat ex eorum poteſtate actiua, cum non poſſint, *Germi. vbi ſup.* quia tunc attribuit

crea-

Google

creaturæ, quod ſolius Dei eſt,
7 *G.rai.ibi c.Epiſcop.26.q.5.Frã.1.2*
in his enim caſibus,& ſimilibus
tanquam in hæreſi manifeſta,
cognoſcit Inquiſitor, *ita Gemi. vbi ſupra, & Oldra.* veluti ſi
inuocet dæmonẽ ad ſciendum
futura, quia datur ei, quod eſt
creatoris, vel ſi inuocetur ad
mutandam ſpeciem creaturæ,
vel ſimile, quia ſolus Deus po-
teſt, *d.conſ.54* & idem quocunq;
modo promitat quis dæmoni
reuerentiã, cultum, vel illa ne-
gare Chriſto, vel conculcatio-
nem Crucis, nam erit hæreti-
cus, vt dixi ſupra,& etiam in ca
ſibus ſequentibus.

8 Veluti ſortilegia. & diuina-
tiones, in quibus aliqui imagi-
nes baptizant, pueros rebapti-
zant, ſubfumigant caput defun
cti, vel rebus ſpiritualibus, vel
9 ſacramentalibus abutũtur, hęc
enim ſapiunt hęreſim cõtinent
verò hereſim manifeſte diui-
nationes, in quibus inuocant
demones, vel conſulunt eos, ſa-
crificia offerendo, cultum ali-
quem præſtãdo humiliatione,
vel aliàs in obſequium, honorẽ
& reuerentiam illorum, vel ſi
quis ſe tradit dæmoni, qui fidẽ
abnegat. qui eorum ſcripta no
mina honoris, & cultus cauſa
deferunt, hij ſunt hæretici, vn-
de de his *Caſtro de hæreticis c.13.*
vbi quãdo diuinationes ſapiunt
hæreſim, vel non, qui ſortibus
eo animo vtitur, vt ſciat futura
credens,& fidem adhibens ſor
tibus cum pertinacia, hęreticus
eſt, *Decian.lib.5.c.27.fol.241. to-
mo 1. Gondizal.de hæreticis,q.9.10
num.6.in §.ſanè.*

10 Qui pertinaciter exercet
vſum diuinandi futura, eſt hæ-
reticus,& etiam qui pertinaciter
aſſerit, diuinationem non eſſe
prohibitã, eſt hæreticus, *Decia.
vbi ſupra, verſ.121.Fran.Exquibus.
de fide catholica,c.18.* dicens quod
qui aſſerit, vſum diuinandi non
eſſe prohibitum ab eccleſia,
vel contra id facit pertinaciter,
eſt hæreticus, cum dicat, vel fa
ciat contra id, quod tenet ec-
cleſia, quæ dictat, hoc ſolius
Dei eſſe, *Gondizalbus vbi ſup.* &
qui credit, aſtra poſſe cogere,
Decian. vbi ſup.fol.242.

Et quãdo ſortilegia fiunt ad
11 ſciendum, vel faciendum ea
quæ ſoli Deo ſunt reſeruata,
veluti futura perfectẽ ſcire, ho
mines creare, & ſimilia, ſcire
ſecreta cordis humani, quæ nõ-
dum proſilierunt extra, hæ cũ
ſoli Deo competant, ſi dæmo-
ni, vel alteri creaturæ tribuan-
tur, eſt hæreticum, *Guil.de hæreti
cis q.10.*

Vbi autem quis inuocaret
dæmonem ad tentandum pudi
ciciã mulieris, tunc cum inuo-
caret ad id, quod eſt propriũ
ipſius, ſcilicet tentare, non ſa-
peret hæreſim, *Oldra. vbi ſup. dan
ti, & Fran. in d.§.ſanè, Gemi. vbi
ſup.* ſi tamen inuocet imperãdo,
non adorando, vt ſupra *Gemi.
& Oldra.* ſimiliter dare, vel ſer
uare pocula amatoria, vel ima
gines facere ad tentandam pu
dicitiam mulieris, non ſapit hæ
reſim, *Oldra. vbi ſup.208.2.10.79*
vbi ponit de pluribus, an ſapi
ant hæreſim, *vide DD. in §.
ſanè, & in ſuperio-
ribus.*

DECISIO CCCCLXIIII.

De qua hæreſi cognoſcat Inquiſitor.

SVMMARIVM.

HÆreſis qualitas manifeſtè requiritur, vt Inquiſitor de iure cognoſcat, de iure, n. 1.

Iudex cognoſcit, an ſua iuriſdi-ctio ſit, vel non, n. 2.

Iuriſdictionem habere iudicem ordinarium in dubio dicitur, & præſumitur, num. 3.

Iudex cognoſcit de manifeſto, licèt reuocetur in dubium, numer. 4.

Manifeſtum pro notorio, vel euidenti ſumitur, num. 5.

Teſtium probatione, quod non eget, manifeſtum dicitur, numer. 6.

Probationes aliquas ſi neceſſe ſit Inquiſitori recipere, quia eſſet dubium an ſaperet manifeſte hæreſim, non poteſt cognoſcere, num. 7.

Probationes in notorio non exi-guntur, nec requiruntur, numer. 8.

Sortilegia, diuinationes, & ma-leficia ſi vehementi præſumptione hæreſim ſapiant, ſuf-ficit ad hoc vt Inquiſitor cognoſcat, nu. 9.

Hæreſis non in operatione exteriori, ſed in errore intellectus conſiſtit, num. 10.

Pontificio iure antiquo attenta qualitas manifeſtæ hæreſis requirebatur ad hoc, vt In-quiſitor cognoſcere poſſet, n. 11

Sortilegia, & diuinationes hæreſim ſapiunt, nu. 12.

Diuinationes in quibus dæmones inuocantur, vel conſulũtur, oblato eis aliquo in vim reſpectus, & humiliationis ſacrificio, manifeſtam hære-ſim continere dicuntur, n. 13.

Dæmoni ſe ipſos tradentes fidẽ abnegando, in hæreſim incurrunt, nu. 14.

Dæmones inuocantes, & conſu-lentes ſacrificiaque in ſignũ obſequij ipſis offerentes, eo-runque nomina cultus cau-ſa deferentes, omnes hij, vel vt hæretici, aut ſaltim vehementer ſuſpecti ab In-quiſitoribus puniri poſſunt, num. 15.

Hæretici, vel at minus de hæreſi ſuſpecti reputantur innocãtes dæmones ad ſciendum futura, vel occulta, licèt nil de ſuperioribus faciant, n. 16

Dæmones cõſulere vt amicos, ſocios, & peritiores, manifeſtã hære-

hæreſim non includit, numer. 17.

Inuocatio, & conſultatio dæmonum licèt hæreſim non contineat, vehementi tamen præſumptione hæreſim ſapit, numer. 18.

Inquiſitor de vehementi præſumptione, cognoſcit numer. 19.

Sortilegi, & diuinandi artibus, vt Aſtrologia, Mathematica, & alijs vtentes, ab Inquiſitoribus puniuntur, num. 20. 21. & 22.

Conſtitutio puniendi artes diuinatorias exercentes, vbicunque admittitur, & poterunt Inquiſitores contra quoſcumque tales artes exercẽtes procedere, n. 23.

Libros quoſlibet Aſtrologiæ iudiciariæ, ſortilegij, & diuinationum habentes, & legẽtes per Inquiſitores ſuo arbitrio puniri valent, nu. 24.

Sortilegij appellatione omnis magica ſuperſtitio, ſeu omnis vana magorum præſumptio venit, num. 25.

Diuinationum gradus quantũ ad mores attinet, ſpecie non differunt, num. 26.

Diuinatio genus eſt, pluresq; ſpecies ſub ſe continet, quarum multæ recenſentur, nu. 27.

1 IAm ergo requiritur
qualitas manifeſtę
hæreſis, vt Inquiſi-
tor de iure cog-
noſcat, vnde ſi re-
uocetur in dubium, ſit hæreſis,
vel non, nõ cognoſcit. *Fran. vbi
ſupra num. 3. gloſ. manifeſtè*, & li-
cèt aliàs iudex cognoſcat, an
2 ſua ſit iuriſdictio, & in dubio di
citur iuriſdictionem habere,
l. ſi quis ex aliena, ff. de iudi.
illud procedit in ordinario, ſe-
cus verò vbi requiritur, quod
manifeſtè appareat, *ſecundum di-
3 ctam gloſſam*, & idem eſt, in quo-
cunque iudice, qui non cognoſ
cit, niſi de manifeſtis, ſi verò ſit
manifeſtum cognoſcit, licèt re
uocetur in dubium, *Fran. vbi
4 ſupra gloſ. in c. 1. de offi. delega. in 6.
DD. in dicto §. ſanè*, vbi ſumitur
manifeſtum pro notorio, vel
euidenti, *vt in capite manifeſtè
2. q. 1. c. cum olim de verborum ſignis*,
& tunc illud dicitur manifeſtũ,
quod non eget probatione te-
5 ſtium, & quod nulla poteſt ter-
giuerſatione zelari, *capite tua, ca
pite inſtra de cohabi. cle. & mulier.
vbi ſupra, verb. 2. modo gloſſæ ſa-
perent, gloſ. manifeſtè in d. §. ſanè*, ſe
cundum quas ſi eſſet neceſſe
6 Inquiſitori recipere aliquas
probationes, quia eſſet dubiũ
an ſaperet manifeſtè hæreſim,
tunc non cognoſcit, & ſic illud
manifeſtè ſumitur pro notorio,
in quo probationes non requi-
runtur, ſed eſſet tale, quod ex
7 ſui apparentia nõ poſſet aliquã
tergiuerſatione zelari, quin ma
nifeſtè hæreticus appareret, vt in
exẽplis ſupradictis, hodie tamẽ
8 abſolute cognoſcet Inquiſitor
per motũ propriũ Sixti V. *Caſtro*

tamen hæreticis, *c.* 15. *fol.* 81.
in fine, dicit, quod ſi ſortilegia,
& diuinationes, & maleficia
ſapiunt hæreſim vehementi
præſumptione, illud ſufficeret,
&cognoſcetInquiſitor,quia ſor
tilegium, & maleficium ſape-
10 re hæreſim ad effectum illius
textus, idem eſt, quod præbe-
re vehementem hæreſis præ-
ſumptionem, nam aliàs non vi.
detur quomodo ſortilegium,
aut maleficium, quod conſiſtit
in operatione exteriori, poſſit
ſapere hęreſim, cum hæreſis nõ
in operatione exteriori, ſed in
errore intellectus conſiſtat, *Ca-
ſtro de hæreticis*, *cap.*15.*fol.*82.*pa
gin.* 2.

Sed hoc omne de qualitate
11 manifeſtæ hæreſis procedit de
iure canonico antiquo, eo
enim attento, niſi concurren-
te illa qualitate, non cognoſce-
12 bat Inquiſitor, ſapiunt tamen
hæreſim ſortilegia, & diuinatio
nes, in quibus aliqui imagines
baptizant, pueros rebaptizant
ſubfumigant caput defuncti,
vel rebus ſpiritualibus, & ſacra
mentalibus abutuntur.

13 Continẽt verò hæreſim diui
nationes manifeſtæ, in quibus
inuocantur dæmones, vel cõſu
lunt eos, ſacrificia offerendo, &
14 cultum aliquem præſtando hu
miliatione, reuerentia, vel aliàs
in obſequium, honorem, & re-
uerentiam illorum, idem ſi ſe
ipſos tradunt dæmoni, qui fi-
dem abnegant, qui eorum no-
mina honoris, & cultus cauſa
15 deferunt, hij omnes, vel vt hæ
retici, aut ſaltim vehementer
ſuſpecti poſſunt ab Inquiſitori
bus puniri, §.*licèt*, *c. accuſatus de*
16 *hæreticis in 6.*& tales ipſo iure af-
fecti ſunt his pœnis, quibus ca-
nones, & iura hæreticos, & de
hæreſi ſuſpectos ſubiectos eſſe
voluerunt, & idem quando in-
uocant dæmones ad ſolum ſciẽ
dum futura, vel oculta (licèt ni
hil de ſuperioribus faciant) cõ
17 ſulendo eos, vt ſotios, amicos,
& peritiores, quia licèt hoc nõ
contineat, vel ſapiat manifeſtè
hæreſim, *ſecundum Azor li.*9.*inſti.
moral. q.* 26. *pag.*89. *ver. ſed quid
ſi dæmones tom.*1. *& per conſequens*,
ſecundum eum, de his non cog
noſcit Inquiſitor de iure anti-
quo, ſed de iure nouo Pontifi-
cio poterunt ex conſtitutione
18 Sixti V. vt dicetur, ſed ego pu-
to, quod etiam de iure antiquo,
quia hęc inuocatio, de qua pro
ximè, licèt non cõtineat ſapiat,
&concludat hæreſim probatã,
ſapit tamen hæreſim vehemen
ti præſumptione, & hoc ſufficit
vt concluditur infra, de qua ſuſ
pitione vehementi cognoſcit
Inquiſitor, licèt non de leui, *Ca
ſtro de hæreticis c.*15.*fol.*81. *verbo*
19 *deinde, hodie tamen conſtitutione Sex
ti V. incipienti, cœli & terræ*, *&c.*
Vbi omnibus ordinarijs, & etiã
Inquiſitionibus dat in toto or-
be facultatem inquirendi, &
20 animaduertendi in omnes ſorti
legos, & diuinandi artibus vtẽ
tes, dicit enim, vt tam contra
Aſtrologos, Mathematicos, &
alios quoſcumque dictæ iudi-
ciariæ Aſtrologiæ artem (præ-
terquam circa agriculturã, na-
21 uigationem, artem medicam)
in poſterum exercentes, aut fa
ciẽtes iudicia, & natiuitates ho
minum, quibus de futuris con-
tingentibus ſucceſſibus fortui-
tis,

Digitized by Google

tis,fortuitiſq; caſibus,aut actio
nibus ab humana voluntate
pendentibus aliquid euenturũ
affirmare audent,etiam ſi id ſe
non certo affirmare aſſerant,
aut proteſtentur, & etiam con
tra alios vtriuſque ſexus,qui ſu
pradictas damnatas,vanas,fala
ces, & pernicioſas diuinandi
artes,ſiue ſcientias exercuerit,
quiue illicitas diuinationes,ſor
tilegia, ſuperſtitiones,venefi-
22 ca, incantationes, ac præmiſſa
deteſtanda delicta faciunt, aut
in eis ſe intromittunt, cuiuſ-
cunque dignitatis,gradus, &
conditionis exiſtant, tam ordi
narij omnes, quam Inquiſito-
res, etiam ſi in pleriſque ex
his caſibus antea non procede
bant,aut procedere non vale-
bant inquirant, & procedant,
atque eos pœnis canonicis, &
alijs ſuo arbitrio puniant,vt ibi
& ſic vbicumque hęc conſtitu
23 tio fuerit vſu recepta,poterunt
Inquiſitores inquirere contra
omnes,qui ſuperſtitioſam quã-
libet diuinãdi artem exercent,
aut diuinationibus vanis vtun-
tur:licèt iure communi canoni
co attento non poſſent ſe de
his intromittere, niſi vbi hære-
ſim ſaperent, aut redolerent
manifeſtè, & hoc caſu ſunt ex-
communicati ipſo iure, ſi ve-
rò non ſapiant hæreſim ma-
nifeſtè, non ſunt excommu-
nicati ipſo facto,ſed poſſunt ex
communicari, *capite ſi quis 26.q.*
24 *5. Azor q. 26. verb. quæres, fol. 899
tom. 1.* imo habentes,& legentes
hos, & alios quoſlibet libros
Aſtrologiæ iudiciariæ, ſortile-
gij,& diuinationum poſſunt pu
niri ſuo arbitrio per Inquiſito-
res, imo ſunt excommunicati,
25 niſi eos comburant in totũ, vel
ex parte, *Azor lib. 9. inſtitutionum
moralium pag. 899. ver. 5.*

Sors licèt late loquendo, *vt
in c. quod autem 26. q. 1.* ius cano-
nicum loquitur de ſortibus, ac
cipiatur,vt appellatione ſortile
gij veniet omnis magica ſuper
26 ſtitio, ſeu omnis vana Magorũ
perſuaſio,&etiam omne genus
maleficij,vt in verbo noxia etiã
*Caſtro de hæreticis, c. 15. pag. 81. in
fine, Azor de inſti. moralium lib. 9.
c. 21.* imo quantum ad mores
attinet, omnes diuinationum
gradus non differunt ſpecie,ta
liter, quod in confeſſione ſin-
gulæ ſint exponendæ, cum
omnes iſti gradus eandem ha-
beant deformitatem contra re
ctam rationem, vt quis vellit
diuinare ſortibus, vel cantibus
25 auium, vel ſignis aſtrorum, vel
elementorum, *Azor c. 12.*

Tamen quia ſtrictè, & pro-
priè loquendo,ſors minus latet
& vt clarius ſpecies diuinatio-
num intelligantur,oportet no-
tare, diuinationem eſſe genus,
& habere ſub ſe varias ſpecies
ex Diuo Thom. 2. 2. q. 95. art. 3. ve-
luti obſeruatio aſtrorum,mem
brorum corporis humani, vel
aliorum animalium, elemento
rum, ſomniorum, auium mor-
tuorum,ſeu cadauerum, prodi
giorum, & portentorum
ſortium, & ſimi-
lium.

Digitized by Google

DECISIO CCCCLXV.

Sors portentorum.

SVMMARIVM.

PRodigia, & portenta aliqua, quæ præternaturæ cõmunem vſum, accidere ſolent, recenſentur, num. 1.

Portentaque præternaturæ cõmunem vſum contingere ſolent, aliquando à Deo, aliquando à dæmone, aliquando vi naturæ fiunt, nu. 2.

Dæmonum portenta, licèt vera appareant, vana ſunt, qui quidem hominum oſculos eludere aſſueſcunt, numer. 3.

Collector herbarum certis horis genuflexo cum orationibus, vel abſque eis, cum incantationibus, & coniurationibus an hæreſim incurrat, dubitatur, num. 4.

Herbas colligere certis horis genuflexo cũ verbis, & orationibus diuinis, & ad bonum finem, non prohibetur, numer. 5.

Animalibus benedicere, vt eorum vitia arceantur, herbas colligere ad bonum finem, cum verbis ſacris, cum ſigno Crucis, cum deprecatione Dominica, dummodo fiducia non in verbis, ſed in Deo ponatur, permittitur, numer. 6.

Ruſtici, & imperiti vtentes vana, & ſuperſtitioſa obſeruatione, ſi malum non cogitantes, & id bona fide faciant, excuſantur, nu. 7.

Herbas colligere poteſt fieri ad compellẽdum dæmonem per viam imperij ad tentãdum, & tunc manifeſta hæreſis non eſt, num. 8.

Dæmonem, vel herbam ex ſe habere poteſtatem actiuam credens, hæreſim incurrit, numer. 9.

Creaturæ dare quod ſolius creditoris eſt, manifeſta hæreſis eſt, num. 10.

Deus aliquando permittitut aliquid faciant, vel diuinent, nu. 11.

Sortilegijs incantatione dæmonũ, an ad bonum finem, & publicam vtilitatem meſſũ vtilicent dubitatur, nu. 12.

Sortilegijs, & incantationibus ad bonum fidẽ vti in foro tẽporaliam liceat, nu. 13.

Sortilegijs & incantatiouibus, quæ inuocatione dæmonum fiunt

ſiunt in foro conſcientiæ, & de iure canonico, etiam ad bonum finem, uti impedimur, num. 14.

Prohibitio ceſſat, ratione prohibitionis ceſſante, num. 15.

Maleficijs uti ad ſoluēda alia maleficia non licèt, numer. 16.

Diuinatio futurorum ex liberis cauſis prouenientium, ſemper eſt peccatum graue, numer. 17.

Diuinatores omnes æqualem culpam non mærentur, numer. 18.

ALia eſt ſors
per prodigia
& portenta,
1 quæ præter
ſolitum, &
communem
naturę vſum
& ordinem ſolent accidere, ve
luti cum ſanguis, lac, ranæ,
piſces, vna cum pluuijs, & grā-
dibus decidunt, & cū ignium,
& cometarum imagines inſoli-
tæ apparent, vel cum in aëre
pugnare videtur exercitus, vel
ſtrepitus armorum. Hæc por-
2 tenta aliquando fiunt Dei vir
tute, aliquando dęmonum po-
teſtate, aliquādo vi naturę, ſine
arte dæmonis fiunt, vanæ ſunt
licèt appareant verę, qui ſolent
oculos hominum his apparitio-
3 nibus deludere, his portentis,
non eſt credendum ad præſciē
da futura, niſi diuinitus euene
rint, ſi tamen probabile eſſet,
virtute naturæ fieri, poſſent, ali
qui naturales effectus cōiecta-
ri, & expectari, veluti fames, pe
ſtes, & ſimilia.

De collectore herbarum cer
tis horis genuflexu, eam oratio
4 nibus, vel ſine eis, cum incan-
tationibus, cum, & coniuratio-
nibus, & ſcriptura, ſiue imagi-
ne interueniente, facta cum
ſanguine humano, reſoluit *Ge-
mi. d. conſ.* 54. non induci mani-
5 feſtam hæreſim, vt ſic cognoſ-
cat Inquiſitor iure antiquo at-
tento (nam hodie poteſt) ſed
ſuperſtitionem tantum, vt
peccatum graue, quia po-
tuit illud fieri ad bonum finem
verbis diuinis, quod non prohi
betur, non enim eſt prohibitū,
imo permiſſum per ſymbolum
Apoſtolorum, vel deprecatio-
6 nem Dominicam verba ſacra,
ſignum Crucis, colligere her-
bas, benedicere animalibus, vt
illorum vitia, & morbi arcean-
tur, dummodo fiducia, & ſpe-
cies non in verbis litris, aut no
7 minibus, ſed in ſolo Deo pona
tur, non aliàs, *Azor lib.* 9. *inſtitu
tionum moralium, c.* 26. *in fine, ver-
bo* 7. & quod ſi homines rudes,
& imperiti vtantur vana, &
ſuperſtitioſa obſeruatione, dic
quod ſi bona fide faciant non
putantes malum ibi & vanum
contineri, excuſantur, *Azor vbi
ſupra ver. vltimo*, & facit pro col
8 lectore herbarum, quia totum
illud potuit fieri per modum
imperij, vt compelleret dęmo-
nem ad tentandum, & etiam

tunc non eſſet hæreſis manife-
9 ſta,ſi verò intentio eſſet crede-
re,quod dæmon, vel herba ex
ſe haberet hanc poteſtatē acti-
10 uam,tunc eſſet hæreſis manife
ſta, quia daret creaturæ, quod
eſt ſolius creatoris, & illæ de ſe
nihil poſſunt, nihil valent, li-
cèt aliquando,Deus permittat
vt aliquid faciant,diuinent, vel
operentur, & idem de ſangui-
11 nis immixtione dicendum eſt,
vt ſupra.

An autem liceat vti ſortile-
gijs incantatione demonum
12 ad bonum finem, & publicam
vtilitatem medium concludit
Troilus poſt multas allegationes num.
16. quod in foro temporali eſt
13 licitum id ad bonum finem,
*Bart. in l. eorum, C. de malef. & ma
leſi.* in foro verò cōſciētiæ,& de
iure canonico non licèt vti etiā
14 ad bonum finem ſortilegijs, di
uinationibus, & maleficijs, ne-
que incantatione,quæ fit demo
num inuocatione, & auxilio
Grill. de ſortibus q. 21.*nu.*5.

15 Si verò fit virtute diuina,
ideſt mediantibus verbis diui-
uinis,puta Euāgelicis,vel Pſal-
morum,tunc non eſt prohibita
quia ceſſat ratio prohibitionis,
ſcilicet pacti obſequialis ex-
preſſi, vel taciti cum dæmone,
ita Amma in capite ad liberandum 6.
columna de Iudæis,& per hanc do
ctrinam declaratur, c. 1. *de ſorti-*
16 *bus in* 6. *Troill. num.* 12. *Caſtro ve-
rò de hæreticis c.* 15. *fol.* 29. indi-
ſtincte concludit, quod non li-
cèt vti maleficijs ad abſoluen-
da alia maleficia, & ſic ad bo-
num finem,bonis rationibus.

Diuinatio futurorum proue
17 nientium ex liberis cauſis,ſem-
per eſt peccatum graue, quia
contra religionem, & cultum
Deo debitum,cuius proprium
eſt futura præſcire, ſed non
omnes diuinatores ſunt æqua-
18 lis culpæ,*Caſtro de hæreticis c.*13.
diuinationes,ſortilegia, inuoca
tio demonum, non ſemper ſa-
piunt hæreſim,*vt ſupra Caſtro de
hæreticis c.*13.

DECISIO CCCCLXVI.

De diuiſione diuinatorum, & ſortilegiorum.

SVMMARIVM.

*Sortilegi, & diuinatores pa-
ri, & ſimplices ſine mixtu-
ra aliqua hæreſim ſapiente,
qui ſint traditur, num.* 1.

*Inquiſitores non ſe intromittunt
in diuinantibus, & ſcienti-
bus aliquid occultum homi-
nis, num.* 2.

*Clericus iudicans, & inqui-
rens furtum per ſtrolabium
(ſine dæmonis inuocatione
hoc*

hoc efficiat, de hareſi non va tur, num. 3.

Inquiſitor hodie per motum propriũ Sixti V. de omni ſortilegio cognoſcit, num. 4.

Aſtrologia hæreſim ſapit, ſi prænuntiat pro certo aliquod ex his, quæ ſciri naturaliter non poſſunt, num. 5.

Sortilegia, & diuinationes multæ, non puræ, nec ſimplices ſunt, ſed cum mixtura rerũ hæreſim ſapientium, quarũ aliquæ recenſentur, numer. 6.

Inquiſitorum iudicio committũtur tam de iure Canonico, quam per motumproprium Sixti V. ſortilegia & diuinationes, quæ mixturam rerum hæreſim ſapientium continent, nu. 7.

Sortilegia quæ cum aliquo dicto, vel facto hæreticali exercẽtur, hæreſim ſapiunt, numer. 8.

Sortilegi, & diuinantes res quæ mixturam rerum hæreſim ſapientiũ includunt, torquendi ſunt ſuper intentione, & ſi non fatentur eam, vehemẽter abiurabunt, num. 9.

Sortilegia illa in quibus ſortilegi pro dæmonum innocatione, ſacris abutuntur, manifeſtam hæreſim ſapiunt, numer. 10.

Crimen omne quod præſeſert aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, manifeſtam hæreſim ſapit, nu. 11.

Inquiſitorũ Hæreſis iuditio, ſubiecti qui ſunt, an tanquã hæretici, an verò tanquã ſuſpecti habendi ſint, quæritur, numer. 12.

Hæretici ſatisfacere, & pœnitere nollentes, vt hæretici impenitentes curiæ ſeculari tradendi ſunt, num. 13.

Indicia ad probationem facti, ſi tantum inueniantur in ſortilegio immiſcẽte res hæreſim ſapientes, ſi facta ſunt vehementia, abiurant de vehementi, ſi leuia de leui, numer. 14.

Inditia ſi in probatione facti immixtionis rerum hæreſim ſapientium clara non ſint, ſed ſola infamia de his clare adſit, purgatio canonica indicenda eſt, nu. 15.

Inquiſitor non ſe intromittit, ſi illa, quæ immiſcentur in ſortilegijs ſapiant hæreſim dubitanter, num. 16.

Hæreſim manifeſtam ſapit, res ſacras, & ſacramentales, vt aquam benedictam, candelam benedictam in ſortilegijs miſcere, numero 17.

Inquiſitor de iure non ſe intromittit

Deciſio CCCCLXVI.

mittit in ſortilegij cognitione, niſi vbi ſortilegium manifeſtam hæreſim ſapit, numer. 18.

REſumendo totam materiā ſortilegiorū,
1 notandū eſt, quod alijſunt ſortilegi, & diuinatores puri, & ſimplices ſine mixtura aliqua ſapiente hæreſim, *Peña vbi ſupra litera B.* vt qui per chiromantiam, phiſionomiam, lineamenta, & ſimilia indicāt de effectibus naturalibus, & conditionibus hominis ad diuinandum, &
2 ſciendum aliquid occultum, & de his non ſe intromittunt Inquiſitores, *cap. accuſatus de hæreticis, extra*, de his loquitur *c. ex tuarum de ſortilegijs.* vbi non notat de hæreſi Clericū iudicantem,
3 & inquirentem furtum per aſtrolabium (ſi ſine inuocatione dæmonis hoc faciat) ſed de graui delicto, quaſi ſecus ſi inuocaſſet eos, *vt dicit Aymer. quæſt. 42. num. 2.* ſed ho-
4 die de omni ſortilegio cognoſcit Inquiſitor per Motum proprium Sixti V. cœli & terræ: hanc aſtrolabij diuinationem, dicit *vbi ſupra Peña, litera B.* eſſe de parte interrogatoria, parte reprobata aſtrologiæ, quæ &
5 omnes aliæ, quæ prænunciant certo aliquid ex his, quæ naturaliter ſciri non poſſunt, ſapiūt hæreſim ſecundum *Peña vbi ſu-*
6 *pra*, vbi alij. Alia ſunt ſortilegia & diuinationes, nō pura, & ſimplicia, ſed cum mixtura rerum ſapientium hæreſim, veluti ſi ad diuinādum, ſciendum occulta & futura, vel alia prohibita, dæmonibus offerat quis honorem latriæ, vel duliæ, idem
7 ſi pueros rebapticet, ſimilia faciant, quæ hæreſim ſapiunt manifeſtè, & tales ſunt de iudicio Inquiſitorum. *per caput accuſatus* & hodie per Motum proprium
8 Sixti V. a fortiori: ſapiunt ergo manifeſtam hęreſim ſortilegia, quæ cum aliquo dicto, vel facto hæreticali exercentur, vt ſi in amatorio ſortilegio Deū, vel Sacramenta neges, vel immiſceas, etiam res ſacramentales, *Peña vbi ſupra, Caſtro capit. 15. vbi ſupra.* & tales torquendi ſunt ſuper intentio
9 ne, & ſi non fatentur eam, abiurabunt de vehementi, *Caſtro, Peña vbi ſupra, & quæſt. 34. com.* 59. & dixi in 4. *decıſ. hæreſis.* Item, & ea ſortilegia ſapiunt
10 manifeſtam hæreſim, in quibus ſortilegi rebus ſacris abutuntur pro dæmonum inuocatione, idem ſi fiat diuinatio ad ſciendum furta, vel occulta cū candela, vel aqua benedicta, *Peña litera C. vbi ſupra*, & om-
11 ne crimen ſapit manifeſtam hæreſim, quod præſefert aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, vt baptizare imagines, preces nefarias dæmoni effundere, ſacrificare, genua flectere eis, & ſimilia, quæ inducunt idolatriam, licet nullum factū per ſe ſit hæreſis, *Sylueſter verb. hæreſis ſecundo, Peña litera C. vbi ſupra.*
12 Si autem quæras an tales, qui

qui ſunt de indicio Inquiſitorũ hæreſis, ſint habendi tanquam hæretici, vel ſolum vt ſuſpecti, dic, quod ſi ſint, vt ſupra proximè, quando ſcilicet admiſcent aliqua, quæ ſapiunt hæreſim manifeſtè, vt ſupra dixi veluti imagines baptizare, pueros rebaptizare, oleũ ſacrum his adijcere, caput mortui ſubſumigare, & his ſimilia, & in talibus deprehendantur confeſſione, teſtibus, vel facti euidentia, tales inquam vt hæretici ſunt habendi, & ſi voluerint abiurare, pœnitere, & ſatisfacere, ſunt ad mittendi, aliàs vt hæretici impenitentes tradendi curiæ ſecu

13 lari, *capite ad abolendam*, § *præſenti*, non tanquam ſortilegi, & meri diuinatores, meri, & puri, ſed tanquam ſortilegi hæreticales, propter talem mixturam hæreticalium, *Aymer. vbi ſup. nu.* 5. iſti, & ſequentes poſſunt vltra iſtas puniri anathemate, dignitatum ſuſpenſione, verberibus, exilio, carcere monaſterij mitra infami in publico ornari aut ſcala alligati educi poſſunt, *Peña litera D, vbi ſup.*

14 Si verò clarè non deprehendantur tales ſortilegi immiſcẽtes talia in delicto, vel confeſſione, vel teſtibus, vel facti euidentia, ſed ſolum adſunt inditia ad probationem facti, tunc ſi ſunt vehemẽtia, abiurant de vehementi, ſi lenia de leui, *dicto cap. accuſatus in* 6. & tunc non vt hęretici habentur, ſed vt ſuſpecti tantum.

15 Et ſi nec etiam inditia ſunt clara, ſed ſola infamia de his ad ſit clarè, indicenda purgatio canonica, *capite inter ſolicitudines de purgatione canonica*.

16 Quod ſi non apparet, quod illa quæ admiſcentur in ſortilegijs, & diuinationibus ſapiunt hęreſim manifeſtè, ſed eſt dubium, an talia ſapiant hęreſim, veluti ſi ad ortum ſe conuertãt, vel proferant verba inuſitata, in intelligibilia, & ſimilia, nõ ſe introibit Inquiſitor de iure,

17 §. *ſane vbi ſupra*, ſed dimittendi ſuis iudicibus ordinarijs, *Aymer. vbi ſupra num.* 7. ſed hodie per motum proprium Sixti V. ſubſunt Inquiſitoribus. Deniq; vbi ad ſciendum occulta, vel futura miſcentur in ſortilegio, ſiue res ſacrę, & Sacramentales, vt aqua benedicta, candela benedicta, & ſimilia, ſiue verba ſancta, *vt Pater noſter, Credo, Euangelium, Pſalmus*, & ſimilia, ſapiunt manifeſtam hęreſim, *Peña litera A, vbi ſup.*

18 Et nota, quod de iure Inquiſitor nõ ſe intromittit in cognitione ſortilegij, niſi vbi ſapit hęreſim manifeſtè, nec & cognoſcere an ſapiant hęreſim, ſed ſolũ quando ſapiunt hęreſim manifeſtam, quod ſi dubitatur de hac qualitate notorietatis, cognoſcet, *Abb. inc.* 1. *num.* 4. *de ſortilegijs*, *Peña vbi ſup. in fine*, & ſic vbi ſemel conſtet ſapere hæreſim, & qualitas notorietatis eſt dubia, tunc de illa cognoſcit Inquiſitor ad declarandum ſe iudicem, hanc dicit communem, *Peña vbi ſup. in fine*.

DE-

DECISIO CCCCLXVII.

De inuocatione Dęmonum.

SVMMARIVM.

DÆmones multoties in ſortilegijs inuocantur, numer.1.

Sortilegium committit, qui dæmonem inuocat, honorem latriæ, & ſacrificium, quod ſolo Deo debetur, ei offerendo, num.2.

Sortilegium perpetratur, ſi per caracteres, ſigna, & nomina ignota fiat obſecratio dæmonum, num.3.

Seductiones diabolicæ, prohibitè ſunt, num.4.

Hæretici, & non ſortilegi ſunt iudicandi, qui per innocationem præſtant dæmoni honorem latriæ, dummodo de hoc iuditialiter conſtet, nu.5.

Superſtitio eſt vitium oppoſitũ religioni Chriſtianæ, ſeu latriæ, num.6.

Dæmonibus ſacrificantes hæretici ſunt, num.7.

Superſtitio non plus exhibet in cultum diuinum, quã vera religio, vbi declaratur, n.8.

Superſtitio ideo talis, quia exhibet cultũ, vel eo modo, quo non debet, num.9.

Superſtitio eſt inepta, & importuna religio, nu.10.

Sanctorum, & dæmonum nomina miſcentes in ſuis nefandis deprecationibus, non honorẽ latriè, ſed dulliæ, vel hiperduliæ dæmonibus dare dicuntur, num.11.

Adoratio dulia, vel hyperdulia dicitur, aliquod dæmoni dicere, vel in eius laudem facere, quod ſolis ſanctis debetur, num.12.

Hæretici, & non ſortilegi dicuntur, qui honorem duliæ, vel perduliæ dæmonibus tribuũt ſi id clarè iuditialiter conſtet, num.13.

Reſpiſcere nollentes, vt impœnitentes damnantur, n.14.

Honor dulliæ, vel perdulliæ dupliciter exhibetur, nu.15.

Reges, & Principes tanquam gerentes loca Dei in terris in ſignum gubernationis, & iuriſdictionis honoramus, n.16

Qualitas hæreſis, conditio perſonarum, & cauſe ſolent aliquando peccatum minuere, num.17.

IN

1 IN his ſortile-
gijs nonnun-
quam inuocā
tur dæmones,
ideo eſt, vidē-
dum an inuo-
cantes ſint ha-
bendi tanquam ſortilegi, vel
tanquam hæretici, ſeu ſuſpecti,
ſunt tres modi inuocandi dæ-
mones.
2 Primus eſt, quando per inuo
cantem præſtatur dæmoni ho-
nor latriæ, & ſacrificium, quod
ſoli Deo debetur, ſecundum le
gem antiquam, & nouā, quod
fit quando inuocans Dæmones
aliquid facit, vel dicit in reue-
rentiam, & obedientiam illius,
& obſequium, honorem, ſubie-
ctionem, humiliationem, quod
contingit multis modis, etiam
ſi quod promittunt, ſeu faciunt
de ſe non ſit illicitum, ſi tamen
fit in obſequium illius eſt ſacri-
ficium, & obedientia, *Aymer.*
3 *q.43. & ibi Peña com.68. litera I,*
Syluester verbo hæreſis ſecundo,
& idem eſt ſi per caracteres, &
ſigna ignotaq; nomina fiat obſe
cratio illorum, ſunt enim diabo
licæ ſeductiones prohibitæ *Le-*
4 *uiticus 19. Peña q.68. litera C.*
In hoc primo caſu tales ſunt
5 habendi, & reputandi, vt hære
tici, non vt ſortilegi, ſi tamen
de delicto conſtet iuditialiter
teſtibus, vel cōfeſſione, vel eui-
dentia rei, *Aymer. num. 5.* quod
comprobat *Aymer. vbi ſup. à nu.*
5. cum ſequentibus, vſque ad num. 11.
vbi hoc comprobat authorita-
te, *Auguſtin. & Thom. Alexan. de*
alijs Alber. magni, & multorum
Theologorum, & Canoniſtarū
6 authoritatibuſque ſanctorum
patrum, & per extrauagantem,
Ioan. 22. vbi damnantur tales,
vt hæretici, ſequitur *Peña q.*
68. 2. par. litera L, idem conclu-
dens ex multis, primo, quia ſu-
perſtitio eſt vitium oppoſitum
religioni Chriſtianæ, ſeu latriæ
ſecundum exceſſum, ergo in
Chriſtiano hæreſis eſt, & ſic dæ
7 monibus ſacrificantes ſunt hæ
retici, *Aymer. d. q. 43. litera I*, di-
xi ſecundū exceſſum, non quia
plus exibet in cultum diuinum
8 ſuperſtitio, quam vera religio,
ſed quia exhibet cultum diui-
num, vel cui non debet, vel eo
modo, quo non debet, *Peña vbi*
9 *ſupra litera L*, & ſic dicitur, quod
ſuperſtitio eſt inepta, & impor
10 tuna religio. *Peña vbi ſupra.*
11 Secundus caſus eſt, vbi inuo
cātes non exibent dæmonibus
honorem latriæ, ſed duliæ, vel
hyperduliæ veluti miſcēdo no
mina ſanctorum, & dæmonum
mixtim in ſuis nefandis depreca
tionibus, & eos mediatores ex-
12 audiendos à Deo ponendo, ce
reos accendendo, & his ſimilia
in honorem Dæmonum (ſicuti
ſanctis dantur) tribuēdo, ac de-
nique aliquid dicendo, vel fa-
ciendo, quod ſolis ſanctis debe
tur, eſt adoratio dulia, hyperdu
lia, ſic mauri inuocant Maho-
metam tanquam Dei ſanctum,
& alios hæreticos damnatos,
vel ſi Deum per nomina, & me
rita dæmonum quaſi ſanctorū
obſecrando, & ſic honorem du
liæ, ideſt ſanctorū dæmonibus
exibendo, *ſecundum Aymer. q. 43*
num. 3. in hoc caſu ſi de his cō-
13 ſtet clarè, iuditialiter, teſtibus
confeſſione, vel rei euidentia
tales non vt ſortilegi, ſed vt
hære-

hæretici ſunt habendi, & ſi reſipiſcunt admittantur obiurãdo,& immurantur vt pœnitentes, *capite ad abolendam*, vt etiam in primo caſu, quod ſi nollunt reſipiſcere, vt impenitentes dãnantur, vel ſi abiurant, & poſt relabantur, vt relapſi relaxantur, *Aymer. num.* 11.

Cauſa huius caſus eſt duplex, quia honor duliæ exibetur dupliciter, vel quia ſanctus,& amicus Dei aliquis eſt, vt commorantes in patria, ſic honore duliæ veneramur Angelos, & ſanctos Dei, vel quia eſt gubernator exercens iuriſdictionem,& in ſignum gubernationis,& iuriſdictionis honoramus Reges, Principes tanquam gerentes loca Dei in terris, dum ergo aliquem honorem duliæ veneramus, opere fatemur illum amicum, & Dei ſanctum eſſe, vel gubernatorem, & rectorem à Deo inſtitutum fuiſſe, quod omne aſſerere de dæmone eſſet horrenda hæreſis, *Aymer. nu.* 13 *Peña in d. q.* 43. *com.* 68. *litera X*, idem tenet licèt dicat, quod non facile in hoc ſe reſoluat Inquiſitor, ſed conſideret qualitatem, cõditionem perſonarum, & cauſas, quæ ſolent aliquando minuere, *ita Peña, vt dicam infra.*

DECISIO CCCCLXVIII.

Proſequitur modus inuocandi dæmones.

SVMMARIVM.

DÆmonum inuocatio fieri poteſt, etiam ſi ex facto nõ appareat honorem latriæ, vel duliæ eis exhibitum eſſe, numer. 1.

Hæretici ſunt inuocantes dæmones, etiam ſi ex facto inuocationis honorem latriæ, vel duliæ eis exhibitum eſſe non liqueat, num. 2.

Dæmones inuocare, in ſacra pagina pro actu latriæ ſumitur, num. 3.

Mahometam inuocare hæreticũ eſt, à fortiori igitur dæmonem, num. 4.

Creaturæ, vel dæmoni tribuere, quod niſi à Deo, vel eius permiſsione fieri non valet, graue peccatum eſt, n. 5.

Apoſtaſia ineſſe dicitur, quando complementũ operis, quod à Deo tantum, vel eius permiſſu confici poteſt à virtute dæmonis expectatur, numer. 6.

Homo duobus dominis ſeruire non poteſt, num. 7.

Apoſtaſia eſt dæmones inuocare conſulere, etiam ſi ſine ſacrificio hoc fiat, nu. 8.

Dæmonem fore Deum proteſtantur inuocantes dæmonem ab eoque petentes, quæ eius facultatem excedunt, nu. 9.

Dæmo-

Dæmon inuocari poteſt abſque illius cultu, & honore, numero 10.

Hæreſis nequaquam eſt petere abſolutè, & ſine aliquo cultu, & honore à dæmone, quod nos adiuuet, num. 11.

Hæreſis ſuſpicio aliqua licet contrahatur in inuocante dæmonem abſolutè, hæreſis tamen non eſt, num. 12.

Artifex artis ſuperſtitioſæ, & qui ea ex profeſſo vtitur, hæreticus reputatur, inuocando dæmonem, etiam abſolutè, num. 13.

Verbum inuocare, non ſemper actum latriæ ſignificat, numero 14.

Dæmonem inuocans ad futura ſciendum, quæ eius notitiæ ſubiacent, licet grauiter peccet, non tamen hæreſim incurrit, num. 15.

Dæmonem inuocare ad tentandum pudicitiam mulieris, manifeſtam hæreſim non ſapit, ſecundum communem, num. 16.

Inuocare dæmonem imperãdo non eſt hæreſis, licet graue peccatum ſit, num. 17.

Adorationem verba deprecatiua includunt, num. 18.

Apoſtaſia à fide, & ſic hæreſis in Chriſtiano eſt, perquirere à dæmone per inuocationẽ, id quod ſupra eius facultatem eſt, num. 19. & 20.

Sortilegi, & dæmones inuocantes, quæ apponere ſolent ad includendum, & ligandum dæmonem, recenſentur, numero 21.

Poteſtas humana non eſt, quæ poſsit cogere dæmonem, & ipſum includere arte, nec vi verborum, ſignorum, vel caracterum, num. 22.

Dæmon inferior aliquando ad tale ſignum, vel verbum accedit reſponſum daturus iubente dæmone ſuperiori, num. 23.

Dæmon nos includit, decepit, & ligates ad infernum ducit, num. 24.

Vniuerſitas Pariſ. anno 1398. circa hanc dæmonum inuocationem, viginti octo errores condemnauit, num. 25.

1 TErtius modus inuocandi dæmones eſt, cum in facto inuocationis nõ apparet clarè, quod honorem latriæ, vel duliæ exhibeant dæmonibus inuocatis, veluti deſcribendo circulum in terra, puerum in circulo ponẽdo, ſpeculum, & ſe amforam, vel aliud corpus pręuiũ corã puero ſtatuendo, ipſo nigromãtico librũ tenẽte, & legẽte, & dæmonẽ inuocãdo, & ſimilia, quæ dicta ars docet, ſic Saul

per Phitoniſam ſpiritum Phitonicum inuocauit, in qua inuotione nullus honor legitur interueniſſe, nec duliæ, nec latriæ 1. *Regum* 26.

In hoc tertio caſu reſoluit
2 *Aymerin. num.* 14. *& alij allegati per Peñam litera M.* quod tales inuocantes dæmones ſunt hæretici non ſolum ſortilegi, quia inuocare in ſacra pagina pro
3 actu latriæ ſumitur (qui ſoli Deo debetur) hocque probat multis authoritatibus, & ſi inuocare Mahometam eſt hære
4 ticum, quanto magis dæmonem, pro quo facit *D. Thomas* 2. *ſententiarum. diſt.* 7. *art. vltimo,* dum quærit, an vti auxilio dæ
5 monis ſit peccatum, dicit quod ea quæ ſunt ſupra facultatem humanæ naturæ, & dæmonē à ſolo Deo requirenda ſunt, ſi ſunt licita, & petere talia à creatura, ſcilicet dæmone eſt
6 peccatum graue, & ſpecies idolatriæ, veluti ſcire futura contingentia, ſuſcitare mortuos, hominē cogere ad peccatum, mulierem ad turpitudinem, in quibus (dicit) & etiam alijs operibus Magicis, in quibus complementum operis ex virtute dæmonis ſpectatur, ineſt apoſtaſia à fide, propter
7 pactum initum cum dæmone, vel verbo tenus, ſi inuocatio interſit, vel facto aliquo, etiam ſi ſacrificia deſint, non enim poteſt homo duobus dominis ſeruire, concludit *Aymer. numero* 7. quod dæmones
8 inuocare, conſulere, etiam ſine ſacrificio apoſtaſia eſt à fide, & per conſequens hæreſis, longe ergo plus ſacrificio, & in fine quæſtionis dicit eſſe hæreticos, & tales ſic habendos, vt hæreticos, quia per talem actum proteſtantur ſe credere
9 dæmonem fore Deum, quando inuocant dæmonem, petendo ab eo, quæ excedunt facultatem eius, *Peña* circa hunc tertium modum inuocandi dæmonem, *commento.* 68. *litera Z. & litera M.* tenet tales ſic inuocantes ſimpliciter non eſſe hæreticos, nec apoſtatas, cum
10 nullum cultum dæmonibus exibere videantur quia dæmon poteſt inuocari abſque illius cultu, & honore, ſecundum *Caieta.* 22. *q.* 95. vt cum quæritur ab illis aliquid abſque aliqua reuerentia, quod poſſunt præſtare ſemota cogitatione ſe dæmoni ſubijciēdo,
11 & ſine aliquo cultu, ſicut peteretur ab homine petente nos iuuare, abſolutè non eſt hæreſis inuocare dæmones, & quia inuocatio dæmonis, quæ fit abſque vlla exteriori cultus, & adorationis ſpecie indirectè ſpectat ad cultum dæmonum, non ex intentione inuocantis, (altjs de quibus in primo, & ſecundo caſu non interuenientibus) ſed ex inſtitutione forſan ex pacto occulto authorum inuocantium cum dæmonibus ignorato ab inuocante, &
12 ſic licet aliqua ſuſpitio hæreſis contrahatur, nō tamen hæreſis omnino, præſertim ab eo, qui curioſitate ductus, vel alio prauo affectu ſemel, vel bisquid tale faceret neq; ex profeſſo eam artem profitetur, & ſecus eſſet in eo, qui eſſet artifex huius ſuperſticioſæ artis, ſecundum

Peñam

Peñam vbi ſupra. litera Z. & M.
de tali eſt intelligẽdus *Aymer.*
13 ex quo in tertio modo *litera Z.*
ſe refert ad tertium modum,
numero 4. vbi loqui videtur de
eo tantum, qui hanc partem
14 profitetur, & confirmat *Peña*
vbi ſupra litera Z. dicens ver-
bum inuocare non ſemper
ſignificare actum latriæ.

Ex hoc ſequitur, quod inuo
15 care dæmonem ad ſciendum
futura, quæ eius notitiæ ſub-
ſunt, veluti eclypſes, fertilitas,
ſterilitas, tempeſtates, mores,
aëris, & ſimilia, quæ in cauſis
naturalibus continentur, licet
inuocans, & interrogans graui
ter peccat, non tamen eſt hæ-
retieus cum tribuat dæmoni,
16 quod ſibi competit, ita *Peña,*
commento 68. *litera M.* ſic etiam
inuocare dæmonem ad tentan
dum pudicitiam mulieris non
ſapit manifeſtam hæreſim ex
communi opinione, licèt graui
ter peccent tales, *Peña vbi ſupra*
litera O. alios allegans *Oldratus*
conſ. 210. dicens non eſſe hære
17 ticum inuocare imperando, li-
cèt ſit grauiter peccatum, quia
dæmon tunc inuocatur ad id,
quod ſibi competit, ſcilicèt ad
tentare; modo ſupradicto om-
nia fiant verbis præceptiuis,
imperatiuis, ſecus ſi deprecati-
uis, nam tunc verba deprecati-
18 ua adorationem includunt, &
ſic interuenit manifeſta hęre-
ſis, & in hunc ſenſum eſt intel
ligendus, *Simancas. & alij*, dicen
tes dari vehementem hæreſis
ſuſpitionem, quia intelligun-
tur, quando inuocatio fit ver-
bis deprecatiuis, vel quando
inuocatio fit cum aliquo cultu
vel reuerentia dæmonis.

Diuerſum ius eſt, quando
per inuocationem perquiritur
19 à dæmone id quod eſt ſupra
eius facultatem, & ei non com
petit, vt ſcire futura contingen
tia, quæ Deus poſuit in ſola ſua
poteſtate, *Aymer dicta quæſtione*
43. *num.* 6. *ex D. Thoma ſuper*
Eſaiam, & ſecundo ſententiarum diſt.
7. quia hoc omne eſt apoſtaſia
à fide, & ſic hæreſis in Chriſtia
no, *Oldr. conſ.* 210. dicens hoc
ſapere manifeſtam hæreſim,
idem *Aymer. in fine quæſtionis* di-
cit eſſe attendendum ad peti-
tionem inuocationis dæmonẽ,
nam ſi petitio excedit illius po
tentiam, vt ſunt ſcire futura
contingentia, reſuſcitatio mor
tui, hominẽ cogere ad pecca-
20 tum, & ſimilia, tales inuocan-
tes ſunt hæretici iudicãdi, quia
per talem petitionem prote-
ſtantur ſe credere dæmonem
eſſe Deum, ſequitur *Peña litera*
M dicens eſſe hoc hæreſim ma
nifeſtam ex *Gracian. tom* 1. *Ca-*
ſtro. Carrerio, Grillan. Siman. Oldro.
Aymer. dicta quæſtione 43. *in fine,*
vbi perquirere futura à dæmo
ne, & ſuſcitatione mortuo-
rũ, certitudinẽ vitæ, cogere
hominem ad peccandum, &
ſimilia, quæ excedunt dæmo-
nis facultatem, induunt hære-
ſim manifeſtam.

Solent iſti inuocantes ſorti
21 legi apponere in circulis ſpecu
la, amphora, vel aliud corpus
perbiũ elucidũ corã puero, &
etiã annulos, imagines, & alia,
id genus ad includendum, & li
gandum ibi dæmones, vt dixi
in tertio modo inuocandi, &
habetur in *extrauagante Ioan-*

nis 21. circa quod notandum, quod nõ eſt poteſtas humana, quæ poteſt cogere, & include-
22 re arte, nec vi verborum, ſigno rum, vel caracterum ipſum dæmonẽ, ſed ipſe aliquando pa titur, vel aliquando Deus per- mittit, & Angeli eius, vel fit iu bente aliquo dæmone ſuperio-
23 re, præmiſſo pacto cum eo, vt ad tale ſignum, vel verbum ac cedat reſponſum daturus de- ceptis, & ſic dicendum, quod
24 dæmon nos includit, decipit, & ligatos ad infernum ducit, ita *Peña vbi ſupra litera V. cum ſeqq.*

Et eſt notãdum, quod inter viginti octo errores, quos Vni- uerſitas Pariſiẽſ. condemnauit, anno 1398. circa hãc dæmonũ
25 inuocationem, & artem ſuper- ſticioſam, eſt vnus vndecimus in ordine, eorum, ſcilicèt qui dicunt, quod talibus ſuperſti- tionibus, & taliter vti non eſt ſacrificare, ſeu immolare dæ- monibus, & ſic damnabiliter idolatrare, error, refert *Peña vbi ſup. fol.* 340. non dico, quod ſit hæreticus ille error ex eo, quod vniuerſitas reprobat, ſed erit ſuſpectus de hæreſi pro- pter authoritatem Catholicæ, & inſignis Academiæ, cuius propoſitionibus contra- dicit error ille, ita *Peña in fin.* et minus dat intelligentiam doctrinæ.

DECISIO CCCCLXIX.

Blaſphemia.

SVMMARIVM.

Crimen blaſphemiæ mixti fori eſt, & de eo coram ſeculari, & Eccleſiaſtico agitur, num. 1.

Blaſphemia quando hæreticalis eſt, & implicitam hæreſim continet, Inquiſitor ſolus de ea cognoſcere poteſt, numero 2.

*Pœna blaſphemiæ de iure canonico, eſt penitencia iuxta foros Eccleſiæ, nu.*3.

Pœna exiſtẽdi ante foros Eccleſiæ nõ obſeruatur in Clericis incurrentibus, ne ipſorum authoritas villeſcat, numero 4.

Eccleſiaſticus in Deum blaſphemans, vel per capillos, vel alia membra Dei iurans, deponendus eſt, numero 5.

Laicus blaſphemus, vel per aliquod ex membris Chri-

Digitized by Google

ſti iurans anathematizatur, num. 6.

Pœna mortis naturalis de iure canonico non datur propter blapſhemiam, ſecus de iure diuino, & ciuili, num. 7.

Pœna morris naturalis per blaſphemiam, de conſuetudine non ſeruatur, ſed ad arbitrium, ſecundum conſuetudinem Regionis exercetur, numero 8.

Blaſphemia hæreticalis eſt, quæ articulis fidei contrariatur, num. 9.

Potentiam diuinam derogans contra præceptum primum decalogi facit, & blaſphemiam hæreticalem incurrit, num. 10.

Blaſphemia non hæreticalis eſt, quæ veritatibus fidei non obuiat, ſed malum Deo, Virgini, & Sanctis imprecatur, num. 11.

Blaſphemia calore iracundiæ dicta, mitius punitur, numero 12.

Pœnam ordinariam incurrit blaſphemans animo doloſo, & maligno in pernicioſum exemplum Dei, & hominum, num. 13.

Blaſphemus non hæreticalis, licet mortaliter peccet, neque hæreticus eſt, neque de hæreſi ſuſpectus, numero 14.

Blaſphemans ſine fide, id eſt nō ſolum verbis, ſed corde, hæreticus eſt, num. 15.

Blaſphemans hæreticaliter cum fide, & non cum corde, non eſt hæreticus, num. 16.

Blaſphemans hæreticaliter ſerio, & accordatè ſuſpectus de hæreſi ſine dubio eſt, numero 17.

Blaſphemans hæreticaliter ſed in rixa iratus, non eſt hæreticus, ſuſpectus tamen de hæreſi dicitur, arbitrio tamen Iudicis hoc committitur, n. 18. & 19.

Blaſphemia quando eſt hæreticalis per ſecularem, & Eccleſiaſticū iudicatur, n. 20.

Blaſphemiæ implicitam hæreſim habentis cognitio ad Inquiſitorem ſolum ſpectat, numero 21.

1 DE hoc crimine agitur corā ſeculari, & Eccleſiaſtico, quia eſt mixti fori,

Iul. Clar. §. *blaſphemia. numero* 4.

2 *Farin. quæſt.* 20. *n.* 39. vbi dicit, quod eſt locus præuentioni, ſe-

cus vbi blaſphemia eſt hæreti-
calis, & habet implicitam hæ-
reſim, tunc ſolus Inquiſitor co-
gnoſcit, *capite accuſatus. §. ſane. & dicto numero* 39. *Arnaldus quæ-
ſtione 6. numero 24. Rojas aſſertio-
ne 12. de hæreticis 2. parte*, hæc
3 pœna, de iure Diuino, & ciuili
eſt mortis *Clar. vbi ſup. n.* 3. de iu
re canon. publica pœnitencia
4 ante fores Eccleſiæ iuxta for-
mã, *c. 2. de maledi.* quæ pena in
Clericis non ſeruatur, ne vileſ
cat authoritas clericalis, *Abbas
ibi n.* 8. dicens communẽ, ſi Ec
5 cleſiaſticus in ordine eſt, depo
nitur, qui blaſphemauit in
Deum, vel iurauerit per capil-
6 los, vel alia Dei membra, ſi ve
rò ſit laicus anathematicetur,
capite ſi quis per capillum. 22. q. 1. Farin. qu. 20. nu. 18. & hoc quia
de iure canonico non datur
pæna mortis naturalis, vt dixi,
licet ſecus de iure Diuino, &
ciuili, de conſuetudine non ſer
uatur pœna mortis, ſed ad ar-
8 bitrium, ſecundum conſuetudi
nem regionis, vt ibi, niſi eſſet
magnà blaſphemia, & orta ex
deliberato, & doloſo propoſi
to ad pernicioſum exemplum
prolata, *Clar. num.* 3.

Blaſphemia alia eſt hæreti
9 calis, quæ ſcilicèt contrariatur
articulis fidei, *additio ad Clar. vbi ſupra*, vt ſi dicatur Deus,
hoc nõ poteſt facere, vt dicam
infra, quia tunc derogatur po
tenciæ Diuinæ contra primũ
10 præceptũ Decalogi, & ſic ad
uerſatur veritatibus catholicis
contentis in articulis, & ſim-
bolo fidei, vel ſi derogatur pu
ritati Virginis Mariæ, vel ſi
quis negat Chriſtum factis, vel
verbo, *Farin. quæſtione 20. nu-
mero 29. vbi alij Menoch. de arbi-
tria. quæſt. 1. caſu 375. num. 10. & 16.*

11 Blaſphemia non hæretica-
lis eſt, quæ non obuiat ve-
ritatibus catholicis, ſed ma-
lum Deo, Virgini, & Sanctis im
præcatur, vel contra eoſdem,
vel ſunm contemptum iniurio
ſa, obſcena, turpia verba pro-
fert, *Farin. numero 31. addit. ad
Clar. Baiardi ibi: blaſphemia quan-
12 do dicitur calore iracundiæ mitius
punitur, Clar. §. fin. q. 60. verbo eſt
etiam tractus Abb. in c. 2. de maledi. & in §. blaſphemia numero* 6. Si au-
tem dicatur animo deliberato
& doloſo, ſiue maligno in per
13 nicioſum exemplũ Dei, & ho-
minum tunc datur pœna ordi-
naria, *Baiardus in §. blaſphemia,
num.* 21. dicens excuſari, quan-
do quis iracundia, & iuſto do-
lore motus blaſphemat allegat
alios, in blaſphemia eſt locus
torturæ, licet per ſtatutum
eſſet pæna iuris redacta in pe
cuniariam *Baiar. ad Clar. §. blaſ-
phemia. numero* 11.

Blaſphemans non hæretica
14 liter, nihil dicens, quod fidei ad
uerſetur, neque hæreticus eſt,
nec ſuſpectus de hæreſi, licet
peccet mortaliter, & puniatur
pæna mortis naturalis de iure
Diuino, & ciuili, *Farin. nume-
ro* 33.

15 Blaſphemans verò hæretica
liter ſub diſtinctione iudica-
tur, nam ſi blaſphemat ſine fi-
de, id eſt non ſolum verbo, ſed
corde, vt in infidelibus erit hæ
reticus. *Baldus in l. prius. C. qui
accuſ. nõ poſ. D. Thomas* 2. 2. *q.* 13.
artic. 1. *Farin. numero* 38. & 33

ſi vero.

16 ſi verò blaſphemat hæreticali
ter cum fide, ideſt non cum
corde, vt in Chriſtianis, tunc
non eſt hæreticus, & hoc eſt
ſine difficultate, ita reſoluit cũ
multis, *Farin. numero* 23. 32.
33. 34. veluti ſi quis credens
omnipotentiam Dei, tamen vo
lens eũ iniuriare, vel delectari
in ſuo mẽdatio dicit, *Dio non lo po
fare*, quomodo vero probabili-
ter, an cũ fide, & ſine corde, vel
ſine fide, & cum corde blaſ-
17 phemauit, cum conſiſtat in ani
mo, coniecturis probandum
eſt, nam ſi ſerio, & appenſate,
ſeu deliberate hæreticaliter
blaſphemat quis, ſine dubio eſt
ſuſpectus de hæreſi, *Baldus in d.
l. prius add. ad Bonif. de Vit. lin. tit.
de pœn. blaſph.* 1. *add. litera A. D.
Thom. vbi ſupra*, ea ratione, quia
qui ſeriò dicit verba hæretica
lia, & appenſate præſumi-
tur ſentire, pro vt dixit *Farin.
num.* 37. & licèt poſtea dicat ſe
catholicum, & credere, quod
Eccleſia, adhuc tamen vt hæ-
18 reticus punitur, *deciſ Rotæ inci-
pientis accuſatus, de hæreſi in anti-
quis*. quam in hoc ſequitur *Ar-
naldus Albert. de agnoſ. aſſertione
Catholica. quæſtione* 27. *numero* 18.
ſi vero quis non ſerio, ſed ira-
tus in rixa, vel alibi blaſphema
uerit hæreticaliter, in hoc ca
ſu dixit *Albert. de agnoſc. quæſtio-
ne* 27. *num.* 17. quod talis non
eſt hæreticus, quia ira eum ex-
cuſat, eſt tamen ſuſpectus de
hæreſi, at in *numero* 18. dicit,
quod nec ſuſpectus eſt de hæ-
reſi, veritas eſt, quod hoc to-
19 tum committitur arbitrio Iu-
dicis ſecundum eundem *Al-
bertinum num.* 37. qui hanc hæ-
reſim, vel ſuſpitionem illius
contra hæreticaliter blaſphe-
mantem iudicabit ex conditio
ne perſonæ, paſſione iracun-
dia ex conſuetudine blaſphe-
mantis, ſi inquam ioco, ſi ſe-
rio, ſi iniuria, ſi lubrico linguæ,
ſi petulantia, & ex alijs ſimili-
bus poterit animus informari,
Farinac. num. 38. obſeruet ta-
men Inquiſitor, vt ibi, quem
non hæreticum iudicet hære-
20 ticum, nec hæreticum liberet,
Clem. 1. §. *verum de hæreticis. c.
cum æterni Tribunal, de re iudic. in*
6. & ſic quando blaſphemia
non eſt hæreticalis, iudicatur
per ſeculare, & eccleſiaſticũ,
non verò Inquiſitorem, ſi ve-
21 rò habet implicitam hære-
ſim, ſolus Inquiſitor co-
gnoſcit, *Fari num.* 39.
*per dictum, §. ſane capite
accuſatus de hære-
ticis in* 6.

DECISIO CCCCLXX.

An & quando blaſphæmia ſapiat hæreſim.

SVMMARIVM.

BLaſphemus eſt propriè, qui tribuit Deo per ſermonem, quod ei non conuenit, aut quod conuenit, detrahit, aut qui creaturæ, quod creatoris eſt, concedit, num. 1.

Blaſphemus hæreticalis eſt, qui negat potenciam Dei, in his quæ ab ipſo factibilia ſunt, num. 2.

Blaſphemus eſt, qui dicit, Deum tedeat hoc, Deo diſpliceat, ſi de facto licito, quod Deo placet, loquatur, ſecus ſi de facto illicito, nu. 3.

Obſcæna, & turpia verba, vel iniurioſa in Dei contemptum proferens, blaſphemare dicitur, nu. 4.

Blaſphemare nihil aliud eſt, quam contumeliam, vel conuicium, vel maledictum in iniuriam creatoris proferre, num. 5.

Deum iniuſtum, vel improuidum eſſe aſſeuerans, blaſphemus eſt, num. 6.

Blaſphemus eſt, qui iurat per caput, per pedes, per oculos, & per alia Dei membra, & qui quod Deo non conuenit, tribuit, num. 7.

Blaſphemus non eſt, ſed inhoneſtus, & puniendus qui per mēbra Beatæ ſemper virginis, & ſanctorū iurat, n. 8.

Membra Chriſti nominare ſub iuramenti colore non eſt blaſphemia, num. 9.

Iurans per illa membra Chriſti, quæ in hominibus turpia & pudenda reputantur, blaſphemus eſt, propter irreuerentiam verborum, & contemptum perpetratum in Chriſtum, & fortius in Deum, num. 10.

Blaſphemia eſt, proferre quæcunquè verba cōtra Deum, ſiue in præſens, ſiue in futurum, ſiue in præteritum, numero 11.

Maledictio omnis quoad Deum, blaſphemia eſt in vtroque foro, nu. 12.

Blaſphemia Sanctorum ſpecialis, grauior quam generalis eſt num. 13.

Blaſphemia contra Beatam Mariam grauior, quam contra Sanctos, num. 14.

Blaſphemia in Deū, pœna mortis punitur, num. 15.

Blaſ-

Blaſphemia in ſanctos non morte, ſed alia pœna plectitur, num. 16.

Blaſphemia etiam à iudæo committitur, & in eo pœna etiam locum habet, numero 17.

Iudæus Blaſphemus à ſæculari iudice, non ab eccleſiaſtico punitur ſecundum aliquos licet contrarium verius, num. 18.

Blaſphemus etiamſi confeſſori peccatum confeſſus fuit, & impleuerit pœnitentiã à confeſſore impoſitam punitur, mitius tamen, num. 19.

Pœna mortis, quæ de iure blaſphemo imponitur, vt locum habeat, conſuetudo blaſphemandi requiritur, nu. 20.

Conſuetudo in delictis regulariter, ex bino actu inducitur, num. 21.

Blaſphemus, vt quis ſit non ſufficiens quod bis blaſphemauerit, ſed quod pluries, num. 22.

Conſuetudo generalis in loco blaſphemandi (licet mala, & irrationabilis,) à pœna mortis excuſat, non tamen ad omni pœna liberat, numero 23.

Blaſphemiæ pœnam minuendi multi modi ſunt, quorum aliqui recenſentur, nu. 24.

BLaſphemus
eſt propriè
1 qui per ſer
monẽ tri-
buit Deo
quod ei
non con-
uenit, vel
qui detrahit quod illi conue-
nit, aut qui creaturæ concedit
2 quod eſt creatoris, *Tarin. num.*
11. inde qui negat potentiam
Dei in his, quæ factibilia ſunt
à Deo vt ibi, *num.* 12. eſt blaſ-
phemia hæreticalis, *dicto nume.*
12. *ſecunda quæſtione*, idem ſi quis
dicat, faciam hoc Deo repu-
gnante, vel inuito, & his ſimi-
3 lia, idem ſi dicatur, Deum tæ-
deat, Deo diſpliceat, & ſimilia
ſi tamen id dicat ſuper facto li
cito, quod Deo non diſplicet:
ſecus ſi ſuper facto illicito, ver
bi gratia, diſpliceat Deo quod
fenus exerceam, quod adulte-
rium committam, ex quo enim
hæc illicita Deo diſplicent, nõ
4 erit blaſphemia ſic dicere, *num.*
14. item ſi quis dicat, rem à me
tibi commodatam reſtitues, li
cet Beata Virgo ſe opponat, &
hoc propter irreuerentiam, vt
numero 15. licet habeat contra-
dictores de rigore iuris, quia
5 Virgo non ſe opponitur iuſtæ
reſtitutioni, vt ibi, item qui in
Deum vel eius contemptum
iniurioſa, obſcæna, & turpia
verba profert *num.* 16. eſt enim
blaſphemare contumeliam vel
6 conuitium, & maledictum in-
ferre in iniuriam creatoris, *nu-
mero* 16. vbi quod omnes blaſ-
phemiæ reducũtur in id quod
eſt dictum vel factum in con-
temptum Dei, & ſic erit blaſ-

Xx 5 phe-

phemus, qui dixerit Deum in-
iuſtum vel improuidum, quia
blaſphemia eſt omne id quod
7 in contumeliam creatoris &
ſanctorum profertur, & ſic
idem de eo, qui dicit ſi Deus
diceret, falſum diceret, vel
mentiretur per gulam, & qui
iurat per caput, per pedes, per
corpus, ſeu per alia Dei mem-
8 bra, qui tribuit Deo, quod ei
non conuenit, quia eſt ſpiritus
numeri 18. ſed propter commu-
nem loquendi vſum, quo con-
funduntur hæc duo verba,
corpo di Dio, corpo de Christo, ex-
cuſatur à blaſphemia, licet mi-
tius punitur iurans *per il corpo-
re de Deo, num.* 19. ſed cum Chri
ſtus, Beata Virgo, ſancti ha-
9 beant corpus ſi quis iuret per
membra illorum non erit blaſ-
phemus. *Farin. num.* 20. erit ta-
men magna irreuerentia, &
inhoneſtas, *Menoc. tamen de arbi-
tr. lib.* 2. *caſu* 375. *num.* 17. dicit
eſſe blaſphemiam Decianus ta
men *tomo* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *nu.* 13.
14. dicit, quod nominare mem
bra Chriſti ſub iuramenti colo
10 re, non eſt blaſphemia, ſecus
alias quia erit blaſphemia, ſed
illud certũ quod ſi quis iuraret
per illa mẽbra Chriſti, vel Virgi
nis, quæ in humanis reputãtur,
turpia, vt per anum, per vul-
uam, & per alia membra pu-
denda tunc propter ſolam irre
uerentiam verborum, & con-
temptũ commiſſum in Chriſtũ
& Virginẽ, & fortius in Deum,
erit blaſphemia, *n.* 21. & idem ſi
nominentur membra puden-
da ſanctorum, & ab omni-
bus id recipitur, vt ibi.
11 Et in hac materia apari pro
12 cedunt blaſphemia, & maledi-
ctio, nam in Deum quæcunque
verba proferantur ſiue in præ-
ſens, ſiue in præteritum, ſiue in
futurum, ſemper eſt blaſphe-
13 mia, & ſic quo ad Deum om-
nis maledictio eſt blaſphemia,
& hoc in vtroque foro laicè, *Fa-
rin. vbi ſupra num.* 26.
14 Et hæc omnia procedunt
in blaſphemantibus B. Mariam
Virginem, & etiam ſanctos, &
Euangelium, nam ſic loquun-
tur Doctores *Farin. num.* 25. *De-
cian. tomo* 2. *lib.* 6. *c.* 2. *num.* 19.
15 *&* 20. vbi quod grauior eſt
blaſphemia ſanctorum ſpecia-
lis, quam generalis, & grauior
blaſphemia contra Beatam
Virginem, quam contra ſan-
ctos, eſt tamen in hoc differen-
16 tia, quia blaſphemia in Deum
punitur pœna mortis, *in au-
thent. vt non luxurientur contra na-
turam col.* 6. *vbi Gloſſa & Doctores
communiter*, blaſphemia autem
17 in ſanctos non punitur morte,
ſed etiam ordinaria veluti lin-
gua, vt in eo puniantur, in quo
delinquuntur, inſpecta tamen
18 qualitate perſonarum.
Blaſphemia cõmittitur etiam
à Iudæo, & habet in eo locum
hæc pœna, non ſolum in chri-
ſtiano, *Farin. num.* 40. & tunc
punitur Iudæus à ſeculari iudi
19 ce, nõ ab Eccleſiaſtico, ſecũdũ
aliquos, *n.* 41. *eſt cõmunis, Alex.*
99. *n.* 15. *in* 6. *licet Farin.* dicat ex
quo eſt mixti fori, poſſe etiã ec
cleſiaſticum cognoſcere, blaſ-
phemus punitur, licet confeſ-
ſus peccata confeſſori pœnitẽ
tiam ab eo impoſitam adim-
pleuerit mitius tamẽ punietur
numero 42.

Pœna

Digitized by Google

Pœna mortis, quæ de iure
20 imponitur blaſphemio vt locum habeat, requirit, quòd ſit conſuetus quis blaſphemare, ſecus ſi non ſit ſolitus, *num.* 43.
21 & licet regulariter in alijs delictis inducatur conſuetudo ex bino actu vt *num.* 44. tamen in blaſphemia requiritur quod
22 pluries blaſphemauerit, quis, vt pœnâ illa locum habeat, vt dicto *num.*44.

23 A pœna mortis excuſat conſuetudo generalis blaſphemandi in loco, licet mala, & irrationalis, excuſat inquam non à toto ſed à parte aliqua pœnæ, quæ ſic mitigatur, *num.*46. licèt contrarium veriùs, & communius, vt non excuſet in aliquo imò augeatur potiùs, vt ibi, ta men primum obſerua in praxi *vt in deciſ. noſtra* 108. 1. *parte*.

24 Modos alios minuendi pœnam blaſphemiæ, veluti in iuſtus alius dolor ſi ex probabili cauſa, & non illicita procedãt, tradit *Farin. num.* 47. *cum ſequentibus.*

Quidam blaſphemus dixit *reniego de Dios, y de la Virgen*, vna & alia vice, quia non permittebatur ei alloqui certam mulierem, fuit condemnatus ad abiurandum de leui in audientia tribunalis, & exiliũ 4. annorum fuit minorata pœna ex cauſa, quia Domini inquiſitores clementiorem & benigniorem ſemper eligunt partem.

DECISIO CCCCLXXI.

Carcer captum.

SVMMARIVM.

Hæretici etiam condemnati ſi ſponte redeunt, (ſi tamen non ſunt relapſi) perpetuo carceri mancipandi non ſunt, num. 1.

Hæretici condemnati non ſponte redeuntes in carcere mancipari & muro includi poſſunt, num. 2.

Hæreticus lapſus conuerſionem ſuam differens, donec de crimine conuincatur, carcere includi poteſt, nu. 3.

Captura grauium perſonarum vt nobilium, & religioſorum, niſi prius conſulto ſupremo inquiſitionis Senatu fieri non ſolet. num. 4

Captura ſola in crimine hæreſis vehementer infamat, numero 5.

Captus pro hæreſi à carceribus fugiens, nec pro confeſſo, nec conuicto habetur num. 6.

Carce-

Deciſio CCCCLXXI.

Carceris fractor pœnis arbitrarijs pro qualitate criminis (cauſa hæreticis in ſuo ſtatu manente) punitur, numero 7.

Fugiens à carcere poterit cum indicio fugæ, & alijs ad comparendum citari, etſi contumax fuerit, poteſt pro illo crimine non ratione fugæ, ſed per alia indicia condemnari, num. 8.

Captura ex leui ſuſpicione non decernitur, ſed ſolum ex ea ad inquirendum hominem malæ famæ proceditur, numero 9.

Hæreticus pœnitens, carceri perpetuo condemnatur, numero 10.

Hæreticus pœnitens in multis caſibus non condemnatur carceri perpetuo, præcipuè ſi ante delationem ſponte veniat, num. 11.

HÆretici
etiã con-
demnati
1 ſi ſponte
redeunt
(ſi tamen
non ſunt
relapſi)
nõ ſunt perpetuo carceri man
cipandi, eſt communis opinio
Igneus in lege 1. §. cum denique ad
2 *ſillani. num. 32. Decian. tract. crim.*
tit. de pœnit. hæret. c. 54. n. 3. & 12.
lib. 1. fallit quando non ſponte, rediret poſt condemnationem, nam tunc poſſunt dari perpetuo carceri, vel muro includi, *Decianus vbi ſupra, vt ex director. traditur cauſa, Pegias in additionibus ad Zandin. de hæreticis cap. 16. additione 6. in fine.*

Et etiam dantur perpetuò
3 carceri, quando diſtulit con-
uerſionem ſuam lapſus, donec fuerit conuictus, vel notorium crimen, *Decian. num. 28. 31. c. excommunicamus 2. de hæreticis vbi Gloſſa, & in capite 1. eodem,* quod temperatur ita verum, quando ex ſignis ſuſpectus eſt, quod ex corde non redit, & abiurat, ſed metu pœnæ, hodie tamen per *caput vt commiſsi, §. nec non deberit in 6.* datur facultas ſuperiori commutandi tales pœnas, *Abbas in capite pœn. de hæreticis, Grillan. de hæreticis qu. 7. num. 2. Meno. caſu 174. num.* 6. & vltra carcerem alia pœnitentia extra ordinem impingitur vt ibi, *capite 1. de hæreticis in 6. c. ad abolendam, §. præſenti.*

Captura grauium perſona-
4 rum, vt nobilium, Religioſo-
rum non ſolet fieri, niſi prius conſulto ſupremo ſenatu generalis Inquiſitionis, *Roias de hæreticis 1. parte num. 435.* & idem in relaxatione, & alijs arduis cauſis.

Captura ſola in crimine hæ-
5 reſis infamat vehementer, *Pa-
ramo de origine inquis c. 10. numero
123. Piña 3. parte ad quæſtionem*
6 59. & captus pro hæreſi fugiẽs
à carceribus neque pro confeſſo, nec conuicto habetur, ſed aliter puniẽdus pro delicti qualitate, vel contra eum vt contuma-

tumacem hæreticum, & abſentem procedendum, ſicut contra abſentes alios, *Roias aſſertione* 15. (in alijs criminibus ſecus vt ibi per eum) *Septiman. inſtit. catholica c.* 16. *num.* 12. 25. *& additione ad ſanctium capite* 8. *de hæreticis*, dicens quod contraria opinio eſt damnata, & à ſacris
7 tribunalibus eiecta, & quod punitur fractor carceris pœnis arbitrarijs pro criminis qualitate cauſa hæreſis in ſuo ſtatu manente, *Farin. q.* 30. *num.* 195. *vbi allegat Peñam indirectorium*, 3. *parte ſchol.* 47. *fol.* 502. ſed contrarium tenent *Maſcardus concluſione* 82. *Zanchi. c.* 10. *de hæreticis num.* 4. *Camplegius*, *Menochius*, *Maſcardus*, & alij citati per *Farin vbi ſupra num.* 196. ſaltim ſecundum *Farin.* quando non habeatur pro confeſſo iuxta communem intellectum, *Gloſſa in lege in eos ff. de cuſto. reo*,
8 poterit cum inditio fugiæ, & alijs citari ad recomparendum & ſi non comparet, poteſt ſine dubio condemnari pro illo crimine per illa inditia, & non in vim confeſſati criminis, *Farin, num.* 198. idem tenet in hoc caſu *Peña in directorio* 3. *parte q* 97 *commento* 14. *ſexto verbo*, atque hanc ſententiam dicens, quod prima opinio procedit quando ſola fuga datur ſine alijs inditijs, ſecus ſi concurrant alia inditia illius, vel alterius erroris, nam illa iuncta conuincerent eum de hæretico, eſt verum quod loquitur quando eſſet carceratus ad pœnam, & pœnitentiam, non ad cuſtodiam vt dicetur, ſed ratio eſt eadem, vt tenet *Farin. vbi ſupra.*

Captura non decernitur ex
9 leui ſuſpitione, ſed ſolum ex ea proceditur ad inquirendum hominem malæ famæ, *Peña in capite excommunicamus primo, in fine de hæreticis.*

10 Hæreticus pœnitens condemnatur perpetuo carceri, *capite excommunicamus* 2. § *ſi qui extra de hæreticis, directorium* 3. *parte q.* 93. vbi *Peña* limitat multis modis non procedere, primo in eo qui ſponte venit ante delationem, ſecundo in eis qui
11 ſtatim, quo capti ſunt plenè confitētur de ſe, & alijs, tertio in eo qui confitetur ante publicationem, teſtium ſaltem de æquitate & conſuetudine obſeruant inquiſitiones Hiſpaniæ, Romæ tamen tribunal generalis Inquiſitionis condemnat ad perpetuam carcerem, ſed poſt paucos dies diſpenſat vt ibi *num.* 4.

DECISIO CCCCLXXII.

Confeſſio.

SVMMARIVM.

Confeſſio qualificata diuidi per aduerſarium non poteſt, num. 1.

Queſtio

Deciſio CCCCLXXII.

Quæſtio difficilis reſoluitur, num. 2. & 3.

Confeſſionem iudicialem non docto de errore ex interuallo reuocans, nil facit, numero 4.

Hæreſis per confeſſionem probatur licet aliter de delicto, nec de corpore delicti conſtet, num. 5.

Confeſſionem reuocans præcipuè eam, quæ ſponte facta fuit, non docto de errore, etiam ante reconciliationem relaxandus eſt, num. 6.

Dolus, & malitia ad effugiendam pœnam ordinariam præſumitur in numero 7.

Confeſſionis fidei per ipſius reuocationem diminuitur, numero 8.

Hæreticorum congregationes intrans, vehementer ſuſpectus dicitur, num. 9.

Confitens ſe introiſſe hæreticorum congregationes, & conciones, ſeu prædicationes audiuiſſe, hæreticus (niſi reſipiſcat) reputatur, numero 10.

1 Confeſſio qualificata non poteſt diuidi per aduerſariũ, *Rojas de hæreticis 1. parte num.* 154. vbi latè declarat per aliquas concluſiones.

2 Confitens ſe hæreticum in iudicio, & ibi abiurans ſi poſt intret in congregationibus, & factis hæreticorum, & iterum hoc confeſſus extra iudicium capiatur iterato, & in iudicio primo dicat ſe hæreticum, & poſt in eodem iudicio neget ſe hæreticum, aſſerendo primo,
3 confeſſionem iudicialem fuiſſe meticuloſam, & non veram, an talis ſit relaxandus, & ſit etiam relaxus, fuit reſolutum fore relaxãdum, quia qui confeſſionem iudicialem poſt ex interuallo reuocat, non dicto
4 de errore, nihil facit, imo eſt relaxandus, *Rojas aſſertione* 25. *vbi multi*, confeſſione enim probatur hæreſis, licet de delicto non conſtet aliter, nec de corpore delicti, *Rojas ſingul.* 38. *Zanchi. c.* 23. dicens hunc eſſe impœnitentem, & quod in prima confeſſione decipit eccleſiam,
5 & fuit fictè conuerſus, & error fuit palliatus, & ſic perſiſtit in ſuo errore, & per conſequens eſt hæreticus, & vt talis relaxandus idem tenet *Alfonſus Ponce de Leon in ſua aſſertione ſcholaſtica contra Henricum Regem Franc. 1. parte pag.* 18. *verſ. ad hæc, idem ſequitur Farin. de hæreticis q.* 187. *num.* 75. vbi quod reuocans confeſſionem præ-

præſertim ſponte factum non
6 docto de errore, etiam ante re
conciliationem fore relaxan-
dum, quia in reuocando præ-
ſumitur dolus, & malitia ad fu
giendam pœnam ordinariam,
alias omnes ſubterfugerent,
& reprobat, *Canter. in rubrica de*
7 *hæreſi c. 1. num.* 70. dum dicit
eum, qui etiam ex interuallo
confeſſus eſt, ſi confeſſionem
reuocat, non poſſe relaxari, li-
cet de errore non doceat, quia
per reuocationem diminuetur
8 de fide confeſſionis, niſi eſſet
præſumptio malicioſa circa re
uocationem.

Imò talem reuocantem, non docto de errore fore relapſum tenent *Zanquin.* & aſſertio ſcholaſtica vbi ſupra, & ſic non forè admittendum, quia maior ratio datur in hoc reuocante, qui manifeſtè fatetur ſe fictè confeſſum, & reconciliatum, & ſic fuiſſe fictum confitentem, & Eccleſiam decepiſſe quam in eo qui bis labitur, qui ex ſecundo lapſu præſumitur fictè confeſſus, & ſic eccleſiam decepiſſe ſemel, & ob id non admittēdum, & ſic multo minus reuocantem.

9 Deinde iſte reuocans poſtea intrauit congregationes hæreticorum, ob quod eſt vehementer ſuſpectus, concurrunt etiam mendacium, & alia adminicula, vt ſic merito dicamus eſſe confeſſum, & conuictum indubitatis inditijs, & per conſequens non eſſe admittēdum ad appellandum, nec reuocandum confeſſionem, vt per *Carriet. in practi. crimi.* §. 1. *fol.* 2. *num.* 11.

Deinde ex confeſſione per
eum facta de intrando hæreti-
corum congregationes, & con
10 ciones, ſeu prædicationes con
ſtat de facto hęreticali, & niſi
reſipiſcat, hæreticus eſt, cumq; neget, & dicat ſe ſemper fuiſſe catholicum non eſt plenus confitens, & ſic fuit iſte talis relaxatus.

DECISIO
CCCCLXXIII.

Credens hæreticorum.

SVMMARIVM.

HÆreticus eſt, qui in genere benè de hæreticis ſentit, illos bonos, & fideles viros eſſe cogitans, num. 1.

Errori particulari hæretici credēs, verus eſt hæreticus, num. 2.

Hæreticorum credētes non ſunt, qui eos viſitant, aut illis eleemoſinam dant, aut ducatum præſtant, num. 3.

Haere-

Digitized by Google

Hæretici, & relapſi dicuntur, qui hæreticos viſitant eiſque elemoſynam dant, ſi iam olim in hæreſim lapſi fuerint num. 4.

Actus vnicus audiendi ſermones hæreticorum, vel eorum congregationes audiendi non facit aliquem credentem, num. 5.

*Actus geminatus conſuetudinem inducit, num.*6.

Credens *hæreſim non dicitur quis ex eo quod fecerit actus æquiuocos, veluti viſitare, ſeruire, & ſimiles, numero* 7.

Specti de hæreſi vel eam purgare tenentur, vel abiurare de leui, vel de vehementi ſecundum vim indiciorum, vel torquendi ſunt, num. 8.

Credens hæreticorũ
1 duobus modis dicitur, primo quiin genere
de hæreticis benè ſentit illos
bonos viros, & fideles exiſtimans, nam hæreticus eſt, maxi
2 mè ſi admonitus non deſiſtat à
credulitate, ſed non punitur
eiſdem pœnis quibus hæreticus punitur, niſi particulari errori hæretici crederet, nam
tunc verus eſſet hæreticus: alio
modo dicitur credens non verbo, ſed opere circa hæreticos
geſto veluti dando eis, vel accipiendo, eos venerando, ſermones eorum audiendo, libros legendo, nimium conuerſando,
ſi tamen hoc frequenter fiat,
non aliter, ſimiliter non ſunt
3 credẽtes hæreticorum qui eos
viſitant, aut illis elemoſinam
dant, aut ducatum præſtant aut
aliud faciunt in quo nihil expreſſum, quod ad illorum hæreſim ſpectet, attenditur, quoniam hæc ſæpius ob ſolam pecuniæ mercedem præſtantur,
niſi tales credentes olim fuiſ-
4 ſent lapſi in hæreſim, tunc enim ſi hæc præſtiterint, & hæretici, & relapſi dicentur, *Caſtro de hæreticis c.*17.*fol.*91.

Dixi frequentius, quia ſecun
5 dum communem ex vnico actu audiendi ſermones hæreticorum, vel eundi ad eorũ congregationes non dicitur quis
credens nec reſultat credẽtia,
quia non videtur approbari,
quod poſtea euitatur, *l.qui contra C. de inceſt. nup. Peña in directorio* 2. *parte q.* 50. *commento* 75. *littera B.* ſecus autem ſi bis vel plu-
6 ries hoc fieret, quia actus geminatus conſuetudinem inducit, vt ibi ex communi, ſed adhuc ad inducendam credentiam, & condemnandũ hæreticum vt credentem opus eſt, vt
pluries, quam bis illud fecerit, *directorum vbi ſupra & ibi, Peña littera D. & conſilium Narbon.* & quod tale ſit factum, in
quo hæreticorum ritus contineatur, veluti conciones, prædicationes eorum, & colloquia
in

7 in quibus ritus eorum contineantur, nam aliàs ſi non contineantur, ſed ſunt actus æquiuoci, vt viſitatio, mutuatio,ſeruire eis,& ſimilia,tūc non iudicantur credentes, ſed
8 ſolum ſunt ſuſpecti, & ſic tales vel purgare,vel abiurare deleui tenentur,vel vehementi,ſecundum vim iuditiorum, vel torquendi, *Aymer. & Peña vbi ſup.* hæc vera.

DECISIO CCCCLXXIIII.

Defenſores hæreticorum.

SVMMARIVM.

Defenſor hæreticorum dicitur, qui opere, & armis reſiſtit, & impedit ne hæretici incarcerentur, aut quomodo libet puniantur, num. 1.

Hæreticorum defenſor fautor, & credens excommunicantur, num. 2.

Defenſor hæretici excommunicatus, ſi poſt annum excommunicationis nullam iuſtam ſatisfactionem dederit, infamis efficitur, & publicorum officiorum habitorum, & habendorum incapax, nu. 3.

Fautores hæreticorum in quo à defenſoribus hæreticorū differant, traditur, num. 4.

Iudices, & officiales fauent hæreticis, ſi eos omittant, cum eos capere, & punire teneantur, num. 5.

Crimen fautoriæ vt committatur, requiritur, quod fauens ſciat, illum cui fauet, eſſe hæreticum, num. 6.

Fautor hæretici ille eſt, qui verbo illi fauet, aut facere contra hæreticum id, quod de iure tenebatur omittit, num. 7.

Hæretici doctrinæ verbo fauens illamque bonam eſſet contēdens nō ſolum fautor, verū, & hæreticus eſt, num. 8.

Fautor hæretici dicitur, qui perſonam illius excuſat, talem non eſſe aſſeuerans, nu. 9.

Aduocati, procuratores, & notarij fauere poſſunt imputato de hæreſi, quandiu non cōuincitur, nu. 10.

Hæreticum monens de captura, quæ illi immiaet, hæreticorum fautor cenſetur, numer. 11.

Hæretico manifeſto fauens dicitur, ſi apud Principem pro eo intercedat, petens ne ſua pœna puniatur, nu. 12.

Intercedere vnus pro alio in criminibus omnibus præter hæreſim poteſt, num. 13.

Perſona publica hæreticos ab eccleſia damnatos, iuxta

criminis qualitatem punire tenetur, num. 14.

Poteſtas hæreticum punire negligens, coram Deo erit reus omnium malorum, quæ hæreticus fecerit, num. 15.

Perſona priuata nil aliud contra hæreticos facere tenetur, quam contra eos teſtimoniũ ferre, nu. 16.

Teſtimonium ferre contra hæreticum ſi perſona priuata recuſet, monituſque à iudice ſit, fautor hæreticorum dicitur, num. 17.

Hæretico fauens in illius crimẽ conſentit, num. 18.

DEfenſores,
1 hæreticorum dicũ-
tur illi, qui
opere, ſcili
cet, viribus
armis, &
potentia reſiſtendo impediunt,
ne illi capiãtur, incarcerentur,
aut quomodolibet puniantur,
denique ne à iudice examinen
2 tur, de his habetur 24. *q*. 3. per
multa capitula, *&* 27. *q* 1. *capi-
te ſi cuſtos*, contra hos, & credẽ
tes fautores, & receptores mul
tæ ſunt à iure pœnæ impoſitæ,
nam quilibet iſtorũ eſt eo ipſo
excõmunicatus, & ſi poſt hanc
3 excommunionem annus laba-
tur integer abſque vlla per eũ
data iuſta ſatisfacione, efficitur
infamis, & incapax publicorũ
officiorum habitorum, & habẽ
dorum, & aliæ contra eos pænę
à iure imponuntur, de quibus
*in capite excommunicamus, §. creden
tes de hæreticis, & capite quicumq;
de hæreticis, lib. 6. ita Caſtro de
hæreticis, c.* 27. *pag*. 94.

Fautor hæreticorum.

4 FAutores hæreticorum fe-
re pari paſſu ambulant cũ
defenſoribus hæreticorũ, quia
illi ſolum verbo, & omiſſione.
iſti opere delinquunt, *Caſtro c.* 17
pag. 92. officiales, & iudices fa-
uent omittendo, cum tenean-
5 tur capere, & punire hęreticos,
ſi non id faciant, priuati autem
in comittẽdo, *Siman. in inchiridio.
c.* 15. *Zanchin. de hæreticis c.* 5. *vbi*
6 *Campegius*, & ſemper ad eſſe fau
toriæ requiritur, quod fauens
ſciat eſſe hæreticum illum, cui
fauet, *Zanchin. vbi ſup*,
7 *Caſtro de hæreticis c.*17. pulchrè
dicit, quod ille eſt fautor hære
tici, qui verbo illi fauet, aut
omittit facere contra hæreti-
cum illud, quod de iure facere
tenebatur, in primis verbo fa-
uet quis hæretico, veluti fauẽ-
do doctrinæ, vel perſonæ, ex
8 ignorantia doctrinæ illius, quia
neſcit qualis ſit illa doctrina, qui
doctrinæ fauet verbo, conten-
dens illam eſſe bonam rationi-
bus, talis non ſolum fauctor, ſed
hæreticus eſt, & peior hæretico
cui fauet, *capite qui aliorum* 24. *q*.
3. *c. qui conſentit* 11. *q*. 3.
Perſonæ autem hæretici fa-
9 uetur verbo multifariã, primo
quãdo quis deliberatè excuſat
hæreticum, dicendo non eſſe
talem

Digitized by Google

talem,qualis dicitur,ſed eſſe ca
tholicum , & tunc ſi talis non
eſt hæreticus manifeſtus , non
dicetur fautor hæreticorum,
ſed excuſator , quandiu non
conſtat eſſe hæreticum illum,
cui fauet , ſed ſola ſuſpitio de
eo habetur , & multo minus, ſi
lubrico linguæ, aut iocoſe hæc
verba in fauorem hæretici di-
xiſſet,hinc fluit,vt poſſint aduo
cati,procuratores, Notarij fa-
10 uere imputato de hæreſi,quan
diu non eſt conuictus, non ob-
ſtante, *capite ſi aduerſus de hæreti-
cis in 6.* quia loquitur quando
fautor manifeſto hæretico, ſic
Caſtro pag. 93. ſecũ do fauet hæ-
11 retico ſolo verbo,nõ quidẽ illũ
excuſãdo,ſed monẽdo de cap-
tura , quæ imminet illi, vt ſe li-
beret , & caueat ab ea , & talis
eſt fautor hæreticorum , & vt
talis puniendus, ſiue monitus
ſequatur conſilium , ſiue non,
hoc eſt , ſiue fugerit , ſiue non
fugerit , quia quãtum in ſe eſt,
fecit monendo, vt ſe liberaret,
12 ſic concludit *Caſtro vbi ſupra,fol.*
93.alio modo verbo fauetur hæ
retico manifeſto,veluti interce
dẽdo pro eo apud Principẽ,
vel poteſtatem ſecularem , ne
pœna mortis puniatur , aut iu-
dices eccleſiaſticos , ne contra
talem ferant ſententiam , talis
dicitur fautor hæreticorum,
& vt talis puniendus,quia licèt
in alijs criminibus poſſit quis
13 pro alio intercedere, in hoc ta
men propter illius grauitatem,
ſecus eſt.
14 Ad ſecundũ caput veniẽdo,
etiam omiſſione fauetur hære-
tico , ſcilicet quãdo quis omit-
tit facere contra eum,quod de
bebat facere de iure , ſiue ſit is
publica , ſiue priuata perſona,
alia enim incũbunt facere per-
ſonæ publicæ cõtra hæreticos,
alia perſonæ priuatæ , publica
perſona tenetur hæreticos ab
eccleſia damnatos punire iux-
ta criminis qualitatem, *capite ad*
15 *abolendam.§. ſtatuimus,c.excommu-
nicamus , §. moneantur de hæreticis,*
& ſi poteſtas ſecularis omiſſerit
facere contra hæreticos quæ
in illis capitibus continentur,
erit fautrix hæreticorum , &
16 vt talis pœnis iuris punitur, *Ca-
ſtro pag.*94. imo poteſtas negli-
gens punire hæreticum erit
reus corãm Deo omnium ma-
lorum , quæ hæreticos fecerit,
quia Regi, & poteſtatibus incũ
bit vera punitio , & caſtigatio
17 hæreticorum , & ſubditorum,
perſona veró priuata nihil a-
liud facere tenetur contra hæ-
reticos, quàm ferre contra eos
teſtimonium, quod ſi facere re
cuſauerit monitus à iudice, fa-
uor hæreticorum dicetur , quo
cumque ergo horum modorũ
18 quis faueat hæretico , peccat
grauiter , & punietur vt talis,
nam ſic fauens hæretico, illius
crimini conſentit , quo fit vt
illius criminis ſit parti-
ceps , *Caſtro vbi*
ſupra.

Deciſio CCCCLXXV.

DECISIO
CCCCLXXV.

Sodomita.

SVMMARIVM.

*Sodomiæ pœna de iure mortis eſt,nu.*1.

*Sodomita dominium rerum ſuarum de iure amittit, numer.*2.

*Sodomita excommunicatur de iure canonico,nu.*3.

*Affectus in crimine ſodomiæ de iure,& generali conſuetudine,vt effectus punitur, num.*4.

*Delictum ſodomiæ conſumatum dicitur, quando intus partes pudendas membrum immiſſum eſt,licèt intus ſemẽ neutiquam ſit immiſſum, numer.*5.

*Membrum ſi intus partes pudẽdas poſitum non ſit, ſed extra eas pollutum, licèt ad actum primum deueniatur, attentatum tamen dicitur, num.*6.

1 SOdomitæ, pœna de iure mortis eſt *l.cum vir nubit in fœminam, C. de adulter.* tã
imãgẽte,quã patiẽte, eſt cõmu-
2 nis, *Clar.§.ſodomia, verſ.ſed quæro,* de cõſuetudine tamẽ igni comburuntur, *Angel. ibi,* & ita ſeruatur, & amittit ſodomita ipſo iure dominium rerum ſuarum, *Menochius caſu* 286. *gloſſa in c. in* 5. *circa ver. naturæ contrarias*, eſt magis communis, *ſecundum Clar. verbo item ſodomitam,*
3 *licèt Mediolani. aliter obſeruetur, de iure canonico excommunicantur, c. clerici de exceſibus præsbyte. & etiam priuantur bonis, Menoch.d.caſu* 286.
4 In hoc crimine de iure, & generali conſuetudine punitur affectus ſicut effectus,cum ſit ex atrociſſimis, *vt Clar. ver. quæro nunquid*, *Mediolani* tamen non ſeruatur, licèt ad actum proximum ſit deuentum, ſed quod puniatur extraordinem, *Menochius caſu* 286. *numer.* 17. & ita etiam ſeruatur in conſilio Neapolitano, *ſecundum Afflict.* á quo non eſſe recedendum dicit *Clar. vbi ſupra*, cum ſit mi-
5 tior opinio, & dicitur conſumatum delictum, quando intus partes pudẽdas membrum eſt immiſſum,licèt intus ſemen non immiſſum, ſed ſi intus partes pudendas non ponitur membrum, ſed extra eas po-
6 luiſſet quis, dicitur tantum attentatum, licèt deuentum ad actum proximum, *vt ibi.*

Et

Et vidi condẽnatum quendam Monachum conuictum vno teſte, quem cognouerat, fama fuga, & alijs attentatis ad relaxandum.

DECISIO CCCCLXXVI.

Tortura.

SVMMARIVM.

Fama ſola, quod reus commiſit delictum, non eſt ſufficiens ad torturam, numero 1.

Fama indicium fallax, & remotum eſt, nec ſemiplene probat, num. 2.

Fama ſi vehemens ſit, & ab honeſtis viris oriatur, ad torturam ſufficit, num. 3.

Fama delicti ſemiplenè probat de iure canonico, numero 4.

Fama, ſi aliud etiam indiciũ datur, ſine dubio probat, numero 5.

Fama benè probata cum ſuis qualitatibus ſemiplenè probat in ciuilibus, numero 6.

Fama iuncta cum alia ſemiplena probatione plenè probat ad definitiuam, numero 7.

Fama ſola non ſufficit ſecundum aliquos ad torturam, niſi aliud etiam indicium adſit, num. 8.

Confeſſio illius, qui tortus fuit, in vim ſolius famæ ſine aliquo alio indicio non præiudicat ei, numero 9.

Fama delicti contra aliquem purgatur, ſi reum bonæ vocis, & famæ eſſe probatur, niſi aliud indicium cum fama concurreret, numero 10.

Fama ſola delicti ſine indicijs ad torturam non ſufficeret, num. 11.

Indicium ſaltem leue concurrere debet cum diffamatione, ad hoc, vt ipſa torturam producere poſſit, numero 12.

Indicium cum diffamatione concurrens nihil facit ad torturam, ſi fama ſit de alia ſpecie delicti, num. 13.

Reus non eſt torquendus, quando contra reum ſunt aliqua indicia ad torturam, & aliqua etiam in eius fauorem faciunt, num. 14.

Deciſio CCCCLXXVI.

Tortus leuiter, poteſt iterum per modum continuationis torqueri, num. 15.

Tortus ſufficienter, ſi non fatetur, dimittitur, numero 16.

Confeſſionem factam in tormentis, poſtea in tempore ratificationis reuocans, iterum torqueri poteſt, numero 17.

Tortus bis leuiter, & in vltima confeſſione aliquid vltra primam confitens, pro tertia vice torqueri poteſt, num. 18.

Tortus ſufficienter bis, atque negans, liber dimitti debet, num. 19.

Minor quatuordecim annorum licet de iure non torqueatur, ſecus tamen in læſa Maieſtate diuina, & humana, num. 20.

1 Fama ſola quod reus commiſſit delictum, nõ eſt ſufficiens ad torturã, *Clar. q.* 21. vbi de communi, & magis communi, licet multi contrarium teneant, ſecundum *Gom. toma 3. Vari. cap.* 13. *numero* 9. *verſiculo tertium inditium*, imo dicunt aliqui de conſuetudine ſeruari
2 contrarium, quod ſcilicet ſufficiat ad torturamtu, tamen non recedas à communi opinione, *Zanquin. de hæreſi. cap.* 11. niſi aliud adminiculum, & inditiũ concurrat, eſt enim fama iudicium fallax, & remotum, & nec ſemiplenè probat, *Clar. vbi ſupra verbo fama enim in criminalibus, & vbi de communi per gloſam in capite veniens* 1. *de teſtibus*, quæ eſt communiter recepta ſecundum *Berotum in capite qualiter, & quando de accuſationibus. Decius etiam in dicto capite veniens, vbi de communi ducnas regulas* 300. vbi limitat ſex modis, quod de iure ciuili non habet dubitationem, quia non pro-
3 bat ſemiplene, *Gandin. de quæſtionibus, & tormentis, numero* 39: eſt verum, quod ſi fama ſit vehemens, & oriatur ab honeſtis perſonis ſufficiet ad torturã, *Zanquin. de hæreticis. capite* 11. *vbi Campegius.*

De iure tamẽ canonico fama delicti probat ſemiplenè, *capi-*
4 *te illud de præſumptionibus*, & æquiparatur dicto vnius teſtis, *Grandin. vbi ſupra*, & ſic videtur ſufficere ad torturam,
5 *Zanquin. vbi ſupra.* ſicque ſeruare communiter Aſſeſſores didit *Grand.* vbi autem datur aliud inditium, eſt ſine dubio,
6 quod ſufficit, vt per eos, in ciuilibus tamen fama bene probata cum ſuis qualitatibus ſe-
7 miplenè probat, & ſic iuncta cũ alia ſemiplena probatione,

aut

aut dicto vnius teſtis probaret plenè ad definitiuam, *Landi. in ru brica qui ad famæ probationẽ admit.* vbi dicit, in aliquibus caſibus plenè probare, vt in antiquis, *Cravet. 4. par. fol. 194.*

Iam ergo redeundo ad torturam, quod ſola fama non ſufficiat ad torturam, licet Gandi. teneat contra, dicens, ſic per aſſeſſores cõmuniter ſeruari, tamen tene communem opinionem, quod non, ſecundum *August.*
8 *Ariminum in additionibus ad Angelum verb. fama publica, verſi. & an fama ſit ſufficiens,* vbi dicit, quod cum ſola fama non torqueretur, niſi adeſſet aliud inditium, quia tunc ſecundum
9 omnes poſſet torqueri, quod etiam tenet in hoc caſu *Clar. Dueñas reg. 300.* & ſi aliter fuiſſet quis tortus & confeſſus, non noceret confeſſio; perinde ac ſi fuiſſet extortus abſque indicijs, *Guttier. ad Iul. Clar. vbi ſupra litera D.* ſi autem concurreret cum fama aliud inditium, vtique ſufficeret ad torturam, vel res eſſet multum difficilis probationis. *Clar. verb. cæterum,* dicens omnes ita tenere *Zanchun, de hæreticis cap. 11. vbi Campegius.*

10 Fama delicti contra aliquẽ purgatur, ſi probatur reũ eſſe bonæ vocis & famæ, niſi eum mala fama concurrat aliud inditium, *Clar. quæſt. 60. ver. frequens etiã,* vbi an per probationẽ bonæ famæ purgentur contraria indicia vrgentia; ſine indicijs præcedentibus, ſaltem vno, nemo poteſt quæſtionari, *Clar. quæſt. 64. verſi. dixi.*

11 Et ſicut ſola fama delicti ſine inditijs non ſufficeret ad torturam, niſi cum diffamatione concurrat aliud inditium,
12 ſaltem leue, attingens delictũ de quo agitur, *Clar. q. 64. verſ. ſed pone, & q. 21. verſ. ſciens autem,* etiam licet alij aliud dicant cum aliquo tamen alio leui inditio ſufficeret, vt ibi, hoc verum, ſi illud inditium attingat delictum, de quo agitur, niſi reus probaret per tres annos vltimos benè vixiſſe, & fuiſſe bonæ vocis, nam ſic purgaret malam famam, *Clar. dicta q. 21.* dicens, quod ita concludunt omnes propter illud triennium bonæ vocis.

Vbi tamen eſſemus in vili-
13 bus perſonis, & ſolitis, vt ſunt vagamũdi procederet alia opinio, *Clar. dicta q. 64. vbi ſupra,* & oportet quod dicta fama ſit in ſimili ſpecie delicti; ſecus ſi diſſimili, quia non faceret inditiũ ad torturam, *Clar. dicta q. 21. vbi de communi.*

Quando contra reum ſunt
14 indicia ad torturam, & aliqua pro reo, & in eius fauorem, non eſt torquendus, *Rojas de hæreticis 1. par. num. 333.* ſed abſoluendus, *vt ibi Peña 3. par. com. 39. litera K,* & leuiter tortus poteſt ite-
15 rũ torqueri per modũ cõtinuationis, *directoriũ 1. par. 3. modo faciẽdi proceſſus, vbi Peña com. 39. pag. 84.* Si autẽ eſt ſufficiẽter tortus non debet repeti in tormentis,
16 ex eiſdem indicijs, & tunc ſi non fatetur, dimittitur liber, niſi noua indicia ſuperueniant, nam tunc iterum torquetur vt
17 ibi, ſi verò confeſſionem commiſſam in tormentis poſtea in tempore ratificationis reuocat

poteſt iterũ torqueri, quia illa prima cõfeſſio inducit nouum inditium,& ſi ſecundo confitetur,& poſtea reuocat, non ter-
18 tio torquetur,quia iure non cauetur,ex quo, ſecunda confeſſio non inducit nouum inditiũ, cum ſit eadem cum prima, niſi fuiſſet bis leuiter tortus, & in vltima confeſſione aliquid vltra primam fateretur,his duobus concurrentibus poſſet tertio torqueri,non alias,ibi,& his caſibus,quibus ſufficienter
19 tortus negat, maxime ſi ſit bis tortus ob negatam confeſſionem, debet liber dimitti, & ſi petat ſententiam abſolui, *Peña* 485. & non relinqui cauſa in deciſſa,& dicuntur repeti tormenta, quando primo fuit ſufficienter tortus, & nihil confitendo ſuperauerit inditia, & tunc liberatur, niſi noua veniant inditia.

Minor 14. anno, licèt de iure non torqueatur,fallit in læſa
20 Maieſtate diuina, & humana, nam torquetur, *l. de minore, ff. de quæſtionibus, Rojas ſingul.* 130. nec pœna in eo minoratur in his criminibus,*Rojas ſingul.* 131.132.

DECISIO CCCCLXXVII.

Teſtes.

SVMMARIVM.

Teſtes deponentes in ſpecie prævalent deponentibus in genere, nu. 1.

Teſtis inimicus adhuc in crimine hæreſis, & in omnibus criminibus exceptatis repellitur, num. 2.

Amor, & odium intellectum a rectitudine ſeparant, numer. 3.

Teſtes duo in cauſa fidei de rigore iuris ſufficiunt, ſi legitimi, & non ſingulares ſint num. 4.

Iuris regula docet, quod in ore duorum ſtat omne verbum, num. 5.

Cauſa fidei accuratius, & diligentius quam alia tractatur, num. 6.

Copia nominum teſtium in cauſis fidei non datur reo propter periculum damni alicuius, num. 7.

Teſtes tres in cauſis fidei de æquitate requiruntur, numer. 8.

Suſpi-

Suſpitio vehemens oritur ex duorum teſtium dictis, numer. 9.
Defenſio diminuitur in cauſa fidei, & truncatur, nu. 10.
Hominem bonæ famæ per duos teſtes damnari de crimine hæreſis durum videtur, numer. 11.
Teſtes duo ſine alijs adminiculis nō ſufficiunt ad damnandum hominem bonæ famæ, ſecus hominem malæ famæ, ſecundum aliquos doctores, num. 12.
Inquiſitorū arbitrio relinquitur, quādo duo teſtes ſufficiant, quando vero tres requirantur, num. 13.
Conſanguinei, & coniuncti non coguntur teſtificari in criminalibus adinuicem, ſecus in in cauſa hæreſis, nu. 14.
Pater in cauſa filij non poteſt eſſe teſtis, num. 15.
Pater eſt teſtis in cauſa fidei filij num. 16.
Pater eſt teſtis in cauſa filij, quando in ipſa non de damno tertij, ſed de ſalute filij agitur, num. 17.
Serui non admittuntur vt teſtes in cauſis dominorum, ſecus ſi cauſæ fidei ſint, nu. 18.
Teſtis in cauſa fidei poſſet etiā ex interuallo dictum ſuum corrigere, & contrarium dicere, num. 19.
Teſtem ſum dictum corrigere in alijs delictis, quæ non ſunt cōtra fidem, non poſſe, niſi correctio in continenti fiat, vel ſecunda depoſitio fiat in tormentis, exploratum eſt, numer. 20.
Subornatus præſumitur teſtis ex mutatione depoſitionum, numer. 21.
Teſtis criminoſus, periurus, excommunicatus, & ſocius criminis contra hæreticū admittitur, num. 22.
Teſtis criminoſi admiſſio procedit non ad pœnam ordinariam, & plenam probationem, ſed ſolam ad præſumptionem faciendam ad torturam, vel pœnam extraordinariam, num. 23.
Coniecturæ aliquæ, vel circunſtantiæ ſi cum teſtibus criminoſis, periuris, & ſimilibus cōcurrant, pœna ordinaria imponi poteſt, num. 24.
Teſtes duo exceptione maiores ſufficiunt de rigore iuris ad probandum omne crimen, etiam hæreſis, ſecus vero de æquitate, num. 25.
Hæreſis non probatur ex depoſitione teſtium criminoſorum, periurorum, & ſimiliū, num. 26.
Teſtium defectus in cauſis crimina-

Deciſio CCCCLXVII.

minalibus regulariter non ſupletur ex numero, ſi ſint plures, num. 27.

Teſtium numerus ſupplet eorũ defectum in cauſa hæreſis ob fauorem fidei, & iure ſpeciali, num. 28.

Teſtium numerus eorum defectum in ciuilibus ſupplet, numer. 29.

Teſtis vnus valde idoneus cum alio minus idoneo plene probat in ciuilibus, num. 30.

Suſpitio vnius teſtis ratione alterius teſtis adiuncti purgari ſolet, n. 31.

Socius criminis admittitur ad deponendum in crimine hæreſis, & alijs exceptis, dummodo non ſit ex duplici delicto infamatus, nu. 32.

Adminicula plura quemadmodum probationem alunt, ſic defectus plures eã deſtruunt, num. 33.

Teſtes inhabiles, minuſque idonei ad defenſionem reorum admittuntur, nu. 34.

Teſtes domeſtici familiares, & alij minus idonei fauore fidei ad hæreticorum defenſionem non audiuntur, numer. 35.

Teſtes hæretici, & infideles in cauſa hæreſis contra hæreticos admittuntur, licèt ſecus in alijs criminibus, nu. 36.

Teſtes infames, ſiue de iure, ſiue de facto contra hæreticos in cauſa hæreſis audiuntur, numer. 37.

Teſtis ſe ad teſtificandum offerens, ex hoc ſolo ſuſpectus reputatur, num. 38.

Teſtis ſe ad teſtificandum inuitans in cauſa hæreſis contra hæreticum non reijcitur, num. 39.

Teſtis in cauſa fidei contra hæreticum parte non citata, & abſente admittitur, propter periculum, quod reſultare poterit, num. 40.

Teſtem producens taliter eum habilitare cenſetur, quod ſi poſt ille contra eũ in eadem, vel alia cauſa producatur, reijcere non poteſt, num. 41.

Orthodoxus ſi contra hæreticum litiget, poteſt vti teſtimonio hæretici contra hæreticum, & ſi cõtra Orthodoxum hæreticus producatur, poteſt eũ repellere, fauore fidei, nu. 42.

Inimicus teſtis repellitur etiam in cauſa fidei, & amicus inimici quoque, etiam ſi proximè ſit mihi reconciliatus, numer. 43.

Teſtes minus idonei admittuntur in crimine hæreſis, coniurationis, & aliorũ, quæ ſolent occultè, & clam perpetrari, n. 44.

Atte-

Digitized by Google

Atteſtationibus publicatis ſuper eiſdem articulis, vel directo contrarijs, ijdem vel alij teſtes regulariter non recipiuntur, ſecus vero in cauſa hæreſis, num. 45.

Hæreſis an probetur per teſtes ſingulares, altercata quæſtio eſt, num. 46.

Teſtes mille ſingulares non pluſ probant quam vnus, numero 47.

Actus (maxime indiuiduus) rectè probatur per teſtes in vnum rei finem, & effectum concurrentes, numero 48.

Teſti in articulo mortis ſuam depoſitionem iuratam reuocanti non creditur, numero 49.

Teſti in articulo mortis ſuã depoſitionem reuocanti creditur in cauſa hæreſis, ſi reuocatio cõtectaris vero ſimilibus iuuetur, num. 50.

Teſtis impubes ſiue maſculus, ſiue fœmina in ciuilibus repellitur, num. 51.

Teſtis pubertati proximus ſolum facit indicium in ciuilibus, num. 52.

Teſtimonium impuberis tam maris, quam fœminæ repellitur in criminalibus, & teſtimonium ipſorum ipſo iure nullum eſt, num. 53.

Teſtes minores 14. annis in crimine læſæ maieſtatis audiuntur, num. 54.

Minores viginti annorum in defectum probationis, & vbi veritas aliter haberi non poteſt, admittũtur, num. 55. & 56.

Minor ad teſtem admiſſus quale quale iudicium, licet non plenum, facit, n. 57.

Mulier poteſt eſſe teſtis in cauſa criminali, præcipuè in crimine læſæ Maieſtatis, & alijs exceptis, nu. 58.

1 TEſtes deponentes in ſpecie præualẽt deponentibus in genere, *Rotas de hæreticis 1. parte num. 346. cum ſequentibus.*

Teſtis inimicus etiam in cri
2 mine hæreſis, & omnibus criminibus exceptatis repellitur,
etiã ſi dicat cum tortura, & in
articulo mortis, & etiã ſi ſit no
uiter reconciliatus, quia amor,
3 & odium ſeparant intellectum
à rectitudine, *Rotas aſſertione 20. de hæreticis.*

4 Teſtes in cauſa fidei ſuffi-

ciunt duo, ſi ſint legitimi, &
non ſingulares de rigore Iuris,
ita *Aymericus 3. parte q. 31.* indi-
5 recti quod tenent omnes Do-
ctores poſteri, & eſt commu-
nis opinio, & vera per plures
allegatos per *Peñam vbi ſupra cõ-*
6 *mento 120. litera Z.* ex commu-
ni regula iuris, qua in ore duo
rum ſtat omne verbum, à qua
non excipitur iſta, tum quia
non eſt diminuta defenſio in
cauſis fidei ei, cuius cauſa agi-
tur, quia acuratè, & diligen-
7 tius quã aliæ tractatur, licet co
pia nominum teſtium non de-
tur delato propter periculum
damni alicuius, *capite finali de hæ*
reticis in 6. vt dicit Aymer. &
8 *Peña hic*, debent tamen eſſe duo
teſtes legitimi integri inconfu-
tabiles, & maiores exceptione,
quod fatentur omnes, ſed de
æquitate requiruntur tres te-
ſtes ſecundum *Aymericum in in-*
chiridione c. officium §. verum de
9 *hæreticis in 6.* & ſi tres nõ eſſent
ſed duo tantum, licet legitimi,
tunc ſecundum *Aymericum*, vel
purgatio eſt indicenda, ſi eſſet
diffamatus, vel propter vehe-
mentem ſuſpitionem, quæ ori-
tur ex dictis duorum teſtium
10 abiuratio, vel tortura, vel dif-
ferre ſententiam, donec maio-
ra adminicula veniant, & hoc
propter diminutam defenſio-
nem, quæ in cauſa fidei trun-
catur, *vt ſupra dixi*, & nota
quod qui hoc ſequuntur non
11 dicunt, quod duo non ſufficiãt,
ſed quod videtur durum, ho-
minem bonæ famæ per duos
teſtes damnari de tanto crimi-
ne, diminuta defenſione, hanc
ſententiam quod tres requi-
rantur, tenent multi, quos alli-
gat *Peña vbi ſupra litera E. in fine,*
12 *& Rojas aſſertione 4. numero* 103.
(licet contrarium dixiſſet *ſin-*
gul. 165.) vbi defendit, quod
duo non ſufficiunt propter di-
ctas rationes, licet teſtes duo
ſint legitimi, *Peña* dicit hanc
tutiorem in homine bonæ
13 famæ, probitatis, & virtutis vt
duo non ſufficiant, niſi alia ad-
ſint adminicula, ſecus in homi-
ne malæ famæ, nam duo teſtes
legitimi ſufficiunt, *Rojas numero*
105. 103. *tandem litera B.* relin-
quit hoc arbitrio Inquiſitorũ
non tamen negat, quin poſſint
per duos teſtes idoneos reum
condemnare, licet ſententiam,
Aymeri. dicat benigniorem, &
non condemnandam in homi-
ne probatæ vitæ, ſequitur *Zan-*
chin. c. 13. num. 5. dicens, quod
tres requiruntur.

14 Conſanguinei & coniuncti
non coguntur teſtificari in cri-
minalibus ad inuicem, ſecus in
cauſa hæreſis, nam coguntur,
& valet eorum dictum, *Rojas*
ſingul. 42.

Pater in cauſa filij non eſt
15 teſtis, *l. parentes C. de teſtibus*,
propter effectionem, fallit in
cauſa fidei, vbi pater eſt ido-
16 neus teſtis, quia agitur de pro-
pria ſalute filij, & non de
17 damno alicuius, *Rojas ſingul.*
150.

Imo ſerui, qui alias non ad
18 mittuntur vt teſtes in cauſa do
mini, *l. ſerui reſponſio ff. de teſti-*
bus, fallit in cauſa fidei, *l. finali C.*
ad leg. Iul. maieſtatis, Rojas ſingul.
183.

Teſtis

Teſtis in cauſa fidei, ſeu hæ-
19 reſis poteſt etiam ex interual-
lo dictum ſuum corrigere, &c.
contrarium dicere, & valet no
uum dictum, ſi ex præſumptio
20 nibus appareat veriſimile,
quod in alijs delictis non licèt,
niſi incontinenti, vel in tormẽ-
tis fiat ſecunda depoſitio, &c.
21 dictum, quia aliàs præſumere-
tur ſubornatio, *Rojas ſingul.* 186
hoc vltimum fallit, ſi pars ad-
uerſa acceptaſſet dictum, nam
poſt non poteſt corrigi etiam
incontinenti, *vt ibi.*

Declaratur caput in fidei fa
22 uorẽ, quia teſtis criminoſus, &
periurus, & excõmonicatus, &
ſocius criminis, vel aliquo cri-
mine accuſatus admittitur cõ-
tra hæreticum, *d. c. in fidei fauorẽ,*
capite accuſatus, §. licèt de hæreticis
extra, licèt contrarium ſit in a-
23 lijs criminibus, *Rojas ſingul.*
188. moderatione tamen ſe-
quente, &c. procedit quo-
cunque modo de hæreſi aga-
tur etiam accuſando, *numer.* 8.
hoc tamen de admittendis te-
ſtibus excommunicatis periu-
rijs, ſocijs criminis, & ſimilibus,
iuxta caput in fidei fauorẽ pro
cedit, non ad pœnàm ordina-
riam, & plenam probationem,
ſed ad præſumptionem ſolam
faciendam ad torturã, vel pœ-
nam extraordinariam, ex eo
textu, ibi: *Ex veriſimilibus præ-*
ſumptionibus, & circunſtantijs con-
24 *ſtet verum dicere: ita Rojas num.* 11.
directo. 3. *par. c.* 66. *& c.* 68. &c.
ſic ſi cum dictis teſtibus minus
idoneis aliquæ coniecturæ, &
circunſtantiæ adſint adiuuan-
tes, tunc imponi poteſt pœna
ordinaria, quod in alijs crimini-
bus, ſecus eſt, *num.* 12. vbi latè,
imo licèt in alijs criminibus nõ
iungantur duæ ſemiplenæ pro-
bationes diuerſi, generis, tamẽ
ſecus eſt in cauſa fidei, in fidei
fauorem *num.* 16. reſultat ex ſu
perioribus,

Primo, quod licèt duo teſtes
25 integri, & maiores exceptione
ſufficiant ad probandum omne
crimen etiam hæreſis de rigo-
re iuris (ſecus de æquitate vt ſu
26 pra) *capite in communi negotio de te-*
ſtibus, dictum hoc ex his teſtibus
excommunicatis periurijs, ſo-
cijs criminis non ſufficiene ad
probandam hæreſim, *ita Rojas*
ſingul. 188. *Boſius de hæreticis nu.* 4

27 Et licèt regulariter in cauſis
criminalibus defectus teſtium
non ſuppletur ex numero, etiã
ſi ſint plures, *Rojas ſingul.* 188. *nu-*
28 3. vbi multi, tamen ſecus in cau
ſa hæreſis, vbi ob fauorem fi-
dei iure ſpeciali numerus teſtiũ
ſuplet eorum defectum, *dicto ca*
pite in fidei fauorem de hæreticis in 6.
ibi, *& ſingulari* 200. & etiam
qualitas perſonarum, & aliæ
præſumptiones, ibi: *Maximè ſi*
ex numero teſtium, qualitate perſona-
rum, tam deponentium, quam eorum
contra quos deponitur, vel alijs cir-
cunſtantijs, & præſumptionibus appa
reat verum, & non falſum dixiſſe,

29 Sicut in ciuilibus numerus
teſtium ſupplet eorum defectũ
gloſ. communis, l. 3. *verſ. numerus ff.*
de teſtibus, Rojas late vbi ſup. &c.
30 ſic vnus teſtis valde idoneus
cum alio minus idoneo in ciui
libus pleuè probant, nam inte-
gra fides vnius ſuplet defectum
31 alterius, & ſic ratione adiuncti
purgatur ſuſpitio, *Rojas vbi latè.*
32 Item licèt in crimine hære-
ſis, &

ſis, & alijs delictis exceptis admittatur ſotius criminis, hoc procedit quando talis ſotius non ſit ex alio delicto infamatus, & ſic non datur contra eũ duplex exceptio, & defectus, *Rojas vbi ſupra*, nam ſicut plura
33 adminicula probant probationem, ſic plures defectus eam deſtruunt, *Rojas vbi ſupra Angel. in l. in iuditio, ff. de accuſationibus.*

Imo licèt ad defenſionem
34 reorum admittantur teſtes inhabiles, domeſtici, familiares, cõſanguines, & alij minus idonei, *latè Rojas num.* 6. tamen in
35 fauorem fidei ſtatutum eſt vt ad defenſionem hæreticorũ nõ admittantur, *d. tex. ibi, contra hæreticos credentes, c. filij, vel hæredes, in fine, de hæreticis in* 6. ibi, *Non per vxores filios familiares, vel de ſuis aliquos, ſed per teſtes alios fide dignos, director. Inquit. 3. par. c. 70. Boſius de hæreticis n. 3. dee de defenſionibus reorum num.* 46.

Admittuntur etiam in cau-
36 ſa hæreſis contra hæreticos teſtes hæretici, & infideles (licèt ſecus in alijs criminibus) & hoc ne tam graue delictum impunitum maneat, *Rojas ſingul.* 189.

Admittuntur etiam teſtes in
37 fames contra hæreticos in cauſa hæreſis, ſiue ſint infames de iure, ſeu de facto, licèt in alijs criminibus non admittantur,
38 *Rojas ſingul.* 190. ſolum ad probãdam innocentiam reorum admittuntur, *vt ibi.*

Itẽm licèt teſtis ſe offerens ad teſtificandum ſit ex hoc ſuſ
39 pectus, & ſic non admittendus, tamen in cauſa hæreſis contra hæreticum admittitur, *Rojas ſingul.* 192.

40 Imo in cauſa fidei admittũtur teſtes contra hæreticum parte non citata, & abſente, propter metum periculi, quod poſſet reſultare, *Rojas ſingul.* 196.

Et etiam domeſtici in læſa maieſtate diuina, & humana, *l. fin. C. ad legem Iul. maieſt.* cum aliàs repellantur à teſtimonio, *l. etiam, C. de teſtibus, Rojas ſingul.* 197.

Licèt producens teſtẽ cẽſea
41 tur eũ taliter habilitare, quod ſi poſt producatur ille teſtis cõtra eum in eadẽ, vel alia cauſa, non poſſet eum repellere, *l. ſi*
42 *quis teſtibus, C. de teſtibus,* ſed fauore fide, ſecus eſt, quia ſi contra hæreticum litiget Orthodoxus, poteſt vti teſtimonio hæretici contra hæreticum, & ſi cõtra ſe hæreticus producatur, poteſt Orthodoxus eũ repellere, *can. ſi hæreticus in prin. 2. quæſtione* 7.

43 Inimicus autem teſtis repellitur etiam in cauſa fidei ex cõmuni, & amicus inimici mei, & etiam ſi ſit de proximo mihi reconciliatus, *Rojas ſingul.* 195. *vbi latè de cauſis inimicitiæ, Maſcar. conclaſ.* 857. *num.* 43.

44 In crimine hæreſis, coniurationis, & aliorum delictorum, quæ ſolent occulte, & clam cõmitti, & in quibus ex natura actus, neque actu, neque habitu teſtes ſolent interuenire, tunc teſtes minus idonei admittuntur, & ſunt idonei, *latè Rojas ſingul.* 201. & ibi de prolãdo delicto ſubornationis contrã iudices.

45 Licèt publicatis atteſtationibus

bus ſuper eiſdem articulis, vel directo contrarijs, ijdem, vel alij teſtes non recipiantur, fallit in cauſa hæreſis ob fauorem fidei, & in alijs multis caſibus fallentialibus, *Rojas ſingulari* 202.

46 Quod hæreſis probetur per teſtes ſingulares, tenent multi relati *per Rojas ſingul.* 203. aſſerẽtes, probari quem hæreticũ in genere per teſtes ſingulares, alij contrarium tenent, vt per eundem ibi, & hæc eſt commu nis opinio, quia non plus probant mille teſtes ſingulares, quam vnus, vt ibi, & hæc eſt ve
47 rior, intelligendo eam in ſingularitate diuerſificatiua, nam ſi obſtatiua, & aduerſa, ipſa ſe ipſã deſtruit, ſi verò ſit adminiculatiua, & cum connexitate, veluti quando teſtes in vnum rei finẽ, & effectum concurrunt, tunc
48 per eam benè probatur actus, & tunc non dicuntur teſtes ſingulares, & probabitur hęreſis ſi deponant de vna ſpecie hæreſis, *Paramo latè de origine q.* 10. *à num.* 103.

49 Licèt teſti in articulo mortis reuocanti ſuam depoſitionẽ iuratam, & antea factam non credatur, *latè Rojas ſing.* 205. in crimine tamen hæreſis ſecus, ſi re
50 uocatio iubatur coniecturis veriſimilibus, nam ſtatur dicto in articulo mortis, *vt ibi.*

51 In ciuilibus teſtis impubes, ſiue maſculus, ſiue fæmina repellitur, *Faria. de oppoſitione contra teſtes q.* 58. *l.* 3. *§. lege Iulia. ff. de teſtibus*, pubes autem admittitur
52 ad plenam probationem, *nu.* 13. proximus autem pubertati ſolum facit inditium in ciuilibus, & non ſolum repellitur impubes, ſed eſt ipſo iure nullum teſtimonium minoris, *nu.* 12.

53 In criminalibus repellitur teſtis impubes maſculus & fęmina, & teſtimonium eorum eſt ipſo iure nullum, *vbi ſup. nu.* 12. *&* 9. imo repellitur teſtis pubes factus, vſque ad annos 20. tunc enim admittitur, *nu.* 10. *&*
44 19. *c. in teſtimonium de teſtibus*, bene verò facit inditium impubes proximus pubertati, *nu.* 16. in crimine læſæ maieſtatis admittuntur minores 14. annis, & omnes indiſtinctè, imo ad id coguntur, & torquentur, *n.* 22.

55 Vbi tamẽ veritas aliter haberi non poſſit, & ſic in defectum probationum admittuntur minores 20. an. & etiam minores 14. an. in criminalibus, *nu.* 29. ex veriſſima, & communiſſima, dummodo conſtet, quod ex natura actus aliæ probationes non reperiuntur, *num.* 35. 36. & hoc tantum ad faciendũ inditium ad inquirẽdum, ſecus quo ad torquendum, & alia, *numer.* 34.

56 In criminalibus ſupradicta procedunt de non admittendo minorem, vbi proceditur per viam accuſationis, ſecus ſi ex officio per Inquiſitionem, nam non repellitur minor, *num.* 37. ſed hoc procedit, vbi alij teſtes
57 non reperirentur, nam tunc admittitur minor in Inquiſitione, etiam impubes ad inquirendum tantum, non ad alia, *num.* 42. minor tamen admiſſus facit quale quale inditium, licèt non plenum, *num.* 44. & hoc tãtum ad inquirendum, & inſtruẽdum animum iudicis, *num.* 48.

Mulier poteſt eſſe teſtis in cauſa

58 cauſa criminali, maxime in crimine leſæ maieſtatis, & alijs exceptis criminibus, *Paramo de origine Inquiſitorum, q. 10. à num. 134. & num. 159. verſ. non eſt ergo dubium.*

Finis huius quarti tomi.

INDEX LOCVPLETISSIMVS.

DILIGENTER ET ACCVRATE EXCVſus, in quo includuntur omnia notatu digna, quæ in his Tertio & Quarto voluminibus continentur.

A.

Abbas, qui impetrauit priuilegium quod intra ſuum monaſterium vti poſſit inſignijs Epiſcopalibus, nõ poterit in Synodis, vel alias extra ſuum monaſteriũ tali priuilegio vti, to. 4 deciſ. 416. n. 5.

Abſolutam poteſtatem habens exercitium ipſius cui voluerit commendare poteſt, to. 4. deciſ. 398. nu. 1.

Abſolutio debet fieri, quando ex condemnatione multæ, & nouæ impoſitiones contra foros noſtros ſequuntur, to. 3. deciſ. 337. nu. 7.

Abſens condemnatus cum bonorum publicatione ſi intra annum cõparuerit, ad ſui defenſionem auditur, bonaque recuperat, ſi poſt annum verò venerit, etiam ad ſe defendendum admittitur, bona tamen licèt abſoluatur non recuperat, to. 3. deciſ. 335. n. 2.

Abſurdũ ſemper vitãdũ, to. 3. in reſ. cũ glo. ad mo. d. 254. n. 75

Abſurdũ eſt, quod reus de cuius innocentia conſtat, ob receptas probationes ſit deterioris conditionis, quam ipſe probationes fuiſſent, tom. 4. deciſ. 434 nu. 87.

Abiurare iuſſus ad mandatum iudicis, & nolens continuo abiurare non relaxatur, ſed excommunicabitur, & ſi per annum perſtiterit, vt hæreticus condemnabitur, tom. 4. deciſ. 451. nu. 17.

Abuſus, vel contrarius vſus nõ derogant foris, vel priuilegijs Regis, to. 3. deciſ. 300. n. 15

Ab inteſtato non poſſunt ſuccedere, qui nec nati, nec concepti ſunt tẽpore mortis teſtatoris, to. 3. deciſ. 144 n. 39.

Actiones tot pro legato annuo cõpetunt, quot ſunt anni, nõ verò pro promiſſione annua to. 4. deciſ. 388. n. 3.

Actio & exceptio ex ſententia arbitrali ſecundũ ius cõmune reſultat, & quomodo hoc intelligi debeat, traditur to. 3. deciſ. 299. nu. 1.

Actio & exceptio ex ſententia arbitrali ſi in dicta ſententia partes ſe ſubſcripſerint, naſcitur, tom. 3. deciſ. 299. nu. 2.

Actio & exceptio ex ſententia arbitrali, etiam ſi partes nõ ſe ſubſcripſerint, dummodo ſoluerint, & intra decẽ dies atteſtationem non miſſerint, reſultat, to. 3. deciſ. 299. n. 3.

Actio nec exceptio ex ſentẽtia arbitrali naſcitur, metu tamen pœnæ ab ea non receditur; quæ tamen ſi ſoluatur, à ſentẽtia recedere licèt, to. 3. deciſ. 299. nu. 5.

Actio neq; exceptio, vel quodlibet aliud ius ex ſẽtẽtia nuda arbitri naſcitur, t. 4. d. 411. n. 1

Actio & exceptio ex ſentẽtia arbi-

Digitized by Google

bitri fluit, quādo ipſa expreſſe, vel tacitè à partibus litigantibus emologata,fuit,to. 4. deciſ.411.nu.8.

Actio ex promiſſione nō datur, quādo quis deponit de promiſſione tempore cōtractus mutui inita,t.3.dec.302.n.11

Actio ex mutuo ſolum intentatur, quando in ſpecie ſolum mutuum articulatur,tom.3. deciſ.302.nu.12.

Actio vtilis datur tertio ſine ceſſione,tom.3.deciſ.436. nu.3.

Actio realis in venditione præſupponit eſſe poſſeſſionem penes aliū,to.3.dec.329.n.11.

Actio petendi comandam durat poſt viginti annos,ſi debitum fuerit intra viginti annos petitum,ſaltem extraiudicialiter,to.3.deciſ.354.n.4

Actio hypothecaria pro recuperatione dotis cum ipſo dominio concurrere poteſt, tom. 4.deciſ.404.nu.72.

Actio vni iudici contra alium, cum quo cumulatiuè iuriſdictionem habet, ex ſola præuentione competit, tom.4. deciſ. 426. nu. 13.

Actio criminalis ſi ſola appellitu erga reum iudici oblato perpetraretur,via fraudibus aperiretur,t.4.dec.432.n.17

Accidentia non faciunt deſinere rem eſſe talem,to.4. dec. 391.nu.7.

Accidentaliter quæ inſunt in obligatione nouata, non videntur repetita in obligatione nouante,t.4.d.430. n.11.

Acceptilatio, liberatio, diffinimentū, pactū de non petendo ſi taliter in fauorē vnius correi fiat, vt expreſſum inter partes ſit, quod alteri nō proſit,illi tantū in cuiusfauorem factū eſt,& non aliis prodeerit,to.3.deciſ.346.n.14.

Acceptilatio,liberatio, ſiue pactum de non petendo ſi ſimpliciter in fauorē vnius correi fiat, alteri etiam correo, ſiue ſocij ſint, ſiue non, ſiue ex cauſa lucratiua, ſiue oneroſa,prodeſt, & vterque eorum in ſolidum liberatur,to. 3.deciſ.343.nu.16.

Acceptilatio, liberatio & ſolutio quoad producendam pariformiter liberationē vtriuſque correi æquiparantur,to. 3.deciſ.343.nu.9.

Acceſſio inſeparatis non præſumitur,tom.3.deciſ.226.nu.6

Actus geſti & tractatus inter virum & mulierē arguunt matrimoniū,to.3,dec.231.n.76

Actus tranſlatiuus poſſeſſionis, loco traductionis habetur, to.3.deciſ.234.n.13.

Actor quam primum inſtrumentum producit, illud cum exceptione,quæ ex eodem fonte dimanat,producere dicitur,to.3,deciſ.255.nu.17.

Acta iuditialia eo ipſo,quod in iuditio fiunt, cōmunia cenſentur, to.3.deciſ.256.n. 1.

Acta à notario toties quoties petantur,edenda ſunt, to. deciſ.256.nu.7.

Actus præcedens, diſpoſitionē ſubſequentem declarat,to. deciſ.298.nu.8.

Actus plures requiruntur, etiā ſi ſint iuditiales,ad inducendam conſuetudinem,to.3.deciſ.307.nu.9.

Actus viſuræ requirit cognitionem cauſæ,& eſt iuriſdictionalis,to.3. deciſ.319.nu.7.

Actum ſecundum faciens incōpatibilem cum primo, ab eo recedere cenſetur,tom.3.deciſ.

INDEX.

ciſ.326. nu.4.
Actus primus validus ſi habeat effectũ non inualidatur per ſecundum nullum, quantũuis incompatibilem, ſecus ſi non habeat effectum, & ſic inualidus, tom.3. deciſ.326 num.7.
Acta à procuratore ex fide bona quia vtilia eſſe credidit ſuo principali, valent, quamuis poſtea nocuiſſe illi potius quam profuiſſe exitus demonſtret, t.3.deciſ.346.n.13
Actus curiæ ſub titulo delas entradas, declaratur, tom.3.deciſ.351.nu.6.
Actu curię cauetur, neceſſario prẹſuponendũ eſſe, quod datur materia ſubiecta ſuper qua expendi poſſit pecunia, quæ ex recuperatione ſiſarum reſultat, tom.4.deciſ. 427.nu.10.
Actus ſi de neceſſitate ad ſui cõfectionem ſolemnitatem aliquam requirit, eandem in ipſius reuocatione & deſtructione neceſſario etiã expuſcit, to.3.deciſ.355.nu.13.
Actus ad probandam conſuetudinem in ſuccedendo, debent cõcludere ſic fuiſſe obſeruatum in vim conſuetudinis, tom.4.deciſ. 362.nu.77.
Actor dicitur qui agit de acquirendo, to.4.deciſ.373. n.64.
Actus poſitiuus per plures annos non ſufficit ad acquirendum ſeruitutes, tom.4.deciſ. 393.nu.131.
Actor preſumitur iuditium proprietatis diſtuliſſe cũ calumnia, vt reo probationes perirent, tom.4.deciſ.395.nu.20
Actore non probante reus venit abſoluendus, to.4. deciſ. 395.nu.21.
Actus turbatiui difficilem reddunt probationem poſſeſſionis, tom.4.deciſ.396.nu.9.
Actus prohibitiui verificari non poſſunt, niſi quando aduerſarius actus poſſeſſorios cõtẽdit, tu.4. deciſ.396.nu.12.
Actum teſtandi, vel eius perfectionem voluiſſe teſtatorem in futurum differre, vel aliquo modo ſuſpendere, non præſumitur, to.4. deciſ.420. num.3.
Actus publicatio & ſtipulatio, nec neceſſaria, nec de ſubſtantia inſtrumenti eſſe videtur, tom.4.deciſ.420.nu.9.
Actus agentium non operantur vltra eorum intentionẽ & voluntatem, tom.4.deciſ. 433.nu.11.
Acta probatoria quaſi virgulæ eſſe cenſentur ad ſententiã declarandam, tom.4. deciſ. 434.nu.114.
Actus vnicus audiendi ſermones hæreticorum, vel eorum congregationes audiendi, non facit aliquem credentẽ, tom.4.deciſ.473.nu.5.
Actus geminatus conſuetudinem inducit, tom. 4. deciſ. 473.nu.6.
Actus (maxime indiuiduus) recte probatur per teſtes in vnum rei finem & effectum concurrentes, tom.4.deciſ. 473.nu.6.
Accuſatores magiſtratuum, Oratores dicũtur, & quare ſic dicantur, traditur, tom.3. deciſ.3'4.nu.6.
Accuſatores magiſtratuum ſæpè cum falſitate iudices ac-

 cu-

cuſant,tom.3. deciſ.314.numer.10.

Accuſationes vocem Iacobi & manus Eſau habere ſolent, tom.4.deciſ.314.n.10.

Accuſationes criminales cum ſint odioſæ,debent ad fauorem delinquentis interpretari,tom.3.deciſ.339.nu.21.

Accuſacio criminalis non reſultat ex verbis iniurioſis in abſentia prolatis,tom.3.deciſ.345.num.8.

Accuſandi ius permittitur, cũ de minimo onere tractatur, tom.4 deciſ.407.nu.19.

Accuſacio criminalis cõtra priuatos reſiſtentes, pendones ſtare non operatur,to.4.deciſ.417.num.76.

Accuſacio illa,qua contra officiales culpabilos, vel dæmonum culpabilem agitur per ſe, ſiue per alios eius nomine, vel mandato, pendones apponi facit,to.4 deciſ.412.nu.77.

Accuſacio reſiſtentium non amouet pendones, licèt ipſi ſecundum forum puniti fuerint,to.4.deciſ.417.nu.79.

Accuſatione ab initio intentata contra dominum & officiales, non auferuntur pendones, donec cauſa criminalis non ſit abſoluta,tom.4.deciſ.417.nu.83.

Accuſatus ad inſtantiam partis quia non paruerit alicui firmæ,ſi probet accuſantẽ nullum damnum paſſum fuiſſe, nec intereſſe aliquod ſe abniſſe abſolui debet,tom.4.deciſ.418.nu.20.

Accuſator facile poteſt doloſe accuſationem publicè vindicare, donec reo bona fide viuenti ſuorum teſtium obliuione, vel morte copia non adſit,to.4.deciſ.432.n.18.

Accuſacio remotioris, proximioris ius ideo tollit,ne homines tot accuſacionibus vexentur,tom.4.deciſ.432.numer.41.

Accuſatio Aſtricti cum ſubſidiaria ſit, quoties pars legitima ad accuſandum concurrit, reijcitur, vel ſi admittatur, nouum proceſſum fulminare non poterit, tom. 4. deciſ 432.nu.62.

Accuſacio reſtricta ad crimen reſiſtentis non poteſt proſequi,neque extendi ad crimẽ delationis armorum prohibitorum, tom.4.deciſ.433.nu.12.

Accuſare quis nõ poteſt de delicto eum, qui accuſatur de eodem delicto criminaliter, & pendente cauſa criminali,tom.4 deciſ.438.nu.34.

Accuſatus pro crimine hæreſis, eſt relaxandus ſi crimen hæreſis circa facta eſt legitime probatum, & intentionẽ prauam & credulitatem neget,tom.4.deciſ.443.nu.1.

Accuſatus de hæreſi & conuictus legitimè, ſi negat ſe talia dixiſſe,vel credidiſſe, cõdemnatur vt hæreticus negatiuus,etſi ſe ſubmittat eccleſiæ concurrentibus requiſitis,tom.4.deciſ.445.nu.2.

Adempriuiorum conceſſio, generalis & certa eſſe cenſetur,quando per eam non ſolum competit facultas ſcaliandi, verum etiam paſcendi, legnandi & adaquandi,

cæte-

INDEX.

cæteriſque vſibus vtendi, to. 4. deciſ. 393. numer. 7. & 8.

Ademprinium ſe habere dicẽtes, hij qui ſunt de Caſtro, intentionem fundatam habent, tom. 4. deciſ. 393. nu. 10.

Adimplementum debet probare agens ex contractu vltro citroque obligatorio, alias repellitur, etiam parte non opponente, to. 4. deciſ. 409. nu. 16.

Adiudicatio pignoris creditori facta pro vno debito titulus eſt ad dominij tranſlationẽ, ſi ille contra quem deliberatio facta fuit, dominus pignoris erat, to. 3. 17. deciſ. 260. nu. 5.

Admittuntur multa in Regno quæ non eliciuntur de charta, ſe dex ſola coniectura naſcuntur, tom. 3. deciſ. 244. nu. 52. & 53.

Admiſſus ad ſocietatem alicuius arrendatoris, emptoris, vel conductoris non cum principali arrendante, ſed ſolum cum arrendatore contrahere dicitur, to. 3. deciſ. 314. nu. 3.

Adminicula plura quemadmodem probationem alunt, ſic defectus plures eam deſtruunt, tom. 4. deciſ. 477. nu 33.

Ad hoc vt dicatur actum de nullitate in primo inditio, non ſufficit, quod in generalitatibus libelli aliquid circa illam attingatur, tom. 3. deciſ. 352. nu. 25.

Adoratio dullia, vel hyperdullia dicitur, aliqnid dæmoni dicere, vel in eius laudem & honorem facere, quod ſolis Sanctis debetur, to. 4. deciſ. 467. num. 12.

Adorationem verba deprecatiua includunt, tom. 4. deciſ. 468. nu. 18.

Adulterini & omnes illi, qui ex coitu ab aliqua lege exteriori damnato naſcuntur, ex damnato coitu naſci dicuntur, tom. 3. deciſ. 280. nu. 3.

Adueratio proceſſus quando interueniunt teſtes, debet fieri cum notario & teſtibus, tom. 3. deciſ. 359. nu. 11.

Adueratio fit concurrentibus notario & teſtibus, nec ſufficit vnus, vel duo, ſed omnes requiruntur, to. 3. deciſ. 359. num. 13.

Adueratio poteſt fieri cũ vno teſtium, ſi alter & notarius ſint mortui, to. 3. deciſ. 359. nu. 15.

Aduocatus partis non poteſt eſſe iudicis conſiliarius, quando in eodem tempore quis volebat eſſe conſiliarius iudicis & aduocatus partis, to. 4. deciſ. 414. nu. 14.

Aduocatus qui fuit aliquo tempore alicuius partis, nõ prohibetur eſſe iudex alio tempore, quo aduocatus non eſt, tom. 4. deciſ. 414. nu. 15.

Aduocatus alicuius cauſæ, iudicare in ea etiam de iure communi prohibetur, tom. 4. deciſ. 415. num. 20.

Aduocati, procuratores & notarij fauere poſſunt imputato de hæreſi, quandiu non conuincitur, tom. 4. deciſ. 474. num. 10.

Æqualitas in dote & in donatione nuptiali omnimodo ſer-

ſeruari debet,to.4.deciſ.404 nu.78.
Æqualitas inter maritum & vxorem ſeruari debent, quia correlatiua ſunt,tom.4 deciſ.404.nu.93.
Æqualitas inter diſponentes ſimul ſeruanda eſt, tom.3.in reſponſo ad mot. deciſionis 254.nu.20.
Æqualitas eſt ſeruanda in fidei commiſſo inſtituto à virò, & fœmina,tom.3.in reſp.cũ gloſ. ad mot. deciſ.254.numer.30.
Æqualitas non ſeruatur inter virum & vxorem, ſi agnati tantum admitterentur in vacatione in vtrumque concepta,tom.3.in reſp. ad mot. deciſ.254.nu.91.
Æquitas & naturalis ſenſus attendi debent, vbi foralis diſpoſitio non reperitur,to. 4.deciſ.432.nu.10.
Æqualitas, quæ militat in non interruptione delicti, niſi citatio optimè fiat,tam ex parte actoris,quam ex parte rei conſideratur, tom.4. deciſ. 432.nu.12.
Ætas ſeptem annorũ ſufficit ad obtinendum beneficium ſimplex,to.3 ,deciſ.343.numer.5.
Affectus maritalis dicitur etiã ille, qui tacite ineſt in copula, licèt in publicum contractum non fuerit deductus, tom.3.deciſ.231.nu.65.
Affectus maritalis probatur ex petita & obtenta diſpenſatione poſt copulam,aut conceptionem, ſi matrimonium ſequatur,t.3.deciſ.231.n.32
Affectus maritalis requiritur, vt Papa in radice matrimonij diſpenſare poſſit, to.3.deciſ.231.nu.23. & nu.51.
Affectus maritalis reſultat ex enixa voluntate contrahendi matrimoniũ obtentadiſpẽſatione,to.3.deciſ.231.n.23. & 65.
Affectus maritalis ad diſpenſandum in radice matrimonij ſufficit quod inſit in copula, to.3.deciſ.231.n.13.& n.82.
Affectus, vel conſenſus maritalis ad cõtrahẽdũ matrimonium ſufficit,vt Papa in radice matrimonij diſpenſare poſſit, licèt de facto non ſit contractum matrimonium, tom. 3. deciſ. 231. nu. 32. & 72.
Affectus maritalis ſumitur pro ſecreto conſenſu,abſque matrimonio publice contracto, to.3.deciſ.231.n.23.
Affectus maritalis in dubio prę ſumitur de tempore copulę, ſi matrimoniũ ſequatur, to. 3.deciſ.231.nu.25.
Affectus maritalis circa contrahendum matrimonium ſufficit, vt Papa diſpenſare poſſit in radice matrimonij, & legitimare prolem ſuſceptam, ſi diſpenſatio obtineatur cum expreſſo decreto legitimitatis, to.3.deciſ. 231.nu.26.
Affectus in crimine ſodomiæ de iure & generali conſuetudine vt effectus punitur, to.4.deciſ.475.nu.4.
Affectio particularis retrahentis, dicentis, quod habitatio inferior cõmodior ſibi antea erat,non attenditur,to.4.deciſ.410.nu.4.

Affe-

INDEX.

Affectio cadens inter perſonas facit vt non reſoluatur alter natiua in coniunctam, tom. 4.deciſ.225. num.5.7. & 8.
Affinitas morte ſoluitur,tom.4 deciſ.414.num.24.
Affinitas ſoluitur morte,etiam ſi liberi ſuperſint, tom.4.deciſ.414.nu 25.
Affinem, ſeu cuñado excludere à cauſa, vbi ſuus cuñatus eſt aduocatus, eſt contra ius commune, & contra foros antiquos, tom. 4.deciſ.414.nu.36.
Affinis, ſeu cuñado excluditur à cauſa, affinitate durante, non verò ea ſoluta, tom.4. deciſ.414.nu.37.
Affinis, ſeu cuñatus aduocatus non excluditur à cauſa prop ter ſuam cōfeſſionem, tom. 4.deciſ.414.nu.38.
Affinis in cauſa affinis iudex eſſe impeditur, tom.4. deciſ. 415. nu.6.
Afflictus, deciſ.28. declaratur, tom.4.deciſ.434.nu.16.
Agere ante diē nemo poteſt, tom.4.deciſ.387.nu.17.
Agens vt talis, talem eſſe probare debet,to.4. deciſ.390. num.2.
Agens rei vindicatione nil aliud probare tenetur, niſi dominiū, tom.4. deciſ.393. num.57.
Agens rei vindicatione, niſi oſtendat titulum, aut præſcriptionem obtinere non poteſt,tom.4.deciſ.393.nu.59
Agens de acquirenda ſeruitute in articulo proprietatis, probare tenetur dominium, vel proprietatem poſſeſſionis, tom.4. deciſ.393.nu.60
Agēs corā iudice approbat perſonam illius, tom. 3. deciſ. 346.nu.4.& 5.
Agnationis conſeruationem à teſtatoribus cōſideratā fuiſſe non eſt præſumendum, quando in charta legi nō poteſt,tom.3. deciſ.254.nu.15. & nu.105.
Agnationis conſeruationem à teſtatoribus conſideratam fuiſſe non eſt præſumendū, quando in charta legi non poteſt,maximè in Aragonia vbi adeſt ſtatutum præcipiens ſtandum eſſe literæ, tom.3. deciſ.254.num.107. & nu.187.
Agnatio ſolum per maſculos deſcendentes immediatè ex maſculis propagatur, tom.3 deciſ.254 nu.46.
Agnatio vbi eſt conſiderata in ſucceſſione, tunc ab ea excluduntur, non ſolum deſcendentes ex filia fæmina, ſed ex ipſa filia, licèt agnata, tom.3. deciſ.254. num.50. & de ratione, eadem, dec. nu.119.120.& 121.
Agnationis ratio non conſideratur in ſucceſſione deſcendentium à fæminis, tom.3. deciſ.254.nu.51.57.58.82. & 106.
Agnationem in caſu litis varoniæ de Sanguerren non fuiſſe conſideratam, luce meridiana clarius oſtenditur,to. 3.deciſ.254.num.102,229. 253.261.286.& 309.
Agnationis ratio non poteſt conſiderari,ſi non fuerit expreſſa, etiam ſi agnati fuerint ſubſtituti, tom.3. deciſ. 254.

254. num.105.& 253.
Agnatio vbi non eſt expreſſa in litera, venit præſumptiuè & ex interpretatione, tom.3 deciſ.254.nu.108.
Agnationis ratio præſumitur in ſtatutis excludentibus fæminas propter maſculos, to. 3. deciſ.254. nu.137.
Agnationis contemplatio non inducitur ex leuibus coniecturis, tom.3. in reſpon. ad mot. deciſ.254. nu.2.
Agnationis conſideratio in dubio nullatenus præſumenda, tom.3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu.3.
Agnationis contemplatio minus eſt præſumenda in Regno Aragonum, tom.3. in reſpon. ad mot. deciſ.254. nu.4 10.& 14.
Agnatio non cenſetur conſiderata in fideicommiſſo à maſculo & fæmina ſimul inſtituto, tom. 3. in reſp. ad mot. deciſ.254. nu.6.
Agnatio cenſetur contemplata in ſtatutis excludentibus fæminas propter maſculos, & in diſpoſitionibus factis in locis, vbi talia vigent ſtatuta, tom.3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. à n.7.& 8.
Agnatio in Hiſpania non conſideratur in regulari & ordinaria ſucceſſione, tom.3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu.9.
Agnatio præſumpta non eſt de litera, tom. 3. in reſp. ad mot deciſ. 254. nu.10.
Agnatio cenſetur excluſa vbi fæminæ reperiuntur vocatæ in aliqua parte maioratus, tom.3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu.22.
Agnatio non cenſetur conſeruata in conceſſione facta viro, & fæminæ, tom.3. in reſp. ad mot. deciſ.254. nu 23.
Agnatio non cenſetur contẽplata, quando prohibitus ſine contradictione poteſt facere vt bona perueniant in cognatos & fæminas tom. 3. in reſpon. ad mot. deciſ. 254. nu.39.
Agnatio non datur, vbi fæmina in aliqua parte, vel clauſula vocata eſt, tom. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 116.
Agnatio non inducitur ex vocatione aliquorum agnatorum, ſi poſt etiã fæminę ſint vocatæ, to.3. in reſp. ad mot. deciſ.254. nu.123.
Agnatio præſumpta non eſt de charta, nec ſecundum literam, tom.4. deciſ.362. n.75.
Agnationis conſeruandæ ratio non attenditur, vbi ſtamus chartæ, niſi vbi expreſſa eſt, tom.4. deciſ.362. numer.54.
Agnatio contemplata cẽſetur, ſi bona maſculis propriæ familiæ relinquantur, ita vt vnus & proximior ſemper ſuccedat, tom.4. deciſ.370. num.32.
Agnatio præſumpta non eſt de litera, niſi ex verbis per neceſſe colligatur, tom.4. deciſ.374. nu.12.
Agnatio non cenſetur contemplata, ex eo quod ante omnia filius primus maſculus vocetur, & poſtea deſcendẽtes ſucceſſiuè de maiori in maiorem, tom. 4. deciſ. 374.

374. numer. 15.
Agnatio contemplata erit per conceſſionem immunitatis, nobilitatis & ſimilium, Titio & deſcendentibus maſculis vſque ad talem generationē, & ſic fœminæ ex maſculis ad eam non admittūtur, tom.4.deciſ.374. nu.16.
Agnationis conſeruatio an inducatur ex eo quod teſtator diuerſimo de diſpoſuit de maſculis & fœminis, illos inſtituendo, iſtis dotes aſſignādo, traditur to.4.deciſ.374. num.20.
Agnatio non datur, quādo deſcendentes & maſculi ex fœmina vocati ſunt, tom.4.deciſ.374.num. 22.
Agnatio neutiquam contemplata dicitur, quando fœminæ abſolutè non excluduntur, nec omnes agnati vocātur, tom. 4. deciſ.374. numer.23.
Agnatio in vltima parte diſpoſitionis dari valet, non verò in principio, tom. 4. deciſ. 374.nu.24.
Agnatio præſumitur, cum inſtituti & ſubſtituti cum prælatione, vel excluſione fœminarum vocantur, tom.4.deciſ.374.num.28.
Agnatio non ſolum excludit fœminas, ſed & earum filios, quod aliæ coniecturæ etiam operantur, tom.4.deciſ.374 num.29.
Agnatio non eſt contemplata, vbi fæminæ & maſculi vocantur, tom.4.deciſ.412.numer.8.
Agnatio non eſt contemplata, vbi fæmina perpetuo excluſa non eſt, tom.4.deciſ.412. nu.6.
Agnatio expreſſa in primis lineis, vocatione fæminarum in alijs lineis non extinguitur, tom.4.deciſ.412.nu.10.
Agnatio in Aragonia per coniecturas non admittitur, to. 4. deciſ. 412. num. 36. & 37.
Albaranū, & admiſſio collegæ in eo expreſſa, ex eo, quia in tali admiſſione ſtatutorum requiſitis obtēperatum non eſt, nō valet ex defectu poteſtatis, tom.3.deciſ.355.numer.14.
Albaranis mercatorum fides non datur in hoc Regno, ſi intra illum confecta fuerint, tom.4.deciſ.401.nu.25.
Albaranum cum ſcriptura priuata ſit, nullam probationē inducit, tom.3. deciſ.356. num.29.
Aldea in villam erecta, quæ antea ad certa onera tenebatur, num poſtea onus idem competens, alijs accreſcat, tom.4.deciſ.407. num. 1.
Aldea in villam erecta, alia loca maius onus, quam antea ſubire non tenentur, tom.4. deciſ.407.nu.2.
Alphonſi Regis ſapientiſſimi notabile dictum recenſetur, tom.3.deciſ.314.nu.8.
Alex. conſ.59.num.6.in 3.& Oldrā.conſ.21.explanantur, tom.3. deciſ.245. num.33. vſque in 36.
Alimenta & litis expenſæ vxori per maritum de adulterio accuſatæ ſine dubio præſtantur, tom.3. deciſ. 267. numer.1.

INDEX.

Alimenta vxori de adulterio condemnatæ & conuictæ, ſecundum magis communẽ opinionem conceduntur, to. 3. deciſ. 267. nu. 2.
Alimentorum materia diſcutitur, & aliqua ſingularia circa eam adducuntur, tom. 3. deciſ. 27. per totam cũ multis ſequentibus.
Alimenta viris, dotes mulieribus à diuerſis perſonis debẽtur, tom. 3. deciſ. 267. numer. 5.
Alimentorum, vel dotium exactio neutiquam filijs tolli debet, tom. 3. deciſ. 267. numer. 14.
Alimenta non tenentur præſtare parentes, filijs vnde ſe alant habentibus, ſecus tamẽ legitimam, tom. 3. deciſ. 268 num. 3.
Alimenta, in aliquibus caſibus non in vſufructu, nec impẽſione annua, ſed in proprietate rei præſtanda ſunt, ita vt ad hęredes tranſmitti poſſint, tom. 3. deciſ. 268. numer. 4.
Alimenta & dotes titulo inſtitutionis, ſicut legitima relinqui debent, tom. 3. deciſ. 268 num. 5.
Alimenta filijs ſpurijs, ſecundũ qualitatem & dignitatem perſonarum pręſtanda ſunt, tom. 3. deciſ. 268. nu. 8.
Alimenta filijs iure naturæ debentur, & ſic tolli eis non poſſunt, neq; per legem, neque per teſtatorem, tom. 3. deciſ. 269. nu. 1.
Alimenta iure naturæ debita quomodo pacto paſcium tolli non poſſint declaratur, tom. 3. deciſ. 269. nu. 2.
Alimenta ſuccedunt loco legitimæ, quando per conſtitutionem maioratus, vel alia de cauſa à lege, vel homine filius ſua legitima priuatur, dempta exhęredationis cauſa, quæ alimenta etiam excludit, tom. 3. deciſ. 270. nu. 13. & 14.
Alimenta filijs naturalibus & ſpurijs debentur, ipſis verò legitima denegatur, & quomodo hoc fiat, declaratur, tom. 3. deciſ. 270. nu. 15.
Alimenta, quæ officio iudicis, non iure actionis præſtãtur, filijs habentibus vnde ſe nutriant & alant, denegantur, tom. 3. deciſ. 271. nu. 1.
Alimenta, quæ pater filio non habenti vnde ſe alat, debet, eadem filium patri non habẽti debere docemur, tom. 3. deciſ. 271. nu. 2.
Alimenta filij parentibus tenebuntur pręſtare caſu quo patres egeni fuerint, & non aliàs, tom. 3. deciſ. 271. numer. 3.
Alimenta & legitima duplici obligatione debentur, tom. 3. deciſ. 271. nu. 4.
Alimenta, quæ officio iudicis præſtantur, habenti vnde ſe alat & diuiti neutiquam debentur, tom. 3. deciſ. 271. nu mer. 5.
Alimenta loco legitimæ miniſtrata etiam diuiti debẽtur, ſicut ipſa legitima, tom. 3. deciſ. 271. nu. 10.
Alimenta filijs debita iure naturæ denegari, non poſſunt, licèt aliud ſit in impoſitis à iure ſupra quantitatem natura-

INDEX.

turalium, tom.3.deciſ.272, num.1.

Alimenta ad vitæ ſuſtentatio. nem neceſſaria parentes in teſtamentis tollere non poſ ſe, neque pacto partium renuntiari, fuit concluſum in Regio conſilio, tom.3.deciſ. 272.nu.2.

Alimenta neque filijs ſpurijs per teſtatorem tolli poſſunt, tom.3.deciſ.272.nu 4.

Alimenta tolli poſſunt ex eiſdem cauſis, quibus tolli poteſt legitima, tom.3. deciſ. 272.nu.6.

Alimentorum appellatio, ſi de ipſis præſtandis agatur, omnia comprehēdit, & largius ſumitur ipſorum fauore, ſi verò de ipſis finiendis tractetur, ſtrictius ſumitur, tom.3. deciſ.177.nu.2.

Alimenta iure ſanguinis & naturæ debita, ea quæ diſcendæ diſciplinæ cauſa neceſſaria ſunt ſine dubio cōtinent, tom.3.deciſ.277.nu.5.

Alimentis legatis cibaria, veſtitus & habitatio debentur, quia ſine eis ali corpus nequit, ea verò, quæ ad diſciplinam attinent, legato non continentur, tom. 3. deciſ. 277.nu.6.

Alimēta pręſtita alicui vt filio, ſi probatum poſtea fuerit filium non eſſe, nullo modo repetuntur, tom.3.deciſ.278 nu.8.

Alimenta vt conſequantur, filium naturalem eſſe ſufficit, tom.3.deciſ.278.n.11.

Alimentorum cauſa ſummaria eſt, & ſic ſummariè tractanda, tom.3.deciſ.279.nu.1.

Alimentorum cauſa celeritatem expoſcit, ob id tamen appellatio non prohibetur, bene tamen ſuſpenſio executionis ſententiæ, & ita appellatione pendente alimenta debentur, to.3.deciſ.279. num.2.

Alimentorum cauſa, quæ à paupere, & egeno agitatur, ſummariè & diebus feriatis currere debet, tom.3.deciſ.279 num.3.

Alimenta ſi ex contractu debeantur, ipſorum cauſa ſummariè non procedit, tom.3. deciſ.279.nu 4.

Alimentorum prouiſio officio iudicis committitur, tom.3. deciſ.279.nu.7.

Alimenta parentes filijs naturalibus præſtare non tenentur, nec compelluntur, niſi ipſi miſericordia commoti ea præſtare voluerint, tom.3 deciſ.293.nu.1.

Alimenta de foro non ſolum filijs legitimis, ſed etiā baſtardis præſtare tenentur, tom. 3.deciſ.283.nu.2.

Alimenta & dotem præſtare inopi ſorori tenetur frater diues, ſi mater, neque ex proprijs, neque ex mariti bonis ea tribuere valeat, ſecundū communē, tom.3.deciſ.289 nu.20.& 21.

Allegare licèt de nouo in cauſa appellationis, to.3. deciſ. 343.nu.1.

Allegata & probata in cauſa appellationis coram iudice à quo, iterum allegari & probari poſſunt coram iudice ad quem, tom.3. deciſ.349: num.2.

Allega

INDEX.

Allegata & probata coram iu-
dice a quo iterum allegari
& probari non poſſunt corã
iudice ad quem, ſecundum
Canoniſtas, to.3.dec iſ.349.
num.3.

Allegata & probata coram iu-
dice à quo num iterum alle-
gari & produci coram iudi
ce ad quem in electione iu-
risfirmæ poſint, diſcutitur,
tom.3.deciſ.349.n.4.

Allegata, quæ de nouo includũ
tur de neceſſitate facti & de
neceſſitate probationis, non
cenſentur diuerſa, tom.3.de
ciſ.349.nu.7.

Allegata & comprehenſa ſub
primis articulis de neceſſita
te facti & probationis, ſi in
ſecundis articulis allegãtur,
nouum factũ continere non
cenſentur, to.3.de ciſ.349.
num.12.

Allegari non poteſt in ſecundis
articulis, quod ſub primis
continetur de neceſſitate fa
cti & probationis, tom.3.de
ciſ.349.num.13.

Allegans ſententiam arbitralẽ
articulare tenetur adimple
menta, tom.4.deciſ.393.nu
mer.68.

Allegatio friuola cẽſetur, quod
iudex moueri potuit ex alijs
cauſis, quam expreſis, tom.4
deciſ.434.n.84.

Alienans rem prohibitam alie
nare, nõ tamen tradens poſ-
ſeſſionem verè & naturali-
ter, verè alienare non dici-
tur, tom.3. deciſ.234. nu-
mer.1.

Alienatio contra expreſſam
prohibitionem factam fauo
re alicuius non valet de iu-
re, tom.3.deciſ.234.nu.1.

Alieoans feudum nulliter, ita
demum amittit feudum, ſi
tradit rem feudalem, tom.3.
deciſ.234. nu.6.

Alienans rem emphiteoticam,
ita demum perdit illam, ſi
vltra alienationem tradit rẽ
actualiter, aliàs non dici-
tur contrauenire, tom.3.de
ciſ.234.nu.7.

Alienatio conſumata non di-
citur, traditione nõ facta, to.
3.deciſ.234. nu.8.

Alienatio nunquam conſide-
ratur, niſi cum adeſt poſſeſ-
ſionis, & dominij tranſla-
tio, præſertim in pœnalibus
tom.3.deciſ.234.nu.9.

Alienare prohibitus in con-
tractu niſi in filium primo-
genitum, ſi deceſſerit primo
genitus ante grauati diſpo-
ſitionem, illud ius in filium
ſuum non tranſmittit, tom.3
deciſ.243.nu.12.

Alienatio cenſetur omni caſu
prohibita, quãdo reſtrictiuè,
& in certis caſibus datur fa-
cultas diſponendi, tom. 4.
deciſio.361.nu. 46.

Alienatio rerum Eccleſiaſtica-
rum nulla eſt, tomo 4. deciſ.
393.nu.30.

Alienatio facta à prohibito a-
lienare valida eſt, quando in
tali alienatione cõtemplati
& vocati in caſu alienatio-
nis cõſentiunt, tom.4.deciſ.
404.nu.79.

Alienatio à prohibito facta va-
let, etiamſi omnes contem-
plati nõ cõſentiant, ſed tantũ
aliqui, dummodo caſus non
conſencientium non veniant,
caſu autem veniente reſolui

tur

tur alienatio & reſcinditur, to.4.deciſ.404.nu.80.

Alienatio bonorum eccleſiæ & alienatio bonorum minoris ſunt actus, qui magnam & diligentem cauſæ cognitionem requirunt, to.4. deciſ. 422. nu.6.

Alternatiua poſita inter patrē & filium intelligitur ſecundum ordinem ſcripturæ, to. 3.deciſ.234.nu.29. & 30.

Alternatiua poſita inter perſonas affectas intelligitur ſucceſſiue, & inter eas conſideratur ordo charitatis, tom.4 deciſ.135.nu.37.

Alternatiua licet ſit ſpecificata non habebit locum ſubſtitutio fauore filiorum, tom.3.deciſ.236.nu.5.

Alternatiua poſita inter perſonas honoratas, data electione, non reſoluitur in coniunctam, tom.3. deciſ.236. numer.19. & 20.

Alternatiuæ natura ea eſt, vt ſufficiat in vno impleri, tom. 4. deciſ.366.nu.5.

Alteri per alterum de iure nō quæritur obligatio, & ſic potest reuocari, to.3.deciſ.298 nu.13.

Allodialia bona alicuius, ſi indignitates regales eligantur, dignitatum regalium feuda propriè non ſunt, ſed tantum ſecundum quid, to.4. deciſ. 379.nu.2.

Amor & odium intellectum à rectitudine ſeparant, tom.4. deciſ.477.nu.3.

Animus vendendi rem aliquā non ſe compatitur cum animo donandi eam, tom.3.deciſ.316.nu.3.

Animus ſi deficiat, nec per mille annos domicilium acquiritur, to.3.deciſ.342.nu.4.

Animus quo retinetur ciuilis poſſeſſio non durat, nec præſumitur poſt decem annos, to.4.deciſ.387.nu.12.

Animi propalatio deponendo, patrocinando & alijs modis oſtenditur, to.4. deciſ.415. nu.1.

Animum ſuum qui iam demōſtrauit, iudicis officio fungi non poteſt, tom.4. deciſ.415 nu.1.

Animæ per nicromanciam reſponſa & oracula reddere cēſentur, to.4. deciſ.454.n.26.

Animalia laboratoria poſſunt paſcere margines in locis irriguis, tom.3. deciſ.340. numer.9.

Animalibus benedicere, vt eorum vicia arceantur, herbas colligere ad bonum finem, cum verbis ſacris, cum ſigno Crucis, cum deprecatione dominica, dummodo fiducia non in verbis, ſed in Deo ponatur, permittitur, tom.4.deciſ.465.nu.6.

Antecedens videtur velle teſtator, quando licèt non ſit de eſſencia, neceſſarium tamen eſt ad validitatem conſequentis, tom.4. deciſ.369. nu.31.

Antiquum factum veroſimiliter oblitum præſumitur, to. 4.deciſ.435.nu.5.

An in caſibus in quibus frater & alij, ſiue filij, qui aliquibus caſibus veniunt ſucceſſiuè cum fratre, ſiue patre, eorū, ſiue etiam deſcendentes & liberi vocati cum eo copulatiuè,

tiuè veniant ſucceſſiuo ordine, & dicātur venire per vulgarē, ita vt vno admiſſo cæteri excludantur, & primo excluſo cæteri admittantur, an verò per fideicōmiſſum, taliter quod primo admiſſo non expiret vocatio, quoad alios, ſed imo cenſeatur primus grauatus onere reſtituē di ſequentibus, & Bart. primus omnium ſequutus gloſ. ſam dixit venire per vulgarem, to. 4. deciſ. 302. n. 7.

Annua promiſſio eſt perpetua, to. 4. deciſ. 388. n. 5.

Appellatio hæredum maſculorum quando maſculos ex fœminis non comprehendat, tom. 4. deciſ. 374. nu. 3.

Appellatione filiorum veniunt fœminæ, & appellatione maſculorum maſculi ex fœminis in feudo & fideicommiſſo materno, to. 3. in reſpon. ad mot. deciſ. 254. nu. 88.

Appellatione deſerta, nullitas quæ ab appellatione diuerſa eſt deſerta dici non debet, ſecūdum quam plures DD. to. 3. deciſ. 356. nu. 42.

Appellari non poteſt, nec recurſus aliquis haberi à ſentētia per ſupremos iudices poteſtatem Regis, & curię habentes lata, to. 3. deciſ. 258. n. 15

Appellatio, quæ fit de taxatione alimentorum per iudicē confecta nullo modo proſequibilis eſt, & ratio adducitur, to. 3. deciſ. 267. nu. 3.

Appellationis tempus, quia cōtinuum eſt, proteſtatio in eo neceſſaria eſt, t. 3. dec. 316. n. 5

Appellatio tolli poteſt per pactum, & ſimiliter per ſtatutum, to. 3. deciſ. 319. nu. 12.

Appellationes & iuri firmi electiones in cauſis nouis non proſequuntur ab interlocutorijs, to. 3. deciſ. 303. nu. 1.

Appellatio poſt inhibitionē iudicis ad quem ſuſpendit iuriſdictionē iudicis à quo, non obſtante clauſula, appellatio remota, to. 3. decil. 322. n. 6.

Appellatione ſublata, non eſt ſublatus recurſus nullitatis, ſi principaliter ponatur, to. 3. dec. ſ. 335. nu. 1.

Appellatio debet eſſe ad Regē tom. 3. deciſ. 351. n. 1.

Appellare non poſſunt vaſalli ligij ſeruicij, tom. 3. deciſ. 351. nu. 3.

Appellationem denegant fori noſtri in aliquibus caſibus, tom. 3. deciſ. 351. nu. 4.

Appellatione veſtimenti materia ad veſtem parata continetur, ſi aliquid fieri ceptū eſt, to. 4. deciſ. 391. nu. 3.

Appellans non poteſt in appellatione deducere non deducta, nec poteſt non probata probare, quod facere cōtra forū eſt, to. 4. deciſ. 416. n. 21

Appellantis adducta ſolum reſpectum habere debent ad effectum docēdi de nullitate, vel iniuſtitia prioris ſententiæ, to. 4. deciſ. 416. nu. 22.

Appellari poteſt quis à ſententia lata in cauſa criminali ap Mediolanum, tom. 4. deciſ. 434. nu. 20.

Appellari poteſt quis a ſententia euidenter iniqua in caſibus in quibus lege, vel ſtatuto prohibita eſt appellatio, to. 4. deciſ. 434. nu. 19.

Appellitum de tolliſortiam etiā ei,

ei, qui ſine citatione partis obtinuit, ſi à tempore ſenten tiæ decem anni effluxerint non conceditur, to.3. deciſ. 291.nu.25.

Appellitus debet dari à parte legitima, ceſſante fragantia, tom.3.deciſ.350.nu.11.

Appellitus prouideri non debet, non data parte principaliter intereſſata, to.3. deciſ. 350.nu.11.

Appellitus executorius, vel captionarius non interrumpit præſcriptionem, quando nō peruenit ad notitiam debitoris, to.3.deciſ.354.nu.12.

Appellitus prouideri ſolet ad inſtantiā Procuratoris Fiſcalis ſanctæ Cruciatæ, ob iniuriam verbalem, & alias contra Alguazilum ſanctæ Cruciatæ illatas, t.4.dec.424.n.2

Appellitus obtentio & oblatio à reoinsmortis reſpectu, proceſſus non eſt ſufficiens ad hoc vt curſus præſcriptionis delicti impediatur, to.4. dec. 431.nu.2.

Apprehendere & obtinere poteſt venditor ſi ſtat per emptorem liquidatio, ad quam tenetur ex lege contractus, tom 3.deciſ.329.nu.3.

Apprehēſionis in proceſſu quilibet poteſt ſe opponere, & dare propoſitionē, etiā quoad iura non apprehenſa, ex praxi communi huius Regni, to. 3.deciſ.331.nu.2.

Apprehenſio conſeruat iura & perſonas in eo ſtatu in quo erant tempore quo fuit oblatus appellitus apprehēſionis, to.4.deciſ.393.nu.106.

Apprehenſione alicuius fundi, vel alterius rei obtenta, ſi in nouatur aliquid in ea, quod debeat reparari, an ad ſtatum quo erat tempore executionis reuerti debeat, traditur, to.3.deciſ.332.nu.1.

Apprehēſione locorum vna cū hominib⁹ vaſſallis facta iuriſdictio ciuilis & criminalis ac etiam merum & mixtum imp. riū apprehēſum eſſe dicitur, to.3.deciſ.361.n.1.

Apprehenſione executata, inhibitio quædā legalis reſultat, qua aliquod fieri de nouo omnibus impeditur, tom 4. deciſ.418.nu.5.

Approbatio iudicis facta cōſulte perſcientes nōn debet ex probari per ignorantes, to.3. deciſ.346.nu.14.

Approbatā cōmuniter per Eccleſiā certa mortaliter ſunt, & contrarium aſſerens, tanquam temerarius plectitur, to.4.deciſ.439.nu.9.

Apoſtaſiā ineſſe dicitur, quando complementum operis, quod à Deo tātum, vel eius permiſſu confici poteſt, à virtute dæmonis, expectatur, tom.4.deciſ.468.nu.6.

Apoſtaſia eſt, dæmones inuocare, conſulere, etiā ſi hoc ſine ſacrificio fiat, tom.4. deciſ. 468.nu.8.

Apoſtaſia eſt à fide & ſic hæreſis in Chriſtiano eſt, perquirere à dæmone per inuocationē, id quod eſt ſupra eius facultatē, to.4.deciſ.468.numer.19.& 20.

Aqua poteſt extrahi à quolibet flumine publico, quāuis nauigabile ſit, vel aliud nauigabile faciat, cū licētia Principis, tom.

tom.4.deciſ.418.nu.29.
Arbitrium boni viri quid ſit, to.3. deciſ.236.nu.62.& 65.
Arbitrium iudicis in quantum attinet ad locū vbi pupillus educari debeat, ſecundū ius & cauſa cognita & inſpecta perſonarum qualitate regulari debet, tom.3.deciſ.288. nu.2.
Arbitri cum in ſententia arbitrali vnicuiq; ex compromittētibus cēſualia adiudicant, hæc verba proferunt, *que los tengan por ſuyos para hazer dellos a ſus proprias voluntades*, to.4.deciſ.404.nu.83.
Arbitrum & arbitratorum eligentes in ipſoq; cōpromittētes, declarationi ipſorum ſtare debent, tom.4.deciſ.411. nu.12.
Arrendans nomine ſuo, & alterius ſi aliquod emerit, ratificante poſtea tertio, ius à vēdente tertius, ſicut arrendator habere dicitur, to.3.deciſ.324.nu.4.
Archiepiſcopus non ſe poteſt intromittere in cauſis ſubditorum in dioceſi ſufraganeorum in prima inſtancia, to.4. deciſ.438.nu.25.
Aragonenſes maximè æquitatis amatores exiſtunt, to.4. deciſ.434.nu.14.
Aragonenſes de rebus ſuis diſponere, abſq; titulo inſtitutionis, & alia quam plurima aduerſus iuris communis regulas facere non impediuntur, to.4. deciſ.435.nu.13.
Aragonenſes vſque æquiparantur militibus in Aragonia, qui etiam poſſunt decedere pro parte teſtati, & pro parte inteſtati, to.3.dec.244.n.7
Arrendatio quantumcumque per verba generalia concepta fuerit, tamen per æqoitatē verba reſtringi debent, to.3 deciſ.338 nu.15.
Argumentum negatiuū de ſtatuto ad pactum, validiſſimū eſt, tom.3.deciſ.301.nu.3.
Argumentum ab ordine charitatis validiſſimum eſt, to. 3. deciſ.235.nu.47.
Argumentum à combinatione legum, cōmune & frequens eſt, to3.deciſ.248..nu.14.
Argumentum non valet de iure affirmatiuo ad negatiuum tom.3.deciſ.248.nu.25.
Argumentū à feudo ad fideicōmiſſa, vel emphyteuſim eccleſiæ non procedit in hijs, in quibus ſit expreſſe idem ius, tom.3. deciſ.254. numer.198.
Argumentum non ſumitur à materia indiuiſibili ad indiuiduam, tom.4. deciſ.362. nu.8.
Argumentum de venditore non minis ad ceſſionem, non valet, to.4.deciſ.403.nu.46
Argumentum tacitum in Aragonia non habemus, cum chartæ ſtare debeamus, to. 4. deciſ.404. num.66.
Argumentum à ratione & fine diſponentis valet in Regno, to.4.deciſ.403.nu.2.
Arioli furore correpti futura prædicant dæmonis inſtinctu, to.4.deciſ.457.nu.14.
Armorum delatio de iure communi & conſuetudine totius orbis prohibita eſt, to. 3.deciſ.328.nu.1.
Arma deferens præſumitur ea defer-

INDEX.

deferre animo delinquendi, to. 3. deciſ. 328. nu. 2.

Arma prohibita poſſunt auferri non obſtante firma communi, to. 3. deciſ. 318. nu. 13.

Armorum & nominis alienæ familiæ præceptum non inducit conſeruationem propriæ agnationis, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 51.

Arma & inſignia ſua, ne quis ſumat prohiberi alicui poteſt, quando ex eo aliquod præiuditium ei generari poteſt, to. 4. deciſ. 426. nu. 11.

Arra licet interueniat in contractu nondum conſumato, poſſunt contrahentes ab eo recedere cum amiſſione arræ, to. 3. deciſ. 330. num. 1.

Arra amiſſa, quod ſit licitum contrahentibus à contractu recedere, deciſum fuiſſe in Curia Iuſtitiæ Aragonum refertur, to. 3. dec. 330. n. 11.

Arrarum appoſitio, quod ſit licita in contractu matrimonij (licet pœna in eo poni nõ poſſit) fuiſſe iudicatum in Curia Iuſtitiæ Aragonum refertur, to. 3. deciſ. 330. nu. 4.

Ars diuinandi, & præſcientia futurorum eſt prohibita, to. 5. deciſ. 455. nu. 5.

Aromatariorum ars vtilitati publicæ ſumme neceſſaria eſt, to. 3. deciſ. 356. nu. 1.

Articuli & teſtes producti à Iudice á quo, num iterum allegari, & produci poſſint coram Iudice ad quem in electione iurisfirmæ grauaminum factorum, tom. 3. deciſ. 349. num. 5.

Articulos faciens, quos probare intendit, nõ eſt periurus, etiam ſi articuli ſint contrarij, to. 4. deciſ. 362. nu. 8.

Artifex artis ſuperſtitioſæ, & qui ea ex profeſſo vtitur, hæreticus reputatur, inuocãdu dæmonem, etiam abſolutè, tomo 4. de. 468. nu. 13.

Aſſertio DD. circa plures perſunas copulatas, to. 3. deciſ. 235. num. 31.

Aſſertio ſpecialis ſeruitiorum in donatione incapaci facta in fraudem legis facta dicitur, to. 4. deciſ. 405. nu. 3.

Aſtrictus non poteſt accuſare regnicolã de delictis commiſſis extra Regnum, to. 3. deciſ. 350. num. 13.

Aſtrologia iudiciaria, quæ fit ex ſitu, motu, & occaſu ſyderum, & obſeruatione temporum, eſt reprobata, to. 4. deciſ. 459. num. 6.

Aſtrologia naturalis, quæ accentibus, motibus ſyderum coniectat naturalia, vt in imbribus, & pluuijs, eſt permiſſa, to. 4. dec. 459. nu. 7.

Aſtrologia hæreſim ſapit, ſi prænuntiat pro certo aliquod ex his, quæ ſciri naturaliter non poſſunt, to. 4. deciſ. 466. num. 5.

Atteſtationes ſunt de ſubſtantia iudiciorum, to. 4. deciſ. 434. num. 121.

Atteſtationibus publicatis ſuper eiſdem articulis, vel directo contrarijs, iidem, vel alij teſtes regulariter non recipiūtur, ſecus vero in cauſa hæreſis, to. 4. dec. 477. n. 45.

Audiẽtia debet denegari parti cauſatiuè, donec expẽſas ſoluerit, quãdo fuit cõtumax in expenſis, to. 3. de. 346. n. 5.

b Augu-

Auguria & auſpicia, & ſimiles, licèt ſint prohibitæ, non vero faciunt hæreſim, to.4.de ciſione 461. nu. 2.
Auguſt. Bero. conſ. 120. lib. 2. late expenditur, to. 3. deciſ. 254. nu. 99. & 100.
Augmentum dotis dote non ſoluta perſolui non debet, to.4. dec. 404. num. 98.
Auſpicium, eſt augurium, quo quis ex volucrum habitu, volatu, & curſu aliquid prænunciat, & reprobatur, to. 4. deciſ. 457. num. 4.
Auriſpiciũ capitur ex animaduerſis mortuarum, & immolatarum auium, tom. 4. deciſ. 457. num. 5.
Authẽtica res quæ. C. cõmun. de leg. practicatur in noſtro Regno, to.3. dec. 252. nu. 3.
Authores grauiſſimi tã Sancti, quam Philoſophi, Iudices à reſidentijs liberos non laudant, neque vituperant, eos tamen qui talia infortunia paſſi ſunt, laudibus proſequũtur. to.3. dec. 314. nu. 16.
Authoritas vltimi reſortis difficilius amittitur, quam cauſæ primæ cognitio, to. 4. deciſ. 438. nu. 32.
Auxiliantes impeditoribus ſancti Officij ſunt excommunicati, ſicut impedientes, to. 4. deciſ. 451. num. 14.

B

Bal. in l. maximũ vitium n. 4. C. de libe. præter. declaratur, to. 3. dec. 254. n. 255.
Bart. qui aſſeuerauit in l. Centurio n. 37. ff. de vulgari. filios poſitos in conditione vocatos eſſe, quando procedat, declaratur, to. 3. deciſ. 264. nu. 16.
Bart. doctrina in l. 2. C. de naufragijs lib. 11. celebris, quæ vt talis à Romano in cælum vſque extollitur, adducitur, to. 3. deciſ. 297. nu. 5.
Barto. conſ. 72. lib. 1. declaratur to. 3. deciſ. 362. nu. 8.
Bartolus aſſeuerans venire ſucceſſiue fratrem, & eius filios, quando plures vocãtur per copulam, ſiue proprijs nominibus, ſiue etiã collectiuis, inter quos nulla cadit neceſſitas inſtituendi præciſa, nec cauſatiua, ſed ſolus ordo charitatis, & affectionis, cõmuniter reprobatur, to. 4. deciſ. 363. nu. 2.
Bartolus æquiparat ordinem neceſſitatis, & ſolius charitatis, verũ eius ſententia communiter reprobatur, procedit tamen eius opinio in aliquibus caſibus fallẽtialibus, vt per Menoch. & hanc de pluribus perſonis copulatiuè vocatis, inter quas datur ordo affectionis ratione ſanguinis, ſequitur & dicit cõmunem apud Legiſtas, & etiam Canoniſtas, Socinus Senior, to. 4. dec. 363. n. 4.
Bartoli ſententia, dum dixit, teſtamenti tempus conſiderari debere, cum fideicommiſſum purè, non tamen ſimpliciter, ſed ſucceſſiuè conceptum eſt, optima ratione reijcitur, to. 4. deciſ. 368. num. 7.
Bart. in l. 1. nu. 15. ff. de iuriſdictio. omni. iudic. declaratur, to. 4. decil. 393 nu, 167.

Bar-

INDEX.

Bardaxi cum quamplurimis DD. aſſeuerauit, nobilitatem, ſeu eius effectum per nobiles Aragonum renunciari non poſſet, tomo 4. de ciſione 435. num.7.

Bardaxi ſententia in *foro 1. & 2. de prælatur.* recenſetur, tomo 3. deciſione 244. numero 12.

Baratariæ crimen committit Iudex, etiam quando ad bene operandum, & iudicandum pecuniam, vel munera accipit, hoc enim eſt vendere iuſtitiam, tomo 3. deciſione 314. numero 28.

Baronia pro vt eſt ſpecies iuriſdictionis, non eſt dignitas regalis, tomo 4. deciſ. 362. num. 14.

Baronialis dignitas ſecundum conſuetudinem feudorum non eſt dignitas regalis, tom. 4. deciſ. 362. num. 14.

Barones ſunt Capitanei, tomo 4 deciſ. 362. num. 14.

Baro habens caſtrum à Rege ſub titulo Baroniæ, dignitatem regalem habere dicitur, tomo 4. deciſione 362. num. 15.

Baro, Capitaneus & Balbaſſor idem ſunt, tomo 4. deciſione 362. numero 15.

Baro in Regno Neapolitano ſub magnatum nomine continetur, tomo 4. deciſione 362. num. 7.

Barones in Regno Neapolitano more nobilium contrahunt matrimonium, tomo 4. deciſ. 362. numero 7.

Baroniæ dignitas vt regalis dici poſſit, ſufficit quod à Rege concedatur ſub titulo Baroniæ, tomo 4 deciſ. 362. nu.7.

Baronia non eſt dignitas regalis, ſi ſumatur in ſpecie, tomo 4. deciſ. 262.

Baſtardus priuilegio infantionis gaudet, ſiue ex coitu furtiuo, ſiue ex concubina domi retenta natus fuerit, tomo 3. deciſ. 218. num. 14.

Baſtardo legitima non debetur, & ſic in donatis illi ſemper vinculum manet, tomo 3. deciſ. 284. num. 8.

Beneficium ſacerdotale dicitur, quando onus celebrādi adijcitur, to. 3. dec. 243. n. 1.

Beneficium ſacerdotale non poteſt obtinere minor viginti annorum, tomo 3. deciſione 322. num. 1.

Beneficij inſtitutio, quæ petit ſacerdotem actu, requirit, quod á principio ſit Sacerdos præſentatus, tomo 3. deciſ. 243. numero 9.

Beneficium ineſſe Sacerdotale non probatur ſolum per inſtitutionem, ſed per decretum, tomo 3. deciſ. 343. numero 12.

Beneficium ſacerdotale, quod ex diſpoſitione hominis conceditur non Sacerdotibus, efficitur non ſacerdotale per ſpacium quadraginta annorum, tomo 3. deciſ. 343. numero 15.

Beneficium ſolitum dari non Sacerdotibus, licet poſſeſſio non ſit præſcripta, debet narrari Pontifici, tomo 3. deciſione 343. nu. 16.

Beneficium ſi reſpectu Collegij cōcedatur, diſſoluto Collegio reſoluitur, tomo 4. deciſione 427. nu. 16.

Blanquearij non determinant opus ſuum ad officium Çarratorum, tomo 4. deciſione 391.num. 16.

Blaſphemia eſt, dicere & optare malum de futuro, tomo 4.deciſ.448.num. 2.

Blaſphemia quando hæreticalis eſt, & implicitam hæreſim continet, Inquiſitor ſolus de ea cognoſcere poteſt, tomo 4. deciſ. 469.nu. 2.

Blaſphemia hæreticalis eſt, quæ articulis fidei contrariatur, tom. 4.deciſ.469.numero 9.

Blaſphemia nō hæreticalis eſt, quæ veritatibus fidei non obuiat, ſed malum Deo, Virgini, & Sanctis imprecatur, tomo 4.deciſ.469.nu.11.

Blaſphemia calore iracundiæ dicta, mitius punitur, to. 4. deciſ. 469. num. 12.

Blaſphemus non hæreticalis li cet mortaliter peccet, neque hæreticus eſt, neque de hæreſi ſuſpectus, to. 4. dec. 469.num. 14.

Blaſphemans ſine fide, id eſt non ſolum verbis, ſed & corde, hæreticus eſt, to.4.deciſ.469. nu. 15.

Blaſphemans hæreticaliter cū fide, & non cum corde, non eſt hæreticus, tom. 4 deciſ. 469.nu.16.

Blaſphemans hæreticaliter, ſed in rixa iratus, non eſt hæreticus, ſuſpectus tamen de hæreſi dicitur, arbitrio igitur iudicis hoc committitur, to. 4. dec.467. num. 18. & 19.

Blaſphemia quando eſt hæreticalis, per ſecularem & eccleſiaſticum iudicatur, to. 4.deciſ.469.nu.20.

Blaſphemiæ implicitam hæreſim habentis cognitio ad Inquiſitorem ſolum ſpectat, tomo 4. deciſ. 469. numero 21.

Blaſphemus eſt propriè, qui tribuit Deo per ſermonem, quo Deo non conuenit, aut quod conuenit, detrahit, aut qui creaturæ, quod creatoris eſt, concedit, tomo 4.dec. 470.nu.1.

Blaſphemus hæreticalis eſt, qui negat potentiam Dei in his, quæ ab ipſo factibilia ſunt, tomo 4. deciſ. 470. numero 2.

Blaſphemus eſt, qui dicit, Deum tædeat hoc, ſi de facto licitò, quod Deo placet, loquatur ſecus ſede facto illicito, tomo 4. deciſ. 470. nu. 3.

Blaſphemare nil aliud eſt, quā contumeliam, vel conuitium vel maledictum in iniuriam creatoris proferre, to. 4. dec.470.nu.5.

Blaſphemus eſt, qui iurat per caput, per pedes, per oculos & per alia Dei membra, & qui quod Deo non conuenit, tribuit, tomo 4. dec.470 numero 7.

Blaſphemus non eſt, ſed inhoneſtus, & puniendus, qui per membra Beatæ ſemper Virginis, & Sanctorum iurat, to. dec.470.n.8

Blaſphemia eſt, proferre quæcunque verba contra Deum ſiue in præſens, ſiue in futurū ſiue in præteritum, to. 4. dec. 470. nu. 11.

INDEX.

Blaſphemia Sanctorum ſpecialis, grauior quam generalis, tomo 4. deciſ. 470. numero 13.

Blaſphemia contra Beatam Mariam, grauior quam contra Sanctos. to. 4. dec. 470. nu. 14.

Blaſphemia in Deum pœna mortis punitur, to. 4. deciſ. 470. nu. 15.

Blaſphemia in Sanctos non morte, ſed alia pœna plectitur, tomo 4. deciſ. 470. numero 16.

Blaſphemia etiam à Iudęo committitur, & in eo pœna locum etiam habet, to. 4. dec. 470. nu. 17.

Blaſphemus etiam ſi confeſſeri peccatum confeſſus fuit, & impleuerit pœnitentiam à confeſſore impoſitam punitur, mitius tamen, to. 4. dec. 570. nu. 19.

Blaſphemus vt quis ſit non ſufficit quod his blaſphemauerit, ſed quod pluries, to. 4. dec. 470. nu. 22.

Blaſphemiæ pœnam minuendi multi modi ſunt, quorum aliqui recenſetur, tom. 4. dec. 470. nu. 24.

Bona vinculata poſſunt propter dotem alienari, to. 3. deciſ. 241. n. 15.

Bonis paternis diſtributis inter fratres, an poſſint ipſi à ſorore tanquam detentores illorum conueniri, matre exiſtente in medio, to. 3. deciſ. 289. n. 10.

Bona apprehenſa nullatenus ſunt reſtituenda petenti, quando ſuper illis ius cadere non poteſt, tomo 3. deciſ. 33. numero 7.

Bona non faciunt aliquem incolam, to. 3. deciſ. 331. numero 8.

Bona ſemper libera præſumuntur, niſi oſtendatur ſcriptura feudi, vel maioratus, to. 4. dec. 362. n. 12.

Bona diſmembrata ab aliquo corpore ſemper retinent primæuam naturam, to. 4. dec. 362. nu. 4.

Bona à Rege data in Varoniam habent dignitatem regalem ſicut Comitatus, Ducatus & Marchionatus, to. 4. dec. 362. nu. 5.

Bona maioratus Hiſpaniæ non diuiduntur etiam quoad exercitium, cõmoditatem & adminiſtrationem, to. 4. dec. 362. nu. 18.

Bona tranſmiſſibilia, diuiſibilia ſunt, tomo 4. deciſ. 362. nu. 26.

Bona à Regno procedentia eandem naturam ſequi debent per ſimilitudinem, t. 4. dec. 362. nu. 9.

Bona mobilia de foro inter maritum & vxorem diuiduntur, ſiue ſint adducta cõtem platione matrimonij, ſiue poſt matrimonium quæſita, ſiue quocunque titulo, etſi lucratiuo, tomo 4. dec. 404. nu. 14.

Bona ſedentià titulo oneroſo quæſita conſtante matrimonio diuiduntur, lucratiuo verò titulo quæſita nequaquam, tomo 4. deciſ. 404. nu. 20.

Bona mobilia libere maritus alienat de foro, t. 4. dec. 404. nu. 29

INDEX.

Bona hypothecata à marito pro reſtitutione dotis licet alienentur, cum ſua tamen cauſa tranſeunt, tom.4.dec. 404.nu.30.

Bona alicui vinculo vel ſubſtitutioni ſubiecta habens, libere de eis diſponere nequit, to.4.dec.404. nu.85.

Bonæ aut malæ fidei poſſeſſor non habetur ratio in Regno, ſi tertius aliquis ſubalternatur domino directo conſtituente, to.4.dec.397. nu.16.& 17.

Borgnini Caualca. authoritas ad confirmationem cuiuſdam communis opinionis adducitur, to. 3. dec.246.n. 2. & 3.

Bulla requiritur in priuilegijs Principis, to. 4. deciſ. 412. nu.10.

Bulla Benedicti vndecimi reuocata eſt per *Clementinam dudum, de ſepulturis*, tom. 4. dec.413.nu.2.

C

Ableta capti pro debito offuſcato arbitraria eſt iudici, tomo 3. deciſ. 263. nu. 1.

Cableta Regiæ Audientiæ deſeruire non poteſt, quando eius officium per ſententiam deffinitiuam finitum & extinctum eſt, to. 3. deciſ. 324. nu. 41.

Caducato gradu per præmorientiam alicuius, cæteri gradus poſt eum conſcripti corruunt, to.3.deciſ.238.nu.1.

Caducato primo gradu non caducantur ſequentes, quando medius gradus ſit caducus ex eo ſolo quod ſubſtitutus prædeceſſerit, t.3.dec. 238. nu. 5.

Caducatur legatum decedente legatario antequam dies legati cedat, to. 3.dec. 240. nu. 2.

Caducorum legatorum mater & inuentrix, lex Papia fuit, to.3.dec.242. nu.7.

Caducum legatum fiebat, ſi ante aperturā tabularum legatarius decederet, to.3.deciſ.242.nu.10.

Caduca legata tribus modis fiebant, tomo 3. deciſ. 242. nu.15.

Caducato primo gradu per præmorientiam hæredis, an legata valeant, to.3.dec.251. nu.16.& 18.

Caducato primo gradu conditiones in eo poſitæ ad vocationem alterius ſubſtituti non attenduntur, ſi veniat per vulgarem, to.3.dec.262 nu. 6.

Calonia ſoluta per homicidium ex ſola fama, ſi reus poſtea ad mortem condemnetur, & eſſet talis vt de eo conſequi poſſet iuſtitia corporalis, hæredibus homicidæ calonia reſtituitur, to. 3. deciſ.261.nu.4.

Calumnioſa accuſatio cenſetur, quando accuſans nullum intereſſe in tali accuſatione reſpectu ipſius conſequi poteſt, to.4. deciſ. 418. nu. 21.

Calceolarij coria empta & quę ſuperſunt ex ſui officij exercitio vendere poſſunt, non obſtan-

INDEX.

obſtante fori diſpoſitione, tom. 3. deciſ. 392. nu. 1.
Cancellatio cablet æ quia non fuit à me verbaliter facta, hoc pro maximo crimine in ſyndicatu non ſine dolo oppoſitum fuit, tom. 3. deciſ. 314. num. 46.
Capi nemo poteſt ad inſtantiam Procuratoris Aſtricti in caſibus in quibus de foro non eſt pars legitima ad accuſandum, tom. 3. dec. 318. nu. 1.
Captus pro debito ciuili non eſt liberandus ſub fideiuſſoribus regulariter, tom. 3. deciſ. 265. nu. 2.
Captio debitoris eſt ædialis, & ſic non datur locus cabletæ, tom. 3. deciſ. 265. n. 3.
Captus exeundo à carcere non poteſt de captione conqueri, tomo 3. deciſ. 228. nu. 5.
Captus, qui incontinenti relaxatur ſi accipit & recuperat arma à manu iudicis capientis & recedit, non poteſt conqueri contra officialem, tom. 3. deciſ. 318. numero 7.
Captus, qui ſub fideiuſſoribus relaxatur, captionem dicitur approbare quantum ad iudicem, tom. 3. deciſ. 318. nu. 9.
Captus ad inſtantiam Aſtricti propter delictum extra Regnum commiſſum liberatur per viam priuilegiatam, to. 3. dec. 350. nu. 4.
Captus ad inſtantiam Procuratoris Vniuerſitatis liberari debet per viam priuilegiatam, quando quis capitur propter delictum extra territorium commiſſum, to. 3, dec. 350. n. 5.
Captus pro debito ciuili guarentegia ſub fideiuſſoribus relaxandus eſt, quotieſcunque debitor exceptionem probabilem proponit, to. 4. dec. 450. nu. 1.
Captus pro debito ciuili ſub fideiuſſoribus eſt relaxandus interim dum diſcutitur plenius exceptio vſurarum, to. 4. dec. 450, nu. 2.
Captus ad inſtantiam partis non legitimæ, vti ſpoliatus ſua naturali libertate, ante omnia libertati erit reſtituendus, tomo 4. deciſ. 434. nu. 6.
Captus à iudice ſeculari remittendus eſt Inquiſitoribus, ſi eum repetunt propter delictum commiſſum contra familiarem, qui gaudet actiue & paſſiue, licet accuſator eum de publico accuſet to. 4. dec. 438. nu. 44.
Captura grauiũ perſonarum, vt nobilium & religioſorum, niſi prius conſulto ſupremo Inquiſitionis Senatu fieri non ſolet, to. 4. d. 471. nu. 4.
Captura ſola in crimine hæreſis vehementer infamat, to. 4 dec. 407. nu. 5,
Captus pro hæreſi à carceribus fugiens nec pro confeſſo, nec prò conuicto habetur, to. 4. dec. 471. n. 6.
Captura ex leui ſuſpicione non admittitur, ſed ſolum ex eã ad inquirendum hominem malæ famæ proceditur, to. 4 dec. 471. n. 9.

Capitula priora præualent poſterioribus, to. 3. dec. 231. nu. 18.
Cap. tania, extra qui filij ſint legitimi, legitimat habiles per matrimonium, to. 3. dec. 231. nu. 25.
Cap. 1. de eo qui ſibi & hæredibus ſuis, in vſibus feudor. declaratur, to. 3. dec. 254. nu. 162. 163. 191. & 192.
Cap. cum habetet, de eo qui duxit in matrimonium, in omnibus filijs etiam natis ex damnato coitu, & etiam in foro ſeculari procedit, t. 3. dec. 231. nu. 8. & 9.
Cap. contra Chriſtianos, de hæret. in 6. quando procedat, & quomodo, to. 4. dec. 440. nu. 2.
Capitula ſeparata cõfeſſionem reddunt diuiſibilem, to. 3. de. 353. num. 3.
Capitulum non auditur nullitatem allegans poſtquam appellationem deſeruit, to. 3. deciſ. 356. nu. 4.
Cap. 1. de ſolution. & cap. ſignificauit, de reſcriptis, expenduntur, to. 4. deciſ. 389. num. 14.
Cap. fina. §. ſanè, de teſtam. in 6. interpretatur, to. 4. deciſ. 393. nu. 13.
Capitula matrimonialia ita interpretanda ſunt, vt in correllatiuis æqualitas ſeruetur to. 4. deciſ. 404. nu. 33.
Carceratus pro debito illiquido vel offuſcato poteſt dari ad cabletam liquidatione pendente, tomo 3. deciſ. 269 num. 4.
Carcerem priuatam faciens liberatur à pœna talis facti, ſi captos habeat eodem modo & loco, quo prædeceſſor ipſius habete conſueuerat, tom. 4. dec. 396. nu. 19.
Carceris fractor pœnis arbitrarijs pro qualitate criminis (cauſa hæreſis in ſuo ſtatu manente) punitur, tom. 4. dec. 471. nu. 7.
Caſtro donato, merum & mixtum imperium donatum, iudicatur, tomo 3. deciſ. 361. num. 9.
Caſtro ſimpliciter à Principe conceſſo, nedum omnem iuriſdictionem, ſed & cunctos redditus cauſarum tam ciuilium quam criminaliũ meri imperij conceſſiſſe Principem reputatur, to. 3. dec. 361. nu. 11.
Caſtra donata à Principe ſimpliciter & libera, dicuntur patrimonialia, to. 4. dec. 362. nu. 21.
Caſtra omnia & dignitates in hoc regno allodialia & franca ſunt, etiam ſi à Regibus elargita ſint, to. 4. deciſ. 362. num. 12.
Caſtra omnia in hoc Regno à ſui principio præſumuntur fuiſſe Regis, to. 4. deciſ. 362. nu. 12.
Caſtrenſ. tenuit contra Bari. & Cuman. venire per vulgarem & fideicommiſſariam dicens, quando plures vocantur copulatiuè. ſiue proprijs nominibus ſiue collectiuis, vnius, vel plurium graduum, inter quos nulla datur neceſſitas inſtituendi, ſed ſolus ordo charitatis, to. 4. deciſ. 365. num. 9. 17. & 26.

Caſa:

INDEX.

Caſaneus conſ. 47. expenditur to, 4. deciſ. 393, nu. 42.
Caſus qui ſub alio includitur, ſi de vtroque ſeparatim diſponitur, ſub alio amplius non continetur, to. 3 in reſp. ad mot. deciſ. 254 n. 45.
Caſus manifeſtus excluditur ex qualibet offuſcatione ad repulſionem iurisfirmæ, to. 4. dec. 392. num. 14.
Caſus omiſſis iuxta diſpoſitiones iuris communis manet, tom. 3. dec. 404. nu. 62.
Cauſa genaralis attendenda, tom. 3. dec. 248. nu. 45.
Cauſa finalis eſt, quæ lege exprimitur, & quæ ſola dari poteſt, tomo 3. deciſ. 248. num. 10.
Cauſa potentior eſt ſuo cauſato, tomo 3. deciſ. 254. num. 231.
Cauſa appellationis in Regno per aliqua noua ventilari non poteſt, ſed ex eiſdem actitatis terminanda eſt, to. 3. dec. 255. nu. 6.
Cauſa legitime cum aliquo capta, alij poſtea in præiudicium illius illi inſtantiæ renunciare non poſſunt, tom. 3. deciſ. 257. nu. 10.
Cauſa, quæ ſufficiens eſt ad filium exhæredandum, ſufficiens quoque eſt ad legitima eum priuandum, tom. 3. dec. 267. nu. 13.
Cauſa ſufficiens ad exhæredationem filij, ſufficiens eſt ad hoc vt alimentis priuetur, tom. 3. dec. 269. n. 8.
Cauſa alimentorum vel dotis inter laicos, vel quando reus laicus eſt per iudices ſeculares, non per eccleſiaſticos tractari debet, dempto quando venit incidenter ad cauſam ſpiritualem, to. 3. deciſ. 268. num. 15.
Cauſa ſummaria, in qua ſola veritate attenta proceditur, an plenam probationem requirat, nec ne, dillucidatur, to. 3. dec. 278. nu. 6.
Cauſa contractus ſi finalis ſit ipſius, tunc non ſolum agendo, ſed & excipiendo reuocatur, tom. 3. dec. 291. num 28.
Cauſa domicilij per 30. annos Pontifici narrari debet in obtétione beneficij, & quod extraneus quis eſt, tom. 3. deciſ. 294. n. 9.
Cauſa iniuſta ſuſpicatur, cum quis per duodecim annos & amplius nil à cõtrahente petijt, vſque contrahens vita deceſſit, ad hoc vt ab hæredibus ſuis exceptiones ipſis competentes ignorantibus pecuniam aucuparetur, tom. 3. deciſ. 302. nu. 14.
Cauſa inutilis & falſa vtilem & bonam, ſi diuiduæ ſint, non viciat, tomo 3. dec. 314. num. 77.
Cauſam finalem inducunt, quę ſunt poſita in proœmio, tom. 4. deciſ. 430. num. 4.
Cauſa falſa ſi cum aliqua dictione augmentatiua, veluti præcipuè, præſertim, profeferatur, ſuſtinetur, to. 3. deciſ. 314. num. 78.
Cauſa nulla excuſat in his quæ ſunt contra ius poſitiuum notorium, tom. 3. deciſ. 327. num. 8.
Cauſa finali ceſſante, ceſſat diſpoſitio, to. 4. dec. 430. nu. 3.

INDEX.

Cauſa probabilis ſufficit, vt alicui non currat tempus ad publiçandum & publicationem ſaluandam, tom.3. dec. 357. num. 10.

Cauſa prohibitionis licet tacita ſit, operatur productionem fideicommiſſi, tom. 3. deciſ. 144. num. 56.

Cauſæ cognitio ſi non interuenit, opus eſt de ſingulis mentionem facere, tom.4. deciſ. 389. num. 82.

Cauſæ cognitio in his quæ facta ſunt ſi non interponatur, confirmantem non habuiſſe notitiam eorum, quæ in facto conſiſtunt, veroſimiliter præſumitur, to.4. deciſ. 389. num. 185.

Cauſæ legitimitatis cognitio ad Eccleſiaſticum vt ſpiritualis pertinet, tom.4. dec. 390. nu. 29.

Cauſæ, quæ non neceſſario, ſed libere ſe habēt ad ſuos effectus ſunt dubiæ ad varios & contrarios effectus, tom. 4. deciſ. 419. num. 13.

Cauſa quælibet etſi beſtialis à dolo excuſat, to.4. dec. 396. nu. 20.

Cauſa propria eſt, ex qua quis commodam principaliter tenere poteſt, tom. 4. dec. 396. num. 30.

Cauſa quælibet etſi iniuſta excuſat, dummodo contra ius notorium non ſit, tom.4. dec. 396. nu. 45.

Cauſam quamlibet excuſare, vt minus delinquens puniatur intelligendum eſt, to. 4. deciſ. 396. num. 48.

Cauſa quælibet etſi beſtialis à dolo excuſat ſecūdum DD. non tamen à lata culpa, to. 4. dec. 396. num. 49.

Cauſa iniuſta à pœna legali, vel ſtatutaria non excuſat, to.4. dec. 396. nu. 50.

Cauſa primitiua & originalis ſemper attendenda, tom.4. dec. 450. num. 1.

Cauſa extrinſeca non impedit quo minus donatio ex liberalitate procedere dicatur, to.4. dec. 405. num. 13.

Cauſa extrinſeca cum non finalis, ſed impulſiua dicatur, ex ea nec reſtringitur diſpoſitio, nec alteratur, to.4. dec. 405. num. 14.

Cauſæ ſuſpecti iudicis illæ tantum ſunt, quæ per foros noſtros ſtaturæ ſunt, to. 4. dec. 419. num. 3.

Cauſæ omnes ſuſpitionis iuridicæ de foro non admittuntur, nec omnes, quæ forales non ſunt, repelluntur, to. 4. dec. 414. nu, 14.

Cauſæ recenſentur ob quas pendones & ſigna Regia in locis dominorum apponi ſolent, tomo 4. deciſ. 417. nu. 35.

Cauſam legitimam abeſſe, & falſam eſſe, incompatibilia ſunt, tomo 4. deciſ. 423. numero 11.

Cauſæ magni ponderis prudentius quam aliæ tractari debent, tomo 4. deciſ. 434. num. 22.

Cauſæ ciuiles & criminales æque probationes requirunt, to. 4. dec. 434. nu. 47.

Cauſa reſultans ex qualitate rei non eſt ſufficiens vt prohibitio nominatim facta alicui ad alios extendatur, tomo

tomo 4. deciſ. 373. nu. 11.
Cauſa fidei accuratius & diligentius quam aliæ tractari debet, tomo 4. deciſ. 447. num. 6.
Cedens ſi dicat, quod ceſſionarius reponatur, reponitur, idē in viduitate forali, cum in vtroque caſu charta, cui ſtare debemus militet, to. 3. dec. 292. nu. 6.
Cedere qui cogitur non eſt obligatus ad cedendum niſi actiones quas habet, tales quales, tomo 4. deciſ. 403. num. 11.
Cedens coactus ad cedendum nec de euictione, nec de ſuo iure docere tenetur, tom. 4. deciſ. 403. num. 17.
Cedens poteſt conueniri in eodem proceſſu ſuper euictione & repetitione, to. 4. dec. 403. num. 53.
Ceſſio ſola æquitate nititur, vt ſcilicet facias quod mihi prodeſt, & tibi non nocet, to. 4. dec. 403. nu. 8.
Ceſſio primogenituræ extinctionem ipſius cedentis operatur, & via ſequenti in gradu aperitur, quia non ex iure cedentis ſed ex proprio admittitur, tom. 3. dec. 286. num. 7.
Ceſſio non admittitur, quando quis per ſemetipſum, & ad vtilitatem ſuam ſoluit, tom. 4. dec. 386. n. 11.
Ceſſio & ius offerendi in actione perſonali, non verò in re locum habent, to. 4. dec. 386. num. 12.
Ceſſio vēditioni æquiparatur, to. 4. dec. 403. nu. 10.
Ceſſionarius & legatarius ius executionis parati, ſi cedens tale ius habebat, ſine dubio retinent, to. 4. dec. 398. num. 7
Ceſſio ſtatum obligationis, nec ipſius originem mutat, ſed naturam actus talis qualis ſequitur, tomo 4. deciſ. 403. num. 23.
Celebratio Miſſarum, quarta decima, prætium domus locatæ, & alij ſumptus neceſſarij, de valore beneficij ad ipſum compntandum extrahi debent, tomo 3. dec. 294. num. 18.
Cenſualia & compulſa Regiæ Audientiæ nulliter extracta dicuntur, ſi forma fori ſeruata non fuerit, tomo 3. deciſ. 257. nu. 6.
Cenſualia redimibilia bonis ſedentibus impoſita, immobilia bona de iure reputantur, to. 4 dec. 404. nu. 11.
Cenſualia licet bona mobilia ſint, tamen ex Foriſtarum prudentum interpretatione maiorem ſimilitudinē cum bonis ſedentibus habere dicuntur, tomo 4. deciſ. 404. num. 15.
Cenſualia comprehenduntur in fideicommiſſo rerum ſedentium, tomo 4. deciſ. 404 num. 16.
Cenſualia ſi in odioſis ſedentia bona reputantur, à fortiori ſedentia in fauorabilibus reputabuntur, tomo 4. deciſ. 404. nu. 17
Cenſualia quoad diuiſionem inter coniuges faciendam, bona ſedentia & immobilia reputantur, tomo 4. deciſ. 404. nu. 18.

INDEX.

Cenſualia perpetua ſine charta gratiæ, cenſualia mortua dicuntur, & cenſualia cum charta gratiæ, cenſualia non mortua appellantur, tomo 4. dec. 404. num. 19.
Cenſualia quoad effectum vt in diuiſionem veniant, vel non veniant, non mobilia, ſed ſedentia bona reputatur t. 4. dec. 204. nu. 21.
Cenſualia vinculata in fauorem fratris per teſtamentum paternum, caſu quo quis ſine liberis moriatur, non potuiſſe grauatũ, quam uis id expreſſe cauiſſet, medietatem talium cẽſualium vxori ſuæ per capitula matrimonialia tribuere certum eſt, tomo 4. deciſ. 404. numero 34.
Cenſualia non mortua, & ſic exiſtentia cum charta gratiæ, in diuiſionem non veniunt, tomo 4. deciſ. 404. numero 96.
Certum quid eſſe, vel certificari poſſe, paria ſunt, tomo 4. dec. 405. n. 29.
Certitudo vbi eſt in ſcriptura referente, non eſt neceſſe quod conſtet de relata, tomo 4. de. 393. n. 12.
Chartæ ſtandum eſt in Aragonia & ſecundum eam iudicandum, to. 3. dec. 236. n. 1.
Chartæ non eſt ſtandum, quando aliquid impoſſibilem, vel contra naturam continet, tomo 3. deciſ. 236. nu. 59. & dec. 237. nu. 1. & 7.
Chartæ ſtandum eſſe, & ſecundum chartam iudicare importat, vt verbis ſcriptis ſtandum ſit, omni interpretatione, quæ fieret ex ſimilitudine rationis, vel ex mente diſponentis, vel improprian do verba, omnino exploſa, tomo 3. deciſ. 254. num. 10. 11, & 14.
Charta ſumenda eſt pro vt ſonat, tomo 3. in reſp. ad mot. dec. 254. nu. 64.
Chartæ ſtandum ſecundum quod in ea oculis corporeis legitur, tomo 3. deciſ. 297. num. 6.
Chartæ licet in Aragonia ſtandum ſit, tamen interpretatio ſecundum æquitatem ſublata non eſt, tomo 3. dec. 338. nu. 17.
Chartæ cum ſtemus in Regno, nulla in ipſo etſi ingens coniectura admittenda, tom. 4. dec. 374. nu. 4.
Chártæ in Aragonia ſtatur, & iuxta eam iudicatur, niſi quid contra naturam impoſſibile, vel contra ius diuinum includat, tomo 4. dec. 435. nu. 12.
Chartæ ſtatur de foro, & ſola propria ſignificatio attenditur, omni ſubauditione ſublata, tomo 4. deciſ. 412. nu. 34.
Chartæ cum in regno ſtetur, non admittitur velle interpretari verba, quæ ex ſui natura multa comprehendunt, ita vt minus comprehendant, hoc enim contra chartam eſt, tomo 4. deciſ. 404. num. 41.
Chiromãtia ſeu diuinatio quæ fit per lineas manuum, non eſt prohibita, tomo 4. deciſ. 455. nu. 36.
Chiromantia, quæ fit per lineas

INDEX.

necas manuum & philoſonomiam Aſtrologicam, quo caſu & quando ſit prohibita, t.4.dec.455.nu.37.

Chriſtum in Hoſtia conſecrata reperiri, de fide eſt, Hoſtiam tamen rite per talem Sacerdotem conſecratam eſſe non reperitur determinatum, & ſic de fide non eſt, tomo 4. deciſ. 439. numero 48.

Cibi appellatione potum venire, vt certiſſimum traditur, tomo 3. deciſ. 278. numero 5.

Circunſtātiæ plurimæ debent probari ad probationem lucri ceſſantis, tomo 4. deciſione 401. numero 1.

Ciues in muneribus, & honoribus cognoſcuntur, tomo 3. deciſione 344. numero 26.

Ciuitati acceſſoriè aliquid accedens, quia fit de corpore ciuitatis, legibus ipſius gubernatur, ſecus verò ſi principaliter, tomo 3. deciſ. 323. numero 5.

Citatio & requiſitio proximioris requiritur, ad hoc vt remotior accuſare poſſit, ne poſt litem conteſtatam à remotiori, admitti poſſit proximior, tomo 4. deciſ. 432. numero 40.

Citatio in alimentorum cauſa non omittitur, licet ordo iuris omittatur, tomo 3. deciſ. 278. nu. 8.

Citatio teſtium non poteſt fieri propria nuncij authoritate, ſed præcedente ſpeciali mandato iudicis, to. 3. deciſ. 31[illegible]. nu. 1.

Citatio ſimplex inchoatiua cauſæ ciuilis non requirit ſpeciale mandatum in Aragonia, tomo 3. deciſ. 315. numero 3.

Citatio ſi non fuit parti intimata, non inducit interruptionem, tomo 3. deciſ. 339. numero 42.

Citatio intra legitimum tempus obtenta & executata contra reum ad hoc vt delicti præſcriptionem interrumpat, vt ante tempus præſcriptioni neceſſarium reportetur, requiritur, to. 4. dec. 432. nu. 6.

Citatio criminalis quamuis ſit intimata, ſi intra annum non eſt reportata non interrumpit, tomo 3. deciſ. 339. numero 43.

Citatio adeo ſubſtantialis & neceſſaria eſt, vt abſque ea ſententia etiam in fauorem abſentis non vocati lata, nulla ſit, tomo 3. dec. 355. numero 2.

Citatio partis ſi deſit in aliqua declaratione, talis declaratio notoriam & euidentem nullitatem cōtinere dicitur, to. 3. dec. 355. num. 24.

Citatio præſumitur propter tranſitum ſententiæ in rem iudicatam, to. 3. dec. 356. numero 38.

Citatio præſentis neceſſaria non eſt, tomo 3. deciſ. 386. nu. 37.

Clauſula, prolem ſuſceptam & ſuſcipiendam exinde legitimam efficientes, operatur diſpenſationem in radice matrimonij, tom. 3. dec. 231. nume. 76.

Clau

Clauſula, quia vult bona tranſire & deferri primogenitis, inducit fideicommiſſum abſolutum, tomo 3. deciſ. 231. num. 12.
Clauſula introducens nouas perſonas ſi pendeat à præcedenti diſpoſitione, reſtringitur ad illius terminos. to. 3. dec. 231. nu. 12.
Clauſula generalis, & amplior non ſe extendens ad nouas perſonas, inducit fideicommiſſum, tomo 3. deciſ. 231. nu. 13.
Clauſula adiecta per modum cauſæ & per viam diſpoſitionis principalis inducit fideicommiſſum, to. 3. dec. 232. numero 3.
Clauſula poſt prohibitionem adiecta etiam per modum rationis, quod hæreditas ſemper vadat & trãſeat per deſcendentes, inducit fideicommiſſum abſolutum, to. 3. dec. 232. nu. 4.
Clauſula prohibitionis, quæ eſt relatiua ad præcedentē conditionatam, ab illa dependet, tomo 3. deciſ. 232. numero 12.
Clauſula, quia volo, ſi poteſt operari aliquid præter fideicommiſſum abſolutum, non inducit illud, tomo 3. deciſ. 232. nu. 11.
Clauſula poſt prohibitionem adiecta, & ipſe teſtator voluit bona permanere penes hæredes, inducit fideicommiſſum abſolutum, to. 3. dec. 232. nu. 16.
Clauſulæ alternatiuæ ſecundũ DD. varia eſt ſignificatio, tom. 3. dec. 235. nu. 1.
Clauſula alternatiua ad hoc vt verificetur, ſolum adimplementum alterius partis requirit, tomo 3. deciſ. 235. numero 2.
Clauſula in fine poſita ad omnia præcedentia regulariter refertur, to. 3. dec. 235. n. 52.
Clauſula generalis reſtringitur & moderatur ſecundum expreſſa, to. 3. dec. 237. nu. 10.
Clauſula prima lata & generalis, quæ reſeruatiua facultatis eſt, ſecundũ expreſſa in ſecunda reſtringi debet, to. 3. dec. 237. nu. 11.
Clauſula reſeruatiua cenſetur ſcripta in vtilitatem diſponentis, tom. 3. deciſ. 237. numero 13.
Clauſula reſeruatiua aliquando pro non ſcripta haberi debet, tomo 3. deciſ. 237. numero 21.
Clauſula in fine poſita ad omnes gradus refertur, quando nulla ſubeſt ratio, quare magis ad vnum quam ad alium referatur, to. 3. deciſ. 238. numero 6.
Clauſula ſequens quando eſt reſtrictiua ad præcedentes caſus, non inducit nouum fideicommiſſum, to. 3. deciſ. 245. nu. 5.
Clauſula generalis ratione continuati ſermonis ſemper intelligitur in perſonis, de quibus in præcedenti diſpoſitione actum eſt, to. 3. dec. 245. n. 10. 11. 12. 13. 16. 21. 22. 37. & 38.
Clauſula generalis referens ſe ad præcedentes non inducit nouum fideicommiſſum, tomo 4. dec. 245. nu. 23.

Clau-

INDEX.

Clauſulam generalē ſe ad præcedentes referētem, nouum fideicommiſſum inducere, quam plurimis authoritatibus comprobatur, to.3. dec. 245.nu.24. vſque in nu.29.

Clauſula generalis prohibitionis de non alienando non reſtricta, operatur fideicommiſſum abſolutum, t.3. dec. 245.nu.39.vſque ad n.42.

Clauſulæ, bona non alienentur extra familiā, ſed in ea in infinitum conſeruentur, remaneant in cypo, non inducunt fideicommiſſum reciprocum, deficiente conditione primi ſubſtituti, to. 3. deciſ. 246.nu.10.

Clauſula codicillaris quando eſt contra mentem teſtatoris, quid dicendum, tom. 3. dec.247.nu.13.

Clauſula, fructibus non computatis in ſortem, permittitur in fauorem vxoris & eius deſcendentium, non autem extraneorum, etiamſi bona ſint vinculata, to.3. deciſ.253.nu.4.5.& 6.

Clauſula, fructibus in ſortem non computatis, non ſolum pro dote, ſedet pro illius augmento permittitur, to. 3. dec.253.nu.7.

Clauſula, fructibus non computatis in ſortem, etiam pro conſtitutione dotis permittitur, to.3.dec.253.nu.8.

Clauſula, & per maſculum, repetita in regno non cenſetur, to.3.dec.254.n.16.

Clauſula, per lineam maſculinam, non eſt præſumenda, t. 3.dec.in reſp. ad mot. deciſ. 254.nu.101.

Clauſula, de vno in aliū, idem eſt quod de primogenito in primogenitum, to.3. dec. in reſp.ad mot, dec.254.n.108.

Clauſula, de vno in alium, non repetit qualitatem maſculinā, & denotat ordinē ſuccedendi, non vero naſcendi, t. 3.in reſp.ad mot. deciſ.254. nu.108. & 109.

Clauſula illa, niſi per contrariū &c. in fūri de alim. poſita, quomodo procedat, declaratur, to.3.dec.272.n.5.

Clauſulam generalem ad alimenta non trahi, non eſt in iure abſurdū, t.3. d.283. n.5.

Clauſula vna per aliā interpretatur, to.4.dec.399. nu.15.

Clauſula, authoritate noſtra cognoſcat, poſita in parte diſpoſitiua habet vim declarationis, etiam ſi cauſa committatur ordinario, to.3.dec. 322. nu.3.

Clauſula, appellatione remota, appellationē non tollit, quia interponi poteſt ad ſuperiorem, qui ſi admittat eam, aut iudex à quo ei deferat, ad vlteriora procedere non poteſt, to.3.dec.322.nu.5.

Clauſula, appellatione poſt poſita, in parte executiua poſita non extendit, nec mutat diſpoſitionem principalem, to.3.dec.322.nu.4.

Clauſula præcarij & conſtituti etiam in cenſualibus ſufficit ad apprehendendum & obtinendum de conſuetudine regni, non ratione, niſi quia ita practicatur, t.3.dec.251. nu. 4.

Clauſula appellatiua ſi in principio adſit, quidquid ſecus atten-

Digitized by Google

tentari contigerit, irritũ iudicatur, to.3.dec.356.n.23.

Clauſulæ annullatiuæ virtus ea inter alias potior eſt, vt formam ſubſtantialem præciſe obſeruandam inducat, to.3. dec.356. nu.24.

Clauſula licet deficiat ad actus perfectionem, vt & publicari & in ſcripturã redigi poſſit, ſufficit, to.4.dec.377.n. 6.

Clauſula hæc, *actum eſt, &c.* rem perfectam importat, & ſic actus publicationem & Notarij rogitum includit, ſi in fine actus, non in principio ponatur, to.4.dec.377.n.12

Clauſula hæc, ſupplentes omnes defectus, non impedit quo minus exceptio incapacitatis perſonæ opponatur, t.4.deciſ.389.n.37.

Clauſula hæc, *omnes & quoſcunque defectus ſupplemus* in confirmatione poſita, quoſcunque defectus iuris poſitiui etiam ſubſtantiales ſupplet, to.4.dec.389.nu.78.

Clauſula, *omnes, & quoſcunque, &cet.* in gratia poſita, facit vt nil contra ipſam opponi poſſit, quód eam annullare valeat, t.4.dec.389.n.70.

Clauſulæ ſi ſimul iunctæ appoſitæ ſint, multo plus operantur quam ſingulæ de per ſe, to.4.dec.389.nu.80.

Clauſulæ quælibet in his, quæ in cõcedentis poteſtate non ſunt, nil operantur, tom.4. dec.389.n. 84.

Clauſula, *ſaluo iure partium,* tam ſuper poſſeſſione, quàm ſuper proprietate ponitur in prouiſione appellitus apprehenſionis, t.4.dec.393.n.105

Clauſula, quod bona habeantur pro confrontatis & deſignatis, ac ſi ſpecialiter & expreſſe fuiſſent, inducit eundem effectum, quem inducit indiuidua & ſpecifica confrontatio, to.4..dec.397 nu. 5.

Clauſulæ contrariæ ſunt ſaluandæ à contrarietate, & conciliandæ, tomo 4. dec.397. nu.28.

Clauſula poſita in principio & de per ſola independenter ab alio, cum maiori efficacia in capitula ſequentia influit, quàm clauſula finalis in præcedẽtia, tomo 4. dec. 404.nu.39.

Clauſula, quod fori non habeant locum in aliquibus capitulis matrimonialibus cũ de per ſe ſtat, ad omnes foros referenda eſt, to.4. dec. 404.nu.91.

Clauſula in initio diſpoſitionis collocata in omnia influit, tomo 4. deciſ. 404. numero 65.

Clauſula ad immediata referri ſolet, tomo 4. deciſ. 412. numero 43.

Clericus contrahens matrimonium, ſuſpectus dicitur de hæreſi, tomo 4. deciſ. 449. numero 9.

Clericus ſolicitans in confeſſione ad carnalia, & deueniens ad tactum turpe, officijs & beneficijs priuatur, tomo 4. deciſione 454. numero 2.

Clericus in actu cõfeſſionis, vel proximo ante, vel poſt ſolicitans, grauiſſimis pœnis punitur, to.4. dec.454. nu.1.

Clericus

INDEX.

Clericus præteriens, vel exheredans filium nō viciat ſuum teſtamentum, tom. 3. deciſ. 251. nu. 4.

Clericatus poſſeſſio non ſufficit ſine titulo ad probandū clericatum, tom. 3. deciſ. 317 nu. 7.

Clericus iudicans & inquirens furtum per aſtrolabium, ſi ſine dæmonis inuocatione hoc efficiat, de hæreſi non notatur, to. 4. dec. 466. nu. 3.

Coadiutores, perſonæ, quæ idonea non eſt, dari ſolent, to. 4 deciſ. 389. nu. 63.

Coadiutores, qui Rectoribus, vel Epiſcopis aſſignantur, dę iureperiti, idonei & legitimę ætatis eſſe debent, tomo 4. deciſ. 389. nu. 65.

Coadiutor & ſubſtitutus alicuius, eiſdem qualitatibus, quibus ille cuius coadiutor eſt, prǽditus eſſe debet, to. 4 deciſ. 389. nu. 70.

Coadiutor licet arte illa non polleat, coadiutor eſſe poteſt, quia defectus illius per perſonam principalis ſupplecur, to. 4. deciſ. 389. nu. 73.

Coadiutor ſine qualitate principalis ipſo mortuo (præcipue ſi qualitas notariatus ſit) officio potiri non valet, to. 4 deciſ. 389. nu. 74.

Codicillorum vſus tempore Auguſti introductus fuit, to. 3. dec. 250. nu. 1.

Codicilli nullam ſolemnitatem requirunt præter quinque teſtes, tomo. 3. deciſio. 250. nu. 3.

Codicilli fiunt ab inteſtato, tom. 3. deciſ. 250. nu. 4.

Codicillos ſolum facit qui poteſt facere teſtamentum; & hæreditas in eis directò dari non poteſt, tomo 3. deciſ. 250 nu. 6.

Ratioq; oſtenditur, nu. 7

Cogitatio animi punitur in caſu prohibitæ alienationis, ſi interueniat factum circa traditionem, tomo 3. deciſ. 234 num. 5. & 6.

Cognationis origo a fœmina incipit, tomo. 3. deciſ. 254. numer. 49.

Cognati diuerſo tempore nati concurrere nō poſſunt ſucc vocati vnica vocatione cenſentur, tom. 3. in reſpon. ad mot. deci. 254. num. 68.

Cognitio circa extractionem panis, aut carnis, Diputatis non ex Principis conceſſione, ſed ex immemoriali conſuetudine, aut præſcriptione competit, tom. 4. deciſ. 426. num. 14.

Cognitio cauſarum contra fori vel de cauſis criminalibus officialium delinquentium in ſuis officijs contra forum, Curiæ Iuſtitiæ Aragonum competit, to. 4. deciſio. 426. nu. 8.

Cohabitatio diuturna tanquā coniugum, præſumit matrimonium, to. 3. dec. 231. n. 76

Cohæres redimens rem hypothecatā, ceſſionem actionū habet, non reſpectu partis dominij, ſed reſpectu aliarū partium ad ſuos cohæredes ſpectantiū, to. 4. dec. 386. n. 9

Coitus coniugati cum ſoluta, etſi pœna legis Iuliæ non puniatur, impunitus tamen nō manet, to. 3. deciſ. 280. n. 8.

Collegium derogare ſtatuta ſua prohibetur, ſi ipſa a Sere

Digitized by Google

niſſimis Regibus confirmata extēnt, & vtilitatem publicā reſpiciant, to.3.dec.355.n.6.
Collegium de foro ſtatuta ſine ſuperioris authoritate facere prohibetur, to.3.dec.355 nu.7.
Collegium neque derogando, neque renunciando, neque contrafaciendo, ſtatutis a Sereniſſimis Regibus confirmatis contrauenire poteſt, tom.3. deciſ. 355. nu.8.
Collegium vel Iurati virtute clauſulæ annullatiuæ nil cōtra priuilegium facere, aut declarare poſſunt, tomo. 3. deciſ.355.nu.18.
Collegium ſtatuta a Sereniſſimis Regibus facta, ſeu confirmata, vtilitati publicæ reſpicientia, neq; ipſum admittendo, neque Iurati declarādo, verbis aut factis ſubuertere valet, t.3.dec.356.n.19
Collegium abſq; Regia authoritate ſtatuta facere impeditur, to.3.deciſ.365.nu.11.
Collecti vnius gradus vt filij, nepotes, veniunt ſimul, collecti vero plurium graduum veniunt ſucceſſiue, tom.3. dec. 363.nu.7.
Collecti per copulam cū filio inſtituto cēſentur vocati per vulgarem, & non per fideicommiſſariam, taliter quod filio admiſſo cæteri collecti perpetuo maneant excluſi, & hoc non ſolum ſi teſtator vtatur verbo directo, *inſtituo*, ſed etiam ſi dixerit, *ſubſtituo*, to.4.deciſ.364 nu.5.
Collecti veniunt per vulgarem vbi verbo directo ſunt vocati ſecundum magis communem, to.4.deciſ.365.n.17.
Collector herbarum certa hora ris genuflexo cum orationibus, vel abſque eis cum incantationibus & coniurationibus an hæreſim incurrat, dubitatur. tom.4. dec.465.n.4.
Collectiuo nomine vocati pro vno tātum reputantur, to.4. dec.427.num.8.
Colligans non poteſt præſcribere in præiudicium colligantium, tomo 4. dec. 393. nu.103.
Commiſſarius deputatus ad firmanda ſtatuta, ſi eis recognitis aliqua approbat, eo ipſo reliqua reprobare cenſetur, tom.3.dec.266.nu.7.
Commiſſarius foralis iuxta forum prouidendo, bona apprehenſa reſtituere obtinēti tenetur, tom.3.deciſ.295. nu.4.
Commiſſarius Curiæ licet ad ſui vtilitatem poſſideat, nomine tamen curiæ poſſidet, tom. deciſ. 269.nu.1.
Commiſſarij an ad compenſationem admittantur, tom. deciſ.296.nu.2
Commiſſarium cum eo qui in iudicio obtinuit, compenſare non poſſe, aliqui affirmarunt, to.3.dec.296.nu.3.
Commiſſarius rem apprehenſam cum fructibus reſtituere tenetur, to.3.dec.296.n.4
Commiſſarij curiæ non habēt poſſeſſionem ciuilem, nec naturalem quoad colligantes, to.4.deciſ.393.nu.102.
Commiſſarius rem cum fructibus reſtituere cogitur, qui ſi fuerint conſumpti, ad illorum valorem tenebitur

bitur, tom.3. dec.196. n.8.
Commiſſario curiæ ſi à colliti-gante pro arrendamento bonorum aliqua annua quãtitas offeratur, & ipſe re vel verbis eã acceptauerit, amplius poſt electam hanc viã adminiſtrare non poterit, tom 4 deciſ. 403.nu.58.
Commiſſarius foralis cum cõpenſare nequeat, minus Commiſſarius Curiæ poterit, tom.3.dec.196.nu.10.
Commiſſarius Curiæ etiam dicitur depoſitarius, 3.deciſ. 196.nu.11.
Commiſſarius qui non compenſat in eo, quod in tenuta obtinuit, neque in eo quod infirmis obtinuerit, compenſabit, to.3.deciſ. 196. nu.13.
Commiſſarius notularum non nõ poteſt ſupplere defectũ ſubſtantialẽ, t.4.d.362.n.56.
Commiſſarius curiæ compenſare poteſt, & ita fore iudicatum inuenitur, tom.3.deciſ. 196, nu.17.
Commiſſarij cruciatæ tantum ſunt iudices inter ipſam, & adminiſtratores, non inter ipſos adminiſtratores, to.4. deciſ.424.nu.5.
Commiſſarij curiæ poſſidet bona cum onere, & obligatione ea reſtituendi in caſu ſuccumbentiæ, to.4. decil.303. nu.104.
Commiſſarius curiæ nõ adſtringitur ad arrendandum, ſed per ſe adminiſtrare poteſt, tom.4.deciſ.403.nu.57.
Commiſſarij cruciatæ limitatã iuriſdictionem habent, to.4. deciſ.414. nu.6.
Cõmiſſarij cruciatæ in quibus caſibus ſint iudices competentes, to.4.deciſ.424.n.7.
Cõmiſſarij ſanctæ Cruciatæ an habeant iuriſdictionẽ, to.4. deciſ.414.n.4.
Commẽdatarius depoſitarius dicitur, quia cõmendare nil aliud eſt quã deponere, to. 3. deciſ.296.nu.12.
Commiſſio ſpecialis requiritur ad citandũ in criminalibus, to.3. deciſ. 315.n.2.
Comitatus ſeu loci dominus ſi actu de titulo & immemoriali docuerit, obtinet, aliàs ſuccũbit, to.3. dec.361.n.22
Comitatus diſgregatus à Ducatu, qui defertur primogenito, debet etiam deferri primogenito, to.4.dec.362.n.4
Commoditas ſi ſubſequi poteſt teſtis oculos ſuos calliginare creditur, to.4. deciſ.396. nu.26.
Cõmodum pendens in præſtatione auxilij in aliqua re, ipſa non data expirat, tom.4. deciſ.417. nu.19.
Commodum vel damnum ex venditione, quæ reſcinditur, emptori reſultare non debet, to.4. deciſ.410.nu28.
Comparatiuũ non habens terminũ ad quem referatur, accipitur pro poſitiuo ad vitandum abſurdum, to.4. deciſ. 399. nu.7. & 9.
Compendioſa ſubſtitutio per caſum mortis, & per verbũ, quandocumq; fit, ſed & ſine eo compendioſa eſt, niſi caſus mortis ex euentu temporis vel conditionis limitationem habeat, tom.3.deciſ. 312. nu.5.
Compendioſa ſubſtitutio fit ſub

ſub conditione mortis, vel alia quacunque, tom. 4. deciſ. 367. nu. 3.
Compendioſa ſubſtitutio facta per verba communia, vulgarem continet, tom. 4. deciſ. 367. nu. 4.
Compendioſa plura tempora & ſubſtitutiones complectitur, to. 4. deciſ. 412. nu. 53.
Compendioſa primum vocari, ſecundum per vulgarem, nō eſt incompatibile, to. 4. deciſ. 412. nu. 69.
Compendioſa ſubſtitutio eſt, cum plura tempora complectitur, & quomodo hoc procedat, declaratur, tom. 4. deciſ. 412. nu. 70.
Compenſationis effectus eſt, debitum minuere, to. 3. deciſ. 296. nu. 7.
Cōpenſationes, imaginariæ ſolutiones dicuntur, quæ ſemper ad differendum fiunt, tom. 3. deciſ. 296. nu. 14. & 15.
Compenſatio non eſt cognita de foro, nec titulum de cōpenſationibus in foris noſtris habemus, tom. 4. deciſ. 296. nu. 15.
Compenſatio de depoſitis inaduertenter fuit ab aliquibus introducta, tom. 3. deciſ. 296. nu. 18.
Comprehenſum de neceſſitate facti, ſed non de neceſſitate probationis, factum diuerſum cenſetur, & poteſt de nouo articulari & probari per teſtes, tom. 3. deciſ. 349. nu. 9.
Comprehenſa in inſtrumento intelliguntur, etiam quæ cōtinentur impropriè ſub aliquo vocabulo, tom. 3. deciſ. 244. nu. 32. & 34.
Compromiſſum factum inter Petrum ex vna, & decē ex alia parte, non operatur quoad illos plures inter ſe, ſed tantū quoad corpora cōpromittētia, to. 4. deciſ. 362. numer. 628.
Compromiſſum regulariter in bonis maioratus fieri nequit, tom. deciſ. 384 nu. 1.
Conceſio alicuius rei ob benemerita & ſeruitia, onerosa dicitur, tom. 4. deciſ. 389. nu. 15.
Cōceſio obſeruicia & benemerita, iuſta appellatur, tom. 4. deciſ. 389. nu. 17.
Conceſio obſeruicia & benemerita, non dicitur mera liberalitate facta, ſed potius per viam contractus, tom. 4. deciſ. 389. nu. 18.
Conceſſio aliquando quia magnæ quantitatis eſt, reuocatur, tom. 4. deciſ. 389. numer. 21.
Conceſio, quæ durante vita duorum fit, minor quam illa quæ ad certum tempus fit, ob periculum mortis, dicitur, tom. 4. deciſ. 389. nu. 22.
Conceſio alicuius gratiæ ex interpretatione Apoſtolici decreti conualidatur & corroboratur, to. 4. deciſ. 389. nu. 23.
onceſſionem officij à prædeceſſore factam reuocans, ad reſtitutionem officij cū fructibus & emolumentis compellitur, tom. deciſ. 388. numer. 11.
Conceſſa alicui facultate hominem capiendi non poteſt-

teſt iuriſdictionem exercere, ex quo talis facultas conceditur limitate, tom. 3. deciſ.395.nu.55.

Concilium loci ſi citatum ſit ad extractionem, quoad ipſum valet, quoad alios autem non citatos, non valet, tom.3.deciſ.257.nu.6.

Concilio & firmantibus niſi interfuerint omnes expenſas, quæ primæ extractionis cauſa contigerint, ſoluant, ad ſecundam non admittuntur, to.3.deciſ.257.nu.14.

Concilium vniuerſitatis de foro conſtituitur ex vicinis vniuerſitatis, non ex omnibus, ſed ex hominibus ſigni ſeruicij & conditionis, to.4. deciſ.402.nu.2.

Conciliantur contrariæ opiniones in quæſtione, an clauſula generalis referatur ad fideicommiſſum præcedens, vel inducat aliud abſolutum, tom.3.deciſ.243.num. 43.& 44.

Conciliatio legis 4. de vſufructu cum l.rectè dicimus, de verb.ſign. adducitur, tom.3. deciſ. 291 nu.7.

Concordia ſi fiat contemplatione aliquarum rerum, illis ceſſantibus concordia ceſſat, tom.4 deciſio.409. numer. 9.

Concubinatus arguitur ex non cohabitatione, tom.2. deciſ. 431.nu.76.

Conculcans crucem aut imaginem Virginis, vehementer eſt ſuſpectus de hæreſi, tom.4.deciſ.448.nu.18.

Condemnatus cedere iura & actiones, quas in aliqua commanda habet, ſi nullas habuerit, in nihilo condemnatus cenſebitur, tom.3.deciſ. 291.nu.11.

Conditio, & ſi nō remanebunt filij, tractum ſucceſſiuum, & perpetuum habet, tom.4. deciſ.362.nu.82.

Conditionis poſitio tantum eſt ſufficiens vt diſpoſitio principalis valeat, & vocationis inductio neceſſaria non eſt, to.4.deciſ.369.nu.31.

Conditio, ſi hæres erit, actum ſucceſſiuum & perſeuerantiam requirit, tom.4. deciſ. 370.nu.2.

Conditio perſonæ attenditur tempore verificati fideicommiſſi ad ſuccedendum, licèt ſuccedatur diſponenti, to.4.deciſ.436.nu.5.

Conditio in vna oratione circa vnam perſonam poſita non intelligitur in alia oratione repetita quoad aliam perſonam, tom.3.deciſ.238.nu.8.

Conditiones poſitæ in diuerſis capitulis ſeparatis ad diuerſum effectum, nunquam inducunt repetitionem, to.3. deciſ.238.nu.9.

Conditio in teſtamento ſimpliciter appoſita ſiue in inſtitutione ſiue in legato, in quolibet gradu cenſetur repetita, & idem in codicillis, tom. 3. deciſ. 139. num. 15 & 16.

Conditio ſi ſimpliciter apponatur poſt omnes gradus, vel perſonas, ad omnes refertur, tom.3.deciſ.239. numer.3.

Conditio ſi ſimpliciter poſt nominationem vnius gra-

dus vel perſonæ ponatur, tunc illos non egreditur, to.3. deciſ.239. num.4. & 6. & an idem ſit ſi coniungantur cum dictione, cum, numer.7.

Condemnare aliquem in expēſis poſt diffinitiuam, durante aliqua parte calumnioſe, multoties vt iuſtiſſimum ſit, to.3.deciſ.314.nu.47.

Condemnatus in ſententia arbitrali, ſi pœnā ſoluere maluerit, liberatur, to.4.deciſ. 411.nu.2.

Conditio per viam excluſionis purificatur, to.3. deciſ. 314. nu.55.

Conditio quando cohæret perſonæ nominatæ, non datur repetitio, tom.3. deciſ. 239. nu.8.

Conditio quando pluribus apponitur, an ſi vnus decedat, portio deficientis accreſcat cum onere conditionis, quæritur, tom.3. deciſ.239. numer.9.

Conditio appoſita vni ex coniunctis non repetitur, ſi ſunt coniuncti verbis, & coniunctire, tom.3. deciſ. 239.numer.12.

Condicio expreſſa ſi viuus foret, perſonalitatem inducit, to.3.deciſ.243.n.8.

Conditionis defectus facit expirare ſubſtitutionem vocati & ſuorum, to.3.deciſ.246. n. 1.& nu.4.

Conditione deficiente quoad priores ſubſtitutos, non eſt locus ſequenti ſubſtitutioni, to.3.deciſ.246.nu.9.

Conditio ſi deceſſerit ſine liberis maſculis, deficit per ſuperexiſtentiam nepotis ex filia, quando in materia indifferenti verſamur, tom. 3. deciſ.254. numer. 132. & 146.

Conditio, ſi deceſſerit ſine liberis maſculis, etiam vbi non agitur de excludenda teſtatoris filia, ſed ſolum de admiſſione maſculi ex fœmina, exiſtentia nepotis ex filio deficere dicitur, to.3.deciſ. 254. numer. 147. & 148.

Conditio, ſi ſine liberis maſculis, exiſtentia nepotis ex filia deficit, maxime ſi ſubſtitutio facta ſit à fœmina, vel fæminæ, to.3. deciſ.254.numer.150.

Conditio ſuperuiuentiæ, in contractibus facit veram conditionem, tom.3. in reſpon. ad mot. deciſ.254.nu.69.

Conditio negatiua & vniuerſalis de maſculis, omnes maſculos comprehendit, to.3.deciſ.254.nu.83.

Conditionis purificatio nō ampliat prohibitionem, tom.3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu.98.

Conditione fideicommiſſi purificata, omnes maſculi abſolute ſunt vocati, to.3. in reſp. ad motiua, deciſ. 254. numer.120.

Conditio ſub qua ſequens vocatur, attendenda eſt, ſi ob præmorientiam alicuius ipſe admittendus per fideicommiſſum ſit, qua non verificata ſequens non intrabit, to.3 deciſ.262.n.5.

Cōditio, ſi morietur, ſi decedat, ad caſum non natiuitatis exten.

Digitized by Google

tenditur in vulgari, non autem in fideicommiſſaria, niſi ex vehementi coniectura ap pareat, to.3. deciſ.312. numer.9.
Conditio habetur pro impleta in præiuditium eius per quẽ ſtat, quo minus impleatur, to.3.deciſ.319.nu.2.
Conditionale ius pẽdens etiam in fauorem deſcendentium teſtatoris, in filios etiam non tranſmittitur, to.3.deciſ.244 nu.1.&3.
Condicionale ius in vltimis voluntatibus ab vnius perſona pendet, & ſic debile & infirmum: in contractibus verò à duorum pendet voluntate, & ſic firmum & tranſmiſſibilè, to.3. deciſ.243. numer.2.
Conditionale ius in contractibus ad hæredes tranſmittitur, tom. 3. deciſ. 243. numer.7.
Conditionalis obligatio, conditione non adimpleta in ſpecifica forma nullius eſt momenti, tom.3. deciſ.297. numer. 4.
Conditio filiorum & liberorum ſemper ad eorum fauorem ponitur, tom.3.deciſ. 264.nu.6.
Conditionis defectu à ſubſtitutionibus quis perpetuo excluſus cenſetur, to.4. deciſ.412 nu.78.
Conditio & non modus per hæc verba, cum hoc quod ſoluant Titio 700 ſolidos, inducitur, tom.3.deciſ.314.numer.55.
Conditionis defectus in ſubſtitutione caducata, ſi ſimus in fideicommiſſaria, excludit ſequentes, tom.3. deciſ.242. nu.18.
Conductor, qui ad duas ſolutiones diuerſis temporibus tenetur, licèt vnam fecerit, ad aliam tamen niſi toto tẽpore poſſideat, non tenetur, tom.3. deciſ. 338. numer.11.
Conductor fundum plenum fructibus recipiens, talem rè dere tenetur, tom. 3. deciſ. 338.nu.2.
Confirmacio alicuius gratiæ vt valeat, requiritur vt Pontifex cauſæ cognitionem adhibeat, tom.4. deciſ. 389. numer.88.
Confirmatio Pontificis in dubio in forma communi facta præſumitur, to.4. deciſ. 389.nu.29.
Confirmatio in forma ſpeciali & ex certa ſcientia dicitur, quando per confirmantem id quod approbatur, exprimitur, tom.4. deciſ.389. numer.31.
Cõfirmatio ſupplet omnes defectus, quando in illa reperitur clauſula, omnes & ſingulos defectus, &c. to.4.deciſ. 389. nu33.
Cõfirmatio cũ clauſula, omnes & ſingulos defectus, &c, defectum ætatis, qui naturalis eſt, ſupplere nõ videtur, to. 4.deciſ.389.nu.34.
Confirmato vno ſtatuto ex pluribus, cœtera cẽſentur reuocata, tom.3.deciſ. 231.nu.6.
Confeſſio parentum contra legitimitatem non præiudicat filijs, tom.3. deciſ. 231. numer.77.

c 4 Con-

Confeſſio mutui per teſtes non poteſt probari, quia daretur occaſio circumueniẽdi legẽ per indirectum, permittendo, quod ab ipſa non permittitur, tom. 3. deciſ. 302. numer. 9.

Confeſſio in iure conſiſtens, & ad ius ſe referens non præiudicat, to. 3. deciſ. 337. numer. 28.

Confeſſio emanans qualificata cum aliqua qualitate, quæ non eſt iuris præſumptio, tũc ſi vnum dumtaxat continet factum, non poteſt pro parte acceptari, tom. 3. deciſ. 353. nu. 1.

Confeſsio continens duo facta ſeparata, poteſt pro parte reſpui, & pro parte acceptari, tom. 3. deciſ. 353. nu. 2.

Confeſsio vero ſimilis multum eſt attendenda, tom. 4. deciſ. 393. nu. 51.

Confeſſio procuratoris ad lites non præiudicat principali in alio proceſſu, tom. 4. deciſ. 393. n. 53.

Confeſsio principalis etiam ipſi præiudicat in alio proceſſu, tom. 4. deciſ. 393. nu. 53.

Confeſsio procuratoris aduerſarij in articulo litiſpendentiæ facta, prodeſt & ſufficit ei, qui obtinuit in litependẽte ad ſuam intẽtionem fundandam, tom. 4. deciſ. 393. nu. 132.

Confeſsio facta in articulo litiſpendentiæ prodeſt in proceſſu ciſterno, tom. 4. deciſ. 393. n. 137.

Confeſſio limitata nullũ operatur effectum extra caſus expreſſos, to. 4. deciſ. 393. numer. 18.

Confeſsio & relatio partis, ad reualidandum inſtrumẽtum nullum non attenditur, quando diſputatur de viribus inſtrumenti, to4. deciſ. 362. nu. 56.

Confeſsio valet de contẽtis in inſtrumẽto ſolemni, ſi probetur confeſsio per ſcripturam minus ſolemnem, tom. 4. deciſ. 362. nu. 62.

Confeſsio alicuius rei valet, abſque eo quod inſtrumenti relatio fiat, quantumuis in ſtrumentum fuerit reprobatum, to. 4. deciſ. 326. nu. 4.

Confeſsio ad inſtrumentum relata corruit, ſi illud falſum, aut defectiuum ſit, ſecus verò ſi tendat ad contenta in eo nam tunc valet, to. 4. deciſ. 376. nu. 3.

Confeſsio relata ad contentum valet, quoad contentum, licèt non quoad inſtrumentum, tom. 4. deciſ. 326. numer. 6.

Confeſsio procuratoris in vno proceſſu facta, non præiudicat in alio, tom. 4. deciſ. 393. nu. 193.

Confeſſio ſimplex non reſpectu inſtrumenti facta, licèt inſtrumentum ſit nullum, tenet, tom. 4. deciſ. 326. numer. 7.

Confitens aliqua limitata, cætera negare videtur, to. 4. deciſ. 339. nu. 40.

Confeſsio in vno proceſſu facta, non præiudicat in ſecundo, to. 4. deciſ. 393. nu. 142.

Confeſsionem expreſſam valere etiam ſi inſtrumentũ corruat, ab omnibus recipitur, to. 4.

Digitized by Google

to.4. deciſ.376.nu.18.
Confeſsio facta in poſitionibus non poteſt reuocari niſi docto de errore,to.4.deciſ.393 nu.143.
Confeſsio facta,vel expreſſa nil nocet,quando inſolemnitas verſatur circa contenta in inſtrumento, tom. 4. deciſ. 376.nu.10.
Confeſsionem impugnans,de ea ſe iuuare non poteſt,to.4 deciſ.393.nu.144.
Confeſsio tertio non præiudicat,tom.4.414.nu.27.
Confeſsio non inducit factum, ſed probationem,to.4.deciſ. 414.nu.27.
Confeſſoria,& negatoria competit, quando iudex præuenta iam cauſa de ea cognoſcere vult, tom.4.deciſ. 426. nu 42.
Confeſsio legitimatis corã incompetenti iudice facta nocere non debet, to. 4. deciſ. 390.nu.35.
Confeſsio peccati aperit paradiſum,& veniam acquirit, to.4.deciſ.445.nu.8
Confitens facta hæretica & negans intẽtionem, relaxatur, tom.4.deciſ.443.nu.5.
Confitens factũ hæreticum & negans intentionem prauã, qualitatem ſubſtantialẽ, totum factum negare dicitur, to.4.deciſ.414.nu.4.
Confitens factum hæreticum, & negans prauam intentionem eſt relaxandus, licèt nõ ſit conuictus, ſecundum plures, to.4.deciſ.444.nu.3.
Confitens facta hæretica, & negans intentionem, non eſt audiendus, to. 4. deciſ.444. numer. 5.
Confeſsio facta in teſtamento non probat debitum ſubeſſe vel fuiſſe, tom.4. deciſ.385. nu.3.
Confeſſio debet eſſe integra,& perfecta vt reus abſolutionẽ mereatur, to.4. deciſ. 444. nu.6.
Confeſſio qualificata diuidi per aduerſarium non poteſt, to. 4.deciſ.472.n.1.
Confeſsionem iudicialem non datur de errore ex interual lo reuocans,nil facit,to.4.deciſ.472.nu.4.
Confeſsio facta in teſtamento habet vim legati,& poteſt reuocari, to.4. deciſ.385. numer.5.
Confeſſionem reuocans, præcipuè eam,quæ ſponte facta fuit,non docto de errore, etiam ante reconciliationem relaxandus eſt, tom.4deciſ. 472.nu.6.
Confeſſionis fidei per ipſius reuocationem diminuitur, to. 4.deciſ.472.nu.8.
Confitens ſe introiſſe hæreticorum congregationes,& conciones,ſeu prędicationes audiuiſſe, hæreticus (niſi reſipiſcat) reputatur,tom.4. deciſ. 472 nu.10.
Confeſſio illius, qui tortus fuit in vim ſolius famæ ſine aliquo alio inditio, nõ præiudicat ei,tom.4 deciſ.426.nu.9.
Confeſſionem factam in tormẽtis poſtea in tempore, ratificationis reuocans, iterum torqueri poteſt,tom.4.deciſ. 429. nu.17.
Confuſio in actione hypothecaria per aditionem hæredi-

reditatis nõ inducitur, quã-
do bona hypothecata hære-
dis irreuocabiliter nõ efficiũ
tur, tom.4 deciſ. 404.nu.71.

Congregatio de re licita po-
teſt fieri per vaſallos, tom.4.
deciſ.426.nu.17.

Coniecturæ in Regno propter
chartam facilè admiti poſ-
ſunt, contra chartam vero
minimè ſunt admitendæ,
tom.3.deciſ.242.nu.26.

Coniecturæ tunc tẽporis ſunt
admittendæ quando ſecundũ
propriã vel impropriã ſigni-
ficationem verba ad caſſum
poſſunt adaptari, tom. 3. de-
ciſ.242 nu.28.

Coniecturæ etiam ſi ſint effi-
caces, in Regno non ſunt
admittendæ, ſi aliqua pro-
pria vel impropria diſpoſitio
nõ datur, quia verbis expre
ſſum id non dicitur, tom. 3.
deciſ.242.nu.30.

Coniecturæ, quæ ex litera col-
ligi nequeunt, ſublatæ ſunt
vbi chartæ ſtandum eſt, tom.
3. deciſ.254 nu.8.11. & 21.

Coniecturas, quæ ex litera non
colliguntur, ſublatas eſſe vbi
ſtamus chartæ, verum eſt, li-
mitatur tamen, & declara-
tur, tom.3.deciſ.254.nu.30,
& 31.

Coniectura illa, quod teſtator
voluerit ſe cum diſpoſitione
iuris communis conformare
contra propriam verborum
ſignificationem non admit-
titur, niſi agatur de conſer-
uanda diſpoſitione à nulli-
tatis vitio, tom.3.deciſ. 254.
nu.153. & nu.213.

Coniectura leui non receditur
à proprietatè verborum to.
3. in reſponſo ad mot.deci-
ſionis 254.nu.104.

Coniecturæ aliquæ propter
quas filij poſſint in condicio
ne vocati cenſeniur, addu-
cuntur, tom.3.deciſ.264.nu.
2.3.& ſequentibus.

Coniecturæ loco plenæ proba-
tionis habentur, quando a-
lias veritatẽ comperire qua-
ſi impoſibile eſt, tom.3. dec.
297.nu.6.

Coniecturas admittere vbi ſta-
mus chartæ, valde periculo-
ſum eſt, tom.4.deciſ.362.nu.
47.

Coniecturæ leues ſufficiunt in
deſcendentibus, ad inducẽ-
dam vocationem filiorum,
qui poſiti ſunt in conditione,
tom.4.deciſ.362.nu.41.

Coniectura admittitur in Reg
no in proceſtibus, quæ ſua-
deant, moueant, & impellant
rectum animum iudica ne
iuim, tom. 4. deciſ. 362.nu.
47.

Coniecturis neceſſarijs concur
rentibus, agnationis ratio ha
benda, tom.4.deciſ.412.nu.
33.

Coniecturæ ſufficiunt ad fidei.
commiſſi inducciouem, quã-
do illæ non ſolum ſunt ho.
minis, ſed & approbatæ à
lege ſecus autem ſi ſolius
hominis ſint, to.4.deciſ.370.
nu.5.

Coniectura mentis ſi ingens, &
vehemens ſit, ex ipſa agnatio
nẽ præſumi, explorati iuris
eſt, tom.4.deciſ.374.nu.2.

Coniecturæ voluntatis reſtrin-
gunt, & ampliunt verba, to.
4.deciſ.37.nu.30.

Coniectura probabilis ex certo
ſigno

ſigno proueniens, alio non docto pro veritate habetur, to.4.deciſ.451.n.1.
Coniecturæ aliquæ vel circũſtantiæ ſi cum teſtibus criminoſis, periuris & ſimilibus concurrant, pœna ordinaria imponi poteſt, tom.4. deciſ. 477.nu.24.
Coniuncti re & verbis vnicuiq; à principio ius ſubſtitutionis relictum videtur, to.4.deciſ. 244.nu.4.
Coniuncti re & verbis in vna & eadem oratione, ad totam hæreditatem vocati videntur, to.4.deciſ.244.n.5.
Coniuncti re & verbis dicũtur, qui in vna & eadem oratione ad totã hæreditatem vocantur, tom.3.deciſ.244.numer.6.
Coniunctus non ſuccedit per extenſionem, ſed conſeruat totum quod ab initio fuit relictum, tom.3. deciſ.244.numer.11.
Coniunctus re & verbis quoad partem quę accreſcit, dici poterit ſcriptus, to.3.deciſ.244 nu.29.
Coniuncti propter vnitatem ſermonis, quaſi in vnum corpus redacti ſunt, to.3. deciſ.244. nu.45.
Coniuncti verbis dicuntur, qui vocantur ad hæreditatem, vel legatũ ſub vna oratione, to.3.deciſ.244.nu.47.
Coniuncti re qui dicantur, to. 3.deciſ.244.n.50.& 51.
Coniunctio verbalis tantæ eſt potentiæ, vt nõ ſolum ius nõ decreſcendi operetur in cõiunctis re & verbis, verum in coniunctis verbis, & diſiunctis re, tom.3.deciſ.244.numer.69.
Coniũcti verbis vnum & idem corpus cenſentur, to.3. deciſ.244.nu.71.
Coniunctus verbis cum coniũcto re admittitur in Aragonia ad portionem deficientem, excluſo coniuncto re, to.3.deciſ.244.nu.73.
Coniuncti re & verbis qui dicantur, & qui coniuncti re, tom. 3.deciſ.244.nu.90.91.& 92.
Coniuncti re dicuntur, quibus ex expreſſa diſpoſitione teſtatoris tota res cuilibet aſſignatur, tom.3. deciſ.244.numer.94.
Coniunctio verbalis dicitur, quando pluribus in eadem oratione partes diſtributæ relinquuntur, to.3.dec.244. nu.97.
Coniuncti verbis dicũtur propter vnitatem ſermonis, to. 3.deciſ.244.nu.97.
Coniũcti re & verbis loco vnius perſonæ habentur, to.3.deciſ.244.n.101.
Coniunctus re & verbis nil acquirit de nouo, tom.3. deciſ. 244.nu.104.
Coniunctio verbalis dicitur tacita ſubſtitutio, tom.3.deciſ. 244.nu.105.
Coniunctionis, o, natura eſt, qualitates præcedentes repetere, tom.3. deciſ.345.nu.5.
Coniuncti copulatiuè in inſtitutione directa, data aliqua neceſſitate, ſuccedunt per vulgarem, tom.4.deciſ.364 nu.8.
Coniugibus licet omnia bona ad inuicem transferre præterquam dotalia, ſiue in teſtamen-

ſtamento, ſiue inter viuos, dotaliaque etiam poterunt cum conſilio duorum proximiorum parentum, to.4.deciſ.383.nu.5.

Connexa allegatis & probatis coram iudice à quo, iterum & allegari & probari poſſent coram iudice ad quem, ſecus autem prorſus extranea, tom.3.deciſ.349.numer.1.

Conſanguinei ex parte patris regulariter non ſuccedunt filio ex coitu damnato nato, nec filio naturali, nec deſcẽdentibus ipſorum, to.3.deciſ.281.nu.12.

Conſanguinei ex parte matris retinent iura cognationis, licèt non agnationis, to.3.deciſ.281 nu.13.

Conſanguinei ex parte matris, non verò patris, ſuccedunt filio naturali ab inteſtato, & etiam nato ex damnato coitu, præterquam in bonis, quæ pater ei in vita miſericordia ductus donauit, tom.3.deciſ.281.nu.14.

Conſanguineis vocatis conditionaliter, eos qui tempore teſtamenti & euentus conditionis conſanguinei ſunt, cũ his qui tempore teſtamenti non fuerint, ſunt autem tempore cõditionis, neutiquam cõcurrere, ſed priores tantũ eſſe admittẽdos, verius reputatur, tom.4.deciſ.368.numer.11.

Cõſanguineis duobus antiquioribus de familia vocatis, an per fideicommiſſum actiue & paſiue, an verò per vulgarem ſuccedant, traditur, to.4.deciſ.370.nu.1.

Conſanguinitas, vna cum aliis ſuſpitionis iudicis dicitur, to.4.deciſ.414.nu.8.

Conſanguinei tranſuerſales ex illa parte tãtũ vbi hæreditas prouenit, rem alienatam iure retractus per tantundem quo fuit alienata, habent ius retrahendi, tom.4.deciſ.410 num.3.

Conſanguinei & coniuncti nõ coguntur teſtificari in criminalibus ad inuicem, ſecus in cauſa hæreſis, to.4.deciſ.477.nu.14.

Conſanguineus volens ſe eximere à ſolutione expenſarũ viſium, emptori denũtiare, ne in præiuditium ſui retractus vtiliter impendat, tenetur, tom.4.deciſ.410.numer.31.

Conſanguineus ſi poſt rem abſolorij emptam, denunciare emptori deſiderat, hoc cum demonſtratione & inſinuatione ſuorum iurium facere debet, tom.4.deciſ.410.numer.42.

Conſanguineus poteſt viſtatuti retrahere, non obſtante quod conſanguineus venditor reſeruauit ſibi facultatẽ redimendi ab emptore, to.4 deciſ.410.nu.55.

Conſanguinei, ſeu parentes poterant eſſe iudices in cauſis ſuorum parentum, vel conſanguineorum, quouſque fuit prohibitum per foros, to.4.deciſ.414.n.35.

Conſenſus ab aliquo adhibitus vt executor, ſibi non præiudicat, tom.3.deciſ.320.nu.3.

Conſenſus maritalis conſiſtit in ani-

animo & volũtate parcium ſecrete, licèt verbis non ſit propalatus,to.3.deciſ.231 nu.30.
Conſenſus maritalis cum fuit vel eſſe potuerit, debuit poſtea per ſolemnizationem ecclefiæ declarari, corroborando & fortificando matrimonium,to.3.deciſ.231.nu.31.
Conſenſus maritalis mutuus & reciprocus legitimè probatus, inducit matrimonium præſumptum, to.3.deciſ.231 nu.20.
Conſenciente aliquo vt de re ſua teſtetur,non dicitur pendere voluntas iſta ex alieno arbitrio,to.3.deciſ.237.n.19
Conſenſus maioris partis vbi ab initio requiritur, non ſufficit ratificatio ſubſequens, to.3.deciſ.342.nu.23.
Conſenſus limitatus in materia renuntiationis, vlterius non porrigitur,tom.4.deciſ.404 nu.56.
Conſeruatio agnationis nõ eſt ratio finalis diſponentium, ſed hominum opinatiua & imaginaria, to.4.deciſ.374. nu.1.
Conſeruatores concordiæ omnes creditores repreſentãt, to.4.deciſ.409.nu.2.
Conſeruatores nominati in cõcordia à creditoribus, non poſſunt reuocari, to.4.deciſ. 409.nu.3.
Conſeruatorum materia parũ aut nihil habetur in iuribus antiquis, tom.4. deciſ.425. nu.5.
Conſeruator purus & nudus ſimpliciter ad defendendũ datus nõ agnoſcit indiuidua liter niſi de notorijs iniurijs to.4.deciſ.325.nu.6.
Cõſeruatores iudicare debent ſecũdũ formã reſcripti,& ad limites ſuæ poteſtatis to.4 deciſ.425.nu.7.
Conſeruatores ex forma reſcripti cognoſcere poſſint de iniurijs,etiam ſi non ſint notoriæ,tom.4.deciſ.425.nu.8.
Conſideratio agnationis ad illũ de cuius ſucceſſione principaliter quęritur, ſemper eſt reſtringenda,to.4.deciſ.374 nu.14.
Cõſiliarius aut Aſſeſſor iudicis non poteſt eſſe iudex in cauſa propria, nec aduocatus partis,& vltra iſtos caſus nulla ſuſpitio erat cognita per foros antiquos,tom.4. deciſ. 414.nu.2.
Conſortes in Aragonia bona conſorcij vendere prohibentur,antequam diuiſionẽ illorum faciant,to.4.deciſ.410. nu.46.
Conſors venditionem factã ab alio cõſorte ante diuiſionẽ reſcindere poteſt,ſi ipſe in ea nõ conſenſit, to.4.deciſ.410.numer.47.
Conſorcij bonorum emptor vtiles expenſas in re factas à cõſorte, beneficio forali deprimit,to.4.deciſ.410.nu.48.
Conſilium Oldra.21. non procedit in maioratu & diſpoſitionibus ſucceſſiuis, ſed in momentaneis, tom.3. deciſ. 246.nu.fin.
Conſilium Oldra.21. declaratur etiam to.3.deciſ.264.numer.5.
Conſtare non poteſt legitimè de delicto, quando probatio

nes, nõ quæ ſunt media propalandi veritatem non legitime, ideſt non ſecundum legem receptæ ſunt, tom.4. deciſ. 434.nu.32.

Conſtare debet de qualitate circunferente iuriſdictionem iudicis ſecularis, vt in eius fauorem competentia declaretur, to.4. deciſ.425. nu.3.

Conſtitutio procuratoris in cõpromiſſo facta ad ratificandum laudum, intelligitur ſalua bona fide, to.4.deciſ.431 nu.6.

Conſtitutio puniendi artes diuinatorias exercentes vbicumque admittitur, poterunt Inquiſitores cõtra quoſcumque tales artes exercentes procedere, to.4.dec.464 nu.23.

Conſtituens tenetur de facto conſtituti, tom.4. deciſ.417. nu.12.

Conſtitutum, tantum quando donans vel vẽditor poſſidet, operatur, tom.4. deciſ.405. nu.6.

Conſtitutum de iure habet vim expreſſę traditionis, imo pręualet traditioni poſtea ſequutæ, to.3. deciſ.234.nu.17.

Cõſtitutio non obligat niſi poſt publicationem, quamuis de ea habeatur noticia, tom.4. deciſ.423.nu.1.

Conſuetudo futura nullatenus cenſetur ſublata, vbi lex reprobat præteritam conſuetudinem, to.3.deciſ.258.n.2.

Conſuetudo omnis etſi tollatur, non tamen intelligitur interpretatiua, maximè quæ deſumitur ex obſeruantia ſubſequuta, to.3.deciſ. 258. nu. 9.

Conſuetudo vicinorum Regnorum ſeruari debet, etiã quæ nõ ſunt vt caput, to.4. deciſ. 362.nu.12.

Conſuetudo omnis contraria actui curiæ ſub titulo, ſenten. & cabr. de los peag. fol. 10. ſublata eſt, tom.3. deciſ. 258. nu.9.

Conſuetudo generalis prouintiarum, deciſionem cuiuslibet tex. ſi iuris antiqui correctoia ſit, derogare poteſt, to.4. deciſ.379. nu.5.

Conſuetudo declaratiua minori tempore introducitur quã derogatiua, cum illa præſcriptionẽ non requirat, to. 3.deciſ.259.nu.23.

Conſuetudo vel præſcriptio nõ nocent legi vniuerſali Regni, abſque conſenſu tacito vel expreſſo Regni, tom.3. deciſ.300.nu.16.

Conſuetudo etſi iniqua, a pœna excuſat, to.4. deciſ. 429. nu.7.

Conſuetudo deferendi arma, inualida eſt, to.3. deciſ.328. nu.3.

Conſuetudo legitime probata derogat legi, to.3. deciſ.300 nu.19.

Cõſuetudo interpretatiua ſufficit ad declarandum, licèt non ſit præſcripta, to.3.dec, 343. nu.16.

Conſuetudo ſtatuendi debet intelligi ſine præiuditio domini, tom.3. deciſ.315.nu.9.

Conſuetudo retrahẽdi non imponit neceſſitatem niſi reſtituẽdi ius, to.4.dec.410.n.56

Conſuetudo excuſat à crimina

lita

INDEX.

ſitate,to.4.deciſ.393.n.134.
Conſuetudo Franciæ ſecundum Tiraquellum reſpectu recuperationis expenſarum vtiliũ in bonis retractus, certam formam ſtatuit, de iure verò indiſtinctè, qui retractu vtitur,eas ſoluere ſecundum Tiraquellum tenetur, to.4.dec.410. nu.25.
Conſuetudo præualet de iure in dignitatibus regalibus,to. 4.dec.362.nu.12.
Conſuetudo particularis vnius Monaſterij non probatur probatione generica,tom.4. dec.413. nu.13.
Conſuetudo immemorialis habet vim tituli & priuilegij, to.4.deciſ.413. nu.20.& 21.
Conſuetudo ſpecifica præfertur generali,tom.4. dec.413 num.14.& 15.
Conſuetudo potens eſt corrigere legem, to 4.dec.413.n.16
Conſuetudo ſpecialis tollit legem, quantumcunque generalem,to.4 dec.417.nu.17.
Conſuetudo notoria ex pluriũ inſtrumentorum inſpectione inducitur,to.4.dec.375. nu.7.
Conſuetudine immemoriali innitens admitti poteſt ad contraſignandum, tom.4 deciſ. 413.nu.22.
Conſuetudo blaſphemandi generalis in loco a pœna mortis excuſat,non tamẽ ab omni pœna, tom.4. deciſ. 410. nu.23.
Conſuetudo & præſcriptio nil aliud quam pactum ex permiſſione partis , vel populi ſunt,tom.4.deciſ.435.nu.14
Conſuetudo in delictis regulariter ex bino actu inducitur tom.4.deciſ.470.nu.21.
Conſuetudo immemorialis familiæ poteſt deferre bona primogenito, ſicut lex,to.4. deciſ.362.nu.13.
Conſules & commune ſi iuſtitiã non adminiſtrant,iuriſdictio illorum hoc caſu ad ſummum Pontificem deuoluitur to.4.deciſ.417.nu.20.
Contrahens nuptias cum ea ex quâ liberos ſuſceperit, præſumitur ab initio habuiſſe affectum coniugalem, to. 3. dec.231.nu.25.
Contractus ob implementum non ſequutum,niſi monitione ad implendum interueniẽte,vel culpa implere debentis , nequiquam annullatur, to.3.dec.291.nu.10.
Contractibus correſpectiuis regulariter nemo ſe iuuare valet,niſi pro ſua parte contenta in eis impleuerit,to.3.deciſ.291. num.16.
Contractibus correſpectiuis innominatis nemo ſe iuuare valet regulariter,niſi pro ſua parte contenta in eis impleuerit, ſecus vero nominatis,qui non reuocantur, ſed in ipſis ad implementum agitur,to.3.dec.291.nu.12.
Contractus nõ debet claudicare,& vna parte nõ obligata, nec in obligatione altera remanet,tom.3. dec.237. numer.10.
Contractus in Regno in totum vſurarius cenſetur ille,in cuius parte vſura tantum perpetratur, tomo 3.deciſ.301. num.2.
Contractus vſurarius dicitur ille,

Digitized by Google

ille, cuius ſors principalis in quatuor mille libris præceſſit, & obligatio in ſeptem mille ſubſequuta fuit, to. 3. deciſ. 301. nu. 8.
Contractus vſurarius non iuſtificatur ex contracharta, quę aſſeuerat, quantitatem ſortē principalem excedentē pro damno emergenti creditori poſitam fuiſſe, tomo 3. deciſio. 301. num. 9.
Contractus quoad ſortem principalem irritatus, irritatur quoque de foro quoad acceſſorium, tom. 3. deciſ. 301. num. 17.
Contractus non ideo definit eſſe vſurarius, quod quocunque nomine coloretur, to. 3. dec. 301. nu. 26.
Contractus non ideo definit eſſe vſurarius, quod quoad ſortem ſit purus, quoad quātitatem vero vſuræ ſit conditionalis, to. 3. deciſio. 301. nu. 27.
Contractus in quo creditor certam quātitatem hoc modo, cum voluero, cum petam, ſtipulatur, purus reputatur, to. 3. dec. 301. nu. 28.
Contractus purus & perfectus dicitur, quamuis aliqua declaratio poſtea fieri debeat, tomo 3. deciſione 301. numer. 30.
Contractus in dubio vſurarius non eſt iudicandus, tomo 3. dec. 301. nu. 34.
Contractus in dubio vſurarius præſumitur quando non tractatur de pœna criminali, ſed quando de tollendo executionem rigidam agitur, to. 3. dec. 301. nu. 35.
Contractus & vltima voluntas æquiparantur in Regno, ſi charta dicat, to. 3. dec. 301. nu. 7.
Cōtractu etiam abſoluto quod poſſint contrahentes ab eo recedere cum amiſſione arræ opinio, magis communis tenet, to. 3. deciſ. 330. nu. 2.
Contractus omnes & diſpoſitiones paciuntur, vt quod in in eis principaliter agitur, ſemper attendatur, to. 3. dec. 338. nu. 18.
Contractus contentus in inſtrumento nullo valet, ſi pars expreſſe vel tacite cōfiteatur, vera eſſe contenta in inſtrumento, to. 4. dec. 362. nu. 59.
Contractus dicitur vſurarius, vbi obligationi dandi quantitates apponitur pœna pecuniaria, vel pœna æſtimabilis, to. 4. dec. 400. nu. 12
Contractus non reputatur vſurarius in totum de iure, quādo vſura committitur in parte, to. 4. dec. 400. nu. 18.
Contractum celebrans cum alio, illius conditionem ſcire tenetur, & rem perquirere, etiā ſi extraneus ſit, aliàs in culpa erit, to. 4. de. 505. n. 30
Contrahentes legiſſe quod vtrique prodeſt, & neutri nocituum eſt, & non quod illi, aut illi expedit, cenſendum eſt, to. 4. deci. 404. nu. 49.
Contra chartam eſt, alternatiuam amittere ſuam naturam to. 3. dec. 236. nu. 24.
Contradictoriæ duæ neutiquā poſſunt eſſe vere, to. 3. deciſ. 306. nu. 2.
Contradictoriæ orationes concurrere non poſſunt, to. 3. in reſp.

Digitized by Google

reſp. ad mot.dec. 154.n.43.
Contradictio, ſiue prohibitio non attenditur,quando alicuius loci vicini publicè, & conniuentibus oculis in partita alterius loci,ſeu villæ vetati ſunt, to. 4. deciſ. 396. nu. 41.
Contrarijs ſolutis, via veritatis patet, to.4.deciſ.412.nu.3.
Contrarietas vbi reſultat, relatio non fit,to. 4.deciſ.412. num 44.
Contraforus vt punibilis ſit, damnum parti generare debet, aliás Iudex propter ipſum nec debet, nec poteſt accuſari, to. 3. deciſ. 314. nu. 33.
Contraforus omnis nullitas eſt, & ſic idem Iudex licet ſit in ſententia diffinitiua annulabit, to. 3. deciſ. 314. nu. 100.
Contraforus omnis, nullitas eſt quoad effectum, to. 4. deciſ. 454..nu.94.
Contrafirmare poteſt, qui æqualia inducit arma cum firmante, to. 4. deciſ. 413. nu. 18.
Contemptus formalis dicitur, quando fit animo contemnendi eum, qui legem, vel præceptum fecit. to.4.deciſione 449. nu. 5.
Contemptus materialis dicitur, quando quis opere. & practica, ſeu materialiter contemnit legem, & præceptum,to.4. deciſ. 443.n.6.
Contingentia,& aptitudo damni non eſt conſiderabilis in proceſſu appellationis, quia requiritur actualeinter eſſe, & non contingens,to. 4. deciſ. 408.nu.27.
Contrauentione ſequuta, verba de vno in alium inducũt fideicõmiſſum graduale, & ſucceſſiuum, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ.254.nu. 53.
Contrauentio non ſupplet prohibitionem, ſed in eiſdem terminis eſt intelligenda,to. 3. in reſp.ad mot. decisionis 254. nu. 102.
Contrariorũ, quæ ſine medio ſunt,contrariũ eſt iudicium, to. 3. deciſ. 248. nu. 24.
Controuerſiæ omnia ſunt ſubiecta in iure noſtro, & ex quo hoc prouenire poſſit, ſecundum Tiraquell. edocetur,to.4.deciſ. 404.nu.54.
Contentum ſub allegatis, & articulatis corã Iudice á quo, non dicitur nouum factum, to. 3.deciſ. 261.nu.5.
Contentum aliquando in iure pro continente ſumitur, to. 3.deciſ. 261.nu. 5.
Contumax in expenſis non eſt audiendus,niſi ipſis refectis, to.3.deciſ.247.nu.1.
Contumax in vno caſu, non debet contumax abſolute reputari,to.3.deciſ. 347. nu.2.
Conuentio conditionalis,& reciproca, ſi in totum non ſeruatur, nullius eſt momenti, to.3.deciſ. 297. nu. 12.
Conuerſio ordinis nihil facit, & ordo affectionis attẽdi debet,to.3.deciſ.235 nu.34.
Conuictus de facto hæreticali ſi neget intentionem, nec conſtet de ea, dãnatur vt hæreticus,to.4. dec.441.nu.6.
Conuictus de verbo hæreticali,ſi intentionem neget,nec de ea conſtet, non damnatur

tur vt hæreticus,to.4.deciſ. 441.nu.6.
Conuictus, & confeſſus verba hæreticalia, & negans intentionem non relaxatur, ſed torquetur, to.4. deciſ. 443. num. 6.
Conuictus de pluribus erroribus, ſi nonnullos confiteatur,& alios neget, tanquam diminutus in parte ſubſtantiali, & impœnitens debet relaxari,to.4.dec.443.n.7.
Copia nominũ teſtium in cauſis fidei non datur reo propter periculum damni alicuius,to.4. deciſ. 477. n. 7.
Copula, &,auget, & extendit, to.4.deciſ.363.nu.75.
Copula, &,poſita inter genus & ſpeciem exponitur pro, id eſt, to. deciſ. 393. nu.76.
Copulati veniunt ſimul, & æqualiter, vbi nullus ordo datur charitatis,nec neceſſitatis, vt in extraneis, veluti frater,& eius filijs,ſecus vbi diuerſi gradus,quia non poſſunt venire eodem tempore,to.4. deciſ. 363.nu. 19.
Copulatiua reſoluitur in diſiunctam propter neceſſitatem ſic inſtituendi, to.4. deciſ.364.nu.4.
Copulatiua poſita etiam inter extraneos ſeruat ſuam naturam,to.3. deciſ. 256.n.33.
Copulatiua fauore filiorum non mutat officium ſuum, to.4.deciſ.336.nu. 34.
Copulatiua non reſoluitur in diſiunctiuã *in obſerua. Item nota, de donat.* to. 3. deciſ. 236.nu.49.
Copulatiua, &,cum pronomine,hoc,facit totũ caput diſpoſitiuũ,to.3,dec.366.n.11.
Copulata verba ſi diuerſos cõtractus denotant, inſpici debet, cui eorum correſpondet effectus,vt declarentur, to.3.deciſ.360.nu.3.
Correſpectiui actus,qui dicantur,to.4.deciſ.409. nu.5.
Coria adobata emere ad reuendendum nullus poteſt, to.4.deciſ. 391. nu.1.
Coria præparata,quæ exeuntà poteſtate Çurratorum, non ſunt prohibita reuẽdi iuxta forum,to.4.deciſ.392.nu.7.
Creaturæ dare quod ſolius creatoris eſt, manifeſta hæreſis eſt,to.4.dec.465.n.10.
Creaturæ vel dæmoni dare, quod niſi à Deo,vel eius permiſſione fieri non valet,graue peccatum eſt, to. 4.deciſ. 468.nu.5.
Credens hæreſim non dicitur quis ex eo, quod fecerit actus æquiuocos, veluti viſitare, ſeruire, & ſimiles, tomo 4.deciſ.473.nu. 7.
Credere,quod dæmones præſcire poſſunt futura, quæ pendent à libera hominum voluntate, hæreſis eſt,to.4. deciſ. 460. nu. 7.
Creditor ex compromiſſo cum creditoribus, qui poſt compromiſſum contraxere concurrens,quis eorum ius prælationis habeat, traditur to.3.deciſ.393. nu. 1.
Creditor certam quantitatem pro cambijs ſuo ſimplici dicto in iudicio accipiens, vſurarius ſine dubio iudicãdus, to.3. deciſ. 301. nu.23.
Creditor ſi vni ex correis ex cauſa oneroſa debentibus ſucce-

INDEX.

ſuccedat, ſolidum ab eo, cui nō ſucceſſit petere prohibetur, tantū enim partē petere ei permittitur, t.3.dc.344.n.7

Creditor duobus correis debendi ſuccedens, à tertio correo partem tantum petere poteſt, qui creditor ſi de toto debito compenſet, talis compenſatio non valet, to. 3.dec. 344. nu. 12.

Creditor vtens vſurario inſtrumento, in totum amittit debitum & ſortem principalē, tom.4. dec.400.nu.21.

Creditor agens coram Eccleſiaſtico ordinario lite ibi cōteſtata, interim dum in eo iudicio agitur plenariè, de vſuræ exceptione renuntiaſſe videtur remedio executiuo, to.4.dec.400.nu.22.

Creditor ſecundus poteſt offerre primo creditori ſuum creditum, & liberare pignus a primo credito. & ſuam hypothecam confirmare, tom.4. dec.403.nu.2.

Creditor ſecundus non ſolum primo creditori offerre poteſt, verum & primus ſecundo etiam offerre valet, to.4. dec.403.nu.3.

Creditor prior non poſſidens àn offerre poſſit, quæritur, to.4. dec.403.nu 4.

Creditor primus ſi ſecundo offerenti cedere recuſauerit, ſi ſecundus conſignat, & deponit pecuniam, liberat rem ab hypotheca prioris creditoris, & ſuam confirmat, to.4 dec.403.nu.5.

Creditor primus ad cedendū ſua iura creditori ſecundo offerenti, per iudicem cogi debet, to.4. deciſione.403. nu.6.

Creditor ſecundus in ius primi ſuccedit ſine ceſſione, facta tamen pecuniæ oblatione, ſiue conſignatione, to.4.deciſ.403.nu.7.

Creditorem teneri cedere actiones cum hoc onere & vt ſint efficaces cōtra alios, in iure neutiquam diſpoſitū reperitur, to. 4. deciſ. 403. nu.20.

Crimē hæreſis verbalis ſi eſt legitime probatum, & reus cōfiteatur verba, neget tamen intentionem, erit torquendus, to. 4. deciſione. 441. nu.4.

Crimen fautoriæ, vt committatur, requiritur quod fauens ſciat, illum cui fauet eſſe hæreticū, tom.4.dec. 474.nu.6.

Crimen omne, quod præſefert aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, manifeſtam hæreſim ſapit, to.4. dec.466. nu.11.

Crimen blaſphemiæ mixti fori eſt, & de eo coram Eccleſiaſtico & ſeculari agitur, to.4.dec.469.nu.1.

Crimen falſi notarius committit, ſi negat aliquod inſtrumentum, & poſtea illud in publicam formam extractū appareat, to. 4. deciſ. 419. nu.11.

Cruor aquæ miſcetur in diuinatione, quæ nicromancia dicitur, to.4. deciſione 455. nu. 14.

Cumanus quomodo declaret concluſionem illam, qua docemur, quod quando plures vocantur per copulam, ſiue pro-

proprijs nominibus, ſiue etiã collectiuis, inter quos nulla cadit neceſſitas inſtituendi præciſa, nec cauſatiua, ſed ſolus ordo charitatis & affectionis, tunc non ſucceſſiue, ſed ſimul & æqualiter venire, traditur, to. 4. deciſ. 363. nu. 5.

Culpa conſtare nõ dicitur, nec etiam quod quis culpa careat, vbi nullæ probationes ſunt receptæ, to. 4. dec. 434. nu. 86.

Culpa domini loci ſi detegatur in delicto commiſſo per ſuos vaſallos & officiales, merito punitur, tom. 4. dec. 417. nu. 13.

Curia Domini Iuſtitiæ Aragonum aliquando eſt Regia Audientia per ſubrogationem, to. 3. deciſione. 314. nu. 95.

Curia Iuſtitiæ Aragonum, vel Regia Audientia ſi de illis cauſis, quarum cognitio priuatiue ad dominum Regẽ ſpectat, cognoſcere vellint, principaliter hoc in præiudicium domini Regis erit, to. 4. dec. 416. nu. 9.

Çurrator vel coriarius non adijcit qualitatem ſubſtantialem corijs, ſed accidentalem, tomo 4. deciſione 391. nu. 10.

Çurrator non mutat corium in aliam ſpeciẽ, to. 4. dec. 391 nu. 6.

Çurrator vel coriarius poteſt emere & vendere coria, ad exercitium ſui officij, to. 4. dec. 391. nu. 11.

Cuſtodes alicuius partitæ pignorationes contra ius notorium facere non debent, to. 4. dec. 396. nu. 4.

D

DÆmon ſuam potentiam nemini gratis communicat, to. 4. deciſione 447. nu. 2.

Dæmon ſecreta cordium ſcire non poteſt, to. 4. deciſ. 447. nu. 6.

Dæmonum vmbras ſe euocare quidam fingunt ex inſpectione aquæ, to. 4. deciſione 455. nu. 9.

Dæmones aliquando in diuinatione non vocibus, ſed figuris conſulti reſpondent, to. 4. deciſ. 455. nu. 14.

Dæmones amant ſanguinem, to. 4. deciſ. 455. nu. 24.

Dæmones conſuluntur ſemper in ſortilegijs, pacto expreſſo, vel tacito, to. 4. deciſione 457. nu. 3.

Dæmonẽ conſulere, idolatriæ ſpecies eſt, to. 4. deciſ. 457. nu 6.

Dæmonem conſulentes pacto tacito, vel expreſſo, incidunt in hæreſim, to. 4. deciſ. 457. nu. 7.

Dæmones includuntur, vel recedere coguntur aliquando ab hominibus, non naturaliter, ſed virtute Dei, to. 4. deciſ. 457. nu. 10.

Dæmones ab homine in vaſculis includi non poſſunt abſque pacto tacito, vel expreſſo cum ipſis dæmonibus facto, to. 4. deciſ. 457. nu. 19.

Dæmones tacitè, & occultè quo-

quomodo euocentur, to. 4. deciſ.457.nu.13.
Dæmonis inuocatio ſi fiat, pactum tacitum vel expreſſum cum eo eſt, tom o 4.dec.457 nu. 12.
Dæmonis inuocatio reprobata eſt, tomo 4. deciſ. 457. numero 11.
Dæmones interrogare non licet ad aliquid ſciendum vel faciendum, quod naturaliter ſciri non poteſt, & ſapit hæreſim, tomo 4. dec. 457. nu. 11.
Dæmones vim habent perturbandi humores humani corporis, tomo 4. deciſ. 458. nu. 4.
Dæmon expreſſè vel occultè ad verba vel pocula euocatus, ſolet humores & commouere & concupiſcentiam, & poteſt imprimere imagines illius quemadmodum inten dit, tomo 4. deciſ. 462. numero 4.
Dæmoni ſe ipſos tradendo, fidem abnegando, in hæreſim incurrunt, to. 4. dec. 464. nu. 14.
Dæmones inuocantes & conſulentes ſacrificiaque in ſignū obſequij ipſis offerentes, eorumque nomina cultus cauſa deferentes, omnes hij velut hæretici, aut ſaltem vehementer ſuſpecti ab Inquiſitoribus puniri poſſunt, to. 4. dec.464. nu. 15.
Dæmones conſulere vt amicos ſocios & periciores, manifeſtam hæreſim non includit, to.4. dec.464. nu. 17.
Dæmonum pericula licet vera appareant, vana ſunt, qui quidem hominum oculos claudere aſſueſcunt, to.4. deciſ. 465. nu.3.
Dæmones multoties in ſortilegijs inuocantur, to. 4. deciſ. 467. nu. 1.
Dæmonibus ſacrificantes hæretici ſunt, to. 4. dec. 467. nu mero 7.
Dæmonum inuocatio fieri poteſt, etiam ſi ex facto non appareat, honorem latriæ vel dulliæ eis exhibitum eſſe, to.4.dec.468.nu.1.
Dæmones inuocare in ſacra pagina pro actu latriæ ſumitur, tomo 4. deciſ. 468. numero 3.
Dæmonem fore Deum protestantur inuocantes dæmonem ab eoque petentes, quæ eius facultatem excedunt, to.4.dec.468.nu.9.
Dæmon inuocari poteſt abſque illius cultu & honore, to.4.dec.468.nu.10.
Dæmonem innocens ad futura ſciendum, quæ eius notitiæ ſubiacent, licet grauiter peccet, non tamen hæreſim incurrit, to.4.dec.268.n.15.
Dæmonem innocare ad tentandum pudicitiã mulieris, manifeſtam hæreſim non ſapit, ſecundum communem, to.4. dec. 68. nu.16.
Dæmon inferior aliquando ad tale ſignum vel verbum accedit reſponſum daturus, iubente dæmone ſuperiori, to.4.dec.468.nu.33.
Dæmon nos includit, decipit, & ligatos ad infernum ducit to.4. dec.168.nu.24.
Damnum emergens & intereſſe ſi probatum fuerit aper

Digitized by Google

tè, in terminis iuris vltra ſortem exigi poteſt, t.3. dec. 301. nu. 16.

Damnum emergens neque ex pacto, quia nullum, neque vt acceſſorium ratione interesse poſt moram (cum mora vbi obligatio ſoluendi nō eſt, non committatur,) deberi poteſt, t.3. dec. 307. n. 18.

Damnum partis in contra ſorb interuenire debet ad hoc vt iudex accuſatus condemnetur, alias abſolui debet, to. 3. dec. 314. nu. 32.

Damnum emergens non probatur, etiam ſi quis oſtendat ſe fideiuſſorem, & debitore non ſoluente fuiſſe ab eo exactum, & pecunijs ad cambium acceptis ſoluiſſe, tom. 4. dec. 401. nu. 3.

Damnum emergens probatur, ſi quis ſoluit pro debitore, & non habens aliunde pecunias, eas ad cambium accepiſſe probet, t.4. d. 401. n. 4.

Damnum præciſe incurri debet occaſione mutuationis vbi eſt, non alia de cauſa, neque culpa propria, to. 4. dec. 401. nu. 5.

Damnum emergens non probatur, niſi quis probet damnum ſuſtinuiſſe præciſe propter ſolutionem, to. 4. deciſ. 405. nu. 6.

Damnum emergens tunc tantum debetur, cū probatur, tomo 4. deciſ. 401. numero 22.

Debiti ſpes in contractibus conditionalibus ad hæredes tranſmittitur, to. 3. dec. 143. nu. 1.

Debitor, qui creditoribus ſuis nil occultat, imo tam libros quam bona libenter eis relinquit, animo fraudandi carere dicitur, tomo 3. deciſ. 297. nu. 3.

Debitor ſi pecuniam creditori eam recipere recuſanti offerat, in poſſe iudicis eam deponendo ſecundum forum ſatisfacit, to. 3. deciſ. 314. numero 97.

Debitor qui vult conſtituere in mora creditorem ſui copiam non facientem, proteſtari non tenetur, to. 3. dec. 316. nu. 7.

Debitum petitum infra viginti annos poteſt peti poſt viginti annos, to. 3. deciſion. 354. nu. 2.

Debitor non poteſt per ſcripturam interrumpere, quando per eum ſtat quo minus certior redderetur de præſcriptione debiti, to. 3. deciſ. 354. nu. 13.

Debitum mutui in regno noſtro per teſtes nō poteſt probari, rectè tamen per inſtrumentum, to. 3. deciſio. 307. nu. 1.

Debitor ſuo creditori offerens, beneficium cedendarū conſequi non poteſt, to. 4. deciſ. 386. nu. 4.

Debitorem & dominum ad ius offerendi admitti inuito creditore, regulis iuris notiſſimis contrariatur, to. 4. dec. 386. n. 15.

Debitum conditionale conditione pendente nec debetur, nec peti poteſt. t.4. dec. 388. nu. 7.

Debitum perſonale præſcribi poteſt per ſpatium qua-

quadraginta annorum, to. 4. deciſ. 393. nu. 135.
Debitum principale non amittitur de iure, quando uſura committitur in parte, to. 4. dec. 400. nu. 19.
Debitoris exhauſti nomen ſponte & certa ſcientia recipiens ſibi præiudicat, to. 4. deciſ. 407. nu. 32.
Debitorum nomina vt incorporalia non poſſidentur, & ideo per ceſſionem traduntur, tomo 4. deciſ. 405. numero 7.
Debitum modale cautione ſeu ſatiſdatione de modo implendo interpoſita exigi debet, tom. 4. deciſ. 427. nu. 22.
Debitor cedenti ſoluere non poteſt, vbi ceſſionarius denunciat ceſſionem debitori, tomo 4. deciſ. 428. numero 4.
Debitor exactus à ſecundo creditore amittit facultatem ſoluendi primo, to. 4. deciſ. 428. nu. 5.
Debitor ſciens ſcientia priuata poteſt ſoluere cedenti, quando directæ actiones remanſerunt penes cedentem, to. 4. dec. 428. nu. 6.
Debitor non poteſt ſoluere cedenti, quando directæ actiones tranſeunt in ceſſionarium, & adeſt ſola ſcientia, tomo 4. deciſ. 428. numero 7.
Debitor debitoris mei non eſt meus debitor, tom. 4. deciſ. 427. nu. 8.
Debitorem in ius vocare & debitum vindicare, facillimo negotio fit, t. 4. d. 432. n. 16.
Decem anni ſufficiunt ad præſcribendum cum titulo, tomo 4. deciſione 393. n. 115.
Decennalis poſſeſſio inducit præſumptionem tituli in poſſeſſorio iudicio ad iuſtificandam poſſeſſionem, to. 3. dec. 317. nu. 4.
Decennalis poſſeſſio Clericatus ſufficiens eſt abſque titulo, & inducit præſumptionem tituli, tom. 3. deciſ. 317. nu. 8.
Decius conſ. 389. declaratur, to. 4. deciſ. 362. nu. 8.
Decius conſ. 157. declaratur 4. dec. 393. nu. 135.
Deciſio fori penultimi de teſtamen. dilucidatur, to. 3. deciſ. 241. nu. 20.
Deciſionis noſtræ 17. reſolutio nonquam ex vi prohibitionis, quam ex alterius vocatione reſultauit, tomo 4. de. 378, nu. 9.
Deciſio noſtra 17. quatenus docet retransferri dominium & poſſeſſionem in vim prohibitionis, cõtraria videtur, ſed declaratur, tomo 4. dec. 378. numero 8.
Deciſio 28. Matthæi de Afflictis conuincitur, to. 4. dec. 434. nu. 103.
Declaratio fundans ſe in actu nullo, & ad illum ſe expreſſe referens, nulla ipſo iure dicitur, to. 3. dec. 335. n. 19.
Declaratur Ruin. conſ. 108. numero 13. li. 2. to. 3. deciſ. 245. nu. 45. vſque in 50.
Decretum omne iniuſtum, & cum falſa cauſa datum, ipſo iure nullum eſt, idemque in interlocutoria procedit, to. 3. deciſ. 314. nu. 88.

Digitized by Google

Decretum collegialium ex albarano probatum ad derogandum ſtatuta collegij, quamuis à Sereniſſimis Regibus confirmata fuerint, ſufficiens videtur, to.3. dec.356. numero 3.

Decreti interpoſitio ad confirmationem actus neceſſaria ſemper præſumit, quod ordo iuris, & cauſæ cognitio præceſſit, to. 4. deciſ. 421. nu. 2.

Decreti validitas quoad ſolemnitatem inducitur, ſi ipſa ſolemnitas enunciatur, tomo 4. deciſ.425.nu. 3.

Decretum ſi à Iudice adhibitis ſolemnitatibus interponatur, pro rectitudine ipſius in rebus magni ponderis præſumitur, & à fortiori etiam in decretis minoris ponderis, tomo 4. dec.423. numero 8. & 9.

Decretum primum de cuius confectionis legitima cauſa non conſtat, tanquam nullum & ex falſa cauſa conceſſum viciatur, & ſecundū prævalet, tomo 4. deciſ. 423. numero 10.

Decretum ſiue ſine cauſa detur, ſiue cum illa, quæ legitima non eſt, vtroque caſu nullum reputatur, tomo 4. dec.423.n.12

Deductio temporis in præſcriptione certo tempore menſurata locum habet, tomo 4. dec. 395. nu. 2.

Deductio temporis quo præſcriptio dormit propter minorem ætatem, vacationem & litem eneruat, præſcriptio nem certo tempore menſuratam non immemorialem comprehendens, to. 4. dec. 395. numero 17.

Defectus inhabilitatis nec per motus proprij clauſulā ſuppletur, t. 4. dec. 389. n. 81.

Defectus adimplementorum ſententiæ arbitralis probari debent ab allegante, to. 4. deciſ. 393. nu. 16.

Defectus intentionis coniecturis probari poteſt, to. 4. dec. 440. nu. 5.

Defectus adimplementorum non nocet ei, quem non attingit, to. 4. dec. 393. nu. 21.

Defenſio diminuitur, & truncatur in cauſa fidei. to. 4. deciſ. 477. nu. 10.

Defenſor hæreticorum dicitur, qui opere & armis reſiſtit, & impedit, ne hæretici incarcerentur, aut quomodolibet puniantur, to. 4. deciſ. 414. num. 1.

Defenſor hæretici excommunicatus, ſi poſt annum excommunicationis nullam iuſtam ſatisfactionem dederit, infamis efficitur, & publicorum officiorum habitorum, & habendorum incapax, to. 4. deciſ. 474. nu. 3.

Deficiente ordine charitatis veniunt omnes æqualiter, to. 3. deciſione 235. numero 39. & 41.

Defectus conditionis adiectæ priori ſubſtitutioni deſtruit ſequentes ſubſtitutiones, to. 3. deciſ. 268. nu. 8.

Delatio armorum de iure eſt prohibita & prohiberi poteſt, tomo 3. deciſione 328. numero 13.

Delegatus tantum cognoſcit

de

de manifeſtis iniurijs, tom. 4. dec. 425. n. 4.

Delegati & commiſſarij Sanctæ Cruciatæ in rebus tangentibus fidem, & contra turbatores, iuriſdictionem habent, tomo 4. deciſ. 425. numero 11.

Delictum, cuius ſcientia reipublicę expedit, probatum eſſe debet, ad hoc vt iniuriam proferens actione iniuriarum teneatur, to. 3. dec. 345 nu. 14.

Delictum vnum perpetrans, pro eo duplici pœna, corporali & pecuniaria puniri nō debet, tomo 3. deciſ. 261. numero 3.

Delictum ſodomiæ conſumatum dicitur, quando intus partes pudendas membrum immiſſum eſt, licet intus ſemen nequiquā ſit emiſſum, tomo 4. deciſione 475. numero 5.

Delicta grauiſſima etiam illa, quæ morte ſunt compenſanda, viginti annorum ſpatio præſcribuntur, tomo 4. deciſione 432. numero 1.

Delinquens ratione eorundem delictorum in diuerſis proceſſibus accuſari nequit, tomo 4. deciſio. 432. numero 10.

Delictum ſi præſcriptum ſit, non ſolum proſequi in proceſſu nequit, ſed nec per viam cumulationis adduci, tomo 4. deciſione 432. numero 33.

Delicti, cuius non ſit in libello ex profeſſo commemoratio, ſed obiter tanquam aliud agendo refertur, non eſt habenda ratio, tomo 4. deciſione 433. num. 10.

Delicta per inſtrumenta non probantur, tomo 4. deciſione 434. numero 120.

Delinquere facto, plus eſt, quam verbis, tomo 4. deciſione 441. numero 7.

Denunciatio, & interpellatio, vt in vim illius emptor priuatus ſit facere vtiles impenſas deducibiles, quomodo fieri debeat, traditur, tomo 4. deciſione 410. num. 40.

Denunciatio niſi vtiliter fiat, emptor abſtinere ſe ab impenſis in re propria non tenetur, tomo 4. deciſ. 410. numero 44.

Depoſitio teſtium aſſerentium, iuuenes alicuius loci, vel villæ regnatum ſum celebrantes ſolitos eſſe pignorare homines alterius loci, vel villæ, nullius momenti eſt, tomo 4. deciſione 396. numero 35.

Depoſitio teſtium loquens de tempore limitato conſuetudinem non inducit, de illo enim tantùm tempore intelligitur, tomo 4. deciſione 396. numero 36.

Depoſitio, quod quis vidit mutuare pecuniam nihil præiudicat, ſicut nec illa qua deponitur, quod vidit numerare pecuniam, & quod audiuit, quod tempore numerationis promiſſa fuit reſtituere, tomo 3. deciſione 302. numero 10.

Deſcendentes dicuntur omnes in infinitum, ſiue ſint maſculi, ſiue ſint fœminæ, ſiue per maſculum deſcen-

dant, ſiue per fœminam, to mo 3. deciſ. 254. nu. 54.
Deſcendentium maſculorum appellatione non continentur maſculi deſcendentes à fœminis, quando agnatio eſt conſiderata, tomo 3. deciſione 254. numero 61. 98. 101. & 208.
Deſcendentium maſculorum appellatione non continentur maſculi deſcendentes à fœminis, quando agnatio eſt conſiderata, vel quando materia odioſa eſt, veluti quando agitur de inducendo onus fideicommiſſi, tomo 3. deciſione 254. numero 206. 209. & 290.
Deſcendentium maſculorum appellatione in materia benigna, veluti quando agitur de ſola ſucceſſione, maſculi ex fœminis continentur, tomo 3, deciſione 254. numero 207. 210. 287. & 290.
Deſcendentium maſculorum appellatione veniunt etiam maſculi ex fœminis de proprietate ſermonis, quando non agitur de conſeruatione agnationis, & ceſſat contraria, & expreſſa mens diſponentis, tomo 3. deciſione 254. numero 101. 34. 68. 219. 223. 316.
Deſcendentium maſculorum appellatione quando agnatio non eſt conſiderata, maſculi ex fœminis ſecundum proprietatem ſermonis continentur, præſertim in Aragonia, to. 3. dec. 254. nu. 110.
Deſcendentes ab eo in quo feudum eſt conſolidatum, tanquam proximiores ſi habiles ſint, cæteris tranſuerſalibus præferuntur, tomo 3. dec. 254. nu. 173.
Deſcendentes ab eo in quo maioratus radicatus fuit, tanquam proximiores (dummodo habiles ſint) cæteris tranſuerſalibus præferuntur, tomo 3. deciſ. 254. numero 317.
Deſcendentium maſculorum appellatione maſculi ex maſculis & maſculi ex fœminis de proprietate verborum, vbi agnatio non conſideratur, veniunt, tom. 3. in reſp. ad mot. deciſionis 254. numero 1.
Deſcendentium maſculorum appellatione in diſpoſitione à fœmina concepta cognati comprehenduntur, & ſola maſculinitas, non autem agnatio contẽplari cenſetur, tomo 3. in reſpon. ad mot. deciſ. 254. nu. 18.
Deſcendentibus per lineam maſculinam vocatis, excluduntur maſculi ex fœminis & eorum matres, tomo 3. in reſpon. ad mot. deciſ. 254. numero 48.
Deſcendentes ſi vocati nomine collectiuo & verbis ſucceſſiuis ſint, vnus poſt alium ſuccedit, tomo 3. in reſpon. ad mot. deciſionis 254. numero 59.
Deſcendentes verbum, intelligitur ſecundum gradus & ordinem, tomo 4. dec. 363. numero 25.
Deſcendentes à fœmina reijciuntur, ſi vocatio facta fuerit maſculorum & eorum deſcen-

deſcendentium per lineam maſculinam, dempta & ex cepta filia vltimi, to.4.deciſ. 374. nu. 6.
Deſcendentes alicuius, quando per fideicommiſſariam, & compendioſam vocentur, tomo 4. deciſione 412. numero 72.
Deſiſtens in prima inſtantia, quandiu illum in expenſis, & damnis condemnari non petitur, nouam inſtantiā inchoare pene videtur, tomo 3. deciſione 257. nu. 18.
Deſtinatio in mutationibus nō attenditur, tomo 4. deciſione 391, numero 19.
Deſtructio facti nequit exigi ab eo, qui ex deſtructione notorie, & manifeſte damnum paſſus fuit, tomo 4. deciſione 418. nu. 7.
Deſtructo medio deſtruitur extremum ad quem, tomo 3. deciſ. 360. nu. 28.
De tempore infinito, ſubducto tempore finito, remanet infinitum, tomo 4. deciſ. 305. numero 17.
Defenſores, & Commiſſarij Curiæ non habent poſſeſſionem ciuilem, nec naturalem, tomo 4. deciſione 363. nu. 100.
Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, tomo 3. deciſione 254. numero 72.
Determinatio notabilis relata per Molinum *in verbo, apprehenſio, ſol.* 32. *col.* 2. ponderatur, tomo 3. deciſione 255. nu. 4.
Determinationes Curiæ Iuſtitiæ Aragonum quamplurimum ad cauſarum ſimilium deciſionem conferunt, ſed multo plus ad earundem, tomo 3. deciſione 352. numero 22.
Deus non dedit Sacramenta ad deſtructionem corporū, & animarum, imo ad ſalutem, tomo 4. deciſione 448. nu. 15.
Deus ſolus cognoſcit certitudinaliter effectus futuros cauſæ liberæ, tomo 4. deci. 459. nu. 14.
Deus ſolus ſcit corda hominum, non dæmon, tomo 4. deciſione 460. numero. 9.
Deus aliquando permittit, vt dæmones aliquid faciant, vel diuinent, to. 4. deciſione 465. nu. 11.
Deum ir iuſtum, vel improuidum eſſe aſſeuerans, blaſphemus eſt, to. 4. deciſione 470. nu. 6.
Dictio, quaſi, quandoque proprietatem, & veritatem ſignificat, to. 3. deciſione 244. nu. 10.
Dictio, ſimilia, verificatur inter ea, quæ habent ſimilitudinem in genere, to. 3. deciſione 249. nu. 1.
Dictio, alius, ſimilitudinē importat, tomo 3. deciſio. 249. numero 2.
Dictiones, de, & ex, denotant cauſam immediatam, to. 3. deciſione 254. nu. 303.
Dictiones, de, & ex, denotant cauſam immediatam, niſi aliud de voluntate teſtantis appareat, to. 3. deciſ. 254. nu. 305.
Diuiſiones, de & ex, cauſam imme-

in mediatam denotant, niſi materia ſubiecta aliud ſuadeat, to. 3. deciſione 254. numero 306.
Dictiones, de & ex, denotant etiam cauſam remotam, to. 3. deciſ. 254. nu. 304.
Dictio, niſi, poſita poſt præcedentem orationem negatiuam, contrariam affirmatiuam infert, to. 3. in reſpo. ad mot. dec. 254. nu. 32.
Dictio, de vno in alium, tractatum ſucceſſiuum denotat, & fideicommiſſum inducit, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 54.
Dictio, de vno in alium, non denotat immediatam ſucceſſionem, ſed vt ſucceſſio de proximiori in proximiorem reguletur, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 56. & 57.
Dictiones, ex, & de, cauſam remotam multoties denotant, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 60.
Dictiones, de, & ex, non ſemper cauſam immediatam & proximam denotant, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 107.
Dictio, alius, non repetit ordinem ſuccedendi, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 111.
Dictio, quos, eſt relatiua, & reſtrictiua præcedentium cum eiſdem qualitatibus, to. 3. deciſ. 345. nu. 10.
Dictio copulatiua, ex ſui natura qualitates præcedentes repetit, to. 3. deciſione 266. nu. 9.
Dictiones, plus, & vltra, in teſte deponente propter dubiam & incertam probatio-nem nihil operantur, to. 3. deciſione 305. nu. 1.
Dictio plus, vel vltra, à lege prolata operatur aliquid, quia lex eſt certa, & de certo iudex arbitratur, to. 3. deciſ. 305. nu. 2.
Dictiones plus, & vltra, & ſimiles, ſi ad probandũ aliquid certum, & determinatum deducantur, nihil probant, ſecus vero ſi ad probandum aliquid incertum de iure, to. 3. deciſ. 305. num. 5.
Dictio, ſicut, denotat improprietatem, & ſimilitudinem per contrarium, to. 3. deciſione 339. nu. 22.
Dictio, tanquam, quid ſignificet, to. 3. deciſione 339. numero 34. 35. & 38.
Dictio, plus, in teſtibus circa tempus ſuæ ætatis, vel memoriæ, operatur ad ſaluandam probationem de certo & determinato tempore factam, tomo 4. deciſione 262. numero 8.
Dictio, plus, in teſtibus nõ operatur; quando per dictionẽ, plus, vult aliquis ſuperaddi aliquod tempus, vbi certitudo requiritur, to. 4. deciſ. 369. nu. 9.
Dictio, in infinitum, in maioratibus & fideicõmiſſis, valde frequenter apponitur, & quid in eis operetur, traditur, to. 4. deciſ. 470. nu. 24.
Dictio, &, inter perſonas poſita in contractibus, vltimis voluntatibus, vel ſententijs, diſpoſitionis effectum æqualiter inter eas diuidit, to. 4. deciſ. 427. num. 6.
Dictio taxatiua reſtringere debet

bet diſpoſitionem in Aragonia,to.4.deciſ.427.nu.6.
Dictio,tunc,eſt incluſiua caſus minus dubitabilis, to.4. deciſione 412.nu.60.
Dictum teſtis dubitatiue reſpondentis nihil valet, dubitans enim pro ignorante habetur, to.4. deciſione 415. nu. 85.
Dies incerta in tertia perſona & ſic alia quam legatarij, omnino incerta eſt,to.3.deciſione 242. nu.14.
Dies,& tempus incertum,conditionalem diſpoſitionem faciunt,to. 3.deciſione 240. nu. 1.
Dies certæ ætatis appoſitus in executione legali,facit diē, non conditionem, to. 3. deciſione 240.nu.8.
Differētia in Aragonia non eſt circa hæreditatem, & codicillos.to.3. deciſ.341.nu.12.
Differentiæ multæ ſunt inter ſpurios natos ex his, qui matrimonio coniungi non poſſunt, & natos ex damnato coitu, to. 3. deciſ. 280. numero 4.
Differentia illa quæ ab aliquibus inter inſtinctum naturæ & ius naturale conſtituitur, imprudens & erronea reputatur, tomo 3, deciſio.267. num.10.
Differentia inter diffinitiuam & decretum aſſignatur,to.3 dec.314.num.89.
Differētia quæ extat inter ſubſtitutionem vltimo factam, vel poſt mortem vltimi, aſſignatur,to.4.dec.371.nu.14.
Differentia inter fideicommiſſum cōtrauentionale & abſolutum adducitur,to.4.deciſ. 318.nu.10.
Differentia inter factum ſucceſſiuum & inſtantaneum aſſignatur, to.4.dec.409.nu.17.
Differentia inter ordinationē noui iuris inductoriam & ordinationem declaratoriā, & confirmatoriam aſſignatur,to.4. dec.430.nu.19.
Difficultatem & dubitationem reperiri in aliqua re aſſerēs, voluntatem & intentionem ſuam non declarat,tomo 4. dec.
Dignitates regales indiuiduæ ſunt inter filios,to.4.dec.362. nu.14.
Dignitates regales non tranſmittuntur de iure feodorū ad alios hæredes, licet ſic de conſuetudine, to.4. dec. 362.nu.14.
Dignitatem regalem habere videtur,qui præeſt alicui iuriſdictioni,& quando hoc procedat, to.4. dec.362.nu.14.
Dignitas regalis ſuperueniens non efficit feudum Ducatus aut Comitatus propriè, ſed ſecundum quid, to.4. deciſ. 362.nu.28.
Diligentia & cautela ſuperabūdans eſt, in duobus proceſſibus quem ratione vnius delicti accuſare, tomo 4.deciſ. 432. nu.60.
Diminutio pœnæ ex cauſa facta, damnato famam conſeruat,tom. 4 dec 430.nu.15.
Dipputati ſolum prohibent panes & carnes,to.3. dec.248. nu.32.
Dipputati Regni & Iudices de legati & alij, cum non cognoſcant de cauſis principaliter,

liter & vt ordinarij, ſed in conſequentiam & ſecuti ca-rio, inquiri non poſſunt, to.3.dec.366.nu.12.
Dipputati olim ad libitum ex-pendebant, ſed poſtea per Actus curiarum tam ampla poteſtas coarctata eſt, to.3. deciſ.337.nu.8.
Dipputati in præiudicium pro-uiſionis Regiæ extractionē impedientis, illam concede-re non valent, to.3.dec.337 nu.16.
Dipputati in extractione panis principale intereſſe habere videntur, tomo 4. dec.426. num.2.
Dipputati in rebus Regni prin cipaliter intereſſati ſunt, ra-tioque adducitur, to.4. dec. 426.nu.4.
Dipputati non ſunt pars legiti-ma ad petendum reuocari prouiſiones factas in priua-torum vtilitatem, niſi vbi ex preſſe per foros ſiunt partes legitimæ, to.4 dec.426.n.49.
Directa verba nequeunt obli-quari, to.4.dec.383.nu.23.
Diſcretiua vocatio inducit ex-cluſionem primæ vocatio-nis generalis, to.3.in reſpon. ad mot. dec.254.nu.77.
Diſcretiua diſpoſitio limitata ad certas perſonas non indu cit excluſionem aliorum, quam expreſſorum in ſecun da vocatione, a prima voca-tione, tom.3. in reſponſo ad mot.dec.254.nu.80.
Diſiuncti in materia iuris ac-creſcendi qui, & qui coniun cti dicantur, traditur, tom.3. dec.244.nu.46.& 47.
Diſiunctiua aliquando ex inter pretatione in coniunctam re ſoluitur, to.4.dec.417.n.92.
Diſmembratum ab aliquo cor pore & principali ente, ſem per remanet eiuſdem natu-ræ & qualitatis tanquam pars homogenea, non tantū ſimilitudinariè, tom.4. deci. 361.nu.3.
Diſpenſatio in radice matrimo nij eſt vera legitimatio, & extenditur ad omnem effe-ctum, to.3.dec.231.nu.60.
Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & ſolum extenditur ad ea in quibus expreſſè eſt diſpenſa tum, to.3.dec.231.n.56.
Diſpenſatus tantum admittitur ad illa prohibita in quibus eſt diſpenſatus, quando Papa vtitur verbo diſpenſationis, to.3.dec.231.nu.22.& 54.
Diſpenſatio in radice matrimo nij operatur contra tertios vocatos ad ſucceſſionem, to. 3.dec.231.nu.62.
Diſpenſarum cenſetur in radi-ce matrimonij, ſi legitima-tur matrimonium, facta mē-tione filiorum, tom.3. deciſ. 231.nu.76.
Diſpoſitio ſequens ſimplex, vbi præcedit diſpoſitio prohibi-tiua, reſtringitur ad termi-nos præcedentis prohibitio-nis, quando ponitur depen-denter ab illa, tom.3.deciſ. 231.nu.12.
Diſpoſitio ſimplex quæ ſequi-tur poſt prohibitionem ſi ei adhæret tāquā ſequela, pen-det ab illa & reſtringitur ad terminos illius, tom.3. deciſ. 231.nu.12.
Diſpoſitio ſimplex, quæ ſtat de per ſe in ampliori forma, nō de-

Digitized by Google

pendet a præcedenti, to. 3. deciſ.231. nu. 13.
Diſpoſitio prohibitiua & ſimplex quæ ſequitur, ſolent ad idem & eoſdem termioos concurrere, vt fideicommiſſum abſolutum operentur, to.3.d.231.nu.12.
Diſpoſitio ſimplex, quæ ſequitur poſt prohibitionem, vt ſequela ab ea pendere dicitur, to. 3. deciſione 231. numero 6.
Diſpoſitio ſimplex, quæ principaliterve non adhæſit ſat poſt prohibitiuam, inducit fideicommiſſum abſolutum tomo 3. deciſione 231. numero 12.
Diſpoſitione prohibitiua præcedente ſi alia ſimplex ſequatur, intelligitur ſimplex, ſi contra prohibitionē factum ſit, to.3. deciſione 231. numero 10.
Diſpoſitionem ſpecialem verba iſta, a cerca de eſto, inducunt, to.3. deciſio. 243. numero 11.
Diſpoſitio in dubio interpretanda eſt vt ſibi non contradicat, to.3. deciſ. 231. nume. 6. & 9.
Diſpoſitio ſequens ſi poteſt intelligi cōtinuatiue de nominatis in præcedenti ordinatione, nunquam perſona extrinſeca ſub intelligitur, to. 3. dec.243. nu. 6.
Diſponentes aliquando volunt conſeruari familias eorum, quibus proprias familias nu ptui tradunt, to.3. deciſ.254. nu. 104.
Diſponentes præſumuntur vel le id, quod ex ſignificatione verborum colligitur, to. 3. deciſ. 254. numero 218.
Diſpoſitio legis ſi viua matre, C. de bon mater. non procedit in Aragonia, to.3. dec. 254. n 256.
Diſponens præſumitur maiorem habuiſſe affectū ad maſculos ex maſculis, quam ad maſculos ex fœminis, to. 3. dec. 254 nu.307. declaratur tamen nu. 311.
Diſpoſitio, qoa in regno permittitur infantionibus recurſus a temporalibus dominis locorum, nobiles domi ſeu parietis comprehendere non dicitur, to.3. deciſ. 259. numero 11.
Diſpoſitio qualificata, non verificatis qualitatibus nullius eſt momenti, to.3. dec. 297. nu. 5.
Diſpoſitio hominis præſumitur ſe conformare cum diſpoſitione legis, to. 3. deciſ. 343. nu. 3. & 6.
Diſpoſitio facta a non domino ſi poſtea dominus efficiatur, ſortitur effectum, to. 3. dec. 347. n. 6.
Diſpoſita in expenſis contumaciæ an trahantur ad expenſas victoriæ cauſæ, to.3. deciſ. 347. nu. 3.
Diſpoſitio particularis & indiuidua non extendenda niſi ad caſus expreſſos, tom. 3. dec.350. nu. 10.
Diſpoſitiua verba non admitunt probationem in contrarii, to. 4. deciſione 369. numero 2.
Diſpoſitio loqoens de dote tradita, ad præſumptam vbi ſtamus chartæ non extenditur,

Digitized by Google

ditur ; tomo 4. deciſione 374. numero 13.
Diſpoſitio ad alios caſus quam expreſſos extenſionē recipiet, quandocunque agnationis ſeu familiæ conſeruatio conſideretur, to. 4. dec. 37. nu. 17.
Diſpoſitio ſub duabus conditionibus concepta, vna impleta non purificatur, nec illius implementum ſufficiens erit vt vocatus admittatur, to. 4. dec. 380. nu. 6.
Diſpoſitio fori prohibens reuenditionem coriorum procedit in hijs corijs, quæ ſunt in blanco tantum, to. 4. dec. 392. nu. 2.
Diſpoſitio fori prohibens reuenditionem coriorum nō procedit in corijs datis Çurratoribus, quia propter tincturam mutant ſpeciem, tomo 4. deciſione 392. numero 3.
Diſpoſitio loquens in lana ſimpliciter, non comprehendit lanam tinctam, to. 4. deciſio. 392. nu. 5.
Diſpoſitio fori prohibens reuenditionem corcorum non impedit reuendi bona fide empta ſi ſuperſunt, tom. 4. dec. 392. nu. 11.
Diſpoſitio, quæ in vno tantum verificari poteſt, habetur pro certa, to. 4. deciſio. 393. nu. 5.
Diſpoſitio, quæ in vna tantum ſpecie verificari poteſt, habetur pro expreſſa, to. 4. deciſ. 393. nu. 6.
Diſpoſitio extendenda eſt ad caſum in quo eadem ratio militat, to. 4. deciſione 393. nu. 13.
Diſpoſitio hæc, quod fori non habeant locum in capitulis matrimonialibus, negatiua eſt, & ita de ſui natura vniuerſalis vim habet, tomo 4. deciſione 404. numero 40.
Diſpoſitio facta per verba negatiua, iubens, vt nec fori nec obſeruantiæ in pactis locum habeant, idem operatur, ac ſi omnes foros & obſeruantias ſigillatim enumeraſſet, tomo 4. dec. 404. numero 43.
Diſpoſitio nulla tam generalis, quæ non patiatur reſtrictionem ſecundum ea, quæ vero ſimiliter diſponentes cogitauerunt, to. 4. deciſione. 404. nu. 58.
Diſpoſitio omnis, quæ de ſui natura ad faciēdam aliquem dominum inſufficiens eſt, ex adiuncto facultatis attributæ, vel denegatæ diſponendi de bonis, illum dominum efficit, to. 4. deciſ. 404. nu. 27.
Diſpoſitio præcedens præualet diſpoſitioni ſubſequutæ, tomo 4. deciſione 411. numero 19.
Diſpoſitio præcedens generalis de filijs maſculis, non limitatur per verba conditionalia ſubſequuta lineæ maſculinæ, to. 4. deciſ. 411. numero 20.
Diſpoſitio fori *por quanto de indicijs*, eſt correctoria, in quantum diſponit de recuſatione cognatorum, vel affinium, to. 4. deciſ. 412. nu. 12.
Diſpoſitio fauorabilis dicitur, quæ fauorem publicum, iuſtitiæ,

ſticiæque cultũ reſpicit, to. 4. deciſ. 417. nu. 2.

Diſpoſitio aliquomodo pęnalis videtur, qua dominus pro vaſſallo punitur, to. 4. deciſ. 412. nu. 18.

Diſpoſitio fauorem publicum valde reſpiciens extendi debet, tomo 4. deciſione 417. nu. 109.

Diſpoſitio legis vel ſtatuti vbi verba ipſius non adaptantur, ceſſat, to. 4. deciſ. 427. nu. 13.

Diſpoſitio à ratione prohæmiali regulatur, to. 4. deciſ. 430. nu. 5.

Diſimulationes & contrauentiones aliquorum non poſſunt alijs præiudicare, to. 3. deciſ. 300. nu. 14.

Diſtinctio magiſtra veritatis nuncupatur, to. 4. dec. 438 nu. 21.

Diſtributio & conuerſio fiſarũ quibus attinet, eiſdem exactio & petitio ipſarum competit, to. 4. deciſione 427. nu. 2.

Diues nemo præſumitur niſi probetur, to. 3. deciſ. 289. nu. 7.

Diuerſitas loci & temporis in facto reiterabili non nocet, to. 3. deciſ. 353. nu. 7.

Diuinatio ſolet fieri per aquam in qua videbantur vmbræ dæmonum; & ab eis audiebantur aliqua, to. 4. dec. 455 nu. 6.

Diuinatio, quæ fit ex obſeruatione elementorum, aliqua coniecturando fulgura & tempeſtates, non eſt damnata, to. 4. deciſ. 455. nu. 12.

Diuinationes damnantur de iure Pontificio quæ deſcriptis quibuſdam circulis & figuris in terra, cineribus, vel puluerибus, & obſeruatis certis ſyderũ diſpoſitionibus, quibus illę lineæ correſpondent, futura prænũciant, to. 4. deciſ. 455. nu. 13.

Diuinationum genera, quæ colliguntur *ex can. illud.* 26. *q.* 2. ſunt fallacia, & reprobata de iure, to. 4. deciſ. 455. nu. 18.

Diuinatio ſortis fieri ſolebat per Rotam pythagoricã & certos numeros literarũ & lunę, to. 4. deciſ. 455. nu. 19.

Diuinationes, quæ ſunt præſciẽtiæ futurorũ, prohibitæ ſunt, to. 4. deciſ. 455. nu. 25.

Diuinatio frequens fuit gentilibus in oraculis, to. 4. deciſ. 455. nu. 29.

Diuinatores diuinando vſurpant Deo, quod ſolius Dei eſt, to. 4. deciſ. 456. nu. 2.

Diuinatio cum inuocatione dęmonũ dicitur magia dæmoniaca, to. 4. deciſ. 456. nu. 15.

Diuinatio & magia, notato ſitu ortu & occaſu ſyderum conficit annulos & imagines in quibus includuntur dæmones expreſſe, vel tacitè, to. 4. deciſ. 456. nu. 16.

Diuinatio, qua ſeorſus myſtici ſcripturę declarantur, approbata eſt, to. 4. deciſ. 456. n. 21

Diuinatio vana & ſuperſtitioſa ad incipiendũ opus tali die, vt bonus ſequatur exitus, damnata eſt, to. deciſio. 457 nu. 1.

Diuinatio, quæ ſumitur ex dictis vel factis hominũ, quæ

c omen

omen hominis dicitur, reprobata eſt, to.4.deciſ.457.n.3.

Diuinatio per ſomnia cauſata ex reuelatione dæmonũ dãmnatur, ſecus diuinatio per ſomnia ex reuelatione diuina, quæ non damnatur, to.4. deciſ.458.nu.1.

Diuinatio per ſomnia aliquando contingit ex cauſa naturali, & quandoque dæmonis opera, to.4.deciſ.458.nu.3.

Diuinatio per aſtra & ſtellas dicitur magica, t.dec.459.n.1.

Diuinatio per aſtra & ſtellas eſt prohibita omni iure, diuino, ciuili & cànonico, to.4. deciſ.459.nu.2.

Diuinatores per aſtra & ſtellas, dicebantur magi apud oriẽtales, to.4.deciſ.459.nu.3.

Diuinatio per aſtra eſt prohibita in quantum dicantur neceſſitare liberũ arbitriũ, to. 4.deciſ.459.nu.4.

Diuinatio per aſtra, in quantũ dicũtur homines ad aliquid inclinare, non eſt prohibita, to.4.deciſ.459.nu.5.

Diuinatio iudiciaria, quæ per curſus ſyderum præterita occulta prænũciat, eſt reprobata, to.4.deciſ.459.nu.8.

Diuinatio per cauſam, quæ neceſſario operatur ſuos effectus, permiſſa eſt, to.4.deciſ. 459.nu.10.

Diuinatio poteſt fieri per cauſam, quæ non neceſſario, ſed libere operatur ſuos effectus coniecturaliter tamen, non autẽ decreto & præciſſe, to. 4.deciſ.459.nu.11.

Diuinatio, quæ non excedit limites naturales cognitionis permiſſa eſt, t.4.d.459.n.12.

Diuinatio, quæ fit cum inuocatione dæmonũ eſt peior ea, quæ fit ſine ea, to.4. deciſio. 459.nu.15.

Diuinationes in quibus interuenit baptiſmũ viui ſiue mortui, indubitanter damnatæ ſunt, to.4.deciſ.460.nu.1.

Diuinatores interrogari debẽt de ſciencia & poteſtate dæmonum, to.4.deciſ.460.n.8.

Diuinationes propriè veniunt ſub nomine ſortilegij, to.4. deciſ.462.nu.9.

Diuinatoria propriè comprehẽditur ſub verbo, elluſoria, to. 4.deciſ.462.nu.10.

Diuinatio fit aliquando per inuocationem dæmonum, aliquando per ſolam conſiderationem diſpoſitionis alicuius rei, to.4. deciſione 462. nu.11.

Diuinationes in quibus dæmones inuocantur, vel conſulũtur, oblato eis in vim reſpectus & humiliationis aliquo ſacrificio, manifeſtam hæreſim continere dicuntur, to.4 deciſ.464.nu.13.

Diuinationum gradus, quantũ ad mores attinet, ſpecie nõ differunt, to. deciſio. 464. nu.26.

Diuinatio genus eſt, pluresque ſpecies ſub ſe continet, quorum multæ re cenſentur, to. 4. deciſ.464.nu.27.

Diuinatio futurorũ prouenientium ex liberis cauſis, ſemper eſt peccatum graue, to. 4.deciſ.465.nu.17.

Diuinatores omnes, æqualis culpæ non ſunt, to.4. deciſione 465.nu.18.

Diuiſio inter fratres vt valeat, requi-

Digitized by Google

requiritur quod fiat cum inſtrumẽto & fidancia ſalutatis, to.4.decif.387.nu.20.
Diuiſionem prætendere in bonis ſuper quibus dos eſt firmata & aſſecurata, inconueniens nõ eſt,to.4.decif.404.nu.67.
Dinus; Auguſtinus dum dixit, errare potero,ſed hæreticus non ero,declaratur,to.4.deciſ.439.nu.25.
Diuturnam poſſeſſionem habens ſine titulo defenditur in ſua poſſeſſione contra vehementẽ iuris præſumptionem, to.3. deciſione 317. nu.2.
Doctores, qui in quæſtione, an maſculus ex fœmina veniat appellatione deſcendentiũ maſculorũ,conſu uerunt cõtra maſculũ ex fæmina, adducũtur, to. 3. deciſ. 254. nu. 1.
Doctores quam plurimi allegantur ad probandũ quod pactio ſoluendi aliquid ſi in contractibus de vſura non ſuſpectis apponatur, valida eſt, ſecus ſi in contractibus de vſura ſuſpectis, tomo 3. deciſione 301. nu. 20. & 21.
Doctores grauiſſimi ad probandum, quod contractus in quo creditur ſtipulatur certam quantitatẽ hoc modo,cum voluero, cũ petam, purus nuncupatur,adducũtur, to. 3. deciſione 301. nu.29.
Doctorum diſtinctio inter contractus lucratiuos & onероſos, quæ habetur *in l. fundũ ille, de contrahen. emptio.* diſcutitur,to.3. deciſ.314.nu.5.
Doctores adducuntur & allegantur,ad probandũ. quod vaſalli, quibus bene ſe obtulit occaſio ſuis priuilegijs vtendi, non vtendo ea amittunt, to. 3. deciſione 259. nu.5.
Doctores quam plurimi adducuntur ad probandũ , quod inhibitio ceſſat,ſi de non iure nuntiantis certioratus & certus quis exiſtat,to.4.deciſ.418 nu.10.
Doctoralis paternitas non eſt ſufficiens cauſa ſuſpicionis contra iudicem, to.4. deciſ. 438.nu.21.
Doctrina Caſtren. in l. ſi res obligata, nu.4. & 5.de lega. 1. declaratur, to.4. deciſio. 386.nu.5.
Dolus, renitentia & culpa domini loci intelligitur adeſſe, quando non curat ſaltim cõſilio executionem iuſtam adimpleri, to.4.deciſ.417. nu.65.
Dolum domini a foro præſumptum purgari dicitur, ſi ſe ipſe defendat, vel perſonas vaſallorum reſiſtentium tradat,to.4.deciſ.417.nu.72.
Dolum præſumptum non debet puniri duplici pęna, to. 4.deciſ.417.nu.87.
Dolus & malicia ad effingiendam pęnam ordinariam pręſumitur, to. 4. deciſ. 572. nu.7.
Dominium transfertur per inſtrumentum donationis,quãdo illa pura & ſimplex eſt, tomo 3. deciſione 360.numero 7.
Dominium & iuriſdictionem ... e 2 ... æqui-

æquiparari, certum eſt, tom. 3. deciſ. 361. num. 13.
Dominium transferri in Regno per instrumentum, ſi hoc dicatur, tom. 3. deciſ. 23. numer. 11
Domini vaſſallorum in Regno priuilegia & libertates, quæ in corpore fororum includuntur, regnicolis conceſſa, frangentes vel tollentes, in Curia Iuſtitiæ Aragonum conueniri poſſunt, to. 3. dec. 259. nu. 21.
Dominium nec poſſeſſio ſine actuali poſſeſſionis apprehẽſione (quando ſocietas vnius rei eſt) non transfertur; to. 3. deciſ. 324. nu. 7.
Dominium & poſſeſſio reſoluuntur ipſo foro per chartã redemptiuam, quidquid ſit de iure cõmuni, to. 3. deciſ. 329. nu. 14.
Domini vaſſallorum ius vtendi abſoluta in vaſalijs habent, to. 3. deciſ. 259. nu. 1.
Dominij tranſlatione prohibita in contractu, poſſeſſionis etiã tranſlatio prohibita cenſetur, to. 4. deciſ. 378. numer. 1.
Dominiũ ſicut abſolute, etiam licet non dicatur, per contractum transfertur, ita etiam per prohibitionem impeditur, to. 4. deciſ. 378. numer. 5.
Dominiũ in Regno vt retransferatur, in charta dici debet, to. 4. deciſione 378. nu. 11.
Dominiũ rei ſedentis an de foro debeat per instrumentũ probari, to. 4. deciſione 390. nu. 11.
Domini vaſallorũ de conſilio aduocatorũ ſententias promulgare ſolent, to. 4. deciſ. 393. nu. 27.
Dominiũ ſeruitutum probatur confeſſione procuratoris, to. 4. dec. 393. nu. 65.
Dominiũ oculis corporeis nõ perſpicitur, to. 4. deciſ. 393. nu. 92.
Dominus directus ob non ſolutum canonẽ bona tributaria cõmiſſare poterit, to. 4. deciſ. 397. nu. 6.
Dominus vtilis ob culpam & factum ſuum amittit ius emphyteoticum, quando non ſoluit canonem; to. 4. deciſ. 397. nu. 7.
Dominus vtilis amitens rem emphiteoticam ob canonẽ non ſolutum, etiã amitit melioramenta à ſe facta, etſi ſint magna, quę cedunt domino directo, to. 4. deciſio. 397. nu. 9.
Dominus vtilis conſequitur meliorationes à ſe factas, ſi non veniant à natura rei, to. 4. deciſ. 397. nu. 10.
Dominium directum transfertur ex inſtrumento tributationis in eum cui tributũ conceditur, & etiam ciuilis poſſeſſio, to. 4. deciſ. 397. nu. 23.
Dominus manu potenti alienam ius ſibi vſurpare non debet, to. 4. deciſione 429. nu. 5
Dominus loci non impeditur accuſare, aliquem ratione reſiſtentiæ commiſſæ, etiam ſi reſiſtens cum officiali ſe compoſuerit, vel à proceſſu contra ipſum fulminato abſo-

INDEX.

abſolutus ſit,to. 4. deciſ. 432. nu. 50.
Dominus Rex noſtri Regni dominus naturalis eſt, & non exterus reputandus, tom. 4. deciſ. 417. num. 34.
Dominus Rex quemadmodũ iubere poteſt procuratori Aſtricto quod ſit pars, vel quod indiſtinctè deſiſtat ab accuſatione, etiam capitalis criminis, ſic etiam idem, dominus loci in ſuo territorio facere poteſt, æqualẽ enim de foro poteſtatem habet, to. 4. dec. 432. nu. 54.
Dominus Rex poteſt reuocare & ſuprimere iuriſdictionẽ, quamuis ſit immemorialis, tom. 4. deciſ. 438. nu. 33.
Domicilia duo habere poteſt. qui æqualiter in duobus cõmoratur, to. 3. deciſio. 342. nu. 11. & 15.
Domiciliatus quis intelligitur vbi dies feſtos colit, & Sacramenta percipit, to. 3. deciſ. 342. nu. 12.
Domicilia plura difficile eſt ob tinere, tom. 3. deciſ. 342. numer. 10.
Domnam Cæciliam de Mendoça matrem noſtri D. Petri de Seſſe nunquam fuiſſe ex clatam clariſſimè demonſtratur, to. 3. dec. 254. num. 248. & 251.
Domus ganateriorum poteſt depaſcere in omnibus defeſſis Cæſarauguſtæ, tomo 3. deciſ. 340. nu. 6.
Domus ganateriorum poteſt depaſcere in omnibus heremis, tomo 3. deciſ. 340. numer. 1.
Domus ganateriorum non poteſt depaſcere prædia, etiã ſi ſint in heremo, ſi in eis ſtant fructus, to. 3. deciſ. 340 num. 7.
Domus ganateriorum non poteſt depaſcere in locis irriguis, tomo. 3. deciſ. 340. numer. 8.
Domus habitationis non dicitur, quæ fructibus colligendis deſtinatur, tom. 3. deciſ. 342. nu. 9.
Donatio cauſa mortis legatis æquiparatur, & omnes prohibiciones & falcidias, quas legata patiũtur, donationes cauſa mortis ſuſtinent, to. 3. dec. 275. nu. 5.
Donatio mineralium ſi à domino Rege in aliquam fiat eius vita durante, inchoata lite à donatario ſuper ipſis ſi decedat, mineralia ad dominum Regem cum inſtancia redeunt, tomo 3. deciſ. 299. nu. 9.
Donatio adeo de iure & foro requirit inſinuationem, vt ſine ea corruat, tom. 4. deciſ. 326. nu. 1.
Donator ante inſinuationem poteſt voluntatem reuocare, actuſque contrarios donationi celebrare, tom. 3. deciſ. 326. nu. 2.
Donatio & venditio eiuſdem rei inter eaſdem perſonas in augmentum iuris non ſunt incompatibiles, tomo 3. deciſio 326. numero 5.
Donatio etiam vni ex filijs facta non valet, ſi nõ ſuperſint bona, in quibus alij ſuas porciones capere poſſint, tom. 3. deciſ. 326. nu. 8.
Donatio inofficioſa reſpectu legiti-

gitimę nō poteſt impugnari, niſi poſt mortem patris,to.3. deciſ.326.nu.9.

Donatio non valet de foro, ſi non remaneant bona ſufficientia penes donantem ad alimenta aliorum filiorum, to.3deciſ.326.nu.10.

Donatione & venditione deſtructis, remanet emphyteuſis illeſa,to.3.dec.326.n.11.

Donatio niſi probetur, nullatenus præſumitur, tomo 3.deciſ.327.nu.4.

Donans poſt mortem nil transfert de præſenti, & quamuis interim poſſideat donatarius non facit fructus collectos in vita donantis ſuos,tom.3. dec.360.nu.4.

Donatio cauſa mortis eſt,quādo cū memoria mortis transfertur effectus poſt ipſam mortem, tomo 3. deciſione 306.nu.9.

Donatio cauſa mortis in Aragonia rouocari non poteſt, ſicut nec donatio inter viuos,tomo 3.deciſ.360.nu.12

Donatio vt ſit inter viuos,ſufficit quod dicatur ſimpliciter, vt reuocari non poſſit,ſecundum Manticam, to. 3. deciſ. 360.nu.13.

Donationes cauſa mortis in ipſarum principio ſunt contractus, in effectu verò vltimæ voluntates,tom.3.deciſ. 360.nu.16.

Donatio facta contemplatione matrimonij in capitulis matrimonialibus, habet priuilegia dotis, tom.3. deciſ.360. nu.20.

Donatio facta in ſecuritatem dotis,eiuſdem dotis priuilegijs gaudet,tom.3.deciſ.360. nu.22.

Donatarius viuente donante diſponere non poteſt, cum adhuc donans dominus ſit, to.3.deciſ.360.nu.26.

Donata illi ſoli acquiruntur,cuius contēplatione facta fuit donatio, tom.3. deciſ. 254. nu.97.

Donatio ſeu remiſſio dotis facta ſimpliciter per mulierē marito, non valet, ſecus tamen ſi cum conſilio duorū proximiorum parētum fiat, to.4.deciſ.383.nu.2.

Donatio facta per Epiſcopum etiamſi magnæ quantitatis fuerit, valida eſt, ſi ſuperioris decretum interuenerit, to.4.dec.389.nu.24.

Donatio obſeruitia facta ſi de eis donator ſpecialem mentionem facit, & illius donationis capax ſit donatarius, nec exinde præiuditium tertio fiat,merita & ſeruitia probare donatarius non tenetur, tomo . deciſ.405. numer.1.

Donatarius ſi incapax ſit donationis ob merita & ſeruitia erga ipſum collatæ, etiam ſi ſpecialis mētio ſeruitiorum à donante fiat, ab onere probandi non releuatur,to.4.dec.405.nu.2.

Donans bona ſua poteſt ante traditionem res donatas alij obligare,to.4. dec.405.n.4.

Donans bona ſua poteſt ante traditionē ea alij obligare ſi in prima donatione conſtitutum nō interueniat, ſecus ſi in,

Digitized by Google

ſi interueniſſet, tom.4.deciſ. 405.nu.5.

Donatio propter nuptias non fit filio, ſed mulieri ad eius vtilitatem & ſecuritatem, tomo 4. deciſ. 405. numero 8.

Donatio purè & ſimpliciter celebrata, ob cauſam dici non debet, tom.4. deciſ.405 numer.9.

Donationem puram eſſe, & ob cauſam eſſe, repugnat, to. 4. deciſ.405.nu. 10.

Donatio propter cauſam non eſt propriè donatio, nec liberalitas, imo quaſi permutatio dicitur, to. 4. deciſ.405. nu.12.

Donatio quando inſinuationẽ non requirat, to.4.deciſ.405 nu.15.

Do verbum abſque reali, vel ſicta traditione, dominium nõ transfert, tom.3. deciſ.360. nu.5.

Dos aſignata à fratre ſorori, cẽſetur data in compenſationem eorum, quæ à patre ei relicta fuerunt, to.3.dec.341. nu.16.

Dos, legitimæ loco ſuccedit, quando filia dotata à ſucceſſione excluditur, tomo 3.deciſ.270. nu.4.

Dos non ſuccedit loco legitimæ, quando filia non excluditur propter dotẽ, ſed propter maſculos, to.3.deciſ.270. nu.7.

Dos legitima non dicitur, quæ minor legitima eſt, tom.3.deciſ.270.nu.9.

Dos non ſubrogatur loco legitimæ, quando ſtatutum filiã excludit ſiue dotatam, ſiue in dotatam, ex eo quia excluſio non fit reſpectu dotis, to. 3 deciſ.270.nu. 12.

Dos promiſſa & non ſoluta, donationem propter nuptias non meretur, to.4.deciſ.404 nu.25.

Dos in pactis dotalibus ſi promittatur, non ſufficit dicere, quod traditur, niſi realis traditio interueniat, to.3.deciſ. 360.nu. 6.

Dotatio non arguit agnationẽ, tom.3.in reſp. ad mot.deciſ. 254.nu. 114.

Dotata filia excluſa, non extenditur ad nepotem, tom.3. in reſp.ad mot. deciſ. 254. numer.115.

Dotis cauſa ſemper & vbique præcipua eſt, tom.3. deciſ. 252. nu.2.

Dotis priuilegia ceſſant, ſi conſtituatur dos poſt contractũ matrimonium, tom.3.deciſ. 254.nu.4 & 6.

Dotis augmentum dote nõ ſoluta non debetur, pro parte autem ſoluta, pro parte etiã debetur, tom. 4. deciſ.404. num.73.

Dotis augmentum debetur dote non ſoluta, quando maritus fidem de dote habuit, & ad illius ſolutionem terminum conceſſit, terminoque ſolutionis durante deceſſit, tomo 4. deciſione 404. numer.74.

Ducatus, Comitatus, & Marchionatus diuiduntur in Italia, & Germania, to.4.deciſ. 362.numero 14.

Ducatus, vel domus Yxarenſis non eſt feudalis, nec recognouit aliquo tempore

dominum, nec ſeruitium pręſtitit, tomo 4. deciſio 362. numero 13.

Ducatus, Marchia, & Comitatus ſemper primogenito deferuntur, to. 4. deciſ. 362. nu. 5.

Dubitatio nil aliud eſt, quam animi paſſio cum præciſa ignorantia extremorum, tomo 4. deciſio. 415. numer. 28.

Duæ ſpecialitates concurrere non poſſunt in eadem re, tomo 3. in reſpon. ad mot. deciſ. 254. nu. 112.

Duodecimam hæreditatis partem iure codicis tantum pater filijs naturalibus & eorũ genitrici relinquere poterat, quando pater legitimos quoque habebat, tomo 3. deciſione 283. num. 3.

E.

EA quæ iam eiſdem indicibus placuerunt, & ab eis decreta ſunt, defendenda ſunt, tomo 3. deciſione 352. num. 23.

Eadem res diuerſo iure cenſeri non debet, tomo 3. deciſ. 357. nu. 4.

Eccleſiaſtica res minus ſolemniter & nulliter vẽdita ſi recuperetur, vtiles expenſæ & meliorationes ſolui debent, tomo 4. deciſione 410. numero 22.

Eccleſiaſticus iudex eſt competens in reſtitutione fructuũ adminiſtrationis eccleſiaſticæ, & in redditione rationis, tom. 4. deciſ. 24. nu. 4.

Eccleſia factis monitionibus hæretico non habet quod vltra faciat, niſi tãquam mẽbrum putridum eum abſcindere, tomo 4. deciſ. 445. numer. 10.

Eccleſiaſtica poteſtas vbicũq; defecerit, iudex laicus in defectum illius poteſt ſe intromittere, & poteſtate ſua clericos corrigere, atque punire, tom. 4. deciſione 417. numero 27.

Eccleſiaſticus in Deum blaſphemans, vel per capillos vel per alia membra Dei iurans, deponendus eſt, tom. 4. deciſ. 469. nu. 3.

Editio actorum, defenſionis ſpecies reputatur, to. 3. dec. 359. nu. 2.

Effectus vbi conſideratur, non refert quid ex æquipollentibus fiat, tom. 3. deciſ. 341. nu. 11.

Effundere præces ad idola, hæreſis eſt, tom. 4. deciſ. 460. nu. 3.

Electio fieri debet à Marito, ſicut à quolibet bono viro, tom. 3. deciſ. 236. nu. 66.

Electio iurisfirmæ eſt deſerta lapſis ſexaginta diebus, præfinitis à foro *quærientes, de firmis iuris*, tomo 3. deciſ. 316. numer. 1.

Electio iurisfirmæ deſerta cenſetur, ſi intra viginti dies eſt literis narratiuis vel memoriali repreſentationis huius Conſiſtorij coram iudicę à quo pars ſe non repreſentet, tomo 3. deciſio. 358. numer. 3.

Electo vno, ſatisfactum eſt omnibus, vbi quis iuſſus eſt vnum

num ex pluribus eligere, to. 4.deciſ.436.nu.7.

Eligendi poteſtatem habens vni dare, & alteri auferre valet, to.4.dec.256.n.17.& 18.

Eligendi poteſtas ſi Rectori, & vniuerſitati concedatur, tan tam Rector ſolus quantam tota vniuerſitas habet, to.4. deciſ.427.nu.7.

Emphyteoſis conceſſa pro ſe & filijs maſculis ſi à fœmina habeat originē, tranſire poteſt etiam ad maſculos ex fœminis, to.3.deciſ.254. nu.60. 294.295.

Emphytheoſis ſi ſit cōceſſa pro ſe, filijs, & nepotibus maſculis, tunc nepos maſculus ex filia non admittitur ſecūdum aliquos, tom.3.deciſ.254.numer.291.

Emphyteoſis cenſetur data filio, ſi teſtator dixerit, ſciant quantū ad emphiteoſim me nominaſſe filium, licèt de nominatione non conſtet, tom. 4.deciſ.396.nu.10.

Emphyteoſis ſi ſit cōceſſa pro ſe, filijs & nepotibus maſculis, maſculum ex filia ad cā non admitti dici ſolet, limitatur tamen & declaratur hoc dictum, to.3.deciſ.254. nu. 292.293.294.295.

Emphyteota ceſſans per biennium ſoluere licèt ad ſuo iure cadat, tamen quando in tali biennio vnus ſolus fructus percipitur, hæc ratio nō militat, tunc enim ceſſatio ſolutionis per duo biennia requiritur, tom.3.deciſ.338. nu.12.

Emphiteota poſt incurſam caducitatem ſciens rem euinci poſſe, & ſic cum mala fide, ſi impenſas vtiles fecerit, eas non deducit, to.4.deciſ.410. nu.61.

Emphiteota ſi tales vtiles impenſas in refecerit, quæ non niſi cum rei detrimento tolli poſſunt, eas amitit, tom.4. deciſ.410.nu.62.

Emptoris ſecundi ius licèt reſoluatur per pactum retinēdi, non tamen reſoluitur poſſeſſio, tom.3. deciſ.329. numer.10.

Emens rem alienam ab eo, qui ſciebat rem venditam ſuam non eſſe, reſtitutionem precij petere non poteſt, tom.4 deciſ.443.nu.25.

Emens rem ſubiectam fideicōmiſſo, de quo aliqua ſcriptura in proceſſu deducta poſitiuè teſtatur, ad preciū agere non poteſt ſi euincatur, tom.4.deciſ.403.nu.37

Emens ſcienter rē aliquo onere affectam, ius tantum venditoris emiſſe dicitur, to.4. deciſ.403.nu.42.

Emptor nec commodum, nec damnum ſentire debet, to.4 deciſ.410.nu.26.& 28.

Emptor laudemium vel gabellas, quas res vendita debebat ſoluens, vel alias impenſas neceſſarias, vel vtiles faciens, eas à cōſanguineo iure retractus vtente, an recuperare debeat, tom.4.deciſ. 410.nu.27.

Emptor nō tenetur ſcire quod ſunt conſanguinei, quibus ius retractus foralis ſpectat, nec quod prædicto beneficio vti voluiſſent, quia facti alieni ignorantia præſumitur, to.4. deciſ.

decis.410.nu.30.

Emptor in mala fide conſtituitur ad faciendas meliorationes ex vi interpellationis à conſanguineo factæ, tom.4. deciſ.410.nu.43

Emptor ſemper eſt in bona fide,& ita meliorationes facere non impeditur, dum viliter à conſanguineo vel habente ius ad rem non interpellerur,tom.4.deciſ.410.numer.45.

Emptor ſi impenſas vtiles fecerit intra tempus proximiori ad retrahendum cõceſſum, etiam ante denunciationem precij repetere non poteſt, to.4.deciſ.410.nu.57.

Enunciatiua verba voluntatẽ proferentis explicitè non cõtinent,licèt enuncient, to.4. deciſ.369.nu.4.

Enunciatiua,quæ in tẽpus præteritum proferuntur, diſpoſitionem neutiquam inducunt, tomo 4.deciſ.369. numer.5.

Enunciatiua verba aliquoties propter ſe emittuntur, vt cũ enunciant illud idẽ, de quo principaliter agitur, to.4.deciſ.369.nu.6.

Enunciatiua verba prolata in co tractibus,effectu carent, to .deciſ.369.num.7.

Enun iatiua verba in voluntatibus vltimis propter aliud incidenter enixa, diſpoſitionem non pariunt,to.4.deciſ. 369.nu.8.

Enunciatiua verba, quibus aliquis ſeruus liber nominatur, non ex eis confertur ſeruo libertas, tom.4. dec.369. numer.9.

Enunciatiua verba aliquando de præterito, aliquando de futuro enunciant,tomo 4.deciſ.369.nu.11.

Enunciatiua verba de præterito propter ſe emiſſa alicuius actos negatiua, actus geſti reuocationem inducunt, to.4.deciſ.369.n.12.

Enunciatiua verba de præterito, diſpoſitionem inducunt, ſi proferatur in fauorẽ illius ad quem diriguntur,ſecus ſi diminuendi gracia,to.4.dec. 369. nu.13.

Enunciatiua verba, quibus teſtator dicit ſe legaſſe Seio, quem grauat,diſponunt, to. dec.369. nu.14.

Enunciatiua verba licet de præterito ſint, ſi tamen aliquid certum non contineant nulla ex eis diſpoſitio reſultat, tom.4.dec.369.nu.15.

Enunciatiua verba, quæ futurum enunciant, non diſponunt, tom.4. deciſ.369.numer.16.

Enunciatiua verba ſi de futuro prolata fuerint propter ſe principaliter, diſponunt, ſecus ſi non propter ſe, ſed incidenter,to.4.deciſ.369.numer.17.

Enunciatiua verba de futuro ſi ad hæredem, ſeu grauatum dirigantur, abſque dubio diſponunt,tom.4. deciſ.369.numer.18.

Enunciatiua verba ſi proferantur per viam conſilij non diſponunt, nec legatum valet, tom.4.deciſ.369.num.19.

Enunciatiua verba ſiue præteriti,ſiue futuri temporis etiã ſi incidenter ad aliud, dum-

modo principaliter propter ſe proferantur diſponun, to. 4.dec.369.nu.20.

Enunciatiua verba principaliter propter aliud prolata regulariter non diſponunt, to. 4.deciſ.369.nu.21.

Enunciatiua verba qnid falſum ſeu non apparens enunciantia de nouo, inducunt hoc modo enunciatum, to.4 deciſio.369.nu.22.

Ennunciatiua verba ſemel prolata non diſponunt, ſecus ſi geminatè, tom.4. deciſ.369. num.23.

Enunciatiua verba etiã ſi propter aliud proferantur, ſi tamen per modum cauſæ & rationis emitantur, bene diſponunt, tom.4.deciſ.369. numer.24.

Enunciatiua verba licet non diſponant, declarant ſaltim intentionem loquentis, to.4. deciſ.369.n.25.

Enunciatiua verba in antecedenti vel conſequenti neceſſario, ſine quibus ipſa ſtare non valent, diſponunt, tomo 4.deci.369.nu.26.

Enunciatiua verba ſuppoſitiua nil diſponunt, tomo 4.deciſ. 369.nu.27.

Enunciatiua verba vt diſponant in ſuis caſibus opus eſt, vt a voluntate diſponentis ennunciatum pendeat, tomo 3. deciſ.369. n.33.

Enunciatiua verba in vltimis voluntatibus emiſſa ad ſignificandum aliquem futurum euentum, minime tunc diſponunt, tomo 4.deciſ.396. nu.34.

Enunciatiua verba propter aliud prolata, quod probare non poſſunt, diſponunt, tom. 4.deciſ.369.nu.35.

Enunciatiua verba propter aliud emiſſa ſi ex veroſimili diſponentis mente conſtet, diſponere volentis, diſpoſitionem inducunt, to.4.deciſ. 369.nu.36.

Enunciatiua verba, quæ tendunt in præiuditium eius, quem teſtator tunc grauare poteſt, diſponũt, aliàs ſecus, to.4.deciſ.369.nu.37.

Enunciatiua verba vltra verborum ſignificationem, diſpoſitionem non inducunt, to.4.deciſ.369.nu.38.

Enunciatiua verba ſi expreſſa ſint, diſponunt, ſecus ſi tacite ſubintellecta, to.4. dec.369. nu.39.

Enunciatiua verba propter aliud emiſſa, in fauorabili cauſa diſponunt, tomo 4. deciſ. 369.nu.40.

Enunciatiua verba de præterito etiam ſi diſponant, diſpoſitio tamen ex voluntate coniecturata colligitur, tomo.4. deciſio.369.nu.41.

Enunciatiua verba de futuro ſi ad grauatum dirigantur, diſpoſitionem inducunt, diſpoſitio tamen hæc non ſecundum verba, ſed ſecundũ mẽtem eſt, tom. 4. deciſ. 369. nu.43.

Enunciatio ſolemnitatum omnia ſolemnia interueniſſe præſumit, etiam quando de ſolemnitatibus talis actus, qni requirit magnam & diligentem cauſæ cognitionẽ. agitur, tomo 4. deciſ.422. nu.5.

Enunciatio ſolemnitatum in decreto ad alienandum rei minoris, Eccleſiæ, vel ſimilium ſufficit ad hoc vt præſumptio pro eo ſtet, tom. 4. deciſ. 413.nu.1.

Error facile committi poteſt in interpretanda mente defuncti, to. 3.deciſ.354.nu.2.

Error debet detegi & probari manifeſte in proceſſu, vt de eo ratio habeatur, tom.3. deciſione 354.nu.4.

Error expreſſus in ſententia non ſolũ datur, quando manifeſte error in ea exprimitur, ſed & quando per modum cauſæ ad acta in quibus talis error eſt, ſententia ſe refert, tomo 3. deciſ.314. nu.80.

Error in ſententia de foro exprimi non debet, to.3. deciſ. 314.nu.101.

Error in facto proprio contra donationem præſumitur, to. 3. deciſ.327.nu.5.

Error expreſſus in ſententia non ſolum reperitur, quando iudex ipſum exprimit, verum etiam quando iudex in pronuntiatione expreſſe ſe ad aliquam falſam cauſam refert, tom.3. deciſ.355. numer.22.

Error Menoch. refutatur, dum dixit, donationẽ cauſa mortis factam contemplatione matrimonij conuerti inter viuos, tom.3. deciſ.360.numer.7.

Error intellectus, & pertinacia in voluntate ad eſſe hæreſis requiruntur, to. 4. dec.439 nu.19.

Error & hæreſis tunc in iure pro eodem accipiuntur, quã do error deſinit eſſe genus, & ſumit naturam alicuius particularis ſpeciei contra res fidei determinatas cum pertinacia voluntatis, to. 4. deciſione 439.nu.29.

Error ſimplex in rebus fidei determinatis tranſit in hæreſim, niſi protinus reuocetur, tomo 4. deciſione 439. numer.33.

Erroneum quod eſt, temerariũ etiam eſt, to.4.deciſione 439 nu.39.

Erronea aſſertio quatenus facit diſtinctam qualitatem ab alijs propoſitionibus in pertinentibus ad fidem, & ſeorſum ab errore in communi definitur, tom.4. deciſione 439.nu.28.

Erroneam aſſertionem aſſerere poteſt quis ſine peccato, ſcilicet in re dubia, & nondum ab Eccleſia pro fide determinata, & inaduertẽter, tomo .4. deciſione 439. numer.40.

Error continet falſitatem contra credibilia, quæ naturali ratione probari poſſunt, tomo 4. deciſione 439. numer.43.

Error eſt dicere, quod Chriſtus fuit homo in triduo ſuę mortis, tomo 4. deciſio. 439. numer.44.

Erroneum eſt dicere, cras erit finis huius ſæculi, quia aduerſatur communi Doctorũ ſententiæ, tomo 4. deciſ. 439 nu. 46.

Error in dubio præſumitur, nõ dolus, tomo 4. deciſio.441. num.1.

Erro-

INDEX.

Errori particulari hæretici cre dens, [illegible] hæreticus, tomo [illegible] deciſione 473. numero [illegible]

E[illegible] re [illegible] [illegible] [illegible] dari [illegible] in ſolutum, [illegible] prim[illegible] competit, tomo [illegible] deciſione [illegible] numer. [illegible]

Euicta re [illegible] [illegible] [illegible], actio primæua ex contractu dationis inſolutum, non primæua competit, ſecus tamen ſi recipiens in ſolutum omnia iura antiqua ſibi reſeruaſſet, tomo 3. deciſio. 293. nu. 4.

Euicta re à iure vel ab homine prohibita alienari, poſſeſſor conſequitur expenſas iure actionis, vel intentionis, to. 3. deciſ. 315. nu. 3.

Euictio non debetur, quando tranſactio ſuper ipſa lite eſt, tomo 4. deciſione 403. numer. 43.

Exactio iurium & ſigilli cum ius forale ſit, impoſitio noua dari non debet, tom. 3. deciſ. 337. num. 12.

Examinatio & approbatio requiritur de foro ad hoc vt quis in collegã admittatur, tomo 3. deciſ. 356. nu. 26.

Examinatio in admiſſione collegæ fieri debet non ſolum à ſtatutis collegij & à foro, ſed etiam à iure communi, tom. 3. deciſione 356. num. 27.

Exceptiones, quæ obligationi in inſtrumẽto poſitæ inſunt, tacite, vel expreſſe apponi valent, tomo 3. deciſione 255. nu. 16.

Exceptio cancellationis & luitionis cenſualis ex reſeruatione gratiæ luendi enaſcitur, tomo 3. deciſione 255. nu. 18.

Exceptio [illegible] ex inſtrumẽto, à iudice opponi valet, to. 3. deciſ. 314. nu. [illegible] 5 [illegible].

Exceptio de iure tertij, nec de iure, nec de facto admittitur, tomo 3. deciſione [illegible] numer. 1

Exceptio ſolutionis competens ante ſententiam, poteſt opponi poſt cõcluſum in cauſa antequam ſententia feratur, poſtea autem non, tom. 3. deciſ. 333. nu. 1.

Exceptio notoria opponi non prohibetur, etiamſi collat ſtatutum exceptionem contra inſtrumentum laudum; vel præceptum iudicis, tomo 3. deciſ. 333. nu. 2.

Exceptione prohibita non cenſetur prohibitum officium iudicis, quãuis ſecus ſit prohibita defenſione, tom. 3. deciſ. 333. num. 3.

Exceptio ſi prohibeatur contra inſtrumentum, non eſt prohibita quæ reſultat ex eodem inſtrumento, tom. 3. deciſ. 333. nu. 4.

Exceptio dilatoria ſi de nouo oriatur, poteſt opponi poſt terminum à iudice præfixũ, etiam poſt litis conteſtationem, tomo 3. deciſ. 333. numero 6.

Exceptio nulla neque inſtrumẽtum opponi poſſunt poſt concluſum in cauſa, tom. 3. deciſio. 333. nu. 7.

Exceptiones peremptoriæ quę per teſtes ſunt probandæ ſi compatiantur ſe cum negotio principali, admittuntur vſque ad concluſionem, etiã publi-

Digitized by Google

publicatis atteſtationibus, tomo 3. deciſione. 332. numer. 8.
Exceptio peremptoria omiſſa ante ſententiam non poteſt opponi contra eam, ſecus tamen in inſtrumento guarentigio, tomo 3. deciſione 333. nu. 11.
Exceptio, quæ præſumitur calumnioſe proponi, nō eſt admittenda, tomo 3. deciſ. 333 numer. 12.
Exceptioni præiudiciali cauſæ ſi non reſpondeatur expreſſe in ſententia, erit nulla, aliæ verò non præiudiciales cenſentur denegatæ per ſententiam de procedendo ad vlteriora in cauſa, tom. 3. deciſ. 333. numer. 13.
Exceptio pacti vel liberationis ſi de reali ſolutione non cōſtat, correo nullo modo proficiet, tomo 3. deciſio. 344. num. 2.
Exceptio, dolo petis quod ſtatim reſtiturus es, correo cōtra creditorem qui altero correo ſucceſſit integram ſumam petentem, competit, tomo 3. deciſione 344. numer. 10.
Exceptio recuſationis iudicis ante omnes dilatorias proponenda eſt, ne videatur quis in iudicem conſentire, ac poſtmodum non poſſit ipſum reuocare, tomo 3. deciſione 346. numero 1.
Exceptio, quæ ex actis reſultat, nunquam cenſetur exciſa, tomo 4. deciſio. 434 nu. 22
Exceptio iniquitatis & iniuſtitiæ notoria opponi poteſt omni tempore, tom. 4. deciſ. 434. nu. 96.
Exceptio notoria iniquitatis & iniuſtitiæ opponi poteſt ad impediendam executionem duarum ſententiarum conformium, tomo 4. deciſ. 434. nu. 97.
Exceſſus parui veluti obliuio, omiſſio, ignorantia & alij ſimiles in ſyndicatibus & reſidencijs conſiderandi non ſunt, tomo 3. deciſio. 314. nu. 25.
Excluſio limitata ad filios propter dotem, vltra eaſdem filias, & quoad perſonas non dotatas nil operatur, tomo 3. deciſione 254. numer. 144.
Excluſio quando cenſeatur temporalis, & quando abſoluta, to. 4. deciſione 254. nu. 167. & 169.
Excludendi ius, potentius eſt in cauſa, quam in cauſato, tomo 4. deciſione 362. numero 54.
Excluſus ſemel ſimpliciter, cenſetur ſemper & perpetuo excluſus, tom. 3. deciſ. 254. nu. 169. 170. & 172.
Excluſus ſemel à ſucceſſione ſemper cenſetur excluſus cum ſua linea, tom. 4. in reſpon. ad mot. deciſ. 254. numer. 15.
Excluſo primo magis dilecto propter defectum conditionis, à fortiori excludenter ſequentes, tom. 3. in reſpon. ad mot. deciſioni. 254. numero 74.
Excommunicatus ſtans per annum cum animi pertinacia, an eo elapſo damnetur vt hære-

INDEX.

hæreticus, to. 4. deciſ. 451: nu. 16.

Excuſatur à culpa, qui fecit id, quod ſi facere omiſiſſet, ſibi præiudicaret, to. 4. deciſio. 419. nu. 1.

Executio ob falſum creditum vel ob falſam cauſam nulla ipſo iure reputatur, to. 3. deciſ. 255. nu. 12.

Executio contractus ſi fiat non poterit altera pars pœnitere, neque ex non implemen to contractum reſcindere, to. 3. deciſ. 291. nu. 21.

Executio tractum ſucceſſiuum habet, in tantum quod ſi ho die de cableta alicnius non conſtet, craſtina die ſic, capi mandabitur, & ſi hodie non inueniantur bona, quæ cras appareant, executabuntur, tomo 3. deciſione 314. nume ro 44.

Executio ſententiæ de ordine ſubſtantiali iudicij eſt, to. 3. deciſ. 314. nu. 73.

Executio pœnarum, iuriſdi- ctionis eſt, to. 3. deciſione 319 nu. 15.

Executio in vim comandæ ſi contra aliquem prouidea- tur, & obligatus probet eo dem die, & loco & cum eiſ- dem teſtibus dominum co- mandæ promiſiſſe, quod nõ peteret quantitatem niſi vſ- que in certam diem, quæ adhuc ſperatur, reuocatur & non ex nouiter productis ſed ex eiſdem actitatis reuo catà dicitur, to. 3. deciſ. 314. nu. 94.

Executio iudicati ſuſpendi ſo- let, ſi ex falſis inſtrumentis circumuenta iudicantis re- ligio appareat, tomo 3. dec ſio. 255. nu. 9.

Executor poteſt ſecum duce- re prouiſiones cuiuſcumq; Senatus per ſe inuentaria- tas ad effectum ſe certifican di, ſint tales, nec ne, to. 4. de- ciſ. 417. nu. 42.

Executionem aliquã vbi quis facere habet, ibi dandum in executione conſilium eſt, tomo 4. deciſione 417. nu- mer. 45.

Executio facienda in aliquo lo co ſi perfici non poſſit, domi nus & conſilium loci ſatisfa cere damnum parti tenen- tur, tomo 4. deciſ. 417. nu- mer. 46.

Executio ſemel impedita licèt poſtea adimpleatur, appoſi- tionem pendonum tale im- plementum vitare non po- teſt, tomo 4. deciſione 417. nu. 50.

Executio completa & perfecta dicitur, cum vel executio- ni integrè fuerit mancipata, vel pro tali in renitentiam partis habita, to. 4. deciſ. 417 nu. 51.

Executio pro adimpleta habe- tur, quandò per agentes illius ſtat executionis imple- mentum, non verò per par- tem aduerſam, quæ tali e- xecutioni aſſentitur, to- mo 4. deciſione 417. nume ro 54.

Executio poſt appoſitionem pendonum impleta, illã ad- iuuaſſe, illique obtemperaſ- ſe dominum loci præſumi- tur, tomo 4. deciſione 417. nu. 66.

Executio in quibus bonis fie- ri de-

Digitized by Google

ri debeat, ad hoc vt portarijs dietæ ſoluantur, dubitatur, tomo 4. deciſione 417. nu.90.
Executio tam in bonis vaſſallorum, quam domini fieri debet, vt dietæ Portarijs & Commiſſarijs à Locumtenente miſis perſoluantur, tomo 4. deciſione 417. numero 91.
Executio ſententiæ, quæ nulla eſt, impediri omnino debet, tomo 4. deciſione 434. nu.91.
Exemptio, qua Rex eximit aliquem locum à iuriſdictione alicuius villæ, in aliorum præiudicium operari non debet, tomo 4. deciſione 407. nu.3.
Exemptio, diuiſio eſt tam iuriſdictionis, quam onerum, tomo 4. deciſione 407. numero 13.
Exemplar proceſſus Michaelis Pelegrin, ſuper emparamento, & eius cauſæ motiua à dominis de Regio Conſilio præſtita adducuntur, tomo 3. deciſione 244. numero 1.
Exemplar Emerentianæ Pelegrin in electione inriſfirmæ refertur, to.3. deciſ.244. nu. 21. & 22.
Exemplum inſtrumenti exhibiti per notarium apud acta factum, etiam ſine iudicis mandato valet, tomo 3. deciſione 321. numero 2.
Exempla non ſtringunt regulam, tomo 3. deciſione 248. nu 31. & 37.
Exempla magis quam dicta mouent, to.4. deciſione 417. nu.37.
Exemplar Curiæ Iuſtitiæ Aragonum, quo pronunciatum reperitur incurſum vetari non poſſe, adducitur, tomo 4. deciſione 416. numero 10.
Exemplar villæ de Pina recenſetur, in qua ob læſam Regiam iuriſdictionem pendones & ſigna Regia appoſita fuerunt, to.4. deciſione 417 nu.38.
Exemplar cauſæ Procuratoris Fiſcalis contra dominum de Ayerbe ſuper appoſitione pendonum adducitur, tomo 4. deciſione 417. numer.88.
Exemplar appoſitionis pendonum in loco de Valtorres allegatur, to.4. deciſio.417. nu.104.
Exemplar appoſitionis pendonum in loco de Xauierre, memoratur, to.4 deciſione 417. nu.105.
Exercitium iuriſdictionis ſecularis plures ſancti Patres denegant Eccleſiaſticis, & Eccleſia inhabitu habet iuriſdictionem teporalem, tomo 4. deciſione 425. numer.11.
Exiliatus per decem annos ratione homicidij, à ſolutione caloniæ non liberatur, tomo 4. deciſione 261. numero 7.
Ex identitate rationis non debet induci legum correctio, tomo 3. deciſione 236. numero 31.
Exiſtentia liberorum facit euaneſcere ſubſtitutionem, etiã ſi aliæ

ſi aliæ conditiones verificen
tur, to. 3. deciſione 236. nu.
53. & 55.
Ex non vſu iuribus, & recurſi
bus vtendi præiudicium
cauſatur, & amiſſio iurium,
& immunitatum genera-
tur, to. 3. deciſione 259. nu-
mero 6.
Expenditur doctrina Iacobi
Cancer, lib. 3. variar. c. vlti-
mo, to. 3. deciſione 244. nu-
mero 19.
Expenditur obſeruant. Item
nota quod ſi aliquis, de do-
nation. to. 3. deciſione 236.
nu. 32.
Expenſas non ſoluit liberatus
per viam priuilegiatam, ſi
tamen literas extrahi vult,
iura ſigilli ſoluit, to. 3. deciſ.
337. nu. 25.
Expenſas factas fuiſſe ad one-
randum retrahentes, in du-
bio no præſumitur, to. 4. de-
ciſione 410. nu. 63.
Expenſæ vtiles, præſertim ni-
miæ intra tempus retractus
factæ malo animo factæ cen
ſentur, to. 4. deciſione 410.
nu. 64.
Explicantur Ang. conſ. 391. &
393. Bal. 249. in 4. & 286. in
3. Alex. 55. in 7. Caſtrenſ.
80. in 3. to. 3. deciſ. 241.
nu. 12.
Expreſſum dicitur, quod ver-
bis generalibus exprimitur,
to. 3. deciſ. 245. nu. 5.
Expreſſum dicitur, quod con-
ſtat per coniecturas deſum-
ptas ex verbis, ſaltem latis,
to. 3. deciſ. 254. nu. 35. 36. 44.
& 45.
Expreſſum eſt, quod colligitur
ex expreſſo, to. 3. in reſp. ad
mot. deciſ. 254. nu. 52.
Expreſſio generalis vim habet
ſpecialis, to. 4. deciſ. 367.
nu. 8.
Expreſſe quod ab Eccleſia nō
eſt determinatum, non eſt
de fide, etiam ſi ex duabus
propoſitionibus, vna de fi-
de, altera naturaliter cogni-
ta deducatur, to. 4. deciſ.
439. nu. 12.
Ex præſcriptione faciunt co-
tos vniuerſitates, to. 3. dec.
248, nu. 33.
Expulſo à Iudice a ſua poſſeſ-
ſione non ſuccurritur per
viam interdicti, ſed appella
tionis ad ſuperiorem Iudi-
cis ſpoliantis, to. 3. deciſ. 318.
nu. 4.
Ex relatione ad præcedentia
non debet induci contrarie
tas, to. 3. deciſ. 235. nu. 66.
vſque ad 68.
Extenſio ad alia, quam ſcripta
fieri nequit, vbi chartæ ſtan
dum eſt, to. 3. deciſ. 254.
nu. 7. & 16.
Extenſionem non poſſe fieri
ad alia quam ſcripta vbi char
tæ ſtamus, verum eſt, limita
tur tamen, & declaratur, to.
3. deciſione 254. num. 20.
& 23.
Extenſio poteſt fieri ad ea, quæ
ſub lata verbi ſignificatione
comprehenduntur, etiam ſi
chartæ ſtandum ſit, to. 3. de-
ciſ. 254. numero 23. 25. 26.
42. & 43.
Extenſione prohibita (pro ve
incorrectorijs) permiſſa eſt,
quæ fit ex ſtricta ſignificatio
ne ad largam, to. 3. dec. 258.
nu. 5.
Extenſio caſus expreſſi ad ta-

f   citum

citum non datur, niſi ex diſpoſitione voluntatis teſtatoris colligatur, tom. 3. deciſ. 312. nu. 8.

Extractio cenſualium reſpectu illius, qui non fuit citatus, nulla eſt, ſecus quoad illos, qui citati fuerunt, to. 3. deciſ. 257. nu. 9.

Extractio cuiuſlibet rei à Regno per dominum Regem prohiberi non poteſt, hæc tamen regula per aliquas obſeruantias limitata fuit, to. 4. deciſ. 337. nu. 2.

Extractio cuilibet permittitur, ſi prohibitio in contrarium deficiat, to. 3. deciſ. 331. numero 21.

Extractio prohibetur à domino Rege, ſed ab ipſo licencia non datur, Dipputati vero dummodo licentiæ ſint generales, vtrunque facere poſſunt, to. 3. deciſio. 337. nu. 22.

Extraneus promittés, & donans mulieri in pactis dotalibus aliquam quantitatem, ſi bonorum mulieris donans adminiſtrator ſit, potius de bonis mulieris, quam de proprijs promittere præſumitur, to. 3. deciſ. 327. nu. 6.

Extraneus promittens mulieri in pactis dotalibus aliquã quantitatem, ſi bonorum mulieris adminiſtrator ſit, potius de bonis mulieris, quam de proprijs promittere præſumitur, ſi promittens tempore promiſſionis adminiſtrator iam erat, & nulla alia cauſa ad donandum interueniat, to. 3. deciſ. 327. nu. 7.

E

Factum prædecceſſoris nocere ſucceſſori in vniuerſali, & ſingulari licet commune dictum ſit, tamen in noſtro Regno aliquando ſibi locum non vendicat, to. 3. deciſ. 259. nu. 20.

Factum non dicitur, quod non durat, to. 3. deciſ. 293. nu. 6.

Factum cuiuſdam accuſationis contra me intẽtatæ, dum eram in Curia Iuſtitiæ Aragonum, eiuſque deſicta (ſi talia dici poſſunt) proponuntur, to. 3. deciſ. 314. nu. 34.

Faciens enantamenta coram Iudice, cum ſciat cauſam recuſationis ſubeſſe, non poterit poſtea Iudicem vt ſuſpectum recuſare, to. 3. deciſ. 346. nu. 2. & 3.

Factum proprium à nullo alio melius aſſeuerari poteſt, quam ab ipſo faciente, to. 4. deciſ. 362. nu. 68.

Facta, facilius quam facienda, tenent & ſuſtinentur, tomo 4. deciſione 417. numero 55.

Faciens, quod temere conſuetum eſt fieri, non punitur in foro iudiciali, to. 4. deciſ. 429. nu. 10.

Faciens carcerem priuatum, licèt iuriſdictionem exercere videatur, excuſatur propter conſuetudinem, tomo 4. deciſione 429. numero 13.

Factum, ſeu dictum, hæreticum quem non facit, ſed intentio, to. 4. deciſione 440. nu. 6.

Factum exterius ſolum ſine pra-

praua intentione nō eſt hæreſis, ſi factum ex voluntate, & inclinatione hominis ſit commiſſum, to. 4. deciſ. 440. nu. 10.
Facta hæreticalia magis influūt & declarant intentionem, quam verba, to. 4. deciſ. 444. nu. 2.
Facultas eligendi vnum ex certis, libertatem tribuit, to. 3. deciſ. 236. nu. 71.
Facultas faciendi non præſcribitur, to. 3. deciſione 248. nu. 54.
Facultate eligendi vnum in maioratibus data, poterit eligens plures eligere, to. 4. deciſ. 436. nu. 17.
Facultas vtendi aqua in vtilitatem ſuam, authoritate legis cuilibet conceditur, to. 4. deciſ. 518. nu. 30.
Facultas ad fraudem committendam nunquam cenſetur conceſſa, to. 4. deciſ. 409. nu. 13.
Facultatem authorādi habens, non poteſt in ſui commodum authoritatem præſtare, to. 4. deciſione 409. numero 12.
Facultas declarandi non extenditur ad caſus in ſpecie prouiſos, to. 4. deciſ. 409. numero 10.
Facultatem declarandi habēs, poteſt declarare in dubio, non verò in caſu claro, to. 4. deciſ. 409. nu. 8.
Facultatem declarandi habēs, poteſt declarare quæſtiones incidentes facti dubij, non quæſtiones iuris, quæ pertinent ad Iudices, to. 4. deciſione 409. nu. 9.
Facultatem diſponendi de re tribuens alicui, in cōſequentiam eum dominum eſſe dicit, to. 4. deciſione 404. nu. 94.
Fœmina non plus cenſetur diligere maſculos ex maſculis, quam maſculos ex fœminis, to. 3. deciſ. 254. numero 74.
Fœminæ regulariter in feudis non ſuccedunt, nec earum deſcendentes, to. 3. deciſ. 254. nnmero 81. 224. & 274.
Fœminæ ex maſculis admittuntur, quando maſculi excluduntur, quia maſculi, & vocantur fœminæ, to. 3. deciſ. 254. nu. 121.
Fœminæ ſemel excluſæ per maſculum, perpetuo excluſe durant, ac earum filij maſculi, etiam ſi obiectum excluſiuum remoueatur, tomo 3. deciſione 254. numero 170.
Fœminæ in ſucceſſione feudi non patet locus, donec maſculus ſupereſt ex eo, qui primus de feudo fuit inueſtitus, tomo. 3. deciſione 254. numero 188. & 189.
Fœmina ſemel excluſa per maſculum, qui etiam ſi in continenti decedat, durat perpetuo excluſa, vt ad feudum, & emphyteoſim amplius non admittatur, tomo 3. deciſione 364. numero 235. 236. & 274.
Fœminæ, quæ præferuntur aliquando agnatis, agnationis contemplationem excludunt, to. 3. in reſponſ.

ad mot.deciſ. 254.nu.27.

Fœminæ, quæ nunquam fuerunt excluſæ, admittuntur etiam in feudis, maſculis deficientibus,to.3. deciſ. 254. nu. 274.

Fœminæ qoando non ſunt excluſæ, ſed dumtaxat ſuſpenſæ extantibus maſculis,tunc maſculi ex eis deſcendentes tenent locum maſculorum, tam contra fœminas, quam contra maſculos agnatos, vbi agnatio non eſt contemplata, tomo 3. deciſione 254. num. 280. 281. & 282.

Fæminæ, quæ præferuntur aliquibus agnatis, agnationis contemplationē excludunt, etiam quando vocătur poſt fæminas agnati,cognati, vel extranei, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 264. nu. 28. 29. & 44.

Fæminarum excluſio propter maſculos non inducit excluſionem filiorum ex fæminis, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254.nu. 46.

Fæminarum excluſio ratione ſexus includit maſculos ex eis, in quibus deficit ratio excluſionis,to.3. in reſponſ. ad motiua deciſionis 254. nu. 47.

Fæminarum ad poſitionem omnes maſculi excluduntur, & è contra, tom. 3. in reſp. ad motiuum deciſionis 254. nu. 84.

Fæmina ſemel excluſa, ſemper cenſetur excluſa cum filijs ſuis, tomo 3. in reſp. ad mot. dec. 254 nu. 89.

Fæminis perpetuo excluſis, excluſi cenſentur eorum filij, to.3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 113.

Fæminarum vocatio ſemper eſt in alio fideicommiſſo diuerſo, to. 3. in reſp. ad mot. dec. 254. nu. 117.

Fæminam vocari poſt omnes maſculos, vel deficientibus maſculis, idem ſignificat, to. 3. in reſp. ad mot. dec. 254. nu. 118.

Fæminæ ſemel extantibus maſculis excluſæ, poſtea licet maſculi decedant, nullatenus admittuntur, t. 3. deciſ. 308. nu. 1.

Fæminæ ſemel extantibus maſculis ſuſpenſæ, maſculis deficientibus ſine dubio admittuntur, to. 3. deciſione 308. nu. 2.

Fæminę perpetuo excluſæ non cenſentur, etiam ſi familiæ, nominis vel domus mentio fiat, dum tamen agnatio non ſit contemplata, tomo 3. deciſione 308. numero 3.

Fœmina ſemel excluſa, etiam cauſa poſtea excluſionis ceſſante, amplius non admittitur, to. 3. deciſione 308. nu. 4.

Fœminæ vna cum maſculis vocatæ, data tamen ipſis maſculis prælatione, ſi maſculi deficiant, filij fœminarum excluſarum contra fœminas, quæ iam fuerant excluſæ, admittuntur, to.3.deciſ.308.nu.7.

Fœminæ tunc excluſæ dicuntur, quando caſu earum vocationis veniente ob maſculorum exiſtentiam non admit-

mittuntur, to. 3. deciſ. 308. numero 10.
... in iæ ſi poſt omnes maſculos; vel poſt lineam maſculinam vocentur, durantibus maſculis excluduntur, eis veró deficientibus admittuntur, to. 3. deciſione 308. nu. 13.
Fœminæ, in ſucceſſione in qua ipſæ ob maſculos reijciuntur, ſi ſemel ab ipſis excluſæ fuerint, amplius ad illam, licèt maſculi deficiant, non redeunt, to. 3. deciſione 309. nu. 6.
Fœminæ, appellatione deſcendentium non continentur, ſi agnationis habeatur conſideratio, to. 3. deciſ. 310. nu. 8.
Fœminæ non ſunt perpetuo excluſæ, ſi in aliquo ſingulari caſu vocentur, licet in alio excludantur, to. 3. dec. 310. nu. 6.
Fœmina ſuccedit in Regno Aragonum, maſculo deficiente, to. 4. deciſ. 392. numero 7.
Fœminæ ſi deficientibus maſculis ſint ſubſtitutæ, adueniente caſu ſubſtitutionis, priores fœminæ veniunt per fideicommiſſariam, ſequentes autem per vulgarem, & adita hæreditate per priorem fœminam èxtere ræ excluduntur per vulgarem, quia ſolum debent admitti qui reperiuntur tempore cedentis fideicommiſſi, & qui poſtea naſcuntur, licet eſſent in eo gradu, excluduntur, niſi eſſet aliquod adiunctum denotans tractum ſucceſſiuum, vel coniectura ſuadens, voluiſſe teſtatorem inducere fideicommiſſum, quia tunc ſecus, to. 4. deciſione 495. nu. 10.
Fœminis datur locus, maſculis omnibus deficientibus, to. 4. deciſ. 412. nu. 47.
Fœmina cum ob ſolam maſculinitatem excluditur, maſculi cognati admittuntur, to. 4. deciſ. 412. nu. 50. & 51.
Falſum dicitur illud, quod veritatis primordio non iuuatur, to. 3. deciſ. 255. nu. 11.
Falſum ſi quid reperiatur in aliquo; totũ redditur falſum, to. 3. deciſ. 306. nu. 2.
Falſitas Cabletarum apocam denegãtium detegitur, apoca inſtrumentali in proceſſu reperta, to. 3. de. 314. n. 43.
Falſus Procurator, qui aliquid nulliter geſſit, & principali poſtea ſucceſſit, non poteſt tali facto ad vtilitatem ſui contrauenire, to. 3. dec. 347. nu. 7.
Falſitatis ſpecies proponens, ſi aduceratur inſtrumentum, amittit cauſam, t. 3. dec. 359. nu. 12.
Falſitas notarij præiudicio veritati eſſe non poteſt, to. 4. deciſ. 419. nu. 16.
Fama ſola, quod reus commiſit delictum non eſt ſufficiens ad torturam, to. 4. deciſione 476. nu. 1.
Fama, iudicium fallax, & remotum eſt, nec ſemiplene probat, to. 4. deciſ. 476. nu. 16.
Fama ſi vehemens ſit, & ab honeſtis viris oriatur, ad torturam ſufficit, to. 4. deciſione 476. nu. 3.

INDEX.

Fama delicti ſemiplene probat de iure canonico, to. 4. deciſione 476. nu. 4.

Fama, ſi aliud etiam indicium datur, ſine dubio probat, to. 4. deciſ. 476. nu. 5.

Fama bene probata cum ſuis qualitatibus, ſemiplene probat in ciuilibus, to. 4. deciſ. 476. nu. 6.

Fama iuncta cum alia ſemiplena probatione, plenè probat ad definitiuam, to. 4. deciſione 476. nu. 7.

Fama ſola non ſufficit ſecundum aliquos ad torturam niſi aliud etiam indicium adſit, to. 4. dec. 476. nu. 8.

Fama delicti contra aliquem purgatur, ſi reum bonæ vocis, & famæ eſſe probatur, niſi aliud indicium cum fama concurrat, to. 4. deciſion. 476. nu. 10.

Fama ſola delicti ſine indicijs, ad torturam ſufficeret, tomo 4. deciſione 476. nu. 11 & 12.

Familia nomen ex ſe non ſignificat actum ſucceſſiuum, niſi adſit aliquod adiunctum, quod denotet ſucceſſionem, & tractum temporis, to. 4. dec. 365. nu. 9.

Familia quando ſimpliciter ſine copula vocatur, tunc cenſetur contemplata agnatio & inductum fideicommiſſum, & eo modo quo prior in gradu admittitur ex ſubſtitutione vel vocatione, ita etiam admittuntur alij, to. 4. dec. 365. n. 3.

Familiæ vel alteri corpori collectiuo teſtator aliquid relinquendo, videtur velle quod res maneat in familias, videtur grauatum grauare de reſtituendo; & ſic vocata familia reſultat fideicommiſſum inter omnes de familia graduale, ſucceſſiuum & perpetuum, to. 4. deciſio. 365. nu. 5.

Familiæ vel alicui nomini collectiuo ſi ſolum relinquitur ſine aliquo adiuncto, quod denotet tractum futuri temporis, veluti quia volo bona in familia remanere, non exire, non alienari, tunc ſecundum Cumanum non eſt fideicommiſſum inter eos, ſed ſolum primi veniunt per fideicommiſſum, ſequentes vero per vulgarem, & per eam vocantur proximiores, & eis admiſſis vlteriores excluduntur per vulgarem, to. 4. deciſione 365. numero 8.

Fauorabilis eſt diſpoſitio, quoties nos ad ius commune reducit, to. 4. deciſione 404. nu. 78.

Fauor filiorum impedit ſubſtitutionem locum habere, to. 3. deciſione 236. numero 41. & 43.

Fauore filiorum omiſſa charta dicimus idem, quod de iure, t. 3. dec. 236. n. 51.

Fauore filiorum, a charta recedimus, to. 3. deciſione 236. nu. 68.

Fauore filiorum non ſolum a charta recedimus, ſed & in alijs caſibus, t. 3. d. 236. n. 54. 56

Fauoris & odij diſtinctio nō attenditur, vbi adeſt propria verborum ſignificatio, to. 3. dec. 154. nu. 215. & 288.

Fauor

INDEX.

Fauor matrimonij in Aragonia non facit irreuocabile id,quod ex ſui natura reuocabile eſt, to. 3. deciſ. 360. nu. 19.
Fautores hæreticorum, in quo à defēſoribus hæreticorum differant, traditur, to. 4. deciſ. 474. nu. 4.
Fautor hæretici ille eſt, qui verbo illi fauet, aut facere contra hæreticum id, quod de iure tenebatur, omitit, to. 4. deciſ. 474. nu. 7.
Fautor hæretici dicitur, qui perſonam illius excuſat, talem non eſſe aſſeuerans, to. 4. deciſ. 474. nu. 9.
Felini dictum in cap. cum omnes. nu. 5. de conſtitut. expenditur, to. 4. deciſ. 430. numero 34.
Feudum regale obtentum pro ſe, & maſculis filijs ſi a fœmina originem habeat, tranſire etiam poteſt ad maſculos ex fœminis, to. 3. deciſione 254. nu. 127.
Feudum ſi ſit conceſſum fœminæ, & ſuis deſcendentibus maſculis, veniunt maſculi ex fœminis, to. 3. deciſ. 254. nu. 86. 225. & 226.
Feudo ſemel conſolidato in maſculos primi inueſtiti, maſculi ex fœminis non obtinent locum maſculorum, & ideò in ipſo feudo non ſuccedunt, neque fœminas ex maſculis excludunt, to. 3. deciſ. 254. nu. 192. & 259. limita tamē, & declara pro vt nu. 194. 226. 268. 274. & 278.
Feudum ſemel deuolutum ad fœminam, efficitur fœmineum, ac in eo maſculi ex fœminis admittuntur, to. 3. deciſ. 254. num. 226. 268. & 269.
Feudum à maſculo & fœmina in fauorem maſculi, & fœminæ conceſſum, fœmineum dicitur, tom. 3. deciſ. 254. nu. 271.
Feudum hæreditarium primo genito inobedienti, non in ſolidum, ſed pro parte tantum iuris præcipui tribuitur, to. 3. deciſ. 273. nu. 18.
Feudum, quod inueſtituræ lege primogenito defertur, ſi ipſum primogenitus renunciet, rem formalem ex contractu inueſtituræ ſibi competentem renunciare dicitur, to. 3. deciſ. 275. nu. 10.
Feudum ſi radicatum in fœminis fuerit, & ſic fœmineum factum ob maſculorum ex maſculis carentiam, tunc ſine dubio ad illud maſculi ex fœminis admittuntur, to. 3. deciſ. 309. nu. 5.
Feudum ſi ab initio omnino maſulinum fuerit, ad illud agnati tantummodo admittuntur, to. 3. deciſ. 309. numero 8.
Feudum ſi in fœminas deuolutum fuerit, tunc maſculi ex fœminis præferuntur fœminis, & locū maſculorum tales maſculi occupant, to. 3. deciſ. 309. num. 10.
Feudum eadēs in commiſſum reuertitur ipſo iure ſine re traditione poſſeſſionis, to. 3. deciſ. 244. nu. 103. & 104. & to. 4. deciſ. 362. nu. 11.
Feudi qualitates alterari non poſſunt per ſubinfeudatio-

nem,to.4.deciſione 362. nu mero 10.
Feuda regalia licet de ſui natura non diuidantur, quoad iuriſdictionem, & dignitatem,commoditas tamen, & exercitium diuiditur inter deſcendentes, tom.4.deciſ. 362,nu. 18.
Feudi dominus ſi in exercendo iuſtitiam inter vaſſallos negligens ſit, ordinarius loci talem defectum ſupplere poteſt, to. 4. deciſione 417. nu.25.
Feudatarius,emphyteota temporalis, hæres grauatus & omnes cum legitimo titulo poſſidentes, expenſas vtiles in re reſtitutioni ſubiecta facta recuperant, t.4.dec.410, nu.20.
Fictio legis inductiua tantum in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero operatur, tomo 4. deciſ. 432. numero 24.
Fictio legis vt odioſa & iuris regulis contraria, ad alios caſus, quam a lege expreſſos extendi non debet, tom. 4. deciſ.432.num.25.
Fidancia iuris an habeat locum in debito manifeſto,pendente aduератione, tom.3.dec. 354.nu.16.
Fidanciæ de iudicio ſiſti & indicato ſoluendo, illi inſtantiæ & iudicio vbi fiunt, & non alijs deſeruiunt, to. 3. deciſ. 314 nu.96.
Fideicommiſſum caducum factum non liberat hæredem, quin vltimo reſtituat, to. 3. dec. 242. nu.22.
Fideicommiſſum intranſmiſſibile, ex coniecturata mente teſtatori poteſt effici tranſmiſſibile, tomo 3. dec. 242. nu. 25.
Fideicommiſſaria ſubſtitutio cum ſit voluntaria, hæc conditio, ſi liberi moriantur, ad caſum non natiuitatis in ea non trahitur,to. 3. dec. 243. numero 9.
Fideicōmiſſum pœnale, quod ex contrauentione reſultat, poteſt eſſe tacitum vel expreſſum, to.2.deciſ.244. numero 55.
Fideicommiſſaria nunquam extenditur de perſona ad perſonam, nec de tempore ad tempus, to.3.deciſ. 247.numero 7.
Fideicommiſſum non inducitur per verba enunciatiua, illatiua, præſuppoſitiua,to.3 dec.247.nu.15.
Fideicommiſſum vel feudum relictum pro ſe & hæredibus maſculis & fœminis quā uis ad fœminam peruenerit, tamen debet poſtea reddire ad maſculum ex ea progenitum, to.3.dec.254. numero 189. & 190.
Fideicommiſſa pendent ex nuda voluntate teſtantium, to. 3.dec.254.n.197.
Fideicommiſſorum natura fauorabilis eſt, quando ſolum agitur de ordine ſuccedendi, to. 3. deciſione 254. nu. 221. 287.& 299.
Fideicommiſſum conditionale quod reſultat ex prohibitione alienationis, non extenditur vltra perſonas prohibitas contemplatas, in quas poterat prohibitus diſponere

re

re iuxta ordinem præſcriptum, to. 3. in reſp. ad mot, dec.254.n.34.
Fideicommiſſum purificatum, ſemper eſt conditionale, to. 3. in reſp. ad mot. dec.254. numero 100.
Fideicommiſſum contrauentionale eſt vocatio ſub conditione, to. 3. in reſp. ad mot, deciſ.254.num.119.
Fideicommiſſum omnino excludens fæminas, cenſetur agnationis, ſecus ſi eas admiſerit, to. 3. in reſp. ad mot. dec. 254.nu.121.
Fideicommiſſum rerum iuriſdictionem habēti,cum non cenſetur agnationis, ſed maſculinitatis, to.3. in reſp. ad mot. deciſionis 254. numero 124.
Fideicommiſſum remanet penes hęredem grauatum cum ſuo onere, caducato ſequenti gradu, ſi verificetur conditio ſequēti graui adiectas, non alias, to.3. deciſio.262. nu.10.
Fideicommiſſum abſolutum non inducitur ex prohibitione alienationis veſtita, etiam ſubiecta ratione & cauſa, quia vult &c. to,3. deciſ, 232. nu. 5.
Fideicommiſſi varoniæ de San guerren intelligentia, to.3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 66.
Fideicommiſſum remanet penes hæredem grauatū cum ſuo onere, caducato ſequenti gradu, ſi ſecundo gradui conditio adiecta verificetur, non alias, ſecus tamen in vulgari, ratioque traditur, to.3.deciſ. 262.numero 11.
Fideicommiſſum vocans maſculos, ita vt eis extantibus fœminæ non ſuccedant,maſculis deficientibus ad illud ſine dubio fœminę admittuntur, .tom.3.deciſ. 308.numero 6.
Fideicommiſſa in contractibus fieri non poſſunt, to. 3. dec. 330. nu.1.
Fideicommiſſaria ſubſtitutio & fideicommiſſum, nec de perſona ad perſonam,nec de caſu ad caſum extenſionem habent, niſi de voluntate teſtatoris, to. 3. deciſio. 312. nu.1.& 2.
Fideicommiſſum de reſtituendo de vno in alium non datur inter vocatos nomine collectiuo, non dato aliquo adiuncto habente tractum, to.4.deciſ.262. nu.87.
Fideicommiſſum graduale, & perpetuum inducitur inter omnes de familia, quando fideicommiſſum debito modo formatum comprehendit ſucceſſiue omnes de familia,to.4.deciſ. 362. nu.88.
Fideicommiſſum familiæ, liberis, & proximioribus relictū tantum intelligitur per vulgarem, quoad plures inter ſe vocatos,to.4. deciſ. 362, nu.69,
Fideicommiſſaria ſubſtitutio nullo modo trahitur ad caſum non natiuitatis, to.3. deciſ.3367.n.7.
Fideicommiſſum purum, & ſimplex, vocans propinquiores, non ſolum qui tempore mortis, ſed qui tempore teſtamen

ſtamenti proximiores ſunt, in illo comprehenduntur, to.4.deciſ. 368. nu.1.
Fideicommiſſum relictum familiæ, gradoale, ſucceſſiuū, & perpetuum cenſendum, to.4. deciſ.368. nu.8.
Fideicommiſſum conditionale propinquiores vocans, non ſolum eos, qui tempore teſtamenti, & mortis ſunt, ſed etiam eos, qui tempore purificationis conditionis aſſiſtunt, comprehendit, dummodo tempore, quo ſucceſſio defertur, viuant, to. 4.deciſ. 368. nu.9.
Fideicommiſſum renunciatum non cenſetur per ſimplicem diuiſionem, to. 4. deciſ.404. nu. 87.
Fideicommiſſum virtute iuramenti remiſſum cenſetur, to.4. deciſ. 494.nu.82.
Fideicommiſſum petere poterunt illi de familia, ſi teſtator mandauerit ne fundus exeat de familia, & grauatus eligat vnum extra familiam, & eum grauet extraneo reſtituere, petent enim poſt mortem electi, to. 4.deciſ. 437. nu.6.
Fides non eſt adhibenda teſtibus circa probationem muruí deponentibus, ſi inter ſe contrarientur, to. 3. deciſ. 302.nu.4.
Fides teſtibus propter mutationem vultus negari poteſt, to.3. deciſ. 414. nu.81.
Fidei aduerſatur, quod eſt contra ſacram ſcripturam, concilia generalia, decreta Pontificum, & traditiones Apoſtolicas, to.4. dec.439. nu.1.
Fideles omnes, quod tenens non amplectens, imo contrarium aſſerens, male de fide ſentire, leui præſumptione præſumitur, to. 4. deciſ.439. nu. 14.
Fideiuſſio mutua inter duos reos debendi ex cauſa onerosa fingitur, & ideò creditore vni ſuccedente, ab altero partem tantum petere poterit, to. 3. deciſione 343. nu. 8.
Fideiuſſor ad tempus obligatus, prorogato tempore à creditore, liberatur ab obligatione, to.3. deciſione 298. nu. 1.
Fideiuſſor purè obligatus, data poſtea dilatione, non liberatur ab obligatione, to.3. deciſione 298. nu. 2.
Filij poſiti in conditione non cenſentur vocati in terminis ſimplicibus, to. 4. deciſ. 362.nu. 29.
Filij poſiti in conditione cenſentur ſcripti vocati ex vi verborum, ſecundum aliquorum ſententiam, to. 4. deciſ. 362.nu.47.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati data aliqua coniectura, maximè in deſcendentibus, to. 4. dec.362. nu. 40.
Filij poſiti in conditione, quos teſtator hæredes nominat, cenſentur diſpoſitiue vocati, to.4. deciſ. 362. nu.49.
Filij ponuntur in conditione in ſui fauorem, & ipſorum gratia, & non fauore grauati, vbi duplex eſt conditio, to.4.deciſ. 362. nu. 46.
Filij poſiti in conditione debēt habe

habere prælationem ex teſtamento, vel ab inteſtato, tomo 4. deciſione 362. numero 46.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati, quando poſiti ſunt in conditione cum aliqua differentia & reſtrictione, tomo 4. deciſio. 362. numero 46.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati propter vocationem extranei factam in defectu filiorum, to.4.deciſ. 362.nu.46.
Filia immediate genita a maſculo, dicitur eſſe de recta linea maſculina, tom.4.deciſ. 362.nu.54.
Filiorum appellatione veniunt nepotes, etiam ſi dicatur, de filijs ex ſuo corpore natis, tomo 4. deciſione 362. numero 64.
Filia immediate genita a maſculo, dicitur agnata, to.4.d. 462.nu.54.
Filia eſt finis agnationis, & principium cognationis, to 4.dec. 362. nu. 54.
Filia immediate genita a maſculo an admittatur ad fidei commiſſum agnatis relictũ, tomo 4. deciſione 362. numero 54.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati propter vocationem eorum, qui minus dilecti ſunt, to. 4. deciſ.362. nu. 46.
Filij poſiti in conditione cenſentur vocati, quando propter eorum fauorem aliquis excluditur, to.4. deciſ. 362. num. 47.
Filij poſiti in conditione, quorum aliqui ſunt expreſſe vocati, alij non cenſentur æqualiter vocati propter æqualem determinationem, tomo 4. deciſione 362. numero 49.
Filiorum appellatione veniunt omnes deſcendentes, quando diſpoſitio non loquitur de certo & determinato filio, to. 4. deciſ. 362. numero 63.
Filiorum mentio in vna parte fœminas complectitur, etſi in alia maſculorum qualitas apponatur, to. 4. deciſ.412. nu. 22.
Filiorum vocatio ſi eſt, & in defectum illorum alij vocantur, ſubſtitutio in eorũdem met vocatorum defectum intelligitur, to.4. deciſ. 412. nu.28.
Filius de foro non poteſt eſſe iudex in cauſa, in qua pater eſt aduocatus, to.4.dec.414 nu. 10.
Filij poſiti in conditione non cenſentur vocati quoad verba, ſed eorum vocatio per coniecturas deducenda eſt, tomo 3. deciſione 231. numero 12.
Filij poſiti in conditione & ſimpliciter grauati ſi prius fuerint vocati in caſu contrauentionis, non cenſentur vocati niſi in illo caſu, to.3. dec.231.nu.12.
Filij vocati in caſu contrauentionis licet deinde ponantur ſimpliciter in conditione, & grauentur, non cenſentur vocati, nec grauati, niſi caſu contrauentionis aduenientε, tomo 3.dec.232. nu. 13.

Filius

INDEX.

Filius prius admittitur quam nepos, attento ordine affectionis & charitatis, tomo 3. deciſione 235. numero 6.

Filij & nepotes alternatiue vocati, ſucceſſiue debent venire, tomo 3. deciſione 235. nu. 50.

Filiorum fauore in regno a charta receditur, to. 3. dec. 236. nu. 21. & 23.

Filiorum fauore in ſubſtitutionibus intelligitur clauſula, ſi ſine liberis, to. 3. dec. 236. nu. 26.

Filiorum fauore in terminis iuris in ſubſtitutionibus intelligitur clauſula, ſi ſine liberis. to. 3. deciſione 236. nu. 27. & 28.

Filij poſiti in conditione non cenſentur vocati, to. 3. dec. 242. nu. 3.

Filij expreſſe vocati & poſiti in conditione ſi grauentur, vocati cenſentur, t. 3. dec. 247. nu. 16.

Filius committens cauſam ingratitudinis poteſt exhæredari, to. deciſione 251. numero 11.

Filij in conditione poſiti non cenſentur vocati in Aragonia, to. 3. 3. deciſio. 254. nu. 9. & 21.

Filij volentes ſuccedere ex ſua perſona, non inhabilitantur ex inhabilitate matris, to. 3. decif. 254. nu. 136. & 246.

Filij, quando dicantur venire ex perſona propria, to. 3. deciſ. 254. nu. 134. 137. 239. & 140.

Filijs maſculis hæredibus inſtitutis, & filiabus vt dotatis excluſis, non cenſentur excluſæ neptes filiarum grauati, niſi talis excluſio fuerit facta ob conſeruandam agnationem, to. 3. deciſ. 254. nu. 143.

Filia excluſa, non ex eo neptis ex filia cenſetur excluſa, tomo 3. deciſione 254. numero 4.

Filiæ D. Petri Lopez de Mendoza primi grauati non fuerunt excluſæ generaliter, nec ob conſeruandam agnationem, ſed quia dotatæ, caſu quo excluſas eſſe pro parte noſtri D. Petri de Seſſe admitteretur, to. 3. dec. 254. nu. 143.

Filij maſculi D. Petri Lopez de Mendoça primi grauati & eorum deſcendentes maſculi primogeniti expreſſe vocati fuerunt in pactis dotalibus Comitum de Tendilla, ſaltem in vim fideicommiſſi contrauentionalis, to. 3. dec. 254. nu. 145.

Filiorum appellatione, filiæ proprie non continentur, to. 3. dec. 254. nu. 182.

Filius ſuccedens matrem repreſentando, matre excluſa excluditur, ſecus ſi ex perſona propria ſuccedit, tom. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 50.

Filij poſiti in conditione cenſentur vocati, ſi concurrit aliqua coniectura, ex communi, to. 3. deciſione 264. nu. 1.

Filij poſiti in conditione vocati cenſentur, quādo detegitur eſſe poſitos in cōditione ipſorum contemplatione, & non con

INDEX.

contemplatione grauati, to. 3.dec.264.nu 9.

Filij cenſentur vocati, quando hij ponuntur in conditione, to. 3. deciſione 264. numero 104.

Filij poſiti in conditione affirmatiue, vel negatiue ab homine, vel ſtatuto, quando cenſeantur vocati, to.3. dec. 264. nu. 11. 13. & 14.

Filij poſiti in conditione per antecedens neceſſarium cenſentur vocati, quando ſunt grauati aliquid preſtare, to. 3.dec.264.nu.15.

Filij poſiti in conditione, diſpoſitione vocati videntur, quando teſtator dixit, quod vltimus decedens ſine filijs poſſit libere diſponere, to. 3. d. 264 nu. 16.

Filij poſiti in conditione ſub qualitate maſculinitatis non cenſentur vocati ex communi, contra Guido, to. 3. dec. 264.nu.20.

Filij, quibus à maioratus inſtitutore legitima nō debetur, quid circa ipſos ſtatuendū ſit, traditur, to.3. deciſ. 268. nu. 9.

Filius non debet ali de bonis, quæ patri per delictum ablata ſunt dummodo hæc bona filio adiudicentur, to.3. dec. 269. nu.7.

Filia excluſa cenſetur propter legitimam, cum ſtatutum ad eſt, quo legitima reſeruatur, licet aliud ſtatutum adſit, quo fœmina abſolute excluditur, to.3. deciſio. 270. nu. 8.

Filia non à patre dotata, ſed ab alio, de quo lex non conficiebat, etiam ſi iuſſa fuerit vt dote ſibi data contenta ſit, nilhominus tamen ſupplementum legitimæ petere poteſt, to. 3. deciſio. 270. nu. 11.

Filius a patre ex hæredatus poterit agere contra matrem, licet nullum habeat ad paterna bona regreſſum, to.8. dec.272. nu.9.

Filius ſine vlla cauſa vel ſolemnitate ſi maior ætate ſit, quam ſpontaneo ipſius conſenſu a ſucceſſione, & quod magis eſt legitima iure naturæ debita priuari valet, to.3. dec.273.nu.28.

Filius primogenitus nullam prærogatiuam poteſt vendicare in bonis, quæ permutatione patris, alterius naturæ facta fuerunt, to.3.dec.274. nu. 9.

Filius ſecundo genitus præfertur, quando filius primogenitus cum inueſtiri conſentit, tomo 3. deciſione 275. nu. 8.

Filius naturalis ſecundum communem vſum loquendi ille dicitur, qui ex ſoluto & ſoluta naſcitur, to.3. dec.278. nu. 2.

Filius naturalis propriè dicitur ille, qui ex concubina domi retenta naſcitur, cum qua habilitas non deficiebat, to. 3.dec.148.n.3.

Filius ſi probat talem ſe a patre nominatum eſſe, ex vi nominationis, in poſſeſſione filiationis erit conſtituendus, to. 3.dec.278.n.5.

Filio ſufficit probare, ſe vt talem tractatum eſſe a patre, cum

cum ſummariſſime & ſine ſtrepitu agitur, to. 3. deciſ. 278. nu. 7.
Filiatio probata manet, ſi pater fateatur eam in iudicio præſente filio, dummodo confeſſio illa principaliter propter filiationem fiat, to. 3. dec. 278 nu. 10.
Filios ex concubina domi retenta habitos alimenta conſequi certiſſimum eſt, to. 3. dec. 278. nu. 12.
Filij ex ſoluta & ſoluto nati ſi inter coeuntes tempore conceptionis vel natiuitatis matrimonium contrahi poterat, alimenta deducunt, to. 3. deciſione 278. nu. 13.
Filij nati ex eo, qui ſine conſenſu patris contraxit, legitimi ſunt, foro 1. de raptu mulier non obſtante, to. 3. dec. 280. nu. 12.
Filios legitimus & naturalis ſpurij, eius contemplatione nullo caſu poteſt inſtitui ab auo, to. 3. deciſ. 281. nu. 3.
Filius Clerici ſicut non ſuccedit matri, ita è contra, mater ipſiuſque deſcendentes non ſuccedunt filio, to. 4. deciſ. 281. nu. 11.
Filij naturales cũ ſua matre in duabus vncijs admittũtur, ſi pater legitimus & ab inteſta to decedat, tom. 3. dec. 282. nu. 5.
Filij naturales quomodo matri ſuccedant, traditur, tom. 3. dec. 282. nu. 6.
Filius naturalis duas vncias habet, ſi ex concubina fuerit, non autem ſi ex meretrice, iure tamen Pontificio hæc differentia ſublata eſt, to. 3. dec. 282. nu. 7.
Filij naturales a parentibus, ſi ipſi eis aliquid non relinquant, petere valent, ſecus tamen ſi naturales legitimati fuerint, t. 3. dec. 283. n. 8.
Filio nato ex damnato coitu pater nil relinquere poteſt in teſtamento, licet in vita ei aliquid dare poſſit, to. 3. dec. 284. nu. 1.
Filio legitimo relictum ratione alimentorum cum proprietate cenſetur ei relictum, & ad hæredes ſuos tranſmittit, to. 3. dec. 284. nu. 4.
Filius potius præſumitur naturalis, quam ex damnato coitu, to. 3. dec. 264. nu. 9.
Filius nõ præſumitur legitimus, ſi non conſtat de matrimonio, to. 3. dec. 264. nu. 10.
Filius in bonis patris ipſo viuente ſpe probabili vel iuſta caret, quod tamen limitatur, vt non procedat in ſpe illa á iure naturali, gentium, vel ciuili introducta, ſecus tamen in illa ſpe, quæ vendi poteſt, t. 3. dec. 285. n. 3. & 4.
Filius naturalis cum in Aragonia non ſuccedat parentibus nec conſanguineis ex parte matris, ius retractus in bonis ipſorum non habet, to. 3. dec. 287. nu. 1.
Filius naturalis ſi attinentibus ex parte matris ſucceſſibilis eſſet (vt de iure ſuccedit matri) ex communi omnium ſententia ius retractus haberet, propter æquiparationem quam habet retractus cum legitima ſucceſſione, tom. 3. dec. 287. nu. 2.

Alius

INDEX.

Filius naturalis dummodo non ſit ex inceſtuoſo coitu ius retractus in re vendita'ă con ſanguineis matris, licet ipſis non ſuccedat,ex magis com muniter recepta ſentētia ha bebit, to. 3. deciſione 287. nu. 3.

Filio naturali de foro tantum tollitur ſucceſſio reſpectu pa tris & matris in ipſorum pœ nam, non vero reſpectu parentum ex parte matris, to. 3. dec. 287. nu. 6.

Filij matris excluſæ propter maſculos appellatione maſculorum neutiquam veniūt, nec locum maſculorum,ſed fœminarum occupant, ſi ma ter excluſa viua ſit, ſecus ſi mortua, to. 3. deciſio. 309. nu. 4.

Filij fœminæ excluſæ proxi: miores fœminas non excludunt, tom. 3. deciſione 309. nu. 7.

Filia vltimi poſſeſſoris in con curſu alterius filiæ, licet pri mi gradus, præferenda eſt, to.3. dec. 310. nu. 9.

Filius exiſtens per decennium in quaſi poſſeſſione ſui iuris transfert onus probandi in patrem, & in ſua quaſi poſſeſſione ſeruatur, licet ius re ſiſtat, tom. 3. deciſione 307. nu. 5.

Filius emancipatus præſumitur ſui iuris ex quaſi poſſeſſione decennali,ex communi DD. contra Barboſ. t.3.d.337.n.6

Filius naturalis ex legitimo ma trimonio non conſeruatur in quaſi poſſeſſione ſui iuris,pēdente lite cum patre, niſi il la longæua ſit,t.3.d.317.n.10

Filias primo loco, poſt nepotes vocandos,t.3.d.331.n.60.

Finis & ſcopus principalis fori verum, de conſultation. ad hoc tendit, ne executiones mandatæ fieri in locis regni noſtri impediantur, t.4. dec. 417.nu.44.

Firma prouiſa ſine teſtibus licet ſit iniuſta, non tamen eſt nulla,tom.3.deciſ.359.nu.3.

Firma prouidetur, nequis accuſetur per Aſtrictum de de licto commiſſo ante forum, tom.3.350.nu.12.

Firma tollit ius partibus eis in: auditis,& ita prouiſio in qua fundatur debet eſſe clara,to mo 4.deciſ.409.nu.14.

Fiſcus non eſt pars legitima cō tra fractores inhibitionum, to.3.deciſ.351.nu.7.

Fiſcus ſolus poteſt agere contra reſiſtētes,t.3.de.351.n.10

Fiſcus eſt pars legitima vbicū que agitur de regia iuriſdictione ad eam defendēdam, to.3.dec.351.nu.12.

Fiſcus in appellitu appoſitionis pendonum ſimul de officiali bus & de ipſo domino ſi cul pa in omnibus reperiatur, appellitare debet, to. 4.dec. 417.nu.71.

Flumen ſi tranſeat per terminos alicuius loci bene poſſunt homines illius loci aſſequiam ampliare ad ſui vtilitatem,t.4.d.418.nu.28.

Forma realitatem denotat, & in ſpecifica forma impleri de bet, to.3.dec.295.n.5.

Forma petitionis iudicialis expreſſa in foro ad refrenandum de ſolutio.non mutatur per obſeruant.de ſolutio.

Forma

INDEX.

Forma à foris ſtatuta ſi ſeruata non fuerit, electio iuris firmæ ex diſpoſitione dictorum fororum deſerta dici debet,t.3.d.358.n.6.

Forma alicuius ſtatuti ſi limitationem faciat, nunciator in tali caſu iure nunciandi carebit,to.4.d.418.nu.13.

Forma ſtatuti, ſubſtãtialis cenſetur in materia gratiæ, etſi non adſit clauſula irritans, to.4.dec.434.nu.28.

Forus finalis de emptio. & venditio. corrigit ius commune, to.3.dec.234.n.14.

Forus finalis de emptio.& venditio.pręſumit ſimulationem ex retentione poſſeſſionis per ſpacium trium annorum & contractus in eo remanet validus, & non claudicat vt ſimulatus, niſi ſolum reſpectu tertij, to.3. dec. 234. nu. 14. cum multis ſequent.

Fori generaliter loquentes, generaliter intelligi debent, t. 3.d.236.nu.29.

Forus exorbitans a iure communi, extendi aliquando poteſt, tom.3. & 302.dec.236. nu. 37.

Fori aliquando idem diſponũt quod ius commune t.3.dec. 236. nu.45.

Forales tres diſpoſitiones expenduntur & explanantur, to.3.d.248.n.1

Forus vnicus de prohibitione cotorum, declaratur, to. 3. dec.248.nu.50.& 51.

Fori noſtri non ſolum prohibent interpretationem, verum iubent ſtandum eſſe chartæ, & verba ad literam intelligi, ac per conſequens in hoc regno omnis ſubauditio & extenſio vltra propriam ſignificationem ſublata eſt, to.3.de. 254.num. 39.& 292.

Forus exorbitans loquens in vno caſu,non eſt extendendus ad alium,t.3.d.251.n.12

Forus vnicus de copijs proceſſuum, & for. 1.de liberatio. copiar. declarantur, to. 3. dec.256.nu.3. & 4.

Forus loquens de donatione comprehendit donationem cauſa mortis, quãuis ſit impropria, to.3.decis. 258. nu. 6.

Fori. 2. de prohib. inquiſitio. diſpoſitio ſeruari debet,quia eſt certa, licet non conſtet de relatis in ea, to. 3. deciſ. 296. nu. 3.

For. primus de bon. vincula ſecundum Bal. mentem interpretatur,to.3.deciſ. 283. nu.10.

Forus, in beneficijs minoribus quinquaginta florenorum extraneum admittit,non reperta perſona regnicola idonea,to.3.d.294.n.7.

Fori aliquãdo in caſu frequentiori tantum loqui ſolent, to.3.d.295.n. 4.

Forus ratione frequentioris vſus in vno caſu loquens,non eſt reſtringendus ad illum caſum, to.3.dec.195.nu.2.

Forus de prælaturis procedit non tantum contra aduocatos alienigenas patrocinantes, ſed etiam aduerſus patrocinantes illorum arrendatores, tomo 3. dec. 295. numero 3.

Fori noſtri Regni interpretationem

nem extenſiuam nullatenus admittunt, tom.3.deciſ.196 nu.7.
Forus cum aliquis, titu.de pignor.interpretatur, to.3.deciſ.301.nu.32.
Forus deſleantes, de vſuris, interpretatur, to.3. deciſ.301. nu.37.
Forus licèt exceptionem vſuræ auferat, non tamen ex eo exceptio ex eodem inſtrumento reſultans ſublata cenſetur, tomo 3. deciſio. 301. nu.38.
For. 1. verſ. ordenamos, de exceptio. rei iudica. explanatur, tomo 3. deciſione 303. nu.3.
Forus de ſalario aduocatorum explicatur, tom.3.deciſ.336 nu.1.
For. 1. de exceptio. rei indica. dilucidatur, tom.3. deciſio. 336.nu.
For. vnicus de accuſatio. contra officiales declaratur, to.3 deciſ.339. num.7. 12. 16.29 & 40.
Forus final. de crimi. falſi declaratur, tom.3. deciſ.339. num.10.23.& 29.
For. per proueir. de tabellion. & for. que los Conſejeros explanantur, tom.3.deciſ.339. nu.5.10.& 33.
Forus vnicus Tiraſonæ ſub titulo de la via priuilegiada, per omnes ſuos caſus diſcutitur & explanatur, to.3.deciſ.345 nu.4.
Forus Tiraſonæ ſub titulo, de los Medicos, y Boticarios declaratur, tom. 3. deciſ.356. nu.47.
Forus ad refrenandum, de ſolution. correctus hodie reperitur, tomo 3. deciſio. 354. nu.1.
For. 1. de ſucceſſion. abinteſta to, declaratur, to.3.deciſ.360 nu.24.
Fori recipiunt interpretationē paſſiuam, tom.3. deciſio.339. nu.36.
Fori antiqui ſeruandi ſunt in his, quę per foros nouiſſimos Tiraſonæ mutata non ſunt, tomo 3.deciſio. 345. nu.2.
Forus, lex vel ſtatutum ad delicta extra territorium commiſſa non extenditur, tomo 3. deciſione 350. numero 4.
Forus loquens de via priuilegiata, & de delictis ibi expreſſis faciens partem legitimam Aſtrictum, intelligendus eſt ſecundum ea quæ dicit, & de delictis de quibus ibi, tomo 3. deciſ. 350. numer. 8.
Forus diſponens quod delinquentes poſſint accuſari ad inſtantiã procuratoris Aſtricti Ciuitatis, vel loci in quibus fuerint reperti, quomodo intelligi debeat, to.3. deciſio.350.nu.9.
Forus vltimus de iure dotium non vinculat bona, ſed tantum prohibet dotationem & alienationem cauſa dotis in bonis vinculatis vltra certã quantitatem, to.3. deciſ.362 nu.75.
Forus vltimus de iure dotium intelligi poteſt de fideicommiſſis & vinculis cõtrauentionalibus & electiuis, to.4.deciſ.362.nu.85.
Forus vltimus de iure dotium,

g præ-

præſupponit vincula in octo domibus, quod præſuppoſitum probari debet, tom. 4. deciſ. 362. nu. 86.
Forus finalis, verſ. è queremos de rei vindicac. ad correctionem fori finalis, de ordine cognitionum aditus fuit, to. 4. deciſ. 403. nu. 49.
Fori finalis, verſ. è queremos, de rei vendicac. forma ſeruari debet, vbi de recurſu agitur, tomo 4. deciſ. 403. nu. 50.
Forus præcipiens ſtandum eſſe chartæ ſicut interpretationi extenſiuę contradicit, ita & reſtrictiuæ, tom. 4. deciſ. 404 num. 92.
Fori noſtri à non recognoſcentibus ſuperiores cōditi fuerunt, tomo 4. deciſio. 404. nu. 66.
Fori dumtaxat renunciari cenſentur quatenus pactis contradicunt, nō verò a liàs, nec in caſu omiſſo, tom. 4. deciſ. 404. nu. 55.
Fori iuris communis correctorij interpretandi ſunt ita, vt quantum fieri poſſit, minus ius commune corrigant, to. 4. deciſ. 404. nu. 12.
Fori noſtri in quantum inducunt communionem & ſocietatem inter coniuges bonorum mobilium & etiam immobilium acquiſitorum conſtante matrimonio, odioſi & iuris correctorij ſunt, tomo 4. deciſione 404. numer. 8.
Fori noſtri dum decernunt, cēſualia redimibilia eſſe bona mobilia, correctorij iuris cōmunis ſunt, to. 4. deciſ. 404. numer. 10.
Forus, que los menores de veynte años, anni 1564. declaratur, tom. 4. deciſ. 409. nu. 11.
Forus non confidit de teſtium examine, abſque interuentu iudicis, tom. 4. deciſio. 434. nu. 70.
Fori de retractu loquentes, cōtra ius commune diſponunt, & ſic tanquam correctorij ſtricte intelligendi ſunt, tomo 4. deciſione 410. numero 8.
Forus in Aragonia non datur, qui contra ius commune ſtatuat in extractione expenſarum, & ſic iuri communi tanquam in caſu omiſſo ſtare debemus, tom. 4. deciſio. 410. nu. 39.
Forus loquens de affine ſeu cuñado, intelligi debet affinitate durante, to. 4. deciſ. 414 nu. 19. & 20.
Forus prohibens, quod conſiliarius partis non poſſit eſſe cōſiliarius iudicis, non cenſetur prohibere, quod ille, qui fuerat aduocatus, eſſet & iudex in cauſa, niſi poſt annū. 1467. tom. 4. deciſio. 414. nu. 29.
Forus non reperitur, qui prouideret circa ſuſpitionem aduocati, ante annum 1467. tomo 4. deciſione 414. numer. 31.
Fori huius noſtri Regni in multis caſibus inducunt ſuſpitiones contra iudices, tom. 4. deciſ. 414. nu. 32.
Fori noſtri ad recuſandum iudicem non concedunt tam latum campum quam ius Pō-

tifi-

tificium, to.4. deciſ.415.nu.5
Fori dum de aliquibus particu laribus ſuſpectionis cauſis loquuntur, exceptis illis caſibus expreſſis, exteri caſus omiſſi cenſentur, tom.4. deciſ.415.nu.7.
Forus, de aliqua cauſa ſuſpitionis diſponens, & in ea aliquos tantũ caſus exprimens, caſus omiſſi ex conſequenti iudices ſuſpectos nõ reddunt, to.4. deciſ.415.nu.9.
Fori finalis de generalib. priuileg. limitatio, & declaratio elegãns aducitur, to.4.deciſ.417.nu.31.& 32.
Forus odioſus & exorbitans dicitur, cum vi ipſius vnus pro alio punitur, to.4. deciſ.417.nu.68.
Fori diſpoſitio iubens, ſolemnitatem ſubſcriptionum in teſtamento requiri, locum nõ habet caſu quo teſtator inopinato & ſubito, ecrero Dei iudicio obijtto.4.deciſ.420.nu.13.
Fori noſtri expreſſe concedunt actionem Diputatis contra inquirentes, tom.4. deciſio.426.nu.44.
Foralis diſpoſitio contrarium diſponens cum in Regno nõ exiſtat, iuri communi, ſtandum eſt, tom.4. deciſ.432.nu.9.
Forus permitit, quod accuſent pars principaliter intereſſata, & etiam Procurator Aſtrictus, tomo 4. deciſio. 432.nu.67.
Forus permitens, quod accuſent Procurator Aſtrictus, & pars principalitis intereſſata ſimul coram eodem iudice & in eodem proceſſu, limitatur, tom.4. deciſio.432.nu.68.
Forus vnicus, ſub titulo de los Conſejeros del criminal, declaratur, tom.4. deciſ.434.nu.7.
Forus Tiraſonæ de la via priuilegiada, qui addit caſus in quibus Aſtrictus poteſt accuſare, nihil mutat extra illos, tom.4. deciſ.434.nu.7.
Forus, que por error de proceſſo, debet intelligi, conſtito legitime de crimine, to.4. deciſ.434.nu.30.
Forus non confidit de probationibus nulliter receptis, ad eruendam veritatem, to.4. deciſ.434.nu.69.
Fractor libertatum dicitur, inquirere volens, to.4. deciſio.426.nu.48.
Francorum iure per patrem nõ poteſt in præiuditium filij primogeniti alienatio bonorum fieri, tom.3. deciſ.274.num.2.
Francorum iure viuere illud importat, quod ſolus primogenitus etiam in feudo ſuccedat, quod per plures DD. comprobatur, to.3. deciſio.274.nu.3.
Franciſcus Curtius recte exagitat differentiam inter contractus lucratiuos & onero ſos, in l. ſi diuerſa, numer.3. C. de tranſaction. tomo 3. deciſione 291. numero 20.
Frater & eius filij vocati à teſtatore non ſemper veniunt ſimul, ſed aliquando ſucceſſiuè, to.3.deciſ.264.nu.5.
Frater alere & dotare fratres

inopes tenetur, nõ vt hæres, ſed vt coniuncta perſona, to. 3. deciſ. 268. nu. 8.

Frater naturales fratres & ſorores alere & dotare tenetur, to. 3. deciſ. 268. nu. 12.

Frater diues ſolum in ſubſidiũ & parentibus deficientibus fratres & ſorores alere cogitur, tomo 3. deciſio. 268. numer. 14.

Fratres exiſtente in medio matre, ad alimenta & dotem ſorori preſtandam, regulariter non poſſunt conueniri, to. 3. deciſ. 289. nu. 4. & 5.

Fratres ab obligatione preſtandi alimenta & dotem ſorori ita demum matre exiſtente in medio liberantur, ſi mater diues ſit, aut bona mariti poſſideat, tõ. 3. deciſ. 289. nu. 6. & 8.

Frater & filij copulati veniunt ſucceſſiue, quando tempore vocationes nulli erant filij nati nec concepti, vel erant aliqui, & alij ſperabantur, & tunc veniunt per vulgarem, to. 4. deciſ. 363. nu. 21 & 22.

Frater & filij in caſibus fallentialibus in quibus veniunt ſucceſſiue, venient per vulgarem, ſi vocentur per verbum directum, inſtituo, & idem vbi vocantur per verbum commune, ſubſtituo ſimpliciter prolatum ſine verbis inducentibus tractum futuri temporis, nam tunc etiam veniunt per vulgarem, tom. 4. deciſ. 363. numer. 23.

Frater & liberi eius & ſic perſonæ diuerſorum graduum ſi copulantur, frater & deſcendentes, frater & ſui & idem de alijs perſonis in quibus cadit ordo charitatis ſi copulantur per nomen collectiuum diuerſorum & plurium graduum, tunc ſiue directis verbis vocentur iſti tales, ſiue per verbũ, ſubſtituo, veniunt ſucceſſiue, & hoc etiam ſi nulla detur neceſſitas, quia hoc operatur dictio collectiua, & ſuccedent per vulgarem, tomo 4. deciſione 363. numero 24.

Fratres aſſerentes in diuiſione bonorum, quod concedunt ſibi ad inuicem dictas res ad habendum, vendendum, tenendum & alienandum, etiam ſi aliquis ex eis poſtea alienauerit, non poteſt ab altero alienatio reuocari, etiam caſu fideicommiſſi adueniente, to. 4. deciſ. 404. num. 86.

Frater recuſari non poterat ex eo quod eius frater eſſet aduocatus cauſæ, ante annum 1585. nunc verò ſic tomo 4. deciſione 414. numero 18.

Frater de iure non poteſt teſtificari in cauſa vxoris fratris viui, tom. 4. deciſ. 414. numer. 22.

Frater poteſt teſtificari in cauſa vxoris fratris mortui, to. 4. deciſione 414. numero 23.

Frater interfecti extantibus ipſius filijs non eſt pars ad accuſandum, ſicque in Regia Audientia pronuntiatum fuiſſe refertur, tomo 4. deciſ.

deciſ.432. num.42.
Fraudibus & calumnijs vias operire vitandum eſt, tomo 4. deciſione 417. numer.74.
Fructuum reſtitutio diminuitur propter expenſas in collectione ipſorum factas, tomo 3. deciſione 325. numero 3.
Fructus pendentes tempore quo locationis inſtrumentum confectum fuit, ſunt pars fundi locati, to.3. deciſ. 338. nu.1.
Fructus quando non niſi intra triennium percipiũtur, tunc totum illud ſpacium ad fructus colligendos neceſſariũ, pro vno anno reputatur, tomo 3. deciſione 338. numer.13.
Fugiens à carcere poterit cum indicio fugæ & alijs ad comparendum citari, & ſi contumax fuerit, poteſt pro illo crimine condemnari, non ratione fugæ, ſed per alia indicia, tom. 4. deciſio. 471. num.8.
Fundans ſe in aliquo, debet illud probare, tom.3. deciſio. 264. nu.8.
Fundari poteſt intentio agentis ex vna parte confeſſionis aduerſarij, & ex alia reſpui confeſſio, quando facta ſunt diuerſa & ſeparata, tomo 3. deciſione 353. numero 4.
Fundum cum certo onere habens, niſi ſoluat onus non habet effectiue fundum, tomo 4. deciſione 386. numero 3.

G

GAlli eadem lege qua in hoc Regno vtimur, vtuntur reſpectu præſentationis beneficij factæ à Romano Pontifice in perſona extranea, tomo 3. deciſione 294. num.8.
Generatio & deſcendentia nõ incipit à patre, ſed à matre, tomo 3. deciſione 254. numer.283.
Generalis ſermo non eſt reſtringendus vbi chartæ ſtandum eſt, tomo 3. deciſ.254. num.41.
Generalis diſpoſitio generaliter, & non pro vna tantum ſpecie accipi debet, tomo 3. deciſione 288. numero 4.
Generali poteſtati derogatum cenſetur per ſpecialem detractam à generali, tomo 4. deciſione 438. numero 23.
Genus cõprehendit ſub ſe ſpecies, tomo 3. deciſione 248. nu.49.
Genitiuus de ſui natura denotat cauſam efficientem & proximam, to.4. deciſ.362. nu.66.
Gladij poteſtas, iuramentum fidelitatis & homagia in homines vaſſallos & ſubditos exerceri ſolet, tomo 3. deciſione 361. numero 4.
Gloſſa in l. 2. in verbo, cloacã, de ſeruitut.ruſticor.prædior. declaratur, to.4. deciſ. 393. numero 87.

Digitized by Google

Gloſſa legis, quæ conditio 39. verbo, gradum, de conditio & demonſtra. & gloſ. legis vnicæ, §. vbi autem, verſ. ſin autem ad deficientis, verbo non ſenciant, C. de caduc. tollen. explanantur, to. 3. deciſio. 239. numer. 14. & 15.

Gloſſa in verbo propoſita in cap. cupientes §. ſed quod per viginti, de electione in 6. communiter ab omnibus amplectitur, to. 3. deciſ. 316. nu. 9.

Gracia per cancellariam, & per varias manus expedita, ceſſat omnis ſuſpicio, tom. 3. deciſ. 322. nu. 7.

Gracia ſurreptitia eſt nulla, tomo 3. deciſione 322. numero 6.

Gradus ſimpliciter excluſus, perpetuo excluſus cenſetur, ſecus tamen ſi per verba tẽporalia excludatur, tom. 3. deciſ. 310. nu. 4.

Gradus varij ſunt propoſitionum in fide peccantium, qui recenſentur, tom. 4. deciſio. 499. nu. 30.

Gradus plures diuerſi & perſone quando vocantur ſub nomine collectiuo, veniunt & per fideicommiſſariam, & hoc procedit quando ſimpliciter vocantur liberi familia agnatio, cognatio, deſcentes, ſui, poſteritas, ſtirps, nã tunc veniunt ſucceſſiue & per fideicommiſſum, at ſecus quando vocati nomine collectiuo diuerſorum graduum veniunt copulatiuè cum aliquo, tunc enim veniunt ſucceſſiue per vulgarem, vt inſtituto fratre & liberis, toomo 4. deciſio. 363. nu. 29.

Grauamen impoſitum non honorato valet, quando ex antecedẽti neceſſario aliquod comodum conſequuturus eſt, ſecus ſi nullum, to. 4. deciſio. 363. nu. 28.

Grauamen impoſitum non honorato ſi de bonis grauantis fiat, valet, ſecus ſi de alienis, tomo 4. deciſione 369. numer. 29.

Grauatus decedens cum vnico filio excludit ſubſtitutum, tomo 3. deciſione 236. numer. 40.

Grauatus reſtituere ſi ſine filijs maſculis, tenetur, ſi ſine eis decedat, licet cum fœmina moriatur, tom. 3. in reſpon. ad mot. deciſionis 254. numer. 85.

Grauatus eligere ſi legat rem fideicommiſſario relictam, legatarius non cenſetur ab eo capere, ſed ab illo qui iuſit, tomo 4. deciſione 436. numer. 6.

Grauatus eligere cum morietur, electionem factam mutare & corrigere poteſt, aliũ eligendo, tomo 4. deciſ. 436. num. 8.

Grauatus reſtituere pluribus poterit vni reſtituere, to. 4. deciſ. 436. nu. 11.

Grauatus dare pluribus paupe ribus ex familia, poteſt vnũ eligere, tomo 4. deciſ. 336. nu. 13.

Grauatus eligere vnum poteſt eligere plures, quando teſtator habuit æqualem affectionem ad omnes, tomo 4. deciſ

deciſ.436.nu.16.

Grauato eligere vnum ex pluribus, vnus ſuccedit, electio ne non facta, to.4.deciſ 436 nu.18.

Grauatus eligere, non poteſt vinculum alterare, to 4. deciſ.437.nu.1.

Grauatus eligere ex legis diſpoſitione, non poterit eligendo grauare, to.4.deciſ.437. nu.2.

Grauatus de eligendo vnum ex familia, poterit grauare electum in fauorem aliorum de familia, to.4. deciſione 437. nu.3.

Grauatus rem pluribus relinquere, poterit rem inter eos diuidere, to. 4. deciſio.437. nu.4.

Grauatus vnum ex pluribus de familia eligere, poterit vni dare ad tempus, & alij poſt tempus, to. 4. deciſione 437 nu.5.

Grauatus ſi quis ſit reſtituere familiæ, eo viuente fideicōmiſſum peti nequit, to.4.deciſ.437.nu.7.

Gubernator ciuitatis ex geſtis in ciuitate ratione ſui officij ſibi non nocet, to.3. deciſio, 310.nu.5.

H.

Habitatio debet fieri animo per manendi perpetuò in loco, to. 3. deciſ.342. nu.1.

Habitatio maioris partis anni debet eſſe continua vt domicilium quæratur, to.4.deciſ.342.nu.16.

Habitare per alterum non ſufficit ad acquirendu n domicilium, to.4. deciſio.342. nu.7.

Habitator ille dicitur, qui maiori parte anni habitat in loco, to.4. deciſ.342.nu.1.

Hæreditas etiam ſine vllo corpore iuris intellectum habet, to.deciſ.403.nu.2.

Hæres poteſt cum effectu libere bona teſtatoris alienare, ſi ei non fuerunt comparata, to. 4.deciſ.385.nu.14.

Hæres non poteſt effectu libere bona teſtatoris alienare, ſi eſſent ſpecialiter obligata, to.4.deciſ.385. nu.15.

Hæreſim manifeſtam ſapit, res ſacras & ſacramentales, vt aquā benedictā, candelā benedictā in ſortilegijs miſcere, to .4 deciſ.466.nu.17.

Hæreſim committentes factis hæreticis ſi ſponte comparētes negent intentionem, recipiuntur, & abiurant de vehementi, to.4. deciſio.444. nu.9.

Hæreſis quando comitatur, traditur, to.4.deciſ.439.nu.4.

Hæreſis non in opere, ſed in errore intellectus conſiſtit, to. 4. deciſ.439. nu.22.

Hæreſis eſt in eo qui corrigi non eſt paratus, repugnante voluntate circa res fidei, to. to.4.deciſ.439. nu.26.

Hæreſis & error aliquando in iure pro ſinonomis & promiſcue vſurpantur, to.4.deciſ.439.nu.28.

Hæreſis continet falſitatē contra ea quæ ſuperant omnem virtutem intellectus, tom.4. deciſ 439.nu.42.

Hæreſis non poteſt dari ſine er rore intellectus, to. 4. deciſ. 440.nu.1.
Hæreſis ex corde procedit, non exore, to.4. deciſ.440. nu.3.
Hæreſis ſola mente contrahitur, to.4.deciſ.440.nu.7.
Hæreſis in factis hæreticalibus ſufficit quod probentur facta, licèt negetur intentio, tomo 4.deciſione 440. numer.8.
Hæreſis non datur ſine intentione,to.4.deciſ.440.nu.9.
Hæreſis probari debet teſtibus idoneis, non inimicis, nec ſingularibus, to.4.deciſ. 445. nu.4.
Hæreſis eſt dicere, dæmonem poſſe ſcire ſecreta cordis,to. 4.deciſ.460.nu.10.
Hæreſis oritur ex contemptu formali Sacramenti & fidei, to.4. deciſ.440.nu.4.
Hæreſis non iudicatur ex materiali contemptu fidei, to.4 deciſ.449.nu.7.
Hæreſis qualitas manifeſte requiritur ad hoc vt Inquiſitos cognoſcat, to.4. deciſ.464. nu.1.
Hæreſis an probetur per teſtes ſingulares,altercata quæſtio eſt,to.4.deciſ.477.nu.46.
Hæreſis non in operatione exteriori,ſed in errore intellectus conſiſtit,to.4. deciſione 464,n.10.
Hæreſis non eſt, petere abſolute à dæmone quod nos adiuuet ſine aliquo cultu & honore, to.4.deciſ.468.nu.11.
Hæreſis ſuſpicio aliqua licèt contrahatur in inuocante dæmonem abſolutè, hæreſis tamen nõ eſt, to.4.dec.468 nu.12.
Hæreſis eſt credere, dæmonẽ poſſe cogere hominum voluntatem ad aliquid turpe agendum,tom.4. deciſ.448. nu.11.
Hæreſis conſiſtit circa res fidei cum pertinatia, to.4. deciſ. 446. nu.3.
Hæreſis non probatur cũ depoſitione teſtium criminoſorum periurerorum & ſimilium, tom.4. deciſ. 477.numer.26.
Hæreſis per confeſſionem probatur,licèt aliter de delicto, nec de corpore delicti conſtet,to.4.deciſ.471.nu.5.
Hæretica propoſitio eſt illa,quę in aliquo aduerſatur articulis fidei, vel Sacramentis,to. 4. deciſ.439.nu.3.
Hæretica manifeſte propoſitio eſt, quæ non eget probatione, nullaque tergiuerſatione celari poteſt, to.4. deciſ. 439.n.56.
Hæreticalia verba clara eſſe debent & non ambigua, vt quis poſſit vt hæreticus condemnari, tom.4. deciſ.445. nu.3.
Hæretici ſunt ſecundum diuũ Hieronymum, qui ſanctorum martirum Baſilicas con temnunt,tomo 4.deciſ.459. nu.5.
Hæretici ſunt, qui de Sacramẽto Euchariſtiæ, de baptiſmate, ſeu de peccatorum confeſſione, matrimonio & alijs aliterquam ſancta Eccleſia ſentit,ſentiunt,tom.4. deciſ. 439.nu.8.
Hæretici ſuapte natura ſuperbi

& in

& inanis gloriæ cupidi,tom. 4. deciſ.445.nu.9.
Hæretici Sacramenta Eccleſię deteſtantur,to.4. deciſ.449. nu.11.
Hæretici vel ad minus ſuſpecti de hęreſi reputantur inuocantes dæmones ad ſciendũ futura vel occulta,to.4,deciſ. 464.nu.16.
Hæretici ſatisfacere & pænitere nollentes, vt hæretici impœnitentes, curiæ ſeculari tradendi ſunt, tom.4.deciſ. 466.nu.13.
Hæretici & non ſortilegi ſunt iudicandi, qui per inuocationem præſtant dæmoni honorem latriæ, dummodo de hoc iudicialiter conſtet, tomo 4. deciſione 467. numero 5.
Hæretici & non ſortilegi dicũtur, qui honorem duliæ, vel perduliæ dæmonibus tribuunt,ſi id clarè & iuditialiter pateat, tom.4. deciſ.467 nu.13.
Hæretici ſunt inuocantes dæmones, etiam ſi in facto inuocationis honorem latriæ, vel duliæ eis exhibitum eſſe non liqueat, tomo 4. deciſ. 468.nu.2.
Hæretici etiam condemnati ſi ſponte redeunt (dummodo non ſint relapſi) perpetuo carceri mancipandi non ſunt,to.4.deciſ.471.nu.1.
Hæretici condemnati non ſpõte redeuntes in carcere mancipari, & muro includi poſſunt, tom.4. deciſ. 471. nu.2.
Hæretici & relapſi dicuntur, qui hęreticos viſitant,eiſque elemoſinã dant, ſi iam olim in hæreſim lapſi fuerint,tom. 4.deciſ.473.nu.4.
Hæretici doctrinæ verbo fauens, illamque bonam eſſe contendens,non ſolum fautor, verum & hæreticus eſt, tom.4.deciſ.474.nu.8.
Hæretico manifeſto fauens dicitur,ſi apud Principem pro eo intercedat,petens,ne ſua pœna puniatur, to.4. deciſ. 474.nu.12.
Hæretico fauens, in illius crimen conſentit, to. 4. deciſ. 474.nu.18.
Hæreticorum congregationes intrans, vehementer ſuſpectus de hæreſi habetur, to. 4.deciſ.472.nu.9.
Hæreticorum credentes non ſunt,qui eos viſitant,aut illis elemoſinam dant, to.4. deciſ.413.nu.3.
Hæreticorum defenſor,fautor & credens excommunicantur, tomo 4. deciſ.474. numer.2.
Hæreticos non reuelans proprijs iudicibus eſt ſuſpectus de hæreſi, vehementi præſumptione, tomo 4. deciſio. 451.nu.13.
Hæreticos eſſe tollerandos dicens,ſcandaloſe loqnitur,to. 4.deciſ.439.nu.5.
Hæreticum eſt, contra articulum fidei vel determinationem de fide factam ab Eccleſia venire, tom.4. deciſ.439 nu.9.
Hæreticum non eſt ſed erroneum,aſſeuerare, Chriſtum non eſſe riſibilem, tom.4.deciſ.439.nu.13.
Hæreticum quod eſt, temera-

rium & erroneum eſt, non è contra, tomo 4. deciſ. 439. nu. 36.
Hæreticum eſt credere, quod nigromantici & dæmones poſſint homines ſuſcitare, & animas corpori reunire, tom. 4. deciſ. 455. numer. 32.
Hæreticum monens de captura, quæ illi iminet, hæreticorum fautor cenſetur, tom. 4. deciſ. 474. nu. 11.
Hæreticus eſt, qui de articulis fidei male ſentit, qui falſas opiniones nouaque dogmata gignit, & qui contra eccleſiæ ſenſum ſacram paginam interpretatur, tom. 4. deciſ. 439. nu. 7.
Hæreticus non eſt, qui vi coactus actum facit hæreticum quando intentione & malicia intellectus caret, to. 4. deciſ. 439. nu. 21.
Hæreticus nec ſuſpectus de hæreſi eſt, aliquod hæreticũ proferens, quando ex circunſtanciis, & qualitatibus defectus intentionis colligi poteſt, to. 4. deciſ. 439 nu. 24
Hæreticus, in quo diſtinguatur ab errãte in fide, raditur, to. 4. deciſ. 439. nu. 27.
Hæreticus habet electionem ex voluntate amplexam, doctrinis eccleſiæ contrariam, to 4. deciſ. 439. nu. 51.
Hæreticus non eſt, qui dixit, quemlibet in ſua ſecta ſaluari poſſe, ſi fateatur ſe inaduertenter id ſine intentione mala dixiſſe, credens quod Eccleſia credit, to. 4. deciſ. 441. nu. 2.
Hæreticus iudicatur ex verbis hæreticis & reprobatis, ſiue ex factis hæreticis, to. 4. dec. 442. nu. 1.
Hæreticus iudicatur ex factis hæreticis & ceremoniis reprobatis, tom. 4. deciſ. 445. nu. 5.
Hæreticus non ſatisfacit negãdo, ſed confitendo delictum ſuum, to. 4. deciſ. 445. nu. 6.
Hæreticus eſt ipſo iure excommunicatus & indiget abſolutione, quam non conſequitur niſi culpam fateatur, to. 4. deciſ. 445. nu. 8.
Hæreticus quis iudicatur ex ſignis exterioribus operum vel verborũ, t. 4. dec. 451. n. 3
Hæreticus preſumitur trãſiens ad ritus iudęorum, præſumptione iuris & de iure, to. 4. deciſ. 452. nu. 4.
Hęreticus eſt, qui à dęmone ſcire vult ea, quæ à dæmone prȩcognoſci non poſſunt, to. 4. deciſ. 460. nu. 6.
Hęreticus eſt, pertinaciter exercens vſum diuinandi futura, to. 4. deciſ. 468. nu. 9.
Hæreticus lapſus conuerſionẽ ſuam differens donec de crimine conuincatur, carcere includi poteſt, tom. 4. deciſ. 471. nu. 3.
Hæreticus pœnitens, carceri perpetuo condemnatur, to. 4. deciſ. 471. nu. 10.
Hæreticus pœnitens in multis caſibus non condemnatur carceri perpetuo, præcipuè ſi ante delationem ſpõte veniat, tomo 4. deciſio. 471. nu. 11.
Hæreticus negatiuus impœnitens non eſt, qui tẽpora ſuorum errorum non fatetur,

tom.4. de [illegible] nu.12

Hæreticus v[illegible] [illegible]catur, neceſſe eſt, quod [illegible]edat aliquē articulum de [illegible]de, & profeſſus fuerit fidem, to.4 deciſ. 446.nu.5.

Hæreticus quis non eſt, ſi ei deficit intentio & falſa credulitas, tom.4.deciſ.446.nu.6.

Hæreticus eſt, qui intercedente pacto promitit dæmonem adorare, tom.4.deciſio. 447. nu.1.

Hæreticus præſumitur qui inuocauit dæmonem ad ſciendum futura contingentia, quæ ex libera hominum voluntate pendent, to.4.deciſ. 447.nu.7.

Hæreticus eſt, qui in genere bene de hæreticis ſentit, illos bonos & fideles viros eſſe cogitans, to.4.deciſ.473.nu.1.

Herbas colligere certis oris genuflexo cū verbis& orationibus diuinis & ad bonum finem, non prohibetur, to.4. deciſ.465.nu.5.

Herbas colligere poteſt fieri ad compellendum dæmonem per viam imperij ad tentandum, & tunc manifeſta hæreſis eſt, tom.4. deciſ.365.n.8.

Homicida ſui ipſius, honoris immemor merito nuncupatur, to.3.deciſ.314.nu.15.

Homicida, fornicator, aut aliquid aliud contra prohibitionem eccleſiæ faciens, hæreticus non eſt, niſi id ſe impune facere poſſe contendat, to.4 deciſ.439.nu.20.

Hominem bonæ famæ per 2.teſtes damnari de crimine hæreſis durum videtur, to.4.deciſ.477.nu.11.

Homines p[illegible] [illegible]eccatum Adami, ante [illegible] cuius [illegible] viuerent, parum [illegible]bantur matrimonio, [illegible] pro[illegible]iſcue vt alia animalia commiſcebantur tomo 3 [illegible]ciſio.231.numer.97.

Homines male famæ, ex leuibus ſuſpicionibus inquiruntur, tomo 4. deciſio. 450.numer.5.

Hominis temporie peraſtra coniecturari valet, to.4.dec. 459.nu.9.

Homo naſcitur legitimus iure naturæ, tom.3. deciſio.231. nu.42.

Homo conditionis & ſigni ſeruicij probatur, eo ipſo quod intrauit in concilio, & non potuit obtinere in iuditio poſſeſſorio infaçoniæ, tomo 4. deciſione 402. numero 5.

Homo ſigni ſeruicij à die natiuitatis præſumitur obligatus concilio, & oneribus illius, abſque eo quod poſſit illa euitare, niſi mutando domicilium, tom.4. deciſio.402. nu.5.

Homo ſigni ſeruicij non præſumitur voluntariè intrare concilium, & ſe obligaſſe, tomo 4. deciſione 402. numer.5.

Homo duobus dominis ſeruire non poteſt, to.4. deciſio. 468. nu.7.

Honor maxime conſiſtit in ſedendo à dextris, vel à ſiniſtris, tom. 3. deciſ.276. numer.2.

[H]onor duliæ, vel per duliæ duepliciter exhibetur, tom.4.deciſ.463.nu.15.

Hoſpes turpius reijcitur, quam non admittitur tom 4.deciſ. 417.nu.56.
Humilitas, magna pars eſt remiſſionis, tom.4.deciſ.445. nu.9.
Hycromantia vnde & quare ſic dicta, tomo 4. deciſ 455 nu.7.& 87.
Hypotheca in aſcendentium bonis pro legitima filijs iure naturæ debita non datur, bene tamen condictio ex lege contra hæredes, tom.4.3. deciſ. 270.nu.1,
Hypotheca potius quam domini reſeruatio conſtitui cenſetur per huiuſmodi clauſulam, in, & ſupradictis bonis, tomo 3. deciſ, 292. numero 3.
Hypotheca per acquiſitionem dominij reuocabilis non perditur, tom, 4, deciſio. 414. nu,69.
Hypothecam tacitam in Aragonia non habemus, to.4.deciſ. 385.nu.13.
Hypothecam circa omnia faciens, nullam rem excludere dicitur, tom. 4. deciſ. 389. numer.4.

I.

IActare ſuum nemo præſumitur, tom. 4. deciſione 387. nu.9.
Idem corpus extare cenſetur vbi ſupereſt vnus ex coniunctis coniunctione verbali, tomo 3. deciſione 244. numer.72.
Identitas rationis & vnitas rei extendunt præſcriptionem, tom [illegible] deciſ. 24[illegible] numero 39.
Ignorātia præſumitur ex abſencia, tomo 3. deciſio.336.numer.11.
Ignorantia ſententiæ præſumitur in Aduocato, & in iudice ordinario propter multitudinem negotiorum, to.3. deciſ.336.nu.14.& 15.
Ignorancia non excuſat in illo quod de facili ſciri potuit, tom.4. deciſ.403.nu.28.
Ignorantia affectata ſcientiæ æquiparatur, tom. 4. deciſ. 403.nu.39.
Immemorialis poſſeſſio immitendi vinum extraneum à Regno valet contra diſpoſitionem fori, to, 3. deciſ.301. nu.1.
Immemorialis nullatenus probata manet, ſi teſtes de viſu quadraginta annorum deficiant, tomo 4. deciſio.349. nu.16.
Immemorialis præſcriptio non requiritur in acquiſitione ſeruitutis diſcontinuæ, quando intercedunt aliqui actus poſitiui reprobantes vſum & poſſeſſionem ſeruitutis diſcontinuæ, to.4. deciſio.395. nu.4.
Immemorialis præſcriptio requiritur ad acquirendā ſeruitutem diſcontinuam ob incertitudinem ſcientiæ & pacientię illius contra quem præſcribitur, tomo 4. deciſ. 395. nu.4.
Immemorialis præſcriptio non requiritur, quando aduerſarius contra quem præſcribitur, approbauit & tollerauit poſſeſſionem per aliquos

actus.

actus poſitio[illegible] approbantes iura po[illegible]dentium, tom. 4. deciſ. [illegible]95. nu[illegible]

Imp[illegible]mentum à iure canonico inductum, Papa tollere poteſt, tom. 3. deciſ. 231. numer. 58.

Impedimentum eſt de iure diuino quando vxoratus contrahit cum ſecunda, & tunc Papa non poteſt legitimare ex tunc, ſed ex nunc, to. 3 deciſ. 231. nu. 55

Impedimentum excluſiuum licèt ceſſet, tamen ſemel excluſi amplius non admittuntur, to. 3. deciſ. 308. nu. 12.

Impedimentum culpa iudicis proueniens non excuſat, niſi pars impedita quotidie proteſtetur, tom. 3. deciſ. 316. nu. 3.

Impedimentum non excuſat, niſi illud allegans probet adhibuiſſe diligentiam, & non potiſſe actum expedire, tomo 3. deciſione 316. numer. 12.

Impedimentum, quod de facili remoueri potuit, non præſtat excuſationem, to. 3. deciſ. 316. nu. 13.

Impedimento canonico ſublato, primus conſenſus operatur matrimonium validum à principio, tomo 3. deciſione 231. nu. 76.

Impedimento executionis iuſtitiæ ceſſante, fori verum de conſultation. diſpoſitio ceſſare debet, tom. 4. deciſ. 417. nu. 49.

Impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum, tom. 4. deciſ. 393. numer. 44.

Impedito facto [illegible] non currunt t[illegible]pora [illegible] f[illegible]alia, tomo 3. deciſio. 316. numero 2.

Impenſę omnes in fructuum reſtitutione deducuntur, tomo 3. deciſione 325. numero 1

Impenſæ in fructuum reſtitutione deducuntur, tam à malęfidei, quam à bonę fidei poſſeſſore, tom. 3. deciſ. 325. nu. 2.

Impenſæ & meliorationes quando nec cum dolo factæ ad impoſibilitandum retrahentem, nec exceſſiuæ ſunt, nec retrahens pauper eſt, recuperatio ipſarum procedit, tomo 4. deciſione 410. numer. 34.

Impenſæ neceſſariæ & vtiles ſoluuntur ſi emptor exterus ſit, & poſt annum vel plures ignorans alienationem ad retractū conſanguineus veniret, tomo 4. deciſio. 410. nu. 60.

Impenſa vtilis dicitur, quod in claritate habitationis, commoditate & ſanitate ipſius impenſum eſt, tom. 4. deciſ. 410. nu. 15.

Impenſas non reſtituit dominus ſi ita pauper ſit, vt eas reddere nequeat, niſi re carere cogatur, to. 4. deciſ. 410 nu. 2.

Impenſas vtiles exceſſiue & doloſe faciens adhuc eas de iure ſecundum aliquos deducit & recuperat, ne abſurdum quod quis cum aliena iactura locupletetur, ſubſequatur, tom. 4. deciſ. 410. numer. 37.

Impen-

Impenſas neceſſarias quilibet, etſi malæ fide poſſeſſor ſit, deducit & recuperat, to. 4. deciſ. 410. nu. 17.

Impenſas neceſſarias retrahens refundit, vtiles verò qui eas fecit, amitit, tom. 4. deciſ. 410. nu. 53.

Imperator poteſt legitimare in terris ſui Imperij plene, etiã quoad ſuccedendum, tom. 3. deciſ. 231. nu. 64. & 96.

Imperator & eius Comes Palatinus non poſſunt legitimare in terris Eccleſiæ, tom. 3. deciſ. 231. nu. 96.

Imperator maxime poteſt legitimationes conferdere ratione materiæ matrimonij, to. 3 deciſ. 231. nu. 21.

Imperium merum & mixtum ſub appellatione omnimodæ iuriſdictionis includitur, to. 3 deciſ. 361. nu. 10.

Imperium merum & mixtum & omnimoda iuriſdictio apprehenſa dicitur, ſi in apprehēſione hæc verba, rentas, prouechos, drechos vniuerſos al dominio y dominicatura pertenecientes, inſerta fuerint, tomo 3. deciſio. 361. nu. 12.

Imperium conceſſum in officium, reuocari poteſt, tom. 4 deciſ. 438. nu. 11.

Imperium alicuius inferioris ſi vacet, iuriſdictio quę ipſius ſpectabat, ad dominum Regem deuoluitur, to. 4. deciſ. 417. nu. 5.

Impetrans beneficium primò vacaturum centum ducatorum, etiam ſi beneficium ſit ducentorum ducatorũ illud obtinebit, quia centum ducati manebunt deductis impenſis neceſſarijs, to. 3. deciſ. 294 nu. 19.

Impoſitio onerum ſiue collectarum valde foris noſtris aduerſatur, tom. 3. deciſio. 357. nu. 1.

Impoſitio nouorum iurium valde prohibita eſt in Aragonia tomo 3. deciſione 337. numer. 23.

Impoſitio noua domino Regi permititur ex permiſſu Diputatorum, tom. 4. deciſ. 426. nu. 47.

Impoſitio pœnæ à iudice facta impedit natiuitatẽ pœnæ legalis, tomo 4. deciſio. 450. num. 12.

Impoſitio ordinaria, veluti alfarda, priuilegiate & non obſtante firma executatur, to. 4. deciſ. 398. nu. 9.

Impoſſibile de iure & de natura, æquiparantur, to. 3. deciſ. 232. nu. 2. & 12.

Impoſſibile de iure non admittitur in Regno, niſi illud impoſſibile ſit à natura, vel à iure diuino, tom. 3. deciſ. 231. nu. 16.

Impoſſibile eſt, conſtare de crimine, teſtibus non receptis, nec examinatis, tom. 4. deciſ. 434. nu. 36.

Impugnare quis poteſt teſtamẽtum, quod quis fatetur eſſe factum conſilio de errore, tomo 3. deciſione 231. numer. 6.

Impugnans actũ propter inhabilitatem perſonæ, illã probare tenetur, tom. 4. deciſ. 389. nu. 38.

Impugnans confeſſionem cum proteſtatione, poteſt ſe de-

ea iuuare, tom.4. deciſ.393. nu.145.

In Aragonia ſi filius moritur viuo patre ſuo, teſtamentum patris in quo nepos præteritus eſt, rumpitur, to.3.deciſ. 235.nu.33.

Incantatores dicuntur, qui verbis ſuperſtitioſis artem peragunt, & ex quibuſdam ſignis coniecturando in multis cõmittunt, tomo 4. deciſ. 455. nu.21.

Incantatores corporum defunctorum contractu futura iudicant, & occulta prænunciant, tomo 4. deciſio. 455. nu.27.

Incantationis ars inuenta fuit in Ægypto, to.4. deciſ.457. nu.8.

In charta in eſt, quod occulis corporeis videtur, non quod occulo mentis, to.3.deciſio. 236, nu.2.

Incharcatio ſeu amocio bonorum niſi in crimine læſæ Maieſtatis, non datur, to.3. deciſ.334.nu.3.

Incerta diſpoſitio dicitur vbi referens eſt incertum, & non conſtat de relato, to.4. deciſ.393.nu.70.

Incidens propriè illud eſt, quod ad excludendam intentionẽ intentatã venit, to.4.deciſio. 403. nu.54.

Incolatus non acquiritur per larem ſolum, ſed per animum, tomo 3. deciſione 342. numer.3.

Indebitum ſolutum per ſententiam, cõdictione indebiti nullatenus repetitur, tó. 4. deciſ.403.nu.19.

Indefinita in teſtibus vniuerſali non æquipollet, to.3. deciſ. 337.nu.26.

Indefinita oratio ęquipollet vniuerſali in Aragonia, to.3.deciſ.254.nu.118.

Indefinita in diſpoſitione legis poſita æquipollet vniuerſali, to.4.deciſ.393.nu.76.

Indefinita in diſpoſitione hominis non æquipollet vniuerſali, etiam ſi materia ſit odioſa, fauorábilis, vel indifferens, tom.4. deciſ.393. numer.76.

Indefinita clauſulæ exceptiuæ, quia non ſumitur ex vniuerſo non æquipollet vniuerſali, tomo 4. deciſione 393.numer.77.

Indefinita hominis tunc æquipollet vniuerſali, cum eadẽ militat ratio omnium contẽtorum ſub ea, to.4. deciſio. 393.nu.80.

Indicia ad probationem facti ſi tantum inueniantur in ſortilegio immiſcente res hæreſim ſapientes, ſi facta ſunt vehementia abiurant de vehementi, ſi leuia de leui, tomo 4. deciſione 466.numero 14.

Indicia ſi in probatione facti inmixtionis rerum hæreſim ſapientium clara non ſint, ſed ſola infamia de his clarè adſit, purgatio canonica in dicenda, to.4. deciſ.466. nu.15.

Indicium ſaltim leue concurrere debet cum diffamatione, ad hoc vt ipſa torturam producere poſſit, to.4. deciſ.476 nu.12.

Indicium cum diffamatione cõcurrens nil facit ad torturam,

ram, ſi fama ſit de alia ſpecie delicti, tomo 4. deciſio.476. nu.12.
Infamia non irrogatur per ſententiam, niſi in omnibus caſibus in quibus de iure caue tur, condemnatum eſſe infamem, tomo 4. deciſio.430. nu.6.
Infamia venit vt ſequela pœnæ principalis, & ideo ceſſante pœna principali, ipſa quoque ceſſat, tom.4. deciſ.430. num.9.
Infamia priuat quem dignitate obtenta, tom.4. deciſio.430. nu.39.
Infamia reddit incapacem ad obtinendum dignitatem, to. 4. deciſ.430, nu.39.
Infamia iuris, vel facti quæ ſit, declaratur, tomo 4. deciſio. 430. nu.41.
Infames in dignitatibus participare non debent cum hominibus integræ opinionis, to.4 deciſ.430. nu.39.
Infami portæ non patent dignitatum, tom.4. deciſ.430, numer.38.
Infanciones tantum tenentur ad munera realia, ad quæ tenentur forenſes, to.3. deciſ. 342. nu.13.
Infanciones habitantes gaudēt omnibus hijs quibus cæteri vicini, tomo 4. deciſio.393. nu.84.
Infanciones in Aragonia licèt ſint vicini, non tamen ſunt de concilio, tomo 4. deciſio. 402. nu.3.
Infanciones non tenentur peitare, nec contribuere cum hominibus ſigni ſeruicij ad aliqua onera realia vel perſonalia, tomo 4. deciſ.401. nu.4.
Infanciones probant, deponentes pro vniuerſitate, to.4. deciſ.429. nu.15.
Infancio non tenetur ſoluere, imo excuſatur à ſolutione fanecæ tritici, ad quam alij vicini tenentur, & conſueuerunt dare domino temporali loci, to.4. deciſ.402. nu.1.
Infancio ſi intrauerit conciliū conſtito quod ſit infancio, non amittit poſſeſſionem infancioniæ, tom.4. deciſ.402. nu.6.
Infancio qui intrauit conciliū, præſumitur id voluntariè feciſſe, tomo 4. deciſio.402. num.7.
Infancio intrans conciliū, quod ex communibus vicinis cōſtat, an ſibi præiudicet, to.4. deciſ.402. nu.12.
Infancioniæ qualitas, quæ à poteſtate dominorum temporalium liberat, & etiam eis recurſus præbet, de qualitate vera, non de ficta intelligi debet, tomo 3. deciſio.259. nu.16.
Inferior non poteſt ſtatuere cōtra ius ſuperioris, to.3. deciſ. 319. nu.19.
Inferior iuriſdictionem contra ſuperiorem præſcribens, in adminiſtratione illius ſi negligens ſit, ſuperior tunc generalem iuriſdictionem ſuā exercere poteſt, to.4. deciſ. 417. nu.23.
Inferior præſcribens iuriſdictionem contra ſuperiorem in quantum ſit ſolicitus & vigil in ea adminiſtranda acquirere dicitur, tomo deciſ.417.

Digitized by Google

ciſ. 417. nu. 21.

Infinitum remanet, ſi de infinito finitum demas, to. 4. deciſ. 495. nu. 18.

Ingreſſus mercium non prohibetur, to. 3. deciſione 248. nu. 55.

Inhabilitas defectus ætatis Pontifici narrari debet, tomo 4. deciſione 389. numero 87.

Inhabilitas, & ætatis defectus, qui ab Epiſcopo moderno opponitur, per viam repulſionis iurisfirmæ ab eo probari debet, to. 4. deciſ. 389. nu. 40.

Inhibitio iurisfirmæ aliquando duo capita continere ſolet, tomo. 3. deciſione 257. numero 11.

Inhibitio iurisfirmæ iuſtiſſime conceditur, ne inſtrumenta iterum ſine cauſa edantur, tomo 3. deciſione 248. numero 2. & 8.

Inhibitio cum ſtricte intelligi debeat, iura diuerſa non includit, nec comprehendit, to. 4. deciſione 418. numero 34.

Inhibitio ceſſat, ſi de non Iure nunciantis certioratus, & certus quis exiſtat, & non erit locus pœnæ ſeu deſtructioni, etiam ſi inhibitio contemnatur, tom. 4. deciſ. 418. nu. 9.

Inhibitio ſeruanda eſt, quando intereſſe nouum opus nunciantis dubium eſt, & ſi contra factũ ſit, opus dirrui debet, to. 4. deciſ. 418. numero 8.

Inhibitionem legalem innouare, & contra illam facere, diſſonat, to. 4. deciſion. 418. nu. 12.

Inhibitiones quam plures in Regno ſunt conceſſæ mercatoribus, qui nihil ex bonis ſuis occultarunt, ſed omnia bona & libros patenter demonſtrarunt, tom. 3. deciſ. 294. nu. 4.

Initium in cauſis ſummarijs poteſt dari præcipiendo, to. 3. deciſ. 341. nu. 3.

Iniquitas ex actis apparens inducit nullitatem, to. 4. deciſ. 434. nu. 75.

Iniquitas ſententiæ notoria dicitur, quæ ex actis, & inſtrumentis iam productis, & ex eorum inſpectione reſultat, tomo. 4. deciſione 434. numero 99.

Iniquum & aduerſus ius notiſſimum reperitur, quod ſententia condemnatoria, & maxime capitalis exequatur in eos, qui neque confeſſi, neque conuicti ſunt, to. 4. deciſ 434. nu. 102.

Iniuria domini Regis maxima vertitur in renitentia executionis iuſtitiæ, quod delictum neutiquam impunitũ manere debet, to. 4. deciſ. 417. nu. 59.

Iniuria duplex, ſiue intereſſe ex impedita executione iuſtitiæ reſultat, to. 4. deciſ. 417. nu. 57.

Iniuria facta in perſonam Officialis, principaliter Domino loci facta cenſetur, ſi in exercitio ſuæ iuriſdictionis fiat, tomo 4. deciſione 432. numero 39.

Iniuria delicti principaliter Procuratori Aſtricto nõ ſpectat

Digitized by Google

tantum enim ei in quantum miniſtro attinet, to. 4. deciſ. 432. nu. 35.
Iniuræ naſci non debent vbi iura naſcuntur, to. 4. deciſ. 401. nu. 41.
Iniuriam proferens contra aliquem, ſi vera ſit, actione iniuriarum tenetur, quando maniſeſtatio delicti reipublicæ expedit, to. 3. deciſion. 345. nu. 13.
Iniuſtitia, & iniquitas ſententiæ executionem impedit, tomo 4. deciſione 434. numero 76.
Iniuſtitia ſumma eſt, aſſerere, quod ſententia ſine probationibus intelligatur nulla, vbi nullæ probationes receptæ ſunt, ſecus ſi ſint receptæ, quaſi tunc Locumtenentes in earum meritis intrare non debeant, to. 4. deciſ. 433. nu. 85.
Iniuſtitia ex ordine plus inficit, quam iniuſtitia ex cauſa, quia prima ſententiam reddit nullam, ſecus vero ſecunda, to. 3. deciſione 314. numero 70.
Iniuſtitia alicuius ſententiæ, ſi notoria ſit, etſi in ſententia non exprimatur, inuallidam eam, & nullam reddit, tomo 3. deciſione 314. numero 82.
Iniuſtitia notoria, omnem præſumptionem, & omne fomentum, quod pro ea faciebant, tollit, to. 3. deciſ. 314. nu. 83.
Iniuſtitia contra ius litigatoris, quando Iudex ad acta falſa ſe retulit, inducitur, quando vero expreſſe, euidens nullitas producitur, to. 3. deciſione 354. nu. 23.
Innitens, & fundans ſe in aliqua lege, eam in viridi obſeruantia eſſe probare tenetur, to. 3. deciſione 294. numero 11.
Innouata prima obligatione, extinguitur fideiuſſoris obligatio, to. 3. deciſione 298. nu. 3.
Innouatum maximé recens contra ſententiam litis pendentiæ non antiquam mandatur reſtitui ad ſtatū, quo erat tēpore apprehenſionis, & receptionis litiſpendentiæ, to. 3. deciſione 332. numero 5.
Inquiri non poteſt contra procuratores vniuerſitatū, cum pro domino Rege nihil adminiſtrent, ſed pro Ciuitatibus ſuis, to. 3. deciſ. 266. nu. 5.
Inquiri vt quis poſſit non ſufficit iudicaſſe, niſi vt tanquā Iudex ordinarius iudicauerit, to. 3. deciſione 466. numero 8.
Inquirere poteſt Dominus Rex contra Iuratos Seſmartos iuroſ, Calataiubij, & Darocæ, & Aldearum ſuarum, cum iſti vt ordinarij cauſas audiant, to. 3. deciſ. 266. nu. 6.
Inquirere de fide ob leues ſuſpiciones periculoſum eſt in homine bonæ famæ, to. 4. deciſ. 450. nu. 4.
Inquiſitiones fieri contra Iuratos, Almodaçafos, & alios Officiales Ciuitatum, villarum, & locorum Regni Aragonum generaliter fieri

INDEX.

fieri prohibentur, to. 3. dec. 266. nu. 4.

Inquiſitionis prohibitio generalis ſufficiens eſt ad excludendos Dominos locorum, tomo 4. deciſione 426. numero 30.

Inquiſitio de foro prohibita eſt & Procurator Regni contra facientes Inquiſitionem agere poteſt, to. 4. deciſ. 426. nu. 3.

Inquiſitio de foro taliter prohibita eſt, vt odioſiſſima communiter dicatur, to. 4. deciſ. 426. nu. 25.

Inquiſitio, ſi aliquo caſu permiſſa fuerit, nullatenus ad alium caſum tanquam odioſa extendi debet, to. 4. deciſ. 426. nu. 26.

Inquiſitio de foro, ſolum domino Regi contra ſuos officiales permittitur, & alias generaliter prohibetur, to. 4. deciſ. 426. nu. 29.

Inquiſitio non tantum quoad criminales cauſas prohibetur, verum quoad ciuiles, tomo 4. deciſione 426. numero 45.

Inquiſitores ſi repetant captum ex cauſa fidei, eſt reſtituendus, & liberandus illis, & poſt, cauſa fidei expedita, ſi non relaxatur, reſtituunt eum Inquiſitores ſeculari, vt de eo cognoſcat, to. 4. deciſ. 438. nu. 45.

Inquiſitores vigilantes debent eſſe in examinãdis teſtibus, to. 4. deciſ. 445. nu. 11.

Inquiſitores propter cauſam circumferentem iuriſdictionem illorum, extra tamen cauſas fidei ſi repeterent captũ, Iudex ſecularis eum remittere nõ tenetur, quouſque cognouerit de cauſa, licet poſtea teneatur, to. 4. deciſ. 438. nu. 3.

Inquiſitores ex officio ſe de innocentia informare debent, to. 4. deciſ. 449. nu. 14.

Inquiſitores de inuocantibus dæmonem cognoſcunt, to. 4. deciſ. 463. nu. 6.

Inquiſitores cognoſcũt de his, qui offerunt dæmonibus ſacrificia, eis adorando, to. 4. deciſ. 463. nu. 5.

Inquiſitores cognoſcũt de maleficis, & diuinatoribus, circa aras idolum, preces emittentibus, vel ſi colant dæmones, to. 4. deciſ. 463. nu. 4.

Inquiſitores ſolùm cognoſcunt de ſortilegijs, & diuinationibus, quæ ſapiunt manifeſtam hæreſim, to. 4. deciſ. 463. nu. 3.

Inquiſitores non ſe intromittunt in diuinantibus & ſcientibus aliquid occultum hominis, to. 4. deci. 466. n. 2.

Inquiſitor poteſt cognoſcere de maleficio propter commixtionem rei ſacramentalis, aut rerum ſacrarum, to. 4. deciſ. 448. nu. 16.

Inquiſitor cognoſcit de ſollicitante puerum, vel fœminam in confeſſione ad carnalia, non ſi ad alia peccata, to. 4. deciſ. 454. nu. 53.

Inquiſitor de vehementi præſumptione cognoſcit, to. 4. deciſ. 464. nu. 19.

Inquiſitor hodie per motum proprium Sixti V. de omni ſortilegio cognoſcit, to. 4. deciſ. 468. nu. 4.

INDEX.

Inquiſitor non ſe intromittit, ſi illa quæ committuntur in ſortilegijs ſapiunt hæreſim dubitanter, to. 4. deciſ. 466. nu. 16.

Inquiſitor de iure non ſe intromittit in ſortilegij cognitione, niſi vbi ſortilegium manifeſtam hæreſim ſapit, tomo 4. deciſione 466. numero 18.

Inquiſitorum iuditio committuntur tam de iure canonico, quam permotum proprium Sixti V. ſortilegia, & diuinationes, quæ mixturam rerum hæreſim ſapientium continent, to. 4. deciſ. 466. nu. 7.

Inquiſitorum hæreſis iudicio ſubiecti qui ſunt, an tãquam hæretici, an vero tanquam ſuſpecti habendi ſint, quæritur, tomo 4. deciſione 466. nu. 12.

Inquiſitorum iuditio committitur, quando duo teſtes ſufficiant, quando vero tres requirantur, to. 4. deciſione 477. nu. 13.

Inſinuatio de non iure petentis, & de carentia intereſſe ipſius magni ponderis eſt ad euadendam & effugiendam pœnam, to. 4. deciſion. 418. nu. 25.

Inſtantia nullitatis deſerta appellatione, ſeu iurisfirmæ electione, deſerta etiã dicitur, to. 3. deciſione 356. numero 41.

Inſtantia electionis iurisfirmæ, & nullitatis, eadem in Aragonia reputatur, to. 3. deciſ. 356. nu. 45.

Inſtituti ſub conditione, pendente ea, locum non habent, to. 3. deciſione 235. nu. 69.

Inſtitutio facta per verba directa non obliquatur, quando directo valere poteſt, tomo 4. deciſione 362. numero 72.

Inſtitutio plurium verbis directis concepta, cum iure directo valere poſſit, obliquari neutiquam debet, to. 4. deciſ. 366. nu. 8.

Inſtitutor maioratus ſolet aliquando ratione maioratus, legitimas, & dotes filiorum fraudare, to. 3. deciſ. 267. nu. 6.

Inſtitutor maioratus alimenta & dotes ad alimenta neceſſarias relinquere filijs tenetur, to. 3. deciſione 268. numero. 1.

Inſtitutor maioratus non ſolum filijs legitimis, verum naturalibus ſpurijs, ac in inceſtuoſis alimenta, & dotes aſſignare tenetur, to. 3. dec. 268. nu. 7.

Inſtituo, verbum eſt directum, & inducit vulgarem, non fideicommiſſariam, & idem inducit verbum, ſubſtituo, quando eſt ſine aliquo adiuncto, quo ſignificetur tractus futuri temporis, tomo 4. deciſione 364. numero 6.

Inſtituto fideicommiſſo præſumitur agnationis cauſa formatum, & ſic ad ſolos maſculos transfertur, to. 3. deciſione 236. nu. 65.

Inſtrumenta regiſtrata in proceſſu valido probant etiam in alio iudicio, tomo 3. deciſio-

decis. 321. nu. 4.
Inſtrumenta exhibita in proceſſu rem notoriam faciunt, tomo 4. deciſione 403. numero 27.
Inſtrumenta ſemel edita, niſi ex iuſta cauſa iterum edenda non ſunt, to. 3. deciſ. 256. nu. 6.
Inſtrumenta debitoria ſi ſemel deperdita fuerint, non poſſunt iterum in publicam formam extrahi, niſi forma obſeruantiæ, itē ſi aliquis perdat, de fide inſtrument. cuſtodiatur, to.3.deciſion.257. nu. 1.
Inſtrumenti tenor, vel contra inſtrumentum non probatur per teſtes in ciuilibus, tomo 3. deciſione 319. numero 2.
Inſtrumenti reparatio cum nota originali in proceſſu ſuper apprehenſione, ex ſpeciali cauſa denegari poteſt, tomo 3. deciſione 332. numero 4.
Inſtrumenti ſubſtantia in eo conſiſtit, vt contractus in eo contentus, abſolutus ſit, & perfectus, to. 4. deciſ. 377. nu. 1.
Inſtrumenti publicatio actus perfectionem denotat, to.4. deciſ. 377. nu. 4.
Inſtrumento tempore debito non exhibito, iuuare ſe quis non poteſt, to. 4. deciſ. 393. nu. 62.
Inſtrumento pacta reciproca continente vtens, ſe impleuiſſe perfectiſſime pro ſua parte probare tenetur, to. 4. deciſ. 404. nu. 300.
Inſtrumētorum productio conſtituit litigantem in mala fide quoad condemnationem expenſarum, ſi in eis de iniuſtitia partis conſtet, to. 4. deciſ. 403. nu. 35.
Inſtrumentum dotis habens executionem paratam virtute ſtatuti, illam habet etiam ſi in eo ſolum contineatur poſſeſſio, & receptio dotis abſque aliqua conuentione expreſſa, tom. 3. deciſ. 244. nu. 30.
Inſtrumentum gratiæ ad faciendam luitionem cenſualis executi aliquando reſeruatur, tom. 3. deciſ. 255. nu mero 15.
Inſtrumentum luitionis, portio inſtrumenti cenſualis eſt quoad omnes effectus, to. 3. deciſ. 255. nu. 21.
Inſtrumentum, concordia eſt communis vtrique parti, to. 3. deciſ. 319. nu. 3.
Inſtrumentum exhibitum lapſo termino à Iudice præfixo non probat, to. 3. deciſione 321. nu. 1.
Inſtrumentum executioni non traditum, quando no probet, tomo. 3. deciſione 343. nu. 1
Inſtrumentum locationis continens, quod penſio ſoluatur pro rata temporis, non verificatur in fructibus iam debitis, to 3. deciſione 336. nu mero 4.
Inſtrumentum ſi dicat, pro rata anni, tunc ſine dubio anni progreſſus, & menſium curſus, non vero fructuum perceptorū, attendi debet, tomo 3. deciſione 338. numero 7.

INDEX.

Inſtrumentum pro parte vſura rium, de iure tantum infirmatur in parte infecta, to.4. decif. 400. nu. 21.
Inſtrumentum, quod redargui tur de falſo, manet falſum, dum non aduœratur, to. 3. de ciſ. 359. nu. 17.
Inſtrumentum aduœratum per maiorem partem, ſi vnus contradicat, non eſt aduœratum, to. 3. deciſione 359. numero 19.
Inſtrumentum publicum antipocæ, ſiue recognoſcimentiti cum inſertione tributationis, fundamentum apprehenſionis eſſe ſolet, to. 3. deciſ. 361. nu. 2.
Inſtrumentum, quod allegatur eſſe minus ſolemne, habet præſumptionem pro ſe, ſi de eo fit mentio in pluribus ſcripturis, to. 4. deciſ. 392. numero 68.
Inſtrumentum minus ſolemne, in vim confeſſionis tacitæ, vel expreſſæ reputatur pro ſolemni, licet vere non ſit ſolemne, to. 4. deciſione 362. nu. 59. 60. & 61.
Inſtrumentum nullum non poteſt renalidari propter confeſſionem, vel relationem partis, quando relatio fit ad inſtrumentum, vel formam inſtrumentalem, to. 4. deciſ. 362. nu. 59. & 60.
Inſtrumentum carens teſtibus habet vulnus inſanabile, to. 4. deciſ. 362. nu. 7.
Inſtrumentum vel ſcripturam producens eam approbare, & contenta in ea vera eſſe fatetur, to. 4. deciſione 376. nu. 1.
Inſtrumentum quando reprobatur per confeſſionem tacitam, vel expreſſam, continentem illud minus ſolemne eſſe, & an ſi confeſſio talis tendat ad contenta in eo, tunc approbetur, to. 4. dec. 376. nu. 2.
Inſtrumentum in quo deeſt ſignum, & ſubſcriptio Notarij, plenam fidem non facit, to. 4. deciſione 377. numero 1.
Inſtrumentum confectum per duos Notarios ſimul communicantes, ab omnibus extrahi debet, vel ab ambobus Commiſſarijs eorum, to. 4. deciſ. 362. nu. 71.
Inſtrumentum impugnans vt nullũ & minus ſolemne, non poteſt de eo iuuari, to. 4. deciſ. 362. nu. 71.
Inſtrumentum non valet, in quo Notarius ante concluſionem habitam, rem ſcripſit ſub ſpe futuræ publicationis, & quod plus eſt, nomina teſtium, cum poſtea coram partibus, vel teſtibus, nec lecta, nec publicata fuerint, to. 4. deciſ. 377. nu. 3.
Inſtrumentum tributationis, vel recognitionis non ſolum probat poſſeſſionem contra emphyteotam ad effectum ipſam reſoluendi, ſed etiam contra tertium, qui ab illo ducit cauſam, to. 4. dec. 397. nu. 14.
Inſtrumentum guarentigium, ſi ex forma ſtatuti executionem paratam habeat, executioni non mandatur contra tertium, licet ſingularem ſucceſſorẽ, to. 4. de. 398. n. 3.

Inſtru-

Digitized by Google

Inſtrumentum publicum, notarij ſignum, & teſtes habẽs,quamuis ei aliqua ſolemnitas deficiat, ſolemne dicitur,to.4. deciſione 408. numero 1.
Inſtrumentum rem certam, & indubitatam reddit, to.4.deciſ.418.nu.12.
Inſtrumentum faciens mentionem de ſolemnitate extrinſeca, ſi illa tunc interuenire potuit, pro ea præſumitur, to.4.deciſ.422.nu.4.
Intentio actoris offuſcatur per probationes rei, to. 4. deciſ. 395. nu. 22.
Intentio talis qualia verba regulariter præſumitur, fallit in hæreſi, to. 4. deciſ. 439. nu.25.
Intentio praua præſumitur in factis, quæ natura non appetit, ſed potius eis reſiſtit, to. 4. deciſ.440.nu. 11.
Intentio principalis eſt illa, quæ tendit in finem diſpoſitionis, to. 3. deciſione 240. num. 9.
Intentio vniuerſalis extendit præſumptionem, to. 3. deciſ. 248. nu. 29.
Intentio principalis legis ſemper attendenda, to. 3. deciſ. 248.nu.7. & 8.
Intentio occulta à ſolo ore confitentis eſt accipienda, cum teſtibus probari non poſſit, tomo 4. deciſione 441. numero 2.
Intentio praua præſumitur in verbis hæreticalibus, ſi perſona eſt ſuſpecta,to. 4.deciſ. 441.nu.5.
Intentio impia ex verbis, vel factis hæreticis probatur, violenta iuris præſumptione, tomo. 4. deciſione 442. nu. 2.
Intentio praua præſumitur, etiam in verbis, quando perſona ſuſpecta eſt,to. 4.deciſ. 442. nu. 3.
Intentione diſponentis ſeruata, paulisper à forma diſcedere licet, to. 4. deciſ. 436. numero 15.
Intentum principale delatorum eſt, falſis verbis ac teſtibus irritare, prouocare, & anguſtia torquere Iudices, tomo 3. deciſione 314. numero 9.
Intellectus ad aliquos foros ad ducitur,to. 3.deciſione 294. nu. 13.
Intellectus ad obſeru. item nota, de donat. traditur, to. 3. deciſ. 235. nu. 51.
Intercedere vnus pro alio in omnibus criminibus admittitur, dempto hæreſis, to.4. deciſ. 474. nu. 13.
Intereſſati poſſunt eſſe plures ex vno facto,to. 3.deciſ.351. nu. 9.
Intereſſatus principaliter an dicatur Dominus Rex,quando vaſſalli Dominorum dicunt eſſe exemptos ab abſoluta poteſtate, to. 3. deciſ. 351. nu. 2.
Intereſſe partis tantum ſatisfactum dicitur, executione impedita poſtea executata,to. 4.deciſ. 417. nu.15.
Intereſſe licet habeant illi contra quos proceditur in Inquiſitione, non impedit, quo minus Dipputati intereſſe principale habeant, ex eodem enim facto reſpectu

Digitized by Google

plurium intereſſe principale conſiderari poteſt, to. 4. deciſ. 426. nu. 6. & 7.
Intereſſe principale, qui in aliquo faciendo habet, ne illud fiat prohibere poteſt, to. 4. deciſ. 426. nu. 10.
Intereſſe partis vertitur, ſi notarius aliquid addat, vel mutet, to. 4. deciſ. 419. nu. 12.
Intereſſe principale Depputatorum vertitur in obtentione inhibitionis, ne alij Iudices prætextu extractionis tritici inquirant, to. 4. deciſ. 416. nu. 12.
Intereſſe mora non commiſſa peti non poteſt, to. 3. deciſ. 214. nu. 53.
Intereſſe maius datur in iure Inquiſitionis, quam in alijs, & ita a fortiori intereſſatus agere poterit, to. 4. dec. 426. nu. 37.
Intereſſe inquiſiti particulare eſt reſpectu inquiſitionis ſpecialis contra eum factæ, to. 4. deciſ. 426. nu. 38.
Intereſſe principale habere quis debet ad hoc, vt in proceſſu apprehenſionis petere poſſit, quamuis ſit pars, non enim poteſt petere pars omne id, quod ſibi videtur, to. 4. deciſ. 417. nu. 2.
Intereſſe debitum viduæ ratione dotis non ſolutæ ſubrogatur loco alimentorum, to. 4. deciſ. 401. nu. 24.
Interlocutoria in Regno ex nouiter productis iuſtificari, vel iniuſtificari nequit, niſi cum ipſis documentis tantum, cum quibus prouiſa fuit to. 3. deciſ. 314. nu. 91.
Interlocutoria ſententia ſi cuidenter nulla ſit, etiam ſi in ſententia cauſa falſa illius non exprimatur, nulla reputabitur, to. 3. deciſ. 314. numero 90.
Interlocutoria per Iudicem quandocunque vellit, reuocari poteſt, to. 3. deciſ. 255. nu. 26.
Interpellatio extraiudicialis cauſatur ex proceſſu nullo, to. 3. deciſ. 339. nu. 45.
Interpellatio extraiudicialis in debito ciuili interrumpit, non in criminali, to. 3. dec. 339. nu. 46.
Interpretatio habens minus quam verba, non cenſetur prohibita, to. 3. deciſ. 236. nu. 51. & 58.
Interpretatio extenſiua reiecta eſt per forum, to. 3. deciſ. 244. nu. 26.
Interpretatio extẽſiua dicitur, quæ cum verbis repugnat, to. 3. deciſ. 244. nu. 27.
Interpretatio ad mentem dicitur ſecundum propriam, ac etiam latam verborum ſignificationem, quatenus verba patiuntur, licèt chartæ ſtandum ſit, to. 3. deciſ. 254. numero 25.
Interpretatio ad mentem admittitur ſecundum propriã, ac etiam latam verborum ſignificationẽ, quatenus verba patiuntur, licet chartæ ſtare debeatur, etiam in caſibus, in quibus facienda eſt ſtricta interpretatio, to. 3. deciſ. 254. nu. 26.
Interpretatio in dubio ea amplecti debet, per quam actus valeat, & non pereat, to. 3. deciſ. 314. nu. 76.

Interpretatio in dubio ea fieri debet, quæ rem in tuto conſtituat, to. 3. decisſ. 357. n. 11.

Interpretatio reſtrictiua offendit chartam generaliter loquentē, to. 4. dec. 362. n. 74.

Interpretatio reſtrictiua valde prohibita in Regno, to. 4. deciſ. 362. nu. 74.

Interpretatio contra eum facienda, qui nititur ſententia arbitrali, to. 4. deciſ. 393. nu. 83.

Interpretatio illa amplecti debet, quæ æquior, benignior, & rationi naturali magis conformis, to. 4. deciſ. 404. nu. 5.

Interpretatio illa ſequenda, quæ à ſapientibus reprehendi nō mereatur, quæ legum correctionem euitet, & quæ regreſſum ad ius commune inducat, to. 4. deciſ. 404. numero 52.

Interpretatio diminutiua pœnæ fauorabilis eſt, & ita amplectenda, to. 4. dec. 417. numero 67.

Interpretari eius eſt, cuius & condere, to. 3. deciſ. 290. n. 3.

Interruptio cum quid facti ſit, probari debet, to. 3. deciſion. 339. nu. 8.

Interruptionis effectus eſt, vt de nouo incipiat currere præſcriptio, to. 4. deciſ. 364. nu. 10.

Inteſtatus non decedit in Regno, qui alteri teſtamenti factionem committit, etiam deficiente foro, to. 3. deciſ. 231. nu. 13.

Inteſtatus non decedit de iure Canonico, qui alteri teſtamenti factionem committit, tomo 3. deciſione 231. nu. 13.

Inteſtatus pro parte decedere, & pro parte inteſtatus decedere quis non poteſt, to. 4. deciſ. 462. nu. 81.

Intima & denunciatio extraiudicialis vt alicuius effectus ſit, neceſſe eſt vt & antequā emptor effectiue, & cum rei traditione emerit, ei fiat, to. 4. deciſ. 410. nu. 41.

Inuocatio dæmonis ſi fiat ad hoc, vt quis ſciat per dæmonem ea, quæ ab ipſo cognoſci poſſunt, non eſt hæreſis, ſed peccatum grauiſſimum, to. 4. deciſ. 460. nu. 4.

Inuocatio & conſultatio dæmonum, licet hæreſim non contineat; vehementi tamen præſumptione hæreſim ſapit, to. 4. deciſ. 464. nu. 18.

Inuocationes dæmonum expreſſe fiunt in imaginibus nigromanticis, quæ ideò reprobantur, to. 4. deciſ. 459. nu. 6.

Inuocans dæmonem ad tentandum pudicitiam mulieris, non eſt hæreticus, to. 4. deciſ. 463. nu. 11.

Inuocare dæmonem imperando non eſt hæreſis; licet graue peccatum ſit, to. 4. deciſ. 468. nu. 17.

In maioratibus poſt prohibitionem de non alienando ſolēt grauari deſcendentes ad deferendum arma, & ad ſuccedendum iure primogenituræ, & alijs modis, to. 3. deciſ. 245. nu. 1.

In teſtamentis de foro maſculinum concipit fœmininum, to. 3. deciſ. 236. nu. 39.

In lege cum pater. §. a te peto. ff. ad Trebellian. non fuiſſe conuerſum ordinem charitatis aduerſus Ripam contenditur, tomo 3. deciſione 235. nu 44.

In §. à te peto. legis cum pater. ff. ad Trebellian ordo charitatis & ſcripturæ ſimul concurrunt, to. 3. deciſione 235. nu. 40.

In alternatiua pars de filijs loquens, verificari debet, tomo 3. deciſione 236. numero 41.

In Regno noſtro interpretatio reſtrictiua admittitur, to. 3. deciſione 236. numero 69. & 70.

In pœnalibus datur extenſio ex identitate rationis, to. 3. deciſ. 237. nu. 26.

In conſortio noſtri Regni nulla mentio facta eſt iuris non de creſcendi, ſed tantum iuris accreſcendi, to. 3. deciſione 244. nu. 17.

In vim coniunctionis dicitur conſtare de voluntate, quod portio deficiens deuoluatur ad coniunctum, to. 3. deciſ. 244. nu. 83.

In re & verbis coniunctis non ſolum datur expreſſa vnitas verborum, ſed etiam vnitas realis, to. 4. deciſ. 244. numero 98. & 99.

In re & verbis coniunctis non procedit ſtatutum chartæ, cum nec deficiat litera nec voluntas, tom. 3. deciſ. 244. nu. 100.

Iudex ſi damnum pupillo eius ignauia contigerit, ad ipſum reſarciendum, tam in iudiciali foro, quam conſcientiæ tenetur, to. 3. deciſ. 288. numero 3.

Iudex ſententiam diffinitiuam a ſe latam interpretari, & declarare poteſt, to. 3. deciſ. 290. nu. 5.

Iudex, qui in petitis ſimpliciter condemnat, condemnare velle præſumitur pro vt de iure debebat, to. 3. dec. 290. nu. 11.

Iudex, quam puritatem in officio ſuſtinet, eandem in reſidentia amplectitur, & gloria victoriæ ſuæ, teſtimonium conſcientiæ propriæ eſt, to. 3. deciſ. 314. nu. 19.

Iudex cum ſubditis ſuauiter ſe debet gerere, moderate reprehendendo, & miſericorditer caſtigando, to. 3. deciſ. 314. nu. 20.

Iudex qui propter ignorãtiam male iudicat, litem ſuam facit, ex quo actio naſcitur, quæ ex quaſi delicto appellatur, to. 3. deciſione 314. numero 29.

Iudex cabletarum perſonas capi iubere debet, caſu quo non ſoluant, to. 3. deciſ. 314. nu. 36.

Iudex cognoſcens reſumptionem cauſæ poſtulari ad differendam litem, in reſumptione ſuperſedere debet, & ea non obſtante pronunciare, to. 3. dec. 314. nu. 63.

Iudex inferior non poteſt tollere, diſpenſare, aut alterare ſuperioris legem in caſibus non permiſſis, to. 3. dec. 314. nu. 69.

Iudex ſuperior ſi ſententiam Iudicis à quo confirmat, ex ſententia confirmante, &

non

non ex confirmata agitur, to. 3. deciſ. 314 nu. 72.
Iudex ſecularis poteſt procedere contra Eccleſiaſticum violentiam inferentem, to. 3. deciſ. 318. nu. 1.
Iudex ſi procedit per viam iuriſdictionis, non competit remedium reſtitutorium ob allegatam vim, to. 3. deciſ. 318. nu. 3.
Iudex Eccleſiaſticus ſi incompetens, aut parte non citata, aut aliter tantum de facto procedit, ob violentiam laycus poteſt ſe intromittere, to. 3. deciſ. 318. nu. 5.
Iudex ſecularis ex cauſa nullitatis, ſi non adeſt violencia, non ſe poteſt intromittere contra Iudicem Eccleſiaſticum, to. 3. deciſione 316. numero 6.
Iudex ordinarius ex prouiſione iniuſta non poteſt accuſari, ſi non fuerit petita reuocari, tomo 3. deciſione 319. numero 25.
Iudex qui captum defert ad ſuam domum vbi eſt carcer, non dicitur facere carcerem priuatum, to. 3. deciſione 328. nu. 10.
Iudex ſi in prolatione ſententiæ dicat, nos ſequentes ſtatuta ita pronuntiamus, & ſtatutū non valeat, vel tale non contineat, ſententia nulla dicitur, to. 3. deciſio. 354. nu. 21.
Iudex ſi expreſſe ſe referat ad acta, euidens nullitas datur, ſi vero tacitè, iniuſtitiam tantum contra ius litigatoris facit, to. 3. deciſione 356, numero 34.
Iudex, ſi deficiant Notarij ad acta ſuæ iuriſdictionis ſcribenda, aliquem deputare poterit, etiam ſi Notarius non ſit, to. 4. deciſione 389. nu. 76.
Iudex ſecularis cognoſcere valet de re ſpirituali in notorijs, to. 4. deciſione 390. numero 34.
Iudex ſecularis non debet, nec poteſt audire litigantes ſuper iure legitimitatis, to. 4. deciſ. 390. nu. 30.
Iudex ſecularis nec in ſummarijs cum agitur de iure rei ſpiritualis adhuc incidenter cognoſcere poteſt, to. 4. deciſ. 396. nu. 33.
Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de matrimonio, cum de facto diſputatur vtrum factum ſit vel non, de iure vero non poteſt, to. 4. deciſ. 390. nu. 27.
Iudex poteſt de conſenſu partium iudicare extra territorium, to. 4. deciſ. 393. numero 26.
Iudex præciſe tenetur ſecundum chartam, & in ea contenta iudicare, to. 4. deciſ. 404. nu. 97.
Iudex nullus poteſt eſſe talis in cauſa propria, to. 4. deciſio. 414. nu. 1.
Iudex poteſt recuſari in Aragonia, ſi filius eius ſit cauſæ aduocatus, to. 4. deciſ. 414. nu. 5. & 6.
Iudex in Aragonia non poteſt recuſari, ſi filius fuerit aduocatus, ſed tantum vbi eſt, tomo 4. deciſione 414. numero 6.
Iudex recuſatur propter conſan-

ſanguinitatem, vel affinitatem, quam habet cum aliqua ex partibus litigantibus intra gradus à foro ſtatutos, tomo. 4. deciſione 414. numero 17.

Iudex de foro niſi per cauſas ſuſpicionis a foris expreſſas recuſari nequit, to. 4. deciſ. 415. nu. 4.

Iudex de iure eſſe nequit cauſæ illius (regulariter loquendo) in qua animum ſuum de ponendo propalauit, to. 4. deciſ. 415. nu. 16.

Iudex cauſæ illius, in qua aduocatus extitit ſuſpectus eſt, & vt talis reijci valet, to. 4. deciſ. 415. nu. 12.

Iudex rem dubiam eſſe affirmans, non applicat animum ſuum magis ad vnam partem quam ad aliam. to. 4. deciſ. 415. nu. 27.

Iudex officio ſuo aliquando poterit madare reparari, quã uis de non iure petentis conſtet, ratione parui reſpectus, non tamen in noſtro Regno, to. 4. dec. 418. nu. 16.

Iudex volens cognoſcere de cauſa, quæ à ſocio ſuo iure optimo præuenta fuit, interdictis poſſeſſorijs à Iudice præueniente repellitur, to. 4. deciſ. 426. nu. 41.

Iudex, qui non remiſit captum ad locum ad quem ſpectabat iuriſdictio, excuſatur propter conſuetudinem, tomo 4. deciſione 429. numero 14.

Iudex excuſatur à pœna priuati carceris, ſi fecit, quod anteceſſores facere conſueuerunt, to. 4. deci. 429. nu. 11.

Iudex qui iudicauit contra legem excuſatur, ſi ita erat conſuetudo, to. 4. deciſ. 429. nu. 8.

Iudex aliam pœnam irrogando, primam nouare cenſetur, to. 4. deciſione 430. numero 10.

Iudex ordinarius poteſt pœnam iuris, vel ſtatuti ante ſententiam minuere, iuſtis reſpectibus, to. 4. deciſ. 430. nu. 7.

Iudex non habens intentionem vt condemnatus per ſententiam notetur infamia, non irrogat infamiam condemnato, to. 4. deciſ. 430. nu. 14.

Iudex, in accuſando eum præferre debet, quem magis iniuria afficit, to. 4. deciſ. 432. nu. 43.

Iudex an admittat Procuratorem Aſtrictum in alio proceſſu, antequam pars ab accuſatione deſiſtat, to. 3. deciſione 432. nu. 64.

Iudex tenetur liberare captum abſque refuſione expenſarum, ſi accumuletur aliquod delictum, in quo non eſt pars legitima Procurator Aſtrictus, non conſtito de delicto, de quo Procurator Aſtrictus poterat accuſare, to. 4. deciſ. 434. nu. 4.

Iudex tenetur liberare captum quando non conſtat de delicto, de quo Aſtrictus poterat accuſare, licet conſtet de delicto accumulato, to. 4. deciſ. 434. nu. 5.

Iudex ſe referens ad acta, ex alijs motus non videtur, to. 4. deciſ. 434. nu. 24.

Iudex

INDEX.

Iudex non poteſt habilitare teſtes inhabiles,to.4.dec.434. nu. 24.
Iudex extra proceſſum an ſe poſſit informare, to. 4. dec. 434. nu. 48.
Iudex ſecundum probata & deducta in proceſſu iudicare tenetur, to. 4.deciſ.434. numero 50.
Iudex extra proceſſum nullo pacto ſe de veritate instruere poteſt, to. 4. deciſi. 434. nu. 51.
Iudex probationes recipiendo, implicite fatetur, oportere probationes recipere, vt illarum præſidio veritas in lucem prodeat. to.4. deciſion. 434. nu. 55.
Iudex probationes recipiendo inſinuat, ſine eis extra proceſſum veritatem agnitam non fuiſſe, to. 4. deciſ. 434. nu. 57.
Iudex in Aragonia proceſſui ſtare debet, & ſecundum in eo contenta iudicare, to. 4. deciſ. 434. nu. 111. & 112.
Iudex ſcholarium ex pluribus, licet præueniat in citando, poterit per ſcholarem, vel alterum iuriſdictio declinari,to. 4.dec. 438. nu.42.
Iudex ſecularis detinens aliquem captum pro crimine, & cum poſtea ſi Inquiſitores repetant occaſione alterius criminis, cuius cognitio ad eos pertinet, nō tenetur ſecularis eum remittere, ſed abſoluere proceſſum, quo finito ſi non traditur morti, reſtituet eum Inquiſitoribus, to.4.deciſ. 438. nu.44.
Iudex cognoſcit, an ſua iuriſdictio ſit,vel non,to. 4.deciſ. 464. nu. 42.
Iudex cognoſcit de manifeſto, licet reuocetur in dubium, to.4. deciſ. 464. nu. 4.
Iudæus blaſphemus à ſeculari Iudice,non ab Eccleſiaſtico punitur ſecundum aliquos, licet contrarium verius, to. 4. deciſ. 470. nu. 18.
Iudices ſeculares tam incidenter, quam principaliter de ſpiritualibus cognoſcere prohibentur, tom. 4. deciſione 590. nu. 26.
Iudices communiter difficultatem negotij partibus aggrauant,& præponderant, to.4. deciſ. 415.nu.29.
Iudices exprimere non debent cauſam vbi de iure non tenentur, to. 4. deciſ. 434.numero 26.
Iudices de foro dubitationes partibus proponere tenentur,to.4.deciſ. 415.nu.30.
Iudices dubia cauſæ proponentes ſuſpitione carent, ac per conſequens etiam illi, qui magnam difficultatem cauſam continere aſſeuerant, to.4.deciſ. 415. nu. 51.
Iudices ſæpe per verbum videturpronunciant, & ſententia valida eſt, to. 4. deciſ. 415. nu. 36.
Iudices de miſericordia reprehendi melius eſt, quam de iniquitate, to. 4. deciſione 434.nu. 92.
Iudices ſpeciales aſſignati in aliquo loco non præiudicant Capitaneo, Poteſtati, ſiue Ordinario talis territorij, tomo 4. deciſione 438. numero 6.

Iudi-

INDEX.

Iudices, & officiales fauent hæreticis, ſi eos omittant, cum eos capere.& punire teneantur, tomo 4. deciſione 474. nu. 5.
Iudici non eſt credendum, niſi quatenus ex actis reſultat, to. 4. deciſ. 434. nu. 13.
Iudicibus eiſdem, quæ iam placuerant, & ab eis decreta ſunt, defendenda ab ipſis ſunt, tom. 3. deciſione 352. nu. 24.
Iudici eccleſiaſtico violentiam inferenti, ſiue Clerico, ſiue laico inhibere poteſt Iudex ſecularis, to. 3. deciſ. 318. nu. 2.
Iudicis officium implorare poteſt, qui timet inquietari, & facere vt Iudex declaret ſibi exceptionem competere, & aduerſario ſilentium perpetuum imponere, to. 3. deciſ. 351. nu. 1.
Iudicis mandato poteſt ſumi authenticum inſtrumentum ex communi, licet in matrice deficiant aliqua ex requiſitis ad authoritatem inſtrumenti, to. 4. deciſione 372. nu. 14.
Iudicis animus ad vnam ſolam probationis ſpeciem non ſe coarctare debet, to. 3. deciſ. 314. nu. 76.
Iudicis negligētiam in adminiſtratione iuſtitiæ, non eſſe difficilis probationis, verius eſt, tomo 4. deciſione 417. nu. 29.
Iudicis officium procliuius eſſe debet ad liberandum, quam ad obligandum, to. 4. deciſ. 432. nu. 27.
Iudicium ex tribus perſonis conſtat, quarum aliqua deficiente, iudicium ceſſat, to. 3. deciſ. 314. nu. 5.
Iura aliqua, & eorum inſtrumenta, cum in proceſſu exhibita, & producta ſint, à ceſſionarioque impugnata, eum ipſa ignoraſſe vix dici poteſt, tomo 4. deciſione 303. numero 26.
Iura in iure offerendi tantum, quod ipſa cedantur, petunt, tomo 4. deciſione 403. numero 47.
Iura, quæ authoritate publica, vtilitate vero, priuata ſunt, quoad ipſam vtilitatem priuatam remittuntur, tunc enim ius publicum nullatenus læditur, to. 4. deciſione 435. nu. 9.
Iuramentum ſi partes compromittentes ſubierunt, tunc tam ſententia arbitri, quam arbitratoris actionem, & exceptionem producit, tom. 4. deciſ. 411. nu. 5.
Iuramentum arbitri prohibetur, reſpectu tamen partium compromittentium non vetatur, tom. 4. deciſione 411. nu. 6.
Iuramentum de iure Pontificio ſemper eſt obſeruandum, quando ſeruatum in ſalutis æternæ diſpendium non vertitur; tom. 4. deciſione 411. nu. 77.
Iurans per illa membra Chriſti, quæ in hominibus turpia reputantur blaſphemus eſt propter irreuerentiam verborũ, & cõtemptum perpetratum in Chriſtũ, & fortius in Deũ, to. 4. deciſ. 470. nu. 10.
Iuriſdictio contencioſa extra ter;

territorium exerceri non poteſt, to. 4. deciſ. 393. nu. 24.
Iuriſdictio voluntaria extra territorium exerceri poteſt, to. 4. deciſ. 393. nu. 25.
Iuriſdictio, quæ ad præſcriptionem quadraginta annorum poſſeſſionem cum titulo requirit, probata integre cenſetur ab Epiſcopo, qui per quinquaginta annos talem iuriſdictionē poſſediſſe inſinuat, dummodo cõtrarium non conſtet. to. 4. deciſ. 394. nu. 7.
Iuriſdictio pertinens Domino alicuius loci per abuſum illius ad Dominum Regem, tanquam ad ſuum fontem deuoluitur, to. 4. deciſ. 417. nu. 5.
Iuriſdictio de facto occupata ab inferiori in exercendo illam negligenti, à fortiori tunc ad ſuum ſuperiorē regreditur, to. 4. de. 417. n. 26.
Iuriſdictio cõſeruatoris ex forma reſcripti cognoſcitur, to. 4. deciſ. 425. nu. 9.
Iuriſdictio, qua Iudices Eccleſiaſtici cognoſcunt de ſecularibus, appellatur à Theologis indirecta, quando ſcilicet agitur de periculo animarum, aut de materia ſpirituali, to. 4. deciſ. 425. n. 12.
Iuriſdictio turbata dicitur, licet aliquis ex cauſa priuata, & extra officium offendat, to. 4. deciſ. 425. nu. 14.
Iuriſdictio ſpecialis ac peculiaris priuatiuè ſemper conceſſa cenſetur, to. 4. deciſ. 426. nu. 13.
Iuriſdictio per immemorialem præſcriptionem acquiſita, priuatiue, & non cumulatiue competere dicitur, to. 4. deciſ. 426. nu. 16.
Iuriſdictio cumulatiue cõceſſa præſumitur, quando eadem ordinarijs iudicibus iam cõpetebat, to. 4. deciſio. 426. nu. 17.
Iuriſdictio, quæ ordinario non competebat, ſi alicui particulari Iudici concedatur, nec cumulatiue, nec priuatiue conceſſa dici poteſt, ſed limitatiue, to. 4. deciſ. 426. nu. 18.
Iuriſdictio ideò cumulatiuè conceſſa præſumitur, ne alio Iudici læſio, aut præiudicium generetur, to. 4. deciſ. 426. nu. 19.
Iuriſdictio priuatiue tunc competere dicitur, quando alteri Iudici iuriſdictio auferetur, ſi ea ipſiuſmet Iudicis priuati non erat, to. 4. deciſ. 429. nu. 20.
Iuriſdictio non læditur, quando aufertur ipſa, quæ propria illius à quo aufertur, non erat, to. 4. deciſ. 426. nu. 21.
Iuriſdictio, & poteſtas limitata alicui competere dicitur, ſi de priuando alium eadem iuriſdictione non agatur, to. 4. deciſ. 426. nu. 22.
Iuriſdictio ſi limitatè cuidam expectat, ſi alius eandem exercere velit, illius ius lædit, & ei principaliter præiudicat, to. 4. deciſion. 436. nu. 33.
Iuriſdictio exerceri videtur per contraria præconia à vaſſallis facta, to. 4. deciſio. 429. nu. 12.

Iuriſ-

Iuriſdictio ordinaria, quæ competit vni non diminuitur, licet eadem detur alij, to. 4. decif. 438. nu. 5.
Iuriſdictio conceſſa alicui, qui non ſit Ordinarius, conceſſa cenſetur cumulatiue, to. 4. decif. 438. nu. 6.
Iuriſdictio priuatiue conceſſa non cenſetur, niſi verbis expreſſis & claris concedatur, to. 4. decif. 438. nu. 7.
Iuriſdictio in dubio cumulatiua præſumitur, to. 4. decif. 438. nu. 9.
Iuriſdictio ſuprema Principis in omnibus conceſſionibus reſeruata cenſetur, to. 4. decif. 438. nu. 9.
Iuriſdictio ſpecialis diſmembrata ab vniuerſali, ſi remanet ſubalterna vniuerſalis, cenſetur cumulatiua, to. 4. dec. 438. nu. 12.
Iuriſdictio ſancti Officij ſuper ſuis familiaribus, cenſetur priuatiua, to. 4. decif. 438. nu. 14.
Iuriſdictio competit Tribunali ſancti Officij, vel ex priuilegio, vel ex conſuetudine, to. 4. decif. 438 nu. 17.
Iuriſdictio criminalis ſuper familiares non cenſetur alicui conceſſa in ſpecie, ſed ſolo ſancto Tribunali diſcretiue, & non diſtributiue, to. 4. decif. 438. nu. 19.
Iuriſdictio ſi conceditur in certa ſpecie cauſarum, & fauore certarum perſonarum, quarum fauor eſt habere illum in Iudicem, tunc eſt priuatiua, to. 4. deciſione 438. nu. 22.
Iuriſdictio eſt priuatiua ſi aſſignatur alicui caſtro, vel loco, vt ibi cauſa tractetur, & decidatur, to. 4. decif. 438. nu. 24.
Iuriſdictio competens alicui in certo genere cauſarum, eſt priuatiua, to. 4. deciſio. 438 nu. 26.
Iuriſdictio acquiſita per præſcriptionem, priuata cenſetur, to. 4. decif. 438. nu. 27.
Iuriſdictio eſt reuocabilis, & de ſui natura præcaria quoties ſimpliciter conceditur per Principem, vel acquiritur conſuetudine, to. 4. dec. 438. nu. 31.
Iuriſdictio, & cognitio in primis, & ſecundis inſtantijs Tribunalis ſancti Officij eſt priuatiua. to. 4. decif. 438. nu. 32.
Iuriſdictio in dubio eſt reuocabilis, cumulatiua, & præcaria, to. 4. deciſione 438. nu. 35.
Iuriſdictio ſi data ſit in dominum directum, vel vtilem, non eſt locus reuocationi, pro vt etiam quando datur ob bene merita, to. 4. decif. 438. nu. 40.
Iuriſdictio ſpecialis præſumitur cumulatiua, quando eſt ſubalterna, & eſt locus præuentioni inter eam, & generalem, tom. 4. deciſione 438. nu. 38.
Iuriſdictio conceſſa per priuilegium cenſetur priuatiua ad alias, ſaltim in prima inſtantia, tom. 4. decif. 438. nu. 40.
Iuriſdictio alicui conceſſa per priuilegium cenſetur priuatiua in prima inſtantia, etſi non

non conſtaret expreſſis verbis, tomo 4. deciſione 438. nu. 41.

Iuriſdictionem vſurpatam ſine præſcriptione, ſiue conſuetudine, domini locorum habent, to. 4. deciſione 417. nu. 4. & 16.

Iuriſdictionem ſibi defendere niſi priuilegium, vel præſcriptionem oſtendat, nemo poteſt, tomo 4.deci.417.nu 6.

Iuriſdictionem inferioris per abuſum amiſſam, ſuper nomine proprio a ... ſtrat, tomo 4.dec. 417 ... 8.

Iuriſdictionem ſapit, & ... iuriſdictionem ſonat, facere publica præconia, tom. 4. deciſ. 429. nu. 6.

Iuriſdictionem in ... recipientes, dicuntur O... les, licet ſint varones ... deciſ. 438 ... 36.

Iuriſdictionem habere ... cem ordinariu ... in ... præſumitur, to. 4. deciſione 464.nu. 3.

Iuriſdictiones conceſſæ pluribus inter ſe tanquam genus & ſpecies differentes, tunc ſpecialis quæ ... conceditur, cenſetur adempta & ſegregata ab vniuerſali, tomo 4. dec.436. nu. 15.

Iuriſdictionẽ conceſſa alicui cum dictione taxatiua, non cenſetur excluſa iuriſdictio ordinaria, tom. 4. deciſione 438. nu. 8.

Iuriſdictionis præuentio ſi inter duos Iudices exercentes iuriſdictionem, quæ eis cumulatiue competit, reperiatur, præuentio hæc operatur iuriſdictionis exercitium li... ... ... præueniente, to. 4. deciſ. ... nu. 40.

Iuriſdictioni ordinarij conceſſionis non derogatur per quamcunque conceſſionem & gratiam alicui factam de iuriſdictione ordinarij, to.4. deciſ.438.nu. 5.

Iuriſfirma reuocatur, quando confirmatio gratiæ ſine cauſa à Pontifice facta fuit, to. 4.deciſ. 489.nu. 90.

Iuris communis appellatione, noſtros foros venire, notiſſimi iuris eſt, t.4.d. 404.n.64.

Iuris regula docet, quod in ore duorum ſtat omne verbum, to.4. deciſ. 477. nu. 5.

Ius accreſcendi in vulgari reſeruatum à teſtatore cenſetur, to. 4.dec. 387. nu. 3.

Ius ... competens ex ... , tranſmittitur ad hæredes, t. 4. d. 387. n.4.

Ius venandi ... continuam cauſam habere dicitur, to. 4. deciſ. 396. nu. 2.

Ius venandi in aliqua parita ... de vniuerſitate ſpe... nõ ipſi vniuerſitati, quæ venari non ſolet, to. 4. deciſ. 396.nu. 34.

Ius prohibitiuũ venandi & aliorum iurium, non niſi à die prohibitionis & acquieſcentiæ acquiritur, to. 4.deciſio. 396. nu. 39.

Ius incorporale iuriſdictionis ſine ſcientia & patientia acquiri non poteſt, to. 4. deciſ. 398.nu. 39.

Ius acquiſitum per tempus 40. annorum notorium dicitur, to. 4.deciſ. 396. nu. 46.

Ius competens ex tenuta, ſeu detentatione per Iudicẽ conceſſa

ceſſa in aliū ſine dubio cædi poteſt, to. 4. dec. 398. nu. 6.
Ius, quod quis habet, non illud quo quis caret, per ceſſionem transfertur, to. 4. deciſ. 403. nu. 24.
Ius fideicommiſſo competens alicui an renunciatum ſit per diuiſionem reſultantem ex ſententia arbitrali quæritur, tomo 4. deci. 404. nu. 8.
Ius partitionis, ſiue diuiſionis inter cõiuges introductum, quibuſcunque verbis, etiam generalibus, de foro renunciari poteſt, to. 4. deciſione 404. nu. 88.
Ius partitionis, ſiue diuiſionis acqueſtuum & mobilium, odioſum, & contra ius commune eſt, tom. 4. deciſ. 404. nu. 89.
Ius ciuile, & canonicum quoad tempus præſcriptionis rerum, iurium, vel ſeruitutum conſentiunt, quoad bonam vere fidem diſſentiunt, tom. 4. deciſ. 406. nu. 4.
Ius commune, ſi alicui præſcriptioni tam rei corporalis, quam incorporalis reſiſtat, ad illius probationem titulo, vel immemoriali opus erit, tom. 4. deci 406. nu. 5.
Ius accreſcendi non permittitur, vbi de maximo onere tractatur, tom. 4. deciſione 405. nu. 20.
Ius ex facto oritur, to. 4. deciſ. 409. nu. 4.
Ius inquirendi, quoad ſuos officiales, etiam ſi Domino Regi competat, & quamuis ipſe fons, & origo ſit totius iuriſdictionis, & ab ipſo emanet, adhuc talis poteſtas inquirendi quoad ſuos tantum Officiales reſtringitur, tomo 4. deciſione 426. numero 27.
Ius habendi mollendinum in aliquo loco, vel quodlibet aliud, ſi vnus tãtum habeat, aduerſus alium poſſe mollendinum habere prætendentem remedijs foralibus & firmis agere poterit tanquam pars legitima, to. 4. deciſ. 426. nu. 35.
Ius accuſandi, ſi ſimul pluribus competat, non ſunt omnes admittendi ad accuſandum, ſed ille præferri debet, qui ſuam vel ſuorum iniuriam proſequitur, to. 4. deciſione 432. nu. 37.
Ius accuſandi proximiori competens, ſi ipſe renunciet, remotiores ad accuſandum admittuntur, to. 4. deciſione 432. nu. 38.
Ius accuſandi derelictū à proximioris remotiori expectat, ſi proximior citatus & requiſitus fuerit, to. 4. deciſione 432. nu. 39.
Ius præſumit pro Iudice, & quod inſtructus de veritate ſententiam tullit, to. 4. deciſ. 434. nu. 49.
Ius totum cauſæ criminalis ex atteſtationibus dependere ſolet, to. 4. deciſione 434. nu. 120.
Iuſſus eligere vnum ex certis, ſi ſemel elegerit, & perſeueret in electione vſque ad mortē, tunc dicitur electus & nominatus capere, non ab eligente, ſed ab eo, qui iuſſit eligere, to. 4. deciſione 436. nu. 2.

INDEX.

Iuſſus vnum ex pluribus eligere, poterit plures eligere, tomo. 4. deciſione 436. nu. 9.
Iuſſus eligere quos volet de familia, poterit vnum eligere, tomo 4. deciſione 436. numero 10.
Iuſtitiæ defectus, cum cognoſcitur, reſumptio cauſæ cauilloſe ad eam dilatandum peti ſolet, tom. 3. deciſione 314. nu. 38.
Ixarentium domus ſeparata fuit à bonis Coronæ Regiæ, tomo 4. deciſione 362. numero 1.

L

Laici circa alimentorum cauſam coram Eccleſiaſtico conueniri non impediuntur; tomo 3. deciſione 283. numero 4.
Laici conductores Decimarum ad reſtitutionem prætij non poſſunt compelli, niſi coram Iudice ſeculari, tomo 4. deciſione 424. numero 2.
Laici conductores declinantes iuriſdictionem Eccleſiaſticam, etiam ſi ſe non ſubmiſerint iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, coram Iudice Eccleſiaſtico conueniuntur, tomo 4. deciſione 424. numero 3.
Laicus ratione aſſumptæ adminiſtrationis rerum Eccleſiaſticarum ſortitur forum iudicis Eccleſiaſtici, to. 4. deciſione 424. nu. 1.
Laicus blaſphemus, vel per aliquod ex membris Chriſti iurans, anathematizatur, tomo 4. deciſione 469. numero 6.
Lana legata, omnis lana comprehenditur, in quocunque ſtatu ſit, exornatùrque lex ſi cum lana de legatis 3. tomo 4. deciſione 391. numero 8.
Lapſus decennij facit præſumere, quempiam incorporaſſe bona in ſuo patrimonio, tomo 4. deciſione 487. nu. 14.
Laudatio & approbatio ſententiæ arbitralis in Regno tantum deſeruit. ad hoc vt priuilegiatæ executioni mandari valeat, tomo 4. deciſione 411. nu. 14.
Laudatio & approbatio laudi ante ſententiam facta num noceat partibus compromittentibus, tomo 4. deciſione 451. nu. 1.
Laudum ratificari non poteſt ante prolatam ſententiam per arbitratorem, to. 4. deciſ. 431. nu. 3.
Legata cōditionalia non tranſmittuntur in Regno, niſi de contraria appareat voluntate, tomo 3. deciſione 244. nu. 59.
Legatarius ratione iuris, quod in re obligata habet, ſi ad offerendum, ſeu ſoluendum prætium creditori hypothecam habēti admittatur, creditor ei contra hæredes cædere tenetur, tomo 4. deciſione 386. numero 7.
Legatū dotis, ſeu pro dote, ſeu in tempus nuptiarū eſt condi-

i 2 ditio-

ditionale. to. 3. deciſ. 241. nu. 1. & ſecundum Couarrub. modale, ibidem numero 6.
Legatum factum filio pro iure inſtitutionis, ſeu legitimæ, eſt purum & tranſmiſſibile, tomo 3. deciſione 241. numero 2.
Legatum relictum filio, quamuis non appareat de mente teſtantis, præſumitur relictum loco legitimæ, to. 3. deciſ. 241. nu. 3.
Legatum à patre filio relictum ſi pater expreſſerit, vt in tempus nuptiarum ei præſtetur, vel vincula in eo appoſuit, in eo, quod legitimam legatũ ſuperat, cõditionale reputatur, to. 3. deciſione 241. numero 4.
Legatum factum puellæ, vt poſſit nubere, purum eſt, to. 3. deciſ. 241. nu. 5.
Legatum factum puellæ non nubilis ætatis, fit conditionale, tom. 3. deciſione 241. numero 9.
Legatum ſibi adſcribens, in pœnam falſi incurrit, & legatũ pro non ſcripto habetur, to. 3. deciſ. 237. nu. 15.
Legatum vt poſſit nubere relictum, amittitur, ſi legataria priuſquam petat, nubat, to. 3. deciſ. 241. nu. 10.
Legatum dotis non dicitur purum, tom. 3. deciſ. 241. numero 17.
Legatum intranſmiſſibile, ex voluntate teſtatoris tranſmiſſibile fieri poteſt, to. 3. deciſ. 242. nu. 33.
Legatum relictum per hæc verba, lego alimenta, victum, vel educationem (quæ idem important) omnia ad vitæ humanæ conſeruationem neceſſaria includit, to. 3. deciſ. 277. nu. 1.
Legatum ab initio nullum, etiam ſi poſtea ſub conditione adimatur, non ex eo confirmatur, to. 4. deciſion. 369. nu. 30.
Legatum ita filiabus relictum, decedente ſine filijs aliquo, licet ille cum eis moriatur, ſi tamen filij deinde mortui fuerint, nihilominus debetur, ratioque aſſignatur, to. 4. deciſ. 370. nu. 7.
Legatum non eſt debitum teſtatoris, ſed hæredis, to. 4. deciſ. 385. nu. 2.
Legatum ab hærede, & non à detentore bonorum peti debet, to. 4. deciſione 385. nu. 6.
Legatum annuum, non vnum, ſed plura ſunt legata, to. 4. deciſ. 388. nu. 2.
Legatum annuum pro primo anno eſt purum, pro ſequentibus conditionale, & vt tale non tranſmittitur, to. 4. deciſ. 388. nu. 6.
Legatum ſi pro alendis pauperibus in hoſpitali habitantibus relinquatur, hoſpitali deſtructo ceſſat, to. 4. deciſione 427. nu. 15.
Legatum de debito Ticij, ſi ipſe nihil debeat, inualidum eſt, tom. 4. deciſ. 427. nu. 17.
Legitimatio prolis in origine legitimat prolem ex tunc à tempore conceptionis, tomo 3. deciſione 231. numero 22.

Legi-

INDEX.

Legitimatio quæ fit in radice matrimonij, vna & propria legitimatio, & redintegratiua legitimitatis eſt, to. 3. deciſ. 231. nu. 20.

Legitimatio pleniſſima dicitur quando filius legitimatur vt ſuſceptus ex matrimonio, ſaltim conſenſu & affectione, tomo 3. deciſio. 231. nu. 20. & 58.

Legitimatio per ſubſequens matrimonium procedit, data habilitate inter contrahentes, tomo 3. deciſio. 231. numer. 95.

Legitimatio mortuis parentibus qui petierunt diſpenſari in radice, licet non fuerit executa, præiudicabit tertio vocato ad ſucceſſionem, tomo 3. deciſ. 231. nu. 76.

Legitimatio in dubio non retro trahitur ad prolem ſuſceptam, to. 3. deciſ. 231. nu. 46.

Legitimatio per reſcriptum dicitur nouiter collatiua legitimitatis, tom. 3. deciſio. 231. num. 59.

Legitimatio ad petendam & obtinendam compulſam neceſſaria non eſt, tom. 3. deciſ. 231. nu. 5.

Legitimatio partis in quocunq; iuditio quamuis ſummariſſimo requiritur, tom. 3. deciſ. 314. num. 60.

Legitimatus per reſcriptum æquiparatur de iure, legitimo & naturali, tom. 3. deciſ. 231. num. 45.

Legitimatus quoad honores non admittitur quoad ſucceſſionem parentum vna cum alijs filijs legitimis, to. 3. deciſ. 231. nu. 45.

Legitimatus per reſcriptum venit de iure appellatione filij legitimi & naturalis, quando naturalis tantum vocatur, tomo 3. deciſio. 231. numer. 45.

Legitimatus per reſcriptum ſemper venit in diſpoſitione vocante legitimos & naturales ſimpliciter, to. 3. deciſ. 231. nu. 45.

Legitimatus per reſcriptum aſſimilatur filijs legitimis & naturalibus, & quid in ſtatutis, tom. 3. deciſ. 231. nu. 49.

Legitimitas poteſt probari ex bona fide alicuius ex affinibus, tom. 4. deciſ. 390. nu. 21.

Legitimitatis probatio etiamſi a parte non opponatur, fieri non debet, tom. 4. deciſ. 390. num. 4. & 5.

Legitimus vt quis ſit, ſatis eſt, etiam ſi incidenter agat., to. 4. deciſ. 390. num. 14.

Legitimus probatur per quaſi poſſeſſionem, & per plures actus poſſeſſionis, qui enumerantur, tomo 4. deciſio. 362. num. 81.

Legitima eſt tota hæreditas vbi filius in certis bonis inſtituitur, nec legitima eſt limitata, tom. 3. deciſio. 231. num. 6.

Legitima aſcendentium non ita debita ſicut deſcendentium, tomo 3. deciſ. 251. numer. 5.

Legitima tolli poteſt cum cauſa ad exheredationem ſufficiente, tomo 3. deciſ. 251. num. 6.

Legitima antolli poſſit cauſa agnationis vel minui, tom. 3. deciſ. 251. nu. 7. & 8.

INDEX.

Legitima, an ſit iure naturæ debita, tomo 3. deciſio. 251. num. 10.

Legitima filiorum grauari non poteſt, tomo 3. deciſio. 251. num. 13.

Legitima pars eſt aliquis ad hoc vt teſtamentum aperiatur, etiã ſi in teſtamento non nominetur, neque aliquod intereſſe ex teſtamento conſequatur, tomo 3. deciſ. 256. num. 10.

Legitima, quatenus ad filiorũ alimenta neceſſaria eſt de iure naturali eſt, & ideo à iure ciuili adimi non poterit, quatenus verò ad alimenta non eſt neceſſaria, iure poſitiuo debita cenſetur, & hæc eſt vera concordia inter aliquas opiniones contrarias, tom. 3. deciſio. 267. numer. 11, & 12.

Legitima iure actionis debetur, ſcilicet codictione ex lege, tomo 3. deciſio. 270. numer. 3.

Legitima quæ alimenta ad vitæ humanę conſeruationem neceſſaria excedit, cum de iure ciuili poſitiuo ſit, lege, ſtatuto, & Principis reſcripto tolli valet, tom. 3. deciſ. 270. num. 5.

Legitima tolli poteſt quoad taxam legis poſitiuæ, quantitate alimentorum neceſſaria ad vitæ humanæ conſeruationem, ſalua remanente, tomo 3. deciſione 372. numer. 3.

Legitima ſeu præcipuum hæreditario iure defertur, tom. 3. deciſ. 273. num. 1.

Legitima iure naturæ indeterminatè debetur, & ideo per legem poſitiuam ſtatuti, vel conſuetudinis augeri & minui valet, tom. 3. deciſ. 273. num. 20.

Legitima filio relicta in omnibus bonis, vel in parte bonorum, ſi in ea ponatur vinculum, non durat per viginti annos, tomo 3. deciſ. 284. num. 7.

Legitima pars ad exigendum iſſas dicitur ille, qui ius & facultatem eas in aliquos vſus expendendi habet, tomo 4. deciſione 417. numero 3.

Legitimæ cotta ſiue eius quantitas de iure ciuili eſt, legitimá tamen ſimpliciter ſumpta à iure naturali ſecundũ veriorem ſententiam emanauit, tomo 3. deciſio. 267. num. 9.

Legitimæ parte in teſtamento relicta, etiam quod ad ſupplementum ſupereſt, relictũ cenſetur, & tacita hypoteca pro ſupplemento, ſicut pro alijs relictis competit, tomo 3. deciſione 270. numero 2.

Legitimæ iure naturæ debitæ, nullum etſi minimum grauamen imponi valet, tomo 3. deciſione 275. numero 3.

Legitimam iure ciuili & non naturali debitam eſſe a parentibus aliqui dixerunt, ſed decepti ſunt, tom. 3. deciſ. 267. nu. 7.

Legitimam vtroque iure deberi, Mantica & quam plures alij grauiſſimi Doctores affirmarunt, tomo 3. deciſ. 267.

267. numero 8.

Legitimam aſcendentium tolli poſſe, valde diſplicet, tom. 3. deciſ. 267. nu. 15.

Legitimam tollere ſequit hominis excluſio ſine cauſa à lege approbata, to. 3. dec. 270. nu. 6.

Legitimam in effectu tollere, vel in eam in tantum diminuere, vt non ſufficiat ad alimenta poſſunt parentes in Aragonia, tom. 3. deciſ. 272. nu. 7.

Legem papiam corrigens Iuſtin. iubet, quod indiſtincte omnes poſint à morte teſtatoris adire, tom. 3. deciſ. 242. num. 13.

Leges publicas per priuatũ eſſi di poſſe, abſurdum eſſet dicere, tomo 3. deciſione 274. nu. 10.

Leges non obſeruatæ, nec in vſu receptæ, vim legis non habent, tom. 3. deciſio. 300. num. 23.

Leges, quam æſtimationem fecerint accuſationum delatorum aperte conſtat, ſi quidẽ tot pœnæ contra ipſos à legibus ſtabilitæ fuerunt, tomo 3. deciſione 314. numero 15.

Leges in reſpicientibus merita cauſæ magnum arbitrium iudici concedunt ad arbitrandum & cognoſcendum ius & iuſtitiam partis, to. 3. deciſ. 314. nu. 68.

Leges rei, cui vnio fit, attendũtur, ſi vnio acceſſoriè fiat, tomo 3. deciſione 323. numero 2.

Leges æquitate & ratione carere non debent, tom. 4. deciſ. 417. numer 73.

Lege dicitur in charta, quod extrinſecus intelligitur virtute chartæ, tom. 3. deciſio. 244. num. 28.

Legibus & conſuetudinibus Regni in quo inſtrumentum conficitur ſtandum eſt in deciſiuis, tomo 4. deciſio. 362. num. 65.

Legis Papiæ primũ caput erat, quod legatum non poſſet ante aperturã tabularum adiri, to. 3. deciſione 242. numer. 9.

Legis Papiæ ſecundum caput erat, quod legatum non à morte teſtatoris, ſed ab apertura tabularum cederet, tomo 3. deciſione 242. numero 12.

Legis tranſmiſſio licèt non appareat de voluntate teſtatoris, in aliquibus caſibus fit, quando lex ita diſpoſuit, tom. 3. deciſ. 242. nu. 32.

Legis ſpecialis prouidentia poteſt facere, vt per ſolam libelli oblationem præſcriptio efficaciter interrumpatur, to. 4. deciſione 432. numero 22.

Lex fina. §. cui dulcia, ff. de trit. vino & oleo legato declaratur, tom. 3. deciſ. 245. num. 8.

Lex Titia, Seyo, §. Seya libertis, ff. de leg. 2. declaratur, tomo 3. deciſione 245. numer. 17.

Lex 1. & lex immunitates, ff. de iure immunita: latè conclcantur, tomo 3. deciſione 254. numero 298 299. & 302.

Lex vnica, §. pro ſecundo, C. de

caduc. tollen. dilucidatur, tomo 3. deciſio. 262. nu. 12. & 15.

Lex cum antea. C. de recept. arbitr. ſecundum Baldimen tem interpretatur, to 3. deciſ. 299. nu. 4.

Lex Vranius Antoninus. ff. de fideiuſſor. dilucide explanatur, tomo 3. deciſione 334. nu. 11.

Lex final. de Præto. ſtipulat. expenditur, to. 4. deciſ. 400. nu. 10.

Lex intra vtile. §. vendentibus. ff. de de minor. dilucidatur, tomo 4. deciſione 410. numer. 58.

Lex cum antea. 5. C. de arbitris declaratur procedere, quando à partibus tacite, vel expreſſe ſententia laudata fuerit, to. 4. dec. 411. nu. 3.

Lex final. de tranſaction. eleganti diſtinctione declaratur, tomo 4. deciſione 418. nu. 2.

Lex, vel ſtatutum non obſeruatum non inducunt præſcriptionis interrūptionem, to. 3. deciſ. 248. nu. 20.

Lex ſpecialis, vel communis, ſi totum primogenito deferat, teſtator ad alios transferre impeditur, to. 3. deciſ. 273. nu. 14.

Lex vel ſtatutum ad delicta præterita non extenditur, quando formam procedendi præſcribit, to. 3. deci. 350. nu. 6.

Lex, vel ſtatutum ad delicta præterita non extenditur, quando non pœnam inducit, & litis deciſionem reſpicit, to. 3. deciſ. 350. nu. 7.

Lex debet eſſe iuſta, & rationabilis, to. 3. deciſione 336. nu. 17.

Lex ciuilis in materia alimentorum reijcitur, ſi Pontificis decretum aliud ſuadeat, to. 3. deciſ. 283. nu. 6.

Lex dans iuriſdictionem alicui in ſpecie, eam in quantum ipſe vigil, & ſolicitus ſit in ipſa adminiſtranda, concedere dicitur, to. 4. deciſ. 417. nu. 24.

Lex non ſe adſtrinxit in tradendo formam probandi quecunque probari expediat, to. 4. deciſ. 417. nu. 82.

Lex diſponens vnum, & aliud præſuponens, diſpoſitum nō habet locum, niſi præſuppoſitum verificetur, to. 4. deciſ. 427. nu. 11.

Lex ita futuris formam diſponit, vt præterita diſpendijs non commendet, to. 4. deci. 430. nu. 23.

Lex a populo recognoſcenti ſuperiorem lata, non debet trahi ad præterita, to. 4. dec. 430. nu. 25.

Lex promulgata ab inferiori differt ab ea, quæ à ſupremo Principe lata eſt, to. 4. deciſ. 430. nu. 26.

Lex trahitur ad caſus præteritos, ſi voluntas Principis clare id diſponens conſtet, to. 4. deciſ. 430. nu. 27.

Lex vtens verbo futuri temporis modi ſubiunctiui, non comprehendit præterita, to. 4. deciſ. 430. nu. 28.

Lex benignitatis amica, iuſtitiam non fouere eum, qui diu petitionem debiti diſtulit,

lit, conſiderat, to. 4. deciſio. 432. nu. 15.

Lex ad præterita non trahitur, to.4.deciſ. 414.nu.8.

Lex quæ docet creditorem vendentem pignus, licet de euictione ipſe nõ teneatur, teneri tamen eum pignus anterius facere, de eo qui voluntarie vendit, & non de eo qui coactus intelligi debet, to. 4. dec. 403. n.45.

Lex, quæ iubet teſtes, eum interuentu Iudicis examinari debere iuſtiſſima eſt, to. 4. deciſ. 434.nu. 24.

Lex deprobationibus non rite receptis male ſuſpicatur, to. 4. deciſ.434. nu. 33.

Libelli datio intra viginti annos facta ad interrumpendum præſcriptionem delicti non ſufficit, ſed vt intra hoc tempus, citatio erga reum petatur, decernatur, & præſentetur, requiritur, to.4.deciſ. 432.nu. 5.

Libelli in generalitatibus non ſufficit aliquid circa nullitatem attingi, ad hoc vt de nullitate actum fuiſſe in primo iudicio dicatur, to.3.deciſ.351.nu.25.

Libellum prætextu iuſti erroris emendare volens, non ſolum expenſas reficere debet, ſed etiam damna litis occaſione reſarcire, to.3.deciſ.257. nu. 17.

Libellus continens errorem probabilem, & iuſtum, prætextu talis erroris emendari non alias poteſt, quam ſi parti expenſæ reficiantur, to.3. deciſ. 257. nu. 16.

Libellus, ſiue cedula infançoniæ debet ſubſcribi ab ipſo, qui ſe infantionem eſſe contendit, vt ſatisfiat formæ fori de formul. ſublat. nec ſufficit Procuratoris ſubſcriptio, to. 3.deciſ. 352.nu. 20.

Liberatio vnius non reſultat in præiudicium aliorum, to. 4. deciſ. 407.nu.9.

Liberatio per viam priuilegiatam locum non habet, quando in terminis fororum antiquorum verſamur, to. 3. deciſione 345. nu. 7.

Libertas præcipua huius Regni eſt, quod in eo non poſſit fieri inquiſitio, to. 4. deciſ. 426. nu. 48.

Liberi ſi vocentur ſimpliciter, ueniunt ſucceſſiue per fidei commiſſum, ſecus vbi per copulam, quia liberi poſiti in altera parte copulæ debent conſiderari reſpectu ſolius copulę, & non reſpectu ipſorum inter ſe, to. 4.deciſione 363. nu. 31.

Libido ſæpe compellit ad matrimonium, to. 3. deciſ. 231. nu. 28.

Libri faciunt fidem contra producentē, to.4. dec.413.n.9.

Libri ſtablimentorum religionis S. Ioannis non faciunt fidem, ſi non ſint ſignati, ſigillati, & qualificati, to. 4. deciſ. 413.nu. 11.& 12

Libros quoſlibet Aſtrologiæ iudiciariæ ſortilegij, & diuinationum habentes, & legentes, per Inquiſitores ſuo arbitrio puniri valent, to.4.deciſ. 464.nu.24.

Licentia extrahendi, more licētia regia eſt, ſine qua extrahi nullatenus poteſt. t.3.

Digitized by Google

deciſ.337. numer.18.
Licentia extrahendi res prohibitas à Principatu Cathaloniæ concedi à domino Rege in illo Principatu ſolet, to.3.deciſ.257.nu.24.
Licitum quod communiter reputatur licèt vſura ſit, excuſat, tomo 4. deciſione 429. num.9.
Limitata diſpoſitio limitatum producit effectum, tom.3.in reſp. ad mot. deciſ.254. numer.81.
Linea paterna per fœminam rumpitur, tom. 3. deciſ. 254. nu.48.
Linea vltimi poſſeſſoris alijs præferenda eſt, nec debet fieri tranſitus de ea ad alias donec omnes ex illa deſcendẽtes viuunt. tom.3. deciſ.254 nu.165.
Linea maſculina poſita in conditione non infert ad præcedentem vocationem, vbi maſculi ex fœminis erant comprehenſi, tom.4. deciſ. 412 nu.15.
Lineæ maſculinæ vocatio non limitatur per verba conditionalia, ſi ſine maſculis, ſed [illegible]endum, & etiam ex fœminis, tomo 4 deciſio. 412. num.14.
Lis dicitur pendere per citationem, quando citatio peruenit ad notitiam citati, & ei fuerit intimata, tomo 3. deciſ.353.nu.9.
Lis ſuper præſtatione viarum inter dominos prædiorum ſpectat ad dominum iuriſdictionis, non ad dominum loci, tomo 3. deciſione 319. num.10.
Lites expediuntur breuiter, ſi probatio per inſtrumentum fiat, ſi autem per teſtes, immortales fiunt, to.3. deciſ.302 num.2.
Litiganti, vel parti facilius eſt facienda impedire, quam cõtra iam facta & conſumata remedium querere, to.4 deciſ.419. num.13.
Litigioſam rem ſcienter emens contra venditorem ad euictionem nec precij reſtitutionem agere poteſt, to.4.deciſ.403.nu.41.
Loca non ſolum apprehenſa dicũtur, ſed & omnimoda iuriſdictio eorum, ſi appellitus hæc verba includat, los lugares con todos ſus terminos, tom.3. deciſ.316.nu.7.
Loca aliqua ſunt in Aragonia quæ conſtantur ex infancionibus, & hominibus ſigni ſeruitij, to.4. dec.401.nu. 8.
Loca quæ particulariter compromittunt, ſpecialiter cogi debent pro ſua parte, to. 4. deciſ.407.nu.8.
Loci defectus an faciat corrumpere teſtamentum, to.4.deciſ.372.nu.1.
Loci & temporis omiſſio in teſtamento cum ſint de ſubſtãtialibus, contraria conſuetudine non poteſt conualeſcere. to.4.deciſ.372 nu.4.
Loci ſolemnitas cum ſit de ſubſtantialibus in teſtamento, ea deficiente reducitur ad non factum, & minime poteſt cum diuturnitate temporis conualeſcere, to.4.deciſ.372 nu.10.
Loci mentio licèt expreſſe non fiat, ſufficit tamen ſi conie-

ctur is

INDEX.

ctuatis deducatur, & omiſſio teſtatoris omnimoda licet ſuppleri non poſſit, tamen quod implicite, vel obſcurius comprehēſum eſt, poſſe ſuppleri, & declarari compertum eſt, to. 4. deciſ. 372. nu. 15.

Loci expreſſio cum ſit de ſubſtantia, ideò non poteſt ſuppleri per relationē ad aliud, to. 4. deciſ. 372. nu. 18.

Loci dominus appoſitis pendonibus, ſi poſtea ipſe ad exequendam executionem impeditam iuuet, alia pœna puniri non debet, to. 4. deciſ. 417. nu. 64.

Loci Dominus principaliter iniuriatus manet pro reſiſtentia facta in executione appellitus mortis, & minus principaliter Procurator Aſtrictus, to. 4. deciſ. 432. nu. 48.

Loci Dominus in Aragonia delicta in ſuo territorio commiſſa remittere poteſt, to. 4. deciſ. 432. nu. 52.

Locorum Domini, ſi ſuos Officiales habeant, & exercitiū vtriuſque iuriſdictionis, imò & abſolutam, adhuc tamen inquiſitionem contra eos non habent, to. 4. deciſ. 410. nu. 28.

Locorum Domini bones Officiales in ſuis locis nominare, viaſque publicas ſecuras tenere tenentur, to. 4. deciſ. 417. nu. 3.

Locūtenens nouus in officio nō adſtringitur pronuntiare ſuper retentis in deliberatione prædeceſſoris, niſi ipſe quoque interpelletur, to. 3. deciſ. 416. nu. 16.

Locus & tempus allegari poſſunt de nouo in ſecundis articulis, quando teſtis in primis articulis depoſuit de mutuo, non tamen de loco, & tempore mutui, to. 3. deciſ. 349. nu. 10.

Locus celebrationis inſtrumenti ſatis eſt, quod colligatur ex eadem ſcriptura, to. 4. deciſ. 362. nu. 57.

Locus confectorius inſtrumenti ſatis colligitur, ex quo Notarius rogatus habet poteſtatem limitatam conficiendi inſtrumenta, & reſtrictam ad certum locum, to. 4. deciſ. 362, nu. 56.

Locus celebrationis, & confectionis inſtrumenti expreſſus dicitur, ex quo dicitur in inſtrumento Notarius de Ixar, vel Cæſarauguſtæ, to. 4. deciſ. 362. nu. 56.

Locus generalis, & locus loci ſpecialis exprimi debent in celebratione inſtrumenti, licet vnum poſſit ſuppleri per alium, data aliqua coniectura, to. 4. deciſ. 362. numero 57.

Locus loci generalis & ſpecialis data aliqua coniectura bene poteſt ſuppleri de vno inſtrumento ad aliud, quando ab eodem Notario inſtrumentum confectum fuit, to. 4. deciſ. 372. nu. 12.

Locus exemptus ad ea omnia tenetur, ad quæ tenetur vt villa, to. 4. dec. 407. nu. 12.

Locus erectus in villam ad ea onera tenebitur, ad quæ tenetur reliquæ Regni villæ, to. 4. deciſ. 407. nu. 15.

Lucrum

INDEX.

Lucri à lege datum, priuatus modis omnibus auferre prohibetur, t.3.d.273.nu.4.

Luicio multis annis post inhibitam obligationem, & instrumenti censuali confectionem fieri poteſt, to. 3. deciſ. 255. nu. 3.

M

MAgi ſine auxilio dæmonum non poſſunt facere mirabilia quæ faciunt, & ſic ſemper habent cum eo pactum tacitũ vel expreſſum, to.4.deciſ.455.nu.33.

Magi aliquando in vaſculis includunt dæmones vi pacti, & imperio dæmonum ſuperiorum, to.4.d.456. nu. 17.

Magi faciunt apparere res aliter quam ſunt, mutata forma, to.4.deciſ.456.nu.18.

Magi vtuntur auxilio dæmonũ, & ſic ſunt hæretici & reprobati, to.4.dec.456. nu.22.

Magi manibus & induſtria multum operantur, to. 4. deciſ. 456. nu. 24.

Magi Aſtrologi fuerũt Reges, qui Chriſtum adorarunt, to. 4. deciſ. 456. nu. 25.

Magia veneſica, & incantatoria, reprobata eſt, to. 4. dec. 456. nu. 21.

Magia naturalis & mathematica in qua quis multa operatur ſola Mathematicarũ artium ſcientia, non eſt reprobata, to. 4. deciſion. 456. nu. 23.

Magica ars late dicitur ſors, to.4. deciſ. 455. nu. 20.

Magicus credens aliquid de dæmone, quod ſoli Deo cõuenit, eſt hæreticus, to. 4. deciſ. 447. nu. 1.

Magicus credens, dæmonem ea futura contingentia cum certitudine prænoſcere poſſe, quæ à libero hominum arbitrio pendent, hæreticus eſt, to.4 deciſ. 447. nu. 4.

Magicus credens dæmonem poſſe ſcire ſecreta cordium, pro vt Deus, hæreticus eſt, to. 4. deciſ. 447. nu. 5.

Magorum quot ſint ſpecies, to. 4. deciſ. 456. nu. 24.

Mahometam inuocare hæreticum eſt; á fortiori igitur dæmonem, to. 4. deciſ. 468. num. 4.

Maioratus à viro & fœmina ex vtriuſque bonis inſtitutus, duplex maioratus cenſetur, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 354. nu. 17.

Maioratus non eſt feudum, quamuis ad inſtar feudi ſit, to. 3. deciſ. 254. nu. 199.

Maioratus ex filiorũ omnium legitima conſtituitur, to. 3. deciſ. 268. nu. 6.

Maioratus Hiſpaniæ, perpetui, & indiuiſibiles ſunt, & non niſi in fauorem ſequentis in gradu cedi valent, to. 3. deciſ. 286. nu. 4.

Maioratus iure ſanguinis, & non hæreditario defertur, to. 3. 286. nu. 5.

Maioratus probatur eo ipſo, quod bona poſſideantur ſub titulo alicuius dignitatis regalis, veluti Ducatus, aut Comitatus, to. 4. deciſ. 392. nu. 6.

Maioratus regulatur eo modo quo regulatur Regnum, & quo membra regulantur à ſuo

ſuo capite, to. 4. deciſ. 362. nu. 4.
Maioratus probatur per conſuetudinē, to. 4. d. 362. n.4.
Maioratus, & feuda nobilia (eorum natura attenta) in quo differant traditur, to. 4. deciſ. 379. nu.4.
Maioratus ſi in contractu fiat, omiſſum pro omiſſo habetur, tolliturque omnis interpretatio, præcipue in Regno vbi ſtatur chartæ, to. 4. dec. 412. nu. 11.
Maioratus indiuiduus eſſe debet, & ideo vnus tantū eum obtinet, to.4.d.370. nu.22.
Maior pars executorum verificatur in vno, quando reliqui ſunt mortui, to.4. dec. 399. nu. 6.
Maior pars ex quatuor non poteſt dici vnus, quamuis tres ſint mortui, to.4.deciſ.399. nu. 20.
Maiorem dilectionem habent parentes erga filios, quam omnes alios, & ſeipſos, to.3. deciſ. 235. nu.62.
Maledictio omnis quoad Deū, blaſphemia eſt in vtroque foro, to. 4. deciſ. 470. n. 12.
Maledicere communiter loquendo, eſt dicere aliquod malum de præſenti, vel de præterito, to. 4. dc.448.n.1.
Maleficia amatoria veniunt ſub nomine ſortilegij, to.4. deciſ. 462.nu.7.
Malefici ſunt, qui auxilio & ope dæmonis alijs nocent, to.4.deciſ. 448. nu.3.
Malefici nocent hominibus, imaginibus confectis, characteribus, veneno pulueribus, & alijs mille modis, to. 4. deciſ. 448. nu. 4.
Malefici ſunt qui faciunt ne vir poſſit cognoſcere vxorē ſuam, to.4.dec.456. nu.9.
Malefici miſcent etiam verba ſancta ad fraudem, to.4.deciſ. 448. nu.6.
Malefici, qui res ſacras, vel Sacramentales miſcent in maleficio amatorio, vehementer ſunt ſuſpecti de hæreſi, to. 4. deciſ. 448. nu. 12.
Malefici ſunt, qui volunt ſcire futurā, quæ pendent à libero hominum arbitrio, to.4. deciſ. 456. nu. 10.
Maleficijs vti non debet ad diſſoluenda alia maleficia, to.4.deciſ. 448. nu. 5.
Maleficium omne, quod exercetur per commixtionem Sacramenti reddit operatorem de hæreſi ſuſpectum, to. 4. deciſ. 448. nu. 15.
Maleficium amatorium de ſe non eſt potens ad aliciendū amorem puellæ ad certam perſonam, to. 4. deciſ. 462. nu. 2.
Maleficium nō ſolum fit facto & compoſitione venefica, ſed & verbis, to. 4. dec.462. nu. 6.
Maleficium omne pœnam non meretur, to. 4. deciſione 418. nu. 18.
Maleficus hæreticus eſt, ſi conſtat de pacto cum dæmone, & illud ſit ſuper rebus fidei repugnantibus, to. 4. deciſ. 448. nu. 8.
Maleficus exercens maleficium amatorium, & credens, dæmones poſſe cogere hominum voluntates ad aliquid turpe agendum, hære-

hæreticus eſt, ſi id fateatur, tomo. 4. deciſione 448. numero 9.
Maleficus exercēs maleficium amatorium præſumitur credere, dæmonem poſſe cogere voluntatem ad turpia peragenda, to. 4. deciſ. 448. nu. 10.
Maleficus dicens ſe non credere, quod Sacramentum habeat virtutem ad maleficiū ſed exercuiſſe cū immixtione rei Sacramētalis ad obediendum diabolo, remittendus eſt ordinario, to. 4. deci. 448. nu. 17.
Mancia idem quod diuinatio, to. 4 deciſ. 495. nu. 24.
Mandatum de executando, capiendo, tranzando, & ſimilia, quæ poſt ſententiam diffinitiuam emanant, interlocutoriæ ſententiæ, & decreta dicuntur, tom. 3. deciſ. 314. nu. 87.
Mandatum Iudicis, & parti quod aſſiſtat, requiritur in citatione teſtium, to. 3. dec. 315. nu. 4.
Mandatum illius de cuius iure opponitur, requiritur ad hoc vt exceptio de iure tercij admittatur, alias autem abſurdum ſequeretur, to. 3. deciſ. 324. nu. 2.
Mandatum non præſumitur, etiam per mille annos, to. 4. deciſ. 362. nu. 66.
Mandatum originale exhiberi debet vt fidem faciat, tomo 3. deciſione 375. numero 5.
Mandatum ex antiquitate temporis non præſumitur, to. 4. deciſ. 375. nu. 1.
Mandatum quando ſimpliciter allegatur, & enunciatur abſque eo quod aliqua alia ratione iuſtificetur, non præſumitur, to. 4. deciſione 375. nu. 9.
Mandatum enunciatum cum plurimis indicijs, & inſtrumentis illud enunciantibus probatum remanet, to. 4. deciſ. 375. nu. 11.
Mandatum enunciatum, quod fundatur in verbis enuncianتibus, probat, to. 4. deciſione 375. nu. 12.
Manifeſtum pro notorio, vel euidenti ſumitur, to. 4. deci. 464. nu. 5.
Manumittens ſeruum alienum & ſuccedens domino, licet iure ſuperuenienti non obligetur, tamen ſi moleſtaret ſeruum in libertate, repelletur exceptione, to. 3. deciſ. 347. nu. 5.
Maritum aliquando dediſſe vxori medietatem bonorum poſtquam dotem illius aſſecurauit & firmauit, augmentumque ei dedit, neutiquam conſuetum reperitur, to. 4. deciſione 404. nu. 53.
Maritus conſtante matrimonio omnium mobilium dominus eſt, to. 4. deciſ. 404. nu. 4.
Maritus indiſtincte ad totum augmentum tenetur, lapſo, aut pendente ſolutionis termino, ſi ſemel de dote fidem habuit, ſecundum aliquos, to. 4. deciſ. 404. nu. 77.
Maritus extrahēs in caſu ſuper uiuentiæ aliquam quantitatē tem, nihil mirum ſi verifica-

to caſu in perſona vxoris, ipſa eodem iure potiatur, to.4.deciſ.404. nu.77.

Maſculi deſcendentes etiam ex fœminis continentur nomine deſcendentium maſculorum, quando diſpoſitio fit à fœmina, to. 3. dec. 254. nu. 56.38. & 98.

Maſculi deſcendentes etiam ex fœminis continentur nomine deſcendentium maſculorum, quando diſpoſitio fit à fœmina, & idem erit, ſi fiat à viro & fœmina ſimul, to.4.dec. 254. nu. 70. 73. 75.

Maſculi deſcendentes ex fœmina faciunt deficere conditionem, ſi ſine liberis maſculis, quando ſubſtitutio á fœmina facta fuit, to. 3.deciſ. 254.nu.57.

Maſculi deſcendentes ex fœmina, faciunt deficere conditionem, ſi ſine liberis maſculis, quando ſubſtitutio á fœmina facta fuit, ac etiam quando filio ac filiæ ſubſtitutio facta fuit, & multo magis ſi facta ſit filiæ inſtitutæ, to: 3.dec.254. nu. 88. 129.150. & 131.

Maſculi ex fœminis veniunt appellatione maſculorum, etiam in vltimis voluntatibus, vbi agnatio non conſideratur, ſecundum magis communem, to. 3. dec. 254. n.62.65.66.67.68, 85. 103. 243.285.

Maſculi ex fœminis appellatione maſculorum veniunt in contractibus, to. 4. deciſ. 254.nu.55.63.77. & 300.

Maſculi ex fœminis appellatione maſculorum, vbique veniunt, præcipue vero vbi ſtamus chartæ, to.3.dc. 254. n. 64. 200. 202. & 222.

Maſculi ex fœminis veniunt appellatione maſculorũ deſcendentium, quando conceſſio fit fœminæ, vel maſculo & fœminæ ſimul, to. 3. deciſ. 254.nu.79. & 82.

Maſculi ex fœminis non excludũtur, excluſa ipſa fæmina, quia fœmina tantum, & non, quia non agnata, vbi viget ſtatutũ de ſtando literæ, to. 3. deciſ.254.nu.114.& 122.

Maſculi ex fœmina excludantur, excluſa ipſa fæmina, quia fæmina tantum, & non, quia nõ agnata, ſi ratio agnationis conſideratur, to.3. deciſ.254.n.115.& 121.

Maſculi ex fæminis, etiam in contractibus feudi, emphyteoſis, & ſimilium, appellatione deſcendentium maſculorum continentur, quando conceſſio fuit facta pro quibuſcunque maſculis, to. 3. deciſ.294.nu. 116.

Maſculi ex fæminis in contractibus feudi, emphiteoſis & ſimilium, appellatione deſcendentium maſculorum veniunt, etiam ſi in conceſſione dicatur pro omnibus maſculis deſcendentibus, to. 3. deciſione. 254. nu. 117. & 149.

Maſculi ex fæminis appellatione deſcendētiũ maſculorũ veniunt, quando ex natura rei non agnationis, ſed ſexus ratio habita videtur, tomo. 3. deciſione 254. numero 125.

Maſcu-

Maſculi ex fœminis deſcendentes maſculorum appellatione veniunt in contractu gratuito, tom. 3. deciſ. 254. nu. 205.
Maſculi deſcendentes ex fœminis excluduntur, ſi vocati ſunt deſcendentes per virilem ſexum, lineam virilem, vel de linea virili, to. 3. dec. 254. numero 66. 119. 194. & 303.
Maſculi deſcendentes per fœminam comprehenduntur, vbi facta eſt mentio conditionaliter de filijs maſculis, & de ratione, to. 3. deciſione 254. nu. 129. & 130.
Maſculi ex fœmina æqualiter ſuccedunt, tam attento iure communi quam huius Regni, to. 3. deciſ. 254. nu. 155. & 186.
Maſculi omnes in infinitum veniunt, quando vocatio maſculorum non reſtringitur ad certum gradum, ſed eſt abſoluta, to. 3. deciſ. 254. nu. 168.
Maſculi ex fœminis licet in materia ſtricta & odioſa appellatione maſculorum non veniant ſecundum Menoch. illud tamen procedit, quando non violatur propria verborum ſignificatio, to. 3. deciſ. 254. nu. 212. & 213.
Maſculi ex maſculis, & maſculi ex fœminis ſimul concurrentibus, maſculi ex maſculis præferuntur, quãdo agnatio non eſt conſiderata, to. 3. deciſ. 254. nu. 221.
Maſculi ex fœminis excludunt maſculos remotiores, etiam agnatos in materia indifferenti, in qua agnatio non conſideratur, præcipue ſi ſtandum eſt chartæ, to. 3. deciſ. 254. numero 172. 275. & 282.
Maſculi ſanguinis Regis ſi deficiant, per proceres & ſtatus Regni noua electio fieri debet, to. 3. deciſione 273. nu. 12.
Maſculi ſecundo vocati, ſub eiuſdem temporis determinatione, qua primi vocati cenſentur, to. 3. deciſ. 212. nu. 61.
Maſculini ſexus fauor [illegible] nationem, inducit odium fœminarum, tom. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 65.
Maſculinitas duntaxat attenditur, vbi maſculi ex fœminis vocantur, to. 3. dec. 254. nu. 83. 106. & 119.
Maſculinitas quomodo contempletur, to. 4. deciſ. 412. nu. 49.
Maſculinitatis fideicõmiſſum nunquam daretur, ſi excluſio fœminarum induceret contemplationem agnationis, to. 3. in reſp. ad mot. [illegible] 254. nu. 49.
Maſculinum non concipit fœmininum, vbi diſcretiua locutio de maſculis potius quam de fœminis fit, to. 4. deciſ. 412. nu. 39. & 40. & quomodo intelligatur [illegible] 4. & 42.
Maſculinũ genus eſt nobilius fœminino, to. de. 254. nu. 88. & 89.
Maſculinum in contractibus non cõcipit fœmininum, to. 3. deciſ. 254. nu. 181.
Maſculinum non concipit fœ-

meninum, cum diſcretiue loquitur de maſculis & fœminis, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 79.

Maſculorum mentio etiam ſi non fiat in diſpoſitione, ſed in conditione, maſculi ex fœminis veniunt appellatione maſculorum etiam in vltimis voluntatibus, vbi agnatio non conſideratur, tom. 3. deciſ. 254. nu. 128.

Maſculorum vocatio (excluſa agnatione) arguit conſideratam fuiſſe qualitatem nudæ maſculinitatis, etiam ſi adiectũ ſit, de maiori in maiorẽ, tom. 3. deciſ. 254. nu. 112. & 185.

Maſculorum vocatio (excluſa agnatione) arguit conſideratam fuiſſe qualitatem nudæ maſculinitatis, to. 3. dec. 254. nu. 87. & 90.

Maſculorum vocatio non cenſetur facta ratione conſeruãdæ agnationis, ſi in aliqua parte maioratus, vel primogenij fœmina vocata ſit, to. 3. deciſ. 254. nu. 106.

Maſculorum appellatione veniunt ſine dubio maſculi ex fœminis vbi ſtamus chartæ, to. 4. deciſ. 362. nu. 72.

Maſculorum appellatione veniunt maſculi ex fœminis, vbi agnatio nequaquam eſt contemplata, to. 4. deciſ. 362. nu. 73.

Maſculorum appellatione ex vi & proprietate verbi venit maſculus ex fœmina, to. 4. deciſ. 412. nu. 7.

Maſculorum deſcendentiũ appellatione, an cognati comprehendantur, tomo 4. deciſione 412. numer. 5.

Maſculus ex fœmina, matre ſua excluſa non excluditur, ſi non illam repræſentando, ſed vt maſculos vocatos ſuccedere contendat, tom. 3. deciſ. 254. num. 134. 136. 138. 144. 238. 241. 244. & 246.

Maſculus agnatus, non eſt magis maſculus, quam maſculus cognatus, to. 4. deciſ. 362. nu. 14.

Maſculus in Aragonia vbi ſtatur chartæ tam cognatus quã agnatus admittitur, to. 4. deciſ. 412. nu. 13.

Maſculus poſt admiſſionem fœminæ natus illi præfertur, ſi voluntas adſit, to. 4. dec. 412. nu. 48.

Mater poſidens bona mariti alimenta & dotes filiis præſtare tenetur, tom. 3. deciſ. 289. nu. 22.

Mater inhabilis filium etiam inhabilem reddit in ſucceſſionibus, to. 3. deciſ. 254. num. 237. limita tamen, vt numer. 246. 247. 244. vſque ad 254.

Mater tunc dicitur excluſa, quando caſus fideicommiſſi ea viuente euenit, to. 3. deciſ. 254. nu. 233. & 248.

Mater excluſa ob maſculos ſi adhuc viuit, eius filius etiam maſculus excluſus cenſetur, to. 3. deciſ. 254. nu. 232. 242. 244. & 245.

Mater ſi excluſa ſit quia dotata filius eius maſculus à ſucceſſione non excluditur, to. 3. deciſ. 254. nu. 144. & 145.

Mater ſi excluſa ſit, filius etiam eius maſculus excluditur, ſi ex perſona matris venire vellet

[illegible] apparere eſſe cō [illegible], [illegible] 254. n. [illegible]

Ma[illegible] C. de cadu[illegible] tollen[illegible] in Re[illegible] poſtro, [illegible] deciſ. [illegible] 37.

Materi[illegible] qualibe[illegible] propoſitionem à Theo[illegible] tenda, to. 4. de[illegible] nu. 51.

[illegible]nia impedire [illegible] hentibus pœna[illegible] con ſpe[illegible] ad iudicē [illegible]tem, tom. 3. deciſ. 2[illegible] num. [illegible]

Matrimonio cōtracto [illegible] augeri n[illegible] oſſe, ſi ex [illegible] te [illegible] dos [illegible] mari[illegible] dy[illegible] ta p[illegible] illo augmē to, to. 3. deciſ. 252. nu. 15. Ratio quæ traditur, num. 10. & 17.

Matrimonio ſolemniter contracto in facie Eccleſiæ non poteſt tractari de primo matrimonio etiam incidenter coram iudice ſeculari, declaratur tamen vbi ſumus in dubio, non in claris, to. 4. deciſ. 362. nu. 81.

Matrimonium præſumptum, de quo in c. his qui fidem, de ſponſal. verum eſt matrimonium, to. 3. deci[illegible] 231. nu. 53.

Mat[illegible]oniū præſumptum probatur, & excluditur coniecturis, tom. 3. deci[illegible] 231. num. 77.

Ma[illegible]onium tanquam quid facti non præſumitur, tom 3. deci[illegible] 231. nu. 7[illegible]

Ma[illegible] non probatur p[illegible] de[illegible] vi[illegible] lugu-bris ob[illegible] vi[illegible] vel mu lieris, tomo 3. deciſio. 231. [illegible]

Ma[illegible]monium [illegible]gitimatur in [illegible], quando quoad v[illegible] q[illegible]orum tollitur impedimentum de iure canonico, [illegible] 3. deciſ. 231. nu. 20. & 65.

Matrimonium verum dicitur, licet ſit præſumptum, tom. 3. deciſ. 231. nu. 46.

Medici neque Aromatharij artes ſuas exercere nō poſſunt [illegible] prius a ſuperiori ad id p[illegible] habenti examinati, & approbati ſint, quod de iure communi etiam miſtum, tomo 3. deciſio. 358. num. 16.

Medici & aromatarij vt ſuas artes exercere poſſint, examinatio & approbatio ſuperioris præcedere debet, aliàs autem prohibentur, to. 3. dec. 356. nu. 22.

Meliorationes nullas eſſe factas debet conſtare iudicialiter vt ſit locus retractui, quando retrahens eas vi pa[illegible] ſoluere tenetur, to. 3. dec. [illegible]29. nu. 6.

Meliorationes, quæ excedunt naturam contractus, cedunt ſolo, vbi emphyteota cadit à re emphyteotica ob non ſolutū canonem, to. 4. deciſ. 397. nu. 11.

Meliorationes, quæ ſunt pœnitus extra rem emphyteoticam, ab emphyteota retinētur, tomo 4. deciſione 397. num. 12.

Meliorationes neceſſariæ intra [illegible] neceſſitatis retinētur ab emphyteuta, to. 4. deciſ. 397. nu. [illegible]

Melio.

Meliorationes vtiles dicuntur quæ valorem & æſtimationẽ rei augent, tom.4.deciſ.410 num.12.
Meliorationes vtiles vt dicantur, cum voluptate & particulari affectione metiri non debent, ſed veritas rei, & cõmunis æſtimatio attendẽdæ ſunt, to.4.deciſ.410.nu.13.
Meliorationes exceſiuæ ſi dolose & malicioſe factæ fuerint ad impoſibilitandum retrahentem ne retractu vtatur, recuperatio vtilium impenſarum dubia redditur, to.4. deciſ.410.nu.32.
Meliorationes in re faciens, ius retentionis in re donec impenſæ ſolutæ fuerint habet, to.4.deciſ.410.nu.49.
Membra Chriſti nominare ſub iuramenti colore, non eſt blaſphemia, tomo 4. deciſ. 470.nu.9.
Membrum ſi intus partes pudẽdas poſitum non ſit, ſed extra eas pollutum, licèt ad actum primum deueniatur, attentatum tamen dicitur, tomo 4. deciſione 475. numer.6.
Memoria vel recordatio inicij quod non extet, de eſſentia immemorialis eſt, quod intra 100.annos extitiſſe oſtẽditur, to.4.deciſ.395.nu.13.
Memoria Principis & actus directè contrarius immemoriali opponuntur, to.4.deciſ. 395.nu.14.
Mencio ſi fiat de filijs & deſcẽdentibus in aliqua diſpoſitione facta per maſculum & fœminam, veriſimile eſt, eos de deſcendentibus vtriuſq; ſexus intellexiſſe, to.3.deciſ. 254.nu.76.
Menoch. error, dũ dixit, quod ad transformãdam donationem cauſa mortis in donationem inter viuos ſufficiens eſt inſinuatio, refertur, to.3. deciſ.360.nu.14.
Menoch. conſ.940. reſponſum datur, to.3. in reſp.ad mot. deciſ.254.nu.90.
Menoch. conſ.940. vol. 10.expenditur, & declaratur, to.3. deciſ.254. nu.264.265.267. 268.270.278.279.281.& 283.
Menoch. conſil. 976. declaratur, tom.3. deciſ.254. n.284. nu.213.
Menoch.conſ.172.Cæphal.581 & Pereg.de fideicom.art.26 nu.19.declarantur, to.3.dec. 254.nu.285.286.& 290.
Menoch. conſ.930. expenditur & declaratur, to.3.dec.254. num.227.228.229.251.266. 271.275.& 290.
Mens virtualiter verbis comprehenſa, taliter quod de neceſſitate inferatur, magis attendi debet, quam verba ipſa, licet adſit ſtatutũ, quo literæ ſtandum eſſe præcipiatur, to.3. deciſ.354.nu.20
Mens virtualiter verbis comprehenſa, taliter quod de neceſſitate inferatur, magis attendi debet, quam ipſa verba, licet adſit ſtatutum de ſtando literæ, præcipuè quãdo verba menti non repugnant, imo conſentiunt, to.3 deciſ.354.nu.24.& 32.
Mens non attenditur, quando deficiunt verba, to.3.deciſio. 254.nu.33.& 34.

Mercis appellatione non tantum continentur quæ emuntur & venduntur, ſed & alia omnia, etiam ſi non deferantur venalia, to.3. deciſ.257. num.10.

Mercis appellatio quamlibet rem, quæ apta eſt vendi comprehendit, etiam ſi non deferatur per mercatores, tom.3. deciſ.258.nu.11.

Meum & tuum non erat cognitum ante peccatum Adami, tom.3.deciſ.231.nu.97.

Meum & tuum fuit introductũ de iure gentium, to.3. deciſ. 231.nu.97.

Micior via in pœnis eſt ſequenda, tomo 4. deciſione 430. num.16.

Militari iure non abſolute teſtamur in Aragonia, ſed in aliquibus caſibus, to.3.deciſ. 247.nu.11.

Milites debent relinquere legitimam filiis & parentibus, tomo 3.deciſione 25 numero 3.

Milites ſancti Iacobi & aliorum ordinum ſuperioribus ſuis ſubiecti foro ſuo renuntiare poſſunt, tomo 4.deciſio.435 num.11.

Mineralia ad Dominum Regem cum aliqua inſtantia reuerſa, ſi poſt dominus Rex ea cum inſtantia alicui donet, donatarius vi inſtantiæ reponi debet, to.3.deciſ.292. nu.10.

Miniſtris iuſtitiæ fauor contra regulas forales concedi ſolet, tomo 3. deciſione 345. nu.6.

Minor rem retrahere volens niſi vtiles expenſas ſoluerit, non auditur, tomo 4.deciſ. 410.nu.10.

Minor reſcindens venditionem bonorum ſuorum à tutore, vel curatore factam, meliorationes vtiles ſoluere tenetur, tomo 4. deciſione 410. num.11.

Minor quatuordecim annorũ licèt de iure nõ torqueatur ſecus tamen in læſa maieſtate diuina & humana, tom.4. deciſ.476.nu.20.

Minor ad teſtem admiſſus quale quale iuditium licet non plenum facit, to.4.deciſ.477 nu.57.

Minores viginti annorum in defectum probationis & vbi veritas aliter haberi non poteſt, ad teſtimonium admittuntur, tomo 4.deciſio.477. nu.55.& 56.

Miſcens Sacramentum in maleficio, credit, Sacramentalia habere virtutem ad maleficiorum operationem, tomo 4.deciſ.448.nu.14.

Miſſio in poſſeſſionem bonorũ prætenſa, ex quo quadraginta anni à tempore ſententiæ latæ fuerunt tranſacti, impeditur, to.3.deciſ.291.nu.26.

Miſſio in poſſeſſionem ob creditum vel petitionem falſam, æditum ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſus eſt nullatenus prodeſt, to.3.deciſ.255 nu.10.

Mixtum conciliũ dicitur, quod conſtat ex duabus hominũ cõditionibus, infancionibus ſcilicet & non infancionibus to.4.deciſ.402.nu.9.

Mixtum conciliũ dicitur, quando omnes vicini ſine diſtinctione

ſtione aliqua ſunt de concilio, tomo 4. deciſione 402. nu. 10.

Mixtum ſub ſimplicibus in cõtractibus, quorum materia eſt odioſa nunquam contioetur, & omiſſum in eis pro omiſſo habetur, to. 4. deciſ. 421. nu. 1.

Mixtum ſub ſimplicibus contineri, ex quadam interpretatione emanat, to. 4. deciſ. 421 nu. 3.

Mobilia bona ſi extant tempore reſtitutionis dotis, non fit executio in ſedentibus, to. 2. deciſ. 153. n. 9. & 10.

Modus implendus, aliquando non eſt cauſa finalis, to 3. deciſ. 291. nu. 19.

Modus per viam compulſionis poſt rem acceptam adimpletur, to. 3. deciſ. 314. nu. 56.

Modus fuit introductus à Deo ad producendos liberos ante peccatum Adami, to. 3. deciſ. 231. nu 97.

Mollendinum eſt apprehendẽdendum reſpectu iuris prohibendi ſi vellit quis apprehendere ius quod habet, vt homines loci molleant in ſuo mollendino, to. 3. deciſ. 331. nu. 5.

Mollendini, furni, venationis ſeu aucupij ius ſolus habẽs, intereſſatus eſt ne aliquis tali iure vtatur, & ita ius agendi habet, to. 4. deciſio. 426. nu. 36.

Mollificatio & tinctura nõ mutat corium in aliam ſpeciem, tomo 4. deciſione 391. numer. 12.

Mollinus deceptus eſt cogitans inſinuationem tantum requiri quando dominiũ transferrur, tomo 3. deciſio. 360. nu. 15.

Mollinus in verbo, cenſualia, verſ. in eodem foro, col. 2. fol. 61. declaratur, to. 3. deciſ. 255. nu. 19.

Monopolia & illicita ſtatuta dicuntur, quæ licentia domini Regis carent, to. 3. deciſ. 356 nu. 12.

Moroſus eſſe non poteſt, qui ſe exceptione & cauſa legitima tueri valet, to. 3. deciſio. 314 nu. 52.

Mortis mentio debet eſſe in diſpoſitiuis, non in executiuis, to. 3. deciſ. 360. nu. 18.

Mortis conditio non limitata inducit fideicommiſſum ſub compendioſa, nã caſus mortis inducit tractum temporis, & ſic fideicommiſſum, to. 4. deciſ. 365. nu. 4.

Motiua aliquando declarant venire fructus in ſententia, licet in ipſa non exprimatur, to. 3. deciſ. 290. nu. 2.

Motiua iudicis, qualis fuerit eius animus & intentio declarant, tomo 3. deciſio. 290 nu. 7.

Motiua pars ſententiæ ſunt ad eam declarandam, præcipue ſi ſtatutum de motiuando vt io noſtro Regno adſit, to. 3 deciſ. 314. nu. 79.

Motiua pars ſententiæ ſunt, & quæ ſententiæ deſunt, per motiua ſuppleri poſſunt, tomo 3. deciſione 334. numero 1.

Motiua non ſunt pars ſententiæ ad aliud, quam ad ipſam declarandum, to. 3. deciſio. 334. nu. 2.

Mulier dotem promiſſam non tradens, non poteſt augmentum dotis petere, to.3.deciſ. 241.nu.13.
Mulier dotem promiſſam non tradens, dotis augmentũ petere poteſt, ſi dos à tertio promiſſa fuerit, vel ſi pendente dillatione data ad ſoluendũ, matrimoniũ diſſoluatur, to. 3.deciſ.241.nu.14.
Mulier de iure habet tria genera bonorũ, dotalia, parapher nalia & propria, to.3.deciſio. 252.nu.18.
Mulier de foro tantum habet bona dotalia, to.3.deciſ.259. nu.19.
Mulier, familiæ caput & finis eſt, to.3. deciſione 254. numer.47.
Mulier ſi pro viduitate electionem habeat, eligere ſine dubio poteſt, to. 3. deciſ. 292. nu. 5.
Mulier poteſt eſſe teſtis in cauſa criminali, præcipuæ in crimine læſæ Maieſtatis & alij exceptis, to.4. deciſio.477. nu.58.
Munera deferentes hæreticis & eos viſitantes, maxime ſuſpecti ſunt de fide, to.4.deciſ. 451.nu.9.
Municipale ius, iuris communis appellatione venit, to.4. deciſ.404.nu.56.
Mutatio libelli ſecundum quã plures Doctores niſi prius expenſæ actualiter reſtituantur, impeditur, tom.3.deciſ. 257.nu.19.
Mutata quæ non ſunt, ſtare nõ prohibentur, to.3.deciſ.353 nu.5.
Mutata forma & ſpecie rei, iam non cenſetur eadem res ſed diuerſa, tomo 4. deciſione 392. numero 8.
Mutuum licet per teſtes probari nequeat, promiſſio tamen de ſoluendo, per teſtes probari poſſe videtur, to.3.deciſ. 302.nu.8.

N.

Narratiua diſpenſationis ante omnia eſt iuſtificanda, to.3.deciſ.231.nu.93.
Narratiua diſpenſationis præſumitur vera, ſi præſentatis literis ordinario, ipſe iuxta mandatum Papæ præmiſſa informatione exequitur, to. 3.deciſ.231.nu.73.
Narratiua verba Papæ aut Principis prolata propter aliud ſuperfacto proprio probant, ſi ſuper eis eius intentio fundetur, tom.4. deciſione 369. nu.44.
Nati ex coniugato & ſoluta, adulterini ſunt, quãuis adulterium propriè cum coniugata committatur, to.3.deciſ. 280.nu.9.
Nati ex coitu damnato dicuntur procreati ex coitu, qui lege ciuili, ſeu exteriori & humana punitur, to.3.dec.280 num.10.
Nati ex coitu famuli cum filia, nepte vel ſorore domini, vel cum famula, ex coitu damnato procreati dicuntur, tomo 3. deciſione 280. numero 11.
Nati in adulterio vel ex inceſtuoſo, vel quolibet alio coitu damnato nil conſequi poſſunt

ſunt de bonis parentum ſecundum forum, to.3. deciſ. 281. nu.1.
Nati ex quocunque coitu damnato alimenta poſſunt petere, quæ forus tollere non poteſt, to. 3. deciſione 281, nu.10.
Natura copulæ excludit vocationem per fideicommiſſum cum inducat vocationem ſimul,& equaliter, to.4.deciſ. 363.nu.30.
Natus ex coitu damnato neque ex teſtamento,neque ab inteſtato ſuccedit, to.3.dec. 280.nu.6.
Natus ex coniugato & ſoluta,licet non eſſe ex damnato coitu frequentior tueatur opinio,contraria tamen vti verior tenenda, to.3.deciſ.280 nu.7.
Necare videtur, qui denegat alimenta, to.3.deciſio.251. nu.9.
Neceſſitas vel impedimentum ſi in vno ex vltro citroque obligatis reperiatur, ob quod pro ſua parte implere non poteſt, non ex hoc contra alium obligatū agere poterit, ratio quæ aſſgnatur, tomo 3. deciſione 314 nu.49.
Neceſſitas non imponitur per conceſſionem alternatiuam, tomo 4. deciſione 393. numer.17.
Neceſſitas accipiendi ſub vſuris ceſſat, quando conſtat, pecunias habuiſſe ſolutioni paratas, to.4. deciſio. 407, nu.77.
Negatio explicite & palam facta de hijs quæ ex officio ſcire quis debet, talis ignorantia prouenire poteſt ex animi leuitate, & non ex hæretica prauitate, to.4.dec.451. nu.5.
Negans qualitatem ſubſtantialem & formalem delicti, perinde habetur ac ſi totum factum negaſſet, to.4. dec.441. nu.1.
Negans qualitates ſubſtantiales,totum negare videtur, ſi eſt conuictus,to.4.deciſ.443. nu.2.
Negans factum hæreticum ſi de eo conuincatur, eſt hæreticus negatiuus,& venit relaxandus, tom.4. deciſio.444. nu.5.
Negans partem ſubſtantialem hæreſis, totum negare videtur, tomo 4. deciſione 444. nu.6.
Negans prauam intentionem in factis hæreticis, tanquam diminutus in parte ſubſtantiali,venit relaxandus, to.4. deciſ.444.nu.6.
Negans facta vel verba hæreticalia ſi conuincatur plena & legitima probatione, vt hæreticus negatiuus relaxatur, to 4. deciſione 445.numer.1.
Negatiuus & impœnitens dicitur, qui eos errores de quibus conuictus eſt, confiteri non vult,to.4.deciſione 445 nu.7.
Negatiua quando loco & tempore coarctata eſt,probabilis eſt,& præualet,to.4.deci. 417.99.
Negligentia inferioris in adminiſtratione iuriſdictionis data, de gradu in gradum

dum iuriſdictio ad ſuperiorem reuertitur, tom.4.deciſ. 417.nu.28.

Nepos præſumitur vocatus caſu quo filius viuo teſtatore deceſſerit, tom.3.deciſ.236. num.47.

Nepos mortuo filio ſuccedit, & tamen non eſt immediatus auo, & ſuccedit de vno in alium, tomo 3. in reſp. ad mot. deciſ.254.nu.103.

Nepos intrat in locum patris mortui, ſi agatur de ſucceſſione aſcendentium, tom.3.deciſ.263.num 10.

Nepotes veniunt appellatione filiorum ſi filij ſint poſiti in conditione, tom.3.deciſ.263. num.1.

Nepotes veniunt appellatione filiorum in fauorabilibus, to. 3. deciſ.263.num.2.

Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando teſtator vocauit filios natos vel naſcituros, vel quoſcunque naſcituros filios, tomo 3. deciſ.263. num.3.

Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando vocantur filij ob conſeruandã agnationem, tomo 3. deciſio. 263. num.4.

Nepotes veniunt appellatione filiorum, ſi teſtator dicat, de filijs ex ſuo corpore natis, tom.3. deciſ.263. nu.7. & tom.4.deciſ.362.nu.64.

Nepotes [illegible] veniant appellatione filiorum, non eſt ex [illegible]pria, ſed ex impropria ſignificatione, tom.3. deciſ. 263 nu.8.

Nepotes veniunt appellatione filiorum, quando diſpoſitio confertur in futurum euentum, tom.3. deciſ.363. nu.9.

Nepotes veniunt appellatione filiorum, ſi teſtator diſcretiue tractauerit de filijs & nepotibus, tom.3. deciſio.263. num.11.

Nepotes nati tempore mortis teſtatoris veniunt appellatione filiorum, tomo 3. deciſ. 263.num.12.

Nepotes veniunt appellatione filiorum, ex communi vſu loquendi, tomo 3. deciſio.263. num.13.

Nepotes non veniunt appellatione filiorum, quando ſubſtituerentur filij ſuperuiuentes vel ſuperſtites, tomo 3. deciſ.263.nu.14.

Neptis facit deficere conditionẽ, ſi ſine filijs, etſi in capite præcedenti qualitas maſculinitatis poſita ſit, tom.4.deciſ.412.num.21.

Nicromantia dicitur ſors, ſiue diuinatio, quæ verbis ſuperſtitioſis fit, ex aliquibus ſignis aliquando coniecturando, tomo 4. deciſione 455. numer.23.

Nicromantici præcantationibus ſuis videntur ſuſcitare mortuos, diuinare & ad interrogata reſpondere, cum in rei veritate nil iſtorum faciant, ideoque nicromantici dicuntur, tomo 4.deciſ. 455 num.23.

Nicromantici fingunt, ſe ſuſcitare mortuos, tomo 4.deciſ. 455.num.30.

Nicromantici faciunt apparere homines falluntur, & fallunt homines, elludendo eũ quibus faciunt pacta, tomo 4. deciſ.

deciſ.455. numer.33.
Nicros grecæ idem ſignificat quod mortuus, tom. 4. deciſ. 455. num. 24.
Nocumenta morbi & maleficia nullo modo virtute verborum aut imaginum fiunt ſed auxilio dæmonis, tom. 4. deciſ. 448. nu. 7.
Nobiles exteri vtrum illo priuilegio, quo a pœnis corporalibus ex quocunque crimine, excepto crimine læſæ Maieſtatis, noſtri Regni nobiles eximuntur, ipſi quoque fruātur, tomo 4. deciſione 435. num. 1.
Nobiles exteri licet ſtricto iure ex genere ricorum hominum ſint, adhuc tamen hoc priuilegio ſanguinis, quo Aragonenſes gaudent, ipſi nō fruuntur, tomo 4. deciſ. 435. num. 3.
Nobiles Aragonenſes, qui immunitatem ſuam adeo laudant, vt quaſi cœlitus acceptam dicant, priuilegio hoc vel ipſius effectu an renunciare poſſint, ventilatur, tomo 4 deciſ. 435. nu. 6.
Nobiles non poſſe renunciare priuilegio illo, ne pro debito ciuili in carcerentur, ſecundum grauiſſimos Doctores traditur, tomo 4. deciſ. 435. num. 8.
Nobilis & infancio exterus licet ſecundum aliquos noſtro priuilegio & immunitate gaudeat, hoc tamen cum diſtinctione intellige, quæ adducitur, tomo 4. deciſio. 435. num. 4.
Nobilis miles aut quicunquē alius ſecularis in cuius poteſtatem aliqua loca tirulo ... ditionis, vel quolibet alio in ciderint, in concernentibus ad ſuos vaſſallos ſuperiorem aliquem non cognoſcit, to. 3. deciſ. 259. num. 21.
Nobilitas, non ſanguis, ſed ſanguinis qualitas eſt, tomo 4. deciſ. 435. num. 10.
Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, to. 4. deciſ. 401. nu. 12.
Nomina & verba tranſpoſita non mutant ſenſum, ſed idē ſignificant, tomo 3. deciſ. 235 num. 35.
Nomina collectiua non ſignificant actum ſucceſſiuum, niſi aliud concurrat, quod denotet tractum ſucceſſiuum, tomo 4. deciſione 365. numer. 13.
Nominatio contemplatorum in prohibitione operatur validitatem prohibitionis, quæ alias tanquam nuda non valeret, tomo 3. deciſio. 232. num. 3.
Nominans aliquem hæredem facit, quod perſona nominata poſſit libere diſponere, tomo 4. deciſione 387. numero 5.
Notarij dictum nil facit in præiudicium tertij, tom. 3. deciſ. 359. nu. 5.
Notarij dicto non ſtatur, ſed tātum proceſſui, tomo 3. deciſ. 359. nu. 6.
Notarij actuarij officiū in quo conſiſtat, tomo 3. deciſ. 339. num. 1.
Notarij actuarij ſunt officiales, & ſubſunt Inquiſitioni, tomo 3. deciſ. 339. num. 2. 24. 26. 30. & 32.

INDEX

Notarij actuarij poſſunt accuſari vt officiales delinquentes, to. 3. deciſio.339.nu.3.4.11.& 31.

Notarij, qui teſtes coram iudice non examinant, poſſunt vt officiales accuſari, to. 3. deciſ. 339.nu. 5.

Notarij delinquentes in ſuis officijs, intra annum accuſari debent, to.3. deciſione 339. nu 6.& 15.

Notarij legalitas teſtibus probari poteſt, to. 4. deciſ.362 nu.66.

Notarij, qui habent poteſtatẽ teſtificandi per totum Regnum, tenentur de foro exprimere locum in quo habitant to.4.deciſ.362.nu.56.

Notarij aſſertioni dicentis, talem eſſe procuratorem, & aſſerentis ſe vidiſſe & legiſſe inſtrumentum mandati, & apud ſe illud habere, an ſit ſtandum, to. 4. deci. 375. nu.4.

Notarij ſignum vel ſubſcriptio etiam ſi non adſit, non requiritur ad perfectionem inſtrumenti in prothocolo contenti, dummodo alia requiſita non abſint, to. 4. deciſ.377. nu.5.

Notarij dictum in his, quæ ad ipſum ſpectant, etiam teſtibus contradicentibus, ſemper eſt in conſideratione, to. 4.deciſ.420.nu.7.

Notarij vt in plurimum publicare acta de quibus rogantur, ſolent, to.4. deciſio.420. nu.10.

Notario Commiſſario mortuo, ſi ingroſatio eſt antiqua, creditur aſſerenti ſe mandatum habere, to.4. deciſio. 362. nu.66.

Notario enuncianti mandatũ creditur, to. 4. deciſio.362. nu 67.

Notario mortuo, inſtrumentũ imperfectum aliquibus ſolemnitatibus probat ſemiplene etiam in facto recenti, ergo in antiquis plene probabit, to. 4. deciſione 370. nu.16.

Notariorum maior fides erat antiquitus, & minus maliciæ in eis, to. 4. deciſione 362. nu.58.

Notarius limitatus & reſtrictus ad certum locum, non tenetur exprimere locum in quo habitat, to.4. deciſ.362. nu.56.

Notarius Cõmiſſarius minime poteſt ſupplere ſubſtantialia, to.4.deciſ.372.nu.2.

Notarius debet eſſe rogatus, & atteſtari ſe expreſſe, vel per æquipollens rogatum vt inſtrumentum valeat, to.4.deciſ.377.nu.10.

Notarius non præſumitur rogatus, niſi probetur ex cõmuni, to.4.deciſ.377.n.11.

Notarius rogatus præſumitur, ſi ſolemnis ſcriptura inter ſuas rogationes & notas reperiatur, to.4. deciſio, 377. nu.13.

Notarius ſi non ſit ille cui officium donatum eſt, notariũ ſubſtituere debet, to.4. deciſ.389.nu.55.

Notarius falſe negans aliquam ſcripturam, ad exilium damnatur, to.4.deciſ.19.nu.2.

Notarius conuictus de falſitate, in expenſis omnibus & damnis

damnis condemnatur, to. 4. deciſ.419.nu.3.

Notarius affirmans ſe non habere inſtrumentum in quo nomen alicuius tercij contineatur vſque ad tale tēpus, ſi poſt illud tempus reperiatur conuictus crimine falſi manet, to. 4. decione 419. nu.5.

Notarius contra prouiſinē manifeſtationis faciens, ſeuere eſt puniendus, to.4. deciſio. 419.nu.11.

Notarius rogatus de voluntate perfecta, inſtrumentum conficere poteſt, to.4.deciſ.410 nu.4.

Notarum Cōmiſſarius ad exēplandum vel extrahendum inſtrumentum à nota ab alio receptum, requiritur vt fideliter exempletur, & quod ei tentur intereſſati, to.4.deciſ. 372.nu.9.

Notarum Cōmiſſarius quantū ad locum loci attinet, poterit aliquid ſupplere, ſi ad dictā ſuppletionem & reparationem aliquæ coniecturæ adſint, to. 4. deciſione 370. nu.13.

Notoria & euidens ſententiæ iniquitas nullitati comparatur, to.4.deciſ.434.nu.39.

Nullitas agendo vel excipiendo allegari non poteſt, to.3. deciſ.356.nu.44.

Nullitas cenſualium non eſt ſufficiens, niſi copulatiue ſeparatio ab appellitibus deinde ſubſequutis accedat, to.3.deciſ.257.nu.12.

Nullitas non ſolū in firma ſed etiam in appellatione reduci debet, to.3.deciſ.314.n.102

Nullitas euidens contra ſententiam nullam, etiam ſi tempora ad appellandum data lapſa fuerint, opponi valet, to.3 deciſ.356.nu.35.

Nullitas in proceſſu deducta per modū exceptionis, præſcriptioni non ſubiacet, to.3. deciſ.352.nu.7.& 8.

Nullitas, quæ euidenter ex actis reſultat, impreſcriptibilis eſt, to.3.deciſ.352.nu.10.& 11.

Nullitas prætendi non poteſt per approbantē, to.4. deciſ. 393.nu.28.

Nullitas ſeparatim & de per ſe intentari poteſt, etiam abſq; appellatione & electione iuris firmæ, to.3. deciſione 352. nu.12.& 15.

Nullitas vel appellatio nunquā cenſetur remota, vbi euidenter conſtaret de iniquitate, vel nullitate ſententiæ, to.4. deciſ.434.nu.21.

Nullitatis oppoſitio de iure cōmuni nullum tempus præfinitum habet, to.3. deciſ.356. nu.43.

Nullitatis exceptio opponi poteſt ad impediendam ſententiæ executionem, to.4.deciſ. 434.nu.95.

Nullum quod eſt emologatū, valet in vim pacti, to.4.deciſ. 393.nu.29.

Nullum quid eſſe, & inutile, paria cenſentur, to.4.deciſ.415 nu.35.

Nullus cum alterius iactura locupletari debet, to.4. deciſ. 397.nu.10.

Nunciatio noui operis contra ædificantem in mare, vel in litore prohibetur, to.4.deciſ. 418.nu.14.

Nunciator ius nunciandi non habet, ſi inſtrumẽtum inter nunciatorem, & eum cui facta eſt nunciatio confectum ſit, tomo 4. deciſione 418. nu.11.

Nuncius in ſecunda declaratione, & relatione poteſt citationem à ſe factam declarare, to.3.deciſ.315.nu.6.

Nuncius poteſt ſuæ relationi addere per viam declarationis, dum tamen non contineat contrarium primæ relationi, to. 3. deciſio. 315. nu.8.

Nuptiarum conditio verificatur in religionis profeſſione, to.4.deciſ.388.nu.9.

Nuptiarum conditio non verificatur per religionis profeſſionem, alia cauſa pia ſubſtituta, to.4. deciſ.388.nu.10.

O.

OBlatio ſola appellitus apprehenſionis effectum momentaneæ poſſeſſionis ad finem apprehendendi de foro inducit, to.4.deciſio.432. nu.21.

Obligatio reſtitutionis dotis in bonis vinculatis tenet, to.3. deciſ.253.nu.1.

Obligatio ſi non fuerit acceptata, ſed à creditore repudiata, nulla redditur, to.3.deciſ. 298 nu.15.

Obligatio ad fauorem vtriuſq; partis facta, non dependet a voluntate vnius, to.3. deciſ.298.nu.11.

Obligatio fratres & ſorores alẽdi ſiue dotandi, ad fratrum ſeu ſororum filios non extenditur, ſed in ipſis fratribus & ſororibus finitur, to.3.deciſ. 268.nu.13.

Obligatio a pluribus ſuſcepta intelligitur in dubio pro partibus ſingulos tangentibus, to.4.deciſ.407. nu.6.

Obligatio quælibet intelligitur in dubio non in ſolidum ſed pro virili quoad executionem inſtrumenti, to.4.deciſ.407.nu.7.

Obſcena & turpia verba vel iniurioſa in Dei contemptum proferens, blasphemare dicitur, to.4.deciſ.470.nu.4.

Obſcura & generalis citatio nõ ſufficit ad interrumpendam præſcriptionem, ſed certa & neceſſaria citatio requiritur, per quam citatus poſſit plene inſtrui ad aliquid agendum, tomo 3. deciſio. 354: num.10.

Obſeruatio dierum & omnium rerum, quæ extra homines ſunt, ad futura præſcienda, damnata eſt, to.4.deciſ.457. num.2.

Obſeruantia nec forus de bon. vincula. non habet locum in eo quod pater filio ex damnato coitu nato in vita dat. to.3.deciſ.284.nu.6.

Obſeruantia item nota, de donationibus, non loquitur de filijs teſtatoris, vel legantis, to.3.deciſ.236.nu.44.

Obſeruantia item nota, de donationibus, delegato & donatione, non de neceſſaria inſtitutione loquitur, to.3.deciſ. 236.nu.4.

Obſeruantia item iudex, de fide inſtrumentorum expen-

ditur, tomo 3. deciſio.254. num.39.
Obſeruancia item donatio, titu lo de donationibus, expendi tur, tomo 3. deciſione 254. num.43.
Obſeruancia ſed ſi Domino Re gi, titulo de generalibus pri uilegijs totius Regni, declaratur, tom.3. deciſione 351. num.5.
Obſeruātia ſubſecuta omnem diſpoſitionem interpretatur. to. 4. deciſ. 392. nu.13.
Obſeruantia ſubſequta rem in dubiam facit, to.3. deciſ. 347 num.8.
Obtinens in proceſſu apprehēſionis, vel in quocumque articulo illius habet intentionem fundatam in neceſſariā conſequentiam reſpectu omnium fructuum decurſorum de foro noſtri Regni, to.3. deciſ.290. nu.9.
Occidens ſe, credens id facere licite ſe poſſe cum errore intellectus ſuſpectus eſt de fide, tomo 4. deciſione 449. num.13.
Occidens ſe, nimia animi paſſione non dicitur peccare contra fidem, tom.4. deciſ.449. num.12.
Odia reſtringenda & fauores ampliandi, to.4. deciſio.401. num.25.
Officia iuriſdictionis & magiſtratus, nemo niſi ſe idoneū ſentiat, optare & acceptare debet, tom.3. deciſione 314. num.30.
Officia abſque cauſa auferri non poſſunt, & data cauſa audiri officiales debent, tom.4 deciſ.389. num.1.
Officia ad vitam conceſſa, perpetua reputantur, etiam ſi ad ipſius Regis beneplacitū dentur, tom.4. deciſio.389. num.3.
Officia iuriſdictionem habentia, & quæ tantum ſuperintēdētiam aliquam includunt, eadem lege quatenus ad ipſorum ablationem attinet, iudicantur, tom.4. deciſ.389. num.6.
Officia ad vitam conceſſa & prouiſſa, reuocari nō valent, to.4. deciſ. 389. nu.9.
Officiales creati, in dubio perpetui intelliguntur, to.4. deciſ. 389. nu.4.
Officium illud non debet minui, ad quod quis ſpecialiter electus eſt, tom.4. deciſ.389. num.2.
Officium procuratoris Aſtricti eiuſque accuſatio ſubſidiaria ſemper à ſui origine fuit, to.4. deciſ. 432. nu.62.
Officium Procuratoris Aſtricti odioſiſſimum eſt in Aragonia cum foralibus regulis reſiſtat, tom.4. deciſio.432. numer.65.
Oldradus conſil.21. non procedit in maioratibus, aut in diſpoſitionibus gradualibus tractum in perpetuum ſucceſſiuū habentibus, to.4. deciſ.362. num.72.
Oliuetum ſi vēdatur extraneo, tranſit ad illum ſine ſeruitute, tom.3. deciſ.331. nu.10.
Omiſſio eius, quod neceſſariū non eſt, nocere neutiquam debet, tom.4. deciſio. 420. nu. 11.
Omiſſum habetur pro omiſſo in contractibus, & vbi adeſt ſtatu-

ſtatutum de ſtando literæ, to.2.deciſio.154.nu.64.& num.187.

Omnes quod tangit, ab omnibus debet approbari, tom.3. deciſ.300.nu.13.

Onera ſimul cum iuriſdictione transferuntur, to.4.deciſio. 407.nu 14.

Onera imponi ſolent locis ſecũdum numerum & frequentiam vicinorum, to.4.deciſ. 407.nu.16.

Onus acceſcit alijs, vbi exemptio præcelsi obligationi, to. 4.deciſ.407.nu.10.

Onus, quod pluribus locis ſimul imponitur, vni ſoli imponi debet, ſi vnus tot vicinos habeat, quot plures, to.4. deciſ 407.nu.17.

Onus celebrãdi reſpiciens perſonam non requirit Sacerdotem actu, ſed in potentia proxima, tomo 3.deciſio.343 nu.2.& 7.

Onus accuſandi iniunctũ Procuratori Aſtrictũ, ad accuſandum delicta in hoc Regno commiſſa tantummodo reſpicit, to.3.deciſ 258.nu.3.

Onus & grauamen extendi nõ debet de vna perſona ad aliam, to.4. deciſio.362.numer.63.

Oppoſitio de nullitate ob breuitatem temporis nõ poteſt fieri ab eo qui curator non eſt, ſiquidem nullum intereſſe ipſius vertitur, to.4. deciſ. 412.nu.15.

Ordinatio, qua cautum repetitur, quod ſententijs Aſſistentis vel Seſmariorum non poſſit ad alium iudicem, præter Regiam Audientiam recurri, non impedit, quo minus à talibus ſententijs electio iuris firmæ in Curia Iuſtitiæ Aragonum fieri & proſequi poſſit, tomo 4. deciſio. 416. nu. 5. & 6.

Ordinationes alicuius communitatis recurſum impedientes, tanquam contra regulas forales diſponentes reijciuntur, tomo 4. deciſio. 416. num. 12.

Ordine ſucceſſiuo quando plures vocantur propter ordinẽ affectionis, vt in fratre & deſcendentibus, vel quando frater & filij veniunt ſucceſſiue in aliquibus caſibus, tunc ſi vocantur per verbum directum, inſtituo, vel commune, ſubſtituo, veniunt per vulgarem, tomo 4. deciſ.363. nu.12.

Ordo literæ concurrens cum ordine charitatis facit, vt prius primo nominati, deinde alij admittantur, to.3.deciſ.235.nu.38.

Ordo intellectus & non ſcripturæ, attendendus eſt, to.3.deciſ.245.nu.17.

Ordo ſucceſſiuus inducitur per vulgarem inter plures vocatos per diſiunctiuam, tom.4. deciſ.362.nu.70.

Ordo ſucceſſiuus intelligitur per vulgarem, vbi pater & eius filij vocantur per copulatiuam, tomo 4. deciſ.362, nu.66.

Ordo ſucceſſiuus inducitur per vulgarem inter plures vocatos ſub nomine collectiuo, non dato aliquo adiũcto habente tractum, to.4.deciſ. 362. nu,66.

Ordo

INDEX.

Ord[illegible] cc[illegible] ro[illegible] [illegible]

Or[illegible] & h[illegible] lan[illegible] vel [illegible]tes, ved[illegible] æqualiter, & [illegible]c eſt communis opi[illegible], & t[illegible]c nõ eſt [illegible]ctandum de al[illegible] or[illegible] [illegible] ſucceſſio[illegible] [illegible], v[illegible] fideicommi[illegible], [illegible] dec. [illegible] num.20.

Origo re[illegible]um ſe[illegible]er eſt [illegible] der[illegible]a, tom. 3. deciſ. [illegible]4 num.79.

Orthodox[illegible]s ſi contra hæreticum litig[illegible], poteſt vti teſtimo[illegible] co[illegible] ti[illegible], & ſi contra [illegible] x[illegible] hære[illegible] [illegible]r, [illegible] eum repellere [illegible] [illegible] tomo 4. dec[illegible] [illegible] c[illegible]4[illegible].

P.

PActio ex cal[illegible] peccatum reſu[illegible], [illegible] pactio contra natura[illegible] ri non debet, to. 3. deci[illegible] num.6.

Pactio recipiendi aliquam q[illegible] titatem pro damno emer[illegible]ti à princ[illegible] & v[illegible] deciſ. 301 [illegible]

Pactio ſoluendi [illegible] di[illegible], [illegible] di[illegible], [illegible] g[illegible] in dec[illegible] annulla[illegible] vſurarum facta c[illegible]ſe[illegible]ur, [illegible]

[illegible]

P[illegible] [illegible] c[illegible] v[illegible] [illegible], to. 3. [illegible]

Pa[illegible] ſi i[illegible] cõ [illegible] [illegible] ſi[illegible], v[illegible] o. [illegible] n. [illegible]

Pa[illegible] p[illegible] ti[illegible] ſ[illegible] cta[illegible] i n[illegible] ſi [illegible] celo & [illegible] qua [illegible] oſtenditur, to[illegible] deciſ. 254. nu. 9[illegible] [illegible] 96. 99. & 100.

Pa[illegible] adij [illegible] ni[illegible], to. 3 deci[illegible] num [illegible]

Pacta [illegible]ſita in pri[illegible] c[illegible] ne[illegible] [illegible]ualis, [illegible] [illegible] c[illegible], [illegible] [illegible] 252. nu 9. & 10.

Pacta dotalia [illegible] p[illegible] [illegible] euentu, [illegible] ſi [illegible] [illegible]mo[illegible] ſequatur [illegible] fectus tamen [illegible] [illegible] nis non [illegible] qu[illegible] [illegible] mandat[illegible] pro [illegible] habe[illegible] tur [illegible] 5. nu.6.

Pacta vſuraria [illegible] con [illegible] [illegible] prohi[illegible] [illegible]

Pa[illegible] [illegible]

I N D E X.

P[illegible] & p[illegible] [illegible] di[illegible] u[illegible] ſperſo[illegible] [illegible] ú in vno inſtrumento facti re per[illegible], correſpectiuæ ſunt & [illegible] vno ceſſ[illegible] omnia ceſſan[illegible], tomo 4. deciſ.404 num.102.

Pact[illegible] de reſtituenda re fru-ctibus non computatis in [illegible] tem an [illegible] vſurarium, vel nõ tomo 3. deciſione 253. nu-[illegible] 2 & 3.

P[illegible] de retrouendendo in vend[illegible] inſtrumento in-continenti app[illegible], pars contractus [illegible] & ven ditionis ceſ[illegible], tom.3 de-ciſ.355.nu.1[illegible]

Pactum [illegible] alimenta [illegible] vi-tæ [illegible] conſer[illegible] neceſſaria inhi[illegible], [illegible] pactum contra naturam rei[illegible] ciendum eſt, to.3.deciſ.269. num.3.

Pactum contra ius naturale [illegible] valet, to.3.deciſ. [illegible]5.

P[illegible] de aliquo percipiendo [illegible] de [illegible] vel da-[illegible] vſurarium & illicitum [illegible] re iudica[illegible], to.3.deciſ.307. nu.7.

P[illegible], quod ſuper damni[illegible] [illegible] Regi[illegible] approbatur, to.3 deciſ.307.nu.[illegible]

Pactum i[illegible] quo creditor velit, [illegible] debitor ſuo tempore [illegible] ratio-ne cambij certam quanti[illegible] tem ſoluere, vſurarium & illicitum cenſetur, [illegible] 3 [illegible]

P[illegible]

[illegible] illo [illegible] 319. [illegible]

P[illegible] n [illegible] et de[illegible] aperetur [illegible] v[illegible] [illegible] anſ. f[illegible] m[illegible] e q[illegible] de[illegible] 319 [illegible]

P[illegible] de aliquo lucra[illegible] percipie[illegible] te vel latroni q[illegible] [illegible] aliter [illegible] m, to. 4 deciſ.400 nu.5.

P[illegible] od ſuper damn[illegible] & [illegible] fieret d[illegible] vel [illegible] tan[illegible] cre[illegible] ris in a[illegible] tractibus præ[illegible] le[illegible] pr[illegible] p[illegible] reductionem [illegible] arbitrium bo[illegible] vi[illegible], to[illegible] deciſ.400.nu.9.

P[illegible] d[illegible] ad germanita-[illegible] vir & vxor [illegible] omnia [illegible] bona [illegible] cer [illegible] cumul[illegible] & [illegible] & du [illegible] patrimonio a[illegible] a æq[illegible] altera [illegible], to.4.de-ciſ.4[illegible] 4 nu.7

P[illegible] m iuri noſtro communi [illegible] interpretari [illegible], to.4.de-ciſ.404 nu 63.

P[illegible] cum [illegible] [illegible] ur [illegible] com co[illegible] er [illegible] to.4.deciſ.[illegible]

P[illegible] pro [illegible] [illegible] 44.

P[illegible] d piri-[illegible] a [illegible] de-[illegible]

INDEX.

Papa circa ius poſitiuum magnam habet authoritatem, to.3.deciſ. 231.nu.20.& 58.

Papa remouens impedimẽtum de iure canonico, approbando ex tunc matrimonium, in radice diſpenſare cenſetur, to.3.deciſ.231.nu. 23. & 40.

Papa non poteſt ſupplere conſenſum coniugalem, to.3.deciſ. 231.nu. 23. & 42.

Papa in terris Imperij non poteſt legitimare quoad ſucceſſionem, & temporales effectus, tom. 3. deciſ. 231. nu. 46.

Papa legitimando matrimoniũ in radice, cenſetur ex tunc legitimare, to. 3. deciſ. 231. nu. 72.

Papa diſpenſando in radice matrimonij tam in terris ſuis, quam in terris Imperij matrimonium, & prolem legitimare poteſt, to.3.dec. 231, nu. 19.

Papa diſponendo in matrimonio, & legitimãs exinde prolem ſuſceptam, & ſuſcipiendam, cenſetur retro reſpicere, tollendo impedimentum, quod ab initio fuit, to.3. dec, 231. nu. 69.

Papa legitimando matrimonium in radice, cenſetur ex tunc legitimare, to. 3. deciſ. 31. nu. 72.

Papa legitimando prolem extra figuram matrimonij, cenſetur legitimare per reſcriptum, to.3.deciſ.231. n.75.

Papa non poteſt legitimare filios, vt ex tunc ſint legitimi ad ſuccedendũ in bonis conditionatis, niſi vbi præcedit affectus, & coitus maritalis, ſaltem affectione, & conſenſu, to.3.deciſ.231.nu. 54.

Papa diſpenſando vt in matrimonio remaneant, cenſetur approbare matrimoniũ, to. 3.deciſ. 231.nu.74.

Papa cenſetur diſpenſare in radice matrimonij, quando ex narratiua colligitur, quod præceſſit tractatus contrahendi matrimonium obtenta diſpẽſatione, to. 3. deciſ. 231.nu. 61.

Papa in terris Imperij, niſi incipiat à radice matrimonij nõ poteſt legitimare quoad ſucceſſionẽ, to.3.deci.231.n. 47.

Papa legitimãs matrimonium prius contractum, approbando, & ratificando illud, perinde eſt ac ſi à principio legitimaſſet matrimonium, & à principio eum ſubſtituiſſet, to.3.de. 231. n. 20. & 57.

Papa abſque affectu coniugali non poteſt legitimare in radice, ſed in ſuis terris per reſcriptũ, to.3, de.231. nu. 57.

Papa ſi diſpenſando in radice matrimonij incipiat à principali, reſultat inde effectus legitimitatis & prolis, & matrimonij, to.3. dec. 231. numero 54.

Papa ſi diſpenſet, in radice matrimonij, ius diſponit in acceſſorijs priuſquam Papa, to.3.deciſ. 231.nu.21.

Papa poteſt habilitare, & diſpenſare in radice matrimonij, vbi agitur de impedimentis à iure canonico inductis, to. 3.deciſ.331.nu.19.

Papa cenſetur legitimare in radice matrimonij, ſi ſe referat ad matrimonium, dicendo, ſe legitimare in origine, vel legitimandò prolem, &

matrimonium, to. 3. deciſio. 231. nu. 21.

Papa legitimans ad contrahendum matrimonium, non cenſetur diſpenſare in radice, to. 3. deciſ. 231. nu. 25. 65. & 66.

Papa ratificans, & approbans matrimonium nulliter contractum ob impedimentum iuris canonici, matrimoniũ validat à principio, to. 3. deciſ. 231. nu. 57.

Papa ſuper matrimonio Eccleſiæ libere diſponere poteſt, to. 3. deciſ. 231. nu. 50.

Papa illegitimare poteſt diſponendo de matrimonio, to. 3. deciſ. 231. nu. 51.

Papa legitimare poteſt in terris Imperij, non ſolùm quoad ſpiritualia, ſed etiam quoad honores temporales adhærentes perſonæ, & dignitati, non quoad ſucceſſiones, to. 3. deciſ. 231. nu. 53.

Papa vbi non præcedit affectus maritalis, non poteſt diſpenſare in radice matrimonij, to. 3. deciſ. 231. nu. 54.

Papa in his, quæ ſunt concordata ad commoditatem Regni difficillime diſpenſat, to. 3. deciſ. 294. nu. 4.

Papa res Eccleſiæ in feudum, vel emphiteoſim vſque ad centum annos dare poteſt, to. 4. deciſ. 389. nu. 25.

Papa narrans in confirmatione quæ ab Epiſcopis geſta fuerunt, ſpecialiter confirmare dicitur, to. 4. de. 389. n. 31.

Papa gratiam confirmans ei, qui exercitium gratiæ per ſe vel per alium miniſtrare poterat, talem licentiam etiam confirmare dicitur, to. 4. deciſ. 389. nu. 48.

Papa ætatis defectum ſupplet, & talem defectum parentibus diſpenſare poteſt, to. 4. deciſ. 389. nu. 41.

Papa peritiam artis in confirmatione obtinente ſcire præſumitur, ſi ex aliqua clauſula hoc deduci poſſit, to. 4. deciſ. 389. nu. 56.

papa (vt experientia docet) coadiutores cum futura ſucceſſione, ætate legitima minores nominare ſæpe ſolet, to. 4. deciſ. 389. nu. 86.

papa quando omnino deficit iuſtitia ſecularis ratione habitus iuriſdictionis, quem habet in temporalibus, ſe in iuriſdictione intromittere poteſt, to. 4. deciſ. 417. nu. 21.

Papa & Eccleſia in pertinentibus ad fidem & bonos mores errare non poſſunt, to. 4. deciſ. 439. nu. 18.

Papæ, vel Imperatoris dictum, habetur pro lege, to. 3. deciſ. 441. nu. 2.

Papam velle diſpenſare originario ad beneficium patriæ ſuę promoto, ambigẽdum non eſt, to. 3. deciſione 294. numero 5.

Papia lex parentibus, & liberis vſque in tertium gradum conceſſit, vt poſſent poſt mortem teſtatoris hæreditatem adire, to. 3. deciſ. 242. nu. 11.

Papia lex poſt tempora digeſtorum fuit introducta, to. 3. deciſ. 242. nu. 8.

Paria ſunt vt Papa diſpenſare poſſit in radice matrimonij, ac quod præceſſerit matrimo-

monium de facto, vel quod præceſſerit coitus matrimonialis, ſaltim affectione & conſenſu, tom. 3. deciſ. 231. num. 28.

Paria ſunt non extare, vel extare, & non poſſe ſuccedere tomo 3. deciſione 254. numer. 254.

Paria ſunt, nullas probationes fuiſſe receptas, vel non eſſe publicatas, tom. 4. deciſ. 434. num. 62.

Paria ſunt ad annullandam ſententiam, quod nullæ probationes receptæ fuerint, vel quod iudex illis non lectis nec perceptis iudicauerit, tomo 4. deciſione 434. numer. 13.

Paria ſunt aliquid eſſe factum, vel de proximo faciendum, tomo 4. deciſione 454. numer. 2.

Pariſius impugnatur, quia ſine fundamento aliquo à communi omnium opinione diſceſſit in quæſtione, an proteſtatio facta coram iudice veteri iuuet coram nouo, vel an de nouo fieri debeat, tomo 3. deciſione 316. numero 11.

Pariſ. conſil. 72 lib. 4. reprobatur, to. 3. deciſ. 254. nu. 261 & nu. 262.

Parrocho proprio ſolum conceditur extrahere à ſua parrochia cadauera, & ad aliàs eccleſias ſepellienda portare, to. 4. deciſione 413. numer. 5.

Pars caduca effecta ita demũ remanet apud hæredem, ſi non habeat ſubſtitutum, vel coniunctum, tomo 3. deciſione 244. numer. 61.

Pars effecta caduca ante latam legem vnicam, C. de caducis tollendis non remanebat penes hæredem, niſi verbis explicitis & formalibus dictum fuerit, tom. 3. deciſio. 244. num. 62.

Pars effecta caduca per viam teſtati remanet penes grauatum, tom. 3. deciſio. 244. nu. 78. & 79.

Pars, quæ non ſerbat promiſſa in contractu, de iure iuuari non debet per clauſulam rato manente pacto, to. 3. deciſ. 291. nu. 7.

Pars debet ſolicitare, proteſtari, & alias diligencias facere, tomo 3. deciſione 316. num. 10.

Pars principaliter intereſſata, quæ nõ ſe oppoſuit niſi poſt latam ſententiam, aſſumere debet proceſſum in eo ſtatu in quo ipſum inuenit, quod de foro certiſſimum eſt, tomo 4. deciſione 434. num. 8.

Pars quæ ſe opponit poſt latam ſententiam, poterit idem petere quod Procurator Aſtrictus, tomo 4. deciſione 434. nu. 12.

Partes litigantes nõ poſſunt ſe iuuare poſſeſſione poſt litem cæptam, tom. 4. deciſio. 393. num. 45.

Partes poſſunt ſe iuuare poſſeſſione poſt litem cœptam, ſi ſententiam obtinuerunt, to. 4. deciſ. 393. nu. 46.

Pat ita aliqua cum ſit propria alicuius villæ, homines alterius villæ, vel loci ſine licencia venari non poſſunt, tomo

mo 4. deciſicione 396. numer. 1.

Partitæ libri fidem faciunt, quādo alias difficillime ſolutio probari poſſet, to. 3. deciſio. 317. nu. 3.

Paſcendi ius ſolum habitatoribus competere dicitur, tomo 3. deciſione 342. numero. 5.

Paſtor nullus lupis & gregium ouibus placere poteſt, tomo 3. deciſione 314. numer. 17.

Pater an poſſit inter viuos non de iure primogenituræ in ſe, ſed de rebus primogenituræ ſuppoſitis diſponere, traditur, to. 3. deciſione 274. nu. 1.

Pater poteſt alienare res præcipui in Regnis vbi ius præcipui non eſt introductum niſi in bonis in hæreditate patris, vel in ipſius ſucceſſione repertis, to. 3. deciſio. 274. nu. 4.

Pater an ſi in vltima voluntate de rebus primogenituræ ſuppoſitis diſponat, valeat diſpoſicio, queritur, to. 3. dec. 275. num. 1.

Pater qui vult inter viuos diſponere ad libitum, vendendo, permutando & donando aliáſque diſpoſitiones gerendo, quomodo hoc poſſit declaratur, tom. 3. deciſio. 274. num. 6.

Pater ſi affirmauerit, quempiam ſuum filium eſſe, & tanquam talem eum habuiſſe, ſi poſtea neget ſuum filium eſſe nil facit, tom. 3. deciſ. 278. nu. 6.

Pater licèt poſſit vna cum filio alios inſtituere, tamen in dubio præſumitur teſtari iuxta conſilium Gallitæ teſtamentum per ea, to. 4. deciſ. 374. nu. 3.

Pater qui filijs legitimis naturalibus caret, ſi naturales tantum habeat, & de iure & de foro eos hæredes inſtituere non impeditur, to. 3. dec. 282. nu. 4.

Pater & filius reſpectu ad donationem propter mortem vel propter nuptias de iure tenentur, tom. 3. deciſ. 405. nu. 11.

Pater poteſt recuſari in cauſa in qua filius eſt aduocatus, tomo 4. deciſione 414. numer. 3.

Pater non poteſt eſſe iudex in cauſa filij, nec è conuerſo filius iudex in cauſa patris, tomo 4. deciſione 414. numer. 11.

Pater non poteſt eſſe iudex in cauſa filij nec è contra, de iure, tomo 4. deciſione 414. num. 14.

Pater in cauſa filij non poteſt eſſe teſtis, tom. 4. deciſ. 477. nu. 15.

Pater eſt teſtis in cauſa fidei filij, tomo 4. deciſione 471. num. 16.

Pater eſt teſtis in cauſa filij, quando in ipſa non de damno tercij, ſed de ſalute filij agitur, tomo 4. deciſi. 477. num. 17.

Patres de foro filijs naturalibus aliquid dare vel relinquere ſiue filij legitimi adſint, ſiue deſint, non adſtringuntur, tom. 3. deciſione 282. num. 1.

Patro-

INDEX.

Patrocinium cauſę ſuſcipiens, teſtimonium in ea ferre non valet to.4.deciſ 415.nu.21.
Pauli de Caſtro optimus locus ad probandum quod qui ad cedendum iura & actiones, quas in aliquare habet cōdemnatus eſt, ſi nullas habet, in nihilo condemnatus cenſetur, expenditur, to. 4 deciſ.191.nu.12.
Peccata fornicationis, homicidij & furti potius prouenirũt ex praua naturæ inclinatione, quam ex animo contemnendi pręceptum ſuperioris to 4.deciſ 449.nu.8.
Peccatum lethale an ſit, ſi quis ob ſomnia faciat aliquid quod ſit grauiter contra leges, canones, & iura diuina, to. 4. deciſione 458. nu.6.
Peccatum in forma etiam poſtea ratificatione ſubſequuta emendari non poteſt, tom.3 deciſ.337.nu.5.
Pedagia noua licèt non ſint imponenda, conſuetudo tamen antiqua fundat intentionem domini Regis in pedagijs, to.3. deciſione 258. nu.7.
Pedagia noua & non ſolita, imponi in Regno nequeunt, to.3.deciſ.337.nu.2.
Pedagia in Regno nec cum cauſa nec ſine illa à domino Rege imponi valent, ſecus verò per Curiam generalem, to. 3. deciſ.337.nu.4.
Pedagia & alia opera pro cuſtodiendis itineribus & prò gubernatione iuſta dominorum, dominis locorum debentur, to. 4. deciſio.417. numero 10.
Pedagiarij qui exegerunt aliquid plus, vel de alijs rebus quam expreſſis, nullam quaſi poſſeſſionem quoad iura futura acquirunt, to.3.deciſ. 258.nu.19.
Pedagiorum in materia, approbata eſt conſuetudo domini Regis per forum, to.3. dec. 258.nu.13.
Pendones ſecundum Foriſtas non apponuntur niſi damnũ partis vertatur, to.4.dec.417 nu.47.
Pendones ammoueri debẽt, cũ executio perfecte adimpleta fuerit, tom.4. deciſio.417. nu.53.
Pendones ſecundum Foriſtas apponi debent, vt iniuria Domini Regis ſatisfacta maneat, to. 4. deciſione 417. nu.60.
Pendones ex ſola culpa officialis, quæ domino loci tribuitur, apponuntur, to.4. deciſ. 417.nu.86.
Pendones tolli non debere ſatisfacta parte, & non domino Rege, practicatum fuiſſe in quodam proceſſu refertur, tom. 4. deciſione 417. nu.103.
Pendonum appoſitione puniũtur domini locorum, quando in ſuis locis reſiſtentia aduerſus officiales Regios committitur, executionem faciendam ab eis impediendo, to.4.deciſ.417.nu.16.
pendonum appoſitione iniurię domini Regis ſatisfit, executata vero executione ab initio impedita, pars ſatisfacta manet, tomo 4. deci-

deci-

deciſione 417. numero 61.
Pendonum appoſitio per relatorem facta, ſi poſtea omnibus iudicibus conſtiterit reſiſtētiam nō fuiſſe perpetratam, reuocari debet, tom.4. deciſ.417.num.96.
Pendonum appoſitio denegatur, quando non fit fides de proceſſu, ſeu de inſtrumento publico reſiſtentiæ, tomo 4. deciſione 417. numero 101.
Penſio à conductore ſoluenda eſt ſolummodo habito reſpectu ad fructus perceptos, to. 3. deciſ.338.num.3.
Periculum maius vbi ineſt, maior ibi cura eſt adhibenda, tomo 3. deciſione 356. numer.2.
Permutatio exempta eſt à iure retractus, tom.4. deciſ.410. num.6.
Perpetua quæ non ſunt de ſui natura, non finiuntur per aliquam limitationem ipſo iure, ſed ope exceptionis, tom. 3.deciſ.333.num.10.
Perſona permiſſa capere, à prohibente grauari non poteſt, quia non habet ab eo, iuditio diſpoſitiuo, ſed ſolum permiſiuo, tom. 4. deciſio.373. num.8.
Perſona publica hæreticos ab Eccleſia damnatos iuxta criminis qualitatem punire tenetur, tomo 4. deciſ. 474. num.14.
Perſona vel familia non dicitur ſuccedere reſtituenti, ſed primo teſtatori, tom.4.dec. 387.num.6.
Perſona priuata nil aliud contra hæreticos facere tenetur, quam contra eos teſtimonium ferre, tom. 4.deciſ. 474 num.16.
Perſona legitimāda eſt in quocurque iuditio quāuis ſummariſſimo, tom.4. deciſ.390. num.1.
Pertinatia ſemper eſt neceſſaria hoc vt hæreticus puniatur, tomo 4. deciſione 439. num.32.
Petens rem tanquam debitam ſuccumbens, poteſt deinde eam tanquam legatam petere, tomo 4. deciſione 393. num.141.
Petens ſpolium Prælati mortui, ſalaria famulorum, expenſas & alia onera ſoluere tenetur, tomo 3. deciſione 325. num.6.& 7.
Petere non intendit qui citat, ſed intendit petere, tomo 3. deciſ 354.num.8.
Petitio alicuius rei verbis generalibus facta in libello, licèt in concluſione omittatur, ſi tamen in ea ſalutares clauſulæ adſint, ſententia ſecundum libellum ferri poterit, tomo 3. deciſione 307. numer.1.
Philippi de Caſatis conſilium inter conſilia Bal. 137. vol.2 ponderatur, tomo 3. deciſ. 234. numero 189. & 263.
Phitoniſa ſuſcitauit Samuelam de quo eſt quæſtio, an fuerit dæmon, vel non tom.4.dec. 455.num.8.
Pignorationes verbales ad inducendā præſcriptionem nullatenus ſufficiunt, to.4.deciſ. 396.nu.37.

Pignus

Pignus in re propria conſiſtere nequit, tom. 4. deciſ. 414. num. 31.
Pignus ſeu hypothecam in re propria conſiſtere non poſſe, intelligitur in re propria irreuocabiliter, ſiue incomutabiliter acquiſita, ſecus alias, to. 4. deciſ. 404. nu. 70.
Pij Quinti motuproprium declarat illicitum pactū in quo quis mutuat ſub nomine cābij in duabus vel tribus nundinis, tom. 4. deciſ. 400. nu. 4.
Pluralis numerus non continetur ſub ſingulari ex vi chartæ, tom. 4. deciſ. 362. num. 64
Pluralitas actuum non eſt præſumenda in dubio, tom. 4. deciſ. 377. num. 9.
Pluralitas, quæ poterit verificari in maiori parte, verificatur in ſingulari, tom. 4. dec. 399 num. 10.
Plus eſt facto aliquid demonſtrare, quam verbo, to. 4. deciſ. 443. nu. 4.
Pœna appoſita per teſtatorem alienanti aliqua bona, nō habet locum in alienatione nulla, tom. 3. deciſ. 234. num 2.
Pœna facientis actum validum habet locum in faciente actū nullum quando facit in actu quidquid potuit, tom. 3. deciſ. 234. num. 5.
Pœna exilij, corporalis non dicitur, tomo 3. deciſ. 261. numer. 5.
Pœna exilij, & corporalis & capitalis dicitur, ſi exilium perpetuum fuerit, tom. 3. deciſ. 261. num. 6.
Pœna authenticæ hoc amplius C. de fideicom. ſi feudum ſoli primogenito debeatur, vel res alia indiuiſibilis, locum non habet, tom. 3. deciſ. 73. num. 3.
Pœna multoties in obſeruationem tranſactionis ſuccedit, tom. 3. deciſ. 29. num. 8.
Pœna à domino Rege impoſita, cenſetur ſubrogata in locum foralis, tom. 3. deciſ. 3. num. 7. & 8.
Pœna duplici ob vnum delictū nemo puniri debet, tom. 4. deciſ. 417. num. 63.
Pœna in criminalibus non eſt prius orta, quam fuerit per ſententiam inflicta, tom. 4. deciſ. 430. num. 13.
Pœna præter normā legis prolata, minus ſtricte eſt intelligenda, to. 4. deciſ. 430. n. 17.
Pœna facti alicuius, obligatio ad illud deſtruendum eſt, to. 4. deciſ. 418. num. 6.
Pœnitens incipit confiteri, cum verbis, ſcriptura, vel ſignis ſua peccata detegere incipit, tom. 4. deciſ. 454. n. 4.
Pœna blaſphemiæ de iure canonico, eſt pœnitentia ante foros Eccleſię, to. 4. dec. 469. num. 3.
Pœna exiſtentiæ ante foros Eccleſiæ non obſeruatur in clericis in tale crimen incurrentibus, ne authoritas illorum villeſcat, tom. 4. deciſ. 469. num. 4.
Pœna mortis naturalis non datur de iure canonico propter blaſphemiam, ſecus de iure ciuili & diuino, tomo 4. deciſ. 469. num. 7.
Pœna mortis naturalis per blaſphemiam de conſuetudine conſeruatur, ſed ad arbitriū ſecūdū regionis cōſuetudinē

proceditur, to.4. deciſ.469. nu.8.
Pœna ordinaria aſſignatur, & in eam incurrit blaſphemans animo doloſo & maligno in perniitioſum exemplum Dei & hominum, to.4. deciſ.469 nu.13.
Pœnam pœnis legalibus addere, deteſtabile eſt, tom.3. deciſ.341.nu.6.
Pœnam & mulctam in ſtatutis apponere, iuriſdictionis eſt, to.3.deciſ.317.nu.13.
Pœnam officialium delinquentium incurrunt, qui ſine licẽtia Aſſiſtentis, & concilij cõmunitatis quadrillam conce dunt, tomo 4. deciſio.416. nu.26.
Pœnam exilij ſubire notarium mendoſum & contra officiũ ſuum facientem, iuſtiſſimũ eſt, tomo 4. deciſio.419. nu.14.
Pontificio iure antiquo attento, qualitas manifeſtæ hære ſis requirebatur ad hoc vt In quiſitor cognoſcere poſſet, to.4.deciſ.464.nu.11.
Pontificium ius (cui in materia alimentorum ſtari debet) filios ex quocunque coitu pro creatos à parentibus nutriri iubet, tomo 3. deciſio.283. nu.3.
Populus non habens iuriſdictionem ſtatuere poteſt in his quæ ſunt adminiſtrationis, tomo 3. deciſione 307. num.11.
Portio ſi deficiat quia caduca, ſiue quia habeatur pro non ſcripta, ſemper accreſcit cũ onere conditionis, ſiue conditio ſit dandi, ſiue caſualis, to.3.deciſ.239.nu.10.& 11.
Portio accreſcens petitur eadem actione, qua petuntur originaliter relicta illi hæredi cui accreſcit, to.3.deciſio. 244. nu.64.
Portio accreſcens, veluti quædam alluuio accreſcere dici tur, to.3.deciſ.244.nu.65.
Portio deficiens per mortem vnius coniuncti verbis, potius accreſcit coniuncto ver bis, quam coniuncto re, to.3 deciſ.244.nu.73.
Portarij & Commiſſarij à Locumtenente diputati ad exe cutionem faciendam ſatisfacti manere debent, antequã pendones remoueantur, to.4 deciſ.417.nu.89.
Portarios & Commiſſarios expectare dilationẽ in ſolutione dictarum inconueniens eſt, tomo 4. deciſione 417. no.93.
Poſſeſſio rei corporalis pœnes duos eſſe non poteſt in ſolidum, bene tamen rei incorporalis, to.3. deciſione 248. nu.34.
Poſſeſſio prohibendi perimit contrariam, & prævalere de bet, tomo 3. deciſione 258. num.21.
Poſſeſſio exigendi à certis perſo nis, illis tantum præiudicium parat, tomo 3. deciſione 258. nu.22.
Poſſeſſio quæ transfertur per ſententiam adiudicatoriam temporalis eſt quouſque ſen tentia ſubſiſtat, & non reuocetur, tomo 3. deciſione 160. nu.1.
Poſſeſſio tranſlata in eum, qui reuocationem ſententiæ ob

tinuit

tinuit tā efficaciæ eſt, vt obtinens cum ea poſſit in quocumque iuditio poſſeſſorio, in quo de mero facto & detentatione agitur obtinere, to.3.deciſ.260.nu.2.

Poſſeſſio temporalis tempore finito reſoluitur, & in obtinētem retransfertur, to.3.dec. 260.nu.4.

Poſſeſſio immemorialis ſufficiens eſt ad petendum & obtinendum iurisfirmā, to.3. deciſ.301.nu.2.

Poſſeſſio ſpecialis ducēdi vinū ex vno Regno non extenditur ad alia Regna, ſtante fori prohibitione, to.3. deciſ.300. nu.3.

Poſſeſſio acquiſita in vno caſu non extenditur ad alios, in quibus adeſt poſſeſſio in contrarium, tom.3. deciſio.300. nu.4.

Poſſeſſio introducta cum tollerantia aliquorum, alijs non tollerantibus non præiudicat, tomo 3. deciſione 300. nu.12.

Poſſeſſio minor immemoriali, & non vſus ſufficiunt ad derogandam legem vſu non receptā, to.3.deciſ.300.nu.21.

Poſſeſſio conſeruatur allegantj priuilegium, licèt præſumptio iuris vehemens ei reſiſtat, tomo 3. deciſio. 317. nu.1.

Poſſeſſio etiam immemorialis non prodeſt incapaci, niſi adſit fama priuilegij, to.3.deciſ. 317.nu.3.

Poſſeſſio ſi deficiat, apprehenſio fieri non poteſt, to. 3. deciſ. 329.nu.12.

Poſſeſſio ſi nō ſit penes emptorem, ſed penes alios, non reſoluitur beneficio fori, to.3. deciſ.229.nu.2.

Poſſeſſio & inſiſtentia requiritur ad obtinendum in ſtrepēdente, quæ non tranſit, licèt dicatur in inſtrumento, to.3 deciſ.331.nu.3.

Poſſeſſio qualificata deficiente qualitate non prodeſt, to.3. deciſ.342.nu.14.

Poſſeſſio Caſtri Ciuitati ſubiecti, per ingreſſum Ciuitatis acquiſita non iudicatur, to.3. deciſ.361.nu.19.

Poſſeſſio amittitur per obliuionem, tomo 4. deciſione 387. nu.13.

Poſſeſsio auffertur à præſcribēte, per ſententiam qua fuit victus, tomo 4. deciſio.393. nu.38.

Poſſeſsio, quæ allegatur per litigantes poſt oblatam appellitus apprehenſionis, non prodeſt ad obtinendum, to.4.deciſ.393.nu.46.

Poſſeſsio poſt oblatum & executum appellitum apprehēſionis pœnes Curiam eſſe cēſetur, tom.4. deciſione 393 nu.47.

Poſſeſsio, quæ ſufficiens non eſt ad complendam preſcriptionem non extenditur, vbi agitur principaliter de dominio to.4.deciſ.393.nu.58.

Poſſeſsio immemorialis teſtibus probatur, to.4.deciſ.393 nu.90.

Poſſeſsio immemorialis non requiritur ad acquiſitionem ſeruitutis diſcontinuæ, quando interceſsit aliqua ſententia, per quam vſus & poſſeſſio preſcribentis operaretur

to. 4.deciſ.395.nu.5.

Poſſeſſio immemorialis per initium poſſeſſionis deſtruitur, to.4 deciſ.395.nu.11.

Poſſeſſio immemorialis requiritur ad hoc vt ius diſcontinuã cauſam habens præſcribatur, tomo 4. deciſione 396. nu 3.

Poſſeſſio particularium vt vniuerſitati proficiat, requiritur quod particulares cum ſciẽtia & mandato, ſiue ratificatione vniuerſitatis poſſederint, tomo 4. deciſione 396, nu.4.

Poſſeſſio venandi in aliena partita ſine ſciencia, paciencia & tollerancia conſiderari nõ poteſt, tomo 4. deciſio.396. nu.8.

Poſſeſſio, quæ fit aduerſario cõtradicente, non releuat, to.4 deciſ.396.uu.10.

Poſſeſſio venandi totaliter deſtructa manet, cõtradictione venandi ſubſequta, to.4, deciſ.396.nu.15.

Poſſeſsio à titulo antecedenti naſci præſumitur, to.4.deciſ. 408.nu.4.

Poſſeſsio ſi data ab aliquo fuerit, & poſtea ab eodem titulus concedatur, eundem effectum tales traditiones important, ac ſi vnico momento factæ fuiſſent, to.4.deciſ. 408.nu.5.

Poſſeſsio diutina decem annorum ſine titulo ſufficiens eſt ad hoc vt poſſeſſor in ſua poſſeſsione conſeruetur, tom.4. deciſ.413.nu.26.

Poſſeſsionem eccleſiæ ingreſſus, poſſeſsionem illarum rerum, quæ ab alio ocupatæ reperiuntur licet intra eccleſiam exiſtant, acquiſiſſe non dicitur, tomo 3.deciſio.361. nu.18.

Poſſeſsionis ſuæ titulum nemo declarare in articulo tenutæ tenetur, tomo 4. deciſ.387. num.11.

Poſſeſſor maioratus fratribus & ſororibus egenis an alimẽta & dotes præſtare teneatur, tomo 3. deciſione 260, nu.10.

Poſſeſſor maioratus proprios fratres & ſorores etiam ſi ex primo inſtitutore non deſcẽdant, alere & dotare tenetur, tomo 3. deciſione 268, nu.11.

Poſſeſſor iuſtus vel dominus creditori ſoluens & actionũ ceſsionem poſtulans an habeat ius ad experiendum cõtra tertios, tom.4.deciſ.386. num:6.

Poſſeſſor iuſtus & in parte dominus fundum vxoris ſuæ hypothecatum ſoluendo redimens, ceſſio actionum cõſultò ei fieri debet, to.4. deciſ.386.nu.8.

Poſſeſſor bonæ fidei non ſolum neceſſarias impẽſas deducit verum & vtiles, to.4. deciſ. 410.nu.1.

Poſſeſſor bonæ fidei actionem & retentionẽ in valore expenſarum tam vtilium quã neceſſariarum habet, to.4. deciſ.410.nu.16.

Poſſeſſor bonæ fidei ſi cum titulo dominij poſsideat, impenſas in refactas, tam vtiles, quã neceſſarias recuperare debet, tomo 4. deciſione 410. num.10.

Poſſeſ-

Poſſeſſor bonæ fidei cum titulo dominij fructus ſuos integre facit, nec eos cum meliorationibus compenſare cogitur, tomo 4. deciſio. 410. num. 19.
Poſſeſſor bonæ fidei de iure cõmuni vtiles & neceſſarias expenſas abſolute recuperat, præcipue ſi cum titulo dominij poſsideat, to. 4. dec. 410. num. 38.
Poſſeſſor, cui leuis præſumptio reſiſtit, releuatur ab onere probandi, ſecus in petitorio, ſi iuris præſumptio reſiſtit, niſi ſit poſſeſſor longi temporis, tomo 4. deciſio. 413. numer. 25.
Poſitiones faciens, aſſecurat eas tanquam veras, to. 4. deciſio. 362. nu. 81.
Poſitiones contrarias faciens periurus eſt, & incurrit pœnas periurij, tom. 4 deciſ. 362 num. 87.
Poſſidendi cauſam nemo poteſt ſibi mutare, non accedente titulo extrinſeco, to. 4. deciſ. 387. num. 19.
Poſidens actualiter & ſeparatim, ſuo nomine proprio poſſidere præſumitur, to. 4. deciſ. 387. nu. 10.
Poſidens poſſeſsione ciuili ingreſſus naturalem vacantẽ, non dicitur acquirere de nouo, tomo 4. deciſio. 362. num. 11.
Poſidens actualiter obtinet in articulo litiſpendentiæ, tom. 4. deciſ. 388 num. 16.
Poſidens à poſſeſsione vi deiectus ſi paruo tẽpore trãſacto poſſeſſionẽ recuperat, præſcriptio neutiquã interrupta dicitur, tomo 4. deciſio. 396. nu 41.
Poſidens cum legitimo titulo, præcipuè cum dominio quãuis retractabili, vel reſciſibili licèt cum ſcientia, meliorationes facere poteſt, non ſolum neceſſarias ſed & vtiles, to. 4. deciſ. 410. nu. 31.
Poſidens releuatur in poſſeſſorio ab onere probandi, to. 4. deciſ. 413. num. 24.
Poſito vno contrariorum, alterum tollitur, to. 3. deciſ. 237. num. 4.
Poſitos filios in conditione etiã cum coniecturis vocatos eſſe ſeri, contra verba eſt, tom. 3. deciſ. 242. num. 17.
Poſitus in cõditione ſi ſuccedat non ex hoc ſolo intelligitur, grauatus, tom. 3. deciſio. 245 num. 14.
Poſteriora prioribus derogant, tomo 4. deciſione 397. numer. 26.
Poſteriora derogant prioribus, quando expreſſe, vel per argumentum neceſſarium recedit à priori diſpoſitione, tomo 4. deciſione 357. numer 27.
Poteſtas generalis inſtituendi, alteri dari non poteſt, tom. 3 deciſ. 237. num. 24. & 25.
Poteſtas recurſum habendi eo ipſo quod loca in aliquos dominos tranſmittantur, ſine dubio amittitur, tom. 3. dec. 259. nu. 12.
Poteſtas recurſum habendi amittitur, eo ipſo quod loca in ſeculares homines perueniant, tom. 3. deciſione 259. num. 13.
Poteſtas recurſum habendi nõ colli-

tollitur, ſi dominus loci tempore conuentionis expreſſe conſenſit, quod in obſeruancia iurium & vaſſallorum poſſint ipſi ad dominum Regem & ſuos officiales recurrere, tomo 3. deciſione 259 num. 14.

Poteſtas inquirendi quæ Deputatis competit, ad eos tātum limitata eſt, in tantum quod alij ſine ipſorum præiuditio talem inquiſitionem prætendere non valent, to. 4. deciſ. 426. num. 31.

Poteſtas inquirendi limitate dominis Deputatis competit, atque ita contra dominum Regem inquirere volentem agere poterunt, tom. 4. deciſ. 426. num. 34.

Poteſtas humana non eſt, quæ poſſit cogere dæmonem & ipſum includere arte, nec vi verborū, ſignorum, vel characterum, tomo 4. deciſ. 468 num. 22.

Poteſtas hæreticum punire negligens, coram Deo erit reus omnium malorum, quæ hæreticus fecerit, tom. 4. deciſ. 474. num. 15.

Poteſtatem & potentiam diuinam derogans, contra præceptum primum dechalogi facit, & blaſphemiam hæreticalem incurrit, tom. 4. deciſ. 469. num. 10.

Præcepta pœnalia vim legis habent, tomo 3. deciſio. 341. num. 4. & 10.

Præceptum ferendi nomen & arma de Cabeça de Baca clare oſtendit, paſciſcentes non conſideraſſe agnationē de los Mendoças, tom. 3. deciſ. 254. num. 117.

Præceptum Principis pro lege habetur, tom. 3. deciſio. 341 num. 1.

Præceptum abrogans legem, vim legis habere non eſt dubitandum, tomo 3. deciſ. 341. num. 12.

Præcipuum vera legitima filij dicitur, tom. 4. deciſio. 273. num. 19.

Præcipuum non ex hæreditate ſed ex primogenituræ virtute ſuper illis bonis fundatæ, ſumitur, tom. 3. deciſ. 275. num. 11.

Præces fundentes ad dæmonē pro eorum auxilio, dicuntur Arioli, tomo 4. deciſ. 457. num. 7.

Præiuditium res inter alios acta, alijs non importat, to. 4. deciſ. 398. num. 2.

Præiudicium maximum verſatur, ſi onus competens villæ exemptæ alijs accreſcat, to. 4 deciſ. 404. num. 7.

Præiudicium maximum verſatur, ſi loca aliqua poſt exemptionem villæ maius onus quam antea ſubire teneantur, tomo 4. deciſione 407. num. 5.

Præiudicium enorme, maximè vitandum eſt, tom. 4. deciſ. 407. num. 18.

Præiudicium reſpectu vtilium impenſarum in mora modici temporis nullatenus fit, tomo 4. deciſione 410. numer. 59.

Præiudicium alicui iudici fit ſi limitate iuriſdictio aliqua alicui conceditur, tom. 4. deciſ. 426. num. 32.

Præmium & ſupplicium quæ

ſunt columnæ, quibus merè dus ſuſtinetur, tom.3.deciſ. 314.num.22.
Præſcribens iuriſdictionem vt genus, omnem iuriſdictionē præſcribit, tom.3. dec.248. num.30.
Præſcriptio eſt odioſa,nec extē ditur de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam,to.3 deciſ.248.num.8.
Præſcriptio & conſuetudo requirunt ſcientiam & pacienciam illorum contra quos in ducitur, tomo 3. deciſ.300. num.7.
Præſcriptio immemorialis habet vim legis, tituli & priuilegij, tomo 3. deciſio.301. num.17.
Præſcriptio annalis incipit currere à die ſcienciæ, tomo 3. deciſ.336.num.419.
Præſcriptio annalis ſecundum ius currit à die ſcienciæ,to.3 deciſ.339.num.17.
Præſcriptio annalis fori primi de accuſacion. currit à die delicti, tom.3. deciſio.339. num.18.
Præſcriptio currit contra ignorantem, tomo 3. deciſ.339. num.20.
Præſcriptio non interrumpitur per litem ſi in ea actor ſuccubuit, tom.3. deciſio.339. num.41.
Præſcriptio vicenaria interrumpitur per appellitum executiuum & capcionarium, etiā aduerſus inſtrumentum comandæ, tomo 3. deciſ.354. num.3.
Præſcriptio debiti completur & perficitur, ſi realiter & cum effectu non petitur debitum intra certum tempis, tom.3. deciſ.354.nu.7.
Præſcriptio debiti non cenſetur interrupta per ſolam citationem in ciuilibus, to.3. deciſ.354. nu.8.
Præſcriptio non interrumpitur per ſolam citationem & iudicee decretam,ſed requiritur, quod fuerit executata, to.3. deciſ.354.nu.8.
Præſcriptio non interrumpitur per ſolam libelli oblationem vel ſequeſtrationem, tom.3. deciſ.354.nu.11.
Præſcriptio non tribuit ius contra futuros naſcituros impeditos agere, to.4.deciſ.[illegible] nu.25.
Præſcriptio immemorialis legitime probata habet oculos retro, tomo 4. deciſio.393. num.16.
Præſcriptio conſideratur etiam contra corpus conſtans etiā per fictionem,to.4. dec.362 nu.2.
Præſcriptio immemorialis quæ requirat, to.4. deciſio.393. nu.30.
Præſcriptio immemorialis ſemper manet integra etiam ſi tempus vacationis ſubducatur, tomo 4. deciſio. 393. nu.34.
Præſcriptio immemorialis nō ceſſat per actus iudiciales, to.4.deciſ.393.nu.45.
Præſcriptio interrumpitur ſi agens poſſeſſorio traxerit præſcribentem ad iudicium, & præſcribens fuerit victus,to. 4.deciſ.393.nu.37.
Præſcriptio continuari non poteſt ſine poſſeſſione, to.4.deciſ.393.nu.39.

Præſcri-

INDEX.

Præſcriptio non interrumpitur per iudicium in quo agens ſuccubuit, to.4. deciſio.393. nu.41.

Præſcriptio non interrumpitur per oppoſitionem, cũ opponens ſuccubuit in poſſeſſorio, to. 4. deciſione 393. numer.43.

Præſcripcio interrumpitur per oblationem appellitus apprehenſionis, to.4.deciſ.393. nu.101.

Præſcriptio contra omnes inducitur, quando intentio præſcribendi eſt generalis, tomo 4. deciſione 393. numer.114.

Præſcriptio immemorialis tempus finitum continet, to. deciſ.394.nu.3.

Præſcriptio ſi poſita ſit, qui de vacancia Eccleſiæ opponit, eam ante omnia probare debet, to. 4. deciſione 394. numer.5.

Præſcriptio imperfecta & non completa remanet, quando tempus Eccleſiæ vacantis deducitur, to.4. deciſione 394. nu.6.

Præſcripcio quadraginta annorum imperfecta & minus completa remanet, quamuis Abbas ſexaginta annorum poſſeſſionem probet, ſi Epiſcopus contra quem præſcriptio intenditur, vacantem Eccleſiam fuiſſe diuerſis temporibus per pluſquã viginti annos probet, to.4.deciſ.394.nu.8.

Præſcripcio interrupta iudicatur, quam primum lis ſuper re quæ præſcribitur, mouetur, tomo 4. deciſione 394. numero 9.

Præſcriptio certi & limitati tẽporis ante litem conteſtatã, & inchoatam perfecta eſſe debet, to.4. deciſione 394. nu.17.

Præſcriptio formata non interrumpitur per verbalem eius traditionem, ſecus verò præſcriptio formanda, tomo 4. deciſione 394.nu.22.

Præſcriptio immemorialis de ſui eſſentia poſſeſſionẽ continuatam expoſcit, to.4.deciſ.395.nu.14.

Præſcriptio non poteſt currere contra litigantem pendente lite, to.4. deciſione 393. numer.15.

Præſcriptio earum rerum, quæ mere facultatis & vrbanitatis ſunt, vt in tollendo altius domum, vel coquendo in ſuo furno & ſimilium etiam per mille annos non acquiritur, to.4.deciſio.306 nu.8.

Præſcripcio & vſurpacio iuriſdictionis in tantum currit, in quantum inferior præſcribens diligens, & vigilans in exercicio iuſtitiæ eſt, tomo 4. deciſione 417.numer.30.

Præſcripcio, limitata & ſtricta eſt, quia nil amplius præſcribi debet quam id quod poſſeſſum eſt, to.4.dec.426, nu.15.

Præſcriptio criminis non à die ſcientiæ ſeu publicationis, ſed à die perpetrationis currit, to.4 deciſ.432.nu.4.

Præſcripcio in criminalibus nunquam per citationem interrumpitur niſi de tali citatio.

Digitized by Google

tatione relatio ſit facta Iudici.to.4.deciſ.432. nu. 7.
Præſcriptio, quod non interrumpatur, niſi citatio erga reos ante finitum tempus petita,obtenta, & præſentata, & in ſcriptis redacta ſit, magna æquitas iudicatur, to.4. deciſ. 432. nu. 11.
Præſcriptio, ciuiliter perveram peſſeſſionem apprehenſionis, naturaliter,per detentionem,aut expulſionem interrumpitur, to. 4. deciſ. 432. nu. 23.
Præſcriptionem allegans cōtra vehementem iuris præſumptionem non debet conſeruari in ſua poſſeſsione,pendente lite,to.3.deciſ.317.numero 9.
Præſcriptionem allegans,ſcientiam probare debet,to. 3.deciſ. 335.nu.10.
Præſcriptionis immemorialis principium & finis ſemper ignoratur, to. 4. deciſ. 394. nu 14.
Præſumendum, & iudicandum in dubio pro matrimonio, to.4. deciſ.362. nu. 36.
Præſumptio legis violenta, & neceſſaria habet locum in Regno,to. 3.deciſione 244. nu. 103.
Præſumptio pro Iudicibus mana eſt,& è contrario contra accuſatores,& delatores maior, to. 3.deciſ. 414.nu.22.
Præſumptio maxima debiti ſoluti ex diuturnitate temporis colligitur, to.3. dec.327. nu. 10.
præſumptio alicuius qualitatis non admittitur quando eligens, vel confirmans talem qualitatem in electo nō eſſe certo ſciebat, to.4. dec. 389.nu. 62.
Præſumptio reſultans pro aliquo actu, operatur, vt onus contrarium probandi aduerſario competat, to. 4. deciſ. 377. nu. 8.
præſumptio, quæ pro reo eſt, præualet præſumptioni delictum inducenti, to. 4. dec. 392. nu. 12.
Præſumptio ſtat pro inhibitione Eccleſiaſtici impedientis executionē quoad cambia, to. 4.deciſ. 400. nu. 14.
Præſumptio ſtat pro ſententia, in qua contractus eſt declaratus vſurarius, to. 4. deciſ. 400.nu. 13.
præſumptio ſtat contra homines loci, quando homines armati occurrunt in itinere officialibus Regijs portantibus vicinū illius loci captū, to. 4. deciſ. 417.nu. 106.
Præſumptio eorum, quæ facti ſunt, & in facto conſiſtunt, fieri nullatenus debet, to. 4. deciſ. 407. nu. 20.
præſumptio ex parte rei induci tur cum per longum tempus diſtulerit ius accuſandi ille, cui competebat, to. 4.deciſione 432. nu. 14.
Præſumptio admitti non debet aduerſus id, quod in ſententia expreſſum eſt manifeſte,to. 4.deciſione 434. numero 112.
præſumptio iuris habetur pro veritate,to.4.deciſione 440. nu. 12.
præſumptio legisvera probatio eſt, non docto de contrario, to.4.deciſ. 440. nu. 13.

Præ-

Præſumptio eſt, quod quis facit aliquid propter errorem intellectus, ſi talia prohibita faciat, ad quæ natura non inclinat, to.4.deci. 449.nu.14.

Præſumptio eſt fortior ſuſpitione, & maior illa, to.4. deciſ. 450.nu. 12.

Præſumptio eſt rei coniectura veroſimilis, to. 4. deciſ. 450. nu.13.

Præſumptio iuris admittit probationem in contrarium, to. 4.deciſ 455. nu.1.

Præſumptio iuris, vel eſt iuris tantum, vel iuris, & de iure, to.4.deciſ.453.nu. 2.

Præſumptio iuris, & de iure reiicit probationem in contrarium, to. 4. deciſione 455. nu. 3.

Præſumptio iuris tantum non excludit probationes contrarias, tom. 4. deciſione 445. nu. 4.

Præſumptio iuris tantum, alio non docto, pro veritate habetur, to. 4. deciſ. 453.nu.4.

Præſumptio hominis eſt conceptus aliquis cauſatus in mẽte ab aliqua probabili coniectura, to. 4.deciſ. 453.nu. 5.

Præſumptio hominis diuiditur in leuem, & vehementem, violentam, & violẽtiſſimam, to.4.deciſ. 453.nu. 6.

Præſumptio leuis idẽ eſt, quod ſuſpitio, to. 4. deciſione 453. nu. 6.

Præſumptio vehemens ſufficit ad pænam extraordinariã, to.4.deciſ. 453.nu.6.

Præſumptio violenta ſufficit ad pænam extraordinariam, to. 4. deciſ. 453. nu. 7.

Præſumptio violentiſſima ſufficit ad pænam ordinariam, to. 4.deciſ.453. nu.8.

Præſumptio eſt, aliquem probaſſe rem facillimæ probationis, ſi vera extitiſſet, to.4. deciſ. 195. nu. 23.

Præſtita filijs ex coitu damnato natis, non alimentorum, ſed miſerationis cauſa à patre donata, cẽſentur, to.4.de ciſ. 184. nu. 2.

Præſuppoſitiua verba diſpoſitionem non inducunt, niſi aliter de præſuppoſito conſtet, to.4.deciſ.369. nu. 1.

Præſuppoſito ceſſante, præſuppoſitum ceſſat, to.3.de. 245. nu. 14.

Præuentioni locus eſt, quando duo habent iuriſdictionem in eodem loco, tom.4.deciſ. 243.nu.32.

Primogenij qualitas ceſſat per eius mortem, to.3.deciſ.243. nu. 14.

Primogeniti conſenſus ad quid ſit neceſſarius, & quid operetur, to. 3. deciſione 275. numero 9.

Primogeniti vocatio non extenditur vltra primum primogenitum, quando diſpoſitio non pre ſe fert perpetuitatem, to.4. deciſione 362. numero 63.

Primogeniti vocatio inducit maioratum, quando diſpoſitio habet tractum ſucceſſiuum, to. 4.dec. 362.nu.63.

Primogenium indiuiduum eſſe debet, to. 3. deciſione 254. nu. 75.

Primogenitura non habet locum, niſi prohibitus alienare niſi in filios, & deſcendentes in vita, vel in morte diſponat,

nat, tom.4.deciſione 373. numer.1.
Primogenitura ſeu primatus ſecundum omnia iura & DD. pro dignitate haberi debet, to.3.deciſ.276.nu.1.
Primogenituræ ius filio primogenito competens, an filio in vita patris tãquam quid proprium competat, dubitatur, tomo 3. deciſione 285. numer.1.
Primogenitus in Aragonia nil præcipuum ex hereditate parentum præcæteris fratribus obtinet, imo tam maſculi quam fœminæ æqualiter ſuccedunt, tom.3. deciſio.254. num.156.
Primogenitus ſi vocatus ſit & cum eo ſimul omnes eius deſcendẽtes de vno in aliũ, omnes veniunt ordine ſucceſſiuo, tomo 3. in reſp. ad mot. deciſ.254.nu.62.
Primogenitus ex lege & conſuetudine ſemper ſuccedit in Regno, tom.3. deciſ.273. num.8.
Primogenitus etiam ſi mente captus vel aliàs inhabilis ſit, primogenituræ ius ei debetur, tom.3.deciſ.273.nu.15.
Primogenitus inobediens patri ſuo in vita, ſiue poſt eius mortem, iure primogenituræ per patrem, vel per alium priuari nequit, tom.3. deciſ. 273.num.16.
Primogenitus ob inobedientiã aliquam Regno, vel Ducato non iure hereditario ſed ſanguinis prouenientc, non priuatur, tomo 3. deciſio.273. num.17.
Primogenitus iure ſuo priuatur, ſi cauſa ob quã exhæredari in totum poteſt, concurrat, tom.3.deciſ.273.nu 25.
Primogenitus ingratus iure primogenituræ priuari poteſt, dum tamen ad porcionem æqualem cum cœteris filijs vocetur, to.3.dec.273.n.26.
Primogenitus feudo, Regno, vel alia quacunque re, quæ non iure hæreditario, ſed ſanguinis deferatur, priuari nequit, etiam ſi ingratus exiſtat, to.3.deciſ.273.nu.27.
Primogenitus ſolus de iure Frãcorum in feudo ſuccedit, & ſic pater in præiudicium primogeniti nec adhuc in alios filios alienare poterit, idemque in omnibus Regnis in quibus ſolus primogenitus ſuccedit, militat, tom.3. deciſ.274.nu.5.
Primogenitus vtrum poſſit de iure diſponere, vendendo, donãdo, vel aliter cedendo traditur, to.3.dec.275.nu.6.
Primogenitus ſicuti à tota hæreditate paterna ſe abſtinere valet, ita à præcipuo, nec tunc talis hæreditas præcipui in ſecundo genitum trãſiet, ſed ius cõmune locum ſibi vindicabit, tom. 3. deciſ. 75.num.7.
Primogenitus ſi vocatus ſit in ſingulari, cenſentur vocatĩ omnes primogeniti in infinitum, ſi diſpoſitio tractum ſucceſſiuum & perpetuum præſeferat, to.3.deciſ.310.nu.1.
Primogenitus Regis à dextris Regis ſedem habet, honorabilius enim eſt ſedere à dextris quam à ſiniſtris, to.3.dec. 276. nu.3.& 4.

Digitized by Google

Primogenitus quãdiu pater viuit, nullum ius habere dicitur, ſed tantũ ſpem nudã ſimplicis expectationis, tom.3. deciſ.185.nu.5.
Primogenitus ſi decedat, primogenitura neutiquã extinguitur, ſed ad primogeniti liberos nedũ maſculos, ſed & fœminas tranſmittitur, to.3.deciſ.185.nu.6.
Primogenitus immediatus eſt ille, quẽ nemo præcedit, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ.254. num.110.
Primogenitus nec vẽdere, nec donare, nec quouis alio titulo de bonis præcipui, non magis quam de legitima, vel futura ſucceſſione diſponere valet, tom.3.deciſio.285.numer.8.
Primogenit⁹ filius de iure quod ſperat ſi diſpoſuerit, talis diſpoſitio etiam ſi hæres patri fiat, nulla cenſetur, to.3.deciſ.285.nu.9.
Primogenitus an in vita primogenituram ſecundo genito cedere poſſit, dubitatur, to.3 deciſ.286.nu.1.
Primogenitus ſecundo genito ius primogenituræ cedere poteſt, & ita ſe in facto obtinuiſſe Mieres aſſeuerat, to.3. deciſ.186.nu.2.
Primogenitus in ſecundo geniti & filij fauorem renũciare non prohibetur, tom.3. dec. 283.nu.3.
Primo gradu non adeunte in fideicommiſſaria, ſequentes gradus corruunt, tom.3. in reſp. ad mot. deciſio. 254. num.73.
Principem alicuius rei gratiam feciſſe, vel non feciſſe ratione taciturnitatis vt cognoſcatur, ad coniecturam probabilem, vel vſum cõmunem aliarum literarũ recurri debet, to.4.deciſ.389.nu.45.
Principi honorem auferre nemini permittitur, to.4.deciſ. 389.nu.5.
Princeps præſumitur iuſtitiæ plenus, & quod nemini iniuriam inferre vult, to.3. dec. 341.nu.14.
Princeps concedens ſimpliciter Caſtrum, villam vel oppidum cum terminis & territorio, omnem iuriſdictionem concedere dicitur, to.3.dec. 361.nu.8.
Princeps in dubio non præſumitur velle abrogare leges, to. 3.deciſ.341.nu.13.
Princeps facere poteſt vt ea quæ originarijs ciuibus competunt, ciuibus etiam ex priuilegio factis competant, to. 3.deciſ.259.nu.17.
Princeps concedens alicui feudum per verbum ſignificans donationem, cenſetur libere diſponere, tomo 4.deciſ. 362. nu.13.
Princeps non poteſt abdicare à ſe iuriſdictionem, quæ ei per abuſum alicuius domini locorũ ad quem ſpectabat, pertinet, to.4. deciſio.417. nu.7.
Princeps in vim iuriſdictionis ſubditos tueri in perſona & bonis tenetur, tom.4. deciſ. 417.nu.8.
Princeps non concurrit cum vaſallo infeudato, to.4.deciſ. 438.nu.37.
Principali ã cedẽte, coadiutor & ſubſti-

ſubſtitutores, dominus rei in continenti fit, to.4. deciſio. 389. num.69.
Principaliter quod non venit, ſed in conſequenciam & ſecundario attendi non ſolet, tomo 3. deciſione 266. numer.13.
Principiunt tractiua dominij & ciuilis promiſſionis remanent apud dominum directum, tomo 4. deciſio.397. num.24.
Priſtigatores dicuntur quaſi elluſores, qui fingunt resque non ſunt, tom.4.deciſio.457 nu.14.
Priuilegia immunitatis poſteris conceſſa non extenduntur ad maſculos deſcendentes ex fœminis, tom.3.deciſ.254 num.296. racioque aſſignatur, nu.297.
Priuilegia regibus & riginis cõpetentia vt abrogata decantur, nec eue eſt vt ea in ſpecie enuncientur, aliàs nunquam abrogata cenſebuntur, tomo 3. deciſione 294. nu.6.
Priuilegia, circunſtanciæ & prærogatiue, quibus Magiſtratuum accuſatores, & qui bus ipſi Magiſtratus accuſati ſint audiendi, receuſentur, tomo 3. deciſione 314. num.2.
Priuilegiatum etiam eſt omne illud, quod ex proceſſu priuilegiato reſultat & emergit, ſecundum Bart. & alios, to. 4. deciſ.403. nu.56.
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatū priuilegio non gaudent, to.4.deciſ.388.nu.11.
Priuilegij verba vt proſint, & non vt noceant priuilegiato in dubio interpretanda ſunt to.4.deciſ.389.nu.58.
Priuilegij verba taliter interpretanda ſunt, vt commodū ex priuilegiati dignitatē augeant, to.4.deciſ.389.nu.59.
Priuilegij verba iuxta ſubiectā materiam interpretationem recipiunt ſuper fauore obtinentis, & aliquando etiam ſi verba improprientur, to.4. deciſ.389.nu.61.
Priuilegium nobilitatis an per artes mecanicas amitatur, queritur, & cum diſtinctione reſoluitur, to.3.deciſ.259 num.8.
Priuilegiū generale circa prohibiciones nūquam fuit obſeruatum, tom.3. deciſio.248. num.19.
Priuilegium à Ioanne ſecundo Rege Nauarræ conceſſum Confratriæ mercatorum Cæſarauguſtæ, eo tempore tantum quo gubernator Aragoniæ erat, ſuſtineri potuit.to.3 deciſ.347.nu.1.
Priuilegium à non habent eius conceſſum conualidatur ex iure de nouo ſuperueniendi, tom.3.deciſ.347.nu. 2.
Priuilegium Regum ſi clauſulam annullatiuam contineat quod quid contra ipſum agitur, irritum iudicandum, tom.3.deciſ.355.num.17.
Priuilegium ob benemerita & ſeruicia conceſſum in contractum tranſire videtur, & ita reuocari non poteſt, to.4 deciſ.389.num.20.
Priuilegium ſepelliendi cadaueera in monaſterijs, eiſdem conceptum intelligitur

 ſine

INDEX.

ſine præiudicio parrochiarum, tom.4. deciſione 413. num.3.
Priuilegium noſtri Regni nobilibus conceſſum non propriè conſuetudo, ſed præſcriptio vocari debet, tom. 4. deciſ. 435.nu.2.
Priuilegium immunitatis, quo Aragonenſes nobiles vtuntur, ſola conſuetudine, vel præſcriptione acquiſiti eſt, ideoque ad exteros nullatenus extenditur, tom.4.deciſ. 435.num.5.
Priuilegium, quo gaudent familiares ſancti Officij in agẽdo & defendendo, in vim cuius trahunt ad ſanctum Offi cium offenſores ipſorum, nũ intelligatur conceſſum priuatiuè ad Regios officiales, vel cumulatiue, to. 4. deciſ. 438.num.1.
Priuilegium conſiſtere poteſt in habendo iudicem gratum tom.4. deciſio.438.num.20.
Probabilitas & inueterata praxis ſufficiens eſt ad relaxandum debitorem ſub fideiuſſoribus, tomo 4. deciſ. 400. num.3.
Probatio per plus & vltra dubia eſt, & ideo non releuat, tomo 3. deciſione 305. numer.4.
Probatio poſt teſtium publicationem per euidentiam facti admittitur, tomo 3. deciſio. 314.num.92.
Probatio filiationis quomodo fieri debeat traditur, tom.3 277.num.4.
Probatio legitimitatis, etiam ſi ſuper ipſa non principaliter, ſed incidenter agatur, per quaſi poſſeſſionem vel famã, & a fortiori per teſtes inducitur, tom.4. deciſ.390. nu.8.
Probatio poſſeſſionis ſufficit quando dominium non principaliter diſputatur, videlicet quis dominus ſit, ſed incidenter, vt tributi vel cenſualis impoſitio valeat, tom.4. deciſ.390. num.12.
Probatio ſi ambigua vel æquiuoca remanet, præſcripcio probata nullo modo dicitur, tom.4. deciſ.394.nu.18.
Probatio immemorialis teſtes de viſu deponentes præciſſe requirit, to.4. dec. 394.n.20.
Probatio iuris venandi in vna partita, non extenditur ad aliam, tom.4.deciſ.396.n.17.
Probatio debet de neceſſitate concludere, to.4.deciſ.407. num.10.
Probatio nulla cõtra reum reſultat ex probationibus nulliter receptis, to.4.deciſ.434. num.33.
Probatio non reſultat ex confeſſione nulla, tom.4.deciſio. 434.num.44.
Probatio integra in cauſis criminalibus ad ſolas atteſtationes reducitur, tom.4.deciſ. 434.num.119.
Probatio directa non admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure, to.4.deciſio. 452.num.2.
Probatio indirecta admittitur contra præſumptionem iuris & de iure, t.4.de.452.n.5
Probatio diminuta pro nihilo reputatur, tom.4.deciſ.293. num.120.
Probatio qualitatis circunferẽtis iuriſdictionem iudicis legi-

legitimã delicti probationem præſupponit, to. 4. deciſ. 425. nu. 4.
Probationes in cauſis criminalibus meridiana luce clariores requiruntur, to. 4. deciſ. 434. nu. 38.
Probationes in cauſis criminalibus ſunt de ſubſtantia ſententiæ, to. 4. deciſione. 434. nu. 40.
Probationes, Iudici veritatem inſinuant, to. 4. deciſ. 434. numero 65.
Probationes abſque Iudicis examine receptæ, legitimæ non cenſentur, to. 4. deciſ. 434. nu. 71.
Probationes Aſtricti contra forum receptæ nullam fidẽ faciunt, to. 4. dec. 434. nu. 83.
Probationes aliquas ſi neceſſe ſit Inquiſitori recipere, quia eſſet dubium an ſaperet manifeſtã hæreſim, non poteſt cognoſcere, to. 4. deciſ. 464. nu. 7.
Probationes in Notorio nõ exiguntur, nec requiruntur, to. 4. deciſ. 464. nu. 8.
Probans immemorialem, ad eius continuationem uti poteſt tẽpore quo poſſedit poſt motam litem, to. 4. deci. 395. nu. 40. & 41.
Probans auum, & auiam ipſius ex fama publica coniuges fuiſſe, publiceque cõtraxiſſe, & ſeipſorũ nepotẽ eſſe, ſatis probat ad præparatoriũ petitorij, to. 4. dec. 390. nu. 13.
Proceſſu criminali fulminato, contra appellatum, & voce præconis citatum contumacem, ſi ipſe ante publicationẽ fuerit captus, & ſe defende reuellit, an poſſit, dubitatur, to. 3. deciſ. 339. nu. 4.
Proceſſus ſuper creditis, & quãtitatibus ſi ſubſtanciatus fuerit, neutiquam reſumptio eſt expectanda, ſine ea enim Iudex nomine mortuorũ pronuntiare poteſt, to. 3. deciſ. 314. nu. 62.
Proceſſus actitatus á Notario ſine teſtibus, adueratur cũ ſolo Notario, t. 3. d. 359. n. 8.
Proceſſus apprehenſionis, proceſſus realis eſt, & quilibet ei ſe opponere poteſt, & in eo propoſitionem dare, to. 4. deciſ. 40. nu. 1.
Proceſſus inſtitutus ad inſtantiam Procuratoris Aſtricti villæ alicuius, cur magis reduci debeat ad proceſſum actitatum ad inſtantiam Domini eiuſdem villæ, quam iſte ad alium, quæritur, to. 4. deciſ. 452. nu. 28.
Proceſſus & accuſatio magis iniuriati inſpici & admitti debet, quando plures ſimul ad accuſandum cõcurrunt, to. 4. deciſione 432. nu. 45.
Proceſſus vnus ſi remittatur ad alium, in quo cognitio eiuſdem delicti agitatur, & vertitur, tunc primus proceſſus omnino deſtructus manet, to. 4. deciſ. 432. nu. 59.
Procurator firmantis tenetur in ipſa publicata fidem facere de literis teſtimonialibus, & de illarum præſentatione facta coram Iudice à quo, to. 3. deciſ. 357. nu. 9.
Procurator Aſtrictus pars legitima nõ eſt ad accuſandum de delictis extra Regnũ commiſſis, to. 3. deciſ. 350. nu. 2.

m 3 Pro-

INDEX.

Procurator Aſtrictus ſecundũ foros nouos Tiraſonæ eſt pars legitima ad accuſandũ delinquentem repertum in Ciuitate, Villa, vel Loco, qui eum Procuratorem conſtituit, to. 3. deciſ. 350. nu. 5.
Procurator non admittitur in Regno ad cauſas infantioniæ, to. 3. deciſ. 352. nu. 17.
Procurator ad lites in Aragonia, virtute clauſulæ, que podais loque yo ſi preſente, &c. habet ſpeciale mandatum ad lites, & actus præiudiciales facere poteſt, to. 3. deciſ. 356. nu. 9. & 10.
Procurator qui ſcit cauſas ad recuſandum Iudicem ſubeſſe coram ipſo agens, adeò præiudicat ſuo principali, vt ille ad eundem Iudicem recuſandum eiſdem cauſis iouari nequeat, etiam ſi eas nouiter ad ſui notitiam peruenisſe iuret, to. 4. d. 446. n. 6. & 7.
Procurator Aſtrictus ante foros nouos Tiraſſonæ non poterat accuſare aliquem ob verba iniurioſa lata in abſentia contra Iuratum alicuius villæ, to. 4. deciſ. 345. nu. 1.
Procurator ad lites non poteſt ſua cõfeſſione principali præiudicare, to. 4. de. 393. n. 52.
Procurator ad lites poteſt probationibus futuris renunciare, to. 4. deciſ. 393. nu. 53.
Procurator Iuratorum, & vicinorum alicuius loci non eſt eſt pars ad petendum in proceſſu apprehenſionis, dummodo non ſubſequatur vicinis ex ſilentio damnum aliquod conſiderabile, to. 4. deciſ. 418. nu. 3.
ProcuratorRegni principaliter nõ adducit intereſſe partis, ſed intereſſe Regni, to. 4. deciſ. 4183. nu. 22.
Procurator non permittitur, nec ei facultas cõceditur dilapidandi, & iactandi bona, to. 4. deciſ. 431. nu. 7.
Procurator Aſtrictus nomine Domini loci tãtum accuſat, to. 4. deciſ. 432. nu. 52.
Procurator Aſtrictus non poterat accuſare de reſiſtẽtijs ante forum anni 1592. de la via priuilegiada, to. 4. deciſ. 432. nu. 34.
Procurator Aſtrictus pars legitima factus fuit ad accuſandum de reſiſtentijs, anno 1592. to. 4. dec. 432. nu. 35.
Procurator Aſtrictus non poteſt accuſare de aliqua reſiſtentia, ſi de ipſa delinquẽs iam in alio proceſſu accuſatur, to. 4. deciſ. 432. nu. 36.
Procurator Aſtrictus de alio proceſſu fidẽ facere nequit, cum ſine mixtura accuſare debeat, to. 4. dec. 432. n. 61.
Procurator Aſtrictus non poteſt accuſare niſi in delictis à foris expreſſis, to. 4. deciſ. 434. nu. 3.
Procurator Aſtrictus non eſt pars legitima ad accuſandũ eum, qui aliquem occidere iubet, in vim illius iuſſus, ſi mors ſequuta non fuerit, to. 4. deciſ. 444. nu. 9.
Prodigia, & portenta aliqua, quæ præter naturæ communem vſum accidere ſolent, recẽſetur, to. 4. de. 465. n. 1.
Prodigia, quę præter naturæ communem vſum contingere ſolent, aliquando à Deo, ali-

aliquando á dæmone,aliquã do vi naturæ fiunt, tomo 4. deciſ. 463. nu. 2.
Producens ſcienter inſtrumentum minus ſolemne, illud approbare cenſetur, to. 4. deciſ. 376. nu. 9.
Producens teſtem, perſonam approbare videtur, non dictum, to. 4. dec. 393. nu. 111.
Procemium fori ſi ſpeciale eſt, diſpoſitionem fori ſpecialẽ reddit, & e cõtra procemium generale reddit diſpoſitionem generalem, to. 4. deciſ. 292. nu. 9.
Proferens verba hæretica, non eſt iudicandus hæreticus, ſi de errore intellectus non conſtat per confeſſionem, vel alias, to. 4. de. 440. nu. 4.
prohibitio de non alienando extra familiam, vel deſcendentes ſolum inducit fideicommiſſum in caſu contrauenientis, non vero abſolutum, to. 3. deciſ. 232. nu. 1.
Prohibitio alienandi, vel quodlibet grauamen appoſitum poſt, vel ante ſubſtitutiones, & vocationes, non ampliat fideicommiſſum, ſed ſolum corroborat illas ſub eiſdem caducitatibus, to. 3. deciſion. 246. nu. 18. 19. 20 30. & 31.
Prohibitio extractionis mercium eſt fauorabilis rei publicæ, to. 3. deciſione 246. nu. 46.
Prohibitio alienationis, niſi in filios, conſeruat eis ius legitimæ ſucceſſionis, tom. 3. in reſp. ad mot. de. 254. n. 36.
Prohibitio alienandi perſonæ facta, perſonam non tranſgreditur, to. 3. in reſp. ad mo. deciſ. 254. nu. 41.
Prohibitio realis inducit fideicommiſſum, tom. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 72.
Prohibitio alienationis, expreſſa cauſa conſeruationis tractus temporis, & perpetuitatis non inducit fideicommiſſum abſolutum, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. numero 92.
Prohibitio nuda adiecta cauſa per viam rationis non induucit fideicommiſſum abſolutum, ſed conditionale, ſecus quando adeſt cauſa per modum principalis diſpoſitionis, & rationis diſpoſitiuæ, to. 3. in reſp. ad mot. deciſio. 254. nu. 93. & 94.
Prohibitio cum cauſa, quia volo bona in familia remanere, fideicommiſſum abſolutum inducit, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 97.
Prohibitio introitus vini extra nei à foro introducta eſt fauore omnium ſingularium Regni, to. 3. deciſ. 300. n. 11.
prohibitio armorum, quæ non fit per vim ſtatuti, nec ſententiæ diffinitiuæ, ſed ſolum per præconium, expirat morte prohibentis, to. 3. deciſ. 328. nu. 14.
Prohibitio Domini circa delationem armorum, vallida eſt, to. 3. dec. 328. nu. 12.
Prohibitio extrahendi mulas, coria, & ſimilia à domino Rege (ſalua ipſius clementia) tolli nequit, to. 3. deciſ. 337. nu. 19.
Prohibitio realis omnes comprehendit, & afficit, to. 3. deciſ. 357. nu. 7.

Prohibitio alienationis licet ſit, non extenditur vltra quartum gradum, to. 4. dec. 373. nu. 3.
Prohibitio perſonalis ſolum inducit fideicommiſſum per contrauentionem, to. 4. deciſ. 373. nu. 5.
Prohibitio alienationis bonorũ poſt aliquas vocationes, & ſubſtitutiones poſita, ad robur earum poſita cenſetur, to. 4. deciſ. 370. nu. 17.
Prohibitio realis cum perpetua ſit, fideicommiſſum perpetuum in fauorem familiæ inducit, to. 4. deciſioue 373. nu. 6.
Prohibitio alicuius rei extenditur ad ea omnia, ex quibus contra prohibitionem poſſit deueniri, to. 4. deciſ. 391. nu. 4.
Prohibitio reuenditionis, odio mercatorum fieri ſolet, to. 4 deciſ. 391. nu. 15.
Prohibitio fori de reuenditione coriorum, non comprehendit calceolarios vendentes coria mutato conſilio, to. 4. deciſ. 392. nu. 10.
Prohibitio actibus poſſeſſorijs intentatis, & non alias, verificari poteſt, to. 4. deciſ. 396. nu. 13.
Prohibitio Inquiſitionis tanti ponderis eſt, vt aliquando fuerit practicata denegatio nouorum iurium, ſiue pedagiorum impoſitio reſpectu domini Regis, to. 4. deciſion. 326. nu. 46.
Prohibitio iuris communis non comprehendit deferentem arma in itinere, ſeu nauigatione, to. 4. deciſ. 433. nu. 9.
Prohibitio ceſſat, ratione prohibitionis ceſſante, to. 4. deciſ. 465 nu. 15.
Prohibitionem extractionis rerũ, magni Principes æſtimarunt, to. 3. deciſ. 248. nu. 4.
Prohibitionem extractionis rerum magis æſtimant Reges, quam tormentum, confiſcationem, & inquiſitionem, to. 3. deciſ. 248. nu. 5.
Prohibitiones generales intendit Curia generalis, non ſpeciales, to. 3. deciſione 248. numero 11. 12. & 15.
Prohibitiones generales faciebant Reges ante priuilegiũ generale, to. 3. deciſ. 248. numero 14. 15. 16. & 17.
Prohibitiones faciendi facultas competit Regibus ab immemoriali, vel ab initio præſentis Regni, to. 3. deciſ. 248. nu. 18.
Prohibitiones factas fuiſſe tempore mancebiæ, non impedit, quo minus effectum ſortiantur, to. 4. de. 396. n. 16.
Prohibitus diſponere, niſi in filios de vno in alium cẽſetur contrauenire, ſi diſponat in vnũ filiũ, non vocando alios ſucceſſiuè, to. 3. dc. 233. nu. 1.
Prohibitus alienare, niſi in filios de vno in alium, ſicut prohibetur in extraneos alienare, ita in vnum filium, niſi de vno in alium, to. 3. dec. 233. nu. 2.
Prohibitus alienare niſi in filios, non tenetur præciſe in eos diſponere, & non diſponendo deficit conditio fideicommiſſi conditionalis, to. 3. in reſp. ad mot, dec. 254. nu. 35.

pro-

Prohibitus alienare niſi in filios, in eos poterit diſponere, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 31.
Prohibitus alienare non dicitur contrauenire ſi decedat ab inteſtato, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 35. 37. & 78.
Prohibitus diſponere niſi in filios de vno in alium, non poteſt diſponere in remotiorem, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 99.
Prohibitus alienare, in perſonã permiſſam capere alienans, an talis honoratus capiens, approhibente, vel ab alienante capere dicatur, to. 4. deciſ. 372. nu. 7.
Prohibitus in contractu ne alienet, ſi contraueniat, ex vi contrauentionis illi vocati cenſentur, quorum contemplatione prohibitio fuit facta, to. 4. deciſ. 378. nu. 2.
Prohitus alienare extra familiam, ſi alienet, per talẽ alienationem dominium non transfertur, de iure tamen contra, actio autem ad intereſſe competit, to. 4. deciſ. 378. nu. 3.
Prohibitus alienare contemplatione alicuius, ſi contraueniat, & alienet, ex vi contrauentionis in contemplatum dominium retransfertur, to. 4. deciſione 378. numero 4.
Prohibitus alienare extra familiam, ab inteſtato transferre poteſt bona in ſucceſſores legitimos, etiam ſi non ſint de familia, ideo enim contrauenire non dicitur, to. 4. deciſione 381. nu. 1.
Prohibitus ne extra familiam alienet inteſtatus decedens non contrauenit, quia lex eſt, quæ tali caſu alienat, to. 4. deciſ. 381. nu. 2.
Prohibitus alienare, alienando in ſucceſſores ab inteſtato non contrauenit, nec contẽplatis in eo caſu præiudicat, quia contemplatis ſolum ius legitimæ ſucceſſionis reſeruatur per prohibitionem, to. 4. deciſ. 381. nu. 3.
Prohibitus alienare rem aliquã extra familiam ſi grauatus fuerit, remotiori reſtituere poteſt, to. 4. deciſ. 382. numero 5.
Prohibitus alienare extra familiam, & grauatus fideicommiſſo ſimplici, & abſoluto, in remotiorem de familia, non obſtante fideicommiſſo alienare poteſt, ſi vero ab inteſtato decedat, omnes legitimi ſucceſſores, venient, ſi extero hærede inſtituto, tũc proximior de familia ex vi fideicommiſſi vocabitur, to. 4. deciſ. 382. nu. 6.
Prole exiſtẽte legitima, ſicut non poteſt pater aliquid relinquere ſpurio, ita nec legitimo nepoti ex eo, to. 3. deciſ. 281. nu. 5.
Promiſſio certæ quantitatis pro damno emergenti in principio cõtractus adducta ſi permitteretur, aperta ianua vſurarijs patefieret, to. 3. deciſ. 301. nu. 14.
Promiſſio ſolutionis principaliter debet articulari, ad hoc vt probatio de ipſa facta valida ſit, to. 3. de. 302. n. 13.

INDEX.

Promiſſio, & ſolutio de iure æquiparantur, to. 3. deciſio. nu. 9.
Promiſſio ſolutionis cum clauſula, conſtito de debito, conditionalis dicitur, to. 3. deciſ. 337. nu. 27.
Promiſſio annua, & legatum annuum maxime differunt, to. 4. deciſ. 288. nu. 4.
promiſſio annua incertam quãtitatem continet, to. 4. deciſ. 388. nu. 4.
Promiſſio augmenti dotis, dotem prius fuiſſe conſtitutam præſupponit, to. 4. dec. 427. nu. 12.
Promiſſio cenſus pro conſeruatione Caſtri facta, Caſtro diſſoluto ceſſat, to. 4. deciſione 427. nu. 18.
Promittens mulierem veſtire, & ornare quando nubat, adimplere tenetur, to. 3. deciſ. 241. nu. 11.
promittens famulo victũ menſtruamque mercedem, de veſtibus intellexiſſe nullo modo videtur, to. 3. deciſ. 277.
Promittens ſtipulationi ſtare, præciſe ſtare tenetur, & ſi non paruerit, actio ex ſtipulatu competit, to. 3. deciſio. 293. nu. 2.
Propalatio animi, quæ ſententiæ prolationem permittat, reperiri poteſt, to. 4. deciſ. 414. nu. 16.
Propalatio animi in tantũ cauſa ſuſpitionis eſt per forum, in quantum patrocinium cauſæ continet, per alias autem animi propalationes Iudices non repelluntur, to. 4. deciſ. 415. nu. 17.
Propalatio animi à non Iudice per hæc verba, dicens, aliquam ex partibus iuſtitiam fouere, non ex eo à iudicando repelli debet, to. 4. deciſ. 415. nu. 25.
Propoſitio hæretica reputatur illa, quæ eſt contra virtutem fidei primarie & ſic directe, aperte, & immediate abſque diſcurſu, & conſequentia, to. 4. deciſ. 439. nu. 10.
Propoſitio aliqua, quamuis certa, & indubitata ſit, ſi tamen nondum ab Eccleſia pro fide definita ſit, contrarium dicere non erit hæreticum, ſed erroneum, to. 4. deciſi. 439. nu. 15.
Propoſitio, quæ colligitur ex principijs fidei per diſcurſum, non eſt de fide ſecundum aliquos, to. 4. deciſione 439. nu. 16.
Propoſitio vt proprie ſit contra fidem, & propriè quis hæreticus dicatur, quinque requiruntur, quæ recenſentur, to. 4. deciſ. 439. nu. 17.
Propoſitio vt hæretica ſit, non non exigit pertinatiam, quia eſſe propoſitionis hæreticæ ab aſſertore non pendet, to. 4. deciſ. 439. nu. 34.
Propoſitio hæretica, talis eſt a quocunque prolata, quia illa non pendet ab aſſertore, licet quoad illum vt hæreticus dicatur, pertinaia requiratur, to. 4. deciſione 439. nu. 35.
Propoſitio ſi probabiliter ex principijs fidei deducatur, ei contraria proxima errori dicetur, to. 4. deciſione 439. nu. 45.
Propoſitio temeraria eſt, quæ ratione

ratione vrgenti, vel authoritate probari nequit, to.4.deciſ. 439 nu. 47.
Propoſitio de peccantibus in fide, ſapere hæreſim dicitur, to. 4. deciſ. 439. nu. 52.
Propoſitio male ſonans, vel ſapiens hæreſim quæ ſit, & eius definitio traditur, to.4.deciſ. 439. nu. 53.
Propoſitio ſcandaloſa, ſeu piarum aurium offenſiua eſt, quæ auditoribus pijs occaſionem ruinæ, & perditionis præbet, to.4.deciſ. 439. numero 57.
Propoſitio auertens à ſacrificio Miſſæ, & eius deuotione, ſcandaloſa eſt, to.4. dec.439. nu. 59.
Propoſitio vna, & eadem ſimul erronea, ſcandaloſa, & hæretica eſſe poteſt, to.4. de. 439. nu. 60.
Propoſitiones hæc, pater eſt maior filio, Chriſtus eſt creatura, veſci carnibus, vel non veſci impertinens eſt Chriſtianæ religioni, ſapere hæreſim dicuntur, to.4. dec. 439. nu. 54.
Proprietas, & poſſeſſio rerum, quæ in ius primogeniture cadunt, inſtitutore moriente in primogenitum veniunt, to.3. deciſ. 275. nu. 2.
Proprietas filio ſpurio à patre legari non poteſt, & ſi legetur, ad hæredes patris redit, to. 3. deciſ. 284. nu. 2.
Proteſtatio nullitatis ante probationem ſententiæ facta, & geminata, nullm reddit laudum poſtea ſubſequutum, to. 4. deciſione 431. nu. 5.
Proteſtatio excludit præſumptionem conſenſus, to. 4. deciſ. 352. nu. 18.
Proteſtatio neceſſaria non videtur, quando non agitur de conſtituẽdo aduerſarium in mora, ſed de excuſando ſe à negligentia prætenditur, to.3 deci. 316. nu. 6.
Proteſtatio eſt neceſſaria tẽpore appellationis, to. 3. deciſ. 316. nu. 8.
Proteſtatio vel remouet impedimentum, ſi aduerſarij, vel Iudex ſui copiam faciant, vel reddit illud neceſſarium, & excuſat, to. 3. deciſ. 316. nu. 14.
Proteſtatio eſt neceſſaria in tẽpore vtili, to. 4. deciſ. 416. nu. 4.
Proteſtatio bina vel trina, licet ſufficiat, in hoc tamẽ Regno quotidie proteſtandum eſt, to. 3. deciſ. 316. nu. 17.
Proteſtatio neque alia diligentia, vt impedimentum remoueatur, cum à patre non fit, ſe propter illud excuſare nõ poteſt, to. 3. ciſ. 316. nu. 15.
Prouiſio hominis prouiſionem legis regulariter ceſſare facit, to. 3. deciſio. 404 nu. 60.
Prouiſio hominis prouiſionem legis ceſſare non facit, quando vtraque ſimulſtare poteſt, nec contrarietas inter eas datur, to. 4. deciſ. 404. nu. 61.
Prouiſio comandæ ex debito nullo, fruſtranea, & ſine effectu eſt, to. 4. dec. 417. n. 97.
Prouiſio apprehenſionis adeo ſtricta eſt, vt amplius quam ex ipſa deducitur, non comprehendat, to. 4. deciſ. 418. nu. 33.

Proxi.

INDEX.

Proximi vel conſanguinei vocati ad hoc vt admittantur, requiritur quod ſint nati tẽpore mortis teſtatoris, to.3. deciſ.242.nu. 19.
proximi minime ſunt, qui nec concepti nec nati ſunt tempore mortis teſtatoris, & ideo ab inteſtato non poſſunt ſuccedere, to.3 .deciſ. 242.nu.37.
Proximior poteſt per remotiorem excludi in ſucceſſionibus, quæ ex teſtamento deferuntur, to.3,deciſ. 254.nu mero 159.& 250.
Proximior dicitur, qui á nemine in ſucceſſione præceditur,to.3. in reſp. ad mot.deciſ. 254.nu. 58.
Proximior vltimi defuncti in feudo & fideicommiſſo præfertur,to. 3. deciſ. 310.nu.3.
Proximiore ad accuſandum requiſito, & negligentia ipſius ſubſequitur,remotior ad accuſandum tunc admittitur, to.4.deciſ.432.nu.44.
Proximiores magis dilecti, magiſque inuitati dicuntur, to. 3.deciſ.254. nu. 174.
Proximiores vocati veniũt per vulgarem, niſi inter eos detur verbum denotans tractũ ſucceſſiuum,to.4.deciſ.362. nu. 66.
Proximitas teſtatoris quando conſideratur, tunc proximi illi admittendi erunt, qui tempore mortis teſtatoris nati erunt, to: 3. deciſ. 242. nu. 24.
Proximiorum vocatione ſimpliciter prolata, proximitas à tempore mortis teſtatoris incipi debet, t.3.d. 242.n. 2.
Pyromantia,dicitur ſors per elementa, quæ per res igne accenſas diuinat, to.4. dec. 455. nu.11.
Punitio iniquorum Iudicum ſeueriſſima eſſe debet, plebeiorum vero cohertio lento pedefacienda.to.3. deciſ. 314.nu. 24.
Puniri quis debet in eo, quod deliquit, to. 3.deciſ. 348. nu mero 3.
Puniri quis ſine culpa non debet,to. 4. deci. 430. nu.24.
Pupilla non eſt reſtituenda præ textu nullitatis ex ipſa tutella reſultantis,ratioque adducitur, to.3. deciſ. 288. nu. 9.
Pupilla ſi reſtituenda eſt alicui, fratribus ſuis reſtitui debet, to.3.deciſ.288.nu.9
Pupillaris tacita non continetur ſub expreſſa vulgari,ſtante ſtatuto,quo literæ ſtandũ eſſe præcipiatur,to. 3. deciſ. 254.nu. 12.
Pupillus,vel pupilla,vbi educari debent, iudicis arbitrio relinquitur, to. 3.deciſ. 288.nu.1.
Pupillus regulariter educari non debet penes illum, qui ei ſucceſſurus eſt,to.3. deciſ. 288.nu.4.

Q

Quadrilla ſine expreſſa licẽtia aſſiſtẽtis,& conſilij communitatis,aut maioris partis illius non poteſt dari, to.4. deciſ.416.nu.25.
Qualitas ſubſtantialis ſuperueniens facit tranſire ſubiectũ in aliam ſpeciem, non vero accidentalis, to. 4.deciſione 391.nu. 5.
Qualitas lanæ; quæ illam facit præ-

præcioſiorem, illam exeludit à diſpoſitione loquente de lana, quæ intelligitur de rudi materia, tomo 4. deciſ.392.num.6.
Qualitas diſpoſitionis debet verificari tempore verbi, tomo 4. deciſione 412. num. 58. & 59.
Qualitas iuncta verbo, debet intelligi tempore verbi, tomo 4. deciſione 414. numero 7.
Qualitas ſubſtancialis ſpeciem præcium & valorem mutat, tomo 4. deciſione 421. numer.5.
Qualitas ſubſtancialis ſi mutata ſit, ſubiectum mutat, & eum in diuerſa ſpecie collocat, tom. 4. deciſione 421. num.8.
Qualitas ſubſtancialis dicitur illa, quæ loco cauſæ finalis materiæ, vel ſubſtanciæ habetur, tomo 4. deciſio.421. num.9.
Qualitas manifeſtè per partem negata, an ſit probanda, tomo 4. deciſione 425. numero 10.
Qualitas requiſita ad hoc vt vt quis pars legitima ſit ad accuſandum, neceſſario pro bari debet, tom.4. deciſio. 433. num.7.
Qualitas perſonæ excludit cōtrariam præſumpcionem, tomo 4. deciſione 451. numer.13.
Qualitas manifeſtæ hæreſis requiritur, vt de ſortilegio cognoſcat Inquiſitor, to.4. deciſ.463.num.7.
Qualitas hæreſis, condicio perſonarum, & cauſæ ſolent aliquando minuere peccatum, tomo 4. deciſione 467. numer.17.
Qualitates nullę nō entis ſunt, tomo 4. deciſione 415. numer.34.
Quaſi poſſeſſio iuris incorporalis eſt paciencia, & poteſt eſſe penes plures inſolidum tomo 3. deciſione 248. numer.35.
Quæ res prohibeantur extrahi tomo 3. deciſione 248. numer,52.
Quemadmodum & iurisfirmaita & declaratione peti poteſt declarari alicui exceptionē competere, vt futuris inquietationibus prouideatur, tom.3.deciſione 352. nu mer.9.
Quæſtio, an pater poſſit ius legitimę minuere vel tollere, per varios caſus diſcutitur, tomo 3. deciſione 273. numer.2.
Quæſtio incidens appellatur illæ, quæ venit ad excludēdam intencionem intentatā, & quæ actioni opponitur, tomo 4. deciſione 403. numero 55.
Quid de argumento ab ordine ſcripturæ deduci poſſit, tomo 3. deciſione 235.nu.48. & 49.
Quod induſtria deficit, fide ſuppletur, tomo 3.deciſione 346.num.113.

R.

RAtio prohibitiua & ſimplex ſemper ſolent ad idē cōcurrere,to.3.dec.232.n.13

Ra-

INDEX.

Ratio vel cauſa adiecta poſt prohibitionem, quia vult bona in familia conſeruari, nõ inducit fideicõmiſſum abſolutum, etiam ſi præcedat prohibicio veſtita, tom.3.decif.232.num.8.& 9.
Ratio differentiæ aſſignatur, quare in codicillis condicio ſeu onus vni perſonę vel gradui appoſitum, ad ſequentes non datur repetitio, quod ſecus in teſtamentis, tom.3. decif.239.num.19.
Ratio traditur, quare matrimonio contracto licet dos augeri non poſſit, ſi ex parte mulieris augeatur dos, bona mariti vinculata remanent pro illo augmento hypothecata, tom. 3. decif.252. num. 16: & 17.
Receptans & fouens hæreticis, ſuſpectus eſt de hæreſi, to.4. decif.449.num.2.
Recedendum non eſt à forma diſtributiua obligationis, to. 4.deciſio.407.num.11.
Recuperans aut ſe præparans ad recuperandam poſſeſſionẽ a qua deiectus fuit, poſſidere nunquam deſinit, to.4. decif.396. num.43.
Recurrendum non eſt in materia ſuſpicionum iudicum ad ius commune in defectũ fororum, tom.4.decif.414.numer.32.
Recurritur ad Deum ſecundũ leges & canones, quando humanum auxilium non ſuper eſt, tom.4.decif.461.nu.5.
Recurſum tollit non poſſe furalibus regulis cõgruit, tom.4. decif.416.num.5.
Recuſatio iudicis conceditur ratione affinitatis, vel conſanguinitatis, tom.4. deciſio. 4 4.num.12.
Relaſio alicuius venditionis quando fit, meliorationes ſoluendæ ſunt, & emptor interim dum non ſoluuntur, retentionem habet, tom. 4. decif.410.num.13.
Rectoribus Eccleſiarum in quibus caſibus coadiutores dari debeant traditur, tom.4.decif.389.num.64.
Rector vel iudex ſuperiori alicui ſubditus in exercitio iuriſdictionis ſi negligens fuerit, tunc iuriſdictio ad ſuum ſuperiorem deuoluitur, to.4 decif.417.num.17.
Recuperans bona Eccleſiæ vacantis, debet ſoluere omnes expenſas & onera, tom.3.decif.325.num.5.
Redintegratio conceſſa ad ſupplicationem partis, intelligi debet omni meliori modo, quo illi proficere poteſt, to.3 decif. 357.num.5.
Redintegratio temporis cenſetur facta ad omnes effectus, qui parti vtiles eſſe poſſunt, tomo 3. deciſione 357. numer.6.
Redintegratio facta generaliter & non limitata, ad omnẽ effectum ſeruire debet, to.3, decif.357.num.7.
Redintegratio generaliter eſt intelligenda, quando iudex vtitur verbis geminatis & vniuerſalibus, tom.3. decif. 357. num.8.
Redintegratum tempus, quo pars impedita fuit facto notarij ad extrahendas literas teſtimoniales, ſeruit ad viginti

ginti dies repreſentationis, & ad viginti dies, qui ſunt pars & porcio ſexaginta dierum aſſignatorum per foros ad probandum & publicandum, tomo 3. deciſio.357. num.3.

Referens, quando conſtat de relato debet intelligi ſecundum relatum, tom.4. deciſ. 393.num.5.

Referre ſe ad acta expreſſe vel tacite, differunt, tom.4.dec. 454.num.25.

Reficere domum, neceſſaria impenſa dicitur, tom.4.dec: 410 num.11.

Reges Aragonum infancioniæ priuilegia concedere non poſſe refert Vitalis gloſſator fororum, cum infancionia ſit qualitas à natura proficiſcens, tom.3.159.num.9.

Reges, quam primum iudicum perniciosos & peſſimos mores intelligunt, grauibus eos (in aliorum exemplum) pœnis cohercere tenentur, to.3 deciſ.315. num.23.

Reges conceſſerunt tribunali ſancti Officij facultatem cognoſcendi de perſonis quæ offenderunt tribunali ſancti Officij, cumulatiue, nõ abdicatiue, tomo 4. deciſio.438. num.4.

Reges & Principes tanquam gerentes loca Dei in terris inſignum iuriſdictionis honoramus, tom.4. deciſ.467. num.16.

Regeſtrum inſtrumenti originalis ad finem aſſecurandi illud ne pereat, requirit iudicis mandatum, tom.3.deciſ. 321.num.3.

Regia Audientia quotieſcunque cognoſcit, aliquam prærogatiuam Curiæ domini Iuſticiæ Aragonum eſſe, illam mandare exequi non vult, tomo 3. deciſione 314. numer.42.

Regia Audientia ob cauſam vſurpatæ iuriſdictionis à dominorum locis cauſas euocare ſolet, propter ſuſpicionem iudicis & loci, tomo 4. deciſ.417.nu.36.

Regnum non eſt feudum, quãuis ad inſtar feudi ſit, tom.3. deciſ.254.num.300.

Regnum titulo inſtitutionis primogenito cui debetur, relinqui non poteſt, & ſi relinquatur, primogenitus illud vi teſtamenti capere non poterit tomo 3. deciſ.213. num.10. & 11.

Regnum defertur in filium primogeniti mortui, non in patruum, tomo 4. deciſio.362. num.10.

Regnum Aragonum eſt indiuiſibile, tomo 4.deciſione 362. num.8.

Regnum iure ſanguinis & non hæreditario defertur, idemque in maioratu procedit, to.4.deciſ.376.num.23.

Regula generalis ſemper eſt tuenda niſi caſus fallentialis ab aduerſario probetur, tomo 4. deciſione 391. numero 14.

Regula qua cauetur, non ſeruanti fidem fides non ſeruetur, in contractibus innominatis nullo modo locum habet, tomo 3. deciſione 291. num.18.

Regula nullus pluribus, de regulis

Digitized by Google

gulis iuris in 6. declaratur, tom.4.decil.393.num.61.
Regulæ forales generaliter In quiſitionem impediunt,to.4 deciſ.417.nu.23.
Regulam qui habet pro ſe,in ca ſu claro verſatur, tom.3.deciſ.266.nu.2.
Rei duo debendi dicuntur,qui ſimul & inſolidum obligati ſunt, tom.3.deciſione 244. nu.3.
Rei duo debendi aliquando ſo cij ſunt, & ex cauſa lucratiua tenentur, aliquando verò ex oncroſa,to.3.deciſ.344 nu.4.
Rei identitas duobus confinibus probatur, tom.4.deciſ. 393.num.4.
Reincidens inhęreſim,relapſus cenſetur, to.4. deciſio.451. nu.16.
Relatio ad omnia præcedentia non fit quoad ea, quæ ſunt iuri communi contraria, to. 3.deciſ.235.nu.54.
Relatio fit ſolum ad ea, ad quæ ipſa relatio relationem fieri dictat, tom.3. deciſio. 235. nu.56.
Relatio & confirmatio ad contenta in inſtrumento nullo, reualidat inſtrumentum, & contenta in eo,to.4. deciſio. 362.nu.60.
Relatio ad inſtrumentum dici tur certa per expreſſiones diei,menſis, & anni,notarij, & rei contentæ, to.4. deciſ. 362.nu.60.
Relatio approbatiua ſi non ſe referat ad inſtrumẽtum, ſed ad contenta in eo,ea reualidare poteſt, to.4. deciſ.362. nu.73.
Relatio conditionis admittitur ex natura contractus,& à na tura diſpoſitionis prouenies, to.4.deciſ.362.nu.72.
Relatio citationis per nũcium iudici fieri & in ſcriptis redi gi debet ad hoc vt præſcriptioni delicti obſtet, to.4.deciſ.431.nu.8.
Relatio non relatiue ſed cauſatiue extat,quando diſpoſicio referens eſt certa, to.4. deciſ.393.nu.12.
Relationi nuncij fides adhibetur,non autem iudicis ſuper actis cauſæ, to.3. deciſ.315. nu.5.
Relaxatio ſub fideiuſſoribus in debito offuſcato ſemper eſt iudici arbitraria, to.3.deciſ. 263.nu.5.
Relegandus in quinquenniũ ſi tantũ fuerit in viennium relegatus, inter infames non eſt habendus de iure,tom.4. deciſ.430.num.8.
Relicta ab inſtituto, quando à ſubſtituto relicta cẽſeantur, tom.3.deciſ.238.nu.1.
Religioſi non poſſunt in aliena parrochia proceſionaliter ingredi cõtra voluntatem Rectoris, tom.4. deciſ.413.nu. 4.6.7.& 8.
Relinquens fideicõmiſſum ab inteſtato,legitimos hæredes inſtituiſſe cenſetur,tom.3.deciſ.250.nu.5.
Remiſio dotis in teſtamento facta à muliere viro an ſuſtineatur abſque vllo conſenſu vel conſilio, to.4. deciſ.383. num.3.
Remotior à teſtatore vocatus præfertur proximiori, to. 3. deciſ.354.num.61.

Renun-

INDEX.

Renũciatio iuris & fauoris pro ſe introducti, nemini impeditur, tomo 3. deciſio. 355. num. 5.

Renuntiatio ab vxore facta reſpectu partis acqueſtuum & mobilium non requirit ſpecifica, & indiuidua verba pro vt viduitas, generalia enim ſufficiunt, tom, 4. deciſ. 404. nu. 6.

Renuntiatio non eſt præſumēda niſi verbis expreſis fiat, tomo 4. deciſione 438. numer. 8.

Renuntiatio ad vxore facta reſpectu partis acqueſtuũ neutiquam vt odioſa reſtringi, imo vt fauorabilis ampliari debet, tomo 4. deciſio. 404. nu. 37.

Renuntiatio diuiſionis reſultat ex verbis negatiuis iuuentibus, foros vel obſeruancias in pactis nuptialibus locum non habere, to. 4. deciſ. 404. nu. 48.

Renuntiatio iuris odioſi, & irrationabilis, fauorabilis eſt, to. deciſ. 404. nu. 90.

Renuntiatio, ſeu declaratio tacita tantundem quãtum expreſſa ad petitionem alicuius actus per neceſſe reſultantis operatur, to. 4. deciſ. 422. nu. 37.

Renuntiatio, eſt ſpecies donationis, to. 4. deciſio. 438. numer. 4.

Renuntiationis verba generalia ciuiliter ad veroſimilem diſponentis mentem accipi debent, ne abſurdũ aliquod ſubſequatur, to. 4. deciſ. 404. nu. 57.

Renuntians alimentis, veſtuarium & calcearium renuntiare non dicitur, quia verbum alimentis, dum de ipſorum renuntiatione agitur ſtricte accipi debet, to. 3. deciſ. 277. nu. 3.

Renuntiare contractu vltro citroque obligatorio cenſetur non implens pro ſui parte, tomo 4. deciſione 404. numer. 101.

Reparatio copiæ cum inſtrumento in proceſſu exhibito fieri ſolet, to. 3. deciſ. 332. numer. 3.

Reparari vel deſtrui quod innouatum eſt petens, ſi pendente lite de non iure petentis manifeſtè appareat, nec reparari, nec deſtrui debet tomo 4. deciſione 418. numer. 18.

Repetitio ſubſtitutionum non admittitur in Aragonia, tomo 4. deciſione 417. numer. 77.

Repetitio conditionis non admittitur in Aragonia, cum ſtemus chartæ, tom. 3. deciſ. 238. nu. 7.

Repetitioni locus non eſt ob idem delictum, tomo 4. deciſ. 438. nu. 34.

Repoſitio datur in vim concordiæ, in qua transfertur inſtantia, tom. 3. deciſ. 291. numer. 23.

Repoſitionem alicuius fieri nõ poſſe abſque partis vocatione virtute ſententiæ arbitralis contēditur, to. 3 dec. 297. nu. 24.

Repreſentatio in ſucceſſionibus quæ non hæreditario iure ſed ſanguinis deferũtur, reijcitur, to. 4. dec. 370. nu. 89

n Re-

Repugnantia in vltimis voluntatibus vbi datur, vltima diſpoſitio & ſcriptura attenditur, tomo 3. deciſione 237. nu. 5.
Repugnantia vbi datur, non repetitur onus fideicommiſſi, to. 3. deciſ. 259. nu. 3.
Requiſita quę probari debeant ad inducendam præſcriptionem immemorialem, to. 4. deciſ. 395. nu. 10.
Res eadem diuerſo iure cenſeri non debet, to. 3. deciſ. 357. nu. 4.
Res inſolidum relicta coniunctis non poteſt eodem tempore duorum eſſe, to. 3. deciſ. 244. nu. 18.
Res ratione alimentorum relicta, ſi æſtimatione facta proprietatis eiuſdem, non excedit quantitatem alimentis neceſſariam, adhæredes traſmitti à pluribus affirmatur, tomo 3. deciſione 284. numer. 5.
Res permutata eãdem ſortitur naturam, quam habet alia res cum qua permutata eſt, to. 4 deciſ. 362. nu. 9.
Res permutata cum re dotali, efficitur dotalis, to. 4. deciſ. 62. nu. 9.
Res quæ admittitur & ſegregatur ab aliquo corpore feudali alicuius dignitatis regalis à primo dependet, & cenſetur idem cum primo, to. 4. deciſ. 362. nu. 10.
Res alicui pertinens inſolidum, communis eſſe non poteſt, tomo 4. deciſione 393. numer. 108.
Reſcripti verba ſi ambigua fuerint, vtilitati & intentioni impetrantis ſemper deſeruire debent, to. 4. deciſ. 389. nu. 60.
Reſcriptum gratiæ, ætatis defectum ſupplere dicitur, tomo 4. deciſione 389. numero 41.
Reſeruatio vnius vel pluriũ rerum conceſſionem in reliquis rebus firmat, to. 3. deciſ. 361. nu. 15.
Reſeruatio ſi in datione in ſolutũ poſita fuerit, actio primæua ex vi ipſius intentari poterit, to. 3. deciſione 293. nu. 7.
Reſeruatio facultatis augendi dotem, facit, vt poſt contractum matrimonium augeri poſſit etiam in bonis vinculatis, & ita iudicatum fuiſſe oſtenditur, to. 3. deciſio. 252. nu. 12. 13. 14.
Reſidentia minus laborioſa & periculoſa eſt iudici iniuſto & iniquo, quã recto ex integro, ratioque aſignatur, to. 3 deciſ. 314 nu. 18.
Reſidentia contra iudices non niſi ob magna delicta, veluti, dolum barateriam, violentam exterſionem & ſimilia admitti debeat, to. 3. deciſ. 314. nu. 76.
Reſipiſcere nollentes, vt impœnitentes damnantur, to. 4. deciſ. 467. nu. 14.
Reſiſtentia tanto peior, quanto ſub maiore colore iuſtitiæ perpetrata fuerit, to. 4. deciſ. 417. nu. 40.
Reſiſtentia quando fit per priuatos, & partibus auditis conſtat, quod dominus loci & eius officiales non fuerunt culpabiles, pendones in continen-

tincti remoueri debent, ſuis pedibus accuſatione criminali ſtante, tom.4.deciſ.417. nu.23.

Reſiſtentia non commiſſa, pendones auferuntur, to.4. dec. 417.nu.95.

Reſiſtentia principaliter domino loci afficit, ſecundario officiali per qualitatem miniſtri domini, to.4. deciſ.431. nu.51.

Reſiſtentia facta in appellitos executione ratione iniuriæ perſonali prouiſi, ille aduerſus quem delictum perpetratum eſt, principaliter intereſſatus eſt ad accuſandum, tomo 4.deciſione 431.nu.36.

Reſiſtentiæ duæ & iniuriæ ſi ſimul concurrant, vna, occaſione appellitus cæſionis fuſtium, alia occaſione appellitus mortis prouiſi ad inſtantiam Aſtricti, quis magis iniuriatus ſit, ad hoc vt prius accuſare poſſit, diſputatur, to. 4.deciſione 431.nu.74.

Reſiſtentiam factam fuiſſe à vaſſallis mandato ipſorũ domini probare, ad ſolos reſiſtentes non reſtringitur, tomo 4. deciſione 417.nu. 80.

Reſiſtentias, quæ fiunt in locis dominorum particularium punire, iuſtiſſimum eſt, tomo 4. deciſione 417.nu.1.

Reſiſtentes executioni iuſtitiæ non debent amplius puniri ad effectum ſuſtinendi pendones appoſitos, niſi quantũ accuſatio ſola poſſet eos ſuſtinere, tom.4. deciſio.417. nu.62.

Reſiſtentes licet non cognoſcãtur, officiales culpabiles, & etiam dominus loci culpabilis accuſari poſſunt, to. 4.deciſ.417.nu.78.

Reſtitutio fructuũ de foro inuiſcerata eſt in fauorem obtinentis ſententiam, to.3.deciſ.290.nu.10.

Reſtrictio verborum in Regno ita prohibita eſt ſicuti extenſio, to.3.deciſ.236.nu.8.

Reſtrictio litteræ magis quam extenſio excluditur, ſtante ſtatuto de ſtando literæ, to.3 in reſ.ad mo. deciſ.254. n.11.

Reſtrictiua interpretatio eſt cõtra chartam & literalem ſermonem, & in hoc Regno non admittitur, tom.3.deciſ.254.num.37.38.109.110. & 300.

Reſtrictiua verborum interpretatio nunquam admittitur contra propriam verborum ſignificationem, tom.3. dec. 254.nu.213.

Reſumptio nil aliud eſt, quam cauſam cũ defuncto inchoatam reaſſumere, to.3. deciſ. 314.nu.580.

Reſumptio in tantum locũ habet, in quantum inſtantia, quæ reaſumi poſſit datur, to. 3.deciſ.314.nu.59.

Reſumptio cauſæ nõ eſt neceſſaria quãdo agitur de apprehenſione in qua de quantitatibus& creditis tractatur, to. 3.deciſ.314.nu.61.

Retractus beneficium, vulgo de la ſaca appellatur, quia ſacat & retrahit, to.4. dec.410. num.5.

Retractus beneficium an contra clericos emptores habeat vim traditur, to.4.dec. 410.nu.5.

Retractus beneficium in venditione conductionali locum nõ habet, tomo 4. deciſio.410. nu.7.

Retractus tempus etiam ſi duret, ſi retrahens, diſtulit iure retractus vti donec res cura emptoris meliorata fuerit, ad impenſas tenetur, tomo 4. deciſio. 410. num.37.

Retrahens proximior de iure, nulla conſuetudine ſtante ad nullas expenſas tenetur niſi modicæ, vel neceſſariæ ſint, quas iudex ex ſuo arbitrio arbitrabitur, to.4.deciſ. 410.nu.52.

Retrahens ante omnia probare debet, bona retracta abalorij, vel parentum eſſe, to.3. deciſ.287.nu.7.

Retranſlatio dominij ad contẽplatos vt locum habeat, opus eſt non ſolum contrauentione prohibiti, ſed etiam requiritur vt prohibens dicat, quod in caſu contrauentionis ad tales bona deuoluantur, to.4.deciſ.378.nu.6.

Reuenditio ſeu luitio vi pacti ſubſequta operatur, vt ius emptoris ſeu cenſuario competens per viam diſtractus reſoluatur & annihiletur, to.3.deciſ.355.nu. 14.

Reuocatio, quæ fit cõtrario imperio ex eiſdem actitatis, magis retractio quam vendicatio dicitur, to.3. deciſio.255. nu.8.

Reuocatio ſtatuti à ſuperiore confirmati inferiori permittitur, quando ipſe ſine ſuperioris authoritate ſtatuta concedere potuit, non verò aliàs, tom.3. deciſio.356.numero 13.

Reum ad iuditium prouocare intra longum tempus differens, merito punitur in eo vt tranſacto tempore repellatur, tomo 4. deciſione 431. nu.13.

Reus ſi fuerit abſolutus de homicidio, ipſe & hæredes eius calomniã recuperabunt, to. to.3.deciſ.161.nu.2.

Reus intentans remedium legis ſi contendat, ff.de fideiuſ. ſemper permanet reus, neq; repelli poteſt exceptione præſcriptionis, tom.3.deciſ. 352.nu.5.& 6.

Reus an ſe defendere poſſit, plures exceptiones etiam contrarias allegando, to.4.deciſ. 393.nu.54.

Reus ſuccumbere debet probato dominio per actorem, vbi agitur de dominio principaliter, tomo 3.deciſione 393.numer.56.

Reus de delictis quæ iam tranſierunt per viginti annos nec per viam accuſationis, nec per viam agrauationis redarguì poteſt, to.4. deciſio.432. nu.3.

Reus retorquendus eſt vbi non conſtat de verbis hæreticis niſi per confeſſionem ad declarandam credulitatem & intentionem quam ipſe negat, tom.4.dec.442.nu.1.

Reus non cenſetur conuictus de crimine per probationes à iure reprobatas, to.4. dec. 434.num.73.

Reus relaxandus eſt ſecũdum aliquos ſi delictum hæreſis circa facta non ſit legitime proba-

probatum, ſed tantum per confeſſioně rei negantis pra uam contentionem, to. 4. deciſ. 454. nu. 1.
Reus innocens debet negare, & omnia mala pati, priuſquam cŏtrà ſe teſtimonium falſum dicat, to. 4. deciſ. 445. nu. 14.
Reus relaxandus eſt ſi neget hæreſim, & ſit conuictus, etiam ſi proteſtetur, to. 4. deciſ. 445. nu. 16.
Reus de pluribus erroribus cŏuictus, ſi aliquos confiteatur, alios neget, taquam impenitens negatiuus, & diminutus in parte, relaxandus eſt, to. 4. decii. 446. nu. 1.
Reus non eſt torquendus quădo contra ipſum ſunt aliqua indicia, dummodo aliqua etiam in ſui fauorem adſint, to. 4. deciſ. 476. nu. 14.
Rex noſter ob negligentiam Iudicum alicuius Regni in exercenda iuſtitia, ad illam fouendă mittere poteſt exercitum ſuum, to. 4. deciſione 417. nu. 33.
Rex poteſt in dubio reuocare omnes gratias, & priuilegia iuriſdictionis, quando dantur in officium, & ſunt ſubalterna, to. 4. dec. 438. nu. 19.
Rex poteſt reuocare iuriſdictionem & Imperium, to. 4. deciſ. 438. nu. 10.
Rex fundat intentionem ſuam in toto Regno, & eſt melior lege, quia vigilat pro Republica, to. 3. deciſione 246. nu. 55. 56. & 57.
Rex Aragonum licet nobilitatem, & infanſoniam vere non poſſit inducere, quoad effectum tamen immunitatum infanſoniam inducere valet, to. 4. deciſ. 259. nu. 15.
Rex in Aragonia foros ſeu leges Regni derogare non poteſt, to. 3. deciſ. 259. nu. 18.
Rex Aragonum ſpeciem nobilitatis, quæ à natura & origine cauſatur, nec concedere, nec introducere poteſt, to. 3. deciſ. 559. nu. 19.
Rex etiam ſi ſuperiorem non recognoſcat, de iure primogenituræ in primogeniti præiudicium diſponere nequit, to. deciſ. 273. nu. 14.
Rex, etiam in filium de Regno diſponere prohibetur, ſi eus vero de alijs rebus, to. 3. dec. 286. nu. 6.
Rex ſolus, & eius Senatus cognoſcunt de impedimento, & vſurpatione ſuæ temporalis iuriſdictionis per Eccleſiaſticum facta, to. 3. deciſ. 318. nu. 8.
Rex Angliæ in cauſis Gaſcuniæ, quæ non eſt ei ſubiecta per modum augmenti, ius dicere non poteſt, ſecus per officiales in Gaſcunia degentes, to. 3. deciſione. 333. numero 3.
Rex in exactione iurium ſigilli iuxta prædeceſſorum taxă fundatam intentionem habet, to. 4. deciſione 337. numero 11.
Ricardi ſiue Roberti de Saliceto conſiliŭ inter conſilia Baldi 205, vol. 5. & Angel conſ. 121. declarantur, tomo 3. deciſione 254. numer. 195. 196. & 263. 264. & 273.
Ricar. de Malumbre opinio in caſu cauſæ de ſan Guerren decla-

declaratur, to. 3. in reſp. ad mot. dec. 254. nu. 5.

Ruin. conſilio 128. declaratur to. 3. deciſione 246. numero 5. & 9.

Ruin. conſ. 115. col. 4. lib. 5. expenditur, to. 3. deciſ. 254. nu. 73.

Ruin. conſ. 68. volum. 5. lib. 8. reprobatur, to. 4. deciſio. 434. nu. 39. & 40.

Ruſtici imperiti vtentes vana & ſuperſtitioſa obſeruatione, ſi malum non cogitent, ſed bona fide faciant, excuſantur, tom. 4. deciſione 65. nu. 7.

S

SAcerdotem eſſe actu, vel aptitudine non requiritur, quando vocatur Capellanus qui celebret, to. 3. deciſione 343. nu. 11.

Salaria Aduocatorum, & Procuratorum debentur à parte principali, non á parte ſuccumbente, to. 3. deciſ. 336. nu. 19.

Salaria per lapſum temporis præſumuntur ſoluta, to. 4. deciſ. 393. nu. 10.

Salaria per lapſum temporis præſcribuntur, to. 4. deciſi. 393. nu. 18.

Salaria, quæ ſeruis debentur, per forum anni 1553. non obſtante firma exiguntur, & vindicantur, to. 4. deciſione 398. nu. 10.

Salus animæ commodo pecuniario præferri debet, to. 3. deciſ. 301. nu. 36.

Sanctorum, & dæmonum nomina miſcentes in nefandis deprecationibus non honorem latriæ, ſed dulliæ, vel hyſperdulliç dæmonibus dare dicuntur, to. 4. deciſione 467. nu. 11.

Sanctum Tribunal ſua poſſeſſione priuare durum eſt, tomo 4. deciſione 438. numero 28.

Satisfactionem capiens non auditur accuſans, to. 3. deciſi. 328. nu. 8.

Scientia ſententiæ non præſumitur in citato ad audiēdam ſententiam, to. 3. deciſione 336. nu. 7.

Scientia debet probari vera, & certa, to. 3. deciſione 336. nu. 16.

Scientia certa niſi probetur, nō præſumitur, to. 4. deci. 389. nu. 30.

Scientia præſumpta, quæ reſultat ex productione inſtrumenti in proceſſu, ad conuincendam ignorantiam ſufficit, to. 4. deciſione 403. numero 36.

Scientia de enunciatis non præſumitur, to. 4. deciſion. 403. nu. 38.

Scire eſt facti, & non præſumitur, niſi probetur, to. 3. deciſ. 336. nu. 12.

Scire nollens, pro ſciente habetur, tomo 4. deciſione 403. nu. 40.

Scriptura priuata, vt albaranum, & ſimiles nullam de foro probationem inducūt, tomo 3. deciſione 355. numero 15.

Scriptura antiqua veniens de longinquo in debita forma abſque vllo apparenti vitio, habet præſumptionem pro

pro ſe, to. 4. deciſione 362. nu. 66.
Scriptura in ſolemnis mortuo Notario probat in recentibus ſemiplene, & multo magis in antiquis, to. 4. deciſio. 362. nu. 66.
Scriptura minus clare quam oportebat exhibita, ſi petatur declarari fuiſſe ſufficienter exhibitam, & Iudex ita declaret, cēſebitur ſufficienter exhibita, to. 4. deciſ. 393. nu. 1.
Scriptura quando ſe habet ad plures interpretantes formas, illa quæ plurimum humanitatis habet, eligenda eſt, to. 4. deciſ. 404. nu. 50.
Scriptura inſolemnis pro ſolemni habetur ex vi confeſſionis tacitæ, vel expreſſæ, tomo 4. deciſione 376. numero 3.
Scriptura producta, omnibus communibus efficitur, tomo 4. deciſione. 403. numero 34.
Scriptura, vel ſcripturæ ad hoc producuntur in proceſſu, vt pars aduerſa videat & impugnet, vel copiam illarum extrahat, to. 4. deciſio. 403. nu. 33.
Scripturæ ante publicationem exhibitæ clarius exhiberi poſſunt in publicatione, tomo 4. deciſione 489. numero 2.
Scripturæ minus clare exhibitæ, ſi conſtet ex pluribus veritatis adminiculis eas exhibitas fuiſſe, ſufficienter exhibitæ cenſebuntur, to. 4. deciſ. 393. nu. 3.
Scripturæ capitulorum ad plures interpretantes formas ſe habere poſſunt, to. 4. deciſ. 404. nu. 48.
Sedens à dextris in altiori, & digniori loco, & ſupra alios qui á ſiniſtris ſedent, ſedere dicitur, to. 3. deciſ. 276. numero 5.
Sedes illa inter alias nobilior eſt, quæ proximior, & à latere dextero Principis eſt, to. 3. deciſione. 276. numero 6.
Seductiones diabolicæ prohibitæ ſunt, to. 4. deciſione 367. nu. 4.
Senatus Regius in Aragonia ratione violentiæ procedit contra Eccleſiaſticum ad occupationem temporalitatum, mitius tamen quam in alijs Regnis, to. 3. deciſ. 318. nu. 7.
Senſus aſſertoris examinandus eſt ex eius conditione, & alijs circunſtantijs, to. 4. deciſ. 439. nu. 55.
Sententia & decretum à Iudice impetratum per Petrum non retorquetur contra illum, ſi ſententia, & decretū non habeant effectum, niſi decretum fuiſſet obſeruatum de facto, to. 3. dec. 234. nu. 4.
Sententia interloquutoria executioni mandata, niſi de voluntate partium, vel cauſa cognita reuocari nequit, tomo 3. deciſione 255. numero 7.
Sententia in cauſa nullitatis data in fauorem vnius, licet regulariter conſortibus proſit, hoc procedit dummodo par cauſa ſit defenſionis,

n 4 &

& omnes conſortes eodem iure vtantur, to.3. deciſione 257. nu.7.

Sententia irritata ab vno, iure ſpeciali, & ſoli ipſi competenti, quoad alios, quorum reſpectu cauſa annullationis ceſſat, valida remanet, to.3. deciſ. 257. nu.8.

Sententia de qua in actibus Curiæ fol.10. de alijs rebus, vel maioirbus quãtitatibus quã expreſſis in cabreuibus, iura pedagiorum exigi prohibet, to.3. deciſ.258.nu.14.

Sententia ex quo prohibet in futurum contratium fieri, non poteſt quis agere contra eam, to. 3. deciſion. 258. nu. 17.

Sententia lata in fauorem alicuius, ſtatim vi ipſius obtinens in quaſi poſſeſſione conſtituitur, to. 3. deciſ. 258. nu.19.

Sententia in noſtro Regno dominium, & poſſeſſionem transfert, to. 3. deciſ. 280. nu.3.

Sententia ſi dicat, quod nullus poſſit paſculare, nec dãnum facere, intelligi debet paſculando, to. 3. deciſione 266. nu.10.

Sententia circa proprietatem bonorum, ſi lata fuerit ſimpliciter cum omiſſione reſtitutionis fructuum percepto rum, omiſſio hæc non impedit fructuum reſtitutionem, quæ per antecedens neceſſarium venit, to.3. deciſ. 290. nu. 1.

Sententia arbitralis licet alicui intimata non fuerit, tamen ſi Procuratori immortali in compromiſſo conſtituto intimetur, ſufficit, to. 3. deciſ. 290.nu.27.

Sententia arbitralis, quæ nec per partes, nec per Procuratores illarum laudata eſt, actionem, neque exceptionem ad cenſualis exceptionem impediendã producit, to. 3.dec. 299.nu. 6.

Sententia lata cum legitimo cõtradictore generali, vel ſpeciali, inducit præſcriptionem contra populum, to. 3. deciſ. 300.nu.8.

Sententia ſi ad libellum ſe referat generaliter, & poſtea declararari petatur, ſecundum libellum poſtea declarari poterit, to. 3.deciſ.307. nu. 2.

Sententia notatu digna Imperatoris Iuliani contra quendam delatorem, ſeu Magiſtratus accuſatorem refertur, to.3. deciſ. 314.nu.5.

Sententia vltrocitroque obligatoria nullatenus ſe iuuare valet, pars quæ pro ſui parte non impleuit quod implere tenebatur, quod tam in contractibus nominatis, quam in innominatis militat, to.3. deciſ. 313.nu.48.

Sententia vltrocitroqne obligatoria volens ſe iuuare, ante omnia ſe pro ſui parte, & nõ in parte, ſed inſolidum adimpleniſſe probare tenetur. to. 2. deciſ. 314. nu.50.

Sententia non ſolum contra ius, & legem lata dicitur, quando expreſſe contra legem fertur, ſed etiam quando non expreſſe contra ius, ſed expreſſe contra bonum

partis

partis pronũtiatur, to. 3. deciſ. 314. nu. 64.
Sententia ſi in meritis cauſæ tantum contra ius ſit, tunc ſi in ea error iuris non exprimitur, ſententia de iure valebit, to. 3. deciſ 314. nu. 65.
Sententia etiam ſi non ſit contra ius, vel forum in meritis cauſæ, ſed reſpectu alterius iniuſtitiæ extrinſecæ, nulla erit, ſiue error exprimatur, ſiue non, to. 3. deci. 314. numero 67.
Sententia nulla eſt, ſi eam ferens dicat, electionem eſſe iuſtam, quia ſuſpenſi eligere poſſunt, to. 3. deciſ. 314. numero 66.
Sentẽtia reformatoria propriè eſt Iudicis reformantis, & non Iudicis a quo, qui contrarium pronuntiauit, to. 3. deciſ. 314. nu. 71.
Sententia, quæ non habet debitam formam executionis, nulla dicitur, to. 3. dec. 314. nu. 74.
Sententia notoriè iniuſta, quæ nulla non ſit, vix inueniri poteſt, to. 3. deciſione 314. numero 84.
Sententia notoriè iniuſta, tranſitum ipſius in rem iudicatam impedit, to. 3. dec. 314. nu. 85.
Sententia in Aragonia de neceſſitate ad proceſſum refertur, quia Iudex aliunde moueri non poteſt, to. 3. deciſ. 314. nu. 86.
Sententia retractatur, quando ille, qui eam obtinuit, iniuſtam eſſe profitetur. to. 3. deciſ. 314. nu. 93.
Sententia lata in proceſſu abſentiæ, nõ tribuit quaſi poſſeſſionem, to. 3. deciſio. 382. nu. 18.
Sententia ſuper incerto proferri à Iudice nequit, to. 3. deci. 329. nu. 3.
Sententia abſolutoria in fauorem vnius correi lata, alteris etiam prodeſt, to. 3. deciſ. 344. nu. 18.
Sententia expreſſum errorem iuris continens, nullatenus valida eſt, to. 3. deciſ. 355. nu. 10.
Sententia nulla, ſententia dici non poteſt, quia nec de iure, nec foro effectum aliquem ſortiur, to. 3. deciſio. 355. nu. 1.
Sententia multoties in rem iudicatam tranſit ob iurisfirmæ deſertionem, to. 3. deciſ. 356. nu. 46.
Sententia nulla ex defectu citationis videtur, quamuis aliqui intereſſati exteni, per quos cauſa non agitatur, tomo 3. deciſione 356. numero 39.
Sententia cum errore expreſſo lata dicitur, non ſolum quando Iudex in ipſa errorem exprimit, ſed etiam quando Iudex pronuntiando expreſſe ſe ad aliquam cauſam falſam refert, tomo 3. deciſione 356. numero 33.
Sententia nulla ipſo iure dicitur, quandocunque error in ea expreſſus fuerit, to. 3, deciſ. 356. nu. 31.
Sententia non ſolum quando cõtra ius commune, verum & quando contra municipale expreſſe fertur nulla ipſo

iure reputatur, to. 3. deciſ. 356. nu. 31.

Sententia, falſa cauſa nitens, ad illamque ſe expreſſe referens, nulla ipſo iure dicitur, to. 3. deciſione 356. numero 30.

Sententia in rem iudicatam tranſacta ius inter partes irreuocabile conſtituit, quia ſententia pro veritate habetur, to. 3. deciſione 356. numero 4.

Sententia, non ex eo quod per impertinentia motiua lata fuerit, inualidari debet, to. 3. deciſ. 334. nu. 3.

Sententia lata ſine probatione valida eſt, licet ſit iniuſta, to. 3. deciſ. 359. nu. 4.

Sententia lata extra territoriũ, nulla eſt, to. 4. deciſione 393. nu. 25.

Sententia litis pendentiæ non attenditur in articulo proprietatis, & qui agit iudicio rei vendicationis dominium probare debet, to. 4. deciſ. 393. nu. 88. & 89.

Sententia iudicialis lata extra territorium eſt nulla, to. 4. deciſ. 393. n. 118.

Sententia nulla eſt, quando nõ conſtat de loco vbi lata eſt, tomo 4. deciſione 393. numero 119.

Sententia arbitralis pleniſſimè transfert ius ſeruitutis diſcontinuæ, abſque præſcriptione immemoriali, quæ regulariter requiritur, to. 4. deciſ. 395. nu. 8.

Sententia iudicatum inducit, & ius inter partes facit, tomo 4. deciſione 403. numero 18.

Sententia arbitratoris in hoc Regno, ſiue æqua, ſiue iniqua, obſeruari debet, tomo 4. deciſione 411. numero 4.

Sententia arbitralis emologata tacite dicitur, ſi partes intra decem dies non reluctauerint, nec ſententiæ contradixerint, to. 4. deciſione 411. nu. 9.

Sententia arbitralis in Aragonia, ſiue laudata à partibus ſit ſiue non, quocunque modo ſeruari debet, to. 4. deciſ. 411. nu. 13.

Sententia ex defectu iuriſdictionis reuocanda eſt, to. 4. deciſ. 416. nu. 23.

Sententia lata reſpectu vicinitatis, videlicet ſi eſt vicinus, nec ne, reuocanda etiam venit quatenus dationem quadrillæ concernit, to. 4. deciſ. 416. nu. 24.

Sententia contra Dominum loci culpabilem in reſiſtentia inuentum lata, pendones non remouentur, niſi executioni talis ſententia tradita fuerit, to. 4. deciſione 417. nu. 85.

Sententia pronuntiari debet in fauorem Iudicis intentionem fundatam habentis, to. 4. deciſ. 325. nu. 4.

Sententia vnius delicti non potest pronuntiari in diuerſis proceſſibus, to. 4. deciſ. 431. nu. 31.

Sententia capitalis nulla, & inualida eſt, ſi probationes receptæ fuerint abſque interuentu Iudicis ordinarij, tomo 4. deciſione 434. numero 1.

Sen

INDEX.

Sententia lata ad inſtantiam partis non legitimæ, nulla eſt to. 4. deciſione 434. numero 11.

Sententia condemnatoria referens ſe ad acta, in quibus apparet contrarium & error eſt nulla, licet ſecus in abſolutoria, to. 4. deciſ. 434. nu. 17.

Sententia eſt nulla, quando euidens iniquitas reſultat ex actis, licet non ſe referat ad acta expreſſe, to.4.deciſ.434. nu. 18.

Sententia in qua plures cauſæ exprimuntur, ſuſtinetur ex ea, quæ vera eſt, licet aliæ ſint falſæ, to. 4. deciſ. 434. nu. 27.

Sententia condemnatoria niſi in confeſſum, vel conuictum nullo modo promulgari debet, to. 4.deciſione 434.numero 20.

Sententia mortis lata in reum non cõfeſſum, nec conuictum eſt contra ius diuinum, to. 4. deciſ. 434. nu. 26.

Sententia lata cum probationibus à iure reprobatis, nulla eſt, to. 4. deciſione 434. numero 27.

Sententia arbitralis, licet conſtante matrimonio lata fuerit, non facit, vt ſub nomine acqueſtus cenſualia comprehendantur, to.4. deciſ. 403. nu. 3.

Sententia ſine probationibus lata, eſt iniuſta contra ius litigatoris, no tamen nulla, to. 4.deciſ. 434. nu. 34.

Sententia eſt finis Iudicij, tomo 4. deciſione 434. numero 34.

Sententia ſine probationibus lata, non tantum eſt iniuſta, ſed etiam nulla, to. 4. deciſ. 434. nu. 37.

Sententia ſine probationibus lata nulla eſt, cum lex depoſcit probationes meridiana luce clariores, to. 4. dec. 434. nu. 38.

Sententia ſine probationibus lata in proceſſu abſentiæ eſt nula, ſecus in proceſſu præſentiæ, to. 4. deciſ.434. nu. 41.

Sententia lata ſine probationibus in proceſſu præſentiæ contra reum eſt nulla ſecundum veriorem opinionem, tomo 4.deciſione 434. numero 42.

Sententia lata in criminalibus ſine probationibus, tãquam lata contra legem expreſſam eſt nulla, to.4. deciſione 44 nu. 46.

Sententia lata ſine probationibus non eſt nulla, ſed iniuſta, quando nullæ probationes receptæ fuiſſent, to.4.deciſ. 434. nu. 53.

Sententia eſt pœnitus nulla, quando Iudex probationes recepit ſed nulliter, to.4 deciſ. 434. nu. 54.

Sententia ſine publicatione lata, nulla eſt, & ita receptum eſt in Regno noſtro, to.4. deciſ. 434. nu. 61.

Sententia lata non intercedente publicatione, neque viſis probationibus nulla eſt ſecundum communem opinionem, to. 4.deciſion. 434. nu. 64.

Sententia præcipitanda non eſt, ſed differenda, reo exiſten-

ſten-

ſtente negatiuo,to. 4. deciſ. 445. nu. 13.

Sententia ſine probationibus lata,vallida eſt, nullis receptis probationibus,to.4. deciſ. 434. nu. 66.

Sententia lata non agnita veritate, nulla eſt, to. 4. deciſio: 434. nu. 67.

Sententia lata ſub probationibus à iure reprobatis, nec per cõfeſſionẽ rei de delicto conuicti,nulla eſt,tanquam lata, non agnita veritate, to. 4. deciſione 434. numero 72.

Sententia lata eſt nulla, quando probationes receptæ eſſent, & ex eis, & earum lectione clare conſtaret ſine diſcurſu intellectus reum non eſſe conuictum de crimine, to. 4. deciſione 434. nu. 74.

Sententia lata ſine probationibus nulla eſt, quando Iudex dixiſſet, ex actis liquere de crimine, to. 4.deciſion,434. nu. 79.

Sententia eſt nulla,quando Iudex expreſſe profitetur de delicto conſtare, eum id ſit falſum, to. 4. deciſione 434. nu. 81.

Sententia lata ſine probationibus eſt nulla,ſiue lata ſit cum probationibus, ſiue cum ipſis, quæ nulliter receptæ ſunt: to. 4. deciſione 434.numero 89.

Sententia,quomodo notoria dici poſſit,declaratur,to.4. deciſ. 434.nu. 98.

Sententia notoriè iniqua non poteſt in iudicatum tranſire, to.4. deciſ. 434.nu. 100.

Sententia eſt notoriè iniuſta,& iniqua, vbi neque teſtis adeſt, neque confeſſio rei, quæ ipſum culpare poſſit,to no 4. deciſione 434. numero 101.

Sententia eſt notoriè nulla, & iniuſta, quando clare reſultat ex proceſſu, quod reus non eſt conuictus de delicto, quod pœnam mereatur, tomo 4. deciſione 434. numero 104.

Sententia eſt nulla, quando refertur ad probationes, & actitata in proceſſu,& poſtea non conſtat de viribus relati,to.4.deciſione 434. numero 105.

Sententia eſt nulla vbi Iudex exprimit cauſam, qua mouetur,quæ eſt falſa, to.4.deciſ. 434. nu. 106.

Sententia eſt nulla, cum ſe refert ad inſtrumentum nullum, to. 4. deciſione 434. numero 107.

Sententia ex falſa cauſa & erronea,prolata, nulla eſt, to. 4. deciſ. 454. nu. 108.

Sententia non ſolet eſſe maioris efficatiæ, quam probationes,to.4.deciſ.434.nu. 109.

Sententia regulatur ſecuundm probationes,to. 4. deciſione 434.nu. 110.

Sententia ſimpliciter, & abſolute prolata abſque relatione ad acta, præſumitur lata ex actis probatorijs, to. 4. deciſ. 434. nu. 113.

Sententia abſque relatione expreſſa ſimpliciter prolata, ſi ex actis apparet iniqua, eſt nulla. tom. 4. deciſione 434.nu.116.

Sen-

Sententia iuris intellectu ſemper cenſetur ſe ad acta referre, tomo 4. deciſione 434. nu.117.
Sententia qui non parte ſoluẽdo expenſas, non auditur nũquam contumax, to.3.deciſ. 348.nu.4.
Sententiæ latæ iudice non ſedẽte pro Tribunali, & ſine cauſæ cognitione iuditiali ex cõſenſu partium facilius extra territorium pronunciari poſſunt, tomo 4. deciſione 393. num.27.
Sermo rei & non res ſermoni ſubiectatur, tom.3. deciſ.301 num 13.
Seruatis gradibus fideicommiſſi præſcriptis, ſeruatur ordo charitatis, tom.4. deciſ.235. num.42.
Seruitus omnis non comprehẽditur, ſub verbo, ademptio, in ſententia arbitrali, quæ de ſe eſt ſtricta, to.4.deciſ.393. num.81.
Seruitus viæ vel itineris quia cauſam diſcontinuam habet non per vnicum actum quaſi poſſeſſio earum, ſed per triginta dies acquiritur, tom.4. deciſ.406.num.2.
Seruitus cauſam diſcontinuam habens, cuius vſus iure facultatis frequentare nequit, vni coactu poſſeſſio ipſius perficitur, tom. 4. deciſione 406. num.3.
Seruitutes quælibet perſonales diſcontinuam cauſam habent, & ordinaria præſcriptione præſcribuntur, tom. 4. deciſ.406.num.6.
Seruitutes probari debent pro bato titulo legitimo valido & efficaci, to. 4. deciſio. 393 num.112.
Seruitutes præſcribi non poſſunt abſque ſcientia & patientia eorum contra quos præſcribuntur, tom.4.deciſ. 393.num.133.
Seruitutum cauſam continuam habentium quaſi poſſeſſio per vincũ perfectum actum perficitur, to.4.deciſio.406. num.1.
Serui non admittentur vt teſtes vulgariter in cauſis dominorum, ſecus in cauſis fidei, tomo 4. deciſio. 477. num.18.
Seruus filius nominatus in actis libertatem ex nominatione conſequitur, to.4. deciſ.369. num.41.
Sexu mutato, non mutatur ratio excluſiua, to.3.deciſ.254 num.230. declara tamen vt ibi num.255.
Sigilli iura vt dominus Rex & eius Prothonotarius leuare poſſint, non adſtringuntur ſic fuiſſe conſuetum probare, ſed talem eſſe prædeceſſorũ taxam inſinuare, to. 3. deciſ. 337.num.13.
Significatio quæ colligitur tacite & per argumentum, non eſt de litera, tom.3. in reſp. ad mot. deciſ.254.nu.105.
Significatio verborum in alternatiuis non ex vniuerſo, ſed ex aliquo ſumitur, & in illis ſi aliquid reperiatur verum, totum verum redditur, to. 3. deciſ.306.num.4.
Simile dicitur, quod aſſimilatur quoad quedam, licèt nõ aſſimile ſit quo ad omnia, to. 3. deciſ.249.nu.5.

Simi-

Similitudo eſt rerum differentium vel ſingularium comparatio, tom.3. deciſio.249. num.4.
Singularium confeſſio non præiudicat vniuerſitati, to.4. deciſ.393.nu.121.
Siſæ quæ ex villis vel locis extrahuntur, in reparationem caſtellorum & mœniorum, & aliarum rerum concernẽtium conuerti debent, to.4. deciſ.427.nu.1.
Siſarum exactio ſi duobus ſimul ſpectet, vnus ſine alio ad eas inſolidum petendas pars legitima non reputatur to.4.deciſ.427.nu.4.
Socer non poteſt eſſe iudex in cauſa generi & affinis ſeu cuñado, nec in cauſa in qua gener eſt aduocatus, to.4.dec. 414.nu.16.
Soluere quis non poteſt nec debet cedendi voluntariæ vbi ſcientia eſt nuda & priuata, to.4.deciſ.428.nu.1.
Soluere quis tenetur cedenti in terminis textus in l.fin.de tranſaction. ſi per iudicẽ ad inſtantiam cedentis ſoluere cogatur, to.4.dec.428.nu.3.
Societas inter coniuges contracta cum legalis ſit, ſocius, qui quod promiſſit non contulit, impoſibile eſt quod lucra & medietatẽ bonorum ex ſocietate prouenientium petat, tomo 4. deciſione 404.numero 24.
Societatis occultæ ſcrupulo non caret qui malorum opera vtitur, to.4.dec.117.n.11.
Socij ſi duo rei debendi ſint, & creditor vni correo debẽdi ſuccedat, partem tantum ab alio correo, cui non ſucceſſit petere poteſt, to.3. deciſ. 344.nu.5.
Socij ſi duo rei debendi non ſint, & ex aliqua cauſa lucratiua inſolidum alicui teneantur, ſi creditor vni correo ſuccedat, alteri cui non ſucceſſit, ſolidum petere non impeditur, tom.3. deciſio.344.numer.6.
Socij à poſſeſſione deſtituti in iudicio poſſeſſorio obtinere nequeunt, nec de iure illorũ tanquam de iure tercij opponi valet, to.3. deciſ. 324. nu.8.
Socijs per contractum ſocietatis, nec dominium, nec poſſeſſio illius negociationis ſine actuali poſſeſſione transfertur, tom.3. deciſio.324. numer.6.
Socium capitale promiſſum nõ conferentem, lucrorum partem deducere contra naturam ſocietatis eſt, tom.4.deciſ.404.nu.16.
Socios criminis admittitur ad deponendum in crimine hæreſis & alijs exceptis dum non ſit ex duplici delicto infamatus, tom. 4. dec. 477. num.32.
Socinus conſ. 166. declaratur, tomo 4. deciſione 393. numer.136.
Sodomita excommunicatur de iure canonico, to. 4. deciſ. 475.nu.3.
Sodomita dominium rerũ ſuarum de iure amittit, to.4.deciſ.475.nu.2.
Sodomiæ pœna de iure mortis eſt, tom. 4. deciſio. 475. num.1.

Solemnitas à ſtatuto requiſita requiritur pro forma, tom. 3 deciſ. 341. nu. 20.
Solemnia contractus in antiquis bene præſumuntur, ita tamen ſi inſtrumentum ſit ſolemne, tom. 4. deciſ. 372. nu. 7.
Solemnitates inſtrumentorum extrinſecæ bene poſſunt mãdato iudicis ſuppleri, datis aliquibus coniecturis, ille verò quæ ſunt de ſubſtantiâ etiam mandato iudicis ſuppleri minime valent, to. 4 deciſ. 371. nu. 17.
Solemnitates ſi in actu ipſius decreti enunciantur, omnia ſolemniter acta cenſentur, tomo 4. deciſione 422. numer. 4.
Solemnitas & ritus in actibus ſemper præſumitur, to. 4 deciſ. 422. nu. 3.
Solemnitas interueniſſe præſumitur ſi enuntiata fuerit, to. 4. deciſ. 422. num. 2.
Solemnitas enunciata ſiquidẽ in decreto vbi magna cauſæ cognitio requiritur, pro præſumpta habetur, à fortiori in decretis leuem cognitionem deſiderantibus habebitur, tomo 4. deciſione 422. num. 5.
Solemnitas vbicumque & generaliter tempore actus adhiberi potuit, & ex proceſſu de eius defectu nõ liquet, quia poteſt alibi eſſe, & ſic enunciata interueniſſe præſumitur, tomo 4. deciſione 422. nu. 6.
Solemnitas eadem in reuocatione ſtatuti non requiritur quæ in confeſſione, ſi fuit ſi illa ad maiorẽ cautelam adhibita fuit, tom. 3. deciſ. 355 nu. 12.
Solemnitates in decretis tutoris & curatoris, & illorũ quę leuem cognitionem cauſæ tantum requirunt, etiam in genere enunciantur, to. 4. deciſ. 427. nu. 7.
Solicitans puerum vel fœminã in confeſſione, ſuſpectus de hæreſi dicitur, to. 4. dec. 454. nu. 4.
Solicitare dicitur in confeſſione ad carnalia, non tantum qui verbis ſed etiam qui factis, nutu vel ſignis ſollicitat, tomo 4. deciſione 454. numer. 3.
Solutio correi debendi ſicut alij correo prodeſt, ita liberatio correi credendi alteri correo nocet, tom. 3. deciſ. 344. nu. 17.
Solutio facta per 30. annos parat præiuditium in futurũ dum tamen interueniant requiſita ad inducendam conſuetudinem, to. 3. dec 259. numer. 20.
Solutio ab vno correo facta ea conditione vt alteri correo non proſit, ipſi tantum qui ſoluit, & non alij proficit, tomo 3. deciſione 344. numer. 5.
Solutio ab vno correo debendi creditori facta, inſolidum alium correum debendi liberat, tomo 3. deciſione 344. num. 13.
Solutum in vim ſententiæ, vel mandato iudicis, nec condictione ſine cauſa, nec tanquã in debitum repetitur, to. 4. deciſ. 403. nu. 51.

Soluenti expenſas non denegatur audientia, tom.3. deciſ. 248. num.6.
Somnia per quæ præcognoſcũtur futura, aliquando contingũt pijs & ſanctis & hominibus tom. 4. deciſio. 458. numer.2.
Somniorum diuinatio, qua quis temere futuros euẽtus diuinare conatur, ſiue proſperos, ſiue aduerſos, damnata eſt, tomo 4. deciſione 458. numer. 5.
Sors propriæ dicitur, cum aliquid fit vi eius euentu aliquod occultum innoteſcat, tomo 4. deciſione 455. numer.2.
Sors eſt iudicatio diuinæ voluntatis in ambiguitate humana, tomo 4. deciſione 455. num.3.
Sors quæ fit per ludum vulgariter dictum, la ventura, non eſt prohibita, to.4.deciſ.455. nu.34.
Sors diuinationis prohibita eſt, tomo 4. deciſione 456. numer.1.
Sors diuiſoria in iuribus dirimendis & ſuper diuidendis bonis communibus, & in electionibus ſecularium officiorium permittitur, to.4.deciſ. 461.nu.9.
Sors diuinatoria in electionibus officiorum & dignitatũ Eccleſiaſticarũ non eſt permiſſa, tomo 4.deciſione 461 num.10.
Sors conſultoria, qua diuina voluntas exquiritur, permiſſa eſt, tomo 4. deciſione 471. nu.11.
Sors diuinatoria, qua aliqui vtuntur vt futura prænunciet, reprobata eſt, to.4.dec. 461.nu.12.
Sortes olim per elementa fiebant, hoc eſt per aerem & ignem, tomo 4. deciſio.455. nu.10.
Sorte perquirẽdũ nõ eſt, quod Deus intendit, to. 4. deciſ. 456.nu.2.
Sortes, quædam ſunt licitę & diuinę, quę fiunt neceſſitatis cauſa, tomo 4. deciſio.461. num.4.
Sortes illicitæ dicuntur, quæ fiunt per Magicas incantationes, tomo 4.deciſ.461.numer.6.
Sortes, quæ fiunt dæmonis auxilio, de ſe ſunt malæ & reprobatæ, tomo 4.deciſ.461. num.7.
Sortis ſpecies, quæ fit per ludus taxillorum ſubdiſtinctione prohibita eſt, to.4.deciſ.455 nu.35.
Sortilegi ex vſu ponũtur in ſcbalis ante portas Eccleſiæ, tomo 4. deciſione 455. numero 38.
Sortilegiorũ materia frequens eſt apud turpes & gentilitias perſonas, tomo 4. deciſ.455 nu.1.
Sortilegium eſt crimen publicum, tom.4. deciſ.456. numer.11.
Sortilegium dicitur quaſi ſortis legio, vel legium, to.4.deciſ. 456.nu.11.
Sortilegia poſſunt ex pura malicia& induſtria ſine vllo errore intellectus & per conſequens ſine hæreſi exerceri, tomo 4. deciſione 460. numer.5.

INDEX.

Sortilegium late & impropriè comprehendit artem maleficam, to. 4. deciſione 461. nu. 13.

Sortilegij qui ſint, to. 4. de. 461 nu. 2.

Sortilegium late & impropriè quod dicatur, to. 4. dec. 461. nu. 8.

Sortilegi nomine non ſolum diuinatio, ſed etiam maleficia amatoria & benefica continentur, tom. 4. deciſio. 462. nu. 8.

Sortilegium omne hæreſim nō ſapit, tom. 4. deciſione 463. nu. 1.

Sortilegia in quibus abutuntur Sacramentis ſortilegi, pueros baptizando, hæreſim ſapiunt, to. 4. deciſione 463 nu. 8.

Sortilegia quæ fiunt ad ſciendū vel faciendum quæ ſoli Deo competunt hæreſim ſapiunt, to. 4. dec. 463. nu. 10.

Sortilegia, diuinationes & maleficia ſi vehementi præſumptione hæreſim ſapiant, ſufficit ad hoc vt Inquiſitor de eis cognoſcat, to. 4. deciſ. 464. nu. 9.

Sortilegi diuinandi artibus vtētes, vt aſtrologia & Mathematica, ab Inquiſitoribus puniuntur, to. 4. deciſione 465 nu. 20. 21. & 22.

Sortilegij appellatione omnis magica ſuperſtitio, ſeu omnis vana magorum præſumptio venit, to. 4. deciſione 465. nu. 24.

Sortilegijs, incantatione dæmonem an ad bonum finem & publicam vtilitatem meſiū vti liceat, dubitatur, to. 4. deciſ. 465. nu. 12.

Sortilegijs & incantationibus quæ inuocatione dæmonum fiunt, in foro conſcientiæ, & iure canonico etiam ad bonum finem vti impedimur, tomo 4. deciſione 465. numer. 14.

Sortilegi & diuinatores puri & ſimplices ſine mixtura aliqua hæreſim ſapiente qui ſint, traditur, to. 4. dec. 456. nu. 1.

Sortilegia & diuinationes multæ non puræ nec ſimplices ſunt, ſed cum mixtura rerū hæreſim ſapientium, quorum aliquæ recenſentur, to. 4. deciſ. 465. nu. 6.

Sortilegia quæ ſine aliquo dicto vel facto hæreticali exercentur, hęreſim ſapiunt, to. 4 deciſ. 465. nu. 8.

Sortilegi & diuinantes res, quę mixturam, rerum hæreſim ſapientium includant, torquendi ſunt ſuper intentione, etſi non fateantur eā, vehementer abiurabunt, to. 4. dec. 466. nu. 6.

Sortilegia illa in quibus ſortilegi pro dęmonū inuocatione ſacris abutuntur, manifeſtā hæreſim ſapiunt, to. 4. deciſ. 466. nu. 10.

Sortilegium cōmittit qui dæmonem inuocat, honorem latriæ & ſacrificium quod ſoli Deo debetur, ei offerendo, to. 4. deciſione 467. nu. 2.

Sortilegium perpetratur, ſi per characteres, ſigna, & nomina ignota fiat obſecratio dæmonum, to. 4. deciſio. 467. nu. 3.

o Sorti

Digitized by Google

Sortilegi & dæmones inuocantes quæ apponere ſoleant ad includendum & ligandũ dæmonẽ, recenſentur, to. 4. deciſ. 468. nu. 21.
Specierum enumeratio quando extendat & reſtringat genus, tom. 3. deciſ. 258. numer. 28.
Spurij dicuntur, qui non naſcũtur ex concubina domi retenta, ſed ex coitu à lege non approbato, to. 3. deciſ. 460. nu. 2.
Spurij de iure neque ex teſtamento, neque ex contractu aliquid capere poſſunt, nec à patre, nec ab alio eius ordinatione, to. 3. deciſione 281. nu. 2.
Spurij non ſolum à parentibus ſed etiam ab eorum hæredibus ali debent, to. 3. dec. 283 nu. 7.
Spurij licet ſucceſſione parentum priuentur in pœnã parentum, ius tamen ſanguinis in quo retractus fũdatur, illæſum manet eis, to. 3. dec. 384 nu. 4.
Spurios a naturalibus non parum differre nec non etiam inter ipſos met ſpureos differentiam eſſe paſſim legimus, tom. 4. deciſione 260. nu. 1.
Spurius ex coitu non damnato ſuccedit matri non illuſtri cum legitimis, to. 3. dec. 280. nu. 5.
Spurius ſi non ſit inceſtuoſus, filius eius legitimus, & naturalis prole deficiente legitima inſtitui poteſt ab auo dum tamen patris contemplatione non inſtituatur, to. 4. deciſ. 281. nu. 4.
Spurius quamuis ſit natus ex coitu damnato, poteſt aliquid recipere à patre dummodo ſit modicum, & in vita pater ei det, to. 3. deciſio. 281. num. 6.
Spurius vt ſit capax teſtamenti, donationis, aut alterius paternæ largitionis, lege municipali fieri non poteſt, to. 3. dec. 281. nu. 7.
Spurius ſi minor ætate decedit, ad portionem ei in vita patris relictam propinquiores inuitantur, to. 3. deciſ. 283. nu. 9.
Standum an ſit dictæ creditoris ſuper cambis ex virtute contracchartæ, to. 4. dec. 400. nu. 21.
Stante conſuetudine vt filia non ſuccedat in Baronia vel Regno, nepos ex filia nõ ſuccedit, ſed ipſius Baronis, vel Regis fratres ſi extent, tomo 3. deciſione 254. numero 257. quod declara. vt per numerum 258.
Statuta humana ſecundum tẽporum varietatem quãdoq; variantur, tom. 3. deciſ. 294. nu. 21.
Statuta quaſcumque exceptiones remouens, exceptionẽ, quæ ex ventre, inſtrumenti reſultat, remouere non dicitur, tom. 3. deciſione 307. num. 39.
Statuta ſuper cognitione cauſarum fieri non poſſunt a populo non habente iuriſdictionem, tom. 3. deciſio. 319. num. 11.
Statuta tollẽtia recurſum ad ſuperiorẽ fieri nõ poſſit abſq; deli-

delicto, tomo 3. deciſ. 319. num. 6.
Statuta nō publicata, non ſunt ſtatuta, nec ligant, to. 3. deciſ. 319. num. 24.
Statuta à ſuperiori firmata inferior regulariter reuocare poteſt, tomo 3. deciſ. 355. numer. 3.
Statuta à ſuperiori confirmata ſi vtilitatem publicam reſpiciant, inferior ea reuocare impeditur, ſecus ſi vtilitatem priuatam tantum, to. 3. deciſ. 355. nu. 4.
Statuta ſiue pro vtilitate publica ſiue pro priuata condita fuerint, eandem ſolemnitatem ad ſui reuocati nem ex poſtulant, quam ad ſui conſtructionem præciſſe petebant, tom. 3. deciſione 355. num. 11.
Statuta à ſuperiori confirmata ſi ipſa inferior ſine ſuperioris authoritate cōcedere potuit, regulariter reuocare poterit, tomo 3. deciſio. 355. num. 9.
Statuta à ſuperiori cōfirmata ſi clauſulam annullatiuam cōtineant, inferiores præciſſe formam ſtatutam obſeruare adſtringuntur, etiam ſi alias libere ſtatuendi facultatem ſtatuentes haberent, tomo 3. deciſione 356. numero 25.
Statuta diſponentia, quod verba intelligantur ad literam, non poſſunt tollere neceſſariā facultatem interpretandi quæ eſt de iure naturali, operātur tamen ad prohibēdum extenſionem in quantū corrigit ius commune, vel ab eo exorbitat, tom. 3. deciſ. 254. num. 22.
Statuta a ſuperiori cōfirmata inferior reuocare poteſt, quando ex tali reuocatione reuerſio ad ius commune reſultat tomo 3. deciſione 356. numero 21.
Statuta à collegio facta & à Sereniſſimis Regibus confirmata, collegij ipſa cōdentis nullatenus, ſed domini Regis ipſa confirmantis ſtatuta dicuntur, tom. 3. deciſio. 356. num. 19.
Statuta iuratorum authoritate poſſe fieri obſeruantia huius Regni permittitur, to. 3. deciſ. 356. nu. 18.
Statuta collegij nedum à collegio facta, ſed à Sereniſſimis Regibus originaliter inſtituta, per collegij contrariam admiſſionem robore ſuo nō cadunt, tomo 3. deciſio. 356. num. 5.
Statuta à collegio inſtituta & à ſuperiori confirmata, ſi talia ad vtilitatem priuatam ſtatuentium facta ſint, collegium & capitulum ea reuocare poſſunt, tom. 3. deciſio. 356. num. 6.
Statuta à ſuperiori confirmata licèt inferior per viam reuocationis, ſeu derogationis euertere prohibeatur, per viam tamen contrauentionis eis contrauenire non impeditur, tom. 3. dec. 356. numer. 8.
Statuta condere inferior cum præiuditio ſuperioris neutiquam poteſt, tomo 4. deciſ. 416. num. 13.
Statuta criminalia regulari-

ter appellationem, & recurſum auferunt de conſuetudine, tomo 4. deciſione 461. num. 14.
Statuta criminalia recurſum tollere, in bono publico, & cuſtodia pacis fundatur, to. 4 deciſ. 416. nu. 15.
Statuta ciuilia recurſum tollere ſicut criminalia non poſſunt, tomo 4. deciſione 416. numer. 16.
Statuta appellationem tollentia de ſe valent, & antequam ſuperior inhibeat & manus ponat, executioni mandari poſſunt, tomo 4. deciſione 416 num. 17.
Statuto ſtante & foro Regni, alteri per alterum acquiritur abſque reuocatione concedentis, tomo 4. deciſio. 298. num. 14.
Statutorum diſpoſitio eandem ſolemnitatem, quam ipſorū confectio requirebat, expoſcit, tomo 3. deciſione 355. nu. 10.
Statuti deſtructio ſolemnitatē, quæ in ipſius confectione inuenta fuit, non requirit, quādo illa ſolemnitas vltra neceſſitatem, & ad maiorem cautelam adhibita fuit, tomo 3. deciſione 356. numero 16.
Statutum de ſtando chartæ nō tollit interpretationes à iure communi taxatas, to. 3. dec. 242. nu. 23. 24. & 25.
Statutum de ſtando chartæ in pluribus pronuncijs viget, tomo 3. deciſ. 244. num. 40. & 81.
Statutum ſimpliciter prohibēs interpretationem, ſolū intelligitur vetare interpretationem friuolā, & cauilloſam, non intrinſecam ex mente & ratione to. 3. deciſione 254. num. 6. & 18.
Statutum quod maſculi excludant fœminas, non excludit nepotem maſculum ex fœmina, vbi ſtamus chartæ, to. 3. dec. 254. nu. 13.
Statutum vocans maſculos ad ſucceſſionem aſcendentium fœminarum, verificatur etiā in maſculis ex fœminis, to. 3. deciſ. 254. num. 58.
Statutum quod maſculi excludant fœminas, non excludit nepotem maſculum ex fœmina, ſi aliud extet ſtatutum de ſtando ad literam & chartam, abſque ſubauditione aliqua, tom. 3. deciſ. 254. numer. 113.
Statutum excludens filiam, non cenſetur excludere neptem ex filio, tomo 3. deciſio. 254. num. 141.
Statutum excludens fœminas propter maſculos, non cenſetur eas perpetuo excludere, ſed temporaliter, tomo 3. in reſp. ad mot. deciſio. 254. nu. 45.
Statutum vbicumque cōtra aliquam ſentētiam recurri permitit, recurſus ipſe ſecundū quod appellatio regulatur, regulari debet, to. 3. deciſio. 259. nu. 5.
Statutum prohibens exceptiones contra inſtrumentum guarentigium, non intelligitur de exceptionibus permiſſis per alia ſtatuta, to. 3. dec. 266. nu. 14.
Saturum iubens quod filia ſit con-

contenta dote ſibi data, vel danda, ita vt plus non poſſit petere, facit vt dos illa legitimæ loco ſubrogetur, to. 3. deciſ. 370. nu. 10.

Statutum, lex, vel conſuetudo ciuilem obligationem omnino ſine dubio tollere poſſunt to. 3. deciſ. 371. nu. 9.

Statutum, aut quælibet alia diſpoſitio fœminas propter maſculos excludere cenſetur, ſi dicat, quod extantibus maſculis fœminæ non ſuccedãt, to. 3. deciſ. 308. nu. 9.

Statutum fœminas propter maſculos, etiam ab inteſtato excludens, ſtantibus maſculis fæminarum excluſionem inducit, eis tamen deficientibus fœminas admittit, to. 3. deciſ. 308. nu. 16.

Statutum excludens fœminas propter maſculos, intelligitur ſtantibus maſculis, to. 3. deciſ. 310. nu. 7.

Statutum pænale, quod non tribuat tertiam partem pœnæ Domino loci, fieri non poteſt, to. 3. deciſ. 319. nu. 2.

Statutom ſuper nominatione viſſorum requirit decretum Domini iuriſdictionis, to. 3. deciſ. 319. nu. 6.

Statutum ſi limitat tempus in accuſatione ocffiialium, præſcriptio tunc à die delicti corrit, tom. 3. deciſ. 339. nu. 9.

Statutum inducens præſcriptionem annalem in accuſatione officialium conformat cum iure communi, to. 3. deciſ. 339. nu. 28.

Statutum limitationem etiam ab æquitate recipit, to. 3. deciſ. 338. nu. 16.

Statutum imponens ſilentium non petenti debitum intra certum tempus, denegat Audientiam creditori, ſi vſque ad viceſimum annum debitum non duxerit repetendũ, to. 3. deciſ. 354. nu. 6.

Statutum, vel priuilegium duo requiſita ſub copulatiua continens, non ſufficit vnũ membrum copulatiue, ſed vtrumque implere, vt ſtatuto obtemperatum dicatur, to. 3. deciſ. 355. nu. 25.

Statutũ ſi in ſui confectione aliquid de neceſſitate petat, idem in ſui deſtructione neceſſario requirit, to. 3. deciſ. 356. nu. 17.

Statutum ſeu diſpoſitio maſculos fæminis præferens, agnationem ſecundum aliquos contemplare dicitur, to. 4. deciſ. 374. nu. 9.

Statutum de ſtando chartæ ſi adſit, diſpoſitionis verba propriè ſunt accipienda, & non alias, to. 4. deciſ. 374. nu. 10.

Statutum fæminas ſimpliciter excludens propter maſculos, ſi nulla alia cauſa exprimatur, agnationem per ipſum contemplari dicendum eſt, to. 4. deciſ. 374. nu. 19.

Statutum fæminas ſtante maſculo excludens prælationis ordinem, non vero excluſionem importat, to. 4. deciſio. 374. nu. 21.

Statutum in materia acqueſtuum reſpectu vnius coniugis ad alium coniugẽ etiam extenditur, cum maritus, & vxor correlatiua ſint, tomo 4. deciſione 404. numero 32.

Sta-

Statutum cauens ne appelletur recurratur ue ad certum ſuperiorem, nõ attenditur, to.4. deciſ.416. nu. 7.
Statutum inferioris, per quod ius ſuperioris læditur, inhoneſtum dicitur, atque ita minime obſeruandum, to.4. deciſ. 416. nu.8.
Satutum ab inferioribus conditum in ſuperioris præiuditium quoad ipſos ſtatuentes vniuerſitatem repreſentantes vallidum eſt, to 4. deciſ. 416. nu. 18.
Statutum iubens in quolibet contractu ſolui tantum pro libra, ſi contractus ſuper re inæſtimabili celebretur, locum ſibi diſpoſitio ſtatuti non vendicat, to.4. dec.417. nu. 14.
Statum, quod infames reddit inhabiles ad offitia obtinenda, tantum cenſetur excludere eos, qui eſſent notati tali infamia, quæ eos impediret in exercitio officij, to. 4. deciſ. 430. nu. 20.
Statutum, quod excludit condemnatos, & accuſatos propter infamiam, debet intelligi, quando ex condemnatione talis reſultat infamia, quæ ei impediat officium obtinere, to. 4. deciſione 430. nu.21. & non procedit obtenta remiſſione criminis, numero 22.
Statutũ cõditum in odium particularis cenſetur iniquum, & ab eo appellatur, to. dec. 430. nu. 29.
Statutũ, etſi loquatur per verba generalia, tamen ſi ex aliqua coniectura appareat conditum fuiſſe in odium alicuius particularis perſonæ, nullius eſt momenti, to.4. dec. 430. nu. 30.
Statutum præſumitur factum in odium alicuius particularis perſonæ, ex breuitate tẽporis, qua aliquid eſt factum contra particulare in vim prædicti ſtatuti, to. 4. deciſ. 430. nu. 31.
Statutum factum in odium particularium præſumitur ſecundum communem ſententiam, ex actu incontinenti ſubſequnto, to.4. deciſ. 430. nu. 32.
Statutum cenſetur factum in odium alicuius particularis perſonæ, quando obtinetur firma in vim ſtatuti contra aliquem particularem, ſtatim poſt factum ſtatutum, & non contra alium, to.4. dec. 430. nu. 33.
Statutum loquens de certo genere perſonarum, non cenſetur cõditum in odium particularium, to. 4. deciſ. 430. nu. 35.
Statutum loquens in condemnato ob aliquod crimen, nõ procedit in condemnato ad tempus, nec etiam in exiliato ad tempus, to. 4. dec. 430. nu. 36.
Stipendijs ſuis nemo militare cogitur, to. 4. deciſ. 417. numero 94.
Stipulatio ſub conditione concepta ius radicatum non hãbet, to.3. deciſ. 243. nu. 13.
Stipulatio in compromiſſo poſita actionem, & exceptionẽ producit, to. 4. deciſ. 411. nu. 10.

Stipu.

Stipulari poteſt à principio cer ta quantitas,& intereſſe pro damnis, in alijs contractibus extra mutuum, to.4.deciſio. 400.nu. 8.

Subductio temporis, quo præſcriptio currere non potuit, nõ deſtruit immemorialem, to.4.deciſ.395.nu.16.

Subfeuda reuerſa ad Dominũ in ingreſſu, & regreſſu ſuo ſeruant eandem naturam, to.4.deciſ. 361.nu. 17.

Subfeuda ſeruant qualitates corporis à quo emanant,to. 4. deciſ.362.nu.11.

Subinfeudatarius tenetur ſeruare pacta formę inueſtituræ, to. 4. deciſ. 362. nu.11.

Subreptionis vicium in tertij præiuditium.per quas clauſulas non tollatur, to.4.deciſ. 389.nu.65.

Subreptio gratiam viciat, etiã ſi non dolo, ſed per ſimplicitatem factam fuiſſe conſtet, to.4.deciſ. 389.nu.48.

Subreptitia confirmatio dicitur,quæ ſine cognitione cauſæ à Pontifice obtinetur, to. 4.deciſ. 389. nu.89.

Subrogatum ſapit naturã eius in cuius locum ſubrogatur, to.3.deciſ. 341.nu. 9.

Subſcriptio vel nomen Notarij, ſi in principio,vel fine notæ reperiatur, tunc ſolinm, vel ſcriptura ibi inuenta illius præſumitur, to. 4. deciſ. 377. nu. 14.

Subſcriptio teſtium,ſi in aliquo inſtrumẽto deficiat,talis defectus ſufficiens eſt ad hoc, vt inſtrumẽtum fide careat, to.4.deciſ. 408.nu. 2.

Subſcriptio generalis Notarij non vallidat legatum, to. 3 deciſ. 237. nu. 17.

Subſtitutiones duæ ſi concurrant, quæ ſimul ſtare non poſſunt, in alternatiuo ſenſu intelligendæ ſunt,to.3.deciſ. 238. nu. 3.

Subſtitutus excluditur per poſitum in conditione, maxime vbi moriente ſubſtituto ſine liberis, fuerit vocatus poſitus in conditione, to. 3. deciſ. 242.nu.16.

Subſtitutio facta caduca in perſona Titij, licet remaneat apud hæredem onus legati, hoc ſub eadem actione fit, to.3. deciſ. 242. nu. 17.

Subſtitutus primo admittitur, ſi legata ſint caduca, to. 3. deciſ. 244. nu. 60.

Subſtituti adinuicem cenſentur hæredes, & legatarij, ſi inter ipſos vltimo ex eis ſubſtituatur in tota re, to. 3.deciſ. 244.nu. 102.

Subſtitutiones factæ ſubſtituto vulgari, licet ſint conceptæ vt compendioſæ,ſi prima deficit,habebit locum ſecũda, to.3.deciſ. 246. nu. 6.7.& 8.

Subſtitutio in maioratibus facta alicui,ſi ſine liberis decedat,non expirat eo decedente cum liberis, ſi liberi eius ſine liberis moriantur,quod procedit in maioratu claro, non elicito ex coniecturis, ratioque aſſignatur, to. 3. deciſ. 246.nu.13.14.& 16.

Subſtitutio per quam hæres grauatur,non poteſt inducere niſi fideicommiſſariam, to.3. deciſ. 247. nu.6.

Subſtitutio directa, qualis eſt vulgaris, non inducitur per

I N D E X.

conjecturas probabiles, ſed per neceſſarias, to. 3. deciſ. 247. nu. 14.

Subſtituto vulgari, cui facta eſt compendioſa non intrante, quia hæres adiuit, ſi poſtea intret, & alio capite hæreditatem capiat, expirat compendioſa, to. 3. deciſ. 261. numero 3. & de ratione numer. 4.

Subſtitutionum vulgarium ſi fuerint plures gradus, defectus conditionis medij gradus, per quem non defertur ſucceſſio non impedit ſubrogationem ſequentis, to. 3. deciſ. 261. nu. 7.

Subſtitutio quælibet in Regno Aragonum in contractibus fieri poteſt, ſed & dominium, & poſſeſſio transferri, ſi charta dicat, to. 3. deciſ. 311. numero 4.

Subſtitutionis verbum ſimpliciter prolatum, non fideicommiſſum, ſed vulgarem ſolam importat, niſi verbum aliquod tractum futuri temporis importans adijciatur, tomo 3. deciſione 312. numero 3.

Subſtitutio facta verbis directis, vt inſtituo, facio hæredem, nunquam obliquatur, niſi ſi verbis communibus facta ſit, to. 3. deciſione 312. nu. 4.

Subſtitutio, quæ à principio poteſt valere iure directo, nunquam obliquatur, to. 4. deciſione 362. nu. 81.

Subſtitui non poteſt directò pagano poſt aditam hæreditatem, to. 4. deciſione 362. numero 41.

Subſtituo verbum induci: vulgarem, non fideicommiſſariam, nã verbum ſubſtituo ſine aliquo adiuncto, quo ſignificetur tractus futuri temporis ſolam vulgarem inducit, tom. 4. deciſione 363. numero 11.

Subſtitutio potius præſumitur directa quam fideicommiſſaria, to. 4. deciſione 364. numero 7.

Subſtitutio fratris, & liberorũ, & deſcendentium, venit etiã per fideicõmiſſum, propter tractum illum implicitum, quem in ſe habet, to. 4. dec. 365. nu. 7.

Subſtituto fratre, & eius liberis, & deſcendentibus, deſcẽdentes veniunt per vulgarẽ, non admiſſo fratre, eo autẽ acceptante deſcendentes remanent excluſi, imò ſi vnus ex deſcendentibus admittatur, quia frater non fuit admiſſus, ſequentes vocati per vulgarẽ, erunt ſemper excluſi, to. 4. deciſione 365. nu. 12.

Subſtitutio vulgaris reperitur inter diſiunctè vocatos, & ita primo admiſſo, cæteri manent excluſi, to. 4. deciſione 366. nu. 2.

Subſtituti per vulgarem veniũt interſe, quando pluribus aliquid nomine collectiuo veluti familia, relinquitur, to. 4. deciſ. 367. num. 2.

Subſtituti per fideicommiſſariã ſuccedunt adeunti hæreditatem, to. 4. deciſ. 367. numero 9.

Subſtitutio reciproca, niſi per vrgentes conjecturas non præ-

Digitized by Google

præſumitur, to. 4. deci. 370. nu. 6.

Subſtitutio vulgaris ſola inducitur per verbum poſt eos, cum vocatio per verbum directum ciuile concipitur, to. 4 deciſ. 370. nu. 4.

Subſtitutio fideicommiſſaria, de perſona ad perſonā nullo modo extenditur, to. 4. dec. 370. nu. 10.

Subſtitutio vulgaris locum etiā in fideicommiſſis occupat, to. 4. deciſ. 370. nu. 19.

Subſtitutio ſi ſine aliquo tractu, vel in diem concipiatur, tunc ad eam nati, vel conceptiin vita teſtatoris admittuntur, to. 4. deciſ. 370. numero 21.

Subſtitutio reciproca in collectiue vocatis, euidenti coniectura extante, & non alias inducitur, to. 4. deciſ. 370. nu. 25.

Subſtitutio tanquam odioſa, non niſi quando expreſſe apponitur, locum occupat, to. 4. deciſ. 370. nu. 26.

Subſtitutio reciproca fideicommiſſaria, vt inter aliquos locū obtineat, quæ requirantur, traditur, to. 4. deciſion. 370. nu. 27.

Subſtitutus ſubſtituti eadem ſubſtitutione, qua primus ſubſtitutus dicitur, to. 4. de. 370. nu. 31.

Subſtitutio facta vltimo hæredi, vel legatario per fideicō miſſum, ſi ipſa in tota re fiat, fideicommiſſum adinuicem inter omnes inducitur, to. 4. deciſ. 371. nu. 2.

Subſtitutio vulgaris, vel pupillaris directa vltimo facta, reciprocam aliquam ſubſtitutionem inter hæredes vel legatarios neutiquam operatur to. 4. deciſ. 371. nu. 3.

Subſtitutio facta vltimo morienti inter hæredes, vel legatarios, qui tantum in conditione poſiti ſunt, non tamen vocati, fideicommiſſum reciprocum inter ipſos non inducit, to. 4. deciſion. 371. numero 4.

Subſtitutio facta vltimo, vulgarem non inducit, cum iam olim ex iure accreſcendi alteram portionem acquirat, to. 4. deciſ. 371. nu. 5.

Subſtitutio reciproca inter collectiue vocatos non inducitur, niſi ex euidenti coniectura appareat, to. 4. deciſi. 371. nu. 6.

Subſtituti adinuicem per fideicommiſſum cenſentur, quādo poſt aliquos mortuos, vltimo morienti per fideicommiſſum ſubſtituitur, to. 4. deciſ. 371. nu. 8.

Subſtitutio vulgaris facta pluribus ſimpliciter, vel per copulam, vel poſt mortem pluriū, ſi in perſona omnium verificetur conditio, & non alias, locum habebit, to. 4. deciſ. 380. nu. 1.

Subſtitutio facta poſt mortem plurium compendioſa eſt, vulgaremque continet, & ideo aliquo ex inſtitutis ante aditam hæreditatem decedente, cohæres iure accreſcendi ad portionem illius admittitur, to. 4. deciſion. 380. nu. 2.

Subſtitutio fideicommiſſaria non requirit, quod verificetur

cetur in perſona vtriuſque conditio,ſed ſufficit quod in perſona vnius impleaιor,ad hoc vt ad portionem illius ſubſtitutus admittatur,to.4. deciſ.388. nu. 4.

Subſtitutus pluribus numero perſonis, vel poſt mortem plurium in dubio vltimo decedenti ſubſtitutus cēſetur, to. 4. deciſ. 381. nu. 1.

Subſtitutio in notariatu non requirit per neceſſe, vt ſubſtitutus Notarius ſit, to. 4. deciſ. 385. nu. 67.

Subſtitutus, & coadiutor morte principalis intrat, ſi idoneus, & peritus in arte reperiatur,to.4.deciſione 385. numero 72.

Subſtitutio, maximè fideicommiſſaria cum onus ſit, facta vni perſonæ, alteri facta non cenſetur, to. 4. deciſ. 412. nu. 66.

Subſtitutio ſecunda poſt mortem primi ſubſtituti facta, vulgaris quando ſit, to.4.deciſ. 412. nu. 67.

Subſtitutio ſi defecerit, omnes ab illa pendentes euaneſcunt.to.4.deciſione 412.numero 73.74.& 75.

Subſtitutio deficiētiæ vnius, & eius deſcendentium, operatur vulgarem,to. 4.dec.412. nu. 54. & 55.

Subtilitas nimia omnino fugienda eſt,to. 3. deciſ. 254. nu. 306.

Subtilitates nimie eueniat voluntates teſtantium, to. 3. in reſp. ad mot. deciſ. 254. nu. 122.

Succeſſio aliquando ſecūdum ordinem ſcripturæ, & literæ regulatur, to. 3. deciſione 235. nu. 12. 13. & 15.

Succeſſio in filio, mortua matre, iam excluſa,ex perſona propria conſiderari nequit, ex Menoch. to. 3. deci. 254. nu. 240, & 241.

Succeſſio deferenda eſt conſanguineis teſtatoris,to.3.deciſ. 242.nu. 4.

Succeſſio ſucceſſiua, quæ dicatur, to.3. deci. 254.nu.159.

Succeſſio in primogenijs conſideratur,non ſolum inter deſcendentes eiuſdem lineæ, ſed etiam inter gradus & lineas,to.3. deciſ.254.nu.164.

Succeſſiuè, verbum ſignificat venire per ordinem,non per ſaltum,to. 3. in reſp. ad mot. deciſione 254. nu. 63.

Succeſſiue maſculi cum vocantur, an ſit per vulgarem,vel fideicommiſſariam, to. 4. deciſ. 412. nu. 63.

Succeſſio patris inteſtati filio debetur, pater vero,ſi teſtamentum condit,in aliquo filium inſtituere debet, to. 3. deciſ. 273. nu. 5.

Succeſſio hæreditaria, & patrimonialis in Regno Franciæ, nō datur,ſed tantū ſucceſſio ſimplex, vel tantū primogeniti ſubrogatio reperitur,to. 3. deciſ. 273. nu. 9.

Succeſſio nec legitima in bonis patris ipſo viuente, nullo iure filio debetur, to.3. deci. 285.nu, 2.

Succeſſio futura quatenus ſpes ſimplicis expectationis,eſt in deſcendentes, & ſtirpes admittitur, to.3. dec. 285. n.7.

Succeſſiua vocatio eſt intelligenda per vulgarem, to. 4. deciſ.

deciſ. 374. nu. 9.
Succeſſio non habet locum in his, qui concepti, vel nati ſunt poſt mortem eius, de cuius ſucceſſione quæritur, to. 4 decif. 368 nu. 2.
Succeſſio habet locum in his, qui tempore mortis teſtantis fuerint, to. 4. deciſione 468.nu. 3.
Succedens per contrauentionē à teſtatore capere dicitur, to.4. decif. 373.nu. 9.
Succeſſio in condititionalibus denegatur ei, qui tempore eueniencis conditionis natus non fuerit to.4.dec.380. nu. 10.
Succeſſor officialis obligatur ad conſeruanda ea, quæ prædeceſſor fecit reſpectu eorū quæ ad bonorum publicorum conſeruationem ſpectant, to. 4.deciſ.389.n.12.
Succumbens in dilatoria non repellitur ab eadem exceptione in vim peremptoriæ, to.3. deciſ. 352.nu.24.
Sumptus faciens in fundo, quo quinquennio fruiturus erat, non recipit, quia hoc euenire poſſe reſpicere debebat, to. 4.decif. 410,nu.54.
Superflua, & ſuperuacanea repetitio commiſſi non inducit mutationem voluntatis, nec neceſſarium receſſum à prima generali conceſſione cõmiſſi, to.4.dec. 397.n.29.
Superiores aquam tranſeuntem accipere abſque eo, quod præiudicium inferiorum perpendant, quotidie in hoc Regno videtur, to. 4. deciſ. 418. nu. 31.
Superiores aquam trāſeuntem accipere impediuntur, ſi inferiorum æmulatione hoc faciant, to.4.dec.418. n. 32.
Superſtitio eſt vitium oppoſitū religioni Chriſtianæ, ſeu latriæ, to.4.deciſ.497.nu.6.
Superſtitio plus non exhibet in cultū diuinum quam vera religio, vbi declaratur, to. 4. deciſ. 467.nu. 8.
Superſtitio ideo talis, quia exhibet cultum, eo modo quo nō debet, to.4.dec. 467.n.9.
Superſtitione decolēdo dies ad aliquod opus reprobantur, to. 4. deciſ. 457. nu. 2.
Suſpectus eſt, qui aliquos libros hæreticos habet, cum aliquo alio indicio to. 4.d.449.n.1.
Suſpectus eſt de hæreſi, qui vim Sacramenti violat, to.4. deciſ. 449. nu. 3.
Suſpitio leuis, & modica eſt animi applicatio, quæ mouet animum Iudicis ad aliquid credendum nō indeterminate, ſed ex leui inditio, to.4. dec. 450. nu. 1.
Suſpitio oritur ex ſignis exterioribus operū, vel verborum, to.4.deciſ. 450.nu. 2.
Suſpitio hæreſis leui defenſione tollitur, to. 4.de.450. nu. 11.
Suſpitio vehemens, non niſi fortibus coniecturis tollitur, to. 4. deeſ. 451.nu. 3.
Suſpitio vehemens æquiparatur iuris præſumptioni, to.4. deciſ. 451. nu. 7.
Suſpectus de fide dicitur, qui diebus prohibitis ſine licētia ſuperioris veſcitur carnibus, vel qui profert propoſitiones fidei contrarias, quas explicite ſcire debet, to. 4. deciſ. 451. nu, 10.

Suſpectus de fide dicitur, qui in cauſis fidei citatus vt reſpõdeat, non comparet, to.4.deciſ. 451. nu. 11.
Suſpectus de fide dicitur, qui directe impedit officium Sanctæ Inquiſitionis ſcienter, to. 4.deciſ. 451.nu. 12.
Suſpectus de hæreſi dicitur, qui inſtruit citatum propter hæreſim, ne reuelet veritatem, to. 4.deciſ. 451. nu. 14.
Suſpecti de fide debent abiurare, to.4.deciſ. 451.nu. 15.
Suſpectus de hæreſi cenſetur, qui laborat hæreticorum infamia propter hæreticorum agnitorum familiaritatem, to.4. deci. 451. nu.18.& 19.
Suſpectus de fide eſt, qui in cauſis fidei committit mendatium, vel periurium, to.4. deciſ. 451.nu. 20.
Suſpectus de fide eſt, aſſerens fratrem hæreticũ eſſe, cum non ſit, ſi de hoc in iudicio cõuincatur, t.4.d.451.n.21.
Suſpectus de fide præſumptione leui præſumitur, ſi aliquis dicit, vel facit contra fidem aliquid ſemel, ſecus ſi ter, vel quater, quia tunc eſt ſuſpectus de vehementi, to. 4. deciſ. 451. nu. 22.
Suſpitio maxima, quæ in iure dicitur violenta, & iuris, & de iure eſt quędam legis diſpoſitio aliquid præſumentis, & ſuper aliquo ſtatuentis, to.4.deciſ. 452.nu.1.
Suſpitio violenta operatur vt nulla fides adhibeatur ſcripturæ, ſi ciuiliter agatur, to. 4.deciſ. 452. nu. 6.
Suſpitio falſi ſufficit ad cõdemnandum de falſo, tom. 4. deciſione 452. nu. 7.
Suſpectus de hæreſi ſuſpitione maxima, condemnatur vt hæreticus, to.4. dec. 452.nu. 8.
Suſpectus ſuſpitione maxima pro conuicto habetur, & vt talis de eo iudicatur, to. 4. deciſ 452. nu. 7.
Suſpitio violenta oritur contra delinquẽtẽ in caſibus à Iure expreſſis, to.4.de. 452.n.11.
Suſpitio vehemens oritur ex duorum teſtium dictis, to.4. deciſ. 477. nu. 9.
Suſpitio vnius teſtis, ratione alterius teſtis adiuncti purgari ſolet, to.4.deciſ. 477.n.31.
Suſpecti de hæreſi, vel eam purgare tenentur, vel abiurare de leui, vel de vehementi ſecundum vim iudiciorum; torquendi ſunt, to. 4. deciſ. 473.nu.8.
Suſpitionum Indicum materia ſtricta eſt, to.4.de. 414.n.28.
Suſpitionis cauſa inter alias eſt, quando Iudex in eadẽ cauſa vt teſtis depoſuit, to.4.deciſ. 426. nu. 1.

T

Tacens & non contradicens præconijs factis ab aliquo ſuper iure ſibi competẽti, nec ea impugnãs, ſibi præiudicat, to.4.d.429.n.3.
Tacitum non habemus in Aragonia, to.3. deciſ.236.nu.25.
Tacita omnia ſi excluſa eſſent in Regno, magna pars iuris ciuilis eſſet abrogata, to. 3. deciſ.244. nu. 58.
Taciturnitas quandam confeſſionẽ & cõſenſum includere dicitur, to.4. dec. 297. nu.7.
Taciturnitas alicuius rei, quando

do viciet, traditur, to.4. dec. 389. nu. 44.

Taciturnitas alicuius rei tunc gratiã ſubreptitiã reddere dicitur, quando ſi illa non interueniſſet, Pontifex gratiam non conceſſiſſet, tom.4 deciſ.389.nu.43.

Tacitus conſenſus non inducit ratificationem defectus formę, tom.3.deciſ.342.nu.22.

Tallionis pœna olim florente ætate contra calumniatores & iniuſtos iudicum delatores exercebatur, to.3. deciſ. 314.num.11.

Tallionis pœnam contra calumniatores & iniuſtos Magiſtratuum delatores eſſe de iure diuino & humano ſecũdum Sot. in tractatu de iuſtitia & iure refertur, to.3.dec. 314.nu.12.

Taxa certa ſi in aliquibus iuribus non reperiatur, tunc illi ſtatur quam Cancellarius & Vice cancellarius aſignauerint, to.3. deciſio.337.n.10.

Taxatio ſalariorum Commiſſariorum, arbitrio iudicantium relinquitur, to.4.deciſ. 417.nu.107.

Taxatio certa & determinata alimentorum nec legitimæ, de iure naturali non reperitur, tomo 3.deci 871.nu9.

Taxæ, factæ per Reges Aragonum in gracijs, literis, & prouiſionibus Cancellariæ ſecũdum forum ſeruari debent, to.3.deciſ.337.nu.9.

Temeritas ſeu audacia delinquentium, præſertim notariorum punienda eſt, ne ipſis detur occaſio ſuis officijs abutendi, to.4.dec.419.n.5.

Temeritas, eſt pręcipitatio quędam faciendi aliquid ſine iudicio, vel regula rationis, quaſi per contemptum, to.4 deciſ.439.nu.50.

Temporalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, ideoque exceptio nunquam præſcribitur, quamuis reus poſſit petere ad iudice vt declaret ſibi exceptionem competere, tom.3.deciſ.352. num.4.

Temporis & loci omiſſio in teſtamento, facit eum corruere, tomo 4. deci. 371.n.3.

Temporis diuturnitas, quando in inſtrumento de defectu ſolemnitatis apparet, non pro deſt, & idem quando de graui præiuditio agitur, to.4.deciſ.371.nu.6.

Tempus ad retrahẽdum æquale omnibus non eſt, to.4.deciſ.410.nu.4.

Tempus ad appellandum currit à die notitię, to.3.dec.336 nu.5.

Tempus non currit ignoranti, quando agitur de priuatione iuris alicui competentis, to.3.deciſ.336.nu.8.& 15.

Tempus præfinitum alicui ad petendas operas ſuas currit à die finiti officij, to.3.deciſ. 336.nu.20.

Tempus quo reus poſſederit poſt motam litem admittitur ad immemorialem, to. 4. deciſ.393.nu.79.

Tempus vacationis ſubducitur in præſcriptionibus temporalibus, tom.4. deciſio.393. num.32.

Tempus vacationis non ſubducitur in præſcriptione immemoria-

moriali, tom.4.deciſio.393. num.33.
Tempus immemoriale requiritur ad præſcriptionem in ſeruitutibus realibus,quę habent cauſam diſcontinuam, to.4.dec.393.nu.124.
Tempus immemoriale requiritur in ſeruitutibus realibus ad præſcribendum, to.4.deciſ.393.nu.125.
Tempus litiſpendentiæ, quod interruptionem deducit, vtrum deduei debeat ex immemoriali vſque ad tempus articuli proprietatis, vel nõ, includendo tempus litis ſuper litependente,dubitatur, to.4.dec.394.nu.1.
Tempus aliquod ſecundum Oldrad. in immemoriali præſcriptione non deducitur, nec de interruptione curatur, tomo 4. deciſio.349.numer.2.
Tempus infinitum ſub immemoriali includitur,to.4.dec. 394.nu.19.
Tempus in certum vbicumque adijcitur executioni legati, totum legatum fit conditionale, tomo 3. deciſione 241 nu.8.
Tempus immemoriale requiritur ad acquiſitionem & præſcriptionē ſeruitutis diſcontinuæ, tom. deciſio.395. nu.1.
Tempus minoris ætatis & vacationis Eccleſiæ ſubducendũ eſt à præſcriptione, tom.4. dec.395.nu.16.
Tẽpus immemoriale cauſans poteſtatem inquirendi in dominis Diputatis, non priuat dominum Regem aliquo iure inquirendi, quod ipſi non competebat, tom.4.dec.426 nu.24.
Tempus mortis teſtatoris atẽditur ad ſuccedendum, to.4. dec.435.nu.4.
Tenor mandati inſertus in aliquo inſtrumento non eſt credendus, tomo 4. deciſ.375. nu.1.
Tenor totus inſertus in actu iudiciario probat mandatum thenoris enunciati ſecundũ communem, to.4.deciſ.375. nu 3.
Termino apprehenſo, particulares hæreditates apprehenſæ non cenſentur, verba tamen apprehenſiua continentia hæreditates ſi adſint, regula fallit, tom.3. deciſ.361. nu.17.
Terminus datus à foro ad appellandum vel electionem iurisfirmæ faciendam etiam ſi tranſactus ſit, tamen ius dicendi de nullitate per modum exceptionis adhuc durat, tomo 3. deciſione 352, nu.13.
Tertius poſſeſſor qui habet ius & cauſam ab emphiteuta, nõ excuſatur à caducitate ſicut nec ipſe emphyteuta, to.4. dec.397.nu.21.
Terra omnis iure primæuo libera erat, to.4.deciſio.362. nu.12.
Teſtamento rupto de iure, cœtera firma manent, ſecus in Regno, tomo 3. deciſ.251. nu.14.
Teſtamentum inutile iure codicilli ſuſtinetur, to.3. deciſ. 250.nu.2.
Teſtamentum valet in Regno

abſque hęredis inſtitutione, to.3.dec.251.nu.1.
Teſtamentum, inſtrumentum, vel contractus denegans ali menta paterna filijs etiam in ceſtuoſis, talis diſpoſitio, vel pactum nullo modo ſeruabi-tur, tomo 3. deciſione 267. nu.4.
Teſtamentum licet valeat in quo pater vnum ex filijs in-ſtituerit in tota hæreditate, alijs quid minimum relin-quendo, poterunt illi alimē-ta ad vitam neceſſaria pete re, to.3.deciſ.271.nu.8.
Teſtamenti tempus neutiquam conſiderari debet, cum fidei cōmiſſum pure, non tamen ſimpliciter ſed ſucceſſiue cō ceptum eſt, to.4.deciſ.368. nu.6.
Teſtamenti ſolemnitates ſub-ſtantiales ſunt locus, & dies, licet temporis diuturnitas, quæ inducit præſumptionē extrinſecam, to.4.dec.372. nu.5.
Teſtantis & decedentis volun-tatem alioqui perfectā euer-ti propterea quod in pun-cto requiſito ſolemnitas ſub-ſcriptionum non fuerit adim pleta, ſatis durum, ac inhu-manum eſt, to.4. deciſ.420. nu.12.
Teſtator qui diſponit de rebus mulieris, eius conſenſu non dicitur ſe ſubſcribere in alie no teſtamento, ſed in pro-prio, tomo 3. deciſio. 237. nu.26.
Teſtator vnicuique ex coniun ctis re & verbis totam hære ditatem, ſeu totum ius ſubſti tutionis relinquere in ſoli-dum videtur, to.3.dec.243. nu. 8.
Teſtatores debent relinquere aliquid filijs iure legitimæ, tomo 3. deciſione 251. nu-mer.2.
Teſtatus qui pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus dece dere nōpoteſt de iure, ſecus in Regno noſtro, to. 3. dec. 251.nu.15.
Teſtator præſumitur ſe confor mare cum iure communi, ac etiam cum iure municipali & ſtatutario, niſi in quantū expreſſe aliud in teſtamento diſponit, to.3.deciſ.254. nu. 157.& nu.186.
Teſtator in porcione ex qua fi-lium hæredem inſtituit, præ ſumitur omnem eius poſteri tatem voluiſſe præferri, to.3 deciſ.254.nu.175.
Teſtator in portione ex qua fi-lium inſtituit, omnem eius poſteritatem voluiſſe præfer ri præſumitur etiam ſubſti-tuto agnato, quando agna-tio non fuit conſiderata, to. 3. deciſ.254.nu.177.
Teſtator quando charitatem habuit ad filium inſtitutum, eandem continuatam cenſe tur habere ad filios & deſcē dentes eiuſdem filij, to.3.de ciſ.254.nu.176.
Teſtator non pręſumitur velle, niſi illud quod verba ſonant, to.3.dec.264.nu.7.
Teſtator qui plures gradus ſub ſtitutionum facit, præſumi-tur velle conſeruare in fami lia, quod fieri nequit, niſi fi-deicōmiſſum inter vocatos inducatur, to.4. deciſ.370. nu.8.

Teſta-

Digitized by Google

INDEX.

Teſtator relinquens bona agnatis,deſcendentibus, cognatis,familiæ,vel ſimilibus cenſetur velle vt bona in familia conſeruentur, quia hæc verba tractum ſucceſſiuum denotant, tom.4. deciſ.370. nu.9.

Teſtator vocans filiarum vel alterius mulieris maſculos,ſolam maſculinitatis qualitatẽ conſiderare cenſetur,tom.4. dec.374.nu.26.

Teſtator dicens, *como a herederos que os nombro a todos juntos, y no a cada vno de por ſi*, poteſtatẽ taliter vni ademit, quod voluit vt omnes ſimul exequerentur,tom.4.deciſ.399 nu.19.

Teſtator quotieſcumque ſuam voluntatem integre & perfecte coram notario & teſtibus declarauit, cum in tali caſu non detur defectus voluntatis,quamuis deficiat aliqua ſolemnitas poſitiua, diſpoſitio valet, to. 4.dec.410. nu.2.

Teſtator ob incertitudinem nõ cenſetur habere maiorẽ affectionem ad vnum, quam ad plures, to. 4. deciſ.436. nu.14.

Teſtes ſingulares non probant confeſſionem matrimonij, quando agitur de probanda legitimitate,to.3.deciſ.231. nu.84.

Teſtis deponens aliquid vidiſſe à decem annis citra, non cõcludit poſſeſſionem decem annorum, to. 3. deciſio.300. nu.10.

Teſtes deponentes ſuper poſſeſſione immemoriali qualiter debeant concludere, to. 3. deciſ.300.nu.18.

Teſtes adeo facile inueniuntur in quacunque re,quę per teſtes probari poteſt, vt in Aragonia ſit dictum vulgare, dadmelo articulado,que yo os lo dare probado,to.3. deciſ.307.nu.3.

Teſtes duo deponentes de diuerſis ſummis, neuter eorũ probare dicitur, idem erit,ſi in tempore mutui contrariẽtur, to. 3. deciſione 302.nu. 5.6.& 7.

Teſtes optimi illi dicuntur,qui nulla exceptione repelli poſſunt,to.3.deciſ.302.nu.15.

Teſtis,qui fatetur ſe amicũ maximũ alicuius,vt minus idoneus reijciendus eſt,to.3.deciſ.302.nu.16.& 17.

Teſtis,qui de falſario conuincitur, non eſt admittendus ad teſtimonium,to.3.deciſ.302. nu.18.

Teſtes inueriſimile deponẽtes, vt eis fides adhibeatur,omni exceptione maiores debent eſſe,to.3.deciſ.302.nu.20.

Teſtis ſi dicat poſſediſſe aliquẽ decem annis & pluribus, interpretandus eſt de duobus, ſi plurimis, de tribus, tom.3. deciſ.305.nu.3.

Teſtis ex interuallo poteſt ſuã depoſitionem declarare, ſi non contradicat primo dicto, tomo 3. deciſione 315. nu.7.

Teſtes citati ſine mandato iudicis,ſunt amouendi à proceſſu,to.4.dec.315.nu.9.

Teſtes contra inſtrumentũ admittuntur in criminalibus, to.3.deciſ.319.n.1.

Teſtes deponentes de poſſeſſione de viſu, poſt litem conteſtatam non probant, to. 4. deciſ. 395. nu. 12.
Teſtes contra inſtrumentum, & multo magis pro inſtrumento in criminalibus probant, to. 3. deciſ. 319. nu. 7.
Teſtes poſt publicationem nõ admittuntur ſuper articulis negotij principalis, neque ſuper contrarijs illis propter metum ſubornationis, to. 3. deciſ. 333. nu. 9.
Teſtis deponere poteſt validè de mutuo, licet non deponat de loco, & tempore mutui, to. 3. deciſ. 349. nu. 11.
Teſtes produci non poſſunt poſt didicita teſtificata, to. 3. deciſ. 349. nu. 12.
Teſtes ſingulares non probant, quando factum non eſt iterabile, to. 3. deciſ. 353. nu. 5.
Teſtes ſingulares probãt, quando actus eſt iterabilis, to. 3. deciſ. 353. nu. 6.
Teſtes concordare in vnum finem ſatis eſt, vt non reſpuantur tanquam ſingulares, to. 3. deciſ. 353. nu. 8.
Teſtes ſingulares quando non probent, to. 3. dec. 353. n. 9.
Teſtes non fuiſſe examinatos per Notarium principalem, non inducit nullitatem, to. 3. deciſ. 359. nu. 1.
Teſtes in parte falſi, in totum falſi reputantur, to. 4. de. 362. nu. 100.
Teſtes ad immemorialem deponere debent decurſu quadraginta annorum & deviſu, to. 4. deciſ. 393. nu. 31.
Teſtes deponentes de viſu per tempus quadraginta annorũ recte concludunt ad immemorialem, etiam ſi includãt tẽpus litis, to. 4. d. 393. n. 36.
Teſtes mortui, qui depoluerũt in articulo litis pendentiæ, probant in iudicio proprietatis, to. 4. deciſ. 393. nu. 48.
Teſtes etiam non interrogati, dicti rationem reddere tenentur, to. 4. dec. 393. nu. 91.
Teſtes ad probationem immemorialis debent concludere de viſu per tempus quadraginta annorum, & de immemoriali de auditu maiorum, to. 4. deciſ. 393. nu. 93.
Teſtes deponere debent de actibus, qui in facto conſiſtunt, to. 4. deciſ. 363. n. 94.
Teſtis deponens terminos eſſe communes, rationem dicti reddere debet, to. 4. deciſ. 393. nu. 95.
Teſtis ſingularis non probat, to. 4. deciſ. 393. nu. 98.
Teſtis, qui conteſtem non habet, non probat, to. 4. deciſ. 393. nu. 96. & 97.
Teſtes concludere debent de tempore, vt probẽt immemorialem, & probatio dubia non releuat, to. 4. deciſ. 393. nu. 100.
Teſtes deponere debent de viſu 40. annorum, quando agitur de præſcriptione immemoriali perfecta, & conſummata, to. 4. deciſ. 394. nu. 15.
Teſtes 40. annorum, qui ad probationem immemorialis requiruntur, ante litem conteſtatam de tali tempore concludere debent, & ſic ante interruptam præſcriptionẽ, to. 4. dec. 364. nu. 21.
Teſtes deponere debent de viſu 40. annorum ante appreheñſionem, ad præſcriptionem immemorialem, to. 4. deciſ. 395. nu. 2.

Teſtes de auditu ſufficiunt,quã do impoſſibile eſt ſecũdum naturam, teſtes tam longæuæ ætatis inueniret, to. 4. deciſ. 395. nu. 19.
Teſtes duo ſuper contradictione deponẽtes,plus conducunt quam multi ſuper poſſeſſiore,to.4.d. 396. nu. 11.
Teſtes deponentes ſuper poſſeſſione deſtruuntur à teſtibus deponentibus ſuper cõtradictione,t. 4.d.396.n. 14.
Teſtes deponentes ſuper eorũ commodo, & vtilitate, tanquam deponentes ſuper re, & cauſa propria repellendi ſunt,to.4.deciſ.396. nu. 22.
Teſtes de vniuerſitate quando vt ſingulares perſonæ irent ad nemora & paſcua, quia tunc ſuper re propria deponere dicũtur non admittuntur,to.4.deciſ.396. nu. 23.
Teſtibus de vniuerſitate in cauſa criminali, vel in alia multũ ardua deponentibus non creditur,to.4.d.396.nu.24.
Teſtis idoneus quemadmodũ quis in ſua cauſa principali non eſt, ita nec in cauſa ex qua commodum in conſequentiam ſentire poteſt, to. 4. deciſ. 396. nu. 25.
Teſtis de vniuerſitate pro ea, vel pro aliquo particulari ipſius,non admittitur in cauſa criminali,to.4. d.396. n. 28.
Teſtes de vniuerſitate nullatenus ſũt idonei, quãdo cõmodũ & intereſſe ſingulorum vertitur,to.4 de.396.nu. 29.
Teſtes de vniuerſitate deponentes ſuper iure,quod vniuerſitati cõpetit, idonei non ſunt,to. 4.deciſ. 396. nu.31.
Teſtis extraneus ſi cõmodum cauſæ ei attingat, repellitur, à fortiori ergo de ſi vniuerſitate eſt,to.4.de.396.nu.32.
Teſtes de prohibitione aliqua deponentes,etiam ſi pauciores ſint alijs teſtibus ſuper iure affirmatiuo deponentibus,præualent,ſi de pignorationibus ad actum deductis conſtet,to.4.dec.396.n.40.
Teſtem in eadem cauſa fuiſſe, Iudicem de cuius ſuſpitione agitur,in Regno noſtro non ſufficit, ad hoc vt pro ſuſpecto talis Iudex reputetur, to. 4.deciſ. 415. nu. 2.
Teſtis de Iuſtitia cauſæ aliquid aſſeuerans iudicare poteſt in eadẽ,to.4.de.415.nu.13.
Teſtis de iure à iudicãdo nõ reijcitur, niſi animum ſuum propalauerit,to. 4.dec. 415. nu. 22.
Teſtis ſi taliter animum ſuum propalauerit, quod dixerit, talem partẽ non fouere iuſtitiam,à iudicando repellitur,to.4. deciſ. 415. nu. 23.
Teſtis de iure quemadmodum aduocatus iudicare non poteſt,to.4. deciſ. 415.nu. 24.
Teſtis dictum vt aliquid operetur,concludere debet,to. 4.deciſ. 313. nu. 32.
Teſtes tres contra inſtrumentũ probare, regulare eſt de iure,to.4. deciſ. 417.nu.98.
Teſtes quãdo deponunt ſuper negatiua ad defenſionẽ præualent, to. 4.de.417.n. 100.
Teſtes inſtrumentarij inſtrumento teſtamenti nihil nocent, to. 4. deciſ. 420.nu.5.
Teſtes de foro contra inſtrumentum non admittuntur, dum deponunt, quod teſtamentum non fuit per Notarium teſtificatum, nec ſtipulatum,to. 4.dec. 420. nu. 6.

Te-

INDEX.

Teſtium vera depoſitio nõ impedit, quominus Notarius inſtrumentum conficere poſſit de his, quæ corã teſtibus fuit rogatus, t.4.d.420.nu.8.
Teſtes de vniuerſitate ad defenſionem admittuntur, to. 4.deciſ.413.nu.16.
Teſtes examinãdi ſunt coram Iudice, to.4.deciſ.434.n.21.
Teſtes non rite examinati, nec probant, nec iudicium aliquod faciunt, to. 4. dec.434. nu. 25.
Teſtium, & probationum medio veritas in lucem educitur, to.4.deciſ.439. nu. 37.
Teſtium probatione quod nõ eget, manifeſtum dicitur, to. 4.deciſ. 464. nu. 6.
Teſtes deponentes in ſpecie, præualent deponentibus in genere, to.4.dec.477.n. 1.
Teſtis inimicus adhuc in crimine hæreſis, & in omnibus exceptatis repellitur, to. 4. deciſ. 477.nu. 2.
Teſtes duo in cauſa fidei ſufficiunt de rigore iuris, ſi legitimi, & non ſingulares ſint, to. 4. deciſ. 477. nu. 4.
Teſtes tres in cauſa fidei de æquitate requiruntur, to. 4. deciſ. 477. nu. 8.
Teſtes duo ſine alijs adminiculis non ſufficiunt ad damnandum hominem bonæ famæ, ſecus hominem malæ famæ ſecundum aliquos DD. to. 4.deciſ. 477. nu. 11.
Teſtis in cauſa fidei poteſt etiã ex interuallo dictum ſuum corrigere, & contrarium dicere, to. 4.dec. 477. n. 19.
Teſtem ſuum dictum corrigere in alijs delictis, quæ non ſint contra fidem non poſſe, niſi correctio in continenti fiat, vel ſecunda depoſitio fiat in tormentis, exploratũ eſt, to.4. deciſ. 477.nu. 20.
Teſtis criminoſus, periurus, excommunicatus, & ſocius criminis contra hæreticum admittitur, to. 4. deciſ. 477. nu. 22.
Teſtis criminoſi admiſſio procedit non ad pœnam ordinariam, & plenam probatiõnem, ſed ſolum ad præſumptionem faciendam ad torturam, vel pœnam extraordinariam, to. 4. deciſ. 477. nu. 23.
Teſtium defectus in cauſis criminalibus regulariter non ſuppletur ex numero, ſi ſint plures, to. 4. deciſione 477. nu. 27.
Teſtium numerus ſupplet eorum defectum in cauſis hæreſis ob fauorem fidei, & in re ſpeciali, to. 4.deciſ. 477. nu. 28.
Teſtium numerus eorum defectus in ciuilibus ſupplet, to. 4. deciſ. 477. nu. 29.
Teſtis vnus valde idoneus, cũ alio minus idoneo plene probat in ciuilibus, to.4.deciſione 477. nu. 30.
Teſtes inhabiles, minuſque idonei ad defenſionem reorum admittuntur, to. 4.dec.477. nu. 34.
Teſtes domeſtici, familiares, & alij minus idonei fauore fidei ad defenſionem hæreticorum non admittuntur, to. 4.deciſ. 477.nu.35.
Teſtes hæretici, & infideles in cauſa hæreſis contra hæreticos admittuntur, licet ſecus in alijs criminibus, to. 4. deciſ. 477. nu. 36.
Teſtes infames, ſiue de iure ſiue

ue de facto contra hæreticos in cauſa hæreſis audiuntur, to. 4. deciſ. 477. nu. 37.
Teſtis ſe ad teſtificandum offerens, ex hoc ſolo ſuſpectus reputatur, to. 4. deci. 377. n. 38.
Teſtis ſe ad teſtificandum inuitans, in cauſa hæreſis contra hæreticum non reijcitur, to. 4. deciſ. 477. nu. 39.
Teſtis in cauſa fidei contra hæreticum parte non citata, & abſente admittitur propter periculum, quod reſultare poterit, to. 4. dc. 477. n. 40.
Teſtem producēs, taliter eum habilitare cenſetur, quod ſi poſt ille contra eum in eadē vel alia cauſa producatur, reijcere non poteſt, to. 4. deciſ. 477. nu. 41.
Teſtis inimicus repelllitur etiā in cauſa fidei, & amicus inimici quoque, etiam ſi proxime ſit mihi reconciliatus, to. 4. deciſ. 477. nu. 43.
Teſtes minus idonei admittuntur in crimine hæreſis, coniurationis, & aliorum, quæ ſolent clam perpetrari, to. 4. deciſ. 477. nu. 44.
Teſtes mille ſingulares nō plus probant quam vnus, to. 4. deciſ. 477. nu. 47.
Teſti in articulo mortis ſuam depoſitionem iuratam reuocanti non creditur, to. 4. deciſ. 477. nu. 49.
Teſti in articulo mortis ſuam depoſitionem reuocanti creditur in cauſa hæreſis, ſi reuocatio coniecturis veroſimilibus iuuctur, to. 4. deciſ. 477. nu. 50.
Teſtis impubes, ſiue maſculus, ſiue fœmina in ciuilibus repellitur, to. 4. dec. 477. n. 51.
Teſtis pubertati proximus ſolum facit indicium in ciuilibus, to. 4. dec. 479. nu. 25.
Teſtes minores 14. annis in crimine læſæ Maieſtatis audiuntur, to. 4. deciſ. 477. nu. 54.
Teſtimonium ferre contra hæreticum, ſi priuata perſona recuſet, monituſque à Iudice ſit, fautor hæreticorum dicitur, to. 4. dec. 474. n. 17.
Teſtimonium impuberis, tam maris, quam fœminæ repellitur in criminalibus, & teſtimonium ipſorum ipſo iure nullum eſt, to. 4. deciſ. 477. nu. 53.
Textus in c. imperialem §. præterea, de prohibita feud. alienatio explanatur, to. 4. deci. 379. nu. 1.
Textus in l. quidam teſtamento, ff. de fideicom. libert. expenditur, to. 3. deciſ. 234. nu. 16.
Titulus includitur de neceſſitate facti, & probationis, quādo actor articulauit, quod rem quam petit præſcripſit per tēpus decem annorum, to. 4. deciſ. 349, nu. 8.
Titulus inuallidus cum poſſeſſione ſufficiēs eſt ad tribuendam cauſam præſcribendi, to. 4. deciſ. 393. nu. 10.
Titulus in ſui apparentia & figura vallidus eſſe debet, vt cauſam præſcribendi tribuere poſſit, to. 4. de. 393. n. 116.
Titulus probatur poſſeſſione lōgi tēporis, to. 4. d. 393. n. 126.
Titulus concordiæ non habetur pro titulo, quādo deficit poteſtas, to. 4. de. 393. n. 129.
Titulus ſi allegetur ad præſcriptionem ſeruitutis diſcontinuæ nō requiritur poſſeſſio immemorialis, ſed 10. annorum ſufficit, to. 4. d. 395. n. 6.

Titu-

Titulus & poſſeſſio quãdo ab vno & codẽ fonte (quãuis in diuerſis tẽporibus) emanant, eundẽ effectũ ac ſi vnico momento vtraque traditio facta fuiſſet, ſortitur, to.4.dec.409.n.7.

Tollerantia nõ ſufficit, vbi conceſſio requiritur, t.3.de.341.n.24

Tollerãtia populi non integre habitatorẽ reddit, to:3.d.342.n.27

Tollerãtia villæ ſciens venari aliquos particulares alterius villæ, ad totã vniuerſitatem talis tollerantia nec debet nec poteſt ampliari, to.4.de.396.n.5

Tortus leuiter poteſt iterum per modũ continuationis torqueri, to.4.deciſ.476.nu.15.

Tortus ſufficienter, ſi non fatetur dimittitur, to.4.dec.476.n.16

Tortus bis leuiter, & in vltima cõfeſſione aliquid vltra primã confitens, pro tertia vice torqueri poteſt, to.4 de.476.n.18.

Tortus bis ſufficienter, ſemperq; negans, liber dimittitur, to.4. deciſ.476.nu.19.

Tractatus de contrahendo matrimonio colligitur per diſpenſationem, to.4.deciſ.231.n.23.

Tractus temporis ſi inter deſcendentes non detur, tunc actiuè, & non paſſiuè vocati admittuntur, to.4.dec.370.nu.20.

Traditio rei ſumitur pro traditione poſſeſſionis rei, tom.3.deciſ.234.nu.4.

Traditio facta ſufficit de iuris rigore vt alienans dicatur contraueniſſe ad incurſum pœnæ, licèt de æquitate contrarium ſeruetur, to.3.dec.234.nu.10.

Tranſactio ſi de certa re fiat, & nil amplius peti addatur, de cæteris tamen quæſtionibus actio integra manet, to.4. deciſ.404.nu.59.

Tranſactio etiã ſi nulla ſit ex defectu conſenſus vel aliàs, ex ratificatione ſubſequta ex interuallo validatur, to.3, dec.290, nu.15.

Tranſiens ad ritus iudæorum, vt hæreticus condemnari debet, to.4.deciſ.443.nu.3.

Tranſitus eſt facillimus in habentibus ſymbolcitatem, to.3.dec.254.nu.71.

Tranſmiſſio fit, quando poſiti in conditione ſunt de deſcendẽtibus, & habent aliqualem diſpoſitionẽ, to.3.dec.242.n.36.

Tranſmiſſio ex expreſſa voluntate fit, to.3.dec.242.nu.35.

Tranſmiſſio non datur, quãdo in contractibus ſubſtituitur alteri, ſub conditione ſi viuus foret, nam præmoriens ſubſtitutus ius illud cõditionale ad hæredes ſuos non tranſmittit, to.3. dec.243.nu.3.

Tranſmiſſio, de qua in §.ex cõditionali inſt. de verbor.obligat. locum non habet in ſtipulationibus poſt mortem promittentis, to.3.dec.360.nu.8.

Tribunal ſanctum deterioris conditionis eſſe non debet, quam alia Tribunalia, cum pro fide erectum ſit, to.4. de.138.n.27

Tribunal ſancti Officij ſi repetit reum pro delicto diſtincto ab alio, cuius cauſa captus manet apud iudicem ſecularem, quouſque cognouerit de ſua cauſa ob quam detinetur, non reſtituitur, to.4.dec.438.nu.30.

Tribunalis ſancti Officij beneficio hæc omnia Regna ab hæreſi labe quam maximè abſunt, to.4.dec.438.nu.27.

Tributa ideo Principi impenduntur ad hoc vt iuriſdictionem exerceat, ſubditos in pace gubernando, to.4.dec.417.n.9.

Tributarius ſibi aliquas domus

& hæreditates tantum reſeruans, cætera omnia præter reſeruata, in appellitu apprehenſionis contineri dicuntur, to.3 dec.361.nu.14.
Tutella legitima de iure proximiori ad ſucceſſionem defertur, to.3.dec.288.nu.6.
Tutella pupilli patri conceſſa, educatio ipſius non denegatur to.3.dec 288.nu.7.
Tutellam non poteſt adminiſtrare ille, qui verus tutor non eſt, to.3. deciſ.288.nu.10.
Tutor in quo creatio tutoris inuenitur, ſimulq; etiam virtus & authoritates tutellam adminiſtrare poteſt & debet, to.3. deciſ.288.nu.12.
Tutor nomine pupilli impugnans teſtamentum, legatum non amittit.to.3.dec.320.nu.4.
Tutoris officium diſtinctū eſt à priuata gerentis perſona, & ſibi non præiudicat, to.3.deciſ. 320.nu.2.

V.

Vacatio vel interruptio conſiderabilis eſt, quando non de præſcriptione immemoriali, ſed de certi temporis præſcriptione agitur, t.4.de.393.n.13.
Valor ex mutatione tēporis, cōmertiorum, & ſtatuum perſonarum augetur, vel diminuitur, to.3.dec.244.nu.14.
Valor beneficij tēpore prouiſionis computatur, & ſic emedio omnia augmēta tolli debent, to.3.dec.294.nu.16.
Variatio & contrarietas ſi adſint in modo dandi & acquirendi, nil prodeſt vniformitas in acquiſitione, to.3.dec.326.nu.6.
Varietio etiam in vim clauſularū non admittitur, & ita fuit iudicatum à Cancellario competentiarum, to.4.dec.400.n.23.
Varones & domini locorum vſur patam iuriſdictionem habent, to.4.dec.417.nu.15.
Vaſſallus nō dicitur alienare per compromiſſum ſi non tradidit feudum, ſed imo retinuit, & redemit litem, aliquid dando perīti, to.3.dec.134.nu.9.
Vaſſalli amittunt priuilegia infanſançoniæ per contrariū vſum & contrarios tractatus dominorum, quando infançoniæ de charta ſunt, to.4. deciſ.259 nu.3.
Vaſſalli facientes præconia contraria his quæ dominus fecit, excuſantur propter conſuetudinem, to.4.dec.429.nu.2.
Vaſſalli actus contrarios præconijs factis à domino facere poſſunt ad euitandum præiuditiū, to.4.dec.429.nu.4.
Vaſſallis, quibus ſæpe ſe occaſio obtulit ſuis priuilegijs vtendi, non vtendo ea amittunt, to.3. deciſ.259.nu.4.
Vaſſallus licet non poſſit alienare feudum ſine conſenſu domini, poteſt tamen ſubinfeudare, to.4.dec.362.nu.10.
Vaſſalli à domino priuilegiate, & nō obſtante firma executari valent, to.4.dec.398.nu.8.
Vaſſallos & loca propter dotes, hypothecas & alias obligationes & in eis exerceri abſolutā poteſtatem, paſſim prāticatur to.4 dec.398.nu.11.
Vaſallus ſemel malus in reſiſtendo contra dominum Regem, erit veriſimile quod contra ſuum dominum Peiora dicet, ex hoc abſolutionem obtenturum fretus, to.4.deciſ. 417. nu.61.

Veſti-

Vectigal in genere accipitur pro quacunque præſtatione & reddito, ſiue publico, ſiue priuato, in ſpecie autem pro illa præſtatione, quæ penditur fiſco ex rebus quæ vehuntur, tomo 3. deciſione 258. numero 2.

Vectigalia noua de iure, non niſi cauſa iuſta, & per dominum Regem tantum imponuntur, tomo 3. deciſione 337. numero 3.

Vendens rem in Regno abſque clauſula tranſlatiua poſſeſſionis, & non tradens rem neque dominium, non cadit in pœnam, nec commiſſum, to. 3. deciſ. 234. nu. 12.

Vendens alicui iura, quæ in hæreditate habet, in venditione tali non niſi ius quod in ea habet, venire dicitur, to. 3. deciſ. 291. nu. 13.

Venditor tenetur adimplere conditionem ſub qua pactum de retronendendo conceptum eſt, tomo 3, deciſione 319. numer. 4.

Venditor, qui ex lege contractus tenetur facere liquidari meliorationes & ſoluere eas, non ſatiſfacit dando fideiuſſores reſpectu illiquidarum, tomo 3. deciſione 329. numero 5.

Venditor viridarij bis in anno roſas ferentis ſi ſimpliciter roſas viridarij vendat, roſas viridarij in primo ſemeſtri colligendas vendere intelligitur, tomo 3. deciſione 338. numero 14.

Venditor rei alienæ cum ſcientia emptoris & mala eius fide, re legitimæ euicta, ad reſtitutionem prætij tenetur, non verò euictionis actione ad reſtituenda damna & intereſſe, to. 4. deciſ. 403. nu. 9.

Vendere rem, & vendere iura, quæ quis habet in re, maximè diſtant, tomo 4. deciſio. 403. nu. 13.

Vendens rem tenetur de euictione, vendens verò iura quę in re habet, minime, licet nullum in tali re ius habeat, to. 4. deciſione 403. nu. 14.

Vendens ius quod habet in re, ſolum dubium euentum vendere cenſetur, tomo 4. dec. 403. nu. 15.

Venditio hęreditatis ſi qua eſt, & venditio hæreditatis ſimpliciter, maximopere differunt, to. 4. deciſ. 403. nu. 21.

Veniens per ius accreſcendi admittitur ad ſubſtitutionem factam per verba, quiſquis mihi hæres erit, tomo 4. deciſione 144. nu. 68.

Verba prolem ſuſceptam & ſuſcipiendam exinde legitimam efficientes, quid in diſpenſatione ſignificent, to. 3. dec. 231. n. 26 34. 36. & 38.

Verba, de nouo contrahere matrimonium, exponuntur pro ſolemnizare publice coram facie Eccleſiæ, to. 3. deciſio. 231 nu. 75.

Verbis opus non eſt ad inducendum matrimonium præſumptum, ſicuti in matrimonio expreſſo de præſenti & ſponſalibus de futuro, to. 3. deciſ. 231. nu. 24.

Verba, de vno in alium, prolata diſpoſitiuè, & non dependenter ab alia diſpoſitione inducunt fideicommiſſum abſolutum, tomo 3. deciſione 233. nu. 3.

Verba de vno in alium, excludunt ſubſtitutum vulgarem, to. 3.

to.3.deciſ.233.num.4.
Verba de vno in alium, denotant tranſlationem dominij de vno in alium, & excludunt vulgarem, tomo 3. deciſione 233.numer. 5.
Verba, de vno in alium, inducũt fideicommiſſum abſolutum, quando proferuntur diſpoſitiue, & non executiue ad aliam diſpoſitionem, to.3.deciſio.233. nu.6.
Verbum, reſtituo, obliquum eſt, to.3.dec.235.nu.10.
Verba in dubio cum iuris miniſterio appoſita eſſe præſumendum eſt, tomo 3. deciſio. 235. nu.14.vſque ad nu.21.
Verba generalia reſtringũtur ex mente & intentione loquentis to.3.dec.235.nu.57.
Verba generalia capi debent prout iacent, tomo 3. dec.236.nu.10.& 11.
Verba ſecundum proprietatem intelligi debent, to.3.dec.236. nu.12.& 13.
Verba debent aliquid operari, to. 3. deciſione 236. num.14. & 14.
Verba, lego puellæ centum, quæ ei dentur pro ſuo matrimonio aut ingreſſu religionis, faciũt legatum purum & tranſmiſſibile, etiam non ſequto matrimonio, tomo 3. deciſio. 241. nu.7.
Verbis deficientibus ſecundum propriam, vel impropriam ſignificationem, etiam ſi de mente teſtatoris conſtet, de tali minime curari debet, tom.3.dec. 241.nu.29.
Verbis deficientibus, filij in conditione poſiti non cenſentur vocati, tomo 3. deciſio. 252. nu.34.
Verbum videtur, frequentius ad fictionem accõmodatur, to.3. deciſ.244.nu.15.
Verba, ſi aliquis decederet, an cõprehendant ſubſtitutionẽ compendioſam, to.3. deciſio.247. nu.3.
Verbum, ſimilia, quid importet to.3. dec.248. nu.39. vſque in 43.
Verba in qualibet materia etiam pœnali & odioſa late debent intelligi, quatenus propria ſignificatio deſeruit, to.3.dec.254. num.27.28.29.214.216.& 217.
Verborum proprietas in odioſis etiam attendi debet, tom.3.deciſ.254.nu.40.
Verba diſpoſitionis cui conueniunt, conuenit etiam diſpoſitio, & è conuerſo, tomo 3. dec. 254.nu.52.
Verba omnia vocationum Comitum de Tendilla noſtro dõ Petro de Seſſe conuenire maniſeſtiſſimè oſtenditur, tom.3. deciſ.254.nu.53.
Verbum, filij nõ reſtringitur ad filios eiuſdem matrimonij in Aragonia, quia verba ad literã intelligenda ſunt, tomo 3. dec. 254.nu.111.
Verba conditionum verè & propriè ſunt intelligenda, tomo 3. deciſione 254.nu.131.
Verba ſunt, quæ animum & mẽtem declarant, tomo 3.deciſ. 254.num.151.
Verborum propria ſignificatio omnino attẽdenda eſt, niſi de manifeſta & contraria voluntate diſponentis appareat, tomo 3. deciſione 254. numero 152.
Verba hęc de maiori in maiorẽ, ſiue iſta, de vno in alium, ſeruato ordine geniture quod importent & operentur, tomo 3. deciſ.

deciſione 254.num.185.
Verba in contractibus quando ſunt dubia, ſunt intelligēda in ſua propria ſignificatione,to.3 dec.254.nu.254.
Verbum,maſculorum,de ſui natura tam maſculos ex maſculis,quam maſculos ex fœminis cōprehēdit,t.3.dec.254.n.136.
Verbum,peruengan,eſt reale, & inducit fideicommiſſariam,to. 3.in reſpon. ad mot. dec. 254. nu.67.& 71.
Verba multa retinent idem nomen in ſpecie, quod in genere vt adoptio,& alia,to.3.dec. 258.nu.1.
Verbū, merceria,cum ſit generieum, non debet reſtringi, ſed intelligi generaliter,to.3,deciſ. 258.nu.12.
Verba hæc conditionalia, ſi aliquis filiorum meorum inſtitutorum decedat ſine hærede maſculo,bonadeueniāt in pro ximiores, non inducunt vocationem poſitorum in conditione,to.3.dec.264.nu.17.
Verba quę de damnatione loquūtur, de vallida ſunt intelligenda,to.3.dec.275.nu,14.
Verbum,reſtitui, factum ſignificat, & reſtitutio nil aliud eſt, quam in priſtinum ſtatum repoſitio,to.3.dec.294.nu.6.
Verba, quando ponuntur collectiue,& indefinite,ſignificatio eorum ab vniuerſo, & non ex aliquo ſumenda eſt, to.3.dec. 309.nu.1.
Verba,cedulas y coſtas proceſſales, expenſas factas in proceſſu comprehendunt, non verò ſalaria aduocatorum, to.3.de. 336.nu.18.
Verbū. prorata tēporis, intelligi debet inſpectis fructibus colligendis ſequentis anni, tom.3 deciſ.338.num.5.
Verba prorata tēporis, & verba prorata anni, idem importāt, to.3.dec.338.nu.6.
Verba,prorata temporis, quoad maritū& vxorē,diuortio facto quomodo intelligantur, to.3, dec.338 nu.8.
Verbum liberi, vel deſcēdentes, comprehendit omnes in infinitum,qui eodem tempore eſſe nō poſſunt quo extat frater teſtatoris, vt cum eo ſuccederē poſſint,to.4.dec.363.nu.6.
Verbū liberi, cognatio, familia, ſunt collectiua plurium diuerſorum graduum futurorū & ideo tunc vocatio eſt ſucceſſiua,ſed nomē filij eſt collectiuū plurū perſonarum vnius gradus tantum,qui poſſunt ſimul adeſſe eo tempore quo frater, & ſic cēſentur vocati ſimul & æqualiter, to.4.dec.363.nu.6.
Verba ſi directa ſunt,per vulgarē ſuccedit ur,to.4.de.363.n.18.
Verba conditionalia vt niſi,& ſimilia,verè & propriè ſunt ad implenda, to.4.dec.373.nu.2.
Verba, de hærede in hæredem maſculum,verificantur de hærede fœminæo in maſculū,cacaſu quo fœminæ ſint vocatæ to.4.dec.374 nu.25.
Verba reſolutiua ſunt neceſſaria in prohibitione alienationis, ad hoc vt contemplatus veniēte caſu poſſit rei vindicare,to. 4.dec.378.nu.7.
Verbū adempriare, nimis generale eſt,to.4 dc.398.nu.8.
Verbū adēpriare,comprehendit omnem ſpeciem adempriuij foralis,to.4.dec.393 nu.4.
Verbum vniuerſale omnia comprehendit,to.4.de.393.nu.15.
Verbum adēprio,non comprehēdit omnes ſeruitutes, tomo 4. dec.

dec.393. numero 69.
Verbum, ademprio, ex ſui natiua ſignificatione non comprehendit omnia ademprio, to.4. dec.393.nu.71.
Verbum adempriare, ſummitur pro ſcaliare, t.4.dec.393. n.74.
Verba indefinita legis, aliquando adijciuntur ad inducendum diſpoſitionem, aliquando ad ipſam declarandam, to.4. dec.393.nu.78.
Verba legis ciuili modo ſunt interpretāda, to.4.de.393.n.79.
Verbum, ademprio, ad ſummum comprehendit omnes ſeruitutes reales, to.4.dec.393.n.85.
Verbum non poſſit, inducit formā, tomo 3. deciſio 392 n.21.
Verba, con las condiciones y pactos infraſcriptos y ſiguientes, non conducunt ad ſubſtantiā diſpoſitionis præcedentis, to.4 dec.397.nu.30.
Verba, filius maior, verificantur in filio vnico, to.4.de.399.n.8.
Verba, & moriente aliquo, vel aliquibus, non ſuadent vt tribus mortuis ex quatuor, ſuperſtes maior pars dici poſſit, tomo 4. deciſione 399. nu.21.
Verba negatiua non ſolum vim vniuerſalium actionum, ſed etiam ſpecialium & indiuiduarum vim habent, tom.4.deciſ. 404.nu.44.
Verba negatiua reſtrictionem, vel limitationem aliquam nō includunt, to.4.dec.404.n.45.
Verba hæc, que los tengan por ſuyos para hazer dellos a ſus proprias voluntades, talis naturæ ſunt, vt vinculum ſi quod in dictis bonis appoſitum fuiſſet, ſublatum videatur, tomo 4.deciſ.404.nu.84.
Verba dedit & tradidit, non probant adimplementum, tom.4. dec.409.nu.15.
Verbum, filius, in diſpoſitionibus collatis in futurum euentum, ſequentes gradus complectitur, to.4.dec.412.nu.62.
Verbum cum moriar, in vita verificatur, to.3.dec.360.nu.18.
Verba quæ per ſe non ſtant, ſed à verbo præcedentis orationis reguntur, illius qualitates & determinationes accipiunt, to.4 dec.412.nu.65.
Verbum, ſaltando, habet tractū ſucceſſiuū, to.4.dec.417.nu.81
Verba, de gradu in gradum, inducunt perpetuitatem, tom.4. deciſ.412.nu.80.
Verbum, ſaltando, aliquando perpetuitatem non continet, to.4.dec.412.nu.81.
Verba de vno in alterum, ordinē denotant, to.4.dec.412.nu.82
Verba denotantia perpetuitatē reſtringuntur ad caſus expreſſos, tomo 4.deciſ 412.nu.83.
Verba ſtatuimus & ordenamus nouum ius inducūt, to.4.dec. 414.nu.9.
Verba in compromiſſo adiecta, quod laudant & approbant omnia per arbitros declaranda, ex ſtyllo notariorū in compromiſſis apponi ſolent, to.4. deciſione 431.numero 2.
Verba fori de Procurat. Aſtrict. ibi, aya de iurar, inducūt formā ſubſtantia'ē.to.4.dc.434.n.29
Verba quibus voles, in fideicommiſſo electiuo nō videntur ponere formam reſpectu pluriū, to.4.deciſ.436.n.11.
Verbum, noxia, cōprehendit maleficium amatorium, to.4.deciſ.462.nu.1.
Veritas ſuper omnia colenda eſt, to.3.deciſ.254.nu.3.
Veritas vaſis & fundamētum iuſtitiæ eſt, to.4.dec.454.nu.56.

Veri-

Veritas non dicitur conſtare per probationes nulliter receptas, tomo 4. deciſione 434.numer.68.
Veroſimilitudo multum attendenda eſt, quia inueriſimilitudo quædam falſitatis imago reputatur, tomo 3. deciſ.302. nu.19.
Veſtis non continetur ſub appellatione alimentorum ſecundum omnes, ſi materia alimentorum odioſa ſit, to.3. dec.277 nu.7.
Via vna electa, aliæ locus non patet, tomo 4. deciſione 403.numer.59.
Vicarius generalis cõtraueniens ffimæ per regnicolam præſentatæ, qua pœna priuatur, traditur, tom. 4 dec.417.n.14.
Vicini alicuius villæ ſi ſint in poſſeſſione venandi & pignorandi homines & vicinos alterius villæ venantes in partita ſua, nullatenus homines pignorare prætendere poſſunt poſſeſſionem, tomo 4. deciſione 396. num.6.
Vicini intrantes concilium, quod ex omnibus vicinis conſtat, tãtum intrant in qualitate vicinitatis, non infançoniæ, tomo 4. deciſ.402.nu.11.
Vicinitas acquiritur, ſi actus concurrant, quibus conceſſam eſſe præſumatur, tomo 3.deciſ. 342.nu.25.
Vicinus dicitur qui habitat cum vxore & familia, to.3.dec.341 nu.17.
Vicinus non dicitur, qui non habitat cum tota ſua familia, to.3 deciſ.341.nu.19.
Viduæ, cui dos non reſtituitur, debetur vſusfructus dotis, ſi non habeat vnde ſe alat, quod ipſa probare tenetur, tomo 4. deciſione 407. numero 20.
Viduæ interim quod dos non ſoluitur, debetur vſusfructus potius ex æquitate, quam quod ita ſcriptum ſit de iure, tomo 4. deciſione 407. numero 23.
Viduitas vxori data ſuper aliqua parte bonorum viri, an ſimplex creditum ſit, & ſic non detur repoſitio, an verò ad inſtar viduitatis foralis & vſusfructus reponi debeat, tomo 3. deciſione 291. numero 1.
Vindemia non vnum tantum mẽſem quo colligitur, ſed integrum annum reſpicere dicitur, tomo 3.deciſione 338.numer.10.
Vinum vetus licet melius nouo ſit, ſolui pro nouo non poteſt, tomo 4. deciſione 421. numero 6.
Vir & vxor ſi inter ſe faciant germanitatem cum publico inſtrumento de omnibus bonis tam habitis, quam habituris inter eos & eorum ſuperſtites abſque eo quod deducantur aliquæ aoantagiæ, omnia bona diuidentur, tomo 4. deciſione 383. numero 1.
Vir vxori in bonis mobilibus cõmunibus ius aliquod conferre non poteſt, tomo 4 deciſio. 404.nu.28.
Virtutes herbarum poſſunt inflamare ad concupiſcentiam, ſed non ad certam perſonam, tomo 4. deciſione 462. numero 63.
Viſura ſi per dominos iudices fiat, breuitas temporis & præcipitatio ad inualidãdũ decretũ allegata nõ præſumitur, to.4

Digitized by Google

to.4.deciſ.221.nu.13.

Vitium rei venditæ quando patens eſt, taliter quod in emptoris cognitionem facile potuit peruenire, venditor illud denuntiare non tenetur, to.4.deciſ.403.nu.31.

Vitium rei patens ſemper nominatim expreſſum cenſetur, tomo 4. deciſione 403. numero 44.

Vltimus de prohibitis poteſt in extraneos alienare, to.3. dec. 245.nu.32.

Vinculata bona pro dote alienari poſſunt in noſtro Regno, tomo 3. deciſione 252. numer.1.

Verba fideliter ſicut prolata ſint & gramaticali intelligentia cũ accipi debent vbi chartæ ſtandum eſt, tomo 3.deciſio.254. nu.5.18.& 15.

Vna pars copulatiuæ per aliam declaratur, tomo 4. deciſ.438. nu.29.

Vnio ſimplex facere nequit, quod id, quod accedit, pars corporis præexiſtentis ſit, to.3.deciſ. 313.nu.1.

Vniuerſitas cuius Syndicus reperitur in curijs generalibus, cẽſetur approbare foros in eis cõditos, tomo 3. deciſ. 300. numer.6.

Vniuerſitas ſtatuendo in læſionem iuriſdictionis Commendatoris, delinquere cenſetur, tomo 3. deciſione 319. nu.5.

Vniuerſitas præſumitur habere terminos liberos, t.4. dec.393 nu.82.

Vniuerſitati vtile eſt quod montes ſeruentur, to.4.deciſ.393. nu.109.

Vniuerſitates non poſſunt facere ſtatuta permittentia geſtamen armorum contra voluntatem domini & conſuetudinem vniuerſalem, to.3. deciſione 328. nu.6.

Vniuerſitas ſi citari debeat, ſat eſt quod illi qui eam regunt & gubernant, citati fuerint, tomo 3. deciſione 356. numero 36.

Vniuerſitas non tenetur ſoluere ea ad quæ tenentur homines conditionis concilij, to.3.dec. 359.nu.3.

Vniuerſitas ad collectarum impoſitionem ob æs alienũ cegi debent, to.4. deciſione 406. nu.9.

Vocatus per contrauẽtionẽ non poteſt petere fideicõmmiſſum, ſi poſſeſſio non fuit realiter tradita, tomo 3. deciſione 234. nu.2.

Vocatus vbi eſt primus, cenſentur & vocati omnes eius deſcendentes ſucceſſiue, tomo 3. deciſione 254. num.158.161, 162.163.& 317.

Vocatus vbi eſt primus filius maſculus, & eius deſcendentes de maiori in maiorem, tunc præſumitur conſiderata agnatio, ac cenſentur vocati omnes maſculi maiores natu, & excluſæ fœminæ. tom.3. deciſ.254. nu.160.

Vocatus temerè aliquem in iudicium, in damnis & expenſis punitur, tomo 3. deciſio.257.numer.15.

Vocatus ſub hac duplici cõditione, ſi filij ſine filijs, & iſti ſine filijs decedant, non veniet, niſi nepotes etiã naſcantur, & ſine filijs decedant, to.3.dec.264. num. 11.

Vocati ordine ſucceſſiuo, cenſentur vocati eo ordine per ſolã vulgarem, niſi eſſet aliquod adiun-

adiunctum,denotans tractum futurum,vel conditio mortis, nam tunc eſſet fideicommiſſaria,to.4.deciſ. 363. nu. 13.

Vocati per nomen collectiuum diuerſorum graduum, veluti familia, ſi ſimpliciter vocati ſint, abſque verbis denotantibus tractum ſucceſſiuum, veluti verbum quandocunque veniunt ſucceſſiuè, & in hoc caſu & in quocunque aliovbi ſucceſſiue veniunt, dicuntur vocati per vulgarem, & non per fideicommiſſariam, to. 4. deciſ. 363. nu. 13.

Vocatio duorum, vel pluriũ, vbi fit ordine ſucceſſiuo, ſiue ſit inſtitutio, vel ſubſtitutio ad vulgarem refertur,quia verba directa nõ trahuntur ad fideicommiſſum, t. 4. d. 363. n. 18.

Vocatio de vno in alium, de hærede in hæredẽ, ſucceſſiuum fideicommiſſum inducit, to. 4. deciſ. 370. nu. 3.

Vocatio vbi eſt per vulgarem, ceſſat onus fideicommiſſi, to. 4. deciſ. 412. nu. 71.

Vocare per copulam collectiuè plures, & etiam nõ collectiue, veluti nepotes vna cum filio inſtituto,ex quo vltra ordinem charitatis, & affectionis cadit neceſſitas præciſſa vel cauſati ne eos inſtituendi, ne alias pereat teſtamentum,cenſetur vocaſſe ordine ſucceſſiuo, & non ſimul,to.4. dec. 364. nu. 1.

Vocati ſi fuerint plures ſub nomine collectiuo ſimpliciter, & non per copulam inter quos eſt ordo charitatis, veniũt ſucceſſiue, & ſi dictum ſit de vno in alium, inducitur inter vocatos fideicommiſſaria, & idem ſi ſingulariter relinquitur familiæ,to.4.deciſ.365. nu.1.

Vocatis duobus antiquioribus de domo,cenſetur relictum fideicommiſſum perpetuũ, & graduale,to. 4.deciſ. 365.nu. 3.

Vocati per diſiunctiuam, ſecundum illum ordinem cenſentur vocati, to.4.de. 366.nu.1.

Vocati per verbum obliquum, alternatiuè,& ſucceſſiuè vocati cenſentur, ac per conſequens per vulgarem,to.4. deciſ.366.nu.4.

Vocati per dictiones copulatiuas omnes concurrere poſſunt, to. 4. deciſ. 366. nu. 5.

Vocati pœnitus extranei, & eorum filij,quia non datur ordo neceſſitatis,nec charitatis reſpectu teſtatoris, ſimul admittuntur,to.4.deciſ. 366. r. 6.

Vocati ordine ſucceſſiuo cenſentur, cum ex verbis teſtantis, vel coniecturis id collegi valet,to.4. deciſ. 366.nu.7.

Vocati poſt mortem alicuius collectiue, vel per compendioſam,per fideicommiſſum actiue,non paſſiue admittuntur, quia compendioſa fideicommiſſariã includit, to. 4 deciſ. 381. nu. 7.

Vocatus ſub cõditione,ſi Titius, & Seyus ſine liberis decederent,admittitur ad portionem Titij, ſi in ipſo impleatur conditio, ſi vero in perſonam vnius vocetur ſub eadem conditione, tunc licet in Titio purificetur conditio, ſubſtitutus excluditur, qui niſi vterque ſine liberis decedantes admitti non poteſt, tu. 4. deciſ. 340. nu. 7.

Vocatus ſub ea conditione,ne in alios quam in filios maſculos diſponat, implicitam facultatem habet in primogenitum diſponẽdi,to.4. de. 382.n.9.

Voca-

INDEX.

Vocationis vnitas eandem in di uerſis perſonis diſpoſitionem inducit,t.4.d.412.n.56.& 57.
Vocatus in iuditium ob vnam & eandē cauſam à diuerſis iudicibus, habet electionem comparendi coram quo voluerit, to.4.dec.432.nu.58.
Voluntas in mente retenta nihil prodeſt,to.3.d.231.nu. 31.
Voluntas teſtatoris concurrit in coniunctione reali, to.3.decif. 244.nu. 96.
Voluntas contrahentium potius quam conceptio verborum in vſuraria materia perpenditur, to.3.dec. 301. nu. 12.
Voluntás teſtatoris indeſtinatio nis materia maxime attendenda eſt,to.4.dec. 391.nu.17.
Voluntas verbis, aut factis declarari ſolet,to.3.de.301.n. 24.
Voluntas manifeſte oſtenditur ex facto productionis inſtrumenti comandæ, ſæpius in diuerſis iudicijs factæ,to.3.deci. 301. nu. 25.
Volútas verbis declarata in Aragoniaillud omnino inducit, quod non eſt impoſſibile, aut contra ius diuinum,vel naturale,to.4.deciſ. 367.nu.22.
Voluntas in interpretandis fidei commiſſis verba ſuperat, ſi de illa per bonas coniecturas conſtare poteſt,t.4. d.371.n. 9.
Vox communis, & fama publica iuſtam credulitatem tribuit ad excuſandum,to.3. dec.328. nu. 15.
Vſucapiendi conditio non transfertur ex venditione iurium, quæ quis in re habet, to. 4. de. 403. nu.16.
Vſura in terminis iuris non dicitur, niſi quando vſurarius pecuniam iam receperit, to. 3. deciſ. 301. nu. 4.
Vſurarius contractus in terminis iuris nō vocatur ille, in cuius parte vſura commiſſa eſt, to. 3.deciſ. 301. nu. 1.
Vſurarios ſecundum forum quātitatem vſurariam, & ſortem principalem amittit, to. 4.de. 400. nu. 15.
Vſurpatores iuriſdictionis, crimen læſæ Maieſtatis incurrūt, to.3. deciſ. 319. nu.20.
Vſus & poſſeſſio decem annorū ſufficit ad probationem tituli, quo alicui competunt ſeruitutes diſcontinuæ,to.4.de. 395. nu. 3.
Vſus loquendi communis attendendus contra proprietatem verbi, etiam ſi chartæ ſtandū ſit,to.4.deciſ. 391. nu. 2.
Vſusfructus eodem tēpore, quo dominium præſcribitur, quia ad hunc effectum illius pars eſt,to.4.deciſ. 406.nu.7.
Vulgaris ſubſtitutio in contractibus fieri poteſt, fideicommiſſaria vero non poteſt,to.3.deciſ. 311. nu. 3.
Vulgaris ſubſtitutio de vnō caſu ad alium extenditur,niſi oppoſiti ſiot,to. 3.deciſ. 312. nu. 6.
Vulgaris ſubſtitutio in fideicommiſſo, & compendioſa ſubſtitutione continetur, to. 3. deciſ. 423. nu. 1.
Vulgaris ſubſtitutio locum habet in fideicommiſſaria ſubſtitutione, etſi conditio ſub qua vltimus vocatus eſt, deficiat, to.3. deciſ. 313.nu. 2.
Vulgaris poteſt fieri in fideicommiſſaria ſicut in inſtitutione, to.4.deciſ. 363. nu. 10. & 25.
Vulgaris ſubſtitutio inſtituti aditione expirat,to.4. deciſ. 367. nu. 1.
Vulgaris ſub compendioſa contentia,omnem caſum includit,

& veri-

& verificatur, etiam ſi inſtitutus præmoriatur teſtatori, to. 4. deciſ. 367. nu. 5.
Vulgariter ſubſtituitur, qui in defectu alterius vocatur reſpectu illius, to. 4. deciſ. 397. nu. 10. 11. & 12.
Vulgaris facta inter filios excludit reciprocam, ſecus vero fideicommiſſaria, to. 4 deciſi. 370. nu. 11.
Vulgaris ſubſtitutio pupillarem non continet, nec pupillaris vulgarem, vbi literæ ſtandum eſt, to. 4. deciſ. 374. nu. 11.
Vxor mortuo viro non tenetur medietatem debiti conſtante matrimonio contracti ſoluere, ſecus ſi fuerit obligata, vel conſenſerit obligationi, to. 3. deciſ. 304 nu. 1.
Vxor domina, & vſufructuaria relicta eius vita durante, an cenſeatur eſſe hæres vniuerſalis in proprietate, & vſufructu, to. 4. deciſ. 362. nu. 61.
Vxor domina, & vſufructuaria relicta quando cenſeatur eſſe hæres vniuerſalis, to. 4. deciſ. 362. nu. 61.
Vxor in virum ſuũ omnia bona præter dotẽ & axouariũ tranſferre poteſt, to. 4. d. 383. n. 4.
Vxor aliqua probatur eſſe per tractatum vel famam, to. 4. deciſ. 390. nu. 10.
Vxor adducens in dotem bona mobilia, vel immobilia pro mobilibus, ſi maritus firmat ei tertiam partem, reliquæ duæ communes vtriuſque ad damnum, & commodum remanẽt quando non ſubijcit dotẽ ad lucrum, & damnũ, ſed potius pactat, vt maritus firmet & aſſecuret dotem, & quod vltra hoc, augmentũ ei det pro dote, ſecundum conſtitutiones Cathaloniæ capitulaſſe dicitur, to. 4. deciſ. 404. nu. 5.
Vxor non ponens dotem in ſocietate ad damnum, & lucrũ, non poteſt partem lucri conſequi, quod ſi cõſequeretur cõtra regulas ſocietatis, & ius naturale eſſet, to. 4. dec. 404. nu. 6.
Vxorem medietatem habere in bonis, quæ cõſtante matrimonio acquiſita ſunt, ſi irrationabile, & contra ius eſt, irrationabiliſſimum à fortiori erit, eam medietatem bonorum non lucrorũ, ſed ab ipſo marito contemplatione matrimonij adductorum habere, to. 4. deciſ. 404. nu. 9.
Vxor dote non ſoluta, augmentum dotis à marito promiſſum petere nequit, t. 4. d. 404. n. 22.
Vxor dote promiſſa non ſoluta, medietatem bonorum mobilium, & lucrorum acquiſitorũ conſtante matrimonio petere non poteſt, to. 4. d. 404. n. 23.
Vxor mobilium, & acqueſtuum partem quoties illa renunciauerit acquirere non poteſt, to. 4. deciſ. 404. nu. 35.
Vxor non eſt in mora, neque per eam ſtat quominus dos ſoluatur, quando terminus ſolutionis dotis à marito ſpõte prolõgatus eſt, to. 4. de. 404. n. 75.
Vxor dotem non ſoluens, ſicut augmentum dotis petere nequit, ita etiam nec alia lucra dotalia, vt partitionem, to. 4. deciſ. 404. nu. 99.

FINIS

QVIA immenſa Mole negotiorum, quibus quotidiè, & aſsiduè ratione Regij muneris, & officij quo fungor, grauatus ſum: haud quaquã horum duorum voluminum dum illa typis mandarentur correctioni intendere potui, quin ipſorum Typographorum incuria, quæ ſubſequuntur irrepſerint errata. Ideò, ne illorum offenſio, verborum ſenſum, aut intellectum immutet, aut Lectori, qui noſtra volumina legerit, obſcuritatem aliquam pariat, in iſtius voluminis calcem, quæ mihi occurrerunt errata, protinus ſubijcienda curaui, vt ſi quæ alia ipſe lector inueniat, per ſe ipſum corrigat & emendet, ſicque quod minus perfectè ſcriptum, aut literis mandatum inueniatur, ob ipſorum Typographorum incuriam, lectoris iuditio, & prudentia ſuppleatur.

ERRATA TOMI TERTII.

IN 1. Epiſtola, linea 17. nitenter, dic nitentibus. Folio 6. columna 1. linea 31. capitulis, capitulis. f. 12. c. 1. l. 23. matrimonij, matrimonij f. 14. c. 2. l. 2. ratifitionem, ratificationem. & lin. 14. conſentam, conſenſum. fol. 16. col. 2. l. 43. alias, alios. f. 17. c. 2 l. 31. optimo, opinio. f. 29. c. 2. l. 43 plicitam, elicitam. f. 32. c. 1. l. 37. traditio, traditionis. f. 35. c. 1. l. 31. proſumatio, pro ſummario. f. 51. c. 2. l. 44. ſirot, ſunt. f. 53. c. 2. l. vlt. conſequi, conſequenti. f. 56. c. 4. l. 6. decenderet, decederet. f. 65. c. 1. l. 1. ſequẽtiam, ſequentium. f. 69. c. 4. l. 4 legebatur, legabatur. & lin. 18. detinebat, deſinebat. fol. 74. c. 1. l. 3. reuolutio, reſolutio. f. 79. c. 3. l. 4. admitit, amittit. f. 83. c. 2. l. 39. agitur, igitur. f. 88. c. 2. l. 44. ratione, oratione. f. 89. c. 4. l. 21. Doctorum, Doctores. f. 98. c. 4. l. 2 rationem ciuitatis, ratione vicinitatis. f. 101. c. 2. l. 43. concurrunt, currunt. f. 108. c. 3. l. 5. ter, inter. f. 131. c. 3. l. 2 donorum, bonorum. f. 137. c. 3. l. vlt. deſcentes, deſcendentes. f. 149. c. 2. l. 40. dictione, diſtinctione. f. 171. c. 3. l. 10. procedentem, præcedentem. f. 81. c. 2. l. 30. alios, alias. & col. 2. l. 9. naſciturus, naſciturus. f. 193. c. 2. l. 18. nul lus, nulla lis. f. 205. c. 1. l. 19. affectum, effectum. f. 218. c. 3. l. 27. enim, in. & l. 37. indicauit. iudicantis. f. 238. c. 5. l. 22. concilijs, conſilijs. f. 247. c. 3. l. 29. natura. materia. f. 267. c. 3. l. 18. quid quid, quid quod. f. 280. c. 1. l. 31. facitur, tacitus. f. 283. c. 1. l. 37. dixi, dici. f. 338. c. 2. l. 21. Ad, At. f. 3'2. c. 4. l. 30. ſic, ſic. f. 357. l. 1. vinea, vnica. l. 4. uex, vbæ, f. 364. c. 3. l. 33. fol. forus. f. 373. c. 4. l. 29. petitur, petitor per. f. 384 c. 2. l. 6. firmans, firmantis. f. 398. c. 1. l. 32. reliquias, reliquas. f. 401. c. 4. l. 5. nulli, nolliter.

ERRATA TOMI QVARTI.

IN Epiſtola, linea 19. nitentes. dic nitentibus. Folio 12. columna 1. linea 10. in eis, eis. f. 24. c. 1. l. 4. ferit, facit. & l. 20. ex vi. cum ex vi. f. 18. c. 2. l. 29. tebamento, teſtamento. f. 34. c. 2. l. 3. interiori. anteriori. f. 39. c. 2. l. 12. Hæc, Hic. f. 41. c. 1. l. pen. nam, quam. f. 51. c. 2. l. 1. quam, potior quam. f. 59. c. 2. l. 6. coniuncti. admitti. f. 66. c. 3. l. 13. coniunctiua, enunciatiua. f. 88. c. 2. l. 43. actio, agnatio. f. 100. c. 1. l. 14. ſuperaſet, ſupereſſet. f. 112. c. 1. l. 19. poteſt, probatur. f. 118 c. 2. l. 24. accidentales, adde, alias ſubſtantiales. f. 127. c. 2. l. 13. patri, pacti. f. 147. c. 4. l. 18. vocatio, vacatio, & l. 20. vocatione, vacatione. f. 150. c. 4. l. 27. menratam. menſuratam. f. 155. c. 1. l. 39. hominibus, luminibus, f. 157. c 4. l. 25. dicendum, diſcedendum. f. 185. c 4 l. 28. vera, verba fori. & lin. 29. locum fori habeant, ſuperſunt. fol. 197. col. 4. li. 26. vendiro, venditio. f. 238. c. 1. l. 12. diſcuenda, diſcutienda. f. 241. c. 4. l. 38. peſe, per ſe. f. 243. c. 4. l. 41. conſiſtit, conſtitit. f. 254. c. 4. l. 27. hæc hor. & l. 28. diſonotione, diſtinctione. f. 267. c. 1. l. 4. qualitatis, qualitas. f. 268. c. 4. l. 37. interductum, interdictum. f. 279 c. 4. l. 13. eus, eius. f. 287. c. 2. l. 34. animadſio, animaduerſio. f. 294. c. 1. l. 8. in, enim. f. 301. c. 1. l. 34. intromitteae, intromittere. & l. 43. in. hæc f. 306. c. 4. l. 6. dilectis, delictis. f 323. c. 2. l. 21. præſumptæ. præſumptione. f. 328. c. 3. l. 22. præficientiæ, præſcientiæ. c. 4. l. 33. reuenire, reunire. f. 329. c. 1. l. 3. varo, vero. f. 44. c. 2. l. 31. ſpecies, ſpes. f. 349. c 3. l. 36. vultam, volunt. f 358. c. 4. l. 34. effectionem, affectionem. f. 359. c. 3 l. 16. conſanguines, conſanguinei. & c. 4. l. 20. fide, fidei.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE